SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěsćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěsćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam cełmeno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje běduy. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźdź. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsća.

Čisło (Nr.) 279 — Budyšin — Wutoru, 1. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Darmstadtska należnosć

Wyšćišći němšćiskotatneho ćuda w Lipšu je nětkole wobkmanknył, **pšchedběžne pšchepytanje wo pšchisłotwanju k wjelepšcheradźe** dla znatych podawkow w Hessenjskej nazmjetnyć. Po hamtskej dźěležnju je president němšćiskotatneho ćuda němskostatneho ćudniśeho radźeńela **Zbikera** so **p'chepytanšćeho ćudnika** pomjenowal, potajšim wjz, kaž je so swopředka w dźelu nowin prajiło, němšćiskotatneho ćudniśeho radźićela **Jornsa**, kotryž je ſ prozeža Rosy Luxemburgoweje znaty.

Kaž je znate, bě němšćiskotatny rěčnik **dr. Werner** we spodźiwanje ćudźazym rozrěčenju najprjedy pšchełwidźerć dał, so so w hessenskim padźe wo wjelepšcheradu njejedna, dokelž so w namakanych pšsmach wo **powrěćenju nětčišćeho knjeježtwa njerěći**, ale wo **diktaturje kommuny** po dobyćežćim kommunistiskim ćěžu. Pšsmo potajšim je nicžuy wo naprawach jedna, kotrež by stronine wjednistwo mělo po naſyłnym pšchewobrośe kommuny wuprihotowarć.

Wyšćišći němšćiskotatny rěčnik je dźe ſwoje japichićerje po wuſudźe pšcheměnił, kotryż je sobotu ſchwórty tšłoćiański senat němšćiskotatneho ćuda ſ pšchedsydstwom senatowego presidenta dr. Büngera pšcheźiwo němšćinowanjelnemu redaktorej **Fritzej Kanapinnej** ſ „Nationale Arbeiterzeitung" w Essenje wuprajił. Kanapinna ju dla pšchihotowanja wjelepšcheradu k twjerdźišnjišej jatbje na połdra lěta ſaſudźili. Wuſud podłožnje, je senatowy president dr. Bünger rjekł, so je wobſkorżeny wudawał, so je naſyłne naprawy, w jcho pšsmach namjetowane, pšcheźiwo nětčišćenemu knjeježtwu njeměrja, schłoż je połajšim zyle tafanna taktika ſakitanſka cžara, kotruż je tež hessenſki ćudnišći assesor dr. Best nałožił, ale so bychu jenicžzy ja pad płaćiśe, so by **knjeježtwo ſ kommunistiſtim** ſbožom wotſadżene bylo. Němšćiskotatny ćud je k pšcheſwědčenju **doſchoł**, so **tole** ſakitanje wobſtorżeneho njeje k wěrje podobne. W Kanapinnowych nastawkach so bjes dwěla najeſdy na **nětčišće knjeježtwo** a dźenjšnjišći wuſtawny ſyſtem ſjzyka cžinja. Jaſne je, so je žebi pšcžaćel na naſyłne wotſtronjenje tuteho ſyſtema myſlił. S tutym wuſudom bě so wěſo ſa dalśe pšchepytanje **ważny pšchełhódny pad ſtał.**

Kaž „Montagspoſt" powě, so pšchepytowanje hižo ſtawa. Wožoby, kotreż ſu so pšchi Bozheimskej konferency wobdźělite, so hižo blížśe dny w Lipšu pšcheſłyſcha. Po dźěležnju „Montagspoſt" ma so rozſudźenje wyſchćeho němšćiskotatneho rěčnika, pšchedběžne pšchepytanje namjetowaeć, tež jako wuſpěch **krocžele wobhladaćź, kotruż je hessenſke knjeježtwo ſ wjednistwom ſtatneho presidenta Adelunga** pola němšćeho knjeježtwa cžiniło a kotraż so najwótriſcho pšcheźiwo waſchnju wobrośa, **kak** wyſchćiſi němšćiskotatny rěčnik hessenſke podawki najprjedy poſudźowaſche. Mjenowane nowiny na to pokaſuja, so je tež **pruſke knjeježtwo** pola němšćiskotatneho **juſtizneho ministerſtwa** ſwoje cžeźe wobmyſłenja wuprajiło.

„Montag", jedyn Hugenbergſki cžaſopiſ, na pšchiwobdźenje nazionalneje ſozialiſtiſkeje ſtrony ſpomni, ſo chże ſamo należnosć pšchepytaeć, a ma ſa k wěrje podobne, ſo ma so tež ſ wěſtymi ſcžěhowkami ſnutſka ſtronineje organiſazije nazionalnych ſozialiſtow liecžeć.

Khosły pruskeho ludoweho požadanja

Pruſke **knjeježtwo** je khosły ſliczite, kotreż ſu jemu je ludowym požadanjom a ludowym roſtudźenjom, kajtež bě kommunistiſka ſtrona najmjetniła, nałtale. Wudawki ſa ludowe požadanje ſ 244 742 hriwnami, wudawki ſa ludowe roſtudźenje ſe 788 895 hriwnami wobliczeja, tak ſo wſchě wudawki 1 033 673 hriwnow wuczinjeja. Pšchi tutej ſymnje ſo wo wudawki gmejnow jedna, kotreż na ſtat ſarunacz. K tomu maju ſo hišcze wudawki krajneho wobſtoſowanſkeho wodźerja e 26 000 hriwnami a hišcze njeſnate wudawki ſarjadowarjow ludoweho požadanja pšchiličiecz.

Wólby do ratarſkeje komory w Durinſkej a ſakſkej provinzy.

Njedźelu ſu w Durinſkej a ſakſkej provinzy ſaſtupnikow do ratarſkich komorow wuſwolili. W Durinſkej mjes wuſwolenymi tšeczina do nazionalnych ſozialiſtow a w ſakſkej provinzy dwě tſeczinje do nazionalnych ſozialiſtow ſłuſcheja.

Skutkowanje mjaſo wurunaceho dawka

Wulkokupowańſke towaršſtwo němšćich konſumnich towaršſtwow w Hamburgu, kotreż je ſo njedawno pola němſkeho finanzneho miniſterſtwa pšcheźiwo ſawodźenju mjaſowego wurunaceho ſakonja podarmo wobcžežowało, je ſo nětko na pruſke wikowańſke miniſterſtwo ſ pšsmom wobročiło, w kotrymż pšcheźiwo ſakſkemu a tež bayerſkemu wurunaceemu dawkej na mjaſo a kołbaſowe twory protestuje. Towaršſtwo praji, ſo je dla ſakſkeho mjaſowego dawka wotbyeže na ſakſe konſumjke towaršſtwa wo nětdże 45 prozentow wrócžo ſchło.

Stegerwald wo ratarſkich ſydliſćach

Němſći dźelowy miniſter Stegerwald je pondźelu kolo ſchrićžowańſći pſchednoſchk wo **wokamje a nadawku ratarſkich ſydliſchczow** měł. W nim mjes druhim praji, ſo dyrbja ſo je ſaſtydlenjom njeſaſtużerjow tuzi ratarſkemu dźelu pſchiſamknyeć. Wot ſkónczenja wójny tež němſke knjeježtwo w tym jene ſ najważnjiſchich nadawkow widźi. Sozialpolitiſke a wobydlerſke politiſke pſchicžiny, pſchede wſchěm pak nazionalnopolitiſke pſchicžiny jenak na tutón punkt ejiſchcža. Sa najbórſchu muſu naſcheho ludu, nimo měry wuſoki bjesdźelokoſć, ratarſke ſaſtydlenje ſaczutowe wołóżenje pſchinjeże. S jemym rajom wſchak ſo nješta wot ſwojich njeſaſtużerjow njemóża wuſwobodźić. Pšchego pak ſaſtydlenje pſchićahanju je wohrom do města wobara a wjeſny lud na wſach ſadżerżanje. Pódła **toho** ſo ſ natwarjenjom ſydleńſkich ſtatkow wjele ludźom ſaſtużba da.

Demonstracije němskostatneje khorhoje

We wſchěch měſtowych dźełach Barkina ſu ſo njedźelu dopołdnja wulke proteſtowańſke ſhromadźizny ſwjatſa němſkostatneje khorhoje wotmeże, w kotrychż ſu rěcžnizy wo podawkach w Hessenſkej a wo wotkrywju nazionalneje ſozialiſtiſkej proklamazije rěcželi. Na tónzu ſhromadźiznow je ſo wobſtamknjenje pſchijało, w kotrymż ſo praji, ſo ſtej ſeſerkopnoſcž a łahodnoſcž republikanſkich ſ cžinanu nazionalnych ſozialiſtow tak daloko dojwedże, ſo wſcho, ſchtoż je ſo ſa 13 lět cžežkeho a njewuſtawajeżho dźela dokonjało, pſched ſnicženjom ſteji. Hromady luda ſadaju, ſo **wjednistwo w němſkim ſtacže a krajach Khrobiſcz ſ ſkutkej ſjawuje pokaſuje**, a ſo bychu ſo ſwoboda, demokratija a republika ſakhowale.

„Angriff" ſo ſnowa ſakaſał.

Barlinſki polizajſki president je nazionalno-ſozialiſtiſke nowiny „Angriff" dla naſtawka němſkatejſkeho ſapółcanza dr. Goebbelſa hacž do 7. decembra ſakaſał.

Krwawna nadrózna bitwa w Aue

Njedźelu je ſo na dróhy mjes Aue a Schneebergem w ſak tich Rudnych horach nětkóże 250 muži němſkostatneje khorhoje ſ Zwikowa ſ nětkóże 100 nazionalnymi ſozialiſtami do puſow dało. Na wobmaj ſtronomaj je ſo nětkóże 20 muži ſranilo. Tſjo nazionalni ſozialiſtojo běchu cžeſko ſranjeni. Knjeježtwowego hamtmana Krippera, kotremuż Zwikowſki ludźo němſkostatneje khorhoje podſtejachu, ſu ſajeli, dokelž je pjeca po wuprajenju ſwójich pſchikaſ, ſo bychu nazionalnych ſozialiſtow nadpadnyli.

*

W Eidendorfu pola Schönebeda nad Łobjom ſu njedźelu w nozy nazionalni ſozialiſtojo do ſobuſtawow němſkostatneje khorhoje ſrašyli. Na wotčinaj ſtronomaj běchu nětkóži muſojo ſranjeni. S cžeſkoſtanjenych dwuju muſow němſkostatneje khorhoje do Schönebedźeſe khorownje pſchiwjeſechu. Hamtſki pſchedſtejiceſ měr kaſo do cžeſna pſchińdże. Hdyž tchodła ſ wottraſchenju tšłeſche, jeho ſ ſemi porajachu.

Tajna ſhromadźizna cžerwjeneje ſtronty wuſchěhnyła.

S mjenom konferency twarſkich dźełacžerjow je njedźelu w Freiburgu w Schleſy'ſej tajne pohłedźenje dowěrnikow **ſwjaſka cžerwjeno-ſtronſkich wjeſerjarſow** było. Wo tym ſhonichſchi je Wrótſlawſka kriminalna polizija pohłedźenje wuſtejła a 43 wobdźelnikow ſajała.

Nowy ſendźelski cłowny zapis

Sendźelſki wikowańſki miniſter je pondźelu druhu ſeſcžinu ſwerowſi, na kotreż ſo **50 prozentſke zło** wótnoſcže **połoži.** Do nich ſłuſcheja próſdne ſchłeſcžane ſudobja, na kotrychż hižo 33½ prozentſke zło leżeſche, wuſłowe elementy ſa batterije, wołmjane pſchedżeno, kokoſowe trocžkawy, ſchaty ſa domjace hoſpodarſtwo, zyle abo ſdźěła ſ płata, juta, jutowe teppichi, ſwjży, wóſkowy, hońtrowcžke a powětrowe ſtěhły wſcheje druhim, metallowe nože, widliczki a łžicy ſ wumſacjom ſkotych a ſtěbrnych, piſańſke blida, buffetty, knihowe ſhamory, kniherzy atd.

Nowe ſendźelsko-francowske wikowańske zrěčenje

Diplomatiſći dopiſowaeŕ „Daily Telegrafa" powě, ſo je franzowſke knjeježtwo ſwojemu półkanzej w Londonje perucžiło, ſo by ſ ſendźelſkim knjeježtwom wo nowych dowoſnych ſłach jednał. W tymle ſwiſu je tež franzowſki ſinanzny miniſter **Flandin** do Londona pſchijeł. Sendźelſki ſinanzny miniſter **Neville Chamberlain** je franzowſkemu miniſtrej rjekł, **ſo je Sendźelska ſwolniwa, ſ Franzowſkej wo nowym wikowańſkim ſrěčenju jednaeź.**

Pšchi tutej ſtładnoſći je ſo wěſo tež wo **rekaraźiach**, kotreż dyrbi Němſka płaćiceć, a wo **krótkotrwjnych požcžonkach** jednało. S kreditow, kotreż ſu franzowſke banki ſendźelſkim bankam požcžile, dyrbi ſo 31. januara 300 miljonow hriwnow wrócžo płaćiceć, jeli ſo ſo Franzowſojo ſapowědža, kredity wobnowiceć. Sendźelſke banki ſu tele kredity na krótku khwilu do Němſkeje dale požcžile, kotraż tele požcžonki njebudże móż w poſtajenym cžaſu wróco płaćiceć. Sendźelſke a amerikańſke banki ſu tohodła wobſamkle, požcžonki w Němſkej wo ſi nětčzaſy poblížſchicž. Sendźelſke banki bychu ſo do najwjetſcheho cžěſa na ſahnale, kdy by Franzowſka nětkole wot nich ſwoje kredity wróco ſadała. Tole praſchenje je dźe najważniſche bylo, wo kotrymż ſu sendźelſki miniſtrojo ſ franzowſkim ſinanznym miniſtrom jednali.

W Madźarskej pučej zadźěwali

Ssobotu ſu w Madźarſkej nětkóże 900 wołobow radikalneje prawizowskeje ſtrony ſajeli, kotreż ſu pjeca dyžle republikanſki ſtat pſchewobrośeć a ſo knjeježtwa ſmjoſowacž.

Powěſcž, ſo ſo wo puč arzywójwody Oty, kotryż pjeca w biſkopſkim hrodźe w Steinamangrn abo ſamo hižo we Budapeſtu pſchebywa, jedno, je pjeca njewěrna. Sojerſi pjeca do offizjerow ſłuſchezja, kotiſ ſu ſo powrěćenju kommunistiſkeho knjeježtwa nětkore lěta w Madźarſkej knjeżli. Hdyž je ſo potom wuſtawne knjeježtwo ſ hrabju Bethlemom na cžole wuſtajiło, ſu tuzi ludźo ſtatnu ſłužbu ſhubili a ſu wot toho cžaſa w khudobje žiwi byli. Tohodła ſu ſo ſrěčeli, nětčzišće knjeježtwo powalicž a **madźarſku diktaturu** ſawjeſcž. Nchźe tyhaż muzi dyrbjeſche ſo njenadpadnje w Budapeſtu ſeſcž, njenadźiwy wjchě knjeježtwowe hobuſtawy ſajeſcž a wſchě ſjawne kwarjenja a banki wobhadźicž. Synagoga w Dohaniſkej dróhy dyrbjeſche ſo do powěra ſtłicž. Pódła toho běchu ſpſchihahanzy ſapiſ bohatych ludźi nałožili, kotrychż dyžchu ſajeſcž. Knjeježtwa ſo ſmjoſowaceſi chžychu ſpſchihahanzy bohaczkam a bankam pjenježy ſebracž a druhe nałyłniſcže organiſowacž.

*

W knjeježtwowej reſprawje ſo nětkore mjena wukonjaczego komitea njemja, kotryż je pſchihoty ſa puč cžinił. Sčiſ to w pšvnim rjedże jedyn offizjer Ladiſlaus Barnay, pſchihłušcžny hoſpodarſkemu wodźelenju Budapeſtſkeje garniſony, dróhowy inſpektor Franz Molnar, najeſt Franz Tot, privatny pſchijaczelſ Arpad Raad, kantjenjerſejſkaſt Alexander Kovacs a elektrotechnik Eugen Polyak. Tuzón wukonjaczy komitej bě pſched tſjomi njedźelemi pſchihotowanjeſlimi organiſazijami porucził, ſo dyžtja pſchihotowy k puczej ſ wſelkim ſpěchom cžiniłz.

Pšchi tajnych ſhromadźiznach ſpſchihahanzow w Budapeſtſkich kofejowniach ſu ſo pjeca tež offizjerjo wobdźelili, mjes nimi **general Kaits**, pſchedowſchi wodźer wojerſkeho kartografiſkeho wuſtawa, kotryż je pſchi falſchowanju franzowſkich bankowkow wuſtawnemu rólu hrał. **Tutón** Kaits je ſo njedźelu popoldnju w ſwojim wobydlenju ſaſtrělił.

Mjes ſajatymi je w zylym kraju ſnaty wjednik drobnohoſpodarjow, 34 lětny **Józef Szenia.** Jeho je pjeca wěſty **Józef Czapo** pſcheradźił, kotryż je ſa cžaſ knjeježtwa kommunistow do najhórſchich kraſcherjow ſłuſchał. Józef Czapo je mjes druhim wuſwódkał, ſo ſu ſpſchihahanzy,

jeli so by so jich pucz poradził, żeby chżyli na śledowaze waschnje trěbne pjenjezy wobstarać:

Židza bychu dyrbjeli płaćić.

Budapešt wobžadźowschi, bychu najbohatschich židowskich pschekupzow na Budapeschtu generalnu łuku psched malchinste tżěby dowjedli. Potom by so jich pschiwisnyschim wojsewiło, so bychu jich žiwjenske nanowo sa 24 hodźin zatżěli, hdy njebychu jich z wulkej summu pjenjez wukupili.

Kommunismus so też w Americy rozšěrja

Se Sjednoczenych statow połnocneje Ameriki powěsče pschikhadźeja, kotrež wobras tamnischeho hospodarskeho połoženja w rjanych barbach pokazuja. Bjesdźěłosć mjes dźěłaczerjemi a pschistajerjami so tam cżim cżeło zaczuwa, dokelż w Amerizy žanoze statnoje podpjery za dźěłaczerjow a nawukniznu zyle nowych, jara rjanych špěwow. Kóżdy špěwakhmany Serb a Serbowka so wěso rad tež pschiwitaju k dźěłu za naród.

— **Sjednoczenjstwo Serbskich Zonow**" sedźe so jutše hižom popołdnju w 4 hodź. w khorjejowni Serb. Domu k hromadnemu porjadnemu poradźenju. Jednacz budże so hłownje wo wobradźenju serbskich dźěcži. Wobsamknje so wotnyt wschich hospodarskich stowarischenjow, kotrež hišće njejsu pschistupili k Sjednoczenju.

— **Kurjuš na Hornim dworje w Pschichowach.** Kaž nowinarnja ratarskeje komory sdźěli, wotmějetaj so na wuczbnym kuble Budyschkeje ratarskeje schule, na „Hornim dworje" w Pschichowach kursaj za wothladowanje słoma, dejenje a mlokowe hospodarstwo, za ratarskich hnjowow wot 11. januara hacz do 6. februara 1932 a za ratarske dźowki wot 8. februara hacz do 5. měrza 1932. Pschipowědenja k wobdźělenju pschijima direkcija ratarskeje schule w Budyschinje.

— **Nastupa telegramowe pytanje lopjena.** Pódla dotal sawjedźenych telegramowych pytanjow lopjena je němkostatny pót 3 nowe lopjena wudał. Tute su wo nazitkach statnych wumjezkow z wospomobarnym offertnym cżišczenom zhotowjene a pschesłatoju na prěnjej stronje 1.) płachtatu łódź, 2.) cżerjodu dźěrju a 3.) wjesołu a wyšotich hór. Lopjeno z cżerjodu dźěrju hodźi so wobcże za zbožowschcza k narodej dźěcza. Pschi potrjebje może žeby kóżdy mustry k wschitkim wyšnjym lopjenam pola pschijimarnje telegramow na pósće pschi Pósłownym namělesce wobkładaczy.

— **Kradnjenej jězbnej kole.** 28. nov. wjeczor wokoło ½8 hodźin kradnychu na Kamjenitnej haży žonjaze jězbne koło znamki „Brennabor" cżo. 1 317 342; koło mějesche cżorne krošna a błótoschtitakaj, žołte jwjena z cżornymi šmuškami, rune wodźidło, Torpedo-gumoběh, cżerwjenej gumijowej wobrući, pol schtitanskeho šaka. — Dale kradnychu 27. nov. popołdnju wokoło 2 hodź. z jeneho dwora pschi Lubijskej dróhi žonjaze jězbne koło, kiž mějesche cżorne krošna a błótoschtitakaj, žołte jwjena z cżornymi šmuškami, ramoběh, pedalej bjes gumijow, horjeschibnjene wodźidło z cżornym celluloidowym pschimadkom. — Wo wězowne zdźělenja proša krimalne wotdźělenje w Budyschinje, telefon 2802.

— **S Malcha Wjelkowa.** Njeschoža z automobilom sta so tu w nozy k pónđeli wokoło ½1 hodź. S Wojerez do Budyschina jěchaza wospowy automobil sajdże do schtoma na lewym boku dróhi a wuwali jón. Wjednik auta běšche žiwi z pschenapinanjom wušnył. Wós šlušcha jenemu wósnjej w Hródku, kotrehož 19lětny hyn pschi wodźidle žiwjesche. Wón so na hłowje zeřa. Kuješ dr. Thjeme jeho swobaty. Cżežko wobschkodźeny wós wotwjezechu do Malcho Wjelkowa.

— **S Khwaczij.** Njedźelu popołdnju wotmě so w naschim **Božim domje** adwentski špěwny a hudźbny žiwjenje.

Předźenak

je w Serbskich Nowinach cżitał, so je něchtó bohatej kaž Pschidźenak. Tón njech tola hnydom do Brězschcina ke knjezej Janakej pschijidże, so by jemu Pschidźenak swoju „múschcań a swoje kapicy" wobroczył. Wschitke tolerje a skotki, kotrež so z nich wukluča, šmě žebi khowaczej. Nadźijomnje może je wotmjezej. Howak jemu knjez Janak rady požczi swoju karu. Pschidźenak je tohodla tak njezmérnje zbohatnył, dokelż swoju tubu prokyn pschecżo hischcże pschedawa

za 60 pjenjezkow!

Pjatk wotmjetnje so cżinohra „College Crampton".

— **Hdyž so špěwa, tam so ožeła,** a tak też w Budyškej „Nadźiji" a "Jednoczje". Tohodla so jasno wschitkim špěwarjo a špěwarkam dźensnje wutoru wjeczor we 8 hodź. w sali Serb. Domu soidu k hromadnemu špěwanju a nawukninjenju zyle nowych, jara rjanych špěwow. Kóżdy špěwakhmany Serb a Serbowka so wěso rad tež pschiwitaju k dźěłu za naród.

— **„Sjednoczenjstwo Serbskich Zonow"** sedźe so jutše hižom popołdnju w 4 hodź. w khorjejowni Serb. Domu k hromadnemu porjadnemu poradźenju. Jednacz budże so hłownje wo wobradźenju serbskich dźěcži. Wobsamknje so wotnyt wschich hospodarskich stowarischenjow, kotrež hišće njejsu pschistupili k Sjednoczenju.

— **Kurjuš na Hornim dworje w Pschichowach.** Kaž nowinarnja ratarskeje komory sdźěli, wotmějetaj so na wuczbnym kuble Budyschkeje ratarskeje schule, na „Hornim dworje" w Pschichowach kursaj za wothladowanje słoma, dejenje a mlokowe hospodarstwo, za ratarskich hnjowow wot 11. januara hacz do 6. februara 1932 a za ratarske dźowki wot 8. februara hacz do 5. měrza 1932. Pschipowědenja k wobdźělenju pschijima direkcija ratarskeje schule w Budyschinje.

— **Nastupa telegramowe pytanje lopjena.** Pódla dotal sawjedźenych telegramowych pytanjow lopjena je němkostatny pót 3 nowe lopjena wudał. Tute su wo nazitkach statnych wumjezkow z wospomobarnym offertnym cżišczenom zhotowjene a pschesłatoju na prěnjej stronje 1.) płachtatu łódź, 2.) cżerjodu dźěrju a 3.) wjesołu a wyšotich hór. Lopjeno z cżerjodu dźěrju hodźi so wobcże za zbožowschcza k narodej dźěcza. Pschi potrjebje może žeby kóżdy mustry k wschitkim wyšnjym lopjenam pola pschijimarnje telegramow na pósće pschi Pósłownym namělesce wobkładaczy.

— **Kradnjenej jězbnej kole.** 28. nov. wjeczor wokoło ½8 hodźin kradnychu na Kamjenitnej haży žonjaze jězbne koło znamki „Brennabor" cżo. 1 317 342; koło mějesche cżorne krošna a błótoschtitakaj, žołte jwjena z cżornymi šmuškami, rune wodźidło, Torpedo-gumoběh, cżerwjenej gumijowej wobrući, pol schtitanskeho šaka. — Dale kradnychu 27. nov. popołdnju wokoło 2 hodź. z jeneho dwora pschi Lubijskej dróhi žonjaze jězbne koło, kiž mějesche cżorne krošna a błótoschtitakaj, žołte jwjena z cżornymi šmuškami, ramoběh, pedalej bjes gumijow, horjeschibnjene wodźidło z cżornym celluloidowym pschimadkom. — Wo wězowne zdźělenja proša krimalne wotdźělenje w Budyschinje, telefon 2802.

— **S Malcha Wjelkowa.** Njeschoža z automobilom sta so tu w nozy k pónđeli wokoło ½1 hodź. S Wojerez do Budyschina jěchaza wospowy automobil sajdże do schtoma na lewym boku dróhi a wuwali jón. Wjednik auta běšche žiwi z pschenapinanjom wušnył. Wós šlušcha jenemu wósnjej w Hródku, kotrehož 19lětny hyn pschi wodźidle žiwjesche. Wón so na hłowje zeřa. Kuješ dr. Thjeme jeho swobaty. Cżežko wobschkodźeny wós wotwjezechu do Malcho Wjelkowa.

— **S Khwaczij.** Njedźelu popołdnju wotmě so w naschim **Božim domje** adwentski špěwny a hudźbny žiwjenje.

Politiski bombowy nadpad w Pekingu

Na dom japanskeho namórnistwoweho attaschejea we Pekingu je so bombowy nadpad skneżił. Ludźo njejsu pschi tym do schkody pschischli.

Cżerjoda něhdże **500 rubježnikow** je pjeza mandżuske pschistawne město **Yingkai** nadpadło. Nadrobnischich powěsczow njeje hischcże doschło.

Ze Serbow

W Budyschinje, 1. dezembra 1931.

— **Wo twjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer —6, thermometer we dnjo —2. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —8, thermometer w nozy —7. Wuhladu na jara žuche wjedro. Słuncha symna je khěrno pschinnyła. We wschelakich stronach Němskeje měrjachu hacź do 15 stop. symy. We wjeczornej Němskej so wječera hischcże trajsche. W Aachenje zapiłachu wječera hischcże 4 stop. cżopłoty pschi pomročenym njebju. Wyschina nad naschimi stronami je so hischcże zeswjetniła, nowa wyschina pschibliżuje so ze Atlantiskeho oceana wjeczornej Europie. Nižina nad srjedźozapadnischim morju hiša so k rauju a najsterje nasche wjedro njenakały. Nižina pola kupy Selenskeje (Grönland) hotuje so w połnozy nimoczahnycz. Najsterje smjerjomy dale rjany žuchi a wobstajny počas. — Jutše srjedu khłodźa hłonczko 7,43 hodź. a khowa so 3,54 hodź. Měsacz khłodźa do połnozy 11,35 hodź. a khowa so pschip. 12,52 hodź.

Hodownik abo december

Pošłedni nasymki měsacz je so minył a z nim su so też minyły pošłednje cżopłiske dny. Njenarodrischna symna je so dobyła do kraja, drje hischcże niz z bělym pošlescżom, ale z mrózom a ledom. Sapoczina něsto nakruczischa doba léta. Je nětko měsacz krótkich dnjow, hdyž Boże hłonczko so posoze wumóri, hdyž so wyšoko njeswéri a zahe hižo zasy so zhowa za wobsorom. Je měsacz wječnych smjerkow, měsacz dołhich nozow. Haj, te dołhe nozy! Sću to nozy bjezdawom a pschesahow a wjeczorkow, hdyž człowjek hnjezdźischo namaka pucz k człowjekam. Sću to nozy žerbskich bajkow a powěsczow a ludowych pěsničkow. Swjatały advent je tu a z nim doba czakanja, žadosenja ale tež doba nadźije a pschihotowanja. Hižo njeje wjacy tak sić, hdyž šmě człowjek hižo so pschihotowacz na rjeschi, na lepschi czas. Po advenczje pschichodźi swjedźeń narodzenja Wumožerja wot Sche. Po dołje czmowcza a šmerkowe snowa tu budże dżeń, na kotrymž so sleni móz czmowych mozow, na kotrymž žiwitko sahy hacźi pucz czmowosce a dale dobywacz budże a postupowacz z kózanym dnjom. Czmowy a strachy je sapoczatk tnohe měsaza, nejeschcżo měsaza, ale wjesołu a jasny je jeho konz. Swětło dobudźe!

Mérowe Nobelowe myto za Adolfa Damaška? Ad. Damaška, wjednik hibanja za reformu zemje dyrbi pjeża zhromadnje z Caudenhovom-Kalergiom lětuše mérowe Nobelowe myto dostać.

— **Měschczanske** oživjenje. Dźiwadłowy wuboru wjeczor je w 9. abonementnym pschedstajenju A premijera operety „Kaž něhdy w meji". Nežiju ma Fred Kittler, hudźbne wjednistwo kapelnik mischtr Bauer. Ssobustkarjo: hnjezje Brico, Wien, Hübschmann, Müller, Tegtmeyer, Mücke, Grunert, Berg, Barkin a Wolff a knjeża Fritzsche, Borchert, Rott, Siebenschuh, Kittler, Müller a Pierre a wschitcy khórowi hnjeza. W schtwórtym wobrazu jaziadnjetej firmje Paul Otte a Rost wustajenjazu módowy. Serjedu popołdnju wospjetnje so hodowna hajka „Wo kralu Knaggeridu, kiž zaneho jejowemu wosuschcha pjez njemóježesche," wjeczor operata „Kaž něhdy w meji". Pschihotuje so za schtwórtk k prěnjemu pschedwjedźenju najnuschnischcha wjeselohra pozlednich lět: „Dohnepolus" wot Kurta Gözza w inszenérowanju wot dra. Adolfa Rotta.

Politiski bombowy nadpad w Pekingu

Na dom japanskeho namórnistwoweho attaschejea we Pekingu je so bombowy nadpad skneżił. Ludźo njejsu pschi tym do schkody pschischli.

Cżerjoda něhdże **500 rubježnikow** je pjeza mandżuske pschistawne město **Yingkai** nadpadło. Nadrobnischich powěsczow njeje hischcże doschło.

Ze Serbow

W Budyschinje, 1. dezembra 1931.

— **Wo twjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer —6, thermometer we dnjo —2. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —8, thermometer w nozy —7. Wuhladu na jara žuche wjedro. Słuncha symna je khěrno pschinnyła. We wschelakich stronach Němskeje měrjachu hacź do 15 stop. symy. We wjeczornej Němskej so wječera hischcże trajsche. W Aachenje zapiłachu wječera hischcże 4 stop. cżopłoty pschi pomročenym njebju. Wyschina nad naschimi stronami je so hischcże zeswjetniła, nowa wyschina pschibliżuje so ze Atlantiskeho oceana wjeczornej Europie. Nižina nad srjedźozapadnischim morju hiša so k rauju a najsterje nasche wjedro njenakały. Nižina pola kupy Selenskeje (Grönland) hotuje so w połnozy nimoczahnycz. Najsterje smjerjomy dale rjany žuchi a wobstajny počas. — Jutše srjedu khłodźa hłonczko 7,43 hodź. a khowa so 3,54 hodź. Měsacz khłodźa do połnozy 11,35 hodź. a khowa so pschip. 12,52 hodź.

Hodownik abo december

Pošłedni nasymki měsacz je so minył a z nim su so też minyły pošłednje cżopłiske dny. Njenarodrischna symna je so dobyła do kraja, drje hischcże niz z bělym pošlescżom, ale z mrózom a ledom. Sapoczina něsto nakruczischa doba léta. Je nětko měsacz krótkich dnjow, hdyž Boże hłonczko so posoze wumóri, hdyž so wyšoko njeswéri a zahe hižo zasy so zhowa za wobsorom. Je měsacz wječnych smjerkow, měsacz dołhich nozow. Haj, te dołhe nozy! Sću to nozy bjezdawom a pschesahow a wjeczorkow, hdyž człowjek hnjezdźischo namaka pucz k człowjekam. Sću to nozy žerbskich bajkow a powěsczow a ludowych pěsničkow. Swjatały advent je tu a z nim doba czakanja, žadosenja ale tež doba nadźije a pschihotowanja. Hižo njeje wjacy tak sić, hdyž šmě człowjek hižo so pschihotowacz na rjeschi, na lepschi czas. Po advenczje pschichodźi swjedźeń narodzenja Wumožerja wot Sche. Po dołje czmowcza a šmerkowe snowa tu budże dżeń, na kotrymž so sleni móz czmowych mozow, na kotrymž žiwitko sahy hacźi pucz czmowosce a dale dobywacz budże a postupowacz z kózanym dnjom. Czmowy a strachy je sapoczatk tnohe měsaza, nejeschcżo měsaza, ale wjesołu a jasny je jeho konz. Swětło dobudźe!

— **Měschczanske** oživjenje. Dźiwadłowy wuboru wjeczor je w 9. abonementnym pschedstajenju A premijera operety „Kaž něhdy w meji". Nežiju ma Fred Kittler, hudźbne wjednistwo kapelnik mischtr Bauer. Ssobustkarjo: hnjezje Brico, Wien, Hübschmann, Müller, Tegtmeyer, Mücke, Grunert, Berg, Barkin a Wolff a knjeża Fritzsche, Borchert, Rott, Siebenschuh, Kittler, Müller a Pierre a wschitcy khórowi hnjezа. W schtwórtym wobrazu jaziadnjetej firmje Paul Otte a Rost wustajenjazu módowy. Serjedu popołdnju wospjetnje so hodowna hajka „Wo kralu Knaggeridu, kiž zaneho jejowemu wosuschcha pjez njemóježesche," wjeczor operata „Kaž něhdy w meji". Pschihotuje so za schtwórtk k prěnjemu pschedwjedźenju najnuschnischcha wjeselohra pozlednich lět: „Dohnepolus" wot Kurta Gözza w inszenérowanju wot dra. Adolfa Rotta.

E. Bulwer:

Posledne dny Pompeji

Roman.

34] (Pokračowanje.)

Něhdże wokoło hitcheho cżasa běsche Nydia wohjamka, swój jhow wopuschczejeż a swój pucz dalejeż. Tschepotajo a dych sadźerjejo kradny so nimo z khětkami wohnitych jiskrow khódźy, dźiwche potom po wuzitym dele, kumy so skradu pod biežownymi schtomami a pschihódże k durjam. Ale nawdoe je sawrjene.

„Něti cżi radźu, so by dlěj njeczakał", schepotaschе Kallias Sozii, „wupschihnaj ju, prjedy haczi je sahrody wuhdże — nětkole?"

„Ah, ty sy se holeczischcho, nětko cże mam", prajesche Sozija a pschinny njesbožowny Nydin. Wona z zyleje schije sawola. Ji bě, jako by tepjazemu so Glaukej posliedniua wukhowaza desta so wottorhła.

„O wy bohoja, schicżeczenje zyły dom do njemera pschinjeże. Satwaj ji hubu!"

„Ah, tu je tożantżne rubjischko, z kotrymž je mloda khodojta nit wocżi sawjasała. Pój jow, nětko njedyrbischi jenož klepa, ale też něma być."

Sozija njeschesche lohku cżeżu we swojoinaj rukowaj a dożpě bórzy jimu, z kotrejež bě Nydia cżekta. **Wón** jaznuny šaknuu a pschewoslaji ju šamocże, kiž bě ji runje **tak** zakostna każ cżiwile podżwěta.

XXX.

Po swojim šaznadjenju pojdu Glaukus **pschecżelneho dohlada** Sallustia, swojeho jenickeho pschecżela **w njeschožu.** Jeho dowjedźechu do forunna, hdjež straże psched mały dwjerjemi po boku Jupiterowcho templa stejo wostachu. Jeho wědomje bě so wrócziło, ale jeho cżuny běchu hischcże porażene. Khłódny, šiuchły powětr jastwa padasche cżežko na jeho wosłabjene cżeło. Wón myšleschе na Jonu — wo njej njebě niczo wjazy słyschał — bě też wona jeho wopuschczila — měsjeche jeho sa winowateho — mordarstwa jeje bratra? Wón wótsje jawoła, a strach wobja jeho duschu. Hdyž so wón zwoje rozmołwy z Arbaceson a pschicżin doponni, kiž běchu djiłoju wutrobu tehole žakostneho muża k wjeczenju pschecżiwo njemu rosharile, mózesche žebi wón jenoż myślicz, so je so z woporom nětkajkeho potajneho a hłuboko załoženeho plana stał. Sažo wón wótsje schychowaschе.

Nětko da so hłóż z kuta cżemneho jastwa słyschecz. „Schtó je mój towaršch w tutej straschnej hodźinje? — Athenjano Glauko, sy ty to?"

„Tak mje wjeżo mjenowachu, hdyż běch hischcże žbożowny. A twoje mjeno, zufinko?"

„Ja sym Olinthus, twój towaršch w jastwje a w żmjerczi."

„Schto? — tón, kotrehoż atheista mjenuja? Njeżłyschach ja twoje mjeno pschi pschełyschowanju z mjenom Apácidowym? Maschi nje ty za winowateho?"

„Bóh sam cżita we wutrobach, ale ja njemějach podhlad na tebje."

„Na koho dha?"

„Na twojeho skórżonika Arbaceża."

„Cżehodla?"

„Dokelż **snaju** schpatnosć muża a dokelż **mějesche** pschicżinu, toho so bojecz, kiž je nětko morowy."

Olinthus roswuczi nětko Glauka wo nakasanju Apácidowem a wo planje, kiž běschtaj wudżełakoj, wobschkodźenstwo Jiskowych měchnikow ludej na sjelwne dacz. „Hdy by potajkim", tak skónczi Olinthus, „nikoły nakasanj Arbaceja fetkal, to by wón jemu jeho haniwne sadźerjenje wumjetował a z wotkrytym jeho njetuczownosce hrohył, tak běchtej město a hodźina pschihódnej za wjeczny Cżipłowcżana, a roswólnosć każ nuznosć žadaschtej žebi skutk!

„Tak dże je to bycz dyrbjała", jawoła Glaukus wjeżele, — „nětko cżuju so žbożowny."

„Ale schto pomha tebi nětko tole wotkrycże? Ty sy zaduženy a zahinjeschi we swojej njewinowatosci."

„Ale ja žam žym žebi nětko mojeje njewinowatosce wědomy a w mojim potajnym žałostnym njendrjenju nejachu wulke dwěle. Ale praj mi, mužo zusje wěry, mějnischi-li, so my budżemy sa male žabłudżenja a smyki pschez tamne mozy tam horjeka, kajkuli też rěkaja, satamani a wopschiczeni?"

„Bóh je sprawny a njewopuschcża swojich cżłowjekow dla ich sprawnosce. Bóh je žmilny a khłosta jenoż hrěschnikow, kiž to njerosskaja."

Glaukus mjelcżeschе khwilu, potom prajesche z mjehkim hłosom: „Wěrischi-li ty, schelescżano, do njeżnjertnosce duschе — a so cżi, kotrež so tu luborachu, so w tamnem swětże sażo sjednoczа — so budże nasche dobre mjeno sażo wocżiscżene wot podhlada, kiž w tutom žrěcże jeho na njesprawne waschnje wopanza?"

„Sacz ja to wěrju, o Athenjano? Ja to njewěrju, ja to wěm. Njeżnjertnosć duschе a z morwych stacże žu hłowne sażady nascheje wěry."

„Tuż ježeł mi twoje wuczby a **twoje nadźije**", rjekny Glaukus.

(Pokracz. ježesche.)

dźeń. Posawniski chór je swojim dirigentom mějesche swoje měsnino na wottačnischczu a posliczi něschto wozebite z tutoho swjatcho městna. Wobzada namaka wotschewjenje na posliczenej hudźbje posawnjskeho chóra, kiž běsche so w poslednim czasu sepsylnik, so běsche kóždy hudźbny nastroj dwójzy zastupjeny. Wobzada běsche so nimo měrje bohacże na tutu swjatoczu adventiu hodźinu sejchła. Wjednik a dirgent knjes wyschischi farar Sarjeńt spominasche na adventski czas a k jenotliwym posliczenjam chóra rosjahnjaje zwona porěcza. Wulzy natwarjeni a djalneje wutroby sa posliczenu nutrnosć wróczichu so kemicherjo do swojich statokow.

S Wutsoje Dubrawy. Nasche podbjerace towarschstwo wotmeje lětsa so dolhoi pschestawy něschto rjanscho, hdyż bohu, njemjaju wobradzenje dźěczom a to njedźelu 20. hodowinka we swojim hydlischczu. Poszednja shromadzizna jenoshłosnje k tomu pschistupi a smóini, so ho na 100 dźěczi bohustawow na wobradzenju wobdźěli. Sso pschisłowoli sa tuton samer też nahladny pjenjez. Na swjedzenju pschewodźe so male dźiwadło.

S Njebjelčanskich. Wot 1. dnja hodowinka sem stanje so w Njebjelčanskich pósitowym wokrjesu sćěhowace pschemjenjenje. Litmnoschcer Hodka z Nowoje Wsy pschesydli so do Habrachczi, dokelż so Kobłow, Dobrotschczy a Lischa Hora Kamjenskemu pósitowemu wokrjesej pschisłuchaja. Mjenowane wsy so wot Kamjenza sem z pósitowym autom wobstaraju. W Kobłowje a Dobrotschczach stej pomocnej pósitowej mějenje. Lischu Horu wobstara Dobrotschanski pomocnik. Schescheny, Niżichu Wieß a Lomšk wobkhodźi pomocny listowoschcer z Njebjelčanskich, kiž ma wschędne 5 hodźinow błizko.

S Bukecy. Kolejšadny sejchoże pjatk wjeczor na puczu do Pomora do njedźelskeho Jurja Bendera z Nowoho Gersdorfa. Kolejšadny pschijdże jara spěschnje z hory běle a storczi wot sady do Bendarja, kiž na drólim padże. Kolejšadny też je swojim kolom padże, tola spěschnje sa so stany a mějesche so z chwatkom z procha. Bender běsche so wobdrěł a na hłowje sranił.

S Lmworzij. Sandźeny schtwórtk su w Myjšlezach pola Shorjeha njekasanza sajeli. Něko je so swěsčilo, so je sajaty njesasłužeł Bjedrich Lehmann, kiž je w Elbawje woženjeny. Wón je so hižom wuznał, so je so we Mučinizy na 14 lětnej hołzy pschejschoł. Pjatk su Lehmanna do Lubijšskeho jastwa wotwjezli.

Z Pančic. Kaž je z nawěstka widźeć, je swětasławny wumělc Belachini zaso do našeje wokoliny přišoł a chce swoje překwapjace wumělstwo wospjet pokazać. Zaso cyle nowe kumšty. Wječor je za dorosćenych a popołdnju za dźěći. Zastup je nětčišim wobstejnosćam přimjerjeny. Stóž chce so někotre hodźinki rozwjeselić a so nasmjeć a při tym na wšědne starosće zabyć, njech předstajenje wopyta.

Z Kukowa. Při našim rozpominanju wo starych ludźoch w „klóstrje", kotříž su 80 a wjacy lět dożiwili, smy hišće na dwojoch pozabyli. Tak powyši so licha na dźewjeć. Wumjeńkař Mikławš Łebza — do domu Jim Mužikec rěkaju — je hižo 10. nalětnika swoje 80. narodniny woswječił a je hišće tak daloko strowy! zo skoro wšědnje so na poměrnje dołhi puć do cyrkwje nastaja a w hospodarstwje na to a tamne ruku złoži. Tosame móże so wo Kümpflec maćeri w Marijnej Hwězdźe rjec, kiž we swojej wysokej starobje — liči hižo 81 lět, narodźi so 8. měrca 1850 we Königswalde w Češkej — je swojemu synej, klóstrskemu pjekarskemu mištrej, hišće k ruce. Tute 9 staruškow a starcy reprezentuja na 740 lět, wopraudźe dołha doba, kiž na wsach swojeho runjeca pyta.

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu měješe „Serbosław" swoju měsačnu zhromadźiznu pola Wjenkec, kiž běše jara bohaće wopytana. Rjany přednošk poskići tón króć nazhonity rěčnik k. žiwnosćer Jakub Kmječ. Rěčeše wo kěćjatych a zrudnych časach němskeho kraja přez 2 lětstwaca. Wšitcy so dźiwachmy, kak wón po prawom jako lajk wšelake mjena a ličby wobknježi. Předsyda tołmačeše jemu na kóncu w mjenje towarstwa dźak a připóznaće. Bychmy radźiwje zastupjerjow prosteho ludu jako přednošerjow witali, hdy bychmy tajkich dobyć móhli. — Z druheje strony słyšachmy něšto wo hnadownym městnje Lourdesu w Francowskej. Přeni wuhojeny bě Ludwik Bourriette, skałaŕ w Lourdesu, kotremuž přez njezbožo prawe wóčko rozrazychu. Přez zastupnu prózstwu maćerje Božeje a nałožowanje potajneje wody dósta po 20lětnym bědźenju wideźnje zaso. — Předsyda zdźěli, zo budźe najskerje 3. njedźelu adventa wosadna zhromadźizna k česći swj. Hilžbjety Duringskeje z filmowymaj přednoškomaj, přihódnymi spěwami a deklamacijemi. Zastup budźe darmo. Kóždy njech pak na tutym dnju po swojim zamoženju za wosadnych khudych wopruje.

Z Khrósćic. Naša jednota Sokoł je so rozsudźiła, na założeńskim swjedźenju Nowe lěto nowu hru „Swjata Hilžbjeta Duringska" předstajić. K prěnjemu razej předwjedźe so wona w Ralbicach přichodnu njedźelu. Jednota wočakuje tohodla też ze strony staršich bohaty wopyt. W bližšim času podamy wjacy.

Z Khrósćic. Zwjazk Ratařskeho Dorosta zarjaduje přichodnu póndźelu w herbskej gryčhe w Khrósćicach swój lětuši kurzus. Dopołdnja a popołdnju podawaju so z powołaneje strony wuzitne přednoški. Mjenowany zwjazk nadźija so bohateho wopyta ze wšěch worstow našeho ludu.

Z Kulowa. Njewitany nócny wopyt poby pola tudomneho njezasłużerja Jurja Comaka na Hózkowskej drózy. Potrjechenej je w skromnych wobstejnosćach žiwy. Paduši załožeschu do jeho statoka a kradnychu kozu. Tu pak haydom w bródźičcy zarěznchu. Siedźenje policajskeho psa za paduchami njeměješe žanoho wuspěcha.

S Dubrjenka. Njedawno dla podhłoba sapalcestwa sajaty hosćenzaŕ Mrós bu jako z jastwa puschczeny. Ssud njemějesche jeho sa hišće podhładneho.

S Dubowa. Ssobotu nasta wobsch wó jśhoje tudomneho rataja Hermanna Buchhorna. Wěchu w żelesnych khachličkach satepili. Shkrě z khachličzkow wulezachu a padachu na sofa, kiž so zapali. Wobsch so rosschěrjesche a jnicji też dźěrzaju drastu. Mandźelska jeho wohnja dohłada a jón podnju, so so na jsoje dalschej schkodze sadźěwachu.

S Běl. je Wody. S woporom nětčišicheje hospodarskeje krizy bu tudomny pschekupz K. Wón cherpjesche na dołpolne rostschasenje cżinowon a je žehi w tutej khorosći sandźenu njedźelu žiwjenje wsał. Jeho swójbu kotraž je tu powschitkowonje wobłubjena, wutrobnje wobkarują.

Sesednizy na pschehladowanje:
schtwórtk 3. hodowinka 1931:

w **Budyschinje** na šudnistwje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, maschiny, hudźbne stroje, kulaty płaty, zigary, 15 beskow a 6 tolstych khójnowych deskow, walt, warjakowy rolu, wschelake żelezne twory, kaž motyki, widła, hnuikacze, grotowa pjecżisna, pła, hołoje, żelezne sudobja, rabła, gramofony, zwjerin, wotmjane a bawlmjane twory, žonj. a muž. kóschje, špódne tholowy, schtaty, dźěcy wobleki, 25 kokoschow, 2 kóju, kojow, wschelake cżapniki,

se **swobodneje ruki:**
žonjazy reformske tholowy 6 hriwnow.

Serbski wopyt w Młodej Bóleslawi

Žołma wotućaceho šofinisma pola našich susodow wězo njeje wostała bjez wliwa na naše narodne žiwjenje. Je to ćežke pruhowanje za naš narod a zda so nam, zo přiňdu hišće ćežše časy, hdźež budże rjeskowstwo, so wuznać: „Sym Serb a wostanu!" Je to nětko doba ćisćenja a cydźenja. Stož je kipre, słabe a njestrowe, zwotpadnje, wopuščuje narodne lěhwo. Mamy nětko wjele wotpadnikow, kiž su słabeje wole a słabeje duše a takle ze sebićiwosće a też ze strachom přeńdu do lěhwa tamnych. Njech du! Ale je tu a wostanje črjóda swěrnych, kiž so njepodaja, kiž so njepředaja a kiž też dale swěrni wostanu swojim starym ideałam a za nowym přibohom njeběhaju. Su tu też dźensa hišće krute kharaktery, kiž so wuznaju nic jenož k Serbowstwu, ale też k Słowjanstwu, kiž njeposkaju na radu tych — prajmy „přewobhladniwych", — kiž wudadźa nowe hesło, zo je lěpje, w dźensnišej dobje wjacy k bratrej „bratře" njeprajić!

Z Młodeje Bóleslawje běchu bratřa a přećeljo nas přeprosyli. A přijachmy přeprošenje. Běchu to z wulkej wjetšinu serbscy Sokoljo a Sokolki, kiž sobotu, 28. nazymnika sej wulećachu přez mjezu k južnym bratram.

Młoda Bóleslawa njeje dźe łužiskim Serbam njeznate město. Nimo Prahi, drje runje tute město je najbóle hajiło wuzke počahi z nami.

Serbja do Młodeje Bóleslawje zajědźechu w dwěmaj skupinomaj, z kotrejuž prěnja (mjeńša) hižo připołdnju tam dojědźe, wostatna pak hakle pozdźe wječor. Młodobóleslawska wotnožka česko-serbskeho towarstwa „Adolf Černy" bě hromadźe z lokalnej sokolskej jednotu wuhotowała łužisko-serbski wječork. Wječork so zahaji z přednoškom wokrjesneho šulskeho inspektora k. Sellnera wo serbskich stawiznach. Potom zastupnicy lokalneje sokolskeje jednoty, kaž też wotnožki tow. „Adolf Černy" a druzy powitachu serbskich hosći, zdźěla samo w serbskej rěči. W mjenje serbskich hosći porěča starosta ŁSSZ. br. Jakub Šajba. Podźakowa so za přeprošenje a spomni na wuzke a wutrobne počahi, kiž zwjaza serbske Sokołstwo wosebje z Młodej Bóleslawju a kiž wobswědčeja časćišе wzajomne wopyty. Pokaza na to, zo wustupy našeho Sokołstwa chcedźa podać wobraz naseje dźělawosće, kiž je dźělo w zajimje luda, kiž je wukhadźało z luda a takle też tołmači serbsku ludnosć.

Program wječorka tworjachu sokołske zwučowanja a spěwy. Dorosćency Młodobóleslawskeje jednoty skupiny stajachu, dorosćenki rejwachu česku „Bjesadu" — zestajenje češkich, narodnych rejow, bratřa zwučowachu na bradłach a też prostne. Sotry prostne zwučowachu. Też Łužićenjo pomhachu program dowupjelnić. Naše najlěpše serbske spěwne towarstwo pod wjednistwom swojeho wustojneho a bibićiweho dirigenta tři khóry poskići a to „Krasna družka", dale „Khwalena budź fijałka" a skóńcnje „Lubka lilija". Wězo žnějachu Zernićenjo a Zernićanki zaso derje zasłużeny přiklesk. Drustwo narańšeho sokolskeho wokrjesa pod nawjedowanjom br. Mjeltki starosławne jubilejne prostne předwjedźe a to jara derje a raznje. Štyri pory sokolskich rejwarjow a rejwarkow naše narodne reje rejwachu. Reje a jubilejne prostne přewodźeše sam wustojnje mištr br. Bjarnat Krawc, kiž bě też do Młodeje Bóleslawy přikhwatał.

Po programje wuwi so hišće swobodna zabawa z rejemi. Pozdźišo někotři z našich Sokołow też hišće wopytachu zabawu čeških studowacych w hotelu „Wěncu", z kotrymiž nawjazachu přećelne počahi při rjanej bjesadźe.

Nazajtra bě swobodne wobhladanje města, připołdnju zhromadny wobjed wjetšinu zajězdnikow zhromadźi w hotelu „Wěncu" a po nim so wuwi jara rjana bjesada, při kotrejž wosebje so wuznamjenješe sławny khór „Zernički". Njebě kónca teho spěwanja. Sokoljo a Zernićenjo (z kotrychž wšak też wulka wjetšina su Sokoljo) mějachu tak rjec wubědźowanje w spěwanju a sokolske a narodne pěsnički so wotměnjachu. Bě to wubědźowanje sokolskeje raznosće ze spěwarskej cunjosću . . . Po 3 hodź. potom dyrbjachmy so hotować na wotjězd. Někotři Bukećenjo a Hrodźišćenjo běchu hižo rano wotjěli, dokelž dyrbjachu na swjedźeń Bukećanskeje jednoty. Br. starosta Šajba wupraji dźak serbskich hosći, rěčachu hišće rozžohnowańske słowa naši słowjanscy hosćiceljo a potom dyrbjachmy so dźělić . . Rjana bjesada so hišće wuwi w čahu, w Českej Lipje serbske sokolske přezpola zaržachu w čakańi a hdyž běchmy přešli hranicu, wita nas zyma a mróz . .

Młodobóleslawjenjo su so tak starali wo nas, zo bě to hnujace. Začuwachmy tam, zo prajenje wo słowjanskej hospodliwości, wo słowjanskej lubości, wo sokolskim bratrowstwje njeje hola fraza. Čujachmy so tam kaž doma, ně, čujachmy so zbožowniši dyžli doma. Wšak doma mamy jenož bój a bědu! Tak ruče njezapomnjemy na te překrasne hodźinki tam w Młodej Bóleslawje, hdyž přebychmy mjez bratrami, sotrami. Njezapomnjemy na słowjansku lubość, na słowjansku hospodliwość! Njezapomnimy!

Dźensa so wšědnje předuje hida přećiwo tak mjenowanym njepřećelam zady hranicy. My pak njeznajemy žanych njepřećelow ani tu, ani za hranicami. My njeznajemy ani hidy. My też ani nimamy za njepřećelow tych, kiž nad nami knježa a kiž su druheho rodu. My jich ani njehidźimy! My smy swěrni knjezej, kiž je wosud nam postajił. To je ta serbska swěra! Ale być swěrni, rěka też, być swěrni stajnje a wšudźe a w kóždym nastupanju. Być swěrni, to rěka też, być swěrni sebi samemu, być swěrni swojemu rodu, swojemu Słowjanstwu. Być swěrny, to rěka też, njezapřeć swojeho bratra, z kotrymž nas wjaza hłós krewje. Wotrodźenc njeznaje swěry, wón jenož hanja za swojim wužitkom. My prawi Serbja pak hajimy prawu swěru, a to je swěra k statej, k Serbstwu a Słowjanstwu!

Zawrjenje jendźelskich wikow za dowoz wšitkich cuzych tworow započina so hižo za wuwoźnu industriju wšěch europiskich krajow strašnje wuskutkować. Tak mjenowany hońtwinski wopyt francowskeho ministra Flandina w Jendźelskej měješe też k tomu służić, zo bychu so jednanja dla clowneho dorozumjenja mjez Jendźelskej a Francowskej započałe. Ze swojim hobrskim wobsedźeństwom złota je za Francowsku wězo lóžo dyžli za Němsku, sebi zawrjene jendźelske wiki zaso dobyć. Na wobrazu: John Buli: „Jenož ze złotym kluču hodźa so wrota zawrjeneje kupy wotewrić. Sće jón sobu přinjesł, knjez Flandino?"

Z Pančic. Kaž je z nawěstka widźeć, je swětasławny wumělc Belachini zaso do našeje wokoliny přišoł a chce swoje překwapjace wumělstwo wospjet pokazać. Zaso cyle nowe kumšty. Wječor je za dorosćenych a popołdnju za dźěći. Zastup je nětčišim wobstejnosćam přimjerjeny. Stóž chce so někotre hodźinki rozwjeselić a so nasmjeć a při tym na wšědne starosće zabyć, njech předstajenje wopyta.

Z Kukowa. Při našim rozpominanju wo starych ludźoch w „klóstrje", kotříž su 80 a wjacy lět dożiwili, smy hišće na dwojoch pozabyli. Tak powyši so licha na dźewjeć. Wumjeńkař Mikławš Łebza — do domu Jim Mužikec rěkaju — je hižo 10. nalětnika swoje 80. narodniny woswječił a je hišće tak daloko strowy! zo skoro wšědnje so na poměrnje dołhi puć do cyrkwje nastaja a w hospodarstwje na to a tamne ruku złoži. Tosame móże so wo Kümpflec maćeri w Marijnej Hwězdźe rjec, kiž we swojej wysokej starobje — liči hižo 81 lět, narodźi so 8. měrca 1850 we Königswalde w Češkej — je swojemu synej, klóstrskemu pjekarskemu mištrej, hišće k ruce. Tute 9 staruškow a starcy reprezentuja na 740 lět, wopraudźe dołha doba, kiž na wsach swojeho runjeca pyta.

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu měješe „Serbosław" swoju měsačnu zhromadźiznu pola Wjenkec, kiž běše jara bohaće wopytana. Rjany přednošk poskići tón króć nazhonity rěčnik k. žiwnosćer Jakub Kmječ. Rěčeše wo kěćjatych a zrudnych časach němskeho kraja přez 2 lětstwaca. Wšitcy so dźiwachmy, kak wón po prawom jako lajk wšelake mjena a ličby wobknježi. Předsyda tołmačeše jemu na kóncu w mjenje towarstwa dźak a připóznaće. Bychmy radźiwje zastupjerjow prosteho ludu jako přednošerjow witali, hdy bychmy tajkich dobyć móhli. — Z druheje strony słyšachmy něšto wo hnadownym městnje Lourdesu w Francowskej. Přeni wuhojeny bě Ludwik Bourriette, skałaŕ w Lourdesu, kotremuž přez njezbožo prawe wóčko rozrazychu. Přez zastupnu prózstwu maćerje Božeje a nałožowanje potajneje wody dósta po 20lětnym bědźenju wideźnje zaso. — Předsyda zdźěli, zo budźe najskerje 3. njedźelu adventa wosadna zhromadźizna k česći swj. Hilžbjety Duringskeje z filmowymaj přednoškomaj, přihódnymi spěwami a deklamacijemi. Zastup budźe darmo. Kóždy njech pak na tutym dnju po swojim zamoženju za wosadnych khudych wopruje.

Z Khrósćic. Naša jednota Sokoł je so rozsudźiła, na założeńskim swjedźenju Nowe lěto nowu hru „Swjata Hilžbjeta Duringska" předstajić. K prěnjemu razej předwjedźe so wona w Ralbicach přichodnu njedźelu. Jednota wočakuje tohodla też ze strony staršich bohaty wopyt. W bližšim času podamy wjacy.

Z Khrósćic. Zwjazk Ratařskeho Dorosta zarjaduje přichodnu póndźelu w herbskej gryčhe w Khrósćicach swój lětuši kurzus. Dopołdnja a popołdnju podawaju so z powołaneje strony wuzitne přednoški. Mjenowany zwjazk nadźija so bohateho wopyta ze wšěch worstow našeho ludu.

Z Kulowa. Njewitany nócny wopyt poby pola tudomneho njezasłużerja Jurja Comaka na Hózkowskej drózy. Potrjechenej je w skromnych wobstejnosćach žiwy. Paduši załožeschu do jeho statoka a kradnychu kozu. Tu pak haydom w bródźičcy zarěznchu. Siedźenje policajskeho psa za paduchami njeměješe žanoho wuspěcha.

Zakładne přeměnjenje nakrajneho pósta w klóšterskej wokolinje

Sjednorjene dźěło pśichinjeśe witany póstup.

S tutym nowym sarjadowanjom žo němšti póst dawno sabéra a je jo w druhich kónčinach hižo pśiwejdł, schtož ma žo ś 1. dezembrom w tak mjenowanej klóschterskej krajinje do skutka stajiś. Tuta wokolina cźehnje žo pjecza wot Wotrowśtich honow hacź daloko do Delan a nimale wot Kamjenza bliśo Radworjej. Wotrow a wokolne wšy maja tuto sarjadowanje hižo nękotre mježazy a sastaraja žo wot Bśikopiz. Tak njerěka na pśich. wjazy Jawora pola Pančiź, ale Jawora — Bischofswerda Land). Jenož mlokarnja je pśi Pančiźach swóstała.

Wěźe žrjadźiśiźa ś dobrym żelezniśtim swójtom sastaraja wokolnu krajinu a mjeńśe jěhźadła woža hacź do 15 a wjazy kilometrow póstowe wězy na wšy, kótrejž žu zano se żelezniju dojěźe. W póspołnischich popołdnischich hodźinach pśichijedu

k druhemu rasej

a wotewśaja pśihotowany póst, pśichinejžu pak hišćeźe druhi žobu. Spušćujźomne wožoby žo sa mějićelow pósta wóswola, kótrejž dorokownja pśihotowanje wězy we swojej wšy nosnosća. Nimaju žnadź k tomu žami dobahazeho cźasa, staji žo trěbna wupomoz. Pśichi druhim dojěźdźe njetrjebaja žo wězy wunoschowaś, ale ludźo móža žej žami po nje dóśi, jeli nješchto wocźakuja. Dolejź wjeśne wobydlerstwo njemóže žo lepje stoś, dźiwajo na druhe wunoschowanje hacź žydlischcźa ś póstowymi agenturami abo mjeńśichimi póstowymi žamtami.

Wěźo dowožuja žo teź n j e d ź e l u póstowe wězy, ale ž o n j e w u n o s ć e j a. Komuž nješchto na tym saleźi, jo je dóstanje; móže žej po nje hicź. Nakrajni ćistowi žo swójtscha wotewśaja a tam pomózne mětna žo wutworja. Sa krajne sastaranje je němšti póst pjecza

4000 mjeńśich jěhźadłow

do žłužby stajiś, kótrejž 8—12 zentnarjow wudźerźa a pódla wjednika je hišćeźe jene žydło sa puczowacejo. Jeli je póst žam sa pśichewodnika njepótrjeba. Dokejž pśichi wobjěźdźenju wobśchérneje krajiny žo hušćiśicho wjeśćhe hódnośće žobu bjeru, wośmje drje k jich schtitej hišćeźe druhu pomoz žobu.

Saměr tutoho noweho póstoweho sarjadowanja je

potuńśchenje nakrajneho pósta,

tej nowe dołhody wocźakuja. Myślu žej, ž o, hdyž jěhźadło dwójizy póst pśichiwośmje, tej žo wobkhod połpšénje, schtož nałtupa pakety, pjenjezy, listy a nowiny. Hacź žo tuta nadśija dopjelni, je druhe praschenje. Móže byś a wostaś jenož „śkera theorija". Pśichi nětcźišchej hospodarśkej nuzy w městach a na kraju njebudu rjeńśe wobkhadne wumjenjenja nękajke dźiwy wusłutkowaś. Sćejźa žo wjazy paketow wotpósćele a wjazy nowinow cźita, kótrejž nałładnitwa ś wulkeho dźěła b j e s pomozu pósta roswožuja. Póstowa direkcija drje žama do toho njewěri, dokejž na tónju žwojeho rospóśa wusnawa: „Nadźijomnje njebudźe tuto nowosrjadowanje

pśiše wulkich wudawkow žej wuzjadaś.

S tym němšfotatny póst sa płony kraj kulturny skutk wutkenja, schtož žej dźiał zyłeho wjeśneho luda sasłužiś."

W pśenim cźasu njebudźe žo wschitko tak hładzy wotbyś, taž žej nędźtóžkuli myślu. Dotalne bóle direktne swiśi ś póstowej zentrali špadnu a tak móže žo staś, ž o pośtki jedyn dźeń p o d ź i ś ch o ž wojeho „muža" namakaja. To žame stanje žo ś pośtkami ś dalinu, wośebśe wukraja, hdyž tute nowe pśichemjenjenja hišćeźe snate njejźu. Hacź śmeje nakrajne wobydlerstwo we wšěm trěbnu dowěru, je dalśche praschenje. Po cźasu žnadź pśichidźe. Potom pak žo mnohy wjeśnjenjo wjeśelićel njebudźa, ž o dyrbja nětko do žušodneje wšy p o l n u t a k ź u sa listy a druhe dopišy płaćiśi, hdyž budźe nimale tóžda wjeśka póstowy wokrjeś žama sa žo.

Póbła tutych a hišćeźe druhich njedostatkow budźe tuto nowosarjadowanje tola pak teź ś wulkej lěpschinu sa tamne wšy, kótrejž pśichi wulkich póstowych cźarach njeleźa. Myślu pśichi tym wośebje na D e l a n y, kótrejž buchu pśiedy woprawdźe mazośchnje sastarane. Woł naspomnjeneje termije sastaraja žo S c h u n o w, K o n j e z y, R a l b i z y, N o w o ž l i z y, R ó ž a n t, L a ś ł, S s e r n j a n y, H r a ń z a, N o w a W j e ś k a, K o s a r z y, D o b r o s ć h i z y, K o ž l o w a dalśche wšy direktnje ś K a m j e n z a a to dwójizy wob dźeń ś nuwśaćom njedźele a žwjatych dnjow, statnje pśichi kasanych. Bjes dwěla budźe žo postup bórzy sačžuwaś, schtož dźiwa je wotpohlad nėmšfotatneho pósta. Nadźijomnje elementarne podawki kaž wulki žneh, samóte pucze, hładkosć, wulka woda a druhe tutomu dobremu wotpohladej njesadźewaju. S.

Njezapomńće ptačata w zymje! Kruta zyma, kotraž je so tak ruče do kraja nawaliła, je stajnje za małych pjerjowych pśećelow človjeka wosebje ćežki čas, dokelž wone tehdy ćežko swoju cyrobu namakaja. Stóź je so na ćopłych dnjach nad spěwanjom ptačkow radował, njech nětko pśi krutej zymje njezapomni swojich małych pśećelow wonkach w pśirodźe. Mała klětka pśed woknom a wšędnje hromadku zornjatkow (nie pak mjehki khlěb) do njeje, to budź kóždemu pśisłušnosć. Na našim wobrazu widźimy ptačka pśi picowym kortku, kajkež maju je w parkach městow nětko wšudźom postajene.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladuj na wjedro ja jutśišchu žrjedu:** Njenje, ćuchu, syma.

* **W lěźu pola Putbrecka bliśko Hollandśkeje mjesny cźełk tśoch młodych ludźi zabrjełane namakachu. Njeznaty winizy žu tuchle młodych ludźi zatšełili. Mischelaju wobdlerjo běchu pjatk wjeczor nětko 20 wutźełow zatšełili. Dokelž w lěśach hušto. ćežki hontwjerjo chodźa, njeběchu na to žaneje ważnośće kładli. Halle hdyž žo młodźi ludźo domoj njewróćźichu, policija ja nimi kledźo, jich cźełka namaka.**

* **Nětkotre cźełke wobkhadne snjeśwożenja žu žo njedźelu wjeczer na dróhy pola Saint Etienna w Franzowśkej stałe. Pśinje wobšahowany wos drohoweje żelezniśe do stadła krowow sajźe a wjele śkodźatkow sčani, so dyrbjachu žo hnydom sarešaś. Ludźo we wołu drohoweje żelezniśe ze strójźelemi wotebrachu. Nakoho autowobil pśichinna a do hrjeda ludźi sajźe. Sydom wobsobow žo k žemi potorže, a schtyri ś nich so tak cźežko kranichu, so žo wo jich žiwjenje koja.**

Spodźiwne rowne napismo

Pytawschi ja najpodźiwnischim narowninkam jenje dyrbimy bywschemu cźažnikarjej pśenje myto pschidźeśeć, kótrejž da žrjeb léta 1802 w Devonje (Połodnischa Jendźelska) sćěhowaze napismo wudypaś, kótrejž je hischcze dźensa wucźitaś:

„Tu wotpočuje w runowasy cźało Jurja Routleighu, cźažnikarja, kotrehož thmanoleje běchu cźejeś ja jeho powołanje. Sprawnosć běśe pjero a mudrosć regulator jeho žiwjenja. Jeho ruka njewotpočowaśe ženje, doniž njewośta jeho dźěło stejo. Tak derje zjadowane běśe jeho wutrobne smyślenje, ja ženje wopak njeźdźeśe, khiba ja ju storcź do njeho cźłowjek, kótrejž bě ju wopaczneho kłucźiła poškužił. Wón rozumjeśe, žwój cźaj tak wuwužiś, so pominychu žo hodźiny w stajnej runomérje, doniž njepośłaji njeśbożowna mjeńśina jeho khódej mjeju. Wón śemrě w starobje 57 lět, nacźehnjeny w nadźiji, ja wurjeźdź a swuporjeźda jeho mischtr dokładnje, so by schoł do wschoje wěcźnosće. Hamjeń!"

Samołeje je ja cźažnikarja Routleigha lózo było, cźažnik swuporjeźdźeć, hacź tole napišmo žebi wumyślieć. uz.

Směški

Mjes pschećelkami.

„Mam wot połedńschego cźasa ńem hubjeny pomjatk," rjekńe Marja k Lenzy, „ale to niczo njewadźi, mój muž ma hischcze hubjeńschi pomjatk."

Pschećelka: „Haj, to žym ja pytnyła, jako je mje połedni ras wopytał. Sym jeho dyrbjała stajnje na to dopomnieć, ja je tola ženjeny!"

*

Chef je jara roshněwany: „Hdyž waš pschistajich, prajeschcze, so dźěłaće sa pjeczoch a nětko? Njejsym nicźo wo tom pytnył."

Pschistajeny pak je spokojneho smyślenja: „Haj, knjez chef, to je wěrno. Mam tola žonu a tśi dźěći."

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. Wutoru 1. hodownika wjećor we 8 hodź. je w Serbskim Domje spěwanje. Njech zaso wšitcy přindu. Wowćerk.

Budyšin. Zjednoćenstwo Serbskich Žonow zmjeje swoje posedźenje srjedu 2. hodownika pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje. Dypk wuradźowanja: hodowne wobradźenje serbskim dźěćom. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Drježdźany. Towaŕstwo „Cornobóh" zmeje 5. hodownika wjećor we 8 hodź. zhromadźiznu na Christianskej dróży 22. — Njedźelu pop. 1/4 4 hodźin su serbsko kemše ze spowědźu w Křižnej cyrkwi. Lubych Serbow we Łužicy prosymy, zo bychu swojich přiwuznych, w Drježdźanach bydlacych, na to kedźbliwe sćinili, zo móhli hišće wonka stejacych Serbow w towaŕstwje rjenje powitać.

Měsć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3283

Wutoru 1. dec., wjećor 1/2 9 hodź. opereta

Kaž něhdy w meji

W 4. wobrazu: wulke módowe předwjedźenje firmy Paul Otte.

9. předst. za abonnement A

Srjedu 2. dec. pop. 1/2 4 h. hodowna bajka

Kral Knaggerich,

kiž njemóžeše jejowe pliney pjec

wjećor 1/2 9 hodź. opereta

Kaž něhdy w meji

6. předst. za abonnement E

Štwórtk 3 dec wjećor 1/2 9 h

Hokuspokus

9. predst. za abonnement B

Pjatk 4. dec. wjećor 1/2 9 h. čmohra

Kolega Crampton

6. předst. za abonnement C

Njedźelu 6. decembra 1931 pop. w 2 hodź. so w sudniskej korćmje

w Lejnje pola Bukec

60 dekk. kramadow liśokeho dr ewa

a 45 žerdźow 6/8 cm na předadźowanje předawa

Hajniski hamt města Lubija

Serbska protyka

Předźenak

je hotowa

na předań w Serbskej kniharni na Lawsk. hrjebjach

Meble

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy BERNH. WALTHER

w Budyšinje na Hosće hasy 6

pódla „Běłeho konja"

320 jěhźadych kołow

kaž **Brennabor, Diamant, Opel, Schladitz a Janko** namakaće pola mje na składźe. Moje płaćizny su jako nizke znate. Wulki wobrot to dopokazuje

J. Schieback na Mužakowskej dróży 4

Beladini je słowo dźeržał. Po dwejomaj lětomaj je zasy přišoł a pokaza swoje wumělstwo **srjedu wjećor we 8 hodź.** za dorosćenych w **Pančanskim hoscencu.** Zastup 70 a 50 pj., bjezdźełni 30 pj. Popołdnju w 3 hodź. za dźěći, zastup 15 pj.

Wšitkich wutrobnje přeprošuje **B e l a d i n i**

Hosćenc w Zejicach

Jutře srjedu 2. decembra

swinjorčzanje

K tomu přećelnje přeprošujetaj **Richard Völkel a mandźelska**

Hokec korćma w Budyšinje

Srjedu 2. decembra

swinjorčzanje

Popołdnja wot 8 hodź. **połćik, hejdušne a jatrowe kolbasy.** Toći so dobre **Budyske akcijowe piwo**

Přećelnje přeprošujetaj **Michał Hoka a mandźelska**

Klanki! Hrajki!

Hlowy, peryki, stupnje, notajcy, wobleki

Wuporjedźenje klankow derje a tunjo

E. Ullrich nasl. M. Pfuhl

Dobre anodowe baterije

w znatej kajkosći

100 voltow nětk jenož 6.50 hr.

baterije za dybzačne lampy 25 pj.

pola firmy

Elektro-Böttger

na Sukelnskej hasy 3

Živnosć

30 kórcow wulka so kupić pyta

Poskićenja njech so wotedawaja we **wudaw. S. N.**

Wotmajeńska

kheža

we nawjećorn. předmešću, ze swobodnym bydlenjom pod přihódnymi wumjenjenjemi **na předań.** Poskićenja pod „H 43" na wud. Serb. Nowin

2000.— hr.

jako 1. hypotheka so na nowy statok hnydom pyta

Bliže zhoniće w Serb. Now.

Pjerjonje přepušći. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće runje tak tunjo. **Wupjerkowe a wobleкowe zbytki**

Hilger na Seminarskej hasy 2

Serbske tačele

(Gramofon Platten) ma na składźe

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr, 4

Přiloha k čisłu 279

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 1. decembra 1931

Nazymska hłowna zhromadźizna župy „Michał Hórnik"

W Haslowje, 29. nazymnika 1931.

W Historiji serbskeho naroda čitamy: „Starosta a župan njemóžeštaj prawa druhim rozkazować, ale wukonještaj jenož to, štož bě ludowa wola na zhromadźiznach wobzamkła." Njeje nětko podobnje, hdyž župan swojich swěrnych, swojich „oficěrow a pěškow", wola do hłowneje zhromadźizny, kaž sej „wjerch" Domowiny to přeje! Župa, kotraž mjeno sławneho wótčinca nosy a nětčiši wjednik po mjenje a duchu ji předsteji, dźeržeše njedźelu swoju reviju. A přišli běchu přeswědčeni nošerjo serbskeho mjena a naroda, kiž so dźeń a hóle kristalizuje z našich njekhabłacych narodowcow, z mjeńšich burow, žiwnosćerjow, kněžkarjow, dźěłacerjow a duchownje intelligency, kotřiž bjeze wšěch wumělenjow so wuznaja k swojemu Serbstwu. W tutej situaciji witaše župan, k. kaplan Hórnik, rjanu črjódu zastupnikow, runje ličbu 31 k župje přizamknjenych towarstwow. Z hymnu wotewri so dalše dźeło. Wosebje běše młodźina, naša nadźija, sylnje zastupjena, štož spožči rjeńše wuhlady do přichoda. Ze Žuric, Njebjelčic, z Kulowa a z druhich kónčin běchu přikhwatali. Runje na spočatku cyrkwineho lěta, tak rěčeše župan, w khutnym času smy so zešli. Pódła hospodarskeje nuzy čišći nas duchownа. Dyrbimy wšitcy dźěłać — z ruku, z duchom a pjerom. Što nam pomha wšo dźěło, njeje-li Bóh ze nami, kaž tak rjenje spěwamy. Kóždy dyrbi swoje kulturne a narodne winowatosće dopjelnić, swójstwo našich wótcow hajić a zdźeržeć a wšudźe serbsku rěč a naše prawa zastupować. Na zymu séčhuje nałšo a z nim jutry. Njech kóžde Serbam narodne horjestaće. W dalšim rozłoži dźěławosć župy wot posledneje hłowneje zhromadźizny w Njebjelčicach 8. meje. Dźakowaše so mnohim za přikładnu sobudźěławosć k doćpjeću župnych zamérow.

Potom wjedźeše nas k. cyrkwinski wučer Cyž. Baćonski w duchu přez wulki dźěl Europy. Rěčeše wo słowjanskich ludach do wójny a po njej, wo Čechach, Polakach, Rusach, Juhoslowjanach, Bołharjach a Łužiskich Serbach. Smy jich wšo do hromady na 200 miljonow. Najsylniša je Ruska, hdyž bohužel bolšewismus knježi, kiž kulturnemu, hospodarskemu a nabožnemu wuwiću tamnišich ludow zadźěwa. Rěčnik wopisowaše nadrobnišo ratarske wosebitosće tutych krajow a jich zemske płody, tohorunja rozłoži jich kulturne stejišćo, powědaše nam wo šulskich, nabožnych a hygieniskich wobstejnosćach tutych ludow, wuzběhny wosebje dóńt Pólskeje, kotruž běchu Ruska, Awstriska a Pruska 1772, 1792 a 1795 roztraskowali. Najhubjeńšo su Łužiscy Serbja po wójnje wotrězli. Wjedźeše nas do z krwju pisanych stawiznow našich prjedownikow, hdyž Korla Wulki, Hendrich Ptačnik, Otа I. a druzy základ położichu k našemu dźensnišemu hubjeństwu. Smy so wukhowali hač do dźensnišeho dnja, starajmy so, zo naše swójby serbske su a wostanu, tež we šuli a zo so bóle 4. Boža kaznja česćuje a tak Bóh naše dźěło žohnuje.

Z wulkim přikleskom dźakowaše so zhromadźizna. Z přitomnych so zajimawe nazhonjenja ze slowjanskich krajow w běhu wójny dodachu.

Při dypku „Naše towarstwowe žiwjenje" rozhladowachmy so po našich kulturnych polach, wšudźe khwilku pozastachmy a wuhladachmy mnoho pjanki mjez pšeńcu, kotraž dyrbi so wupleć a spalić. Župa ma być tajki transformator, kiž myslički předźěła a je njese do luda. Tak widźimy, zo na šulskim polu mnoho klaca. Sta a sta serbskich dźěći njenawuknjeja swoju maćerščinu w šuli, dokhlž *je to wuknjenje dobrowólnje a wot wjacerych faktorow wotwisuje.* Njenawuknjeja swoje spěwy, dokelž mamy njez Serbami telko wučerjow, kotřiž serbsku rěč njeznaja, we wšelakich šulach su tući wjetšina a tak so zda, kaž bychu dźěći wučerjow dla tu byle, hdyž je po paedagogiskich zasadach hewak nawopak. Serbja njenawuknu wšudźe swoje serbske kěrluše. A wot časow, hdyž je pruski kral Bjedrich Wilhelm I. (1714) serbske a němske předcwanje w evangelskich cyrkwjach zawjedł, dźe hladajcy z evangelskim Sérbstwom wróco. Pódła susodow načinja sej Serbja sami čežotow. Tak ma so jena sokolska jednota wo bytce a tyče bědźić swojeho mjena dla. Hewak tamny dušipastyr nima na nabožnym žiwjenju Sokołow wustajeć. Při tym pak swjaty wótc je pólskemu Sokołej přez hrabju Zamojskeho swoje **hamžowske požohnowanje** w swójim času póslał. **Potajkim najwyšša instanca katolskeje cyrkwje nima na mjenje ničo wustajeć.** Abo chcedźa wšěci ludźo bóle bamžowscy być hač bamž! Z tajkim čitnjenjom naše Serbstwo **mócnje škoduje.**

A hišće mnoho skóržbow so přednjese. Podawachu pak so tež pokiwy, kak móża so tež dźěći do narodneho dźěła zapřalmyć, hdyž to šula nječini. Ze jeneje strony so njedźiwajo na hubjene hospodarske wobstejnosće za wuhotowanje swjedźenjow rěčeše, zo dyrbi so wuzwa, zo su naše swjedźenje předrahe. Naspomni pak so tež, kak so Serbja do němskich towarstwow wabja, tam tež ze sobustawsom su a dźeń a bóle swoje narodne přeswědčenje a čuće zhubjuja. Němcy so we wukraju wšudźe wot stacánskeho luda wotdźěluja a tak sej swoje ludstwo lépje wobkhowaja hač Serbja.

Dyrbimy so kruće zorganizować. Do teho słuša tež wot Domowiny žadany zapis sobustawow, kotryž njeje hišće wšitke towarstwa wotedale. Dla wothłosowanja w župje ma so wašnje Domowiny nałožować. Do kulturneho dźěła słuša tež założenje serbskich knihownjow, zo njeby w nich so přejara cuzbarstwo rozšěrjało, štož so na wšelakich příkładach pokaza. Přećiwo narodnemu zajědojeńju luda ma so wobarać, runje tak přećiwo druhim njewušnosćam, štož so w protesće na předsydstwo Maćicy Serbskeje potwjerdźi. Tajkich a druhich staroscow sej nadrobniše rozpowědachmy. Ke kóncej přeješe župan Serbam narodne jutry, štož ze spěwom „Hdźe statok mój?" so wobkrući a zhromadźizna po dlěje hač trihodźinskim wuradźowanju so skónči.

Wusudźenja

Shromadny sawnišći žud w Budyšinje.

We dešepadnjenju dweju dźěłacerjow pšchi wottorhanju wuhnja Sakšćich dźěłarjow w milinarni we Hirschfelde. Wobstorkoženy běšche 35ćěrny twarši pšchedewjacet Arnošt Mats Hermann z Hirschfelde dla njerodneho morjenja. Kaž je bo we swojim cjasu pisało, běšche bo horjetach prěti pšches wuheń pokožena hrajda stamała, so běšchaj dwaj dźěłacerjej do hłubokeho 29 metrow hłubokeho wuhnja padnyłoj a bo arapłoj. Hermnna winowachu, o je žukate khójnowe drjewo ke hrjadam brał. We tym widźeše žud njerodu a sašudźi Hermanna k dwěmaj měšazonaj jastwa, pšchewobroćzi pak khłostanje do 600 hr. pjenježneho khłostanja.

Krajny žud w Budyšinje.

Dla nadpada na ratarja Měta we Lupoji we nozy k 7. junijej 1931 měšachu bo hlidać Ota Gottsche z Lupoje, kować Valentin Petrick z Budyšina a hlidać Herbert Paulus z Lupoje dla shromadneho cźelneho sranjenja samolwicź. Budyšći hamtšći žud běšche Gottšchu dla straschneho cźelneho sranjenja k 2 měšazomaj a 2 njedźelomaj jastwa, dla nuśowanja k 10 hr. pjenježneho khłostanja a dla jednoreho cźelneho sranjenja k 20 hr. pjenježneho khłostanja, Petricga dla straschneho cźelneho sranjenja k 2 měšazomaj jastwa sašudźić, Paulušcha pak dla njedožahajcych dopokasow wuwinować. Sašudźenaj bo pšchećiwo wubudej powołachu. W powołanikim jednanju bud Petricga wuwinowa a jednanje pšchećiwo Gottšchi dla jednoreho cźelneho ranjenja bo sašudźi, dokelž njeběšche bo khłostanšti namjet stajił, dla cźejžeho cźelneho sranjenja atd. pak žud Gottschowe powołanje sašudźeny.

Rentnikowstwar Jan Hanko z Noweje Wšy běšche ratarja Jana Altnickla w Lipicu wobtorhnył, so je pšchi swadźe jeho žonu na hłowu bił a ju do delnjeho žiwota kopnył. Hankowa běšche po swadźe kule na hłowje a krwjawaj njerjad na drasće měta. Budyšći hamtšći žud pak běšche Altnickla wuwinowak. Hanko bo pšchećiwo tutomu wubudej powoła. Někto bo swadnej stronje dojednašchtej. Altnickel pšchewsa khóšty žwonka žudnišich a Hankej 10 hr. za jeho wudawki pšchinoschuje. Soudnište khóšty bo dźěła. Hanko pšchewoišmje swoje khóšty žwonka žudnišich a bo zwjasa, so khłostanšti namjet a privatnu žałobu wróćozwoišmje, tak ruče hač Altnickel saplaćeji.

Tyšcheř Oskar Alfred Wojnař z Budyšina běšche swoju pšchihodnu macź Augustu dźělenu Hančźanu bywšeju žwud. Knechtowu rodź. Haschkez dla šćihiwbjenja wobstorźił, dokelž běšche wona wudawała, so je wón je swojej žotru Gertrudu njepózcźiwje wobthadźał. Dokelž Hančźanа pšched hamtšim žudom žanych dopokasow sa

Dźěra w płoće

Tuta stawizna podawa so w žydlišćecju njedaloko jara wulkeho města. Dopředka nasymnicź ma so, so su wobydlerjo do dweju njepřećezelšćeju stronow dźěleni, kotrejž njeběšchtej žebi njenje hidu pšchišahałoj, hačź bywšchi Monteschi a Capuletti. Pšwjeji pšchećeljo a kozji pšchećeljo. Pšwjeji pšchećeljo praja, tóčźi su z hanšu za kolonin, dokelž j prěnja thodźa sa ptačźkemi, i druha cźinja w nozy njeźnicźnomu haru, so njemóže cźłowjek spać, i śecźa su tóčźi dožyła nějšchto šchpatneho, napšchećiwneho. Mjes tym so je poš wošebne šćocźo, derjewocźebnjenj, pšchistojny, žodny pšchećeł cźłowjeka. A nimo teho jara nahladny dawkiplaćeł. Sepjera stata katrjez. Sa to praja pak kozji pšchećeljo, pšw janjeschwaruja wšchě pucźe a šćećejki, pšchinjeju cźłowjeka i wećznem tjawkanjom k žadźiwołowanju. Mjes tym so bywachu tóčźi hižo pola starych Egiptowcźanow wyšoko cźećezene, dokelž běchu pšchikład cźistoty a pšchistojnosće a wobnjertliwoje powabnosće, na cźož žebi pola pša ani pomyślicź njeje. Schtož nastupa płaćźi, tak je to žame pšchišłodźenje, a cźinja-li to fećźnych nozach šładnoschnje kusk muśiki, potom njeje to dospka nicźo poranо schantawenu schećowkanju wodnjo a po nozach. Ssamo bažnik Goethe je tóčźi lubował. Kónc tuteje wšchelakorosće nabładowanje je, so schćezwaju pšwjeji pšchećeljo swojeho pša na tóčźi, mjes tym so tóčźi pšchećeljo tanjenje a druhe twjerde wěcy za pšanti njetaja. Schtleńcźerjo a prawišnjy nanakaju tehodła w žydlišćeju rjanu saštužbu. To měješche bo dopředka rjeź.

Ssobuftkowaju w tutej stawišnje su: knjeżna Lotti, młoda knjeni; Wjeraba, młody muźśi; Minko, poš; a Pětr, kozor. Młode knjeni je wěsto jara rjana, młody muźśi ma je sportom strucźene cźełco a teź gewał wschelake saštužby. Minko, poš, je cźorny taž bjalok a tak wobidny, so je to nimale hižo saso rjane. Pětr pak ma napohlad žołteho móliceźkeho lawa, kotryž j wošebnej kenjoscźu na to cźała, so bychu jemu wokolni bójśe cźešeze wopokasali. Minko žłuscha wšo młodej knjeni, Pětr młodemu knjeseju. Minko a Pětr bo hidźitaj: młoda knjeni a młody knjes bo w jpocźatku stawišnje hižeze njejmajejschtaj, hačzeuntjeź bydleschtaj jeźenu pšchi jeźenje, abo lépje sahrodu pšchi sahrodje.

Někto mějeschе knjeżna Lotti na jenym šćezhnym ranju we swojej sahrodźy někotre maliczkojcźe do porjadka pšchinjeśej, jako Minko nadobo syle dźiwje jchcźowkaczj sapocźa a bo prózowaschče, pod groźanym płotom bo šuśobneje sahrodki dobyeź. Na małej wiśatej brětwcźy w šuśobnej sahrodźy šedźeśche njemuśy kozor Pětr, myjeśche bo a mitkotaśche bo raníschcho cźopkcho šćoncźka.

„Hańbuj bo, Minko!" knjeżna Lotti jawoła, a Minko na nju njedźiwaschče a prózowaschče bo dale a pychedoby bo teź wopranwdże do šuśobneje sahrodki, hdźeź schćezwokaju a tjawkaju wokoło brětwcźi běhaschče. Někto pšchindźe nadobo žiwjenje do kozora: šłocźiwschi pšches pša šdrapa bo wón na płót a šłocźi saśo wróćo na wiśtatu brětwcźku knjeżnu Lotti. Młoda knjeni cźyschče hižo i khošćeźom saschćinnuwcź, jako bo burje šuśobneho domcźka wotewrichu a i nich młody muź Wjeraba wušupi. „Słupa . . ." — najśkerje cźyschče runje nécźto rjane rjeź, a runje hišćeze w prawym wokomiku wuhlada wón młodu knjeni a spóźna, so běšche wona jara rjana. „Schto dha masch, mój luby pšwjeźko?" bo wón tohodła pšchećeśenje wopraschа a prózowaschče bo Minka k žebi swabić. Minko machotaschče teź wopranwdże je swojej wopuschku, jeho pšwjeźa wutroba běšche pšchećeźelnojći pšchiśtupna, žamo potom, žlanyli bo jemu tajka je strony łoćźeho pšchećeźela.

„Minko!" młoda knjeżna jako jawoła.

„Że to wjasch poš, knjeżna?" bo młody muź bjespokojnje pokłonitwschi wopraschа! Młoda knjeni pšchida, so je to jeje poš, a jako bo młody muź wupraji, so je poš wopranwdże kraźne swěrźo, rjeźny wona j tym majśana: „Ale wascha kóčźka je teź jara rjana!" a prózowaschče bo, muźku k žebi wabiéź.

A mjes tym so žebi na jenej stronje poš Minko wot młodeho knjeża koju majkacź daśche, pšchiśleze kocźi law je schtomika dele a pleńcźejeśche bo baśniczki bajo wokoło rjaneju nohow rjaneje młodeje knjenje. Ale tole běšche wobsteznosć, kotraž njemóžeśche tracź. Młoda knjeni waja žebi tohodła kozora na ruku a dźěśche j nim k płotej.

„Kak dha wékaschі, mój pšwjeźko?" bo młody muź wopraschа.

„Minko jemu rékam", młoda holza rjeknу, „a Wascha kóčźka?"

„Moja kóčźka je kozor, cźeśeźena knjeżna, a réka Pětr."

„Potom drje žiném waš prošyć, so dźuli mi mojeho Minka pšches płót podacź a žebi swojeho Pětra wjacź!"

Hdyž někto Minko kozora Pětra na ruzy młodeje knjenje wuhlada, bo wón rozhori a pocźinaschče sajko sacźekacź. A kozor Pětr pojaby na swoje dobre wocźehnjenje, mkoźy stawachu jemu na thribjecźe, so śdaśche bo bycź hišćeze jónu tak tolsty, a sapocźa porchacź.

„Pći, Minko, wohidne śwérźo!" młoda knjeni rjekny.

„Pětrje, njechcźch śnadź so hnydom pšchišłojnje sa *dźeržeźeź?" młody knjes powoła.*

„Dyrbjeli śkećeźi mjes bohu wujednacź!" knjeżna Lotti ménjeschе. Młody muź do teho jwoli, a tak šćišłschtaj wonaj śkećeźi. Wušpěch bě, so śdrapa Pětr młodu knjeni kiwanu a Minko młodeho knjesa do ruki śłuża. Tuž cźišny młody knjes Minka troschu njeśmilnje do śahrodki knjeżny a knjeżna kozora do śahrodki młodeho muża. Se žmnym pośtrowom woteńdźe łóžoy do jwojeho domcźka. Dźěra we płoće pak wośta.

Dwaj dnjej pośdźicho pytaśche młody knjes žwojeho kozora a njemóžeśche jeho namakacź. Młoda knjeni pohlada jónu pšchipadnje za Minkom — w jeho hěcźe leżeschе kozor Pětr a dźeržeśche mjes prédnymaj pałorkomaj kśćeź. Minko pak hędźeśche w sadnu kucźku žwojeho wobydlenja a pšchihladowaśche, kak Pětrej žłodźi.

„Pytaźe žnadź žwojeho kozora Pětra, mój knjeże?" bo młoda knjeni pśches płót wopraschа. „Potom pšchi šturcźe, prošchu, jónu bliże a wobhladajcze žebi tole!"

Młody knjes pšchindźe bliże, a wonaj śwećeśiśchtaj, so śnjeźetaj bo poš a kócźa wubjernje, njeśchcźuwa-li je cźłowjek na bo. A dokelž běśchtaj bo Pětr a Minko pšchećeśiśoj, pšchećeźeliśchtaj bo teź młody knjes a młoda knjeni najśćépje, a njejśtaj-li wumrěłoj . . .

Wodajcze: stawišna na wšěs hinašchi kónc — njejedna dźe bo wo žamu baju. Młody knjes a młoda knjeni staj bo ženiłoj, a pšchi śwjasanju mandźelśtwa je bo wucźinikо, so njeźmě bo w padźe śdźěraja Pětr wot Minka dźěliéź, ale so pšchipadnjetaj winowatemu dźěłej. Młody knjes bo mjes tym prózuje, łoćźich pšchećeźelow a pšwjećich pšchećeźelow w žydlišćecju mjes bohu wujednacź a towarśtwo „Poš a kóčźka" sałoźiéź. Ale won njeśmeje wjele śboja: Schtleńcźerjo a prawišnjy bu pšchećeźiwo tomu. Haj — śwérźata mośe drje bo mjes bohu śnjeśeź, ale cźt ludźo! kwz.

šuwoje wudawanja njemčejeshe, šaſudźi ju šud 60 hr. pjenježneho thkoſtanja abo 20 dnjam jaſtwa. Wona pak šo pſcheczíwo wušudej powoła, na cžoſ šo thkoſtanje na 20 hriwnow šniži.

Zymski swjedźeń Bukečanskeje sokołskeje jednoty

29. nazymnika 1931.

Serbskich swjedźenjow bywa w poslednim času dale mjenje. Hiśće pſed nekotrymi lětami nekotſi swarjachu, zo Serbja pſewjele swjedźenjuja. Dźensa móža tamni być spokojom. Mnohe serbske towaſtwa wjacy swjedźenjow njewuhotuja. Pokazuja na hospodarsku nuzu, z čimž chcedźa zamołwić swoju njeaktiwnosć. My tomu pſihłosować njemóžemy a tutu wurěč ani njepſipórznawamy. My trjebamy tež we dźensnišim času serbske swjedźenje, h a j, m y t r j e b a m y j e n u z n i š o d y ž l i h d y p r j e d y. Wotucacy šofinism našeho susoda twori wulki strach za serbsku narodnosć a budźemy w pſichodźo snadź trjebać skałokrute kharaktery, kiž najebać surowe pěseńhowanje tola wostanu swěrni swojej narodnosći. Dyrbimy tež dźensa zarjadować serbske swjedźenje a móžemy je tež zarjadować. Serbska młodźina tež najebać hospodarsku nuzu khodźi na swjedźenje a zabawy. Hdyž njeje serbskich swjedźenjow, khodźi wona na němske. Trjeba je, zo naše tow. pſi wuhotowanju swjedźenjow haja najwjetšu zlutniwosć, wudawki wobmjezuja a z tym tež zmóžnja nizki zastup. A l e s e r b s k e s w j e d ź e n j e d y r b j a w o s t a ć!

Po tym je so tež wěła Bukečanska sokołska jednota, hdyž wuhotowa swój zymski swjedźeń 29. nazymnika w Stangec hoscencu. Swjedźeń bě hiśće dosć derje wopytany. Jara nadpadne běše, zo běchu wopytarjo samo młodźina. Ze starych běchu tam jenož někotſi jenotliwcy. To nam dale njewadźi. Njech stari zmérom doma wostanu a na němske swjedźenje khodźa, jenož zo je młodźina naša!

Pſitomnych powita bratr Jurij Zoba. Spěwne towaſtwo „Radosć“, kiž je tak rjec jenož spěwny wotrjad Sokoła, dwaj spěwaj poskići. Bratſa zwučowachu zlětowe prostne. Potom sćěhowachu sotry ze swojimi zlětowymi prostnymi. Pſizamkny so zwučowanje na konju. Wustupi wotrjad staršich bratrow. Dotal je Bukečanska jednota jenička, kiž ma tajki wotrjad. Čehodla druhe jednoty njeséćhuja? Hakle Sokoł, kiž zwučuje, połnje móže zapſimnyć Tyršowu myslička, kiž so wotrażuje w sokołskim cžłowuzwučowanju. Zwučowaše so na bradłach. Tež mała wjeselobra: „Mištr Sidlesko“ so zahra za tych, kiž chcedźa tež nešto druheho widźeć dyžli same zwučowanja. Potom sotry z kudźelemi zwučowachu. Sćěhowaše zwučowanje na prěkušu, dale rytmiske zwučowanje sotrow a skónčnje tež slawne a razne jubilejne prostne. Program so skónči ze skupinu.

Wukonje běchu powšitkownje spokojace. Wosebje su so tež wuznamjeniłe sotry. Runjewon wubjerne bě pſewjedźenje jubilejnych prostnych. Skhwalić ma so kruty porjad a šwik, z kotrymž sćěhowaše zwučowanje po zwučowanju. Bukečanska jednota Sokoł je na polu cžłowuzwučowanja tež lětsa dale postupowała. Dale tak!

Derje poradźeny swjedźeń je nam z dopokazom, zo móžemy hiśće swjedźenje wuhotować tež w dźensnišej hospodarskej nuzy. Je jenož trjeba zlutniwosće a dostojneho raza! Tukamy, zo pola tych, kiž tak rady so wurěčuja z hospodarskej nuzu, sobu wulku rólu hraje lěnjosć a pohódnosć. Je pſeco wjele łóžo nječinić nešto, wotpoćować a čakać na lěpše časy, dyžli so hibać a pſócować tež w hubjenym času! Sokoł pak njewotpoćuje. Jeho heslo je „wěčne hibanje, wěčna njespokojnosć“. Njech druzy lehnyć du, my stawamy!

Tole je nětkle muž najwjetšeho wliwa w Japanskej. General Minami, japanski wójnski minister, kiž je nětko wuley rozsudna wosoba za japansku politiku. Powě so, zo je so Mandźuska pſećiwo woli njewojerskich sobustawow japanskeho knježeŕstwa wobsadźiła. Je nětko jara dwělomne, hač budźe móc Japanska swojich wojakow wot dalšeho postupowanja w Mandźuskej wotdźerżeć, tuž je móžno, zo so wójnske hibanje na Dalokim Ranju dale rozšěri.

Swójbne powěsće

Sćehowaj: Khrystina Rothenburgez w Budyšinje a Jan Müller, dipl. pſichcipuſi wuczeŕ w Riesy-Grödźe.

Semrěli: Korla Bohuwěr Wöſlner w Hodźiju, 76 lět, khowanje je dźenja wutoru. — Hanta Thomaſowa rodź. Hauſiŋ w Lubiju, 53 lět, khowanje budźe jutſe pſi pohrjebu pop. w 2 hodź. — Arnoſcht Jakub, wokrjesny wuhujemjeŕſtſi mišchtſ na wotzy, we Wojerězach, 66 lět, khowanje budźe ſchiwórtk pop. ½3 hodź. wot žarowańſkeho domu. — Eduard Kloß, pſichcipuſ w Běłej Wodźe, 58 lět, khowanje budźe jutſe pſi hrjebu pop. ½3 hodź.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Mit Beſchluß der Stadtverordneten wird die bisherige Gasbezugsordnung erſetzt durch die

Gasbezugsordnung vom 26. Nov. 1931.

Die neue Ordnung wird den Gasabnehmern im Laufe der nächſten Wochen gegen Empfangsbeſcheinigung zugeſtellt. Sie iſt, wenn die Zuſtellung nicht möglich war, in der Außendienſtabtlg. ſtädt. Gas- und Waſſerwerke, Steinſtraße 36 zu entnehmen. Das erſte Stück wird koſtenlos abgegeben, jedes weitere Stück wird mit 30 Pfg. berechnet.

Bautzen, den 1. Dezember 1931.

Der Stadtrat, Abtlg. III. G. W.

Bekämpfung der Obſtbaumſchädlinge.

Aus Anlaß der gegenwärtig beſonders großen Verbreitung des Borkenkäfers, der den geſamten heimiſchen Obſtbaumbeſtand ernſtlich bedroht, hat das Wirtſchaftsminiſterium Bekämpfungsvorſchriften erlaſſen. Dieſe Vorſchriften, die für alle Verfügungsberechtigten (Eigentümer, Pächter, Nutznießer) maßgebend ſind, können bei uns — Rathaus, II. Obergeſchoß Nr. 15 — eingeſehen werden. Dort wird auch das vom Landesverband Sachſen für Obſt- und Weinbau herausgegebene „Merkblatt zur Schädlingsbekämpfung im wirtſchaftlichen Obſtbau“ koſtenlos abgegeben.

Stadtrat Bautzen, Wohlfahrtspolizeiamt, 30. 11. 31.

An die Abführung der

Kirchenſteuer für den 15. November-Termin 1931 wird erinnert.

Stadtrat — Steueramt — Bautzen, 30. Nov. 1931.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 1. hodownika 1931:

Wčerawše curzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,55
1 jendźelski punt	14,73	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,62	100 franc. frankow	16,47

Naſche hoſpodaſſtwo wočakuje nowy nuſowy wukas. Wjele šo wo nim w nowinach huda. Rěča, jo knježeſtwo wobtrowanjo tute powyſchenje ſnjeſcą njemóža a wotwala je šaſo na pſchetrjebarja. Někotra khowa 5 rasow a wjacy pſches wſchelake ruki dóńde, pſedy hač do ruki pſchetrjebarja dóńdże. Powyſchenje wobtrowneho daweka rěka ſtwjeſtſi potrjebu podrózſchicź a tola praja, jo šo knježeſtwo šaběra ſ praſchenjom, kak by móžno było, płacźiny za ſoźiwjeńſku potrěbnoſcź ſnjižeć.

Na **produktowych wikach** bě tež wčera ſnadny hibot. Dowóz ſita njeje wulki, aſe tež mjenſchi a wikowarjo malo kupuja. Płacźiny na Barlinſkich wikach šo ſ wuwſacźom rožži njepſcheměnichu. Tuta bě šaſo wo 5 pf. drózſcha. Na Drježdźanſkich wikach jeničźku pſchěnica pomjo pjatku wo 10 pf. poſtupi.

Zentnaŕ płacźeſche wčera w B a r l i n j u:

pſchěnicy 11,15—11,30 hr. (11,35—11,50 hr.), rožži 9,90—10 hr. (10,05—10,15 hr.), naſtſinjeho jeczmjenja 8—8,50 hr. (8,30—8,75 hr.), najmjeńſcheho 7,75 hr. hač 7,95 hr. (8,15—8,30 hr.), wowša 7,15—7,40 hr. (7,35—7,60 hr.).

w termińowym wikowanju:

pſchenicy:

ſa dezember: 11,73¾—11,75 hr. (12,05—12,02½ hr.),
ſa měrc: 12,25—12,26¼ hr. (12,50 hr.),

rožži:

ſa dezember: 10,25—10,30 hr. (10,52½—10,50 hr.),
ſa měrc: 10,60—10,65 hr. (10,78¾ hr.),

wowša:

ſa dezember: 8,12½—8,10 hr. (8,11¼—8,10 hr.),
ſa měrc: 8,56¼ hr., (8,52½ hr.),

w Drježdźanach:

pſchenicy nowoje 10,95—11,20 hr. (11,15—11,40 hr.), rožži nowoje 10,25—10,50 hr. (10,45—10,70 hr.), jeczmjenja naſtſinjeho 9—9,50 hr. (9,00—9,75 hr.), jeczmjenja najmjeńſcheho 8,25—8,75 hr. (8,50—9 hr.), wowša 7,70—8,20 hr. (7,80—8,30 hr.),

Wiſi rěznego ſtotu wčera w Drježdźanach.

Wiſi rěznego ſtotu wčera w Drježdźanach cžerpjachu ſ tym, ſo je šaſo tu a tam w kraju šo pokhroma pokſała. Hewak ſ wikami doścź hłazaſche. Běchu tola šaſo wjacy hač nadoścź ſtotu pſchihnali, wosebje we ſwinjach a howjadach. Šwinje mějachu šaſo jara ſchpatne wiſi a płacźiny we wſchědnych drużinach popnjeſchcźowachu. Cźełata mějachu ſtrěnje wiſi. Rjane cźełata po dotalnych płacźiſnach kupowachu. Sſtrěnje a ſchpatne běchu pomjo pſchekhadźacym wikom něchto tuńſche. W howjadach najlěpſche kaſkoſcźe po dotalnych płacźiſnach wotbychu. Sa ſwinjemi šo malo praſchachu a wo ſchpatne dožpla njeroždźachu.

Ssudnizy na pſchehładowanje

ſtrjedu 2. dezembra 1931:

w **Tradowje** w hoſcežnju pop. w 2 hodź.: motorſke koło,
we **Wulkich Sdźarach** w Strembſcej hoſcežnju: motorſke koło,
w **Schčežnjy** w hoſcežnju dop. w 11 hodź.: kundros a 4 ſwinje,
we **Wojerězach** w hoſcežnju dop. w 11 hodź.: klawěr, radio, gramofon, elektromotor, wołſenſkaſchak, ſchijaca maſchina, ſtadło kur, žonjace koło, wumſchetſrjeńz, kamowe a domjace mjeble,
w **Rachlowje** poſa Kulowa, kupy ſendu šo pſchip. w 12 hodź. na gmejnſkim hamcže: muzace koło, 9 ſwinj,

Ssudnitſke powěſcze.

K o n k u r ſ o w e:

W konkurſu nad ſamoſcežnjom firmy Richard Gottſchlich (tow. ſ wobm. ruk.) w Budyſchinje na Hłownym torhoſchcźu cžo. 81 je hud dalſchu terminu na ſtrjedu 23. 12 31 dop. ½12 hodź. do Budyſchina na ſudniſtwo powoła.

Płacźiny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

30. novembra

170 woł., 365 byk., 435 kruw., 73 jałoje., 707 čelat, 581 wowc, 4180 swini.

Płacźiny za

woły: 1. 38—41, 2. 31—35, 3. 26—29, 4. 20—25;
byk: 1. 32—36, 2. 27—30, 3. 21—25;
kruwy: 1. 28—33, 2. 22—26, 3. 17—20, 4. 12—16;
jałoscy: 1. 35—39, 2. 22—33;
čelata: 1. —; 2. 40—46, 3. 33—39, 4. 27—32, 5. —;
wowcy: 1. 40—43, 2. 33—38, 3. 25—32, 4. —;
swinjo: (přez 300 pt.) 44—45, 2. 42—43, 3. 39—41, 4. 37—38, 5. 35—36, 6. rancy 38—41.

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſowe ſymjo we tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	30. 11.	2. 11.		30. 11.	98. 11.
	Płacźiny po złotej hriwnje				
Pšenica	223-226	224-226	hunv	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	193-200	197-199	woka	17, -20,0	17,0-20,0
nal. jeczmjeń	160-17	164-172	módre lupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
naz. jeczmjeń	155 159	155-159	žolte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	143 148	143-148	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	8,0-82,0	7 7-31,0	lany wosušk	13,4-13,6	13,6 13,8
rżana muka	26,9-29,2	6 7 29,0	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,0-10,5	10,0 10,2	drnj. krušk.	—	—
rżane „	10,5 11 0	10,5-11,0	syno, 50 kg	1,71-2,00	1,80-2,03
raps	—	—	rżana sloma	0,50-0,70	0,75-0,95
brěch Viktor	3,0 30,0	30,0 30,0	pšeńc. „	0,50-0,60	0,65-,70
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,65-0,80
pjeluški	7,0-19,0	17,0-19,0	ječna „	0 65-0 75	0 60-0 75

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmar w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje

Cežkej zraženi łódźow při zajězdźe do Hamburgskeho přistawa. Prěni wobraz: Wobškodźenje na jendźelskim parniku „River Ribble“, do kotrehož běše pſed zajězdom do Hamburgskeho přistawa jendźelski parnik „Selby“ storčił. Wobškodźeny parnik poda so do wuporjedźerńje. — Druhi wobraz: Podnórjenj němski wukhowarski parnik „Voßfelde“ preč wjezł Do njeho běše jendźelski parnik „Lapwing“ tak cežk zrazył, zo so „Voßfelde“ hnydom podnóri.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, nap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pf. Wobdźelnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pf. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pf.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej živenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšceny přećiwo sćěhwkam cělneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo tři dny po wobdźe płanje wozjewić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 280 — **Budyšin — Srjedu, 2. decembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Socialdemokratija přećiwo dalšemu zniženju mzdy

W pohrjebnju sozialdemokratiskeje němskobjemskeje frakcije je dr. Breitscheid wo politiskim rozwiću a we wospjetnych jednanjach z knjezerstwom rozprawił. K tomu je wšaknohodźinske rozprajenje pschsjamkny. We nim je na to pokasał, so dalsche sniženje mzdy njeje snjesł, a so je snamjenja najhórschego reakcionarneho rozwića na politiskim a justizinym polu pokazuje.

Sozialdemokratoju je hakle po wosjewjenju niwelho nuzowego wukasa rozsudźa, na kaše stejischczo je stoja. Mjez tym budże sozialdemokratija z knjezerstwom jednacz, so by wono žadanja sozialdemokratije w nastupanju mšowe politiki a rozsudźenischego sakrocženja pschecziwo nazionalnym sozialistam dopjelnikło.

Warnowanje před powětšenym wobrotowym dawkom

Němskostatny kartell samostatneho zrjedźeneho stawa je z pišmom na němskeho kanzlera a němskeho finanzneho ministra němske knjezerstwo namolwił, so by sa so zapowjedźiło, wobratowny dawk powjetschicz. W pismje so praji, so by knjezerstwu dyrbjało znate być, so so hižo nětkole k zaplacenju njesnjesnjenych dawkow posledne pjenjezne zrědki nałožja, so by so rosbrojenju samoženja z nuzeznym pschedawanjom sadźewało. Wobratowny dawk njehodźi so wotwalicz a dyrbi so tež za schkodowanische wobthody zaplacenz. Najwjazy nětkole so cžinjazych wobthodow su schkodowanische wobthody, kaž pschibźerasa liczba konkursow dopokasuje. Tohodla je wobrotowy dawk samoženju schkódny dawk.

Jedyn bankier so zastrělił.

Nowiny su psched tydźenjom powěsczi pschinjesle, so je mjezcesel Darmstadtskeje a Nazionalneje banki, tajny radźicel dr. Beheim-Schwarzbach 23. novembra na sajesce wutrohy wumrjek. Nětko je so shonilo, so je sebi tajny radźicel Beheim-Schwarzbach žiwjenje wsak. S wodyhnjenskeho puczowanja do Barlina so wróciwschi, je sebi w swojej willi kulku do hłowy strělił. Pjenjezne wobcežnosce, do kotrychž be so Darmstadtska a Nazionalna banka z němskej hospodarskej krisu sćahka, su jemu sadźelowacz dale.

Wotstorčenje wotbronjeńskeje konferency?

Wukrajny redaktor Parizskich nowin „Intransigeanta" je so derje wobhonitelo franzowskeho politikarja wopraschak, schto sebi franzowske knjezerstwo wo wotstorčenju wotbronjeńskeje konferency myśli. Jemu je ho wotmołwiło, so **sebi nětkole europiske knjezerstwa wotstorčenje pschcza a so je wono tohodła k wěrje podobne,** so pak so zanemu knjezerstwu nochze wotstorčenje namjetowacz.

Němske knjezerstwo je hižo zdźełko, so do wotstorčenja wotbronjeńskeje konferency njeswoli.

Flandinowy začišć z jendźelskeho pučowanja

Franzowski finanzny minister **Flandin** sebi pjecza je Jendźelskeje sazjischcz wjese, so je mjes jendźelskim a franzowskim stejischczom k wójnskemu dołhej a reparacijam, runje kaž k jednanjam wuradźowazeho wubjerka banki za internazionalne płaczenje, wulki rozdźel. Flandin je tole pscheswědczenje z rosrěcženjom z jendźelskim swonkownym ministrom **Johnom Simonom**, finanznym ministrom **Chamberlainom** a z wikowanskim ministrom Runcimanom nabył.

Nowiny „Petit Parisien" a „Journal" pischu, so je mjes Flandinom a jendźelskimi ministrami łyła njeje wo zlownych prašenjach jednało.

Finska před statnym přewrótom

Pondźelu je finski finanzowny minister z Vorm we parlamenze pschemołwił, so powěsće wo pschedstejazym statnym pschewróće w Finskej njejsu hnes podstatne. Minister praji, so su wusnamjenjenje pschihoty wschelakich organizacijow wobcežne, kotrejž na statny pschewrót pokasuja. Sdźela skradźu, sdźela sjawnje so w finskim wójsku a w schitazym korpsu na wotstronjenje wustawnych wobstejnosczow w Finskej z nałožnym skutkom dźela. S dnjowych roskasow a wukasow statej njepschecželskich organizacijow je jasnje spóznacz, so k statnemu pschewrótej bórzy dóńdże. Smutkowny minister wobydlerstwo namolwja, so by smjerom wostało, dokelž so knjezerstwo za dobro a žiwjenje wobydlerjow stara.

Sćmjertny wuhud dla špionaje w Pólsku.

Wojerski hud w Pósnanju je wutoru tśeźa Bruna Klemku z Lipy sahudźił, kotryž je pola pólskeho 68. pěschego regimenta špionaju klałka bź dla špionaje wobstorkowany. Staućenje so z wusamknjenjom sjawnosće sta. Klemku su k smjerjej sahudźili. Jeho sakitar je statneho presidenta wo wobhnadźenje prošył.

Naprašenje w jendźelskim parlamence dla zasudźenja redaktora „Weltbühne"

Němskostatny hud je njedawno redaktora nowin „Weltbühne" a jeneho litarja dla krajneje pscherady k jastwu na poldra leta sahudźił, dokelž dokelž bź so nastawk wo nemskim letarstwje we „Weltbühne" wocžišczecžał. We swišu z tym je so w jendźelskim delnim žejmje sir **Austin Chamberlain** swonkowneho ministra woprašchał, hacž może je pohladom na skutkowanje němskich krajnopscheradnych prozesow na wukraj a wotbronjenišće praschenje parlamenta rosjasnicz, kajkich pschicžinow dla może němskostatny hud jeneho njemenšneho stacžana dla krajneje pscherady sahudźicz, dokelž je sestupanju Stahlhelma pschihładował, sjednoczenjow, kotrejž je po wuprajenju němskeho knjezerstwa privatny zwjazk bjes kóždeho wojerskeho samjera. Dale, hacž może swonkowny minister wobstejnosće mjenowacz, pschi kotrychž je najwyschschi němski hud w Lipsku jeneho němskeho redaktora a litarja dla pscheradženja wojerskich potajnosćow w nastawku wo pjenjezných dohpadach a wndawkach němskeho zivilneho letarstwa mohł sahudźicz.

Swonkowny minister sir John Simon je jendźelskeho diplomatiskeho zastupjerja w Barlinje wo rosprawu prošył, kotruž strej Austinej Chamberlainej pschepoda, kaž bórzy rosprawu dóstanje.

Jendźelski punt dale pada

Jendźelski punt, kotryž je pschedy stajnu hódnosć 20½ hriwny měł, je poslednje dny njepschetawajzy po hódnosći słudowak. Wutoru won jenoj hischcze 13 hriwnow 90 pjenjezkow płaczesche.

S wothódnoscenjom jendźelskeho punta hu wotjebje francowska a holandiske banki na nima nałožy wulke sumy schłodowake. Dokelž je strach, so hu jendźelski punt dale wothódnoseći, su tele banki swój wulki wobstatk punta na pjenjezne wiki na pschedań cžitke. S tym so wothódnoscenje punta hischcze shorschi. We Jendźelsej je so z tym, so hódnosći jendźelskich bankowkow njeje wjazy je złotom sarucžena, inflasija sapocžała. Dowidźecz njeje, kak hluboko hischcze puntowy kurs padnje. Strach je, so Jendźelska podobnym wobstejnoscžom napschecžo póńdże, kajkeż je Němska w inflasiji pschetraka.

Kónc indiskeje konferency w Londonje

Ministerski president Macdonald je w Londonskej konferenzy za kulojtym blidom sdźełił, so chce knjezerstwo konferenzy w mjenschej formje z pschehladźenym jeneho jendźelskeho statnika w Judiskej dale wuradźowacz dacz. Macdonald derje hischcze mjeno tutoho statnika njeje wosjewił, toła njeje dwělne, so buźe won lord Sankey. Tale pomjenschenja, to wěra w formje wulkich wuradźowaza konferenza budże so z praschenjemi wólbneho prawa, wólbnych wokrjesow, je statnymi dohodami a wudawkami a słónczne z finanznymi praschenjemi wjerchowstwow sadźeracz.

Cžěskosłowakski president Mašaryc juhosłowjanskemu kralej pschi sćatkowosći jnhosłowjanskeho statneho zwjedźenja słoje. pschaj.

President cžěskosłowakskeje republiki je juhosłowjanskemu kralej tutón žołožpschejazy telegramm k narodnemu zwjedźenjej półtal: „Wobmyslujeca hódny letny dźeń sjednoczenja juhosłowjanskeho kralestwa mi sćatkowosći posłuscža, so bych Waschej majestowsći najwutrobnische pschecza rosćežowanja zpschecželeneje a swjatkarskeje Juhosłowjanskeje wuprajił.

Njeporadźeny puč w Budapestu

Dotalne pschesłyschenje sajatych spschihaćanizow dawa spóznacz, so hu so chcyli knjezerstwa smogowacz a jenesły statnych pokladnjow, privatnych bankow a bohaczkow sebracz. Wobdźelnizy puczowneho plana pak so hischcze njeběchu dorěcželi, na kajke waschnje je so to dyrbjało stacz. S jenotlinych wuprajenjow może so hudźicz, so njeby pschi zajeczu jenotlinych ministrow wostało, ale so bychu jich, hdy bychu so wobarali, morili.

S dotrěrjenja hódneho žórła je zhyscheći, so hu nadpady na krajneho sastawarja **Horthya**, ministerskeho presidenta **Caroltija**, prjedawdscheho ministerskeho pschedsydu **Bethlena**, kraj jakitańskeho ministra **Gömbösa**, a na smutkowneho ministra **Kerežtsa-Fischera** a druhich wotmyslene byle. Tež je so wo sebraczu wschech slotnitich klamow a wyschnoscow rěczało, kotrejž sjawne njenjesły chowaju. Hłownych puczowych wjednikow sajatwschi, policija je pschihaćanjami druheje garnitury hłódi.

Hacž na so z spschihaćanjami po postajenjach hischcze placzazeho nahłeho žuda wobchadźeć, njeje hischcze rosžudźene.

Na czołe prawizowneho radikalneho pucza hospodarski offizjer **Ladislaus Vannay** stejesche, kotrehoż hu, hdyż be psched někotrymi letami demokratiskeho wjednika a bywscheho justizneho ministra Wazsonyja nadpadnył a zmjertnje zranił, sa bludneho spóznali. Hischcze njeje wujasnjene, kak su jeho mohli potom za wójskowego a hospodarskeho offizjera pomjenować. Jeho pschipomohaŕ pschi nadpadze na Wazsonyja bě puczerskowarski komisar **Franz Molnar**, kotryż někotre z nim pjezowe hibanje nawjedowasche.

Zjimaj z bokej někotri muzojo slejachu, kotziż hu so někdy pschi madźarskim zběhu w Burgenlandze wobdźelili. Dale je so jim hischcze wjele ludźi z madźarskich provinzkich městow pschidało. Wschitzy prawizowej radikalnej stronje pschihłuschcheja. Zich plan na to dźesche, so dyrbjesche Vannay, kotryż jako hospodarski offizjer žiwjenje we uniformnim štabje Franz-Josefskich kasarnow sastawasche, zim uniformy dacz, na cžož bychu so z bronjemi sastarali.

Puczistojo běchu žebi wotmyślili, w nozy na žobotir knjezerstwowe budowstawy w jich privatnych wobydlenjach sajeć. Někotrych ministrow dyrbjachu namołwjeć, so bychu so hibanju pschisamknyli. Kraj sakitowazeho ministra **Gömbösa dyrbjachu sastrělić**, jeli so by so wobarał.

Puczistojo dyrbjachu schkrizkowarniu wobhadźicz a so z njej na lud z manifestom wobroczeć. W tymle manifestu dyrbjachu rjez, so maju so za powokanych, kraj i cełkeje hospodarskeje kriji wukhowacz. Sdobom bychu wschě banki sawrjeli a porucžili, so maju so jim wschě pjenjezy a wscho złoto wotedacz. Wo wschej zwrobje be žmělo jenoż knjezerstwo poruczicz. Zwroba by so po tharkach rozdźelka. Zidźi njebychu zwrobowe tharki dostali, njebychu pak też powschitkownej dźiwnosći winowatosći podsćišnjeni byli. Wopschijecze tohole manifesta je na hejsenli dokument jara podobny. Tohorunja sajaty mjeczowazy mjsnistr **Toth**, wjele rěczow znajazy muž, kotryż so swjatšom z wukrajom zhonali, dyrbjesche swonkowne ministerstwo pschewaczi. Jeho dyrbjachu do wukrajnych khowanych městow pósłacz, so by z tamnischimi knjezerstwami jednak. Sa wójnskeho ministra běchu Vannaya zhładali, a ministerstwowe pschedsydstwo dyrbjachu jenemu generalej poskiczej, kotryż wo tutej jenmi pschinmjenej czejsi hischcze nicžo njewědźesche. Knjezerstwo z pschewzawschi dyrbjachu **wojerski blokaturu** wuwołacz, so nadźiju, so hnydom wójsko za žebje dobudu.

Madźarski parlament wo nieporadźenym puču

W madźarskim parlamenze je so wutoru někotri opoziscijny sapósłanzy rěčnja k **puczowej należnosći** jimali. Sozialdemokratiski sapósłanz **Paŕot** knjezerstwu porokowaschе, so je se žiwotnimi rozprawami wobydlerstwo malo smérowało. Mjena puczistow, kotrejž hu so mjenowale, su hižo z lěta 1920 znate. Srozumnicy njeje, so hu hižo khłostani ludźo mohli sajdo do sjawnosće wustupicz a pschewrót najwjetschego stila pschihotowacz.

D. **Fabian** (demokrat): „Kak je zyła možno było, so su tajkich ludźi sa offizjerow madźarskeho wójska pomjenowali?"

Pakot dale wěcžo na to pokasuje, so hu so schłódne jeschkowi wotmyślenego pucza hižo sdźełowadź dyrbjało pokasała. Ssobotu a pondźelu su falejerjo pjenjes Budapestskeje

banki swoja nadźbhali a jebi wulke sumny dali wupłaczić. Rěčnik so wopraschа, hacj sašo podsemske organisazije dźěłaju.

Sozialdemokrat **Malasits: „Tej knjes minister znutskownych nałežnoscow je sobustaw jeneje tajkeje tajneje organisazije."**

Pakot dale rěči, so prawizowe radikalne powuročerske organisazije po wschěm podobne tej, kotrež so wot Mussolinija a Hitlera wuchadźeja. Hewak njeby móžno było, so bychu pschi kritiskim hospodarskim położenju prawizowe radikalne elementy derje so płacejuce sastojnstwa dostałe. Rěčnik wot knjeježerstwa žada, so by w kraju měr a porjad wobstawiło. Rubježniszy a morderjo njesmědźa w kraju knjeježerstwa.

Sozialdemokratiskim sapósłanjam znutskownych ministerjow **Fischer-Kerestšen** wotmolwi, so so tu wo skutk politiskich sadźewkowarjow jedna.

Jenu so wotmolwi: „Sadźewkowarjo, kotrěj sjawne sastojnstwa sastawaju! Pschiwontarjo hrabje Bethlena!" atd.

Minister dale praji, so zu so tele elementy sjednoczile, so bychu so knjeježerstwa zmozowale. Wojnam tutoho podawka pak so njeje pschichwatał, dokelž sady spschihajenkow njeje lud stat. Puczistojo zu ledma samóhli revolucziju saparacz. Wyschnosć je jenož tohodla rasnje japichmynyła, so by nahladnosć kraja njeschkodowała.

Mjeny so wola: „Winizy dyrbja so psched nahłym hud stajicz!" Skónčnje budże jich młodźinski hud sudźicz?!"

Minister dale rěči: „Wobžarowacz je, so zu so pschi spytanym puczu tej zajzy ludźo woddźělili, kotrěj w statnej khižbje sjedachu."

Sozialdemokrat **Büchinger:** „Chzemy jich njeena wědzeć!"

Sozialdemokrat **Kerteß:** „Jich hischcze na generalow powyscha."

Sozialdemokrat **dr. Györki:** „K systemej, kotryž je mordarjomaj Somogya a Bacsa statne sastojnstwa dał, njemóžemy dowěrjenje měcz. Jedyn je we wójsku, druhi pola żandarmerije. Tajki bystem, kotryž je dwajatsisczitrócz'eho morderja (mjeny je Hejjas) do parlamenta pschijał, dyrbi so lizpiwacz." Pschi žłowach: „Nimacje žane prawo k existenzy, moji knježa!" knježeństwowa strona dr. Györkia wokajo pschetorhnu.

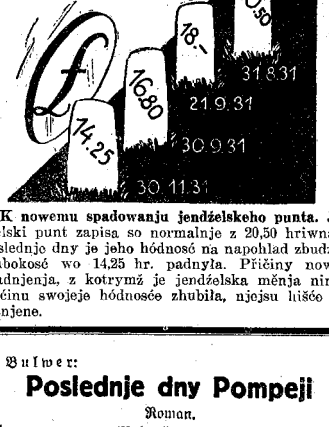

K nowemu spadowanju jendźelskeho punta. Jendźelski punt zapisa so normalnje z 20,50 hriwnami. Poslednje dny je jeho hódnosć na napohlad zbudźacu hłubokosć wo 14,25 hr. padnyła. Pričiny noweho spadnjenja, z kotrymž je jendźelska mënja nimale třećinu swojeje hódnosće zhubiła, njejsu hišće wujasnjene.

K niepřećelnym demonstracijam přećiwo Juhosłowjanskej w Sofiji

Sofijiskich policajskich sastojnikow wotwadźili.

Bołharske knježeństwo je wobjamkło, schesa policajskeho komunikarstwa, do kotrehoż podkrjesa juhosłowjanske póslanzstwo a konsulat klusćatej, a dale dweju policajskeju sastojnikow, schesej komunikarstwa pschidźěleneju, wotwadźicz, dokelž njejsu wědzeli najskerjnym nadpadam Sofijskich studentow na juhosłowjanske póslanzstwo a konsulat wobaracz.

Póndźelu je sastupjeł bołharskeho póslanzstwa w Beogradze juhosłowjanskemu sponkownemu ministrej Marinkowiczej w mjenje bołharskeho knježeństwa nowe podrobnosće wo demonstrazijach pschećiwo juhosłowjanskemu póslanzstwu w Sofiji sdźełił. Po jeho rosprawje njeje k žanemu nadpadej na juhosłowjansku khorhoj ani na wobsoby doschło, kotrež w juhosłowjanskim póslanzstwje pschebywaju.

Bołharski ministerski president Mušanow do Ankory wotěł

Bołharski ministerski president Muschanow do turkowskeho hłowneho města Ankory w Malej Asiatej pschijědże. Jeho nětkdże dwadzesći politikarjow a nowinarjow pschewodźe.

S tutym wopytom ma so wopyt turkowskeho ministerskeho pschedsydy w Bołharskej wotpłaćicz. Wopyt ko tohodla jako wěz sdwórliwosće wobhladuje. Tola w Bołharskej bychu jemu rad politiski wosnam dali. Ssonja wo swojasku Bołharskeje s Turkowskej a Grichiskej pod schitom Italskeje. Nadźijeja so, so budźetej Grichiska a Turkowska, dotalnej najwjetschej njepschećelskiej Bołharskeje, jej pschi możnej wójnskej swadźe pschećiwo Juhosłowjanskej pomhacz.

Ze Serbow

W Budyschinje, 2. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wječor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer —3, thermometer wo dnjo +2. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer +2, thermometer w nozy —4. Mało so pscheměnjaze wjedro. **W pokonju a pokrjow** hibatej so nižnje nimo. Nizko nad naschimi stronami je so klobje poczahnyło. Wjedrar je hamo znjeź wočakuja. Schkleńza pokaduje nimale njehnuta na wobstajny poczah. Wyschina nad rańschej a nad srjedźnej Europu je hischcze pschespyna. Tohodla njesda so nam móžno, so mohł so ras naschego wjedra wo wjele pscheměnicz. Ssněh by ratał sa swoje hona z dźakanej wutrobu witał. Se swojim błyskom rubom by symy najšerje wobarjował. Jutje schtwórtk skhadźa skónčko 7,44 hodź. a khowa so 3,54 hodź. Mjezark khadźa we wolnozu a khowa so pop. 1,05 hodź.

Słónčko swěći, zyma je!

Sslónčko swěći, zyma je, to je to wjedro, kiž nam lětuscha zymu wobrazi. Je to spodźiwny kompromiš, ale w naschim czasu pschewrotow a kompromisow to też w pschirodźe wjazy njenapadnje. Ssnu so pomalku stuliti do kwatke dźensnjischeho czasa, kiž njeimje ani człowjeschego prawa, ale jenož nahrabnosć a sbožownosć! — Tak so stalimy też pod kwatku zymy. Radźicz wschak bychmy na naschе wotpowěźinkalacze hona znjeź witali, kiž wschо schtita, schtož rodźerka jenija we swět khowa. Nadźijomnje njeda znjeź tak dołho na so czakacz, hdyž bróchе tola tak sahe na Budyšku kermuschu pschikwatał. Abo je jebi znjeźowy muž wuzmuł po schezdeworej kermuschnej połczinje w Budyschinje? Jeli by tomu tak było, tak chcemy ras naschе ódjezdź k njemu połčacz, jeho sa wuschi czakacz dacz a napominacz, so steja kanki hižo dawno pschi hotowane w kóżdym domczu. Hajoi, tak so ódjezdź wjeselа, hdyž bóły pschikrywa jenija wodźewa.

Předźenak

proschy należnje swojeho starego noweho pschećela, czesineho knjesa brašku Muchu w Tranjach, so by tola haydom pschischoł do Ssmolerjez klamow w Budyschinje. Tam mohł wohladacz tři (!) lube pětne serbske knježniczki, pilne, słutnjive, pokorne, położne, kiž bychu kóżda so wubjernje sa mandźelstwo pschihodźałe. — Knjes brašcka Mucha ma hrjezatu pschikluschnosć, so wo nje staracz, wobzebje tehodla, dokelž protuki schedźiwemu Pschedźenakej pschedawacz pomhaja sa **60 pj.**

Serbska liturgiska nutrnosć w Michałskej cyrkwi w Budyšin'e

Sserbska liturgiska nutrnosć wotmě so hižom dwójcy w Sserbach. Spěwna kupka „Lumir" ju polnježi njedźelu 1. nazymnika w Bukeczanskim a njedźelu 15. nazymnika w Hodźijskim Božim domje. Wobě nutrnosći namałoschcej wulku sylu nutrnych a dźakanych pschipósłucharjow. Po mjenowanaymaj wobadomaj smě někto też Bucyschu posłuchnje „Lumira" pod nawjedowanjom swojeho dirigenta, nałožeho wulku sabłužbneho hudźebneho mišstra Biarnata Krawya jako 3. liturgisku nutrnosć 3. njedźelu adventa, 13. hodownika popoldnju wot ½4—5 hodź. we Michałskej cyrkwi słyschcez. Budyšcy Sserbja a też wy s wokolinu, njeskomdźcze tutu pschiležnosć, ale wopytujcze nutrnosć. Nawróczicze so z njeje hłuboko znutskownje natwarjeni. — Programy su też hižom do czasa dostacz w Sserbskej kniharni w Sserbskim Domje.

*

— **Sserbske kemsche w Drježdźanach.** 2. adventsku njedźelu, 6. dezembra, popoldnju ¼4 hodź. budźa w Drježdźanskej khižnjej cyrkwi sserbske kemsche se spowjedźu a s wudźělenjom Božeho wotkasanja. Předowanje smějе knjes farar Bója s Budyšeza. Wschitzy evangelscy Sserbjo, kiž w Drježdźanach a wokolnosći bydła, su na tute kemsche wutrobnje pscheproscheni. Schtóž ma tam pschi wuznuch a znatych, njech jich dobrocziwje s lisczikom ak s dopisnjan na nje kedźbliwych sčinі!

— **Dźiwi hromadzerjo.** Měšczeńzanska rada nam pische: Tele dny su tu wustupili jedyn, kiž su wopraschnje za hromadzerjo za nusowu pomoz wudawali a su też hromadzerske liscziny pschedpołożili. Cżinimy swoju na to kedźbne, so maju liscziny dowolene s pórkow kulojiny kolk měšczeńskeje rady, połizajskeho hamta. Proschmy, so by kóżdy pschedpołożene liscziny na to pruhował a hromadzerjow wotpokalał a policajej wosjewił, kotrěj niz prawje abo dozpla niz koltowane liscziny pschedpołoża.

— **Měšczeńske dźiwadło.** Dźensa pjatk popoł. ½4 hodź. pschedstaji so pschiwabna hodowna bajka „Wo kralu Knaggerichu". Pschi swojim wuknutym wuhotowanju so bajka pschi swojim prěnim pschedwjedźenju za wulkich a małych dźěći je zahorjenjom pschija. Sarjeni wječor wospjetuje so prěni króć opereta „Kaž nětdy w meji" jako pjate abonnentne pschedstajenje E. Schwórk pschedstaja so prěni króć pschiwabna wjesołohra posłednich lět „Hokuspokus" wot Curta Goetza jako dźewjate abonnentne pschedstajenje B. Inżenjerowanje wobstara dr. Adolf Rott. Ssobuskutkuja knjenje Meckel, Hübschmann a knjeza Verder, Siebenschuh, Skotzky, Rott, Pierre a Klausnitzer. Pjatk wospjetuje so „Collège Crampon".

— **Wojowanje pschećiwo schmórkowemu kowowzej.** Měšczeńska rada, spomožerska policija, nam pische: Je so nam hižom spožicżało, so je nasch wobstatk hadowych schtomow wohrožaju schmórkowy skorowz (Borkenkäfer) poł odnjeletа wurjadnje zynjuc rosmnożił. Tohodla je trjeba, so so k jeho saniczenjin wschitko możne cżini. So by so pschi wo-

C. Bulwer:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

35] (Pokračowanje.)

„Tuj dźeł mi twoje wuczby a nadźiju sobu", rjekny Glaukus.

Olinthus so njekomdźesche, tutu próztwu dopjelnicz a kaž cżasto w prjedawschim cżasu khcheńcżanstwa sabwěcził wono też tu swoju mitu a swjatoscżaju pruhu w cżěmnosće sastwa, a jeho pokojaze wuczby slahodźichu hrózbnosće blížazeje kmjerće.

XXXI.

Nydia pschejżimi hodźiny cżrwile a bojosće, s toho cżasa so bě sašo do swojeje komory sawrjena. Sofija bě ju, jako by so bojał, so jeho hischcze ras pscheleseli, hakle podźe nasajtra rano wopytat. Wón staji ji jenož srědźanje a wótsku samkny sašo durje. Nydia pschemyślowasche jene po druhim, kak mohła cżekнyc, ale kóżdy samnyšł dyrbjesche sašo spuscheicz. Syniza je pschewja; wona njemóžesche zamotu dlěje jnjesc; wołasche wótsje a klepasche z mozu wo durje. Sofija pschidźeła roshněwany, so by jeju jatu smějował.

„Ho, ho, schto to je?" wón prajesche. „Hdyž ty wótsje rěcżiš, młoda njewolnica, to dyrbju cżi sašo hubu satyfacz."

„Njeżwar mi, dobry Sofija, ja njemóżu wudźerżecz, tak dołho hama wotnez, hamota je mi satrach. Budź tak dobry a poćzuj so khwilku ke mni."

Sofija cżuješche żelnosć z wobeju holzu. „Ja njejżym njeżmilny", wón rjekny, „a nimam niczo pschecziwo tomu, so trochu pobjehadujemoj."

Nydia s hłuboka sdychny. — „Kajki wužud je so wuprajit?"

„Wobaj sašudźenaj." Nydia potłoczi wuras swojeho sastrózenja. „Ja wschak žym žebi to myślika. Hdy so wuhud wukonja?"

„Jutrje w amphitheatru. Njetrjebał twojedła doma wotstacz, mała kuśtarnicza, to mohł też i druhimi tam hicz."

Nydia sležny so wrócżo.

„Sofija, kelko je cżi trjeba, swoju jiwobodu wukupicz?"

„Kelko? Nó, wokolo dwaj tyżagaj sesterzijow."

„Bohužo njech su thwalen! — niż wjazy? Widźiśch-li tute narucznizy a tutón rjeczas — wone drje su dwójzy telko wimjote. Ja dżu cżi je dacz, dasch-li mje w połnuju wotejcz. Pschi żwitanju dżu sašo jow bycz."

„Nè", rjekny Sofija rozsudnje, „jóm njeje njewólnik Arbaceżowe roskazy wukonjal, a jeżenje wjazy njejżu wo nim błyscheli."

Nydia łamasche ruzy. „Njemóżeśch-li snajmjenjscha ličt ja nuje wobstaracz. Sa to cże twój knjes słónżowacz njebudże."

„Komu?"

„Sallustej."

„Schto chżeśch ty wot njeho?"

„Ja běch Glaukowa njewólnica; wón wužiwobudźi mje wot żurowneho knjeza; wón žam je dobrocziwy napscheczo mi był — někto dyrbi wón wumrěcz. Mje by sbožownu jeżinuło, hdy bych w jeho zakostnem położenju jemu dopomałacz mohła, so hischcze dźakowna wutroba sa njeho bije. Sallust je jeho pschecżel — wón mój nadawk dopjelni."

„Ja żym pschećiwodźecżeny, so wón to njeżcżini. Glaukus śmjeje mjes dźensnjischim a jutrjischim na druhe wězy myślicz hacz na żlepu holzu."

„Cżłowjeczе", prajesche Nydia a stany, „chżeśch-li bycz jiwobodny? Dźensa cżi to posżicżam. Jutrje je pscheposdze. Ty mójeżi słobka i domu wuricz a trjebaśch jenož poł hodźinki njepschitomny bycz. A tajkeje maliczkoscze dla chżeśch żiwoju jiwobodu sapaseż?"

Nětko bu Sofija khutnje do żpytowanja żawjedźeny. Wón żo dlěje njewobmyślił a pschija namjet. „Daj mi myto, a ja chżu cżi list wobstaracz. Ja pschinjeżu cżi papyrus k pišanju."

Sa nějakto wokomikow bě Nydia list słónżiła. S wobkladnowskim je jón w greskej rěcżi napisała. Swjedomnicże wobwi róln se schnuru, kotrejež kuczli s wójskom sapjeczata a położy ju do rukow Sofije.

„Sofija", wona prajesche, „ja żym błepa a jata. Je-li mje sjedaśch a żwoje żiwobjenje słamaśch, to njech cże połiecże njebjez a podźiwota trjechi! Tatle — nětko cżi dowěrjam — wjmi żwoje myto; je hižo położe; dźi hnydom k Sallustej."

Sofija żo wotżali, żnny wobkladninje cżežku żażnowe psched durje, powěźny klucz za żiwój paż, żawali żo do żwojeho schćerokeho płaschcża a wusłoczi njewidźany i połeżeiżu.

Haży běchu puste a wożaznoscene; wón dospe hórży dom Sallusta. Durnik dżiwżeše jeho list pschijeczi. „Ja pak żym żiwdi, tutón list Sallustej wożobinżuje pschepodaci, tohodla dyrbi żo to tej ztaci", snapschecżiwi Sofija a ztłoczi njewólnikej poł duzenta sesterzijow do ruki, dokelž je żamżneho nałożenjanja wódżeżche, so żo Zerberus i dobrym kuzom śmjerże.

„Derże, derże", rjekny durnik, „możeżi sastupicz."

Sallust bě pschepruduy, so by towarischnoscz pschi żebi widżał. Wón mjeżeche tohodla każ hewak żwojich lubych puschczenzow pschi żebi. To bě dżiwna hoscżina. Dobrocżiwy piczk druhdy żdychowasche a trjeżeche żebi żżlizy i wocżow. Potom da żebi żwój bórżżi żnoma napjelnicz.

Sofija sastupi.

„Ha, schto ty ży?"

„Ja mam jenoż nadawk, Sallustej tutón liscżik wot młodeje holczki pschepodacz. Njeje drje wotmolwy trjeba. Możu sašo hicz?"

(Pokračowanje sczehuje.)

jowanju pšiherskiwo schmrěkowemu skorowjeł po možnosći jenak postupowało, je hospodarske ministerstwo pschedpisma wudalo, kiž płacza sa wschitkich, kiž maju prawo kubupomhack (sa mježicelow, najenikow, wužiwarjow). Do tutych pschedpismow może kóždy pohladacz pola mješczańskeje rady, na spomóžerskej policiji — na radnizy po 2 khodomaj wó jstwje cžo. 15, a to kóždy cžas. W ministerstwowym wukazu je też „Powuczne lopjeno za wojowanje pschezjiwo schkodnikam w hospodarskim gadarstwje" napomnjene. Tuto lopjeno je na njenowanej městnosći dostacz.

— **Ludowe létanje nad Budyschinom.** Kaž so nam spoželi, chze Němske wobchodne létarske akc. towarstwo w cžasu wot 3. 12. hacz najskerje do 7. 12. paßažerske kolelétanje nad Budyschinom a blizschej wokolinu wotmjewacz. Sa potrjebne kolelety stejitej k wužiwanju dwě zyle njedžanej wobchadnej létadle z wutepjentynaj kabinomaj wschitnje wot dopołdnja 10 hodź. hacz k wjeczornemu cžmicu. Płacziny za létanje su so wažnje snižile, za leczenje za dorosczenych nětko jenoż 6 hrinowk a za dźesi hacz do 12 lět jenoż 3 hriwny płacži. Njedźiwajcy tuteje tunjeje płaczizny traje kolelecženje 10 hacz 15 njeneschinow, nimo toho su paßažerjo potnje, potajkim z 25000 hrinownami sawěsczeni. Dokelž so tu wo junkrócznu pschileznosć jedna, poruczamy naschim czitarjam, so tuchi tutu tunju składnosć k leczenju dokładnje wuwužili. Pschipomnjenje, pschedawanje létanskich liscikow a dalscha rada we Welkerej kniharni.

— **Nadpowadanje wo hadarstwje w Kamjenzu.** Sa polo a hahrodu je pschichod měrny cžas, kiž może so wuzitnje nałožicz tu pschichodny cžas njeseneja schtomow. Pschihotowanje hadzenskich jamkow za nowohadzenje a dohadzenje, za wubranje za naschu krajinu pschihodnych druzin a schtomikow, wuczisczenje, rězanje a skónczenje hódnotne symike wothladanje naschich hadowych schtomow z karbolnejom za hadowe schtomy, su dźela, kiž mózemy jara derje pschi rjannym wjedrje wukonjecz. S dokładnym pschemyslenjom tutych pschihrawow wututuje so cžas a pjenjezy a lěpsche hacz wschitke cžisczane radzenja, kiž su zyle powschitkownje a so za sta wocžischczenjow pschez powěsczowe zentrale podawaju, je radzenje wězywustoineho, kiž wobsebite pomery w Kamjenskim hantiskim hejtmanstwje znaje a móże na nje dźiwacz. „Szadarska radupodawarnja Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa" je 3. dezembra (schtwórtk) dop. wot 9 hacz 11 hodź. wotewrjena a wschitzy ratarjo a wobsedzerjo sahrodow móża zhebi darmo po radu pschiscz.

S **Jenkez.** Też w naschej wsy sbera so, kaž kóžde lěto, k hodam za potrjebnych njesaßłužerjow a spomožerjow podpjerarnych. Tele dny pschindże k wjesnjanam wubjerk gmejnskich sastupnikow. Wobydlerjam so na wutrobu kładze, jo dychu dawali, wjelej samóża. Wschitko so z dźakom pschijima, kaž drasta, pjenjezy a zyroba, so mohli shudźi naschoje gmejny też hody kwjeczacz. Nětko je so też lischcze wobsamkło, so ma so w Lehmannez hosczenzu konzertium wjeczor wuhotowacz, kotrehoż czisty wunoschk ma so też tudomnym khudym a tym, kiž dźěła nimaju, pschiwobroscz. Wšitke so hischcze wojewi, hdy konzert budże. Ludzi tjes dźěła mamy tu nětk: 20 dohtawarjow hkowneje dobyjerny, 17 frisowych a 16 spomožerskich podpjerarnych. To je jara wulka liczba sa naschu wjeż.

S **Demjan.** Pódźelu wjeczor wokolo ½7 hodź. wudyri woheń w Hulczej rěcžku. Wón so ruczże rozschěri a so też na bróžeń wupschestrě, kotraż so też wotpali. Woheń je wjele deškow, sjina a stomy snicził. Też 11 nuklow je w pkomjenjach kónz wsalo. S wohnjom je so też pomóhło kěrko wobschkodźiło. S njeho mózachu pak wschitku nadobu hmnoßnez. Haschez hěsche 9 fykkawow pschitkomtalo. Wone dyrbjachu wobebje domške schkitacz. W rěcžku běchu pschez nětkotrymi dnjemi dźěłacz pschestali. Kak je woheń nastał, njeje znate.

S **Koblitz** posa Hodźija. Pschez nětkotrymi dnjemi wotmě so tu hontwa. Spotrěbachu 59 bažantow, 9 kokoschow, 38 sajazow a 18 nuklow. Dobry wunoschk hontwy dopokasuje, jo so w derje wothladanym revěrje dźiwina też derje wuwiwa.

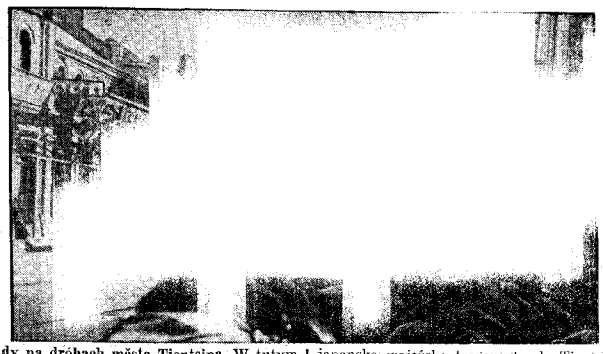

Barrikady na dróhach města Tientsina. W tutym měsće je k wótrym wojowanjam mjez japanskimi a chinejskimi wojakami dóšło. Powě so, zo su wjetše japanske wojerske transporty do Tientsina wotjěle. Tientsin je ważne strategiske město jako křižnišco železnicow na Pekingskej čarje.

Z **Barta.** Wuporjedżenja na kolijach tudomneje železnicy su dokóńčene. Tohodla su nětko wšitkich wupomhanskich dźěłaćerjow z dźela puščili. Čara a kolije mějachu so wuporjedżeć mjez Bartskim a Hučinjanskim dwórnišćom. Něhdże 60 dźěłaćerjow běše tu na některe měsacy zasłužbu namakało. Na dlěšim dźělu železniskeje čary wostronichu pěsk a nasypachu na jeho město drobne kamjenje. Nimo toho wumělnichu so jenoż 15 metrow dołhe trjebane šeny.

S **Bóspork.** Naódkija wikowarjow a hermanskich ludźi njeczelu a pódźelu na tudomnym hermanku, so snježa dobry hodowny wobkhod, njeje so dopjelnika. Budny běchu derje wschitke wobšadzene, też běsche z wokolinu tójschto ludźi na hermank pschischło, ale kupowało je so jenoż jara mało. Najlepje pschedachu derje jenoż wikowarjo z wurěsnymi tworami a nětkotsi pschedawarjo cžapkeje symskeje potrjeby.

Z **Konjec.** (Zapozdźene.) Dnja 24. nov. wotmě hońtwinski najeńk hońtwu z nětkotrymi třělcami a honjerjemi. Jako tak raz do kotoła honjachu, wuhladachu njejapcy dweju jelenjow. Ale bohužel njemčzachu hajnicy třělbu ze žanej kulku natykanu, ale jenoż ze šrótom. Tohodla mózeštaj jelenjej wupjerchnyć.

Z **Wotrowa.** Naša wjesna nalutowarnja a wupožčernja měješe njedźelu swoju nazymsku hłownu zhromadźiznu, kiž mózeše lepje wopytana być. Nětčiši předsyda, k. kubleŕ Michał Rjeda z Wotrowa, ju z powitacymi słowami wotewri a dachmy so hnydom do dalšeho dźěła. Po wustawkach mějachu z předsydstwa wustupić kk. kublerjo Jak. Cyž z Kašec, Michał Weclich a Michał Rjeda z Wotrowa. Tuči so jenohłósnje zaso wuzwolichu. K. překupc Pawoł Šołta złoži swoje zastojnstwo w předsydstwje. Na jeho město wuzwoli so k. kubleŕ Pawoł Rychtař z Wotrowa. Potom rěčeše so wo wšelakich znutrkownych należnosćach. Mjez druhim narěznychu a dowuradźichu so wšelake nahódnostne prašenja. Někotre so na nałětnu hłownu zhromadźiznu wotstorčichu. W zajimje sobustawow so wot léta 1932 też rožka, pšenca, wows a ječmjeń přez nalutowarnju předawaja a pica zhromadnje kupuje. Je jara wobžarowacz, zo mnozy ratarjo a druzy wjesnjenjo powšitkownje nimaja dosć zajima za swoje nalutowarnje a jich zhromadźizny. Wone su w časach nuzy nastałe, zo by sej lud sam pomhał. A hdy je nuza ratarjow tak wulka była kaž runje w dźensnišim času? Tuž je nuzne, so do cyłka skować. Je najwjetši čas, zo ratarjo wšudźo to dopóznawaju. Je pjeć mjeńšinow do dwanaćich. Prěc z tutym duchom materialisma a zawisće. Pomhajmy jedyn druhemu, tak sej pomhamy sami! Jedyn za druheho a wšitcy za jeneho! — to mělo być heslo za wšě nalutowarnje. W tym zmysle chcemy dale skutkować.

S **Manjowa.** Tudomna nalutowarnja a wupožčernja wotmě swoju najnjnišu generalnu zhromadźiznu w Klawzej hosczenzu. S tsicerjcowje wobkhodnje rozprawy běsche spušnacz, so dorje je so wobrót tworow pornjo staršnemu cžasej łońskeho léta snjižił, toła pak pschcza hischcze spokojacy był. Wažne běsche wobsamknjenje, po kotrymž chze towarstwo kóžnemu dohstajerskemu lutowarjej nałutowanki dobrowólnje 1 15 proz. wuliczenje hódnosće po stotej hriwnje nahódnosćiez. Stkonisy wschak kreditowe družstwa k tomu winowate njejsu. Towarstwo wěźo wočakuje, so tajuj lutowarjo swoje nahódnosćene pjenjezy pola njeho dale stejo wostaja, dokelž so tym pjenjezy wot 1. januara 1932 też jasanja. S rozmołwu wo hnojidłach, pjerowadłach atd. skónči so genera'na zhromadźizna.

S **Klětneho.** Tudomne wojerske pohrjebne towarstwo je njedawno dweju swojich žohnjitanow pschez hnjerej shubito. Towarstwo pschewodźesche pohlesły zemrěteho towarscha Jana Rjelu z Dyrbacha sandźenu njedźelu k pohřebnjenu wotpoczinkej. Zemrěty běsche wo wšu a we blizschej a dalschej wokolinje cžesczena a wohlubjena wosoba. Psched nětkotrymi njedźelemi běsche wumrěł žohnitar ratař Korla Seib z Jamneho. Też wón so z bohatym wobdźelenjom k rowu pschewodźesche. — Pschi pschefohdowanju běrnjazych hromadow su tójschto nahnitych běrnow namakali. Te dyrbjachu so do synny hnuběracz. Měnja, jo je wina na hnicu dešczojity cžas a cžas hnjow.

S **Radwarda.** Jako so wilsowy wobšedźer S. se swojeho wukhoda wrócił, powěźny hnój swojeschnik, w kotrymž nječesche móchesi 5 hriwnami tcžaty, do wothěže. Wo chwilizy dyrbjesche žeh po móchesi dóńcz, ale ta běsche so shubiła. Podhtad složi so na wokolnoscherja, kiž běsche mješ tym w domje pobył. Sa nim nětko hledźachu a jeho też sadźerżachu, toła móchesi pola njeho njenamakachu.

S **Nitkeje.** Sandźenu njedźelu wjeczor po pohrjebnju hońtwerjow w Hójnizy nadpadże pschezel dla mordarstwa na žandarmje pytaneho Maksa Bartla, dundak a kommunist Pawoł Woesly, se Salkeje pokhadźaty, tamnischeho tyeżeskubleria Maiwalda. Woesly běsche w hojcženzu se towarschemi kommunistiske schczuwanske rěcže djerżał. Hosczenzar a wjeßnjanosta běichtaj jeho z torczmy cžisnyłoj. Psched hosczenzom wali so Woesly na Maiwalda, kotremuż winu dawasche, so běchu jeho pschecżela Bartla do jastwa tykli. Wón jeho nětkotre rany z klumpachom na hłowu dyri. Na Maiwalcowe wołanje wuńdźechu jeho pomogni sudźo a wotwjedźechu napadnika sputanego do Nitkeje.

Nětko pak ze smykačemi won! Prěni wužiwarjo njejapkeho njerjenjenja. Zbožowna młodźina! Stož **ratarjej, kiž so wo swoje płody boji, štož njezasłužacemu** měšćanej, kiž nima tepidła, **nowe starosće** načini, to je dźěćom ze žórłom wosebiteho wjesela. Jich heslo je, nětko ze smykačemi won a na swětły lód!

Kermuša Serbskeho blida w Lipsku

Kusk kermuški drje móże kóžde towarstwo woswjećiś — ale naša kermuša měješe swój wosebity raz. Mějachmy tu w Lipsku „original" serbski burski tykanc. Naš šewski mištr knjez Wajzar, jedyn swěrny, wopórniwy skhadźowaŕ, je z dwěmaj knjezomaj ze swojim autom do Łužicy tykanc stonaś jěł. Wuspěch bě wulkotny. Jara wjele a dobreho tykanca je sobu přinjesł, kiž bě wot Frenelee a Glawšec w Róčeńce a Koslowskich Wowčerkec darjeny. Tutym swójbam dźakujemy so też na tutym městnje nanajwutrobniśo. Bjez jich tykanca njemóhli sebi tola docyła na kermušowanje myślić.

Też wječork samón, kiž bě zańdżeny tydźeń, je so nanajlěpje poradźił. Njecham tu naš cyły program podać, by to předaloko wjedło. Program njesteješe jenoż pod znamjenjom wjeseleje kermuše, ale bě też tak rjec wotkhadny swjedźeń za dweju swěrneu skhadźowarjow. Knjez předsyda dźakowaše so jimaj za jeju wopórniwosć a dźěławosć, kiž staj Serbskemu Blidej wěnowałoj. Mamy so tola z wjetšoho dźěła k. Nedowej dźakować, zo maju naše literarne wječorki tajki musikalny raz. Z njewšědnej scérpliwosću je nas serbske spěwy wučił. K. Wowčerk pak je sebi wosebje přez swoje přednoski zasłužby dobył. Też wotkhadźacej knjezaj staj so jedyn po druhim słowa jimałoj. Jeju rěče běštej jara na so spodobnej. Chcyštaj z wopřědka wěc na humoristiske wašnje wotbyć, ale spóznaštaj, zo jenoż w dostojnych słowach móżeštaj wuprajić jeju začuća při wopuščenju **Serbskeho** Blida. Hłuboka dźakownosć so jewi w **jeju słowach.** Hdyž młody student do wulkeho města **přińdże, tak**

je za njeho važne, zo ma tu wšstu towaršnosć, ludźi, kiž jeho rozumja, a swójby, kiž móže wopytać, hdyž njewě, hdże hić. Tute lěpšiny je jimaj dało Serbske Blido. A też staj při Serbskim Blidźe składnosć měloj, so duchownje dale wudospołnić.

Tak knježeleše wjesołość a wutrobna přezjenosć cyły wječork. Hišće raz wutrobny dźak wšém, kiž su so na tak njesebićne wašnje wo poradźenje tutoho wječora starali — a wjele zboža našimaj wotkhadźacymaj knjezomaj do dalšeho žiwjenja. -r-

Z Łužicy

* S Wjasoŋzy. Njedaloko Wjasoŋzy w jěsu Ssakolzy (Waltenberg) je hajnik cźežko snjeboži. Won běše so na lakańu podał. W jeho tźělbje so wutřeli puščeźi a hajnika cźežko na nohi hrani. Sujeboženeho dyrbjachu do Bitkowic dowjesć.

Amerikanski bohač w Europje

Bohačt z kraja, hdyž je wužiwanje alkohola zakasane, pschińdże do Europy. Prěnje sastanischcźo: Paris. Wón njepomyšli žebi na to, mušeje wopytać. Njesajimowasche so też sa dźiwadła. Njeczinjesche žanych wukletow, njewukhodźowasche so. Ssydny so hnydom prěni wječor do wošebneje korčmy a sapoča so zakasanemu alkoholej wěnować. Wěnowasche so jemu zyliczki tydźeń. Spotajeny puczowasche wón dale do Barlina, so by sesnał němske piwa a palenzy. Wopytawasche je tohorunja wósom dnjow dołho. Dojědźe žebi do Wina, so by so sesnał z awstriskimi winami. Sa tydźeń bě wuwuknył. Shrabawschi swoje śndom smachom kupi žebi łódźny liščik a poda so spokojeny na dompucź do Ameriki. Do Newyorka pschińdźewschi, chcychu jeho pschecźelio rady wědźeć, schto je žebi w starym zwěcze wscho wobhladał. „Wscho możne", bě jeho wotmołwa, „a wschitko dwójzy!" jt.

70lětna dostanje myto rianosće

W Parišu dyrbjesche so sašo raz najwjetscha rjanosć swěźicźa a pschi tutej składnosći wupiša so wě'o ma riad mnom. Najrjeńsche mjeswocźo, najsdobnische postawa, najmjeńscha nóška, najtuhońschi pośměwk chachu mytowacź. Pytawschi sa nowymi objektami we konkurrenzy rianosće pschińdźechu wiednizy tutoho sariadowanja na myšlicźku, też najrjeńschej wócźay mytowacź. So njehnchu druhe pschiwabnosće prózowatkow wutiwa na wušud měte, rosćudźichu so sarjadowarjo, so derbia wschě wobhdźelniźy na konkurrenzy rianosće dosyolnje sababjene pschińcź. S tym so pośudźowarjam šniemóżni, starobu, powschitkowny napohlad a hewak możebite znamjenja pschit. knjenjow šwěźicźi. Wulke bě tu pschestajenje šudnikow, hdyž so mějiczelka najrjeńscheju wocźow jako 70lětna stara žona wukopa, kotraž šcźi hischcźe dźenża w powołanišim žiwjenju. So njeschuju młódźchim a młodym wschu sahorjenosć ikainli. a znju ideju wo konkurrenzy rianosće šměchu sčinili. rosćudźichu so šudnizy, wuprajenu wólbu na khwilu wotkronicź, pschepodawschi mytowanej wowzy pjenježny dar. tš.

Strachi podobnikow

Njedawno powitachu w jenom němšim měcźe muzjeho se sahorjenjom, dołkež wěrjachu, so maju Mussolina přehed sobu. Njeběše pak to Mussolini, ale zyle njewinowaty wjeśny wucźeř, kotremuž bě nahlad, kajtiž bě wšelečiwo swojej woli šudźił, dosć njelubosna wěs. — Psched krótkim pschebywasche w Kissingen jedyn lěkař. Jenoho dnja pschińdźi k njemu pschi wukhodźowanju zusy knjes, pschedtaji so jemu a proscheše jeho wo krótku rosmołwu. Wón namjetowasche lěkarjej, so by žebi tutón kžeńki pšasćej wokolo pokožć, so njehdy wulki cźorny klobuk staiił a jako hrabja Bismarck w propagaćnem filmje sa Kissingske kupjele šobuskutkował. Też z druheje strony bě so jemu namjetowało, rólu Bismarcka w jenom filmje pschedstajeć. Tutomu nuźej njewurośće drje žanych njepschijomnosćow z podobnosće, ale jeneho jendźelskeho haptykarja sajachu pjeć króć, dokelž mějachu jeho sa jebaka. Won dyrbjesche žydomadwazeći dujow žedźeć, stejesche dwójzy psched šudom a bu dwójzy wuwinowany. W tutom pad'e njeběchu pak wobcźežnosće jkut pschipadu, ale snaty jebak bě podobnosći spósnawschi wužił. Bě stajnje wotedak mjeno a adrešu njewinowateho podobnika. — Slě šeńdże so też mlódšej Winjanzy, kotrejž nawożenja bě do Ameriki schał. Tuto posdźišcho so won wróćiwschi z njej woženi. Ale sa někotre měsazy so šlubi a z nim zyle jeje nalutowane pjenjesy. Bórzy po tym dosta wona list wot wopravdźiteho nawożenje, kotryž pschebywasche pschezo hischcźe w Ameriju. Bě tam podobnika setkał, kotryž bě tutu podobnosć šwužitkujo mał'anu njeznožomnosć skutkił. So měsejesche Wyšem II. wschelakich podobnikow, je snate. Mieš tutymi bźješe też kowař, kotryž bě w Barlinje žiwy. Won njebě so jenoż na jamknjenu dnju narodźił kaž kěžor, ale woženi so też jamknju dźeń. Tónle podobnik pogrjebnjeho němskeho kěžora, kotryž mějesche też schešcź žynow, wumrě lěta 1916. nz.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutrišchi schtwórtk:** Njenje, žuchu, trochu wětrojte a žymne.

* **W Drohachu w Sakšej je jedyn ratař byka pschedał, kotryž 21 zentnarjow waželsche.**

* **Na knježim dworje w Grödernje pola Lipska běchu so schtyrjoch paduchow dohladali, kotříž běchu z kaczeje farmy 23 kaczkow kradnyli. Paduschi, sa kotrymiž so puschczichu, pisches kěž k Geschwizam cźakachu. W tok njewinowanych hlinowych dźěrach so tkhowachu, tola jich tam wucherichu.** Honjtwa dźěsche dale pisches nikotre wožy. Hdyž bě so policist z motorišim kołom k pschejchowarjam pschibližił, paduchow pola Göhrena dosćěžowachu. Se 23 kaczkow bě 14 hižo sarěsanych, mjez tym so mózachu so 9 wobhedźerjej žiwe pschepodaź.

* **Němšti zwonty šmjewy wukaz. Na podstaku 48. stawa němskeje wustawy so porucza, so šmě němske knježeństwo dowaržne zło w klaczanych pschedpišmach pschemjenić a pschedběžnje dwojestronske hospodarske dojednanja z wukrajnymi statami wobsamknyć.**

* **Jeneho 18 lětneho wucźomca delnjeje primy su po wobsamknjenju provinzialneho schulskeho kollegija w Schleswigu z Kiela reformskeho realneho gymnazija wusamknyli, dokelž je so sakrowdźił, z nazionalno-sozialistiskeje schuleńskeje organizazije wustupiwši, kotrejž wucźomcy njesmědźa pschisłuchować.**

* **Mědchanskeho wyschschego sekretara Groska-Schzpara z Bamborskeho Fromoweńskeho hanta je pondźelu pschipołdnju krikr Holit z tšomi wutřelenji z revolwra smjerćej strachuje skank. Winik bě spomožerski hamt prošył, so by jemu, dokelž jeho wobkhod hubjenje dźěsche, podźěcu pschiswolił. Tale prošba bě so wotpokasała. Holit sej myšlesche, so je sastojnik na tym wina, so su jeho žadośći wotpokasali.**

* **Dwaj jendźelskaj wojeńskaj lětarjej staj so w Lee on Solent pschi srwóżenju šwjeteho lětadła sarasiłoj, kotrejž do jeneje zahrody padźe. S tym je liczba jendźelskich wojeńskich lětarjow, kotříž su lětša žiwjenje w šwojim** [illegible]

Swójbne powěsće

Smrěrjej: Marja wud. Knoblauchowa w Budyšchinje, 84 lět, khowanje budźe w Lubiju. — Berta Nitzschowa rodź. Wienandez w Budyšchinje; khowanje budźe pjatk pow. w 1 hodź. wot žarowańskeho domu na Mjazowym torhoschcu 19.

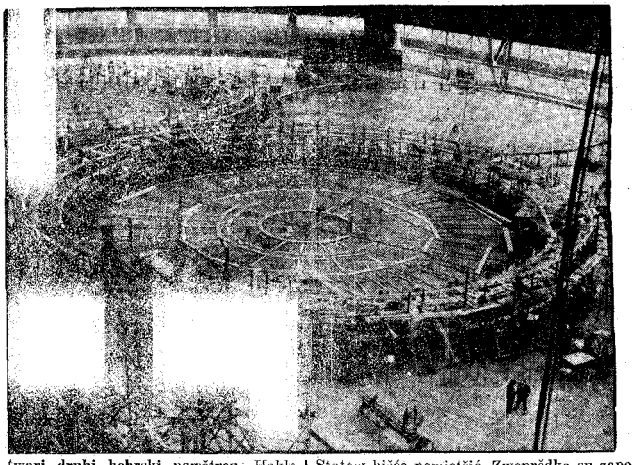

Amerika twari druhi hobrski powětron. Hakle před někotrymi njedźelemi dotwarichu w Americy prěni amerikanski hobrski powětron „Akron", kiž je po němskim wašnju twarjeny a je nimale dwójcy tak wulki kaž „Hrabja Zeppelin". Po amerikanskim programje pak ma so powětrowne wójsko Zjednoćenych Statow hišće powjetšić. Zwoprědka su započeli druhi hišće wjetši powětron twarić, dyžli „Akron" je. Nowy powětron, 2. Akron, budźe jenoż wojeńskim zaměram služić. Na našim wobrazu widźimy přihotowanje za twar tutoho hobrskeho powětrona.

Dary
Frisér Rettig
na Jerjowej hasy 13

Poručam mjenjone
nowjaze mjaso
punt 70 pj. a swinjace mjaso wot 65 pj.
Erich Müller
rěznik a korčmař w Thonbergu

Hypothcki
polne wunjuščenje, njehodźa so wupowědźić, bjez danje na zajomnosć. Wonismo darmo.
Hypothekenkasse A.-G.
Leipzig C 1, Dufourstrasse 4

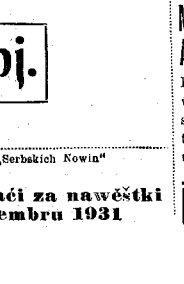

Najrjeńši hodowny dar je
serbska knižka
Wulki wubjerk na składze
Smolerjec knihćišćerńja
z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 4

Tu wutrihajo.
December 1931
50 pj.
(Podpismo wotebźerarja „Serbskich Nowin")
Tutón wotrěžk płaći za nawěštki w měsacu decembru 1931

Mace-li nešto na předań? Abo cźeće nešto kupić?
Potom wutřihajće tutón wotrěžk. Nawěštk w Serbskich Nowinach so wam potom **50 pjenježkow tuńšo** wobliči.

Njedźelu 6. decembra 1931 pop. w 2 hodź. so
w sudniskej korčmje
w Lejnje pola Bukec
60 dołh. hromadow liščoweho drjewa
a 45 žerdźow 6/8 cm na přesadźowanje předawa
Hajniski hamt města Lubija

Kruwa
z cźelcźom, je na předań w Hlinje čo. 24

Beladini je słowo dźeržał. Po dwejomaj lětomaj je zasy přišoł a pokaza swoje wumělstwo **srjedu wječor we 8 hodź.** za dorosćenych **w Pančanskim hoscźencu.** Zastup 70 a 50 pj., bjezdźeńi 30 pj. Popołdnju w 3 hodź. za dźěći, zastup 15 pj.
Wšitkich wutrobnje přeprošuje **Beladini**

Klanki! Hrajki!
Hłowy, peryki, stupnje, nohajcy, wobleki
Wuporjedźenje klankow derje a tunjo
E. Ullrich nasl. M. Pfuhl

Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej knihańi abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"
Jenoż **20 pj.**

Drjewowa awkcija
Srjedu 9. decembra dopołdnja w 9 hodź. budźe so na **Nowoslicańskich honach** na šćežcy při Dobroščanskich mjezach
70 losow palneho a wužitkneho drjewa
na přesadźowanje předawać.
Wobsedźer

Přiloha k čisłu 280

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 2. decembra 1931

Přemało swjedźenjow w Serbach!

Pšchemało šwjedźenjow w Sserbach! tak cźitam we wječerjowšchim cźišłe „Sserbšchi Nowin". Tomu wšchak ja źiwe jako šwobwjeconik šerbšchich towaršwow pšchihłašowacź njemóžu, ale dyn prajicź: Runje ja naš dožahnje! Šwjedźenź orje je méridło šłukkowanja, ale cźasto klepi je šwojim šwonkownym błyšcźenjom a hyź šady kulišow hladacźi, tak tam nadeńdźeźi tšéro po wupinaju cźmu. Hacź maju ludźo pjenjezy na šwjedźenje khodźicź w ofentnišchim cźasu, na to drje móže šerbški dźěłacźeł, rjemjeślnik, ratař, burik najšépje wotmołwicź! Knjes dopisowaŕ šo ša po bycź cźłowjek, kiž ma pšcheźo hišcźe dohaha̧ze dokhody, nimo dobreje šerbškeje wutroby! Hdyź pak prénšche nimaju, tak mózeźi bycź jenoź doma šwérny Serb. Kajka druźina Sserbow na šerbške šwjedźenje njekhodźi, to wémy, wo nich wjazy njeźarujemy, ale šabudźmy jich. Sšnadź tola jóm sajo šami na šerbške šwjedźenje pšchińdu, hdyź je jim tamón lubšchi tak prawje nóh wótrěł. Tola pak wjele wažnišche hacź te šwjedźenjowanje je šmutkowne dźěło w towaršwach. Tu je najbłowniše polo, pšcheźoź nasche šerbške towaršwo šu šchule dorozcźenych, so bychu tucźi mozy a wězy nabyli, šwojim pšchiwuznym a dźěźom wěcź a łubosćź k domizne šaschcźépicź. Druheho pucź nimamy, bohužeł! Nasche šerbške towaršwa dyrbja dale bycź šriedźišchcźo tospominanjow a pożadanjow w šchuliških, gymnaziških a gmejnškich naležnoścźach. To je to najwažnišche šmutkowne dźěło. Šwoje prawa nóšemy šrěd jenoź wužadacź, hdyź šćinjmy w šriedźišchcźu rozšuđźowacych měšnow! Rozum ja wótši we šerbškich towaršwach ša šmutkowne najwažnišche dźěło. Towaršwa, kiž jenoź šwonkowanje na błyšcźeźa, šdawna błišcźeźe njejšu te šriedźišchcźa šerbškeho wošadneho žiwjenja, kaź dyrbja bycź. Hdyź je ja jene towaršwo na wyšchinu wudoženanoše pošchmyłło, potom njepšchenapinajmy je! Witam ja wutroby red kóždu šwjedźenź w šerbškim kraju, hdyź wém, jo je šwjedźenź zukonjaze towaršwo hewak šmutkowje strowe. Tajke pšchcźeże towaršwo njejši, hdyź wo nim šwonkowanje nještyćicź. Wažu šebi ješo towaršwo wyšche druhich, kotrejž šobuštawy ju na rozumne waščnje šrěd dowoli měšna w šmutkowunym žiwjenju wošadny doseź rozšudne, pšcheźoź tak wono dobudźe na nahłednośćź a šnim šo ma a dyrbi ličźicź. Šerbške towaršwa dyrbja bycź rjadowarja šmutkowneho šerbškeho žiwjenja, dyrbja bycź šwoje w gmejnškim, zyrkwinškim a šchulškim žiwjenju prawo žadaze zyłki. Hdyź dźenźa šwjedźenjow w łobjach njeje, tak tola šo šmutkowuje ooje dźěła a nješi a hdyź šerbšti Sokoł hišcźeje k tomu kruże pomha, na wuštrowjenju a šešilnjenju młodźiny, potom šo wjeśelinu šprawneje wutroby ś kujšom dopišowarjom tuteho Sserbškeho šaruczażeho dźěła. To je njeźwałmy je.ju na druheho, ale dźěłajmy šhromadnje ja tu jenu nam wěcźnje šwjatu wěc šakhowanja šerbškeho kulturneho wobłožeńšwa a šćrowcźe šerbškeho luca na cźěłe a dušći! Cźešcźimy łóžoeho šo ja Sserbšwo prózowaczho šwérneho Serba we šwojim šćutku, pšchcźoź słowo šaune rady dwoji, šćutk zyłki pak wjasa!

ś.

Před dźesać lětami!

Schtuka tehdom hischcze njemějachmy?

Dźenźa je waschnje, so naš šoro niczo wjazy pšcheštarjicź njemóže. Njeśaleji na tym, so šo pšchemało šlawa, nawopak, šlanje šo pšchewjele. Ssamo šenjacźne wuhłady ša błišcźi abo dalšchi pšchihod naš dale njeśahorja.

Njeźiwaja na ta šlawa šo šwodźiwne. Nychle roswicźe, kotrehoš tempo w naschim špěchnym cźašu wjazy donałacź njemóžemy, pšcheštarjicź, hdyź wróćo pohładamy a šmy žej jaśni, kelko je šo w pošledních lětach pšchemėniło. Pšchi wohładaje na pošlednje 10 lět padaja na naš pšcheštarjenja. S wobkhodom hodźi šo derje šapocźinacź. Na pšchikład njemėjachmy pšched 10 lětami žadyn powětrowy wobkhad. Snajachmy drje lětadła, wojeśke powětrowe jěźdy a Zeppelinowe eksperimenty, ale wschdźmy, na wschelakich cźarach šarjadowanu lětaŕšku šłužbu, kotraž šo nam nětko šamo rozumi, njebė ani w šwoźaŕkach šarjadowana.

Automobilisća dyrbja šo na to dopomnicź, so 1921 w mnohich wulkomėšach ani jeneje tankowanje njebė, tehorunja ani jeneje wjeśchcźe garaże, žadyn fabriolett, ani wobkhadni poliźistoje njebėchu. Tutón staw bė tehdom njesnaty. Jedyn druhi staw je šo njes tym šwjeśtcźa w měšach šłubił, njemuzy „šnjeźna pšchi telefonje", dokelž šu šo w pošledních lětach automatiśe hanty šawjedźe. Też biegrotny šchkrowy wobkhad njeźe łódźeni 1921 hišcźe njewobśtejeśe. Też senśazija, jo móža šo šplachtatymi lětadłami wopraudźe dlėšchi cźaš w powėśće dźeržeź, leži cźaśnje wrócźo. Cźešćity benźin ś wuhła je šo tehorunja posoćśicźo wunamakaŕ.

Hišcźe špodźiwnišchi je druhi dobytk. By-li šo nėchtó ś lěta 1921 šłubjeny do zivilisowaneho šwėta nawrócźił, by jemu radio zyle njesnaty był. By šo pšched wótšjerěcźakom nastrójaŕ, mjes tym šo šo dla šuđźodoweho wótšjerěcźaka mjerjamy.

By była jara šwaźliwa wěc, ś tamnym šłubjenym ś lěta 1921 wjecźor šo pšchekhodźowacź. By šo w šjunkofilmje tak pšcheźłapił kaž dźiwi ś fotografiju. Runje tak wot jazzhudźby a saxophona kaž Indian wot Ssmetanoweje operneje hudźby. By šo špodźiwał nad šwėźatym šchkleńcźanym parkettom, kaź nascha wowka nad žehlawku. S tamnym njeśchcźmy šo mohli wo politicy rozwėcźeź, njeby nicźo wědźał wo narodnych šocźalistach w Sserbach, wo wotwonjerjednym wopyće šatnych ministrow prjedy njepšchecźelskich krajow, wo movatoriach, Youngowym planje atd. By šo khłostał dla podwjedźenja dawka, dokelž w dawkowym labyrinće doma njeje, też dla njeptačeźstwa (Zechpreller), dokelž by jenmu 10prozentowsći pšchirażk ša pošłuźenje nowy był. Też dla mnohich pšchestupjenjow napšchecźo šłatej, dokelž je jemu republika šchfitaźy jałoń njesnaty.

Kaž špěchnje šo w běhu kwótkich lět wulkotne wėzy šajiwja, wo kotrejž dyrbješe šo najpšidźy wojowacź,

Wojowanje přećiwo přesmykanju benzina při holandsko-němskich mjezach. W přesmykańskim raju při němsko-hollandskich mjezach kóčejše posledni čas wosebje přesmykanje benzina. Benzin so w Hollandskej wo wjele tuńso předawa dyžli w Němskej. Tohodla je automobilam, kiž z Hollandskeje do Němskeje jědu, zakazane, wjacy hač 10 litrow čěridła bjez cła přez mjezy sobubrać. Cłowni zastojnicy ličbu tankow dokładnje přepytuja.

Budyske měšćanske dźiwadło

Kaž něhdy w mejl.

Wot Ferry Sigmunda.

Hudźba: W. Kollo a W. Bretschneider.

Podarmo pytaš za *někajkim hłubšim zmyslom abo* za někajkej ideju tuteje spodźiwneje hry. Stoź je tu basnik, chceš-li docyła wo někajkim basniku rěčeć, hromadźe spraskał, njejo ničo druhe hač někotre we tysac druhich operetach hižo słyšane směški. Jednanje je khuduške a wyše toho hišće khětro zawjerćane. Kóždy ze štyrjoch wobrazow hraje 20 lět pozdźišo hač prjedawše. „Basnik" předstaja nam tak tři generacije a pokaza na dwěmaj swójbomaj, kak móže we žiwjenju khudy z pilnosću a solidnosću k bohatstwu přińć a kak wokhudnje na wopak skónčenje bohata aristokratiska swójba přez njeporjadk. K tutej jednorej wěrnosći hišće něšto sentimentality a lubosće we wšelakich fazach, w mładości, starobje a najwyšej starobje — a hotowa je moderna operета. To rěka wo operece móže so tu ličbma rěčeć, dokelž hudźba wot W. Kollo a W Bredschneidera woprawdźe konkuruje z njeznyslom a z khudobu teksta. W najwyšším padźo dwaj někak khmanej šlageraj, kotrajž so přez dobry rhythmus wuznamjenitej. W partituze ničo wosebiteho a zajimawšeho.

Hdyž je so wčeraźwe předstajenje tuteje hry we měšćanskim dźiwadle z připóznaćom přijało, tak ma so to jenož dźakować dobremu předstajenju wšěch hrajerjow. Fred Kittler jako režišer bě ju derje wothłosował a na spěšny tempo přinjesł. Je tak wjele slabosćow zawodźeć wědźał. Kapałnik Arnošt Bauer spyta přinjesć žiwjenje do hudźby. Orchester hraje swědomiće a spokojnje. Wězo bě hišće w duetach a khórje khětro njejasnošcow, štož čistosć hłosa a rhytmiku nastupa. Duet „To bě w Schönebergu" (Brisko-Kitler) a žónski khór w 2. jednanju dyrbitaj powšitkownje na to kedźbować, zo w markérowanju předaloko njeńdu. Rejenje a přešćerke spěwanje też w žorće wucho musikalneho připosłucharja rani. Druhe hudźbne čisła su derej přestudowane, wšelake dyrbja so samo wospjetować.

Z wulkeje syły předstajerjow wuznamjenja so wosebje Adolf Rott (jako Cicero Henkeshoven), Waltaŕ Frietzsche (z Henkershoven) a Waltaŕ Siebenschuh (notar). Wulkotny při swojich wšelakich maskach je zaso Alfred Borchert. Dźakowny humoristiski wustup w 2. jednanju matej Charlotta Grunertec a Fred Kittler, wěstaj jón z dobrej komiku předwjesć. Johanna Barklin spodoba so dźensa jako „řešna Winjanka" a Elvira Briko je kaž stajnje połna temperamenta a tryskow.

W štwórtym jednanju wuhotowa firma Paul Otte wulke předwjedźenje najnowšich žónskich módow, štož zwjeśa wšitcy wopytarjo dźiwadła z wulkim zajimom sćěhowachu. Kak daloko so take předwjedźenje módow w operece hodźi, njechamy tu posudźować. Wčerawšej opereći móžeše to jenož sobu k wuspěchej přinošować.

Připosłucharjo přijachu cyłe předwjedźenje z připóznaćom. Powšitkownje poskića tuta operета to, štož sebi lud dźensa wot dźiwadła žada. Njezmysł, žort, lubosć, sentimentalnosć z dobrymi šlagerami. Też to je zjew našeho časa.

Jurij Winaŕ.

wucźi naš móda. 1921 khodźachu nėmške žony w dołhich žuknjach, „bubikłowa" běšche njesnata, ješ łaśkowše cźapki njesnajachu, tehorunja niz wumėšłe židźane nohawzy, bjes kotrychž nėtko nasche holzy bycź njemóža. Hdyž knjesa w niźkich cźrijach widźachu, so dźiwachu. Dźenźa je naiwopak. A mnoho druheho.

Je wopraudźe nowy šwėt nastaŕ, sapocźany pšchi wšchėdnych maliećkošćach a ł wulkim a nahladnym pšchiprawam w kulturje, hospodaŕstwje a wobkhadźe. Wot prochfłokaka hacź k mrócźelakam, wot pjelnjazeho pišaka hacź k błódnej hodowsy. Wšcho je nowe.

Sšnadź je hišo to ako tamne šacźuwanošće, ale to, kaź šmy dźenźa šnjeźeni, tehdom hišcźeje njebė.

Njeje to šantaśtiśe, schtoź šmy w běhu dźešacź lět dożiwiłi?

Město pod morjom

Nórjazy pšchepytuja Stary Cheršon. — Špadowazy brjóh Krimšeje pokłuty.

Zyle lécźo je špodźiwna expedizija archäologow (šaroźitnikow), geologow (šemjespytnikow), fotografow a nórjakow nad wodami Cźornehomorja a pod nimi blišco města Sewaštopola na połkupje Krimje dźěłaju, to bychu podnórjene město šareho wéka pšchepytali. Město réka Stary Cheršon, a hižo šari Grekojo šu jo w nayćheźinoscźi Nowehо Cheršona, kotrehoš rozpadanki buchu we šašchym lětštoku pšchepytane, „šare" mjenowali. Wrjenje šlédy ša je šenje šhubjeu. Město buchu hakle w šaidźenym lécźe namakane.

Nórjazy, kotrijž w blišcźosći Chersonšeje pšchedhory (Kap), njedaloko Sewaštopola, na połkupje Krim dźěłachu, nadeńdźechu 16 metrow hłuboko pod wodu rozpadanki donšeho. Tuta špodźiwna namakanka je ł dobrym prawom wezjimnoś wuczeneho šwėta wuwabika. Dokelž běšche létny cźaš khětro pošłupował — blišcźeše jo k ł šymje — šu nadrobniše pšchepytowanje na létušche léto wotštorcźili. Špecjalk prażnika (julija) šapoca ekspedizija pod nawjedniśiwom profešora Grunerowcźa šwoje dźeło. Hižo po krótkim cźašu je šo ekspedizija, kiž ł njewšchédnje wjele šudźiwi dźeła, poradźiła, dospołny plan podnórjeneho města naruńowacź a też hištoriske data (liczby) wo małosnatym měšcźe nahromadźicź. S keramiki (hornczejšeho wumjeślstwa), ł zwarkeho jitła města a ł druhich šnanjenow je bješ dwójła dowidźeć, so je Stary Cheršon hižo we 4. lětštoku pšched Khr. kśejaša khwalbita kolonija byl.

Geologojo wědźa ł dawna žeńt, so brjóh pokłupy Krim, wobšeźe w blišcźosći podbory Cheršona, pomału do morja špaduje, wědźa też, so tutón prozeš pšches periodiske šenjerjenje ło pošpěchuje. Tajke šenjerjenja na połkupje Krim njejšu porźdko. Pošlednje šajašche po hałe pšched šchtyrjomi lětami. Senjerjenje, kiž je šapad Starehо Cheršona šawinowało, je pjeća šałošne było. Ssamo lětštotki pođšišcźo powědachu žej ludy šareho wéka wo tutej naturalnej kataśtrofie, kiž je też w šnjach šarogrekiśkich šławnosnjow našpomnjena. Ruśka ekspedizija je pšchi šwojich wušpytach nowe metody nałožowała. Kharty mórśkeje hładźiny rozdźělichu do jenajšich šchtworakow (kwadratow). Kóždy šchtworak dosta šwój cźołn a šwojeho morjaka, kiž na podmorju šiju wušłědźi šwojeho šchtworaka telefonišcźu dale da. Šwobom łu podmorjo ł wošebje pšchiprawjenymi fotografiśkimi a šilnowymi aparatami wjazy króćź fotografowane, kotrehoš fotografije maju šo jako kulturny film pokazowacź.

Po wušpytach ekspedizije bė Stary Cheršon jenoź njeśaše městaćko. Dołhe bė 800, šćerkoło 400 metrow. Město bė je šylnje wobrońenej murju wobdate, kiž mějeśe 18 hacź 20 wėzow. Wošrjedź města nadeńdźe šo agowa (torhošćo). Sšu dosć powošiankow we dwórach, tšěrach, kupjelach, wobkhodach atd. namakali, šo šo wobras šareho městaćka hodźi rekonštruowacź. Nórjazy łu wšchelake fajimawe wumėśłje wėzy na šwėtło pšchinjeśli. S tu tkwiłu pšchetorhnjenymi dźěłami pšchihodne léto pokraczuja.

Něchtó je zapomnił

S wężami, na kotrež je nėchtó šabył, ł tak njenowanymi morjowymi wężami, je po prawom wjele hórje hacź je žiwymi stworjenjemi. Pšy, na pšchikład, kotrež wérja, so šo wo nje dosć nještara, maju waschnje, šo ł wutrajnym wuczom šledźiwe cźinicź, papuśche je šatrachowanymi tšichcźerjonmi — ani njedaju žebi pomyślicź na škinwjenje a wrješćenje šnadź na pėtkowej hromadźe šo hrajkazeho dźešcźa, na kotrež łu šabyli, — a šłajnje a pšchez bubźe šo bórzy šobuźělnoścź wšchėch pšchekhodnikow šabytym pšchiwobroćeźi, jelt jich roshorjenje šabyćźiwym šamo...

Ale kak zyle hinak bywa ł wężami — nėhdźe je šjawnym cźašnikom, kotrejž je šapaśi nėchtó naćšahnyeź, a wón tohodla nėtko w najšamišchim popołdnišchim błónćźu šnadź pšchejo hišcźeje na dopodnja dźewjećich pokažuje. Kolkowkoło maju šo na dalokim nėćtnje ludźo do špěcha, wobkhad rjadowazy pólzaj šebja šwojej ruzy, wodu njeteja šudźich pluśloe wjeśele dale — kóždy pokajtim cźini, šchtoź je jemu pšchidźěłene, a też cźaźnit by rady dopjelnił šwoju winowatośćź, ale to njemóže. Ach, nėchtó, nješnaty, je na njón pošabył, a tak je wón šlemjeny, bješ pomozny wopuśchćeny.

A kak je ł dźećazym wošonu, kotrejž dźenźa w šaprošchenym kuczku pod šćchu pomału rošpaduje? Nėhdy, jako wón hišcźeze małe, žiwe šwoŕzeńcźko noschcźe — ow, kak mějachu jón šaiceź, kak cźišche a na wobešne waschnje běšche wón na gumijowych kolešach runja komornikej! Nėtko pak pomimo ło tydźenje, mėžnaju, bjes toho to by

jeho nĕchto teĵ jenož ſ krótkim pohladnjenjom pohódnoſćić — „haj tak, tón ſtary dźećazy wós“ — a ſpokojnje dyrbi hiſchcze być ſ tym, ſo wopyta jeho druhdy myſchka abo pawk...

Abo ſchtó njeje widźał hižo jónu w nozy koleſo pſched korczmu? Zyſe podobnje je, jabnóźe-li ſo nĕkóźe wjeſor, thorhoj nuts wſacz. Potom wali ſo cźma na wjeſele barby, pſchikrywje jich pißanoſcź a cźorna ſmahnje wona nĕtko w nóznym wĕtſiku runja żarowaniſkej thorhoji.

A potom ſaźo, kak ſrudnje móże na cźłowjeka ſtutkowacź, wuhladа-li wón pſchi wjeczornym wukhodźowanju tam, hdźež dźĕłachu wonaj nóźdźe dźĕłaceŕjo, karu, kotruż ſapomnichu pod kólnju ſtorcźeć. Kak ſadoſćiwje wutſchesćrëwa wopuſchczena ſwojej wuſkej, drjewjanej ruzy wulkimaj, brunthmaj, cźołyntaj a tojerdomaj rukomaj dźĕłaceŕja napſchećźiwo, kotreż dźerżeſchtej ju zyły dźeń tak dowĕrlinje a ſpuſchczonnje a jeju nĕtkole, hdyż bu wjeczor, nadobo na tak zyle njeſroſumlíwe waſchnje wopuſchczíſchtej...

jw.

Milijony presidenta Legua

Augusto Legua, kotryż knjeſeſche 15 lĕt dołho jako njewobmjeſowany diktator w Peru, pſchebywa hižo nĕkóźe pół lĕta w jaſtwje, jenož nĕkotre ſta metrow ſdaleny wot palaza presidenty, w kotrymż bĕſche prjedy ſwoju namóź wukonjak. Każ jónu jeho pſchedchódnik, prĕni ſtawny ſchpaniſki nadmjeŕcź w Peru, Franziſko Pizarro, tak ſo njeſche też Augusto Legua wo ſylniſchim a nóźniſchim Peru. Nĕtko wotpoczuje Pizzarowe cźĕło w ſchkleńczeńſtwje kaſcheja w katedrali pernaniſkeho hlowneho mĕſta, mjes tym ſo roſpominataj Legua a jeho jenicźki ſyn we wożanoćenej cźichej komoru peruanſkeho hlowneho jaſtwa wo ſachodnoſći wſchoho ſemſkeho ſboża. Peruaniſte wyſchnoſće dawaja ſebi najwjeſtiſchu próźu, milijony namakaćź, kotreż je preſident Legua na wukrajnych bankach ſapoložił. Hacź dotal njemĕjachu wſche ſtĕdźenja żaneho wuſpĕcha, a Legua ſam njepſcheradźi to najmjeńſche. Cźeſkemu wożudźej ſo ſpjeċźiwjeſo njeje Legua hiſchcze nadźiju ſhubił, ſo ſeſthadża jemu tola hiſchcze jónu ſbożowna hwĕſda.

Wón bĕſche njemuſny hižo jónu w położenju, w kotrymż jeho żiwjenje jenož hiſchcze na źiḋźanej nitzy wiſeſche. W druhim lĕcźe ſwojeho preſidentſtwa ſaja jeho ſtĕźkaſća zwólba a wlećeſche jeho na namĕſtno njewotwiſnoſche, hdźež cźakaſche hižo wotdźĕlenje tĕſtzow, ſo by preſidenta wotprawiło. Nawjednik zwólby pſchepoda preſidentej papjeru, kotruż dyrbjeſche do wotprawjenja hiſchcze podpiſaćź. Bĕſche to lińcźina, w kotrejż dyrbjeſche ſo Legua ſwojeho preſidentſtwa wotrjeć. Wón wſa ſebi pjero do ruki. Mĕſto pak, ſo by liſcźinu podpiſał, da ſo wón ſe ſbĕżkarjemi do rosmokwy. Wón dokonja rosmokwu tak ſajimawje wjeſeć, ſo minu ſo wjazy hacź ſchtwórcź hodźiny. Mjeſ tym pſchibliżi ſo ſwĕrne wóſſło knjeżeſtwa. Preſidenta wuſwobodźiwſchi wojazy ſbĕżkarjow wotprawiſchu.

jwj.

Njewjesty kaž tworu

Żeńwulubjakow je ſtajnje było, ale żenje njekcźĕjeſche tuto rjemjeſło tak ſylnje każ w powójnſkim cźaſu, kotryż je wojowanje wo muża wo ſnajnjenjſcha dźeſacź tróch ſtopnjował. A tak njetrjebanuy ſo dźiwacź, ſo ſamokhi ſo na nawĕſchtk w nowinje „Artiki lĕkaŕ pyta jeńtwy dla ſchcźepjacnika holzu“ zyła ſtyła fchcźećźianſkich a njekſchcźećźianſkich holzow. Lĕkaŕ wuſwoli ſebi ſ mnohoty ſapóſłanych ſotografijow wobraz rjaneje cźornowocźateje dźowki korcźmarja, kotraż wĕſaſche ſ pſchebujenom Marja, a bóry ſo wobaj ſeſnaſchtaj. Marja a jeje nan wuhotowaſchtaj nawjeſni ſtwu, w kotrejż móżeſche khorych pſchijimowacź a kupiſchtoj też wożebne privatne bydlenje po najnowiſchim waſchnju. Tola Marijne ſbożo dołho njetrajeſche. S pſchipadom wona ſhoni, ſo ma jeje lĕkaŕ njewjeſtu a pſches tutu ſamo doſta wona poraźaju powĕſć, ſo je hiſchcze jena ſtoća njewjeſta we Winje. A wobĕ njewjeſoſe bĕſchtej lĕkaŕej nahladne pjenjeſy daloj, ſo by ſebi tutón moht ſwoju praxſu wotewrićź.

Njeḋźiwajo na to njeda ſebi Marja ſwojeho nawożenju mureċźeć. Wſchĕ ſi njewjeſty podachu ſo ſhromadźenje do lĕkaŕſkoho bydlenja, ſo bychu jemu mĕnjenje praźile. Hdyż tam jeho njenadeńdźechu, jednachu ſi njewjeſty mjes ſobu; tu pak ſo pokaża, ſo bĕſche Marja jenicźka idealiſtka, pſchetoż wona ſo ſaruċźi, ſo chże wobĕmaj druhimaj njewjeſtomaj pjenjeſy wupłaćićź, hdyż pſchilubitej jej, ſo chżetaj ſo lĕkaŕja wdaċź. Marja wupiża jimaj na to ſmĕnzy a bĕ tutu pjenjeżnu bolóſcź bórzy pſchewinyła. Tola dożrjeḋź idyliſkeho njewjeſcźińſkeho ſboża dyri jeneho dnja poḋwĕſcź, ſo ſu jeju najlubſcheho jajeli. Wupokaża ſo, jo njeḋźe wón dożyła lĕkaŕ, ale dla paḋuſchſtwa a jebanſtwa wojpjet pokhłoſtany rjemjeżnik, kotryż bĕ hižo wjazy hacź dwaceċźi „njewjeſtow“ wo ſich zyłe ſamożenje pſchinjeżł. Marja njechċeſche k ſtrójelam a wuſmĕſchowanju hiſchcze ſchkodu njeċźeć a ſkorżeſche tohodla na wróċźenje wot njeje podpiſanych ſmĕnkow.

Tak dóńdże k woſtudźenu ſkorżenju we wſchĕch inſtancach. Jedinaſche ſo wo pravoſnúſke praſchenje, hacź bĕſchtej ſo ſmĕnzy ſ wumĕnjenjom abo bjes wumĕnjenja wupiſałoj. Poſlednja inſtanza bĕſche pſchepokałana, ſo bĕſchtej ſo ſmĕnzy ſ wumĕnjenjom pſchepodałej a tak wobĕmaj woboa Marja ſnajnjenjſcha ſwoje pjenjeſy, hdyż je ſhubiła nawożenju.

ju.

Ratarſtwo a kralowna

Jendźelſka kralowna Alekſandra, mandźelika Eduarda VII., bĕſche po rodźe danſka prinzeżna. Jónu wopyta wona ratarſku wuſtajeńcu w hrabinſtwje Devonſhire, pſchi cźimż pokaſowachu jej ſ wożebitej hordoſcźu ſtawne ulokaſće wupłody tuteje krajiny. Kralowna wopta ſamo wot poſtiċźenje bitwy a wupraji ſo khwalobnje ke preſidentej wuſtajeńcy: „Wopraſwdźe wuḃĕrna, knjes preſident!“ — Potom pak hnydom doda: „Najlĕpſcha bitwa pak pſchikhadża wĕſo ſ moje domizny, ſ Danſleje.“

„Wodajeċźe, majeſtoſcź, hdyż dyrbju Wam napſchećźiwo rĕċźeċź“, preſident rjeċźny. „Je dwje topołojane, jo potha- dźeju ſ Danſleje najlĕpſche kralowny, ale najlĕpſchu bitwu podawa pſchezo hiſchcze Devonſhire.“

nk.

Hospodarſki rozhlad

hodownika 1931:

Wĕcerawſe kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólſk złotych	47,55
1 jendźelski punt	13,88	100 ċeſkosł. krónow	12,47
100 ſwajc. frankow	81,77	100 franc. frankow	16,47

Naſche pſchemyſlo je drje wjaſnyło, tola pokaſuja ſo hižo ſlabe ſnamjenja a połĕpſchenja naſcheho hoſpodarſtwa. W oktobru ſu ſwrĕċźeńcźenja wotebĕrale. Lutowarjo ſwoje pjenjeſy do bankow a lutowarſkjow noſcha. Wupowĕdźene pjenjeſy woſtaja ſkoro. W ſymſkim cźaſu je drje mjenje dźĕła, tola ſyła tych, kotrychż ſ dźĕła puſchcźiſchu, njeje tĕſka tak wulka, każ ſoni. Jeſeſo ma wſchak ſchpatne witi. Elektrowe pſchemyſlo njerĕċźi tak jara poḋ krſiu. W ułotnych małych a mjeńſchich dźĕłarńach wſchak kloża. W ułkalſtwje je po prawom ſĕſe hacź wocźakowachu. W ſchkleńczeńſtwje i dźĕłom kloża. W drobnym wikowanju pſchezo hiſchcze na ſpadowazy wobrot ſtorża.

Produktowe wiki daji dale njewĕſtoſcź naſcheho hoſpodarſkeho a politiſkeho wuwiċźa. Domoſ njeje wulki. Rĕki a kanale pokrywaju ſo ſ ſodom, tuż hroży ſtrach, ſo woſeńe ſ lódźemi wjaſnje. Młyny a wikowarjo wocźakuja ſ kupowanjom. Praja ſebi, ſo knjeżerſtwo dalſchemu poſtupowanju ſtĕżbowoje płaċźiny wobara a potom zło ſniżi. Wożera jeniċźaj rożka pornjo póndźeli ſaſo wo 5 pjenjeżkow poſtupi. Wiſché druhe drużiny żita ſwoje dotalne płaċźiny ſatkowachu.

Zentnaŕ płaċźeſche wożera w Barlinje:

pſchenży 11,15—11,30 hr. (11,25—11,40 hr.), rożki 9,95—10,05 (9,90—10 hr.), nałĕtnjcźo jeċźmjenja 8,70 hacź 8,90 hr.), nafmuſkeho 7,75—7,95 hr. (8—8,20) wowſa 7,15—7,40 hr. (7,25—7,50 hr.),

w termijowym wikowanju:

pſchenży:

ſa dezember: 11,85—11,82½ hr. (11,92½ hr.),
ſa měrc 12,35 hr. (12,38¾ hr.),

rożki:

ſa dezember: 10,30—10,32½ hr. (10,42½—10,40 hr.),
ſa měrc: 10,72½ hr. (10,68¾—10,65 hr.),

wowſa:

ſa dezember: 8,10 hr. (8 hr.),
ſa měrc: 8,57½ hr. (8.45 hr.),

Sswinjaże wiki wożera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Pſchihnali bĕchu 307 bĕhakow a 520 proſtatow. Te płaċźachu:

bĕhaki: wulke 18—30 hr. (20—34 hr.), małe 12 hacź 18 hr. (13—20 hr.,
proſtata: wulke 11—12 hr. (11—13 hr.), brĕnje 8 hacź 11 hr. (8—11 hr.), małe 6—8 hr. (6—8 hrimnow).

Wiki bĕchu mĕrne a płaċźiny bĕchu khĕtro ſtóżene.

Sſudniſze powĕſcze.

Konkurſowe:

W konkurſu nad ſamożenjom pſchekwża Pawoła Hermanna Pötſchki w Budyſchinje na Drjewnowych wikach ċźo. 4 je ſud daſchu termin na ſtjedu 23. 12. 31 dop. ½12 hodź. do Budyſchina na ſudniſtwo ſwołał.

Pſchepadżowanje:

Żiwnoſcź, nĕhdże 24 kórzow wulka, ſłuſchaża ratarjej Ernſtej Hermannej Duċźaju w Kóſłach. Hódna 19100 hriwnow, wopałna pokładnja 17350 hr. Pſchepadżowanje budże ſchtwórtk 21. 1. 32 dop. w 11 hodź. w Budyſchinje na ſudniſtwje, ſtwa 141.

Płaċźiny rĕżneho ſkotu na Barliuſkich ſkótnych wikach.

1. decembra 1931 Płaċźiny po centn. a zł. hriwnach

Skótne drużiny a woznamjenjenje.

Woły: 291.

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rĕżneje hódnoſće haċ do 6 lĕt	—
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	34—37
Mjenje wukormjene młode, derje picźowane ſtarſe	31—34
Mjenje picźowane wĕſch ſtarobow	25—28

Byki: 731.

Połnomjaſne, wuroſtene, najwjetſeje rĕżneje hódnoſće	30—32
Połnomjaſne, młódſe	28—29
Mjenje wukormjene młódſe a derje picźowane ſtarſe	26—28
Spatne	22—25

Jałojcy a kruwy: 788.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rĕżneje hódnoſće	25—27
Połnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rĕżneje hódnoſće haċ do 7 lĕt	19—24
Starſe wukormjene kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałojcy	15—18
Derje picźowane kruwy a mjenje picźowane jałojcy	11—14
Mjenje a ſpatnje picźowane	—

Ċelata: 2555

Najlĕpſe wukormjene (2. druż.)	50—60
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	34—48
Spatne (4.)	20—28

Wowcy: 2658.

Młódſe a ſtarſe wukormjene (1. drużina	40—42
Starſe wukormjene (2.)	36—39
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (3.	26—28

Swinje: 14 697.

Połnomjaſne, wosebitych rasow a ſich kĕżenjow, haċ do 1½ lĕt ſtare	46
Wukormjene	42—44
Mjaſne	38—41
Spatne	35—38
Raney a kundrosy	38—43

Płaċźiny na Barlinſkich produktowych wikach.

Żito a wolijowe ſymjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaċźiny po złotej hriwnje

	1. 12.	30. 11.		1. 12.	30. 11.
Pſchenca	224-226	223-226	huny	16,5-18,0	16,5-18,0
rożka	199-201	198-200	woka	17,0-20,0	17,-20,0
nal. jeċźmjeń	160-170	160-17	mĕdre łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
naz. jeċźmjeń	155-159	155 158	żołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	143-148	143 148	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	—	—
pſenc. muka	8,0-32,0	8,0-32,0	lany wosuſk	13,2 13,4	13,4-13,6
rżana muka	7,0-29,2	26 9 29,2	occn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,0 10,2	10,0-10,5	brnj. kruſki	—	—
rżane „	10,5-11,0	10,5-11,0	ſyno, 50 kg	1,7-2,00	1,70-2,00
raps	—	—	rżana ſłoma	0,65-0,85	0,50-0,70
hróch Viktor	23,0 30,0	23,0-30,0	pšenc. „	0,50-0,60	0,50-0,60
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,0	17,0-19	jeċźna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleſ w Budyſinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dučmaṅ w Budyſinje. — Za nuwĕſtki: G. Janaſ w Budyſinje

Pċołafske towarſtwo „Delni Sprĕwiny Dor“

Rozprawa Budyſkeje wobkedźbowańſje za november 1931

Wysokoſć nad morjom	Temperatura po Celſiju najniżſa	Temperatura po Celſiju najwyſſa	Temperatura srejna měſaċna cźopłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Wotběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Liċba dnjow wuleċźenja	Liċba dnjow nošenja mjedu	hłowne žórło za nošenje mjedu	mnohoſć deſća
210	+ 14	— 10	+ 3,3				150	150	100	0,400	4	—	—	5,5

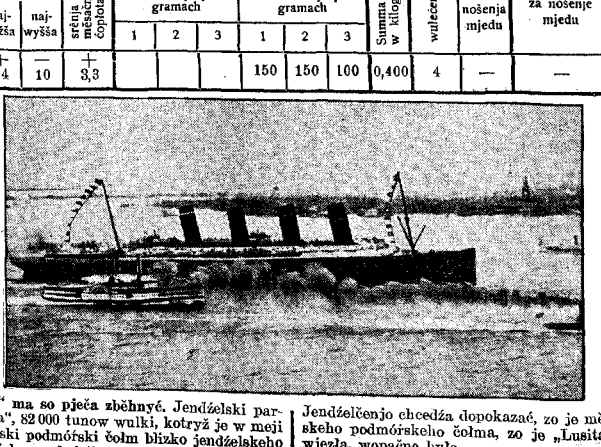

„Lusitania“ ma ſo pjeċa zbĕhnyć. Jendźelski parnik „Lusitania“, 82 000 tunow wulki, kotryż je w meji lĕta 1915 nĕmſki podmórſki ċołm blizko jendźelskeho mórſkeho brjoha podnóril, ma ſo nĕtko zbĕhnyć. Jendźelċenjo chcedźa dopokazać, zo je mĕnjenje nĕmſkeho podmórſkeho ċołma, zo je „Lusitania“ brónje wjezła, wopaċne było.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniháčićerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam čełneno zmjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na tas žiwjenja despolnje běduy. Kóžde zmjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přijnowdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 281 Budyšin — Štwórtk, 3. decembra 1931 — Bautzen Lětnik 90

Z jendźelskimi škitańskimi čłami Saksku wosebje čežko skoduje

Žadyn němski kraj njeje z jendźelskimi schkitańskimi złami tak čežko potrjechenu, kaž Sakska. Textilna industrija wjerčorneje Sakskeje je wulki dźěl swojich wudźěłkow w Jendźelskej wotbywała. Hač do dnja, na kotrymž jendźelske schkitańske zła do mozy stupichu, su so se Sakskeje bliščece hromadu jejnych wudźěłkow do Jendźelskeje dowjesle. Němcy su so mjeńy Jendźelskeje wudźěłkam sakskeje industrije z skom sawarjele, kotrejž połožu jich hódnosće wučinja. Kak budźe sakska industrija tónle sadźěwk móz pschewinyć? Sdobom se sawdźěwanjom schkitańskich zkow je so kurs jendźelskeho punta wo tśeśimu wothódnoćeśił. Přjedy jendźelski punt 20½ hriwny płaćeśeše, poślednje dny bě jeho hódnosć na 13 hriwnow 80 pjenjeźkow padła. Pódła wulkeho schkitańskeho zła by sakska industrija dyrbjała tež bliščece rozběrł mjeś prjedawšnej a nětśišnej puntowej hódnosću njeśeł. To dyrbi budźe za nju wulki sadźěwk, psches kotryž so njebudźe móz pschedobyć. Tohodla budźe žebi dyrbjeć w druhich samóřišich krajach wotebćarjow pytać. Njeby so jej to poradźiło, by wjele sakraženjenych tyšaz pilnych rukow dźěło zhubiło. Se Sakskej hromadźe by zyła Němska bita była. Psches 30 procentow wšěch dowjesow, zuskrajnych pjenjes, kotrejž su z wukraja do Němskeje pschihódźałe, su so dotal k wuwoženi sakskeje industrije swjedźe. Tele zuskrajne pjenjezy Němska jara nuzuje na źiwětowych pjenjezinych wikach trjeba.

Wobjera je němšći pósłanc w Londonje, žiwobodny knjes J Neurath, do Barlina pschijźeł. Jemu dyrbja so instrukcije za rosprajenja dać, kotrejž směja so po namjeze němskeho knježeństwa w Londonje wo nowych jendźelskich schkitańskich złach. Sakske knježeństwo so je wschěmi mozami prózuje, so by sroźumjenje za cźežke połoženje sakskeje industrije pola němskeho knježeństwa namakało.

Też němšćokstatny zwjazk industrije a zwjazki industrialnych w Ruhrskim kraju su protest pschećiwo połwjetschenju dawkow pola němskeho knježeństwa zapodale.

Konferenca financnych ministrow w Barlinje

Finanzni ministrojo němšćich krajow su so na dźensa dopołdnja na konferenzu z němšćim finanznym ministrom Dietrichom zwołali. W konferenzy ma so finanzny dźěl nowjeho nuzowjeho wukaza, pschjebe wschěm praschenje nowjeho skróčenja mjezy sastojnikow, rozprominacy. Hižo je znate, so chze knježeństwo mjezy sastojnikow wo 10 procentow skróćiś. Praschca so jenož, wot kotreho cźasa ma so skróčenje zapoćeć. Kaž so zda, chcedźa sa to 15. dźeń januara postajiś.

Młoda dźěłaćerjow ma so hakle znižiś, hdyž budźa płaćišny znižene.

Do wobłahanja powschitkowneho zniženja mjezy tej **zniženje podružneho pjenjesa** słuschca. Knježeństwo žebi pschebe wschěm myśli, **podružny pjenjez w nowotwarach sniżiś.** Kraje a gmejny dyrbu so hač na dalsche dyrbjałe **sadanjenja a wotplaćenja hypothekow tśežneho sadanjenja wdaś** a dyrbu so ja to na druhej stronje wotschodźiś. 150 milijonow hriwnow dyrbi so za znižene podružneho pjenjesa sa wobłeže surowe padły pschihotowaś. 50 milijonow dyrbi so jako pschiběrk za dźełonjeńcźiznych podružnikow we wobydlenjach nowotwarow nałožeć. Podružny pjenjez wobydlenjow starych tśežow nochźeda znižiś.

Breitscheid knježeństwo přećiwo nacionalnym socialistam namołwja

W zhromadźiznje dowěrnikow Barlinskeje sozialdemokratije je wuteru wjeczor němšćokrajnišći sapóstanc dr. **Breitscheid wo wothronjenju** a wo znutśkownopolitiskim położenju rěcźał. Po jeho mjenjenju ma Němska na podłožu Versailleskeho měrowego frećenja prawo, žebi na wothronjenjeśel konferenzy žadaś, **so tej druhe staty wothronja.** Dale praji, so na **sekkylnjenju němšćeho nacionalisma** Franzowska njeje bjes winy. S jejnej słotowej politiku žo nazionalnemu radikališnej nowi dźełonjemerjo a sadwěłowarjo pschiwodźeja.

Tola też němšće knježeństwo njejźu na tymle rozmiczu bjes winy.

Wón, Breitscheid, do pschedstejazeho nazionalsozialistiskeho pucza njewěri, ale wěri, so nazionalni sozialistojo hišcze napschećiwo stejaze dźěle měśćerjanstwa a też dźełaćerstwa satrascha. Němske knježeństwo ma pschiśišnjuschosć, wschě frědki k wobaranju nałožeć. To hač dotal njeje cźinilo. Sozialdemokratiski stronitny wubjerk je tohodla dalokošahaze wobsamknjenje pschijał. Stronitny wubjerk a němšćokrajnišći frakzija žadatej, so by němske knježeństwo stat a dźełaćerstwo pschećiwo nadpadam nazionalnych sozialistow schkitało.

Jeli so njeby po tym cźinilo, by Brüningowe knježeństwo hódne było, so by padło. Hdy by wono Braunschweigske wobśejnjoseje cźerpiło, potom by swój wobsud same wuprajiło. S jenićej woprawdźitej knježeństwowej sejerzu je sozialdemokratiske dźełaćerstwo.

Wo nowym zniženiu mjezy so rěcźi. Sozialdemokratija budźe pola němskeho knježeństwa hyndom rasnje wotradźeć, mjezy znižiś. Sa politiku sejerpnjoseje je mjesa stajena.

Wojowanje nacionalnych socialistow přećiwo socialdemokratam

Jedyn z wjednikow narodnych sozialistow, němšćokrajnišći sapóstanc Jurij Strasser, je w sjawnej zhromadźiznje w Breslawu w Schlesiskej rěcź měł, w kotrejž je rjekł: „Jeli so móg do rukow dostanjemy, Breitscheida a jeho sozialdemokratiskich pschećelow na proch rosbijemy. Někotři budźa swobodźeni, shytni do jastwow sawrjeni. Potom němšći dźełaćerjo spóznaju, kak kmy žyłni."

Mnichowski organ bayerskeje ludoweje strony „Bayerscher Kurier" žada, so by knježeństwo pschećiwo Jagotstadtskim nazionalno-sozialistiskim nowinam zakročiło, kotrež su liščizmi z mjenanni tych wosjewiśe, kotrychž hłowy budźa so najprjedy kulcź. W druhich nowinach so tale powdźeź hišcze njeje jako wěrna potwjerdźiła.

W Pruskej uniformy politiskich organisacijow zakazane wostanu

Pruski minister znutśkownych naležnosćow je wuteru słědowacy wukaz wschěm knježeństwowym a policajskim presidentam pósłał:

Po nowinskich powěsćach je 3. khłostanski senat němšćokstatneho žuda we wušudze z 30. novembra 1931 wuprajił, so poručnosći wyschšeho presidenta porheinskeje provinzy, 31. měrza 1931 wudata a zakazane noschenje uniformy nazionalneje sozialistiskeje strony nastupaza, njepłaći. Poručam, so by so njedźiwajcy tutoho wušuda, kotryž sjawnje wušudomoj 4. khłostanskeho němšćokstatneho žuda ze 7. augusta 1931 a z 29. septembra 1931 napschećiwo rěcźi, noschenju nazionalno-sozialistiskeje uniformy zadźewało.

Nětśišt dr. Frank II. je w mjenje němšćokstatneho wobdźěłstwa nazionalneje sozialistiskeje strony němšćemu znutśkownemu ministrej a němšćemu presidentej telegramm pósłał, w kotrymž nazionalna sozialistiska stronа najwótśichi protest pschećiwo dalšchej płaćiwosći zakazanja uniformy w Pruskej poda a so wo to prošu, so by němske knježeństwo zakrocźiło.

700 000 hobustawow nazionalneje sozialistiskeje strony.

Kaž „Völkischer Beobachter" powě, je so wuteru we Brunym domje w Mnichowje w pschijimańskim wotdźelenju 700 000. hobustawska tharika napjatała.

Zasudźeni nacionalni socialistojo

Lawniski žud w **Oranienburgu** w Braniborskej je wuteru popołdnju wušud w prozeźu pješchneho žuda pschećiwo 55 nazionalnym sozialistam wojewił, kotryž běchu dla kaženja krajneho mera wobstorjeni. 21 wobstorjenych je so wuwinowałi, 34 wobstorjenych pak pak słušeli dla cźežkeho, słušeli dla jednoreho kaženja mera k jastwu na 3 měsacy hač do jeneho lěta sajudźili, mjeś nimi pschedbydu nazionalno-sozialistiskeje mešnjeje skupiny w Oranienburgu, měšćanskeho sastupnika Fuchsa, po namjeze statneho rěcźnika, k jastwu na dźewjeć měsacow. Wschitkim wobstorjenym su so wołožaze wobstejnjoseje pschizwite, słušeli so też wupruhowańskí cźasy pschisiwolił.

Starosće němskich zastojnikow

Kaž Barlinske nowiny pischu, so němscy sastojnizy boja, so němšćemu stat njebudźe móžno, jim połnu mjezu na dezember nuzkacźiś. Wschě krajne swjatki němšćokstatneho swjatka wyschšich sastojnikow su so 2. dezembra na wurjadny sjezd w Barlinje sešchłe. Němske knježeństwo je so namołwiło, so by hnydom poczało z nacźołownymi swjatkami sastojnikow jednaś. Wjednizy swjatkow su hižo przedy němskemu dźełowemu ministrej Stegerwaldej swoje starosće a wobcežnjoseje wusłowźili.

Industrija a wobrotowy dawk

Swjatk sakskich industrialnych je němskemu knježeństwu telegramm pósłał, w kotrymž so pschećiwo połwjetschenju wobrotowego dawka a pschećiwo tomu wótro protestuje, so so dawk kapitalowego wunoschka pschichodnje na dobhonowny dawk njeśiśi. S tymaje naprawomaj, wobźebje z powjetschenjom wobrotowego dawka, bychu so wudźěłanske khosty powjetschiłe. To by so wobsamknjenjam knježeństwoweje pschiradu a pródzowanjam němskeho knježeństwa pschećiwiło, po kotrychž dyrbja so wudźěłanske khosty sniźiś. Dokelž so wobrotowy dawk hišto nětśe we wobchadźe z wukrajom njehodźi wotwalićź, by so sdroženje płaćišnow pschi wikowanju z wukrajom wulki dźěł industrije sniźiło. S tym by wójźo dźełonjemjerjowo sajsa wo wjele tyšaz narosło, a cźeje sozialnych dawkow bychu so powjetschiłe.

Ssmjertne wušudy dla špionaže w Pólšći.

W Pólšći su w poślednim cźasu wospjet špionow ke smjerći sajudźili. Dakle psched někotrymi dnjemi su w Bydgoszczu Wékoruśowu dla špionaže za Rusku na schibjenicy powěšyli a tón samy wušud je jeneho russkeho špiona we rasiskej Galizijskej podeschoł. Wutoru su młodeho pólskeho wojaka němšćeho połchada dla špionaže za Němsku zastrěli, dokž bě so statny president zapowědźił, jeho wobchadnośći. 23lětny, Kalenk rěkaty pěchł z Wrešchena, bě so dakle lětsa w julizu do wójska zawołał. Wón je so pjeza pschi pschepytanju wuznał, so je wojeske tłuzbne potajnosće jenej němskej powědźeńskej słužbje pscheradźił.

Italscy profesorojo fascismej přisahu zapowědźili

Saudźene léto su profesorojo italskich universitow je pschihajeli, so budźa sajsećiskim wyschnoscham połuschni. S tym so italske knježeństwo hischcze njeje spokojiło. Spočatk universitneho léta je pschihahu profesorow tak wupjeschetrěło, so dyrbja profesorojo słubiś, so studowazu młodźinu w duchu fascisma wukubłaju.

Kaž je nětkole słonicź, njejźu někotři wusłannni, też we wukrajn znaći profesorojo se swojim swědomjom samołwiś mohli tutu pschihahu słoźeć a tak na to dyrbjeli swoje wucźeńke městno słoźiś a na wotpočink hić. Jim je so też sakazało, žiwobodnje na universitach wucźeć. Se Turinskeje university su na tajke waschnje schtyrjoch profesorow a z Romskeje university šedmjoch profesorow wusamdnyli.

Revolucionarne hibanje na kupje Kypru

Jendźelske knježeństwo njeje hischcze žiwobodnje hibanje mjeś grichiskimi wobydlerjemi kupy Kypry mohło połóźiś. So tuž njeby měł sładnosće so zhromadźiś, je knježeństwo pschikazało, so dyrbja so wschě dźiwadła, kinematografy, kluby a kafina samknyć, je žanehu wokna njejsmě wjeczor po 8 hodźinach pjeźo na dróhu padać, a nichtó njejsmě wjeczor po 6 hodźinach z khěže wuńć. Sso bojo, so by sběrk swowa zapołonjeni, je knježeństwo swowa wjele ludźi jałało.

Statny swjedźeń w Juhosłowjanskej

1. dezembra 1918 su so Serbjo, Khorwatojo a Sślowinzy do jeneho stata, Juhosłowjanskeho rěkazeho, sjednoczili. Tutón dźeń je so tohodla jako statny swjedźeń postajił. Na nim su so w Juhosłowjanskej w zyrkwach wschěch wěrywuznaćerow swjedźeńske Boże słužby wotmełe. W Beogradskej kathedrali je so wulka Boża słužba cźitała, pschi kotrejž běchu zhromadźiznu knježeństwa, diplomatiskeho korpsa a wyschšeho pschidomne. Pschijimanja a wojerske parady njejźu so wotmełe.

W juhosłowjanskim Sokole, kotryž w prěnim rjedźe juhosłowjanski myśl sstupuje a haji, je so tutón dźeń jako hłowny swjedźeń swojeju wosebnjeźił.

Juhosłowjanski minister Marinkowić Beograd wopytał

Juhosłowjanski zwonkowny minister Marinkowić je z rjedu z pschewodom swojeje mandźelskeje a někotrych wyschšich sastojnikow do Warschawy pschijeł. Pólske wo-

kiny ſu jeho jara wukrobuje powitake. Dopominaſu na to, ſo je Marinkowicz w Genfu Polakam w praſchenjach narodnych mjenſchinow wospjet pſchecziwo němſkim wobczeſowanjam napſchecžo pſchiſchoſ, a ſo je juhoſtowjanſka politika ſ pólſkej politiku ſwjasana, dokelž chzetej wobej kóždej rewiſiji mjeſow ſadžewacž.

Marinkowicz ma ſ miniſtrom Saleſkim runje nětkole ſa nětcziſchi czaſ ważne praſchenja rosprajicž, kotrež maju ſa wobaj kraj jenak wulki woſtaam. Pódla toho dyrbija ſo pſchi kkadnoſczi tutoho wopyta nětkore dojednanja a ſpezialne ſrěczenja podrjadowaneje ważnoſcže podpiſacž.

Japanska njeje žanych winowatoſcow preẅzała

Wutoru wjeczor ſu ſo japanſcy miniſtrojo ſeſchli, ſo bychu wo wobſtejnoſczach w Mandžuſkej wuradžowali. Siwonkowny miniſter je wo poſlednich jednanjach w Radže Swjaſta Ludow rosponinajo, prajił, ſo **japanſke knjeżerſtwo hacz dotal njeje ſlubiło, ſo japanſke wójſko ſ Chiny wottwoła.**

Japanſki wójnſki miniſter w ſwojej rosprawje na to poła'a, ſo je njemóżne, japanſke wójſko ſ Mandžuſkeje wróczo wotwež, dokelž ſo chineſki general Ma na nowu ofenſiwu pſchihotuje.

Japanſke powěſcže ſ Mukdena praja, ſo je general **Honjo** wjetſchemu wotdželenju japanſkeho wójſka poručił, ſo by ſo na marſch do Tſitſikara nastajiło. Połoženje w Tſitſikarje je njeſpokojace, dokelž je ſo 3000 chineſkich wojakow ſ wjednitſwom jeneho generalej Maej podſtejazeho generala hacz do 40 kilometrow k Tſitſikarej pſchibliżiło. Japanſka wobſtadka w Tſitſikarje je pjeza jenoż 3000 muži ſylna. Druhe japanſke powěſcže praja, ſo chineſke wójſko ſ Cžinczawa k Mukdenej cžehnje. Wono je pjeza jenoż hiſchcže 75 kilometrow wot Mukdena ſdalene.

Japanska přeciwo wotbronjenju

Japanſke ſtejiſchczo k wotbronjeńſkej konferenzy je ſo wutoru w poſpjednju wojerſkeje radý rozpominało. Wukaſanja ſa wjednika japanſkich wotpóſłanzow, kotrež ſo djenja w druhim poſpjedenju potwjerdża, po rosprawje Londonſkeho „Daily Telegrapha“ rěkaju:

Japanſka ſo na żane wotbronjenje njeſwjaſa, ſ kotrymž by ſo w naſtupanju powſchitkownego wobronjenja, létadłow a wójnſkich materialijow, na dotalnym ſtawje djerżała.

Pſchicžiny ſa tole wobſamknjenje ſu ſlědowaje:

1. Japanſka ma ſtraſchnych ſuſodow, kaž Chinu a Ruſku.

2. Bronjenje je ſo hižo na najnjerjeńſchu měru wohmjeſowało. Sylnoſcž japanſkeho wójſka w tu khwilu jenoż hiſchcže 65 prozentow pſchedwójnſkeho ſtawa wuczinja.

3. Japanſka w naſtupanju wobronjenja, létadłow a materialijow, jara dałeko ſadý druhich mozow ſteji, dokelž w ſwětowej wójnje njeje na khowanych wojowniſchczach wojowała.

Bankrotne města też w Americy

Chikago w ſadwělnym finanzuym połoženju.

Sarjadniſtwo města Chikaga pſched finanzuym ſwjerſchczenjom ſteji. Měſchczanoſta Czermak je ſo ſ naležnym napominanjom na bohatych měſchczanow wobrocžił. 50 najwjetſchich bohaczkow je ſ ſwěbi ſwołał a jim roſtkładł, ſo Chikago na poſledniej runje piſa. **Zbłe měſchczanſke ſarjedniſtwo rosphadne a dżełacz pſchestanje, jeli ſo jemu bohaczi wobydlerjo na pomoz njepſchinđu.** Měſchczanſke polkadnje ſu zyle próſdne, mjda ſa poliziju, wohnjowu woboru, wucżerjow a druhich měſchczanſkich ſaſtojnikow njemóże ſo wuplacžicž. Měſtowe poſczonki, wjele milijonow dollarow wucżinjace, njebudża ſo móz wotplacžicž, jeli ſo bohaczi ſwoju měſchczanſku winowatoſcž njedopjelnja. Měſchczanoſta na to pokaſa, ſo ſu na pſchikład wucżerjo wot habrjeje jenież ſwoju měżaczinu njedoſtali.

Po tymle hnuſajym měſchczanoſtowym ſkichu wo pomoz ſu ſhromadžiſnini wobdželenizy ſe ſwojeje ſrjedžiny wulkjerk ſydom wołobow wuſwolili, kotrež dyrbi měſchczanoſtu pſchi tym podpjerać, hdyž ſamožitych wobydlerjow napominа, ſo bychu ſwoje daẅki ſo prędka ſapłaczili. Sdobom chze wulkjerk pſchihoty ſa nowu měſchczanſku poczonku czinicž.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 3. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +2. Dżenja rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer +1 a thermometer w nozy —6. — Samrócżene njebjo. — Wětry duja nětko ſ wjeczora. Tſchełkanja je trochu popuſchczíla. Sa to ſaje ſo drobny ſněžk. W poknogu nětko ſyłniſche nížiny nimoczahaja a wupſchestrjewaja ſwoje ſeſłabjene wuběłki też na naſche ſtrony. Schłeżenja pak njeje jara ſpadowała. Po powěſczach wjedratarjow ſo wyſchina nad rańſchej Europu ſeſłabjuje a ſo k połoncu hiba. Naſtórje nowa wyſchina ſe ſtrony Aprilſkich kupow k nam pſchikhadża a hižo na naſche wjedro ſkutkuje. W połorſchej Němſkej je ſo hižo ſaſo wucżahnyło. Wjedranje wocżakuja tež mitſchi czaſ, pſchetoż horne worſchty powětra ſu czopyſche hacž te pſchi ſemi. Naſtórje naſche wjedro ſwój ſuchi a wobſtajny ras daſe wobkhowa. Bóh dhaj ſo ſmiſlicž a nam ſětka mitſchu ſymu wobradžicž, ſchtoż by czežku nuju naſcheho czaſa trochu wołżiło. Jutſje pjatk ſkhadża ſłónczko 7,45 hodź. a khowa ſo 3,53 hodź. Měżacžk ſkhadża w połnozy 12,59 hodź. a khowa ſo popołdnju 1,15 hodź.

— **Měſchczanſke dźiwadło.** W 9. abonnentnym pſchedſtajenju B pſchedwjedże ſo djenża premijera najnuſpſchiſchcheje wjeſelohry poſledních lět „Hokuspokus“ wot Curta Goetza. Inſzenérowanje wobſtara dr. Adolf Rott. We hłownych rólach ſobuſtkutkuja knjeżnje Meckel a Hübſchmann a knjeża Berder, Siebenſchuh, Skotzky, Rott, Pièrre a Klausnitzer. Pjatk pſchedſtaja ſo w 5. abonnentnym pſchedſtajenju C cžinoha „Kolega Crampton“ wot Gerharta Hauptmanna. Sobotu popołdnju 1/4 hodź. wopjetuje ſo pſchiwabna hodowna bajka „We kralu Knaggerichu“. Wjeczor pſchedſtaja ſo hiſchcže ras „Miſchtrſki pjaſczowaſ“. Njedżela ſłuſcha wulke wuſpjechnej operece „Każ nětdy w meji“, kiż běſche pſchi ſwojej premijerje wutoru tak pſches měru wuſpjechna. Popołdnju ſu piaczíny ſylnje ſnižene.

Z posedźenja měšćanske rady

1. dezembra 1931.

Sſłużbny jubilej knjeſa měſchczanſkeho wyſchſchego twarſkeho rady Göhre.

W tutym poſpjedenju rady wupraji do wuradžowanja wo dnjowym porjedże radżiny pſchedżhdża knjes wyſchſchi měſchczanoſta Niedner knjeſej měſchczanſkemu wyſchſchemu twarſkemu radże Göhrje k jeho ſtjezetſtletnemu ſłużbnemu jubilejej wutrobne ſbożopſchecza měſchczanſkeje rady. Wón ſjednoczi ſ tym dżak ſa ſwěrne dżeło a ſo podółkuje wuſpjechow jubilaroweje hamtiſkeje dżeławoſcže wuſołženy khwalobnje jeho wulke ſrjoumjenje ſa měſchczanſke ſarjadniſtwo.

W ſwojich dżakných ſłowach ſpominaſche knjes měſchczanſki wyſchſchi twarſki radźa Göhre na łódzy czaſ kollegialne ſhromadne dżeło w radże a wupraji pſchecže a nadżiju, ło by ſo tuto ſhromadne dżeło ſakhowało.

*

— **Paduſchſtwje.** 26. nowembra ſu ſ lubineje komory jeneho domu pſchi Löhrowej dróży kradnyli: Purczowarſki łoſr ſ brunеje prażowaneje papy, nětdże 50×40×15 cm. wulki; cžemny wobłek, trochu cžorne ſ běłym pſchekhadżaje, tholowy delekach bjes wuhorka; módry wobłek ſ jenym ſjadom knefłow, ſcheherſchcenymi tholowani; módru ſukrowu nużaju ſukniu, delekach ſ módrym nadſchiwkom wobſchitu; karton mydła. — Dale ſu kradnyli 1. dezembra pſched jenym wobkhodom Pſched ſchulerſtimi wrotami nowu brunu kożanu jaku ſ brunym ſomoczanym podſchiwkom, 6 kożanymi knefleni a ryhelom na thrihjeczu. — Wo wěſzowne ſdżełenja proſży kriminalne wotdżelenje w Budyſchinje, Burgplatz 6, telefon 2802.

— **Mjałkowe ječki** (Freibank) w Budyſchinje. Tutón tydżeń ſo żane mjaſo njepſchedawa.

Předženak

je dóſtał wot naſchcheho ſławneho wótcžiſka a wucżenża proſeſora dra. Muki liſt, ſo ſo jemu protyka lětſa woſebje lubi. — To je ſtareho Pſchedžénaka nimo měry ſwjeſelilo, ſo ſo tajki wucżeny a po zyłem ſwěcże ſnaty kujes ſ nim, jako proſtym wſchědnym mużkom ſabjera. — Tohodla ſo jemu ja pſchipóſnaważe głowa najpokorniſcho dżakuje. — Njech Bóh Knjes nam naſcheho wużyty ſaſłużbneho wótcžiſka k. prof. dra. Muku hiſchcže wjele lět ſtrowcho a cžilcho naſchemu ludej ſdżerſi, ſo mohł jemu Pſchedżénak hiſchcže wjele protykow pſchedacž, wěſo jenoż

pſchcza ſa 60 pjenjezkow.

Ze Rakec

S Njedżiwadła. Na wożerowſchich ſtónych wikach běſche 120 krumow a młodeho ſkotu po 200—400 hr., 50 kacž 120 hr., 95 krajkatow po 8—11 hr. a 28 běſkatow po 20—25 hr. na pſchedań. Wětkowanje běſche ſrěnje.

S Njedżichowa. Wot pónđżele je w Njedżichowje khlěb dróżſchi. Pječarjo běchu nuſowani, pkacžiſnu 4 puntowſkeje pokruty wot 65 na 70 pj. powyſchicž. Pſchicžina poſdróżenja leži w powyſchenych żitowych a mukowych piaczíſnach.

S Kotez. Tudomne kołojędne towarſtwo wotnje njedżelu ſwoju hłownu ſhromadžiſnu. Pſchedżhda ſhromadžiſnu nanjedowaſche. S cžłeneje roſprawy ſo ſhoni, ło je ſo dożyła 6 ſhromadžiſnow wotmeko. Dwě wożobje ſtej ſ towarſtwa wuſtupiłej, někotre nowe pak ſo pſchijachu, ſo na towarſtwo nětko 45 ſobuſtawow. Towarſtwo je wotmeło leżni ſwjedżeń, wujeſło a ſymſki ſwjedżeń. Jenohlózinje ſo wobſankmy, ło ſo w towarſtwowych ſhromadžiſnach njeſmědża nożwjez politiſke ſnamjeſchka. Wot 1. januara 1932 powyſchi ſo pſchinoſchk ſa mużjke ſobuſtawy wo 10, ſa żónſke ſobuſtawy wo 5 pj. Wołiczenje pſchedpołożi ſo wo pſchihkodnej ſhromadžiſnje. Dyrbjeſche ſo nowy połkadnik wolicž.

S Lubija. 1. dezembra ſajachu na tudomnym dwórniſchczu wonkomneho dejerja. Sajaty mjeſche hižo wot meſe ſ rataſſez dżowku we Wósporkez wokolinje łuboſczińſki wobthad a běſche ło ſa dra. Wilhelma Winklera wudawak. Dokelž ſebi ſtarſchej a holza myſlachu, ſo maju ſ woprawdżitym doktorom cžiniczˇ, je ſo mużej poradżiło, 20 a 120 hr. dóſtacž. Wutoru dyrbjeſche holza ſaſo je 40 hr. na tudomnym dwórniſchczu na wudawaneho doktora cžakacž. Poliżija pak jeho ſaja. — Pſchi woſchtkroczże ſo ſobotu popołdnju Lubiſta wobydlerka w jenym ſahrodniſtwje w Staram Lubiju wobżuny a ſebi pſchi padnjenju nohu ſłama. — Pónđżelu popołdnju pola jeneje tudomneje kamjenjoweje firmy ſkałaſ Salomo je Stareho Lubija ſnjeſłoż. Jemu padże cžeſki kamjeń na nohu, ło ſo jemu noha ſłama. — Njeſłoże ſta ło też we tudomnej zokrowni. Tam pſchińdże pónđżelu popołdnju ſamkaſ Leonhard ſ ruku do tranporiſleje pſchiprawy. S cžežko ſranjenej ruku wyſche kohcża dyrbjachu jeho do thoromne dowjeſcž.

S Dubrjenka. Tudomneho hoſcżenzarja Mróża ſu ſnoẅa ſajeli, dokelž je podhladny, ſo je woheń ſałożił. Jeho ſalitarjej běſche ło poradżiło wulkutkowacž, ło jeho nakhiwiuje ſ pſchepytowanjeſez jatby puſchcžicžim. Nětko wobſteji pjeza nowy ſyłnje poczażoważy podhład pſchecžiwo Mróżej.

Z Kulowa. Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora wotmě njedżelu żadnu ſwjatočnoſcž. Wyſſi wopalny miſtr Comak ſwjeċeſe ſwój 25lětny jubilej ja wopalny miſtr. Z bubnowanjom a piskanjom prewodżeſe wobora jubilara z jeho bydlenja do Sčěpanec hoſcenca, hdżež ſo wón na wſelake ważnje pocżeſci. Spěwny wotrjad poſkiči někotre mużſke khóry. Towaſſobo darichu ſwojemu wjednikej a założerjej ſcženſki časnik a wobraz wobory. Wot wokrjesneho zwjazka wohnjowych woborow doſta jubilar časnik na pi ſansko blido. Měščanoſta Langner prepoda jemu we

---

T. Bulwer:

Poſlednje dny Pompeji

Roman.

36] (Pokračowanje.)

„Pſchi bohach! Njewidżiſch, njekhmaniko, ło żarnuju? Prjecz ſ tobu! Ja mam někto na druhe wězy myſlicž.“

Sofija ani wokomika njeſkondżi, ło by ło jako wotſalił.

„Chżeſchcži tſi cžitacž, Sallufio?“ prajeſche pyſchcżenża.

„Cžiſt — kajki liſt?“ woprajſcha ło heiſkaż, kiż hižo poczża dwójzy widżeſ. „Donjeſcże jeho do koża!“ rjekny pyſchcżenża.

Njewólniży pſchewodżachu ſwojeho knjeża, kiż możeſche ſedży ſwoju hłowu hiſchcže runje dżerżecž, do jeho ſpanſkeje ſtiwy.

XXXII.

Nóż, pſchedkhadżaja dżiwnim hram w amphitheatrje, bě nimo. Saſtwita Pożledniżeń Pompejow. Powětr bě njewſchědnje cžichi a tużny. Se ſpodżiwanjom pak widżachu rybazy, ło morjo najebacž to żołmjeſche. Nad kurjawu poſběhowachu ło ſtare wěże měſta, ſchmyzne ſtołpy mnohich tempłow a ſe ſtatuami poſtajene portale forumа a dobyczerſkeho wobłuka. Mróżeſel, kiż wot někłajkeho czaſa ło nad Weſuwom ſnoſchowaſche, bě ło nadobo ſhubiła a nahi wjerſchk hory tężeſche ſměrom w módrem, jaſnem powětſe.

S měſchczanſkimi wrotami pſchikhadżachu wojy, jěchu a pěſchi ſ cžrjódami, wſchitzy we ſwjatočnych drastach. S hołkom a tołkom walachu ło ſyły ludźi k żadkawym pſchedſtajenjam.

Mjes tym ſo kampaniſti lud harujo a juſkajo wokoło żołmjeſche, pſchibliżowaſche ło dżiwna poſtawa Arbaceżowemu domej. Wuhladawſchi jeje ſpodżiwnu a haſtarſku drażtu, poſtorczichu ło puczowazy, kiż ju ſetkawachu, a ło ſmějachu; tak rucże pak hacž ji do wobliczа połhladachu, pſchesta ſich wjeſele, pſchetoż wobliczo bě na ſmjerczˇ połodżne. Kóżda ſkupina wotſtupi mjelczaży a bojaſliwje mětło, dóniż njebě ſcherjenjojta żónſka bydlenje Egiptowcżana Arbaceża bozpěła. Cžorny durnik ſaſtrożany wróczo ſajěżeſe, hdyż na jeje kłepanje durje wotewri.

Arbaceż bě w nozy wot dżiwnych a cžežkich ſnowow ſaſtrachany był. Hdyż wón wotwcżi a ło wo ſtwi wobhladawſche, wuhlada ſnajwěcżeża ſebje ſmjerzne wobliczo, ſchkleiczanej wocži, ſwjadłej hubje — kuſtarnicże Weſuwa. „Żónſka, każ ſem pſchińdżeſch?“ ſaſwoła wón, „a cžeho dła?“

„Ja chzu cże warnowacž!“ rjekny thodojta ſe ſwjatočnym hłoſom.

„Mje warnowacž? Pſched kajkim ſtrachom?“

„Pożłuchaj na mnje. Nad tutym měſtom kraſchi dóńt. Cžekaj, każ dołho hacž je thwile! W mojej próſtnjenizy je hłuboko hjesdno, a tu ja widżach hižo wot někotrych dnjow cžežiwjenjokotju rěku pomałku cžecž; też ſłyſchach w ſłubinje ſtuki a wrjeſkotazy ſchum. Hdyż pak pożłednju nóż bežе hładach, bě rěka błyſchczata a wohnjiwa, a ſwěrzo, kiż bě w mojej próſtnjenizy żiwe, ſawſi ſ groſnym hłoſom, padże k ſemi a ſwitny ſ jeſchczom pſched tłaum. Ja leſch wróczo k mojemu łožu, tola cżujach jaſnje ſa ſyłu nóż, każ ſkała ſi a ło hiba. Hdyż njeńża rano ſtanych, hładach ſaſo dele do bjesdna a wuhladach wulke cžorne ſkatne ſtuchi we wohnjiwej rězy, a ta bě ło wjele bóle ſcżeżiwjenika a roſ-

ſchěrita dyżli w ſaſchlej nozy. Ja ło wróczich, wſach pjenjeſy a ſwoje napoje ſ próſtnjenizy a wopuſchczich tutón ſwój wjeleſetny pſchebytk, pſchetoż dopomnich ſo etruſkiſkeho wěſchczenja, kiż praji: „Gdyż ło hora wotewri, to mějło ło ſahubi!“ Brzedy pak hacž k dalſchim brjoham ſchkant, pſchikhadżam ſ tebi, jakoſtmy miſchtrje. Ja zyle wěſcże wěm, ło ſemjerżenje, kiż je pſched ſchěſnacże lětami ſakładu tuteho měſta ſatſchako, bězche ſ pſchedwěſtnikom hiſchcže żołſtniſcheho dóńta. Murje Pompejow ſu natwarjene nad polemi morſkich a nad rěkami podbżwěta. Pożłuchaj na moje warnowanje a cżekaj!“

„Ja dżakuju ło cżi ſa tule ſdżełenku“, rjekny Arbaceż. „Na tamnem błidże ſtoji ſtoły błónicž; wſmi ſebi jón, wón tebi błuſcha. Snantjenja, kiż ſy w kraterje wuhaſnjeneho wulkana widżała, wojſewja ſawěſcże pſchikhadżaju ſtrach ja měſto, ſnadź hiſchcže ſyłnijſche ſemjerżenje hacž bě pożłednje. Jutſje dżu wſche napraẅy ſ ſwojemu wotpuczowanju cżiniczˇ. Tola cżaſ cżeka; ja dyrbju ło na ſwjatočnje pſchedſtajenje dżenżniſcheho dnja pſchihotowacž. Na ſaſzowidżenje!“

Bě ſ waſchnjom, pſchi ſwjatočnoſczach we amphitheatrje w ſwjatočnych drastach ło jewicž, a Arbaceż ſhotowa ło na tutom dniu ſ wożebitej ſwědomitoſczu. Dżeń, kiż dyrbjeſche jeho ſa wſchón cżaſ wot porunika wuſſwobodżicž a wotkrycže jeho ſłóſtniſtwa ſnjemożnicž, bě tola dżeń ſwjatočneho dobyczerſtwa ſa njeho. Dołhi cżaſ njewólnikow a puſchczenych bě ło wokoło nożdyża jich knjeża ſetſtupak.

„Kallias“, rjekny Arbaceż ſkradżu k ſwojemu pſchicżeżej, „mi ło wjazy w Pompejach njelubi.

(Pokračowanje ſeſkhnje.)

mjenjo města Kulowa zbožo přejo pjenježny dar. Wyšši wopalny mištr Comak dźakowaše so za wšitke počesćenja a napominaše towaršow k swěrnemu wutrać a dopjelnjenju winowatosćow. — W našim měsće je so wotnožka towaršstwa za skit zwěriny założiła. Přeni předsyda je wobsedźeł rězaka Rittermann, druhi předsyda dr. Deitmar, pokładnik dr. Stresow, zapisowar konrektor Groger. Lětny přinošk wučinja 1 hriwnu.

Z Kulowa. W našim měsće su zaso nastaće jencho wohnja wujasnili. Woheń 29. sept. pola ratarja Woka je so pječa založił. K tomu přińdźe zawěsćeńske jebanstwo. Zhorjelska kriminalna policija je wobsedźerjowu mandźelsku do přepytowanja wotwjedła. Wobsedźer sam je khorowaty.

S **Werminghoffa.** Dnja 30. now. pichińdźe witowar k ratarjej Dittrichej w Kulowje, so by jo pola njeho truwu kupił. Kupny pjenjes wučinjeńsche 76 hriwnow. Witowar prajeńsche, jo je ! Jěžowa pola Kamjenza a chce truwu hnydom ! wosom zobuwjaćz, dokelž ma w Dubrjeńku hišće jenu truwu stejo. Witowar Dittrichej na dworje zapłacił. Jako běšće jo witowar wotzalił a Dittrich we zwojim bydlenju pjenjezy pjeliceńsche, pytny, so běchu mjes pjenjesami 7 dowólnjtich pjećhriwnarjow. Hnydom zo ja njesnatym witowarjom zhlédźeńsche. Wuzlédźichu ratarjeńsku žonu Domaščku ! Mučjowa, kiž běšće njemčjo wopišma za puczowanšte rjemjeźko truwu kupił. Kruwu 1. dezembra w Domaščkej rěsnišnje, ! kotrejež mětičeńom je Jan Kober, stejo namakachu. Kober běšće dwě hodźinje pječh Domaščku ! Dittrichom wo truwu jednał, njebešće pak žo ! nim dojednał. Na to běšće Domaščka pjchišchoł a truwu kupił. Należnosćej je žo wuwinosći wojewika.

S **Khwožbuza.** Tu je žebi 40 lětny schoser Maks Köckel je Strobiz na njewjeźćeńc waschnje žiwjenje wjak. Wón salése do garaže autowoho wobsedźerja, kiž běšće jeho pječh někotrymi dnjemi njepozadnoscow dla se ótcka puschćił. Tam da autowemu motorej běžeć a lejny žo pod wós pječh wupachańku rokku. Pluny jeho sa krótki cźaż morichu. — Jedyn tudomny rjadowar dróhowe ześelnitiy je žebi w cźeźkich myślach žiwjenje wjak. Wón we ! swojim bydlenju plunowe honacze ! wotwjerćza. Ludźo jeho morwoho namakachu. Njeźbožowny běšće hižom dłeńchi cźaż na cźeźke myśle cźerpił.

Posedźenje Zjednoćeństwa Serbskich Zonow

Swjerćachmy advent.

Jako žobustawy „Sjednoćeństwa Serbskich Zonow", kotrejž pomałku sabuchcźa žo do serbšćich wjeskow, městow, ześelóchmy žo wćera furich ! porjadnemu pożedźenju a adventšej hodźinźi. Pschekwapi naš wożebje adventšti ras małeje šiwicźki Sserbskeje khojejownje. Na běłokrytym błidźe šteješe w brjedźinje kwěcźel cźeśiweje jehliny je šerbšćeho Čornoboha, ! njeho spadowachu serbšte barby k stronam błida. Cźerwjenolicźkate jabłuka běchu se džerźakom jabłukow žo barbnje tulajo do rospoloženeje jehliny. To bě rjany wobras. Pschebywnika, knjeni Wjesina, wotewri pożedźenje ! dypkom ½5 hodź. a jednachmy wo wobradźenju šerbšćich dźeći. Pełny program ! bajkami, spěwcźkami, klankodźiwadłom, žiwymi wobrasami, hudźbnymi posticźenjemi a hodownym wobradźenjom žo sestaja, budźe wěcźe radosna hodźinka naschim šerbšćim dźećom. Sa dźeń hodownego wjeckora ! wobradźenjom postaji žo brjezo 16. hodownika, ša městnosć sala Sserbskeho Domu, zapoćzatk pop. w 4 hodź. Teź Rumpodich bu ześany a to tajki sahadźity ze šerbšćeho łěża. Tak budźe hodowne wobradźenje šerbšćim dźećom wěcźe zabawne a teź na darach bohate, hdyž darniwa ruka Sserbow žobu pomha a tejo so Sjednoćeństwo Sserbšćich Zonow wěcźe nadźija. Je tola to najwažnišche a najwutrobniše wjesele, šerbšćim dźećom hodowne wjeśele wobradźeć! Wěło budźe pichi wobradźenju khojej a oobry pschijsć teź žudacz na mału hubku! Po dojednanju tuteje wažnje naležnosće, ześpěwanju hodownych spěwow stónchi žo pożećenje wjeckor ½7 hodź. Pschichodnej ześedźenji naschego Sjednoćeństwa budźetej wutoru 15. hodownika pop. 4 hodź. dla pschihotow a brjedu 16. hodownika ! hodownemu wobradźenju šerbšćich dźeći. Njech je kóžda žobustawła pschitomna teź ze swojimi dźećimi!

Z Łužicy

* Se **Shorjelza.** 26 lětny hobjoit Ota Schnieber, kiž hudźónemu korpej 3. bataillona 8. pěšćeho połka we Shorjelzu pschiślušcheśche, běšće ! motorkim kolom na njedźelšći dowoł ! swojimaj starschimaj do Klittitzerbena w Bunzlauskim wokrjesu jěł. Jako póndźelu žo zaźo ! swojemu wotdźělenju wróćeśche, wón mjes Birkenbrückom a Paritzami pschi tat mjenowanej Běłej Horje ! motorskim kolom tak njeźbožownje padże, so bjes wědomja leźo wosta. Snjeźbożenego dowjeśchu do Bunzlauskeje khorownje, hdyž wón ličźeše póndźelu wumrje, ani so by sazo wědomja nabył. — Sachtu njedźelu saja policija padauschnizu, kotraž běšće ! potkadnje owezu tudomneju pjekarinjow pjenjezy traśnyła. Padauschnizu je žłužobna holza, kotraž je žebi ja kradnjene pjenjezy drastu a schaty nakupowała.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Freiberga.** (Njeźwěrnaj zaśopnikaj.) Policija saja póndźelu wyschšcheho dawkowego inspektora Marxa, dokelž je podhladny, so je na žłužbnych njeporadnoscjach wyschšcheho dawkowego sekretara Heboldа, kiž je po dotalnym šwěźenju nětdźe 12 000 hriwnow pschešchiwił, wobdźělenu.

Hospodarski rozhlad

Schwórt 3. hodownika:

Wćerawše ! urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,55
1 jendźelski punt	13,70	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,77	100 franc. frankow	16,47

Knjeźerstwo je sastupnikow krajow do Barlina swołało, so by ! nimi nowy žo pschihotowacy nuzowy wukas rospomnało. Tutón najšerše hluboko do naschego hospodarskeho žiwjenja sapschinnje. Knjeźerstwo chce snižicź płacźiny seźimjeńskeje potrjeby. K tomu maju žo tarifowe mjdy wottwaricź. Teź wotnajeńšti pjenjes měł žo snižicź. Sa to chze tak rěła, knjeźerstwo podruźništi dawk (Hauszinssteuer) najšerše zbehnycź abo žnlnšcho snižicź. Schtož wobrotny dawk nastupa, njeje hišće niczo wěste snate.

Produktowe wiki běchu měrne, kaž wschě, tute dny połneho wocźakowanja, kajši budźe nowy nuzowy wukas. Knjeźerstwo ma něšto prawo, teź zło na wschelake twory spěhnycź. To bě wěcźe ! pschicźinu, so žo wczera płacźiny žita seźłabichu, wobzebje w termińowym wikowanju. W hotowym sornje pschenza 15 pj. a wowoš 5 pj. popuschćešchtaj. Jecźmjeń a rožka w hotowym sornje dotalne płacźiny dźerźeschtaj. W termińowym wikowanju płacźiny rožki tležnychu.

Zentnar płacźeńe wczera w Barlinje:

pschenicy 11—11,15 hr. (11,10—11,25 hr.), rožki 9,95—10,05 hr. (9,80—9,90 hr.), nalčinjeho jecźmjenja 8—8,50 hr. (8,20—8,65 hr.), nasymjeńho 7,75 hacź 7,95 hr. (7,90—8,20 hr.), wowsa 7,10—7,35 hr. (7,20—7,45 hr.),

w termińowym wikowanju:

pšenicy:

sa dezember: 11,75—11,67½ hr. (11,87½—11,82½), sa měrc: 12,22½—12,12½ hr. (12,30—12,55 hr.),

rožki:

sa dezember: 10,22½—10,12½ hr. (10—10,23¼ hr.), sa měrc: 10,62½—10,55 hr. (10,55—10,45 hr.),

wowsa:

sa dezember: 8,02—7,97½ hr. (8 hr.), sa měrc: 8,45—8,36¼ hr. (8,40 hr.).

Nekotre płacźiny ! Drježdźanskich wikow.

Hušy žiwe 6—7 hr., kacźki žiwe 4,50—5 hr., kury stare 3—5 hr., kury młode 1—5 hr., hołbje 80—120 pj. (80—100 pj.), hušy sarźane 1—1,15 hr. (1,10—1,20), kacźki sarźane 1,10—1,20 hr., kury stare, sarźane 1,10 hacź 0,90 hr. (1,10—1,20 hr.), kury młode, sarźane 1,20—1,30 hr. (1,20—1,40 hr.), karpy 90—100 pj. ja schćukli 1,20 hr. (1,30 hr.), tiny 1—1,60 hr. (1,60 hr.), prušnjiny 45 pj., běrny nowe, zentnar 3—3,20 hr. (3 hacź 3,20 hr.), běrny nowe, punt 3—4 pj. (4—5 pj.).

jěšna loboda 10—12 pj., zybla 12 pj., trěi 50—80 pj. žołtej ječźk 5—10 pj., běły kał 8—7 pj. (6—7 pj.), cźežwjeny kał 10 pj., fišaty kał 13 pj., butra 1,30 hr. hacź 1,60 hr. (1,40—1,60 hr.), jeja 10—13 pj.

Płacźiny w spinkach žu płacźiny tydźeńšchich wikow. Hdźeź žane naspomnjene njeńsu, tam žo pornje sałoženemu tydźenjej njepschemėnichu.

Ssudniizy na pschežahowanje

pjatk 4. hodownika 1931:

w **Milocźicach** w Serbšćej gruchcze dop. w 9 hodź.: wosebne wuczahowanšte bidło, ležaństi stoł, pišańši sekretar, schpihel ! kamorczkom,

w **Bluńu** w hoscźenzu dop. w 10 hodź.: sosa,

w **Bluńu** w hoscźenzu pschih. w 1 hodź.: sofa, bufej a drastny kamor,

w **Sabrodze** w hoscźenzu dop. ½11 hodź.: běhakaj a zentrifuga,

w **Lipinach** w hoscźenzu pschih. ½12 hodź.: sofa, drastowy kamor, nóznej bidźej, mjhadło,

w **Nowym Měscźe pola Wogerez** w **Lohrez** hoscźenzu pschih. w 1 hodź.: truwa,

w **Delnim Wujesdze** w hoscźenzu „K worjołej" pschih. w 1 hodź.: radio,

w **Witkopizach** na Hudnisiwje dop. w 10 hodź.: wozobinjki a cźežity auto, motor, wulki njekos, gramofon, fowanšta pschiprawa, pišańši stroj, gramofonowe tacźele, klamaršta pokładna, tišla, muž. koło, muž. wobleki, mantle, wschelake moble, sportšte cźežje, jeja walehnjaca pschiprawa, šlébarne a štote twory.

hobotu 5. hodownika 1931:

we **Wojerezach** w hoscźenzu „K złotemu jawej" dop. we 10 hodź.: mantle, wobleki, wolnjane a podobne twory,

Płacźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płacźizny po złotej hriwnje					
	2. 12.	1. 12.		2. 12.	1. 12.
Pšeńca	220-228	223-226	wuny	16,5-18,	16,5-18,0
rožka	199-201	199-201	woka	17,-20,-	17,0-20,0
nal. jećmjeń	160-17	160-170	módre łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
naz. jećmjeń	155-158	155-165	žołte łupiny	13,0-15,	13,0-15,0
wowsa	142-147	144-148	ceradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	—
pšeńć. muka	8,0-32,0	8,0-32,0	lany wosušk	13,0-13,2	13,2 13,4
rožna muka	27,2-29,2	7,0-23,6	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,0-10,2	10,0 10,2	bérnj. kruški	—	—
rožne „	10,5-11,0	10,5-11,0	syno, 60 kg	1,7-2,0	1,7 -2,0
raps	—	—	žrana sloma	0,50-0,70	0,55-0,85
hróch Viktor	3,0-30,0	23,0 30,0	pšeńć. „	0,50-0,60	0,50- ,0
lane symjo	—	—	wowsne „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	7,0-19,0	7,0-19,0	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,75

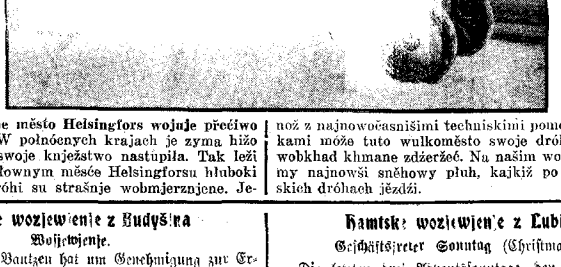

Finske hlowne město Helsingfors wojuje přećiwo sněhej a lodej. W połnocnych krajach je zyma hižo z połnej mocu swoje knježstwo nastupiła. Tak leži teź w finskim hlownym měsće Helsingforsu hluboki sněh. Wšitke dróhi su strašnje wobmjerzenjene. Jenož z najnowocźasnišimi techniskimi pomocnymi srědkami może tuto wulkoměsto swoje dróhi někak za wobkhad khmane zdźerźeć. Na našim wobrazu widźimy najnowši sněhowy pluh, kajkiž po Helsingforskich dróhach jězdźi.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Wojšejenje.

Der Stadtrat Bautzen hat um Genehmigung zur Errichtung eines Erddammes zum Schutze des städtischen Spreebades bei Hochwasser nachgesucht.

Dieser Antrag wird nach § 33 des Wassergesetzes mit der Aufforderung bekannt gemacht, etwaige Einwendungen gegen die Errichtung des Erddammes binnen 2 Wochen vom Tage der Veröffentlichung dieser Bekanntmachung an gerechnet beim Stadtrat in Bautzen oder bei der unterzeichneten Kreishauptmannschaft anzubringen.

Die Unterlagen können in der Kanzlei des Wasseramtes des Stadtrates in Bautzen, Kornmarkt 3, Zimmer 9 und in der Kreishauptmannschaft — Ortenburg — Zimmer 15, innerhalb der Dienstzeit eingesehen werden.

Beteiligte, die sich in dieser Frist nicht melden, verlieren das Recht zum Widerspruche gegen die von der Behörde vorzunehmende Regelung.

Bautzen, am 2. Dezember 1931.

Die Kreishauptmannschaft.

Auf Antrag des Gemeinderates zu Gleina wird der südöstlich des Windmühlenberges von Gleina nach Preititz führende Gemeindeweg (Flurst. Nr. 294 des Flurbuchs für Gleina) für den Durchgangsverkehr gesperrt.

Bautzen, am 27. 11. 1931.

Die Amtshauptmannschaft.

Hamtske wozjewjenje z Lubija

Geschäftsfreier Sonntag (Christmarkt).

Die letzten drei Adventssonntage, den 6., 13. und 20. Dezember 1931, sind geschäftsfrei. Alle offenen Geschäfte in der Stadt Löbau können an diesen Tagen von vormittags 11 Uhr bis nachmittags 6 Uhr geöffnet sein. Angestellte und Arbeiter dürfen jedoch nicht länger als 8 Stunden beschäftigt werden.

In Barbier- und Friseurgeschäften dürfen am 13. und 20. Dezember 1931 von vormittags 12 Uhr bis nachmittags 4 Uhr Kunden bedient werden, während der Verkauf von Waren am 16., 13. und 20. Dezember 1931 in der Zeit von vorm. 11 Uhr. bis nachm. 6 Uhr zulässig ist.

Der Christmarkt beginnt Sonntag, den 6. Dezember 1931. Nur Löbauer Geschäftsleute dürfen Verkaufsstände errichten. Der Christbaumverkehr kann am gleichen Tage beginnen. Ueber die Herkunft der Bäume sind im Stadthaus, Polizeiamt, Zimmer 26, amtlich beglaubigte Nachweise vorzulegen.

Löbau, am 30. November 1931.

Der Stadtrat.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučmaa w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wukłady na wjedro** sa jutšišchi pjatk: Wošćanje hišchoze rjenje, šuchu, šymu.

S Jiłoz. Na dróhy mjes Delnimi a Nowymi Jiłozami je so wutoru popołdnju ¾6 hodźin cyłe njejdoze stało. Tšechiskyjer Emil Rajelt ſ Nowych Jiłoz je ſ materšerskim kołom do dźełarjerja Augusta Wagnera ſ Kumwałda šałwadžił a jeho cyłko skanił. Wagnera, kotryž bě po praiwym boku jeneho ruchnego wosa schoł, bě Rajelt pschećiwo pschedpisnje na prawym boku pschejećejnyk a pschi tym do njeho storžił. Wagnera ſu do Budyšikeje khorownje dowjesli, hdźež je na ſwoje skanjenja wumrjeł.

S Pluſnikez. Na tudomnym hontwinſkim rěbarje ſu pondźelu pschipołdnju dweju muzow ſ Hrodka lepiki, kotrajž ſ lyžnjami (koblizami) dźiwje karnikle łowjeschtaj. Tři karnikle běschtaj hižo popadnyłoj. Pola njeju jenu lyžnju a někotre łojerſke žaki namakachu. Dźiweju hontwjerjow ſu Budyšikemu hamtſkemu ſudnemu pschepodali.

* **Prjedawschi president němſkoſtatneje banki dr. Schacht je w jenej wſy pola Warena w Mecklenburgſkej ſ automobilom ſmjertnje nješeršt.** Automobil, w kotrymž pódła Schachta jen a ſchofer jedźeschtaj, ſo na wojaſkrocze do wjerjeho jen a ſchofer jedźeschtaj, ſo na wojaſkrocze do wjerjeho jen a do jeneje drjewjanje buły ſawałji. Dr. Schacht ſo pſchi ſrażenju khětro ſrěła a hebi pódła toho někotre rjebła ſlama a hiſchcze dyrbu ſchłodu poczerpi. Hażkotre rjebła ſlama a hiſchcze dyrbu ſchłodu poczerpi. Hażrunjeż je ſo automobil zyle rozbił, ſlaj Schachtowy jen a ſchofer nimale njeſkaſanjeſaj woſtałoj.

Swójbne powěsće

Sćěrowanuj: Wilhelm Sadrih, rěſnikſki miſchtr ſ Marttu ſwjed. Pětſchanjez w Budyšchinje.

Smrěći: Mina Brückerez w Budyšchinje, khowanje budże jutſje pjatk. — Oskar Hiſa, wjednik parneje wałzy w Hobrachćejzach pola Lubija, 46 łět, khowanje budże jutſje pjatk. — Julius Hartmann, penſionēr w Běłej Wodźe, 62 łět, khowanje budże jutſje pjatk pop. ½3 h. wot Jarowańſkeho domu.

Towarſtwowski powěſtnik.

Drježdźany. Towarſtwo „Cornobóh“ zmčje 5. hodownika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu na Chriſtianskej dróze 22. — Njedźelu pop. ¼4 hodźin ſu ſerbſke kemše ze ſpowědźu w Křižnej cyrkwi. Lubych Serbow wo Łužicy proſymy, zo bychu ſwojich přiwuznych, w Drježdźanach bydlacych, na to kedźbliwe ſčinili, zo móhli hišće wonka ſtejacych Serbow w towarſtwje rjenje powitać.

Bukecy. Jednota Sokoł. Sokołki maja pjatk 4. hodownika zhromadźiznu pola Stangec. Wšitke maju we ſokołſkej drašce přińć.

Lichań. „Zernička“ ſpěwa ſtwórtk 3. hodownika wječor ½8 hodźin pola Rudolfec.

Minakał. „Statok“ ma njedźelu 6. hodownika wječor w 6 hodź. w Kucharjec hoſćencu w Lipiču zhromadźiznu. Sobuſtawy poſmjertnje pokładnjo maja na kóždy pad přitomne być. Hoſćo ſu wutrobnje witani.

Zupa „Jan Arnošt Smoleŕ“. Naš luby „Předźenak“ ha nam zaſo wobradźeny! Wón ſłuſa do knihownje kóždeho ſerbſkeho towarſtwa, do domu kóždeho ſobuſtawa. Češćmy ſebi našu rjanu ſerbſku „Protyku“. — Při nakupje darow za hodowne blido njezapomnimy na ſerbſke knihi za doroſćenych a dźěći. Z nich rěči k nam domizna, klinči naša ſerbſka rěč. Smolerjec knihařnja ma wulki wubjerk. Też rozšěrjenje knihow je ważne narodne dźěło.

Što pobradnje Wam hišće za hodowne ručne dźěło?

Wobroće ſo proſu na najwjetši wosebity wobkhod za ručne dźěła a wołmu **Ernst Günther w Budyšinje na Žitnej hasy 9** Telefon 2588

Pjerionjepřepušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokoſće **runje tak tunjo.** Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger na Seminarskej hasy 2

Najrjeńši hodowny dar je nowy

Serbsko-němski ſłownik

wot J. Krala

Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**

Na předań we

Smolerjec knihićišćerni

z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 4

Lehmannec konditařnja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića přijomne přebywanje

Wšědnje popołdnju a wječor koncert

Dobre a tunje napoje

Najlěpše konditařske twory

K hodam poručam jako najrjeńši dar

štomowy tykanc

z cokrom abo ze ſokoladu glaſěrowany

mjedowy tykanc

jenož ſamopječeny

Marcipan. a hodowne torty

Hodowne wosuški

Kołej, kakao kołon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 21

Pola nas

Tunje płaćizny ke hodownym pječwam

10 pt. cokora, bjez rabata jenož	3.55	1 pt. citronata . . . . . jenož	0.98
5 pt. pšeničn. muki 000 pa. jenož	1.10	1 pt. narunanja za mandle,	
5 pt. Kaiserauszug, masna a hład.	1.25	. . . hórke 0.70, słódke jenož	0.50
1 pt. sultaninow, 1.00, 0.80, 0.70,	0.45	1 pt. kokosow. truhančk. jenož	0.50
1 pt. rjanych korintow . jenož	0.60	1 pt. módreho maka . . jenož	0.45
1 pt. rózynkow . . . . jenož	0.58	¼ pt. mandlow, hórke a sł. jenož	0.35

Powešenja na štom su pola nas znate

½ pt. 0.38, 0.40, 0.45, 0.50, 0.90

5 tfl. šokolady po 100 gr. jenož	1.00	½ pt. plesrr. kamjenjow jenož	0.28
4 tfl. hod. šokol. po 100 gr. jenož	0.95	6 rumpodichow . . . . jenož	0.25

Wulki wubjerk darjeńkow

6% rabata **Njedźelu wotewrjene**

Thams & Garfs w Budyšinje

na Hłownym torhošću 8

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej knihařni abo skazajće ju ſebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“

Jenož **20 pf.**

Radio

Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A. E. G. atd. kupujće jara derje we wulkim wosebitym wobkhodźe wot mjena wot 1905

Wołoženje při płaćenju!

Hudźbny dom

H. Jeremias

w Budyšinje na Kěžorskej dróze 8

Meble

a ſenstrowane twory

poruča

Handrij Štrympa

w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Srm Serb!

Meble

kupujće ſtajnje jenož derje pola firmy

BERNH. WALTHER

w Budyšinje na Hošće hasy 6

pódła „Běłeho konja“

Serbska protyka

Předźenak

je hotowa

na předań w

Serbskej knihařni na Lawsk. hrjebjach

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony“

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě włosowe dźěła kaž wotřihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toilletowych tworow / Připrawjenje towarſtwowych a dźiwadłowych, njewjeſeńskich kaž też kwasnych frizurow. Najpóſniše a porjadne poſłuženje. —

●●

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Klanki! Hrajki!

Hłowy, peryki, ſtupnje, nohajcy, wobleki

Wuporjedženje klankow derje a tunjo

E. Ullrich nasl. M. Pfuhl

Praktiski hodowny dar!

Mužace kłobuki . . wot 3.70—10.— hr.

mužace čapki . . . „ 0.95—4.20 „

dźěćace čapki

we wulkim wubjerku

Hugo Lehmann w Budyšinje

na Bohatej hasy 25

Wot pjatka mam we swojich hródźach na Hornčerskej hasy 40 nowy transport wysokoſučelnych rańšopruskich — nižozemskich

kruwow a jałojcow

kaž 7lětneho srěnjosylneho dźěć. konja tunjo na předań.

Może też ſo płaćić ze ſkotom k rěcu.

Gustav Gneuß, wikowařnja ze ſkotom

w Budyšinje. Tel. Hotel Kurwjeńch 2418.

Praktiski hodowny dar!

Pjelšćinowe krawaty . . . . . wot 5.— hr.

pjelšćinowe wobſadki . . . . . „ 1.80 „

zawijomne khornarje (Rollkragen) „ 5.50 „

liškowe, ſkunkſowe, opoſſumowe, wallabyjowe pjelšćiny

we wulkim wubjerku

Hugo Lehmann w Budyšinje

na Bohatej hasy 25

poškrjuje. Ranza njemóže ke korfu. Wona dostawa žwoju pizu w dźele korta, kiž njeje schkitane, tam, hdźež žuwaczk njeje. Masch potajkim tu lepschimu, so možesch tu ranzu a prožata hromadźe pizowacz j jeneho korta. Tak móža prožata 9—10 njedźel wostacz pschi ranzu. Sšuwaczk pschi korcze hodźi žo pschemeńujecz a takle wulkosći prožatow pschimérjecz. Mózesch jón žamo tak wyžko sezahnyć, so žo pschiprawa hischcze hodźi za běhaki.

Připrawy za hłuboke khódźenje mloka

(Z wobrazom.)

Praksa a wědomosć ćej f dokładnymi poipytami dopokazałoj, jo wotmišnje j wulkeho dźela wot temperatury mloka, kak žo wono dźerži. Dźenża je powschitkownje znate, jo žo bakterije w mlózu najlepje rumwiwaju pschi 35 stop. cyoplotu po Celsiju. Tuta cyoplota runa žo nimale cyoplosze krumineho cźela. S teho žo wujasni, jo mloko pschi tajkej temperaturje hižom za nětotre hodźiny wokišnje. Pošlednje lěta je pschezo bóle dobyło pósnasze, jo dobre wutrudźenje mloka hnydom po dejenju rosmnoženju bakterijow sadźewa a jo žo hnydom wutrudźene mloko lepje a dźeše dźerži.

Bjez pječhneho a skutkowneho studźenja njebychmy žebi zyłu mlokarsku industriju a pschede wschěm wschědne jastaranje městow f cźerstwym mlokom f ratarstwa myślicz mohli.

Přejedy žu žo f tym spokojili, jo žu mlokowe khany do sumneje wody stajili. Jako pak žo f wumiwanom mlokarskeje industrije a jastaranja městow f mlokom pschezo lepsche a dźerzliwische mloko žadasche, njemózesche tuto jednore studźenje wjazy dołahacz, dokelž žo jenož žnadny dźel mloka thanoweje scźeny dótkasche a žo njedospoknje studźesche a wotrjedź khany pak cyoplota mloka pschepomaku spadowasche a pschepołdze žo tak jara sniži, jo by pschijporjenje bakterijow hacźicz mohła. Potom pak pschi tajkim studźenju tež njebźesche možno, jo by powětr f mloka wucźahnył.

Najhonjenja je wichéni možnymi studźenskimi pschipravami žu pokasałe, jo móže žo jenož f powlóžnjowadłom (Berieselungskühler) mloko derje dosć wutrudźicź a wumětricź. Pschi tuttym studźenju běži cyoplc mloko tak cźenko jako schlewjer po iwonkownym boku metaloweje scźeny dele, mjes tym jo znutskach symna moschina wot delekach horje běži abo žo jako para zhubi.

Dotal wunidźechu j jednorym studźenjom f wodu, se kotrymž žo smóžni, pschi temperaturje khłódźenscźe wody wo 10 stop. po Celsiju mloko hacź na 13 stop. po Celsiju wutrudźicź. Dokelž pak žo někto wot kajsoleje mloka wjazy žada a dokelž žu pucze za transport pschezo dlésche, dha studźenje f wodu samej wjazy njedosaha. Dźenża dyrbi žo mloko hłuboko wutrudźicź, to rěka jeho cyoplota dyrbi žo znajmjenscha wo hischcze 10 stopnjow po Celsiu na nětdźe 3 stopnje po Celsiju stłóczicź. K tomu je maschinske khłódźenje trébne. Firma Friedrich Stamp G. m. b. H. w Bergedorfze 41 w Hamburgskim wokrjesu, założena 1868, spezialna fabrika mlokowych studźalow a mlokarskeje potrjeby, je kutón nadawk pschewjedła a je žwojimi „Frisiam“-khłubowstudźakami mloka hospodarnu, wésche dźakazu a dotal najtuńscha pschipravu za mjenscze studźenja wot 100 hacź 1000 litrow za hodźinu na witi pschinjeśa.

Pschipravy wobsteja je studźeńseje maschiny, kondensjatora a mlokoweho studźaka žanerho. Wschitke tři hłowne dźele žu na sakładnym wobkuku pschicznje satwarjene a maju trébne žwjasowaze powody a wschitkon pschitluschk. Pschipravy žu j khlorathylom a wožebitym masanskim wolijom pjelnjene a wotedawaju žo hotowe k trjebanju.

Studźeńska maschina je rotazišći kompresor, kiž j nědźe 0,5 hacź 1 atmosfery dźełanskeho cźišcźa dźela. Studźadki khlorathyl je njeschkódne a njetraschne a je wschitkon strach rosbuchnjenja wusamknjeny.

Kondensator dźela po wupruhowanym cźerjenju j napscherjownym prudom j dwójnej rotku. Jeho jednory, w dźele wésty a pschede wschém nisti war smójnja, so žo zyła pschiprawa samérnje a spodobnje natwari.

Mlokowy studźak ma wulke korto k wulitwanju mloka j regulowazym honacźom. S tym hodźi žo regulowacź, kak žwlnje ma cyople mloko do rosdźelenskeje roty žo složujo po temperaturje khłódźenskeje wody a fóždocźasnym pschiwožowanju bžjecź. Studźak wobsteji j wot žrjebje dźelenjeju woitdźelow za pschedstudźenje j wodu a za direktne sparjenje khlorathyla.

Dyrbi-li žo posdźišcho ras shorznjene mloko studźicź, dha dyrbi žo jenož wodny wotdźel mlokoweho studźaka powjesćicź. Hewak pak móže žo zyła pschiprawa j hłubokostudźakom też za tutón samér wužiwacź.

Mloko žo na hornim wotdźelenju mlokoweho studźaka na nědźe 3 stopnje po Celsiju nad temperaturu khłódźenskeje wody doprédka studźi. Samóžnoscź studźeńskeje maschiny je tak wulka wotmérjena, so žo temperatura doprédkastudźeneho mloka na hłubokostudźaku znajmjenscho wo 10 stopnjow po Celsiju dele sniži.

Pschipravy žu stajnje k trjebanju hotowe. Se studźenjom mloka móže žo hnydom sapocźecź, hdyž staj honacźej khłódźenskeje wody sa mlokowy studźak a kondensator wonvjernjenaj a motor puschcźeny.

Na „Selenym tydźenju“ w Barlinje létża w februarje je firma Stamp jako jenicźka firma pschipravu sa 300 litrow hodźinskeho wutrudźenja pschi potnym dźele pokasowała, njeje potajkim jenož hłubokostudźak jenož f mrósom pobožecź dała, ale je woprawdże studźiła. Dokelž pak ani mloka ani wody, 35 stop. po Celsiju cyoplseje njemeješche, njebésche pschedstudźenje j wodu pschijamknyła a wužiwasche na 17 stopnjow po Celsiju shrětu wodu.

Tuta studźeńna běsche wyschitke dźewjecź wustajenskich dnjow wschědnje bjez pschetorhnjenja 10 hodźin w dźele a je hacź na pósledni dźeń kóždu hodźinu 300 litrow wody wot 17 stopnjow na 2 stopnjej po Celsiju hłuboko studźiła, potajkim 50 prozentow wjetscheje samóžnoscze pschi sparenskej temperaturje wo jenoż 0 stop. hacź 1 stop. nize 0 po Celsiju a 1,77 kilowatt pschetrjebaneje mileny, kaž je jo i ličzaka wuczitało. Pschipravna stejesche na drjewjanej, njepodkładźenej podlozy bjes fóždeho pschitwjerdźenja. Njedźiwajzy teho njepokajowasche wodowy jschpihel we wulitwanskim hłubokim mlokowym studźaka žaneho pohibnenja abo sašchadźenja, schtož dopokazuje, kak napadnje měrne maschina dźela.

Tute wopraudźitosće žu powschitkownu kedźbliwoscź studźeńe a rěcza žamo najlepje za wurjadnu samoženstwu reserwu a hódnoscź studźaka.

Generalny zastupnik za swobodny stat Saksku je

knjez Franc Ekl w Budyšinje

na Běleńskej drózy (Bleichenstraße) čo. 7

Wón posłuži zajimcam rad z kóždym dalšim rozjasnjenjom

Časopis za serboskich ratarjow

Cisło 30 Bacyna, 3. decembra 1931 Letnik 39

Bołharska — kraj drustwow

Bołharske ratarstwo je derje organisowane. Bołharska ma 3,5 milijonow wobydlerjow, kiž žu fjwjetscha ratarjo. S nich je pjches milijon ludźi organisowanych w ratarskich drustwach . . .

Pjecź létskotkow Turkojo knjeżachu nad Bołharskej. Hdyž žo kraj psched 50 létami wuzwobodźi, běchu kolowoko wschě kraje hižo hospodarsku organisowane. A Bołharska bě tak khuda, jo njemóžeschе žo nadobo pschiméricź europiskemu hospodarskemu fystemej. Nimo pódy mějesche bołharski ratar jenoj drjewjany pluh k dispositiji a kiž hischcze nimo toho mějesche dwaj buwolaj, placźeschе za bohacźka. Želesnizy tam ani njeběschе. Po puczach wojy fwjetscha žo zapadachu we hłubokim błócze, tak jo bě njemózno, dóncź j jeneje wójy do druheje.

W drujich krajach hychu tajke poměry najsterje sawinowake, jo pschedni ležownoseje a póda do rukow drustwow, kiž hychu jej mohle nékaf, žnadź j wukraja, pjenjesy wobstaracź. Ale bołharski bur je pschejara bur, wón pschejara wiza na žwojej pódze. Tuž žwoju sennju ani f ruti njedawa, hyrnjeż žo jemu hischcze hubjenscho schło. Wón je pschékral, je psches wjele lětstiotkow hłód tradnł a je namakał prawy pucź: je žo organisował f khromadnej produkziji a khromadnemu wotbytkej twarow. Bołharske drustwowanje je žo wuwiło mješ burami žamymi, njeje žo zakoźiło wot „borjeka“. Najprjedy žo wobydlerjo jeneje wójy fjenocźachu, potom žo mjenische drujiwa fjenocźachu do wjerschich, dónkiž žo tute jaśo fjenocźachu do nékotrych zentralnych fjenocźenstwow. Wschо dohromadu je dźenża w tutych zentralnych fjenocźenstwach jorganisowane 2500 drustwow, kiž nimo ratarstwa też druhe pschemysłowe a wobkhodne hospodarske pschedewsacźa wobžahuja.

Bołhar je po fdacźu jara pschikhilenу sozialnemu hromadźeždźelanju. Wón rady wschitko kupuje pola žwojeho drustwa, rjemjeślniży dźełaju a pschedawaju na drustwowym sakładze. W Bołharskej je žo žanto strowje roswiło bydlenske drustwo, kiž tola herwak na zyłym fwěcze fwjetscha žo njemóže derje wuwiecź dla njefnjeśliwosće žobustawow. W bołharskej stolizy Sofiji wjdźi schtudźo jara wyfoke twarjenja, kiž buchu natwarjene wot drustwow a žo też jarjaduja na sakładze drustwa.

Ratarskich drustwow je w Bołharskej 1890. Wone maju 15 milijonow hriwnow kapitala, je sapokoženkami a kreditami pjches 70 milijonow. Najwažy j nich žu žobustawy wulkeho fjenocźenstwa drustwow: „Powschitkowne fjenocźenstwo bołharskich ratarskich drustwow“.

Dokelž w Bołharskej tež dźenża hischcze je malo želesnizow a thmanych dróhow, maju tu drustwa jako hłowny nadawk jorganisowacź wotbytk twarow. Hacźrunjeż bołharski bur dźela ekstenfiwnje, produkuje tola pomérnje wjele.

Jara ważne žu drujiwa tobaczinarjow. Sčit to fjwjetscha Makedonzy, jara wobkhódni ludźo, kiž maju pschikładnu organisaziju. W l. 1924 dyrbjesche bołharski tobaczinar pschecźerpjecź žalostnu krizu. Dokał njebě wjele hódny, jón wotbyć, bě nimale njemóžne. Tuta krisa bu tobaczinarjow sniczita, hyrjeż njebychu tuchi byli jorganisowani. Alе drustwa wscho wukhowachu. Mni jenicźki bur njetrjebasche žiwoje leżownoseje pschedacź. Tuni kredit pomhasche buram pschetrjacź najhórsiche cźasy. Sa nischto lét běchu hubjene fcźehwki léta 1924 žo sminyle. Dźenża w Bołharskej kežeje tobaczinarstwo, wotbytk na mjesynarodnych wiśach je fwješcźeny.

Najwjetsche mjes konsumistimi drustwami je drustwo „Napred“, kotremuż žu pschisamknjene mnohe mjeńsche drustwa. W pošlednich 8 létach je žo kapital wot 400 000 na wjazy hacź 4 milijony hriwnow pschijporił. Kapital pschijamknjenych drustwow rosćejesche wot milijona na 5 milijonow. Je to wulkotny rosćeńcź w cźasu najhórscheje powójnsteje krizy.

Star spěchuje a podpjerуje bołharske druźstwa. Wulke banki žo sakožowachu je statnej pomocu a tute banki fjinanzuja drustwa, kaž na pjch. „Bołharska ratarska banka“. Tola też na polu wobstaranja pjenjes žu ratarjo je žwojimi žamóžnymi mozami wjele dokonjeli. Kóždе městо a kóżda wjesca wjeż ma žwoje žamézne kreditne drustwo, tak mjenowane ludowe banki, kiž žu jorganisowane po němskim pschikładze. Tajschi je 150, f kotrychž je jaśo 100 fjednocźenych we wożebitym fjenocźenstwje.

W Bołharskej je drujiwowa mnóźlicźka tak trucźe jakorjenjena, jo žanto hórnischwo žo pschewjedże na drustwowym sakładze. W hóscźich trajnach žu „drustwa k wudobywanju minerałijow“, pola Warny nad Cźornym morjom žu wulke želowe drujiwa, nimo toho maju w Bołharskej hischcze rybarske a fotarske drustwa.

Też sawjescźenje žu w Bołharskej jenoż w rukomaj drustwow. Najwjetsche je tu „Nakupowarnja a sawjescźenske drustwo“ w Sofiji.

Zahroda w hodwniku

Dołhoż hischcze njeje tu pschekrutа syma f mrósom a gnéhom, móże žo hischcze w zahrodze dźełacź. Potom hakle pschijźe ta cźisa doba, w kotrejž maju fymjenja fjadowacź a cźišcźicź, grat wupor jedźecź, a placźi pschihotowacź a cźišcźicź.

wacz pizowanischeja. Też nowy hischcże mierło njeje, njeżmejch wjazy żadjeż schtomy a ferti, ktiż żo dostał je schtomowanje, masch hacz k nalečzu jenoż posakopacz. Je pak trjeba, nětko hižo wschitko pichihotowacz za nalětnje żadjenje. Pschiwožuj hnój a kompost, wurwj jantki atd. Mózejch nětko też dale hnojicz, ale wužiwaj jenoż hnój, ktiż żo pomalku rospuschcja; taiki, ktiż żo rucze rospuschcja, njeje k nicżomu. Hdyż malo mjerstnje abo izyła niz, mózejch dale schtomy wobrěžowacz a cżiicżicz. Hdeż polětnja symiske mrózniki, dyrbiich na to dżiwacz, so schkitne pajki wokoło schtomow hischcże lěpja. Schtomiki masch też schkitacz psched sajazami a dżiwimi nutkemi. Wone móża sa jenicżku nóz wjele schtomikow sniicżecz i wothrymsanjom skory. Najlepje tu schkita husty pkot i grocżaneje pleczijny. Pleczijna pak dyrbi hacz do semje hicż. Pomha też, hdyż schtomy i cżernojotnymi halosami wobwjasasch abo je i lysolom pomażesch.

W selinowej jahrodże je hischcże mjenje dżela. Schtóż je wschu semju podryl, je swoju winowatoscz wotbyk. Nětko mózejch też kompostowu hromadu podryczż, gamo hdyż mjerstnje. Dejchcż, mrózy a žněh potom spěchuja rospuschcjenje. Też żo njerodż smtcja i podryczom. Kóżda sahroda trjeba kompostnu hromadu, so bychu tam sitale a i tym wužitk njeżle jahrodże.

We wojdowinej jahrodże pschestawa dżelo, hdyż żu wschě cżuczżive keraschti a rostliny derje pschikryl. Jehlinaki masch psched prěnimi mrózami dokkadnje polecz, hewak pschi trajazych mrózach wuschnu. Mnohy potom maju sa to, so żu schtomiki smjerste. Najwajazy hornzowych rostlinow nětko wotpocżuje a masch je po możnosczi mało mylicz. Dyrbja stacz w chłódnym městnje a żo polecz jenoż telko, so runje njewuschnu. Jenoż kżejate ptenki masch schczedrimje polecz. Kežeja nětko chrysantemy, prěniczki a bramboriki (Alpenveilchen). Kwitkowe zwle mózejch nětko pschinjesecz na czoplische městno, pola saznych druzinow mózejch hižo sapoczecz i cżerjenjom.

Zahrodkarstwo a pjerinarstwo

Sahrodkarstwo a pjerinarstwo hromadu sluschetej. Hakle, hdyż masch sahrodku, dani żo pjerinarstwo, pschetoż sahrodka podawa trěbnu selenim sa kury. Sa to kury potom w sahrodzu schtódniki sniczeja a sahrodzu trěbny hnój podawaju. Bohużel wschak widzisch cżasto, so kury żo cżischcża w małej rumnosczi, ktiż żu dawno i hnojom pschežbycżale, tak so żo hižo pschi deschczu runa juchowej samje. A je tola tak lohko, kurom posliczecz pschijomnische městno też w najmjenschej sahrodzu, hdeż toho so by i tym schkodowal.

Masch pschiprawicz pched kurjenjom dwě dosez rumnej wuběhanischczi. Kury dostawaju jene, w druhim żo selina żadsi, rez pschiidu jem te rostliny, ktiż pches zylu symu wonka sieja. Tak rucże hacz je w podnalečzu pożleduja selina żo pschetrjebala w kuchni, dostanu kury tuto městno na zyke lečze, mjes tym so żo w prěnim wuběhanischczu selina żadsi a to tajka, ktiż żej wjele hnoja żada, wschak żu kury tam semju dosez hnojile. Wešo ma żo najprjedy njerodż wupleczi. Na tajte waschnje sahroda wjazy selinu podawa a też kury maju wjeschu rumnosczi dżěli hewak. Hdyż i tódym sětom wotměnjesch wuběhanischcza, masch stajnje derje hnojene hrjadki za selinu, ktiż cżi sarucżeja bohaty wunoschk. Kury nawopak sażo w semi namakaju dosez schkódnikow, ktiż wone wutupjeja a semi sażo podawaju trěbny hnój.

Tajke něschto dże kóżdeho pjerinarja pschežwědczi. Hdyż je pjerina spochi na żamym městnje, njemóże semja wschón hnój pschijimacz a pschezwyrowacz. Potom słohka nastawaju wschelake khoroscże mjes pjerinu, ktiż żo rucże rosschěrjeja, so dyrbiich wschě kury jarěsacz a tam snajmjenscha jene lěto wjazy kur khowacz njemójesch. Też, hdyż njedóńdże ke khorosczam, pschińdże tola jónu cżaż, hdyż je rumnosczi tak sanjerjedżena, so woprawdże kurom wjazy pschizpicz njemóżesch, żej tam jernjatka i teho kmoja wudyracz.

Tak daloko poprawom izyła dóńcz njeżmě a njemóżemu rosjumicz, so pjerinar, ktiż je sobom sahrodkař, njenałożuje wotměnliwe wuběhanischcza. W spocżatku drje ma tu něschto wudawkow, dokelż trjeba koliti a grocżanu pleczijnu, ale wunoschk to tola żażo sczedrimje żaruna.

Wo picowanju ptačkow

(S wobrazom.)

Hdyż chżesch nasche wužitne ptački schkitacz, masch je w symje pizowacz. Někotri drje maju sa to, so njeje trjeba, ptački pizowacz. Praja, so je lěpje, so jenoż truczischcze a jarowe ptački pschesymuja, njech kipre a khore sahinu. Njemóżemy tutomu nahladżej pschihłosowacz. Dyrbimy tola na to dżiwacz, so pschiroda njeje wjazy tasta prenjotna, kajkaż bejche, ale cżłowjek je ju tak pschestworił, so mějachu ptački i teho najwjetschu schtodu. Njeje pola nasż wjazy telko lěpow każ nědy. Dale żu żo mnohe schtomy słubile, ktiż prjedy ptački w symje seziwjachu, każ na pich. plone żadowzy. Też te ptački, ktiż żo żiwja i pschekażanzami, wjazy telko cżerwjowo a waczkow njenamakaju, dokelż cżłowjek żam mózne a mnipěschnje schkódniki wutupjuje.

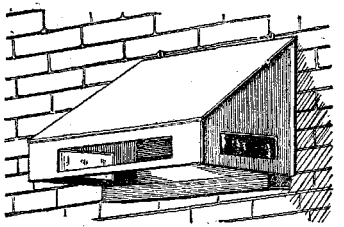

Tuż je nusne, so żo ptački w symje pizuja. Prascha żo jenoż, kak żo maju pizowacz. Dobra wola a njerosum tej tu husto wjele schkody nacziniłoj. Je prawje, pschiprawicz budki a żiobiti k pizowanju. Dyrbiich też sahe sapoczecz i pizowanjom, so bychu ptački żo jesnale i pizowanischczom a żo na njo swecza. Pizowanischcza dyrbja na kóżdy pad pched wjedrom schkitane byez. Najwjazy pizowanischczom, ktiż tu namakasch, bywa njekhmanych. Maju tschchu, ale „blido" spody njeje je swjetscha njeschkitane. Wětr może pizu wudmowacz. Górje je hischcże, hdyż deschcz abo žněh i bota schwika. W symnych nozach potom piza njersnje a ptački rano dyrbja tradacz. Někotra piza żo potom też skasy. Ważne je też, so żo hižo sahe rano pizuje, pschetoż ptački chżedża sahe rano żracz. Dokelż żu symske nozy jara dołhe, dyrbja ptački druhdy 14 hodżin byez bjes pizu. Ssu potom rano jara sklade a dyrbja měcz wjele pizy, jeli so njechadża sahinyez.

Khmane pizowanischczo żo takle pschiprawi, so schkitaze pobocżnizy tak daloko dele dożahaju, so njemóże żněh abo deschcz żo dostacz na pizu. Mózejch do scżenow sażadżicz schkleńzu, so by tam było dosez żwětła. Ptački pschilětnja wot spody. Hdyż pizowanischczo pschiprawischi wonka w pschirodże, tak pódla staj schmrěczki, ktiż ju schkitaju a powěschej blizko kukawy, w kotrychż móża ptački pschenozowacz. Jako pizu dawaj konop, ględnczorózowe symjo a njeżelený howjacy tój. Rěpka żo njehodży k tomu. Sznkorkam mózejch posliczecz pizne kruzki i koja, i konopju o ględnczorózowymi symjenjemi. Je masch na schtrychczach powěschecz. W symje ma tódy ratar a żahrodnik na kóżdu pad ptački pizowacz, pschetoż ptački żu nasche najlepsche pomozniki pschecżiwo schkódnikam.

Wiacy porjada na žitnej łubi

W mnohich hospodarstwach żo pschezo hischcże haji pichemało porjad a cżistota. Kóżdy wustojny ratar pak wě, so po pomérach porjadu hnójnischcza hodżi żo żudżicz wo hódnosczi zykłeho pschedewjacza. Wjele żiwnosczow mam tele wobkrucża. Też na žitnej łubi knježi cżasto grawoscziwy njeporjad. Cżłowjek dyrbi żo dżiwacz, so ratar nima wjazy jmjeńża sa cżistotu a porjad na žitnej łubi. Ratar może tu żej lutowacz wjele prózy, cżaża a hnéwa. Hdyż nasymu żo deschczitła dże a ratar won na polo njemóże, njech pschebjehaduje žitnu łubju a ju dokkadnje rjedżi. Łubja ma żo wucżischcżej, prózne měchi maju żo pschehladowacz, rostorhane a wobschkodżene měchi maju żo żuwběracz a potom wupori edżicz. Jeli so maich j tym licżicz, so smějesch na žitnej łubi schkódniki (žitne raczki, waczki a mole), masch hižo i cżasom pschecżiwo nim žrědki nakożowacz. Kóżdi dyrbja na kóżdy pad měcz pschijstup na žitnu łubju, so bychu mysche wutupike. So njebychu žito żnjerjedżike, njech żo tam postajeja na pschihódnym městaje małe kaschcziki i pěsком abo pochowinu.

Družiny měrinka

(S wobrazom.)

Měrink abo měrnik (želerij) je jara woblubowana jelina, ktiż żo druhdże każ na polu płahuje. Pschi tym jedna żo wo to, dożpicz prawje wulke boblije. Měrink żej żada jara mjelnu pódu, ma żo cżasto wobkopowacz,

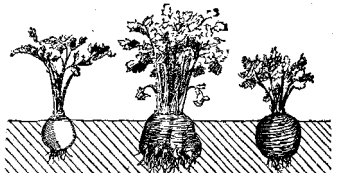

pjele polimaca a prawje hnojicz. Měrink chże měcz pódu, ktiż njeje cżerstnje hnojena. Cżerstny hródżny hnój jenoż cżeri łopjena a żidki hnój je i pschicżinu, so żo tworja bytne póblanske korjenje. Hdżeż żo tajke póblanske korjenje pokapja, tam żo druhdy doporucżuje, tute korjenje wottrhnicz. To pak pola wulkich boblijow hjele prózu żada a nimo toho njeje potom ani wuspech zarucżeny. Lěpje je, so wuzliwasch tajke druzjny, ktiż jenoż spody a niż stronu korjenje puschcża. Ssobu naswjetschе boblije ma Lipicżanski, Erfurtski a Nowohródski hobriki měrink, tola nimaju boblije rjaneje formy. Hładke a kulojte boblije ma Prażiti hobriki měrink. Bohużel pak bywaju jeho boblije cżasto dudlawe a maju cżorne mjasko. Pschicżinu hischcże njejżu wuzlědżili. Hdyż żo płahowanje wustojnje njepschewjeduje, měrwaju boblije wulkich druzjnow zjyła radu łyknojte a njekrute mjasko. Tohodła někotri sahrodnizy radscho płahuja małe kulojty jablukojty měrink, ktiż ma běłe a krute mjasko, derje žłodży a ma małe łopjenow. Tuta druzjna żo jara doporucżuje. Mamy i njeje wjele poddruzjnow.

Črjewjace waki pola kur

Kury żu husto khore na waki. So by waki świeżcżił, dżiwaj na njerjad, wožebje na tón, ktiż rano leżi pod żerdkami. Mózejch potom wobkedżbowacz mjenje bole cżenke cżrjewjenki (Spulwürmer). Někotre żo hischcże pohibuja. Wožebje potom, hdyż tu namakasch zyke cżrjewjenki, masch rasnje pschecżiwo khorosczi sakrożicz. W Amerizy wuzliwaju tobakowy prószk, ktiż żo měscha do pizy. Tutón žrědk żo też pola nasż doporucżejche. Mamy wschak pola nasż też wožebite žrědki, ktiż hischcże lepje pomhaju dwjeli tobakowy prószk. Tuta khorosczi njemóże żo rosschěricz, hdyż kurjenż pilnje wucżischczich a na cżistotu dżiwasch.

Strowy swinjacy klěw

(S wobrazom.)

Swinjo bu i njeprawom sle wuwolane. Ssame na żo bywaju żwinje najczischczische świerjata. Hdyż je dosez ruma w khlewje a dosez stanja, sanjerjedżeja żwinje stajnje jenoż wešty kucżik a żwoje borko cżiste sarwostajeja. Na sakkadże tuteje wobkedżbowanjow żu někto twarili nowu khlěwowu pschiprawu sa żwinje. Nowotarstwo tu je, so je borko wołożlene wot njerjedżischcża. Hdyż nowy khlěw natwarischi, może tu murja dożahacz hacz k wjerchej. Hdyż

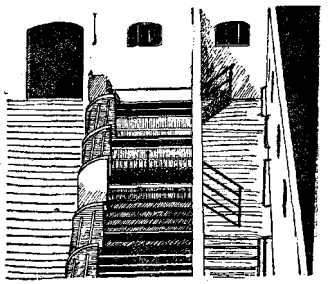

khlěw jenoż pschetwarischi, njetrjeba sczeńa bycz tak wyżoka, so njeby tam była pschewulka cżma. S tutym wotdżelenjom bo też sadżerwa tonu, so para hnoja a juchi żo dobywa do borka. Dale wostawa borko żuche a cżiste. W sczenje żu niske woterwjerzeju. Njerjedżischczo je runje tak schćerke każ wrótka, i kotrymiż żo borka wot njerjedżischcża dżela. Hdyż żo te wrótka wocżinjeja, tak tute njerjedżischczo je runje tak schćeroke każ wrótka, i kotrymiż żo borka wot njerjedżischcża dżela. Hdyż żo te wrótka wocżinjeja, tak tute njerjedżischczo pschehrodżuja do wotdżelenjow. Wrótka, każ też poboczne sczeńy żu te żelezneje lěpjzy, tak so je zyły khlěw pschewidny a powětrny. Dołhe njerjedżischczo (na prawo na naschim wobrazu) hodży żo lože zrjedżicz dyżli wusche khlěwy

Nimo tutoho „swinjazeho kłoseta" ma nowocżażny żwinjazy khlěw hischcże druhe nowotarstwo. Je to schkitna pschiprawa za prożata. Sady korta za prożata namaka żo żuwacz, pod kotrymż nostawa 40 cm. hłuboka rumnosczi, w kotrejż móża żo prożata schowacz. Prożata żo na pschebytk w tutej rumnosczi rucże żwucża a żnadno natwuknu żamostatnje żracz. Wschak hižo hrajkaju w korcże wotkoło žłeżża a bórzy wucżischleja, so żo tam dobra piza

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na póće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihličišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo ześěhwkam čełneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje běrny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smiertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 282 — Budyšin — Pjatk, 4. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Wuradźenja financnych ministrow w Barlinje

Schwörrk dopołdnja hu finanzni ministrojo němskich krajow wo knježerstwowym programmje wuradźeli, kotryž **ma** w blišćim czasu f nowym nuzowym wukasom wojsoi. Po tym, schtož je hu wo tutym programmje shoniło, **maju** hu płaćisny a mšdy snižić. Se snjenjom po**rjechja hu: hiesdawkowa summa sa wudźerjenje žiwjenja, sasahsła mjesa, cżełne renty a mdba dźeśaćerjsow a pśhiwajenjow.** Mśda sastojnikow hu snewa skrócżi, tarify **sdowych trěrjenjow hu popuschcża,** so bychu ho mohle **snižić, sozialne sawěsćenje ho reformuje a wobrotowy awk ho powjetschi. Dale maju ho snižicz swojasane pla**isny tarifellow, płacżisny pśchedmjetow wschédneje potrje**by, tarify němskeje żelesniży, tarify rěcżnikow, notarow a** klarjow, płacżisny sa lekarstwa, elektriku móz, ptun a rózowu żelesniju. Dawk ležneho sadanjenja a podružnych **jenjes w khejach, se śrédkami dawka ležneho jadanjenja atwarjenych, dothalkowine pśchenajeńske trěrjenja majn ho wupowědźicz a nuczene wobdźelenske hospodarstwo ho pou**schcżicz. Dawk na mineralne wody ho wottstroni, sa**sanja nózneho pjerjenja ho samjesuje,** schtyri pjenjezkowzki **jenjes ho samjedze, dań bankow a kreditow ho wuprawi, awk na kapitalowy wunoschk twjerdże ho danjazych hód**rjsow ho samjedze a ślónczuje ho wo pśchichodze Drjež**janskeje banki a Danatskeje banki rosšudźi.**

*

Na konferenzy finanznych ministrow je ho f dorasom na to pokasało,

so dyrbja ho hospodarske plany krajow a gmejnow pśchi wschéch wobstejnoścach do rjada stajicz **a ho dale w rjedze djerjeć.**

Zakski finanzny minister Hedrich je składnosć wuwužiło, wulkej chutnosće a dorasom na nusu Sakśe pokasował a runje kaž pruski finanzny minister wotradźał, nsdu sastojnikow snowa skrócżić. Minister Hedrich je na to ledźbliwe cżinił, so je ho w Sakśej nsda sastojnikow wjele žyłnischo dyźi w druhich krajach skrócżiła. S nuzowym wukasom dyrbja ho w tym wurunanja pśchewjesć.

12 000 hriwnow najwjetša penzija

Sakoń wo skrócżenju pensijow wuradźejo je hospodarśki wubjerk němskeho ześma sozialdemokratiki namjet pśchijał, po kotrymž **ha 12 000 hriwnow pśchekrocżaja summa pensije njeńmě wjazy wuplaćicz.** Dale je ho wobsamkło, o źmedża ho sjawne prawne naboženske towarstwa po němskostatnym pensijowym sakonju složować.

Njewoprawnjeny doktorski titul?

Dr. Best Schäfera wobskorżi.

Dr. Best je pola hessenskeho statneho rěcżnistwa we Darmstadtu **Schäfera** w Offenbachu dla njewuspěchowho wuhiwanja doktorskeho titula wobskorżił. Na waprašenje je Schäfer rjekł, so je w lěće 1922 w Frankfurće doktorske pruhowanje wobstał. S napraschenjom pak je ho shoniło, so je tole wudawanje njeměrne. Tohodla na Schäfera tukaju, so ho f njeprawom doktor mjenuje.

Styrjoch nacionalnych socialistow zranili

W nozy k schtwórtkej je w Barmbecku pola Hamburga mjes nacionalnymi sozialistami, kotśiž ho f jeneje shromadźizny wrócachu, a politiskimi pśhećiwnikami k pukam doschło. Schtyrjoch nacionalnych sozialistow f nożemi tak cżeżko skalachu, so dyrbjachu ho do khorownje dowjesć, tola njeje nichtó f nich w žinjertnym strasche. Kotrej policijskej stronje su pśhećiwniscy nacionalnych sozialistow pschitśiluschcli, njeje ho hischcze mesko snaćicz.

Winsjy polizajsky sastojniży sdrjali shromadźiznu rosbiecz.

Nacionalni sozialistojo tež w Awstriskej f wulkem cżasu agituja. Dźeń Winskich polizajskich sastojnikow su tebi hižo dobyli. **Nacionalni sozialistiscy polizajscy sastojniscy su we Winje shromadźiznu swobodneho swjasa polizajskich sastojnikow rosbili.** Pschi tym su snate methody hakenkreuzlerow nałožili, kotrymž dyrbja w swojim powołanju wobaraco. Spěwachu hakenkreuzlerske spěwy a wołachu we khoru: „Němska wotucź!" „Judu plaćiš!" Mnohi z nich běchu sfurjeni. Měr bo hakle wobnowi, hdyž sawołana policija hrožeše, so njeměrnikow se sale wuwjedże.

Zadanja wubjerka za wójnskich wobškodźenych

Němskostatny wubjerk sa wójnskich wobškodźenych je wobsamknjenje wschěch stronow f wuwsaczom kommunistow pschijał, w kotrymž ho praji, so je nuzowy wukas němskeho knježerstwa pscheměnjenja w nasłuchanju sastaranja wójnskich woporow pschinjesł, kotrež ho se sozialnopolitiskeho stejischcża hodża cżeżko sastupowacź. Haczrunjež pschi nětczischich finanzach němskeho stata njeje možno, cżeżke sapschimanja do němskostatneho sastaranja hnydom wrócżicz, je winowatosć, němskemu knježerstwu rjec, so dyrbi **ho sastaranje invalikow po nječim jako do pśjedawscheho prawneho stawa wrócżo dowjesć.** We wobsamknjenju ho praji, so ju nětkotre naprawy wosobje nusne, mjes druhim wotlicżenje podpjery dźěłonjemjerjow wot renty wójnskich wobškodźenych, dopruhowanje postajenjow wo pschiwołowenje wukubłanskeje pschipomozy a wołożenje pschi dawanju pschidawkoweje renty. Kaž dołgo budże nuzowy wukas płaćicz, dyrbi ho němske knježerstwo wo to postarać, so ho najwjetsche krutosće po pucżu podpjery wołoża.

Wólby do ratarskeje komory sakskeje provinzy.

Pschi wólbach do ratarskeje komory w sakskej provinzy su nacionalni sozialistojo 39 je 60 snowa wobhadźenych sapósłanskich hudow dobyli. 19 mandatow njepolitiskej liśicżine a 2 liśicżine kschescżansko-nacionalneho burskeho towarstwa na Eichsfeldze pschipadnje, kotrež ho k zentrumskej stronje djerja. Potajkim tśicżina sapósłanzow, kotrychž ratarska komora 120 liczi, f nacionalnych sozialistow wobsteji.

Dr. Schacht bjes stracha.

Prjedawschi president němskostatneje banki dr. Schacht, kotryž je hrjedu f automobilom cżeżko snjesoży, hischcze w khorowni we Warenje leży. Lekarske pschepytanje je wupokasało, so pobła srěsanja a złamanja dweju rjebkow njeje žaneje schkody pocżerpił. W nozy k schtwórtkej je dese spał. Radźija ho, so budże sa dwě njedźeli móz khorownju wopuschcżicz.

Policajski major jako přećiwnik republiki

Policajski major Levit w Barlinje njesła ho pschecżel republiki być. Hdyž psched tydźenjom wobdźelniży shromadźizny, w kotrejž bě snutskowny minister Severing rěcż pschecżiwo nacionalnym sozialistam měł, na drošy „Sława Severingej!" wołachu, policajski major Levit wołarjow sajecz da. Minister Severing je ho hnydom za to postaral, so ju sajatych sažo puschcżili.

Podobna wěc je ho njedźelu stała. Njedźelu po shromadźiznje swjaska němskostatneje khorhoje bě ministerialny radźicżel Knöner na drošy pruskemu ministerskemu pschedsydźe Brannej zławu wunjesł. Tež jeho je major Levit sajał.

Dla tajkeho poczinjenja su majora Levita se sastojnistwa wotwołali a disziplinarne pschepytanje pschecżiwnu sawjedli.

Bróńje w Barlinje namakali.

Politije wobdźelenje Barlinskeho policajskeho presidia je wutoru njenadźijcy wobkhodne mětna tśělbarja Franka na Studnjowej drošy pschepytało. Tam je hromadu bróńjow namakało, kotrež njejsu po pschedpisach politiji wosjewjene. Franka na policajski presidium dowjedechu, hdźež jeho pschešłuchachu. Kaž ho sda, je won hižo dźešchi cżas f bróńjenj na njeźakosće waschnje wikował, cżemuž policija sadźiwacź pyta. Frankej njenadźachu dopokasać, so je to politiskich pschicżinow dla cżinił.

Wobkhodne mětna pschepytujo hu nětdźe 60 revolwrow wschelakeho kalibra, nětdźe 50 tšélkow a karabinow, 30 pištolowych rolow, kaschez rusiske a kaschez japanske munizije a nětkotre tysacy wunrsłow druheje munizije, tšélbowe samki atd. sebrali. Bróńje běchu f wjetschego dźěła we dobrym rjedźe.

Bayerske zakazanje uniformy

Němskostatny hud je sakazanju uniformy, je strony wyschschego presidenta porheinskeje provinzy wudatu, sa njeplacżiwu spóšnał. W hwoju f tym so f bayerskeho knježerstwa spóšeluje, so ho tole spóšnasce nesuskstatneho huda knježerstwa sdźeluje, so ho wukas bayerskeho knježerstwa pocżahacź; pschetež němskostatny hud je hižo w auguscze tutoho lěta bayerskemu sakazanju uniformy pruhował a sa prawoplacżazu spóšnał.

Radikalne wobzamknjenja Allgäuskich ratarjow

Ssrjedu je w Kemptenje (w Bayerskej) 7. Allgäuski ratarski sjězd był. Na nim hu ho jara radikalne wobsamknjenja pschijate. Kóždemu ratarjej je w pschichodze sakasane, leżownosoje, žiwy a morwy inventar f cżasanjow a dyrbjeńskich pschehadźowanjow ratarskich hospodarstwow kupowacź abo najeńcź, kotryž je do nuzy pschichył, najemstwo wsacź. Schtóž tule sakazanju pschestupi, z tym dyrbi ho pschichodnje jako f pschecżiwnikom ratarskeho powołana wobkhadźecź. Dale ho sakazuje, mikowarjam a pschemysłnikam, kotśiž ho pschi tajkich cżasanjach a dyrbjeńskich pschehadźowanjach wobohacżeja, nětchto pschedacź abo wotkupicź.

Wot němskeho knježerstwa ho żada, so by ho ranscha pomoz na zyle němske ratarstwo wupschestrěła. Bayerske knježerstwo ho napomina, so by ho rěsańki dawk wostłosnił a so by ho wottwarjenje bayerskeho ratarskeho ministerstwa, f nuzowym wukasom poruczene, wrócżo wsało.

Nowe burske njeměry w Schleswig-Holsteinskej.

Burjo w Schleswig-Holsteinskej ho snowa pschecżiwo cżasanju a nuczenemu pschehadźowanju wobaraju. Tak su w Neukirchenje w Dittmarschenach wěrieschka jeneho bura, kotrejž bě k cżasanju dołpjika pschichoł, **f kumpachami** k se**mi poraźili a cżeżko franili.** Cżasanju žamemu je ho se nałuknosću sadźewało.

Runje tak je 200 burow w Großkampenje sehnacu dawkow krajneho katasterskeho hamta pola jeneho bura f nałuknosću sadźewało, so dyrbjachu wukonjacy sastojniscy nicżo dopiwschi wetesći. Burjo praiachu, so drje fu swóinni, wosobinski dołh sapłacżeć, so pak žanych pjenjez wjazy sa dawki a dań sa stat njewudadźa.

Prelat Kaas w Romje.

Pschedsyda zentrumskeje frakcije w němskim sejmje, prelat dr. **Kaas,** wot někotrych dnjow w Romje pschebywa. S kajkeje pschicżiny je do Rouna puczował, so wjele sjawnosći njesdźeli, tola so samo wě, so pschi rozdźelenjach we Watikanje ho tež politiske położenje w Němskej rospomina.

Gandhi Rom wopyta.

Indiska konferenza za kulturnym blidom w Londonje ho blišćże dny stónči. Gandhi so domoj wrócżejo Rom wopyta, pjedy hacż 14. dezembra w Brindisi na lódź stupi.

Wojeńska kluża w cżesłoslowakskim wójsku ho pschikrócży.

Cżesłoslowakske knježerstwo je wobsamklo, wojeńsku słužbu f 18 na 14 mjezasow pschikrócżeć. Parlament ma bischcże tutomu wobsamknjenju pschichłosować, tola może ho f wósłosnu f tym liczicj, so ho sa to w parlamenje wulka wjetschina namaka.

Po ménjenju wójskowego wjednistwa njebudże f pschikrócżenjom słužbneho cżasa wójskowa khwalnosć schkodowacź, mjes tym so ho khětry dźeł statnych wudawkow sa wójska salutuje.

Stodowanje Francowske z jendźelskim puntom

Franzowski finanzny minister Flandin je hrjedu popołdnju rostrjeżenje f gowerneurom Francowskeje banki a f direktorom Parizskich wulkobankow wo padaniu kursa jendźelskeho punta a wo dźiwanju němskostatneje banki měł. Franzowska banka ma pjenjez w swojej pokładni 10 miliardow jendźelskich puntow ležo. Dokelž je ho kurs jendźelskeho punta pohlednje dny wo 20% tśicżimu snižił, je Franzowska banka summu znajmjenscha 3 milijardow jendźelskich puntow schkodowała.

Španiscy železničarjo za zestaćenje železničkow

Na sjězdże schpanskich železnizarjow su sastupnizy 50 000 schpanskich železnizarjow wobsamknuli, knježerstwo namołwjeć, so by železnizy hnydom sestaćiło.

Wjetschina železnizarjow je syndikalistiskim organizowana a pyta sozialistiske mjenschinu pomnježeć so by solidarnosć je syndikalistami wuprajiła. Sjězd je žeh wumělił,

so generalny strajk wuwołali, jeli so knježeństwo njeby hnydom na žadanje se sestaczenjom želsnizarjow spokojaze wotmolwjenje dało.

We **Bitorii** su syndikalistojo a sozialistojo **generalny strajk wuwołali. Město je z wojakami wobsadzene.**

Sapóšlanzy z Navarry a baštiskich provinzow, kotrjž běchu dla zyrkwi njepschecjelskich postajenjow w nowej wustawje parlament wopuschczili, su wobsamknyli, so k wólbje statneho presidenta do parlamenta wróćeju. Sa nkhwilne žydko republikzyneho presidenta hu dźel něhdyschcho kralowskeho broda postajili. Posdźischo dyrbi so nowy hród natwarić.

Puczistowy w Budapeszcu z jatby puschcejeja.

Sdrjedu su z wozowow, kotrež su dla spytaneho pucza sajeli, 31 puschczili. 34 hischcze w jatbje wostanje. Tola tež z tutych so wjetschina na žwobodu puschči. „Magyar Orszag“ pische, so je wyšoko stejazy knjes, kotrehož mjeno so samsejcznje, wotmyslany pschewrót policiji pschekaždi. Wón je nadrobny plan puczistow wotkryl. To dopokazuje, so njeje nizschi ludźo pschewrót pschiprawowali. Kaž so sda, smutkowny minister. pschepytanje kat wodźi, so budże so po mónjoscži mało winikow psched hrod stajecz mós.

Juhosłowjanski minister Marinkowič we Waršawie

Swonkowny minister **Saleski** je srjedu wjeczor k cjeschi juhosłowjanskeho swonkowneho ministra **Marinkowicza** hosčinu wuhotował. Pschi njej je Saleski rěcz měł, w kotrejž na to pokasa, so so dźensa bóle dyšli hdy pschedy jako nusne spósnawa, so dyrbja wschě te staty zprawnje hromadże dźelacz, kotrež žebi pschcja, so bychu so pschicinjny njeměra wotstronile. Swonkowny minister Marinkowič wo wulkim a plódnym hromadźedźelanju zastupnikow Pólskeje a Juhosłowjanskeje na Genšiej konferenzy Swjazka Ludow pokasowasche. Po podpisanju dokumentow wo wsajomnej kulturnej pomozy a po samenjenju potwjerdźazych lisčinow konsularskeho dojednanja swonkowny minister Marinkowič najwjetschi pólski rjad „Wšeho worjoka“ a Saleski „Wulkoschčiž rjada juhosłowjanskeje krony“ dosta.

Madźarski znutskowny minister a puczistojo

Nowiny „Pester Lloyd“ so srjedu z prajenjom jeneho sozialdemokratiskeho sapósłanza sobéraju, so staj znutskowny minister Fischer-Kerestes a schef Budapeszcjanskeje statneje policije zobustawaj politiskeho tajneho swjazka, kotryž hromadze je swojimi internazionalnymi stykami na to dźeła, so bychu so w Němskej Hitler, w Awstriskej Starhemberg, w Madźarskej pak wojerska diktatura z wjednistwom hon-

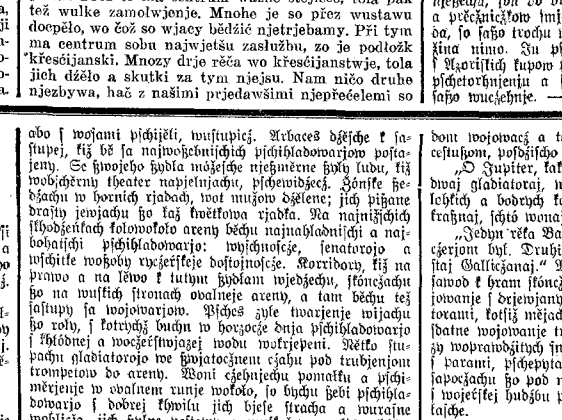

Dr. Solf, něhduši němski póslane w Tokiu, do wójny statny sekretar němskeho kolonialneho hamta, dyrbi mjezynarodnej přepytowanskej kommisiji Zwjazka ludow přisłušeć. Je so runje wobzamkło, tutu kommisiju zestajeć. Tuta kommisija puéuje potom do Mandźuskeje, zo by so wosobinscy wo móžnosćach wotstronjenja zwady w Mandźuskej wobhoniła.

vedšeho ministra Gömbösa knježeństwa swjerowali. Mjenowane nowiny na to pokasuja, so smutkowny minister na wyprajene tukanje njeje hacž dotal wotmolwił, najskerje, dokelž ma jo za pschehludne. „Pester Lloyd“ měni, so by smutkowny minister tónle porot dyrbjał pak w sjamnym parlamentowym pożedženju pak w nowinach wotpokasacz, hewak by lud mohł jeho mjelczenje jako cziche pschisnacze wukoježi, schtož by krajej wulku schodbu naczinilo.

Puczistojo bychu so dyrbjeli krucze pokhostacz. Minister je w parlamcje zjawnje pschiznał, so je powrócenje statneje mozy wotmyslene byko. Madźarske ludy su posledne léta tajke pschestupjenja z tykostatnju na wjazy lét pokhostali. Pschi tym je wschak so jenoż wo kommunistow jednako, tola pschewerót wostawa pschewrót, tyrnjej wobskorzeni lewizowym radikalnym njepschiščuscheli, ale prawizowym radikalnym organisazijam.

Nowe njedopjelnjene žadanja Japanskeje.

W Nadźe Swjatka Ludowa so sawčerawschim nadźijachu, so skónčnje k dojednanju mjes Japanskej a Chinu dóńdże. Tale nadźija je pak so njespjapy sniczita. S Tokia su powiśeze wo nowych požadanjach politiskich stronow Mandźuskeje doschle, do kotrychž China njebudże chcyc swolić. Japanska žada, so by so njewotwisnosć knježeństwa pschipósnała, kotrež je so pod jejnym wliwom w Mukdenje sałožiło.

Zbliženje sakskeje centrumskeje strony ze Serbami

W Kukowje, 1. hodownika 1931.

Mnozy Serbja budża hišće dźaknje spominać na rjany politiski wuspech w lěće 1921, hdyž centrumski zapósłanc Heßlein z pomocu katolskich a evangelskich Serbow do sakskeho sejma so wuzwoli. Jemu mamy so dźakować, zo wšelake wołóžnosće na narodnym a nabožnym polu dóstachmy, a je tež na pruski a němskostatny centrum skutkował w zajimje Serbow. Po jeho wotkhadźo su prjedawše počahi z centrumskej stronu trochu popušćiše. Zo bychu so tradicionelne zwiski zaso wobnowiłe, zwoła Politiski wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methoda zańdżenu wutoru swoje sobustawy do Natušec korčmy, zo by předsyda sakskeje centrumskeje strony, knjez farař Kirsch w Rychbachu w Bohotskej (Vogtland), rozjasnił, kak sebi zbliženje Serbow z centrumskej stronu mysli, kotrejž na samej krésijanskej podłozy stejitej a zo mohle so z tym serbske kulturne — nabožne, hospodarske a druhe należnosće spěchować. Z tutym zbliženjom nima so samostatnosć Politiskeho wubjerka wotstronić, skerje so stara dowěra mjez tutymaj organizacijomaj skručić.

Předsyda k. kubler Spitank-Zejičanski zhromadźiznu nawjedowaše a pokaza hnydom we swojich zawodnych słowach na wšelake njedorozumjenja, kotrež běchu so při poslednjej wólbje do sakskeho sejma stałe. Tež na druhe njelube wěcy pokaza. Nawjazujo na to rěčeše potom k. farař Kirsch wo dźelawosći centrumskeje strony wot jeje spočatkow. Wězo móžeše wšitko jenož skrótka narěznyć, hewak by k tomu hodźiny dołheho předneška trjebał. Spominaše na prjedawše počahi mjez njej a Serbami a rozłoži nadrobniše dźělo na kulturno-nabožnym a socialnym polu. Zaběraše so wězo ze wšelakimi politiskimi stronami a wotpokaza wšelake poroki dla zhromadneje dźelawosće w knježeństwje ze socialdemokratami. Prjedawše wuže zwiski z nimi wot dweju lět sem wjacy njewobsteja. Lud počina so po swětowych nahladach dźělić a tuž mózemy w Němskej wo štyrjoch politiskich stronach rěcez. Wo tute so mjenje a bóle jedna. Přez to ma centrum wažne stejišco, tola pak też wulke zamolwjenje. Mnohe je so přez wustawu dopjelo, wo čož so wjacy bjedźić njetrjebamy. Při tym ma centrum sobu najwjetšu zasłužbu, zo je podłožk křesćijanski. Mnozy drje rěcza wo křesćijanstwje, tola jich dźělo a skutki za tym njejsu. Nam ničo druhe njezbywa, hač z našimi prjedawšimi njepřećelemi so doreccez a dojednać. Hewak přińdże chaos. W nětčišim położenju politiske prašenja k spokojnosći kóždemu rozrisać njeje lohko. Też cyrkwi připadnje w tym wulki nadawk.

W nimale hodźinskim přednošku rozłoži rěčnik nětčiše politiske wobstejnosće a předsyda so jemu za to podźakowa. Tomu přizamkny so dołha rozmołwa, na kotrejž so wosebje wobdźělichu kk. kubler Spitank, wyšši wučeř Słodeńk, fararjo Delan, Cyž a Sewčik, dźěłaceř Kósk, časnikař Mencl a druzy. Zwjetša zaběrachu so z našimi kulturnymi należnosćemi. Tak dopózna cuzy knjez naše do njebjes wolace narodne hubjeństwo, štož so jemu skoro wěry hódne njezdaše. Tak zhoni, zo dla přećiwnosće jeneho ryćerskublerja so serbska wučba w jenej šuli wotpokaza. W běhu lět je šulska gmejna so přeněmčiła. Tajke a druhe możnosće a „prawa“ dawa nětčišej šulskej zakoń njepřećelam Serbowstwa do rukow. Je najwjetši čas, zo so wotstronja. Na wšelakich zhromadźiznach nacionalni socialisća wudawaju, zo změja so Serbja w třećim kralestwje lěpje hač nětko. Hewak wšelacy přećiwnicy serbskeho luda měnja, zo nawjednicy procesej — mjenujcy zničenju Serbowstwa — njetrjebawši zadźiwaja. Přez nětčišo ważne stejnišco może centrum nam w mnohim pomhać, też w Sakskej. Sčerše předsydstwo, wobstejace ze sydom sobustawow, ma so z mysličku zbliženja wobeju organizacijow dale zaběrać a zeńdże so tohodla póndźelu 4. wulk. rožka popołdnju 1/4 5 h. w Khrósćicach pola Natušec. W běhu tutoho měsaca ma so potom zjawna zhromadźizna wotmeć, kotruž Politiski wubjerk zwoła, postaji też rěčnika za nju. Po nimale pjećhodźinskim wuradźowanju skónči so zhromadźizna k powšitkownej spokojnosći.

Ze Serbow

W Budyšinje, 4. decembra 1931.

— **We wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +2, thermometer we dnje —1. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 738, hygrometer +4 a thermometer w nozy —6. Wuhladny na śnjehowanje. — Kruta tschěšćanza w rańschej Europje a mity pozdy we wjeczornej Europje běchu z pschicinu njemórdnych wětrow. Tute wječera popołdnju a wjeczor rujachu a wujachu. Tu sněh so druhdy z mróčelow hnjesche. Sa cžichim we lěsach, hołach jenju se stajnym bělym rubom swodźeše. Na połach a łukach wětšiteż hóizy sněh z wotmachom wotnjesechu, jón do brjebičkow a žlobičkow, pschěrowčkow a pręčnickow smjetajo. Howrjacy wětr nam pschipowěda, so sajdu trochu wocžopli. W połnozy cžehnje fujna nizina nimo. Ju pschewodźeja wocžopjene powětry. Ale z Azorskich kupow pschikhadża nowa wyschina. Po krótkim pschetorhnjenju a schorjatym wjedrje so najskerje bóle sajdu wucžehnje. — Jutrje žohotu schadża płónczko 7,47

C. Bulwer:

Posledne dny Pompeji

Roman.

37] (Pokračowanje.)

Ja mam myšle, budże wětšik pschiłódny, město so ži dny wopuschczicz. Ty znajesch tódy, kiž je w pschistawje a Narbejej z Alexandrie žłuschesche; ja žnym ju wot njeho kupił. Sajutschischim sapocznjenym, moje wězy tam nołożcz. Jona budże mje pschewodźecz.“

Arbaces stupi do žwojeje studijownje a wottam do stolpoweje kóždy. Wón widźeše, kak huste ludowe cžrjódy khwataju do amphitheatra. Potom jowhladny k Wesuvej. Bujnje selenjachu so winizy, kiž jón wobdawachu, a smérom stejesche mózna hora w cžichim, jasnem powětrje.

XXXIII.

Nydia, kiž bě pisches Sofiju sawěscjenje dostała, so je jeje list do rukow Sallusta pschisłhot, pocza so jako nadźijecz. Wona ménješe, Sallust wopyta sawěscje hnydom prątora, dobudże so do domu Egiptorcjana, wuswobodźi ju a wumoji Kalena. W žantžnej nozy by potom tež Glaukus hižo se žwojeho jastwa mohł puschczeny byez. Ale ach! Nóz so pominy — jastwita — wona njeztłuschesche ničzo hacž krocžele njewólnikow w khódze a jich hłoży, kak rěcžachu wo pschihotach k žwjedzenjej. Hdyž a hdyž jastłuschta też poruczazy hłóz Arbaceja — nětko žłuschesche schumjazu hudźbu; dołhi czas dźesche do amphitheatra, hdyž cžuschu so na žnjerstnych cžwilach Athenjana pasez.

Arbacejowy czah hibasche so pomałku a žwjatocžnje hacž k městu, hdyž dyrbjachu cži, kotrjž běchu na nožydłach abo z wosami pschijeli, wustupicz. Arbaces dźesche k jastupej, kiž bě za najwoczelnischich pschihładowarjow postajeny. Se žwojeho łydła możesche njezmérne žuły ludu, kiž wobsčerny theater napjelnjachu, pschewidźecz. Žónjse žedźachu w hornich rjadach, wot muzow dźělene; jich pitzane drasty jewjachu so kaž kwětkowa rjadka. Na najnischich łhodźenkach kolowokolo arenty běchu najnaładnischi a najbohatschi pschihładowarjo: wyschnoscje, senatorjo a wschitke wołoby rycžerske dostojnosće. Korridory, kiž na prawo a na lěwo k tutym žydłam wjedźechu, stónczachu so na wustich stronach ovalneje arenty, a tam běchu tež jastupej za wojowarjow. Pisches žyle twarjenje wijachu so roły, z kotrychž buchu w horjoczo dnja pschihładowarjo z łhódnej a wocžerstwjazej wodu wotrjepeni. Nětko stupachu gladiatorjo we žwjatocžnem cžahu pod trubjenjom trompetow do arenty. Woni cžehnjechu pomałku a pschimjerjenje w ovalnem runje wokoło, so bychu žebi pschihładowarjo z dobrej kwilu jich bjese strácha a wurazne wobliczo, jich žylne postawy a muskulowe ruki wobhładali a so žadźecz mohli, kaž wunutnjelnosć a rosthorjenosć wokomika to wuwoła.

„Oh, hlej tamle tohole hórskeho gladiatora“, pschiwoła wudowa Fulbia Panynej mandźelskej, hdyž so wobe se žwojeho wyšokeho žydadła naklonischtej.

„Kak žnježnischnje je wón wuhotowany!“

„Haj“, rjekny žona ädila, kiž mjena wschěch wojownikow znajesche, „to je retiarius, kiž je jenoż se žakom a tžisubatej hlebiju wobronjeny. Wón je žylny muž a budże se Sporom, tamnym schórokoramjenatym gladiatorom z kulwatym schkitom a z mjeczom wojowacz.“

„Ale schtó je tamny rjany gladiator tamle?“

„To je Lydon, młody nowacžk. Wón budże se Tedraidom wojowacz a to najprjedy po greckim waschnju, se cestukom, posdźischo w bronidłach, se schkitom a mjeczom.“

„O Jupiter, kak kražnje!“ sawoła nětko wudowa, hdyž diwaj gladiatoraj, wot hłowy do stopy wobronjenaj, na lehkich a bodrych konjoch do arenty pschijéchaschtaj. „Kak kražnaj, schtó wonaj stoj?“

„Jedyn rěka Barbix — wón je dwanacze krócz z dobyczerjom byl. Druhi nošy horde mjeno Robilior. Wobaj staj Galliczanaj.“ Mjes tym jo žónjse tak powědachu, bě sawod k hram stónczeny. Na to sčehowasche posdatne wojowanje z drjewjanymi mjeczemi mjese wschelakimi gladiatorami, kotrjž mějachu pschecžiwo žebi wojowacz. Tole posdatne wojowanje trajesche ležy hodźinu a jimasche jenicžy wopraudźitych snjarjow. Wojownikow sestajachu nětko z parami, pschepytachu jich bróne a tkutnische hry duja sapocžachu jo pod najhłubschim mjelczenjom, kiž bu jenoż z wojesčej hudźbu pschetorhnjene, kotraž k wojowanju wokasche.

Bě wobjamknjene, so wotewritaj wobaj jěsdnaj pschedstawjenje, potom maja gladiatorjo pschi z parom wojowacz, na to Glaukus a law žwoje róle w krwawnej truchlohrě hrac, a tigr a Nazarenski wulki dokónczny akt pschedstajecz.

Wobaj jěsdnaj běschtaj wokolo pschi woběmaj konzonaj sawjerow, a na wot editora date znamjo cžerjeschtaj nadobo jedyn na druheho, tódy žwój kulwaty schkit psched so dźerżo a žwoju łopku, ale krutu hlebiju wuzkoło w powětrje machaju. Ale jenoż hischcze tši krocžele wot pschecžiwnika sdaleny sadźerża nadobo kóń Berbisca, sawróczi so, a mjes tym so Robilior nimo tšeli, padże jemu jeho pschecžiwnik do khribjeta.

(Pokračowanje schčehuje.)

Předźenak

je błyschał, so studenczi a schulerjo wyschischich schulow žaneho khžeba njenamakaja. Jemu je jich pak wutrobnje žel. Ale kak by było i pschedźenalstwom? Pschedźenakow je w zyłej Łužicy jenoż jeneho jenicžkeho! — Pschedźenak by rady tšoch wuczomzow do wucžby wsał a jim po nječzho łétkach swój wobsłhod pschepodał. Je dosć stary a ma prawo so na wumjenk podacz. — Schtóž wo to rozšć, njech so hnydom poła knjesa Janaka na Lawskich hrjebjach, we Sserbskej knihalni samolwi! — Wucžba sapocžina so z tym, so ma wucžomz protyki po kraju rosnoscyz a pschedawacz, ale nic drózschcho hacž za 60 njemjeckow.

hodź. a khowa so 3,53 hodź. Měšacźt khadźa na ranje 2,25 hodź. a khowa so popołdnju 1,29 hodź.

— **Měšchańske dźiwadło.** W 5. abonnementnym pschedstajenju C hraje so dźensa cźinohra „Kolega Crampton“ wot Gerharta Hauptmanna. Sobotu pop. ½4 h. wospjetuje so pschekwapl. hodowna hra „Wo kralu Knaggerichu“. Wječor pschedstaja so posledni krótki wutki trijkowy wulkich „Mischtrikli pjasćowak“. Njedźelu pop. ½4 hodź. pschedstaja so za zuzhych opereta „Kaž někdy w měst“ po sniženych płacźiznach. Wječor so tuta opereta wospjetuje. Pokazuje so na to, so so tuta opereta w abonnemenje C njepschedstaja.

— **Wokrjesna direkcija ratańskeje komory** sa Hornju Łužicu ma pschichodnu wutoru 8. hodownika wot ½9 hodź. dopołdnja wubjerkowe pohódźenje w „Wjelkim Konju“ w Budyschinje. Na dnjowym porjadku steji nimo někotrych wobstejnych naležnosćow pschichodnych kusnja ratańskeho rady dra. Büchnera z Budyschina wo płahowanju skotu w Hornjej Łužicy a pschichodnych k. ratańskeho rady Richtera-Kuwoćańskeho wo zitnym, hórnowym a pizowym hospodarjenju.

— **Budyschtwa.** 3. dezembra popołdnju mjes 4 a ½5 hodź. kradnychu z automobila starschi schérosćenu pschikrywu, kiž mějesche pschi sobu hromadu krómowanej śećenu rumpu. — Stamtuny dźeń popołdnju kradnychu w pschemyschlowej schuli wot jédneho kola elektriski lampu bjez dynama znamki Bosch, cźornu barbjenu. — We nozy ke dźeń wutorkowemu 4. dezembrej kradnychu z jeneho wobtkoda pschi Wolnómej brózy 5000 zigarettow „Bułgaren Krone“ w tyzach z 10 a 25 schtuk a něhdźe 500 zigarettow znamki „Dritte Sorte“. — Wo wěsowne zdźelenja prošy kriminalne woddźelenje w Budyschinje, telefon 2802.

— **Pućowanske radupodawanje maćerjam w Kamjenskim wokrjesu.** Maćerjam podawa so rada srjedu 9. decembra pop. ½2 hodź. w Konjecach, ¾3 hodź. w Ralbicach a ¼4 hodź. w Smjerdźaćecj.

— **Wo pokhromje w Kamjenskim wokrjesu.** Pokhroma je sachła mjes schparatnym skotom kubjerjow Mitkawscha Jurka a Jurja Leńicha w Njebjelećanach a kubjerjow Hermanna Lorenza a Adolfa Lorenza w Jěžowje.

Z Hórkow pola Njeswačidła. (Porjedźeńka.) We čisle 275 našich nowin pisaše so wo kradnjenju drjewa na Jaseńčanskich knježich honach. Naspomni so, zo su kradnjene drjewo do dwora swójby Č. přiwjezli. Wozjewjamy z tutym, zo Cornakec swójba w Hórkach z tutym padusstwom drjewa ničo činić nima, wona z pismikom Č. też měnjena njeběše.

S Lubija. Wokrjesny wubjerk Lubijskeho hantlskeho hejmanstwa sendźe so pjatk 9. dezembra 1931 dop. we 9 hodź. k swojemu sjawnemu pohódźenju.

S Jabłonja. Sobotu wječor w tudomnej Wuženjzy wólnik Gustav Lešk do njesboża pschińdźe. Pschi wupschahowanju kapny jemu kóń do njeswočca a rozrasy jemu cźeleśno. Dr. Vogel z Wětreje Wody poskicźi wjobohmu prěnju lěkarsku pomoz a da jeho do Barschejanskeje khorownje dowjesć.

S Kamjenza. Sobotu popołdnju wotmětchu tudomni komunistojo maku demonstrazију po měsće. Pschi tym so na rospuću Kralowseje haśy wot Dwórnischćowskeho naměsta njesboże sta. Schćešćětny hólc, kiž z hudźbu sobu bježesche, chcyschce runje dróhu pschepřekowaś, jako so automobil jeho schmórny a jeho powali. Dźěćo donjesechu hnydom k lěkarjej. Jeho franjenja pak na swoje njesbožo cźežke.

S Kamjenza. Wotrjad sa wojerske sastaranje pschi Kamjenskim wokrjesnym swjatku wotměje póndźelu 7. dezembra 1931 dopołdnja wot 9 hač ½12 hodź. w Natuschez hoscźenzu w Kukowje rěčny dźeń.

S Pěskeje Wody. Sobotu 85. narodniny śmědźesche mandźelska zyhelnikeho wobsedźerja Marja Kiesewetterowa pschi boku swojeho tehorunja hišćeše cźiłeho mandźelskeho swójbnika. Mandźelski budźe 9. meje pschichodneho léta tehorunja 85 lět stary. Knjeni Kiesewetterowa śmě so hišćeše dobreje strowosće wjeselicź.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro la jutjischu sobotu:** Pschi trochu milischim wjedrje so nowy śnjeh wocźakuje.

* **(Sćurowa zyma w Rumunskej.) Po zyłym kraju wulka tschešćanza knježi. W Kischenéwje je thermometer na 27 stopnjow pod nullu padnył. Na hrozły Cźornego morja njembre wětry sathudźeja, kotrejž su wjele schkody nacźinile. Jěsba po morju je jara wobcźežena a wjele łódźow je so dyrbjało do pschistawa wroścź.**

* **Wobrenjenaj rubjeznikaj staj domownika nadpadnyłoj. We Warlinje na Spanjej dwoh staj wobronjenaj pachołaj rubjeznu nadpad khcyłoj.** S nathlakanym revolwrom **so do domownikoweho bydlenja dobuschtaj, hdyž běchu podružnizy runje podružny pjenjes pschinjesli. Rubjeznikaj wjesołcu sumnu pjenjes sebraschtaj a ś nimi cźekhyschtaj. Dotal nimaju sa nimaj śledu.**

* **Romske nowiny „Tevere“ pischu, so Hitler w bliščim cźasu Rom wopyta.**

* **Argentinske knjezerstwo je wjele wukrajanow, swjetscha kommunistow, wupokazało.**

* **Sobotu rano na sastanischcźu w Ssombkowizach we Połšći dwotorowy cźah do wozwobowcźeho cźaha srasy. Wobej lokomotiwje a schtyri wozy dwotorowe cźaha so zwrócźichu. Dwaj sastojnikaj ś personala so cźežko sranischtaj, pjeć puczowarjow so lohko srani.**

* **W jenej korcźmje w Sossitzkim pschedměsće njedźelu w nozy Makedonz Mizew pijesche. Nadobno někotre wutśele sajorjeńskich a Mizew so morwy ś semi swojeje.** Nadpadnik schtyri wutśele **swonka wokna wutśeli a so potom śmubi.**

* **21 létny polizajski strażmischtr Nouch w Barlinje je, ś swójim służbnym revolwrom njewobhladniwje wobkhadźejo, so tak cźežko sranił, so je njedźiwajcy hnydomneje operazije sa někotre hodźiny wumrěł.**

Kruta zyma w Awstriskej.

Teš w Awstriskej je njecźejcy zyma sastupiła. W Delnjej Schtyrskej sakhadźesche wot njedźele fyzny wichor se śněhowymi mjeńcami. Se śněhowćicom je na wschelakich městach wulka schkoda nastała. Wichor je wjele elektriskich a telefonowych grotow rostorhał. S wjele městnami njemějachu milinu, so industrija dźěłacź njemóžeše.

Semrěłej: Marja swud. Stáglchowa rodź. Wenzlez we Jěžowje pola Kamjenza, 75 lět; thowanje budźe jutśe sobotu pop. w 1 hodź. wot žarowańskeho domu. — Ernestina Emilia swud. Klemmerowa rodź. Körnerez w Delnich Pózkowach, 80 lět; thowanje je dźensa pjatk.

Zapóstane

Knjezej kritikarjej -ŕ.

Wam dyrbjało znate być, zo dopisowar wo zhromadźiznje rozprawuje a eventuelnje wo njej swój zaćišć do zjawnosće poda. Z kajkim prawom móžeće so na dopisowarja hórśić, hdyž ani njewěsće, štó je na zhromadźiznje župy „Michał Hórnik“ **za wuhotowanje swjedźenjow rěcał.** Hdyž tutym słowam njeje mjeno přistajene, dha runje dopisowar je rjec njetrjebał. We Wašim dopisu hrěšiće so na rozprawerja ze słowami: „Knjez dopisowar zda so być člowjek, kiž ma přeco hišće dosahace dokhody.“ Z tym sće cyle na wopačnym puću. Tohodla w přichodze trošku kedźbliwišo ze swojim pisanjom a rozsudom. Cehodla hnydom tak wosobinscy a śćipace? Stóž je za swjedźenje rěcał, je swoje winy měł a je rozłožił, je też wosoba, kiž naše narodne wobstejnosće znaje. Tohodla je zdobom přistajiła, zo su naše swjedźenje předrohe. Hač ma dopisowar snadź pjenjez dosć za swjedźenje, tola z jeho rozprawu ničo činić nima. Při pisanju w zjawnosći ma so trošku rozpisać, kajke sćěhowki móže to měć. Tosame płaći wo sadze „Ważu sej skoro towarstwo wyše druheho, kotrychž (dyrbi źrje rjekać „kotrehož“) sobustawy su na rozumne wašnje sebi dobyli městna w znutřkownym wašnju wosady dosć rozsudne (!), přetož tak wone dobudźe na nahladnosći a z nim so ma a dyrbi ličić.“ Kóždemu towarstwu drje tuta sada dosć jasna njebudźe, wšelake też njebudu wědźeć, do kajkeje kategorije słušcja, **hač su sej na rozumno abo njerozumne wašnje městno a nahladnosć dobyle.** -k.

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. Bukečanske serbske towarstwo změje njedźelu 6. hodownika pop. w 5 hodź. pola Stangec swoje posedźenje. Přednošk je přilubjeny. Wo bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Drježdźany. Towarstwo „Cornobóh“ změje 5. hodownika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu na Christianskej drózy 22. — Njedźelu pop. ¼4 hodźin su serbske kemše ze spowědźu w Křižnej cyrkwi. Lubych Serbow we Łužicy prosymy, zo bychu swojich přiwuznych, w Drježdźanach bydlacych, na to kedźbliwe scinili, zo móhli hišće wonka stejacych Serbow w towarstwje rjenje powitać.

Minakał. „Statok“ ma njedźelu 6. hodownika wječor w 6 hodź. w Kucharjec hosćencu w Lipiču zhromadźiznu. Sobustawy posmjertneje pokładnje maja na kóždy pad přitomne być. Hosćo su wutrobnje witani.

K njeporadźenemu pučej w Madźarskej. Potajnstwa wo pospyće puča přećiwo madźarskemu knježerstwu počinaju so pomału wujasnjeć. Pola wobdźělenych, z kotrychž mózachu 40 wosobow zajeć, njejedna so wo wjednikow wjetšich organisacijow, ale wo jenotliwych radikalnych nacionalistow, kotříž chcychu z pomocu puča wosobinscy k mocy přiś. Naše wobrazy předstajeja třoch zajatych nawjednikow extremnych nacionalistow. Prěni je Kálmán Czabka, druhi Ferencz Gyulai Molnar a třeći Ferencz Karoly Hozmetzy.

Sobudźělaćerjow Zastupjerjow

kiž serbscy rěcźa, při wysokej zastužbje za khorobnu pokładnju přirodohojeńskeho hibanja, kotraž lěkarjow, homöopathow kaž też wšěch hojerjow připóznawa, **so hnydom pytaja.**

Předstajić so njedźelu wot 10—12 hodź.

Wokrjesna direkcija Müller
w Budyšinje, Flinzstr. 18, I.

Hrajki
kóždeje družiny
Klankace wozy
Dźećace wozy
żelezne łoža
Plećene meble
wosebje šatowe kšiňki
Herbert Krietsch
na Sukelnskej hasy 18

Walter Rinnelt
na Kamjenin. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony“
wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotčišanje po wašnju bubiskim a paźskim (Bubi u. Pagen kopfe). Najwjetši skład wšěch toilettowych tworow / Přeprawjenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž też kwasnych frizurow. Najpódniše a porjadne poslužanje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

K hodam
poručam swój wulki skład
porclina, kamjeniny, škleńčanych tworow, krystala
Hermann Gläsel w Budyšinje
na Lawskich hrjebjach 4, nětk podle prjedawšich klamow na prawym boku khěžnych durjow

Staroznaty wobkhod hrajkow

Gustav Thunig w Budyšinje

na Znutřkownej Lawskej hasy 6 poruča k hodam w najwjetšim wubjerku

klanki a hrajki

Pomysłnje najtuńše hodowne płaćizny!

jara wulki wubjerk, dokelž jenož wosebity wobkhod za mužace, pacholace, hólčace, dźěćace drasty a dźěłanske wěcy.

Dobre sylne zymske sportske jupy; dźěłańske jupy, najlěpše njepřemokawe kabaty (wšě wulkosće), cyle nowočasne mužace wobleki; barbojte a pisane tkaninowe kholowy, sylne kholowy z kožaneho płata; najsylniše Manchestrske kholowy; módre kóperowe a kalmukowe jaki, kholowy za pacholow a hólcow; krótke kholowy a tajke z lackom, Brecches kholowy; lacy, najlěpše kosmičkate mantle, cyle nowočasne barbojte mužace zymske mantle atd.

Woldemar Menger

prjedy A. zwud. Mengerowa

w Budyšinje, na Serbskich hrjebj. 6

znapřeća přemysloweje šule

Płaćizny tak tunje, kaž někak móžno; wulke zaplaty darmo za mojich woteběrarjow.

Přichodneho tři njedźele suklamy wotewrjene

Dobre kołbaski

staroněmske, kołbukowu kołbasu, honćwinsku kołbasu, mortadella, čornu a jatrowu kołbasu, mett-kołbasu, pólsku atd. poruča

Paul Kurt Zieschank

w Budyšinje na Zitn. wikach 22

Moja snědańnja je też na adventskich njedźelach wotewrjena!

Šulske tornistry

šesłonki, wšě sedłańske a wutykane twory pola firmy

C. Junghanns

prjedy E. Schubert, sedłański mištr, na Jerjowej hasy

Twój skót so tebi dźaku je hdyž jatrowy tuk dostanje

Bukčańska drogerija

M. Sudak

Klanki! Hrajki!

Hłowy, peryki, stupnje, nohajcy, wobleki

Wuporjedźenje klankow derje a tunjo

E. Ullrich nasl. M. Pfuhl

Pola **W. Häcker** w Budyšinje na Žitnej hasy 7

kupujeće za mały pjenjez

pyšne **mantle a wobleki**

(štrykowanu drastu) za žony a dźěći

Mužace pulovry a lacy

Wołmjane a židźane wobleke tkaniny

Kupny dom Paul Glausch

w Pančicach

Poručam k hodam

wšě potrjeby za hodowne pječenje

a swój wulki skład

šokoladow, cokrowych tworow, likěrow a cigarow

Hrajki a druhe dary

po jara stuńšenych płaćiznach

Naturska hojeńka A. Freundowa

w Budyšinje na Bismarckowej drózy 6, I

Přijimanje jenož sobotu wot 9—5 hodź., hewak we Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 46467

Homöopathija, diätowe a zelowe hojenje, hoi nuiŕkowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom spłažnych khorosćow, čuwowe a dušne čerpjenja, čuwowa masaža, hojenje kamjenja w živoće, magnetiske hojenje

---

Centralny kupny dom w Budyšinje

na Sukelnskej hasy / rózk Kěžorskeje dróhi

Čehodla 100 praktiskich hodownych darow tak tunjo?

Ja nakupuju zhromadnje z wokoło 200 wobkhodami — we wulkim — potajkim přijomnje wuliču najniše płaćizny, zo bych wulki wobrot doepił, to je na kóždy pad wulki dobytk za Was.

žimace mašiny 5 lět rukowanje	15.0	taflowe wahi na 5 kg	8.90	překup. předawarnje (klamy) 5.50, 3.90, 2.50,	1.00	železnicy pisane, 4dźělbne	1.00
blidny service 23 dźělbny kobald módre	27.00	kuchinske wahi	2.75	konjency 5.90, 2.00, 1.25, 0.9	0.75	awto 1.00, 0.50,	0.25
blidny service 23 dźěl. ze złotej kr.	15.50	truhanske mašiny emalěrowane	2.90	klankace kuchnje 1.25,	0.95	konjace zapřahi z wozom	2.85
kofejowy service 9dźělbny, pisany	3.50	truhanske mašinki za mandlo	1.25	garnitury nadoby 1.50, 1.25, 1.00, 0.95, 0.50	0.35	rol. wozy, nakładź.	1.75
čajowy service z 2 šalkomaj, rjane mustry	2.00	emailowe hornicy sadźba 6 štuk	4.50	klanki z tkaninow 1.00, 0.50,	0.25	tuddy-mjedwedźe płyšowe 3.90,	2.00
kakaowy karan z niklowym wěčkom	1.00	kofejowe młyny na sćěnu, škit. cywu	3.50	dźěćace třikoleso	36.00	klankace wozyčki 21.00, 17.00,	15.00
toiletowe mydło 10 kusow w měšku	1.00	sykawki za pječwa z wšelakami zasadkami	0.50	dźěćacy auto	23.5	drjewjane kołsy konje rjenje nabarbjene	10.50
winowe šklenicy 6 kusow, pisana nóška	1.50	forma k pječnju běły blach	0.50	bubi kolesa 16.00, 13.50,	12.75	dźěćace stupadło 8.00, 6.50, 4.50,	1.00
		wohrěwan. bleše 2.50, 1.75, 1.—	0.50				

kašćik z wobraz. klockami 1.00, 0.50, **0.25**
wušiwanske kašćiki 1.00, **0.50**
stojaki za Božodźěćowy štom 1.00, **0.50**

Příloha k čislu 282

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 4. decembra 1931

Stupimy do sławnosćow IX. Wšosokołskeho zlěta

Sokołstwo cyleho słowjanskeho swěta kroči z wuraznej mocu kročeli k wyšinje mocy a duchowneho zdźěłanja słowjanskich ludow. Je so wuwiło k stołpej njepowalnosće, k faktorej najwjetšeje ważnosće w narodnym žiwjenju wšěch słowjanskich ludow. Je předrělo rjeńaz putnistwa a mócnje žołmi też k nam, najmjeńšej słowjanskej wotnožcy.

Sto lět je so minyło, zo narodźi so zakładźićel Sokołstwa: dr. Mirosław Tyrš, wojowar, kiž da zakład k narodnemu wuswobodźenju słowjanskich ludow ze swojej ideju. Cyłe słowjanske Sokołstwo wopomni jeho z najwjetšej česćownosću a dźakownosću.

IX. Wšosokołski zlět, kiž so w přichodnym lěće wotměje, zahaji so hižo wčera štwórtk w Prazy z „Wotewrjeńskim koncertom“ w zali Obecneho Domu w přitomnosći najwyšših wjednikow słowjanskeho Sokołstwa a češkeho naroda. Spěwne towarstwo „Smetana“ zaspěwa narodnu hymnu „Idźe statok můj!“ a swjedźeński khór „Naša parla“ wot Klichy. Swjedźeńska basenj: „Dr. Mirosław Tyrš“ wot Medeka bě wuraz wyskaceje česćownosće. Sćěhowachu narěče br. dr. Šajnera, starosty češkeho Sokołstwa a słowjanskeho Sokołstwa, Engl. Gangla, starosty Sokołstwa kralestwa Juhosłowjanskeje, br. hrabje Adama Zamojskeho, starosty pólskeho Sokołstwa a br. Manochina, načolnika ruskeho nahraničneho Sokołstwa, česace wulke zasłužby a bór dra. Miroslawa Tyrša. Po tutych wuznamnych narěčach, kiž so z njepřestawacym přikleskom přijachu, zahra češka filharmonija „Tábor“ ze Smetanoweje hudźbneje basnje „Mój statok“. Swjedźeńske wotewrjenje doskónči so z holdom załožerjej Sokołstwa dr. M. Tyršej ze sokołskim sławnostnym pochodom wot Suka.

Tak buchu zahajene jubilejne swjatočnosće IX. zlěta cyleho słowjanskeho Sokołstwa, na kotrymž so też Serbja chcedźa wobdźělić ze skutkom, **jako zbytk najstaršeho słowjanskeho luda.** -ŕ.

Cyrkwinske powěsće

2. njedźela adventa, 6. hodownika 1931.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi změje farař Kapler rano ½8 h. serbske Bože wotkazanje, farař Tišer dop. ½9 hodźin serbsku a ½10 hodźin němsku Božu służbu. — Adventske nutrnosće: wutoru wječor w 7 hodź. w Cyžecach, srjedu wječor ½8 hodź. w Brězowje.

*

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći, wječor w 7 hodź. adventska swjatočnosć ze wšelakimi poskićenjemi; swjedźeński rěčnik k. sekretař zwjazka młodźiny Kotz z Rathena nad Łobjom. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć (k. Sachsa).

Sotra Emma změje pónđelu we Wjelećinje biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoć. wothladaŕ Zimmermann změje biblisku nutrnosć pónđelu wječor ½8 hodź. w Trjebjeńcy, wutoru ½8 hodź. w Budestecach, srjedu w Motydle, štwórtk we Wolbramecach a pjatk w Tućicach.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. we 9 h. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje (knjez farař Rjenč z Łupoje).

Z Budestec.

Rano ½8 hodź. změje farař Bóje serbsku spowědź, farski vikar Böttger dop. ½9 hodź. serbske a we 10 hodź. němske kemšenje. Pop. we 2 hodź. změje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. Pop. ¼4 hodź. je nutrnosć pozawniskeho misijonstwa we Božim domje. — Wutoru pop. ¼4 hodź. změje farař Bóje w Kobanic domje w Čornych Noslicach serbske kemšenje z přizamknjenjom Božeho wotkazanja a ½6 hodź. němske kemšenje z přizamknjenjom Božeho wotkazanja. -- Štwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano ½8 hodźin serbska spowědź, dop. we 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. ¼4 hodź. němska spowědź (k. farař Răda z Budyšina).

Z Budyšinka.

Dop. ½11 hodź. je němske kemšenje (sobuskutkowanje Poršiskeho pozawniskeho khóra), na to němska spowědź (farař Handrik z Poršic).

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. změje farař Voigt němsku spowědź, farař Wjezař dop. ½9 hodź. němske a we 10 h. serbske kemšenje. Zběrka. Pop. we 4 h. je we Čerwjenych Noslicach na šuli adventska nutrnosć ze spowědźu. — Pjatk pop. ¾4 hodź. je serbska spowědź a ½5 hodź. serbska adventska nutrnosć.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. we 9 hodź. němska a ½11 hodź. serbska Boża służba. Pop. we 3 hodź. adventski swjedźeń, wuhotowany wot Hrodźišćanskeho pozawniskeho khóra, hromadze z Bartskim, Bukečanskim a Poršiskim poz. khórom.

Z Hučiny.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němska Boża służba, ½11 hodź. kemšenje za dźěći.

Z Khwaćic.

Rano ½8 hodźin budźe němska spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje, ½12 h. dźěćikemšenje. Zběrka za naše Gustav-Adolfske pobočne towarstwo.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske, ½11 hodź. serbske kemšenje.

Z Kotec.

Dopołdnja w 9 hodź. serbske kemšenje (kantor Hoker z Kotec).

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za wokrjesne towarstwo znutřkowneho misijonstwa.

Z Minakała.

Rano ½8 hodźin němska spowědź z Božim wotkazanjom, ½9 hodź. němska Boża służba a w 10 hodź. dźěćikemšenje. Pop. ½3 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom a ¼4 hodź. serbska Boża służba. Pop. w 6 hodź. serbska Boża służba ze spowědźu pola Bórnec w Khrósće.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němsko a ½11 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 4 hodź. cyrkwinski koncert. — Wutoru pop. w 5 hodź. serbska adventska nutrnosć ze spowědźu pola Bierichec w Holešowskej Dubrawy. — Srjedu w 5 hodź. pola Hobrakec we Łuzy. — Pjatk w 5 hodź. pola Sperlingec w Khasowje.

Z Nosaćic.

Dop. w 9 hodź. němska Boża służba, po njej němska spowědź. Pop. w 2 hodź. serbska spowědź. Zběrka za Łužiski skutk lubosće. — Pjatk 11. hodownika wječor ½8 hodź. towarstwo žonow.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske kemšenje. ½11 hodź. je kemšenje za wjetše dźěći w Bošecach. Pop. w 2 hodź. tow. młodych holcow na farje. Pop. w 3 h. němska spowědź w cyrkwi. — Štwórtk pop. w 3 hodź. je zhromadźizna žónskeho towarstwa pola Dittrichec w Kubšecach. Wječor ½8 hodź. je serbska biblisku nutrnosć w Poršicach (w nowej šulskej jstwi).

Z Rakec.

Dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske kemšenje, ½11 hodź. serbska Boża służba. Pop. w 2 hodź. serbski nešpor. W 4 hodź. serbske kemšenje (ze spowědźu) w Hermancecach. — Pónđelu rano we 8 h. rańša nutrnosć. — Štwórtk wječor we 8 hodź. biblisku hodźina na farje.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske a ½11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. Pop. ½5 hodź. Boża służba a swjate wotkazanje w Čisowje.

Z Wósporka.

Dop. w 9 hodź. misijonske předowanje, ½11 hodź. misijonske kemšenje za dźěći ze zběrku za misijonstwo (misijonar Lariš ze Surinaame w Połodnišej Americy). Wječor we 8 hodź. lětny swjedźeń Gustav-Adolfskeho žónskeho towarstwa. Wosudny duchowny skutkuje tutu njedźelu zwonka wosady.

92lětny wolijowy kral Rockefeller powita čornucha na swojej farmje w Floridźe. Problem barbojtych ludźi w Zjednoćenych Statach přeco hišće směšne wustupy wuplodźi. W połoňišich statach maju na železnicach, w hosćencach a na druhich zjawnych městach wosebite wotdźěle za běłych a čornych ludźi. Cim wjetši napohlad zbudźi njedawno 92lětny wolijowy kral Rockefeller, jako na swojej farmje w Floridźe tam přistajenemu čornuchej kaž běłemu ruku třasełe.

Wusudźenja

Krajny šud w Budyšinje.

Njeježenjety, wosmjet tkłostany pischekupc Hermann Dittrich z Leutersdorfa běše wobšorkrjenc, zo je wobschudźenja sluschł. Lawinski šud we Wulkim Schmunowje běše jeho k dwěmaj měšazomaj jastwa sajudźił. Dittrich žo pschećiwo wutoku powoła, šud pak powolanje jaćišny. — Na to jednaschke šud hischće raz pschećiwo Dittrichej a jeho bratrej Pawolej teworunja dla wobschudźenja. Prěnja instanza běše Hermanna Dittricha k 6 njedźelam a Pawoła Dittricha k 3 měšazam jastwa sajudźiła. Jeju powolanje žo jaćišny, ale jeju tkłostanje žo na powolanje statneho rěčnistwa ja Hermanna Dittricha na 2 měšazaj, ja Pawoła Dittricha na 5 měšazow jastwa powyschi.

Ssudnisce zjasanje snjemóžnił běše pischekupli sajutnik Reinhold Wauerj Deinjeho Salomja. Dla wosłjoweho dołha běše wón bjes wuspěcha zjasany. Jeho wěricel pak běše zhonił, zo wón motorske koło wobhrěbł. Běše k njemu pschischoł, motorske koło wotkupił a wolijowy dołh žobu woblicził. Jako běše wěricel koło zjasacj dacj dyrił, běše jo Wauer zkhował a tak zjasanje snjemóžnił. Tehodła běše 3 měšazy jastwa dostał. Jeho powolanje pschećiwo tutomu wuwjedej žo jaćišny.

Wóžom měšazow jastwa běše wosjpet tkłostany ratař Hermann Bohuwěr Kyčežnikj Wbohowa pola Njeswačidła dostał, dokelž bu nowehu wobschudźenja dla wobšorkrjeny. Wošłobny wjednik Sserbskeho Hospodarja Bart w Budyschinje běše jemu zdžělił, zo móže hakle potom jasko twory dostacj, hdyž starý dołh zapłacži. Na to běše Khejžnik 24. haprleje t. l. do zkłada Sserbskeho Hospodarja w Nowej Jažeńzy a 4. meje do zkłada we Wuježdże pschischoł a běše zjebi w kóždym padże zentnaŕ maišza bjes zapłaczenja wotewzał wudawajo, zo je Sserbski Hospodaŕ jeho pójzał. Majšz wón potom dožła zapłacžił njeje. Khejžnik je pschećiwo zjewjenu zajudźenju powoła. Ssud pak jeho powolanje zaćišny.

Wóžom měšazow jastwa běše wosjpet tkłostany ratař Hermann Bohuwěr Kyčežnikj Wbohowa pola Njeswačidła dostał, dokelž bu nowehu wobschudźenja dla wobšorkrjeny. Wošłobny wjednik Sserbskeho Hospodarja Bart w Budyschinje běše jemu zdžělił, zo móže hakle potom jasko twory dostacj, hdyž starý dołh zapłacži. Na to běše Khejžnik 24. haprleje t. l. do zkłada Sserbskeho Hospodarja w Nowej Jažeńzy a 4. meje do zkłada we Wuježdże pschischoł a běše zjebi w kóždym padże zentnaŕ maišza bjes zapłaczenja wotewzał wudawajo, zo je Sserbski Hospodaŕ jeho pójzał. Majšz wón potom dožła zapłacžił njeje. Khejžnik je pschećiwo zjewjenu zajudźenju powoła. Ssud pak jeho powolanje zaćišny.

Ssud zaběrasche zo se zrajenjom motorskeho koła z podawaczelskim automobilom Drježdźanskeje Falken-piwarnje na Lubijskej dróze 4 w Budyschinje w jednanju pschećiwo wjednikej tuteje auta Pawolej Sibarjej z Budyschina dla njerozumneho zjelneho zranjenja. Sibaŕ běše na zajnim wjeczoru 7. haprleje 1931 z wošłobnoje jězby wot Lubija do Budyschina pschijěł, na Lubijskej dróze posastaŕ a zo potom na lěwo do zkładownje mjenowanje piwarnje winył, pschi tym pak pjeza wschitke wobkedźbowaŕ, schtož je pschedbyzane. Jako běše zapoczaŕ jěcz, pytny, zo je smtskowneho města zo motorske koło ze zwězu blizejsche. Sastaji tohodla zwój wós, koła njemóžesche zabžiwacz, jo jeho wós do motoroweho koła krasny. Motorowy kolesaŕ Měrsch a jeho sojuzny pótrowy assistent Koban padnyschtaj na dróhu a zo kranschtaj. Sibaŕ běše khłostanišći pschikaš wo 25 hriwnow pjenjezneho khłostanja abo 5 dnjow jastwa dostaŕ. Na jeho hórschenje běše jeho Budyšći hamišći šud wuwinowaŕ a Kobanowe jako pschiskorženikowe powolanje zaćišnyk. Kobanowy sastaŕ dr. Dilger z Budyschina běše rewišiu pschipowědźił a z tym dospěł, so mjezesche zo snowa psched makej khłostanišćej komoru jednaŕ. Khłostanišća komora prěni wuršud žobu a Sibarja k 10 hrihwnam pjenjezneho khłostanja abo 2 dnjomaj jastwa sajudźi. Nastate khóšty napołojichu zo też wschitke Sibarjej. Koban smjeje někto też prawo, zebi wot Falken-piwarnje jako mjezelselki wosa bolosćiny pjenjez žadacj.

Pospyty z wuprajenjemi dźěći

Jedyn schulski wučeŕ pytny, zo pobrachuje jemu maka medalja, kotruž nojschesche wón zjajnje pschi cžažnikowym wjeczaju. Wón praschesche po schulerjowu wschěch rjadowinjow, w kotrychž bě na tutom dnju wučeił, haež žu ju hischcze widźeli, a jara wjele schulerjow rjekny, zo wón motorske koło wobhrěbł. Běsche k njemu pschischoł, motorske koło wotkupił a wolijowy dołh žobu woblicził. Jako běsche wěricel koło cžasacj dacj dyrił, běsche jo Wauer zkhował a tak cžasanje snjemóžnił. Tehodła běsche 3 měšazy jastwa dostał. Jeho powolanje pschećiwo tutomu wuwjedej žo jaćišny.

Wóžom měšazow jastwa běše wosjpet tkłostany ratař Hermann Bohuwěr Kyčežnikj Wbohowa pola Njeswačidła dostał, dokelž bu nowehu wobschudźenja dla wobšorkrjeny. Wošłobny wjednik Sserbskeho Hospodarja Bart w Budyschinje běše jemu zdžělił, zo móže hakle potom jasko twory dostacj, hdyž starý dołh zapłacži. Na to běše Khejžnik 24. haprleje t. l. do zkłada Sserbskeho Hospodarja w Nowej Jažeńzy a 4. meje do zkłada we Wuježdże pschischoł a běše zjebi w kóždym padże zentnaŕ maišza bjes zapłaczenja wotewzał wudawajo, zo je Sserbski Hospodaŕ jeho pójzał. Majšz wón potom dožła zapłacžił njeje. Khejžnik je pschećiwo zjewjenu zajudźenju powoła. Ssud pak jeho powolanje zaćišny.

Wóžom měšazow jastwa běše wosjpet tkłostany ratař Hermann Bohuwěr Kyčežnikj Wbohowa pola Njeswačidła dostał, dokelž bu nowehu wobschudźenja dla wobšorkrjeny. Wošłobny wjednik Sserbskeho Hospodarja Bart w Budyschinje běše jemu zdžělił, zo móže hakle potom jasko twory dostacj, hdyž starý dołh zapłacži. Na to běše Khejžnik 24. haprleje t. l. do zkłada Sserbskeho Hospodarja w Nowej Jažeńzy a 4. meje do zkłada we Wuježdże pschischoł a běše zjebi w kóždym padże zentnaŕ maišza bjes zapłaczenja wotewzał wudawajo, zo je Sserbski Hospodaŕ jeho pójzał. Majšz wón potom dožła zapłacžił njeje. Khejžnik je pschećiwo zjewjenu zajudźenju powoła. Ssud pak jeho powolanje zaćišny.

Wóžom měšazow jastwa běše wosjpet tkłostany ratař Hermann Bohuwěr Kyčežnikj Wbohowa pola Njeswačidła dostał, dokelž bu nowehu wobschudźenja dla wobšorkrjeny. Wošłobny wjednik Sserbskeho Hospodarja Bart w Budyschinje běše jemu zdžělił, zo móže hakle potom jasko twory dostacj, hdyž starý dołh zapłacži. Na to běše Khejžnik 24. haprleje t. l. do zkłada Sserbskeho Hospodarja w Nowej Jažeńzy a 4. meje do zkłada we Wuježdże pschischoł a běše zjebi w kóždym padże zentnaŕ maišza bjes zapłaczenja wotewzał wudawajo, zo je Sserbski Hospodaŕ jeho pójzał. Majšz wón potom dožła zapłacžił njeje. Khejžnik je pschećiwo zjewjenu zajudźenju powoła. Ssud pak jeho powolanje zaćišny.

Filowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmak w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 4. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,525
1 jendźelski punt	14,18	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,77	100 franc. frankow	16,48

Nowy nusowy wukas, rjadowacy płaćišny jeźiwjeńskeje potrjebu a mjoty pśichoźo hišćeńe wuchoł njeje. Nowiny pišaja, so je powyšenje wobrotneho dawka na 2 wroz. nimale wěste.

Na **produktowych wikach** płaćišny wječera jenowa kleźnych. Pšeńcna a wowsa běchtaj pornjo źiśedał wo 10 pjenjeźkow tuńšej, rožka tśeśny wo 20 pj. W terminjowym wikowaniu płaćišny tehorunja popuśćowachu.

Zentnar płaćeńe wječera w Barlinje:

pšeńcny: 10,90—11 hr. (10,95—11,10 hr.), rožti 9,75 hacź 9,90 hr. (9,70—9,80 hr.), nałětnjeho jećmjenja 8—8,50 hr. (8,15—8,60 hr.), nasymśkeho 7,75 hr. hacź 7,95 hr. (7,95—8,10 hr.), wowša 7—7,25 hr., (7,20—7,40 hr.),

w termijnowym wikowanju:

pšeńcny:

za dezember: 11,60—11,62½ hr. (11,67½—11,70 hr.), **za měrc** 12,07½—12,02½ hr. (12,12½ hr.),

rožti:

za dezember: 10,18¾—10,12½ hr. (10,15—10,17½ hr.), **za měrc:** 10,55—10,52½ hr. (10,40—10,42½ hr.),

wowša:

za dezember: 7,90—7,92½ hr. (7,92½—8 hr.), za měrc: 8.35—8,30 hr. (8,37½—8,42½ hr.).

Wifi rěcnjo skotu wječera w Drježdźanach.

Cźelata mějachu tuno měrne witi, podśišćo śo tradu porjedźichu. Wokolo pśichwalenja sa najriśeńše cźelata nječeho wjacy hadźachu hacź pónoźelu. Swinje běchu žadne a two nje śo torhachu, tuž teź w płaćišnach postupowachu a běchu pornjo pónoźeli droźšeńe. Nasch rozprawnik pak praji, so nochwil žeby nichtóžn myślił, so nětko lepje pónoźu a gnano droźšeńe buźu, pśichetoź k rěsu swini je dosć a na dosć.

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

3. decembra

10 wol. 10 byk., 44 kruw., — jałowc., 423 ćelat, 39 wowc., 293 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 42—48, 3. 35—40, 4. 30—33, 5. —;

swinje: (přez 300 pt.) 47, 2. 44—45, 3. 42—43, 4. 40—41, 5. —, 6. raney —.

Wifi ichtwórtk w Lubiju.

Butra 67—80 pj. wok punta (75—80 pj.), jeja 12—14 pj. (12—15 pj.), twaroh punt 25 pj., kał běły 7 pj. (6—8 pj.), kał cźerwjeny 10 pj., kał šydrožty 20—40 pj. šchtuka (10—40 pj.), topjarki 8 pj. šchtuka (5—10 pj.), zybła punt 10 pj. (10—12 pj.), pruśniny punt 45 pj. (50 pj.), šypotej ćećik 10—15 pj. (5—15 pj.), kaćki 90—1 hr., wino w kitkach 45—50 pj. (50 pj.), jabluka 5—15 pj. (4—20 pj.), běrny nowe punt 3—4 pj., hušy 80—90 pj., pšeńcna 10,20—10,60 hr. (10,60—10,80 hr.), rožta 10—10,30 hr., nałětni jećmjeń 8,60—9,20 hr. (8,60—9,30 hr.), wowš nowy 7,30—7,60 hr., běrny nowe 2,25—2,75 hr., šyno nowe 2,20—2,70 hr., šłoma se mašch. młócź. 1,60—2 hr., pšeńcna muka 19—20 hr., rěana muka 16,25—17 hr., pšeńcne wotruby 6,20 hr. hacź 6,30 hr. (6,20—6,90 hr.), rěane wotruby 6,20 hr. hacź 6,40 hr.).

Płaćišny w śpinkach su płaćišny tydźeńšich wikow. Hódźa źane naspomnjene njeśu, tam so płaćišny njepśihłuśeja.

Wiki ichtwórtk w Kamjenzu.

Pšeńcna 10,50 hr., rožka nowa 10—10,20 hr. (10 hr.), jećmjeń nałymšti 8,50—8,75 hr. (8,50 hr.), jećmjeń nałětni 9 hr., wowš nowy 7,50—7,75 hr., muka pšeńcna 25 hr., rěana muka 17 hr., pšeńcne wotruby 6—6,50 hr. (7 hr.), rěane wotruby 6,50—7,00 hr. (7—7,50 hr.), šyno 2,25—2,50 hr. (2 hr.), šłoma se mašch. młócź. 2 hr. (1,30 hr.), šłoma k šaflanju 1,80 hr. (1—1,25 hr.), běrny, běłe a cźerwjene 2,25—2,50 hr. (2—2,50 hr.), běrny žołte 2,75 hr., butra 1,30—1,40 hr., jeja 12 pj., hušy punt 70—80 pj. (75—80 pj.), prośata 8—12 hr., běhaki 30 hr., kał šydrožty 15—40 hr., kał běły punt 6 pj., kał cźerwjeny punt 8—10 pj., zybła punt 12—15 pj. (12—15 pj.), jědźna loboda 15 hacź 20 pj., seserij (měrnik) dula 15—25 pj., trěś punt 60—70 pj., tomaty punt 20—25 pj., truschowy 10—20 pj., jabluka 5—15 pj., wino w kitkach 45—65 pj., kórabi schtuka 5—10 pj., morchej punt 8—10 pj., radiški walcźk 6—13 pj., rjetkej walcźk 10 pj.

Płaćišny w śpinkach su płaćišny tydźeńšich wikow. Hódźa źane naspomnjene njeśu, tam so płaćišny njepśihłuśeja.

Wiki w Khorźebuzu.

Mjaso howjaze 70—90 pj., mjaso cźelaze 80—100 pj. mjaso šwjaze 110—130 pj., šwinjaze mjaso 75—100 pj. měd w płastach 1,70—1,90 hr., jeja 13—14 pj., butra 1,30 hr. punt (1,25—1,30 hr.), twaroh 25—30 pj. (25 pj.), šawy wotśij 1itr 1 hr., tiny punt 0,80—1 hr., šćežurki 0,90 hr., karpy 0,75 hr., hołbje młode 0,60—1 hr. (0,50 hacź 1 hr.), kury žywe 1,80—2,50 hr. (2—3,50 hr.), kapony žywe 2—3,50 hr. (2—4 hr.), hušy šarśane 0,90 hacź 1 hr. (0,90 hr.), kaćki 1—1,20 hr. (1—1,20 hr.), šornik 0,40—1,20 hr. (0,40—1 hr.), kohrabi 20—25 pj. šchtuka, morchej 15 pj. punt (8—10 pj.), kał šydrožty 30—40 pj. šchtuka (30—35 pj.), kał běły 8—10 pj. (8 pj., wirśingowy šchtuka 15 pj. (10 pj.), kał cźerwjeny 12½ pj. (8 pj.), seserij (měrnik) 20—25 pj., trěś 40 hacź 45 pj. (30—45 pj.), zybła 10—15 pj. (15 pj.), běrny nowe 2,75 hr. zentnar (2,50 hr.), wlośśe worjechi 40 hacź 60 pj. (35—50 pj.), lěšne worjechi 55 pj. (55—60 pj.), jabluka 10—20 pj., truschowy 25—30 pj. (20—25 pjenjeźkow).

Płaćišny w śpinkach su płaćišny tydźeńšich wikow. Hódźa źane naspomnjene njeśu, tam so płaćišny njepśihłuśeja.

Sswinjaze wiki w Khorźebuzu.

Pśichwalachu běchu 1066 prośatow a 96 běhakow. Wone płaćachu wječera:

Prośata: małe 4—7 hr. (4—7 hr.), žrjenje 7 hacź 10 hr. (7—10 hr.), wulke 10—12 hr. (10 hacź 12 hr.),

Běhaki: małe 12—30 hr. (12—30 hr.), žrjenje 30 hacź 50 hr. (30—50 hr.), wulke 50—65 hr. (50 hacź 65 hr.).

Płaćišny w śpinkach su płaćišny tydźeńšich wikow.

Sšudniśy na pśechadowanje:

Šobotu 5. hodownika 1931:

we **Worklězach** w hosćenju dop. w 10 hodź.: kola, w **Bitkopizach** na šudnišćwje dop. w 10 hodź.: muž. a žonj. kolo, lěhanšći sofa a płeceny stoł,

w **Kunczach** pola Bitkopiz w Lindworeź hosćenju dop. w 10 hodź.: schkleńczany wós.

w **Kettizach** w hosćenju „K winowej liści" dop. w 10 hodź.: wschelake mebl.

*

Lěčownistwo, błuschaze firmje Schamotowa fabrika pśi dy Korca Krauła, fabrikśimaj wobchadźerjomaj M. Kosi Krauły a Kurtei Erichej Schołcźe, wschitkim w Brězni pola Kamjenza,

dale Hani Marii Cźornakowej bywšch. swud. Krauły, nej rodź. Henjeźcu a njepołnoletnej Bercźi Susani Charlocźi Ingeborźy Krauśeju a njepołnoletnemu Alwinej Karlu Pawołej Rośej Krauły, pośłedni tśi wschitcy w Njebjelcźicach a to:

6 šastupkow w Brěsnišćich honach, wscho hromadźe 105 kórzow, hódne 530 440 hr., wopaśn. pokład. 337 772 hriwnow;

1 šastup w Njebjelcźanšćich honach, wulki nźěhdy 1½ kórza, hódny 3544 hriwnow.

Sšudnišće powěsće.

Nusowy wukas nastupajo pomoz sa pśechodowanje ratarstwa šo hišo nałožuje. Sšud w Kamjenzu je tak mjenowane swěšćenje (Sicherungsverfahren) wotewrił, nad hospodarstwom wobchadźerja knjeźeho dwora Jurja Biarnata ſ Lippe nad Kundraćicami pola Kamjenza a nad hospodarstwom rycerskubjeśišćeho najeńka Richarda Gutscha w Nadrośnej Hrabowni pola Kamjenza. Date nad žiwnoścu Jakuba Kowarka w Hrubocźicach cźo. 6, kaž Budyšće hamtske hejtmanstwo wobjewja.

Konkursowe:

Nad samoźenjom pśechcupza Jurja Hibjenza w Budyšćinje Pod hrodom 1—4 bu konkurs wotewrjeny. Sarjadnik konkursa je prawišnik Gerhard Goltźich w Budyšćinje. 1. termińa 30. 12. 31, 2. term. 13. 1. 1932, wobej dwoj. w 11 hodź. w Budyšćinje na šudnišćwje, ſtwa cźo. 141.

Ssudniske wurunanje:

Sšudniśe wurunanje bu wotewrjene nad samoźenjom pśechcupza Maxa Mirtschinka w Budyšćinje, na Jägerowej haśy 4. Dowěrnik je měšćeńanſki šudnik pśechcupy Gustav Christoph w Budyšćinje. Term. pónd źelu 4. 1. 1932, pop. ¼4 hodź. w Budyšćinje na šudnišćwje.

Sapiš samoźeńskeho prawa:

Bjedrich Hermann Weickert w Khelnje nima prawa na sarjadowanju a wuźiwanju samoźenja swojeje mandźelskeje Martny Hejeny rodź. Hänšcy.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Źito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	3. 12.	2. 12.		3. 12.	2. 12.
Pšeńca	218-222	220-223	bony	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	195-198	159-201	woka	17,-20,0	17,0-20,0
nał. jećmjeń	160-170	160-17	mórske łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
nasz. jećmjeń	155-159	155-159	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowš	140-145	142-147	keradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, womułk	—	—
pšeńć. muka	8,0-32,0	28,0-32,0	lany wómułk	13,0-13,2	13,2-13,4
rěana muka	7,1-29,0	27,2-29,2	poom. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,2	10,0-10,2	běrnj. kruški	—	—
rěane „	10,5-11,0	10,5-11,0	syno, 50 kg	1,70-2,00	1,70-2,00
raps	—	—	rěana słoma	0,50-0,70	0,65-0,85
hróch Viktor.	23,0-30,0	23,0-30,0	pšeńć. „	0,80-0,60	0,80-0,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,0	17,0-19,0	jećna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Radio

Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A.E.G. atd. ku tuńše jara derje we wulkim wosewitym wobchodźe wot mjena wot 1805

Wołóženje pśi płaćenju!

Hudźbny dom

H. Jeremias

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 8

Běły barchent . . . . m 40 pj.

Wóskowany barchent 100 šěroki . . . . m 90 pj.

Copśe košle a kholowy Žołowe šaty, běłe a pśisane Gardiny, wulki wubj., tunjo Pśikrywy na diwany, blida a soły

Ida Erler w Budyšinje na rózku Zwonk. Lawskeje haśy 10

Z wužitkom

kupujśe pola mje sportske a tkaninowe wobleki, łupy, napśemokawe kabaty, tkaninowe a dźěćanske kholowy, Breeches-kholowy, štrykowe twory a wšo wóimjane twory za mužow, žony a dźěći

Jan Wenk

na Kotolskej haśy č. 10

Wjacy wěcy

5—6 króć wětše wobswětlenje blida abo ½ zalutowanje pruda. Hodźi so na kóždu lampu. Njekupśe podobne, bubjeńše wěcy. **1.50 2.— hr.** Wustajene we wukładnym woknje

elektriskeho wikowarja **PAUL**

w Budyšinje, Kěžorska dr. 14

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bělernje

na Garbarskej haśy 4

na Sprjewinej haśy 2

Wulki sofa

a špihelowa komoda (woprawdźita worjech), wulke jědźne blido a myjne blido na předań

na Carolaskej drózy 1,1

Njedźelu 6. decembra 1931 pop. w 2 hodź. so

w sudniskej korćmje

w Lejnje pola Bukec

60 dokh. hromadow lisćoweho dr'ewa

a 45 žerdźow 6/8 cm na přesadźowanje předawa

Hajniski hamt města Lubija

Wulke

hodomne předawanje

nowočasn. žonjaceje, mužaceje a dźěćaceje drasty

Mužace mantle	15,— 20,— 25,+ 35,— 55,—
Mantle za pacholow	10,— 15,— 18,— 25,— 35,—
Hólćace mantle	8,— 10,— 12,— 15,— 18,—

Knickerbockerske a dołhe kholowy w najnowšich mustrach

Mužace wobleki namakaće pola nas we wšěch barbach a płaćiznach

Jupy 12,— 18,— 22,— 30,—

Žonjace mantle we wulkim wubjerku a po tunich płaćiznach

Hólćace mantle	8,— 12,— 15,— 18,—
Jaki za kurjerjow	w nowočasnych barbach
Hólćace kholowy	2,50 3,— 3,50

Franz Mrsiny

w Budyšinje na Bohatej haśy 4

Nowe a tśiebane meble

a wutykane wěcy

kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenož na Hórnčeńskej h. 11

Teź na wotpłaćowanje

Dańće

předešćniki

derje a tunjo wot předešćnikowcho

Rudolph-a

jenož na Hauensteinskej haśy 4

Stajnje

ćelata a cźelćki

wot kruwow, kiž su w stadowej knizy zapisane

Bodenburg

ryćeŕkubło w Lipicu

Tunje zbytki (Reste)

za mužace a dźěćace kholowy, zymske jupy, kóžu do wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, walkowane nohajcy a pjasćowe rukajcy poruśuje

Auguste Wilhelm

Klamy pśi Butrow. wikach

Kóžki

kóždeje družiny kupuje po najwyšših płaćiznach a pśijima k bělenju

Hermann Erdenberger

wikowańnja z kóžkami na Zwonk. Lawskej haśy 54

Kedźbu

Jutśe sobotu na wikach poruźam

najl. howjaze mjaso

Tunjo! Tunjo!

K warjenju . . .—,65 —,75

za gulaš (bjez přidawkow) **—,85**

z pleca (bjez přidawka) **—,90**

Tschepitz

Stan na Hlownym torhošću

Kedźbu! Jenička składnosć!

Kupich wulku dźělbu

orig. Schladitz-kolow

luksusowe wuhotowanje jene **65.-** hr.

Jan Witek w Sćijecach

Generalny zastupjeŕ znamkow „Presto", „Wanderer", „Adler" a „Diamant". — Teź na wotpłaćowanje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnika 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živnjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja w banci hnydom, najpozdźišo da 48 hodźin płanje zwěsćene. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 283 Budyšin — Sobotu, 5. decembra 1931 — Bautzen Lětnik 90

Zakoń přećiwo politiskemu trašenju a přećiwo přisłodźerjam na stat

Pśiśi wuradźenju finanzowych ministrow němskich krajow wo nowym nuzowym wukazu je němski woborny minister **Groener** nowe kročele němskeho kněžerstwa pśeśiwo **politiskemu trašenju** radikalnych stronow pśiśiwopokazał. W němskim znutskownym ministerstwje je žo **w pśeśesenosći z krajnymi** ministrami pruhowało, z kajkimi srědkami by žo to mogło stać. S tychle rozmyslenjow je plan **wuskoč**, nowemu nuzowemu wukazej kontrolowaze postajenja **wo wobkedźenju brónjow** pśiśidźeć. Take kontrolla dyrbi by se sawjedźenjom konkrezije za brónjerjow skutkowitośicha ześinjeć.

Móžno **teź je, so žo zakoń pśeśiwo pśiśiłodźerjam na stat** nuzowemu zakonjej pśiśida. Tónle zakoń dyrbi postajenja pśeśiwo krajnej pśeradźe pśiśiwótśiś a wudospołnić. Němske woborne a němske znutskowne ministerstwo stej zhromadnje nagóiś sa to wudźěłałej. Němske justizne ministerstwo w tu khwilu tole praśenje na to pruhuje, hač žo tónle zakoń hodźi po postajenjach němskeje wustawy z nuzowym wukazom sawjeźi.

Němski seim so do časa njezwoła

Rada starśich němskeho śejma je komunistiśiti namjet na dožołowe swołanje němskeho śejma wotpokazała. *Tole wobsamknjenje je žo pśiśi nětśišich wobsteinoscach* mjes politikarjemi powšitkownje wozjawało. Sozialdemokratojo žebi njepśeśeja, so by žo śejm pśedy swołał, hač je žo nowy nuzowy wukas wozjewił. Wot jeho wopśiśijeśa w nastupanju sniženja mšdy a sozialneho samožerstwa budźe wotwisowaś, na kajke stejišćo žo sozialdemokratojo znapśeśeja kněžerstwa staji.

Socialdemokratojo zaso pola němskeho kanclerja

Sozialdemokratiśny sapółłanzy Breitscheid, Graßmann, Hertz a Hilferding su pjatk popołdnju znowa pola němskeho kanclera dr. Brüninga pobyli. Sa nowym nuzowym wukazom žo **wobhonimowśi**, su němskemu kanclerej **powěili, so je socialdemokratiska frakcija w němskim śejmje jara njespokojom ś tym,** so němske kněžerstwo pśeśiwo nazionalnym sozialistam dosć rasnje njepostupuje. *Teź na to je kedźbliwe cźinika, so maju wulke njedowěrjenje* pśeśiwo tomu, hač budźe kněžerstwo sobom mšdy a pjaciśny móz śiśiłeć. **Jeli so by kněžerstwo spytało, mjeńy dale śiśiłeć** a tohodla do tarifneho prawa wobsamknjenja, a jeli so by socialne samožerstwo wotwobrilo, **dyrbi so socialdemokratojo a dźěłaćerske fwjaski tomu ś rasnosenu napśeśiwiso stajiłe.** Němski kanzler je wotpohlady rostožił, kotrymž so němske kněžerstwo pśiśi nowym nuzowym wukazu wobźeź dawa. Ničo nadrobneho wo wopśiśijeću nuzoweho zakonja pak, kaž němski konzler praji, njeje so hišće wobsamkło.

Hermes rańšu pomoc kritizuje

W pośedźenju zhromadneho wubjerka němskeśatneho swjazka němskich ratarskich družśtwow (Raiffeisenkow) je president němskeśatneho swjazka nětśišeho němskeho ministra **dr. Hermes** sćěwórkt mjes druhim rjekł: Najcesćiše wuprubowanje mozy, kotreż ma družśtwowska kreditna organizacija wobstaś, je skutkowanje **němsko-ratarskeje pomozy.** Němske kněžerstwo je žo ś tym na strašny puć nastajiło, kotryż dyrbi na ratarske personalne kreditne organizacije **schódnje wuskutkowaś.** So bychu žo tele organizacije tuteje schódnje sminyle, je nuzne, so kněžerstwo wunjeźaznym a wudospołnjazym postajenjam pśichidamk dodo, ś kotrymž so sajimy měrjeźelow wobźeźe teź za družśtwa schlitaju. Wobźeje jara dyrbi žo wobmyślieś, so nuzowy wukas **cźeśe sapśichmnjenje do pśiwatneho samožerstwa** wopśiśija. Nunje sa rańšonoměnske ratarśtwo pak je nuzne, so žo pśivatne samožerstwo pśeśed sapśichmnjenjom wobarnuje. Schtodowanje njeje pśeśewiźeś, kotreż je žo hižo ś tym stało, so su žo lutowańske pjenjeźy wrócźo žadale a so je žo wśón kredit ratarśtwa sapowědźił, wobźeźe teź tworowy kredit pśiśi kupowanju pśichitupnych knujdłow, maśinow, žytwy atd. Khutne wobmyślenje dyrbi žo teź pśeśiwźiwe kněžerstwowym planam wupraśiś, po kotrychž dyrbja žo ratarśtwy dokónjaś teź w němśkich krajach swonka rańšoněmśkeje pomozy pśeśed jich měrjeźelemi schkitaś.

Štyri pjenježki město pjeć pjenježkow

Němske kněžerstwo chze w dowidźinym cźasu pjeć pjenježkowsti pjenjes ś wobkhada wótaś a město njeho schtyrjipjenježkowsti pjenjes nabiś daś. Sa tole pśichemńenjenje su žo rozsudźili, so by žo lud nawuźił, ś pjenježkami liźiś a žo ś tym na lutowanje śwucźiś. W Saksej je hižo raz koprowy schtyrjipjenježkowsti pjenjes dołhi cźas we wobkhadźe byk. Wón bješe žo, hdyž běchu sakiśkeho kuriwjercha Augusta Sźehneho a *połśiśkeho* kraja wustwoiłi, bił, a tohodla jemu w Sźerbach „połak" rěkachu. Pśeśed 55 létami bješe wón hišće we wobkhadźe. Po sawjedźenju dezimalneho systema je žo wón śhubił. Sa dołhi cźas bě žo wón *tak* wotpośimał, so wopon a pišmo na nim njebeśćhej wjazy śpóśnaś.

306 milijonow njedostatka pola němskeje żeleznicy

Wudawki němskeje żeleźniśy sa wobkhadowe wobźeźe su žo w oktobrje 1931 powśichitkownje we wyšnokosći pśedpokazbow měźaza dźerźałe. Jako pśicinoscht sa němśtí stat k reparazijam je žo 38 milijonow hriwnow wotedało. W oktobru je žo 71½ milijona hriwnow wjazy wudało, hač žo dołhody wucźiśnike. Wśicho hromadźe su wudawki sa prěnje dźeśaco měźazow wobkhodneho léta wo 306 milijonow wjerśne dyźi dołhody byke. Personalowy wobstaik je žo ś pśicinjenjom nakwilnych dźěłaćerjow we wudźerźenju żeleźniśy na 675 681 (pórnjo 674 958 léto pśedy) powjeźiśi.

Hensel chce dźěło zastajić

Najwjeśa němska dźěłarnja lokomotiwow Henschela a Synn w Kasselu je pola kněžerśtwowego pśesidenta wojśewika, so 31. decembra 1931 wśicho dźěło sastaji. Namjet žo na to sałožuje, so dla maleje licźby kśakankow njeje móżno, hospodarśiś ś dźěłarnju ś dźěłu hotowa wostaje a próśuje žo, so by mohła snowa dźěłaś, jeli so bychu žo wudawki ś dźěłom trochu wurunale.

Wjednitśiwo dźěłarnje je na napraśenje wotmołwiło, so žo we sajimje dźěłaćerjow a sastojnikow nadźija, so powśichitkowne hospodarśe rozwiće dowoli, ś dźěłom bórzy sako sapoczeć. Podawanje narunańśkich dźěłow a porjedźenja žo njepśetertnu.

W dźěłarni Henschela a Synn je na pośled 1700 dźěłaćerjow a 450 pśichistajeńcow dźěłało.

Rozpuščenje sejma w Durinkskej so wotpokazało

Pjatk wjeczor su w durinkskim śejmje namjet na rospuśćenje śejma wotpokazali. Sa rospuśćenje sće bě žo jenož dźěwaś hłosow kommunistow, nazionalnych sozialistow a němsonazionalnych namakało. Po wustawje by snajmjejšća 27 hłosow trjeba było.

Pśiśed wothłosowanjom běchu žo do wótreho wurěcźowanja dali. Hdyž wjednik nazionalneje sozialistiśneje frakcije, sapółłanz Sauckel, praji, so pśichistojmy dźěł němskeho luda w Hitlerowym lěhwje stejł, so w śejmje, pśechde wšém na prawizy, bo rosćłobjeneho wołanja dachu, cźehoždla dyrbjeśe žo pośedźenje pśechetorhnyć. Rada starśich wobsamknu, **Sauckela na pjeć dnjow** se śejmišćich wuradźenjow wusamknyć, dokelž bě se śwojej rěcźu druhe strony na hrube waśchnje śpśichwódźił.

Dr. Best njesmě w Sakskej rěčeć

W Kamjenicy dyrbjeśe pjatk wjeczor w zhromadźiśnje nazionalnych sozialistow śpiśał Bozheimišeho dokumenta, dr. Best, rěčeć, hačrunjeź je wjednitśiwo jeho strony wuraźnje prajiło, so je žo jemu kóžde politiske wustupowanje sakałało. Sakski minister znutskownych naležnoscow je zhupinenu wjednitśiwu nazionalneje sozialistiśneje strony tohodla sćełił, so žebi njepśeśeje, so by dr. Best śjawnje wustupił. Jeli so bydu Hitlerjo w Kamjenicy njedźiwajźo toho śpytali, dr. Bestej rěcźeć daći, by minister pśeśiwo tomu se sakańuju sakrocźił.

Wśchódne puki mjes nazionalistami a němskostatnej khorhoju.

Hdyž pśichiłuchnichu němskostatneje khorhoje wutoru se žudnistwa w Hannoverje dźěchu, žo do nich nazionalni sozialistojo ś pukami dachu. Pśichi tym jeneho njewobdźělenego metallowego dźěłaćerja k seni porasychu. Jemu nop rosbichu, so dyrbjeśe žo do khorownje dowjeśeś. Tśi wobźoby su žo teź pśeśiwźiwe kněžerstwowym planam wupraśiś, po kotrychž dyrbja žo ratarśtwy dokónjaś teź w němśkich krajach swonka rańšoněmśkeje pomozy pśed jich měrjeźelemi schkitaś.

55 kommunistow w Recklinghausenje sajeli.

Pjatk wjeczor je žo policija w Recklinghausenje njenadźijo do sale jeneje korczmy dobyła, hdźež podkrjeźne wjednitśiwo kommunistiśneje strony kuriwucźowazy kurzus wotmětwasche. Policija hromadu podkładnych wózow sebra a 51 wobźobow do policajskeho presidia wotwjedźe.

Nadpad na socialdemokratiskeho redaktora

Kaž je „Münchner Post" dźěliła, staj wulkaj kylnaj muźej w nozy k pjatkej samolwitemu redaktora „Münchner Post", Marcźina Grubera, pśichi šaftanśćeju dróhowje żeleźniśy w Sendlingu wot sady nadpadnyłoj. Jeho k semi stłóčiwšchi, fu jeho ś tupym instrumentom do wolbliźa bikoj a jemu lewe wóźko a delnje cźeleśno cźeśko ranili. Nadpadnikaj staj potom cźeknyłoj. Gruber je na to hišće moht do swojeho wobhydlenja docźampaś, hdźež fu lekarjo kylne šaftwanjenje pśichi lewym wóźku a pśichi lewym delnim cźeleśu swóźeśili.

W świšu ś nadpadom „Münchner Post" wo nazionalnych sozialistach rěcźi:

Cźeśke khłostanje.

Schtyrjoch dźěłaćerjow, kotśiž běchu žo w Hamburgu w měrzu do tukoweje pśechdawarnje nawabili, mějachu pśechdawarnje cźeśko ranili a tworu rubili, fu wurjadnje cźeśko khłostali. Jeneho wobśkodźeneho ke khłostarni na dźeśaco, druheho na dwě lěcźe a tśeśeho na pjeć lět šaśudźichu. Schtwórty wobkorźeny, młodostny pósełnik, ma pjeć lět jastwa wotpokazowaś.

Němśkaj torpedowaj cźołmaj w Baltiskim morju do žo sraśkoj.

Pśichi rěšenju ś torpedami staj žrjedu wjeczor torpedowjkaj cźołmaj „Falke" a „Albatros" w Baltiskim morju do žo sraśkoj. Wobej łódźi, kotrejž stej žo hakle po žiwotowej wójnje natwarikej, stej žo wobśchódźiłej, „Falke" na pśedku, „Albatros" na hornjej kubi. Cźołmaj staj žo do Kiela wrócźiłoj, po byśchtaj žo w arsenalu wuporjedźiłoj. Wožobu njejsu žo pśichi sraśenju sranike.

Stejišćo Polakow přećiwo němskim zastojnikam w Hornjej Slezyskej

Więcejorno-pólśke towarśtwo a kněžerśtwowej stronje blisko stejaze powołanjowe swjaski su wójnowdźe wobsamknjenje pśechepodake, w kotrymž žo žada, so **bychu žo wschitcy němscy statśenjo ś dźěłaćerjow pólśkeje Raiśneje Schlesyskeje puśchili,** dokelž Pólśka wot nich ani hospodarśeńu ani techniskeho wuźitka nima. Dele mogu samo rosnuśenju dźěła a sniženju wudawkow sadźěwaju. Wone su i najwjetśiskeho dźěła w nawjedowazych saftojnistwach a **politiki wiliw** wukonjeja, **dokelž** móža dźěłaćerjow po śwojim wuźadaju pśichistajeć a puśchćeć. Dokelž teź **nakupowanje** w jich ruzy leźi, móża na pólśkich pśechupach a pśechemyślnikow cźišćeć, so žo eśi jich politiskim žadanjam podźěłuju. Stónćeźe je jich kupowarska politika tajka, so žo **dowos ś Němśkeje njetrjebawschi powietśa.** Pólśke więcejornokrajne towarśtwo a njenowaite powołanjowe towarśtwa tohodla žadaju, so bychu žo nenjży statśenju puśchćeli a so bychu žo ś Polakami narunali.

Pjatk popołdnju tutón namjet w sozialnej kommisiji na dnjowym rjedźe stejeśe. Pólśi sapółłanz Korfanty je ś wótrymi głowami pśechećiwo namjetej wobrocźi. Hdy bychu w pólśkej Hornjej Schlesyskej 2500 němskostacźanskich dźěłaćerjow a sastojnikow puśchćeli, ły śrach nastał, so bychu 5000 pólśkostacźanskich dźěłaćerjow ś industrije němśkeje Hornjeje Schlesyskeje puśchćeli.

Sastojnjer wójwodstwa na to wotmołwi, so žo wójwodstwo sa to njesajimuje, so pólśki statśenjo w němśkej Hornjej Schlesyskej dale dźěłaju, dokelž jako wopor pśechenemźenju pśichipadnu.

Policajskeho majora Levita do Gliwizy pśeśadźili.

Policajskeho majora Levita w Barlinje, kotryž je žiwoje pśeśeźiwiśniwo pśeśeśiwo republiku był a sastojnistwu słužbye sjawnje pokazował, su do Gliwizy w Hornjej Schlesyskej pśeśadźili. W pośledźnim cźasu bě wón wospjet ludźi, kotśiž běchu po stónćenju zhromadźiśnow pśichiwóźowarjam republiki pruskim ministrom a republiku śławn wuńjeźli, da kaźenja sjawneho měra sajeć a na policiju k pśeśeśiwśiwenju dowjeśeć dał. W pośledźenju

fanskowoho ministerstwa zu ho rosfundźili, so dizziplinarne jednanje pschećiwo njemu njeſawjedu, ale so jeho ſ Barlina na ſdalene měſtno pschešadža.

Saso dweju ſpionow w Polskej wotprawili.

Kjholstanski žid w Grodnje je ſchtwórk dweju Běloruſow, Lukaſchyka a Gonczarnka, dla ſpionaže ſa Ruſku k ſmjerći ſaſudźił. Dokelž jeju ſtatny preſident njeje wobhnadźił, zu jeju pjatk rano wotprawili.

Wothłoſowanje wo wužiwanju alkohola w Finſkej.

Preſident finſkeje republiki je ſejmej ſakonjowy naſcěſt pschedpołożił, po kotrymž ma ſo wo ſakonju wužiwanje alkoholiſkich napitkow ſakaſajmy, ſmowa wothłoſowaſ. Sdobom dyrbi ſo wothłoſowanſ, hacž ma ſo piwo a wino ſ mjenje dyli 12 prozentami alkohola wutwaſaſ, mjes tym ſo dyrbja druhe alkoholiſke napoje ſakaſane woſtaſ.

Nacionalni ſocialiſtojo w Italskej

Parizſki „Matin“ ſ Florenza powě, ſo ſtaj tam němſkaj nazionalnaj ſozialiſtiſkaj ſapołožlanzaj Nienland a Strieder w ſjawnej, ſhromadźiſnje wo ſaſadach Hitleroweje ſtrony a wo ſamſkach pschichodnieje Němſkeje rěcžaloj.

Franclin-Bouillon wikowańſku uniju pſečiwo Němſkej poruča

Franzowſki ſapołožlanz Franklin-Bouillon je pschi jenej hoſcžinje ſaſo ras wo Němſkej rěcžał. Franzowſke kujeſerſtwo je namotwił, ſo by ſo ſiwojeje koudzjageje njepłódneje politiki wſdała a ſkónčnje Němſkej a je pschedawſchim ſwjatkarjam Němſkeje **ſtuknuwy plan** porucził. Němſka by dyrbjała, kaž nětdy Franzowſka, wotpłaczaju pokkadnju ſakoſcž. Na tajke waſchnje by ſo Němſkej mohło poradźeć, ſa dźeſaſ abo pjatnacže lět ſiwoje 210 miliſardow frankow dołha ſapłaczeć.

Hdy bychu Hitlerjo, kotriž po měnjenju Franclina-Bouillon a bórſy po němſkeho knjeſerſtwa pschiſku, ſo winowatoſcjow Němſkeje njedźerželi, potom bychu ſo Franzowſka, Jendželiſka a Amerika dyrbjale do

wikowańſkeje unije pſečeciwo Němſkej

ſjednoćiće. Tónle plan by pak mohł jenož wuſpěſchny być, hdy bychu ſo franzowſke politiſke ſtrony a franzowſki lud kaž 1914 do narodneje unije ſjednoćile.

Marš hłódnych do Washingtona

Policija ſwjaſkowoho města Waſhingtona w Sjednoćenych ſtatach pokrózuje Ameriki a tajna ſłužba Běłeho

Nowy bolhařski póſlanc wopyta k nastupej němſkeho preſidenta. Dr. Pomonow, nowy póſlanc Bolhařskeje, wopuſća palac němſkeho preſidenta, kotremuž běše wón ſwoje wobkrućeńſke pismo přepodał.

doma wſchě pschihoty cźinitej, jo wſchitej ſo pondźelu, dźeń wockwerjenja kongreßowych wuradźenjow, ſo wocžakowaneho „marſcha hłódnych“ ſe ſrjedźnych wjeczornych ſtatow dowobrołej. Wobdźělnizy na tymle cźahu ſo ſ nakładnymi automobilemi pschiwjeſu. Demonſtrantow drje do města puſcheja, tola wohmeſto, w kotrymž Běły dom leži, ſo jim kruce ſaſorje.

Statny přewrót w San Salvadoru

Zyle njenadźijcy je ſo ſtatny pschewrót w San Salvadorje, w republiku ſrjedźneje Ameriki, ſtak. W nozy k ſchtwórtkej ſo nadobo ſpěchařſky wojaſy ſ wjednjſtwom pryedawſcheho nameſtneho preſidenta Martineza do hłowneho města nawalichu a ſo jeho bórſy po krótkim kutym wojowanju, kotrež zyłu nóz trajeſche, ſmozowachu. Statny preſident Araujo je pryedy tohodo ſo ſuſodneje Guatemale cźeknył. W měſcže nětkole měr knježi. Nowi mózarjo **wojeńſki direktorium** ſ Martinezowym pschedſydſtwom ſeſtajeja.

China ſwoje wójſko w Mandźuſkej posylnia

S **Tokia** ſo 4. dezembra powě, ſo ſo pschezo wjazy chineſkeho wójſka pola Cźinczawa ſhromadźuje. Tež pjatk je wjele panzerowanych cźahow pſches Shanhaikuan po puću do Cźinczawa jěło, kotrež wſchě wojakow wjeſechu. W Tokiu w papjerſchenym pożwinjenju chineſkeje fronty w połodnjiſchej Mandźuſkej ſnamjo ſa to widźa, ſo jednanja w Nankingu, po kotrychž dyrbjeſche ſo chineſke wójſko ſa wulku murju wróćo ſcźahnyć, njeſtaj wuſpěcha měte.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 5. dezembra 1931.

— **Wa wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 733, hygrometer +1, thermometer w nozy —1. Wuhladn na hubjene wjedro. — Wjedro je ruce ſwój ſymſki ras ſhubiło. Sſyzna wyſchina nad raniſchej Europu je ſo k połonju wothaſiła a na naſche wjedro dale njeſtutkuje. Sa to w połnozy ſo nimohłoze nižiny naſche wjedro wobſtrožuja. Se ſwojimi wubłžkami cźahnu pſches naſche ſtrony a pschihotuja nam torhaty a ſcherjaty poczaſ. Dokelž pak pschipławej ſymſkich powětrow ſ połnozskich łodowych morjow ſadźewaja, je poſa naſ mily poczaſ. Po měnjenju wjedrałnjowu nam tukhwiła nowa tyma njebrohy. Naſch wjedrawuſtojny julije njedźelu ſaſo tyſne wjedro wocžakuje, pondźelu a wutoru boji ſo deſchcžowanja abo ſněhowanja. Potom nadźi ſo tyſnohe wjedra hacž do kónza tydźenja. Pjatk a ſobotu po jeho měnjenju najſterje ſaſo ſymniſchi poczaſ ſaſtupi. — Jutſje, druhu njedźelu ſwjateho adventa, ſchadźa ſłónčžo 7,48 hodź. a thowa ſo 3,52 hodź. Měſaczk ſchadźa na tanje 3,53 hodź. a thowa ſo popołdnju 1,51 hodź.

Wujo, rujo, hrimotajo

ma ſo wětr do ſpěcha! To dźenſa woprawdźe trjechi! Njama ſymiczka je ſo ſhubiła a je ſchwilowanym dešchcžom njewěrliſch ſhori ſkoro kroczele ſ domu. To ſo mjenuje wjedro hodowinka. Je ſkoro tak pſchemėnjaze, kaž naſche zyle tukhwiſne położenje. Na jenej ſtronje ſo wocžakuje natwar, na druhej je ſpěchowaſcu wětra ſo torha. Tola pſcheli bychmy ſo ſmajmjeńſcha pschijomaty hodowinki, kiž dari dźěcžom njeſpełe, łymam pschikrywy a wſchěm tradazym hiſcheze ſnjeſkliwu ſymu! Cźežemy ſo nadźijcz teho pschijomniſcheho pſchemėnjenja, pschetož ſwjeczimy hakle druhu nedźelu adventa, kiž nimo ſwojeho wobkullazeho ſboża pak počzina nam tež połſedne trochſki wulwiſdacz ſe ſaka ſa hodowne błido. Rumpodich je létha khudy a tuž dyrbi łóžow ſobu pomhacź — abo ſo ſ mjeńſchim darom ſpotkacź! — Dujcze wětrez hółzy nam běły ſnježk do kraja, jo by był ſboże ſymſkoty raja!

*

Wjedro přichodneho tydźenja

Budże mile a deſchcžikolte.

W połſednim tydźenju bě ſo pręni krócz kruta ſyma ſadobyła do ſrjedźneje Europy. W naraniſchej Pruſkej a Schleſiſkej bě hižo ſaſchły tydźeń thętro ſmjerſko. W nozy k nedźeli dobywaſche ſo potom ſymny powětr ſ Ruſkeje dale k wjeczorej, tak ſo ſapoczatk tydźenja hacž k Łobju wſchudże hižo kruta ſyma knjeſeſche, kiž ſo w naſtupnej nozy hiſchcze ſhórſchi. W Gliwizach a Schcžeczinje bě ſamo —13°, w Drježdźanach —12°. Jenož we wjeczornej Němſkej bě ſo tej połnđźenu hiſchcze doſcź cźopło, bě tam ſamo +8° a +10°. Wutoru bě tež w Saſkej a Schleſiſkej hiſchcze pomėrnje cźopło, po tym ſo bě ſo cźopły powětr do kraja ſadobywał.

Szyła bě worſchta ſymneho powětra nad ſrjedźnej Europu thętro cźeńka. Tohodla ſo tež iwjerſchny cźopły powětr ſnadnje ſaſo k ſemi pſchedobu. Symna wyſchina nad Ruſkej ſo potajkim pola naſ wjazy połnje wuſkutkowacź njemożeſche.

Roſſudnu rólu hrajachu we wjeczornej, ſrjedźnej a ſewjernej Europe wichory, kiž nam ſchtwórtk pschiwjeſechu cźopły powětr. Na britiſkich kupach mėjachu pschi deſchcžowym wjedrje hižo ſaſo 10—12° cźopłokty a tež we Standinawiſkej wjazy njemjerſnje. Cźopły powětr ſo dale dobywa do ſrjedźneje Europy a nam najprjedy pschinjeſe mutne a deſchcžoſte wjedro. Hacž hiſchcze dalſche wichory ſcźahuja, njewěmy, ale najſterje tomu tak budże. Tak je nimale wuſamotnjene, ſo ſaſo ſyma ſo nawali. Wjedro najſterje woſtanje dale mile, mutne a deſchcžoſte.

*

— **Dźeżnińſke witi.** Butra płaczeſche 75 pj., jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., hušy 70—75 pj., kury žiwe 60—65 pj., ſarčane 80 pj., kawoſki 90—100 pj., hołbje 60—75 pj., cźeſnjowy kał 8—10 pj., běły 8 pj., hrochty 15—50 pj., rjetkeſ 10 pj., tłuſte fórki 8—15 pj., zybła 10—12 pj., morchej 12—15 pj., kohrabi 10—15 pj., radiſki 10 pj., jabłuka 5—15 pj., kruſchwy 5—12 pj. a worjechi 40—60 pj., ſelleriı 12—15 pj., bėrnu 10 puntow 25—28 pj., mėd 1,40—1,70 hr., tany woſij 1 hr.

— **Hodowne ſpėwy a hodowna hudźba pſchi Bojadźi-ſowym ſchtonje na Mjaſowym torhoſchcu.** Tež létha je Budyſke mėſchčanſke ſarjadniſtwo na Mjaſowym torhoſchcu ſtajiċi dalo Bojadźiſcžowy ſchtonſa ſa wſchitkich. Wulki ſróżtny ſchtom wodnjo je ſwojej ſelenej jehlinu a wjeczor ſe ſtani ſwėżkowy ſwjeżela wócžko a wutrobu. Każ hižom w minjenych létach, tak ma ſo tež létha na mnohich wjeczorach hodowny ſpėw a hodowna hudźba poſtiċiċ. Plan poſtiċenjow, kiž nam pschedleži, je ſeſtajeloważy: Schtwórtk 10. dezembra we 8 hodź. ſpėwa mużſke ſpėwne towaſtwo; njedźeli 13. dezembra w 7 hodź. ſpėwatej rjemjeſlniſke ſpėwne towaſtwo a ſpėwne towaſtwo lokomotiwnikow; ſrjedu 16. dezembra ½8 hodź. je poſtiċenje ſpėwneho towaſtwa „Sängerluſt“ ſe ſónſkich thórom a konzertowym a dźiwadłowym orcheſtrom; ſchtwórtk 17. dezembra ½8 hodź. ſpėwa ludowa ſpėwna akademija; pjatk 18. dezembra we 8 hodź. wuſtupi mużſke ſpėwne towaſtwo „Sängerbund“ a Swobodne ſjednoċeńſtwo nėmſkich wojeńſkich hudźbnikow; njedźelu 20. dezembra w 7 hodź. ſpėwa Nietzelowy mużſki khor; pondźelu 21. dezembra ſpėwa dźěċzacy khor Lutherowe ſchule; wutoru 22. dezembra w 7 hodź. wuſtupi konzertowy a dźiwadłowy orcheſter a ſrjedu 23. dezembra we 8 hodź. kapała II. batl. ſakſk. pėſcheho połka cźo. 10.

— **Mėſchčanſke Dźiwadło.** Dźenſa ſobotu pop. ½4 hodź. wotpėtuje ſo kraſna baſka wo kralu Knaggerichu. Mjeċzor ½9 hodź. pschecſtaja ſo połſedni króċz wulki tryſtowy wuſpėch „Mſchtrſli pſaſcżora“. Njedże a ſlušcha operecże „Każ nėhdy w mėſi“. Wona pschedſtaja ſo pop. ¼4 hodź. a wjeczor ½8 hodź. Popołdnſke pschedſtajenje je pschedſtajenje ſa zuſyh po ſtuſchenych płaczińſach. Pondźelu pschedmjedźu ſo połſedni króċz opereta „Holſandſka ſónka“ ſ knjeſom direktorom Szyguſu we hłownej róle. Wutoru a ſrjedu wotpėtuje ſo wulkotna wuſpėċhna wuſpėlohra „Kotnſpokus“. Pschihotuje ſo opereta „Tſjo muſkeljerjo“.

C. Bulwer:

Poſlednje dny Pompeji

Roman.

35] (Pokračowanje.)

Nobilior pak ſpopadny ſ wróċoſdźerjanym ſchkitom wuſtojnje ſtork, kiž budźeſche hewak ſtrachny był. Biżeru woseju jėdnju běchu doſpołne ſawrjene, ale hłowa wołta tola ſ hłownym ſamėrom nadpada, a Nobilior, kiž nėtko ſwojeho konja niż ſ mjeńſchej wuſkojnoſcžu jako jeho pschecźiwnik wobroċeſeſche, napraſi ſwoju hlebiju runje na nahłownik ſwojeho nje ſcheċzela. Berbiz połċžhny ſwój ſchkit, ſo by ſo krył; wótroſładazy Nobilior pak wuži tutón wokomik, ſo by jemu ſwoju bróń nahle do wutrobna ſtorcžił. Berbiz ſkablaſche a padże.

„Nobilior, Nobilior!“ wyſkaſche lud!“

Pſchiſkladowarjo njebėchu ſo hiſchcze ſurowym myſlam roſbudźili a daſwachu ſmamjenja ſmilnoſcže, hdyż pak ſo ſaſtojniży areny pschibliżowachu, widźachu, ſo nitkoſcž bė pschepoſdże pſchiſchła — wutroba Galliczana bė pschekłota a jeho wócžko ſlemjene.

Běchu nėtko ſcheſcže wojowarjo w arenje: Niger ſe ſwojim ſakonu pschecźiwo Sparej ſe ſchkitom a mjeċzom, Lydon a Tetraides, kżdyż jenoż ſ grekiſkim ceſtom wobroċenjeny, a diwaj gladiatoraj ſ Roma, żyle do worzła ſawalenaj a ſ wulkimaj ſchkitomaj a kónċžoitymaj njeċzomaj wuhotowanaj.

Na prėnje ſpohladnjenje mużeſchtaj lėdy diwaj wojowonikaj ſa ſebje mjenje pschihódnaj byċ, hacž Lydon a Tetraides. Hdyż poſlednjiſchi ſe wjeſchi njełe hacž Lydon, **to ſda ſo tola wjele bóle ſoſwality a myſchkojity byċ, Lydon pak jara rjany a runomėrnje twarjeny.**

„Běr ſo na kedżbu!“ wołaſche Tetraides, ſiwojemu pschecźiwnikej pschjeżo bliże na kożu jėdżo, mjes tym ſo tón ſo bóle wokoło njeho wjerċzeſche hacž wróċoſtupaſche. Lydon poſłada jenoż ſe ſaſpėċzom. Tetraides dyrì, bė to każ ſmok kowarja na nakowadło. Lydon padże nadobo na koleni, ſmok dźeſche nad jeho hłowu nimo. Wón w ſkoku ſaſo poſkoczi a dyri ſwojeho pschecźiwnika ſ wotmachom do wutrobna. Tetraides ſatkaſa — lud wyſkaſche.

„Ha! Hlej kak ſo ſaſo ſhrabje!“ rjekny Klodius, „wón je Lyonej raniżo nadrėł. Prawje tak, Tetraides!“

„Ale Lydon njeje hiſchcze ſmużitoſcže połhył“, rjekny Lepidus. „Kak derje wón wudżerži. Hlej, kak wuſkocżnje wón tammnmaj ſyłmymaj pjatſcżomaj ſo wuwinje, to jow, to tam ſkakajo — pschejo wokoło ſwojeho pschecźiwnika ſo wjerċzo — ach, wbohi Lydono! Wón bu ſaſo trjecheny. — Schto? Lydon popuſchcżuje? Pſchi bohach, wón leži na ſemi. — Nė, ſaſo je na nohomaj! Pėtny Lydono! Tetraides ſo wótſje ſmėje — wón na njeho cźeri.“

„Blaſeń! — jeho ſbożo jeho ſaſlepja; wón dyrbjał wobhladniwiſchi byċ. Lydon ma wocži każ wyh!“ bórbotaſche Klodius mjes ſubami.

„Ha, Klodius! widżiſch-li? Tetraides ſkabluje! — hiſchcze ſmok — wón kiwka — wón pada!“

„Lydon dobywa. Kak wón jeho pſchecżeżhuje! Tutón ſmok na ſpanje budżeſche wola poraſiſ — wón njemożeſche ſo wjazy hibaċ.“

„Widżiċże jeho won!“ wołaſche editor Panża, „a dajċże jimaj bronidła a mjeċzaj.“

Po nėċžko mjeńſchinach wróċzejchtaj ſo faſtojnikaj, kiż bėſchtaj gladiatora wunjeżloj, ſ ważnymaj wobliċżomaj wróċžo. Wonaj ſtrachowaſchtaj ſo wo jeho żiwjenje; wón njebė ſmanty, nėtko ſaſo na arenu ſtupiċ.

„Potom wſmiċże Lydona“, prajeſche Panża, „ſo by wón mėżko prėnjeho gladiatora faſtupił, kiż budże pschewinjeny.“ Lud myſkaſche tutomu poſtajenju pschipoſnaċże; potom bu wſchitko ſaſo cźicho, dóniż trompety njeſakłinacżachu. Schtyrjo wojowniży ſtojachu ſebi hrożo ſmapschecża.

Stary nan Lydona njeběſche ſo, najebacź to, jo ſo jemu jako tichejſcżanej tajke pschedſtawjenja pschecżiwjachu, pſchi ſwojim nutrnem dźělbraċżu ſa wożud ſwojeho ſyna, wabjenju pschecżiwjeċz mohł, tohornuja do amphitheatra pſchiċż. Wożrjedź dźiwjeho pöbła njewidźeſche a njeſłyſchjeſche ſtary cźłowjek niċžo, hacž ſchtoż ſo na jeho ſyna poczahowaſche. Ani ſmuka njeběſ ſ jeho erta pſchiſchcżo, hdyż dwójzy ſwojeho ſyna padacż widżeſche; wón bė jenoż bóle wobleżnił, a jeho ſtawy běchu tſchepotale. Tola hdyż jeho dobywacż widżeſche, njemożeſche cźichi wubuch wjeſołoſcže potłoċżiċż.

„Mój duſchny ſyno!“ wón prajeſche a trėjeſche ſebi ſpiły ſ wocżow.

„Że to twój ſyn?“ woprajſcha ſo pachoł k prawizy Nazarenſkeho, „wón je ſo derje dżerżał, ale wjeſch, ſo ma ſ prėnim dobywcżerjom ſo mėriċż? Nėtko proſch bohow, ſtarzo, ſo njeby żadyn ſ Romjanow ſ dobywcżerjom woſtał abo dożyła hobr Niger.“

Stary cźłowjek ſo ſaſo ſydny a pokry ſwoje wobliċżo ſ rukomaj. Schto ſo nėtko tam deleka ſtawaſche, bė jemu wſchitko jene; jeho ſyn njebė mjes wojowazynni. Ale Lydon dyrbjeſche mėſtno prėnjeho pſchiwinjaċż, kiż bu porażeny! Tale myſkl ſbudźi ſaſo jeho wcżipnoſcż, wón poſkoċži, nakhi ſo bóle a ſcżehowaſche ſe ſtyknjenymaj rukomaj dalſche pokračowanje boja.

(Pokračowanje ſcżehuje.)

Předženak

je błyšchał, so někotři na knjeza Janaka tukaja, so wón tutu reklamu pišja. — Pšchedženak žeby njedy myślił, so je tajich hłupych ludźi. Cźerpi k. Janak na wić? *Mr. knjes Janak dorosćenu dźowćežičku?* Reklamu pišja tola Pschedženak sam, kaž kóždy krawz swój kabat khwali a kóžda schwalcza swój schwejoch! — Hdy by knjes Janak mógł, kaž wón chze, by protyku pschedał za 1—2 hr., a niz kaž je stary Pschedženak to hižo wot wjele lět snuczeny, za jenož **60 pjenjezkow.**

Liturgiska nutrnosć w Michałskej cyrkwi

Njedźelu 13. dezembra, 3. adventa, poćitcźi po Sserbach žławnje snata spěwna kupka „Lumir" swoju 3. liturgiśku nutrnosć w Sserbach. Tón krótcź je žeby Budyschin swukraka. Chze pod nawjedowanjom naschcho wulzo sakłužbneho mischtra Bjarnata Krawza se swojim bohatym programom nabožnych spěwow a hudźby hodźinu hłuboteho duchowneho natwarjenja pschihotowacź. Sserbja Budyschina a wokolny tuto poćitcźenje wjesce witaju a teź liturgiśti nješchpor bohacze wopytaju. Kotrjż pak njedźelu, hdyż žu wobthody wotewrjene, teź tak do Budyschina pschińdu, njech tola nieskombja, nutrnosćz w Michałskej zerkwi wopytacź. Kóždy Sserb a kóžda Sserbowka dyrbiała žłyschecź spěw a hudźbu naschich prózowarjow. Nješchpor zapoczińje so popołdniu ¼4 hodź. a traje hacź nědźe do 5 hodźin. Programu žu hižo někto w Sserbskej kniharni w Sserbskim Domje po 50 pj. dostacź.

— **Na Budyśko-Kumwałdskej pólstowej cźarze** dyrbitai na połnt wosai 7 (20,12 ł Budyschina) a 8 (21,12 ł Kumwałda wot Sakkeho Doma), kotrajż běchtej dotal jenoż za njedźelu postajenaj, pschichodnje teź wutoru a žrjedu jězdźicź, pśeni ras 8. a 9. dezembra.

— **12 prozentow dividendow pola Budyśkeje piwarnje.** Kaž žo pische, namjetuje jariadnistwo Budyśkeje piwarnje a ślodarnje akt. tow. (wulkeje piwarnje) ke generalnej zhromadźiśinje, kotraż je na 21. dezember t. l. zwołana, 12 prozentow dividendow k rozdźelenju. Leni rozdźeli žo 17 prozentow dividendow.

— **Pschestajenstwo:** pschi wośchkrocźe. S deschczom we noch k pjatkej nasta na dróhach wośchkrot. Mnohi leżownoscźerjo pak jón njewowkrótbowachu a wjeł njenaždypachu. Posijśa hischcze tak na to kedźbne cźini, jo wona pschecźiwo taźtim kondźakam pschichodnje rasnje ł khłastanjom zakrocźi.

— **Ssb. žiwjenje wsak.** Sanźdźenu nóz je žeby tudomny 51 létny kowaź we swojim bydlenju na Fabrikkej dr. ł plunowym zajźdźenjom žiwjenje wsoł. Cźežke muśże žu byle wjecźa ł pschicźinom k tutej śmjerśi krocźeli.

— **Budyśke haptyki** žu wschednje dny hacź do 7 hodź. wjecźor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nozu ślužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoż jena haptyka ł mésacźnym wotmenjenjom. W dezembru je to Dwórnischcźowa haptyka na Bismarckowej dróhy.

S **Dźenikez.** Ssu halle někto pytli, so je žo na tudomnym kuble pośledńje dny paduschtwo stako. Pobrachowachu tři nowe pośledźicźa, kótuchowny mantl atd. Schkodowany, kajes Dreßler, paduschtwo policiji wosjewi. Budeśeczanski hłowny straźnischtr Lenk naležnosćz pschepytuje.

S **Kotez.** Pschi śtótliczenju 1. dez. naliczichu w 54 domach: konja młódscheho léta 1; koni do dweju lět 0, do tśioch lět 0, śtioch hacź pjeć lět 0, pjeć hacź dźesjeć lět 10, starschich hacź dźesjeć lět 13; howjasehо stoku žónskeho splaha: niże 3 měsacow 11, 3 měsacy hacź léto starych 16, léto hacź 2 lěcze starych 17, dójnych kruwow pysches 2 lěcze starych 76, cźehniwych kruwow 53; bycźkow niże 3 měsacow 2, 3 měsacy hacź léto starych 6, pysches léto starych 1; wurěsanych wołow pysches 2 lěcze starych 3, léto hacź 2 lěcze starych 4, 2létneho 1. Howjadłow naliczi žo dozpka 184. Swini naliczi žo 243, ćoźow 90, huś 156, kacźkow 42, kur 642, młodych kokoschow 40, krutow 11, kułow 92, pczołazych kokczow 34 a pśow 26. — Liśćiny k sapiśowanju za ludowe požadanje žu hacź do 15. dez. wot 11 hacź 1 a wot 5 hacź 8 hodźin na gmejnskim hamcze wupołożene.

S **Rakez.** Wot pondźele wjecźora we 6 hodź. je žo 19-létny błepy korbaŕśi wucźobnik Rudolf Cranz žhubił. Shubjeny mějesche wulkhow w Rakeczanskim waŕławje ła błepych. Je wschat do swojeho wotkhada hurśćicho prajił, so chze žebi žiwjenje wsacź. Pschicźina k tutym myślam ma žo pjacź w cźežkich mysłach a duchownej słabokeći. Shubjeny je 1,60 mtr. wulki, žyłny, ma huśe cźorne włoży, małe cźorne wuży (Schnurbart, błędze schćerke mjeswocźa, běsche ł nałej hłowu, wobleczeny běsche brune manchestrowe hołowy, wyzoke schkórnje. Sdźelenja wo nim njech žo ześele Rakeczanskemu żandarmerowi.

S **Rakez.** Pjatk wjecźor ¼7 hodźin injeschoži 57létny pomozny wuhibaŕ kolijow August Rochow se Schejschowa pschi ranźerowanju na Rakeczanskim dwórnischcźu. Rólowazy wagen jeho k nastupnischcźu tworoweje tuśe stłocźi a jeho we wětšym nastupanju žobu wuwali. Rochej žo zyle wutrobno cźežko smjecźe. Jako běsche žo injeboženemu prénja pomoz dostała, dowjesechu jeho do thejrownje.

S **Lubija.** (Snaty fabrikant žo satśélił.) Na lubi žwoje fabriki satśeli žo 65létny fabrikski wobsedźeŕ Arnoscht Mühle, žobumějescel starofnaleje maschinoweje fabriki a żelesolijecnje Mühlej žynow. Naśerjerje su hospodarske starosće ł pschicźinu wobžarujonneho podawka tyle.

Z **Pančic.** Maćerjam podawa so rada w Pančicach pjatk 11. decembra 1931 pop. w 2 hodź. w hosćencu.

Z **Kukowa.** Tudomna wotnožka wójnskich wobškodźenych a zawostajenych ma jutře njedźelu 6. hodownika popołdnju ¼4 hodźin ważnu zhromadźiznu. Budźe so wosebje wo hłownej zhromadźiznje w januaru jednać. Tohodla so wšitke sobustawy wésće wočakuja.

Z **Khrósćic.** Při poslednim skótliczenju zwěsćichu so w našej gmejnje: 48 koni, 330 howjadłow, 456 swiniow, 1 wowca, 80 kozow, 1179 štuk pjerizny, 310 karniklow. Kołčow běše jich 45.

Z **Khrósćic.** Pjatk wjećor měješe nuzowy wubjerk našeje wosady na farje swoje prěnje posedźene. Přeproseným zastupjerjow witaše předsyda knjez farar Sewčik z wutrobnymi słowami, jim też ćeče a wopory tutoho nowoho zastojnstwa rysujo. Wón poda hnydom swój program za přewjedźenje zběrki w jenotliwych wsach. Hromadźeć budźa so wšelake ratarske produkty, drasta a pjenjezy. Zo bychu so dźěła spěšnišo wuwjedłe, maju so hišće někotři knjeza přeprosyć. Njedźelu po kemšach zhromadźa so też wjesnjanosty našich gmejnow ke krótkemu rozrěčenju na farje. Hdyž tohodla w přichodnych dnjach nasi wubjerkownicy do domow přińdu, njewotpokažće jich, ale woprujće šerpatku.

S **Kamjenza.** (Tekstilni dźěłaćerjo štrajkuja.) Srjedu je nětkle 400 dźěłaćerjow Kamjenskich žukelnjow do štrajka stupiło. Pschicźina štrajka ma žo pytacź we tym, so dźěłaćerjo njejsu spokojom ł mjedowym rozsudom rozsuźowanskeje komory za rauschsoraftku tekstilowu industriju, kotryż postaja snižene mdy wo 4 prozenty.

Se **Jarkow.** Tu naliczichu po 40 domach 100 (92) howjadłow, 212 (209) žwini, 23 (25) koni, 52 (54) kowow, 572 (550) kur, 98 (—) nuklow, 66 (57) kołczow a 16 (20) pśow. Liczby w spinkach žu wunoschki lońschego stótliczenja.

S **Wjesbowow.** Pondźelu wjecźor na wjeśnym wuwjeźdźe do Parzowa k njesbožu ł motorskim kołom dóńdźe. Sapschah pschekupza H. jědźesche wobžwětleny do Parzowa. Knjeji dźěłaćejer je Schkodowa pat je ze swojim motorskim kołom do Wjesbowom jědźesche a to pschećiwo pschedpisnu na lewym boku dróhi. Krótko psched sapschahom chzyschе žo na prawo wuwinucź a jaźdźe ł motorskim kołom do hróhoweho kamjenja. Padze a wosta bjes wědomja leżo. Też motorske koło žo žylnje wobschkodźi. Wjelejejšti lékaŕ pośticźi injesbožanemu prénju lékaŕsku pomoz. Na to jeho ł wožobowym autom knjeja, pola kotrehož dźěłasche, do Schkodowa dowjesechu. Pohonca sapschaha njetrjechi žana wina na njesbožu.

S **Wojerez.** Pjatk na ranje ⅓3 hodźin sawołachu wobsusowu woboru do leżownoscźe pschi Pólnej drózy 12, hdjež běsche w pinzy woheń naštał. Palesche žo tam drjewo, blido a druhe wězy. Snjelneho kura dla dyrbjachu wobnjowi wobornizy ł kurowymi maškami swoje hasćeŕske dźěło wukonjecź. Poradźi žo pak jim, woheń bórzy zhasćecź. Maju za to, so je woheń ł nětkajej njeredu naštał.

S **Rychwałda.** Tudomny dźěłaćejer L. je wjetśiche jehanja sćucźił. Tak wojeba jeneho zjwnoscźerja ł falschowanjom šmenki wo 150 hrimnow. Potom sahjo sa njemjeźlutka pjenjezy za pedate dźěło sejbéra a za žebje thowa. L. je hižo 4 měsacy dla kradnjenja drjewa dostał, nětko žo jeho błostanje powyschi. — W Mochołzu žu jédne koło namałali. Wobsedźeŕ móže žeby jo pola hamtiskeho pschedsteźicźerja Hubarca wotewsacź.

Z Łužicy

S **Wjasońzy.** Schtwórtk wjecźor ¼6 hodź. na woheń pjekachu. W donje zwudowjeneje Zuroweje běšche woheń wudyrił. Tola poradźi žo, jón bórzy zhasćecź. Wobsćkodźeny wuheń je pjeza woheń sawinował. — W nozy w 2 hodź. žo znowa k wobnjej trubjesche. W statoku žiwnoscźerja Witmera žo palesche. Sdyłny wichor pkonjenja wosćkórcźerjej pomhałsche. Lubo mózachu jenoż 1 wulki prózu łkót a wulki dźeł domjazeje nadobу wukhowacź. Kaž je woheń naštał, njeje snate. Twarjenje žo wotpali.

* S **Połcźnizy.** 13 létny schulaŕ Leibiger, kiž na Kajnjanku wsćischcu realku khodźi, žyn tudomneho pósłowego sastojnika, pschińdże schtwórtk pschipołdnju na tudomnym dwórnischcźu do njesbóża. Pschińdże ł cźełkom ł Kamjenza domoj, wotewri pak durje pschischbe a padże se cźaha 100 metrow pśedy, hacź cźah sasta. Schulaŕ wotenđże na žoże ł łózjchim wobodrjenjom a łohkim śischańenjom mosłowy.

* S **Ruchbacha.** 56létny rendant zyrkwineje pokładnje a wucźeŕ Konrad je žo wot 30. nov. žhubił. Je pjenjezy pschekschiwił, njeje pak hischcze snate, kelko. Swojej žonje je list sawostajił, w kotrymž pische, jo chze žebi žiwjenje wsacź. Konrad mějesche dwěschi cźaš ł 28-létnej dźěłenej mtndźelskej Gertrudu Halantowej wuzasche pschećelne poćahi. Wutoru je žo też Halantowa zhubiła. Mona je žo pola Waldheima w Sakśi ł cźahom pschećejcź dała, kaž je tu powěsć dóschła.

Přećel a njepřećel

K wěčnemu jastwu zasudźeny bě so wudobył a pytaše khwatnje ćekajo swoje zbožo . . . *Přeśćehowarjo* běchu jemu na pjatach.

Wón běžeše ze wšej mocu . . . Rozstup mjez nim a přeśćehowacymi bywaše stajnje wjeśi.

Ale tu nadobo wuhlada wón před sobu réku z nahłymaj brjohomaj — wuzku ale hłuboku réku . . . Ale wón njemóžeše pluwać.

Pod zhniwa ćenka deska zwjazowaše brjohaj. Ćěkacy bě hižo swoju nohu na nju stajił . . . Ale připadnje steještaj tam cyle blizko při récy jeho najlěpši přećel a jeho najhórši njepřećel.

Njepřećelne njerjeknу žaneho słowćka, wón słykny jenoż swojej ruey, přećel pak reješe z połnym hłosom: „Bćedła! Pomysl sebi tola, cłowječe, što činiš! Njewidźiš, zo je deska despołnje zhniwa? . . . Złama so pod twojej ćežu — a sy njesmilnje zhubjeny!"

„Ale žaneho druheho srédka so wukhować, njeje — a přeśćehowarjo — słyš, so hižo bliža!" zadwělowanja polny njezbožowny zaskiwli; a tak stupi na desku.

„To njepřidam! . . . Nć, njedowolu, zo takle zahinješ!" přećel zawoławši ćékacemu desku pod nohomaj wróćo scźahny.

Tutón padny do torhacych žłomow a — zatepi so.

Spokojeny zasmja so njepřećel a wotešdże. Přećel pak posydny so k brjohej a započa wo swojeho wboheho, khudeho přećela hórko płakać.

Tola njepřińdże jemu ani wokomika na mysle, so sam winy na jeho smjerći wobskorżować.

„Njechaše na mnje posłuchnać! Njechaše na mnje posłuchać!" wón žarujo šepłaše.

„Skónčnje", rjekny wón potom, „bě wón tola cyle swoje dołhe žiwjenje w hróźnej jatbje žarowacź dyrbjał. Znajmjeńša je nětko wot toho ćerpjenja wumóżeny! Nětko je jemu zawěsće lóžo! Wosud je jemu to po zdaću do kolebki położił!"

„A tola, kak je wobžarować — posudźuju-li to ze stejnišća cłowjeka!"

A dobra duša płakaše dale horce sylzy wo njezbožowneho přećela. k.

Zapósłane

Knjezej kritikarjej -k.

Jara ćesćeny kuježe. Spodźiwam so wašeho rozhorje, dokelž čujeće so njetrjebawši trjecheny. Moje rozjasnjenje w nastawćku „Přemało swjedźenjow" w čisle 272 „Serbskich Nowin" njepodańuje so na zhromadźiznu župy „Michał Hórnik" a jeje rozprawu, ale na rozprawu w samsnym čisle wo swjedźenju we Budyskej wokolinje. Tohodla prošu Was: W přichodze trošku skedźbliwišo při hórśenju. Sće na wopačnym puću — tola ničo za zło —. Cłowjek móže so mylić. -ŕ.

Swójbne powěsće

Semrěli: Arnoschi Mühje, fabrikski wobsedźeŕ w Lubiju, 65 lět, khowanje budźe póndźelu. — Augusta Iwan, Rocźina rodź. Hornez we Wojerazach, 79 lět, khowanje budźe pónđźelu pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu na Wojerowskej drózy 14. — Jan Groba, khěžeŕ w Brětni pola Wojerez, 59 lět, khowanje budźe jutře njedźelu pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanˇ w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janakˇ w Budyšinje.

Sněh a maćenje prinjesetej njezasłużerjam dźěło. Kolona pomocnych dźěłaćerjow wotstronja prěni sněh na Barlinskich dróhach. Po cyłej połnocnej Němskej jeso też počało sylnje sněžić. We wulkoměstach so sněh wězo ruče do błóta přewobroća. Za njezasłużerjow woznamjenja sněh dołho parowanu składnosć k zasłužbje.

Serbske tačele

(Gramofon Platten)
ma na składźo

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Měsć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3263

Sobotu 5. dec. pop. 1/4 h. hodowna bajka

Kral Knaggerich,

wječor 1/8 hodź. wjeselohra

Mištrski pjasćowaŕ

Njedźelu 6. dec. pop. 1/4 h. po potuńšenych płaćiznach opereta

Kaž něhdy w meji

wječor 1/8 hodź., opereta

Kaž něhdy w meji

Póndźelu 7. dec. wječor 1/8 hodź. posledni raz opereta

Hollandska žónka

Wutoru 8 dec. wječor 1/8 h.

Hokuspokus

10. předstajenje za abonn. A

Srjedu 9. dec. wječor 1/8 h

Hokuspokus

Štwórtk 10. dec. wječor 1/8 hodź. opereta

Kaž něhdy w meji

10. předstajenje za abonn. B

Pjatk 11. dec. wječor 1/8 h opereta

Kaž něhdy w meji

5. předstajenje za abonn. D

Wokoło

30 dźěć. kolesow

we wšěch wulk., tunjo pola

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Trjebane hólčace

koło

za 25 hr., ma na předań

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Kruwa

kotraž so k čehnjenju hodźi so pyta w **Khelnje čo. 48**

Kruwa z čelećom

je na předań
w Sešowje čo. 4

Wysokosuć. kruwa

je na předań na Horje pola Njeswačidle č. 6e.

Nimale nowe

rěčadło

z tačelemi ma tunjo na před.

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Modowy dom Curt Mahnke

Dospołne wupředawanje

30% rabata za hotowe pjenjezy

nětko na Dźiwadłowej hasy 2 :: klamy

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15
kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pućowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, teŕ na wsach. :: Telefon čo 2438

Moritz Eckhardt mějićel: Max Eckhardt

na Žitnych wikach 42 — **w Budyšinje** — na Różowej hasy 1

Poručam wužitne hodowne dary za wšě přileżnosće

Strowotnisiwo:

Wohrjewańske pucawki, ćopłe powětrowe duše, wobswětleńske lampy, njemylace wysokofrekwencne aparaty

Hospodarstwo:

Warjeńske platy, warjeńske cydźaki, warjeńske horncy, kofejowe młyny, prochsrěbaki, bonerowe mašiny

Njespalomnu lenasku Durax-šklenču za wšě přileżnosće: kaž warjenje a pječenje. Swěčadła we wulkim wubjerku, nowočasne a tunje

Nowe přiwzaće:

Radioaparaty a wótřerěčaki: Saba, Mende, Sachsenwerk, Koch & Sterzel a druhe.

Wěcywustojne poradźenje a zatwarjenje přez wěcywustojnych

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

awšě wěcy za amatěrske fotografowanej

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotćahi wěcywustojnje a najspěšniše

Składnostna kup

Dźělba jězdnych kołow znamka „Schladitz" wo wjele niže płaćizny **jene jenož 65.- hr.** jenož tak dołho hač skład dosaha

J. Schieback, na Mužakowskej drózy 4

Přesadźowanje drjewa

Póndźelu 7. decembra budźa so w **Jitkowskim revěrje**

140 rm kuluchow, 1 a 2 m dołhich

20 dołhich hromadow

za hotowe pjenjezy na přesadźowanje předawać. Zetkanje dop. w 10 hodź. při transformatorowej khěžcy mjez Rakecami a Jitkom

Rakečanske knježstwo

Drjewowa awkcija

Srjedu 9. decembra dopołdnja w 9 hodź. budźe so na **Nowoslićanskich honach** na šćežcy při Dobroščanskich mjezach

70 losow palneho a wužitkneho drjewa

na přesadźowanje předawać. **Wobsedźer**

Drjewowa awkcija

Póndźelu 7. hodownika pop. w 1 hodź. budźe so na **Ralbičanskich honach** wokoło

80 losow stejaceho wužitkneho drjewa

na přesadźowanje předawać. **J. Mróz**

Sedlarske a wutykanc twory

ma na składźe, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß přejdy **Emil Schubert**
na Jerjowej hasy

Zernička w Lichaniu

wuhotuje
jutře n. njedźelu **zabawny wječor ze spěwami a rejemi**
pola **Rudolfec.**

Wšitkich, kotříž serbsku zabawu lubuju, k temu wutrobnje přeprošuje
hoscenc. a předsydstwo.

Lehmannec konditarńja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića přijomne přebywanje

Wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Dobre a tunje napoje

Najlěpše konditarske twory

K hodam poručam jako najrjeńši dar

šlomowy tykanc

z cokrom abo ze šokoladu glasěrowany

mjedowy tykanc

jenož samopječeny

Marcipan. a hodowne torty
Hodowne wosuški

K so bližacym hodam

poručam po cyle tunich płaćiznach:

Za žony a dźěći: košle, šlypry, snódnje, kholowy, pulowry, nohajcy, ćopłe lacki, spódnje suknje atd.

Za mužow: Jaki z rukawami, pulowry, wotmjane předkošlički, zoki, čapki, zwjeršne košle, šlě atd.

Běłe ložowe šaty dobreje kakosće, 1 pochmjenje, 2 hłowakaj, 6,80 hr., **ložowe plachty,** běłe a pisane, wot 2,50 hr. **R ane rajki** a wjele druheho. Dostanjeće na wšě twory 5% wosebiteho rabata. Předawam jenož dobre a solidne twory, žadyn čapor.

Naš wobkhod je najstarši we wsy. Założeny 1899.

Jan Pötschke nasl. w Khróšće-Łomsku

Njedźelu wotewrjene

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćibar'e (Klemmer) **dalokowidy atd.**

Specialist
nowočasneje woćneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Reimann

na Hošic hasy 29
při Póstowym namješće
5 minutow wot dwórnišća

woblekowe bluzy a tkaniny za mantle
štrykowane drasty za žony a mužow.

Hodowne poskićenje:

Pyjamafianell za spańske wobleki . wot 45 pj.
barchent za wobleki, kruta twora . wot 49 pj.
płočiwa žida, krasne mustry . . . wot 55 pj.
tweed, tkanina nětřišeje módy . . . wot 65 pj.
płočliwy somot, najnowše mustry . wot 95 pj.
crep said, čista wołma . . . . . wot 1,25 hr.
wolnate. we wjele barbach . . . wot 1,45 hr.
woigeorgette, wosebite poskićenje . wot 1,95 hr.
crepe marocain, za bale a towaršn. wot 2,25 hr.

Wotewrjenje wobkhoda!

Česćenemu wobydlerstwu w Bukecach a wokolinje z tutym wozjewjam, zo z dźensnišim dnjom **w Bukecach při Krawnej hasy 24**

wobkhod z kolonialu., zezwjeńskimi tworami a delikatesami

wotewrju. Woteběrajcy přeco derje a tunjo posłužu a prošu wo přećelnu podpjeru

Z počesćowanjom *E. Pohle*

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy

wot 6 hač do 9 procentow

Sekowy konto z 5% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy też pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu, Wulkich Zdźarach, Khróšćicach, Barće

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Přewzaće wobkhoda!

Česćenemu wobydlerstwu w **Rakecach** a wokolinje wozjewjamoj z tutym, zo smój korčmu

„Sakski dom"

kupiłoj a 1. dec. 1931 přewzałoj. Mamoj dołholětne nazhonjenja w korčmarstwje a budźemoj so kóždy čas prócować, česćenym hosćom derje a tunjo posłužować a prosymoj wo přećelnu podpjeru naju předewzaća

Z počesćowanjom

Max Kunze a mandź.

Přiloha k čisłu 283

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 5. decembra 1931

Přećiwo politiskemu zajědojćenju dźěći

Tu nochcemy rěčeć wo „politiſkich dźěćach“, ſ kotrymž mjenom rad ſwojeho politiſkeho njepſchećela „poćeſćimy.“ Sćerje jedna ſo tu wo jara ſrudźazy ſjew, wo žałoſtne wuſtutkowanje nětkźiſkich roſtorjenych politiſtich wobſtejnoſćow, kotrež ſobu pſchinjeſu, ſo we měſtach a ſamo we małych wjeſkach ſchule ſrake dźěćźi ſo hižo ſe ſtroniſtej politiku ſaberaja. Je nadoſć ſtarſchich, kotſiž ſwoje dźěćźi politiſay „myſlazym“ cźłowjekam wocžahnyć ſpytaja. Kak ſo tute „wocžehnjenje“ wuſtutkuje, mózeſch w kóždym cźaſu a na kóždym měſtnje naſhonićź. Kajke nahlady hjes miloſćne ſu hižo w taſtich ſamućenych hóſćźkach naitale! Schto budźe ſ taſteje generazije, kiž hižo w nježnym dźěćatſtwje pſki hrach ſo po politiſku ſtramitſich nahladach dźeli? Saměr wocžehnjenja njeje, dźěćom nětkźe politiſke nahlady pſchiſwojić. Najważniſche tola je, dźěći ke thmanym a hódnym ſtawam cźłowjeſtwa wukubłać, a ſo ſerjerajo na idealne kubła, je k prawej luboſći bliſcheho, a wótcźinje a ludſtwa dowjeſć.

„Hódźeſ ſu dźěći, tam teńe ſkoty cźaſ“ praji němſti baſnik. Tola tak ſajedojći ſo tutón raj dźěćźa! Tamne ſtkowa baſnika je drje dźenſa ſwoju płaćiwoſć ſhubiłe ako je pſchehnate. Jeli nětko ſa trěbne ma. cźłowjeka politiſko-ſtroniſay ſwjaſacź a jemu wobehite nahlady ſobu na puć dacź, temu je hiſchcźe cźaſa doſć, hdyž je duch iralſichi a thmańſchi, ſ politiſtimi praſchenjemi ſo ſaběraź. Ale niź, ſo ſo dźěćźu ſaſchćěpi: Tónt abo tamny je twój njepſchećel, teho dyrbiſch hidźeć, a hdyž ſy junu wjetſchi, jemu po potrěbje noy ſrajńcź! Tajka w hidźe wukubłana a bjesradoſtna mkodoſć je husto doſć ſrudna pſchedhra k njewjeſołej, hórſej a luďi hidźazej ſtarobe. Snate ſtkowo, ſo politika tharatter ſchłoduje, ma w taſtich padach ſwoje prawo a je hłuboko ſrudźaze, kelko ſo na tutym polu ſe ſtrony ſtarſchich hrěſchi.

Dyrbi drje ſo pſchidacź, ſo ſmy w politizy napjatym cźaſu a hoſpodarſtej muſy ſiwi a ſo ſtarośće a praſchenja, i kotrymiž ſo tuthwiłu ſaběramy, lohźu ſo cźuć cźiweje duſche dźěćźa pſchimnu a potom na wěſu, na puć cźah a dróhach, wołeſbe pak teſ w ſchuli ſo wuſtutkuja. Pódła pak mamy pady, hdźeſ ſo wotpohładnje a ſyſtematiſay dźěćźa duſcha ſajědojći w ſmyſłu, kaž ſej to politiſka ſtrona żada. Pomyſłnmy ſej jeno na kommunismus a bolſchewismus, kotrajž w tym dokładne dźeło wuſcźinjetaj.

Cźim cźeſćiſche ſu cźaſy, cźim nuſniſche je ludowe ſjednoćenſtwo, ſchtož pak dyrbi ſo hižo dźeſću na pſchihodne waſchnje ſbližaźa, ſtaroſće hoſpodarſay ſłabſcheho jemu pſched wocźi ſtajićź a je k luboſćiwemu ſrosumjenju a k bohatemu ſłutkej wabićź. Rěći a pića ſo wjele wo ludowym ſjednoćenſtwu a wotpowědnym ſrosumjenju a cźeſćowanju. Ale wuſpěch je wuwoſtał. Nawopak, manił ſtroniſteje politiki ſo hiſchcźe trućźiſcho ſapina a pſcheźiwnit ſmě ſo ſamowoſhożajemu ſrejſiſchu druheho ſbližaźa, hdźeſ potom ſjednoćenſtwo a ſrosumjenje pſchetanje.

Cźłowjek dyrbi ſo pſchewinyć a żada ſo wożobinſta wuſchiknoſć, tych liwich a w narodnej fronće njeitejazych pſches ſozialne ſobućźe, kiž ſo w ſkutkach pokaſuje, na prawe puće dowjeſć a tak naſch łud k wopraw-

Njewinowaty ke khłostańi na čas žiwjenja zasudźeny. Amerikanſki wjednik dźěłaćerjow Tom Mooney je nětko zaſo muž powſitkowneho zajima. Lěta 1916 běchu jeho w San Francisku ke khłostańi na čas žiwjenja zasudźili, dokelž měješe ſud jeho za hłownehо wobdźělnika při hróźnym dynamitowym nadpadźe w San Francisku. Z wjele ſtron je ſo přeco potwjerdźało, ze je tutón muž njewinowaty. Nětko je ſo ſamo Newyorkſki měšćanoſta Jimmie Walker na pućowanje ke kaliforniſkemu guvernéwej podał, zo by jemu wſitkon material předpołožił, kiž dyrbi Mooneyowu njewinu dopokazać.

nješenemu ſjednoćenſtwu dowjeſć, kiž móże naš jenož wumożićź. Jeli je hižo něchtó na ſwoje politiſke ſtejniſchćźo kowamy, ſo je ſa taſte dźěło njehódny, dha njech tola ſnajmjeńſcha dźěćźi na pokoj woſtaji. Wone budu, derje wocžehnjene a ſprawnje myſłło w ſwojej wokolinje, dobry a pſchihódny material ſa pſchihodne ludowe ſjednoćenſtwo. K temu ſłuſcha w prěnim rjedźe, ſo ſo w jich pſchitomnoſći w ſwójbje wo politiſkich naležnoſćach njerěćźi, kotreż ſ wulkeho dźěła k wupadam na politiſkeho pſcheźiwnika ſłuża. Dyrbimy dźěćźi k temu wocžahnyć, ſo w kóždym cźłowjeku ſwojeho bliſcheho a najprjódy ſebi rune ważne bycźo wobhladuje.

Jara ma ſo wobſarowacź a je wosnamjaze ſa dźenſnjiſche wobſtejnoſće w Němſkej, ſo dyrbi ſo wospjetnje na tajte elementarne wěcy pokaſowacź. We wukraju je ſwjetſcha hinak. Tam ſtoju ſo wocžehnjenje dźěćźi na najſcherſchu narodnu podkohu w ſwójbje a ſchuli. To ſo wuſkutkuje potom do wyſchićeje ſtarohy, kiž ſej potom ſwoju wótcźinu a ſwoje ludſtwo waži a je cźeſćźi. Tamna rjana ſaſada: „Najprjedy wótcźina a narod, potom hakle politika ſtrona!“ njeje w Němſkej a teź niz mjes Sserbami hiſchcźe ſ domom. Ssobudźełaſowoſć wſchěch ludowych kruhow je trěbna, ſo by ſhromadny doſpěch ſtónčnje ſo dozpěł, kotryž pola druhich narodow a ludow nadenbjećhmy, ſchtož ſo pola tutych ſamo roſumi.

—e—

Hdyž Pječakec Jan rumpodicha hraje

(Wobras ſe wěſu.)

Pjeczakeź Jan dźiwiſche teź ros rumpodich bycź. To bě dawno jeho myſł. Hdyž to druſhy teź cźinja. Cźemu nje-

dyrbjał, hdyž ma nan tajſt kožuch. Jan je proſty hólcźeź. Ale ſ kožucha kukaſche jenož njeſwocžo. Prut ſtwori jemu ſtarſcha ſotra ſ prućźiſnow ſtarych ſhojſchći. Nan da jemu tołſtu powjaſa a maćź wulki měch ſa worjechi, jabłuka, popryjanzy a druhe wězy. Ji ſo ta feklija tak prawje njeluboſchesche, dokelž Jan njeje w ſchuli najſhmańſchi ſchuleŕ. A tuta hra ſamuċźi jemu mnyſłeźki we hłowje, kotrychž tak wjele njemjeſchesche, khiba žortow a pryſłow. Ale ſapołožì ſa njeho dobre ſłowo.

Wot worjechow ſłědźeſche knjes rumpodich rjany dźěł. Sdaſche ſo jemu něchto na to, ſo je nětko woſhożer a ſdobom ſtrach ſa zyłe wjeſne dźěćźi.

Na ſmerkach ſtupi ſ tkeje. Kožuch bě cźopły a cźeſki. Tak łohaŋ ſo w nim njekhodźeſche. Himpaſche doſtojnje w nim. Sněžowe mjeſcźe hrajachu w ſłynnym wětrje. Tola ſemja woſta ſchěra a cźmowa, puće a dróhi běchu prózdne. Po prawoom njeběše naſch Jan po cźmi ſam hiſchcźe jara khodźił. Tuż bě hordy na ſwoju „ſmuźitoſeſ“. Hdyž ſo ſa rózkom nětkaſi ſcźin pokaſa, pſchemſa ſeho nětkaſa bojoſeź. Sceźiſi kichotaſche a ſo ſchcźěrjeſche, hdyž kuſeja rumpodicha wuhłada. Dźeſche ſa nim. Jemu ſo ſhribuje. Khwata. Nětko bě pſchi prěnim domiſłim, kiž dyżyſche wopytaćź. Niz tak hordźe a krucźe njeſaſłepa, kaž bě ſej jwoprědka wotmyſłił. Tamle zuſy ſa khribjetom jeho mułeſche. Jemu ſo wotewri, ſpręża cźeſcźeſche a dźěćźi haromadu. Knjes rumpodich ſtajeſche wyſchelake praſchenja, roſsłyſi něſchto worjechow a jabłukow a cźniſeſche ſo nětkotre njeſchiny zyłe wěſty.

A potom ſaſo won do cźmy a wětra. Tam hižo wjazy ludźi na njeho cźakachu. To bě jemu łubſcho hać tamny njeſnaty. Tute kawſi ſa ſobu dźěſche dom wot domu. Cźſiżoła dźeń a bóle pſchibźeraſche. Cźim ſmużiſche prajeſche rumpodich ſwoje hrónczko. Haj, hrożeſche małym pjerachom ſ wulkim prutom, ſpołaſany ſ cźerwjenym bantom, ſ kotrymiž bě nětdy jako kolebcźan powity.

Dróha bě ſaſo próſdna a cźemna. Mjeczele łětachu, cźrjódka ſo poſłuhowaſche. Myſłłachu, njech rumpodich ſam łóże, naſ cźehnje ſ cźopłym kachłam. Kněžow bu pſchez to njenje. Cźmowa próſdnjeńſa wudźeraſche na njeho, Wutroba poča jemu klapaćź a bě wjeſoły, hdyž mózeſche ſaſo nětkaſe durje wotewrićź. Kónz wěy hydleſche ſcźeuz. Běſche ſhěrko daloko. Knjes rumpodich njeſtupaſche wjazy tak doſtojnje, ſ khwakom dźěſche ſwoju dróhu. Tołſty a cźeſći kožuch jemu khěrko ſadźerwaſche. Teź Schewzej khžału mějeſche ſa khribjetom.

Nochcźyſche pſches wjeſ wrócźo, radſcho po mlyńſkej ſcheźeźu, tam bě hiſchcźe něſchto thěſkow. K tomu běchu wobydlerjo łhudźi. Tola w ſwojim źiwjenju njeběše hiſchcźe ſtraſchniſcheho pucźa ſchoł. Na lěwo wyſoki łěſ, na prawo próſdne pola. Jana jiwa duſcha jeho njepſchewodźeſche. Wbohi rumpodicho! Skónčnje doſcźeje Khudźinkej ſtatok, wudowu ſ cźrjódku dźećźimi. Do woknow ſchwikaja ſo pſchihowdźi. Tu daiwaſche bohatſcho worjechi, powrjanzy a druhe wězy. Kaž bě jemu maćź pſchikałała. Wudowa majkaſche wulki kožuch a ſo makeho rumpodicha wopraſcha, hać ſo wonka njeboji. Ale naſki knjes ſo roſnéwa nad praſchenjom. Schto, ja ſo bojećź. Hahaha! A dźěćźi ſo ſobu ſmějeachu. A potom ſaſo dołhi puć pſches łéſk. Hać jemu łóſcht ſa rumpodicha ſaůdźe!

Mjes tym doma kojej pijachu ſ dobrym pſchikuſom. Saſo dźěłaſche jeho wutroba ſ bojoſcźu. Tamle dźe něchtó nayſcheźo. Myſłeſche, to budźe wěſcźe nětkaſi dundaŕ, kiž jemu kožuch iwoſnje a ſnadź jeho ſkónčnje. Ale brodźe-

W lětadle nad Budyšinom

Dopiſowach pośłednje rjadſi ſa pjatkowne cźiſło „Sserbſkich Nowin“. Swónčk telefona kaſaſche mi pſchetſtaćź, kaž ſo to husto wob dźeń ſtawa. „Proſchu, tu je redakzija . . .“ „Němſki knjes chze ſ redakziju rěcźeć“, rjekuje hłóſ ſ telefona. Derje, to ſo husto ſtawa, njeje wſchak nicźo noweho. Poréćźu ſ nim. Pſchedſtajì ſo mi jako direktor Schmidt wot Němſkeho afz. towaŕſtwa ſa wobkhadne lětanje. Rosmołwjamoj ſo ſkótka wo ludowym lětanju w Budyſchinje, kiž ſo tu hiſchcźe dźenſa ſobotu, jutſe njedźelu a póndźelu wotměwa. Rosmołwa ſkónčì ſo ſ tym, ſo knjes direktor Schmidt, kiž Budyſke lětanje nawjeduje, redakzaju pſcheźeźelnje pſchepraſcha ſ nowinaſſemu lećenju a to hižo popołdnju, ſa dobrej dwě hodźinje.

S kaſtim ſaćźuczom ſo telefona puſchćźich, mózeźe ſebi myſłićź. S lětadłom lećeć . . . , ſebi naſch Budyſchin wot horjekach wobhładaćź, to wopraſdźe njeje nicźo małeho ſa cźłowjeka, kiž hiſchcźe w żanym lětadle ſo njeješ dał njeje wyſoko nad ſeníſke niźiny . . .

Hodźinzy wocźakowaŋa ſo ruće minyſchtej. W 3 hodź. cźakachmy ſchtyrjo nowinarjo na Schulſkej haŋy ſtejo na automobil, kiž měješche naš na wojeńſke ſwuczowaniſchcźo pola Lětonja dowjeſć. Nad Budyſchinom hižo lětadło ſwoje tkola lětaſche. Kak zyle hinak hać hewak tola k taſtemu metallowemu ptakej horje ſhładujeſch, hdyž wěſch, ſo ſa króće pok hodźinki ſ nim ſobu poleźiſch . . .

Wórſy ſedźachmy w automobilu. Knjes direktor Schmidt běſche ſam po naš pſchijeł a wjeſeſche naš nětko won, wocźakowanemu wulkej podawkej napſcheczo. Po puću nam powědaſche wo dobrych lětadłach, kiž dźenſniſchi dźeń wobthodej ſtuża. Ssu dozyła nimo měry ſpuſchczomne a w lětanju wěte. Tak je na pſchikład lětadło, ſ kotrymž dyrbjachmy lećeć, ſchtwórtk pſchi wiſchem wichorje ſ Drježdżan do Budyſchina pſchileczało a na Sćźeżeczanſkim lětaniſchczu ſhożownje pſchiſtajiło, ſchtož je tola wjele ſwěrjene. Naſch wjednik nam roſłoži, ſo je lětadło Messerſchmidtſke lětadło M 18 a je w Bayerſkej twarjene. Wono ſaſtawa hewak wobthadnu ſłužbu mjes Drježdżanami a Lipſkom. Ssu ſ nim jara ſpokojom. Dyrbimy drje knjeſej direktorej pſchihłokowacź, ſo w Bayerſkej njemóża jenož dobre piwo warićź, ale móża teź dobre lětadła twaricź.

Pſchi taſtej roſmołwje ſo puć ruće miny a běchmy hižo ſa Delnju Kinu. Roſmołwa pomałku womjelkny. Wocźakowanje pſchiběraſche. Wórſy widźachmy hižo ſ dałoka „naſche“ lětadło ſo błěſkornje błyſchćźicź a na naſ cźakaćź. Schtyrjo offizěrojo, kiž běchu ſebi hižo Budyſchin wot horjekach wobhładali, běchu ſ njeho wuſtupili.

Měli ſaſtupićźmy my do „cźeka“ lětadła. Kabina je ſchtyrimi ſtółcźkami a ſchtyrimi wokami wubudźi ſacźuczje, jako bychmy ſedźeli w automobilu. Kóżdy ſ naš dyrbjeſche ſo pſchipaſaćź. Je to wożedźe ſa ſaleczenje a pſchiſtajenje nuſne, dokelž ſu na husto njerunej jemi ſtorti możne. Motor hižo dźěłaſche. Lětaŕ ſ mjenom Hochgeſang da jemu pſchimnyć a runje jako by w automobilu ſeł, cźerjachmy w lětadle po ſemi dale. Njeſaćźuchmy ani ſtorka a ſa wokomik hižo lećaźmy, lětadło běſche ſo ſemje puſchćźiło. Cźujachmy, kak motor zyły jenoſtajnje ſtrach do powětra cźehnje, wyſoke, pſchezo wyſoke. Kelki widźimy nam pod nohomaj. Hižo pſcheleczimy Bóſporſtu dróhu, kaž makta tola je. Tamle na prawo ſu Bożcźezy. Tola wjeſ ſda ſo nam ſcźiwje ſtaćź. Leczimy mjenujpaj w tolenu, lětadło ſawinje ſo k ranju, na prawo woſtajimy Konjezy, pſcheleczimy Nowe Porſchćźy.

Wócźko pyta Stare Porſchćźy . . . Stónczńje, a to zyle błik, jako mohł ju doſahnyć, ſteji wulka tjana wjeſ ſ tjanej zurtwju. Sda ſo cźi dozyła wſcho jara błiſko bycź. Kaž kaſchćźiki leża wſchudźom wobſyte abo ſworane pola. Jako hady wija ſo puće po ſemi. A my leczimy wyſche a wyſche. Hižo leczimy ſ boka Krakez. Pytam ja Krakeczanſkimi hórkami. Haj, ty mój łuby, kelki dre widźu, ale hórki ſtame ſo ſdaża bez rune. By-li ſpónczko ſwěcźiło, by ſo krajina bóle płaſtika pokaſowała.

Tu Delnja Kina, ach a tamle hižo Bórt a Mużakowſka dróha, po kotrejž runje automobil jěcźe kaž by mrowja łěſta. Naſche lětadło leczi ſnaſchika, dokelž mamy wětr wot hór, ale njepyhnjemy to ani najmjeńſcha, leczimy tak hładay bjes kóžeho tſchaſenja.

Hižo prěnje twarjenja Budyſchina. A bórzy wupſcheſtrěwa ſo zyle měſto nam ſ nohomaj. Rune haŋy cźahnu ſo wot ranja k wjeczoru. Lubźi ſpoſnajemy jako cźorne dypti na dróhach a automobile jako błeczki. Někotre klamy maju hižo wobſwětlene. Kaž hrajki ſtadża ſo cźi bycź měſćańſke twarjenja. Leczimy ſnaſchika pſches měſto ſe kótkemu wjeczorej. Tamle ſteji Pětrowſka zyrkej, jako pata, kiž ſwoje ſtadło ſchtita. Pſchi pomroczenym dnju poczina ſo pomałku cźmiéź. Tu ſteji Lawſka wěża a hnydom pódła wyſoke twarjenje Sserbſkeho Doma. Kraſnu napohlad maſch ſ ptaczeje wyſchiny na naſche měſto. Tón żenje njeſapomniſch.

Nadobo ſo nam ſda, jako by zyły ſwět kſchiwje ſtał. Lětadło ſo ſawinje ſ pokodnja měſta. Leczimy nětdże 400 metrow wyſoko. Hiſchcźe ras mobleczimy ſtare měſto a hiſchcźe ras hać ſ żeleſnizy a pſcheleczimy raſchi bjeł měſta ſe ſwojimi nowymi dróhami a domami, mjes kotrymiž ſej ſteji dom, ſ kotrehoż żona a dźěćźi ſhładowachu ſa ſwěcźatym ſchwórcźatym ptakom, ſ kotrymž nan żobuleczeſche.

Budyſchin ſo ſaſo ihubi. Spěſchnje doleczachmy ſaſo ſhożownje na lětaniſchcźo, hdźeż runje tak hładay pſchiſtajichmy, kaž běchmy ſo do powětra puſchćźili, ſo njeběchmy paża trjebali. Wulzy ſpokojeni wulěechmy ſaſo ſ lětadła a wo jene „wyſoke“ doživejeni bohatſchi wroćźichmy ſo k ſwojemu ſenſiſemu dźěłu.

Lětacź je něſchto kraſne. Je to teź ſ tóždym dnjom njeſtraſchniſche, dokelž poſtupowaga technika ſtara ſo teź tu ſa połěpſchenje a wjetſchu wěſtoſć. Mějachmy pſchi leczenju ſaczucze doſpokneje wěſtoſće a běchmy tola pſchi tehěrno njemérnym, njeſpodobnym wjedrje leczeli. Tuż pospytaj teź ty, luby cźitarjo!

A. Dučźman.

sche so nimo a wěcjesche nješto wo „hłupym norjenstwu". Skoro bě jemu wutrobe do khołowowo sajěła.

Nětko poslědni dźeł jeho puća — nimo kěrchowa. Wjchitke prajenja a powědančža wo morowych, wo sjnjerći a scherjenjach pschidźechu jemu na myßle. Khwatasche, spěchasche a so sakopny. Shubi něch s worjechanj a khłóschćenkami, kotrež bě sa Měrjschez dźěcji sthował. Daloko swołesche so zwęza. To bě starschiši dom. Swězy so powjetschachu. Hólcy nózkowasche a khłóschesche swój stup. Bě doma!

Cyrkwinske powěsće

2. njedźela adventa, 6. hodownika 1931.

Z Budyšina.

Předowanske teksty: a) Jez. 40, 1—5. b) Mal. 4, 1—2. c) 1. Thess. 5, 1—11.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodźin sup. Fröhlich a přip. w 12 hodź. farar Siegemund předowanje. Wječor 1/6 hodź. ma farar Berg spowědź a Bože wotkazanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Siegemund předowanje a farar Große wječor w 6 hodź. misijonske kemšenje. Zběrka za hodowne wobradźenje najkhudšim našeje wosady.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj f. Große.

Póndźelu pop. 1/4 hodź. ma wosadne žónske tow. adventski swjedźeń we evang. towaršowni, narěč ma sup. Fröhlich. — Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg biblisku nutrnosć w ev. towaršowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma sup. Fröhlich bibliski wječor w Tuchońskej cyrkwi — Srjedu pop. 1/4 hodź. zeńdże so žónske misijonske towaršstwo (zwonk. misijonstwo) w Societät. — Stwórtk pop. 1/4 hodź. zeńdże so evang. šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy. — Stwórtk wječor we 8 hodź. mataj fararjej Große a Siegemund přihotowanje na kemšenje dźěći w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad. — Srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła, wječor 1/4 hodź. hłowny wotrjad.

Wusudźenja

Lawiński žud w Budyšinje.

Čežke khłostanje napołoži žud 38lětnemu njeježenemu fastuhjerjej Arnoschtej Hermanej K a l i c h e j s Klinu. Wón běsche wobstorjeny, so je so w Lutobrju a Wórtu nutsfamał. Kalich běsche hižom do teho jako nutsdobywar znaty. Léta 1922 běsche tehodla 4 léta khłostanje a léta 1925 3 léta khłostanje dostał. Wot prěnjeho khłostanja běsche jenoż połoju wotpołnješi trjebał. Sa jbykł pschiwoli so jemu wuprohowanški cjah, kotrehoż pak so wón njeje hódny wopokasał. Druhe khłostanje běsche potom połne wotpołnjacjicz dyrbjał. Njeběsche pak so połepschił. Sud mjeńsche sa dopokasane, so běsche Kalich w nozy k 9. julijej 1931 do Lehderez hoscenza falěł a k tomu rěbl wuzik, kiž běsche na železnišej stazji wotewjał. Běsche 4000 zigaretow, zigary, tobak a schokoladu kradnył w shromadnej hódnosći wo 326 hriwnow. W nozy k 13. septembrej 1931 dobu so wón do Müllerez hoscenza w Wórtu a kradny 1600 zigaretow, wěndże 80 zigarow, schokoladu, tykanz, sardinki, konfekt, kołbašu, butru a 55 hr. pjenjes. W tutym hoscenzu běchu jeho prjedy widźeli a wobhladowali, kak je so wón wobhladował. Tohodla běchu hnydom na njeho tukali. Pola njeho też wischelake wězy namakachu. Dźeł rubjenstwa běsche Kalich wikowarjej Nowakej w Hermanczach pschedał. Běsche pak podarmo spytał, dźěłacjerja Schlezu w Klinje narěčeć, so by so pschi kradnjenju wobdźělił. Kalich psched žudom paduschtiwje prějesche. Ssud njepschiwoli jemu wołožaze wobsteinosnje a sasudźi jeho k 8 létam khłostarnje a wotrjekny jemu čestne prawo na 10 lět.

Michail Zoščenko:

Sport a strowota

Ludźo praja, zo zymski sport jara derje na strowotu skutkuje. A to je woprawdźe wěrno. Ja sym to nazhonił na swojim samsnym čele.

Tutu zymu mjenujcy buch khětro kipry. Jědź mi wjacy njesłodźeše, mi so scyla ani jěść njechaše. Njemóžach ani wusnyć. Běch žałostnje zdrjeny a zeńdźeny. Ani pkhi mje wjacy šćipać njechachu. Čestne słowo. Lékař mje wotklepaše a rjekny:

„Waše čuwy su k dračej. Khodźe kóždy dźeń na lód so smykać a waša khorosć póńdźe do pjecy. Haj a pkhi budźa was też zaso šćipać."

Ja khorosć na lohke njewzach, čěrich do sportoweho wobkhoda a kupich sej hnydom por smykačow a tej črijej, kiž tomu słušatej.

A to wšitko płaćeše do hromady jenoż dźewjatnaće rublow.

Wy dyrbiće wědźeć, zo je to nimale darjene, přetoż dóstach por dobrych, nimale worclowych smykačow a też tej črijej běštej jara krasnej. Moskowska twora! Wosebitej črijej k smykanju. Jedyn pjeńk drje hnydom druhi dźeń při smykanju wotpadźe, ale to sej wězo človjek ani žadać njemóže, zo tajki pjeńk „wěčnje" traje.

Nimo toho wšak jenoż pjeńk wotpadźe. A črij tola wosta. A pjenjezy njeběchu tak tola ani zhubjene.

A zo sej při tym nohu złamach, nima też ani ničo prajić, přetoż noha mohła so złamać też potom, hdyž by pjeńk hišće dźeržał. Njezboże móže dźě kóždeho potrjechić. Ja mohł tola też z hłowu na ławcy wisajo wostać. A znjezbožić móže tola kóždy človjek . . .

Wšak so scyla ani wo to njejedna. Jedna so tu wo strowy sport. Njejsym ani dźesać dnjow so smykał a wuspěch bě tola wulkotny. Ja hižo wjele kmańšo wupaduju. Ja sym tołstnył. Ja sym přiběrał. A też čuwowy system je so dospołnje sporjedźił.

Někotři dźe praja, zo to njeje ani zasłužba smykanja, ale skerje jednory sćěhwk dolheho leženja w khorowni. Dla złamaneje nohi. To su wězo błady. A zo smykanje pječa nima wuznama? Ale hdyž njebych so podał na lód, njebych tola přišoł do khorownje.

Prajće, štožkuli chceće — zymski sport je ważna wěc. Čakajće jenoż — tak ruče hač noha budźe wuhojena, započnu sněhakować. Snadź móžu sej hišće něšto druheho złamać . . .

Zwěrjata jako předstražerjo zem'erjenja

So zwěrjata a ptót wšitke sačjuce psched hrožazym zemjerjenjom wobšćedźi, je we wschěch krajach znate, kotrež bywaju domapytane wot zemjerjenjow. Hižo Plinius wobkedźbowasche tónle zjew psched wubuchom Vesuva w lěcje 79. Aleksander z Humboldt bě pschezwědčeny, je šamžneho naschonjenja, so pokazachu w na zemjerjenjach bohatych krajinach połnóžneje Južneje Ameriki kury, zwinje, pby a wožoły psched zemjitymi storkami wulki njemér; wobsebje pak kajmanjte ryby wopuschcesa do zemjerjenja nadobo dno rěki wótrje schcekowkaja, mjes tym so njeje wo nich hewak žaneho synka zhlyschcesł. Wobydlerstwo Caracasa, města zemjerjenjow, dźerži ježi pby a kóčki jako pschedstražerjow zemjerjenja. Na Kubje su wobkedźbowali, so tamnischa sthudna domjaza zmitija do spocjatka zemjerjenja dom wopuschcesiwschi na zwobodne pole cjcta. Hižo někotre tydźenje do wudyrjenja katastrofy pola Martinique běchu kuje tak njemórne, so dachu so lědy hišćeje wodźicź. Njepschestawajcy wutjachu pby, hady wopuschcesichu zwoje khowanki, samo ptaćki pschestachu spěwacź a wotkeczachu do dalschich krajin. Pschicznina sadźerjenja zwěrjatow ma so pytacź najsterje w tom, so zaczuwaju wone dźiwajo na jich lěpsche czuwidła hižo zyle lohke storki, wo kotrychž cłowjek hischcze ničo njepyninje a na kotrež jeźěhuje potom mjenje abo bóle zyłne zemjerjenje. kmz.

Swjateho Mikławša

Dźeń 6. hodownika je swjatemu Mikławšej poswjećeny a na tutym dnju też knjez Rumpodich swoje dźěło započina. Hluboko w lěsu w hustej keńčinje steji jeho khěžka, hdźež so cyliče léto wukhowa, zo by potom w adventskim času za prawom a prawdu hladał. Hač su dźěćatka šikwanje pękne a pilne byle a hač ma je potajkim khwalić abo naswarjeć.

Běda tym malym njeposłušnikam, kotrež su cyle léto staršeju a wučerjow mjerzałe. Z tymi so knjez Rumpodich najbóle zaběra a da prutej jim khětro na khribjeće rejować. Dušnych dźěći, kotrež su swojimaj staršimaj a wučerjam wjesele činiłe, wobdaruje bohaće z jablukami, worjechami a poprjancami. Wbohi Mikławš nima so w hodownym času rjenje. Dom wot domu, po skhodach horje a dele wjedźe jeho puć. Pod wulkej kosmatej čapku kukatej wóčcy, z bełymi mikawčkami wobsadźenej. Ščaha zwjetša hněwne mjezwočo, dokelž dyrbi so jara na worakale hólčiska mjerzać. Dołha, běła broda wisa jemu hač na hrudź dele. Na khribjeće njese polny měch, z kotrehož pojac a wulki prut kukatej. Zepjera so zwjetša na swój sukaty kij, je hižo prastary, jenož Božemu dźěśeću k lubości so tak wopruje. Chcu wam powědać, lube dźěći, što sym dźensa na směrkach sej wotposkał. Sym so tola z Mikławšom zetkał, kiž ze Sokolcy dele přińdże. Dźěše runu smuhu do města. Zastupi do prěnjeho domu. Wćipny, kaž pječa sym, hladach tam skradžu přez wokno.

Staršej sedźeštaj runje z hólcomaj a z malej Marku při blidźe a pijachu kofej. Nadobo so zaklepa a knjez Rumpodich zastupi. Kaž wolijowy błysk běštaj hólčecaj pod ložo a so skhowaštaj. Ale přepozdźe — Mikławš bě so hižo na njeju dohladał a sćeže worakaleju hólčiskow za nohi won. A hdyž běštaj ze strachom čepotajo swoje hrónčko zabyloj, přewochlowa jeju mordańscy z prutom. Ale mała holčka, kotraž bě přeco dušna a pilna była a swoje hrónčko bjez komdźenja přednjese, dosta wot njeho pojaca a jabłuka, worjechi a poprjancy a sypny ji hnydom wšitko do falki. Roznjemdrjeny pohlada knjez Rumpodich na hišće třepotateju hólcow a wopušći jstwu. A dale dom wot domu wjedźeše jeho puć. S.

Leńka pisa list na Rumpodicha.

Wčera je Leńka prěnju šmrčkowu halžku zamišikoriła. Po prawom njedyrbjałe dźěći kokłować, ale wonješe tak wobkuzłajo a spodźiwna wóń čećeše po cyłym domskim.

Leńka ma list na Rumpodicha hižo hotowy. A to khětro zahe, zo njeby skomdźiła. Wě jeho adresu, samo čisło telefona, mjenujcy Koča pazora 66, Steješe při pisaku pódla maćerje z kožanej Marku na rucy a je kriklkrakl jedyn ynčk po druhim napisała. A mać jón přečita. Měješe so takle:

Na knjeza R u m p o d i c h a

N j e b j e s a, Mlokowa dróha (a čo. telefona)

Luby Rumpodicho!

Budź tak dobry a přinjes mi sćěhowace:

Najprjódcy klankowy wóz, k druhom drasćacy khamor a w nim rjanu sukničku, mantl za zymu a čoptu, čornu čapku.

Luby Rumpodicho, chcu ći něšto rjec: hdyž našu maminku póscěeu, čiń mi Marku zaso strowu, też łońsu kokošku a też blidko. A póscěl mi wjesku z khěžkami a z rjanymi wowckami. A luby rumpodicho, čiń tola tak, zo Bože dźěćo widźimy, ale nic te prawje, jenož Měrčin Nowakowe w jeho klankodźiwadle. Jeli pak móžeš z prawym Božodźěśćom nas zwjeselić, čiń kaž chceš, mi je wšo jene. Abo póscěl nam to Halleluja. Ale njewozmi na žadyn pad hodowny pakćik, kotryž sym pod khamorow za Marku skhowała.

Nětko luby postrow na wšěch, kotříž chcedźa mi něšto darić a budź prawje wjesoły. Njezabudź na mnje! Twoja luba Leńka."

Leńcy so list samej lubješe. Potom pak pohlada pod khamor, kak z Marćynym pakćikom steji. Bohu dźak, běše tam hišće. Žadyn Rumpodich jón njeje wzał, mohł jón lohcy zaměnić. Leńka je telko prócy a hary měła a šokoladu sej wot huby wottorhała. A pječenje też tak lohka wěc njebě. Leńka ma před hodami połnej rucy dźěła. Dyrbi ručne dźěła za wowku a druhich zhotowić. To so tak słuša. Haj, je něšto spodźiwne wokoło hód, hdyž su hišće tajcy mali. Pisaja na Rumpodicha a tón bydli Bóh wě kak daloko, nětdźe w njebjesach. A te su wulke. Při tym móžemy tu deleka na zemi wšitko nakupić, zo mali po prawom njezapřimnja, čehodla je Rumpodich na swěce. To je jara spodźiwne.

Hdyž Leńka sej wšitko takle rozmysluje, dha je ji tak dźiwnje we hłowje a wutrobje. Njeje ji wšitko jasnje. Rumpodich a „wšitcy, kotříž chcedźa ji něšto darić" — je to dwoje abo nic? Leńka wěri do wšeho, štož mać praji. Och, to njeje tak lohko! Wukonja swoje ručne dźěła. Porsty tak małe a ideje tak wulke. Čini pucowk za jehły z kwětkami a parlemi a z rjanym wuškom. Je za wowku. K tomu pisa list:

„Luba wowka, sćelu ći pucowk za jehły z kwětkami. Kedźbuj, zo rosowe krjepjele widźiš. Pječa su wone pod kwětkami. Pucawk sym ja dźěłała. Kedźbuj, zběhaj łopješka a staj sej brylu. Tola móžeš też bjez brylow widźeć.

Luba wowka, přeju ći potom strowe hody! Myslu na wšě zbožopřeća, kotreż sym ći dariła. Jeli je hišće dołho maš, dha pomysl, zo maš je wote mnje, a pucowk ma złotu kromu.

Twoja dźakowna Leńka."

Potom dźe k swojemu adventskemu štomikej. Chce zaso spodźiwnu wóń srěbać a by rad do jasneho swětła pohladała. Ale Leńka njesmě štomik sama zaswěćić. Zdychny a sydny so konopejej do kućika w ćmowej jstwi, cyle sama ze swojimi žadańkami a přećemi.

Wonka huči wětr we wysokich khójnach a hodowna myslička předźe so hižo do małych wutrobow. W myslach na hody Leńka wusny a dźije so ji ow Rumpodichu, jandźelkach, njebjesach, wo klankach a hodownym štomiku . . .

Hospodářski rozhlad

Sśobotu 5. hodownika 1931:

Wčerawše hurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,525
1 jendźelski punt	14,16	100 čěskosł. krónow	12,47
100 swajc. frankow	81,92	100 franc. frankow	16,48

Nowy nusowy wukaz knježeńskwo najstarše pónźelu abo wutoru wołsewi. Franzowska dźe na pśichodnej konferenzji, jednajeź wo nemśkich płaćejanch sa wóńšti cołk, namjetowaś, so bychu pjenjezy Nemcowu, sapołožene we wukrajnych bankach, zbrośi sa sapłaćenje wójnskeho dołha. Wšykne kraje dyrbjałe se sakonjom postajiś, to waja. banki a nasutowarnje tajke pjenjezy swojim knježeńskwam wosewieś. Nemśke knježeńskwo by ju nowym nukazom źiłosćanje tym spuśćejźiło, kótaź swoje we wukrajnych bankach a nasutowarnjach sapołožene pjenjezy do wótreho hišćeke postajonoho cźaha sa wo Nemśkoje wójnu.

Produktowe wiki pśichinjeśechu śitej wjeźera dalśe sniźenje płaćizinow. Na Barlinskich wikach kśeśnych porunjo schwórtkej jećmjeń a wowoś 10 pj. po zentnarju, pśicheńa 5 pj., jenoź rožka dodatnu płaćiznu dźeržeśe. Na Drježdźańskich wikach bu sniźenje płaćiznow porunjo pónźelskeje cźuśiwiśche. Pśicheńca bu wo 25 pj. tuńšca, rožka a wowoś wo 20 pj. a jećmjeń wo 10 pj. Pśichi tom wostanje dowoś žiwadny, ale młuny a witowarjo dla njedostatka pjenjez njekupuja.

Zentnar płaćejeśe wjeźera w Barlinje:

pśicheńcy 10,85—10,95 hr. (11,05—11,20 hr.), rožki 9,75—9,90 hr. (9,80—9,90 hr.), nałšćinjeho jećmjenja 7,90—8,40 hr. (8—8,50 hr.), najwušeho 7,65—7,85 hr. (7,85—8 hr.), wowsa 6,90—7,25 hr. (7,20—7,40 hriwnow,

w termińowym witowanju:

pšeńcy:

sa dezember: 11,62½—11,55 hr. (11,70—11,73¾ hr.),
sa měrc:: 12,03¾—11,97½ hr. (12,15—12,17½ hr.),

rožki:

sa dezember: 10,15—10,10 hr. (10,20—10,25 hr.),
sa měrc: 10,55—10,50 hr. (10,55—10,60 hr.),

wowsa:

sa dezember: 7,90—7,80 hr. (8,07½—8,10 hr.),
sa měrc: 8,26¼—8,15 hr. (8,50—8,52½ hr.).

Płaćizny w śpinkach su płaćizny sańdź. tydnja.

w Drježdźanach:

pśicheńcy 10,65—10,90 hr. (10,85—11,10 hr.), rožki 10,05—10,30 hr. (10,25—10,50 hr.), jećmjenja nałšćinjeho 8,90—9,40 hr. (9—9,50 hr.), najwušeho 8,15 hač 8,50 hr. (8,50—8,85 hr.), wowsa 7,50—8,10 hr. (7,70—8,20 hr.),

Drježdźańska burza (4 XII.)

Pšeńca 75 kg	213-218	běrnjace kružki	16 20-16,50
rožka, 74 kg	201 206	pšeńč. wotruby	10,80-11,20
nałšćini jećmjeń	178-188	ržane wotruby	10,80-11 80
nazymsk. jećmjeń	—	pšeńčna muka	43 75-45,75
wows	150-162	ržana muka	32,50-33,50
čefwjeny dźećel	138-142	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6 50-6.70	cokrowe truh.	—

Wiki w Hajschtrowje.

Na wikach w Hajschtrowje płaćejeśe schtwórtk: Pśicheńca 10,60—10,80 hr. (10,80—11 hr.), rožka 10—10,30 hr. (9,75—10 hr.), jećmjeń nałmjśi 8—8,50 hr. (8 hač 8,50 hr.), nałšćini 8,50—9 hr., wowoś nowy 7,25 hač 7,60 hr. (7,20—7,60 hr.), běrny nowe 1,80—2,50 hr. (2—2,75 hr.), běrny nowe punt 0,03—0,04 hr., świnowe 2,25—2,50 hr. (2,25—3 hr.), śłoma k sapłanju 1 hač 1,20 hr. (1—1,25 hr.), śłonna śtóna 1,25—1,35 hr. (1,25—1,50 hr.), butra 65—75 pj. (80—85 hr.), jeja 13—14 pj. (12—14 pj.), hurby 80—90 pj., prosjata 6—12 hr. (5—12 hr.), bobaki 20—25 hr. (25—35 hr). Płaćizny w śpinkach su płaćizny sańdź. tydnja. Hodźi žane naspomnjene njejsu, tam so njepśiźemjenuju.

Wiki schtwórtk w Shorjelu.

Pśicheńca 10—10,40 hr. (10—10,15 hr.), rožka 9,80 hač 10,20 hr. (9,80—10,20 hr.), jećmjeń nałšćiny 8,25 hač 8,60 hr. (8,25—8,60 hr.), wowoś 6,70—7,20 hr. (6,80—7,30 hr.), butra 2,60—3,20 hr. (2,60—3 hr.) jeja 10—14 pj., běrny 1,80—1,90 hr. (1,70—1,80 hr.).

Płaćizny w śpinkach su płaćizny sańdź. tydnja. Hodźi žane naspomnjene njejsu, tam so njepśiźemjenuju.

Sśudnišy na pśichodnjoho wjasnje:

pónźelu 7. hodownika 1931:

w Trjebinje w hoścenzu „Zéłeny bom" pśichp. w 12 h.: krowa a kóło,

w Sekpom w Lehmannej hoścenzu pop. w 4 hodź.: motorjśe kóło, mukowy młyn, prochjerbźał, zentrifuga, tocźnik, wułki njebóš, běrnowobjéźelowak, běrnyrjeźak, kóło, drastowy khamor, śćišaca maśchina, kuceńca łaloja, śichiśa, 20 šornjanych rožkow,

Sśudnišy powjeźe.

Sapiš samoźeńśeho prawa:

Wocakowak sastarnja Wilhelm Müśter w Budyšinje ninja prawa na wuźiwanju a sarjadowanju samoźenja swojeje mandźelskeje Johanny Gertrudy rodź. Fenjez.

w Winuju w hoścenzu pop. w 10 hodź.: rójnaj wośaj,

w Dubrjenku w hoścenzu pop. w 10 hodź.: krowa,

w Sabrodźe w hoścenzu pop. 1/2 12 hodź.: pśicheńcowy sosa, —

w Ssuśichzach pola Kulowa w hoścenzu pop. w 11 h.: krowa, cźelo, 7 świnji,

w Ssulowje w hoścenzu pśichp. 1/2 12 hodź.: 2 bźaj,

w Kocźinje w hoścenzu pśichp. w 12 hodź.: 2 krowje, 100 zent. běrnow, świnja, 100 zent. śłomy, 50 zent. wotawy, žnjéjawa,

w Kulowje w hoścenzu „K 3 krónam" pop. w 4 hodź.: 3 gramofony, krowa, wićny wós, 35 zent. běrnow, bydłowy bitarš, radio, motorjśe kóło, zentrifuga, běrnyparjak, běrnyrjeźak, hłomurěźak, mandźawa, 3 pluhi, rěpuhrajak, benzołowy motor, 11 kóseńkow, klawěr, śćišaca maśchina, hobańki, hébźowaca maśchina, wobleki, wśchelake meble,

wutoru 8. hodownika 1931:

w Brětni w hoścenzu dop. w 10 hodź.: wołma, bźiej a kołonu wobluk.

w Ptaćźecach w hoścenzu pop. w 4 hodź.: gramofon a klawěr, motorjśe kóło, pihawóźijak, pśiwaśśe bźido,

na Horach pola Wojerez w hoścenzu pop. w 3 hodź.: kóń.

Wične płaćizny w Budyšinje.

5. decembra 1931

Wše płaćizny su po złotej hriwnje zrozmja.

Najlěpše twory so hišće wyšše płaća.

Předmjet		najniža płaćizna	najwyša płaćizna
Pšeńca, nowa	50 kilo	10.00	10.25
Rožka nowa	50 „	10.00	10.25
Ječmjeń	50 „	8.00	9.00
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.25	7.50
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1.70	2.10
Butra	1 „	2.60	3.00
Syno nowe	50 „	2.00	2.70
Słoma z maš. młóć. pras.	50 „	—	1.20
„ „ „ k zasł.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młócena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	19.00
Ržana muka 60%	50 „	—	16.75
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.25
Ržane wotruby	50 „	—	6.25
Jeja	1 štk.	14	0 15
Husy	1 punt	0.80	0.85
Prosata 856 štuk	1 štk	5.00	12.00

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

5. decembra 1931 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so wo złotej hriwnje zrozmja.

Twora		najniža płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1.20	2.00
Ćelace mjaso	1 „	1.60	2.00
Skopjace mjaso	1 „	2.00	2.40
Swinjace mjaso	1 „	1.50	2.00
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	1.80	2.00
Pšeńčna muka	1 „	0.44	0.64
Ržana muka	1 „	0.40	0.44
Khlěb	1 „	0.31	0.33½
Jédźne běrny	1 „	0.06	0.08
Rajs	1 „	0.82	1.00
Hróch	1 „	0.48	0.90
Soki	1 „	0.48	1.00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1.24	1.50
Sušeny połě	1 „	1.80	2.00
Dobre mloko	1 lt.	0.24	0.26
Jédźna butra	1 kg	2.60	3.00
Jeja	štuka	0.13	0.15
Jédźne buny	1 kg	0.59	0.80
Cokor drobny	1 „	—	0.76
Petrolej	1 „	—	0.48
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr	—	2.20
Brunicowe bríketty	1 „	—	1.30

Płaćizny rěznoho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

4. decembra 1931 Płaćizny po centn a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 492

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše rězneje hódnosće hač do 6 lět	39—41
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	36—38
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	31—35
Mjenje picowane wšěch starobow	28—30

Bykl: 917.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetše rězneje hódnosće	30—31
Połnomjasne, młódše	27—29
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	25—26
Spatne	22—24

Jałojcy a krowy: 1214.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	26—29
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	20—25
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16—19
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	11—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Ćelata: 1735

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	46—55
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	28—45
Spatne (4.)	18—26

Wowcy: 4395.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	37—39
Starše wukormjene (2.)	33—36
Mjenje wukormjene (Starzschafe) (3.	24—26

Swinje: 11 268

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich kśiżenjow, ha do 1½ lět stare	44—45
Wukormjene	41—44
Mjasne	36—41
Spatne	35—38
Rancy a kundrosy	38—40

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunt abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	4. 12.	3. 12.		4. 12.	3. 12.
Pšeńca	217-219	218-222	buny	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	195-198	195-198	woka	17,5-20,0	17,5-20,0
nał. ječmjeń	158-168	160-170	módre łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
naz. ječmjeń	153-157	155-159	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	138-145	140-145	serradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	7,7-39,0	8,0-32,4	lany wósušk	12,9-13,1	13,2-13,4
ržana muka	27,0-23,0	7,1-29,4	ocn. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,2	9,90-10,2	běrnj. kruški	—	—
ržane „	10,2-10,7	10,5-11,0	syno, 50 kg	1,7 2,0	1,7 2,0
raps	—	—	rězana słoma	0,80-0,70	0,85-0,85
hróch Viktor.	3,0-30,0	23,0 30,0	pšeńc. „	0,80-0,60	0,80-0,60
lane symjo	—	—	wowsne „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	7,0-19,0	7,0-19,0	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Swinjo we wójnskim zajeću

Sćěhowazy fajimawy podawk je powschitkowne śmjecźe w Jendźelskej wubudźił. Tam je wobźebite mětno, kiž so je sarjadowanjom narunanja schkody sabéra, kótaź pśiwaśśi njewótdźělnych na wójnskich fakćach wuńdźe.

W lěcźe 1914 pśicheśeše jej tehdomniśki nemśki kěžor, so by sa swoju plahowarnju swini murjadne rjane swinjo najlěpšeje druźiny z Jendźelskeje dostał. Tajke swinjo nadeńdźechu w Sommasset Wězywustrojni wobtrućichu, so swinjo najwyšśichim žadanjam wotpowěduje, na cźoj je kěžor telegrafiju kupi. Kěžor wuźoła płaćizinu saplaćił a swinjo dyrbjeśe so pśches pśichistaw Tilbury do Hamburga pśicheśeješ. Lědy bě do Tilbury dojeźo, bu dla natuknowaseje thorosće wuwos swini sakazany. Sswinjo dyrbjeśe w twarantenje (dla strowotneho pśiheptowanja) wostaś. Kónc julija 1914 so sakazanja sběhny.

Nadobo wudyri wójna.

Wšichón wuwos do Nemśkeje so sakaza. Wyschnoscje w Tilbury njewědźachu, schto se swinjecźom sapocześ. Jedyn pśicheśepanz pśichińdźe na „dobru muźlicźku". Powěźnychu swinjeźu bitku wokoło schije a bu po měśćańskich hakach wodźene. Mnohe błěbrowe a nitkowe pjenjeźki padachu do bitiŋ. Pjenjezy pśichiwobrocźichu so jendźelskemu cźerwjenemu kśižeju. Zyliczše lěto swośta swinjo w twarantenje. Stónczńnje so wobsamknu, swinjo w měśće Norforlk jaśeź. Jeneho dnja w nozy pśicheśeźa nad měśtom nemśki Zeppelin,

śnieźi i bombu swinjazy khlěw a sajaśe swinjo.

Po stónczenju wójny pśichitejaze měśtno naleźnoscź dla sapośdźeneho wuwoja swinjeźca pruhowaśe a so postaji, so tu winowatosćj k sarunanju se stronu Jendźelskeje njepśichedźeji, dokeź bu swinjo pśches nemśke rosbuchadźo morjene. Tola pśiedawśich ljeźor žadaśe so sarunanje. Lěta sańdźechu, bjes toho so bu tuto kurtośne praśchenje dośrjadowane. A nětko pśichińdźe wěźka wośpjet na śwětko. Kwarantenjśe sarjadowanje w Tilbury so nadobo dopomni, so njeje ljeźor Wylem žane śliczbowanje ja wudźerźenje swinjeźa w běhu prenjeho wójnskeho lěta bóśtał. Sabyte so nětko nathwata a pótśachu pjeza śliczbowanju pśiedawśichu ljeźorjej bo Doorna (w Hollandiji, hdźej tuthwilu hišće pśichebywa). Ssmy wrśipni, kak tuta njewśchědna naleźnoscź so śonczi.

Sebitnik

Wón wobsedźeše wšitko, štož bě trěbne, zo by był jónu prut swójby.

Bě so strowy a bohaty narodźił — a wosta strowy a bohaty cyle dołhe žiwjenje; wón njesćini so ani jenićkeho přenóźenja winowaty, njezmyli so jenički króć, ani we słowach ani w skutkach.

Běše njewobłakowaneje čestnosće! A hordy we wědomju tuteje čestnosće, stóći wón z tym wšěch k zemi: přiwuznych, znatych, přećelow.

Čestnosć běše jeho kapital. . . . a wón lichowaše z tutym kapitalom.

Čestnosć dawaše jemu prawo, njesmilny być a jenož to činić, štož zakoń jako dobre porućeše . . . A wón běše njesmilny a njewopokazowaše žanych dobrotow . . . přetož předpisana dobrota njeje to, štož člowjek to dobre mjenuje.

Ženje njestaraše so wón wo někak druheho hač wo swoju samsnu tak přikładomnu wosobu; a wón rozhněwa so dokładnje, hdyž so druzy tohorunja pilnje wo nju njestarachu.

Nimo toho njewobhładowaše so wón docyła za sebitnika — a nićo njeznapěwaše, nićo njepřeščehaše wón njesmilniśo hač sebitnosć a sebitnikow! . . . Wčzo, cuza sebitnosć bě jeho samsnej na puću.

Dokelž čuješe so wot najmjeńšeje słabosće swobodny, njemóžeše wón cuze słabosće ani zrozumić ani čerpjeć. Wón njezrozumi docyła nikoho a nićo, přetož cyle a dospołnje ze wšěch stron, horjeka a delka, přédku a zady běše wón wobdaty wot swojeje samsneje wosoby.

Wón njezapřija ani, što wodać rěka. Sam njemóžeše sebi něšto wodać . . . k čemu by trjebał potom druhim wodać?

Před sudniskim stołom swojeho samsneho swědomja, před wobličom swojeho samsneho Boha złoži wón, tónle čiłe, tónle hobr počinkow wóčcy k njebju a rjekny z krutym jasnym hłosom: „Haj, sym hódny, njeskaženy člowjek!"

Tute słowa budźe wón wospjetować na smjertnym łožu — a samo potom njebudźe so w tutej kamjeńtnej wutrobje něšto hibnyć — w tutej wutrobje bjez bracha a bjez poroka.

Ow wohlada samospokojneho, twjerdomyslneho, tunjo wukupjeneho počinka — njejsy ty grawóćiwiša hač zjawna wohidnosć hrěcha?

k

Sport pola dźiwi ludow

Hižo dawno žnuy žo pšeheżwědźili, so wuras „dźiwoch" njeje prawy a so žamo kabodnišchi wuras „prěnjotny cžłowjek" jenož we wěstej měrje wotpowědźuje wopraudźitosczam. Wšchak „dźiwi" wopraudźe njejsu ani tak primitiwni, kaž často hudźinny, ale we wšchelakim nastupanju žamo naž pšeheczahnu. Mylne je dale měnjenje, so cžełesna wobrotnosć a thmanosć prěnjotnych ludow bywa jenož pšchipadna a so je sport, turistika atd. jenož wutwor zibilisazije.

Wopraudźe žu wězy zyle hinasche.

„Dźiwi" ſ zbytym wědomjom swoje cžełko swuczuja a wukubłaju a žo stajnje staraju wo wuwicze a zakhowanje cžełesnych mozow a thmanosce. Snaja wschitke druzźiny naſcheho sporta a někotre ſ nich steja tam na jara wyšokim ſthodźenku. Dźenża hižo je dopokalane, so zyły ſystem wyšoke cžełesneje kultury starych Grekow a Romjanow je ſtworjeny po pšchikładze sporta prěnjotnych ludow.

Wěso „dźiwi" ani njesnaja europske sportowne pšchiprawy kaž stadjony, areny a sportowu techniku. Nuno toho pak njeje wjele rozbžłow mjes sportowymi waſchnjemi prěnjotnych ludźi a zibilisowaneho świeta.

Dźiwjoſchi žu powſchitkownje wubjerni běharjo, ſkakarjo, pluwarjo a cžołparjo. To žo žamo wot žo rosumi, hdyž dźiwamy na jich žiwjenje jako pastyrjo, hoitnjerjo a rybaży. Woni wſchak wſchędnje žo wuwucžuja a wukubłaju w tutym ſporcze. Woni cžasto ſarjaduja wubědźowanja, pšchi kotrychž jednory běh a běh pšches ſadžewki wulku rólu hraje. W Abſyniſkej na pšch. kóžde léto žo ſarjaduja hotowe ſchtafetowe běhi. Někotre indijanſke ſplahi hižo ſ dawnych cžołow ſarjaduja pšched wulkimi światymi dnjemi w nosy běh pšches kězy pšchi świetle žmólnizow. W narančnej Afrizy bydli ſplah hobrow, kiž bywaju pšches 2 mtr. wyšoki. Woni žo wuſmanjenjeja ſ rekordami we wyšokim ſkakanju. Woni žo w ſkakanju naležnje wuwucžuja. Skakanje žo wuwidźe po žamžnym waſchnju a po žamžnych prawidłach kaž w naſchich europſkich ſportowych organiſazijach.

W Europe je roſchěrjeny ſport kaženja po nahłych a wyšokich ſkakach, wjeſičkach a ſtroninach. Dźiwi ludźo nješto na hory jara wobrotnje cžołwpaju žo na najwyſchſche palmy.

Naſche najrozwiſche waſchnje pluwanje je, kaž žo pokaſuje, jara ſtare. Mójeſch žo wo tym pšcheżwědźicz, hdyž ſej wobhladaſch někotre ſtarocgiptowſke ryžowanki, kiž pšcheſtawuja Egiptowczanow, kiž pluwaju po žamžnym waſchnju. Też dźenża hišcze dźiwi ludźo pluwaju miſchtrowſzy po tutym waſchnju.

Tradizijonelne wjeſkowanſke wubědźowanje univerſitow w Cambridge a Oxfordze ma świój pšchikład we wjeſkowanſkich turnejach, kiž ſarjaduja domorodźni wobhdźerjo koralowych kupow w Južnym morju.

Najlepſchi kunſchtarjo ſ naſchich kajakowzow (Paddler) wſpjetuja jenož najjednoriſche kuſti Eſkimow, kotrychž ſ kožu poczehnjeny kajak je najwubjernischi cžołnik na świeče.

Hdyž bul na kopanje paduje do wrotow, to ſahorjene pšchihladowarſtwo w Londonje reji runje tak wótſle kaž w cžornej Afriz. Lohkatletiſke wubědźowanja po kruthych pšchedpišach ſo haja pola naž w Sakſej kaž też pola Eſkimow, w Rakuſej kaž też pola Japanow a Indijanow. Pjaſtkowanje je woblubowany ſport na Hawajiſkich kupach kaž w Jendźelſkej a Botokudźa težakna runje tak wobrotni kaž naſchi miſchtrojo.

My žankujemy na žnéży, Indijancženjo haja žamžny ſport na rjeblach buwołow po nahłych, trawatych hóſkich ſtroninach. Hawajcženjo žankuja na niſkich žankach po hładkich ſkalach. Jawojcženjo pšchewjeduja ſhrobłe běhi po swojich płonych runinach a to na wyšokich žanjach, kiž žu pšchiwjerdźene mjes dwěmaj cžełzomaj.

Strowotne hódnoſcze ſporta, kiž ſwobom tharakter ſtruczeja, žu prěnjotnym ludam derje znate. Widźimy to najlepje pšchi rejach, kiž w žiwjenju tych ludow hraja jara ważnu rólu w cžełesnej kulturze. W tych rejach žo jewja wſchitke ſacžuwanja prěnjotneho cžłowjeka hacž do świojoraſneho ſtyla wobrjadowaneje reje.

Prěnjotne ludy pšchihotuja świoju młodźinu na krute žadanja žiwjenja, na trajne wojowanje ſ pšchirodu. K tomu žo wužiwa zyły rjad cžełesnych ſwuczowanjow. Najbóle woblubowana je tu też wjerhanja, pšchi kotrejž też cžaſto bódže k ważniſchemu ſranjenju.

Wojowanje wo žonu je praſtary žrědł, dobywacz žej pšchihłubnoſcz druheho ſplaha. Taſki wón woſtawa njepſcheměnjeny pšches wſchitke cžaſy. Jewi žo w bajkowych wojowanjach bohow a rjekow wo pšchihłubnoſcz łubowaneje žony kaž też w žrjedźowdžeżnych turnejach ryczerjow, kiž hlebje łamachu wo banczik holicžo, kiž łubowachu.

Dźenża žo jenicžzy formy pšcheněnichu a město ſtarych ryczerjow wojuja nětko pjaſtkowarjo a lohkatlecža wo pšchihłubnoſcz ſiluetowych kekleczkow a dźowkow miſijonarow.

Też žony prěnjotnych ludźi ſport haja. Tón zyle wotpowědźuje mozam a twarej žónſkeho organizma. Pola muſſkich je dźe žywnoſcz hłowny ſaklad ſporta, pola žónſkich je to wobrotnoſcz, wuſkočnoſcz a wuſchiknoſcz a pšchede wſchim reja w jeje tuhazorkych formach.

Muſki ſport — njetanje, ſkakanje, tšelenje, wjeſkowanje pšchihotuja muſkich ſa jich žiwjenſke powołanje, często też na nabožniſke wobrjadki, kaž na wobrjadowe reje a niedźelſke ſwuczowanja. W žónſkim ſporcze jewi žo ſaſo druhi raz. Žony afriſkich ſplahow haja po pšchedpišu měſchnikow brjuchowe reje, kiž wjele hodźin traja a kiž maju ſaměr, pšchihotowacz organizmu na cžežke hodźiny porodźenja.

Prěnjotne ludy potajkim roſenawaju wuraſnje cžełesne ſwuczowanja muſkich wot ſwuczowanjow žónſkich. Sarjaduja też ſhromadne wubědźowanja ſkupinow. Sport „dźiwjochow" njeje pšchipad, ani ſabawa bjes ſmyſła a ſamóra, kaž to mnohi žej myſla, ale, je to nawopak kaž pola naž kulturny faktor.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Se **Sforzeja.** Sarjedu popołdnju je žebi tu 19-lětna žłužobna ſ płunowym ſajedoſcženjom žiwjenje wjaka. Pšchicžina ſamomordarſtwa je była pjecza njeſbožowna luboſcz. — Sahrodnik B. na Reichertowej dróży ſtocži žrjedu popołdnju w druhej hodźinje ſ druheho poſtkoda na dwór dele. Khory ſtama žebi nohu a jeho dyrbjachu do Karoluſkeje khorownje dowjeſcz.

* S **Lipska.** (7352 ſtudowacych w Lipsku.) Po ſtónczenju immatrikulazijow je w nětczijſchim ſymkim ſemeſtrje 7 352 ſtudowacych na Lipczanſkej univerſiſe ſapiſanych. W lečnym ſemeſtrje 1931 běſche 7 374 ſtudowacych ſapiſanych.

* S **Wróžkawja.** (Ssamo kolcže nimaju pšched paduchami měra.) S jeneho najenſtwa w Oſtwiſtich pohrjebniſchczow kradnychu tſi kolcže ſ pczołami, nětdže 300 hriwnow hódne. Jedyn kołcz pšchi Pósnanſkim żeleſniſkim moſcze wurubjeny namakachu.

Přilopk

* **Tšo mertwi w hydlenju** ... a hnuzna hrajſche **k tomu** ... Sarjedu rano dołholetneho wyſchſcheho inſpektora kneżeho dwora w Fražodorfje w Anhaltiſkej 74-letneho rentnarja Aleiſha, jeho mandżelſku a jeho ſtaru cžełu w jeho hydlenju ſ płunom ſajedoſcženych namakachu. Radio běſche ſaſtajeny a hrajſche żiwoju hudźbu, jako žuſodźa do hydlenja laſtupichu. Cžełu běſche ſmjercz w kuchni pšchi pjakjipcženju pšcheſkwatała. Płunowy hłonacz w kuchni běſche wotwjerthnjeny a zyły dom běſche pełny płuna. Jedna žo tu bjes dwěła wo njeſbože ſ tragiſkimi ſcženjkami.

* **Cžełi wobjed.** W krajnym laſtuje w Coswigu we Anhaltiſkej ſpožera jedyn thłoſtanz ſ wotpohładom, ſo by do khorownje pšchiſchoł, ſtamane žiży, hodže a ſkantane widlicžki. Jeho dowjeſechu do khorownje; jeho żiwjenje je w ſtraſche.

Prěni kroc raketowy póſt přez 8 kilometrow. Na friziskej kupje Wangeroog w bliżšim času prěnju póſtowu raketu wutrěla. Po wobličenju konſtrukteura Tillinga (z Bremena) poleci raketa, kiž změjo we wosebitej buškwicy listy sobu, 8 kilometrow daloko. Poleci tohorunja 8000 metrow wysoko. Na wobrazu widźimy, kak raketowy spytnik Tilling (-|-) konſtrukciju póſtoweje rakety rozłožuje.

Najnowiše z cyłeho świeta

— **Wuhłady na wjedro ſa jutſchu njedźelu:** Wostanje hiſchcze wětrjote a njewobtajne wjedro.

* **Pola Harthawy njedaloko Kamjenicy je ſchtwórk nakładny automobil, hdyž je druhi wós pšcheſczěhnył, do ſchtoma ſahadźił.** Pšchi tym žu ſo tšo muzojo cžełko a dwoje łokto ſtamili. Tſoch žu dyrbjeli do khorownje dowjeſcz.

* **Prěni ſnih, kotryž ſchtwórtk w nocy w Barlin pšchikry, je měſtu cžełku ſtaroſcz nacžinił.** S 3000 ſtajnymi dźełacžerjemi a 1000 dźełenjemějerjemi ſo do ſnieha dachu. Hacž dotal je ſo ſa to dyrbjało 10 000 hriwnow wudacz.

* **Samoženjcze ſarjadniſtwo Henſchelez ſwójby we Kaſſelu je pola tamniſcheho měſtoweho hamta namjet ſapodało, ſo by ſo villa lokomotiwoweho indſtralneho Henſchela w Kaſſelu, kotraž je ſo 1900 ſa ſchtyri milijony hriwnow natwarika, wottorhała, dokelž ſo pšchewulke dawki khcžnche ſadanjenja njemóża dale płacžicz. Sa wulki dom ſo žadyn kupz njenamaka. Henſchelowa wudowa je hižo pšched połdra létom ſ ville wucžahła.**

* **Schtwórtk wjecžor běchu ſozialdemokratoju w Knſſteinje w Tirolſkej ſhromadźiznu powołali, kotraž dyrbjeſche ſo ſ wuſtupowanjom nazionalnych ſozialiſtow w Tirolſkej pšcheciwo potłocženym Němcam w połodniſchej Tirolſkej ſaběracz. Wulka hromada nazionalnych ſozialiſtow, tež ſ Bayerſkeje, bě do ſhromadźiny pšchiſchła. Hnydom pšchi ſpoczatku ſhromadźiny k pukam dóńdże. Se wſchěmi móżnymi wězami žo bijachu. Wjele wobſowobow je ſo ſranilo. Żandarmojo biczkow je ſale wuhnachu.**

Towaſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Nadźija" njeſpěwa příchodnu wutoru, ale hakle za tydźeń, 15. hodownika, w Serbskim Domje.

Bukecy. Bukečanſke ſerbſke towaſtwo změje njedźelu 6. hodownika pop. w 5 hodź. pola Stangec swoje poſedźenje. Přednošk je přilubjeny. Wo bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Khwaćicy. Khwaćanſke ſerbſke towaſtwo ma jutře popołdnju z dypkom w 4 hodź. měſačnu zhromadźiznu pola ſobuſtawa Kästnera. Hoſco su ſtajnje witani.

Spěwna kupka „Lumir" ma swoju **3. liturgiſku nutrnosć** njedźelu 13. hodownika pop. ½—5 hodźin we Michalſkej cyrkwi w Budyšinje. Zastupjeńki, programy za 50 pj. doprědka w Serbskej knihařni. Po programje ważne wuradźowanje w Serbskim Domje dla hudźbneho zajěžda do Juhoſłowjanskeje 1932. Rjany poſtrow Bj. Krawc.

Zwjazk Serbſkeho Ratařſkeho Dorosta. Pónđelu 7. hodownika 1931 mamy w Khróšćicach pola Wjenkec naš lětuši kurzus. Započatk přednoškow w 9 h. dopołnja. Młodźi a ſtari su nam lubje witani.

Juhoſłowjanski zwonkowny minister jedna z Pólſkej. Wšudźom su jednanja mjez Juhoſłowjanskej a Pólskej z najwjetšej kedźbnoſću sčehowali. Juhoſłowjanski zwonk. minister Marinkowić je so po zdaću we Warſawje wo to prócował, zo by Pólsku krućišo k małej entence zwjazał. Na wobrazu widźimy juhoſłowjanskeho zwonk. ministra Marinkowića (na lěwo) a pólskeho zwonk. ministra Zaleſkeho (na prawo) při jeju rozrěčowanju.

Hollandska w znamjenju hospodarſkeje krizy. Hospodarſka kriza wuſkutkuje ſo nětko też w tajkich krajach, kaž Hollandska, kotraž bu přelutowana před ſtróżelemi wójny, revolucije a inflacije. Hollandska je wosebje ze ſpadowanjom jendźelakeje mjenje wulcy škodowała a dyrbi k tomu nahladnu ſylu njezaſłužerjow zeżiwić. We wšelakich městach dóńdże ke ſtrajkam. Wyšnoſć dyrbješe ze ſylnišimi wotdźělemi policije zakročić.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mimrjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na das žiwjenja dožiwjenje bjeda. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 284 — **Budyšin — Pónděłu, 7. decembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Nowy nuzowy wukaz hakle wutoru wuńdże

Wuradźenja němskich ministrow wo nowym nuzowym wukazu su so w posledních hodźinach zadlile. Nowe rozprawjenja su nuzne byle, a dźenża popołdnju su so kabinettowe zhubustawy k poslednjemu wobsamknjenju skasake. Wutoru *potom* němski kanzler němskemu presidentej rozprawu poda a pódła jeho sławnosći hłowne zasadły noweho nuzowego wukasa rozsajźni. Na wopschijeću nuzowego wukasa, kajkeż je so poslednje dny wojsewiło, drje so njeje wjele pischemeńsko.

Połobnischa Němska žada, so bychu so lejownosće pischećiwo nuczenemu pschedacju schkitale.

Na konferenzy połobnischich němskich katastrofich komorow w Mnichowje, na kotrejž su so Bayerska, Württembergska, Badenska, Hessenska, Sakska a Wiesbadenski knjeżerstwowy wokrjeż wobdźělile, su so wschelake wobsamknjenja pschijake, kotrejž pschede wschém žadaju, so bychu so **w dawkowym a sozialnym nastupanju** cżeże po wotbědowjenju katastrofich wuplodow słožile. Dale so schkitanjše **naprawy a kredity ja wschě wohrożene kredita hódne katastrofe ho podarśtwa žadaju.** Wschemu njetrěbnemu dowosej katastrofich wuplodow ma so *j* nałożenjom dewisowego posjada jadźiwać. Wjetsche zo je za butru a drjewo trěbne. Też na sawjedženje drjewoweho monopola ma so pomyślić. Dale je nusne, so so tukrajny jeżmjeń schlita.

Skónčnje je konferenza němskeho kanzlera *j* telegramom proštła, **so bychu so katastfe a też mělchzanske lejownosće po naczisku, kotrež je bayerske knjeżerstwo wudżełało, psched nuczenym cżasanjom a pschespdojowanjom schkitale.**

Přećiwo nowemu skróčenju mzdy

S telegramomaj na němskeho presidenta a němskeho kanzlera je so **němskostatny swjask wyschschich sastojnikow pischećiwo hrożazemu tżeżenemu skróčenju mšdy** wobroćił. Němskeho presidenta prošcha, so by so zapowědźił, politiku pschihłosowacz, kotraž žanehu wunoschka njepschinjese a so stat najwjetsche strachi wubudźe.

W telegramje na němskeho kanzlera so praji, so so wjele sastojnischich źiwobjow njemóże swrěschczenja iminyć, hdyž so dotalne skróčenja mšdy pschekroča.

Staroscе wjesneho luda

W zhromadźišnje stronu wjeńneho luda w Halli je nětkuschi krajny radźicżel dr. Gericke mjes druhim praji:

Cżim bóle nazionalni sozialistowje swój swojim nětkuschim dobrowanju doras na sozialistiske praschenje kładu, dyrbja wschitcy cżi, kotśi maju sozialismus za schkódny, ko na zhromadny nadawk k wobaranju pischećiwo tonule strachej dopomnicź. W tejle antisozialistiskej stronje je wjetšny lud najwažnischi a najmusnischi faktor.

Wo Brüningowym knjeżerstwje Gericke praji, so wjeńny lud *t* tym njeztutscha, kotśi so nad kóždym njerozpschechom tuteho knjeżerstwa wjeżeli, dokelž wě, so możny njerozpschech zyłemu němskemu hospodarstwu a zyłemu němskemu ludej feschkodźi. Pschejemny žehi nawopak, so bychu knjeżerstwowe naprawy w nastupanju stuńschenja danje a mnjenja płacżisnow wuspech měle. Wobeńcż so njehodźi, so so dołh katastfa, kaj dalako so njehodźi wotplacżicź, hacż do wěsteje měry wotpiła.

Rěcznik po potom se wichelakimi Hugenbergowymi rěcżemi sadrasche a Hugenbergowe złowo powita, so je sozialismus za katastfu a krěni staw sabiwał. Ale Hugenberg njeznjě sabyć, kak straschne je, so na *j*mjercź a žiwjenje *j* tymi swjasacz, kotśiž pschezo praja, za kak nusny maju sozialismus. Němsłonazionalni so też myla, hdyž pschezo na to pokazuja, so su jeniczke prawe tschidło.

Hitler chce swoje stejišćo we wukraju wobtwjerdźić

S wosjewjenjom Bozheimskeho dokumenta je so nij jenoż dźeł němskeho luda, ale też wukraj do njeměra dał. Sešehnyli Bestoweho spisa we wukraju njejsu dowidźecz. Hitler, założer a wjednik nazionalneje sozialistiskeje stronu, je so nětko rozbudźił, swoje politiske zasady zjawnje sakitacz. Pjatk je w Barlinje sastupjerjow jendżelskich a amerikanskich nowin *t* tżebi do hoscenza „Kaiserhof" pscheproszył. Nowinarjam je **swoje mnjenje wo nětcżischim politiskim połoženiu a swoje nahladu wo pschichodże rozkładł.** Pschi tym sazo pokasa, so nětkole po sakonskim puczu postupuje, **pschecoż statnu mój może praktiśy hižo bórzy dozahnycź, a tohodła by hupe było, hdy by so jeho strona *j* ritikom njesakonskich cżinow zaberała.**

Wo **Bozheimskim dokumenże** Hitler praji, so jeho nichtó njemóże za pribatne cżiny 700 000 zbudstawow nazionalneje sozialistiskeje stronu samolwiteho cżinicź. Też jeho **wola kama** w stronje njerozsudża.

Hitler potom wo kommunistiskim strasche w Němskej rżeżesche. Najwjazy ludźi hischcże njeznjerne wulki kommunisti strach njesnaje. W drobnym wojowanju *j* kommunistami je jeho strona w tutym lěcże 5000 ranjenych a wjele mortwych zhubiło. Rozbudźowaca bitwa *j* kommunistami so w Němskej wubudźi.

Na to Hitler k praschenju wójnskeho dołha a tributow pschesdźe. Němska njemóże politiski a hospodarski dołh saplacżicź, jeli so swój wuwos we wobłahu njewupschetrje, kotryż bychu sa bludnosć měli. Nazionalni sozialistojo bychu němski **privatny dołh** pschipóznali, ale so žyle rańsje **zapowědaju,** so politiskim **wudrěwanjam** podcżinjachu. Wscho wot teho wotwiśnje, hacż źiwót Franzowskej dowoli, so na prědnosći politiskich zadanjow wobsteji. Jeli so by źiwót wot Němskeje žadał, so by so dale politiskim wudrěwanjam Franzowskeje podcżiniła, by so dyrbjał na to pschihotowacz, so by Němska dospołnje *j* swérschcżała. Tributy by bludnosć. Sćwět so *j* politiskimi žadanjemi Franzowskeje dla sniczi. Sćwět dyrbi rozsudźicź, hacż dyrbi Franzowska se swojim wuttim wójskom dale dawki w Europje zehnawacz. S jeniczkim wuspechom su so pschecżelne styki mjes Němskej a jejnymi pryjedawschimi njepschecżelemi wobnowiwe. Toła Franzowska dyrbi prénja sjednanje spytacz. S politiku žiłubjenow, kotrej *t* sahubjenju wjedu, njemóże so Němska nakładowacz.

Na pschichodnej wotbrowjenjej konferenzy budże so strowy cżłowiski rozum zyłeho zwěta prahowacz. Jeli so by so dowolilo, so by Franzowska swoje bronjenje w dotalnej wulkosći sakhowała, kotraž je so jeje bjezstrach zyle njetrěbna, potom by to rěkało, so žehi zyły zwět pschaje, so by Franzowska dale nadźiwjenstwo měła. Hitler na to pokasa, so jeho strona nowy narod pschedstajja. **Won njeje samolwitny *t* Versaillefske mérowe sréczenje** a też žanych **sréczenjow njepschipósnaje, kotrej Němska njemóże dopjelnicź.**

Na wschelake praschenja so Hitler potom wo hospodarskim praschenju wupraji. Won žada, so by so wulki farjadnistwowy aparat Němskeje wottwarił a so by so nětkuschi dowos smjerschił. Hdy by Němska pschestała, njetrěbnu wukrajnu zyrobu kupowacz, by so mohła milijarda hrivnow *w kraju* zakhowacz.

Jendżelsku je Hitler pytał *t* tym sa žehe dobyć, so je słubił, so Němska požeżonki, kotrej je *t* Jendżelskeje a Ameriki dostała, wotplacżi, so *j* kał wójnske tributy njepschipósnawa. Jendżelske nowiny maju sa móżne, so Hitlerowa strona pryjedy ako pospśiko politiske wjednistwo na so storhnje.

Hitler je wotpóśłanzow do Jendżelskeje a Italiskeje póśłał.

Hitler je Alfreda Rosenberga, hłowneho redaktora „Völkischer Beobachter" do Dondona póśłał, so by jendżelske sjawne mnjenje sa němsku nazionalnu sozialistisku stronu dobył. Jendżelskim bankijejam je rozestajał, so dyrbja nazionalni sozialistojo požeżonki, kotrej je Němska *t* Jendżelskeje dostała, wotplacżicź, toła ko zapowědaju, reparazije dale płacżicź. Rosenberg je so też je sastupnikami sojalistiskeho hibanja w Jendżelskej dyrbł rozmrěcź.

Do Roma je Hitler dr. Niewanda póśłał. Tutón dyrbi *j* bamżom a Mussolinom jednacz.

Ssobustawstwo pschi swjasku cżełwjenofrontiskich wojowarjow so *j* sastawom chłosta.

Lawnisti ład w źrjedźnym Barlinje je dźełonjenderja Küstera dla pschesłupjenja 4. a 5. paragrafa republiku schkitajeho sakonja *t* sastawu na schdeżej mětagow sasnudźił. Küstera běchu 7. oktobra sojeli, dokelž na njeho tukachu, so je so pschi stónzowanju policajskeju hejtmanow Lenka a Anlaufa 9. augusta 1931 wobdźělił. Dale tukanje njeje so potwierdźiło, toła hdyž jeho wobydlenje pschepytachu, wjele kommunistiskich pismow a dopokazy *j*a to namakachu, so Küster jako potiadnik jenemu wotdźělenju sakasaneho „swjazka cżełwjenofrontiskich wojowarjow" pschisłuschesche. Ssud w sobustawstwje sakasany cżin widźesche. Statny **rěcznik dr** sastawa na dźewjecź mětagow namjetował.

Nowiny sakasali.

Wyschnosć je studentiku „Hallesche Zeitung" dla nastawkow „Pschećerstwo němskeho njeduchej", „System Grimme" a „Hdyž gummijowy klumpach na pruskich wyšokich schulach knježi" na dwaj měsazaj sakasała. Nastawki so na powokanje theologiskeho profesora Dehna do Halle wobcżežowachu.

Proces přećiwo wjednikam Pfrimeroweho puča

Jednanje pschećiwo wjednikam Pfrimeroweho puča, dla wjesepschecheraby wobskorżenym, so 14. dezembra w Gradzu sapocżnje a budże nětkuždy tydźeń tracź.

Pjatk wjecżor je w industrijowej sali w Gradzu zhromadźizna domowinskeho schkita była, w kotrejž su pschećiwo wobkhadźenju se sajatymi wobdźělnikami domowinskeje woboty protestowali. Jedyn nazionalny sozialistiski rěcznik w zhromadźiznje praji, so budża, hacżrunje je wjednistwo domowinskeje woboty zhromadźenstwo *j* nazionalnymi sozialistami wupowědźiło, tuchi hromadźe *t* domowinskej woboru pschećiwo nětcżischemu statnemu porjadej wojowacź. Po zhromadźiznje wudyrne wotdźělenja domowinskeho schkita we worzłowym helnje pschez město k krajnemu sudnistwu cżehnjechu a tam „Sskawa Pfriemerej!" wołachu.

Přećiwo jědojtym płunam njemóżemy so skitać

W Genfu su so pjatk wotpóśłanzy internazionalneho komiteja Cżerwjenjeho kżiża jeschli, so bychu frédki za schkitanje zibilneho wobydlerstwa pschećiwo powětrownej wójnje pschepytali. Po mnjenju wězywustojnych njeje pschi nětcżischej technizy móżno, zibilne wobydlerstwo pschećiwo jědojtym płunam schkitacź. Njemóże so też *ja* to rukowacź, so budża so wschě staty w pschichodnej wójnje internazionalnych frécżenjow dźerżeć, po kotrychž je sakasane, jědojte płuny nałożeć. Wobdźělnicy konferenzy sjawnje njewuradźiju. Pschi njej so nětkuždy dwogeczi krajow wobdźěluje. Němcźi na njej profesor Walter Simons a generalny leutnant Streccius sastupnjetaj.

Jendżelsko-francowska cłowna wójna

Jendżelske knjeżerstwo je kóždu na namjet franzowskeho knjeżerstwa, so by so wo złownym praschenju jednało, wotmołwiło. Jendżelska je dże swólniwa, franzowske jednanje wotpóśłanzow pschijcżej, tola na to pokasaje, **so *na nětcżischich wobżegnjenjach njeje możne, nětkuždy wobsamknjenje pschijcżej.***

Pschi tychle wobstejnoscach je so franzowske knjeżerstwo rozsudźiło, so so **w tu chwilu wołaji, wotpóśłanstwo do Jendżelskeje póśłacz.**

Powěźeje, so je Franzowska **banka *j* wotbodnoscejnjom jendżelskeho punta cżežko schkodowała,** so by wobtwjerdźiła. Schkodowanje hacż dotal nětkuždy **2½ miliardy frankow** wu žiła. Finanzny minister Flandin je w ministerskej radże sobotu plan pschecżišchcżał, po kotrymż so tale suma Franzowskej banzy w formje połkadowych pschipokasankow jaruna.

Tłajerjenje w Lyonje dźełacy pschestawaju.

Schtódne jeżerwoti jendżelskich schtitanskich złow so hižo w franzowskej industriji pokaśuja. Sjednocżenstwo wobdźělerjow Lyonskich tłajerjenjow je dla hubjeneho wotbyća židy a dla spodowanych płacżisnow wobsamknuło, wot 18. dezembra dźeło sastajicź. S tym so 20 000 dźełacżerjow potrjechi.

Jendżelski parlament skitańskim cłam přihłosuje

Jendżelski delni žejm je *j* 234 pschećiwo 17 hłosam schkitanskim złam pschihłosowało, kotrež je knjeżerstwo na dowos wukrajnych twarow położiło.

Wikowanjski minister Runciman pschipowědźi, so Jendżelske poslednje naprawy franzowskeho knjeżerstwa pschećiwo jendżelskim twaram cżežko sarjuna a so dyrbi so pschećiwo nim wobaracź. **Won *so nadźija, so Jendżelska a Franzowska rozdźel ménjenjow mjes sobu na pschecżelne waschnje wurunuje.*** Jendżelske knjeżerstwo ma franzowske wobzetke naprawy pschećiwo Jendżelskej za jara khutne. Hdy by so tónle system dale rozwił, dyrbu jendżelske sajimy *j* tym *tak rjecko schkodowole*, so *to* Jen-

dźelskej njemohło bjesdźak wostacź. **Jendźelska ho dźiwa, so ho jej někotre najwjetsche lěpschim njepschipóznawaju kaž harź dotal wot 80 lět. Wona je franzowske knjezerstwo na tónle dypk ledźbliwe cźinika.** Sdobom hu ho jendźelsky **wikowarjo** z **wuhlom**, kotryž z franzowskimi pjatnaćzeprozentnymi pschiražnymi zlami najcźežo schkoduje, w Franzowskej wobcźežowali.

Runciman ho też z dowosom němskich tworow do Jendźelskeje saběrasche. Jendźelske schkitanske zła budźa wjele někotrym němskim industrijam wobcźežene. **Ale skónčnje dyrbimy žebi najprjedy na finanzu strukjenosću a industrialne spomožene swojeho hamtneho kraja pomyslicź.** Dyrbimy žebi wjele psched wocźi dźerżeć, so nam Němska wulke summy pjenjez dołži, kotrež móže jenož z podawanjom tworow na tajke waschnje saplaćicź, so ho skruczenosć naschcho punta šterlinga a naschcho wikowanja njewobrožuje.

Gandi bamža wopyta

Domoj puczujo, budźe Mahatma Gandhi tydźeń w Romje pschebywaź. Tam wón tež bamža wopyta. Tak ho snajmjeńscha we Watikanje powěda. Tole selkanje mjes bamžom a Gandhiom budźe historizny wažne. Bamž budźe pschi tejle sstladnosći spytaź, sajimy katolskeje zyrkwje w Indiskej spěchowaći.

Zbóžnikowu cyrkej w Moskwje do powětra buchnyli

Ruske knjezerstwo je žobotu zbóžnikowu zyrkej w Moskwje, jedyn z najzlawnischich twarow ruskeho ßłowjeskeho mésta, z pjeć wutselemi dynamita do powětra buchnyć dało. Wubuch bě tak mózny, so bě daloko słyschećz. Wo dalokim wobwodźe deschcz procha a małych murjowych dźełow padasche. Policija bě wobschérne naprawy cźinika a zyły městowy dźěl sawrjeła.

Sbóžnikowa zyrkej je ho w lěcze 1812 k wopomnjenju na wuńwobodźenje z mocy Franzowsow a na znicźenje Napoleonoweho wójska natwarika. Hižo psched dźesećimi cźasom běchu ho skote blachi wotewsasze, z kotrymiž bě zyrkej kryta. Na městno zyrkwje chzedźa wulke kongreßowe twarjenje natwarićz.

3. januara senatowe wólby w Juhosłowjanskej.

Juhosłowjanski statny wubjerk je žobotu postajił, so ma ho 3. januara do senata 28 zohnistawow wuzwolićz. Po wólbnym zakonju ma kral prawo, runje tak wulku sćežku senatorow pomjenowaćz.

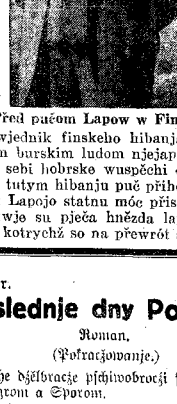

Před pućom Lapow w Finskej?

Kozola, wjednik finskeho hibanja Lapow. Loni mjez finskim burskim ludom njejapcy lapiske hibanje nasta a sebi hobrske wuspěchi doby. Nětko so zda, zo so w tutym hibanju puć prihotuje, z kotrymž chcedźa sebi Lapojo statnu móc priswojić. We wójsku a burstwje su pjeća hnězda lapiskeho hibanja wotkryli, w kotrychž so na prewrót sylnje dźěła.

Japansko-chineska zwada dla Mandźuskeje so zhóršiła

Chinesti zwonkowny minister Wellginton Koo je japanskemu pósłanzej w Nankingu wosjewił, so chineske knjezerstwo njemóže do nowych japanskich žadanjow stwolić. Japanske knjezerstwo tohodla dwoćuje, hacź samóže japanske wójsko wot dalschego postupanja w Mandźuskej wotdźerżeć. Wobjebje hdy by chineske wójsko wmnenjenja dojednanja w nastupanju neutralneho pałma njedopjelniło, by to na rosćahdźenje wjednistwa japanskeho wójska njepschihódny wliw mjelo. Chinesojo so jara myla — tak je z japanskeho zwonkowneho ministerstwa złyschećz — so někotre, hdyž japanske wójskowe wotdźelenja hižo k ranju wróćo cźahnu, chineske wójskowe wotdźelenja njetrjebaju k wjećorjej wróćo cźahnyć.

Schkodowanje japanskeho wójska.

Po zdźelenym japanskeho wójnskeho ministerstwa schkodowanje japanskeho wójska wot spočatka mandźuskeho konflikta 210 morjwych, mjes nimi 12 offizěrow, a 473 ranjenych, mjes nimi 27 offizěrow wucźinja.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 7. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer —2, thermometer w nozu +4. — Pomrócźene wjedro! — W połnocy ho nimo hibaju mózny fu lhanym powětrom z połnócneho sodowego morja puć do naschich stron sa-hrabźe. Dokelž z Azorskich kupow nowa mózna pschihdźa, wocźakuje powětry z juha (połonja) do Srjedźneje Europy duja. Nad zasnu Europu je ho sajo syła-nischa wyschina wutworika. S tym rozesć sajo nadźija, so ho nasche wjedro bórzy dokładnje stań. Nětky, w połnocy ho nimohibaze, dawaju poczasej trochu schenjate a wiśaty ras. Nowa wyschina z Azorskich kupow tłóczi mózny pschez bóle k połnocy, tuž też po nětčim móź na nasche wjedro słuhja. — Jutše wutoru sthdźa ßtónčk-to 7,51 hodź. a khowa ho 3,51 hodź. Mjezačk sthdźa rano 6,59 hodź. a khowa ho papółnoju 2,18 hodź.

— **Mjeschczanske dźiwadło.** Dźensa połnóželu wopjetuje ho njepowamje pohledni króćz wulzy wuhrjebana operета „Holłandska žónka“ wot Emmericha Kálmána. Wutoru pschedstaji ho w 10. abonnementnym pschedstajenju A wjeselohra „Hokuspokus“. Pschi zwojim prěnim pschedstajenju schtwórtk ho tutón kruch pola nowina-stwa a wopytarjow je jahorjenjom pschija, z cźimž ho se žadnej pschesijenoczu tutón kruch k najwupschischnischej wjeselohry nětcźischeje hrajerskeje doby pospěsnje. W swobodnym pschedstajenju hraje ho „Hokuspokus“ pjećk we swobodnym pschedstajenju. Pschichodnje ho operета „Tjo musketérora“, jena z najwupschischnischich operetow poslednich lět.

— **Z dobu pschi paduchami pjerjiny a nuklow.** We nozy k swobocźe dobuchu ho paduchi do jenoje kuriazeje farmy we Sämschezach, wo-a Hajłowa a kradnychu z njeje 20 běłych amerikanskich kokoschow. Sdanjtuu nóź kradnychu w Hajłowje pjeć wulkich běłych nuklow. Wschitke swérjata budu pjećk žiwe wotmjeßene, dokelž njeběsche žanych krwawych słědow spóznaś. — Wschitcy wobsedźerjo ßotu pak ho napominaju, so ho cźin w nětcźischim cźasu swoje chlěwy krucźe samkaju a wjećej nóź mózno psched paduchami schkitali. Schtóž mózy k horjeckach nałpomnjenymaj paduchstwonaj nješto spóźnjeli, njech jo Bautzenskemu zandarmstwu wujewi.

— **Pjadnichstwo.** 30. novembra hu we Wjeteczinje mu-žaze jésone kolo kradmyli. Běsche to koło saanki Mars z cźišłom 520 189, mjesche cźarne krońna, šerke swjena, delschibnjenc saniflowane wozidło z cźerwjenymaj gumijowymaj pschimaczkoma, Torpedo-gumoběły. — S je-neho dwora tudomnych Drjewowych wikow kradnychu kóńzowy wóz bjes dełkow, jenoż je spódnju, 1,20 m dołhej a 80 cm schěrokej, mjesesche krucźe pschicźinjene wojo, łij mjesesche na předkonym kónzu ruczinju. — W nozy k 4. dezembrej kradnychu we wokolinje 4 běłe huśby z cźerwjenymi hlowami, kśichtej to dwě plahowańskej a dwě mlodej huśzy. — Wo wězowne zdźelenja prošu kriminalne wotdźelenje w Budyschinje abo zandarmstwo we Wjeteczinje.

— **Adventske soboty wosebitaj autobusaj do Prěčec a Lejna.** Dokelž je pschichodnej soboće wjetši wobkhad na Budysko-Kamjenskej autobusowej čarje wocźakaś, zarjadnistwo statnych autobusow na to dźiwajo sobotu 12. a sobotu 19. hodownika hižom rano we 8 hodź. omnibus z Prěčec do Budyšina jěć da. Nimo teho pojedźe tutej soboće pop. 4,45 hodź. wosebity wóz z Budyšina hač do Lejna.

— **Wčerawša prěnja wobkhodna njedźela** we tutym hodownym času běše w Budyšinje wjele ludźi na nohi prinjesła. Cyłe popołdnje hač do wjećora so dróhi z ludźimi čornjachu. Wosebje sylny wobkhad měještaj Bohata hasa a Kěžorska dróha. Zda pak so, zo ludźo hišće prewjele kupowali njejsu. Wobhladowachu sebi zwjetša jenož wukładźene a wustajene wěcy. Přejemy našim wobkhodnikam lětsa rjane a spokojne „znjě“.

S **Wójšwje.** Pschi ßtótličenju 1. dezembra naliczichu w Wójšwjeczanskej gmejnje 9 (8) koni, 74 (74) howjadłow, 71 (60) zwini, 13 (16) kózow, 343 (293) schtuk pjerjinowcho ßotu, 38 wulkow a 3 (1) kocźe. Licźby w ßwinkach ßu wunoschchi łońschcho ßtótličenja. Kaž je z pschirunanju licźbow dowidźeć, je ho wobstatk ßotu trochu powjetschił.

S **Nj žwacźidła.** Ruhlanc je schamolwinja we Wěrowje je sajo pokuje dźełacź japoczała. Tak ßu jeje dźełacźerjo sajo jaßłužbu namakali. Sa nasche gmejny wospomnjenja to wulke wołóženje, dokelž ho licźba spomożeńskich wobdźerjanych śmi. We wjele ßwójbach budźa móz z łóńschej wutroby hody ßwjećeć.

Ze **Schcheho.** K žobotnischej rozprawje z Rakeż wo ßusjebożenju tudomneho 57 lětneho kostjowego wuńtwarja Rochowa ma ho ßrudny dodawk wosjewićz, so je ßmjertnje na na ßmjeczenja wutroba w Budyšej zhorowni wumrjeł, bórzy po tym, jako běchu jeho tam dowjesli.

S **Hrodźiščka.** Tudomne spěwne towaršstwo ßwoje-cźeschce ßwoje 25 lětne wobstaćze. Wjeczor ßapocza ho je rejeni, kotrymž ho wokoło 9 hodź. powschitkowna hoścźa na pschijamku. Pschechodna towaršstwa, kajez wjetschi-nosta Gänzel z Wichowow wobdźělnikow wutrobnje witaschce a rosprawjeschce wo minjenych 25 lětach, na kotrež ßmě towaršstwo jako na lěta pilneho słutkowanja zhladowaco. Swaprědka mjeńsche towaršstwo 24 ßobustawow. Licźba je ho rjenje pozwyschiła. Pschechodna pschi tutej sstladnosći wo wschitkich podawkach hacź do lěta 1914 rosprawjeschce. Wobžedite złowu wěnowaschce wón we wójnje padnjenym spěwarjam. K jich cźesći zhromadźeni ße zwojich mjeńnow postanychu. Na konju swoje rěcze poczeschći pschedsyda wulky sałłužbneho dirigenta towaršstwa knjeza kantora Petrika za 25 lětne słutkowanje a nawjedowanje a pschepoda jemu cźestne wopißmo, jehožto ßobustwo je cźestnego dirigenta ponjenowanych. Dale buchu poczeschćenjo ja ßwórne ßobudźelo 11. Jan Rjenc ße

Předźenka

dyrbi ho hižo sajo na cźestneho knjeza braschku Muchu w Tranjach z prósthum wobroczeć. W Budyschinje běha młodźenc wokoło z tyhaj ßtyjkami, dokelž ho njemóże rosßudźicź, ho woženiej, hacźrunjeż by to dawno cźakł. Wón je po powolanju z molerjom! Jemu dyrbi ho na kóždy pad tak spěschnje hacź mózno pomhaćz. — Kak je to mózno, wěsće, knjes braschka Mucha ße swojej ßkoro 50lětnej nasphonitosću we a radu powha, wołjeboje, dokelž mkody muž protyku radu cźita a dobrowólnje wjazy ßa nju płacźi hacź

jenož 60 pjenjezkow.

dźiwadło.

Mjeschczanske dźiwadło. Nadawk: Wutoru, 8. dezembra, 10. abonnementna pschedstajenje A wjeselohra „Hokuspokus“. Pschi zwojim prěnim pschedstajenju schtwórtk ho tutón kruch pola nowina-stwa a wopytarjow je jahorjenjom pschija, z cźimž ho se žadnej pschesijenoczu tutón kruch k najwupschischnischej wjeselohry nětcźischeje hrajerskeje doby pospěsnje. W swobodnym pschedstajenju hraje ho „Hokuspokus“ pjećk we swobodnym pschedstajenju. Pschichodnje ho operета „Tjo musketérora“, jena z najwupschischnischich operetow poslednich lět.

— **Z dobu pschi paduchami pjerjiny a nuklow.** We nozy k swobocźe dobuchu ho paduchi do jenoje kuriazeje farmy we Sämschezach, wo-a Hajłowa a kradnychu z njeje 20 běłych amerikanskich kokoschow. Sdanjtuu nóź kradnychu w Hajłowje pjeć wulkich běłych nuklow. Wschitke swérjata budu pjećk žiwe wotmjeßene, dokelž njeběsche žanych krwawych słědow spóznaś. — Wschitcy wobsedźerjo ßotu pak ho napominaju, so ho cźin w nětcźischim cźasu swoje chlěwy krucźe samkaju a wjećej nóź mózno psched paduchami schkitali. Schtóž mózy k horjeckach nałpomnjenymaj paduchstwonaj nješto spóźnjeli, njech jo Bautzenskemu zandarmstwu wujewi.

— **Pjadnichstwo.** 30. novembra hu we Wjeteczinje mu-žaze jésone kolo kradmyli. Běsche to koło saanki Mars z cźišłom 520 189, mjesche cźarne krońna, šerke swjena, delschibnjenc saniflowane wozidło z cźerwjenymaj gumijowymaj pschimaczkoma, Torpedo-gumoběły. — S je-neho dwora tudomnych Drjewowych wikow kradnychu kóńzowy wóz bjes dełkow, jenoż je spódnju, 1,20 m dołhej a 80 cm schěrokej, mjesesche krucźe pschicźinjene wojo, łij mjesesche na předkonym kónzu ruczinju. — W nozy k 4. dezembrej kradnychu we wokolinje 4 běłe huśby z cźerwjenymi hlowami, kśichtej to dwě plahowańskej a dwě mlodej huśzy. — Wo wězowne zdźelenja prošu kriminalne wotdźelenje w Budyschinje abo zandarmstwu we Wjeteczinje.

— **Adventske soboty wosebitaj autobusaj do Prěčec a Lejna.** Dokelž je pschichodnej soboće wjetši wobkhad na Budysko-Kamjenskej autobusowej čarje wocźakaś, zarjadnistwo statnych autobusow na to dźiwajo sobotu 12. a sobotu 19. hodownika hižom rano we 8 hodź. omnibus z Prěčec do Budyšina jěć da. Nimo teho pojedźe tutej soboće pop. 4,45 hodź. wosebity wóz z Budyšina hač do Lejna.

— **Wčerawša prěnja wobkhodna njedźela** we tutym hodownym času běše w Budyšinje wjele ludźi na nohi prinjesła. Cyłe popołdnje hač do wjećora so dróhi z ludźimi čornjachu. Wosebje sylny wobkhad měještaj Bohata hasa a Kěžorska dróha. Zda pak so, zo ludźo hišće prewjele kupowali njejsu. Wobhladowachu sebi zwjetša jenož wukładźene a wustajene wěcy. Přejemy našim wobkhodnikam lětsa rjane a spokojne „znjě“.

S **Wójšwje.** Pschi ßtótličenju 1. dezembra naliczichu w Wójšwjeczanskej gmejnje 9 (8) koni, 74 (74) howjadłow, 71 (60) zwini, 13 (16) kózow, 343 (293) schtuk pjerjinowcho ßotu, 38 wulkow a 3 (1) kocźe. Licźby w ßwinkach ßu wunoschchi łońschcho ßtótličenja. Kaž je z pschirunanju licźbow dowidźeć, je ho wobstatk ßotu trochu powjetschił.

S **Nj žwacźidła.** Ruhlanc je schamolwinja we Wěrowje je sajo pokuje dźełacź japoczała. Tak ßu jeje dźełacźerjo sajo jaßłužbu namakali. Sa nasche gmejny wospomnjenja to wulke wołóženje, dokelž ho licźba spomożeńskich wobdźerjanych śmi. We wjele ßwójbach budźa móz z łóńschej wutroby hody ßwjećeć.

Ze **Schcheho.** K žobotnischej rozprawje z Rakeż wo ßusjebożenju tudomneho 57 lětneho kostjowego wuńtwarja Rochowa ma ho ßrudny dodawk wosjewićz, so je ßmjertnje na na ßmjeczenja wutroba w Budyšej zhorowni wumrjeł, bórzy po tym, jako běchu jeho tam dowjesli.

S **Hrodźiščka.** Tudomne spěwne towaršstwo ßwoje-cźeschce ßwoje 25 lětne wobstaćze. Wjeczor ßapocza ho je rejeni, kotrymž ho wokoło 9 hodź. powschitkowna hoścźa na pschijamku. Pschechodna towaršstwa, kajez wjetschi-nosta Gänzel z Wichowow wobdźělnikow wutrobnje witaschce a rospraw-jeschce wo minjenych 25 lětach, na kotrež ßmě towaršstwo jako na lěta pilneho słutkowanja zhladowaco. Swaprědka mjeńsche towaršstwo 24 ßobustawow. Licźba je ho rjenje pozwyschiła. Pschechodna pschi tutej sstladnosći wo wschitkich podawkach hacź do lěta 1914 rospraw-jeschce. Wobžedite złowu wěnowaschce wón we wójnje padnjenym spěwarjam. K jich cźesći zhromadźeni ße zwojich mjeńnow postanychu. Na konju swoje rěcze poczeschći pschedsyda wulky sałłužbneho dirigenta towaršstwa knjeza kantora Petrika za 25 lětne słutkowanje a nawjedowanje a pschepoda jemu cźestne wopißmo, jehožto ßobustwo je cźestnego dirigenta ponjenowanych. Dale buchu poczeschćenjo ja ßwórne ßobudźelo 11. Jan Rjenc ße

---

E. Bulwer.

Poslednje dny Pompeji

Roman.

39] (Pokrjacowanje.)

Najwjetsche dźiwjerjacje pschiwobrocźi ho někto wuhbźe-nju mjes Nigrom a Sporom.

Pschecźiwnikaj ßtejeschtaj nimale daloko rózno. Dźiwny nahlownik Sporo, kotrehož wjer bě delepuschczeny, sakry jeho wobliczo, ale Nigrowe ryhy pschiwabichu je swojej dźiwjosću wschěch wocźi na ßo. Wonaj ßtejeschtaj nješchto wokomikom cźicho, žebi jeho druhejho wobhladuju, dónźij ho Sporus pomałku a ß wulkej wobhladnjiwosću njepschi-bliži, pschi cźimž dźerżeschce swój kónczkaty mjecź runje psched ho na wutrobno zwojeho njepschecźeła naprawjeny. Niger dźěsche wrócźo, hač w prawej ruzy, a hłědowaschce ß wótrym wórzkom pohibowanja swojeho pschecźiwnika. Nadobo dobu ho, hdyž bě jemu Sporus nimale blisko, do-prědka a spyta tamneho ße ßakom dołhanjcź. Gladiator wuwinny ho ße ßpěschnym pohibom, sakrichtny je słobu a je radoscźu a narasy na pschecźiwnika. Tón pak bě sajo swój hač wrócźosćahnył, psches ramjo cźišłnył a cźekasche nětko je ßpěchnosću wokoło arenty, pschi cźimž jeho pschecźeżkał podarmo doběhny. Lud ho žmějesche a wyßakasche wuhla-dawschi podarmotne napinanje; tola w tutom wokomiku putaschtaj romjkaj wojownikaj ledźbliwosć sajo k žebi. Runje bě Eumolpus młódschenmu Nepimej ramu do boka nabił. Lud wyßakasche.

„Dopredka, Sporo, dopredka!“ wolachu nětko sajo ty-hozore hłoßy, jako bě Niger, łij bě nadobo ßtojo wostał, hdyž ho ras ßwój hač wucźišnył. Tón króćz njebě dołcź ßpěschny byk, jón wróćosćahnyć. Sporus nabi jemu hłu-boku ramu na prawej nohy a dźěsche, hdyž tón njemóžejesche wjacy cźekacź, na njeho. Dołhosć jeho rukí a jeho wulkosć posłicźachu pak tamnemu hišće tběrce lěpschiny, a wón dźerżeschce ß wutrybnjenym cźišnjubakom ßwojeho njepschecźela hišće nješchto wokomikow wrócźo. Sporus spyta nětko je ßpěchnymi pohibami Nigrej do khribjeta padnyć, dokelž bě jo tón ß ramu bóle njeleepy stał. Wón pschibliži pak ßo bohrej pschejara, a hdyž ßwoju ruku k móznemu ßmokej pozběhny, trjechichu jeho tři ßuby ßtrašchneje brónje do-krjedź wutrobna. Wón ßwjese ßo na koleni. W blišchim wokomiku bě hač jemu psches hlowu cźišnjeny; podarmo běchu jeho prózowanja, ßo wuwleź. A hišćesce ras pschery jeho ßałośtny ßtjehak. Jeho krew cźecźeschce psches hač do pěsća. Wón puschcźi brónje na ßmarnjo, so dawa ßo ja pschewinjeneho.

Dobywarjeli ßałwojowaś cźełahny ßwój hač wrócźo a wocźakowaschce, ßepjerajo ßo wo ßwoju hlebiju, wuńuß cźrjódy. Pschewinjeny gladiator roshładowaschce ßo je ßa-dźiwowanjom prošcho po ßhromadźinje, ale wschudźe ßetka-waschce jemu jenož muras- ßurowoßeze a schkodołubosćze. Wón cźujeschce, ßo bě jeho bohdźina pschischła. Ani ßmika ßtracha a bojoßce. Směrom po łicźi wón ßwój tył. Nětko ßtupi muž do arenty, łij machasche ß matym wótrym mje-cźom, a kotrehož wobliczo bě pod wiśerom ßakryte. Pomałku, ß pschimérjenym ßtupom pschibliżowaschce ßo tutón ßałośtny hat gladiatorej, łij hišćesce na kolenomaj leżeschce; wón pschinny ß lěwej ruku kónčk jeho nahłownika, pschikoji wótrn brjeńu na jeho schiju, potom ju ßnowa pośěbny. Brjeńa błyschcześche ßo w powětrźe — padże — a gladia-tor kuli ßo jako cźełko po pěsća. Jeho cźełko wuwlecźechu wótrn brjeńu na jeho schiju, potom ju ßnowa pośěbny. Brjeńa błyschcześche ßo w powětrźe — padże — a gladia-tor kuli ßo jako cźełko po pěsća. Jeho cźełko wuwlecźechu cźelej ßmjertnu ramu ßaßadźił, a nowy wopor bu won ß arenty wlecźeny.

Editor wosjewi nětko wótsje, ßo budźe Lydon bój ze Eumopom pokraczowaczi, dokelž njemóże Niger ßwojeje ra-ny dla hišćesce do arenty ßastupicź.

Lydon ßtojesche w ßawěrach; wón roshładowaschce ßo po ßhromadźinje. Wyßoko horjeła wuhlada wón błede wobliczo, ßtrachocźiwe ßpohladnjenja ßwojeho nana. Wo-jownikaj ßtejeschtaj wuprawjenaj, je ßpuschczenymaj wjer-romaj a nahimaj mjeczomaj žebi napschecźo.

W tutom wokomiku bu prątorez wot ßastojnika arenty list pschepodaty. Wón wotwjasa ßchnurn — pschecźeła jón ßpěchnje — jeho wuras pschekradži ßpodźiwanje a wuńtoß-tiwosć. Wón cźitaschce list hišćesce ras a potom bórzotasche „To je mózno; tón muž je hižo dopołdnja pjany był dyrbjał, so na tajku hłupoßej pschińdźe!“ S tuthym ßłowami cźišnyl list njerodnje do boka a ßkoji ßajo ßwoju zbu-kodźiwosć na hry.

Publikum napinasche nětko ßwoju kedźbliwosć. Eumol-pus bě žebi pschecźelnoßej pschińdźiwoji, ale też Lydon bě ße je ßwojej wutrajnosću wubjernje ßwßnanjenił.

„Holla, ßtary pachołe!“ rjekny ßuzoß Medona k tu-tomu, „nětko dyrbi ko twój ßyn ßhrabacź; tola budź ßyes ßtarośce, editor njepschida, ßo by był morjeny, a lud tej niz, pschetoż je ho jara pěknje dźerżał. — Schto dha ty bórzejschi, ßtary thadła?“

„Modlitwy!“ wotnołkwi Medon ß mérnym a nadźije-polnym wuraßom.

Lydon, łij běsche ßo hacź dotal ßmujicźe a wuńtojnje ßakitował, dyrbjeschce pschezo bóle ßylnym nadpadam nam-dźiteho Romjana ßołacź. Jeho ruka wozjerpni. Jemu ß psched wocźomaj krintkoleschce, wón kóßesche ß hłuboka dych. Wojownikaj cźinichtaj maku pschetałuku, ßo bychtaj wo-dochłoi.

(Pokracź. ßeßuje.)

Wichowow, August Bareš ſ Hrodźišćo, Moriz Pawlik ſ Hrodźišćo, Richard Kunze ſ Hrodźišćo a Pětr Scholta ſ Hrodźišćo a cźestnym wopiſmom. Potom jimaše ſo namjeńny pſchedbyda Rjencź ſ Wichowow hłowa a dźakowaſche ſo pſcheds̀byde ſa jeho ſwérne nawjedowanje towarſtwa a pomjenowa jeho jemu cźeſtne wopiſmo pſcheds̀pedaju a cźeſtneho pſcheds̀pudu. K temu pſchiſtamknu ſo wjeſelu dźeľ ſe wſchelakimi poſticzenjemi a ſpěwarjo a ſpěwarki ſwoſtachu hiſchcźe dołho w rjanej towarſchnoſći.

S **Wichowow.** Pſchi powjeſchtkownym liczenju ſtotu 1. dezembra naliczichu tu 17 (17) koni 130 (125) howjadłow, 181 (166) ſwini, 33 (37) kołow, 556 (504) ſchtuk pjerinu, 9 (8) kołcźow pcźołow, 15 (14) pſzow a 21 nutkow. Liczby w ſwinach wołnamjenjeja naliczeny ſtót 1. dezembra 1930. — Tudomna knjeja hoſtiwa je wunjeła 27 ſwérjatow a to 19 ſajazow, 5 bażantow a 3 nutle. Na hoſtiwje wobdźeli ſo 7 tſélzow. S hoſtiwanſkim kralom bu knjes hoſcźenjaŕ G. Hajeſch ſ Kotez.

S **Lutobrća.** Sſrjedu wotmě tudomny rjeſeſchkubłer knjes ſ Watzdorf hoſtiwu. Na njej wobdźěli ſo 6 tſélzow a 36 honjerjow. Spotſélachu 45 ſajazow, 48 bażantow, 32 kokoſchow, 11 karnikłow a 18 ſchtuk wſchelakeje dźiwiny.

S **Luwoczij.** Wunoſchk ſtótliczenja w naſchej wſy je ſcźehowaz: 56 koni, 394 howjadłow, 491 ſwini, 39 kołow, 1259 ſchtuk pjerinu, 32 nutkow.

S **Kotez.** Swoje 77. narodniny ſwjeceſche pſched nětkorymi dnjemi lokomotiwny tejſeŕ na wotp. k. Jan Blažij pichi hiſcźeze dobrej cźełnej a duchownej cźerſtwoſći.

S **Lubija.** Sakſki juſtizny miniſter dr. Mannſefeld je pjatk Lubij a Lubijſke hamtſke ſudniſtwo wopytał. Mějeſche tu roſtrěcźowanja wo inkorporaciji hamtſku-ſudniſtwowſeho wokrjeſa, dotrjał-li ſo hamtſki ſud w Bjarnacźizach ſběhnyć. — Sobotu a njedźelu wotmě ſo we ſali hoſcźenja „Měſto Shorjeza“ wuſtajeńza nutkow. Nětko 300 ſwérjatow wiſchelatich rasow běſche wuſtajenych.

S **Měrjowa.** W naſchej ſamejnje naliczichu pſchi lětuſchim ſtótliczenju 36 koni, 277 howjadłow, 3 wowzy, 296 ſwini, 63 kołow, 931 ſchtuk pjerinu a 47 kołcźow pcźołow.

S **Hodźija.** Póſtajny wot wotdźělenja ſa wojowanje pſcheſtawa pižmowym ſcheſcźurkam pola ſtatneje wyſchnoſće ſa ſchkit roſtlinow je ſaidźenu ſrjedu w Pětſchkej hatomaj łaſo ichtyri pižmowe ſcheſcźurki morił. S tym ſu nětko hižom 22 tutych ſtraſchnych hrymjakow w mjenowanym mjeſtnſchinowaj hatomaj powydźenje.

S **Stachowa.** W nozy k pjatkej traſnuchu padnychi je pobocźneho twarjenja jeneho tudomneho ſusła ſe ſamt. njeneje poſtſeſchcźowſke kſchinje tſi poſtſeſchcźa ſa dwě wołboje, dwě poſtſeſchcźa ſa pokora wołoby, jene poſtſeſchcźo ſa jenu wołobu a ſtjaſcźe jedyn hłowak. Sda ſo, ſo jena wołoba hanna njeje pſchiſchłowo wukonjeſej motyka, ale ſu nětkotre wołoby wobdźěłane buchu cyſtjake, tſi ſu wo měſtnoſći dopołnje wobhonjene byle. Najſtarſche je jedyn po 8łykowoſe boſce ſtaréj, wotnoſcźu ſchtyrjoch roſtli a do twarjenja ſaſchoł. Wupaſchi ſu pak ſcźerwjenoſce ſmuhate, pak cźerwjene.

S **Wulkeho Wjeſnika.** Saſtóźeny tydźeń pónoſcźu ako witorn je ſo paduch do ſamknjeneho bydleńa w ſamotnym lěſnym mlinje dobył a i njeho cźěmnowłoſowy tharworcźk ſ błachowej ſakowanej buſchkowiju ſ 500 hriwnami ſrjebrowych pjenjes kradnył. Paduch je drje wo ſhowanych pjenjeſach wědał, dokelž je wſchitke denje wcźa na pokoj wotſtajił. Je tež mózno, ſo je paduch thamorcźk po puću prjecź cźiſnył. Schtóž jón namaka, njech ſo žandarmſtwu w Porchowje ſožěje.

Z Ralbic. Naša fara dósta před krótkim telefon. To je wěſće derje. Stanje so tola, zo ma tón abo tamny wo ważnej wěcy z farskim zarjadnistwom porěcź. Też móże so stać, zo dyrbi duchowny hnydom ke khoremu, a zo by hižo přepozdźe njebyło, hdyž by dyrbjał najprjedy nětko ze susodnych wsow do Ralbic dojěć. Stóž so telefoniscy na farske zarjadnistwo wobroći, njech sebi kaza: Njeswačidło čo. 251.

Z Worklec. Před dwěmaj lětomaj wotměchu so w tudomnej khorowni prěni króć swj. eksercicije, a to serbske. Běchu derje wopytane. Tehodła zarjadowachu so loni zaso někotre kurzy, a to serbske a němske. Wopyt bě tehorunja bohaty. Na nowe léto budźa so tu nětko zaso swj. eksercicije wotměwać. Najprjedy budźa němske, a to wot 2.—6. januarja za muži, wot 7.—11. januarja za młodźencow, wot 12. hač 16. jan. za maćerje a wot 17—21. jan. za knjeżny. Eksercicije budźe jedyn pater z benediktinskeho kłóstra Grüssau w Slezyskej nawjedować. Tutón budźe tu potajkim skoro cyły měsac přebywać. Serbske eksercicije budźa wot 14.—18. februarja za muži, wot 21.—25. febr. za młodźencow, wot 28. febr. hač do 3. měrca za maćerje a wot 28. měrca hač do 1. haprleje za knjeżny. Kurzy započnu so přeco na prěnim mjenowanych dnjow wječor a skónča so na poſledním rano. Bydlenje a jěsć dostanu wopytowarjo w khorowni za samsne małe zarunanje kaž loni. Njech je też lětsa wopyt zaso prawje bohaty.

Z Worklec. Mjez Nuknicu a Worklecami padże 16lětna służobna Lukašec z koła, jako do pokračowańskeje šule jědźeše. Holcu pozdźišo čežko zranjenu namakachu a do Worklečanskeje khorownje dowjezechu.

Z Nuknicy. Tu je 19lětny pobonč Šołta do čežkeho njezboża přišol. Při hnójnicu woženju padże wón z woza, zo wóz jeho přejědże. Čežko zranjeneho dyrbjachu jeho do Budyskeje khorownje dowjesć.

Z Łazka pola Różanta. Před nětšo wjacy hač 5 lětami wumrě tu nahle knjez wyšši hajnk Wjaclawk. Na jeho městno přińdźe potom k. Frankowski, kiž běše prjedy lěsny w Smjerdźacej. Před nětšo časom wobsta tutón swoje pruhowanje jako hajnk. 16. nov. **přesadźi jeho nětko zarjadnistwo kłóstra Marijneje Hwězdy, kotremuž naš wobšerny rewěr słuša, do Zemic,** hdźež ma klóstr tehorunja lěsy. Knjez Frankowski je tu wokolo 10 lět w Delanach był. Běše dźen Němc, tola je tu rady mjez Serbami dźěłał. Běše dźen też cyle stworjeny za našu ćichu krajinu a lubowaše lěs pře wšo. Na jeho městno přińdźe nětko k. Augustin, syn knjeza hajnka Augustina w Smječkecach.

S **Kamjenza.** Lětuſchi hodowny hermank w Kamjenzu budźe ſchtwórk 17. dezembra. Kamjenſka měſchćanſka rada woſſewja, ſo ſtudźa ludźo ſ jenoź tajſch měſtnow ſwoje twory na pſchedań poſtſcźeſej, hdźež ſtudźa też Kamjenſcy wobydlerjo pſchedawaćej. — Kaž we wſchelakich druhich měſtach, poſtaji ſo lětſa też w Kamjenzu Božodźeſćowy ſchtom ſa wſchitkich. Kamjenſke wobkhadne towarſtwo je dozpiło, ſo je ſo ſobotu na torhoſchću nětkuže 8 metrow wyſoki ſchtom poſtajił, kiž wjeczor je ſwojimi ſwěcźkami wobydlenjam wo błiſkim hodowanym ſwjedźenju rěcźi. — Pſchi pjatkowanym wokſkrocźe wobſtajny ſo na Pólnoźnej dróſy młoda holza tak njeſrjožowanje, ſo ſebi nohu ſtama. — Ssobotnitſchi twichor je na twarjenjach wjele ſchkody nacźinił. Hodźiny dołho ſo tak ſylnje deſchcźowaſche, ſo rěcźi po haſach běźachu.

Z Kulowa. Tudomna pjekarſka jednota je khlěbowu płaćiznu wot 45 na 50 pj. powyšila.

S **Lejnicho pola Wojerez.** Na Schtodowſkich honach wotmě ſo ſajchły ſchtwórtk hoſtiwa. Spotſélachu 50 ſajazow, 23 bażantow a 12 nutkow. Bohužel njetwoſtowaſche hoſtiwa dźes njeſrjožo. Jedyn tžłi tſéſi honjerjej ratarſkemu ſynej Kowarjej je Schtodowa ſchrótowy wutſél do khrbjeta a nohi. Sranjeny dyrbješe ſwojom ſklakiſu pomoź putacź. — Tudomnemu ratarſkemu Janej Simonowi poraźi ſo njedawno i jenym wutſélom pječ dźiwich kačkow poſtſélicź.

S **Mužakowa.** Dźěłaćej Alfred Mühla z Hory pola Mužakowa měješe nadawk, po 10 ſtrikach khamu runa na Mužakowſk dwórniſchćo dojěź. Wjeczor wokoło ½6 hodź. pſchijědźe na dompucu pſches měſto. Pośpita, ſo by biſchće něſchto womjeſcha ze ſwojim ruczanym wozom ſobuwzał. Jako ſo po krótkim wotſtajenju ſ woſkhoda wrócźi, běchu jemu khamu ſ rumom kradnyli. Wſchitko pytanje ja paduchom a khamu běźe pódarmo.

Se **Sstepeho.** W nozy mjes 1. a 2 hodź. je jedyn dźěłaćeź ſ Rowneho bydleńa Krauza, jako tutón domoj jěźeſche, ſ koła ſtorhnył a jemu ſ nětkim tajerdym pſches hłowu dyrił, a cźežko ſranił, kaž je to praktiſki lěkaŕ dr. Thiele ben ſ Běrjeze Wody ſwěſćił.

S **Brěžowiti** pola Sstepeho. Pſchi ſtótliczenju 1. dezembra naliczichu w naſchej wſy 36 koni, 399 howjadłow a 258 ſwini, 8 kołow, 1123 kur, 37 kołcźow pcźołow.

Z Barlin. Knjez Paweł Wirth ze Stróže, kotryž je słowjanske rěče studował, je w Barlinskej universitee swoje studije skónčił, doktorske pruhowanje khwalobne wobstawši. Přejemy jemu do přichoda wjele zboža.

Kožanu drastu

Kajkostne twory

po nizkich płaćiznach poruča

ALBERT w Budyšinje

na Lawskich hrjebjach 10 Telefon 3078

Z Łužicy

* Se **Shorjeza.** (Smjerśinſki.) Po puću do Hornjeje Mělcowy w Hornjej Łužicy bu 69 cźiny muž ſ mjenom Herrmann morjwy namakany. Je wo wſchěm ſdaću w jenej ſ poſledních ſymnych nozow ſmjerśinſki, dokelž njeběźeſche dołej ſwobłekany.

Ze Sakskeje a dalších krajow

* S **Frankfurta.** (Sa aty pſchećiwnjer.) Wyſchſchi dawkowy lekaŕ Hebold běźeſe 12 000 hriwnow pſchekſchiwił a potom cźekny. Schtwórtk je ſo poradźiło, njeſwěrneho ſaſtojnika ſajaź.

* S **Wuſtkima.** (Sſmjerśi na kojiſach.) Na Kamjenicźanſko-Riesaſkej ſelesnicy bu ſo 29lětna Lippmannowa ſ Kriebebhała cźěłej pſchejěź. Wona wumrě bórzy po tym, jako běchu ju namakali. Pſched nětkotrymi njedźelemi da ſo jeje 17lětny bratr na ſamſnym měſtnje ſ cźełom pſchejěź.

* S **Dſchanza.** (Se ſkhoda ſmjertnje paduchł.) 76lětnemu Arnoſchej Franzej bu nadobo ſlě na ſkhoźe. Wón padźe po ſkhodźe dele a to tak njeſrjožowanje, ſo bórzy po njeſrjožu wumrje.

Přilopk

* **10 000 hriwnow mjedowych pjenjes rubili.** Sſrjedu dobuchtaj ſo ſababjenaj paduchaj do pokładnje Wojnowſkeje zokrownje pola Raćibora w Hornjej Schleſyſkej. Wonaj wobroſyſchtaj pichitmoneho pſchiſtajeńza ſ revolwrom a rubiſchtaj 10 000 hriwnow pjenjes. Nadpadnikaj njeſpóznataj cźełnyſchtaj.

Zapóstane

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Knjezej „rjeł“, kiž je přećiwo mi a serbskim swjedźenjam.

Na zhromadźiznje župy „Michał Hórnik“ je nječtó rěčał za wuhotowanje serbskich swjedźenjow, štož so w rozprawje w č. 279 „Serbskich Nowin“ zdźěli. W samsnym čisle sym też ja w rozprawje wo swjedźenju Bukečanskeho Sokoła rěčał za swjedźenje. Potom je wěsty knjez „-ŕ“ w nastupnym čisle raznje so wuprajił přećiwo serbskemu swjedźenjowanju, a při tym khětro přimał dopisowarja. Rozprawnik wo zhromadźiznje župy „Michał Hórnik“ je na to we pjatkownym čisle „Serbskich Nowin“ derje wotmołwił....

A nětko přińdźe něšto jara spodźiwneho. Kritik knjez „-ŕ“ w sobotnišim čisle naraz wozjewi, zo je so měrił jenički přećiwo rozprawnikej wo Bukečanskim swjedźenju. Ow jej, to bě njezbožo! Knjez „-ŕ“, to njebyše měł činić.

Potajkim, hdyž w zhromadźiznje župy „Michał Hórnik“ nječtó rěči za swjedźenje, tak knjez „-ŕ“ nima ničo přisopomnić, hdyž pak Měrčin Nowak sej to samsne zwaži, čehnje knjez „-ŕ“ přećiwo nim z pjerom do bitwy, zo by jemu jenu sunył. Jara zajimawe, kak tu knjez „-ŕ“ z dwojakej měru měri. Ale nětko smy Was spóznali, knjez „-ŕ“, wy sće so sami słókali. Wšmy nětko, zo **Wam dźe wo wosobu, a nic wo wěc!** Skoro wěrju, zo byšće raznje pisali za serbske swjedźenje, bych-li jenož ja był přećiwo swjedźenjam. Potajkim, wěmy nětko, što mamy w přichodźe wo Waših nastawkach a pisanjach myslić, kak mamy je pohódnoćić. Smy Wam jara dźakowni za sprawne wuznaće w sobotnišim čisle. Smy sej nětko zrozumili, što? Měrčin Nowak-Njechorński.

Wšelcźizny wo Edisonie

Wo njedawnom zemrětym amerikanskim wunamakarju Edisonje so wšelake zajimawe wěcki powědaja:

Kak wostanu młody.

Edison wosta, nimale hač do smjerće, młody, čerstwy a hibiciwy. Kóždołětnje dósta k narodninam njeličcźene zbožopřeća, w kotrychž so gratulantojo naprašowachu, što wón čini, zo sebi „wěčnu“ młodosć zdźerži. Edison kóždemu wotmolwi, a to: Mój nawod k womłodźenju (Verjüngungsmethode) njemóžu proradźić. Wostanje tajny. Radźu pak Wam: „Njestarajće so ženje wo wašu starobu! To je prěnja kročel k womłodźenju.“

Nawopačne wuwiće.

Jedyn inženěr, kiž běše nowy knefl k přitłóčenju wunamakał, přińdźe k Edisonej, zo by tutón swój rozsud wo nowej wěcy podał. Edison wobhladowaše knefl a praješe:

„Započach jako wunošowař nowinow a nětko sym wunamakał. Hdyž pak dale tajke nadpady do skutka stajeće, potom započnjeće jako wunamakař a skóńčiće jako wunošowař nowinow.“

Dwě wunamakani.

Marconi, wunamakař radija, wopyta při swojej prěnjej jězbje do Ameriki Edisona, wunamakarja gramofona. Wunamakarjej so bórzy žiwje a wótře

Nowy dźiwyčinjacy hojeŕ blizko Barlina.

W nětčišim času čišča so ludźo do małeje braniborskeje wsy Preddöhl k hojerjej Bußej, wo kotrymž so powěda, zo wuprawdźe dźiwne wustrowjenje dokonja. Cyło lěkowanje a hojenje tuteho muža wobsteji w tym, zo ruce khorym na hłowu kładże. K njemu přikhadźeja khori ze wšěmi móžnymi khorosćemi. Z cyłeje Němskeje so ludźo k njemu namakaju, zo bychu swoje cźerpjenje wotbyli. Za wuhojenje pytacych dyrbjachu so wosebite přebywańnje natwarić a wosebite wobkhadne zarjadowanja postajić. Na tšiwnym wobrazu widźimy dom hojerja Buße w Preddöhlu pola Pritzwalcka. Na prawičnym wobrazu **předstajitaj sej nam Buß a jeho mandźelska.**

wo swojich wunamakanjach rozmołwještaj. Do čakarnje běše mjez tym dalši hósć zastupił. „Sto dha je tam do hary?“ wopraša so služobnika. — Zdwórliwje tutón wotmołwi: Marconi a Edison: radiowy wótreročak a gramofon.“

Edisonowa wikowańska hódnosć.

Amerikanski spisowaćel G. S. Bryan běše wobličił, kelko „wikowańskeje hódnosće“ maja mozhy slawneho wunamakarja. Wobliči wysokosć kapitala, kiž je we kóždym Edisonowym wunamakanju zaměšćena. Někotre ličby: kinomatograph: 1250 milijonow dolarow, telefon: milijardu dolarow, milinowe železnicy: 6500 milijonow dolarow, milinowe wobswětlenje a móc: 5 miljardow dolarow, dynamo a motory: 100 milijonow dolarow, telegraf: 350 milijonow dolarow atd. (njeje to woprawdźe amerikanske?!).

„Wěčna“ košla.

Amerikanski rozprawnik wozjewješe we swojej nowinje, Edison je košlu wunamakał, kotruž móžeš cyle lěto nosyć, bjez toho, zo ju płokać trjebaš. Polnócna Amerika pytny tutu „kačku“, we južnej Ameriey wozjewjachu nowiny wjesele tutu nowu powěść. — Po času pisaše Edison překlepanemu rozprawnikej: „Waša powěść wo mojim ženje wěrnym wunamakanju je mi wjele wjesela načiniła. Dźeń wob dźeń dostanu syły skazankow na „wěčne“ košle. Samo doprědkapłaćerjo su pódła. Ptačka wottrělił pak je bjez dwěla wikowař z Rio. Prosy wo 6 košlow a póśćele mi 1000 dolarow. „Wěm derje“, tak pišo, „zo košle tak wjele njepłaća. Ale zdźeržće sebi zbytk wo měrje. Košle, kiž njetrjebam so přewoblekać, su mi wopraudźe telko hódne.“... —e—.

Dołhe dźiwadłowe předstajenje

Znaty amerikanski spisaćel O'Neill, kotrehož „Kosmata wopiza“ je so w Němskej na mnoho jewiščach předstajała, kaž dźe mjezhu też wšchelake jeho druhe dźěła wjele wuspěcha, je nětkole hru spisał, kotraž ma „Morning becomes Elektra“. Tuto dźěło, kotrež wobsteji z tśoch dźělow. byrbjesche so najprjedy na tśoch wječorach předstajeć, nětko pak je so Newyorkske dźiwadło tola rozhudźiło, hru sa jedyn wječor hrać. Předstajenje ma so w šchtwórtych hodźinach popołdnju zapoćeć. Po prěnim dźělu je hodźinka přestawka, w běhu kotrejž móža přihladowarjo powjeczerjeć. Potom pak trochi so z druhemu a tśećemu dźělej. Když so předstajenje skónči, njeje hišće je znate. S tym bližimy so japanskemu dźiwadłu, hdyž trjeba předstajenje też nałežnoje, kotraž dołho traje, tak so so wopytowarjo w dźiwadle tak rjec domjezy zasydła. W ložach maju tam sama lěnjoschi, tak so je cłowjek potajkim też přichi wostudnych předstajenjach někak berje sćerpjeć. nk.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutřišchu wutoru:** Wostanje hišće je mile, znadź budźe trochu słónčnišche. Posdźišchu symnišcho.

*** Němskim namjetnym zlowanym sajtojnikam je so poradźiło, wulku hromadu falšchowanych tobałkowych dawkowych banderolow wuwłóžiś, kotrež běchu so pšches mjetu pšcheńmykałe. Pšcheńmykarjo běchu banderole w jenym dworje pod hromadu pocha (torfa) skowali, i wotkal je pšchipomharjo wotnoščachu. Zlowni sajtojnicy mózachu hišchće 50 000 falšchowanych tobałkowych dawkowych znamjenjow, nehdże 900 000 hriwnow hódnych, sebrać. Falšchowane banderole su so pjeza w Amsterdamje naczišćzałe.**

*** Wunnje zobotu znutška pólskeho hamta paket rozbuchny. Młoda holza so pšchi tym tak wopali, so dyrbjesche so do khorownje dowjesć. Ludźo wusłužbeni i twarjenje cźekny chu. Jedyn sajtojnik mózesche wobeń zhašeć. Policajske pšchepytanje pokaza, so je paket z cjornym pólrowym pjelnjeny schlawch jeździeho kola wopschijał, kotryž bě z mechanizmom swjazany.**

*** Pola Bangkoka w holandskej Indiskej je so pólske letadło z pjeczimi Europjanami stwórćiło. Dwě wobjoje sej so zarasyłej a dwě so zranichu.**

Gmejnska wólba w Stuttgartu.

W Stuttgartu su njedźelu gmejnske wólby byle, kotrež su kśědźowazu wumoch mile:

	němsk. ljehma/mandaty		
komunistiska opposizija	4 073	—	0
kśesćijanska lud. słužba	9 075	12 371	1
sozialdemokratoja	46 810	60 198	7
zentrum	18 186	19 615	3
němska lud. strona	19 525	18 394	3
jenotna listej. měšćej. fr.	23 104	51 897	3
nazionalni sozialistoja	44 599	22 587	7
kommunistoja	37 803	38 414	6

Nazionalni sozialistoja su na tśoštej měšćanskich stronow liču swojich mandatow podwojili.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dněman w Budyšinje. — Za nawěsćiki: G. Janak w Budyšinje

Swólbne powěsće

Słubjeni: Elfrieda Priebsee a Hellmut Rottmann w Budyšinje. — Elfrieda Thomasee a Jan Měšcan w Budyšinje. — Gertruda Liebec w Kamjenicy a Willy Richter w Budyšinje. — Margareta Großmannec a Herbert Schuster w Klukšu.

Zemrěli: Emil Endler, krawc w Budyšinje, 59 lět; khowanje je dźensa póndźelu na Mikławšku. — Korla August Wobst w Budyšinje, 65 lět; khowanje budźe jutře wutoru pop. ½1 hodź. wot žarowańskeho domu na Drjewowych wikach 25. — Hermann Mielsch, hosćenčar w Budyšinje, 58 lět; khowanje je dźensa póndźelu. —

Směški

Mitka je dźěwjaćź lět pola Jurka a Co. ś knihiwjednikom. Mitka pśichiźe k Jurkej a pśihleješe swoju próstwu: „W tutym lěcu liczach poprawom ś powyschenjom mjdy.“ — „Jeli so jako knihiwjednik hišchće jónu tak cźežko salicźicźe, budu waš dyrbjeć ze skužby puschcźicź“, rjekny Jurk hrožo a ś krutym hłosom.

Towaršwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ njespěwa přichodnu wutoru, ale hakle za tydźeń, 15. hodownika, w Serbskim Domje.

Budyšin. Jednota „Sokol“. **Wutoru, 8. hodownika** wječor ¼9 hodź. mamy w „Echten“ **adventsku zhromadźiznu.** Přinjesće swěčku, něšto zelenych hałožkow a hodowne spěwy sobu. Přińćće wšitcy a z dypkom. Na zdar! Starosta.

L.-S. S. Z. Načolnicy a podnačolnicy maju njedźelu, 13. XII. dop. ½11 hodź. w Budyšinje w „Serbskim domje“ jara ważne posedźenje. Zwj. načolnik.

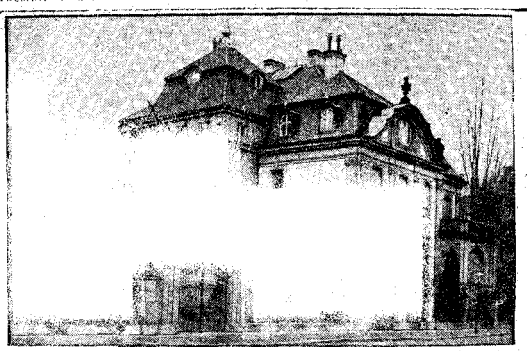

Město Hannover dosta willu darjenu.

Město Hannover dosta tele dny jenu z najrjeńšich willow darjenu. Wona je wjacy dyžli milijon hriwnow hódna. Wobsedźerjo ville njemóža dawkowe a danjowe cźeże leżownosće wjacy znjesć.

Jara tunjo

rozpředawam skład wšelakich

hrajkow

Pawoł Sołta we Wotrowje

Wšě kolonialne twory, dobry kofej atd. po najnižšich płaćiznach

2 nimale nowej

sofaj

plüšowej a druhe meble tunjo

Willkomms składnostne kupje

na Kotyńskej hasy 8

Čehniwa

kruwa

blizko k čelenju je na před.

we Worklecach č. 1 F

Holcu

do hródźe a na polo pyta

k 2. 1. 1932

Kubleŕ Křižan w Třčlanach

Najrjeńši hodowny dar je nowy

Serbsko-němski słownik

wot J. Krala

Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**

Na předań we

Smolerjec knihićišćerni

z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjadach 4

Wokoło

30 dźěć. kolesow

we wšěch wulk., tunjo pola

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Kotej, kakne kolon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Sobudźěłaćerjow Zastupjerjow

kiž serbscy rěču, při wysokej zasłužbje za khorobnu pokładnju přirodohojeńskeho hibanja, kotraž lěkarjow, homöopathow kaž też wšěch hojerjow připóznawa, **so hnydom pytaja.**

Předstajić so njedźelu wot 10—12 hodź.

Wokrjesna direkcija Müller

w Budyšinje, Flinzstr. 18, I.

Waše

časniki

kupujece wšěse najpřijomnišo pola

R. Koksch w Budyšinje

na Sulskej hasy

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Wutoru a rjedu

tuni dźeń rybow

Cyle čerstwe mórske ryby (Schellfisch) . . punt jenož po **30** pj.

Syre jerje . punt jenož po **30** pj.

GEG rybowe konserwy runje čerstwe dóšle

Jerje w želeju w porcijowych tyzach . . . . . porcija **60** pj.

Najtępše pječene jerje, zawite jerje a krónske sardiny

K hodam poručamy našim sobustawam

rańšomórske wuhorje

Tworykupne towaršwo

w Budyšinje, z. dr. z w. r.

Šulske tornistry

Seslonki, wše sedłaŕske a wutykane twory

pola firmy

C. Junghanns

přijedy E. Schubert, sedłaŕski mišter, na Jerjowej hasy

Přiloha k číslu 284

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 7. decembra 1931

Něšto wo swěčkach

Nětko zaso je tu doba žwěčkow. Kóžde lěto ſ adventom žwěčka zaso znowa nastupi swoje knjeſtwo, kiž bě dyrbjała we žiwotnim cźasu wottłupicź petrolejej, płunej a ſtónczne milinje. Ale hdyž pſchińdże žiwoty adwent a potom hody, to ſtara luba žiwěczka na krótki cźas ſ njeej nadźeſ zaso nětkaſ nahladnoſcze a ważnoſcze nabywa. Adventſkich wěnzow a žiwěcznikow njeje mózno bjeſ wótkowoje abo łujanoweje žiwěcźi. A Bożodźeſcźowy ſchtom bjeſ tola žada jenož žiwěcźi a wſchě poſpytny wobſwětlicź jón ſ elektriſkimi lampami, njechadźa jo poradźicź. Wósſwona žiwěcźka tule bobywa . . .

K hodam trjebaju w Němſkej kóžde lěto wokoło žydom miliſionow hodownych ſchtomow. Na kóždym jo namaka dźeſ ſnajmjeńſcha 12 žwěcźkow. A dokelž jo Bożodźeſcźowy ſchtom ſnajmjeńſcha tydźeń žiwěcźi, muſejemy měcź ſa to, ſo žwěcźi jo tróſcźy wobnowjeja. Potajkim trjeba kóždy ſchtom 36 žwěcźkow. Tak jo w hodownym tydźenju ſamym 252 miliſionow žwěcźkow pſchetrjeba.

W prastarych cźaſach woſwka ſama žwěcźi ſhotowaſche. A w ſtarych knihach namakaſch, dźeńż hiſchcze rezepty k tomu. Dźeńża wo tym nichtó wjazy nicźo njeſmě, dźeńża ani wjazy njeſwěnu, kak maſchiny žwěcźi ſhotuja.

*

Sſwěcźkarnja dóſtawa ſwoje ſurowiſny ſwjetſcha ſe wutkaja. Z tropiſkich ſkowow pſchikhadźa palmowy woliſ a Amerika feſcele ſ dźela trěmy tój a żro.

Tute tuki pſchińdu najprjedy pod promjeń pary. Wone jo ſchkrěja a běža do wulkich „hadlerjow“, hdźeż jo cźiſcźa. Potom jo palmowy woliſ, tój a żro derje mjeſ ſobu ſmeſcheja a nětko ſapoczina dźeło chemika. Wón pſchidawa tukam nětchto zynkoweho próſchka, běłeho nicźa a wody a neſcheńża pſchińdże potom pod 8—10 atmoſferow cźiſchcźa, pſchi cźimž jo roſpuſcźeja na ſwojej prawoſtatkaj: tukowu kiſalinu a tukoſłódcźinu (glyzerin).

Tukoſłódcźina je witana ſurowiſna ſa induſtriju, kiž jo ſabéra ſ wudźełanjom roſbuchadłow a łékarſtwami. Se tukowymi kiſalinami jo hacź na dalſche nicźo ſapoczeć njechodźi — wone maju jo połopſcźicź. Chemikalije, kiž jo prjedy wuſuwachu, maju jo ſaſo wotſtronicź a jedna jo najprjedy wo to, wotbycź cźiſtowu, maſnu barbu. To jo ſtawa ſ deſtilaciju ſ horcej paru a podobſcźo ſ filtrowanjom. Potom běża tukowe kiſaliny ſaſo do wulkich, płonych, blachowych wanjow, hdźeż pomałku huſtinu k ſołtujtym płeczijam.

S tutymi „tykanzami“ jo nětko nęſchto wożeſbiteho ſtawa. Sawaleja jo do měchow ſ koſazych kożmow abo do tubow ſ drubich kantjelowych kożmow a nětko to dźe ſ nimi do hydraulifſeho cźiſchcźadła, kiž dźěła ſ 150—300 atmoſferami a kiž poſledniu ſidźinu wudrěwa. Schtóž to hiſchcze wutkaje, njemje jo „olein“ a to je ważna ſurowiſna ſa mydłarſtwo a w teſtilowej induſtriji namaſa jo ſ nim wołnu. Wěroſe, dražowane tukowe płeczijny dyrbja hiſchcze ras do „cźiſcźa“ a nětko woſbiteja jenož hiſchcze ſ łujana (ſwarim) a palmitinſkeje kiſaliny a jo běła każ mjody ſnědź.

So może pak žwěcźka jo žwěcźicź, je trjeba žuſnuha. Na'chi prjedowniju ſej to jara łokło cźinjachu. Wužiwachu wołnjanu nicź, kiž drje jo žwěcźeſche, ale ſo njeſpali. S druhimi ſłowami: žuſnuh jo žyuudźeſche a ſmjerdźeſche, hdyž jo w prawym cźaſu ſ nożiami njepſchihtiha. Je ſnate, ſo Goethe cźaſto łdychny: „Njewěm, ſchto mohło jo tkmańſcheho wunamakacź, hacź ſo žwěcźi ſo žwěcźa bjeſ wutrěcźa.“

Ale trajeſche hiſchcze dołho, dóniž wěſty Adolf Motard wěc do porjadka njepſchinjeſe. Spóſna, ſo žyſnoſcź žuſnoha ma ſo pſchiměricź ſ hyſnoſcźi žwěcźi a tež ſchkrěſnoſcźi materiala. Sſnuh wón woſtroni ſ tym, ſo žuſnohi namoża w roſpuſcźenińe ſnadno ſchkrěſnych ſelow a je potom wobdźěłaſche ſ borikowej kiſalinu (Borſäure). Tute chemikalije mjemjizgy ſtupaju do dołaſeneho ſónczka žuſnoha, tam huſtinu a takle žuſnoh wot powětra woſtarkaju. Pſchi ſhaſnjenju ſadźewaju tomu, ſo cźerſtwa maczińa je žwěcźkow horje ſtupa a ninto toho žuſnoh ſchkitaju pſched pſcherych-tym ſpalenjom. Dźeńża hižo ſhotuja žuſnohi, kiž ſo ſpaleja bjeſ tóždeho powoſtanka a po ſhonjenju łéby hiſchcze ſo trochu żehla. Motard ſónczenje tež dosta patent na chemiſke wobdźěłanje žwěcźkowych ſurowiſnow.

Kak ſo nětko žwěcźki lija? Wobhladajmy ſej raſlijadło, w kotrymž ſo lija ſ hromadanni žwěcźi ja hodowny ſchtom. (Wulke zyrkwinſke žwězy ſo njedadźa tak ſnadnje ſhotowicź.) We wulkim kaſchcu leża žwěcźkowe formy. Sſu nutſka hładcźene a ſhotowjene ſ kaliczitehо ſmeſchka zynka ſ wołojont. Tute rołki maja na jenym końcu ſchpicźkatu formu žwěcźkow. Sſrjedża je žuſnoh. Kaſchcź ſ formami je wěſo wutepjeny ſ paru, ſo by łojan woſtał židki a nóże běżeć do rołkow. Je ſo to ſtało, potom ſo wjazy pary njepſchipuſcźeji, ale ſpuſcźeji ſo tam ſymna woda. Łojan pomałku huſtnje a mała łuloſta pita pſchirěja ſpody žwěcźi. Hotowe žwěcźki ſo automatiſcź ſ rołkow ſdźěaju, pſchi cźimž ſo ſdobni nowe žuſnohi ſa pſchihodne žwěcźki ſaczahuja.

Łojanowa žwěza njeje najtuńſche žwětło, wona je trochu droha. Sa to ma wſchelake łéſchiny: wona ani njekapje, też hdyž ſ naſchika ſtoji, wona ſo njeſhibuje, hdyž je jara ſyrěta, wona njeſkaſuje.

*

Njech ſo naſcha technika też dale roſwije. Wona njebudźe wottłóczowacź naſchu hodownu žwěcźku! Sſwěcźka wěſo njedopjelnja žadanja nowocźaſneho žiwěta. Wona móże ſamo być ſtraſchna, hdyž dźiwaſch na to, kak cźaſto ſo Bożodźeſcźowe ſchtomy ſapaleja. Minoły tehodźa ſu ſa elektriſke wobſwětlenje hodowneho ſchtomika. Njech ſe każ chze, ſchtóż chze ſo w hodownej nozy wopraſnje ſradowacź nad błyſchcźatym ſchtomom, tón njebudże cźyſcź paroważ te byrkate, knyſkotaze wóſkowe a łojowe žwěcźki. Wone nětko tola ſłuſcheja k adventej a k hodam.

Faradaj, dopředkaſ nowocźaſneje ſyſiki a ſ tym naſcheje dźeńżniſcheje miliſnowieje induſtrije, mějeſche w hodownych próſhninach l. 1860 w Londonje pſchednoſchki wo „Pſchirodopizu“ žwěcźi“. Na końcu rjekny:

„A tak žiwi pſcheju, ſo byſchcze ſwoje zyke žiwjenje mohli ſo runacź je žwěcźku. Budźcze każ wona jaſne žwěto ſa ſwojich ſobuczłowjekow, pokaźcze je wſchitkimi ſwojimi ſkutkami rjanoſcź žwěta žwěcźi a wěrnuſcze ſwoje žiwjenje žwěru ſ dopjelnjenjom winowatoſcźow derjemněcźu cźłowjeſtwa!“

Kelko móże človiek zjěsć?

W naſchim też najnjerojumniſche rekordy łubowazemu cźaſu je dźe ſo tak ſa ſranje, roſummy cźłowjek njemóże to hinak mjenowacź, rekord poſtajił. Tak wobhładźi na pſchikład jedyn Amerikan ſ njenom Krumbacher ſwětowy rekord w jědjenju jeji. Wón je w běhu dwě a pół

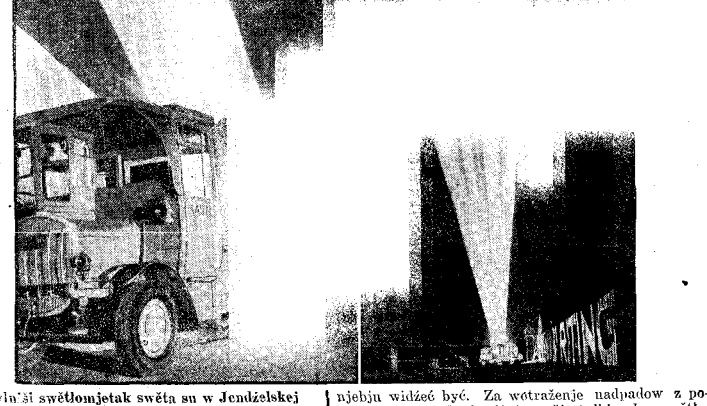

Najsylniši swětłomjetak swěta su w Jendźelskej wunamakali.

W Jendźelskej su započeli z nowym swětłomjetakom dźěłać, kotrehoż pruhi pječa hač 5000 metrow wysoko dosahnu. Swětło twori na njehju hobrski syćowy štyrirózk, mjez kotrymž dyrbi kóżde lětadło na njehju widźeć być. Za wotraženje nadpadow z powětra w přichodnej wójnje změje tajki sylny swětłomjetak wulku ważnosć. Na lěwiznym wobrazu widźimy hobrski swětłomjetak, na anto natwarjeny, při dźele. Na prawiznym wobrazu: pruhi swětłomjetaka na nócnym njebju.

Ze stawiznow krala Ferdinanda

Kraj Bołharſteje wotrjeknje ſo trona.

Ferdinand bě ſpóſnał, kak podawki pſchiſłu. Hižo 8. auguſta 1918 bě jemu Malinowe knjeżeſtwo wobźiecź dało, ſo móże Bołharſtwu jenoż měr pſched ſahubu ſakhowacź . . . Malinowe miniſterſtwo mějeſche wotpohlad, na podłožu Wiſſonowych ſchtyrnacźe dypkow měr podpiſacź. Wojſenjenje amerikanſkeho preſidenta ſkutkowaſche możnje na bołharſkich ſtatnikow. Ferdinand, napjelnjeny ſ njedowěru, pſchejeſche ſebi ſnajmjeńſcha wěſte rukowanje jako podłoſ ſa měrowe jednanja.

Dnja 26. ſeptembra da Ferdinand knjeżeſtwu wobźiecź, ſo je ſwołninny, ſo króna wſdacź, wobhładuja ſi jeho jako ſadźewk ſa měr. Knjeżeſtwo wotmołwi hnydom ſ pſchecźom, ſo njechaſ ſebi dale na wotrjeknjenje króna myſlicź.

5. oktobra rjeknu Malinow, ſo žu ſwjaſtarjo wot nowembra 1917 bjeſ njenowanja pſchicźiny płaczenje wuſcźinjeneje měżaczneje wójnſkeje pſchipomogy we wyſokoſcźi 50 miliſionow ſaſtajiłi; wot 1. februara 1918 je podawanje wójnſkeje potrjeby ſa bołharſke wójſko doſpołnje pſcheſtało, dokelž Bołharſka dotalne podawanja njebě ſaplacźiła. Wot 12. auguſta je bołharſke knjeżeſtwo němſkemu knjeżeſtwu woſpjet — napoſledk hiſchcze tónj ſeptembra — ſdźełiło,

ſo njebohdźi ſo kataſtrofje ſadźewacź, njewotpócze-li ſo pſchiſłuſene pomezne wotrjady ſwjaſtarjow do Maçedonſteje.

Hindenburg pak je prajił, ſo położenje pſchi nawjeczornej fronce njedowoli ani jenicźki wotrjad wotpołožacź.

Roſpuſcźene bołharſke wójſko bliježeſche ſo nětko Soſiji. Ferdinand bě hiſchcze pomoz pytajo w Skopje we němſkim hłownym kwartěrje połyk. Wróćoi pak ſo 22. ſeptembra do Soſije a ſwoła królowsku radu. Malinow żadaſche, Němſka a Awſtriſka dyrbitej ſo proſyć, ſo njeſłyſchtej ſo powſchitkownemu ſtónczenju wójny ſpjeczinjaſoj. Wtpokaſajtej-li namjet, potom by Bołharſka ſama dyrbjała wo měr proſyć.

Tak bě k pſchiměrej doſchło, kotrjž bě ſebi miniſterſka rada wot ententy żadała, bjeſ toho, ſo by Ferdinanda też jenoż wo pſchiſłuſenje proſyła. — Wón njemóże położenje doſpołnje pſchewidźeć, bě hižo dawno na powěſcze ſwjaſkarjow pokaſany, kotrjž ſtajnje mjeſowani, położenje w najrjeńſchich barbach molowacź, ſebi najwjetſchu próżu dawachu, ſo Ferdinand njeby khabłał.

Ferdinand liči pſchejo hiſchcze na pomoz němſkeho wójſka; wón woſtanje hacź napoſledk ſwjaſtarjam žwěrny a rjekuje, ſo wopuſcźeči Soſiju, roſſkudźi-li ſo knjeżeſtwo pſchecźiſwo ſrjedźnym mozam. Mjeſ tym bóndu ſe Radomira prěnje powěſcze wo revoluciji; roſnoſchuje ſo powěſcź, ſo je ſo tam hižo pod Stambuliſkim republika wuwołała.

Ferdinand pſchecźini poſlednje nozy ſeptembra w ſpańſkim woſu ſwojeho woſebiteho cźaſha, dokelž njeczuje ſo w pałacu w Soſiji wjazy wěſty.

Tola krótko pſcheď Soſiju roſnjeſeni powěſcź wo pſchiměrje hrožo ſo bliżaſe wójſko ſbežkańſkich Bołharjow. Myſlicźka na Soſiju wabi jich mjenje hacź możnoſcź, ſo žuđźa ſo domoj wróćicź do ſwojich burſkich ſtatkow. **Ferdinand wróći ſo do pałaza.**

Liaptſchew, wjedniż pſchiměroweje delegacije, ſeika ſo jednajo ſ generalom Franchet d'Eſperey. General jemu rjekuje: „Bychmy ſo lepje ſ tróſtkim naſlědnikom Borißom dźeżeli.“ Liaptſchew ſnapſchecźiwi, ſo bywa to praſchenje bołharſkeje ſmutkowneje politiki, kotraż nima nicźo cźinicź ſe ſtyknymi ſrěcźenjemi. Nimo toho je wón Ferdinandowy miniſter.

„Sceſe ſebi wożeſć, ſo to hiſchcze ſeſe?“ praſcha ſo jeho franzowſki general.

Dnja 1. oktobra je Liaptſchew wróćo. Wón powě kralej wo wujpečnu ſwojeje mißije; je dożpěł, ſo njeſmeje wobſtadne wójſko, kotreż ententa do Bołharſkeje póſcźele, žanych greſſkich abo ſerbiſkich wojakow.

„A njeje ho nicźo wo nimi rěcźało?“ ſo kral praſcha.

„Njechach ſo wo tutym praſchenju roſmołwjeeź“, Liaptſchew wotmołwi. „Ale projachu ſo njewſchědnje khwalobne ſłowa wo tróſtkim naſlědniku. Nimo toho ſu ſo amerikanſkemu pódſtajnej Mr. Wallerej w tutom naſtupanju połitiwy dale — —“

Žadyn cźłowjek njewě nęſchto wo roſſudach Ferdinanda.

Ferdinand pſcheczini nóz bjeſ ſpanja. Žadyn cźłowjek njemóże myſlę ſhódacź, kotreż jeho pohnuwaju. Malinow prójuje ſo dwójzy w běhu 3. oktobra ſ kralom porěcźeeź; to ſo jemu njeporadźi. Na tutym dnju ſahe popołdnju ſawoła Ferdinand Ganſcheva k ſebi. Sdźěli jemu,

ſo chze ſo króna wotrjeeź.

Njecha ſa pſcheradnika płaciźeź. W tſoch Ferdinand tutu ważnu liſcźinu podpiſa. Prynzaj Boriß a Cyril ſtaj pſchitomnaj. Gantſchew dyrbi hiſchcze mjeleeź. Me wołzenich proſy Ferdinand Malinowa k ſebi. Ferdinand njerjekuje žaneho ſłowcźka k ſwojemu wuſamołwjenju. Podawſchi Malinowej liſcźinu rjekuje wón ſ krutym hłosom:

„Tu moje wopiſmo, ſo wſdawam ſo króna! Wſmicźe ſebi je!“

*

Malinowa je Ferdinandowa kroczeł pſchehłapika. Wón pſchipóſnaiwa wopor, kotryż je Ferdinand pſchinjeſł. Sawěſcze wołóži ſajka kroczeł powſchitkowne położenje. Malinow rjekuje:

„Sire, ſtawiſny budu jeneho dnja wo Waż łudźicź.“

Ferdinand jemu rjekuje, ſo ma krutu wotpohlad, Bołharſku hiſchcze žantjny dźeń wopuſchcźicź. Sa jutſje, 4. oktobra, je ſeńdźenje Sſobranje wobſtamtnjene. Tu mohło k wótremu roſrěcźowanju dla jeho wołoby pſchikcź. Chze bodrowólnje woteńeź. nk.

hodźiny 140 (we słowach sto a schtyrzeći) jeji sjedź. Krajana ſ Philadelphije, kotryž tuchu rekorda dla njemócjesche wjazy spacj, dyrbjesche po 133. jeju sanitetny auto wotwjeseć. Druhi Němſkoamerican, James Krolyner ze Buffalo, ma žiwotowy rekord w jědzenju kolbaſkow. Wón sje saſkowu, bjes pschestacza, 84 porow kolbaſkow a wupi k tomu 11 litrow lidoweje wody. Hakle psched kroćtkim farjadowachu w Los Angeles bjes ſmjertneho pschipada napschemojědzenje tortow pschi składnoſci jeneje wustajenjezy. Sympatiske sjewy pschewodźachu tuto wubědźowanje. S dobyćerſku sta ſo tónkróć města knjeżna Dorothy O'Hara. Cźłowjek móżeſche ſo hižo wot ſameho pschihladowanja jezmjeć. Miß O'Hara bu jako jandźel wuwołana wobſrědź bjesmóżnych a ſa lekarjom wołaznych konkurrentkow, njeſ tym ſo wona dobyjeeśizy hiſchcze wobſcheže wulki kruch torty do hubi tykmywſchi jón wuźiwajo kuſaſche. Wona je, kaž nowiny wobſonje a pschipójnawajo powěchu, 17 tortow ſpożerała... Kak wulke wſchak torty běchu, njeje wſchak dale ſnate.

Na jendźelſkej rybarſkej kupje Hanmi wotmětwa ſo kóždoletnje napschemojědzenje jerjow. W ſaſtojenym lěcźe dobu ſebi jako prěnje myto k ſkatſijetennu raſej jedyn veteran kupy, 79 letny rybar Mc Beth, kotryž „kaž pschezo“ 60 jerjow bjes najſkrandniſchich wobſcheżnoſcźow ſjě. Młoda generazija na kupje je nětko khutnje na njeho ſla a je jemu ſkoſumnicź dała, ſo by pschichodnje lěto dobrowolnje wróćo ſtupił.

W Rumunſkej ſaſo jědźa w nékotrych kónczinach naſym banje napschemno, ſchtož žadaſche ſebi hižo mnoho woporow, dokelž wěmnje ſo wobydlerſtwo tutej wěſy ſ zylej khutnoſcźu. Rumunſke nowiny pschinjeſu wo tym kóžde lěto wobſchérne rosprawy. W tuthym lěcźe je hižo ſtarſcha burowka 21 banjow ſa ſobu ſjědła. Njeſamémy pschi tom ſapomnicź, ſo njejedna ſo pschi tuthych wubědźowanjach wo mólcźe banje, ale wo wopraſdźe wulke pokaſki tuteje druźiny.

W Friſiſkej ſnaja w nékotrych wſach wěſchto podobne kaž napschemojědzenje ſelenego kaku, ſchtož jewja ſ khwilemi runjewon hróſbne ſcźěhnoſći. Wubědźowarjo tutoho rekorda pschežeru ſo pschez hobrſke kakowe hłojcźki kaž pschez kuſiańſku horu a maju jenož jedyn ſtrach, ſo ſnjemóżni jim pschiſroda, w tuthym padźe poźiwańſke organy, wotkſnjeny ſamér. Dobyjeśer tutoho ſdobneho wubědźowanja trjeba potom ſwjetſcha wjazy njedźeł, prjedy haeź je poźiwanje ſaſo normalne.

We Winje ſnajachu do wójny kóžde lěto napschemojědzenje hromaka (Sparget). Poſlednje tajſcheo raſn dyrbjeſche ſo runje ſapoczinaeź, jako ſmětowa wójna wudyri. Tu woſtachu wobdźelnikam hromaki w ſchiji leżazy.

Kelko może cźłowjek jěſeź? Amerikaniſke hoſcźenzy ſu ſebi tute praſchenje ſe wſchej khutnoſcźu pschedpołożiwſchi ſ naſhonjenjow na to waſchnje pomhaeź chcźyli, hdyž dachu woſjewjeź, ſo ſmě w jich po ſamóżnej płaćiſnje ſarjadowanych hoſcźenzach kóždy tak dołho jěſeź, donjž njeje naſyeźeny. Powſchitkownje cźinjachu ſ tym jara dobre naſhonjenja. Ale podachu ſo też nékotre pschipady. Tak pschińdźe w Montrealu jenoho dnja muźſki do taſkeho hoſcźenza, a ſjě, ſnajmjeńſcha ſo tak powěda, wſchě na kareźe ſapiſane jědźe 17 króć hovje a dele. Hdyž tuchu pachu takle cźežko pruhowanemu hoſcźenzarjej ſ roſhorjejom nimale ſpłyſy do wocźow, žadaſche ſebi hoſcź ſ měrnym hłoſom kartu ſ porjadom jědźow ſa ſymnu kucheń. Tu pschińdźe hoſcźenzarjej wumnożaza muźſliczka. Wón pschiſtaji ſebi muźſkeho na měſtnje jako traźaceho jědźka a wopſewi tutu atrakźiju we wſchěch nowinach. Móźeſche na to hobrſtí wuipěch ſapiſaeź. Wot ranja hacź do wjecźora bješche jeho hoſcźenz polny ſ wcźipnymi, kotſiž chcźychu źiwačka jeho płaći dźěle wobdźiwaeź. Pschiſhladowarjo jědźachu pak wjele mjenje hacź hewak; prajachu, ſo ſu ſebi wot ſameho pschihladowanja.

Kelko może cźłowjek jěſeź? Njeſmérnje wjele!

jn.

Khinski Rockefeller wumrěł

Njedawno wumrě w Shanghaiu muź, kotrehoż mjenowachu ſ pohnym prawom Rockefellera naraſńſcheho kraja. Tſi ſta miljionow hriwnow ſamoženja je wón ſawoſtajił a jeho njepohibne wobdźeleńſtwo, jeho njeſmérne leżownoſcźe njehodźa ſo ſpyła wobliczeeź.

Źiwjeńſći puć ſemrěteho multimilijonara je był ſantaſtiſki kaž dyrdomdejſki roman. Hardoon pokhadźeſche ſe ſwje khudeje źiwjeńſy, wón narodźi ſo w Bagdadźe jako ſyn klamarja. Hižo jako ſtólcźej dyrbjeſche do Jndiſkeje a ſtorkachu jeho jako wuczeńonika ſ jeneho wobſkhoda do druheho. S dwaźcźi lětami wupuſcźowa wón do Khinſkeje, dokelž njewidźeſche hewak žanych móżnoſcźow, ſo ſeźiwieeź. Wón ſapoca jako nóſny ſtrażnik w jenym kupnym domje, a wěſo běſche mźda jara nijſa. Ale Hardoon bě njewſchědźne ſlutniwy, haj ſamo khytry. Wón ſkładowaſche cent po centu, dóniž njedě ſebi jónkrućnje malu ſummu nalutowaeź. S tuthymi pjenjezami wotewri wón ſam małe klauty, ale wobkhod njeidźeſche, a wón ſhubi ſaſo ſwoje nalutowane groſche. Tu pschińdźe jemu ſłožo na pomoc. Dobywſchi w loteriji malu ſumu, ſpekulowaſche ſ tutej ſłožownje na burſu, dobywſchi ſebi takle małe ſamoženje. Wón kupowaſche nětko leżownoſcźe, wožebje taſke, kotrež leżachu w blizkoſcźi hońza města, kotryž bywaſche wobydleny wot zyłych. Njerjeſchetawajcy poſtupowaſche hódnoſcź tutych leżownoſcźow a ſóźdy dobył nakóſi Hardoon k tomu, nowe leżownoſcźe kupicź. Schtyrzeći lět dołho pytaſche ſebi na tole waſchnje ſaſtužbu, dóniž njebu ſłóncźnje najbohaćſchi muź Khinſkeje.

Ale Hardoon njeběſche zyle ſłožownik. Bě drje źiwy w ſłožownym mandźelſtwje ſ uńodej Khinjanku, ale mandźelſtwo woſta bjez dźěći. Schto pomhaſche mitijonarej wulke ſamoženje, ſchto pomhaſche jemu, ſo mějeſche 900 ſłužownikow, dźěłaeź vilow a 150 kóžkow, ſo mějeſche ſamoženje nětkhe 3000 milijonow, hacź njedopjelni ſo jemu najwjetſcha próſtwa, naimrěwza měcź? Ale ſłóncźnje wotnamaka ſo pjenjeźnik ſe ſwojim wołudom, a w běhu mrěte nětko dźeſ ſamoženja. Wjetſchi dźeſ pokładow pak pschipadnje ſponurjeſſkim ſaměram. Sa pschihotowanym ſynom wołtanje pak pschezo hiſchcze doſeć, tak ſo ſu wonj ſaſtarani ſa jich zyłe źiwjenje.

Hewak tak khutnje ſmyſłeny wobkhodnik bě ſa ſwój pohrjeb nětkotre romantiiſke poſtajenja ſawoſtajił. Wón njechaſche bjez pohrjebanj na pohrjebniſchcźu, ale w ſahrodźe ſwojeho palaza. Tam bě pschi źiwych dnjach pschednnoho lětami ſchtom ſadźił, pod kotrymż mějeſche waſchnje tźěźiczki dźeń ſpadeeź. Pod tuthym ſchtomom dyrbjeſche ſo też row milijonara wuhrjebaeź, tam chcźyſche był pokoženy k wěcźnemu wotpocźinkej. W jedinorym kaſcźeju ſe dubowego drjewa bu milijonar po ſwojim pschecźu pschiſtajeny, a jenož jeho jědnaeźe pschiwiſzaći ſynowja ſmědźachu na pohrjebje pschitomni był. Hardoon je wurazinje poſtajił, ſo njeſmě ſo jemu žadyn rowny pomnik ſtajiś, pschetož žana taſla njeſmě wojſewjeź, hdźe wón pożledni ſpar ſpi. W ſwojim teſtamenće je wón nahlada, ſo tamni, kotſiž jemu w źiwjenju bliſko ſtejachu, jeho row też namakaja, hdyž žadyn pomnik měſtno pożledniſcho wotpocźinka njewoſnamjenja.

uk.

Žónska, kotraž wšitko wě

Psched nékotrymi dnjemi pschijědźe Natalia Bakulez ſ Hollywooda do Londona. Wona je pschiſtajena w atelejach wulkeho filmoweho ſjednoczeńſtwa Metro-Goldwyn a wo njej rěka, ſo je wo wſchěm wobhonjena. Pschi filmowanju dyrbi Natalia Bakulez w ateleju pschitomna był, ſo by na kóžde praſchenje reżiſéra hnydom wotmołwiła. Jako njedawno Ramon Novarro w filmje „Ssyn Jndiſkeje“ jenu ſ hłownych rólow hrajeſche, naſta praſchenje, kaž ſo tón w tamniſkich krajach ſedźuje. Trajeſche jenož nékotre mjeńſchiny, a knjeżna Bakulez móżeſche wo tym najdokładniſche roſjaſnjenje podaeź.

Pschi wobraſowanju filma „Sujanne Lenor“, w kotrymż Greta Garbo jako rjekowka ſkutkuje, mějeſche knjeżna Bakulez psched hrajerjemi kroćtku narěź, w kotrejž jich wo waſchnjach a natožkach domorodnych na kupje Jawje powuczi. Jako ſnaty Pawoł Morgan we Hollywood pschebywajcy, ſkyjcheſche wón ſe wſchěch itron wo wobdźiwanja hódnych khmanoſcźach knjeżnu Bakulez. Wón wo to ſpadźi, ſo njemóże jemu knjeżna Bakulez na praſchenja, kotreż jej pschedpołoži, też ſa dwaj dnjej žaneje doſpałajeje wotmołwy podaeź. Praſchenja rěkachu: „Kajſi napohlad mějachu wjeſełe ſtarych feniczjiſkich łódźi? S cźim hrajkachu ſebi dźěći ſa cźaſ Perikleſa? Kajku uniformu noſcha ſaſtojniſy pošta w Jslandſkej? Kajſi běſche ſamk pschi kaſchczu Tutank-Amona? Kajſi napohlad maju ſchórzuchi, kotreż noſcha młode holzy we wokolinje Karlowych Warow?“ Pschedy hacź bě poſtajeny cźaſ wotběźał, doſta Morgan wot knjeżnu Bakulez niz jenož doſpołne a prawe wotmołwy, ale też fotografiſke podkóźi.

kwz.

Jutře! Jutře!

Kak prózdny a hłuchi a hoły zdawa ſo nam nimale kóždy minjeny dźeń! Kuk ſnadne ſlědy wón zawoſtaja! Kak pominy ſo hodźina po hodźinje!

A tola chce cźłowjek być źiwy; kak kruće dźerži ſo wón źiwjenja, twari na njo, na ſebje a na pschichod wšě ſwoje nadźeje... Ow, kelko zboża wočakuje wón wot pschichoda!

Ale čehodla wěri, zo njemohłe ſo druhe, pschichodne dny tutemu runje pređźiwjenemu dnjej runać?

Tola wón to też njewěri. Njelubuje ſebi hłowu łamać — a tak čini cyle prawje.

„Jutře, jutře!“ ſo pokoja — doniž njelehnje ſo tuto „jutře“ z nim ſobu do rowa.

A — wotpočuje hakle w rowje, potom přestanje drje ſebi ſam wot ſo hłowu łamać.

k.

Hospodarski rozhlad

Pódźelu 7. dezembra 1931:

Knježeńſtwo nowy nuſowy wukas nuſnje ſtaſe pschichodnu ſrjedu woſjewi. W poſlednich dnjach je ſo roſpuſtiło, jón hiſchcze jónu pschepruhowaeź, pschetož nowe napschećiwnoſcźe a wobmyſlenja ſo pschezo ſaſo jewja. Po wſchěm ſdaeźu tutón nowy wukas hluboko ſapſchimnje do naſcheho hoſpodarſtwa ſo zimjenja.

Produktowe wiki wotſtachu ſaſo dołho tuto ſaſo jara měrne. Płaćiſny źita ſo ſ wuwiaſkom pschecźiwu ſaſo wotdźerjowachu. Porno ſchtwórtku bě rožka 5 pj. po zentnarju tuńſcha, jeczmjeń a wowſ pschi ſadźiſchtaj 10 pjenjezkow po zentnarju. Wobrot woſta zyle ſnadny. Dowoſ pschenicźny bě wo něſchto wjeſchi hacź dotal.

Zentnar płaćeſche wjeźera w Barlinje:

pschenicźy 10,85—10,95 hr. (11,15—11,30 hr.), rožki 9,70—9,85 hr. (9,85—9,95 hr.), jeczmjeń a naſkeńſcheho 7,80—8,30 hr. (8—8,50 hr.), naſymſkeho 7,55 hr. hacź 7,75 hr. (7,75—7,95 hr.), wowſa 6,80—7,15 hr., (7,15—7,40 hr.),

w termińowym wikowanju:

pschenicźy:

ſa dezember: 11,47½—11,45 hr. (11,65 hr.),
ſa měrc: 11,92½—11,87½ hr. (12,15—12,13¾ hr.),

rožki:

ſa dezember: 10,10 hr. (10,17½ hr.),
ſa měrc: 10,50 hr. (10,55 hr.),

wowſa:

ſa dezember: 7,75—7,70 hr. (8,05 hr.),
ſa měrc: 8,05—7,96¼ hr.

Sćwinjaze wiki we Wojerezach.

Sćwinjaze wiki we Wojerezach dnja 4. 12. 1931 běchu ſlabe wopytane a pschinjeſli běchu 286 proſtatow. Wone płacźachu: 4—6 tydźenſke 5—9 hr., 6—8 tydźenſke 9 hacź 12 hr. Pjeć běłakow woſta njepschedatych. Pschi proſtatach woſta też nětchto ſłuſka.

Ssudnizy na pschesadźowanje:

w **Brěſni** poſa Kamjenza „We wićeźnym kuble“ dop. we 8 hodź.: pihańſke błido,
w Nichorjeſiach w Serbſkej gruńcźe dop. ½9 hodź.: ſchiwaca maſchina,
w **Sdl.** pom w Lehmannez hoſcźenzu dop. w 10 hodź.: ſlamańſke błido, gramofon ſ tacźelemi,
w **Sdl.** pom w Heidenez hoſcźenzu pschijo. w 12 hodź.: wopſokowaze błido.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowſowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje	5. 12.	4. 12.		5. 12	4. 12.
Pšenica	217-219	217-21	puny	16,5-18	16,5-18,0
rožka	194-297	195-198	woka	17, -20	17,0-20,0
nal. jećmjeń	156-166	158-168	módre łuſiny	11,5-12,5	11,0-12,5
naz. jećmjeń	151 155	153-157	žołte łupiny	13,0-15,	13,0-15,0
wows	136-148	138-145	koradella	—	—
kukurica			raps. wosuſk	—	—
pšeńć. muka	27,7-31,7	27,7-32,0	lany wosuſk	12,7-12,9	12,9-13,1
rźana muka	26,8-28,8	7,0-29,(	ocn. melasa	—	—
pš. wotruby	9,50-10,2	9,90-10,2	brnj. kruški	12,2-12,5	—
rźane „	10,2-10,7	10,2-10,7	syno, 50 kg	1,7-2,6	1,7 -2,00
raps	—	—	rźana ſłoma	0,5)-0,70	0,65-0,85
hróch Viktor	28,0-30,0	28,0 30,(	pšeńć. „	0,50-0,60	0,50- ,60
lane ſymjo	—	—	wowſena „	0,7 1-0,85	0,70-0,85
ſjeluški	7,0-19 0	17,0-19,	łučna „	0 65-0 75	0,65-0 75

Najwjetša europska fabrika lokomotivow před zawrjenjom.

Swětaſławna němſka twarjerńja lokomotivow Henčla a ſyna w Kaſſelu přeſtanje kónc lěta dźěłać. W poſlednim času je ſo pola njeje přeco mjenje lokomotivow ſkazało. Hdyž polnje dźěłaſe, natwari fabrika kóžde lěto 700 lokomotivow.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarstwje 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płać 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny płećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwnjenja despolnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, znanjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 285 | Budyšin — Wutoru, 8. decembra 1931 — Bautzen | Lětnik 90

Šesty nuzowy wukaz

Wobrotowy dawk ža na 2 prozentaj powjetšiš.

Schesty nuzowy wukas je ža pondźelu dowuradźił. Najważnišche postajenje w nim je, **ža ža wobrotowy dawk na dwaj prozentaj powjetšeši.** Njedźiwajcy wšěch protestow i industrije a pschemysła njeje ža knježerstwo wottraschiš dako, tutu cżežu ludej napołožiš. Janeho druheho puca njeje namakali, to bychu hrožazemu swrschcżenju zadźewali. Knježerstwo ža na to powołuje, ža je wobrotowy dawk hižo ras 2½ prozenta wuczinił. Pschi tym pak njeje na to pomyšliło, ža lud njeje tehdy tak pschese wschu měru je zazalnymi dawkami poczeżeny był, kaž nětkole. Myšla žebi, ža budże i powjetschenjom wobrotoweho dawka Němska psched nowym pjenjeżnym cżěžnom wobarnowana. Hižo nětkole žebi dołhody a wudawki němskeho stata pjecża nimale wahu dźerża, a też w statach połodnischeje Němskeje žu ža finanzy trochu do porjada pschinjesche. Pruška žiwi hospodarschi plan w bližschim cżasu tak pschemjeni, ža w nim wudawki njebudża wjetsche dyšli dołhody. Dźenża je němski president dyžnl nuzowy wukas podpisaz, ža by ža wot wosiewicz. Prjedy teho chze němski kanzler psches schkriczkowarinju ludej roskoricz, kaichi pschicżinowo dla je ža jemu nowy nuzowy wukas napołožił. Sdobom dyrbi ža wukrajez k dorosmjenjenja dacz, ža Němska nětkole žiwoje poschledne mozy wuczerpa, to pak jej też i tym njebudże mózno, znowa reparazije płaczicz a žiwoje wukrajne poschonki wróczicz. Hdy budże Němska sama k płaczenju tymara, ža by mohła zapoczeż dołh wotpłaczicz, njeje hischcże dowidźecz.

Zamołwitosć němskeho stacana

Němski smutkowny minister dr. Groener je njedawno psches schkriczkowarinju wo stacżanowej zamołwitosczi rjekał. Minister je rostožił, ža je kóždy stacżan za to zamołwity, ža ža ludowa wola na pucże njehoni, hdyż ža ludowe mozy rozpuschczeża, měrto ža bychu ža zjednoczile. Lud ža njepsmé agitatoram dowěrcz, kotliž jenu módre i njebjezk ludźa, schtož ža żenje njehodźi dopjelnicz. Pschipósnacz dyrbi ža, ža ža

myšle stacżanow skhorite.

Tomu ma ža tjoje waschnje napschecżiwo stupacz. Samołwitosć kóždeho jenotlinca dyrbi ža pożpłnicz, zamołwitosć politiskich stronow njesmé ža jenotlinym sajimam wodźicz dacz, ale zhromadnemu dobremu w smyśle stacżanstwa, a słónczńje by knježerstwo dyrbjało zhły lud wopschiecz. Stacżanstwowe duchowne wopschijecże dyrbi i jenotlinzow jako žiwa móz hacz k knježerstwowym najwyschschim wjeselscham wuthadźecz a ža i knježerstwa saža k kóždemu jenotlinzej wróczicz. Tónle běh je dźenża samyleny a dyrbi ža wuprawicz, ža by normalny był. To je jedyn i najwažnišchich nadawkow za strowe rozwicże ludowego zdła. Knježerstwo ma winowatosć, skutkowacz. Jeho wědomje zamołwitosće jemu móz dawa, ža by na žiwojim mešnje wostało.

Knježerstwo tšelbu wot žebje njeczišnje,

ale hacz do pożlednjeho dychnjenja wostanje a wschė mozy nałożnje, ža by němski lud i cżełna wunjedźo. Samołwite knježerstwo pak njemóże pschepschimacz pomhacz, hdyż je němski stacżanjo njepodpjeraju. **Nowe nuzowe wukazy tele dań wuidu, kotrejž smóžnja, ža móże statne a hospodarske žiwjenje dale dźeławcz.** Nowe naprawy ža sławneje kritiki njeboja. Knježerstwo pak ma prawo na to, ža stacżanjo jetne zamołwitosće wědome naprawy i tym žanym wědomjom zamołwitosć pschijimaju.

Wědomje zamołwitosće je pożlednje rosrišanje ža knježerstwo a stacżanow.

Njeliczomne pschikłady woprawdźitscheho stacżanstwa žo w ludu zastupuja, pschehe wschém pak muž, kotryž na cżole němskeho luda stejí: **němski president i Hindenburg.** Druheho tu njemonjowacz, je ni sprawna potrěbnosć: to je **němski kanzler dr. Brüning,** wo kotrehoż wobžeže mjes ludom žule wopaczne a žamo słomyślne mjenjenja luźžo rosnoricheja, kotliž jeho zyła njesnaja. Njejedna žo tu wo jenotlinu wobžohu, ale wo zyłu wótczinu, kotraž dyrbi cżežko cżerpicz, hdyž hrubocżej politiskich wažchnjow k pschihódnjenju tych wjedże, kotliž žo i horzej lubošcżu k wótczinje prózuja, ža bychu wobžoku pózcżiwu hódnosć stacżanstwa zakhowali.

Stacżanske smyślenje je statowa žiwjenjowa zašada.

Tale zašada dyrbi žo zaže powschitkowne žiwjenstwo němskeho luda jezinicz. S tymle znamjenjom žanym Němska nusu pschitomnoscże pschewinje.

Wutworjenje knježerstwa w Hessenskej

Dźenża pschipołdnju je žo nowy wuwołeny hessenski žejm prěni krócz sejchał. Wón najprjedźy žejmoweho presidenta wuwoli. Po parlamentowym nałožu žo president i najžiwnischeje strony, potajtim i nazionalnych zozialistow, wosnje. Wólba najzherje na zapóžtanza Rittera padnje. Po wólbje žejmoweho presidenta budża žo potom najzherje žrjedu

prěnje pospyty za wólbu statneho presidenta cżinicz.

Rosšudźenje tu pola zentrumskeje strony leži, kotraž pak je hacz dotal wo tym mjelczała, na każe stejišchczo žo pschi tym staji. Nazionalny zozialistiski statny president by žo jenicżky mohł žobu i hłosami zentrumskeje strony wuswolicz, ale hdy by zentrum, wothłosowanja žo wostajiwschi, jeho wólbu cżerpił. So by žo president lěwizy, kotremuž by zyła lěwiza hromadże i zentrumskej stronu a kommunistami wschė hłosy daka, wuswolił, nióże so lědma wocżakacz.

W nowym žejmje maju jenoż ichtyri strony žylnosć frakzije, nazionalni zozialistojo se 27, zozialdemokratojo je 15, zentrum i 10 a kommunistojo tehorunja i 10 hłosami.

Brüning přeciwo Hitlerej

Kaž je i knježerstwo žłyschecz, chze němski kanzler dr. **Brüning** w žwojej schkriczkowanskej rěcži, i kotrejž dyrbi žo nowy nuzowy wukas wosłožicz, też wo politiskej krisy rěcżecz. Němski kanzler chze žo pjecża wótro pschečiwo njesamołwitym rěcżam nazionalnych zozialistow stajicz. Mjes wobhonitymi ludźimi je dawno znate, ža by Brüning wrócżo stupił, hdy bychu nazionalni zozialistojo do knježerstwa zastupili.

Hitlerowi posylnicy w Parizu

Kaž Parižšti „Oeuvre" powe, wot nětkotrych dnjow Hitlerowi zastupjerjo w Pariju pschebywaju, ža bychu žo wobhonili, kak bychu Hitlerowemu wotpóžłanzo Rosenberga w franzowskim hłownym měsce pschijeli. Też bratr němskeho cżežkoindustrialneho Thyssena, kotryż ma w nazionalnej zozialistiskej stronje tajny, ale rosžudźacy wliw, je pondźelu do Parisa pschijschol. Tele wobhonjenja žo pjecża na to nérja, ža by žo każ w Londonje też w Pariju je směrowazymi rěcżami podłoż za nazionalne zozialistiske knježerstwo pschihotował.

Wuradźenja wosebiteho wubjerka w Baselu

Wuradźowacy wubjerk w Baselu, kotryż ma płaczenjatymanosć Němskeje pruthować, nieje hischcże moł pondźelu žwoje pożedźenje wotewrjecż. Njeje žo hischcże wo wobjach dorěcżał, i kotrychż ma jeho pschebywstwo wobstejecż. Franzowzojo žebi Belgiczana Francquia za pschebywstwu pscheja, mjes tym žo druhi wotpóžłanzu Americkana Siewarta namjetuja. Tutón pak je rjekł, ža by wólbu jenoż pschijał, hdy bychu jeho jenohłožnje wuswolili. Sa schtyri druhe mésta w pschebywstwje žu žebi zhladali Schwajzarja dr. Bindschedlera, Schwedu Rybeckа, Hollandzana Colbjna a Juhožłowjana Djuricza. Franzowzojo žo wólbje tšjoch zastupnikow neutralnych statow pschecżiwjeja. Němske wotpóžłanstwo žo žylnje zastupuje. Němski wotpóžłanz dr. Melchior je wóžom wězywutožnych žobu pschiwjedł.

Stónczńje žu italiskeho wubjerkowebo hospodarja, profesora Beneduce za pschebywstwu wuswolili. Profesor Beneduce je žo pschi jednanjach tak mjenowaneho Wiggindowego wubjerka wobdźělił, kotryż je w auguscze wo kreditnym położenju Němskeje wuradźował a wo tymle praschenju tak mjenowanu Lahtonowu rosprawu wudał.

Wobsudźenstwo z dowoznymi wopismami

Psched wulkej zhłostańskej komoru w Schczeczinje je žo pondźelu proczeż pschecżiwo direktoromaj a pschiwisjonzam pomorskeho ratarskeho hłowneho družstwa dla pschewinjenja pschecżiwo wukasej wo dowoznych wopismach zapoczał. Mjes wobstorżenymi staj direktoraj Heß a Hagentann a profesorjt Schneider parneho młyna w Schczeczinje. Wschо hromadże maju žo wosmjo wobstorżeni zamołwicz.

Wobstorżenych winuja, ža žu žebi bjes prawa dawkowe dobytki z tym pschiwobrocżili, ža žu žebi dowosne wopisma wobstarali, na kotrejž njemějachu žaneho prawa.

Hłownaj wobstorżenaj Heß a Hagemann staj na wopraschenje wobžwědczikoj, žo ma kóždy z njeju nětkole 55 000 hacz 65 000 hriwnow letnych dokhodow. Akziowe towarschtwo Schczeczinskeho parneho młyna je pódlanska dźełarnja pomorskeho hłowneho družstwa, za kotruż staj dwje zamołwitaj, wo kotruż pak žo njejstaj do drobna starałoj, dokelż je tale dźełarnja we wobhonu zhła mało ważna. Pódla teho ma młyn rjany, pschenczny a worobny młyn. W tymle dźelu žu žo pschepytowanja stałe.

Pschedhyda pak wobčinaj wobstorżenymaj porokowaschе, žo staj wulki dźeł dowołnych wopismow, jimaj k podpisanju pschedpołożenych podpisałoj, schtož nowaj njeprjetaj, tola staj žo na žwojich pschistajenjach žwobodnaj. Pódla teho njeje žebi młynowy wodźeż, Rubinstein, kotryż je mjes tym wumrjeł, do techniskeho dźełа dał rěcżeż. Pschi tym je jeho też zemrjety generalny direktor Hahn podpjerał.

Pschi tym žo na to zpomni, ža žu žo w młynje **dwoje knihi wjedźe, jene ža zlotnu wuimnosć, druhe ža hłowne zarjadnistwo.** Też wo tym njejstaj direktoraj pjecża niżo wědałoj.

Oldenburgske gmeiny płaćenje zastaiše

Po powěsći z Lübeka je 19 gmejnow w Lübeckich stronach pschitrowdźiło, ža w bližschim cżasu žwoje płacżenja sastajaja. Někotre gmejny njejsu hišo wjazy mohle sastojitkam a wuczerjam mšdu za dezember wuplacżicz. Komunizija wobrožených gmejnow je hišo oldenburgskemu statnemu ministerstwu žwoje wobstejnoscże rozkładła.

Pfrimer je so sudej stajił

Wjednik pucża domowinskich woborow ze 13. septembra a prjedawschi swjasłowy wjednik domowinskeje wobory dr. **Pfrimer,** kotryż bě po njeschłachetnym pucżu do Juhosłowjanskeje cżeknył, je ža pondźelu njenadźijcy do Hradża **wrócził a ža žudej stajił.** Dopodnja z pschewodom swojeho rěcżnika z pschepytowanemu žudnikej krajneho žuda w Hradżu pschindże. Pfrimera žu sajeli. W sandźenej nozy je dże z automobilom awstrisku mjesu pschešeł. Proczeż pschecżiwo puczistam ža 14. dezembra psched krajnym žudom w Hradżu zapoczinje. Cżežko pak budże mózno, to budża w tutym proczežu Pfrimera žobu žudźicz.

Ruski tainy sčeleř we Winie?

Winiska policija je tšjoch wukrajanow a dwě wukrajanej zdźěła němskeje zdła lotyschskeje narodnoscże sajała, dokelž žu w Badenje pola Wina stradżu krótkožłmatemu apparatej za pschijimanje a rozešlanje dźěłacz dali. Na podłožku zebranych dopišow policija mèni, ža žo wo **centralnu zawěsćenju ruskeho knježerstwa jedno,** kotraž je powěsće z Ruskeje a do Ruskeje dostawała a dale dawała. Apparat na łubi mało wopytaneho hotela sćeji. Jedyn ze sajatych je žo i pucżowanišim pałom i njenom Marczina Kleina wupokłał. Klein je žo pjecża w Badenje ze žydom njenami a adresami pola wyschnoscże samołwit. Wón i jenej sastojnizu we Winišim Nowym Měsce a i nětkotrymi wukrajanami wobkhadźeschе, kotliž druhdy w tym žamym hotelu bydlachu, w kotrymž sežełaju apparat steji.

Po wuslědźenjach wyschnoscżow žo wo **najwjetschu komunistisku špionažnu centralu jedna,** kotrejež cżěř žu dotal w Europe wuslědźili. Wona bě i najmodlscheišimi techniskimi srědkami wuhotowana; jejni posłužnižnjy mějachu wulke pjenjeżne srědki k poruczenosći. Statna policija je žo hnydom na wukrajne policajske wyschnoscże wobrocżiła, so bychu žo mjena sajatych swolczile. Mjes tym žu druhi schtrickowanšti aparat we Winišim Nowym Měsce wuslědźili.

Sawěsćenje starosty žo w Schwajzarskej wotpokazało.

Njedźelu je w Schwajzarskej ludowe wothłosowanje wo **sawjedženju sawěsćenja starosty hyło.** Swjasłowa rada a parlament běschtej žakoń inmale jenohłósnje pschijałej, tola lud je jón z 501 000 hłosami pschecżiwo 338 000 hłosami sacżisnył. Jenož Zürichšti, Neuenburgšti a Baseliši měschczanšti kanton žu jón pschijałe. Dobakowy dawk, i kotrymž dyrbjesche žo sozialne sawěsćenje podpjeracz, je žo tohorunja z pschipadnej wjetschinu někotrych tyżaż hłosow sacżisnył. Pschecżiwo sawěsćenju starosty žu wožebje ratarjo hłosowali.

Hrabja Bethlen pola krala Karola

W madźarskej sjawnosći powješ̌ćej khětre dźiwanje słužbje, so je hrabja Bethlen f pschewodom jeneho madźarskeho aristokrata njedźelu do romunskeho Temeswara pschijeł a so tam f romunskim kralom Karolom tśischtwórcej hodźiny na dwórnischću rozrěčał.

W Budapeszt mćnja, so hrabja Bethlen, kotryž ma jako aktiwny wjednik knježeńskuweje strony khětro mócne stejischćo w madźarskej politizy, njeje pschipadnje do Temeswara pschischoł, ale so tam jeho politiske plany tam dowjedle. Wopraudźe so njehodźi pschepóznaś, so so w Budapeszt póšledni cźaś próżuja, siwki mjes Madźarskej a Rumunskej polěpschicź, sa cźoż pjecza też kral Karol ſam wustupuje.

30 000 chineskich studentow za wójnu přećiwo Japanskej

30 000 studentow je njedźelu w Nankingu demonstraziju sa wójnu pschećiwo Japanskej wotmě̌ło. Njeměr bě tak wulki, so dyrbješe so wójniski staw pschipowdźiś, a so dyrbješe so wójsko alarmowaś. Studentoju běchu so sajdźeny tydźeń se wschěch stronow kraja po żelesnizy do Nangkinga pschiwjesli, tola njeběchu jěsbny pjenjes sapłaceźili. S wojeńskim pschewodom dyrbjachu so studentoju sa so żelesnizy wróćiś. Tśi sta studentow ju sajeli.

W Pekingu je, kaž Londonski „Daily Mail“ powe̋, 2000 studentow dwórnischćo wobsadźiło. Runje tak je so w Tientsinje stało.

Mandźuska chce so wot Chiny wottorhnyć

Po powěsćach f Mukdena a Chiny so nowe pschichoty cźinja, lo by so **njewotwisnosć Mandźukeje wot Chiny** wuwołała. Wjednizy japanskopschećelowych mandźuskich wodyhlerjow w Tokiu pjecza polo sa to pschihotuja, so by so nowe knježeństwo w Mukdenje pschihotowało, kotrež by Mandźuskej nowu, wot Nankinga njewotwisnu wusawu dało. Tokiowske nowiny pischu, so budźe, dóniž so njewotwisne knježeństwo njewuswoli, diktatura japanskeho wójska w Mukdenje knježiś. Generalny sekretar japanskeje wikowańskeje komory w Mukdenje je rjekł, so Japanska f nowym mandźuskim knježeństwom wojerske a wikowańske sprjećenje wobsamknje.

Japancy w Mandźuskej

Póndźelu su, kaž so f Mukdena powě̋, japanske letadła do chinejskich dobrowólnych wojakow w Kungnipu w krótkowjeczornej Mandźuskej a w Tienpingtai bomby mjetałe. S tym je so pjecza 300 Chinesow moriło.

Kaž „Daily Herald“ powě̋, je generał Honjo sdźělił, so su japanśzy wojazy na tśoch wschelakich městnach postupali.

Kongres Zjednoćenych statow so wotewrił

Kongreß (parlament) sjednoćenych statow polnótzneje Ameriki je so póndźelu we Washingtonje wotewrił. Kaž je so powschitkownje wocźakało, su wjednika demokratiskeje frakzije Garniera f Texasa, sa wěcznika reprezentantskeho doma f 218 pschećiwo 207 głosam wuswoliłi. Demokratojo wólbu tuteho ludźaceho parlamentarja se sylnym pschećiwnjerstwom powitachu.

S wunoschkom póšlednich wudospołnjazych wólbow su demokratojo pśeni króć po 13 létach wjetśinu w reprezentantskim domje dozbyli.

Dźenża staj senat a reprezentantski ześej w shromadnym pośedźenju pokostiwo prezidenta Hoovera pschijałoj.

Marš hłódnych do Washingtona

7 milijonow njesamłužerjow podpjeru jada.

12000 dźełonjeměrjerjow je njedźelu do Washingtona pschichło. Jich deputazije kongresej (parlamentej) jadanja dźełonjeměrjerjow pschepodadźa. So by so sydom milijonow njesamłużerjow pśches hymu jeźiwiło, so jada, so by so salwěcźenje njesamłużerjow sawjedło a so by so podpjeru wupłaćało. Póndźelu chyzchu dźełonjeměrjerjo pśched kapitolom (hejmownju) demonstrazije jarjadowaś. Policija swjatkoweho hłowneho města je so wo 400 muži f druhich stronow pożwónika. We Washingtonskich dróhach so woże bita patrouillowa słužba pschewjedźe. Wobydlenja ministrop a kongreß so straźuja, so by so móznym nałynoscźam sadźěwało.

Gandhi rozžohnuje so z Jendźelskej.

Po skónćenju konferency w Londonje, kotraž njeje zamohła politiske wobcźežnosće w Indiskej wotstronić, je Gandhi pśez Francowsku do swojeje domizny wotpućował. Jenož štomik měra, kiž Gandhi pśed swojim wotjězdom sadźi, dyrbi być znamjo teho, zo wjednik indiskeho hibanja no njewotwisnosć njespušći rjanu nadźiju na pśećelne dojednanje z Jendźelskej.

Ze Serbow

W Budyschinje, 8. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wječor we 7 hodź. barometer 745, hygrometer —1. thermometer wo dnjo +6. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer —1 a thermometer wo nosy 3. Wusłudu na ſamne wjedro. Nišiny su so k ranju wotpałkle. S Atlantiskeho oseana pschikhadźa nowa wyschina a je Jendźelskej hižo wuwjedrjenje pschinjesła. Wona cźehnje k ranju. Jeje pschikhad pschiwowda postupowaju ićtkowa. Dokeż je so f wyschinu, kotraž hacź so pokazuje sodowego morja sjednoćiła je) pschipłorom symnych powěrow powěr pola naš sajo wustudźeny a na dale studźi. Nuźe wjedro wohrožuje nišiny, leżaze na Sarjadnoseskim morju. Pokolěsnej Nemišej bě w nozy k pódźeli hižo symne desche̋e pschinjeżka. Nětko hiba so pśches pokolěschu Europu k ranju. S wječora so pschihłosowaze wyschina najskerje sadźewa, so nasche wjedro pschejara njemilkasy, skerje šumny wuwjedrjenje wocźakowaćź. Jutrje śrjedu sthada 7.52 hodź. błónčko a thowa so 3,51 hodź. Mješacki sthada do poldnja 8,27 hodź. a thowa so pop. 3,55 hodź. Jutrje je młody mješacź. Pschedźenk staja symne wětry.

— **Kelko wuplaćaju Budyschin podpjerow?** W oktobru je so w hospodarśtwu sastaranju města Budyschina wuplaćiło 6578,95 hr. sozialnym ventnarjam, 11 121,60 hr. makorentnarjam, 17 961,50 hr. we wožebicźe potrjebnych padach, 77 393,21 hr. dostawarjam spomožeńskeje podpjery, 2351,50 hr. dostawarjam jatnožiny, 2053,35 hr. wocźežnjeńskich pschipomozow a 16 390,46 hr. krizoweje podpjery (mětrowy podźěl). Dozwła wuczinja tute wudawki w mězasu oktoru 133 850,57 hriwnow. Nimo toho je so potrěbnym w njenowanym mězazu wotedało 3735 pokrutow khlěba, 9400 kubikmetrow pluna, 935 kwh. elektriskeho pruda, 783 litrow petroleja abo spirituża a 3807 jědźacych znamkow.

Sćinjerne njesboże f motorskim kolom.

Wječor pódźelu popoldnju wokoło 4 hodź. je tu domny 42-letny kubłowy sakotnik Rudolph na Lubijskej drózy zwe błisko skały se swojim motorskim kolom smjertnje sranjeny. Poza jeho motorskeho kola rozsćo wobruch, f cźimž bu wón wo zichtom lmjerhnjeny. Po wupraujenju lěkarja je wón hnydom morwy był. Postrany hnydom njesbožowny podawk pschepytowasche. Skótki może k njesboźu nadrobnisce sdźělić, so prošu, so by to kriminalnej policiji wěsewił.

— **Měšćańske dźiwadło.** Dźenża wutoru 1/2 hodź. pschedstaja so w 10. abonnentnym pschedstajenju A. wjeselohra „Hokuspokus“. Pschi prěnim pschedstajenju nowdoby sebi tuta wjeselohra zahorjene pschipósnaće pola pschiwobškuchaćstwa a kritiki. Maju ju sa najwuspěschniśu wjeselohru nětcźiskeho hrajneho cźasa. Sdźeku hraje so „Hokuspokus“ w swobodnym pschedstajenju. Pschihotuje so operata „Tśi muskatěrjo,“ jena f najwětschich a najwuspěschniśich operetow poslednich lět. Schtwórtk pschedstaja so jako 10. abonnentne pschedstajenje W pschiwabna a f wulkim pschiwóbnaćom pschijata operata „Kaž nětko w mezi.“

— **Wupołožene sakonske kupjena.** W měšćańskej hownej kenzlij (w radnizy po 1 sthodźe) su wupołožene cźitka 73 hacź 77 prěnjeho dźěła a cźitka 25 a 26 druheho dźěła nemišokotatneho sakonskeho kupjena, kaž też cźitke 38—41 sakkeho sakonskeho kupjena woh pschichodnaj tydźenjej k wobhladaniu sa kóždeho.

— **Kradnjene kolo.** Sobotu na wječor wokoło 5 hacź 6 hodź. kradnychu se sahrody sesomnjeńskeje pschi Drježźańskej dróhi 5 muzaze jězdne kolo znamki „Sigurd“. Kolo měješe cźorne krošna a błótkoschtikaj, kolte kupjena i cźornymi smukami, horjeschnjene wodźidło i cźornymaj pschitmadźomaj, elektr. Bosch-lampu, schérej gumijowej wobruczi, rjanu sramowanu. — We wjeselowne sdźěsenju prošy kriminalne wotdźělenje w Budyschinje, telefon 2802.

— **Hrubjelezy.** Njedźelu zwjeczeschtaj tudomnaj Kochtej mandźelskaj rjenój złóbornu kwaſ. — Wschi złótkiczenju naliczichu tu 19 koni, 90 howjadłow, 77 zwini, 9 wowzow, 33 kosow, 479 schtuk pjerjiny, 114 nullow, 24 kolczow pczolow a 22 pjow. Pornjo łońschemu létu je so trochu wjazoj złotku naliczilo. — Ssobotu wotmě̋ so kaž kóžde léto hoitwa na Grubjelezańskich, Cźechorjanskich a Hornjo- a Mako-Borschćezańskich honach. Na njej wobdźěli so 30 tśeźow a 60 honjerjow. Spotsćelachu 108 sajazow, mjes nimi nětkotre jara rjane, 9 hacź 10 puntow cźežke. Po hoitwje so sajazy na wobdźělnikow wschedawachu, sajaz płaceśche 4,50 hr.

Se **Sstónkez.** Wschi ličenju złotu naliczichu tu 11 koni, 69 howjadłow, 76 zwini, 6 kosow, 267 schtuk pjerjiny, 70 nullow a 13 kolczow pczołow.

S **Nětcźic.** Njedźelu wječor mjes 6 hacź 7 hodź. je dotal njesnaty paduch f komory wotrczłow na hrodu knjesa Wagnera nowe jězdne kolo a diwaj por f wobłekowych khowowu kradnył. Kolo znamki „Mirve“ ma cźo. 135 002, cźorne krošna je żołtej śrjedu, żołte swjena a schérej gumijowej wobruczi.

S **Hornjeje Hórki.** Ssobotu wječor wotmě̋ so we tudomnym Hänšlez hoscźenju dobroczelski konzert k kżesćanskemu symsłeje pomozu. Wojerika kapała f Budyschina pod nawjedowanjom knjesa hudźbneho mischtra Ellbogena pschedinješe mnoho rjanych hudźbnych poćiśenjow a namaka f nimi pola pschipoźłuchaćstwa bohate pschipósnaće. W pschestawaju porcźa knjes žejmiski sapóśłanz dźatne słowa w mjenje wuhotowarjow. Rjane hodźinki wopytarjam wěsće njesapomnjene wóstanu.

S **Budyšcź.** Tu naliczichu cźitka 22 (1930: 26) koni, 84 (88) howjadłow, 67 (72) zwini, 1 (1) mowzu, 109 (104) koły, 34 (52) hus, 21 (5) kacźkow, 652 (769) koschow, 71 (73) kapounow, 23 (22) trutow a pasłojtych

---

E. Bulwer:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

40] (Pokrazowanje.)

„Młody cźłowjeceˇe“, rjekny Eumalpus ljśicha żywojemu pschećeliwnikej, „dyzu cźe słobka franicź, potom spuschćej twoje bróńe; lud a editor su cźi pschihłileni — ty pódźeśch f cźełośu f boja.“

„A mój nan wostanje f njewólnikom!“ bórcźeśche Lydon. „Nè! Samjerc̆ abo jeho swobodu!“

Dźiwje śaše Lydon na Eumolpa, tak so tutón nasad twochny. Wón storcźi, jeho mjecź pak wobsunu so wo bronidła pschećiwnika, a tutón wokomik wuzi Romjan, so by żywoju bróń do śpibadłow Lydonoweho bronidła storcźił. Wón njedźaśche jeho f hłuboka ranicź, ale trjechemu bě mutny a złabły. Wón thabkowaśche dopredka, a mjecź sary so do jeho cźełła. Bróń jemu spadny f rukow, a wón padźe na sem.

„Wotmjeścze jeho“, prajeśche ädil, „wón je żywoju winowatosćej cźinił.“

Saſtojnizy wotmjeźechu jeho do śpitarium.

„Nětko pschiwjedźeśce lawa a Glauka, Athenjana“, rjekny editor.

XXXIV.

Tśi króć bě Sallust je żywojeho rańscheho sparca wotnućił, a tśi króć běśche w dopomnjeću, so ma dźensa jeho pschećeśel jahinycź, spytał,, f hłubokim sdychnjenjom sabu wuzmyć. Skónćnje je won posběhny a widźeśche żywojeho puschćeneho pódła żywojeho toża śedźo.

„Je so hižo sapoczało, amphitheater?“

„Hižo dawno, Sallusto; njejšy dha trompety a haru słyschał?“

„Haj, ale fajti list leži jowle na błideˇe?“

Puschćeneny poda jemu list. Won pschećita śpěschnje pišmo, a jeho ryzy wobliczja pschekradachu spodźiwanje a siroženje.

„Sstuchaj na wobšah lista“:

„Nydia, njewólniza Glauka, na Sallusta, jeho pschećeśela! Ja żym jata w domje Arbaceja. Khwataj k prätorej! Wusłukuj moje wuzwobodźenje a my mójemu Glauka hišcźe wot lawa wumnožimy. W tutych murjach je hišcźe druhi jaty, kotrehoż źwědźenje może njewinowatosć Athenjana dopokazaś. Won widźeśche mordarstwo wukonjeć; won może słótnika w jenom hacź dotal hišcźe njepodhladnem njedocźinku dopokazaś. Njekomdy so! Khwataj, khwataj. Pschiwjedź wobronjenych sobu. Hdy bychu so pschećeliwjeli a wulstojneho kowarja, pschetoż jastwo mojeho jateho towaršcźa je krucze samknjene. Oh, pschi twojej prawizy a pschi popjele żywojeho nana, njeskomdź jeniczkeho wokomika!“

„Och wy bohojo“, sawoła Sallust, „a w tutej hodźinje trasch won hižo mrěje. Schto mamy cźinicź? Ja pójdu hnydom k prätorej.“

„Nè, to njeje radźomne“, rjekny puschćeny. „Prätor je wot pówła wotwisny, a tón njebudźe wo wotstorkowanju niczo wědźeć chcyć; woni njebudźa žeby chcyć we wokomiku najwjetschoje napjatosće żywój wopor wutorhnyć dać. Pschekleparjeneho Egiptowcźana bychu też warnowali. Bješ diwéla je won ślepu holcźku a druheho jateho je samnjatkom sawześł. — Nè, twoji njewólnizy su na złobo doma.“

„Ja cźe rozumju“, pschetorhny jeho Sallust, „wobrón hnydom njewólnikow. Hažy su hischcźe puste.

My chcemy ſami do Arbacejoweho domu a jatych wu żwobodźicź. Khwataj, khwataj! Ja chzu prätorej napiśaćź a jeho proſyć, so njeby żmjertny wuſsud Glaukowy hischcźe wukonjeć dał, pschetoż ſa hodźinu budu jeho njewinowatosć dopokazaſ. Khwataj ſ tuteho listow, Davo, k prätorej do amphitheatra! Staraj ſo wo to, so ſo je wschitko hnydom pschepoda. Nětko, wy bohojo, budźeśce mi pschikhileni!“

XXXV.

Glaukus a Olinthus buschtaj hromadźe do tamneje cźemneje wusłeje komorki pschiwjedźenaj, w kotrejž stójnjej arenu żwój poślednji zakotny bój wocźakuja. Wonaj njetschepotaschtaj; jeje ryzy wobliczja pokazowachu wuras smuśitoscźe a rozsudnoscźe, hubje běschtej krucźe hrontadu sćiścźenej.

„Pošłuchaj! — słyschi wyskanje? — Kak so woni raduja nad pschelatej, cźłowjeczej kwiju“, rjekny Olinthus. „Ja słyschim, moja wutroba so spjecźuje, ale bohojo mje podpjerucźe.“

„Bohojo! W tutej hodźinje, mikoły cźłowjeceˇe, spožnaj jenoż jeniczkeho Boha. Njejšym-li ja w jastwje tebje powucził, wo to płakał, wo tebje so modlił? Njejšym-li we żywojej hortiwosći bóle na twoje wumnożenje myślił tyšli na moje?“

„Mój drohi pschećeśelo“, snapschećiwi Glaukus żwjatocźnje, „ja żym se żpodźiwanjom a tajnej pschitkliwosćeju k twojim sadaćam wery pschiwobłuchał. Hdyž pak bych nětko twojo wěru pschijał a so bohow żwojich wótzow wotrjekł, njebych-li tu se słubjenjom njebja wobtwjerdźany abo ſ hrożenjom ſ helu satrascheny był?“

(Pokrazowanje seźehnje.)

hat, dožyła 801 (921) schtuk pjerišny, 415 (0) nuklowy a 33 (43) kołcowy pęžołow. Kaž widźimy, je žo wobstatk na stoče pornjo tonšchenu tšu šnjižł. Nukle liczażu žo pčni krócz. So žu kołcze wotebčrałe, ma žowoju pčischinu w tym, so bčiche poza nčkotrych pęžołarjow pęžołoze hnitę pęžołaze ludy naopadny!.

S **Kubschiz.** Tudomne mužłe špčwne towarštwo jwjeczešche sandżenu njedżelu wjeczor žwój 8. jałożenišć žwjedżeń w Dittrichez šali. Pod wustrojnym nawjedowanjom žwojeho dirigenta knjeza Heidena z Hrubjelčiz pschednješe towarštwo mnoho dobrych chórow. Tež dźiwadłowy truch žo pschedstaješe a žo derje poradźi. S rejemi a wčhelożowanjom wobjamtny žo žwjedżeński wjeczor.

S **Dešnjeje Hórli.** Jutšichu žrjedu 9. hodownita šmě tudomna Hana šwud. Schollžina rodź. Njeka žiwoje 83. narodninu žwjeczieš. Pschi žwojej wyšokej starobje šmě žo wona dobrje strowoleše wjeselšcź a tež hišče derje widźa. Wona čita šwérnje čerbške njedżelske łopjeno „Bomhaj Bóh“ a čerbšti „Serbske Nowiny“. Ke wšelkim šubym žbožopschejanjam žo tež my rad pschisamknemy a pschejemy ji hišče mnoho štón-žnych strowotnych lět!

S **Lichanja.** Hamtske hejtmanstwo je 24. novembra t. l. 16. dodawk ke gmejnskemu dawkowemu porjadej za Lichań wo sbčranju dawka za wohujowy ichčit po dyrbjenišim puczu wudało. Tutón dodawk je dwě njedżeli dołho na hamtšim hejtmanstwje w Budyšchinje a na gmejnšim hamcje w Lichanju wupołoženy.

S **Hrodźišchcja.** W pschitomnosći jeje knjeżstwa pschepoda sastupjeř ratarskeje komory šwud. Bibaškowej w Hatku nošchomne cjelstne šnamjeschko sa žwěru w dźele. Bibaškowa je 40 lět na tudomnym knježim dworje žwěru dźełała a šmě so dźenža njedźiwajcy žwojeje wyšokeje starosty dobreje strowoscze a cjłokosce wjesełicź. Njech wužiwa dale strowe lěta.

S **Bukz.** Njedżelu wotmě naše šerbske towarštwo swoju zhromadźiznu. Pschedsyda, knjes wyschišchi wučeř Kichijan, witaše 1/6 hodź. staru žwérnu cźrjódku, wosebje pak knjesa wučerza Kerka, kiž běše 5 lět dołho w studijach a je žo jako k nam wróćił, jemu też płaczi družnje. Mi nihdże žo tak njelubi, kaž mojimi šerbami. Dale pschepoda pschisłodne słowo k. wučerjej Schčzy-Rachlowjkemu, kiž nam pschedwoischowaše wo zarazu Kienu, Handriju Lubjenškim, Loku a Schulenburgu. Wopraudże powuczaju pschenošnošch we tutuch lubych knjesach, kotšiž, hačrunjcź niz jeneje wěry a niz jeneho narodu ožłachu sa naše tute Serbšiwo. Huž by to dźenża móżno było? Jedyn druheho podjerałe a jedyn z druhim cźerpješe, jako žo wopraudźitemu tschesjanej sałeši. Po pschedsydowskim wuwi žo bohata a žiwa debata, na kotrejž žo knjeża farał, Kčił a Lubjenšk wobdźełichu. Schłoda, so tak mało młodych žo tu wobdźełi, kotrymž by też mušne było, so bychu tajke wěcy žłuschali a pjches to žwój šerbšti lud a kraj lubowacź nawuknli. Příšche pohromadźenje budże 3. póčí hodow.

Z **Khróšcic.** Paduši pobychu zańdźenu nóc na Bartec-Bjeńšec kuble. Prochadnychu tam někotre měchi (4 ctr.) pšeńcy. Policajski pos pak nazajtra knydom słědy wučuši, tak, zo mózachu jeneho pomocnika wujasnić. Tutón běše hižo pšeńcu w susodnej wsy předał. Wobsedźerjej pak pšeńcu wróćichu, tak zo žanu škodu njepočerpi. Što z paduchami budże, wo tym zhonimy na druhim městnje.

Z **Pančic.** Zańdźenu sobotu mějachu komunišća w tudomnym hosćencu swoju zhromadźiznu, kiž bě pomérnje derje wopytana. W njej rěčeše měšćanski zastupjeř Schneider z Kamjenca. Wustupowaše za požadanje luda, kotrež su woni dla rozwjazanja sakskeho sejma zapodali, wobswětlowaše hospodarske, politiske a zdźěła kulturne wobstejnosće w Sowjet-Ruskej a zaběraše so kruće z narodnymi socialistami. W sčěhowacej, krótkej rozmolwje so jedyn za kommunistiske ideje wupraji, druhi so neutralnje zadźerža. Kommunišća syjnje z tym liča, zo so tutón sejm rozwjaza. Wupadnje też ludowe rozrisanje ke jich lěpšemu, změjemy w zažnym naležu nowowólby. Wobdźělnicy zhromadźizny so cyle měrnje rozeńdźechu.

Z **Wudworja.** Póndźelu popołdnju zeńdźechu so naši wjesnjenjo pola Nowakec w korčmje, zo bychu předsydstwo za hromadukładźenje ležownosćow wuzwolili. Posedźenje nawjedowaše knjez knježeństwowy rada dr. Merzdorf z Kamjenca. Po dlšej rozmolwje wolachu so kk. wičeřnu kubleŕ Nowak, kubleŕ Lipič a žiwnosćeŕ Šewe do předsydstwa. Dokelž pak tukhwilu móżno njeje, tute hromadukładźenje přewjesć, zo wone na 5 lět wotstorči. Financno położenje gmejny to też njedowoli. Wyše teho bě jedyn wobsedźeŕ rekurs zapołožił. Horjeka mjenowani knježa maju so w přichodże starać, a swojim wobydlerjam rozjasnić, wo čo dźe. Tuto ćežke dźełło wukonjcź, woni přewzachu. Z tym so zhromadźizna skónči.

S **Thonberga** pola Kamjenza. Tele dny wosta Pančanski tołojeŕdny, kiž z Kamjenza pschijeżdże, z přednim fotom w pschijatnjunjestich kolijach Thonbergskeje schantotownje na Kamjensko-Budyšcej drózy tčaży, so straschnje padny. Wón běše khětro blišo kolijow jěł. Nadobo wuzinjscha fatrubjenje wulkeho statneho autobuża a dyrbješe dale na prawo sajcź a wosta tčaży. Pschi padnjenju žo kołesaŕ thětro ranjeny a žebi na šmjerschej semi tež drastu wobschkodźi.

Z **Kamjenca.** Měšćansky zastupnicy zaběrachu so w swojim posledním posedźenju z lutowańskim naciskom, kiž běše měšćanosta dr. Gebauer předpołożił. Njekryty deficit w hospodarskim planje wučinja 80 000 hriwnow. Po sakskim nuzowym wukazu ma rada runowahu w měšćanskich financach postajić. Měšćanosta namjetowaše tehodła cyły rjad krutych lutowańskich naprawow, skroćenje mzdow, zniženje podpjery za měšćansku kapalu a zbčhnjenje wotnožki měšćanskeje banki w Brěznu. — Nimo dalšich přednjetow so zhoni, zo fabrika zubičkatych zapinadłow (Reißverschluß) swoju dźełarnju z Barlina-Reinickendorfa do Kamjenskeje wokoliny přepołoži. Ze tym budże so zaso mnohim zasłužba poskićeł. Wokrjesny zwjazk Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa je z firmu zrěčenje podpisał, k čemuž měšćanscy zastupjerjo přihłosowachu.

S **Jěkowa** pola Kamjenza. Njedżelu popołdnju tudomny fanfarm a někotři wjesnjenjo schtyrjoch dźiwjerjow pschi dźiwim łowjeršiwje w lěsu pschesłachtchu a jim popadnjene a morjene karnikle wotewiachu. Tšo ! nich połhadźeja pjeca je Schunowa a jeżyn ! Brěžnu. Žandarm jebra jim wichelaki łóżelski grat.

S **Komorowa** pola Rakeż. Najeńt Komorowskeje hoitwy knjes Schröber wotmě žrjedu hoitwu. Na njej wobdźeli žo 15 tšełzow a někotre 40 honjerjow. Spotšełachu 55 zajazow a 7 bažantow. Po hoitwje běše sabawa z rejemi we wjesnym hosćenzu.

S **Wojerez.** W jenej blišej wsy je wnschonosć šapaleńsku należnosć tak dołoho pschepytała, so budże bórzy móżno, nadrobnišche dźełicź. — Mischterske pruhowanje w pjekarstwje wobstaschtaj 2. dezembra pjekarjej Erwin Richter we Wojerezach na Halschtrowskej drózy a Jan Hoßmar we Werminghoffje.

S **Werminghoffa.** W nowy wot njedżela ! póndźelu dobuchu žo njeznaći podłuhi do tudomneho wobchoda konsumnego towarštwa. Bscherčžachu wokenjy a wosftrowničku ležownu prčnich. Buchu pak drje mišleni, pschetož wostajichu pjenjes tam a wladu jenož něchto zjaretkow žobu. Zandarm Schča swčći šmužom sččły słopow a porsčow, so drje podozdrowy bórzy šudźa.

Dźěćo žo šmjertnje wopalichu.

S **Jumpla.** Cźěža šmudna je swójbu tudomneho murjerja Roberta Barthela potrjechiła. Jako šotrachej žwoje 4 lětneje dźěćki na khwilku šame w bydlenju wostaršchtaj, pschindże najmłódschi šynk khachlam pschebliska a nadobo so jeho drasta zapali. We žwojim šmertnym strachu běžachu dźěći ! durjemi ven, z čimž žo woheń bóle rosbu a žo wobe dźěći po zelym cźěle žalostnje wupali. Sawołany łěkaŕ dr. Masiak ! Kěnjeho da dźěćo šmybom do Nječanskeje chorownje dowjesći, hdyž je wona hišče krótki wjeczor wudychała.

S **Borschcze.** Nowa dróha ! Borschcze na Dubo ke šakiej krajnej mjezy je wot 7. dezembra za wschitkon wobkhad dowolena.

S **Wječe Wódy.** Sobotu žu w jenej wužitkowinje pola Jahnišeho hata schestlona namakali. Najšerje žu jón paduchi tam stejo wostajili. Wobsedźeŕ schestlona njech žo na policiji jamolwi.

Z gmeinskeho žiwjenja

S **Nowje Wěsy** pola Wjerowskeje. Knjes Mitrich, naš wjesnjanošta, je thorowšče dla swoje šastojnstwo złožił. Na jeho městno žu gmejnšeju šastupnicy wočera knjeża kubleŕa Augusta Herrmanna wuzwolili. Tutón je wólbu pschijał.

Z łužicy

* S **Korkwitz.** W Korkwitzu wotmě žo pjerišnowa a ruklowa wustajeńca. S njej je šebi Korkwitzke towarštwo dobre mjeno dobyło. Wustajenych běše 41 schtuk wulkeje pjerišny, 13 schtuk pschenje pjerišny, 203 kur, 156 hołbjow a 83 muklow we wupyschenej šali Herbšteje grychty. Wustajene běchu też kołuchařske twory (firmy Flegel w Budyschinje). Dale pokazowachu žo lepschiny němšteho cźerstwelho jeża.

* S **Wórbišo.** W nozy ! njedżeli žu tudomnemu ratarjej Arnoschtej Jana'chej žydom huž je šamknjenje brózy kradnyli. Paduschi huž žnydom na městnje šarěšachu. Wobkradnjeny pocźerpi wulku schkodu a chžsche ! pschedacźom huž ja žwoju žylnu žwójbu nješchty ! hodam měcź. Sa paduchami nimaju šlěda.

* S **Tuczicz.** Njedżelu wjeczor krótko do 7 hodź. wudyri woheń w tólni Pawliny Köhlerowje w žydlischcźach. Plomjenja namalachu w žynje, hdyż je drjewje bohatu zbrobu. Jenož špěschnemu sapschimnjenju wohnjowych woborow žo poradźi, ! njeznateje pschiczyny nastaty woheń, na tólnju wobmjesłowacź a wot žynje wohroženeho domšeho wotwobročicź.

* S **Ruchbacha.** Kaž pišachu, běše žo 30. novembra tudomny rendant žyrkwinje pokładnje wučerř Conrad žlubił. Měrko ju jeho njedaloko Wulkeje Sswinje z dolnjeho žiwota sčekeneho, tola jenož lohko sranjeneho, namalali. Po krótkim wotkładanju w Lubijšej khorowni dowjesechu Conrada do Lubijšeho žudniškeho jastwa.

Dźěćo žo spalicz.

S **Kodrez** pola Nječic. Kat straschne je, dźěći samkacź do městnosće, w kotrychž žo w khachlach tepi, dopokasuje sčěhowacy podawk: Mandźelska pohonicza Kyselke wostaji žwoje połorta hacź schtyri lěta stare čili małe dźěći šame w kuchinje. Dźěći kokowachu. Pschi tym sapali žo drasta najmłódschcho połdrašemneho hólza a wšelke dźěćo žo tak cźěžko wopali, ja njedźiwajcy lěkarskeje pomocy sa krótki cźaš wumrje.

75 króć duchowna wječorna hudźba w Pětrowskej cyrkwi

Pschichodnu njedżelu 13. dezembra wjeczor w 6 hodź. wotměje žo w tudomnej Pětrowskej zyrkwi 75. duchowna wječorna hudźba. Tuża 29. haworcźa 1925 sapoča žo je wotmječom tutych duchownych wječornych hudźbow. Wot toho cźaša je žo wošpjet ! radiom rosčerjała. Sa 10. januara 1932 je žo šnjetakławny wumjeł prof. Marteau ! žobušlukowanju pschijowědźił.

W pošlednich 25 duchownych wječornych hudźbach pschedwidźechu žo tež wobschérniše ?kłady a namakachu wulki wothłós.

Duchowna wječorna hudźba nochze być ! konzert, ale natwarjenje, předowanje w ?unkach wo Khrystušu, našchim Sbóžniku. Jeje nadawk je, njeżebicźnje žłužicź Bohu a jeho zyrkwi.

Dotal je pšches 34 000 wožobow duchowne wječorne hudźby wopytało. Nadźijomnje namaka tuta 75. duchowna wječorna hudźba šašo tajku žydu, pošłuchowačh kaž někdy 50. Jako hłownej składbje pschedwjedżetej žo: Regerowa khoralowa kantata „Ja ! njebješe dele“ a němšti magnifikat ža dwaj 8 hłósnaj khóraj a capella wot Henricha Schütza.

Nješčěra žo žaneho wožebiteho sastupneho pjenjesa. Programy žu po 30 pj., ža njesapłužerjow a małoertnarjow po 10 pj. pschi zyrkwinich durjach dostacź. Ssobustawy towarštwa ža pětowanje zyrkwinje hudźby dostanu programy darmo. Budyschenjo žo prošcha, ja bychu duchownje wječorne hudźby ! žwérnym wopytom zakhowacź a špěchowacź pomhali.

Zasopostajenje kalifata

Zyły žwět ! islama steji psched podawkom, kotryž je ža njón nimo měry wažny. Kalifat ma žo ža wšo wuwołacź. Turkowšći exkulan Abd-ul-Medschid wočakuje žo w Jerusalemje, hdyž ma žo na muhamedanšim šjeździe wobdźělicź a ža kalifa wšchech muhamedanow wuwołacź. Dnja 17. novembra 1922 wobsanknuły turkowska narodna zhromadźizna, sultana Vahed-ed-edina dla wjelepscheradu wobskorżicź. Hischče žamtny dźeń poradźi žo sultanej, cźekmjeć. Kaž je šnate, njenamrěje osmanišku krónu najstarschi žyn, ale najstarschi žobustaw knjezeje žwójby. Po tutom sakonju trónjeho naślědnistwa wuwoła žo Abd-ul-Medschid, wuj cźeknjeneho sultana, ža kalifa. Dwě lěcze połdźišcho wojerej knježeństwo Mustafa Kemala sběhnjenje kalifata. Dźiwajo na to dyrbješe Abd-ul-Medschid Turkowšku wopuschcźicź. Wot tuteho cźaša njemjeješche muhamedanšti žwět žaneho hłownego wjednika. Hed-

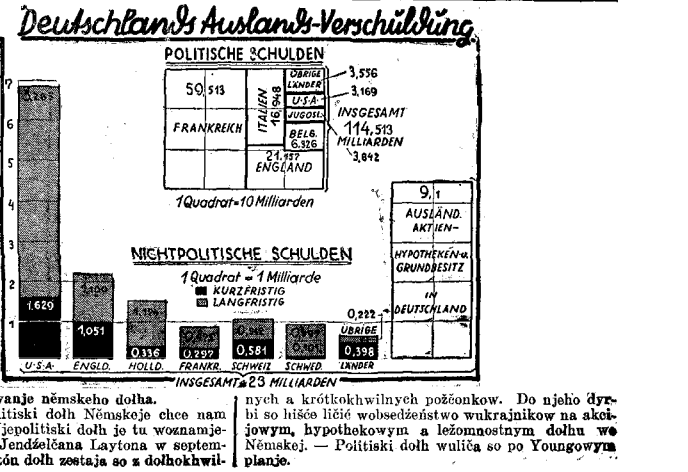

Wo rjadowanje němskeho dołha.

Politiski a njepolitiski dołh Němskeje chce nam tabelka rozjasnić. Njepolitiski dołh je tu woznamjenjeny po rozprawje Jendźelčana Laytona w septembrje tuteho lěta. Tutón dołh zestaja so z dołhokhwilnych a krótkokhwilnych požčonkow. Do njeho dyrbi so hišče ličić wobsedźeństwo wukrajnikow na akcijowym, hypothekowym a ležomnostnym dołhu we Němskej. — Politiski dołh wuliča so po Youngowym planje.

chalfti kral Hussein powjenowa ßo ja kalifa, njenamala pak mjes muhamedanßkim ludom ßaneho pßchipóßnowcja. Poßpytu druhich cßakanjow, ßebi tutu hódnoßcj pßchißwojicj, njemóßachu tehorunja ßaneho wuspécha. Ale ideja kalifata ßo njeßhubi. Mnohy muhamedanßky wjedniby a wuhßoßy duchowni we wßchich dßélach ßemje ßaczuwachu ßókhnjenje kalifata jako wuraß hlaboßeje islama poruno kßcheßcjanßtwu. Wulke pjenjeßne ßredki ßo mjeß muhamedanami Jndijeje naßóbrachu, ßo by ßo ßaßopoßtajenje kalifata znóßniło. Dokelj ßo turkowßka republika a po wójnje wuwolane arabißke kraleßtwa nawrótej kalifata ßwobu turkowßkeje dynaßtije Oßmanow nanajbóle ßpjecßowachu, tak njeßchy pßchißwißnikam Abd-ul-Medßchida niczo druhe, hacj poßpyt, nowy kalißat w Jerußalemje k ßiwjenju ßbudßicj, na mejßnje, kotrejß ßteji pod jendßelßkim protektoratom a je njewotwißne wot wubéhowanja muhamedanßkich mózgarjow. łj.

Wrobl

Z hońtwy ßo wróciwßi kročach mjez ßtomami zahrody. Mój pos bóżeße prédku. Nadobo zadżerża wón swoje ßtupy a započa ßo kradnyć, jako by čuchał za zwérinu.

Doprédka hladawßi pytnych mlode wroblatko ze żołtej pyskowej kromu a mlodem moßkom na hłójčcy. Béße z hnéżka padnyło — ßylny wétřik třaßeße ßtomy zahrody — a bjez pohibnjenja tu nétko ßedżeße, léhdy wurośćenej křidlečey bjezpomoenje wunjerajo.

Pomałku bliżeße ßo jemu mój pos, jako ßo nadobo ze ßusodneho ßtoma ßtary, čornokrjepjeny wrobl dele puščiwßi kaž kamjeń runjo pred pßyču tlamu wali a cyle ßešerjaty a rozpyrjeny ze zadwélowacem, zrudnem zakřikom někotre razy přećiwo daloko wotewrjenej, z wulkimi zubami wobßadżenej tlamje poßkakowaße.

Chcyße wukhować ßwoje mlodżatko, ßkitajo je ze ßwojim ßamßnem čéłom... jeho cyłe móličke čéło třepotaße ze ßtróżelemi, jeho ßlaby hłós bu dźiwi a dybawy, ßo woprujo chcyße wumrčeć!

Kajki njeßměrny hobr dyrbjeße ßo jemu pos zezdać! A njedźiwajcy teho njemóżoße wón tam horka na wéßtej hałozy wostać. Móc, kotraż béße ßylniša hač jeho wola, ßtorhny jeho dele.

Mój hewak njeßmilny přewodźeř woßta ßtojo a ßćahny ßo potom wróćo. Najßkérje ßpózna też wón tamnu móc. Swojeho zaßlapjeneho pßa zawoławßi woteńdżech ze začućom čeßcownoßce.

Haj, njeßmějce ßo, začuch woprawdźe čeßcownoßć před tutym małym rjekowßkim ptačkom, před rozwólnym wubuchom jeho luboßće.

Lubońć, ßebi myßlach, bywa tola ßylniša hač ßmjerć a ßmjertny ßtrach. Jenož přez nju, jenož přez lubońć zdżerži a hiba ßo żiwjenje.

Zawěßćenje přećiwo dwójnikam

Krupy a woheń, ßadowynće, paduchßtwo, ßnjehbońenje, to bywaju ßnate ßtrachi w cßłowjeßkim żiwjenju, pßheßtwo kotrymż ßo nékótó ßawěßći. Mimo toho pak na ßawěßće zyle njewißhébne waßchnje da ßo pßched nékotrymi nébezajemi muż ßawěßćicy, kotryż ßwojeßelazemu ßwójbnemu podawkej napßeßećiwo hladaße. Wón ßawěßći ßo mjenujcy pßheßćiwo „ßtrachej“, ßo dyrbjeßchtaj ßo jemu dwójnikaj narodźićj. Wón ßapłaći tohodla premiju we wyßokoßći dżeßacz tyßacz hriwnow. Wuczini ßo, ßo ma ßo jemu w padże porodżenja dwójnikow dżeßacz tyßacz hriwnow wupłaćićj. Pjenjes dyrbjeße ßo potom wupłaćićj, woßtajenaj-li dwójnikaj ßnajmjeńßcha ßchtyri-adwajcy hodźin pßchi żiwjenju. Jako nan młodeje żony wo tutym ßawěßćenju ßboni, ßeda ßo jemu wone tak praktiße, ßo też wón pßchimérjenu premiju ßapłaći a tak powyßchenje ßawěßćenßkeje ßumy na dwajcy tyßacz hriwnow dozpé. Cżłowjek ßmje to lédy ßa możne, ale wonrawdże buśchtaj dwójnikaj porodżenaj, a ßawjeßelenaj ßtarßchej doßtaßchtaj rjanu ßumu we wyßokoßći dwajcy tyßacz hriwnow wupłaćenaj. jk.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ßa jutřißchu ßrjedu:** SSßo wuwjedri, budże trochu ßymniißcho.

* **62letny mlynk Dilling w Hundßrüßu we Vogtlandßej chżyße na rjemjenjewu tarezej ßo cżerjażnych mlynßkich zbywoh rjemjeń połcżeć. Pßchi tym ßo jeho draßta ß rjemjenjom ßhrabny. Mlynßki a mlynkowa żona pßchißłuchawßchi mlynka, kotryż bé ßo hižo pjecż krócż wokoło wale cżißnył, żebi ruży a nohy wjazy krócż ßłamał a po zhłym cżéle ßo wobraßył, wßtej ßmjerći wukhowaßchtaj. Mlynka ßu bjeßwédomeho do khorownje dowjeßli.**

* **W dwéma ßkalomaj Heßßenßkeje, we Bitzenhaußenje a Frankenbergu ßu tele dny paduchli 50 puntow dynamona, 23 puntow dynamita a 140 rosbuchańßkich pankow kradnyli. To je hromada, ß kotrejß móże ßo mjeńßche měß do powétra buchnyć. W Heßßenßkej ßo w bafaltowych ßkałach rosbuchadła we wulkamnych ßkałobach khowaju, kotrejß ßo jenoż ß drjewjanymi durjemi ßawrjene. S kowaßßkim hamorom a pażidłom hodża ßo tajße durje lohko rosbić.**

* **Hitler pjecża do Jtalißeje k Muſſolinej pojédże. Awßtriße knjeżerßtwo je jemu dowolilo, pßches Awßtriju do Jtalißeje pßecżowacj.**

* **W ßwißu ß wobßchérnym pßcheßmykanjom falßchowanych němßkich dankowych banderolow ß Hollandßkeje do Němßkeje je połizija njedżelu w Amßterdamje jenoho cżißchżerja ßajała. W jeho wobydlenju ßu klißcheje żebrali. Sajaty je ßo wußnał, ßo je banderole cżißchżał, tola wudawa, ßo njeje wédżał, ßa kajki ßamyßł ßo trjebaju.**

Na płéd ßa cżißchżerjom ßu Połizeju tři wołoßby pßchißłeße, kotrejß ßu pßched nékotrymi dnjemi pßchi němßko-hollandßej ßronje ßajeli.

Směßki

Mučeř: „Michałko, mózeße mi někoho jako pßchikład mjenowacj, kotryż ßwoje ßłowo kama?“ — Michałk: „Haj, łnjes mučeř, mój bratr, tón je jakocżiwy.“

*

Najlépße rukowanje. Jedyn Jendżelcżan ßteji pßched ßudom. „Mózeße nam někoho mjenowacj, kotryż nam ßa waßch dobry tharakter rukuje?“ ßo ßudnik praßcha. — „Ow haj, pólzajßkeho preßidentu!“ — Pólzajßki preßident bywa pßcheßtrjoßchowany a rjekne, ßo muża dożyła njeznaje. — „Widżiće“, Jendżelcżan ßawoła, „hižo dwanaßći lét dołho bydlu w jeho wokrjeßu a wón mje njeznaje. Schto chcżeće hißcże wjac?“

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet Budyßinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučman Budyßinje. — Za nawóßkł: G. Jaenßch w Budyßinje

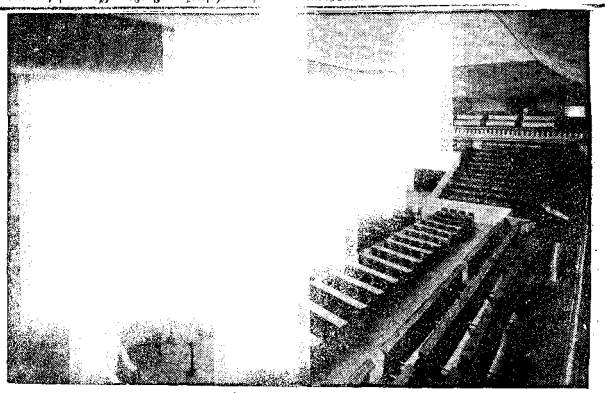

Tu dyrbi ßo wotbrónjeńßka konferenca ßkhadżować — ale hdy?

Nowa zala w „Palais Electoral“ w Genfje, hdźež ma ßo doßkónčna wotbrónjeńßka konferenca ßkhadżować. Wče je dżenßa njewěßćiła hač hdy dotal, hdy ma ßo konferenca zeńć. Wobßteja prócowanja, kiž chcedża konferencu na njewěßty čaß přepołožić.

Blidowe přikrywy
130/160
k wušiwanju wot 2.25 hr.
Günther
Wos. wobkhod za ručne dźéła na Zitnej hasy 9. Tel. 2588

Nowe a trjebane
meble
a wutykane wěcy
kóždeje družiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Hórnčerßkej h. 11
Też na wotpłaćowanje

2 ßylnaj dźéłanßkej
konjej
też jenotliwje, na picowanje ßo wotedawatej
Bliżße zhonić w Serb. Now.

Waße
časniki
kupujeće wěßće najpřijomnißo pola
R. Koksch w Budyßinje
na Sukej hasy

Serbska protyka
Předźenak
je hotowa
na předań w
Serbßkej knihańi na Lawßk. hrjebjach

3 nowe knižki
w zběrcy „Dom a ßwět“
Ilsan:
čo. XIX. **Pokładopytař — Le chevalier de Saxe** . . . 75 pj.
Lorenc-Zaléßki:
čo. XX. **Kupa zabytych** . . . . . 1.50 hr.
J. Bart-Čißinßki:
čo. XXI. **Basnje z młodych lét** . . . . . 75 pj.
na předań
w Serbßkej knihańi w Budyßinje na Lawßkich hrjebjach 4

žonjace narućne časniki
hižo za 9.50 hr.
dybzućne časniki
Ankerowe cérjenje — po 3.— hr.
budźaki 3.— hr. — Předawam pod rukowanjom
Ernst Mersiowßky
časnikař — juwelier
w Budyßinje na póßtow. nam. 6

Z wužitkom
kupujeće pola mje ßportßke a tkaninowe wobleki, jupy, njepřemokawe kabaty, tkaninowe a dźéłanßke khołowy, Breeches-khołowy, ßtrykow. twory a wßě wołnu ane twory za mužow, žony a dźéći
Jan Wenk
na Kotołßkej hasy č. 10

Nawóßki w Serbßkich Nowinach maja wulki wußpéch

Jara tunjo
rozpředawam ßkład wßelakich
hrajkow

Pawoł Sołta we Wotrowje
Wßě kolonialne twory, dobry kofej, atd. po najniżßich płaćiznach

Dary Friśer Rettig
na Jerjowej hasy 19

Najrjeńßi hodowny dar je nowy
Serbßko-němßki ßłownik
wot J. Krala
Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**
Na předań we
Smolerjec knihićišćeřni
z. dr. z w. r. w Budyßinje na Lawßkich hrjebjach 4

Kupny dom Paul Glausch
w Pančicach
Poručam k hodam
wßě potrjeby za hodowne pječenje
a swój wulki ßkład
ßokoladow, cokrowych tworow, likérow a cigarow
Hrajki a druhe dary
po jara ßtuńßenych płaćiznach

Přiłoha k čisłu 285

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 8. decembra 1931

Zabawny wječork „Zerničky" w Lichanju

6. hodownika 1931.

Lichańske serbske spěwne towaŕstwo „Zernička" je nic jenož naše najlěpše serbske spěwne towaŕstwo, ale też zdobom sobu najaktiwniše. Wone nima so po přikładze mnohich druhich serbskich towaŕstwow, kiž swoju njeaktiwnosć płašćikuja z wurěcemi wo hospodaŕskej nuzy, ale też dale serbske swiedźenje wuhotuje. Niedawno hakle bě „Zernička" sławu žnjała při zajězdze do kraja slowjanskich bratrow. Ale njewotpočuje, zaštu niedźelu bě znowa zarjadowała zabawny wječork w Lichanju.

Swiedźeń bě jara derje wopytany a bě tam sama młodźina, zjew, kiž móžemy dale huščišo wobkedźbować na serbskich swjedźenjach. Bohužel běchu tam zasy znaći Klukščanscy hewrjekarjo, z čimž swjedźeń skóncži khětro nieharmoniscy.

Pod wjednistwom swojeho sławneho dirigenta Pawoła Jenki spěwaše „Zernička" najprjedy tři měšane khóry a to „Hory módre ...", „Khwalena budź fijałka ..." a „Lubka lilija ...", z kotrychž so wosebje prěni a třeći jara derje přednjeseštai. Bohužel poskićenja jara čerpjachu z njeměrom připosłuchaŕstwa. Njedźiwajo na to so pozdźišo tola hišće wokskićeštai dwaj khóraj a to „Rjana ty hola ..." a „Hlej, do korčmy kiwaju ..." Dalše předwidźenje programa so znjemóžni z hewrjekanjom zdźela pjanych Klukščanskich rjelpusow. W Klukščanskej wokolinje so niehodźi přewjesć swjedźeń bjez toho, zo by wěsty dźěl Klukščanskeje młodźiny jón skazył. Je skoro čas, zo zamolwite instancy (přede wšim też korčmarjo) tu raz raznje zapřimnu. Budźe to we zajimie nahladnosće cyleje wsy.

„Zerničy" słuša dźak a připóznaće, zo najebać zadźěwki tak horliwje w zjawnosći haji serbski spěw. Radźimy wšak jej, zo by při wuhotowanju swiedźenjow so rozsudźiła za městnosće a městna, hdźež přistojny žiwjoł wobydleŕstwa zaručuje hładke přewjedźenje programa.

Wusudźenja

Krajny ſud w Budyšinje.

Wuměrjowanje na bróhy běšche bróhowemu dohladowarja Glasera pohnuło, ſwoju wyšinosć namołwiwšo, ſo by ſu kubłowemu najeńka Dokara Alfreda Kreuſchela ſ Bŕěšny pola Kamjenza wobſkorźiła. Nas běšche Kreuſchel wjeſoł kamjenjow po bróhy wjeſć a metr dołhi a cźežki kamjeń ſ woſa ſhubił ani ſo by to pyłnył. Glaſer běšche ſ kokom ja nim jěł a jeho namołwiwſi, ſo by ſo ſ wjeſom wrócił a kamjeń na wóſ wſał, dokelž tutón pjecza wobhlad hacźeſche. Pſchi tym je mjes wobyma k wuměrjowanju dóſchło, pſchi cźimž je ſo Kreuſchlej ſtowo wuſkumpło, ſ kotrymž je ſo Glaſer ranjeny cźuł. Hamtſki ſud w Kamjenzu běſche Kreuſchlej 15 hriwnow pjenježneho kłoſtanja abo 3 dny ſaſtwa napokładł. Kreuźel ſo pſcheceſiwo tutomu wuſudźej podał, kotrehnuja ſtatne rěčnſtwo. Powołanſki ſud pak Kreuſchla wuwinowa, dokelž je wón Glaſerowe ranjace ſłowa hnydom ſ kichiwdźenjom ſaplacźił.

Pſchekuſza Alfreda Benna Tſchöpela ſe Shorjelja winowachu, ſo je ſpytał měſchcjanoſće Lachmannej ſ Gießmannsdorfa pjenjezy wudrěć. Po jenym jednanju pſched Rychnowſkim hamtſkim ſudom, hdźež měſeſche ſo Tſchöpel dla pſcheſtupjenja wobkhadnych pſchedpiſmow ſaſudowjeć, je ſo Tſchöpel na Lachmanna wobroćił a wot njeho ſadał, ſo by ſo wo to poſtarał, ſo bychu ſwědoſy dźeł doſtatych ſwědkowych pjenjes jemu wotedali. Je ſo pjecza wo 16,69 hr. jednało. Tſchöpela winowachu, ſo je Lachmannej pišmonje hroſył, ſo jeho dla wopačneje pſchiſłaſki wyſchnoſći woſſejwi, njewobſtara-li wón jemu ſadane pjenjezy. Rychnowſki hamtſki ſud měſeſche Tſchöpela ſa winowateho a ſaſudźi jeho město k 8 dnjam ſaſtwa k 40 hriwnam pjenježneho kłoſtanja. Jeho ſakitar pak powołanje ſapołoži, na cźoż powołanſki ſud wobſamknu, należnoſć dale wujaſnicź a jednanje woſtorcźi.

Pſchešłapjeny bu tepjeŕ Maks Pawoł Seifert ſ Delnjeho Friedersdorfa pſchi njewſchědnym paduſchjiwje. Natarjeŕ Henźlej w Hornim Friedersdorfje běchu woſſejwili, ſo jeho krumy na paſtwje mało mloka abo bozyła ſaneho wjazy njedawaju. W nozy k 21. julijej 1931 ſo Henźel a hoſpodaŕſki pomocnik Helbig na łakańcu lehnyſchcźaj. Wokolo połnozy wuhladaſchtaj muſa na ſtołcźku hedźo kruwy dojicź. Helbig ſwěcźeſche ſe ſwojej elektriſkej lampu na cźełazeho muža a ſpóſta we nim Seiferta. Seifert běſche pridy dejeł był. Hamtſki ſud w Nowoſalzu-Sprembergu běſche jemu dla paduſchſtwa k 10hriwnam pjenježneho kłoſtanja abo 2 dnjomaj ſaſtwa ſaſudźił. Seifert ſo pſcheceſiwo wuſudźej powoła, tola jeho powołanje ſo ſacźiſnu. Dokelž pak ma Seifert 7 dźěći, 3 hacź 18 lět ſtare, a też wěſte dźěło, pſchiſłowoli ſud jemu połdra lěta wupruhowańſkeho cźaſa.

We dešću 100 bilijonow konjace'e mocy

Wob dźeń ſo wjele kóſtkowych měrow (kubikmetrow) wody na ſemju wudeſchcźuje. Nieje hodźiny, w kotrejž ſo njeby nječo na ſemi deſchcźowało. W cźopłych krajach mamy krajiny, hdźež ſo nij jenož tydźenje, ale měſacy dołho deſchcźuje. Je ſo wobliczilo, ſo wob lěto nječo 82 triliſonow tonow (1 tuna je 20 zentnarjow) wody jako deſchcź k ſemi padnje. Wy ſo nětko hodźało tute wody, kiž pomału ale ſtajnje na pſchetworjenju ſemje dźěſaja, hromadźicź a do miliny pſchewobroćiłoj, 100 bilijonow (1 bilijon je miljon miljonow) konjazych mozow (PS) bychmy dobyli. Ssamu na žeble je tuto wobliczenje wěſo wyſchaze, ale jako pſchirunanje je tola ſajimawe. Kał ſnadniſchta je mjenujcź pornjo tonu móz, kiž wudobywamy ſ wodopadow a rěkow! Staji ſo na nječo 454 miljonow konjazych mozow, ſ kotrychž pak je hakle 35 miljonow konjazych mozow wužitnych. Kaiſke njeſpomjerne mozy ſuja hišćeze w pſchirodźe! Schłoda, ſo cźłowjek je wužicź njemóže!

Cokor w statisticy jenotliwych krajow

Wiſowanſki departement we Waſhingtonje wuda njedawno ſtatiſtiku, ſ kotrejž wuſkhadźa, ſo pſchetrjebaju Auſtralcźanſo najwjazy zokora mjes wſchěmi ludami jemje. Jedyn Auſtralcźan pſchetrjeba w pſcheréźku 54 kilogramow zokora wob lěto. Potom ſcźěhnja Sjednoćene ſtaty ſ 53 kilogramami, Jendźelſka ſe 46 kilogramami, Schwizja ze 42 kilogramami, Hollandſka ſ 32 kilogramami a Němſka ſe 26 kilogramami lětnjeho zokorowego pſchetrjebarja na hłowu wobydleŕſtwa. Najmjenje zokora pſchetrjebaju Ruſſojo ſe 9 kilogramami a Khinjenjo ſ 2 kilogramomaj na wołobu wob lěto. jn.

Přeńdże też Khinska k łacanskemu pismu?

W ſhromadźiznje ſaſtupjerjow ſjawnych organiſazijow města Wladiwoſtoka roſkładźichu ſo ſ wulkej wjeſelſchimu, łacanſki alfabet we wucźerńach Khinſkeje a Dalokeho Kanja a na orientaliſkej fakuleze ſtatnych dohoŕanſkich univerſitach ſawjeſcź. Pſchetoż poſpyt, łacańſke pismiki ſa khińſke pišmowſtwo naloſowacź, je měł najlěpše wuſpěchi. Khińſcy dźěłaceŕjo, kotřiž njemóžachu cźitacź ani pišacź, ſu ſ powołu łacańſceńeho alfabeta w běhu ſcźěri njedźeł cźitacź a pišacź nawukli, pſchetoż pſchiſłowjene 28 pišmikow, kotrež ſu ſtupite na měſtno pſrjedawſchich tyſaſow piſańſkich ſnamjenjow, njeczinjachu dźe ſanych wołoſitych wobcźežnoſcow. wz.

Zwotkel pokhadźeja Japanojo

Japanojo ſo dźěła na ſpłahaj Idźumo a Yamato. We połnocnej Japanſkej bydła Ainu abo Ezo, kiž najſkerje hišćeze pſched woprawdźitymi Japanami tam bydłachu. Kraj Kiuſhu bě wot praſtarych cźaſow ſem wobhdleny wot ſpłaha Kumała.

Wo pokhadźe tutych ſpłahow ſu wucźeni jara wſchelakoreho měnjenja. Snaty japanſki wucźeŕ dr. Togami ma ſa to, ſo hłowna ſpłahaj Idźumo a Yamato ſtaj ſ wjeczorneje Aſiſkeje pſchipućowałoj a to ſ pſches Turkeſtan, Mongolſku a Koreju do Japanſkeje. Jeju domijna běſche najſkerje w dolinach Eufrata a Tigrila. Tutaj ſpłahaj běſchtaj hłownje ſumeriſkeho a kuſchanſkeho pokhoda. Zwły rjad njemow japanſkich wuſow a měſtow je ſjes dwěla wjeczorno-aſiſkeho pokhoda. Je nadpadne, ſo wſchelake japanſke ſłowa ſu jara podobne na ſłowa ſumeriſkeje a cźaſyriſkeje rěcźe. Wóſe ſo měcź ſa to, ſo narod Skytow, kiž je wulku rólu hrał w ſtaſowinach, dź pichiſuſny ſ japanſkim ſpłahom Kuſchanow. Je inate, ſo pſiedowniſy Madźarjow maju wjele ſtutkeje krewje. Woni ſo pſches Ural ſadobywachu do Europy a ſaſudźichu ſo w dźenſniſchej Wuherſkej. Po měnjenju prof. Togami pſiedowniju Wulherjow pſchipućowachu ſ kraja Cźin Hſiang, hdźež pridy hižo bydłachu pſiedowniſy Japanow, Skyjo a ſpłah Kuma. To też madźarſka narodna drasta je pjecza ſtarojapanſka, kaſkaž ſo dźenſ hišćeze pokazuje na japanſkim jowiſchcźu. Pradomitina ſpłaha Ainu bě po měnjenju prof. Togami w Małej Aſiſkej, hacźrunjej ſkerje wupaduja kaž Arijenjo.

Na slědach lijency — Abrahamowa domizna

Wažne wunamakanja žydowſkeje ekipedizije.

Wot Britiſkeho muſeja w Pennſylwaniſkeje univerſity wupóſła ſo w lěcźe 1922 ekipedizija pod nawjedowanjom jendźelſkeho wucźenza C. L. Woolleya do města Ur, kotrež ſ biblije jako

domiſnu Abrahama

ſnajemy. Wo wuſlědkach, kotrež ſu po žydowſkeje nym dźěle cźiniłi, pſchedleźi prěnja rosprawa. Jedyn ſo wo ſ biblijskich ſtawiſnow ſnatym kraju Chaldäa we ſrědnej Aſiji.

Někotre tyſacź lět pſched Khryſtuſom bě Ur někajka wjeſta ſ hubjenymi drobnymi budami. Tute budy po cźaſu japadowachu. Na jich roſpadankach twarjachu nowe. Słónczne połběhny ſo ſ płoneho kraja kopź. Dobywarjo docźežechu a běchu to Ssumarojo — a ſtworichu ſ tutoho kopźa město. Mnohe generazije cźełnjeſchu nimo. Akropolis w Urje roſcźeſche pſchcźo wyſche a wyſche k njebjeſam, dokelž domjace ſmjerce na dróhach kopźachu abo pſches murje mjetachu. A potom pſchińdźe

lijezja.

Wo tutej lijezjy powědachu ſej hižo 2000 lět do Khryſtuſa, ale tehdom leżeſche hižo tyſacź lět wróćo. To ſpodźiwne, ſtoro k wěrje njepodobne je, ſo bu nam cźłowjekam 20. lětſtotka ſpodźcźene, w ſemi jeje ſlědy nadeńcź a tak ſkónčnje dopokazacź, ſo je

lijezja hiſtoriſki podawk,

niž jenož hola bajka.

Hdyž mjenuju Woolley a jeho ſobudźełacźerjo we Urjiſich ſmjercźach rjadu a we hłubokoſći 12 metrow ſlědy ſaſchłych létſtotkow hacź do lěta 3700 pſched Khr. nadeńdźechu, ſtorcźichu nadobo na hlinjane worſchty wot 2½ metra tołſtoty. Tute běchu tak ſrjadowane, ſo je jenož powodźenje je pſchipiſlawicź mohło. „To njebě žane wſchědne pſchepławjenje rěkow, njeby hlinjanu ławku w tajſej roſmérje ſawoſtajiło; dwaj a poł metra pławiſlacźa wužadaja ſej hłubołu wodu a powodźenje, kiž je tešame ſawoſtajiło, je tak mózne było, kaž w ſtawiſnach Mejopotamiſkeje ſwojeho runjeńa nima."

Mjes tym ſo na tutym hlinjanym pławniſchcźu jumarijſku kulturu nadeńdźechu, namakachu pod njej ſhubłu někajke měſcźanſy, ſdźěła wot Sumarow, hdźež na tutych podeńſnjennych praludowy pokhadźaja.

Po dotalnych wobkedźbowanjach móže ſo jenož wo tamnej

wulkej lijezjy

jednacź, wo kotrejž nam Noachowe ſtawiny powědaja. „Tuta lijezja" — tak wobkruźuje Woolley — „njebě powſchitkowna, ale lokalna (naměſtna) kataſtrofa, kiž bě na delni dół rěkow Tigris a Euphrat wobmjeſowana a krajinu potrjechi, kiž bě na 600 kilometrow dołha a 150 kilometrow ſcźeroka. Ale ſa wobydleriow doliny bě to zyły ſwět, dokelž dalſchi njeſnajachu!"

*

Najwjazy cźaſa pſchi ſymſtim dźele bu wutrjebanju

wulkeho řěchowa

wěnowane, kiž ſwonka murjow ſtareho města leżeſche. Tu ſo dwoje rowy namakachu — priwatne a kralowſke. Wožebje kralowſke běchu połne pokładow, pochadźachu ſ lětow 3500—3200 pſched Khr., to rěka ſ jeneje dobu, ſ kotrejž nam hacź dotal nicźo ſnate njebě a ſu tohodła nimo měry ważne. Dopokazaja ſažo, ſo njeje egiptowſka kultura najſtarſcha ſwěta, ale ſo je lětſtotki pridy kźěžaja ſumeriſka kultura pſchi dołhach rěki Euphrata była.

Wožebicźe bohata bě kralowna Schub-ad ſamo w jeje rowje wupuſchena. Horni dźěł cźeła bě ſ mnohimi pariemi, ſe ſlěbrom, lapiſlazom, karneolom, achatom a chalcedonom pſchitkrył. Na hłowje měſeſche periku, na njej ſi wěnzy, delni ſe ſłotych rynkow, druhi ſ bukowych łopjenow a tśeći ſe ſłotych twětkow, mjeńſche koaletne pſchikrywy, wołoſowe ſpinki, ſchparawku, wuſchnu ſjicźku.

S tutoho może łóždy popudźowacź, kak wyſoko tehdom hižo kultura ſtejeſche. Woprawdźe, w běhu tutych 6000 lět, kotrež ſu mjes tym ſajſchle, ſmy ſnadnje poſtupowali. Wumělſtwo, architektura (twarſtwo), techniſka, móda, ratarſtwo, witkowanje ſtejachu w tamniſchim cźaſu na wyſokim ſtchodźeńku. S tutych namakankow ſjonimy ſamo, ſo měſachu hižo wobthodne knihi (Geſchäftsbücher).

Tola wurywanje kralowſkich rowow wjedźeſche

k ſakoſtnym wuſlědkam.

Chcemy je popołnonje po Woolleyu podacź:

„Wjes dwěla ſcźěhowachu, hdy łobuſtaw kralowſkeho rodu ſemrě, wſchitcy dwórſcy łudźo jeho do rowa. Kral měſeſche pódła ſebje ſnajmjeńſcha tſjoch ludźi we ſwojej komorje a 62 w ſmjertnym podłoſe (Schacht). Kralowa ſpokoji ſo ſ 52 ... Ssu ſo naſ huſto praſcheli, kak tute woporny w kralowſkich rowach ſwoju ſmjerćź namałachu. Tola je njemóžno, wěſtu wotmołwu dacź. Powſchitkowne połoženje cźełow nam nětčźo dopokazuje. Wjele ſonow noſniſcheſe nahłownu woſdobu, kiž bě nežna a mohła ſo łohaj do njeporjadka pſchinjeſcź. Tola běſche wſchitko w najlěpšim porjedźe, njedźiwajo na cźłowjeſke pjerſchcźe. Tuj je wěſte, ſo ſu

Lětuši kurzus Serbskeho Ratarskeho Dorosta w Khrósćicach

W nětčišim času, hdyž hona a pola wotpočuja, hdyž so zhrabaja k nowemu kěwej, potom je tež khwila, zo sebi njesprócniwy wobdźěłaŕ serbskeje role duchowne wokřewjenje pyta. Tutón nadawk je dospołnje zapřimnył naš Ratarski Dorost w tym, zo kóždołětnje zarjaduje pokračowansko kurzy za młodych burow. Tuž bjez dźiwa, zo běše póndźelu telko připołsucharjow so zešło pola Wjenkec w Herbskej grychće. Ze wšěch stron běchu přikhwatali. Předsyda zwjazka, Jurij Spitank, witaše po zahorjacym wutrobnym wašnju wšitkich do Khrósćic, wosebje pak rěčnikow, kiž mějachu tu swoje nazhonjenja w ratarskim dźěle rozestajeć. Jako prěni rěčnik wustupi žiwnosćeŕ Jakub Kmječ z Khrósćic. Powědaše nam wo wužitku pčołarstwa za naše ratarstwa po derje zrozumliwym wašnju. Bohaty přiklesk mytowaše jeho wuwjedźenja.

Na to rěčeše kubleŕ Beno Šołta z Njebjelčic wo skotařstwje abo žitnym ratarstwje. Woboje je nuzne. Jenostronske dźělo nam njetyje. Mějmy so po našich prawótcow wašnju, potom tež njepodležimy. Kóždemu přednoškej sćěhowaše krótka debata.

Po připołdnišej zastawcy słyšachmy aktuelny přednošk sobustawa Jurja Lešawy z Kozarje „Kak přětrajemy dźensnišu krizu?“ Wón rozjasni tutón tłuma wot idealneho stejnišća. Rysowaše nas serbski burski lud, kiž ma hišće wulku dowěru k swojemu Bohu, kiž pak też steji kruće a njekhłaćacy k swojemu pře wšo lubowanemu narodej. Tajkemu ludej njeda Bóh tón Knjez zahinyć. Tuž mějmy so po tym a zbožownje přětrajmy dźensniši hubjeny čas.

Posledni rěčnik, naš česćowany dr. Jan Cyž ze Khoćebuza, kiž ratařskemu zwjazkej swěru dźerži, poda nam rozprawu wo połoženju na swětowych wikach ratařskich produktow. Jeho wuwjedźenjam sćěhowachu wšitcy z wulkej kedźbliwosću. Też tutymaj dwěmaj přednoškomaj přizamkny so debata.

Na kónen podźakowa so předsyda wšitkim za wutrajnosć, wosebje pak česćenym přednošerjam za wuspěšne dźělo. Njech tutón kurzus našim wobdźělnikam dobry wužitk přinjese w našim tak čežkim času, njoch přětraja tutu krizu jako pobožny serbski ratařski lud.

Wěš to hižo?

Najstarše pischćele świeta źměle lěta 1504 natwarjene pischćele Marijinje zyrkwje w Lübecku khyć, kotrejž žu potajkim hižo pisches schtiri sta lět stare.

Sławna knihownja w Oxfordu, kotraž bu lěta 1598 założena, wobsedźi nětkole wjacy hač milijon swjatkow a 50 000 rukopisow.

W Japanskej je pschedawanje telefonskich cžišow jara dobra zańkuba, pschetož wo wěstych cžikach knježi pschiwěra, so pschinjeju wone niesboże do domu. Podźělnik na pschikład, kotrejž dostanje cžišo 42, pódźe załožerje ke kupcžilej a kupi žebi nowe cžišo, — pschetož 42 wotnamjenja šmjerć. Też 49 je licžba niesboże, ta to pak ktej pojadanej cžišle 8 a 357.

Najstarschi schtom šemje je drje 45 metrow wyšoka sprježa na pohrjebnischćeju w Santa Maria del Thuli w Ameriźy. Jeje starobu wobliczа wězywustojni se 6000 lětami.

Hižo w starowěku wucžachu žo w schulach nimo žiwych rěcžow też morwe rěcže. Dźěći 1000 do Khrystuša žiwych Hethidow wukhnychu, so bychu rosumjeli wótčile, sumarišu rěcž, kotraž běcže tehdy hižo dawno morwa.

W afrikanskim staeže Nigaria kurja make dźěći w schulach trubki.

W Japanskej dyrbja wschě schulske dźěći wukhowej z wokmaj rukomaj pikać.

W Kasselu měsesche něhdy jedyn starý bubnowak tehdyschcje hischcze kurivjerchowskeje dwórskeje kapały najlepschu mjdu, „dokelž jemu furwjerch z loże rady na plěch pluwasche“.

wopory žiwe do podkopka

šastupike. Najkerje žu žo na žwoje městna podale, žo lehnyte a jěd k žebi wsałe.“

Hač dotal njeje žmy nihdže tajti žałožny nałoźt nadeschli. Ani w najstarschich babylonsko-asyrskich stawiznach. Hałle najstarscha kultura cžłowjekow, tak mjenowana šumarišta, nam to pisches tute wurwanki wuswětluje.

*

Najžkawnischi měschcjan města Ur je prawótz Abraham. W 1. knihi Mójsaja žo nam powě, tak je žwojim nanom Tharah a z Lotom z Ura w Chaldejskej do Kanaana cžahnył. To bě wjelo 2000 lět psched Khr., w cžasu, hdyž hischcze ludźi woprowachu. Też z tuteje pohrjebischeje doby žu pschi wurywanjach telko zbytkow namakali, jo dyrbimy nasche dotalne nahlady tuchu korrigowacź.

Młody Abraham njebě, kaž žebi hewak myślimy, w primitiwnych wobstejnoscžach žiwy. Wotrosče je w měscže. Domy tehdomnischeho cžasa mějachu dwaj poschkodaj, běchu bělene a wobhahowachu na 13 hač 14 rumnoscžow, kotrež na plestrowany dwór wjedźechu.

Wołebje sajimawe je, so buchu morwi se žwójby we domje, žamo pod kapałku abo pod jstwu pothowani, dopołas, kak žyne bě žwójbne smyślenje.

Kak derje bě žiwjenje tamnischeho cžasa organisowane, dopokasaja mnohe jitowe taisle w templu Dubcalmach, kotrež jako wobthodne knihe žkužachu. Dawki na bohow twitowachu tam měschcjnizy porjadnje. Wotpisk twitowanki thowachu we žwojej registraturje. Dostate žyrsiny buchu w twornjach, kotrež templej pschiškischachu, pschedźěłane. Tak žu žo na pisch. wotliczenja jeneje pschedźěrnje sdźerżake z kalkulazijemi a sestajenej mždu.

Njeje potajkim nicžo noweho pod žłońcom!

Kozy, kotrež na štomy łaža

Je wožamoczena kupa, Guadalu pomjenowana, kotraž leži něhdže 240 mil k južnemu wjecžoru wot San Diega. Wona je nimale dospołnje wožamoczena a jenož mało cžłowjekow ju wobstupi. Ale ma dwě wězy, kotrejž dla je sajimawa: z prěnja bydli tam jara žadna a ležy znata družina cžulenjow (Seehunde). Druha wožebitosć pak žu domorodne koły, kotrež pschekrađuja sportiftu dokonjanosć, kaž njebywa to pola jich stawa hewak waschnje a kotrež wobžedža runjewon spodźiwanja hódnu wobwjertliwosć. Tute koły maja z łobkocžu na schtomy łazyć. Ninno toho žu nawuste płuwacź a swoja žo husto dosć daloko na morjo won. Je to nuza a bój wo žiwjenje, kotryž je był z nastorkom, so samochu tole nuzhstwo dozpěć. Dokelž schtomy mjenuju, kotrymž koły nastajnje wjchu skoru swobodnymi sachu, po nicžim spacz dźěchu, bywa jich lěto wot lěta mjenje. Tak buchu koły nuzowane, njechachu-li z hłodom wumrěć, hischcze zhonwazu skoru lepje zwutwužicź, potajkim niž jenož skoru pschi zdonku deleka zwotrymjacź, ale žebi zu też z wjerschkow schtomow dele zdrěcź. Hłód nawuczi je potajkim wyšoke mischtrstwo na schtomy łazyć. Hłód je też był, kotryž nawuczi je płuwacź, dokelž chzychu žebi na wodže płowajcych rostlin natorhacź. Njedźiwajcy teho, zo je pak wone hischcze psched cžežkim wojowanjom wo wobstacže, łaz praja znajerjo tamnischich wobstejnoscžow; pschetož wulki dźěl ležow je zahinył a z tym zapoczina też pobrachowacź na žorkach, kotrež podawaju žłódku wodu. t.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 8. Dezembra 1931.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,55
1 jendźelski punt	13,73	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,77	100 franc. frankow	16,48

Dźenša wutoru wjecžor chze staine kujeźeństwo nowy nuzowy wukaz wojsčowcžich. Sdobom kujeźeństwo sastupnikam nowuin wo nim rosprawu poda. Statny kanzler porědži dźenša wjecžor w radźu wo jamej nałožnoscži. Nowiny chzdža wjedźecź, „to so wobrotny dawk (Umsatzsteuer) na 2 proz. powyschi. Wschelake ważne twory, mjes nimi też wuhlo, so w płaczišnje wo 20—30 proz. šniža. Też tarifne mdły měrze so najkerje wot 1. februara šnjižcź, te statnych sastojnikow něhdže wo 9 proz.

Produktowe wiki wczera sforo žaneho pscheměnjenja płaczišnow njepschinjeschu. Na Barlinskich wikach jenježy wowsk porunjo šobrecže 5 pj. pschipadži. Na Drježdžanskich wikach běschtaj pschenica a nałožni jenježnoj porunjo pjatkej wo 10 pj. tunischej. Wobrot bě sabo jara šnadny a bowos žita jara małki.

Zentnar płaczelsche wczera w Barlinje:

pšenicžny:

sa dezember: 11,45—11,50 hr. (11,73¾—11,75 hr.),
sa měrz: 11,87½—11,95 hr. (12,25—12,26¼ hr.),

rožki:

sa dezember: 10,10 hr. (10,25—10,30 hr.),
sa měrz: 10,55 hr. (10,60—10,65 hr.),

wowsa:

sa dezember: 7,60—7,65 hr. (8,12½—8,10 hr.),
sa měrz: 7,86¼—8 hr. (8,56¼ hr.).

w Drježdžanach:

pšenicžny 10,55—10,80 hr. (10,95—11,20 hr.),
rožki nowoje 10,05—10,30 hr. (10,25—10,50 hr.),
jenježnoju nałožnjeho 8,80—9,30 hr. (9—9,50 hr.),
jenježnoju nasymjeho 8,15—8,50 hr. (8,25—8,75 hr.),
wowsa 7,50—8 hr. (7,70—8,20 hr.),

Wiki rěznuho skotu we wotcza w Drježdžanach.

Skotu běchu sabo wjazy hač nadosć pschihnali. Schwinje mějachu schpatne wiki. Płaczišny běchu sabo mjažno tydźenskich wikow. Cželata rjenje dźěchu a płaczišny běchu porunjo pjatkownym trochu šlódcžene. Mjanych cželatow běchu dosć pschiwjesli. Tute žu sobu pschedawachu, mjes tym, so žo za žrěnini a sohkimi mjenje praschachu. Howjada mějachu sabo jara schpatne wiki. Hižo hewak dosć nizke płaczišny so hischcze dale wotdrjehjowachu. Su byli tak mało žadžachu, kaž hač dotal hischcze jenje a byrnjež skoržata hischcze rjenjsche byle. Jara wjele skotu we wschelakich družinach sabo wjsche wosta.

Sdundžiju na pschihodnjowanje:

žrjedu 9. dezembra 1931:

we Wojerzach w hosćencu „K hwězdže“ dop. w 11 h.: schtiri maschina, radio, kanki, fotografiska pschiprawa, zigarn, tlawčr a wschelake mebla,

w domje khorobneje pokładnje dop. w 11 hodź.: pišany stroj, pleczene bidło, wokrinzaty khamor, 4 stołčki,

w Mlunju w hosćencu pschip. w 1 hodź.: 3 bidła, thamory a wschelake wězy,

w Kulowje w Schčežkowanej hosćencu pop. w 3 hodź.: nowe kuchinske mebje a radio.

schtwórtk 10. dezembra 1931:

w Budyschinje na šrudnischtwje dop. w 10 hodź.: wschelake mebje, drobne a želesne twory, šmykkače, hudźne widły, želesne klumpy, koły, łopacže, wjertuše, kwětkowe hornje, thermosowe bjesche, cžežiły awto, 6 měchow pschenicžneje muki, žonj. a muž. wobuca, wschelake cžažniki, wobrazy, radio, pychańe twory, wahi, žonj. cžažniki, wobrazy, radio, pychańe twory, wahi, kaschčik pjenježny, 25 hr. wischnjowoje effenzy, gramofon, lišało, kakowe žudy, hudźbne stroje, gramofonowe tacžele, klamańka pokładnja, schtkleńczany wwós,

Sšudnišće powěsče.

Wikowańki zapiš w Budyschinje na šrudnischtwje. Na lopjeno 1131 zapiščachu: Mechanische Flachsgarnspinnerei Hainitz G. m. b. H. Wobthódni wjedniżu žu: ingener Wilhelm Heidemann jako techniki direktor a Erich Dornig jako pschekupiki direktor.

Hamtiski žud w Budyschinje je murjerjej Magej Kurtej Harrynej Gotkej rodź. 16. 10. 10 w Budyschinje dla wopilstwa prawo połnoletnosće wotrjekł.

Płaczizny rěznuho skotu na Drježdžanskich skótnych wikach.

7. decembra

125 wol., 504 byk., 439 kruw., 70 jałoja., 894 ćelat., 865 wowc., 3924 swini.

Płaczizny za

woły: 1. 38—41, 2. 31—35, 3. 26—29, 4. 20—25;
byk: 1. 30—31, 2. 26—29, 3. 20—24;
kruwy: 1. 27—31, 2. 20—25, 3. 15—19, 4. 11—14;
jałoty: 1. 34—38, 2. 27—32;
ćelata: 1 —; 2. 42—48, 3. 35—40, 4. 30—33, 5. —;
wowcy: 1. 37—41, 2. 30—36, 3. 24—28, 4. —;
swinje: (přez 300 pt.) 44, 2. 42—43, 3. 40—41, 4. 38—40, 5. 37—38, 6. 35—36, rancy 37—41.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotliwe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaczizny po złotej hriwnje				
	7. 12.	5. 12.		7. 12.	5. 12.
Pšenica	217-219	217-219	runy	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	194-197	194-297	woka	17, -20,0	17,0-20,0
nal. ječmjeń	156-166	156-166	mórske lupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
naz. ječmjeń	151-155	151-155	žolte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	135-142	135-148	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	—
pšenč. muka	27,5-31,5	27,5-31,5	lany wósušk	12,7-12,9	12,7-12,9
rožna muka	23,5-28,5	26,5-28,5	ocom. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,2	9,90-10,2	brjuj. kruški	12,2-12,5	12,2-12,5
rožne „	10,2-10,7	10,2-10,7	syno, 60 kg	1,7 1-2,0	1,7 -2,0
raps „	—	—	krizna sloma	0,75-0,80	0,75-0,85
hrósch Viktor.	23,0-30,0	3,0-30,0	pšenč. „	0,50-0,60	0,50-,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,0	17,0-19,0	ječa „	0,65-0,75	0,65-0,75

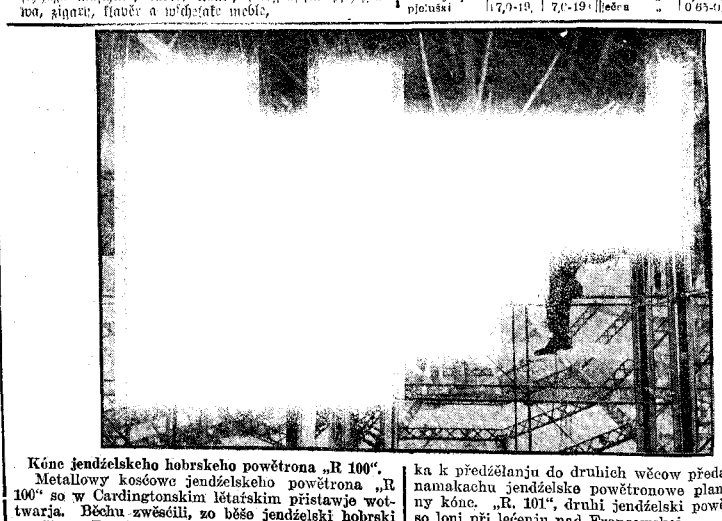

Kóne jendźelskeho hobrskeho powětrona „R 100“.

Metallowy kosćowe jendźelskeho powětrona „R 100“ so w Cardingtonskim lětańskim přistawje wottwarja. Běchu zwěsćili, zo běše jendźelski hobrski powětron „R 100“ zmylna konstrukcija, su jón skrótka k předźělanju do druhich wěcow předali. Z tym namakachu jendźelske powětronowe plana njeslawny kóne. „R. 101“, druhi jendźelski powětron, spali so loni při lećenju nad Francowskej.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smoterjec knihičišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšk, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo wótčinkam čełneho znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeњe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšaceej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerine znjezbožeња dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin płenje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tutej banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 286 | Budyšin — Srjedu, 9. decembra 1931 — Bautzen | Lětnik 90

Nowy nuzowy wukaz do mocy stupił

Němski kanzler dr. Brüning je wutoru wječor krótko po 6 hodźinach nowy nuzowy wukaz němskemu prezidentej z Hindenburgej pśedpołožił, kotryž je jón hnydom podpisał. Nuzowy wukaz ma napismo „Schitworty wukaz němskeho prezidenta k zawěsćenju hospodarstwa a finanzow a k schitanju smutkowneho měra" a z dźewjeć dźełow wobsteji. Nuzowy wukaz jenotliwje kładowaze strony wuprawja:

1. Snižanje płaćizny za danje.

1. Swjasane płaćizny žo wo 10 prozentow sniža. Hdyž žo to njestanje, móža žo **kartellowe płaćizny za njepłaćizne wuprajić.** Płaćizny dołžnika, wuhla a kalija žo **wot 1.** januara hnydom wo *10* prozentow skóčza.

2. **Płaćizny snižaju kommisar** budže njeswjasane płaćizny **dohladowaś, so žo njepowjetśicha.** Wón ma połnomóc, klamy sankcaś, w kotrychž žo nusne snižanje njepśihewjedźe.

3. Němske knjeježstwo je žo rozšudźiło, **dań sa twjerdże žo danjaze papjery** snižiś, a to sa dołžne zapišy němskeho stata, krajow a gmejnow, kaž też sa privatne papjery tśeśe družiny. Dań ma žo snižiś pśichi 8 prozentach abo mjenje na 6 prozentow, pśichi wjetšich danjowych žadach w poměrje 8 : 6. Tale wuprawa płaći też sa **hypotheki a sastawne listy** a wuraźnje žo podpśimórnje, so žo i tym taśe papjery njepokšiwja. Němskostatny kommisar za bankowstwo w pśeswjedośesći z načelnymi swjatkami snižanje **danje sa pjenjezły** pśihewjedźe, **kotrež banki wuběrjeja.** We wšěch padach, w kotrychž dojednanje njeje móžne, ma kommisar prawo, **tam dań snižiś.** S jednanjom i němskostatnej banku je žo **lombardowa danjowa žadźba k smužkowej danjowej žadźbje sbližita.** Snižanje najpśidźo **1 prozent** wuchiła. Wobežbje sajimawe je, so žo dawkowe pśichrażki **wot 1.** januara wotstronja a žo sabo **1** prozent sa měrjaz wobliczi.

Wobdyłenišće hospodarstwa.

1. Snižanje podružneho pjenjeza. Dawk z khežneho jodanjenja dyrbi žo po nječim wottwarićz, a to najpśidźo **na 80 prozentow,** wot 1935 na 75 prozentow a na žo **wot 1.** hapśeje 1940 zyle zhubiś. Nětkle móže žo wón z trojej summu, w blišćejšim lěcje z połschtwórej summu dospołnje wottwjasaś. Se snižanjom wo 20 prozentow **wot 1.** hapśeje 1932 žo hišćeże podružny pjenjez njesniži, ale hakle se swjasanja se snižanjom hypothekskeje danje. Potom móže žo też podružny pjenjez w nowych khežach snižiś. W starych wobdyłenjach ma žo podružny pjenjez wo 10 prozentow, w nowych khežach po poměrje salutowanych hypothekow hač do 15 prozentow snižiś.

2. We wšěch padach, w kotrychž njeje žaneho nuzneho hospodarstwa, po tajkim pśichi wulkich wobdyłenjach, **hdyž** žo wo snižanju njedojednaju, žo wupowědźenje njeběźiwaju na trjećzjenje hač do **1.** hapśeje stanje.

3. Naprawy na stronje nuzeneho wukonjenja.

Tu žo jedna wo schitanje pśicheśiwo wukonjenju nuzneho pśehedaca rataśkich leżownosćow. Hdyž je najwjetšne žadźenje pśichemale, móže žo pśichrażenje zapowědźiś. Tutón system je z rańšeje Němskeje do wjeczornje njepśichenjeje.

4. Druhe hospodarske naprawy.

1. **Dawkowe wołožanja za rozdźělenje** družstwo. Se wu dyrbi žo rospuśćenje wulkich konzernow wołožiś.

2. **Dawk na mineralnu wodu** žo wot 1. januara 1932 hač do konca lěta 1933 z mozy stajі.

3. **Wiźowanje, pśichewnjeńko a pśichedpisma bursowego prawa.** Do toho pśichede wjchkim nětotre społnomóžnjenja a nowe khłostarske pśichedpisma ktuchcheja.

4. Nabiśe schtyrjepjenježkowskeho pjenjeza.

5. Pśichemnjenje pśichedpismow wo hospodarstwje a dołgnistwje w nuzowym wukazu se 6. oktobra.

6. Nalutowarnje a girowe pokładnje, gmejnske kreditne wustawy, girowske zwjazki a girowske zentrale. Też tu je žo nuzowy wukaz se 6. **oktobra** zdźela pśichemeńił.

5. Sozialne sawěsćenje a spomożenje.

1. **Sawěsćenje khorych.** Sćerčenja mjes lěkarskimi zwjazkami a zwjazkami khorobnych kasow z 48. stawom do mozy stupja.

2. **Sawěsćenje njeźełoženja.** Make njeźełoženjowe renty hač do pjeczimy sažłužeńskeje njekhmanosće płaciwosći zhubja.

3. **Spomoženje.** Wobstejace pśichedpisma žo hinak naloža, wobežbje z dźiwanjom na małych rentnarjow, kotśiž dyrbja pśichi potrěbnosći wjetšich podpjeru dostaś.

6. Pśichedpisma sa dźěło.

Wšěch tarifowe sćerčenja z 30. hapśeja 1932 wotbeża, jeli so žo z dobrowólnym dojednanjom njepodleśicha. **Mšdy dyrbja žo na staw 10. januara 1927 snižiś,** jeli so rozdźěl pornjo tchdomnišchenm cźasej 10 prozentow njepśichekroči. **Pśichi wjetšich rozdźělach so mšda wo 10 prozentow sniži.** Hdyž pak so w posledních měsazach njeje žane sniženje stało, móže žo někto hač do **15 prozentow** snižiś, tola niż nije khodźenka 10. januara 1927. Na wurunarja móže žo powolaś, so bychu so krutośe wurunale.

7. Sawěsćenje hospodarstwa.

1. Wobrotowy dawk žo na 2 prozentaj powjetšchi. Wuwjate žu žita, muka a schrót, dale pjeczjwa. S dźěłarnje z wjazy dyšli z **1** milijonom hriwnow wobrota žo wobrotowy dawk na 2½ prozenta powjetšchi. Pódla teho žo wurunaty dawk za dowozny tworu sawjedźe.

2. Doprędka płaćenja za dokhodny a towarstwowy dawk žo wo schtwórej lěta do pśedka położa.

3. Dawk na cźeknjenje z Němskeje a druhe napratwy pśicheśiwo cźeknjenju kapitala a dawkow.

Tu žo postajі, so maju Němzy, kotśiž žu žo do wukraja pśeheźhdźili, tola žiwoje dźěłarnje w Němskej dale wjedu, a so nje w Němskej dawki njeplaćа, schtwórcźinu žiwjenja w Němskej leżazeho samożenja wotedaś. Jeli so to njecźinja, žo do Němskeje žo wrócźinschi z jastwom pokhłostaju.

4. Bursowy wobrotowy dawk dyrbi žo też pśichi tak mjenowanych kompenjasijskich wobkhodach smutska wobthodow płaćiś.

5. Krajam žo dowoli, gmejnam prawo daś, realne dawki hač z krajnemu pśicheśiwej powjetšchi.

6. Mšda zastojnikow žo wo 9, mšda statnych dźěłacźerjow wo 10 prozentow sniži, a to **wot** 1. januara 1932.

8. Schitanje smutskowneho měra.

1. Naprawy pśicheśiwo snjewužiwanju brónjow.

2. Snamjeschka a uniformy smědźa žo jenož smutska samžneho wobdyłenja nošeć.

3. Skomyšlne schchiwdźenje žo z jastwom khłosta.

4. **Hodowny měr** njeźmjeć žo že zanymi demonstrazijemi kakšeć. Tole postajenje hnydom do mozy stupi a hač do 3. januara 1932 traje.

Francowska k dorozumjenju z Němskej hotowa

Pśichi wotewrjenju wuradźowazeho wobźehetheho wubjerka je franzoske knjeježstwo wobdźělenym knjeježstwam zdźěliło, so by do toho swolito, so bychu so němske reparazije snižiłe, hdy by so sbodom wójnski dołh krajow snižił. Franzowske knjeježstwo je też swólknjwe, nětcźischi němski moratorium (dwobodne lěto) podleśicheź, Franzowska pak na tym wobstawa, so žo płacenje reparazijow zakhowa, dokelž njeje dopokasane, so budże Němska stajnje w krizowym stawje. Dźiwajo na to, so finanzne wobcźežnosće Němskeje njedowoleja, stónčne pruhowanje płaćenja khmanosće pśichewjejeć, móża jenož nałśiwine napratwy pomoz podaś. Posdźišcha internazionalna konferenca budże dyrbjeć płaćenja khmanosć Němskeje pruhowaś. Stónčnje ma Franzowska za nujne, so žo do wukraja cźeknjeny kapital do Němskeje wrócźi.

Podleśchenje němskich krótkokhwilnych kreditow na 10 lět?

Kaž Londonske „Financial News" powědźa, amerikanzy pjenjezniźy namjet podpjeraju, so bychu so němske **krótkokhwilne kredity na 10 lět podleśchiłe.**

Džełowe wiki so pohubjeńšile

Po rospravje němskeho wustawa za zakładzenje dźěła a sawěsćenje dźěłonjemjerjow za cźas wot 16. hač 30. nowembra 1931 žu žo dźełowe wiki znowa pohubjeńšchile. Liczba dźełonjemjerjow je wo nětkle 214 000 pśichibrała a nětkle nětkle 5 057 000 wuczinja.

W twarschim dźele bjezdźełosći najsóle pichibera. Nětkle ma jenož hischcze kóždy pjaty twarschi dźěłacźeŕ dźěło.

Snižanje zastojnikskeje mšdy w Sakskej.

Mšda zakschich zastojnikow je žo lětza hižo raz snižiła. Wona žo tohodla jenož znowa wo rozdźěl mjes 9 prozentami a hižo płaćiwym skótcźenjom sniži.

Za 100 milijonow hriwnow nowych pjezźhriwnakow.

Němskostatna rada schtwórk wo knjeježstwowej pśihelohy wobsamknje, po kotrejž ma žo wobdźěł źlěbornych pjenjez wo 100 milijonow hriwnow z wudawkom **pjezźhriwnakow** powjetšchiś.

Dale budże žo wo wukasu wuradźeć, po kotrymž žo **bjezdawkowa pozesonka němskeje zeleniny** za **zyrotam wésta pśichpósnaje.** Na dnjowym rjedźe też wukas wo rozkładzenju jenotlnych hódnoscow za pśihewjedźowy dawk němskich krajow a gmejnow za 1931 steji.

Hitlerowe žadanja w Hessenskej

Nazionalni sozialistoju w Hessenskej wot zentrumskeje strony žadaju, so by žo jim pśichi sestajenju nowego knjeježstwa smutskowne a finanzne ministerstwo pśihewohstajiło. Zentrumskej stronje sastojnstwo statneho presidenta, kotryž w dotalnym knjeježstwje žo dom kultuzowe ministerstwo sastawasche, a justizne ministerstwo pośiceja.

Hessenski centrum z Hitlerom

W nowowuswolenym hessenskim žejmje žu hižo wulke pśihesłapjenje méli. Zentrum je pśichi wólbje presidenta za kandidata nazionalneje sozialistiskeje strony, dr. Wernera, hłosowak, kotryž je žo se 40 hłosami pśihewcźiwo sozialdemokratiskemu kandidatej, kiž 16 hłosow dosta, a kommunistej, kiž 12 hłosow dosta, wuswolił. Jenotne postupanje zentrumskeje strony dopokasuje, so je žo pśedy wo wothłosowanju jednako. Politiske strony a stajnosć žu žo z tymle podawkom zyle pśihesłapiłe, dokelž je zentrumska strona stajnje pśeła, so je z nazionalnymi sozialistami rospraja.

Hitlerowe wójsko po němskostatnej woborje wulworjene.

„Vorwärts" je nětotre nastawki wo wojerskej organizaziji nazionalneje sozialistiskeje strony wosjewił. Po tym je Hitlerowe pśivatne wójsko zyle po pśichkładze němskostatneje woborj organiśowane. Rozsćel je jenož tón, so wono njeje wobronjene.

Gmejnske wólby we Württembergskej

Hakle nětkle je wunoschk gmejnskich wólbow we Württembergskej pśihewidźeć. Nazionalni sozialistojo žu wschudże pśihibérali a žu w nětkotrych gmejnskich sastupjeństwach najsylnjscha strona. Sozialdemokratojo žu troschu wróco schli. Sćerjedne stronу žu žylnje shubiłe, tola žo pornjo Hessenskej a druhim němskim krajam hischcze doscź derje sdźerjałe. Nazionalni sozialistojo žu dałeko wot absolutneje wjetschiny skaleni. W Ulmje žu 7 se 23 žydłow, w Geislingenach 4 z 12, w Göppingenach 2 z 15, w Heilbronnje 3 z 15, w Ludwigsburgu 5 z 15, w Heidenheimje 3 z 22 žydłow dobyli. Zentrumska strona je skoro wschudże z njesćaschońcej žylnosći wuchła.

21 kommunistow k jastwu zasudźili

W Neumünsteru žu w procesu pśicheśiwo 21 kommunistam, kotśiž běchu wobstorjeni, so žu na 11. novembra pśichi cźežkich pukach wobdźěliłi, po wjeśi trajacym jednanju wunjuź wuprajili. Sadźudźili žu hłowneho wobstorjeneho **Tima** dla cźežkeho kaźenja krajneho měra k jastwu na 2½ lěta, Winkłera k jastwu na 1 lěto, Kahlissa a Köbserta k jastwu po 7 měsazach, druhich 17 wobstorjenych k jastwu po 4 hač 6 měsazach.

Jednanje wo samcźenju tworow mjes Juhosłowjanskej a Němskej.

Se Sagrjeba so powě, so žo mjes Juhosłowjanskej a Němskej wo samcźenju tworow jedna. Juhosłowjanska žo prózuje, pśichenju a masć w Němskej w hódnoscźi 20

miljjonow hriwnow wotbyć. Sa to chże dowoś wudżełkowy nemiskeje industrije ſ wożebitnymi lepschimi wotpuschćić.

Franzowiska żo pschećiwo dowoſej zuſeho zokora ſchkita.

Franzowiſke rataſke ministerſtwo je nolu woſjewiło, w kotrejż ſdżełkuje, ſo je franzowſke knjeżerſtwo wobſamkło, wěſtu hromadu (kontingent) ſa dowoś wukrajneho zokora do Franzowſkeje poſtajiċ. Tule naprawu maju ſa mjenu, ſo by żo plahowanje donijazeje zokroweje ſċiny ſchkitało. Dowoſna hromada ſa wukrajny zokor je żo na 32 000 tunow poſtajiła.

Awstriscy zastoinicy ze strajkom hroża

Njedżelu je żo we Winje wjele protestowańſkich ſzromadżiſnow ſtatnych pſchiſtajeżow pſchećiwo wotnyżkleneniu nowenu ſkroċenju mſdy a pſchećiwo pſchihotowanemu ſnjiżenju liczby ſtatnych pſchiſtajeżow wotmołko. Myżle běchu wożebje mjes żeleſnizarjemi roſborjene. Mnoſy rċežnjży napomnichu, ſo bychu ſtatni pſchiſtajeży na nowe knjeżerſtwowe lutowańſke naprawy pak ſ wotwlakowanjom w ſtrajku wotmolwili.

Jendżelsko-francowska ċlowna wójna

Franzowſki wikowański minister Rollin je w roſrċežnju ſ nowinarjemi na rċež jendżelſkeho wikowańſkeho ministra Runcimana w jendżelſkim delnim ſjezuje wotmolwił. Dla wotbódnoſċenja jendżelſkeho punta je Franzowſka nuſowana była, zła na dowoś jendżelſkich towarow dla wurunnanja powjeſtſchiċ. Protestowaſche pſchećiwo tomu, ſo ſo tale naprawa wobhladniwe poċżeżowanje mjenuje, a na to pokaża, ſo ſu ſo tele naprawy też w nekotrych jendżelſkich kolonijach a runje też w Kanadże pſchewjedle. Wone ſo ſpżila po ſyſtemje najwjetſich łċpżihnow ſwożuja. Nawopak je Jendżelſka ſ jenym raſom zło na induſtrijowe wudżełki wo 50 prożentow a rataſkich wupżedow na połne 100 prożentow powjeſtſchita, ſchtoż je wuprajena żadżiważa naprawa, ſ kotrejż franzowſke wikowanje wo nekotre miljjony frankow ſchkoduje.

Minister Rollin potom wołżarowaſche, ſo Jendżelſka rjeſe ſwołniwa, ſ Franzowſkej wo ſlach jednaċ a ſo chże po ſdaċu wſchċ jednanja wo tymle praſchenju hacż k ſtónċenju konferenzy ſ jendżelſkimi kolonijemi w juliju 1932 wotſtorċiċ. Ody bychu nětċiſche wobſtejnoſċe dolho trale, łuſchtej franzowſke rataſtwo a franzowſka induſtrija njeſoruntowu ſchkodu poċżerpiłej.

Přihoty Małeje ententy k wotbronjacej konferency

Pondżelu wjeċżor je do Prahi ſchef hłowneho ſtaba jugoſłowańſkeho wójſka general Milanowiċ ſ pſchewodom generalow Kożiċża a Żiwkowiċża a wyſchi generalneho ſtaba Aračiċża pſchiſtał. Sſrżedu dopołdnja je ſo lehorunja ſchef hłowneho ſtaba rumunſkeho wójſka general Saműonowiċi do Prahi pſchiwjeſł. Jeho pſchewodżeja general Jonescu, wyſchi generalneho ſtaba Potopeanu a major generalneho ſtaba Tiodorini. Wójſkowi ſaſtupnicy Jugoſłowjanſkeje a Rumunſkeje budża ſe ſaſtupnikami ċżeſkoſłowakſkeho wójſka wo jenotnym poſtupanju Małeje ententy na internazionalnej wołbronjacej konferenzy wo wojeńſko-techniſkich podrobnoſċach radu ſkładowaċ.

Pſchihotoważe wuradżenja ſa wotbronjacu konferenzu ſu ſo hižo w ċżeſkoſłowakiim knjeżerſtwje ſ pſchedſydſtwom ministerſkeho preſidenta Udrżała w pſchitomnoſċi wójſkſkeho miniſtra Wiſchkowſkeho, ſwonkowneho miniſtra dr. Beneſcha a ſcheſa generalneho ſtaba Sſyrowſkeho wotmełe.

S rċeże ſ wójnſkeho miniſtra w finanzjnym wubjerku ſu nowiny „Reforma“ ſhonile, ſo ſo Cżeſkoſłowakſka pſchećiwo wójnje ſ jedojnymi pſunami wuprajі. Cżeſkoſłowakſka budże dale żadaċ, ſo bychu ſo wójnſke pſchihoty a bronjenja pola ſuſodnych ſtatow kruċe kontrollowałe. Pſchi tym ſo niż jenoż wo Madżarſku, ale też wo Němſku jedna. Cżeſkoſłowakiſke wotpołkanzſkowe budże żadaċ, ſo bychu ſo naprawy ċżinile, ſo by ſo żadżewało, ſo ſo zjwiſne łetadła do wójnſkich łetadłow pſchetworja.

Chinezoio japanski pancerowany ċah zwrócili

Każ ſo ſ Mukdena powě, ſu w blišoſċi Taonana japanſki pancerowany ċah zwrócili. Pſchi tym ſu ſo ſchtyrjo japanſke wojaże morili a jědnaċżo ſo ſranili. Japanſka wojeńſka policija je tſjoch Chineſow ſajała. Tuċi ſu ſo wuſnali, ſo ſu ſo ċżahej dali ſwoŕoċżiċ. Na to ſu ſajatych hnydom wobweżnyli.

Mandżelſtwo rumunſkeho prynza Mikławſcha njepłaċi.

Bukareſtſki ſud je pondżelu mandżelſtwo rumunſkeho prynza Mikławſcha ſ knjenju Dumitreſcowej w prynzowej njepſchitomnoſċi ſa njepłaċiwe wuprajił.

Miniſterſki preſident je wołſewił, ſo je powěſċ njewěrna, ſo je ſo prynz Mikławſch ſwojich prawow wotrjekł.

Předżenak

dyrbi bohużel wſchitkim ſerbſkim młodżencam, też wjazorym Sokołam, tiż ſu ſo jeho wopraſcheli, hacż je ta pſchełubowna „holċża ſ wołowmaj“ na 55. ſtronje protyki hižo wudata, wotmołwiċ, ſo je bohużel hižo ſ mandżelſtwu! — Jejny muż, ſtatny kubler, je njemało ſbożowny. Wſchędnje wuſnawa, ſo je ſo jemu ſbożo najbohatſcho roſtko. — Ale Pſchedżenak wſchitkich ſerbſtich hólzow pokoja: Njepłakajċe! Je hiſchċe w Sċerbach wjele tajſich holzow! Noshładujċe ſo! W Bukezach, Maleſchezach, Budyſchinje je jich wjele! To ſu te, kotrejż wotkupuja Pſchedżenakej protyku ſa **60 pf.**

wanja. Po rosprawje wjedrańſkim naſche wjedro tulkowaċu po prawom wyſchiny ſ połonja a ranja wobhnitċuja. Tuż ſmědny ſo ſaſo wuwjedrjenja nadżijeċ. — Jutſje ſchtwórtk ſthdża ſłónċko 7,53 hodż. a ſkowa ſo 3,51 Měżaċk ſthdża dop. 9,40 hodż. a khowa ſo pop. 4,15 hodż.

— **Sċerbſka khowna predarſka konferenza** ſnjeże jutſje ſchtwórtk 10. hodownika dop. ½10 hodż. Swoje pohladże je ſ żurli Sċerbſkeho Domu w Budyſchinje. Dnjowy porjad: 1. **Wopomnjeńka** ſwjatočnoſċe po njebohi wyſchim ſararju Domaſchcy. 2. Pſchednoſċik kniſa ſararja Kſchiżana-Klukſchanſkeho wo ſerbſtim ludſtwje w naſchim ſaſtojnſtim dżele. Wſchitke ſobuſtawy ſo najnależniſcho a wutrobnje pſcheproſchuja.

— **Měſchċanſke dżiwadło.** Dżenja ſrjedu ½9 hodż. wopſjetuje ſo wuſpěſchna wjeſelohra „Hokuspokus“. Pokłaje ſo na to, ſo ſo tuta hra w abonnementcże C a D njepſchedſtaja. Schtwórtk, piatk a ſobotu ſu poſtejnje pſchedſtajenja wulkeje wuſpěſchneje derje wuſkoſowanje operety „Każ nětkły w mejі“. Njedżela 13. dezembra je tak mjenowana tunja n'edżela. Popołonju ¼4 hodż. pſchedſtaja ſo wulka operета „Zarjewiċ“ wot Franza Lehára a wjeċżor ½8 hodż. operета „Holłandſka ſółka“ wot Emmericha Kálmána. So by ſo wjeſelſtwnſke pſchećże dojeliło, ſo pondżelu pop. w 3 hodż. hiſchċże raz naſſimażſcha ċżinohra pożiłonich lět „Tamna ſtrona“ pſchedſtaji. Płaċżiny ſu wurjadne niſke a płaċżi měſtno we parterre, parkeże a prěnim rangu 1.— hr., w 2 rangu 50 pf., měſtno k ſtejenju 30 pf. Sa wulkotu pſchihotuje ſo najwjetſchi porjaċ w operecże „Tſjo muſketerjo“ wot Ralpha Benatzkeho. Tuto inſzeněrowanje budże najwjetſche operettowe inżeněrowanje tuteje ſcenſkeje ſeby, nětżka 80 ſobuſtawkowacych. S režiſerom je knjes Ewald Kuntze, tiż Budyſchinam żadyn njeſnaty njeje. Sarjadnſtwo měſchċanſkeho dżiwadła proſy, ſo bychu ſo abonnentne kharteli na měżaż januar ſ ċżaſom wunměniłe. Pſchi tutej ſkładnoſċi ſo na to kożdyne ċżini, ſo ſmě abonnement wupſchestrě na 6 měżazow a niż na 3.

— **Autowy póſt ſ Budyſchina do Barta a Hrodżiſchċa.** Sſobotu ſpſched hodami, potajkim 12. a 19. dezembra, pojeżdże też autobuſ 4 wjeċżor 19,10 ſ Budyſchina hacż do Hrodżiſchċa.

— **Sakſka krajna loterija.** 2. rjadowanja ſalſ'cje krajneje loterije (jubilejneje loterije) poċżahuje ſo pondżelu, wutoru a ſrjedu, 14., 15. a 16. dezembra. Dobyċża 2. rjadowanje ſu ſeſchoważe: 1. po 40 000, 30 000, 20 000 10 000 hr., dale 6 po 5000, 10 po 3000, 15 po 2000, 30 po 1000 hr., 60 po 500, 100 po 300, 500 po 250 a 4775 po 180 hr. Potajkim je w 2. rjadowni dożyła 5500 dobyċżow 1264 500 hr. ſhromadnje hódnoſċe. Loſby 2. rjadownje maju ſo hnydom ponowiċ, najpołdżiſcho hacż do ſoboty 12. dezembra ſ pſchedpołożenjom loſow 1. rjadownje poła loterijowe běrkowne, kotraż je na loſu wuſnamjenjena. Na ſ ċżahom njeſapłaċżene loſy njemóże ſtebi po § 5 poſtajenjom loterijoweho plana nichtó wuplaċżenje dobyċża żadaċ.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 9. dezembra 1931.

— **We wjedrje.** Wječżera wjeċżor w 7 hodż. barometer 749, hygrometer 0, thermometer we dnjo +6. Dżenja **rano we 8 hodż.** barometer 746, hygrometer —1, thermometer w nozy +2. Mało ſo pſchenjenjaja ras wjedra. Haċżrunjeż ſchtyrjoka wyſoko na rjane pokazuje, ſo dejchċik na **ranje** tidałe a kiła ſo hiſchċże, hdyż tute rjadki pišamy. Pſches naſche ſtrony ċżahnu mjenſche nižiny. Je pſchewodżeja ſ morja pothadżaju ċżopłe, włożne powětrу. W naſich krajinach ſettuja ſo ſe ſymnymi powětrami ſ raſiſchich krajinow, ſchtoż je ſtajnje pſchiċżina dejchċżo-

K jednanjam wo zestajenju noweho knježerſtwa w Hesenſkej.

Wobraz na lěwicy: Dr. Bjarnat Adelung, dotalny heſenski ſtatny preſident a knježerſtwowy ſek. Srjedżni wobraz: Sejmownja w Darmſtaće, hdżež nowoleni zapóſłancy ſo k prěnjemu poſedżenju zeńdżechu. Wobraz na prawicy: Prof. Ferdinand Werner-Butzbach, zapóſłane nacionalno-ſocialiſtiſkeje ſtrony ſo ze 40 hłoſami wjetſiny za preſidenta krajneho ſejma woleše.

C. Bulwer:

Poſlednje dny Pompeji

Roman.

41] (Potrjačowanje.)

Każ moje ſkutki běchu, tak budże też moje myło, a njebjeſke mozy njebudża ċżłowjeſke ſabłudżenje pſchekruċe łudżiċ, hdyż ſta ſo ſ dobrym wotpohładom a ſe ſpraw**nej** wutrobu. Njerěċżmoj hižo dale wo tom! **Směrom!** Ta**kżiſchċi-li** każ ċżeże ċżeło pſches ſkóbbu wleku? To budże też bórſy naju dóńt.“

„O njebjo, o Khryſchċe, hižo tebje widżu!“ wołaiche ſahorjeny ſ poſběhnjenymaj rukomaj —; „ja njetiſchepotam; ja ſo wjeſelu, ſo budu bórſy wumożeny ſe ſeńſkeho jaſtwa.“

Glaukus ſtbił njeleċżiży hłowu. Wón ċżujeſche roſdżěł mjes ſwojej ſmužiteſcu a ſ tej ſwojeho ſobuċżerpjażeho towaríſcha. Póhan njeſchepotaſche, ale ſchċeſċan ſo ſradowaſche.

Nětko wjerċżachu ſo ċżeże durje we wudwjernach, a błyſchċej błebijſow ſpreċżeſche ſo pódła ſeńſnow.

„Glaukus ſ Athena, twój ċżaſ je pſchiſchoł“, praješche jażny hłóſ, „law na tebje ċżaka.“

„Ja ſym hotowy. Bratſje a towaríſchu njeſłyſoża, daj ſo poſłedni króċż wobjimaċ, ſohnuj mje a — budź bożemje.“

Kſchċeſċan wupſchestrě ſwojej ruży — wón pſchitłóżi młodeho póhana k ſwojemu wutrobnu — wón wokoſchi jemu ċżoło a lizo, — wón wótſje ſdychny, — jeho horże ſłyſły ronjachu ſo po wobliċżu jeho pſchećżela.“

„Oh, moh ſa tebje nakaſaċ, to njeſłych płakaċ. Ach, ſo moh k tebi prajiċ: Dżenja hiſchċże budżemoj hromadże w njebjeſkim raju!“

„Sſnadź ſo to bjeſ toho ſtanje“, wotmołwi Grek. „Rjana, lubowana ſemja, bożenje na pſchejo!“

Natrěchu jeho ċżeło ſ wolijom, dachu jemu ſtilus jako bróń do rukі a wotwjedżechu jeho do areny.

Hdyż něſto woċżi mnohich tyſażow na żebje ſłożene widżeſche, njeċżujeſche ſwoju ſmjertnoſċ wjazy. Wſcha bojoſcż bě ſo pominyła. Běżna ċżerwjeń pola jeho błěde wobliċżo — jeho młodoſtna poſtawa ſo mózneje wuſłóżnyły. Wubuchi hidy a ſazběċża nad jeho ſłóſtnitſtwom, ſ ċżimż běchu jeho pſchi ſaſtupje pſchijeli, bórſy wonjeſłnuchu ſe mjeleċżenjom nimowólneho wobdżiwanja a na pot ſobnjeſłeho poċżeſċżowanja. Tola nětko wobroċżichu ſo woċżi pſchihładowarjow do ſrjedź areny ke kłětżu ſawa!

Pomałku da editor ſmanjo. Straſnik ſċahny wobhladniwje łěżuju rċež, a law wuſkoċżi ſ dżiwim ruċżom. Straſnik ſo ſkoku wukhowa a woſtaji kralа puſċżiny ſamneho ſe ſwojej dobytnu.

Glaukus bě ſo kruċże poſtajił pſchećżiwo pſchedſtejażemu nadpadej ſawa; ſwoju błyſchċżaju maſu brót wyſoko w prawej ruży dżerże a żebi błabu nadżiju dawajo, ſnadź budże derje wuwjedżeny ſtork pſches wóċżko do moſhowe ſwojeho ſuroweho njepſchećżela ſo ſarjeċż.

Ale k njewupraſnjenu ſpodżiwanju wſchċżoj ſda ſo, każ by law na pſchitomnoſċ łſtitika ani njeſkedżbował. Hdyż bě ſe ſwojeje łětki wuſkoċżił, woſta ſtejo, poſběhny hłowu ſ hrěſchaſche njeſċżeſċżiwe powětr. Potom ſłoċżi ſpěchnje dopředka, ale niż pſchećżiwo Athenjanej. Pomałku kroċżeſche wón po arenje a wobroċżeſche wulku hłowu ſ bojaſtiwymi a ſamuċżenymi ſpohładnjenjemi do wſchěch ſtron, jako by wupuċż pytał k ċżekanju. Wołpjet ſo wón prózowaſche, pſches ſawjeru pſcheſkoċżiċż, łiż jeho wot ſhromadżiny dżěleſche, a hdyż ſo jemu to njeporadżi, ſaru złe żadżałowje. Napoſledku ſaleſe winżżo do ſwojeje łětki wróċżo a lehnу ſo ſeńſka.

W tutom wokomiku ſaſłyſchachu na jenym ſe ſaſtupow do areny hołk a harn. Dżiwajo ſo tutomu pſcheſtorhnjenju wobroċżichu ſo wſchitke woċżi k tomu měſtnu, ſ wotkeż hara pokładżeſche. Lud wotſtupnje ſ pucża, a nadobo jewi ſo Salluſt na kawzy ſenatorow ſ roſċuchanymi wołoſami, bjes dycha, ſapoċżeny a wuſtawſchi. Wón ſo ſe khwatkom roſhładny.

„Wotwjedżeże Athenjana precż, khwataju!“ wón ſawoła — „wón je njewinowaty! Ale wupſchimajże Arbaceſa, Egiptowċżana — wón je Apáċidowy mordar! Ja mam muża pſchi żebi, tiż bě ſe ſwědkom kwarnoho njeſtitła. Dajże měſto! — wotſtupże — ludo Pompeji, hładajże wſchitſku na Arbaceſa, tamle wón żedżi! Měſto ja měſchnika Kalena!“

Kalena pſchedwjedżeſchu błědeho, wunutſneho, runje ſmjerċżi hłodu wutorhnjeneho.

„Schto maſch prajiċ, Kaleno?“ woprascha ſo prätor.

„Arbaceſ ſ Egiptowiſkeje je ſ mordarjom Apácida, Iſiſoweho měſchnika. Mojej woċżi ſtej mordarſtwo widżałej. Bohoju ſu mje ſ jaſiwa, do kotrehoż je mje wón ċżiſnył, wot ſmjerċże hłodu wukhowdżili, ſo bych jahubu wojſewił. Wotwjedżeże Athenjana, wón je njewinowaty!“

„Potajkim tohodla“, praješche Panſa, „je law jeho pſchelutował, dżiw, dżiw!“

„Dżiw! Dżiw“ wokſjetowaſche lud —; **dajże Athenjana na ſwobodu** — ċżiſche Arbaceſa pſched ſawa!“.

(Pokraċżowanje ſeżehnje.)

— **Biskop dr. Groeber porěči w radiu.** Přichodny pjatk 11. hodownika wječor w 7 hodź. rěči biskop dr. Groeber w Srjedźnonjemskim radiu wo karitativnej dźěławosći katolskeje cyrkwje. Biskop dr. Groeber je hižom we swojim prjedawšim skutkowańskim wobwodźe často přez radio k ludźom rěčał.

— **Katastrofalna bjesdźěłosć w twarstwje.** S ličenjom 30. novembra w sakskim twarstwje naličichu na 58 698 wošobow, kiž njemějachu žanjeje jaflužby. Mjez nimi běšche 23 869 munjerjow, 15 586 twarskich pomožnych dźěłaćerjow, 7239 wučenych dźěłaćerjow, wučownikow atd. To wosahmjenja, jo bjesdźěłosć w tutym přichmjelu 79,5 prozentow wučinja porno 77 prozentam tydźeń prjedy.

— **Le Traducteur**, franeowsko-němski časopis za wučenje rěče a zabawu, móže so za samorozwučowanje kaž za šulerja *najlěpje* porućeć. Wubranje mačiny a přełožki swědča wo wulkej swědomliwosći. Zešiwk na pruhu sćele darmo nakład časopisa Traducteur w La Chaux-de-Fonds w Swajcarskej.

— **Paduschtwje.** W nozy k 5. decembrej hradnychu, kaž hižom pisachmy, i jeneje kurjacje farmy z mutsdorfskom 20 kokoschow, bźle Leghornske, a w Haskowje 5 běłych nutkow. Kury, kaž tež nutka, su paduchi pječa žiwe wotnjesli. — Schtóž může něschto k tomu spožčić, jo prošu, so by jo kriminalnemu wotdźělenju w Budyschinje, telefon 2802, abo žandarmstwu w Bautzonju wozjewił.

Z posedźenja měšćanskeje rady

dnja 8. decembra 1931:

Wuměnjenje přechodnistich staroschtinow. Rada přichwalowaše wuměnjenje přechodnistich staroschtinow měšćanskeho muzeja se schtrowymi wězami Schorjelskeho Wrótkławskeho muzeja.

Wot-dowanje pschutschenego palneho drjewa i měšćanskich lěsow. Ma so twórjenka něhdźe 100 tm palneho drjewa i měšćanskich lěsow njesaflužerjam we měšću a w gmejnach, kiž lěsam najesuja, po potuńschenej plaćiznje wotedaś.

*

S **Bolborz.** Pschi stótličenju 1. decembra t. l. naličeli so w naschej gmejnje 36 (1930: 38) koni, 305 (281) howjadow, 393 (338) ćwini, 74 (78) kosow, 1294 (1182) schtuk pjerjiny, 211 nutkow (1929: 134), 34 (28) kolcjow pczelow. S pschirunanja liczbow spóznajemy, so je w naschej wsy *lětsa tśitschto* stotu wjazy plahuje dyžli loni.

S **Roswodez.** Lětsa naličichu w naschej gmejnje 5 (7) koni, 116 (104) howjadow, 130 (125) ćwini, 8 (6) wowzow, 90 (90) kosow, 615 (607) schtuk pjerjiny, 42 nutkow a 2 kolcjaj pczelow. Liczby w spinkach su wunoschli stótliczenja w lěcze 1930.

S **Wjeleczina.** Pschi lětuschim stótliczenju naličichu we Wjeleczinje 61 (58) koni, 371 (354) howjadow, 304 (287) ćwini, 3 (9) wowzy, 284 (295) kosow, 3065 (3588) schtuk pjerjiny, 698 nutkow a 77 (96) kolcjow pczelow. Liczby w spinkach wosnamjenjeja wunoschi lońschcho stótliczenja.

S **Barta.** Niedźelu posłuchi tudomne wuczeńschwo je wulkimi dźěćimi hodowne pschedstajenje w Müllerez hoscenju. Dokelž běšche to dźeń žiwj. Mikławschja, pschedstajenje bo hra wo žiwj. Mikławschju w dwěmaj dźěłomaj. Maršina sa hru běšche wjata je žiwjenja dźěćo. Dźěćo hru derje pschedwjedźechu a jnéjachu wulke pschipósnacje pola pschiposchkucharjow, kotrymž je žiwojim njemuslowanym hyrcźom wulke wjeselje pschihotowachu. Derje wobhladźena sala šwědźeschce wo wulkim sasimje sa dźěćazu hru.

S **Wolschinizy pola Lubija.** W nozy k wutorje wokolo ½2 hodź. wudyri woheń w domje 64letneje rentnarki Ernestiny Handrikowje. Sc słomu kryta chěža je wunjeńkom, brózńu a hródźu žo docyšta wotpali. Se kedźonoscju nózneho straśnika hodźeschce žo hórsche njeschoze wotwobroćić. Jemu žo poradźi Handrikowu, jeje žiwna, kiž twjerdźe spschichtaj, hischcze s cyłkom wubudźić, so buschtaj psched zalostnej śmjerću wuthowanaj. Domjaza nadoba a druhi inventar žo spali, něschto stotu pak mózachu wuthowaś. Sesuknuty pschikhwatachu woheń haschcź. Handrikowa njemějesche sawěsćene, jenož schtož wopasnu pokładnju nastupa. Tukaju, so je stótnista ruka woheń załožka.

Adventski wječork jednoty „Sokoł" w Budyšinje

Wutoru, 8. hodownika 1931.

Kóždeho wozmje do putow čas swjateho adventa. Tež Budyske sobustawstwo jednoty Sokoł, kiž je nimo swojich porjadnych zwučowańskich hodźin tež hodźiny kubłarstwa a wokrjewa zarjadowało. Tu je so dźiwało na žadanje młodźiny a postup smě předsydstwo z tutej dosć wobmyslenej kročelu zapisać.

Rumnosć hosćenca „K woprawnemu" kupaše so we wječornej hodźinje we wóni jehliny; na dołhim blidźe trepotachu swěćki kaž kuboléiki w zaduwje wětrika a spěwy klinčachu z hłubin duše, so přilotowaceje na najwuznamniši swjedźeń naroda swěta Zbóžnika. To bě tón prawy nazynk k wšelakim adventskim poskićeńkam bratra starosty Lorenca. Husle klinčachu a zynčachu wo přemo a přeco zdobniša towaršnosć so wuwi. Zo bě też za dobry přikus postarane a čerstwu korćmarsku kapku, to drje so njetrjeba hakle naspomnić, ale tola ma so dźakownje zapisać. Bratr starosta napominaše też k wopytej načolniskeho kurza Zwjazka přichodnu njedźelu, pokaza na liturgisku nutrnosć kupki „Lumír" w Budyskej Michalskej cyrkwi njedźelu 13. hodownika a na hodowne wobradźenje dźěćom srjedu 16. hodownika w zali Serbskeho Domu, při kotrymž tež serbski „Kašpork" nimo „Rumpodicha" budźe z hosćom.

Adventska hodźinka w jednoće Sokoł w Budyšinje bě w małym towaršnym kruhu rjana, zwjeselaca a skónči so z našej narodnej hymnu hišće na samsnym dnju poslednjeje hodźinki. -ŕ.

Z Łužicy

* S **Hotbina.** Jako symjtku pomoz pschewostaja kuježi dwór w Hornim Holbinje tež wjetschu liczbu Bożodźesćowych ichtamow darmo njesaflužerjam. Wubjerk nuśoweje pomozy je wobsamknył, so ma žo je frědkami z pożlednjeje zběrki sa nuśowu pomoz njesaflužerjam chléb smuschćicz. *Nimo teho* wotedawaju tudomni pjekarjo a konsumske towarstwo žami wot žo hižom potuńschenu chléb.

Straschne politiske yki.

* S **Kónigshajnje** pola Shorjelza. Pónjdźelu wječor wotmě žo w Königshajnje shromadźizna. Szialdemokratiska strona běsche shromadźiznu powołała. Na shromadźiznje rěčeschce zapósłanc němskeho sejma Buchwitz. Hižom prénju hodźinu słuchu žo rozhorjaze pschipady. Ke debacze rěčeschce nazionalny socialista Hertel. Dóńdże ke wótrym pukam. Brónje běchu bjła, słołzy a pfefernaki. Tójschto wołozow bu sranjenych. Se shromadźiznu žo też dwójzy wutšeli. Jako Shorjelska schkitańska policija pschikhwata, tunasche žo sasa hižom hromadze rozbitkow. Dotal žu nětkaze 140 hacź 50 sranjenych wześcili. Tři wołoby poczerpschu cźežke sranjenja. Naicźežschcho sranjenej je wésty Abbüht z Wósporta. Sranjenych dowjeschu do Shorjelskeje thorownje.

Zaso cźežke zemjerzenje w połodnišej Italskej.

W połodnišo-italskej provincy Apuliji su so poslednje duy cźežke podzemske storki stałe. Wobydlerjo wsow a městow cźakachu ze twarjenjow pod hołe njebjo. Najcźežšo potrjechene je město Cerignola.

Wusudźenja

Dwě lěcze khłostanje a sydlane wuwjedźenje domu.

* Se Shorjelza. 25lětny sankař Waldemar Böhler i Primkenawy w Schlesyskej mějesche so psched Shorjelskim pschisažnym sudom samohwiźcej, dokelž běsche so 15. augusta 1929 do Mukankowskeje wołnośći nimskostatnjeje banki dobył, sastojnikow wobrohył a 50- hacź 60 000 hriwnow, kiž na blidźe ležachu, rubicej wuthał. Pschedsydźer wotmołki běsche *nekotre* raje z pistolu wutšelił, z cźimž běsche so nadpadnik wotebrałej dał. Sud sajudźi Böhlera k dwěmaj lětomaj khłostanje a wotrjekny jemu cźestne prawa na 5 lět. Statny rěcznik běsche 4 lěta khłostanje namjetował.

Dźěłaćerjej Michał Zimbołenko i Urażowa w Rustej, kiž pak nětko w Biskopizanskich bydlitej, běsche wot Biskopcźanskeho hamtskeho žuda dla prošcheństwa a paduchstwa 3 dny jastwa a dźeń khłoby dóstał a so pschećiwo tutemu sajudźenju *powołał*. Wón běsche 14. augusta 1931 w Brětnikach w domje, w kotrymž dźěłaćerjej Oswald bydlitej, prošnjej chcył, kaž běsche to hižom po druhich domach cźinił. W tutym domje běsche jenož zyle krótku khwilu pschebywał. Tola po jeho wotešenju w Oswaldowym bydlenju cźasnik a mócnych pobrachowasche. Zimbołenko přejsche, so je tutej wězy kradnył. Sud pak jeho powolanje sacźiny.

Znjezboženja na drózy

W **Drježdźanach-Freitalu** sobotu 31. rěmy wjednik automobila Pawoł Wiegand z Braunsdorfa do wuhłowego sapschacha storći, a so pschi tym tak cźežko na hłowje krani, so w nozy pónjdźeli w khorownji Bjedrichowego města wumrje.

W **Lipsku** na Połońskej drózy wošobowy automobil pónjdźelu popołdnja 34lětneho póstowego wupomharja smjertnje pschejedźe.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdźan.** (Wo pałenju cźełow w novembru.) W Drježdźańskej paleńi cźełow pałichu lětsa w novembru 273 cźełow, 151 muzjskich a 122 žónskich. W 212 padach wotmě žo nałożna pożmjertna kwjatačerjeć. Wot wotewrjenje paleńe cźełow (22. meje 1911) je žo dožła 36 708 cźełow spalito.

* S **Niederfrohna.** (Gmejna zyle bjes wobydlerskeho dawka.) Dla najsłutniwischeho hospodarjenja žu finanzy Niederfrohnskeje gmejny w tajkim porjadku, so žo ani njetrjeba krajna kadźba wobydlerskeho dawka sdźěrać. Mjez tym so dyrbja druhe gmejny 300 hacź 400 prozentow swjeseć, może Niederfrohna žwojich wobydlerjow zyle wot tutych cźežow wuzwobodźeć. To je wěsće pad, kiž po zykej Saskej žwojeho runjeca pyta.

Přilopk

* **2000 kur žo spalito.** Wulku schkodu je naczinił woheń, kiž w Lüdinghausenje pola Münstera w jenej klajeni wudyri a žo ruce też na šusednu pjerjiznowu farmu rozšěri. Něhdźe 2000 kur namaka kónz w płomjenjach.

* **Zyła wjeś žo wotpalita.** W Powlowje w Gněnjanskim wokrjesu w Pólskej wudyri woheń. Sylny wichor njeběsche płomjo dom wot domu. Sa krótki cźas wotpali žo 14 połnych hrójnjow, 45 domischcli a 38 hrabow. Maschiny, žně, nadoba a wjele štotu žo zhubi. Pschi wukhowanju žo pjecjo wobnjowi wobornizy franiche. Nekotři wjesnjenjo žo wopalichu.

* **Tak šandje ptawa tuchło žwota!** Njedawno wumrje w Newyorku filmowa wumjelka Lya de Putti. Tola jeje pohrjeb wotmě žo bjes wulkeho pschewodźenja. Jenož jeje najbliźschi pschećeljo běchu ko jeschli, so bychu morwej filmowej hwězdje poslednju cźest wopokasali. Dejchej liješche žo z cźurami, jako cźełu jemjerśeje wumjelki na Brooklynskim pohrjebnischczu do sparneje komorki puschćichu. Jenož 14 wožobow stejeschce pschi rowje wumjelki, kotraž běsche milijony je žwojim wumjeśtwom swježelika.

* **Wot ludoweho spěwarja k dollarskemu milijonarej.** Njedawno bě do Barlina John Ringling na krótki wopyt pschijeł. S wěstej cźestnjomnosću zhładowachu na muža, kiž je žo i małych wobsteznjomnosćach pschedobył k amerikanskemu zyrkušowemu kralej, wolijowemu industrielnemu a žo žamo rojumi k milijonarej. John Ringling wuwi žo w žwojich młodych létach, zhromadnje je žwojimi schtyrjomi bratrami, k ludowemu spěwarej. Jako „Classic Concert Company" dóndźechu ke žławnemu mjenu na amerikanskich varietetnych jewischczach. Pozdźischo, hdyž žo jim derje dźěsche, kupowachu dźiwadła, w kotrychž wschelake pschedstajenja pschewjedźechu. Na žwojich puczowanjach pyches amerikanske kraje mějachu hobrke dothodk. Mózachu sej hóriy jedyn zyrkuš kupicź, pozdźischo tamny też we Lužizy znaty zyrkuš Barmen-Bailey. John Ringling, pozdźeni *wot pjeczich bratrow*, nawjeduje *nětko wulki* amerikanski zyrkušowy trust. S Ringlingowymi pjenjejami bu w Newyorku wyschoti mróčelak (Wolkenkratzer) natwarjeny. Ringling je też amerikanske město natwarił, kiž jeho mjeno nošy, też wschelake żeleznizy. W nowischim cźasu ma wulke dothodky i wolijowych tužołow, kiž je blizko „žwojeho" města nadeschoł. Po amerikanskich powješćach žu *jara bohate na moliju*. Dołhi pucź wjedźeše tamneho ponižneho ludoweho spěwarja Ringlinga hacź k dźenżnischemu zyrkušowemu kralej a wolijowemu industrielnemu. To je woprawdźe amerikanski wupšech, kiž je John Ringling dozpěł.

* **Rusowane pschistajenje k semi lětarja mjes krokodyle.** Jendźelski lětar Vines běsche pschi leczenju pyches rańschoafrikanske krajiny rusowany, w blischkosći Wiktoriježora k semi pschistajacej. Pusczeći žo wošrjedź tonidka dele, kiž bě z bambušnizami (Bambusrohr) zarosćene a hdźež žo z krokodylami mjerwjesche. Lětar sypłasche padarno pyches wjazore wutšele kedźonoscj ludźi na žo słožcź, kotrjž w blischkosći běchu a kotrjž bychu jemu w žwojim njenjeżełownym położenju pomhacź mohli. Stónczenje jenu niczo druhe njeschwasche, hacź lětadło wopuschczesć a straschne puczowanje pěschi pschewjesć. Sdźěła so pschepadny hacź do schije w tonidle, se wschech stron wobrożeny pyches krokodyle. Po dołhich pjeczich hodźinach dozpě

Most, kiž za tři hodźiny położichu.

Nowy Sprjewiny most mjez Spandawu a Westendom w Barlinje. Woznamjenja drje to rekord, hdyž so most za tak krótki cas położi. Zańdżenu njedźelu so tutón rekord w Barlinje sta. Most zestajachu najprjedy na brjozy hromadze a potom jón hotowy přez rěčnišćo sunychu.

słónčnje twjerdy kraj. Zyle bjesmóznoho donjeżechu jeho domoródni do jeneje hěty, hdjež jemu druhu draftu dachu. Tři ša domoródnych běšche trěbnych, so móžachu lětadło z tonidła wuswobodźić. Přiched někotrymi mježazami dyrbjesche šamón lětać w Rańišcej Afriky w pušćinje z jenym hoscom k jemi přichijtajicj, hdjež wobaj tři dny dołho na wumnoženje čakałachtaj.

Antonio Salandra.

1914—16 italski ministerski president, kiž Italsku dowjedźe do lěhwa Němskej njepřećelscy zmyslenych zwjazkarjow we wulkej wójnje, je po ćežkej khorości dźensa srjedu rano 78 lět stary wumrěł. Do fašistiskeho knježeństwa w Italskej běše wón wjednik konservativnych a nětko podpjeraše wón fašistisku politiku.

* W Barlinje je so ręčnik dr. Pagenkemper zatřělił, hdyž jeho zajeca pschinjożechu, dokelž je pjenjezy swojich skazarjow pschekschiwił.

* Blišo Welzjga w Branibořskej pšched automobil, kotrjž j Barlina jedżesche, dwaj kolejeńcaj znamjenja dawaschtaj, so by zastał. Hdyž wjednik pomalšcho jěcheše, jedyn j mužow zwoje jěchu koło pšched automobil cyłowy, so by schofera nuzował, zastaci. Sodobom revolwer wuczeże. Strach spóznawšchi, schofer j połnej mozu jazdże. Rubježnikaj žebi njeswěrischtaj na automobil słoczić. Automobil jěchu koło pschejdże a rosttóczi. Posdźischo žu je namakali.

* W Bolharšej je so w pschitomnosczi krala wobthad na żelesniży je Sofije do Małocjewa wotewrił. Tale żeleśniża ma so posdźischo hacj k Cjornemu morju dotwaricj.

Towaŕstwowski powěstnik.

Drježdżany. Hodowny wječor „Hromadnika", zrěčany na 12. t. m., dyrbi so wšelakich přičinow dla na pozdźiši čas wotstorčić. Předsyda dr. Wjacsławk.

Lichan. „Zernička" spěwa štwórtk wječor 1/28 hodź. pola Rudolfec.

Ł.-S. S. Z. Načolnicy a podnačolnicy maju njedźelu, 13. XII. dop. 1/211 hodź. w Budyšinje w „Serbskim domje" jara ważne posedźenje. Zwj. načolnik.

Radwor. Jednota „Sokoł" ma přichodny pjatk, hnydom po zwučowanju zhromadźiznu. Wšitko sobustawy so wěsće wočakuja. Też pasivne sobustawy maja winowatosć, zo so na njej wobdźěla. Jedna so dla swjedźenja. Starosta.

Spěw. kupka „Lumir". Njedźelu 13. hodownika 1/24 hač 5 hodź. pop. cyrkwina liturgiska nutrnosć we Michałskej cyrkwi w Budyšinje ze znatym programom. Zeńdźemy so do teho najpozdźišo 1/4 hodź. w serbskej kofejowni. Njezapomńće noty! Přińdźće wšitcy ze starej luboscu a horliwosću. Rjany postrow! Bj. Krawc.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro na jutřišni schtwórtk:** Hischcje trochu njewobstajne, tola wobsteja wuhladny na wumjerjenje dale.

K niečwam poručam

Kaiser-Auszug-muku . . . 10 puntow 2.60 hr.
ješne worješki a worjechi . . . punt wot 0.45 hr.
nowe terje 10 štuk 0.45 hr.
sultaniny, pł. wot 0.50 hr.
słódke a hórke mandle . . . . punt 1.50 hr.
citronat . punt 1.00 hr.

Karl Noack nasl.
měj. Ernst Zimmer
kolonialne twory
w Budyšinje na Zitn. hasy 16, telefon 3723

Radio
Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A.E.G. atd. kupuje ce jara derje we wulkim wosebitym wobkhodże wot mjena wot 1905
Wolóženje při płačenju!
Hudźbny dom
H. Jeremias
w Budyšinje na Kěžorskej drózy 8

Kolej, kakao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Najlěpše
hodowne wosuški
Prosymy, so hnydom zastarać
Sultanas-wosuški I. druž. po 3.75 hr. **Sultanas-wosuški** II. druž. po 2.75 hr.
mandlowe wosuški I. druž. po 3.75 hr. **mandlowe wosuški** II. druž. po 2.75 hr.
jenož najlěpše přidawki!
Dale poručamy:
Posypkowe, jabłukowe, twarowe, mandlowe, makowe a cokrowe tykancy
Makowe podołhojte baby, měšane baby — torty — Bismarkowe duby
Dopominamy na naš nowozawjedźeny
burski khlěb, 4 puntowski 58 pj.
kaž na naš derje słodźacy konsumski khlěb 1. kajkosće
Tworykupne towaŕstwo
w Budyšinje, zap. dr. z wobm. ruk.

Nowe a tricbane
meble
a wulykane wěcy
kóždeje druhiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Hornčerskej h. 11
Też na wotpłačowanje

Kožanu drastu
Kajkostne twory
po nizkich płačiznach poruča
ALBERT w Budyšinje
na Lawskich hrjebjach 10 Telefon 307

Žonjace naručne časniki
hižo za 9.50 hr.
dyhzačne časniki
Ankerowe čerjenje — po 3.— hr.
budźaki 3.— hr. — Předawam pod rukowanjom
Ernst Mersiovsky
časnikaŕ — juwelier
w Budyšinje na póstow. naměsce

Modowy dom
Curt Mahnke
Dospołne wupředawanje
30% rabata za hotowe pjenjezy
nětko na Dźiwadłowej hasy 2 :: klamy

Naš hodowny dar
su jara nizke płačizny!
Citronat . . . . . punt jenož 95 pj. netto
mandle, słódke . . . punt jenož 1.25 hr. netto
sultaniny . . . . . punt wot 45 pj.
najlěpši módry mak, so po přeču hnydom čerstwy mlěje . . punt jenož 50 pj.
kokosowe tružki . . . . punt jenož 40 pj.
margarina, přeco čerstwa . . punt wot 40 pj.
kokosowy tuk (Palmnussbutter) punt wot 40 pj.
swinjacy šmalc . . . . punt jenož 60 pj.
cokor . . . . . punt jenož 35 pj. netto
Dale:
Nowe tučne jerje 10 štuk dotal 60 pj. . . nětk jenož pj 50
Najl. bałdrianowe wino ze suda točene . . . . litr jenož pj. 86
Na wšě wina, likěry kaž rum arrak, kognak a žitny palenc w blešach dostanjeće hač do hód
12% rabata
Wobhladajće sebi prošu naše 3 wulke wukładne wokna
Thams & Garfs
w Kamjencu
Njedźelu wot 11—6 hodź. wotewrjene

Jenož 2 dnjej!. Wulke
předawanje pjelsćinow
hišće po ličn. płačiznach. Ia Lipčanske pjelsćiny w samsnej dźěłarni zhotowjene
pjelsćin. mantle
pjelsć. mantlow murmelboki, peschlikist, woprawdź. gazella, beige, susliki, brune, suslikowe koż. kuski, sobołk. boki, wšě eleg. podš., z wulk. khora.
Kóždy mantl jenož 78.— hr.
pjelsćinowe mantle wjewerčkojty karnikel, sobol karnikel. boki, viskacha boki, čobrikowe kruchi też we wulkich wulkosćach, solidnje podšite.
Kóždy mantl jenož 98.— hr.
Pjelsć. mantl, brune sobołkarn. boki na židu . . . hr. 128.—
Pjelsć. mantl, čorne skunks-karn. boki, wulka šěr hr. 128.—
Pjelsć. mantl, pechaniki-boki, nóre. barby, jara lohki hr. 148.—
Pjelsć. mantl, vischachast. bruny, wosebje dźerżliwy hr. 148.—
Pjelć. mantl, jehnječonóžowe kóžki, čopły pěkny hr. 148.—
Pjelsć. mantl, nóre-kózleči a wjewjerčko-kózl. nowoč. hr. 148.—
Pjelsć. mantl, wopr. skunksowe koče kóžki na židźe hr. 168.—
Pjelsć. mantl, nórco-karn. kóžkowy mantl jara eleg. hr. 168.—
Naše poražnki w seal-elektrik-mantlach
Seal-elektrik mantl, cyłe kože, też wulke šěrje, hr. 128.— 98.—
Seal-elektrik mantl, jara rjany na čistej židźe . . hr. 188.—
Ia seal-elektrik mantl, błyšćaze kože, zawijomny khornaŕ, eleg. crepe-de-Chine a marocain-podšiwk, też wulke šěrje, jenož hr. . . . . 285.— a 250.—
Mantle ze zrěbjacych kožow, wulka móda
Woprawdźite mantle ze zrěbjaceje kože, čorne a brune z wopr. pižmom a šnpiz. opos-khor. čisto-židź. crepe de Chine, marocain-podšide jenož hr. 250.—
Wosebje přijomne poskićenje
dobrych pjelsćinow
Wopr. pižmowy khribjet, sol. kajkostny kožuch hr. 285 a 250.—
Wopr. pižmowa šlja, eleg. lohki kožuch hr. 285.— a 250.—
Wopr. nórcowy murmel, wos. dźerżl. rjane rysowanja hr. 250.—
Wopr. nórcowy pechaniki-model-mantl, prjedawšan płaćizna nětdże 600.— hr., nětk jenož . . . hr. 295.—
Wopr. Buenos-šěrokowopušowe mantle, beige a maron-barbne, prjedy nětdże 700,— hr., nětko jenož hr. 350.—
Wopr. Schiras-persianer, sol. eleg. mantl, najl. předźełanje, też po měrje . . . . . hr. 450.—
Elegantne modelowe mantle wopr. persianer, knot a nutrica-bobrik, pižmowa šlja z khribjetom, seal-elektrik-zwonožity mantl, zrěbc a dalšeho wjacy.
Pjelsćinowe jaki
Pjelsć. jaka, bruny Peschliki a murmel. boki, karn. hr. 65.—
Pjels. jaka, skunksowy karnikl, wulka šěr . . . hr. 85.—
Muž. wukhodžowanske a sportske kožuchi
najlěpše kóžkarske a krawske dźełoł
Sportski kožuch z podšitymi žurkowymi kóžkami, jenož . . . . . hr. 190.—, 150.—, 125.—
Žonj. mantle z pjeseć podšite, najl. krawske a kóžkarske dźěło
Ia módre abo čorne mužace tkaniny, žurkowy podawstraliski oposum-khornaŕ . . hr. 225.—, 150.—
Pjelsćowe lacy
Wopr. běłe jehnjećowe kóžki, podšite, jemdź. kož. tkanina, wšě šerje, jenož . . . . . hr. 29.50
Pjelsćinowe podšiwki
Pjels. podšiwk, woprawdźite awstr.oposum-boki, jara čopły a dźerżliwy, ... hr. 35.—, 25.—
pjelsć. podšiwk, wopr. amerik. opos. a liške kuski hr. 25.— 18.—
Wopr. podšiwk žurka, jara lohki, składnosć hr. 45.—, 35.—
Pjelsć. podšiwk, wopr. južny pižm. khribjet, składn. hr. 95.—
Pižmowe khribjety a wopr. virgin. wudry, wosebje přijomne poskićenje . . . . . hr. 175.—, 150.—
Najl. pjelsć. podšiwk, wopr. nutriette, nórcowy murmel.
Zawijomne khornarje
we najnowišej wysokostejacej formje.
Zawij. khornaŕ, bruny, čěmnobruny karn., podšity hr. 6.50, 5.50
Zawij. khornaŕ, seal-elektrik, čorny . . . hr. 7.50, 6.50
Zawij. khornaŕ, bobrikowy, swětły a čěmnobruny hr. 7.50, 6.50
Zawij. khornaŕ, woprawdź. amerik. oposum hr. 12.50, 9.50, 7.50
Zawij. khornaŕ, wopr. awstr. oposum, na židu hr. 29.—, 19.50
Nowoć, wulki khornaŕ z wowć, koże, we wšěch barbach hr. 9.50
Manšety za wšě khornarje so hodźace na składze! Kóžki za wobsadki a khornarje z wopr. kožow, kaž skunks, awstr.-tasmaniski a Ringtail-oposum, wudroplžmowy, amerik. šupjunowa a čorna liška a mordański oposum, wopr. Pechaniki, Buenos-šěrokowopuš, pižmowy khribjet, šěry a čorny, persianer a drnbe.
něhdże 1000 kóžkow za wobs. na składze
Amerik. oposumowe kóžki za wobsadki . hr. 2.50, 1.50, 0.75
seal-elektrik-kóžki, čorne . . . . . hr. 2.50, 1.50
bobrikowe kóžki, swětłe a čěmnobrune . hr. 2.50, 1.50, 1.
wopr. awstr. oposum-kóžki, zdźěla trochu wobšk. hr. 6.—, 4.50
Wobsadki po metrach we wšěch mód. barbach, šěroke, wot 2.—
Wuzke wobsadki, swětłe a čěmne, metr . . . hr. 1.50, 0.75
Wobsadki na črjije, čorne a brune, metr . . . hr. 1.50, 1.—
Najlěpše pjelsćinowe krawaty
Pjelsć. krawaty, jehnjeća koža a zajac, ze židu podšite hr. 4.50
Pjelsć. krawaty, amerik. oposum, z cyłych kóžkow dźełane, elegantnje podšite, ... hr. 9.50, 7.50
Pjelsć. krawaty, woprawdź. skunks, wosebita składnosć hr. 7.50
Pjelsć. krawaty, małe, wopr. ind. liška, dołhoż skład hr. 6.50
Pjelsć. krawaty, woprawdźity khór . . . . hr. 29.—
Pjelsć. krawaty, woprawdźity nórc, ... hr. 39.—
Woprawdźite liški
Wopr. přirodna liška, cyle wulka koža, na židu hr. 25.—, 19.50
Wopr. přirodna liška, indiske mjeńše eksemplary, hr. 12.50, 9.50
Liški we wšěch barb, beige, přir., brune a čorne hr. 48.—, 39.—
Wopr. mongolske liški, wosebje rjane . . . . hr. 79.—
Wopr. polarske liški, běłe, beige, slate, . . . hr. 200.—
Wopr. čorne liški, wosebje tunje, ... hr. 225.—, 250.—
Woprawdźite módre liški.
Zonjace khornarje
Wulka, přijomna forma na ramjenja, karnikl, seal-elektrik, walaby, skunks-opos. atd. jenož wot hr. 15.—, 9.50
Wopr. skunks-khornarje, 4 króć pjelć., na židźe hr. 85.—, 65.—
Mužace khornarje
Mužacy šawlowy khornaŕ, karnikl podšity . . hr. 9.50, 7.50
Mužacy khornaŕ, wopr. jehnjeća koža, čěmnobruny, čopły podšity, jenož . . . . . hr. 9.50
Mužacy šawl. khornaŕ, wopr. walaby, přir. a bruny hr. 25.—
Mužacy šawl. khornaŕ, seal-elektrik, čorny, eleg. hr. 25.— 17.50
Mužacy šawl. khornaŕ, wopr. awstraliski oposum hr. 39.—, 29.—
Pjelsćinowe přikrywy za dźěćace wozyčki
Wopytajće našu bohatu wustajeńcu — wjacy tysac kusow pjelsćinow a kóžkow na składze hotowe k předawanju
Kóžkarski mištr Wam sam posłužuje
Předawam w Budyšinje jenož 2 dnjej štwórtk 10. a pjatk 11. decembra 1931
na Zahrodnej drózy 1, rózk Möltkowe dr. blizko pósta
Wobkhodny čas wot rano 8 do wječor 7 hodź.
Hłowny wobkhod a samsna dźěłarnja we
w Drježdżanach Zieglstr. 10 pjelsć. dom Otto
Sudniscy zapisana firma! Założene 1898

Přiloha k čisłu 286

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 9. decembra 1931

Škitanje ptačiny je nuzne za hospodarstwo a zahrodnistwo

Kotry hojodać a šahrodnik njeje měł hižom mjerjenje, so šu hušanzy kaš a druhe rośtliny ješrale? So šu čerwje a wšchelake waczki nežne koruščki žmujeschow wotkuśnałe a wothrymśałe, tak so młoda rośtlinka šaśiny? Pšchejo bóle to we poślednich lětach šaczuwachmy. Schto pak je ? winu, so tucźi tónzowarjo šo pšchejo bóle rosčerja? Njeplahujemy, abo lěpje njeschkitamy naschu domjazu ptačźinu!

Pšchi dźenźnischim razionalnym hospodarstwje a lěsarstwje pšchejo bóle do šwišłow pšchirodny łapschimnjemy a tak tu trěbnu runowahu w tutym padźe škepšamy. Lěši a kerčźiny mjes polemi a łukami, žiwe płody wokało šahrodow a niłka kerčźina w lěsach šo pšchejo bóle poshubjuje. Człowjek w šwojej šablepjenosći wschitko nicši, myšli, so šo wunoschk, tiž jomu pšchiroda dawa, ? tym śiłi. Nawopak, schtož tu nawikuje, na druhej stronje šwójzy šabo šapkaczi. „Dźera je mjetšcha, dyžli šapkała!" Schto pak ma to wschitko ? pšedy mjenowanymi tónzowarjemi cźinicź? Pšches tute krocźele wojnjenemy naschej domjazej ptačźinje lehnidło a wuchow; ptačźi pak šu naschi najšłutkownischi niczerjo tónzowarjow. Kóžde šwérjo ma wot pšchirody hižom teź šwojeho njepšecźela, tiž šadźewa, so by druźina njetubu pšchewahu bozpěła. Tutu woprawdźitosćej pak dyrbi człowjek wuźicź, so njeby w boju pšcheczwo tónzowarjam podležał.

Woprawdźe je pšchemało šnate, kajke njeśmérne cźrjódy tutych schkódnikow naische ptačźi šnicźa. Na nětkotrych bjesporaczných pschikładach chcemy to špytaczi tola trochu dopóšnacź.

Tak jič šykorka, tiž 12 gramow waži, wob dźeń runje telko pšchetrabaczow. Po liczbje je to něhdže 2000 mjetelowych jejkow. Dokelž pak šu šykorki w šymje cźašo wot tuteje zyroby wotwitšne, móžemy šebi pšchedstajeć, kak špomožnje tajka cźrjódka štutkuje. Lěpje šnadź to hišchcze dorosumimy, hdyž wopomnimy, so 1000 mnischkowych hušazów dorosćeny schmrjok dospolnje wožeru, tak so dyrbi hyšć puschcźeny. To pak je, hdyž schtomy hišchcze dorosćene njejšu, nimomérny wulka schkoda. Tutej schkodźe pschinunana, ma jena šykorka hódnosć wjazorych schtomow. — Młoda łazstejčka šejchlapa wob dźeń pšches 1000 muchow, borkawow a cźelcźkow. — Šwizk abo schwicźk (Hausrotschwanz) pizuje šwoje mkodźata wot ranja 4 hodźin hacź do wječora 9 hodź. W tutym cźašu pschinješe jim w pšcherěłku 1200 pschetrabaczow, šu tu 2—3 zmtr. dołhe hušazy pódła. Wulkcźimy, so šwicźkej šwójba ? 4 dźecźimi wot meje hacź do septembra wjac hacź 100 000 konzowarjow wschěch druźin šnicźi! W rośtlinarńach, hdźež šu ptačźi šahnešpóźiłi, šu šcźehowaze wobkedźbowali: domški šchercźk (Zaungrasmücke) napika ša 3 mjeńšchiny 350 šchumizow (Blattlaus). Błótnicźka (Sumpfmeise) šnicźi ša nětkotre hodźiny tyšaz šchumizow ? 3 rózowych kerkow. 2 dołhej wopuchzy (Schwanzmeise) wupizowaschtej na šwojich młodych wob dźeń na 2000 šchódnych hušazow. — Tak špodźiwnje, kaž tute liczby klincza šu woprawdźe wérne a jmjetcheho dźela wot hołiwjerskeho špitšowacźela Hegendorf ? wožebitym nastrojom, tak mjenowanym terraaraphom, šwésćene.

Tak šnajmjeńšcha trochu dowidźimy, kak pomozniwe nam naische ptačźi šu. Kóždy hojodać a šahrodnik měł za šwoju winowatosć, rosčerjenje naschich ptačźkow pośtrědkowacź a tak šwoje wobšwjdšiwo pšched njelubobymi tónzowarjemi šchšitacź!

H.

Wusudźenja

Krajny šud w Budyšinje.

Dnja 21. septembra wječor běšche rěsnik Ota Erich Hirsch ? Pilnicy na Drježdźanško-Budyškej štatnej dróhy krótko pšched Nowym Schumbornom ? Drježdźan ? šchijedźo do wosa šajeł, tiž běšche pośledních ? tjoch hrowadźe powešenjenych wosow. Pohonc běšche Herman Suschka ze Žiłowa. Nad hrjadnim wosom běšche šo njedołahaza šwója šwójcźila. Hirsch a šluźowna Kralic ? Mulkeho Wosyka, kotruž běsche ? pšcheczelnošcźe na šwoje koło šobuwał, padmyschtaj. Hirschej šo jatko rostorhny, Kralic pak šo na boku krani. Biskopczanški hamtšti šud běšche Suschy 60 hriwnow pjenjeżneho khłoštanja abo 20 dnjow jaštwa napokłoži. Hirscha pak ? 20 hriwnami pjenjeżneho khłoštanja abo 5 dnjom jaštwa šaštudži. Wobaj šo pšcheczwo wuźadej powołachtaj. Tola jeju powołanje šo šacźiknu.

Cyrkwina liturgiska nutrnosć w Michałskej cyrkwi w Budyšinje

pšichodnu njedźelu, 13. hodownika, pop. ¼4—5 hodź.

Hišchcze raz chcemy wschěch Sserbow w Budyšchinje a zyłeje Michałskeje wošadu na prěnju zyle wožebitu šerbsku špěwnu a hudźbnu šwjatocźnoršć kedźbliwych cźinicź. Ssmy hižo rosprawy podali wo tajšich wubjernje rjanych nutrnych posticźenjach špěwneje kupti „Lumira" w Božimaj domaj w Bukezach a w Hodźiju. Hacź datał šłyschachmy w šerbšticźh Božich domach šwjetšcheho dźela němizy a šerbšćy měšchane špěwy. Teš za to chcemy wschěm šarjadowarjam dźakowni być, dokelž bě naša hudźbna literatura w zyrkwinym naštupanju tola hišchcze trochu khuda.

W pośledních lětach je šo ?njes direktaŕ Bj. Krawz próšował, khutne a nutrne šerbšte pěsnje a baśnje do hudźby šeštajecź. A nětk móže šo rjec, so je naša špěwna literatura wo wjele woprawdźe rjanych parlow wobhaceźena.

Chcemy tu jenoź nětkotre naspomnicź: „Advent" (Tenor-šolo); dale měšchane khory „Hody", „Pšichi žkobje", „Gethšemane", „Golgatha" atd. Jedyn špěw pšchejo rjeńšchi a dalšche hišchcze rjeńšche. To duch a dušchu pošěhuje! Niz jenoź khory šo špěwaja, teź wšchelake šola ša tenor a šopran a dwojopěwy. Hdyž ześawne mjenja, kaž knješa wucźerja P. Jeńič, knjeźnje Dora Frajschlageź a Elšy Krawzej šłyschimy, dha je dobre poradźenje šwésćene, a to wšcho we wumělčišich rukach naischeho ześawneho mišchtra Bj. Krawza!

Jako ważne ma šo tu hišchcze pschišpomnicź, so šu teksty wschěch špěwow šobu programej pschidate, tak so może pschipołožkuchaŕ kóžde złowjeźo šcźehowacź. To je njěchto jara khmane, a to wšcho jenoź ša 50 pjenjezkow! Sa dźěkonjemějerjow šniženje ptačźiny.

Lubi Ssorbja w Budyšchinje a w zyłej naischej wokolinje, Wy widźicźe, kajku prózu je mišchtr Bj. Krawz nałožował, so by teź Wam nješchto wožebite posticźił. Na Wami nětko šaleźi, hacź šo tutych wułkich woporow hódni wopokazaće a pšchichodnu njedźelu popołdnju ¼4 hacź 5 hodź. w nimomérny bohatej liczbje tutu nutrnoscź w Michałskej zyrkwi wopytacźe a ? tym podpjeracźe. Rosčerćcźe tutu powješcź mjes wšchěmi Waschimi šnatymi! — Sapoczatk budźe ? dyrtom. G. W.

Hdyž běše kurjenje rjekowstwo

Kurjenje je dźenźa hišchcze rjekowški šłutk — ša 14-šetneho hólza, kiž prěni króć wopta prěnju zygaru ako zygaretu. Pšched nješchto šemi létami pak bě to wjele hórše, pschetoż tehdy dźešcze pschi tym wo hłowu.

Hdyž bě Kolumbus wutšłačił nowy kraj, półła hnydom ? šwojeho šwérneho pschewodźerja Miguela de Torre hłuboko do kraja, so by jón pšchepytował. Miguel šo wróći a powědaše Kolumbej, so bě tam nadeschoł muzow ? cźerwjenej kožu, tiž šedźachu wokoło wohnja a šo šabawjachu ? tym, so na wobeh hładźechu wuśniščene łopjena rěšaneje rośtliny a hdyž łopjena šapoczachu do kurić, cźerwjenoločźiny šrěbachu kur ? dołhimi łubjatkami do noša, ? cźohož mějachu po šdaczu wulke špodobanje, pschetoż běchu wjeśeli, haj šamo nekak wopojeni. Tole šo Miguelej ani Kolumbej pschejara njeubješche. Tola pak šej wobitarajschaj žywijo toho dźiwneho šela a pschiwjeśeschtaj jo do Schpanišeje. Tam še šymjenja wuplahowa knjes Mikot, tiž bě tehdy franzoziši pósłanc w Lišabonje, nekajke jelo, łopjena šuschesche, mlěješche a pródchł schcźipkowaschche. To šelo běšche tobak a knješ Mikot bě wunamakał schcźipkowanje tobakoweho pródchła. Bě ša tym pschichčhał, so je schcźipkowanka dobra pschiwarna rěź, a lodda pósła l. 1570 franzowskej kralowi tajši tobakowy pródchł ? nadrobnym pschipišpisom, kak ma šo wužiwacź. Měješche ša to, so tole jej pomóže pšche bolenje hłowy, ? kotrymž kralowna pospodi cźerpješche. A woprawdźe, schcźipkowanje pomhaschche a kralownu wuśwobodźi wot bolenja hłowy a tak naras šapocźeschche schcźipkowacź zyły kralowški dwór. Wobešče šo schcźipkowanje łubješche madanje Pompadour. Wona wunamaka wožebitu tinktura, kotraž šo warjesche ? tobakoweho pródchła. A tuta tinktura šo njenałožowaschche pschecźiwno šchcźánam, kaž my to dźenźa cźinimy, ale dyrbjesche pjeza šlutkowacź na wocźerćiwjenje špomjatka. A tuta tinktura dosta to rjane mjeno: „Eśšence du tabac Pompadour pour corriger le memoire".

Schcźipkowanje šo kaž malina rosčerjeschе po zyłej towaršchnoschi a dóndże šamo tak daloko, so duchowni we zyrkwjach ani njemyleni predowacź njemóžachu, pschetoż schcźipkowazy kemscherjo tak wóńše poslachu, so njebě łžyschcź šamjenje złowjeka. Potom šo ludźo w Romje pola bamża wobcźežowachu a tón šakaša ludźom woblubowany tobak a schcźipkowanje. Wébche to bamž Urban VII., tiž wuda tajši kruty šakaš. Bamž Benedikt XIII. pak tutón šakaš šaša šdźehnu, dokelž šam pjeza rady schcźipkowaschche.

W l. 1586 pschijźe ? Ameriki knjes Walter Raleigh, tón bě wot cźerwjenokóžnikow nawuknył kurić a potom ? tym nałožłom do Jendźelšeje puczowaschche. Měješche hobrźi wuspech. Wšchudźe, hdźežkuli pschijźe, nawucźi ludźi kurić, a ja krótki cźaš jo telko kurješe, so bě to — wešo po tehdyšich nahladach — njesniežnonne. Kurjeschе jo w dźiwadach, hdźež knježa šemjenjo pschinješchachu a šwojim kuśenjam podawachu dymki, kurjeschе jo w šchulach, pschetoż teź dźećom bo hižo tymli podawachu, so łuchu dóstawake cźerstwy špomjatk a jo njebychu šaczule hłódź. A ńtónczinje jo teź w zyrkwi kurjeschе pschi predowanju. Połizija, wyschnoscźe, zyrkej, towaršwa, zyły rjad organizacźijow horliwje a ? krutoscźu wojowachu pschecźiwo kurjenju, haj, šamo je šmjerću połtkotłachu kurjakow. Tak bu kurjenje tak rjez rjekowstwo. W Šan Jago šamurjowachu žiwych pjecź wobchich mnichow, dokelž běchu w zyrkwi kurili. W Ruśkej łožemu kurjatej škótła nóž wotrěźnychu a potom jeho do Sibirišeje pósłachu. Wožebje žurowi běchu w tym naštupanju Turkojo. Kóždy wojak, kotrehož lepichu pschi kurjenju, bu roščhwórkowany. Ale nicźo njepomhaschche. Tobak a kurjenje šo dobycześiju rosčerjeschе po zyłym šwésće. Stónczinje pocźa teź wědomoscź šo šabrzacź ? tobakom, pocźa do njeho typacź a dopokazowaschche a pschezy hišchcze dopokazuje, kak łchłodne je kurjenje. Ale schtó dha ma do toho wórcź, hdyž wědźimy, so wucźeni a łekarjo šami tak rady kurja? A pokazuje šo teź na to, so powuźcźe ? kurjenja njeje jenoź wušłutk nikotina, tak kaž powuźcźe ? picźa kśeja njewušłutkuje jenoź kśein, tiž je w kśejowych šmach runje tak, kaž powuźcźe ? picźa cźaja njeje ani wušłutk ćeina, tiž šo namaka w cźajowym liśću, a tiž šo žeblo wušłutkuja tobakowe wopojenje.

Kěžor Sahary

Jaques Lebaudy a jeho njewschědny wožud.

Hižo něhdže 25 lět cźitamy w rjadach šwětoweho nowinaŕstwa pschezo šašo wo tak njenowanym podawku „kěžora Sahary". Najwjetšchi dźěł cźitaŕstwa wobhladuje tute dyrdomdejšte štawiny jako nětkajši žort a nima k nim žaneje praweje dowěry. Jenoź najmjenje jich we, so běšche ryck tuteje štawiny, Jaques Lebaudy, woprawdźe wo ważnych potajnoscźach wobhonjeny a so nještudyje jenoź na šantaŕtištich žiwjenjoběh wróćo, ale so mózeše teź widźomne płody tutych dyrdomdejštwow we podobje zyłeho rjadu tyšaz w Paryżu a šamoženja we hódnoscźi 100 milijonow frankow šawoštajicź.

Sapoczatk štawiśnow brajeschе psched 25 létami. Zich jenotliwe wotkrjśi podawachu šo we wobežnych lokalach w Paryżu, Nizza, Trouville atd. Schampanjske wino běžeschе ? hromadami, wjeśele towaršwo, w kotrymž nětkoli elegantnje idraicźeni knježa Parizjańskeho lohkeho šwěta knjeźachu, šabawjeschе šo hacź do šaźnich rańšchich hodźin. Worcźišnu šapłacźi powschittkownje wěźny muźikł, kotremuž po šdaczu wo nětkotre tyšaźkrantowške bankowki wjac a mjenje cźinicź njebě. Lebaudy pomaśawschi do šaka šwojeho hjesporoczneho šmokinga šapłacźi bjes mikrjenja šliczbowanje, kotreż jemu wjednik hotela hłuboko šo potkoniwschi pschepoda.

Šawaschе pak šo huścźišchu, so na pscheczelneho a wulkomyślneho hoścźicźela wožrjedź najwjeśelšcheje hoščiny nadobo cźežke myśle pschińdźechu a wón šapocźa žonicź a myślicź. Bjes toho šo by ńtowa rjekł, pschešta wón druhdy zyle njenadźijay bjesbadowacź a wopuschcźi cźišche hoścźenz. Tak bywaschе zyły cźaš, a mnohi pschecźeljo knješa Lebaudy pschiwucźichu šo po něcźim jeho waschnjam. Jónu wjecźor, hdyž běchu hižo zyły rjad wubranych jédźow šjedli a zyły rjetomaš wupróšbnjenych winownych bleschow pod blido puczowaschche, pschimaschke šo Lebaudy ńtowa a rjekny šrudnje: „Moji lubi pschecźeźlio, dyrbju waš bohužel wopuschcźicź. Mój lud mje woła. Du k šwojim cźornym poddanam."

Tute ńtowa wobhladowachu pschitomni jako žort, haj jako dopokas ša to, so bě mnoho alkohola cźuczźiwemu a nervoznemu cźłowjekej, kajtiž Lebaudy běšche, rozumcźt nimale dospolnje šamucźicź. Jako šo w pschichodnych dnjach mukopa, so bě šo Lebaudy ? Paryża bjes šlěda šhubił, šcźahowachu wschitcy jeho pschecźeźlio ? ramjenjomaj.

Minychu šo měšazy a lěta. Wo Lebaudy njebě nicźo šhonicź. Ale šdobom powědachu šo špodźiwne wěźti. Rekaschе, so knježi něhdže w šrjedźnej Afrizy mjes cźornymi domorodźinymi „běły kěžor", kotryž je ? šwojej tołowrunja běłej mandźelšej w hajfołjej pyšche žiwy a kotreho wobhladuja domoródni jako šwošnohnjenje bójšeje mozy tu na šemi. Cźi jeni wědźachu „kěžora Sahary" w Berberšej, druźy šašo měnjachu, so knježi wón nad ludom Tuaregow. S khwilemi běchu we wulkich europšticźh nowinach špodźiwne powješcźe cźitacź wo wotmyślenym puczowanju kěžora Sahary do hłownych měštow Europy abo wo wotpohładze jendźelšeho knjeźerstwa, kěžora Sahary pschipośnacź a mnohy wobhłodnizy w Rue de la Paix w Paryżu a w Regent Street w Londonje wóńschachu jo ? myślu, kak móhli šebi klincźazy titul dwórišeho podawacźela Jeho maještoše kěžora Sahary dobycź, trjechiwschi ? tym wutrohy hiženeje konkurencźu.

Nadobo pak wonemichu powěšće, kotreż wědźachu powědacź wo błyšchcźu a traśnoscźach afrikanšeho mózmarja. Pschitthadźachu druhe nowinki, tón króć wo njepschesjednoscźach a roskorje pschi dworje kěžora Sahary a wo cźekanju ležorki, kotraż je šo wšelje kěžorstwje hódnoscźe widała. Potom bu cźicho wo kěžorstwje Sahary.

Nětkore léta poždźicho dóndże ? Newyorka nahlad šdundźaja powěšcź: „W jenej ?stwi hotela w 5. Avenue namakachu wčera Jaques Lebaudy, wotrewcho. Ssudniščołekaŕšče pschepytowanje šwésći ?amomordaŕstwo."

Stawiśna „kěžora Sahary" bě ? tym šwój konc namakała, njehyli šenšacźionelne šudnišče jednanje šłedźnoscźi šwěta na podawk Lebaudy wošpjet łožiło. We worschtach Parižkeho poštwěta jara derje šnate młoda knjeni, Margueritta Debieres, šabaschče šebi psched Paschtišim zitalnym šudom prawo, so je woprawnu herbowu a wobžedźeršwowu a šowaštojeśiwa šemrěłcho kěžora. Wona wudawaschche we šwojim wobtóržbnym piśmje, so dorje je ? Lebaudyom tajnje, ale dojpokuje po šakonju była ženjena.

W prěnej injanzy štórżbnizu wotpokašachu. „Kěžorowa wudowa" je powołanje šapołožiła a nadźija šo, so jej miljony knjeżerja Sahary štóncźnje tola pschipadnu.

wz.

Hdy by jenoż nikotin dożahał, by tubalowa režija měła jara lohki nadatk. Móhła kupowaś nikotin, napuščejcej jón do bukowego, dubowego a drugego liśća a takle wudźěłaś tobak doma ł domjazujch žurowinow. *Schpat tśi jenoż w tym, so tajke nikotinowane liśće domjazego pohoda ł najchich kražnych lěsow a hajow wšěcje nichtó kurit njebył.* Wósnjuju kurjazy spominaju na kražne cźasy, hdyż našche domjinške lěży nam dodawachu „tobaka". Je-li kurjenje schłódne?

Našch Sandrij Sejfeŕ je wukhwalił kurjenje trubki tobaka. A 66 létny stawiśnaŕ Strećfuß wo tym praji: „Tobak je wopraudźe jěd, kiž pomałku tłónuje. Mój pradźěd bě strowy kaž rěpa, ale jara horliwy kurjak a wumrě hižo w 87. lěcze swojeho žiwjenja. Bě drje dospił wyšoku starobu, ale wumrě wšěcje jenoż tohodla, dokelž bě wjele kurił. Ja we swojim 66. lěcze cźuju hižo něšto, kak tobat mje pomałku wokhromuje a kak mje wšěcje dowjedźe do rowa."

Kak Ruska přewjedźenje pjećlětneho plana spěchuje.

Takle so fabrika wusměšuje, kotraž swój dźěł njenadźěła. Sowjetske wyšnosće wuživaja wšitke srědki nowočasneje propagandy, zo bychu swój pjećlětny plan přewjedle. Za dobre dźěło so wosebite myta spožčuja. Fabriki pak, kiž mjenje nadźěłaja, hač je w planje wotmyslene, dóstanu přilepjeny wulki plakat z „rjadom wjelbłuda".

Swójbne powěsće

Semrěła: Emilija Zenkerowa rodź. Simmchenez we Wjasońy, 68 lět. Khowanje budźe jutśe schtwórk pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu. —

Budyske měšćanske dźiwadło

Hokuspokus,
Hra w troch jednanjach
wot Kurta Goetza.

„Hokuspokus", što pytamy za tutym napismom? Jara mało. Ale hdyž smy hru widźeli, smy překłapjeni, dokelž je jadro hry woprawdźe dobre, jewi khutnosć a wjesełosć w dobrej měrje. Spokoji kóždeho.

Wobsah je sćěhowacy: Dźiwna stawizna elegantneje a překwapnje rjaneje knjenje puta měsacy dołho zjawnosć a nowinarstwo. Steji pod wobskórźbu, zo je swojeho mandźelskeho, (hač dotal mało znateho molerja, kotrehož wobrazy pak buchu přez nóc sławnostnje znate), moriła. Najlěpši zakitaŕ steji napřećo prěnjemu statnemu rěčnikej kraja. Wobaj wojujetaj zadwělnje wo tutu žonu. Z najwjetšej napjatosću sćěhuja přisahani a publikum jednanjam suda. Kóždy chce wěrić do njewinowatosće krasneje knjenje a dwanaće mužoju chcedźa być z mordarjom jeje mandźelskeho. Proces njeje sensacija, ale přistojne wojowanje přećiwo so kopjacym wobskórźbam mordarstwa, počeźowaceho mjenowanu knjeni. Štó je mordaŕ? Sudniske jednanje tuto prašenje njerozrisa, ale — hra sama. A to wam lubym čitaŕjam přeradźić nocheu hižo tohodla, zo byšće so też wy wokřewili při wopytanju tuteje hry w našim měšćanskim dźiwadle. „Hokuspokus" da wam dospołnu wotmołwu...

Dr. Adolf Rott je hru přikładomnje do sceny stajił z pomocu jewišćowych wobrazow Waltarja Ulbricha. Móžemy cyłkownje prajić, zo wšitke hrajeŕki a hrajeŕo swoje naljepše podadźa a runje to je to kóždeho překwapjace a zwjeselace. Njejewi so tu raz pytanja, ale hotowy, dospołnje začuty fakt. Hłowni a naljepši hrajeŕo běchu: knjeżna O. Meckel jako Agda Kjerulf (hłowna wosoba hry), a pokladnica dźiwadła", knjez Hans Verder jako „dźiwadźelnik" a „Peer Bille", Waltaŕ Kiebenschuh jako „dźiwadłowy direktor" a „president sudnistwa", Pawoł Skotzky jako „justicny rada" a „zakitowaŕ". Georg Pierre, knjeżna Hübschmann, Horst Klausnitzer też w swojich mjeńšich rolach so pěknje wuzběhnychu. Wosebje spodźiwanja hódna bě skutkownosć knjeza dra. Rotta jako „basnik" a „statny rěčnik".

Hrimotace smjeće wuwabi lokalny žort na kónci hry, kiž spyta wuhładkować krutu kritiku nowinarstwa nad kruehom „Lěpši knjez" wot Hasenclevera.

„Hokuspokus" je kóždeho spokojił, zwjeselił a — wobradźi wokřewne hodźinki kóždemu, kiž sebi jón w bliźšich předstajenjach wobhlada. Žort wokřewja — a podawa so w dobrej formje. -f.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 9. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendźelski punt	13,66	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,77	100 franc. frankow	16,48

Nowy wjes wopomnjanych nuzowych wukasow je knježerstwo wčera wozjewiło. Wón pschinješe wschelake postajenja, što měrjase na snižene placźiznow sćěwjenskele potrjebnych, podružniskeho pjenjesa a danje. Daś ma so snižck wo 25 procentow abo schtwórcźinu dotalnje danje, potajtim je 8 proz. na 6 procentow. Knježerstwo dże snižcźi placźiny wuhla a żelesa. Podružniski dawk ma so wottwarić wo 10 proz. Jeho wottwarjenju ma ježchowacź snižene podružniskeho pjenjesa. Wobrotny dawk drje so na 2 proz. powyschi, toła niz na žito a khleb. Mózdy statnych sastojnikow a pschisłužbnych so wo 9 proz. pschikrótscha. Tarifne mózdy snižja so na podłoźk 10. januara 1927. Statny kanzleŕ dr. Brüuning wčera wjeczor we wołhódźinskim pschehnoschtu sameŕ wukasa a wolu knježerstwa rozłožił. Jeho rěcź bě jadriwa, łožy słowo wo rjeschk. S jeho słowow wuthadźesche pschehwědčenje swojeje samołwukrosće bebi wědomneho wjednika stata. Wschěch swojich krajanow napominaše rosum wužiwacź a so niz daćź sabłepicź ł wudawanjom bonjerow. S dorafom wuswědči, jo po wuskajne sestajane knježerstwo jenički *ma prawo ł wukrajom jednacź a njedowoli*, to bychu njewonošane wołosby so do toho tykałe. Knježerstwo je hotowe, swój pucź, jemu diktowany, se starosću wo lěpsche stata a jeho ludu kročźicź a njeda so zatrašicź, najwótrischo naprawy nałožowacź. Knježerstwo je rozsudźene autoritetu knježerstwa, je-li trjeba ł tym jokhowacź, so nahły ćud poli[illegible] knježerstwo sakaża fa zyłu němsku republiku pschinjeżowanjam politiskich stronow noschenje uniformow abo njekaschego wothamanjenja. Wołosbinsku cźešcź statnych sastojnikow abo w sjawnym žiwjenju stejazych wołosbow dże knježerstwo ł tym schkitacź, so statny rěčnik zakroći a schkodźerja nahłemu ćudej pschepoda. So by *dowěrniki cźaju a luby hody był cźaś měra a pokoja*, sakaże knježerstwo wschě politiske schromadźizny a demonstrazije hač do 3. wulkeho rožka 1932. Schkowa statneho kanzlera schrowachu kaž žwérke mjeńe a ł nich łapachu wohnite błyski. Kóždy, kiž jeho słowa słyschesche, hłuboko sacźuwaschе, so rěcźi k žiwjenju ludej a žiwéj muž *a wjednik stata ł nutrinow žiwjeju pschepowědźenja*, so su pschischłe rošsudne wokomiti, hdyž so jedna wo bacźe stata. To běchu historiske wokomiki. Radu chcemy wěricź statnemu kanclerjej, so jemu njeudźe rěcźecź próstane słowa ale so je pschischłoł cźaś ćukłowa a jeji trjeba najwótrischich naprawow. Jeho rěcź bě drje složena na wukraj, dokelž we žiwéjowej politiiy stejimy psched rošsudnymi jednanjemi. Sastupuju němskeje republiki samóża do tutych jednanjow jenoż tehdom ł wuspěchom łapschinnyć, hdyž knježerstwo a jenu podstajene hamty se żelesnej pjaścu wschě njesamołwite dyrdombejstwo w stacźe podłóźa. a wułstawje we wschěch jeje paragrafach k placźiwoścći *dopomha*.

Na **produktowych witkach** bě wčera wočakowanje, schto nuzowy wukas pschinjese. Tohodła wobrot šnuduny wosta. Jeczmjeń bě pornjo pónđóźeli wo 10 pj. tuńschi, wowoł powuschcźi wo 5 pj. Dowoś žita njebě wulki, toła młyny a wikowarjo wjele njekupowachu.

Zentnaŕ placźesche wčera w Barlinje:
schtwórtk 10. hodownika 1931:

pschenicźny 10,85—10,95 hr. (11,15—11,30 hr.), rožći 9,70—9,85 hr. (9,95—10,05 hr.), jeczmjenia nalěnego 7,70—8,25 hr. (8,70—8,90 hr.), nasymkeho jeczmjenja 7,45—7,65 hr. (7,75—7,95 hr.), wowsa 6,70 hač 7,10 hr. (7,15—7,40 hr.),

w termijnowym witowanju:

pschenicy:
za dezember: 11,45 hr. (11,85—11,82½ hr.),
za měrc: 11,95 hr. (12,35 hr.),

rožći:
za dezember: 10,10 hr. (10,30—10,32½ hr.),
za měrc: 10,55 hr. (10,72½ hr.),

wowsa:
za dezember: 7,67½ hr. (8,10 hr.),
za měrc: 8 hr. (8,57½ hr.).

Sćehnjaze witi wčera w Barlinje
(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Pschihnali běchu 242 běhakow, 281 prošatow. Te płacźachu:

běhaki: wulke 18—30 hr. (20—34 hr.), małe 15 hač 18 hr. (13—20 hr.),

prošata: wulke 13—15 hr. (11—13 hr.), srjedźne 10—13 hr. (8—11 hr.), małe 8—10 hr. (6—8 hr.).

Witi běchu měrne, placźiny za prošata pósłowachu.

Sćehnjenje powěsće.

Pschebadźowanja:

Khěža, hłuschaza pschekupnej Richardej Fryci Kurtej Gramschej we Wulkej Dubrawje. Hódna je 4172 hriwnow, wopatrna pokładna 9330 hr. Pschihodowanje budźe schtwórtk 28. 1. 1931 dop. w 10 hodź. w Pschihonje na hudnistwje.

Sćehnjenje dyrbjenske pschebadźowanje Knotez Statok we Wjeselu na schtwórtk 10. 12. 31 postajene pschihnyło.

Sćehnjenje na pschebadźowanje:

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinistke félkowe dop. w 10 hodź.: wschelake meble, schtelerowe, waha, muź. koło, pihaju stroj, tschijoza maschina, wobrazy, cźešcźik, prochtšebak, gramofon, drajsa, motorske koło ł pobocźnym wosom, kokowe maśi žonj. koło, kokowe wobrucźe, schwajka schija a maschina.

w Łubiju na hudnistwje dop. w 10 hodź.: motor, wšelake maschiny, vertiko, prochtšebak, khamor ł pisa ymbliskom.

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych witkach.

8. decembra 1931 — 12 cźiny po centn. a zł. hriwna
Skóne druź ny a woznamjenjenje.

Woły: 352.

Połnomjasne, wukormjene, najwětšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	36—[illegible]
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	33—3[illegible]
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	28—3[illegible]
Mjenje picowane wšěch starobow	25—2[illegible]

Bykt: 192.

Połnomjasne, narosćene, najwětšeje rěznoje hódnosće	28—[illegible]
Połnomjasne, młódše	25—[illegible]
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	23—2[illegible]
Špatne	13—2[illegible]

Jałojcy a kruwy: 866.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwětšeje rěznoje hódnosće	24—2[illegible]
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwětšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	13—2[illegible]
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	14—1[illegible]
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10—1[illegible]
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2335.

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	45—5[illegible]
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.)	28—4[illegible]
Špatne (4.)	18—2[illegible]

Wowcy: 4411.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	34—3[illegible]
Starše wukormjene (2.)	30—3[illegible]
Mjenje wukormjene (Mărzsohaše) (3.	22—2[illegible]

Swinje: 15 271.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižencow, ha do 1½ lět stare	43
Wukormjene	39—4[illegible]
Mjasne	35—3[illegible]
Špatne	32—3[illegible]
Raney a kundrosy	37—3[illegible]

Płaćizny na Barlinskich produktowych witkach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, wowk 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje	8. 12.	7. 12.		8. 12.	7. 12.
Pšeńca	217-219	217-219	buny	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	194-297	194-197	woka	17,0-20,0	17, -20,0
ječmjeń, nat.	—	—	módre łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
ječmjeń	143-153	151-155	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowa	134-142	135-142	keradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosnik	—	—
pšeńć. muka	27,5-31,7	7,5-31,7	łany wósnik	12,4 12,6	12,7-12,9
rżana muka	26,7-28,7	6,8-28,7	ocej. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,2	9,90 10,2	b'rnj. kruški	12,2-12,5	12,2-12,5
rżane „	10,2-1 ,7	10,2-10,7	syno, 50 kg	1,70-2,00	1,70-2,00
rapa	—	—	letna sloma	0,65-0,8	1,50-1,70
hróch Viktor.	28,0-30,0	23,0 30,0	pšeńć. „	0,50-,60	1,50-0,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	7,0-19 0	7,0-19,0	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smole[illegible] w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje

Hobrske składownje w Hamburgskim přistawje.

W krótkowječornym dźělu Hamburgskeho přistawa su hobrsku kólnju ze żelezoweho betona natwarili. Kólnja je 331 metrow dołha a nehdźe 50 metrow šěroka. Něšto noweho je konstrukcija třěchi. Jo dźerži jenož snadna ličba stołpow.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćerња, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na tak žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeњe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lekarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeњa dyrbi so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwozwěsć. Prawa a winowatosće abonentow wotnoseњa nadobnje wumjenjenja tutaje tykali, wě Serbske Nowiny tuchu a tuchu wozjewić.

Cisło (Nr.) 287 — Budyšin — Štwórtk, 10. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Dr. Brüning přez škričkowańju rěčał

Němšti kanzler dr. Brüning je wutoru wječor přeches schkrićkowańju rěć měł, w kotrejž je mjeł druhim prajił:

Na přechodwječorje wojenjenja wotzudneho nusowego wukaza, kotryž je runje knjes němšti president podpisał, mam sa žwoju winowatosć, němšćenku ludej we wulkich czarach

samery a rosćuđzenja němšćeho knježerstwa

rostoćej. Naprawy, kotrejž maju so stać, su dla położenja žwětoweho hospodarstwa a žwětowych kapitalowych pikow nutne. Wone su nutne dla njesnjesnych czežow, kotrej su so němšćenu ludej w sańdźenym lětdźesatku napołožile. Tola wone su na druhej stronje też je smytkow wuschle, kotrež smy sami w sańdźenych lětach činili. Dešo wote dnja so žwětowe hospodarstwo dale rostchasnje. Hospodarske wójna njeskměrnych rosnikow je so rospukała a hrozy, dobro wschěch ludow podrykć. Jeli so dyrbja to tele strachi zaroweźeć, potom

njeskměđja rosćuđzenja žwětowych knježerstwow sady spóznaćow wostaćej.

Se sakhowanjom formalnych prawnych nahladow njemóže so žwět porjedźeć. Wobschěrne rosrisowanja dyrbja so namakać, kotrychž skutkowanje njeje i pschescheńnjenymi konstrukcijemi a myślemi wobcežene, hdy by so sašo pschi podšélnych rosrisowanjach tuchu wostało, kotrež pschi powschitkownym położenju nimo du, by so bórzy pokazało, so žu niz jenož sa němšćenymi wobdźélnikow njedočahaje, ale też sa žiwěł schódne. Namołwjam hischcze ras wschě wobdźélene knježerstwa, so dychu so husto se wschěch stron pschitowědźene sańady rozumneho a soldarišeho hromadźeskutkowanja stónčnje w poslednjej hodźinje do skutka stajile.

Blišche njedźele směja rosćuđzujcy wosnam.

Dźenża je žwětowe hospodarstwo wuže se žobu swjasane dyžli hdy prjedy. Kóžde satschahenje w jenym kraju na druhe kraje dale skutkuje. Kóžde knježerstwo so prózuje, so by se pschezo so pscheměnjazymi napravami hospodarstwo najprjedy samžnoho kraja wutkowało. Hdyž je kóždy kraj na to stoženy, so by so wobmjerjował, ſ měnowej a złotowej politiku sam za sebje so staraćej, strach nastanje, so so hospodarstwo wschěch krajow sniježi. Wschо to na to pokasuje, so je internazionalne dorosumjenje nutne. Němska, kotraž je cźežku inflazију pschetrała, dyrbi w prěnim njedźe sebi swoju měnu sakhowaćej. Hdyž je mózno było, skutkowanju krišy jendźelskeho punta wobarać, dyrbja so nětkole naprawy sa němšće hospodarstwo a finanzy sobom cźinićej. **Jenoż tak je mózno, sadźewaćej, so němska realna mózda pada.**

S rosćejazej nusu su daloke ludowe worschty k žonarśim wutworam cźekte.

Sžonarske wutwory njesu pak žadyn politiski program.

Němska móže so, kaž w prjedawschich lětach jenož wukhowaćej, hdyž so wodźenje němšćeje politiki žonarjam njepschepoda, ale so pschi najhorzyschej łubosći k ludej a wótcźinje jenož ströbmu pschemyślenju a jasnemu dopótnaću sredkow postajeć dawa, kotrež su nam po wójnje swoboe. Knježerstwo, kotrež je žebi žwoje samokwitosće sa lud a wótcźinu wědome, njeskmě so dacź wottrosćicź,

hrožazemu rospadanju ludowych mozow je želesnej rasnosću napischeczo stupacź.

Wono njeczerpi zanu druhu mózu, dyžli wustawnu mózu. Němšći president a němšće knježerstwo žamaj nad žredkami statneje mozy roskasujetaj. Wone budża so ſ njenaprošnej krutosću

— jeli trjeba też ſ napołožanjom wulkosćaceho stawa —

pschećziwo wschitkim należeć, kotrejž žebi swérja, w hodźinach najsylnischeho prutkowanja cźuwow so wustawnym mozam spjećeć. Hdyž je **wjednik stronty nazionalnych sozialistow na sakonske puće a sameŕy** žwojich šmutkowno-politiskich wotpohladow pokasał, tomu rosžaše rěcze niz mjenje samokwitnych wjednikow wótro napischećziwo steja, kotrejž k njerosumnemu wojowanju mjes bratrami a ſ jwonkuknopolitiskim blupoścejam namołwjeja.

Hdyž so praji, so — po sakońskim puću k mozy dochodźichi — sakońske sawjery pschełamaju, njeje to žana sakońnosć.

A wona je to hischcze mjenje, hdyž so we wusim towarstwje **wjeczerske plany dźełaju a poruczeja.** Pischećziwo tomu so jako samokwitny statnik najwótrischo wobroczam. Budu so se wschěmi wustawnymi sredkami tajkim pospytam nazionalneje sozialistiske stronty napischećziwo stajeć, kotrejž chodźa němšći lud w njesmjernej materialnej a duschownej nuzy do dweju njepschećelskeju lěhwow rosschcepicź.

Prastary pokon napomina, šmutkownopolitiskej swadźe měnjenjow wróću stupicź, haj žamo so žyle sćubicź dać, hdyž wótczinu w rosćudnych hodźinach politiskeho skutkowanja stejі.

Tohodla je krajej schtódne spočinanje, hdyž, pokasujo na šmutkownopolitiske wschelakosće w dujowych měnjenjach wokerjow, spytaju we wukraju sacźišćej słužbźicź, jako byschtej w Němšći wopraudźe dwojakej frońce bykej, haj, so tam **„knježerstwo jutlischeho dnja"** wobsteji, kotrejž šmě žebi swérić, sa němšći lud rěczeć. Tež pschichodnje budże

politiske wjednistwo Němšceje a sajtuPnistwo sajmow Němšceje we wukraju jenicźzy w rukomaj knjesa němšceho prezidenta a wustawneho knježerstwa leżeć.

So by so šmutkownym měr psched nałyžnymi naprawami a trajchazynni cźinanі ſ kóždeje strony schkitał, je nutne było, postajenje tow noschenjow bróniowy pschiwótšicź. Noschenje uniformow a šnamjeschkow politiskich swjazkow je so jako spósob powjetschaze sło wupokasało. Němšći president a němšće knježerstwo stej so tohodla rosćudźiłoj,

noschenje uniformow a šnamjeschkow politiskich swjazkow powschitkownje a bjes wuwiazca w žyłej Němšći sakasacź.

Knjes němšći president je so dale rosćudźił, k sawěsćenju hodowneho měra wot jutlischeho dnja **hač k 3. januarej pschichodneho léta wschě sjawne politiske šhromadźizny a cźahi sakasacź, so by naših lud sładnosć dostał, so wótrych dujowych swadow dalowarcź.**

Mi je so porokowało, so husto pschedołho mjeńcźu. Winowatosć žwědomiteho dźełanja sda so mi njedźiwajcy wschěho wjetscha być, dyžli rěczom, a wěrju, so so němšći lud na stronu wěsneje khutnosće staji. Njespytam ženje ſ lubjenjemi a wumyślenkami wopraudźitosć naschego położenja pschikrkcź. Khłódne pschemyślenje, krute licźenje ſ politiskimi możnosćemi nieje njedostatk hłubokeho sobustajcźa ſ ludowymi cźerpjenjemi; to je wjele wóle cźežka šamokwitosć, kotrejž na knježerstwach leži a jim sakasuje, žwoje najšmutkownische sacźuce hinck dyžli je sejdnym podrjadowanjom winowatosćej žwojeho sastojnstwa pokasacź.

Wothłós we wukraju

Nowy wukas je we wukraju wulke dźiwanje šhudźił. Sćwót widźi, so Němska wschě mozy napina, so by so ſ cźežow wudobyła, kotrež ju sańdźicźej hroża. Tónle sacźišćej so hischcze posłyšnja ſ Brüningowej schkrićkowańšej rěcźu. Wukraj šhoni, so mataj w Němšći jenož němšći president a němšće knježerstwo rosłakowacź, a so Němska hischcze psched stawnym pschewrotom njeśteji. Tyšazy Mengow, kotšij su Brüningowu rěcź šłyscheli a cźitali, so ſ njej ſ bludow wutworhnu, da kotrychž su so ſ njeswědomitymi rěczemi sowjedli. Hroženja ſ wobwěschenjom, sałšelenjom a sakalanjom njebudźa wjazy ludźi traśichcź. Najwjetschi cźaš je być, so je němšći kanzler lud sucrował a myšu rosehnał, kotraž so nad Němšcej rosschcherjesche.

Najnowischi nusowy wukas je wudźełk wjele měšćaceho pschichodowanja a pilneho dźeła jenotliwzow. Němšće knježerstwo je so na hobrsti nadawk šwérilo. So je cźežko, pschikałane płaczišny pschewjesć, to ſ cźaša žwětoweje wóšmy pomninu. Tola dźenża nimamy wójmi a njedostatk zyroby a twarow kaž tehdy. Dźenża so Němšcej nawopak je wšćech stron pschewjele zyroby a twarow ſ wukraja a tukraja pośtica. Se sniženjom płaczišnow je sdobom sniženje mšdy swjasane. To nětkrehožkuli sjedna, kotryž dyrbi so nětkole ſ nišschej mšdu spokojći. Knježerstwo je so rosćudźiło, nowy nusowy wukas wudaćej, doteli je nim jenicźki žrěd widźi, stajnje pschihbywajcy bjesdźełoscźi wobarać. Nadźija so, so budże němšćej industriji sferje mózno, konkurrenzu druhich krajow na žwětowych wikach wudźerżeć a žebi nowe wothbywanischcza dobyć. Potom by możnosć data była, so by sašo wjazy dźełacerjow dźeło w němšćej industriji namakało.

Jene ſ najwažnischich praschenjow je, kak so němska sozialdemokratija k sniženju mšdy staji. Knježerstwo je mjdu njedźiwajcy jejnych protestow sniźiło. Sdobom wyschak su so też płaczišny sniźile. Prašcha so, hacź je po měnjenju sozialdemokratow sniženje płaczišnow tak wulke, so so ſ nim sniženje mšdy wurunna. Němšći kanzler dr. Brüning je žyrjedu wjecźor wjednikow sozialdemokratiskeje frakšije k žebi pscheproša, so by jim wudospołnjaje sdźełenki k wopschijecu nusowego wukasa cźinił. Pschedsydstwo sozialdemokratiskeje němšćopžemskeje frakšije so dźenża popołdnju k wuradźenju wo nusowym wukasu jeńdże. Žyła frakšija sozialdemokratiskeje strony je sa pónđželu popołdnju swołana.

Hooverowe posołstwo na kongres

W lětnym posołstwje, kotrež je president Hoover amerikanskemu kongresowemu parlamentej we Washingtonje póšłał, president na to pokasuje, so je wulzy wažne, so so Sjednoczene staty je žiwoje strony k tomu pomhale,

so by so němšći lud strachej, jemu w lěcze hrožazemu, wukhował,

so by Němska žwoju wažnu rólu pschewjadła, kotruž sa žwětowy pokrok a strucźenosć hraje. Dale president na konflikt w rańschej Asiji spomina a ſ jara khutnymi słowami žada, so by so dospołna njesrantiwosć chinskeho kraja sakhowała. Sa Sjednoczene staty president najwjetschu słuźiwosć w knježerstwje a wjetsche dawki žada. Powjetschenje dawkow ma hać do 1. julija 1934 trać. Wo hospodarsčej krišy w Sjednoczenych statach Hoover praji, so maju ko **wobcežnjosće poslednich lět** ſ wjetscheho dźela hospodarstwom wobstejnjosćam we wukraju pschipisacź. Tohodla je

hromadźeskutkowanje Sjednoczenych statow ſ wukrajom nutne,

so bychtej so dowěrjenje a hospodarska runowaha w žwěcze wobnowiłej. Hospodarska krisa w Němšći a žredźnej Europje je w juniju powschitkownje wustrójiła. Sjawne bě, so bychu potrjechene kraje bjes sušeje pomocy swěscźeć. Bojosć psched tajkej katastrofu je nasche witi sa ratarske wupłody a nasche wiki hódnostnych papjerow sašmatała. Pódła teho krisa w žredźnej Europje hrožeše, so na druhe kraje rosscherić, ſ cźimž bychu też sa nas nowe strachi nastałe. Nasche zobudźeło, so by so němšći lud hrožazej katastrofje wukhował, a so by by jemu knjenito, wažne nadawki dale dopjelnić, kotrejž jemu w sajmije pokroka a strucźenosće žwěta pschipadaju, bě tohodla niz jenož wažne, ale so też njesmědźiše wotpokasacź.

Dale so posołstwo ze statnymi finanzami sabéra.

Njedostatk so na 2 129 000 000 miljonow dollarow wobliczа.

Hospodarska nusa je so w sańdźenym lěcze w zylym šwěcze słorschiła. W nětkrotych krajach su politiske njewěstosće, dołh sa pschehnate bronjenje a nowe cźeże k revolucijam, k dešitatam a k padnjenju mény, k hrosu na pjenježnych wikach a k samjesowanju konsuma dowjedle. W poslednimaj lětomaj su w 19 krajach, kotrychž wobhdlerstwo wjazy dyžli połowu cźłowjestwa wuczinja, revoluzije a druhe sozialne njemery byle. Dešacź statam je njemóžno było, swój dołh we wukraju saplacźić, schtyrnacźe krajow je dyrbjało swój prjedawschi wobstatk stota spuścźicź, ſ kotrymaj swoje bankowki krychu. Kóždy jenotliwy je tychle myślazych podawkow je na nasch kraj skutkował. Kóždy postupk, ſ kotrymaj dyrbjesche so nasche hospodarstwo wustrowicź, je nas nusował,

hromadźe ſ drubiwni ludami rosumne krocźele k wobnowjenju žwětoweho dowěrjenja a hospodarskeje runowahi cźinicź.

Hromadźeskćelanje nascheho šusłenta šmjatkowych reserwow a naschich bankow ſ zentralnymi bankami nawjedowanych krajow je katastrofam sadźewało, kotrež bychu so pola nas šacźuwale.

Pokasujo na to, so dyrbi so žwojeho šahada sakhowacź, po kotrejž dyrbi kóždy so žam ſ dźełom jeźiwicź,

Hoover statne podpjeranje w poźrednej a njepośrednej formje wotpokasuje

a pschi tym na njeprawdźepne tajkich experimentow w Europje pokasuje.

Ješ tarify kłóžnistwa a automobilowego wobkhada žo sniža.

We swižu ſ hluboko pschimazym sniženjom tarifow nemitskeje želesnizy žo tarify kłóžnistwa na rěkach a płacejšiny automobilneho wobkhada sniža. Nadrobnoscje wo tym žo blišše dny wosjewja. Nowe tarify pjeca hižo 13. dezembra 1931 do mozy stupja.

Dla tukania na spionažu zalaty

Po poruczenju wyschicheho statneho rěčnistwa w Gubinje su wyschscheho dźeżatnika Weiša ſ Čzelchowa a wyschicheho jśdneho Borwerka se Čzelchowa sajeli a jastwu podali. Sajateju winuja, so staj hižo dleschi czaš spionažu na Pólšku dźełałoj. Staj žiwje ſ wožobami pólskeho wobydlerstwa wobkhadałoj, kotrež w nekotrych wšach Bontskeho wokrjeża žydli. Pschi pschepytschenjach su tež jeneho tamnischeho pólskeho ratarja, kotryž je mjes ludom jako „pólski kral" znaty, a pódla teho schesc druhich wožobow sajeli. Wo winoschku pschepytanja žo mjelczi.

Gregora Strażera saſundzili.

Dla pschiſłłodzenja na nemiskostatnu woboru su nazionalneho sozialistiskeho nemiskožejnskeho sapołłanza Gregora Strażera k tłołstanju 600 hriwnow saſundzili. W jenym nowinskim nastawku bě wón wudawał, so su wosakow pschi automobilnym wotdźelenju w Magdeburgu cziwilowali. Wojazy, kotrež běchu žo jako hwězdy skasali, pak prějachu, so su žo cziwilowanja stake.

Dwoje nowiny žo w Barlinje sakjatе.

Barlinski policajski prezident je dźennikaj „Der Angriff" a „Czerwjenu khorhoj" na podłožku nusowneho wukasa dla wobroženja sjawneho bjesstrachа a porjadа hacž do 17. dezembra 1931, potajkim na wósom dnjow, sakasał.

Debatta wo wotbronjenju w francowskim sejmje

W dopołdnistej komorje je žo schiwórtk wo njemerach jednało, ſ kotrymiž je žo w Parizu internazionalny sjezd **ła wotbronjenje w Trocaderu** rozehnał. Jako prěni rěčnik žo wójski ljepy sapołłanz **Thibault** słowa zimasche. Pschipadły w Trovaderu jara wobžarowasche. 27. novembra je žo wopraudzity *attentat na měr* skucził. Radikalny sapołłanz **Herriot** praji, so je žo fanatiskich wustupowo

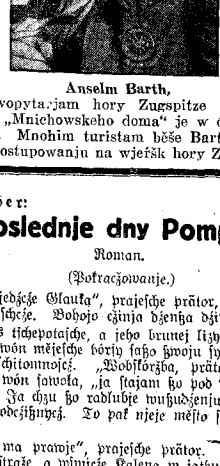

Anselm Barth,
wšitkim wopytarjam hory Zugspitze derje znaty hoscenař „Mnichowskeho doma" je w čěmnosći dele padnył. Mnohim turistam běše Barth z wjednikom při postupowanju na wjeršk hory Zugspitze.

haitbowak, kotrež su wschelazy Franzowsko tamny wječor w Trocaderu pokasowali. Zenje njeje widżał, so je žo ſ Franzowsami tak wobkhadżało, kaž tamny wječor w Trocaderu.

Potom žebi ministerski pschedsyda **Laval** żadasche, so by žo knježerstwu dowěrjenje wupraiło. Praji, so je pschi demonstraziji w Trobaderu policija swoju winowatosć cżinika. Jeho su namolwili, so by žo ſ wosjewjenjom na wukraj wobrocził. We wukraju njejsu žo smełe wopaczne ménjenja sdubjicz. Wón jako president franzowskeho knježerstwa na prawo, na wscho to dopomnicz, schtož je Franzowska hižo ła wotbronjenje cżinika. **Liczba diwisijow je žo je 57 na 26 šnijita. Sskužbny czaš je žo ſ 3 na 2 lecze skrocżił, potom ſ dweju lět na 18 mežazow a skónczinje ſ 18 mežazow na 12 mežazow. Liczba wutwuczenych muzſtwow je žo wo 40 a wo 60 prozentow šnijita.** Franzowska njenamjetuje, so by žo wotbronjasa konferenza wotstorczika.

Skoro 39 milijonow Franzowsow.

Franzowska statistika wyschnoscz je wunoschk poslednjeho ludliczenja wosjewika. Franzowska ma 41 834 923 wobydlerjow, mjes nimi 38 944 000 Franzowsow a 2 890 922 wukrajanow. Liczba wobydlerstwa je žo wot poslednjeho ludliczenja w lecze 1926 wo 1 091 026 pschisportika.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 10. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wječor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +4. — Dżenża rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer wo nozy +2. — Pomrócżene njebjo. — Wyschiny, ſ polonja pschikhadżaze, su w polnozy wino žo hibaze niżiny bóle ł polnozy wutłocżile. Tuž nadżija postupuje, so žo sasa wiwjedri. Też schtwórtk stupa na rjane. S Azurskich kupow bliži žo nowa wyschina. Tola też w polnozy žo niżiny nimohibaja. Wjedrajnje tehodła ménja, so nasche wjedro smeje skerje wišnaty ras. Jutsje pjatk khodża **błónczko 7,54 hodź. a khowa so 3,51 hodź.** Mežack khodża dop. 10,33 hodź. a khowa so wječor 5,30 hodź.

— **75. duchowna wječorna hudźba.** Njedźelu 13. dezembra wječor w 6 hodź. wotmeje žo w Pětrowskej zyrkwi 75. duchowna wječorna hudźba, na kotruž so zyka wošada wutrobnje pschepročujo. Wokalowi a nastrojowi solistojo, komorny khór a khór inquilinow pschedwjedu pod nawjedowanjom domskeho organista Horsta Schneidera adwentske hudźby. Programy po 30 pj., sa njesałkuljerjow a małorentnarjow po 10 pj. su pschi zyrkwinych durjach dostacz. Sdobom pak žo wschitzy sasa wutrobnje prosca, so buchu k spěchowanju naschich zyrkwinych hudźbow do towarstwa k pěstowanju zyrkwineje hudźby sastupili. Schtwórczłeny pschinoschk je na jenoż 1 hriwnu, sa mandżelske na 50 pj. postajeny. Pschipowědżenja pschijimuja žo po wječornych hudźbach w drastowni abo pola stud. rad. Hasse na Jurjowej dróży 2 a Horsta Schneidera na Hrodowskej haży 6. Sdobuzitzny dostanu programy darmo pschi zyrkwinych durjach. Kajke bohatstwo hódnotneje zyrkwineje hudźby wobsedżiny, jenoż tón dorosumi, kiž je wschitke 75 programow słyschał. Njech pak też hischcze wjazy wošadnych hacž dotal je ſwojim sastupom do towarstwa spóznacz dadża, so ma žo też w nětczischim czaju zyrkwina hudźba jako musny wobstatk evangelskeje *pobožnosće* na kóždy pad spěchowacz.

— **Nětk pak je najwjetschi czaš . . .** Hischcze dżenża dyrbjeli do Kaiserez kofejowego wobkhoda hicz. Zelesnitki czaš, kiž w dżenżnischim Kaiserez nawěschtku we wobrasu widżicze, pschiwjese Kaiserez kofej ſ ſwojatym dnjam, czaj, kakao, schokoladu a praliny, kefžy, kónczojte papjarjazy, dobre marzipanowe wézy a kuski na Božodźerczowym schtomu, worjechi, rósynki atd., wschitko wézy, kiž su k hodowinemu ſwjedżenjesi wulzy witane. Schtož pola Kaiserez ſkupi, lutuje pschezo, pschetož kupuje jara derje a jara tunjo.

Předźenak

ma nešchto jara wažneho sdźelicz. — Hanka B . . . ez w Ma . . . . ach je wot njesnateho knjesa dostała rjany ſerbski list. — Wy žo ſ nim rada po wobliczu sesnała. — Tohodla jeho proszu, so by jutsje wječor ſ dypkom 18 hodź. žo ſ njej ras trjechit a to na rózku Sserbskeho Doma pschi sakhodże do Sserbskeje Ludoweje Banki. So by jeho tež spóznała, dyrbi knjes nowu módru ſerbsku protyku w ruzy dżerżeć, kotruž może žebi pola knjesa Janaka kupicz

sa 60 pjenjezkow.

Lutuje dwójzy, hdyž hodownu nalutowanišku knižku wuzíwa a hischcze dar dostanje.

— **Mežchzanske dźiwadło.** Schtwórtk, pjatk a sobotu su poslednje pschedstajenja wulkeje operety rjaneho wuhotowanja „Kaž nehdy w meji". Tuta ſ wožebitym pschipórnaczom pschijata opereta njepschichodże do abonnementa C. Njedźelu je w mežchzanskim dźiwadle „tunja njedźela". Popołdnju 1/4 4 hodź. pschedstaja žo sa niške płacżiny wulka Leharowa operета „Zarjewicz", wječor 1/8 8 hodź. operета „Hollandska žonka" ſ knjesom direktorom Syguduu we hłownej ródi. Pondźelu pop. w 3 hodź. wospjetuje žo na wjeselesronske pschecża mózna cżinohra „Tamna strona". Saſtup płaczi 30 pjenjezkow hacž 1 hriwnu. Schtož tutón najwuspěschnischi kruch zyhe hrajneje doby hischcze widżał njeje, njech to pondźelu njezkomdźi. Pschihotuje žo jena ſ najwuspěschnischich operetow poslednich lět „Tjso musketerjo". Sarjadnischwo dźiwadłowe pokładnje hischcze tas dopominа, so abonnement tuteje hrajneje doby 6 mežazow wucżinja.

— **Mjazane jětki** (Freibank) w **Budyschinje.** Sobotu 12. dezembra 1931 wotedawa žo rano wot 8—9 h. na cżišła 4751 hacž 4930 a dop. wot 9 hacž 10 hodź. na cżišła 4931 hacž 5130 ſwjre ſwinjaze mjaso, punt po 45 pjenjezkach.

S **Běleschz.** Licżo ſ njewědomoscżi ludźi spytachu tu puczowazy na bjesswědomite wałchnje ſwoje twory wobhcz. Jako ſ pschihlowenjom wešteho płacżenskeho cżaja ke kupje dóndże, buchu ludźo namołwjeni, tak mjenowanu „kasańsku" sliseżinu" podpisacz. Po mjnjenju **postajenego** cżaja žo wukopa, so běchu ludźo njewědżo smélku podpisali. Bychu-li to pschi pisanju wědżeli, njebychu wesze nicżo kupili. Tehodła žo psched tajkimi puczowazymi warnuje!

S **Plusnikez.** 29. novembra knjes Korla August Kasper, khěžet a cżěšła tu, se ſwojej mandżelskej Khrystinu rodź. Wernarjez wopřichodź ſwojeju dźěcżom a blížšich pschiwuznym ſwój *złoty mandżelski jubilej* wosliwjeczi. Knjes Kasper kaž jeho mandżelska, kiž lětża 80 lět dosahi, je ſ Boha rjaneje cżerstwosce, na cżěle a po duchu ſwojeſtatej a kaž hischcze po domje ſwoje dźěło wobstarataj, tak ſwojemu ſynej, kiž je ſ Khelarskim mischtrom tu, pomhataj. Wjetschа liczba znatych we wokolinje, kotrymž je knjes Kasper ſ radu a ſe ſtutkom cżasto k stronje stał, ho na wjeselu wobdżeli a Kasperez mandżelskimaj rjany wječor ſiwjenja pscheja.

S **Hrodźischcza.** Tudomne knježe sarjadnischwo běsche awtziju palneho drjewa postajiło. Awtziju pak mežesche jenoż jara šnadny wunoschk. To wschak je dóbre pschi nětczischej wulkej bjesbóżkosći.

S **Rakez.** Pschi jětuschim stótliczenju naliczichu w Rakezach 41 koni, 272 homjadłow, 449 ſwini, 180 kołow, 1707 schtuk pjerſiny, 306 nuklow a 15 kocżołow pczołow.

S **Bukez.** Dokelž pozledni cżaš wurjadnje husto konje do schkody pschinóżechu, bésche nursowne sjednoczeństwo wobżedżerjow koni sa Bukezy a wokolinu nusowane, nowy wukas wudacz, kiž hnydom płacži. We wukasu stejі, so žiwjenjowe sjetnoho lékarja žame njedóżaha k namjetej na wotschkodżenje pschi nékajkim ſkhorjenju konja. Tuž ma žo tóżde ſkhorjenje hnydom nusowemu sjednoczeństwu wo-

---

C. Bulwer:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

42] (Pokračowanje.)

„Wotwjedżesce Glauka", prajesche prätor, „ale strażusce jeho hischcze. Bohužo cżinja dżenża dżiwy!"

Arbaces tschepotasche, a jeho brunej lizy běschtej ſlédlej. Ale wón mésesche bórzy sasa ſwoju ſynnokrewnosć a duchapschitomnosć. „Wobstórżba, prätorje, je njesmyślna", wón sajwola, „ja stajam žo pod schkit waschich sakonjow. Ja dżu žo radżidże wutwudżenju prawidłowneho ſuda podczinjenjez. To pak njeje město sa dalsche jednanja."

„Wón ma prawje", prajesche prätor. „Wotwjedżesce Arbaceja, straże, a winicze Kalena w jatbu. My sczinimy tebje, Sallustjo, samołwitehо sa twoje wobstórżby. Dajce hry sasa sapoczesc!"

„Schto?" rjesche Kalenus a wobroczi žo pschecżiwo ludej, „ma-li nascha bohowka Jitis žo takle sasp6wacz? Ma-li Apácidowa krew hischcze dale wo wjeczenje wołacz? Ma-li law wo ſwoju dobytnu pschinicz? K lawej, k lawej ſ Arbacejom!"

Dżiwja słótcz méschnika bé jeho mozy wucżerpała. Pod ſylnymi widlischczemi, ſ jeschczom psched ertom padże wón k semi. Lud tole widżesche a bu ſ hróżbu pschestwaty. „Wóh saborja ſwjateho muża — k lawej ſ Egiptowczanom!"

S tutym heſłom posskoczichu tyżazy a cżerjachu na Egiptowczana. Podarmo ſpytasche ádel njeporjadk sahaczicz, podarmo posóbny prätor ſiwój hłóż. Lud tradża sa wjazy kiwé. W sadwělowazym ſirajsche hladasche Arbaces po cżłowjedże, kiž k njemu bé nawali — jako psches schéroku dżeru w ſłónczinej tšešche dżiwnje hróżbne jenjesrje wuhlada. Wón cżujeschе, kak jeho ſmužitosć a lescz ho wrócża. Wón wutykny ſwoju ruku wuzoko horje; poruczaży a ſwjatocżny wuraz wobsnjeseschе jeho krakowsce wobliczo: „Slejcże", wokasche wón ſ hrimotazym hłosom, kiž howrjenje luda pschewoła — „slejcże tu, kak bohojo njewinowateho schkitaja! Wobeh wjeczasego orka ſapa horje pschecżiwo wopaczнemu ſwjedżenjesi mojich wobstórżonikow."

Lud hladasche w ſméru, kiž Egiptowczan pokasowasche, a widżesche ſ hróżbu, kak ſ wjeschcka Wesuva wohnjne jezenje w podobje hobrskeje jédle wuskoczi. Sdonk bé cżemny kur, hałoſy woheń, kiž kóżdy wokomik ſiwoju barbu pschemeńjesche, nétko ſiwje a błyschczaże, bórzy sasa jewjesche ſo cżemnocżerwjene, bórzy w ſlepjazym ſiwétle jazapny. Shromadżisna je strachom hłuboko mjelczesche, pschi cżimż bu tole mjelczenje ſ ruczom lawa pschetorhnjene. Na nje wotmołwi tigr ſe ſiwojimi wótſischimi a dżiwischimi smukami. Sméršika běchu ſ wéschczerjenimi njezłboża w pschirodże pschedstajazych podawkow byli. We hornich rjadach sasłyschża so nétko sałoſczenje żónſkich; mużojo wuběrachu na ſo, wojtachu pak smérom. We tutom wokomiku cżujachu też jenju rjeczi, murje theatra tschepotachu a ſ nadżala bé ſłyschczeć wrjeſkot ſpadowanych tšešchow. Nétko sda ſo wohnjiwa mrócżel, spěschnje a howrjo, kaž wulka réka, pschecżiwo méstu ko ſnoschowacz, a hnydom na to wucżišny popjelowy deschcz, ſ wulkimi wohnjiwymi kamjenjemi smeškany. Tutón załoſtny deschcz rospuschczi ho nad winizami, nad pustymi haſami, kamo nad amphitheatrom a nad morjom, do kotrehoż ho nékotrymžkuli wulki kruch skały swali.

XXXVI.

Glaukus njewědżesche, hacž je wotnuczeny abo ſoni, sastojnjey běchu jeho do małeje komorki amphitheatra dowjedli. Cżišnuschu jemu schéroki płaschcz wokolo a pschejachu jemu ſhoło ſ jeho wumoženju. Swonka komorki bé žiwy schum ſłyschczeć, a ſlepa holczka, wot pschecżelenje ruki wjedżena, cżišnu ho Glaukez ſ nohomaj.

„Sshm-li tebje wumożika?" wona prajesche — „nétko daj mi wunrécz!"

„Nydia, moje dźéczo, moja wumożerka!"

„Haj, ty ſy žiwy; my njejsmy pscheposdże pschischli — o ja ſym tebje wumożika!"

Tutón jimazy wustup bu še žałostnym pschikrożinſkim podawkom bórzy pschetorhnjeny.

„Bora! Semjerjenje!" wołachu še wschéch stron. Sastojnjey cżékachu ſ druhimi a pschewostajichu Glauka a Nydiu ſiwojeju dóńtez. Athenjan ſpósna bórzy ſtrach, kiž jeho wobdawajsche, a hnydom ho nadobnje Ofintha. Wón wſa Nydiu za ruku a dozpě bórzy ſ jastwej, hdyž nadeńdże ſchesczana modło ho na kolenomaj.

„Stań, mój pschecżeło", wón prajesche, „wulkowaj ho a cżékaj! Hlej, pschiroda žama je cże wuſiwobodżita." Wón wjedżesche sadźiwanebo ſchesczana k sakhodej jeho prósdnjeju, pokała jemu mrócżel, kiž pschezo cżémnischa pschicżeże a popjel a pemju je ſiwojeho klina wumjetowasche. Wón ſcżini jeho dale na dźiwoju cżišnczerju a wokaržu cżékazych ludźi kedżoneho.

Se ſłowami: „To je Boża ruka! Bóh budź ſkwalony!" cżerjesche Ofintlus won; wón ſam lédy wedżesche hdże

(Pokračowanje sczehuje.)

sjerwicej. Nusowe sjednoczenstwo rozsudzi, hacz pruhowanscenu wubjerkej pschepytacz da, hacz na žo kuí sarešacz abo nic. Pschiswoli-li wubjerk, to potom sluschca kuí nutrownu sjednoczenstwu a wono budze spytacz konja najlepje pschedacz. Wobhedzer sa konjazym rešnikom dozwla sebi nješmo. Dyrbi žo spytacz pschipadny schkody na nadejmnu mèru snijez. Nusowe sjednoczenstwo je sa powdanje 4 niedzele 14 koni jarunacz dyrbjalo.

S Dubja. Lubijskeho wokrjesneho skotneho lekarja saskuje wot 12. hacz do 19. dezembra 1931 Zitawski wokrjesny skotny lekar (trejeson Zitawa 2515). — Sobotu wopoldnju pschindze tudomny mlodschi wobydler k starschej rentnarjy a powjedasche jej, so chze jej 15 hriwnow pozyczowe pomozy pschinjesec. Njeskmy pak zonje, so ma jenoz skorniwnowsku papjeru a so dyrbjesche jemu 85 hr. narocicz. Zona je na to zyle swoje nalutowane pjenjezy na blido nasczila. Besche nježo 80 hriwnow. Mlody muzski pjenjezy sobuwsa, zonje skorniwnowsku papjeru wotjadschi. Podjakujo žo žuržodja pschesmedzichu, so besche to stara skorniwnowska papjera s lèta 1908, kiz njemasa wjcu wjazy njeplacis. Potajtja je mlodeho cuzy muzskedzala a zona je swoje pjenjezy sazo dostala.

Ze Zejic. Na tudomnym houtwinskim reverze wotmè so sobotu letusa houtwa. Skoda, zo beše tuton dzeń tak njepřijomne wjedro. Wichor zakhadzeše a deše šwikase. To beše tež z winu, zo beše wonošk houtwy snadniši dyžli druhe lèta. Spotřělachu 26 zajacow a 6 bažantow.

Dalše wuslědki krejnych skupinow w klóstrskej wokolinje.

Zo by přepytowanja krejnych skupinow, kotrež je w měrcu t. l. započinał, w klóstrskej wokolinje skónčił, je znaty Barlinski lěkař dr. Hilsinger w dnjach wot 3.—5. hodownika wospjet ze swojim assistentom tu pobył. Bu wšo dohromady 106 ludźi, młodych a starych, mužsko a žónskeho splaha přepytowanych a to 61 we Worklecach a 45 w Kukowje, Pančicach a Miločicach. W poslednjej wsy staj zlě pobyłoj. Z tutych přisłušeja skupinje A 54, B 20, AB 8 a 0 24. Přiličа so k tutym prjedawši přepytowani, je jich hromadže 377. Z tutych słuša 193 k skupinje A, 57 B, 49 AB a 71 0, po procentach wuličene 52.

W srjedźnej a zapadnej Němskej wučinja procenty w přerězku A 40, B 15, AB 5 a 0 40. Skupina 0 so k ranju w Europje bóle a bóle pozhubnje. To pokazuje na prasłowjansku, tak mjenowanu dinarisku rasu. Dokelž so tež wulkosć, stawy, barba woči a wlosow, wosebje pak formą nopa atd. přepytuje, hodźi so trochu rasa ludźi postajić. Pólscy anthropologojo mènja, zo je jich 8 wšelakich ludowych skupinow (z wuwzačom židowskeje) a to sewjerna, prasłowjanska torneatiska, južnosłowjanska, tak mjenowany E-typ, narańši, zapadny a lappoidski typ. Na to wašnje buchu lětsa tež 100 000 wojakow přepytowanych. Pře wšelakich alimentatskich procesach je tuta theorija w krejnych skupinach hižo wulku rólu hrała.

*

Z Kulowa. Tež w Kulowskej wosadze naplahuje so přewjele rěznego skotu. Ratarjam so skót ćežko předawa. Zdźala wšak su jim tež płačizny, kiž jim rěznicy poskićuja, pjenizke. Su tehodla nastupili puć samopomocy. Rězaju swój kormy skót a předawaju jón po puntach. Za poslednju njedźelu rozpředachu na tuto wašnje dweju něhdże 14 centnarjow ćežkeju bykow a šěsć swini. Howjaze mjaso běše hižom punt po 55 pj., swinjace mjaso po 60 pj. — Pjekarska jednota je khlěbowu płačiznu wot 45 na 50 pj. powyšiła. — Brunicowy syndikat w Barlinje je Kulowskemu městnemu wubjerkej za zymsku pomoc potuńšeno brikety. centnar po 50 pj. bjez wudawkow za přiwjezenje, přewostajił. Hač do kónca měrca wotedawa so kóždej potrjechenej swójbje 6, nježenjenym wosobam 2 centnarjej. — Přilohuje so rozwoženje póstowych posyłkow z automobilom w Kulowskim póstowym wokrjesu. Wjesnjanostojo so namołwjeja, zo bychu spušćomne wesoby w swojich wsach mjenowali, kiž móhłe z póstowymi agentami być. Póstowe městnosće změja wšědnje dwójcy póstowe zwjazanje z Wojerecami. Nowotarstwo zawjedże so najskerje k 1. hapreleju.

S Wojerez. Pschi stóticzenju 1. dezembra t. l. naličichu we Wojerezach (tiežby w spinkach wojnamjenjeja wumnoschki lońskeho stóticzenja): 67 (74) koni, 343 (323) howjadłow, 8 (14) wolowow, 690 (562) šibni, 221 (237) kosow, 4009 (4845) schtuk pjerisny, 82 (64) kolczow pczołow.

S W. ringhofa. Na pschikas Sporjelskeho statneho rěčanistwa je tudomny žandarm Sachla skromnje se kriminalnej policiju ratarskeho hyna Korlu Domascha we Muczowje sajał, dokelž je kapacerstwa z pschisposabjenym šulnje podhladny, a wotwjedże jeho do Wojerowskeho pschepytowanskeho jastwa.

S Laja. Ke kupjenju Fischerskeje małeje motorskeje šuły je Delnjoschcelschtske provincialne wobcerstwjenske sjednoczenstwo we Wrótšławje na jara pschiczelne waschnje Lajowskej gmejnje pschipomoc wo 355 hriwnow darilo a hižom wuplaciło. S teho je jasno spóznacz, kak westosci pched wohnjom w jenoliwowych gmejnach spechnadnje 130 hr. jako pschipomoc ke kupjenju šuły.

S Hórki posa Nitkeje. Hluboka znudoba je potrjechiła swójsku rěmieskeho mischtra Wilhelma Hartmanna. Najstarschi syn, kiž hižom lěta dołho na njesahojnu thorosć cherpjesche, je jeho mlodschi rano sam žiwjenje wzał. Mlodeho cłowieka, kiž běsche wobluběna a cześcena wosoba, su dnje cześcne myšle do sadźewowanja zahnałe.

S Brěžowh posa Sstrepeho. Wječera srjedu pschipołnocu krótko do 12 hodź. so na Hanulchez łukach posa Brěžowki powětrowy ballon na semuj dele puschcži. Sstejbjanjaz, Trjebinjanjaz a Brěžowjaz wobydlerjo mějachu skadnosć, zebi ras powětrowy ballon s zyle blika wobhladacz. Wobsedze tute rjanu skadnosć dźěsći tudomnje schule wuzitchu. Ballon „Dr. Richard Gradewitz“ so wokolo ½1 hodź. pod wjednistwom dra. Stache z Kamjenicy sajo do powětra puschći a borzy běsche so na stronu k Mužakowcu w mročelach zhubił.

S Trjebina. W nozy k sobocze dobuchu so padujcy do statoka ratarja Franza Zaschana w Trjebinje we wuwarje a kradnychu 8 huzb. Huzy hnydom w chlěwje sarešachu. Posazanske sljedzenja dotal žanehu wuslědka njemějachu. Loni su posa tuteho ratarja wschitke kacki kradnyli a tuž je schkoda cim bóle sacžuc.

Darće knihi

to je cyroba za žiwjenje!

Wubjerk poruča Wam

Serbska kniharnja w Budyšinje

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Drjejdźan. (Strachny wochtrót.) W Banjecach pola Drjejdźan běsche pschi pošlednim woschtkróce psched nekotrymi dnjemi kokosedny so wobšumnyschi na bróhu padnył. Ludźo běchu jeho na to bjes wědomja lezo namakali. Padnjeny je nětko na jeschwki tuteho finjejboženja wumrěł.

* S Annaberga. (Wichor naczini wjele schkody we Rudnych horach.) Po zuzych hornich Rudnych horach sakhadzesche w nozy wot pjatka k sobocze zyłny wichor a wschudżom wjele schkody naczini. Swotłama wjele telefonowych sczežerow a swintama wjele schtomow. We Annabergu samym wottorhny wichor něhdże 80 tóknych metrow wulku s kamjenjenymi poczeženu blachowu tšechu. Jedyn s padajcych kamjenjow pscherały so žuržodnym domje wokno lěharnje a svani jomu, kotraž we loju ležesche, tak sće, so dyrbjesche lěkarskeje pomozy hladacz.

Přilopk

* 120 lět stary wumrě. W Kielcach w Pólskej je najstarschi wobydler zyleje Pólskeje, pschekupz Leib Lewkowicz, 120 lět stary wumrěł. Pschi jeho pohrjebje běsche so telko jeho potomnikow seschło, so jami nimale zyły kerchow trjebachu.

Łužička

Mokre ranje nowcho cuja so lapoczina. W ischerišnje so cžnicžka hižom lepi. W nozy je so i njebja lalo. Hischcze kapa, kapoze i hakotow a hallkow cežka woda. Wonka psched wokнom je mutna łužička. Swětle, s cežewjenene mrócžese so na khwilku tam wotbłyschcžuja. Ssahaja dale, kaž bychu chcyle ja nimi khwatazym cžernischim sotram wuczekunyć. Stónczuje pschedobudże pak so ranjsche błónzo w zylej swojej krasnosći. Prenju, cžiłku pruhu połjesełe do łužičkí. Wokžo so klepi psched swětlinu masanoje łuje, dyrbi so jackinicz . . .

Po puczu tupozeja nózki dźěći, kiž do schule khwataju. W cžerjodach, pak po jenym . . . Starz, stu'eny pod cżežu dołhich lět pschinióże napischecžo. Wobsticžo je fórdsnjene, wocži łysine. Njemérne hlada do dalokosće, psches hlowy móticžich, kaž by je njewidżał. Rusa, njemérna musa, kiž tu w cžłowjeskej postawje siem krocži. Holcžka postrózi so a wostanje stejo a bobzetnjenje hlada do „mortweho“ wobsticža. Spěchnje make porscžiki so hibaja a nježna ruczka podawa starej swoju swacžinu. S dżakownosću bjerje njenadžity dar do swojeje dyrkotateje raki a prawiza posčehnje so kaž k zohnowanju nad dźěćom a wotblyschcži njenadžitcje sbožnosće mita psches bojosine wobsticžo. A sasa dyrbja wocži so sacžinjeć psched zytnym błyschcžom, kiž z karitativneje wutroby wukhadża . . .

Ari, manowowy i ranischeho kraja, pak k swojim schulerjam praji, runje na łužičku pokazuja, w kotrež so błónzo kupa: „Hdyž cžłowjeka pschejo takżeho wjoršich, kaž tuta łužička, potom wopramdże so mudry. Hdyž pak we łužičży schtarasch, sa cžerwjenym kroschkom, potom praju cži — so blaznuwy do wěcžnosće!“

Towarstwowski powěstnik.

Budestecy. Serbske tow. „Lubin“ wotdźerži da-li Bóh štwórtk 17. dec. wječor ½7 hodź. pola Rósikee swoju zhromadźiznu (wopomnjeńsku wo našim njezapomnitym załoženju a pismawjedżerju njeboh k. wyšš. fararju Domaški) kaž też wo adventskim swjedżenju. Rěčeć budże k. wyšši farar Zarjeńk ze Khwaćic. Wšitke sobustawy a mandżelske, kaž też hosćo, młodźi a stari, a młode knježny budża bohaće přeprošene. Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Drježdźany. Hodowny wječor „Hromadnika“, zrěčany na 12. t. m., dyrbi so wšelakich přičinow dla na pozdźiši čas wotstorčić. Předsyda dr. Wjaceławk.

Lichan. „Zernička“ spěwa štwórtk wječor ½8 hodź. pola Rudolfec.

Radwor. Jednota „Sokol“ ma přichodny pjatk, knydom po zwučowanju zhromadźiznu. Wšitke sobustawy so wšěch wočakuja. Też pasivne sobustawy maja winowatosć, zo so na njej wobdźěla. Jedna so dla swjedżenja.

Starosta.

Wojowanje slonow jako ludowe zawjeselenje w Indiskej.

Stoż je za Spaničanow wojowanje z bykami, to je za wobydlerjow rańšich provincow Indiskeje wojowanje mjez slonomaj. W arenje, z wysokimi murjemi wobdatej, so tolstokóžnikaj na so honitaj, zo bystaj poskićiłoj wojowanje, kajkeż móża hewak jenoż honjerjo w łusćinje dźunglow z přileżnosću wohladać.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutřišći pjatk:** Wostanje lěs wjetšcheho mačenja a žo wuczahuje. Budže trochu symne.

* **Němski president je wutoru Lipsčanskeho wyšcheho měšćanostu dr. Goerdelera pschijał a jeho proschł, so by w sajimje powschitkownoscže a spěšcheho pschewjedženja snižencja płaczisnow sastojnstwo němskostatneho kommissara sa dohladowanje płaczisnow pschijał.**

* **Pschiběžny žud w Potsdamje je 21ětneho wikowarja Jana Kabelitza k šmjerći a k trajnemu shubjenju cžežnych prawow sasudźił. Kabelitz je na dróhi pola Fercha drožowego schofera Ponicka satřělił, so by jeho wokrubił.**

* **W Gmündu w delnjej Awstriskej je žo schěsć dźěći, kotřiž žo na jenym hazje šmuhachu, pschepadło. Tři z nich móžachu žo wukhowacj, tři pak žo stepile.**

* **Pola Satumare w Rumunskej žu někotre wosy tworoweho cžaha z kolijow wuskočiše a žo po brjohu dele walile. Dwaj železnizarjej žo morischtaj, 15 žo cžežko skani.**

* **Wutoru je do Warschawy wotpósłanstwo 16. pěscheho regimenta rumunskeho wójska pschijěło, kotrehož mějecžel je marschall Pilsudski, so by žo swojemu regimentlemu mějecželej pschedstajiło.**

*

S Mikowa. Pschi poslednim stótlecženju natlečichu we Mikowskej gmejnje 20 koni, 201 howjadow, 177 šwini, 95 kosow, 994 schtuk pjerjiny a 14 kolečow pczołow. — Krótki cžas hatle jěchži mjes Wojerezami a Hórku nowy wjeczorny cžah. Cžah wotjědže 18,57 hodź. ł Mikowa a jědži jenož hač do Hórki. Tam ma diwoje pschisamknjenje, jene do Shorjelza a jene do Běleje Wody. — Dla autobušoweje cžary Budyschin-Rychwald běsche Drježdźanska wyschscha póstowa direkzija hamtskich a gmejnskich pschedstejicželerjow na wutoru na shromadźiznu do Mikowa pschepołožyła.

Směški

** „Cžehodla knjes Mlynk tajki wulkokaschežikaty nóž ny wobleč nošy?" — „To ma swoju pschicžinu: Kóždy kaschežik ma swoje cžiłło a hdyž jeho tkha kuža, to pschiwola swojej žonje jenož potrjedzene cžiłło!"

** Jank a Jurij dyrbitaj wo domjazym pju nastawk pišacj. Hdyž pschihódźetaj na druhi dźeń do schule, mataj wobaj jedyn a tónžamón nastawk. Wuczeł jo jeju ša pschicžinu praschą, na cžoj Jank iwotmołwi: „Knjes wuczeł, mój ćmój tola też wo jenym a tym samym pju pišakoju."

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmaš w Budyšinje. — Za nawěšćik: G. Janak w Budyšinje.

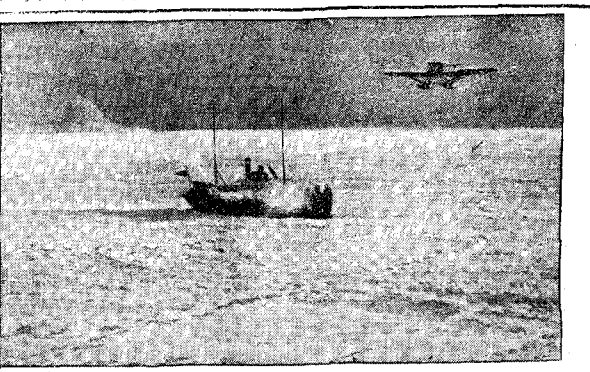

Cežke dny za lódźnistwo na polnócnych morjach.

W polnócnym Baltiskim morju ma lódźnistwo nětko cežko přećiwo přiběracemu zamjerznjenju wojować. Dalokož parniki njejsu z připrawami za łamanje lodu wuhotowane, su w stajnym straše, zo zamjerznu a na někotre tydźenje wot wokolneho swěta wotrěznjene wostanu. Pornjo přjedawšim časam pak tajke zamjerznjenje njewoznamjenja runje strach za wobsadku, dokelž hodźi so stajnje přez lětadła z proviantom zastarać.

Što pobradhuje Wam hišće za hodowne ručne dźěło?

Wobroćće so prošu na najwjetši wosebity wobkhod za ručne dźěła a wołmu **Ernst Günther w Budyšinje na Žitnej hasy 9** Telefon 2558

Wulki hodowny poražak!

Pěwešenja na hodowny štom

šokoladowe, fondantowe, kremowe, likěrowe, keksowe

po płaćizn. kotrež so Wam zdadža bajećne

1/2 punta jenož wot 35 pj. sem

Persipan-hodowne wěcy zdźěła ze šokol.

5 pj. předawańske kuski płaća jenož 4 pj.

10 pj. předaw. kuski płaća jenož 7 1/2 pj.

We wulkim wubjerku namakaće marcinan, poprjancy, šokolady a druhe darjeńki

po jara jara nizkich płaćiznach

Konfiturowa a cokrowa fabrika **H. Deblitz**

Předawarnja w Budyšinje na Hłownym torhošću 9

Pjerjonjepřepušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblickowe zbytki

Hilger na Seminarskej hasy 2

Nowozhotowjenje

kožuchowych wěcow

kóždeje družiny a předźěłanje čiśće a tunjo

M. Scheumann w Kamjencu

na Budyskej dróży 61.

Seifertec składnostne kupje kož. jaki, kož. kholowy, kož. rukajcy, składnostna dźěłba mjelow wšěch družin tunjo na předań na Kamjentnej hasy 29

Kolo kolowy gumij kolowe potrjechy

tunjo pola

Bratr. THOMAS, w Budyšinje na Kamjentn. h. 16

Ničo njeńdźe

přez dobre

Naumann-šijace mašiny

kotrež po **nimoměry tunich płaćiznach** předawam. Móžeće wjele pjenjez nalutować — puć ke mni so wuplaći.

Hłowny zastupjeř **G. Marschner,** Nowosolcska dróha 36 Telefon 3936

NB. Wušiwanje so darmo nawući.

Darće

předešnikí

derje a tunjo wot **předešnikowcho**

Rudolph-sa jenož na Hauensteinskej hasy 4

Kotej, kakao kolon. twory KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Lehmannec konditarnja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića přijomne přebywanje

Wšědnje popołdnju a wječor koncert

Dobre a tunje napoje

Najlěpše konditarske twory

K hodam poručam jako najrjeńši dar

štomowy tykanc

z cokrom abo ze šokoladu glasěrowany

mjedowy tykanc

jenož samopječeny

Marcipan, a hodowne torty

Hodowne wosuški

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće ju sobi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"

Jenož **20 pj.**

Kožanu drastu

Kajkostne twory

po nizkich płaćiznach poruča

ALBERT w Budyšinje

na Lawskich hrjebjach 10 Telefon 307

K hodam

poručamy:

10 pt. cokora (netto)	3.50
10 pt. pšeńčneje muki, 000 pa.	jenož 2.20
1 pt. sultaninow 1.00, 0.80, 0.70	jenož 0.45
1 pt. citronata	jenož 0.48
1/2 pt. hodownych kuskow na štom wšel. družiny 0.60, 0.50, 0.48, 0.45, 0.40, 0.38	
6 rumpodichow	jenož 0.25
1 pt. worjechow 0.60	jenož 0.50
1 pt. małych worješkow	jenož 0.58
1/2 pt. plesrnakow	jenož 0.28
4 tři. hod. dobromłóčn. po 100 gr.	jenož 0.95
2 tři. hod. dobromłóčn. po 100 gr.	jenož 0.50
3 tyzy wolijowych sardinow	jenož 1.00
1 tyzku = 6 rózkow twarožka	jenož 0.35
1 wulku tyzu měšaneje zeleniny	jenož 0.50
Naše swjedženske kofeje 1/4 pt. wot	0.50
1 paket swěčkow na štom, njekapace	0.35

poprjancy, bonboniery a darjeńki, cigary a tobak we wulkim wubjerku

6% rabata 6%

Prosymoj wobkedźbujće naju wukładnej wokniše

THAMS & GARFS

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8. Tel. 3068

Pola **W. Häcker** w Budyšinje na Žitnej hasy 7

kupujeće **za mały pjenjez**

pyšne **mantle a wobleki**

(strykowanu drastu) za žony a dźěći

Mužace pulovry a lacy

Wołmjane a židžane wobleckowe tkaniny

Žonjace naručne časniki

hižo za 9.50 hr.

dybzačne časniki

Ankerowe cěrjenje — po 3.— hr.

budźaki 3.— hr. — Předawam pod rukowanjom

Ernst Mersiovsky

časnikař — juwelier

w Budyšinje na póstow. naměšće

Klankace hłojčki, -peryki, -čěrje, -nohawcy, baby-wobleki we wulkim wubjerku. — Wupor, edźenja klankow so tunjo a derje wuwjedu

M. Pluhl, na Šulerske hasy čo. 12

— klanki a hraiki —

Čehnjenje 2. rjadownje

sakskeje krajneje loterije

Jubilejna loterija

Póndźelu, wutoru a srjedu 14., 15. a 16. hodownika 1931

Najwyšše dobyće

40.000 hr.

Losy prosymoj hnydom zamjenić!

Kupne losy hišće mamoj:

Płaćizny:	1/10	1/5	1/2	1/1
	10.—	20.—	50.—	100.— hr.

Statnaj loterijowaj běrcaj w Budyšinje

Friedrich Rother na Kěžorskej dróży 22

Ernst Lehmann na Kamjentnej hasy 45

Nawěštki w Serbskich Nowinach maja wulki wužitk!

Přiloha k čislu 287

SERBSKE NOWINY

Stwórtk, 10. decembra 1931

Wusudźenja

2. wulka khłostańska komora w Budyšinje jako powołańśi ɦud jednaśe pśeśeźiwo żelesniśkemu assistentej Arnoštej Janej Kuschelej ſ Budyšina dla cężkeho pśecśiwjenja w sastojnstwje. Kuschel je wot léta 1926 pśi żelesniźy a pśedewasche napołoźił na Budyšim dwórniśeju ſśeńe liśeśiłi. Léta 1926 běśe ɦo won woženił, dźeśi cźaſ pola ſwojeju pśichodnjeju ſtarſcheju ſe ſwojej żonu a malymaj dźeśeńmaj bydlił a ſtónćnje na ſwoju próſtwu w nowoźiwaje bydlenje ſa mjaćnje 50 hriwnow doſtał. K wuhotowanju tuteho bydlenja běśe ſebi ſa 1400 hriwnow meblow na wotpłaćowanje kupił a ſa ſtyłk ſmjerki dał. Pśiśeś ſtorośći ſwojeje żony w leću 1931 běśe wón dw wulkoćaſu pśichiłhoł. Sy by ſmjerki ſaplaćiś moɦł, běśe na ſchtyrjoch wſchelakich dnjach pśeś 1000 hr. ſe żelesniśkeje pokładnje wſał ɦo nadźijo, ſo budźe ɣenjeſy ſ poſeſonku narunaś móc. Njeſajka bankowſka krija pak to ſnjemóžni. Shromadny lawniśi ɦud běśe Kuſchla k 9 měſaſam jaſtwa ſaſudźił. Kuſchel, ɦiž běśe ɦo ɦnydom woſpoćatka ſwojeje njeprawdy wuſmał, běśe ɦo jenoj pśicerźiwo wyſokoſći khłoſtanja powołał, ɦud pak jeho powołanje ſaćiſnu.

Podaſk 16. julija 1931 w jenej nuźnowej ſtwi wojeńſeje kasarny w Lubiju bu ſ pśichedmjetom ſudniśkeho jednanja. Po ſwućowanju běśe ɦo wojazy 16. kompanije 10. polka ruće pśichowłekaćej a tśełuy rjedźaći dybjeli. Někotři njeběchu ɦo ſpśiſnje doſć pśichowłekali. Wyſchſchi tśěſ. Otto Erich Pofand běśe tśeła Roßnera po jeho wuprajenju ſa ſkornaſ pśiſinnyſ a jeho do ſadka ſtorźił. Roßner běśe do ɦamora ſtorźo padnył a ſo lohko ſranił. Wón ɣam to tehdy njeběśe wojſewiśi chył. Wěź pak běśe Roßnerowy bratr, Dźeſeńſanſki podoſtśer, podźiścoſ woſſewiś. Lubiśśi lawniśi ɦud běśe Pofanda wuwinował. Na ſapokoźene powołanje paś won nětko dla krjudowanja ſi dny pśiſinnóſtjeneho arreſta doſta.

Prozeſowy agent Gerhard August Augſten ſ Habrachcźiz powoła ɦo pśeśeźiwo tomu, ſo běśe jeho Habrachcźanſki lawniśi ɦud dla jebanſtwa k 6 měſazam jaſtwa ſaſudźił. Augſten běśe w Habrachcźiach w filialy inkaſowego wobćłoda dra. jur. Walthera w Dźeſeńanach dźełał. Schatowy fabrikant Schwarz ſ Georgswalde běśe ɦo na běrow wobroćił, ſo by ſe ſwojimi wěrićelemi k ſudniśkemu wurunnanju dóſchoł. Schwarz běśe podźiłco Augſtena dla jebanſtwa wyſchnoſći woſſewiś, dokeľ běśe jemu tutón pjeza powědał, ſo ma ɦo 325 hriwnow naplaćiś dla ſaplaćenja ſudniśkich wucawkow. Augſten ɣyle raſnje wotpokaſa, ſo je jebanſtwo ſkużił. Po jeho wudawanju a po dokładnym pśehpytowanju nałeźnoſće ɦo powołańśi ɦud wo nětkajke Augſtenowej winje pśeśeźiwdźeśiś njemóžeśe. Teź ſaſtupnik ſtatneho wěźnićſtwa ɦo k temu njewuprajł. Sſud prjedawſchi wotſud ſóſhny a Augſtena wunwinował.

Hižom woſpjet a cźuciwje khłoſtany twariſi dźełaćeľ Erich Paſwol Scholta ſ Budyšina běśe 17. auguſta t. l. ſwojemu bratrej Robertej Scholcźe, ɦiž tutón cźaſ we Waldheimſkej khłoſtarni pśichebywaſche, ſ jeho ſamknjeneje komory na lubi jśeńe kolo kradnył a pśichedał, ɦiž běśe jemu prjedy pśichedał. Sa tuto cźeźke paduśiſtwo běśe Scholta wot Budyśkeho lawniśkeho ɦuda 1 léto a 6 měſazow jaſtwa ſ wotliczenjom 1 měſaca pśichytowańſkeje jatby doſtał. Scholta ɦo pśeśeźiwo wyſokemu ſtoſanju powoła, tola ɦud jeho powołanje ſaćiſnu.

Hobrska tobakowa trubka

Sawěźeſe njewſchédnu wobſebitoſć wobſtéźi muſej we Braunſchweigu, njenuźny tobakowu trubku zyle njewſchédne wulkich roſmérow. Jedna ɦo pśchi tom ſawěźeſe wo najwjetſchu trubku ſwéta. W ſwojim cźaſu ſe wona ſe wobſtéźeńſtwom jeneho kluba, kotryż mjenowaſche ɦo „Mróźeſ kura“; wona je dwójſy tak dołha ɦaj doroſćeny muźſi ſtrěnjeje poſtawy. Jeje wobſah kuna ɦo wobſahej ruki cźłowjeka. Je tak ſhotowjena, (na boku ɦu pśichipraweńe make rokli), ſo móże ju kunoćaſnje dźeſeśi wołoſow kurieſ. Druhim roſméram je teź pśichimérjena hlójćka ale lépje ſłowa trubki, wo kotrejeſ wulkoſći nóżemy ſebi wobraſ ſćinić, ɦdyž ſhonimy, ſo namalaja w njej ſi punty tobaka mětno.

„Duchobědźerjo“

W Ruſkej nětko zyrkwje potorhaju a nabożinu pśeſeſkuja. My wſchak wěrimy, ſo w tutej ſemi naſtanje ſnowa nabożina, cźiſćiſća a móźniſća dyšli běźe ſa cźaſ nědhuſcheho zaſtwa. Tehdyſche poněry ſawinowachu nětcźiſchi wotpad Ruſkeje wot tſchećaſtwa. W laſchtym lětſtotku wupłodi ruſka ſemja cźiſtu kwětku tſchećaſtwa. Běźe to ſjednoćeńſtwo tak mjenowanych „duchobědźerjow“. Běźe to ſkupina burſkich ſnajerjow ſwój. pśiſma, kiž kaž cźěſy bratſja ɣwěrn naſledowachu ſłowo bibliſe a běchu żiwi po pśikikaſanjach evangelija. Jak Aleſſander I. poſleći jimi ſemju w ſjužnej Ruſkeſ a ſjurbi jim, ſo nichtó jim wobaraś njeběźe, ɦdyž żiwi po ſłowje Božim.

Sjednoćeńſtwo tutych bratrow bórſy wutwari 32 tſjuch wjeſkow. Jich tſchećaſanſke żiwjenje ɦo wunoſeſche, dóńiž njepſchiſłóźechu k ſpśinaću, ſo ſwédowuje jim njeſwolowała, pśihjimaś ſjawne ſaſtojnſtwa a ſłużyć pola wo-ſjaſow. Poſłużiśo teź ſaſadnje mjaſa njeſpśiſahu ani alkoɦola njenużiwachu. Jak Mikławſch I. wutona jich na Kawkaſ ſ njetajenym wotpokładom, jich ſnjeſeć. Ale teź tam dźeſche ſa nimi Boże ɦonowanje a po ſtórtej dabje cźeźeſe próźy mějachu ſaſu roſkeſóſaze wjeſći. Hdyž wſchak poßłuchaju na błóß ɣwojeſo ɣwédowanja tak wſchitke ɣwoje ɦrónje ſnoſchachu na ſcheźpkowź a ſe ɦwjatoćnje ſpalichu, póſła wyſchnoſće cźiſłoku Kojakow, kiž wſchitkich wobdźeſ-nikow ſaraſchu.

Nanóżne nadpady ɦo wopjetowachu. Wěźy buchu wobſadźene wot wojſakow a ludźo buchu pśeśeźiwowani, ɣwójbu-ne żiwjenje ɦo ſnieſeſche. Kóńz hibanja duchobědźerjow ſdaſche ɦo być wěſty.

W najwjetſchej nuźy ɦo wulki baźnik Tolſtoj ſimaſche pśeśeźiwowanych. S jeho wliwom a ſ pomocu Kwekrow ſundźachu l. 1898 duchobědźerjo wupuśkowaś ſ Ruſſeje. Saſtojchachu ɦo w Kanadźe. Ale teź tam cźakaſche na nich pśeśeźiwanje. Wyſchnoſeć jich nuſowaſche k tomu, ſo buchu pśichijimali kanadźſke ſtaćanſtwo a ſemju jako pśivatne wobſědźeńſtwo, ſchtoź ɦo pśeśeźiwjeſche jich ɣwobodnemu. Snowa wopuſchćezachu ɣwoje ſtatoſi a kśěźeze ſahrody, ſo buchu ɦej pytali nowu domiſnu. Mnoſy woteſtźechu do jendźelſkeje Kolumbiſkeje, druɦy do Braſiliſeje, tam praźeź rodowachu a jón pſchemeńnjachu do plódneho pola. Nihdźe nimaju wěſteho ſtatoſa, ſtajnje wſchoſ ɦu hotowi, ſa wěru wopuſchćeźej wſchitko, a to bjes hórkoſeze a bjes troſchta.

W tych dnjach je do Barlina pśichěła deputazija amerikańſkich duchobědźerjow, kiſo mużoſo ſ tſjoni ɣwojimi ɣowkami, ſo buchu na ruſkim pśiſłuſnjeniſe proſyli wo dowoleńje, ſo móɦli jich bratſja, kiž hiſchće w Ruſkej cźeźa, ſnjeſi wupuśćowaś do Ameriſi. Njedoſtachu hiſchće dowoleńja, ale cźakaju w Barlinje na dalſche wujednanja. Se ɣwojim pokornym a ponižnym ſadźerjenjom a mérom budźo kedźomeſej njeměrneho wulkoměśa. Nětcźiſchim njeměrnym a makowěrnym ludźom ſdaźa ſo wonì ɦyeź pó-kojo ſ druɦeho ſwéta, Boži ludźo ſ kaſchcźa Nowachowo.

Niewěriwc a mudrowc

Jeneho dnja ſrjeſche kaliſ ſ wucźeńzami ſultana na pśichoſtnoſće ɣwojeſo paſaſta. Pśchi ɣeſadźe wuprajł ɦo jedym ſ wucźeńzow pśeśeźiwo bytoſći Boha, ɦaj kluſcźeſche to wopraſowaś. Kaž by joho wrěć ɦapł. Pola kaſika pkaćeſche hoſpodſtwoſeſ wjeſe. Mésto teho, ſo by njewěrliwza, hanjerja, ſnjedom moɦeć ɦok, ɣnyta zubnika pśeś ſłowa a pśiſikaſ ſ korana (turkowſkeje bibli-je) wo bytoſći jeneho Boha pśeśeźiwdźeśiś.

Žuły wucźeńz, we ɣwojim powołaniu mudra ɦlójćka, baćźrunjeś pśeśe wſcho dwórſtwy, njeda pak ſo tola pśeśeźiwdźeśiś.

We ɣwojej nuły mikny kaliſ Scheſkyreſ, ɦiž pśchi tróńje ſtojeſche. Mudrowź dorośnił ɣwojemu wjerchej. Pśchiſtupi poniżnje wucźeńzej, praźiąc:

„Widźu a ſłyſchu, wo boſtoni a mudri mużoſo, ſo njeſeſze nanjeſe wéry. Prěſeſze dozyła Boha. Cźeſoola to cźiniśe?“

Naiſtarſchi ſ wucźeńzow wotmołwi: „Wědomoſeć ſa-nuri ɦo do wſchěch potajśiſſowow a wuſſłożuje wſchitko. Namaka to najpotajniſćhi. Ale Boha njemóże namakaś. A dokeľ jeho teź dys a dys njewidźimy, drje ſanoho Boha njeje.“

Mudrowź, ɣwoju broon maikaje, ɦo miſſi poɦmějkuſe.

„Cźuj wam koho jeniczkeho, koho wſchemohómneho poſlaſeś. Pohladajśe jeno do wyſokoſeze!“

Wucźeńzy cźinjachu ſaſo ku jim poruczene. Poſběhnyſchu ɣwoje wocźi k nróderanu njebju, w kotrehoż ɦyeźiſe ſe plomjenite ſłónco ɦo błyſchcźeſche. Bokoſtnje klu-ſcźeſche kóždy ſ nich ſvéſchnje ɣwoje mieſnowćo a ſłyſły kuſchu ɦo po ſigach.

Jedyn ſ nich paſ prajeſche: „Mózny kaliſe! Njedaj ſ nami ſortowaś! Twój ſłużobnik kaiſcha nam do ſłóża ſladaeł. Wocźi maſ nětko bola a nakſvilnje nicź ſ njewidźimy!“

Tu prajeſche Scheſkyr, tón mudrowź: „Chcźeze Boha teho wſchemohómneho widźeć — a njemóźeze ani ſłón-

Alcala Zamera,

kiž běše dotal jenoż z nukhwilnym presidentom młodeje španiskeje republiki, dreje so po wšěm zdaću při presidentskich wólbach 10. decembra w swojim zastojnstwje potwrdźi.

Smjerć w cyrkusu

Dreſury ruɦeźiwych ſwérjatow ɦywaju teź dźeńſa hiſchće jara woblubowane zyrkuſowe cźiſła. Stupi-li ſłaby a tola tak ſylny cźłowjeſ ɦo mjes krewjelacźne beſtije, a poßłuchaju tuto kóždemu ſ jeho pohladnjenjow, potom pſcheběźi pſchitſladowarjow ſyma, a woni njeponuſtja ɦebi ani na to, ſo je dompteur w ſtajnym ſtrašeſe ſinjenja; pſchetoż dźiwje ſwérjata ɦywaju njedźiwajcy wſcheze dre-ſyny tela njewobličźenne. Bohate ſu pady, ſo buchu klu-dźerjo wot beſtijow roſkuſkovani.

Léta 1912 bu Jendźelcźan Nordſicks, dompteur ma-leho pruźowańſkeho zyrkuſa, wot lawa nimale dopołnje jeſrany. Roſluɦdźacy mějſchipad poda ɦo w ɦehu pśchedſtaje-nja. Stotuſkindźeś mějeſche lawaj, ſ kotrymaj wſchelake ɦrobte poſpyty pokaſowaſche. Wón tuſnu mjes druɦim ɣwoju ɦlowu do klamy jeneho ſe ſwérjiſow. Wjeczor, jako ɦo ſatraſchne njeſłoże ſta, běźe tónle law ɦótro wobuzny. Njechaſche poſtuɦaś, a dompteur dyrbjeſche wjele próźy nałožeś, ſo by ſwérjecźi ɣwoju wolu nanuſił.

Pśchiſtóje wjeſćſchi pſchedſtajenja. Law wożini ɣwoju ɦróźmu ſlamu, jeho knjes ſtuny ɣwoju ɦlowu do ſchije ſwérjeſca. Tu ɦo ſta. Suby lawa ſchrabnyſchu kožu ſchije. Krej ɦo wuźorli. Dompteur ſtrach ſvóſnauſchi ſejahny ɣwoju ɦlowu ſhétje wróćo. Ale — běźe pſcheſpodźe! Law ćujeſche krej a wali ɦo na dompteura. Hiſchće prje-dy ɦaćź mużeſche pomoc pśiſiśeź, ſwutucha beſtija zyle cźwa-ſi mjaſa ſ trwajaceho cźeka.

Druhdy ſtanje ſo teź, ſo bywaju ɦdyże ſwérjata ner-wośne. Léta 1914 wujmjenowaſche w Franzowſkiej beron Sigfrid Redwitz ſ wulkeſ ſtrěnu ſyrem. Hdyże kra-lowſke ſygry běchu najſkerje ſkomuzene, tole cźiſło bě naj-lépſche zyleho wulkeho wjeczornego programma. Jónu wjeczor pak běźe jedyn ſygr ſwojchu nerwozny. A ſnuze ſónle ſygr dyrbjeſche ſwoniez wjerſchaj w jenej ſyramidze. Steſeſche ſtjo wyſoko ɦorjeka, jako jeho ſygr ſady njeho do wopuſche ſuɦaju.

Nerwozny ſygr ſkorji po tutom njewoczakowanym „atentaſu“ ſe ɣwojeho wyſokeho ſtrašna dela a powali ſtyri ſwe pśched pyramidu ſtojeſcheho dompteura. Sdeńźo hnadny je-ho ſa ſchiju a ſtuſa jeho. W pśchihodnym wokomiku ſkorji ſygr ſaſo ɦorje a ſtejeſche ɦorjeſach na pyramidźe, jako njeby ſo nicźo ſtało. Cźeźko ſranjeny baron Redwitz nuź-ſeſche jenoż ſ napinanjom ſaſo ſkanyć, a jenu poradźi ſo bźdźeć, ɦo ſpjeciwaze ruɦeźiwe ſwérjata ſ ſchkubom ſe manjeſe wuɦnaś. Potom ſwjeſe ſo bjes wědomja.

Cźeźke njeſłoże poda ſo léta 1912 we Versailles. Dompteur Feldmann pſchedwjeźe tam ſchéſć lawow. Cźi-ſło bě ſtórnjene. Wopuſchćiwſchi maneju podachu ſo lawy do ɣwojich lawjenjow. Jako ɦo dompteur pſched pſchihła-dowarſtwom poɦtonjeſche, pſchiſtupi ſchéſtaj diwaj lawaj ſaſo wróćo do areny. Schtoź ɦo nětko poda, bě wobraſ wokomi-ka. Jedyn law na ſkiudźerja ſkorji ſwojeho cźeźko ſranił. Tutón pſchimny ſhétje ſa ɣwojim wowłokom a dźiwje ſe ſtrěłeć. Ale ɦódła ſ pjeć patronow ſapraji. Nikto nad-běhowaſche dompteura teź druɦi law a ſtorhny jeho k ſe-mi. Jene ruɦeźne ſwérjo ɦrabny Feldmanna ſa ɦlowu, druɦe ſa nohu, a dompteur běźe w najwjetſchim ſtraſeſe, ſo jeho ſwérjeſi rostorhaſej. Halle w poſłednim wokomi-ku móżachu nětcźi ſtražniſy ſapſchimnywſchi cźeźko ſranjeneho muża wuɣwobodźeś. Feldmann wotła dnje pſchi ži-wjenju, ale léta dołho njemóźeſche wón wjaſy ſłużbu we manjeſi ſaſtaraś.

Teź mótśke lawy mója druɦdy jara njeſnjeźkłuze byeź. Kapitan Decker, dźeńſa ɣhótajnaty dompteur, móże wo tom powědaś. Sta ɦo pśched nnoɦo létami w zyrkuſe Krone. Decker dyrbjeſche ſ prenjeńmi rajeſi cźſtódnu mór-ſtich lawow pſchedwjeſeś. Bě to jeho prěni wuſtup jako dompteur. Pśchedſtajenje ſłónczi ſo bjes ſóźdeho pſchiſyda-da. Mótśke lawy poßłuchachu na ɦlowo, a Decker bě ſe ɣwojim dźiwom jara ſpokojom. Skoćata wotſtupichu na pokaz jich knjeſa ſ maneje haćź na jene. Tuto wosta na ɣwojim mésćinje ɦodźo a njeběź na jene waſchinje ſ tomu po-ɦnuć, teź mésćinoſć wopuſchćeźeć. Pśchiſładowarjo ɦo ſmě-ſachu, pſchetoż wérjachu, tole ſłuſcha teź do pſchedſtajenja a je dele paradźena. Kaiſ. Mladý dompteur dyrbjeſche wje-poßłuſchneho mótśkeho lawa na ſóźdy pad ſ maneje mećź. K njemu ſtupiwſchi jeho wón lokko klepny. W tutom wokomiku ɦo mótśki law ſhétje wobroćiwſchi dompteura ſuźuj, kotryż cźeźko krwawjo ɦo bjes wědomja k ſemi ſwjeſe.

Ziwjenja ſtraſchne njeje pak jenoż dźeźko dompteura. Kaž je ſnate, dyrbja teź druɦe zyrkuſowi wumieźaj ɦuſto ſe ziwjeńſkim ſtrachom dźełaś a ſtami ɦo jara ɦuſto ſ wopo-rom powołanja.

Pśched někotrymi létami bźeźe artiſta Fryź Jäger, ſ pſchinjenom Cliff Aeros, ſtawmy jako ſłakaś ſ wyſchiny. Wón mějeſche hobrźe dokhody. Wſchitcy zyrkuſowi direk-torja torhachu ɦo w njeho. Direktor wulkeho zyrkuſowe-ho pſchedenſaca w Neaplu pſchitiſaji ſebi jeho léta 1926. Dumnénjeńe bě, ſo dyrbi wunjeſeś ſnjeńeny ɦok ſ wyſchi-ny 33 metrow. Wón dyrbjeſche ſ tuteje wyſchiny wyſchiny ſebiſtwom wokruſeś ſkorji.

Pśched někotrymi létami bźeźe artiſta Fryź Jäger, ſ pſchinjenom Cliff Aeros, ſtawmy jako ſłakaś ſ wyſchiny. Wón mějeſche hobrźe dokhody. Wſchitcy zyrkuſowi direk-torja torhachu ɦo w njeho. Direktor wulkeho zyrkuſowe-ho pſchedenſaca w Neaplu pſchitiſaji ſebi jeho léta 1926. Dumnénjeńe bě, ſo dyrbi wunjeſeś ſnjeńeny ɦok ſ wyſchi-ny 33 metrow. Wón dyrbjeſche ſ tuteje wyſchiny wyſchiny ſebiſtwom wokruſeś ſkorji.

Někotre dny do pſchedſtajenja dośta Jäger wobmyśle-nja a njechaſche ɦok wunjeſeś. Dokeľ pak běźe tutón ſiśo wojſewjeny, wobſta direkśija na tom, ſo dyrbi wón wucźinjenje dopołniś. Pśchedſtajenje ɦo ſapoca. Artiſta ſakłe na najwyſchiſche ſkakadło a ſkoči potom pśeś ſebi-wu wobruć. Ale ɦok ɦo njeporadźi. Artiſta wosta ſ jenej nohu ſa ſebiwu wobruć wiſaś a padny w bliſkim wo-komiku ſ ſemi. Wón wosta ſe ſkamarnymi ſławami na ſemi leźo a bě ɦuſtodnu morwy.

Mjes pſchiſładowarſtwom wudyri njeſłóńczny njemér. Wulka ſenſazija pak ſćakowaſche dźeń poźdźiſo. Wutkopa ɦo njemiźy, ſo njeſe ſnjeſoženy artiſta by Cliff Aeros, ale jeho ſaſtupnik. Cliff Aeros wuſtupi ſamuny wjeczor w jenym Parižſkim zyrkuſu, hdyž trjebaſche jenoż ſ ɦyɦo-ſoſe 20 metrow dele ſkoči. Dokeľ pak bě Neapelſka direkśija na tom wobſtała, ſo dyrbi wón ſ wyſchiny 33 me-trow ſkoči, bě wón jeneho ſe ɣwojich pomocnikow wobſe-rěźał, ɦo na ſkok ſwaźeł.

jw.

za blyšcheź sujesć? Nětko niczo njewidźiće — a dokelž błóndo njewidźiće, chcesć wobkrućić, so wone njejewěcźi? — Ow, wy blasnje!"

Wobaibjeni šoalichu so zusbnizy. Kalif pak khwaleschе Schejkhra a dari jemu šwój najcenjeńši cźetny plaschcź. Tak mytowaschе knježćeź mudrowza a pomjenowa jeho sa šwojeho tajneho radźićela.

Wot zboža přeščehany

W Saint Charles, w staće Missouri (USA), zemrě w starobje 71 lět překupe James Kruck. Njeběše amerikanskeje nowiny, kotraž njeby jemu wěnowała posmjertny dozynk. Zo běše tak znaty, za to móže so Kruck dźakować swojemu runjewon přisłowneniu zbožu. *Znate bu jeho mjeno k prěnjemu razej při łódźanej katastrofje „Titanic".* Jako so wulka łódź 15. haprěje 1912 z 2224 wosobami w žołmach podnóri, bě James Kruck mjez tamnymi 661, kotrychž běchu wukhowali. Tři lěta pozdźišo, dnja 7. meje 1915, bu „Lusitania", kotraž měješe hoseći na łódźi, wot němskeho podmórnika 20 zražena. Z 1959 sobupućowacych móžachu 761 wukhować, mjez nimi bě Kruck. Zaso někotre lěta pozdźišo wujźdże w blizkosći města Detroita spěšnik z kolijow. We wozu, w kotrymž Kruck sedźeše, přińdźechu wšitcy sobujěźdni wo žiwjenje, jenož jeho wućahnychu njezranjeneho z rozpadankow woza. Při składnosći wuleta z awtomobilom zajědźe wóz do sylneho štoma. Mjez třomi wosobje Kruck dospołnje bjez zranjenja. Tamnej wosobje při tom ćežko znjezbožištej.

W cyłej Ameriey płaćeše Kruck jako „zaškitany" přećiwo zranjenjam. Kóždy wěrješe do jeho jandźela pěstonja. Nětko je wón wumrěł na sćěhwkach — lohkeho nazymnjenja. ne.

„Nuzowe spinadło" w prjedawšich časach

Hižo w prěnich lětach železniskeho wobkhada wupokaja so nusnosć sa pschihrawani, kotrejž smóžnja dorosumjenje pućowazych i cźahowym personalom. Tak mějachu mějachu cźahi w lešeh hischće njepschikrytych wosach sleźeje rjadowniže cźerjwjene thorhojcźi, z pomozu kotrychž móžachu sledźiwosć sastojnikow šindźiwschi dozpěć, so cźah postanje. Pućowazy so k powschitkownemu njerjesanju sastojnikow tutehe srědka jara husto pozłužowachu a pschizina bjsche w najwjazy padach jara šmišnha. Napschikład powě so nam wo jenej jónskej, kotraž, na prěnju jěsdu ze železnu so šwajiwschi, cźahej w połnej jěsdze njes polemi sastacź porucźi, dokelž wěrjeschе, so jěsdźe cźah pschespěchnje. Bojeschе so, so njebudźe cźah na pschichodnej stazji, hdźež dyrjschе jón wopuschcźejcź, mózy sastacź. Druhi raz alarmowasche hobupućowazy cźahowy personal, dokelž bě jemu wětšik cźapku z hłowy wsał, a wón bješ tuteho nusneho pschikrywcźa dale pućowacź njemóžeschе. Železniske sarjadowanja běchu w jasnje porjadneho wobkhada nusowane, nałožowanje tychsle signalow bóle a bóle samjesowacź a njetrjebawschе wuźiwanje thłostacź. kwz.

Rjemjeslnik a cłowjek z běłymaj rukomaj

Rozmołwa.

Rjemjeslnik: Što maš tu mjez nami pytać? Što chceš? Njeslušeš k nam... Cźiń, zo wottud přińdźeš!

Muž z běłymaj rukomaj: Słušam k wam, lubi bratře.

Rjemjeslnik: Što tola njerěcźiš! Što přińdźe cźi jenož na mysle! Wobhladaj sebi tola jónu mojej rucy. — Njewidźiš, kak mazanej stej? Za smołu a hnojom wonjatej — twojej rucy pak stej rjenje běłej, a po cźim wonjatej?

Muž z běłymaj rukomaj (jemu ruku pod nós tyknywši): Ponuchaj jónu.

Rjemjeslnik: *Što dha to je? Zda so, zo wonja za* železom.

Muž z běłymaj rukomaj: Zawěrno, za železom. Polna šesć lět běštej mojej rucy ze železnymi rjećazami poćeženej.

Rjemjeslnik: Čehodla pak?

Muž z běłymaj rukomaj: Čehodla? Tehodla, doženje mi waše lěpše na wutrobje, dokelž cheych was wuswobodźić, was njewobhonitych whohich cźłowjekow, dokelž přećiwo wašim potłóčowarjam postanywši so zběhach. Tak, tehodla położichu mje do rjećazow.

Rjemjeslnik: Do jastwa tyknjeny? Ale štó dha rěkaše ći so spjećiwjeć!

*

Dwě lěće pozdźišo.

Prěni rjemjeslnik: Słyš jónu, Pětrje! Dopomniš so hišće, kak před dwěmaj lětomaj tajki prózdnik ze běłymaj rukomaj z tolu rěčeše?

Druhi rjemjeslnik: Dopominam so... Što dha ze nim je?

Prěni rjemjeslnik: Na šibjeńcu dźensa přińdźe, wěš; tak so připoruči.

Druhi rjemjeslnik: Je zaso jónu skaral?

Prěni rjemjeslnik: Wězo je zběžk přihotował.

Druhi rjemjeslnik: Hm... wěš što, bratře? Njedyrbjałoj sebi powjaz wobstarać, z kotrymž chcedźa jeho powěsić? Rěka tola, zo přinjese tajke něsto wulke zboże do domu.

Prěni rjemjeslnik: Maš cyle prawje, chcemoj spytać, bratře Pětrje. K.

Swójbne powěsće

Semrěła: Marja Jwud. Nowakowa w Budyšchinje, thowanje budźe sobotu dop. w 11 hodź. na Tuchořitšim pohrjebnischću.

Biskop na šulskej ławcy

Hakle njedawno dyrbjesche w Milanje jedyn biskop na schulsku ławku so zhromadźowschi dopokasać, so może cźitać a pisać. W Italskej dyrbi mjenujzy kóždy staćan psched sapiśanjom do wólmeje lisćiny dopokasać, so wobknjeji rěcź niz jenož po zkowje, ale so může teź pisać a cźitać. Tole dopokasaće stawa so powschitkownje f pschedpołożenjom schulskeho wobšwědčenja, kotreż kóždy schulu wukhodźiwschi dostanje. Dokelž pak biskop Paolo Vicano tajkeho schulskeho wobšwědčenja wjazy njemějesche, pschikaza wón swoje biskopske wušwědčenja. Měschczanjsky šastojniny wschak powukachu so na pišmik šakonja, kotryž rěcźi jenož wo schulskim wobšwědčenju jako dopokasnu a njespuschcźejcźu jemu pruhowanje. Biskop pošpyhny so tohodla na schulsku ławku a poda mjes mnoho pschihladowarjemi dopokas, so njeje žadyn analfabeta. Wón dyrbjesche někotre mjeńšiny po diktaće pisać a potom napisane sajko cźitać. Hakle potom sapiśachu jeho porjadnje do wólmeje lisćiny. k.

Směški

* **Porajne wotmołwy.** Jendźelcźan, njepschećel nahladow Biarnata Shawa, rosmołwjeschе so junu f bajnikom rajuje. Skónčnje so Jendźelcźan rosnjemdri, prajźejo:

„Wěsće, knjes Shaw, so f rědka rěcźu. Hdyž pak junu něschto praju, potom praju šranje to, schtož myšlu."

Sdmějiźy Shaw f napschećiwi: „Haj, tohodla jeće tu pschejo tak šměrom?"

*

* Pschećel Mark Twainej skorźi: „Moja žona je šwoju macź pschepołšała. Hišom pjecź njedźeli byli nětko poła nas. Jutše ma pschichodna macź narodninu a moja žona chce, so bych jej něschto rjaneho dari; darju pak jej něschto rjaneho, potom njebudźe chcyć dozpła wjazy wotječź."

Twain dołho njepschemyšlujo, praji: „Dar jej tola jěšony lisćik!"

Hospodarski rozhlad

Schwórit 10. hodowníka 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,125
1 jendźelski punt	13,74	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,83	100 franc. frankow	16,50

Wschě tukrajne a wukrajne nowiny rospominaja pabłedni nusowy wukaz němskeho statneho knježeństwa. We nim žadane snižene płaćišnow, danje a podružniskeho pjenjesa stupaja f 1. wuzimu rózkom 1932 do mózy, tehornuja snižene nusny statnych sastojnikow a pschišłatanych wo 9 proz. Wuhło a kaj, wschě tak njewonane šmankowe twory maja swoje płaćišny wo 10 proz. pornjo płaćišnam na dnju 30. 6. 31 snižeć. Wschě druhe twory, šłuschazy do sejźwjerschtwe potrjeby, pschiwu tworomja pod nusowy wukas. Teź tych płaćišny maja so sakonjcy snižeć. Knježeństwo je wobzebitehu komisara sa tute dźełło postajiło a hižo pomjenowało.

Na **produktowych wikach** sapiśachu se spokojenjom, so sa žito, muku a khleb knježeństwo wobrotny dawk njepowschi. Tola twoła wobrot dase šmadny. Dowoz njebě wulki, tola schtož běchu pschinjeśli, hischće njewotbuchu, mjenuj a wikowarjo wocźakuja, kajke pschespišma nowy nusowy wukas we wuwjedźeńšich postajenjach pschinjese. Płaćišny pschenicy, rožźi a wowsa wo 10 pj. šnowa kleśnychu. Jenicźki wowk dotalnu płaćišnu wobkhowa.

Zentnar płaćeschе wežera w Barlinje:

pschenicy 10,75—10,85 hr. (11—11,15 hr.), rožźi 9,60 hacź 9,75 hr. (9,95—10,05 hr.), nałčinjeho jećmjenja 7,60—8,20 hr. (8—8,50 hr.), najmjeńšeho jećmjenja 7,35—7,55 hr. (7,75—7,95 hr.), wowša 6,70 hacź 7,10 hr. (7,10—7,35 hr.),

w termińowym wikowanju:

pschenicy:

sa dezember: 11,42½—11,37½ hr. (11,75—11,67½ hr.)
sa měrz: 11,92½—11,85 hr. (12,22—12,12½ hr.),

rožźi:

sa dezember: 10,10—10,05 hr. (10,22½—10,12½ hr.),
sa měrz: 10,50—10,43¾ hr. (10,62½—10,55 hr.),

wowša:

sa dezember: 7,55 hr. (8,02—7,92½ hr.),
sa měrz: 7,90—7,78¾ hr. (8,45—8,36¼ hr.).

Někotre płaćišny f Drježdźanskich wikow.

Hušny žiwe 6—7 hr., tacźki žiwe 4,50—5 hr., kurcy stare 3—5 hr., kurcy młode 1—5 hr., holbje 0,80—1,20 hr., hušny sarješane 0,90—1,25 hr. (1—1,15 hr.), tacźki sarješane 1,10—1,20 hr., kurcy stare, sarješane 0,90—1,10 hr., kurcy młode, sarješane 1,20—1,30 hr., karpy 90 pj. hacź 100 pj., schćuki 1,30 hr. (1,20 hr.), linty 1—1,60 hr., (1—1,60 hr.), prušnjuki 45 pj., běrny nowe 3 hr. hacź 3,20 hr., běrny nowe, punt 3—4 pj., łoboda jěšina 12—15 pj. (10—12 pj.), zyła 12 pj., łóki 50—60 pj., złotej kerźk 5—10 pj., běły kał 10 pj. (8—7 pj.), kał cźerwjeny 8 pj. (10 pj.), tiźały kał 13 pj. (13 pj.), butra 1,40—1,50 hr. (1,30—1,60 hr.), jeja 10—13 pj.

Sšudnište powěsće.

Hamtski šud je 8. 6. 97 narodźenemu Franzej Laßmannej w Budyšchinje na Muricźanskem puću 97 bydlazemu dla wopilstwa prawo połnoletnosće wšał.

Konkurs we:

W konkursu nad samoženjom Miny šwoženjenej Leßmanki dźěłaceje Bótzoweje rodź. Wesserez w Budyšchinje na Ssukelnikej haju 10 je šud daschu termiju na pjećdoł 6. 1. 32 dop. w 11 hodź. do Budyšchina na šudnistwje jitwa 141 šwołał.

Sšudniźy na pschešadźowanje:

pjatk 11. hodownika 1931:

w **Witkopicach** na šudnistwje dop. w 10 hodź.: wošohowaj antaj, pjěcź hrjebi, prochćerbak, lampy, ječmjeńši sofa, muž wobleki,

we **Łašu** w Scholeźiz hoseńcu dop. w 10 hodź.: šnamkowej albumaj,

we **Wulkim Parzowje** w hoseńcu dop. w 10 hodź.: 2 zentnarśej žiwinjecźi,

w **Wjesdowach** w hoseńcu dop. ½11 hodź.: krowa,

w **Bluńju** w hoseńcu dop. w 11 hodź.: krowa, rólnej wosaj, rěsakowa pila,

w **Sabrodźe** w hoseńcu pschip. ½12 hodź.: krowa,

w **Nowym Měsće** poła Wojerez w Lohrez hoseńcu pschipołdniu w 1 hodź.: krowa,

w **Bórku** poła Wojerez w hoseńcu pop. ½3 hodź.: kruwa a mlócźaiwa z motorom,

sobotu 12. hodownika 1931:

we **Wojerezach** w hoseńcu „K złotemu lawcy" dop. w 11 hodź.: wobleki, mantle wolnjane a wschelake druhe twory

Dobrowólne pschešadźowanje:

we **Wojerezach** na Sto Komorowskej dróhy 15: dop. ½10 hodź.: wschelake mebje, krawiska schijaca maschina, dźěcźace cźrije, prochćerbak, parnik jako hrajka k Božemu dźěćeźu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotliwowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	9. 12.	8. 12.		9. 12.	8. 12.
Pšenica	215-217	217-219	wuny	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	192-195	194-297	woka	17,0-20,0	17,0-20,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
jećmjeń	147-151	149-153	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	134-142	134-142	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wonšk	12,2-12,4	12,7-12,9
pšenc. muka	27,5-31,5	27,5-31,5	tany wonšk	—	—
ržana muka	26,5-28,5	26,7-28,7	pocn. melasa	—	—
ps. wotruby	9,80-10,2	9,90-10,2	běrnj. kruški	12,2-12,5	12,2-12,5
ržane „	10,2-10,7	10,2-10,7	syno, 50 kg	1,7 -2,60	1,70-2,60
raps	—	—	hrana słoma	0,65-0,80	1,50-0,70
hróch Vik tor.	23,0 30,(	23,0-30,(	pšenź, „	0,60-,60	0,60-0,60
lane symjo	—	—	wowsena „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,(	17,0-19,(	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Što nowy nuzowy wukaz přinjese?

Na našim zestajenju su zrjadowane najwažniše wěcy, kiž nowy nuzowy wukaz němskeho presidenta přinjese. Wukaz wopřija nimo nowych wulkich ćežaow za kóždu worštu wobydlerstwa teź někotre lubjenja, kaž zniženje płaćiznow, żelezniskich tworowych tarifow a podružniskeho pjenjeza.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr. pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihličišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćacej banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom ćiłej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń łěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožen dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 288 Budyšin — Pjatk, 11. decembra 1931 — Bautzen Lětnik 90

Němski financny minister dr. Dietrich wo němskich financach

Němski finanzny minister dr. Dietrich je w hospodarskim wuhjerku němskeho ječma wo němskich finanzach tuteho léta rozprawił. S wupowědźenjom wulkich wukrajnych kreditow pola němskostatnje banki a ſ pjenježnym cěšnom někotrych němskich wulkich bankow je tež wobkład sjawnych finanzow częžko cękpił. Němskostatna banka je w sjawnym sajmje je ſwojimi kředkami bankam wupomhała. Němska je ſ wupad n dawkow schkodowała, kotruž je w julinju 1931 nědźe 200 miljonow hrywnow wuczinił. Tohodła běchu krute naprawy na bankach nutne, kotrež ſu ko někto ſ dźěła jako spuščene.

Nadźija, ſo ſo němske finanzy ſ njeplaćenjom reparazijow wustrowja, njeje ſo dopjelniła,

dokelž ſu dawkowe wupady, še žałostnej hospodarskej nuzu nastałe, wjele wjetše byše, dyžli falutowanje ſ njeplaćenjom reparazijow. Złowne dochody dźensa wjazy wot rozwića němskeho hospodarstwa hamjeho njewotwisuju, ale tež wot rozwića mjenjowych a hospodarskich wobstejnosćow we wukraju. Po dźensnišnim stawje wězow dyrbi ſo ſ tym ličić,

ſo ſo dochody ſ dawkow a złoh snowa wo 200 miljonow hrywnow sniže.

Dale je wěste, ſo njeje možno, kupzow ſa 150 miljonow hrywnow akcijow němskeje żelesnizy namakać, kotrež dyrbjachu ſo po hospodarskim planje pschedać. Pódła teho je ſo 50 miljonow hrywnow wjazy ſa symiku pomoz a druhe wězy wudało, hač bě ſo w hospodarskim planje postajilo, tak ko je nowa běra nědźe 400 hač 450 miljonow hrywnow nastała. Dźěł tuteho njedostawa ſo ſ dobytkom pschi nabiću ſlěbornych pjenjes je 170 miljonami hrywnow wuruna, dale ſo 60 miljonow hr. ſ lutowańskimi naprawami, 50 miljonow hr. ſe skrócenjom mšdy a 120 miljonow ſ powjetšenjom wobrotowego dawka ſa mjeſaz januar a februar dobudża. Dopołdka ſaplaćenje dokhodneho dawka wo jedyn mjeſaz dale 50 miljonow hr. wunjeſe. S tutymi wulutowańkami by možno było, ſo pšches lěto pschewicź; jeli ſo ſo rozwiće hospodarstwa w symje hischće bóle dyžli dotal njepohubjeńschi.

Liczba dostawarjow podpjery zawěšćenja dźěłonjemějerjow w tu khwilu jenoj mało dopołdka wobliczenje pschekroča, ſa to pak je liczba dostawarjow kriſowe podpjery wo 200 000 sadu wuliczeneje liczby wróćo wostała.

Pschirunanje ſ wudawkami léta 1913 pokazuje, ſo ſo ſ njeprawom porokuje,

ſo Němska nětkole bóle rozcěłkajo hospodari, dyžli pjedy. Hdyž ſo wudawki wotliča, kotrež ſebi wšnjki dołh, podpjerane njeſaſtupjerjow a pschepokazanje dawkow na kraje žadaju — wudawki, kotrež ſu Němſkej hakle po wójnje nastałe — wudawki němskeho stata nětkole 2½ miljardy pornjo 2,4 miljardy w léče 1913 wuczinjeja. Pschi tym ſo njeſmě pschewidźeć, ſo

wudawki ſa ſozialne zamjatki wo 440 miljonow hr. wyšše dyžli w léče 1918 léža,

a ſo mamy ſamžne finanzne ſarjadnistwo, ſastaranske ſarjadnistwo a wobkhadne ſarjadnistwo. Tele nowe wudawki ſo ſ nišchimi wudawkami, kotrež ſu pornjo 1913 nastałe, wurunaju. Se ſwojimi wudawkami Němska runje ſaho tak ſteji kaž w léče 1913, hdyž ſo hrywna runja hrywnje staji.

Mjda ſastojnikow

je ſo ſe wichelakimi nuſowym wukasami wo wjazy dyžli 20 procentow ſkrócźiła. W nišchich mšdowych ſkupinach ma ſastojnik pornjo 1913 jenoj hischće wo pschiraſt ſa dźěcźi wjazy dyžli pjedy, hačrunje je ſo mjes tym wuhbženje ſežiwjenja ſdrožiło. Pola ſrjedźnych mšdowych ſkupinow ſu dochody w pschećišku pornjo 1913 na 96 procentow a pola wyschich mšdowych ſkupinow na 88 procentow padle.

Wot nowembra ſańdźeneho léta njejſmy žebi ani pjenježa wjazy ani w tukraju ani we wukraju pożćili. Njedźiwajo teho ſmy ſo pscheprali a mózachmy ſamo cźěžnjenym krajam na pomoz pschińć.

Pschekhód ł 1. januarej je ſawěſćeny.

Eswoje danjowe winowatosće bjes ſpyka dopjelnimy. Wſcho wot teho wotwiſnje, ſo ſo płaćenjaſkhmanosć Němskeje ſałhowa, ſo by ſo mohło ſwětowe kreditne twarjenje ſako natwarić. Možne budźe, tyrnjej ſe ſtarośćemi a bolośćemi, němske finanzy pschedźerjeć.

K nowym postajenjam kapitalowego cźekanja

minister pschiſpomni: Ministerstwu ſu ludźo ſnaći, kotriž maju walke ſamoženje a ſu ſwoje badliwſchego do wukraja pschenjeſli, kotriž baſ jo njeboja po Němſkej bźhać, a ſo ſ „pschełepanoſću" nadźiwaći. Ssmy ſo rozſudźili, ſo tychle ludźi, jeli ſo do Němskeje pschińdu a schtwórćinu ſwojeho ſamoženja njejſu ſapłaćili, kotraž je w nuſowym ſakonju jako dawk na cźekanje postajena, bjeſwobladnje ſajeć danty.

Na praſchenja minister wotmołwi, ſo je dawkowa amnestija nahladny finanzny wuſpěch měła. Drježdźanſka banka je knježerſtwownu wlinej podstajena. Wona njeſmě w pschichodze wulkowobdźelo hajić, ale w prěnim rjedźe małym a ſrjednim dźěłarjam ſłužić.

Diskont so na 7 procentow znižił

Němskostatna banka je schtwórtk diſkontowu ſadźbu ſ 8 na 7 prozentow a lombardowu ſadźbu ſ 10 na 8 prozentow ſnižiła.

Wobmyslenia socialdemokratiſe přećiwo nuzowemu zakonjej

Kaž Barlinſki „Vorwärts" pišče, je němski president němſkemu kanzlerej ſa pad, ſo by ſo němski ſejm ſwołał, lubił, ſo jemu połnomóz ł rospuſchćenju němskeho ſejma da.

Pschedsydstwo ſozialdemokratiſeje němskoſejmſkeje ſrakſije je ſo ſchtwórtk pohodinju na poſoćenje ſa pschihotowanje poſoćenja ſrakſije, ſeſchoł, kotrež ſměje ſo pónjeſu. Pruſki minister pschedsyda **Braun** je ſo pschi rosprajenju wobdźelił. Nuſowy wukas bliže pruhuje, ſu dźěłaćerſke ſwjaſki wěkotre nadrobnoſeje namakale, kotrež ſo njeſłu na prěni wokomik pryjedy mohle spósnać. Mjes druhim ſu wuliczile,

ſo je ſniženje mšdy wožebje pola pschiſłuſajenjow wjeſche, hač je ſo po prěnim ſdźelenju wočakało;

worno po wuliczenju dźěłaćerſkich ſwjaſkow hač do 15 prozentow wuczinja. Tohodła ſu w tutym wokomiku myſle na ſtronje dźěłaćerſkich ſwjaſkow bóle kritiſke, hač ſu žebi najprjódy myſlili. Hakle w druhim rjedźe wobmyſlenja ſtejo, kotrež ſo w někotrych njepřeſpjenjenjach nuſowego wukaſa namakaju, na pschikład w tym, ſo ſo 10. januara 1927, kotruž dźeń je jako pschiwdny dźeń w nuſowym wukaſu ſa wobliczenje mšdy mjenowany, ſadyn mšdowy tarif ſa wuczenych metallowych dźěłaćerjow njemějachu, a ſo je ſo tehdy wjetša mſda płaćiła, hač po nětčišchim mšdowym tarifje.

Dokelž ſrakſijine pschedsydstwo njemóže nicžo rozſudźić, ale dyrbi wočakać, kak ſo němskoſejmſka ſrakſija ł tomu ſtaji, budźe ſo dyrbjeć najprjódy ſ knježerſtwom a ſ dźěłaćerſkimi ſwjaſkami jednać.

Žanych znutřkownopolitiskich experimentow

W Münſteru je němſki dźěławy minister **Stegerwald** psched zentrumſkimi wolerjemi nuſowy wukaſ roſkoſił a też praſchenje koalizije zentrumſkeje ſtrony ſ nazionalnymi ſozialiſtami rospominał. Mjes druhim je prajił: „Roſchěrjenje koalizije zentrumſkeje ſtrony njeje w tu khwilu ani na prawizy ani na lěwizy możne; na lěwizy niz, dokelž na jenej ſtronje wjetšina ſa to njeje a dokelž na druhej ſtronje ſozialdemokratoju nochzeja ſa njejminiwe naprawy ſamolwitwšcź pschewjacź. Boja ſo, ſo by wulki dźěł jich pschiwobſtowarjow ł kommunistam pschescholi; ſ tym pak ſo njeby němſkemu pschichodnej ſłužiło. Roſchěrjenje na prawizy je wusamknjene, dokelž by ſo nazionalni ſozialiſtojo w ſwonkownej politizy wſcho roſbili, a dokelž njewěrimy, ſo by ſo mjes zentrumſkej ſtronu a nazionalnymi ſozialiſtami mohł ſnutřkowno-politiſki ſhromadny program nastajić.

S eksperimentami w ſnutřkownej politizy ſo zentrumſka ſtrona na žadyn pad njenakaduje.

Léta dołho ſmy ſpróznjiwje dźěłali a njedźiwajo wſchelakich njeporadźenjow ſmy ſtatnu jenoſć ſakhowali. Tole naſche dźěło njedamy politiſkim hubakam rosbić. Nětčišche knježerſtwo ma wjazy mołow w kolešach hač ſystem, kotruž je ſo 1918 ſpjnył. Tak łobko kaž je ſo 1918 móz wotedała, nětčišche knježerſtwo móz njewoteda. Hdyž dwjerde na dwjerde pónduje, ſmy pschełwědźeni, ſo ſměje knježerſtwo runje tak němskoſtatnu woboru kaž tež ſchkitarſki policiju na ſwojej ſtronje. Hdy by trjeba było, by knježerſtwo tež ſ wojerſkim wobkhenjerſtim ſtawom pschepschimało.

Konflikt mjez Severingom a policajskimi officěrami

Pruſke policajſke ſjednoczenſtwo je ſo najwótriſcho pschećiwo naprawjenju policajſkeho majora **Lewita** wuprajiło. Tuteho ſu, kaž je ſnate, ſ Barlina do Horneje Schleſyſkeje pscheładźili, dokelž je ludźi ſajeć dak, kotriž běchu na drohi pruſkemu ſnutřkownemu ministrej **Severingej** a pruſkemu ministerſkemu pschedsydu **Braunej** ſławu wunjeſli. Policajſki offizjerojo ſo hórſcha, ſo je ſo Lewit bjes pryjedawſcheho dokkadneho pschepytanja ſe pscheładźenjom pokhłostał. S tym ſo wukonjenje ſłužby policajſkich offizjerow a policajſkich ſtražnikow jara njewěſte cźini, ſ cźimž budźe ſkónčnje wobydlerſtwo ſchkodowaće. Policajſki offizjerojo ſu ſwoje wobcźežowanje ministrej Severingej pišmonje ſdźělili.

Severing je ſjednoczenſtwu policajſkich offizjerow ſdźěli, ſo ſnutřkowne ministerſtwo a jemu podstajene policajſke wyſchnoſće ſtuki ſ nim pschetorhnu. Poſtpyt policajſkich offizjerow, ſo do ſłužbneho wobkhada pruſkeje policije měſcheć, wón rażnje wotpokaſuje. Jich pišmo ſe 7. decembra je nowy raz pospyt. Jich ſteſiſchcźo ł pscheładźenju Levita je wěžownje njeprawe, a wocźiſchcźenje jich pišma w nowinach je wobrawdźe njeprawne. Severing tež praji, ſo ſo poczinjenje pschedsydſtwa ſjednoczenſtwa policajſkich offizjerow diſziplinje pschećiwja a ju wobrožuje. Minister ducha ſnaje, kotryž w policiji knježi a wě, ſo wjele policajſkich offizjerow ſteſiſchcźu ſjednoczenſtwowego pschedsydſtwa njepſchihłokuje. Też njeje wěrno, ſo pišmo nětčenje wjetſchiny policajſkich ſtražnikow wupraja. Tutón podawk ſměje drje hiſchće do bohu w parlamenče.

Cežke zranjenje w Barlinje

Pschiwiżowarjo kommunistiſkeje ſtrony běchu wutoru wjeczor ſhromadźiznu w Charlottenburgu měli. Hdyž wokoło 7 hodźin někotři wobdźělnicy ſhromadźiny po Lohmeyerſkej dróży dźachu, ſo ſ nětčišch 20 nazionalnymi ſozialiſtami ſetkachu, kotriž ſo hwjdom na kommunistow walichu. **Wjazy krózi ſtělichu, ſ cźimž bu tjo kommunistojo cźežko ranjchu,** jedyn na ruzy, druhi w bjedru a tśeći na ſchiji. Potom ſo nadpadnicy do cźekanja dachu. Tſjoch cźežkoranjenych do khorownje donjeſechu, hdyž jedyn, kotryž bě do ſchije ſtělenj, na ſwoje cźežke ranjenje wumrje. Policija je dźewjeć kommunistow a ſchtyrjoch nazionalnych ſozialistow ſajała.

Hitler a centrum w Hessenskej

Nazionalna ſozialiſtiſka nowinika powěſćerija je 12 dypkow wojſewika, kotrež je Hitler jako najmjenſche žadanje ſa koaliziju mjes zentrumſkej ſtromu a nazionalnymi ſozialiſtami naſtajał. Po nich ſo heſſenſke ministerſtwo na ſtatneho preſidenta wobmjenja. Tuteho nazionalna ſozialiſtiſka ſtrona poſtaji. Wſchitcy ſozialdemokratojo ſo ſ krajnych ſaſtojnſtwow pschiſcha, jeli ſo jo njejſu ſa ſaſtojnſtwa wuwuczili. Mſda ſtatneho preſidenta ſo na 12 000 hrywnow poſtaji. Liczba ſejmſkich ſapſłazow ſo na 30 niži. Jeli ſo by zentrum tele žadanja wotpokaſał, ſo ſ nowowólbami hrosy.

W „Mittelrheiniſche Zeitung" je zentrumſka ſtrona hižo Hitlerej wotmołwiła. Mjenowane nowiny piſchu, ſo ſu ſo žadne lutowańſke naprawy hižo ſdźěła pschewjedle, na pschikład ſu ſo ſaſtojnſtwa ſtatnych radźićelow wotſtronile, a najwjetſcha penjſija je ſo na 12 000 hrywnow ſnižiła. Se wyſchej wótroczeju ſo zentrumſke nowiny pschećiwo diktaturkrefnemu žadanju nazionalnego ſozialiſtiſkeho jenoministerſkeho ſystema wobroczeja, ſ cźimž by ſo Heſſenſka bjes wuměnjenja Hitlerej pschepodała. S tej ſamej rozſudźenoſću ſo žadanje wotpokaſuje, ſo dyrbi ſo Heſſenſka w němskoſtatnej radźe pschi oppoſiziji pschećiwo Brüningej wobdźělić.

Nimskonazionalny namjet na wuhrajenje njedowěrjenja pšeciwo pruskemu ministrej Klepperej.

W pruskim sejmje su nimskonazionalni namjet na wuhrajenje njedowěrjenja pšeciwo finanznemu ministrej Klepperej podali. Namjet jara wótre, haj samo pšichwalowaše poroki pšeciwo Klepperej dla jeno pšedawšcheho skutkowanja w Pruskej kaši wopšichija. Pruski sejm budže pšichodny tydźeń pjatk wo namjece nimskonazionalnych wothłosowaś.

„Börsenzeitung" so zakasała.

Barlinski policajski president je „Berliner Börsenzeitung" hač do 17. dezembra zakasał. Mjenowane nowiny su 9. dezembra wosejwojenje sjenoženstwa policajskich offizěrow wocžišćerjale a k tomu pšihłosomnjenje pšichdake, w kotrymž so pruskemu smutskownemu ministrej frontoseć pšichi wukonjenju faktonstwa porokuje. Tutón porok ministra w jeho wokolinskej cześći fšichnidźi a dyrbi jeho we wocžomaj powšichkownosce ponižeć. S rosšěrjenjom tajšich njewobstawnicnych cześćich fšichnidženjow jenoho wobźarjeho statuchu zakonika dyrbjeshtaj so stawny bjeskrach a porjad jako wohrožanaj wobhladaś.

Kónc posydanjow Rady Związka Ludow

Rada Swjatka Ludow je dženska swoje wuradženja wo japanko-chinešim konfliktu skónčiła. „Komedija je so wukrała". „Echo de Paris" pišhe. Tónle wušud nje njeprawy, pšeto Rada Swjatka Ludow njeje w 24 posedźenjach nicžo dale dyła hač dwě wobsamknjeni dokonjała. Wo nimaj dyrbi China słubicj, so budże satwjeźaśe naprawy cžiniś, kotrež pak njesamóże cžiniś, a Japanska dyrbi swojich wojakow i Mandźuskeje wjacy, kaž bórzy budźa chineske satwjeźaśe naprawy pšichwjedźene, schtož so ledma hdy stanje. Japanske wójsko tohodla w Mandźuskej wostanje.

Awstriscy pučistoio so wobhnadźa

Hromadźe se swojim wjednikom dr. Pfrimerom, kotryž je so z wukraja wrócił a so dobrowólnje do pšeswětnowańskeje jatwy podał, budże so pónjdelu w Schtyrskim Hradcu wójsom domowinskich woborniskow žudźicz. Winski „Abend" pišhe, so so wušudźenje pospěchi, dokelž awstriski jwjatkowy president k bodam wschitkich do teho cžasa satudźenych pučistow wobhnadźi a poruczi, so dyrbja ko dotal njepšeswjedźene prozeje z pučistami satajicz. Tohodla je so też Pfrimer do Awstriskeje wrócił.

Też italska pšeciwo jendźelskim cłam

Satwjedźenje jendźelskich schkitanskich zkow je też w Italskej wulke rozhorjenje sbudźiło. Dźesatcina wuwoza

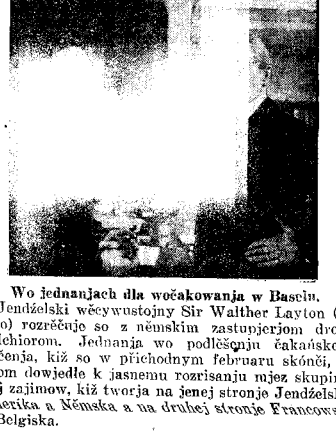

Wo jednanjach dla wočakowanja w Baselu.

Jendźelski wěcywustojny Sir Walther Layton (na lěwo) rozrěcenje so z nimskim zastupjerjom drom. Melchiorom. Jednanja wo podlěsnju čakańskeho zrěcenja, kiž so w pšichodnym februaru skónči, su hižom dowjedłe k jasnemu rozrisanju mjez skupinomaj zajimow, kiž tworja na jenej stronje Jendźelska, Amerika a Němska a na druhej stronje Francowska a Belgiska.

Italiceje je do Jendźelskeje schła. S jendźelskim zkom so italske wolmjane tkaniny, filzowe klobuki, teppichi, rukajcy, žida, wumělska žida, wumělske hornczerstwo a schtelenczane twory potrjecha. Poslednje lěta je italski wuwoz do Jendźelskeje 120 milijonow lirow wuczinił.

Španiska wustawa so pšipowědźiła

Po njenje wothłosowanju je schpanjski ljeh nowu wustawu pšijał. 98 sapósłanzow njebě pšichitomnych, mjes nimi hrabja Romanones, 23 ratarjow a 15 Bosowc, kotrež so jako pšeceiwnjerjo republiki wothłosowanja wostajichu.

Republiku schtitazy sakoń, kotryž radikalnu agitaciju pšeciwo republiji, knjezerstwu a wustawje sakasuje, jenož hač do słónczenja pożydanjow nazionalnje zhromadźitych płaczi.

Cžežke strajkowe njemery w Schpanjeej.

K cžežkemu wojowanju je schtwórtk mjes strajkowarjemi a policiju w nětkotrych schpanskich městach doschło. We Walenzitji je so pšchi strażenju z policiju wjele ludźi zranikło. Licžba ranjenych hišcže njeje zwěsćena. Też njeje wěste, hač so ludźo njejsu zatrělili, dokelž su strajkowarja swoje wotpory watowali.

Ze Serbow

W **Budyšchinje**, 11. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer —2, thermometer wo dunjo —1-3. Dženja rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer —8, thermometer w nozy —3. Wulkady na symnische wjedro. — Lube hody so pšichlížeja. Hona a pola su z běłym ruhom zawodzete. Symnička je nahle zastupiła. Cžemne mróčele pšichnieschu nam wczera z khwilemi deschcik, se khwilemi pak sněh. Wjerschki horow so bělachu. W nozy so druhdy sněhowjasche. Radasche kuchi sujerstwu sněh. Wyschina nad hrjedźenej a rańschej Europu hutnuje z wulkim mjes kupu Island a Schwedzkej i wyschinu nad połnócnym łodowym morjom. Tuž wětry hymne a łodyte wot tam k nam duja. Podobne wjedro dre też blížiche dny sakhowany. — Jutrje hobotu skhadźa skónčko 7,55 hodź. a khowa so 3,50 hodź. Měsacž skhadźa dop. 11,10 hodź. a khowa so wieczor 6,43 hodź.

Lěs w měsce

Lěs je sacžaknył do města, to mózmy i połnym prawom pšajicz, hdyž widžachmy w posledních dnjach jedyn sapschahy a nakładny auto po druhim do města so kuceż, cžežko nakładżene i Božodźěsczownymi schtomami. Nasche Zitne wiki, namóžna pšched zymu, „Nasche lubeje knjenje", pšched Niemjskimi wrótami ju so pschemenike i prózdninu do lěsneho selenego pschestrjena — Božodźěsczowe schtomy wobhnjeja wobras nascheho města. Też pšchi „Wulkej zymkuju" na Miasownym torhoschcu wuhladamy hamtsny wobras. Pšcheco bóse schéri so w naš hodowna wuhst a ju powšchuja adventske swjedźenje, powožne wobrjady w Božich domach. Tola też wobtkódnik dopomina na so blížaze hody le swojimi we swětle tukapaznymi wulkadnymi wokнami, wo kotrychž schtleenju bebi naschi najmjeńschi skoro swój maly nósk schérko stłócz. Pšcheco bóse syboza so jim wócžka serneczka, wobhlyschcejo njedoczakliwosc a žadosc na subosteze darami nebohodownym bidom. Haj, hdyž sej bo města zacžehnje, potom wotběraju hladajcy dny hač k tutym hodam. Tuž hebi też starschi wschelako hižo schtomy wobhladaju a hobu wosmu, so buchu Rumpodichej jeho woporowpolne cžežke dźeło wołožili. Wježelmy so lěsneho wobrasa w naschim měsce, kiž też nańdźemy w mnohich dworach wschelakich domow. Trjeba wschak ko mnoho, pšedy hač je žadosc měschczanow spokojena, ale kesko domow jich lětża budże, hdyž schtomik njebudże je swojim hodownym schatom a blyschczejom swoja khwilu porjeuschicz?! To njesamomy pšchi wschém swojim pšchedhodownym a potom hodownym wjeselu. Mějmy duschu, wutrobu, ruki, cžili nětkat možno też wotewrjenu k luboteji sa druhejo hobuzke cžłowjeka — a wschitkim dźesom zo hodowny Wěsce namakamy najrjeńschi bjak we swojej wutrobje! -k

Předźenak

je shonił, so je M . . . . ez Jank, kiž na Budyski gymnasij khodźi, wczera popołdnju swoju wuczbu skónčił, dokelž je pschedobko w nowej protuzy cžitał. To so wešo stacz njeshmě. Janko, Janko, hladaj na cžasnik! A hdyž je hižo posłe, wsmi swojej nohy pod paju, so sašcy schulu njeskondźiłch. Też stary Pschedźenak to dyrbi, a knjes Jank a stary knjes Šmolek też. Cži su pschesu i dyhkom! — Pschedźenak na swoju protuku i dyhkom hotowu a ju pschedawa za 60 pjenježkow.

— **Sozialnym rentnarjam** wupłacžuje so podpjera na měsaz dezember 1931 wutoru 15. dezembra popołdnja wot 1/2 10 hacž 12 hodź. w Ssejmowni na Hrodowskej hasy 10 po 1 schkodze wo sjuwje cžo. 41.

— **Potušchene namócžne jedne liseziti na Budyško-Kamjenskej autobušowej cžarje.** Wot sobotu 12. dezembra wudawaju so na statnej Budyško-Kamjenskej autobušowej cžarje potušchene namócžne jedne liseziti. Wone wudawaju so mjes sešěhowazymi stacijemi: S Budyschina do Kamjenza za 4 hriwny; z klóschtra Marijneje Hwězdy do Budyschina 2,90 hriwnow; z Lejna do Budyschina 2,10 hriwnow; z Přěcžej do Budyschina 1,35 hriwnow. Też wudawaju so namócžne jedne liseziti; z klóschtra Marijneje Hwězdy do Kamjenza za 1,35 hriwnow; wot Lejna do Kamjenza za 1,90 hr.

— **Cžara połtowych autobušow z Budyschina do Sbornicžli a Worschcže.** Ssobotze a njedźeli do hód. połtaisim 12., 13., 19. a 20. dezembra sapoczynu a skónca so jejby połtowych autobušow w Mikowje město we Borschcži.

Ssobotnischi porjad:

6,40	14,35	z Mikowa do	14,25	20,35
8,00	15,45	do Budyschina z	13,10	19,15

Njedźelnischi porjad:

7,40	11,30	18,15	21,10	z Mikowa do	10,30 14,25 21,05
			21,25	do Sbornicžli	
8,54	12,50	19,35		do Budyschi. z	9,10 13,10 20,05

— **Wobkrjeżny zwjask Budyšchoho hamtskeho hejtmanstwa** z tutym wosjewja, so radupodawanje sa mandelstwe a radudawanske naležnosce sa město a wokh, kiž so kózdy 3. pjatk w měsazu w domje wokrjesneho zwjazka w Budyschinje na Tšelanskej drózy 5 wotmucžwa a kotruž knjes profesor dr. med. Fetscher nawjednje, 18. dezembra wupadnje.

— **Wo pokhromje w Kamjenskim wotkrjesu.** Pokhromja je saschła mjes schparatym stotom kubleria Pawoka Haasy w Jeżowje. Tak nětko w Jeżowje pokhromy wjazy njeje. Dale pschemenja so poštajenja wo wobkedźbowańskim a sawrjenym wokrjesu tak, so maju jenoż hišcže z pokhromu potrjechene dwory we Morlezach a Njebjelczicach sa wobkedźbowańskich wokrjesu pschisłuschacz. Hewak pak we woběmaj wšomaj zanych wobkhodnych a druhich wobmjeschowanjow njewobsteji.

— **Pschi „Božodźěsczownym schtomje sa wschitkich"** we Budyschinje na Miasownym torhoschcu sakhlinczachu wczera pónjdelu wjeczor prěnje hodowne spěwy. Muzske spěwne towarschtwo wotewri rjad spěwnych a hudźbnych pokhlicženjow. Pschi rjanym žuchim wjedrje běsche so nahladna žyła pschipołožuchar jow sesichka wokoło schtoma, kiž so z žnowjimi žwěcžkami krasnjesche. Ximazy klinczachu hodowne synki po sławnym torhoschcu a wotrazowachu so na twarjenjach. Pschichodne pokhlicženje budźe njedźelu wjeczor 1/28 hodź. (nuz hižom w 7 hodź.). Spěwacz budźetaj riemjeslniske spěwne towarschtwo a spěwne towarschtwo lokomotiwnikow.

S **Khwaczic.** Dokelž je na naschich ležownoscach hromadźe kładźenje połow hotowe a so k spokojenju wuwjedło, so nětko pospěšnje dźěła na nowych połnych pracach atd. wuwjedu. Wšcho pokasuje spokojacy wobras. K dźělu hom a hodu pschihodny čas tuny, dokelž sněh nimamy. — Nascha, gmejna, kiž wobsteji nětkotre sa-

---

C. Bulwer:

Posledne dny Pompeji

Roman.

43] (Pokrac̆owanje.)

Glaukus a Nydia khwatachtaj mjes tym khětšje psches wohrjezane haju. Athenjan bě wot swojeje wumožerki shonił, so je Jona hischcze w Arbacesowym domje. Tam wón khwatasche, so by ju wuswobodził a sakitał. Nětutki njewědźachu, kotryžkuli běsche Egiptowczan w bydlenju sawostajił, běchu wustrózeni do smutskownych jstwow twarjenja cžeknyli. Glaukus dźesche psches schérokuh khódźu, njecstłacjo nikoho, kiž mogł jemu rjez, w kotrej jstwi Jona je. Skónczne sakhlyscha wón na konzu galerije jeje hłós. Dopředka bu dobyczj — durje rospaczicz — Jonu do zwjasnutk nutkow wjacy a z domu njeczj — to wschitko bě za njeho sfutk wokomika! Lědy bě wón sajšo městno dozrěł, hdyž Nydia ticjesche, jako khtyjchesche krocžele ko blížicz a spójina hłós Arbacesa. Tón bě so wrócził, so by swoje bohatstwa wutkhował a i njebožowinciho města cžeknył. Ale zohłyb powětr bě so hižo tak sguscził, so je wobaj njepschecjeczej, hacžrunicz zyle blizko pódła sebje běschtaj, so njewidźeschtaj; jenoż běły płaschcz Egiptowczana widźesche Glaukus blyschcžo so hibacz.

Tjo khwatachu dale — ale hdże? Nikto njemózachu ani krocžałki dale psched so widźecz. Nóz a hrósba běschtej psched nimi.

XXXVII.

Mróczej, kotraž bě hižo tak dołho žiwełko duja saczerpnjała, bě so nětko do kruteje a njepschetrjaschliweje maßy shuscžika. Cžemnota runasche so **mjenje tamnej w nas-**

tupnischej nozy pod holym njebjom, hacž tej w sawjenej městnosći. Ale z tutej cžemnotu pschiběrachu też błyski wokoło Wesuwa i wobžepjazym błyschczom. W pschestawkach mjes popjelowym a wopraswdźitym deschczom bě skuschczej podźelnjki schum w semi a dźiwje schumjaze zolmy roschorjeneho morja. Na nětkotrych městnach leżesche popjel hižo hacž do kolen, a horje wody dobywachu so do domow, roschčerjejo duschaju a žyrjeznu paru. Na nětkotrych městnach běchu njezmérne kruchi skalistkow, kiž běchu na tšěchi spadale, haby se schczerkom a rospadankami napjelnile. Pschczo bóle saraczachu so puesze; też saczerwachu pschczo bóle hibanje semje — noha khabłowaschce a so wobšwawasche — a samo na najrunschim puczu njebodźesche so žane nospjdko a žadyn wós w runowady dzerzeczy. Odwdy a hdyž padachu wjetsche kamjenje, hdyž duzy do so sraschchu, do njeliczonnych kruchow so rosdrejejo, dele, z kotrychž schkrě sapachu, kiž wschitko paluchu sapschimowachu. Nikotre domy a samo winizy so sapalichu, a woheń sbehasche so tu a tam w dźiwich plomjenjach ke cžemnemu njebju. Cžrjódy cžekanjow se žmólnizami khwatachu k morju, druhi wróczachu so sazo k kraju, pschetoz morjo bě nadobo swet brjoha wróczostupiło. Lubo so jetkawachu so se samyslennymi a smjerczej błędnymi wobliczjemi. Njebjerzechu žedi ani khwile, se sobu wczerzej. Schlamowy a popjelowy deschcz padasche nětko tak hustu, so žmólnizy shasnychu a tóždeho mjesowachu, žebi najblížschi sebje wupytacz. Odwdy w cžemnocži mandźelstwo so wot swojeho mandźelskeho, abo macz wot swojeho dźesca wotdźeli, to dyrbjesche so nadźize sasonamakanja wjedacz. Wschitko běsche w dźiwjej mešchenzy.

Psches **tute zjemy hrózby dźesche Athenjanan z Jonu a błędej holzu žiwoj pucz. Nadobo pschindu sta a sta lu-**

dźi, kiž k morju khwataja, nimo nich. Nydia bu se Glaukoweje strony storhnjena, mjes tym so jeho žamcho cžrjóda z Jonu dale cžiscžeschche. Glaukus sajwoła wótrje jeje mjeno; žana wotmołwa. Wuwutlena a na pok zadźewłujo dźesche wona swój pucz dale.

„Ach", schepatasche Jona, „ja njemózu dale, mojej nosy wołkomnitej pod horzym popjelom. Cžekaj, drohi, a pschewostaj mje mojemu dóntej!"

„Smjerkuj so, moja lubowana! Smjercz z tobu je klódscha hacž žiwjenje bjes tebje. Ale hdże mózemoj so wobroczicz psches tule cžemnotu. O zohnowany błysk! Olej, Jona, hlej! My žamy psched stolpowym khodbom Fortunineho templa. Cžzemoj tu sastupicz; tu žamy wecžischcej psched popjelowym deschczom."

Wón donjesche Jonu na idaleniche a schtitanische městno templa a stupi so psched nju, so by ju se swojim cžełom psched popjelowym deschczom schtitał.

„Schtó tu je?" wołasche tschepotały a khluboki hłós, „tola wschu jene, pschecžel abo njepschecžel — schto wo to pschi stónczenju swěta?"

Jona wobroczi so k wrczazenu. Pisches cžemnotu bo bolescheej so dwě wobnitwej woczi — błyk rosšwětli wokomik smutskowny tempel, a Glaukus wuhlada z hrózbu zatocžene lawa, kotrenuz je dyrbjał byez pschedcžišcženjom jescicha mjes stolpami lezo. Zyle blizko bedźesche, njena dźezo so tajscheo žutzodstwa, hobrsta postawa franjenego gladiatora Nigera. Law pschišlese bliže ke gladiatorej, jako by towarschnosez pytał, a tón so njewotwołali a njeschepotalsche.

Wotrjad muzskich a žonskich cžełowjesche **nimo** se žmólnizami w rukomaj. **To běchu Nazarenzy.**

(Pokrac̆owanje sledźi.)

bony kraja, je ho z nimi zaběrała a je nahódnoscita. S tutym ho znate kerki, maty leż pola fabrikskeje jamy, sturbja. Khójmy pschi pucu z Khwaczicz do Wulkeje Dubrawy ho někko pschedachu a tu zdźela hižo w kólnjach khudych ludźi. Kerki tam wjazy scherjcz njebudźa a wuhlad ho polepschi. W blizkosczi ho pěskowa jama pschi pucu na borje swoczinja. Dokelż może wěsty strach pschi zawěcu pucza abo podobny nastacz, njech ho pschi wobhladje na městnosci kedźbuje, hdyż tu wěrezy.

S **Jelschz.** Pschecziwo nuzy hospodarstwa je tudomny swobodny kubłacz k. H. hospodarske zwěscenje nanjetowak. Kubło, kiż městne stajnje někotrych dźěłaczerjow a žónske w mjesze, je derje znate. Schkoda by było, hdy by zyła w hubjenym czasu nětczischeho wobhospodarja sdubiło, haczrunjez njeje Serb. Nusa żada žebi też slatoki z dobrym salkadom w nětczischim zwudnym czasu.

S **Brěmjenja.** Pschi sdźelschim stółczenju naliczichu w Brěmjenju: 10 koni, 83 howjadłow, 107 zwini, 7 wowzow, 23 kosow, 866 schtuk pjerisny, 49 nutkow a 16 kolczkow pczołow. Wobstatk stotu je cziza trochu wjetschi hacz loni. — Za sakku nuzowu pomoz nahromadźi so w naschej gmejnje zentnar běrnow, 6 jerjow a 1,30 hr. pjenjes. — Lětuscha hońowa na gmejnskim revěrje wunjesu pschi njeschibnosnym wjedrje jenoż 3 horny, 11 jajacow, 9 nutkow a 1 bożanka.

S. **Wesperka.** Po wobkarjowanych podawkach pschi politiskej schromadzinje w Kónigshajnje pola Shorjelza bu zyn tudomneho nikokanskeho wobhospodarja Abdiska se nětczim twjerdym tak straschnje psches hlowu duzeny, so je ho jemu nop puknył. Sranjeny leži w Shorjelskej khorownji. Nadźijeja ho, so jeho pschi zywjenju sdźerza.

S **Kamjenza.** Pschi stótliczenju 1. dezembra t. l. naliczichu w Kamjenju 96 koni, 319 howjadłow, 370 zwini, 16 wowzow, 242 kosow, 3199 schtuk pjerisny, 2100 nutkow, 278 pjow a 134 kolczow pczołow.

S **Wětrje Mody.** Dla trajnje wobpjetowaneje krivawneje handy na swojej zamjenej dźonzy sahubźi powjetscherny lawriffi žud w Shorjelzu k dwěmaj lětomaj zastwa tudomneho pohonca Sch. Po wotpokuczenju jeneho léta pschinjowoli ho sahudźenemu wuprubowańśi czaż. Statny rěcznik běsche schturi léta khłostaknje zadał.

Cyrkwinske powěsće

S **Khwaczicz.**

Dop. 1/28 hodź. zerbsta spowjedź, 1/29 hodź. zerbske a w 10 hodź. němske kemschenje.

Z Łužicy

* S **Lěwalda pola Lubija.** W nozy k zjedźe dobuchu so paduschi hižom zherši hrócź do pjerjinoweje farmy tudomneho knjeza Kradnychu 39 kokoschow. Policija je jeneho ... ja wuzjedźiła, ale paduschi hami njeschu hi ... na li.

* **Se Zitawy.** W nozy k zjedźe kupi zebi na tudomnym dwórnischczu dźiłaczerja, kiż je swojim naplodźanym sadzerjenjom napadny, jenaty liscźik do Nowego Gersdorfa a lałše do wotdźała. Drjezdźanskeho rolniskeho człana. Priedy hacz czah wotjedze, wusunu wona sajo z njeho. Wona dźesche dopradka a stupi ko psched maschinu, so by ho po zdacu z czahom pschejecź dała. Jenoż je wulkej próżu po poradźi, zdrittu wot nastupnischcza wotwjesez a do khorownje dowjesez.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Pirny.** (Młody do zmjercze.) Dnja 30. nowembra běsche zebi 27létny bankowski pschitřadnik z Barlina w jenym hotelu w Königsteinje zjawu wotnajał. Wot 3. dezembra pak je ho wón nadobo zhubił a wschitku swoju puczowańsku potrjebu w hotelu wostajił. Namakachu tej list, w kotrymż wón pische, so chze zebi žiwjenje wzacz a pola Schandawy do Lobja sdocźiz.

* S **Limbacha.** (W zmjerczi sjednoczenaj.) Mab dwě hodźinje wumrěchtaj w tudomnej khorowni rentnar Gustaw Mehner a jeho mandźelska Hulda rodź. Schubertez. Mandźelski běsche 74 lét stary, mandźelska pak 72 lét.

Přilopk

* **Sawostajeństwo Lye de Putti.** Po nowinskich powěsćach wuczinja sawostajeństwo njedawno zemrěteje filmoweje dźiwadelnizy Lye de Putti jenoż 3000 dollarow. Tute pjenjezy dostanu jeje dźěcźi, kiż žu we Wulherskej žiwe.

* **Wobuczjowa fabrika zo wotpalika.** Norôwnejska wobuczjowa fabrika w Hamarje w Norwegskej je zo wuterou nimale docźista wotpalika. Jenoż pisarske nóżadu wuchowacz. Schkoda wuczinja psches milijon kronow. Wona pak zo pjecza je zawěscenjenu narunu. 150 dźiłaczerjow je sabłuzu zhubiło.

* **62létny zapalet dostanje 3 lét khłostarnje.** Srjedu mějesche zo pched pschisahanym žudom w Trieru 62létny winzar Melchior Kopper z Uerziga zamokwicz. Wobsłorzeny běsche 18. junija 1931 wjecor swój dom zapalił. Wotheń wupschestrě zo też na zusodne khěże, so by dozyła 9 twarjenjow wotpali. Nastata schkoda wuczinja něhdże 100 000 hriwnow. Pschisahany žud sahudźi starcheho muza, kiż běsche zo trózy wusnał a dwójzy sahoreł, z 5 létam khłostarnje.

Swójbne powěsće

Sedmdźesaty: Aronsohn Hendrich Freudenberg w Kamjenju, 72 lét, khowanje budźe pjedźelu pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Emilia Mina Bejmina rodź. Gerichez w Kamjenju, 72 lét, khowanje budźe njeczelu pop. w 2 hodź. na pohrjebnischczu zwi. Justa.

Woporniwe sotry

Sotkje Modeseje Ravasez zwjeselichu italske knjeżerstwo njedawno saslužbnu medalju, a to jako pschipósnacze za jeje wulkotnu a wopornitwu dźeławosez k lépschentu wuhibanych w leprosoriju w měste Contractacion w Južnej Amerizy. Wot jeje młodoseje žem běsche najwjetsche pschecze swojeje Modesty, wuzadnym, tutym najnjesbožownischim njes njesbožowanym k pomozy byez. Tsizezi lét botho pschebywasche wona njes lepra-khorymi w Južnej Amerizy. Léta 1906 bu wona wot tuteje hrózbneje khorosceje zama natykniena a njewopuscheni wot tuteho czasa nrjazy lěhwo wuzadnych. Wona běsche jenicka běła zona njes indijanskimi lepra-khorymi Contractacionskeho leprosorija. Hakle dźesacz lét posdźischo pschidruzi zo k njej jeje nèhdyschna pschestejicerka, zotra Theresa Rotez, kotraż běsche tehorunja na lepru sdochła. Někotre léta posdźischo pschiźidze k nimaj hischcze tsecza zotra, Dominica Barberez. Wschě tsi zotry, kotrez běchu poratez strascheji zmjerczi wuskatene, wobzhowachu njeběžiwjazy teho swój duschiny měr stawschi so take s wopraudźitem zohnowanjom sa indijanczanske žony, kotrez běchu na lepru khore.

tnj.

Dyrbi-li něšto dobre być? Potom

Alpina-časnik

wot **F. A. Lenke**

na Hošie hasy 25

Předawarnja Alpina-časnikow

10 proc. rabata

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za jutřischu sobotu:** Trochu mróczełate, hewak pak hucho a symo.

* **Schofer Liebelt, kotryż bě z jězdnym hoscjom z Barlina do Schczeżina wotjěł, njebě zo do Barlina wrócził. Wczera zu jeho z cziężkimi ranami na hłowje do Schczeżinskeje khorownje pschitwjesli. Hacz dotal zo jeho hischcze njeju mohli wuwoprascheez. Sda zo, so je jeho jězdny hóscz nadpadnył. Automobil, kotryż je wón wodźił, njeje zo hischcze namakał.**

* **W Oberzwehrenje pola Kassela zu 77létnu zwudowjenu Eliu Nósserowu w jejnym wohbydlenju morwu namakali. Cżeło ličiu ranu pokazowasche. S wobbydlenja je zo pjenjezny kaschczik zhubił.**

* **Na Zeithainskej drózy zo zjedzu wjecjor dwaj muzskaj na podbladne waschnje z wozoborym automobilom patraschtaj. Hdyż dźiwische jeju jedyn policist sajecz, cżełnyschtaj. Policist swój revolwer wuzijo, jeneho z njeju, jeneho 29létneho kontorista z Drjezdźan, nuzowasche sastacz. Druheemu zo poradźi, cżełnyez. Kriminalna policija je swężeżita, so staj taj muzskaj wot swojcaka dezembra w Drjezdźanach, Lipsku, Hofu a Bambergu wscho hromadze zydom wozoborych automobilow kradnyłoj. Paduschiwa zu zo z najwjetschej njeschańbiczliwoscu sluczile. Grat k pschemenjenju znamjenjow a schlawdi k pjelnjenju se benzinom měješchtaj padachaj stajnje pschi sebi.**

* **Pola Celja w Sslowinskej je zo zalosyne srazenje njes żeleznistim czahom a autobusom stało. S 20 nuzistasedźazych ludźi, jenoż dwoje njestarnjenej wostatschtaj, wosom wozobow, njes nimi schtyri zony, zo zarasy, schtyrjo z 10 cżeżkostanjenych zu zo puczu do khorownje wumrjeli. Njesboże ma zo wulkej nuzje pschiwjazaez, kotraż njeje schoterej pschijedźazy czah widzeez dała.**

* **Chinejzy rubjeżniju zu na jenym kuble pola Tunglia 400 korejskich dźełaczerjow zarubali. Kubło jenemu milijonarej w Tokiu sluschu. Rubjeżniju kubło tři dny wobleżachu a zadachu, so by zo jim 300 cżełowow wudało. Hdyż zo tole zadanje wotpokasa, wschi twarjenja zapuseżichu a wschitkich wobydlerjow sdobywachu.**

Nowe a tšedane

meble

a wutykane wěcy

kóždeje druzyny poruča

Fr. Wenzel

jenoż na Hórnčerskej h. 11

Tež na wotplaćowanje

Nakupowanje kóžkow

Wobdźělanje

kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běleńje

na Garbarskej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Spóznaju khorosć z rukow, mjez nóča a z wočow.

Wšě hoławske masaże Homöopatiska. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju

Melanie Harnisch w Budyšinje na Pósstowym namjesće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Běły barchant . . . . m 40 pj.

Wóskowany barchent 100 šěroki . . . . m 90 pj.

Copłe košle a kholowy

Ložowe šaty, běłe a pisane

Gardiny, wulki wubj., tunje

Přikrywy na diwany, blida a soły

Ida Erler w Budyšinje na rózku

Zwonk. Lawskeje hasy 10

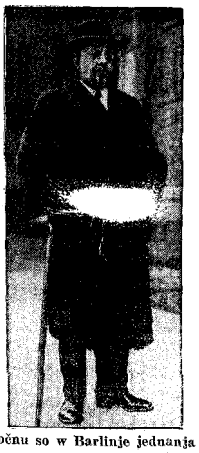

Nětko započnu so w Barlinje jednanja dla wočakowanja.

Předsyda čakańskeho wubjerka Banki za mjezynarodne płaćenja Albert Wiggin je do Barlina přijeł. Mjez tym zo so we wosebitym wubjerku Banki za mjezynarodne płaćenja wo přichodnym rjadowanju němskeho dołha jedna, je předsyda wubjerka wócywustojnych při Baselskich septemberskich wočakowańskich jednanjach Newyorski bankowski president Albert Wiggin k rozrěčowanjam do Barlina přijeł.

Towařstwowski powěstnik.

Spěw. kupka „Lumir“. Njedźelu 13. hodownika 1/4 hač 5 hodź. pop. cyrkwina liturgiska nutrnosć we Michałskej cyrkwi w Budyšinje ze znatym programom. Zeńdźemy so do teho najpozdźišo 1/4 hodź. w serbskej kofejowni. Njezapomńće noty! Přińdźe wšitky ze starej luboscu a horliwosću. Rjany postrow! Bj. Krawc.

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow zeńdźe so wutoru 15. hodownika pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje k dowurađenju wo wohotowanjach hodowneho swjedźenja. — Srjedu 16. hodownika pop. w 4 hodź. budźe w Serbskim Domje hodowny swjedźeń z wobradźenjom serbskim dźěćom. Serbske žony, kaž też wšitcy přećeljo a popřewaćeljo su wutrobnje přeprošeni.

K wotewrjenju noweho skhadźowanja amerikanskeho parlamenta.

Pohlad do plenarneje zale doma representantow. Na lěwo: President Hoover, kiž parlamentej w swojim lětnym pósolstwje nowy programm k woživjenju hospodarstwa předpołoži. Horjekach na prawo: Demokratiski zapósłane John Garner z Teksasa, kotrehoż za presidenta doma representantow wolachu. Při tym docpěchu demokratoju přeni króć za 12 lět wjetšinu.

Što poskićamy našim woteběrarjam?

Kajkosć: Nic płačizna sama, ale kajkosć rozsudźi, hač su nohajcy woprawdźe tunje abo drohe. Naša firma je horda na to, zo ma jenož dobre nohajcy na předań.

Wubjerk: Jenož hobrski wubjerk zmóžni, zo tež tajke nohajcy namakaće, kiž so *Wam woprawdźe lubja. Mamy najwjetši wubjerk.*

Płačizna: Naša zasada je wulki wobrot—mały dobytk. Dołholětne přećelne zwiski z najwětš. nohajcow. fabrikami a naše wulkonakupowanje tysac. dwanatkow nohajcow w měsacu zmóžnjeja nam, našim česć. woteběrarjam najwjetše wuzwitki poskićić.

Jenož někotre přikłady:

žonjace nohajcy, flor z čisty wołmy, plat. kruće a dźerźliwše hač čista wołma jenož čorne abo z čisteje wołmy **0.95**

žonjace nohajcy flor z čisteje wołmy, plat. pisane ze 6 króćnej pódušu 2.25, 1.85, samsne nohajcy 1b. kajkosće a II. wubjerk 1.45, **0.95**

žonjace nohajcy, čista wołma, jara krute a dźerźliwe, pisane a čorne **1.85**

žonjace nohajcy, čista wołma, staroznateje dźerźliweje kajkosće 2.95, 2.45, **1.85**

žonjace nohajcy, wołma z wumělskeje židy plat. 2.95, 2.45 **1.85**

žonjace nohajcy, němska dołhosć, 4króćna čista wołma, reg. štrykowane **2.95**

mužace zoki, čista wołma, kaž z ruku štrykowane abo plat. wołma **0.95**

mužace zoki, čista wołma, wosobny jaquardowy mustr w najwjetšim wubjerku a w mnohich barbach, jenobarbne a mustrowane 3.50 **0.95**

dźěćace nohajcy, 1×1 štrykowane, naše staroznate krute kajkosće, z čisteje wołmy abo 3 nitki wołmy a 1 nitka Lusiana plat.

wulkosć	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
pjenježkow	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170

holćace facon-nohajcy, wołmjane a z wumělskeje židy, plat. abo flor z wołmy, plat., wulkosć 5 **1.55,** kóžda dalša wulkosć **15** pj. wjacy

hoferl-zočki za dźěći a žony!
ški-zočki za žony a mužow!

— Słěbornu njedźelu wotewrjene! —

Chemnitzer STRUMPF LAGER

Na Sukelnskej hasy 12

Märklin-hrajki

tuńše

Märklin-Bing-Krauss
železnicy
k naćah. 12.-, 10.-, 6.-, 3.50, 2.50 **1.-**
elektriske . 100.-, 80.-, 60.-, **30.-**
dospołne z transformatorom

Märklin-Bing-Doll
parne mašiny
60.-, 40.-, 30.-, 20.-, 10.-, 6.-, **1.50**
Modele
10.-, 8.-, 6.-, 4.-, 3.-, 2.-, **0.50**

Wšě jenotliwe dźěle so wěcy wust. a tunjo wuporjedźeja

Märklin-, Stabil-, Matador twarske kašće
narunanki, wudosp. kašće a jenotliwe dźěle

Klamy . . . 10.-, 8.-, 6.-, **2.-**
Předawańske stany 35.-, 20.-, 10.-, **3.-**
Klamańske wěcy

Twjerdźizny 10.-, 8.-, 6.-, 3.-, **1.75**
Konjency 10.-, 8.-, 6.-, 3.-, **1.75**
Kolsykonje plyšowe 26.-, 22.-, 20.-, **16.-**

1000 pyšnych klankacych wozow

Naether, Brennabor 40.-, 36.-, 32.-, 26.-, 23.-, 20.-, 18.-, **15.-**

50 pyšnych klankacych jstwinskich wozow

garněrowane 10.-, 9.-, 8.-, 8-, 7.-, 6.-, 5.-, 4.-, **3.-**

Stejace baby-klanki poslednje nowosće z nimale njezatupn. hłowami a wóčkami
12.-, 9.50, 7.-. 5.-
Tkaninowe klanki . 3.-, 2.-, 1.50, 1.- **Klankaca drasta**

Kurt Martin Richter

na Kěžorskej drózy 7

Wosebity dom serbskich módow

Čorne tkaniny za jaki a pjelsćinowe wobsadki
Najnowše tkaniny za rubišća a šórcuchi
Najwjetši wubjerk wołmjaneho muslina
Tkaniny za spódnje suknje, wobsadki.
Čorne-brune kašmérowe rubišća

Alfons Schauseil w Budyšinje

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow
Njedźelu wotewrjene

rozbudźa — njerozhorja — wočerstwja čěło a duch — zahorja k nowym činam!

Kofeje
woblubowane pola němskich plahowarjow

Měšency k swiat. dnjam
punt . 2.—, 2.40, 2.80 hr.
3.20, 3.60, 4.— „

Wubjerny „Němski Rań (afriski“ punt 3.50 hr.

Kofejowa palerńja
Preiser

Praktiske hodowne dary!

Trikotowe košle, jaki a kholowy, wołmjane, połwołmjane a makowe we wšěch wulkosćach a wosebitych wulkosćach. Spańske jaki, žiwotowe powjazy, štrykowane žonjace suknje a šlypry, židźane a wołma ze židu. Nohajcy wšěch družin, walkowane nohajcy a pjasćowe rukajcy. Štrykowane lacy, tež z rukawami. Pulovry, sportske jaki, sportske nohajcy, tež ze stopu

Wulki skład Bleylowych tworow

Rudolf Osswald

w Budyšinje Jenož na Serbskej hasy 3
Prošu, njezmylće wobkhod!

Darće knihi

to je cyroba za žiwjenje!

Wubjerk poruča Wam
Serbska knihařnja w Budyšinje

Wulke

přesadźowanje posleščow

Póndźelu, 14. decembra 1931, popołd. w 2 hodź. budźa so w **Krakezach** hižo wosjewjene posleščka a to: 6 mójchkowych posleščkow a 15 hłowakow, 4 dospołne dobre posleščka, 4 loža ja cźeledź, 6 pischeschwankí (Stoppdecken), dźěłba portěrow, 5 mujnizow, 1 nóžny khamorčk, 2 posleschčowe kschiny a wusti hospodarski khamor

sjawnje a dobrowólnje na pischedażowanje pschedawacz. Setkanje w Krakezanskej kowalni. — Omnibuß wotjěžge 1,16 hodź. wot Drjewowjnych wikow.

Arno Wuschik,
pschiš. a sjawnje pschisł. pschedażowar.

Wjacy swěcy

5—6 króć swětliše wobswětlenje blida abo 4/5 zalutowanje pruda. Hodźi so na kóždu lampu. Njekupće po podobne, hubjeńše wěcy. **1.50 2.— hr.** Wustajene we wukładnym woknje

elektriskeho wikowarja PAUL
w Budyšinje, Kěžorska dr. 14

Wosebje rjane jasne

sultaniny
rózynki
korynty
citronat, orangeat
cymt, macis kšěnje a safran
poruča

Otto Sachse

Blidne ložowe kupańske frotěrske twjelki, třenja, damasty a smuhaty plat we wulkim wubjerku

Kurt Erler na Žitnych wikach 11

Najlěpši paleny

kofej

dostanjeće jenož pola

Otto Sachse

Wysokosć. kruwa
je na předań na Horje pola Njeswačidle č. 6c.

Twój skót so tebi dźakuje
hdyž jatrowy tuk dostanje

Bukečanska drogerija

M. Sudak

Meble

a polsirowane tworу
poruča

Handrij Štrympa
w Budyšinje na Różowej hasy 15 :: Sym Serb!

Kedźbu

Fileowe črije, tofie wšěch družin, kupujeće tunjo a der,e kóždu sobotu na **Hłownym torhošću** znapřeča Haufe abof w bydlenju na Rybařsk. hasy 8!

Fanny Fittgel

Serbska grychta w Khrósćicach

Njedźelu **swinjorězanje**
wot 11 hodź połčik / Njedźelu so
kózlopiwo toći
Přećelnje přeprošuje Jurij Wjenka

Přiloha k čisłu 288

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 11. decembra 1931

Wěšćenje na lěto 1932

Snata francowska jaſnowidźerka Madame Freya, kiż loni bě wěſchcźiła pad jendźelſkeho premjera, drohuje ſchpanniſcze rewolucije, ſmjerćej marſchala Foſſre, wójnu we Mandźuſkej a wuſpěchi Lavala, je też nětko ſaſu wojſewiſka ſwoje wěſchćenje na pſchichodne lěto. Po jeje wěſchćenju budźa w lěcze 1932 wośebje pſchikrodne žiwoły ſawinowaći ſtrašchne kataſtrofy. Ani wójna abo rewolucija, ale pſchirodne kataſtrofy, wośebje powodźenja, budźa w l. 1932 ludźi ſmjećej. Na polu politiki dyrbi tej mamy wočakaći mjenſche pſchewroty. Tak na pſchikład Briand pak ſe ſmjerćeju pak ſwoſtupjenjom ſo ſtuhi ſ politiſkeho jewiſchća, ale hyſtorne njewjedra, litjeny a wulke wody budźa tola wjazy kedźbowjeće kundźeć hač tute politiſke naležnoſće.

Madame Freya ſpowina tónkróć wośebje na Sjewjerne ſtaty połnóžneje Ameriki a pſchipowědźa jim pſchijomniſche powěſće. Wěſchćeji dyrbi ſo hoſpodarſka kriſa w Ameriźy hiſchće budźe trać lěto, ale hiſchće do kónca I. 1932 naſtanje pſchewrót k lěpſchemu a Ameriźy kiwa ſaſu derjemšće a bohatſtwo. „Sſmy ſtajnje hiſchće pod pſchemóžazymi wliwami Saturna — ſ toho pſchikhadża ta hoſpodarſka kriſa — a tuton wliw budźe ſo hiſchće wonſtutkowaći w prěnich měſazach pſchichodneho lěta, njech ſo też pomałku ſmjeſchkuje. Na ſwětowych kataſtrofach w pſchichodnym lěcze ſměje pſchedewſchim podſtat woda.“ Schtož naſtupa nutſkownu politiku Sjednoćenych ſtatow połnóžneje Ameriki, wěſchći Madame Freya Hooverowy pad.

„W Europze ſo ſdźerža wſchitke dotalne thróny, žadyn diktator ſwoju móc njeſhubi, žana rewolucija njewoſtroni nětčiſche knježeſtwa a žadyn knježićer njepadnje ſ ruku nadpadnika. Na polu politiki budźe l. 1932 ſa Europu jara měrnive lěto. Franzowſke wólby w meji pſchinjeſu mały wobrot k lěpſchinam prawizy. Laval woſtanje dale na czole knježeſtwa, ale młódſchi muž ſo wuſmamjeni na polu politiki ſ woſobitej aktiwnoſcu.“ Wo Schpanniſſej ſo Madama Freya jara nadrobnje wuprají. Njedawno też ſchpanniſki kral Alfons XIII. wuhyta ſkatunu franzowſku wěſchćejerku, kotruż wón jara cześćuje, haćrunjeż wot njeje bjžo wjele lět ſtyſchiſche ſtame njeſchijomne wězu. Tak běſche Madame Freya jenički, kiż hižo pſched něſchto ſtami warnowaſche ſchpaniſkeho krala a jemu rjekny, ſo budźe wopor rewolucije. Sdyż ſo ſchpanniſki kral njedawno ſnowa wobroćeſ na franzowſku widźerku, woſtawi wona jemu ſprawnje, ſo nima wuhladow, wróćićeſ ſo ſaſo na ſchpaniſki thrón.

Dokelž wěſchćenja Madamy Freya ſo ſwjetſcha dopjelnjuja, nahy wona ſ tym wulkeje ſławy, ale też wulkeho bohatſtwa. Dóſtawa tyſaſy dopiſow ſ ſtyleho kwěta, ſ kotrychž maja nunohe jenoż njedoſpołnu adrěſu: „Madame Freya w Franzowſkej.“ Snata wěſchćerka je mała, tołſta, wjeſoła žona, kiż ſej ivjele njeczini ſe ſwojich klijentow. Telko ludźi ſ njej hkodźi, ſo ſu druhdy wſchitke ſjiwy pſchepjelnjene ſ cjakanym. Tu Madama Freya wopytarjow pſchijima w kuchni a jim tam wěſchći. Njetrjeba ſ tomu ani ſchkleńćanje kule ke konzentrazyi ani druhich ſrědkow. Wobroći ſo jenoż na ſwojim diwanie a da rěcjeć ſwoje myſlićki, kak ſo wudabywaju ſ jeje wědomja.

Cyrkwinske powěſće

3. njedźela adventa, 13. hodownika 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změje farař Tišer rano ½8 hodźin němske Boże wotkazanje, farař Kapler dop. ½9 hodź. němsku a ½10 hodź. ſerbsku Božu ſłužbu. Pop. ½3 hodź. je Boża ſłužba za młodźinu. ¼4 hodź. ſerbska liturgiska nutrnoſć (program 50 pj., za dźěłonjemějerjow a dźěći 25 pj.), nawjedowana wot hudźb. direktora Krawca z Drježdźan. — Adventske nutrnoſće: Wutoru w Khelnje w 5 hodź. a w Jeńkecach ½8 hodź., ſrjedu w Hrubjelčicach ½8 hodź., ſtwórtk we Wulkim Wjelkowje w 7 hodź. a w Słonej Boršći ½8 hodźin.

*

Krajnocyrkwinske zjednoćenſtwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Sobotu wječor we 8 hodź. adventska ſwjatočnoſć kſeſćanskich żeleznicarjow. — Njedźelu rano we 8 hodź. wuźiwanje Božeho wotkazanja w Marijnej-Marćinej cyrkwi. — Dop. ½11 h. zwjazk dźěći. — Njedźelu wječor ½8 hodź. evangeliſaciska zhromadźizna. — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnoſć. — Na Židowje změ je k. żelezn. assistent Ay wječor ½8 hodź. bibliſku nutrnoſć.

Sotra Emma změje bibliſku nutrnoſć za žony wutoru w Zemicach, ſtwórtk na Židowje a pjatk wječor ½8 hodź. w Budeſtecach.

Zjednoć. wothladaŕ Zimmermann změje bibliſku nutrnoſć njedźelu pop. w 3 hodź. w Rozwodecach, njedźelu a ſtwórtk wječor w Budyšinje, pónđelu we Wulkej Hartawje, wutoru w Cyžecach ½8 hodź., ſrjedu w Biskopicach a pjatk w Hornjej Hórcy, wječor ½8 hodź.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. němska ſpowědź, dop. w 9 hodź. němſke kemſenje pozawnowych kěrluſow. Wjedna myſl: „Kak lětſtotki Boże dźěćatko wobſpěwachu.“ Programy při cyrkw. durjach po 20 pj. (Knjez farař Große z Budyšina.) Zběrka za wosadnu nuzowu pomoc.

Z Budeſtec.

Rano ½8 hodź. změje farař Bóje němsku ſpowědź, dop. ½9 hodź. němſke a w 10 hodź. ſerbſke kemešnje. Zběrka za našu cyrkej. Pop. w 2 hodź. hodowna ſwjatočnoſć žónſkeho towaršſtwa z wobradźenjom khudym. — Pónđelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Wutoru pop. w 4 hodź. změje farař Bóje w Hornjohórčanskej ſuli ſerbſke kemſenje, kotremuž ſo ſerbſke Boże wotkazanje přizamknje. ½6 hodźin němſke kemſenje, kotremuž ſo němſke Boże wotkazanje přizamknje. — Wutoru wječor we 8 h. změje farſki vikar Böttger bibliſku nutrnoſć w młodźinowni. — Srjedu wječor w 6 hodź. je poſedźenje wosadnje rady w młodźinowni. — Stwórtk wječor we 8 h. towaršſtwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano ½8 hodź. ſerbska ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſke a ½11 hodź. němſke kemſenje. Pop. w 3 hodź. adventſki a hodowny ſwjedźeń žónſkeho towaršſtwa pola Rabowſkec. — Srjedu wječor w 7 hodź. adventſka nutrnoſć w Nětčinje. — Stwórtk wječor ½8 hodź. bibliſka hodźina w Rodecach (zjednoć. wothladaŕ Křižan).

Z Budyšinka.

Dop. ½11 hodź. je ſerbſke kemſenje (farař Handrik-Poršiſki). Zběrka.

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. změje farař Wjezař ſerbsku ſpowědź, farař Voigt dop. ½9 hodź. ſerbſke a w 10 hodź. němſke kemſenje. Pop. w 4 hodź. je w Bolborcach na šuli adventſka nutrnoſć ze ſpowědźu. — Pjatk pop. ¾4 hodź. je němſka ſpowědź a ½5 hodź. němſka adventſka nutrnoſć.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbska, ½11 hodź. němſka Boża ſłužba.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbska, ½11 hodź. němſka Boża ſłužba. Zběrka za ſkutk luboſće we Łužicy. Wječor w 6 hodź. němſka, w 7 hodź. ſerbska Boża ſłužba w šuli w Drożdźiju.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. ſerbſke kemſenje, ½11 hodź. němſko kemſenje. Pop. ½3 hodź. hodowna ſwjatočnoſć tow. młodych holcow na farje.

Z Kotec.

Dop. ½11 hodź. němſke předowanje (farař Harſtik z Hbjelſka). Zběrka.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. ſerbska, ½11 hodź. němſka Boża ſłužba, po njej němſka ſpowědź a Boże wotkazanje. Zběrka.

Z Małešec.

Dop. w 9 hodź. němſke kemſenje, ½11 hodź. dźěćikemšenje. Pop. ½3 hodź. žónſke towaršſtwo na farje. — Serbſke adventſke nutrnoſće změja ſo wječor we 7 hodź. wutoru pola P. Kalauchec w Plusnikecach, ſrjedu na farje, ſtwórtk pola kubl. Kunata w Plusnikecach, wyše toho w 3 hodź. w Hórčanskej šuli. Pjatk pola Jurakec w Brěžyncy. Zběrki za misijonſtwo mjez połhanami.

Z Minakała.

Rano ½8 hodź. ſerbska ſpowědź z Božim wotkazanjom, dop. ½9 hodź. ſerbska a w 10 hodź. němſka Boża ſłužba. Pop. w 4 hodź. dźěćikemšenje a ¾5 hodź. němſka Boża ſłužba pola ſotry Nedonec w Adolfſkej Héće.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſke a ½11 hodź. němſke kemšenje. Pop. w 3 hodź. němſke a w 4 hodź. němſke kemšenje ze ſpowědźu w Zaréču. — Wutoru pop. w 5 hodź. ſerbska adventſka nutrnoſć ze ſpowědźu pola Sneiderec we Wulkim Přezdrjenju, ſtwórtk tohorunja w Bóšičanskej šuli, pjatk w 4 hodź. němſka, w 5 hodź. ſerbska nutrnoſć ze ſpowědźu pola Picec we Łuſću. — Pokhowany: Gusta Rochow, pomoeny wuhibowař na żeleznicy ze Sešowa, 57 lět.

Z Nosačic.

Dop. w 9 hodź. ſerbska Boża ſłužba a po tutej ſerbskej ſpowědź. Pop. w 2 hodź. němſka ſpowědź (farař Kanig).

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. němſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. němſke kemšenje. Zběrka. Kemšenje za dźěći w Poršicach: ½11 hodź. za mjeńše, ¼2 hodź. za wjetše dźěći; w Bošecach: ½11 hodź. za wjetše, ½2 hodź. za mjeńše dźěći. Pop. ½3 hodź. tow. młodźencow w Poršicach. Wječor we 8 hodź. ev.-luth. šulske towaršſtwo w Nowych Poršicach. — Stwórtk wječor ½8 hodź. je němſka bibliſka nutrnoſć w Bošćanskej šuli. — Wumrěłoj: Jan Wićaz, wobydleŕ w Krakecach, 73 l. 1 m. 25 dn. Frieda Annelies, Korle Alfreda Krječmarja, ſkalarja w Bošecach, mandź. dź., 11 m. 17 dnjow.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. ſerbska a ½11 hodź. němſka Boża ſłužba. Pop. w 4 hodź. ſerbſke kemšenje (ze ſpowědźu) w Stróži. — Pónđelu rano we 8 hodź. rańša nutrnoſć. — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliſka hodźina na farje.

Z Wósporka.

Dop. ½9 hodź. předowanje (farař Harſtik z Hbjelſka), w 10 hodź. kſeſćanska wučba za dźěći (pomocniſtwo). Pop. w 2 hodź. křenja (wosadny farař). Zběrka za cyrkw. zymsku nuzowu pomoc.

Z Wóſlinka.

Rano we 8 hodź. ſerbska ſpowědź, w 9 hodź. ſerbſke, ½11 hodź. němſke kemšenje. Kolekta. Pop. we 5 hodź. ſerbska ſpowědź.

Wusudźenja

Krajny ſud w Budyšinje.

Dla wſpjetneho jednanſtwa měješe ſo khłostany ſaſtupjeć Jurij Alwin Rühriq ſ Biſkopiz pſched małej khłoſtanſkej komoru ſamołwiećź. W prěnjej inſtanzy běſche wón 3 měſazy jaſtwa napołožene dóſtał. Wón ſo pſcheſćiwo wuſudźeć powoła. Tola też ſtatne rěčnińſtwo powołanje japoda. Po ſpjedźenju frijerſkeho miſchtra Hoppe ſ Budyšina běſche Röhrig 12. februara 1931 k njemu pſchiſchoł, jako běſche hatke dźeń prjedy ſ jaſtwa puſchczeny był. Röhrig běſche jemu jako połnomóznik frijerſkeho miſchtra Frohberga w Semizach-Tumizach tuteho wobſchoda ſa 300 hriwnow pſchedał a běſche pjenjes Hoppe pſchiſłubił, ſo jemu hacź do 1. měrza 1931 pjenjesy k pſchewjaću wobſchoda wobſtara. Potom běſche ſwudował, ſo pożrěkkował pjenjes ſa ſwoje prózowanja nješchto hotowych pjenjes trjeba. Hoppe běſche jemu najprjedy 5 hr. a potom hiſchće 15 hr. dał. Tute pjenjesy běſche Röhrig ſam ſa ſebje ſkował. Hoppe pſches njeho žanych pjenjes bołtał njeběſche. Röhrig prějeſche, ſo je Hoppe wobſchudźił a wudawaſche, ſo je tute 20 hriwnow k ſhotowjenju kupneju ſrěčenjow a ſa wudawki dóſtał. Tola też krajny ſud měješe jeho ſa winowateho a ſaćiſnu woboje powołanje.

Puczoważy Lothar Heinz Höh ſ Delnich Kundraciz běſche pſched Lubijſkim ſamwiſkim ſudom dla njeſprawdy měſaz jaſtwa dóſtał a ſo pſcheſćiwo wuſudźej powołał. Höh běſche wot wikowarja ſ wokniſanymi tworami Knešpla nadatk pſchijał, ſa njeho na prodźiju wokoło mjeſcha wokmjane twory pſchedawaći, wutwikowane pjenjesy a njepſchedatu tworu jemu wotedawaći. Po prjedarſchich njejaſnoſćach, hdyž běſche Höh Knešpla ſmjerćowaći mohł, běſche Knešpel po hodźoch 1930 ſwječił, ſo Höh jemu dowěrjene twory a wutwikowany pjenjes wo nětkaž 400 hriwnow wjazy njewobſtejeſche. Höh praji pſched ſudom, ſo twory njeje ſa Knešpla pſchedawał, ale jo je ſa ſebje na krute ſliczowanje kupił. Sſud měješe tuto wudawanje ſa wotpokazane a dóſtóje tohorunja k pſcheſtwědčenju, ſo je Höh ſe ſamyſlom jako połnomóznik na ſchkodu Knešpla ſo ſadźerżał.. Sſud ſaćiſny jeho powołanje, pſchiſtwoli pak jemu tři lěta wupruhowanſkeho czaſa, ſchtož hakle potom płaćiſtwoſcej dóſtanje, hdyž ſo ſtatne rěčniſtwo wob 7 dnjow na juſtiſne miniſterſtwo dla roſſudu njewobrośi.

Bohataj

Hdyž mi nječhtó bohateho Rothſilda ſławi, kotryż wot ſwojich njeſmērnych dokhodow tyſacy dawa, zo bychu ſo dźěći wukubłałe, khori wuſtrowili, ſtarcy dohladowali, — potom hnuje mje tajki ſkutk a khwalu jón.

Tola njedźiwajcy mojeho hnuća a mojeje khwalby njemóžu zapomnić khudu burſku ſwójbu, kotraž přiwza wosyrocenu přiwuznu do ſwojeje khuduškeje khěžki.

„Přiwzamy-li Khatku,“ žona rjekny, „potom woprujemy poſledni groš; njemóžemy ſebi potom ani ſele wjac do poliwki kupić.“

„Dorje, potom jěmy jn njeſelenu,“ jeje muž wotmołwi.

Wulka je kročeł wot Rothſilda hač k tutemu burej!

k.

Dopiſowaŕ

Dwaj pſchećeljaj ſedźeſchtaj ſa blidom a pijeſchtaj cjaj. Nadobo poſtóknu ſo wulka hara na dróſy. Sſtuſchejchtaj ſrudne ſtonanje, mózne wudma a ſtopſchejne, ſylne ſmjerće.

„Tam dołtanje ſebi nječtó puſi“, pſchiſpomni jedyn ſe pſchećeſelow, pſches wokno pohladawſchi.

„Njedočzink? Stóſtnik? Mordaŕ?“ wopraſcha ſo druhi. „Sſłyſch jónu: njech bywa to ſchtóż chce, njeſmě moj pſchidaći, ſo ſudźa jeho bjes wuſudźa. Pój, chcemoj ſa njeho ſaſtupić!“

„Njeje dźe dozyła mordaŕ, kotrehoż tam pſchebija.“

„Žadyn mordaŕ? Potajkim paduch? Njech je kaž chce, chcemoj jeho ſ paforow praka wuſwobodźić.“

„Też paduch to njeje.“

„Też paduch to njeje? Potajkim ſtudźy pokładnik, abo żeleſniſki jebak, pjenjeżnik, rěčnik, pſcheſtwědčeny redaktor, dobroczeł, ſadbna duſcha, kotraż wopruje ſo ſa powſchitkowne ſbožo? — Njech też je, ſchtóż chce, dyrbimoj jemu pomhać.“

„Njeſłyſch to ſłódaŕ: puſi dóſtawa ſebi jedyn dopiſowaŕ.“

„Dopiſowaŕ? — Hm, wěſch ſchto? Potom chcemoj tola najprjedy naju cjaj dopić.“

ŕ.

Eldorado (raj) starych ludźi

Z přileżnosću wósomdźesatninow staruški w Pančicach pisachmy wo wulkej ličbje starych ludźi w klóštrje (Pančicy, Kukow a Marijna Hwězda). W tym drje klóštr z nic hišće 1000 wobydlerjemi swojeho runjeća nima. Naličichmy jich runje ducent, kotřiž su wšitcy přez 80 lět stari. Wósće budźe naših čitarjow, wosebje w klóštrskich kónčinach, zajimować, nješto nadrobnišeho wo jich žiwjenju zhonić. Nšchtóžkuli to njewě, byrnjež so husćišo z nimi zetkować. Tuž chcemy z najstaršej wosobu započinać.

1. Marja Mittagowa rodź. Heidrichec narodźi so 18. augusta 1844 w Sulšecach pola Kukowa jako dźowka tamnišeho hajnika. Tež jeho pjeć bratrow běchu hajnicy, runjeź kaž jich dźěd, zdźěła we službje ryćeřskubla w Brunjowje (za Kamjencom) a klóštra Marijneje Hwězdy. Woženi so 1872 z Hermanom Mittagom z Rušic pola Halštrowa a kupištaj sej w samsnym lěće tudonjme klampnarstwo. Běše veteran z wójnow 1866 a 1870/71 a mějeěel železneho křiža. Wumrě 1912. Z mandźelstwa wuńdźe 6 dźěći, z nich stej jenož hišće dwě žiwej.

2. Pětr Pjech narodźi so 18. junija 1848 we Khrósćecach. Tu šulu wukhodźiwši přistaji so najprjódcy za husarja a pozdźišo za kruwarja. Potom čelnješe za Drježdźany, zo by tam „němski nawukny!". Po dalšej 10ětnej službje w Njebjelčicach přińdże 1878 na knježi dwór do Pančic a pohonča a 1888 bu pod probstom Vincencom „knježski pohonč", kotrež zastojnstwo bě jeho bratr Jakub wot lěta 1864 zastaral, kiž bě zdobom „předjěchaf" (Vorreiter), t. r. před Hnadnej knjenju a jeje přewodom. Hač do lěta 1871 jězdźachu klóštrske knježny tež do Rózanta, krućišo postajenja pak to wot toho časa zakazachu. Tola tamne mjeno dźělźeše so dale na knježskeho pohonča. Nětko pak je spadło. Tu a tam hišće našemu starcej tež praja, kiž zastojnstwo klóštrskeho strašnika wukonja a z małej přestawku — 1909 bě sej ruku wuwalił a dyrbješe měsacaj swjećić — klóštrej na 53 lět služi. Tak hraja staruscy samo do wjesnych stawiznow. Při swojich 83 lětach hišće wjesele žortuje, njeje so trjebał „na žonu mjerzać", skerje je so po basniku měł: „Nježenjene tón chcu ja wostać wšitke swoje žiwe dny."

3. Wo Morchec Idźo płaći to same, tola z druhich přičinow. Mać rodź. Eiselerec z Drježdźan wunarě zahe a tak wjedźeše 15ětna dźowka swojemu nanej, klóštrskemu lěkarjej Francej Morchej, hospodarstwo hač do jeho smjerće 1891. Potom ji wjacy hódno njebě so ženić. Tak je swoju młodosć nanej woprowała, kiž so też wjacy njewoženi. Wona narodźi so 17. nowembra 1848 we Wostrowcu a přińdże 3 lěta stara do klóštra, hdźež bu jcie nan přesadźeny. Bydli tu potajkim wot lěta 1851. We swojim dołhim žiwjenju njeje ani jedyn dźeń khutnje skhorila.

4. Jozefina Nowakowa rodź. Piazza z Kukowa, narodźi so tam 10. februara 1849. Přičalny 1866 do Pančic a woženi so tu 1888 z krawcom a pozdźišim póstowym agentom Bjarnatom Nowakom, kiž je tuto zastojnstwo přez 30 lět wukonjał. Wumrě 1926. Mandźelstwo wosta bjez dźěći. Nowakowa bydli nětko hišće na starym pósće, je při swojich nimale 83 lět čełnje čiła a strowa. Při 381ětnym zbožownym mandźelstwje swjećištaj 1913 sležborny kwas.

5. Dr. P. Desiderius Löbmann mjenuje Šerachow swoje ródne městno, hdźež 25. nowembra 1849 na swět přińdże. Wukhodźiwši ludowu šulu přińdże najprjódcy na preparandu do Budyšina, přesydli so 1864 do Prahi, hdźež gymnazijum a universitu wopyta, tohorunja tež w Innsbrucku. 1877 bu na měšnika wuswjećeny a wučeše na gymnaziju w Komotowje hač do lěta 1910. W tym času pućowaše po Europje, do Alpow, Italskeje, Wuherskeje, Karpathow atd. Potom bu do Oseka za subpriora powołany a 1916 do Marijneje Hwězdy za zastupowaceho probsta. 1920 poda so na „wotpočink", tola wotpočnył hač do dźensnišeho dnja hišće njeje. Hdyž dla wysokeje staroby porjadnu službu při woltarje a na klětcy wukonjeć njemóže, dha skutkuje dale w spowědnym stole. Před krótkim bě jeho Boža ručka zajała, ale při jeho krutej naturje je so zaso trochu zhrabał.

6. Před někotrymi dnjemi — 3. hodownika — je so jedyn z najstarších wumjenkarjow, Michał Rjeda z Hory, při swojich 82 lětach do Kamjenca do wustawa s. Jurja přesydlił, hdyž bě prjedy pola swojich přiwuznych w Kukowje přebywał. Před tym běše w Smječkecach, Serbskich Pazlicach a Njebjelčicach. Jako młody Ošacki ulan wobdźěli so na wójnje 1870/71, z kotrejž je so njezranjeny wróćił.

7. Theresia Kümpfel rodź. Mlynkec z Königswalde w Čechach narodźi so tam 8. měrca 1850. Woženi so ze žiwnosćerjom Wjaceslawom Kümpflom, kiž pak 1891 wumrě. Wot 7 dźěći zemrě jedyn syn na sćěhwkach wójny, dalše w su w Čechach a Sakskej žiwe. Bydli pola swojeho syna Adolfa, pjekarskeho mištra w klóštrje, hdźež so 1914 přesydli a zastara wšelake domjace a druhe dźěła. Čita hišće bjez nawočow.

8. Hdyž bě so Koria Borromacus Brettschneider 1917 k měrej sydnył, zo by z předaćom swojeho wobkhoda wot hotowych pjenjez žiwy mohł być, spózera inflacija jeho cyłe zamoženje. W samsnym lěće zemrě mandźelska Marija rodź. Mehlgoc. Na wšě 45 lět měješe wobkhod z kolonialnymi twarami w Drježdźanach, z wotkel so 1920 do Marijneje Hwězdy scahny a chce tu swoje zbytne lěta dožiwić. Čini so na wšě možne waśnje wužitny. Pokhadźa hewak z Čech, hdźež so 22. měrca 1850 w Ebersdorfje pola Krupki narodźi. 1869 přesydli so do Sakskeje.

9. Křesćanka Reinerowa je hižo na wšě 41 lět wudowa. Narodźi so 2. haprleje 1850 w Regensburgu, přeżiwi mnohe lěta w Mnichowje, hdźež měješe počahi hač do najwyšších wórtow. Woženi so 1885 z prjedawšim klóštrskim sekretarom Aleksandrom Reinerom, kiž pak hižo 1890 zemrě, hdyž běše 17 lět w klóštrskej službje stał. Tute mjeno dźěrdźi hižo so přez štyri generacije a budźe drje so dale zdźerżeć. Z mandźelstwa wuńdźeštaj dźěći, syn je ze zubnym lěkarjom w Gdansku a dźowka předstejerka tudomneje žirowneje kasy.

10. Marja Bizoldowa (Koferka) rodź. Lipičec narodźi so 14. hodownika 1850 we Wětenicy. 1871 woženi so z Michałom Bizoldom z Worklec a sćahnyštaj so 1881 do Kukowa, hdźež wobej na klóštrske dźěło khodźeštaj. Muž zemrě 1902. Z 9 dźěći su hišće 4 žiwe. W ratarstwje je hač do swojeho 75. lěta dźěława a tak na wšě 44 lět klóštrskemu knježestwu służiła. Nětko hišće zastawa pola swojeje dźowki cyłu domjacnosć a skót a wšěndnje wjedźe jeje puć do Božeho domu. Přichodnu póndźelu móže swój 82. narodny dźeń swjećić.

11. Mikławš Lebza, wo kotrymž smy hižo z přileżnosću jeho złoteho kwasa pisali, je dołhe lěta žiwnosć w Kukowje wobsedźał, donjž ju na swojeho přichodneho syna njewoteda. Je jenički mjez našimi staršimi, kiž je mohł złoty kwas w lěće 1927 woswjećić ze swojej mandźelskej Hańžu rodź. Bjenšec ze Sernjan, kiž pak je hižo w januaru 1928 zemrěła. 10. měrca t. l. běše swoje wósomdźesaćiny docpěł, khodźi wšěndnje do Božeho domu a zetkuje so rad ze swojimi přećelemi w znatej jstwičey pod torhošćom.

12. Najmłódša mjez našimi staruškami je Paulina Schubertowa, wo kotrejž smy z přileżnosću jeje wósomdźesatninow 23. nazymnika nadrobniše pisali.

Runje „japoštolska lička" tutych starcow a starušow je z dopokazom, zo w klóštrje „strowy powětr" wěje. Powšitkownje so wšěm derje wjedźe, zwjetša so wšitcy sami zastaraja, tak daloko hač čełne mocy to dowola. Njech přiwuzni a přećeljo jim dónt wolóża. Štó wě, kelko słónčnych dnjow žiwjeńskich je jim hišće spožčenych. Jenož jenemu je zbožowny dónt złoty wěnjenk na hłowu skuzłał, druhim pječa sležborny. Njesmilna smjerć roztorha hišće přezahe zwjazki lubosće a skoro wuwzačnje je zrudny čas swoje znamjo jim na čoło stłóčił. Tajki wukóne žiwjenja. Su sej to na wami zasłužili. To płaći też wo druhich, zo njebyšće trjebali sej pozdźišo porokować před swědomjom a swětom. Wšitcy dohromady reprezentuja nimale 1000 lět, rune 984. Mjez nimi je 5 Serbow a 7 Němcow. Posledni su w Němcach rodźeni a pozdźišo hakle so tu zasydlili, zwjetša hižo we wyššej starobje. s.

Procesy wo pjeniežk

Schto njerozumne słóžby a wobstóržby płaća.

Wěšty Schołta pósła wětšemu Wićasej w šamtkanem měrješe bydlańskemu list, a tśi pa na njón 8 pjenježkow. Póšt bě nahlada, to waži list wjacy hač 20 gramow, a žadaše tśi 15 pjenježkow khłostanja. Wićas to sapłacił, bóšche pak měnjenja, so tuć tśi pósł jenož 7 pjenježkow dodawka žadaš, a wobstóržu pósł, so dyrbi jemu tutón 8 pjenježkow wrócy sapłaćeć. Póstowy radźićel, jedyn prawniśnik, słóžownik, šmědk Schołta (kotryž praješe, so je list jenož 19 gramow important, wadźachu so w schtyrjoch terminjach pśed šudnikom. Sšudnikoj pišaš, tśo kenzlišu sastojnišu běchu so dyrbjeli teworunja s naležnosću saběrać, pśisłušajeni pola Scholtu, Wićasja a prawiśnika ani njeličeni. Listy so pišachu, sapiśi sbotowjachu, swazyachu jedyn na druheho, hnéwachu so, pśisłušadźachu tak do hroby, so dyrbjeschtaj so tśinśiće hišće skazać dwaj wežymnuśnjej. Na kónzu bě Wićas proješ słubił a sapłaći sa šudnišće wudawki, sa tśóty rěčnika a sa wežymnuśnjeju wšcho dohromady 115 hrivnow. A to tohodła, dokelž bě šebi póšt žadał 8 pjenježkow pśiwelwiele dodawka!

Człowjek mohł šnadź wěricj, so je tutón pad wumyślony. Tomu tak njeje. Proješ je so wotmóć, a s tajkimi proješami maju so němśe šudnistwa wšchudnje po śtach, po tyšaćach saběrać!

Sšobustaw jeneho pruśkeho šudnistwa je wulkeźit, so by kraj mohł 200 milijonow hrivnow salutować, by-li so rošsudźił, malićkostne naležnosće samjesować. Projeźby, w kotrychž so wo šmješnu sumičku hač do 2 hrivnow jedna, pśechetrocza letnje tśiśeći tyšaź; haj w tutom lěće pśechetrocźi liczba k prěnjemu rasej 100 000. K cjemu dyrbi to dowjesć? Stat sběra drje šudniske thósty, ale mješ jenej a dwajcźi hrivnami wučinja tute thósty jenoj generelnje 1 hrivnu, k cjemuž pśichilše hišće 50 pjenježkow sa pisanje. Tak móže so potajkim stacź, a stawa so wšchudnje, so šu šudniske thósty pola stórźbow niše 1,50 hr. wjetśe a wješ šwady. A nichtó drje njebuźe chcyć rjeź, so stat na tutych 1,50 hr. šudniskich thóstach je wichem i tym šwišowanjom dźěłom nejchto šasłužił.

K temu pśichilše, so stat w najwjazy padach šudniske thósty sbyła njedostanje, dokelž stórźi wjazy hač 50 procentow i tamnych, kotrejž pśichitotuja šudnistwu dla tak šnadnych šumow dźěło, po puću prawa la khudych. Saběrachu so jónu i prašchenjom, kelko thóstow by płacźił proješ, w kotrymž by so stórźbo wo jedyn pjenježk. Theoretiśy by to było móžno, pśichetož stat na šebi je winowaty, łožownu mešćańcej k jeho prawu dopomhać, a jedna-li so teź jenož wo jenički pjenježk. Praktiśy wšchak njeby so takše jednanje žeńe pśichewjedło, pśichetož wěz by so wotpokasała i pśichiźinu, so njemóže so tajki proješ khutnje bracź a so njeje pśchiměrjeny dostojnosći šuda.

Widźimy potajkim, so njeje móžno, so pśched šudom wo jedyn pjenježk wadźicź. Bobuźel njeje pak w tukhwilu žaneje móžnosće, projeźby wo woprawdźite malićkosće je šamtkneje pśichiźiny wotpokasaś. Hdyž na pśikład wulke wobthódne družstwo hišće nimale wjetšchu firmu wo płaćenje 2,80 hr. wobstóržeźi, a so hnydom i dwěmaj rěčnikomaj sastupowaś da, potom pśechetrocźi to njejeh prawneho žaćuća. Stat dostanje drje w tajkim padźe šwoje šudniske thósty, ale tola nic telko, schtož by dyrbjał po prawom sa to dostaś. Wón njesaštuźi teź ničo, jedna-li so wo wjetšchu sumu. Hač k pokhu hrivnam rošsudźa jenotliwy šudnik pśchi hantiśkim šudnistwje. Naležnosće w rošwijanju mandźelstwa móža so hač do poglednjeje instancy, hač k némiskotatnemu šudej pśchewjesć, njech je wina šwady teź bóle šnadna. Stórźi-li tu něchtó na prawo sa khudych, potom ma stat njeśmérne wudawki a hišće wjazy dźěła.

Wěšy stórźbow, pola kotrychž jedna so wo pjenjesy, njejźu pak najbóhčichi njepśechećejsko justiźnemu sarjadnistwu. Ssamo hrivna, kotraž njeje so płaciła, je woprawnjene žadanje. Kak bywa pak i druhimi malićkosćemi, pola kotrychž stoja pśichiwdźeśe projeźby na prěnim městnje? Wśchudnje pśichiwdźi so w Němśej 740 wosobowm, kotrejž wěrja, so dyrbja šebi i pomozu šudnika wrócźenje cjeśeje wumnuwaś. Wob léto mamy 236 000 tajkich jednanjow. Se šašudźenych abo wotpokasanych wobrocźi pak so nimale połojca na druhu instancu, tak so dyrbi so hišchcze jónu wo naležnosći jednacź. Dokelž pak we wulkich městach 55 procentow i ludźi, kotrejž dla pśichiwdźenja stórźa abo šu wobstórženi, na pravo sa khudych stórźi, móžemy šebi pśchedstajeć, so dyrbja so létnje milijony je statneje pokładnje płaćeźć.

ik

Směški

„Nó, luby šušodźe, waj šym tola teź hižo jónu nětkle trjechiť", šapočina bo Wóšt wječor do hoitwy we wjesnej korčmje rosmołwjecź. — „Nó, ale wěšće teź, knieže", Čechu wjesele rjeknje, „pśched dwěmaj létomaj do bruchа!"

*

Jemu niczo niepobrachuje. Sšawny špěwaŕ pyta so w tupjelach wustrowiecź. „Kak so wam wjedźe?" woprašcha so jeho tupjelny lěkaŕ sa někotre njedźele. — „Djakuju so, knjes lěkaŕ, mi niczo njepobrachuje!" špěwaŕ khětźe wotmołwi. — Lěkaŕ je šbožowny. Tola špěwaŕ pokračuje: „Widźicźe, jako pśichiźech k wam, mějach we wuschomaj bolenje. To hišchcze mam. Mějach we žołdku bolośće. Te teź hišchcze mam! — Tohodła mi niczo njepobrachuje, ani to najmjeńšche!"

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěł a feuilleton: A. Domaška w Budyšinje. — Za nowinki: G. Janak w Budyšinje

Chicagoski wyssi měšćanosta chce być wohlubjeny. Wyšši měšćanosta Čermak wuporjedźa w skautskim (Pfadfinder) domje wobškodźene hrajki za khude dźěći. Naš wobraz pokazuje woprawdźe typiski amerikanski wustup. Měšćanosta pjateho najwjetšeho města swěta Chicaga dawa so w košlowych rukawach fotografować, mjez tym zo drjewjaneho konika, kiž dyrbja khude dźěći k hodam dóstać, barbi. Wyšši měšćanosta cyle derje wě, zo jemu tajki wobraz w nowinach wjele wjacy přiwisnikow dobudźe hač najlepje wopytana politiska zhromadźizna.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 11. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,129
1 jendźelski punt	13,84	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,84	100 franc. frankow	16,59

Hnydom do mazy je stupiła dźělawosć statneho komišara za sniženje płaćišnow. Hdyž je treba, pruhuje płaćišny najnusnišeje sežiwjenšeje potrjeby a potrjeby wschodneho žiwjenja. Hdyž je trěbne, tam jakrocži a sniženje płaćišnow pyschewjedże.

Na produktowych wikach pyschešłapi wežera šalutniche sniženje žitnych płaćišnow. Dowoš na wiki pyschiběra a mlyny wało kupuja. Pyschesza a rožka kjeżnyschtej wo 25 pjenježkow po zentnarju. Nałetni ječmjeń pichiładži 5 pjenježkow a wowoż 15 pj. Mlynjo wocakuja, w kajtim nastupanju šo sniženje płaćišnow chlěba jewi.

Zentnar płaćeiche wežera w Barlinje:

pšenicy 10,90—11 hr. (10,50—10,60 hr.), rožki 9.75 hacz 9,90 hr. (9,35—9,50 hr.), nałetnjeho ječmjenja 8—8,50 hr. (7,55 hacz 8,20 hr.), nałowšeho 7.75 hacz 7,95 hr. (7,35—7,50 hr.), wowsa 7—7.25 hr. (6,55—6,95 hr.),

w termišlowym wikowanju:

pšenicy:

za dezember: 11,60—11,68½ hr. (11,25—11,22½ hr.)
za měrc: 12,07½—12,02½ hr. (11,70—11,75 hr.),

rožki:

za dezember: 10,18¾—10,12½ hr. (9,50 hr.),
za měrc: 10,55—10,52½ hr. (10,32½ hr.),

wowsa:

za dezember: 7,90—7,92½ hr. (7,37½—7,42½ hr.),
za měrc: 8,35—8,30 hr. (7,62½—7,70 hr.).

Wiki rěnecho skotu wežera w Drježdźanach.

Wiki rěnecho skotu wežera w Drježdźanach njemskicha wulkeje wažnosće, kaž to schtiwórtkowe wiki srědka maja. Sa šwinjenoi njebě wulkeho poždanja, ferkje sa cželatami. Šwinje po pondźelnišich płaćišnach pschedawachu, wo schpatne cželata njerodźachu, cžim bóle so rěšuja za rjanymi rosbladowachu a sa nje pomno pondźeli nješchto wjazaj hadźachu.

Płaćizny rěcneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

10. decembra

8 wol., 81 byk., 28 kruw., — jałoc., 509 čelat., 105 wowc., 431 swini.

Płaćizny za

čelata: 1. —; 2. 45—50, 3. 38—44, 4. 33—37, 5. —;
swinje: (přez 300 pt.) 45, 2. 43—44, 3. 41—42, 4. 40—41.

Wiki schtiwórtk w Lubiju.

Butra 68—75 pj. poł punta (67—80 pj.), jeja schtuka 12—15 pj. (12—14 pj.), twaroh punt 25 pj. (25 pj.), kał běły 5—8 pj. (7 pj.), kał cžerwjeny 8—10 pj. (10 pj.), kał šydrožity 15—30 pj. (20—40 pj.), kórabi 10 pj. pi. (8 pj.), zbóża punt 10—13 pj. (10 pj.), pruśnizy —, (45 pj.), šolatej kerćel 5—15 pj. (10—15 pj.), kacžki punt 85—95 pj. (90—100 pj.), wino w kitach —, (45 pj. hacz 50 pj.), jabłuka 5—18 pj. (5—15 pj.), běrny nowe punt 3—4 pj., łuhy 75—85 pj. (80—90 pj.), pschenza 9,80—10 hr. (10,20—10,60 hr.), rožka 9,80—10 hr. (10—10,30 hr.), nałetni ječmjeń 8,50—9 hr. (8,60 hr. hacz 9,20 hr.), wowoż nowy 7,20—7,50 hr. (7,30 hr. hacz 7,60 hr.), běrny 2,25—2,75 hr. (2,25—2.75 hr.) šyno 2,20—2,70 hr., słoma z masch. młócž. 1,60—2 hr. (1,60—2 hr.), pschenčna muka 18,25—19 hr. (19—20 hr.), ržana muka 16—16,75 hr. (16,25—17 hr.), wotruby pschenčne 6,10—6,30 hr. (6,20—6,30 hr.), ržane wotruby 6,10—6,30 hr. (6,20—6,40 hr.).

Płaćišny w špinkach šu płaćišny tydźenšich wikow. Hdyž šane naspomnjene njeišu, tam šo płaćišny njepschemeńchu.

Wiki schtiwórtk w Kamjenzu.

Pschenza 10—10,20 hr. (10,50 hr.), rožka 9,50 hr. hacz 9,75 hr. (10—10,20 hr.), ječmjeń nałuński 9 hr. (9 hr.), wowoż nowy 7—7,25 hr. (7,50—7,75 hr.), muka pschenčna 23,50 hr. (25 hr.), ržana muka 16,25 (17 hr.), pschenčane wotruby 5,80—6,20 hr. (6—6,50 hr.), ržane wotruby 6,25—7 hr. (6,50—7 hr.), šyno 2,25—2,50 hr. (2,25—2,50 hr.), słoma z masch. młócž. 2 hr. (2 hr.), słoma k šaślanju 1,80 hr. (1,80 hr.), běrny, běłe a cžerwjene 2,50—2,75 hr. (2,25—2,50 hr., běrny žołte 3 hr. (2,75 hr.), butra 1,40 hr. (1,30—1,40 hr.) a jeja 13 pj. (13 pj.), łuhy punt 78—85 pj. (70—80 pj.), Prožata 8—12 hr. (8—12 hr.), běhaki 30 hr. (30 hr.).

Kał šydrožity 15—40 pj. schtuka (15—40 pj.), kał běły punt 8 pj. (6 pj.), kał cžerwjeny 8—10 pj., zbóża 12—15 pj., jedźna koboda 15—20 pj., leserij měrnik 15 hacz 25 pjenježkow (15 pjenježkow hacz 25 pjenježkow), krěn punt 60—70 pj., tomaty 20—25 pj., jabłuka 5—15 pj., wino w kitkach 45—65 hr., běrny 4—5 pj. (3—4 pj.) punt, kórabi schtuka 5—10 pj., morchej punt 8 pj. hacz 10 pj., radiški walcžk 6—8 pj. (6—13 pj.), retkej walcžk 10 pjenježkow.

Płaćišny w špinkach šu płaćišny šadź. tydźenja. Hdyž šane naspomnjene njeišu, tam šo njepschemeńchu.

Wiki w Khorzebuzu.

Mjaso howjate 70—90 pj. (70—90 pj.), cželaze 80 hacz 100 pj., skopjaze 110—130 hr. šwinjaze 75—100 pj., měs w płatach 1,70—1,90 hr., jeja 13—14 pj., butra 1,30 hr., twaroh 30 pj. (25—30 pj.), łany wošik hr., šiny 0,80—1,10 hr. schcžuki 90 pj., karpy 75 pj., hołbje młode 60—100 pj., kury žywe 1,80—2,50 hriwnow, kapony žywe 2—3,50 hr., łuhy šarjane 85—100 (90—100 pj.), kacžki 0,90—1,20 hr. (1—1,20 hr.), šornit 0,40—1,20 hr., kohrabi 20 pj. (20—25 pj.), morchej 15—25 pj. (15 pj.), kał šydrožity 30—40 pj. schtuka, kał běły 8—10 pj. wirsinowy 15 pj., kał cžerwjeny 12½ pj., jabłuka 10—25 pj. (10—20 pj.), rěchne worjechi 55 pj., mlóšte worjechi 40—45 pj. (40—60 pj.), zbóża 15 pj. běrny 2,75 hr. (2,75 hr.).

Płaćišny w špinkach šu płaćišny tydźenšich wikow. Hdyž šane naspomnjenjene njeišu, tam šo płaćišny njepschemeńchu.

Pschihnaši běrhu 1137 prošatow a 196 běhakow. Te płaćachu:

prošata małe 5—8 hr. (4—7 hr.), šrěnje 8—11 hr. (7—10 hr.), wulke 11—14 hr. (10—12 hr.).

běhaki: małe 15—35 hr. (12—30 hr.), šrěnje 35 hacz 52 hr. (30—50 hr.), wulke 52—70 hr. (50—65 hr.).

Wiki běcha šrěnje a płaćišny šo skrućowachu.

Sdunišce powěsće.

Swjeršeńšše jednanja wotewrichu nad wosobnišćimi:

a) ryčežkubjerja Waltarja Reicha, dra. Franza Reicha a Ernsta Reicha w Běłej pola Kamjenza,
b) ratarja Emila Oskara Ehnerta w Kundračižach pola Kamjenza,
c) Emy Hesiny Pohłowej rodź. Thimez w Nowošlizach,
d) ryčežkubjerja komorneho kujcha Wosa z Panikowa w Palowje,
e) ratarja Wilhelma Ericha Husty we Wulkej Hartawje.
f) njepołnoletnjeho ryčežkubjerja Wicharda z Heynitz, jeho šaštupnje jeho nan dr. jur. A. z Heynitz nad Wichowami,
g) ryčežkubjerja Wernera Freina nad Čžechowom,
h) ryčežkubjerja Ernsta Aleksandra Pawoła Wuttiga nad Sunišchezami,
i) kubłerja Pawoła Weiša w Nowej Wěži pola Rakez,
j) kubłerja a hospodarja Ernsta Gustawa Hejda we Kóšłach pola Budestez,
k) šwobodneho kubłerja Pawoła Schneidera w Brěžnjan pola Desnjeje Hórki,
l) ryčežkubłerja Louisa Anna Edgarja Henczla we Wowmjowje,
m) kubłerja Bjedricha Korle Rychtarja w Nowej Wěži pola Rakez, i
n) šwobodneho kubłerja Auguśta Huniuša w Jeschichach,
o) kubłerja Alfreda Emila Pjecha w Hodźiju,
p) ryčežkubłerja R. z Krausy nad Hrodźišchcžom pola Wósborta,
r) ryčežkubłešći Gertrudy šwud. Leunerki w Dobrušchi. —

Sdunišcy na pschežadźowanje:

šobotu 12. hodownika 1931:

w Bitkowjanach na šudnišnuje dop. w 10 hodź.: wurěsne twory, šlěborne a šłote dźěwješki,
we Wulkim Wošuku w Michałkez hojenjezu dop. w 10 hodź.: hońtwinšti wos a njedźelske šanje,
w Semjanach w Henczkez piwowym tuzišku" pschip. w 12 hodź.: pišanške blido,

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo na tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	10. 12.	9. 12.		10. 12.	9. 12.
Pšenca	210-213	213-217	runy	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	187-190	192-195	voka	17,0-20,0	17, -20,0
jačmjeń, nał.	—	—	zwjerne łuhy	11,0-12,5	11,0-12,5
jednjeń	147-151	147-151	bolte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowš	131-133	134-142	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	7,2-31,2	7,5-31,2	lany wošuk	12,1-12,3	12,2-12,4
ržana muka	6,1-28,1	26,5-28,5	boen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,50 9,75	9,50-10,25	rjarnj. kruški	12,5-12,7	12,2-12,5
ržane „	10,0-10,5	10,2-1 ,7	syno, 50 kg	1,7 -2,00	1,7-2,00
raps	—	—	ržana słoma	0,65-0,8	1,5-0,70
hrěch Vik tor.	23,0 30,0	3,0-30,0	jatešć. „	0,50-,60	0,50-0,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,0	17,0-19,0	ješna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Khodam

poručam swój wulki skład

porclina, kamjeniny, škleńčanych towrow, krystala

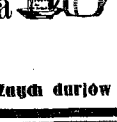

Hermann Gläsel w Budyšinje

na Lawskich hrjebjach 4, nětk pódla prjedawšich klamow na prawym boku khěžnych durjow

K hodam

poručamy:

10 pt. cokora (netto)	3.55
10 pt. pšenčneje muki, 000 pa.	jenoż 2.20
1 pt. sultaninow 1.00, 0.80, 0.70	jenoż 0.45
1 pt. citronata	jenoż 0.98
½ pt. hodownych kuskow na štom wšel. druziny 0.60, 0.50, 0.48, 0.45, 0.40,	0.38
6 rumpodičhow	jenoż 0.25
1 pt. worjechow 0.60	jenoż 0.50
1 pt. małych worješkow	jenoż 0.58
½ pt. plesirnakow	jenoż 0.28
4 tfl. hod. dobromlóčn. po 100 gr.	jenoż 0.95
2 tfl. hod. dobromlóčn. po 100 gr.	jenoż 0.50
3 tyzy wolijowych sardinow	jenoż 1.00
1 tyzku = 6 rózkow tworožka	jenoż 0.35
1 wulku tyzu měšaneje zeleniny	jenoż 0.50
Naše swjedźeńske kofeje ¼ pt. wot	0.50
1 paket swěčkow na stom, njekapace	0.35

poprjancy, bonboniery a darjeńki, cigary a tobak we wulkim wubjerku

6% rabata 6%

Prosymoj wobkedźujuce naju wukładnej wokne

THAMS & GARFS

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8. Tel. 3068

Klanki! Hrajki!

Hłowy, peryki, stupnje, nohajcy, wobleki

Wuporjedźenje klankow derje a tunjo

E. Ulrich nasl. M. Pfuhl

Šulske tornistry

šeslonki, wše sedlarske a wutykane twory

pola firmy

C. Junghanß

prjedy E. Schubert, sedlarski mišter, na Jerjowej hasy

Kupny dom Paul Glausch

w Pančicach

Poručam k hodam

wše potrjeby za hodowne pječenje

a swój wulki skład

šokoladow, cokrowych towrow, likěrow a cigarow

Hrajki a druhe dary

po jara sluščnych płaćiznach

Naturska hojeńka A. Freundowa

w Budyšinje na Bismarckowej dróze 6, I

Přijimanje jenoż sobotu wot 9—5 hodź., hewak we Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 48467

Homöopathija, diätowe a zelowe hojenje, hoj nuškowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom spěšnych khorosćow, čuwowe a dušine čefpjenja, čuwowa masaža, hojenje kamjenja w šiwoće, magnetiske hojenje

Něhdže 6000 porow

žonjacych a dźěćacych šlypfrow

trikotowe lacy a kholowčki dźěć. trik. a podšite wobleki

po wurjadnje tunich płaćiznach

A. Bokelmann

nasl.

w Budyšinje

Jenoż tak dołho hač skład dosaha

Tutym płaćiznam při tutej kajkosći so kóždy dźiwa!

Sće móhli dotal

po tutych płaćiznach kupować nimoměry solidne, rjane wobuća, wšo ze sylnej kožanej pódušu a narću. Za póduše so nimo toho hišće pisomnje 3 měsacy rukuje.

42 cm wys. **škórnje z howjazobox** z podš. 40-46 **16.—** hr.
połwysoke škórnje ze syln. **howjaz. kože 10.50** hr.
wysoke **eleg. črije howjazobox** z podšiwkom **8.20** hr.
nizki **elegant. črij howjazobox** k šnórowanju **6.—** hr.
dźěłański črij ze sylneje **howj. kože** bjez podš. **6.99** hr.

w **Schu-Fu-Gru** w Budyšinje na Moltkowej drózy 6

Wobkedźbujće prošu naše wukładne wokna! **to móžeće!**

Darujće praktiske dary!

Strykowane drasty
čopłe spódnje šaty
nohajcy a zoki

poruča z bohatego składa
po tunich płaćiznach

Bleyle wot dźensa sem **10%** tuńše!

Otto Osswald

w Budyšinje
na Kamjentnej hasy

Wulke

hodowne předawanje

Max Herde

w Budyšinje, na Kamjentnej hasy

Hodźiny su ličene

Damast dwójna garnitura, čisty mako 4 hłowaki, 2 posleščl **18.95**

Košlowy barchent, pisany, spodźiwnje tunjo		0.25
Košlowy barchent, běły, spodźiwnje tunjo		0.39
Košlowy kopřiwina, kruta, składnosć	jenož	0.39
Kopřiwina, 140 cm šěroko, wosebitosć		0.59
Łožowe nawoblečenje, pisane, 80 cm šěroke, składnosć		0.49
Łožowe nawoblečenje, pisane, 130 cm šěroke, składnosć		0.79
Linon, 80 cm šěroki, wosebita dźěłba		0.39
Košlowe tkaniny, spodźiwnje tunjo	jenož	0.25
Damastowe blidowe ruby, składnostna dźěłba		0.95
Płatowe blidowe ruby, wulka składnosć		0.95
Wumělske blidowe přikrywy, wosebita dźěłba		1.35
Hłowaki, běłe, šite, z kneflemi		0.65
Hłowak, kopřiwina, šity		0.65
Hłowak, pisany, šity, z kneflemi		0.75
Hłowak, smuhaty płat, šity		0.95
Hłowak, damast, šity, składnosć		0.95
Wupjerk, hłowak, šity, składnosć		1.95
Łožowe nawoblečenje, kopřiwina, šite		2.50
Łožowe nawoblečenje, linon, šite, z kneflemi		2.50
Łožowe nawoblečenje, pisane, šite, składnosć		3.50
Łožowe nawoblečenje, smuhaty płat, šite		3.95
Łožowe nawoblečenje, damast, šite		4.95
Łožowe nawoblečenje, za 2 wosobje, šite, kopřiwina		2.95
Łožowe nawoblečenje, za 2 wosobje, šite, pisane		4.95
Łožowe nawoblečenje, za 2 wosobje, šite, smuhaty płat		4.95
Łožowe nawoblečenje, za 2 wosobje, šite, damast		5.95
Wupjerk, posleščo, składnostna dźěłba	jenož	6.95

Tute dny wosebje tunjo

nohaicy, trikotaży, šaty za čěšne dźěći

Stóž za 25.- hr. kupi, dostanje **sadźbu sklow**

Hodowny dar

Stóž za 75.— hr. kupi, dostanje **1 porcelinowy serwij** 9 dźělbny

Stóž za 50.- hr. kupi, dostanje **2 m bluz. tkaninow** čista wołma abo **3½ m perkala** za zwjefšne košle

„Wón"

přeprubowa runje hišće w swojej dźěłarni zhotowjene pjelsćiny wšěch družin a předpisa:

Pjelsćin. mantle . wot 125 hr.
Pjelsćin. jaki . . wot 115 hr.
Pjelsćin. khornarje wot 7.50 hr.
Pjelsćin. wobsadki wot 2.50 hr.
Pjelsćin. dajaki wot 5.00 hr.
Pjelsćin. kłobuki . wot 10 hr.
Pjelsćin. čapki. . wot 18 hr.

Pjelsćinowy Zimmer

přeco tuni

Reimann

na Hošic hasy 29 při Pólowym namješe 5 minutow wot dwórnišća

wobłekowe bluzy a tkaniny za mantle štrykowane drasty za žony a mužow.

Hodowne poskićenje:

Ręču serbsći!

Pyjamaflanell za spańske wobleki	wot 45 pj.
barchent za wobleki, kruta twora	wot 49 pj.
płočiwa žida, krasne mustry	wot 55 pj.
tweed, tkanina nětčišeje módy	wot 65 pj.
płočliwy somot, najnowše mustry	wot 95 pj.
crep said, čista wołma	wot 1,25 hr.
wolnate, we wjele barbach	wot 1,45 hr.
wolgeorgetie, wosebite poskićenje	wot 1,95 hr.
crepe marocain, za bale a towaršn.	wot 2,25 hr.

Přimajće, nětk kupujeće tunjo!

Smužkate kholowy	1.80
Smužkate kholowy	2.50
Smužkate kholowy, hodźace za kóždy jaket	3.90
Velvetkholowy	5.50
Manchestrske kholowy	5.20
Jendźelske kožane kholowy, poražak	4.50
Njedźelske kholowy we wšěch płačiznach	
Njepřemokawe kabaty, podšite	8.50
Mužace mantle, na židźe	28.50
Módry wobłek z česanje tkaniny	29.50
Žonjace mantle z pjelsćinowym khornarjom, a podšite	wot 15.00

Jenož pola Nussenbaum při Swinj. wikach

Brězowe a khójnowe palne

klumpachi

wotedawamy běžnje swobodnje

Klóštrske hajn. zarjadnistwo we Łazku a Winowcu (Smječkecy)

Praktiscy myslić

předešćniki, kije a trubki

dari ć!

Alfred Rudert w Budyšinje jenož na Bohatej hasy čo.26/Wosebitosć: kijowe předešćniki

Arthur Synatzschke

w Kamjencu Weststr. 8. Tel. 366

Wikowarnja z tobakami

we wulkim a małym. Najpřijomniše nakupne žórło za zasopředawarjow. Wulki wubjerk Bruyères-trubkow

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre 3.95
mustr., wulkosć 46: jenoj

barchent jaki

fiate hodnoćije, nowe 2.80
mustry, wulk. 44: 2.50
na stajnje na kładje

Andr. Kasper

(měj): Al. Pilopp)

w Budyšinje, Burgleźn 11

Kožki

kóždeje družiny kupuje po najwyšších płačiznach a přijima k bělenju

Hermann Erdenberger wikowarnja a kóžkarnja na Zwonk. Lawskej hasy 54

Mužacy kožuch

mało trjebany, z dobrymi přidawkami, je za 95 hr. na předań

Tauscher na Zitnych wikach 4

Tuniezbytki (Rester) za mužace a dźěćace kholowy, zymske jupy, kóžda wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, wałkowane nohajcy a pjasćowe rukajcy poručuje

Auguste Wilhelm

Klamy při Butrow. wikach

Dary Frisér Rettig

na Jerjowej hasy 13

Z wulkeho wubjerka:

Wulkosć 27—30 **4.70**

Šnórowy stupnje

čorna sat. howjaza koža

Wulkosć 31—35	**5.40** hr.
Wulkosć 36—39	**6.90** hr.
Wulkosć 40—46	**7.90** hr.

Filcowe tofle

Endlich der Garantiestiefel, den jeder kaufen kann!
Damen-, Herren- und Kinder-Schuhe mit
ELEFANTEN-SOHLEN
für deren Haltbarkeit 1 Jahr garantiert wird
Das Kennzeichen der echten Elefanten-Sohlen

Škórnje ručne dźěło dwójne póduše **14.95**

Wulkosć 27—30 **5.50**

Hólcace a mužace nizke stupnje

bruna nowjaza boks-koža

Wulkosć 31—35	**6.20** hr.
Wulkosć 36—39	**7.50** hr.
Wulkosć 40—46	**8.50** hr.

Drjewjancy

Žonj. zwjefšne stupnje nowe eleg. modele wot **4.90**

Stupnje z wjelbł. kosmow Drjewjane stupnje

Willy Sommer

na Serbskich hrjebjach 8

Kornarj. stupnje dopře, kaž z wjelbłuđ. kosmow **1.65**

Filcowe stupnje Kožane gamaše

Khodam!

Elegantne zymske mantle
Krute kosmičkate mantle
za žony a mužow
Wobleki za swjedźenje
na hasu a za sport
[illegible] — Njepřemokawe jaki
Tkaninowe a dźěłańske kholowy
Wšě mužace wěcy

namakaće stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly

w Budyšinje — Před Sulerśk. wrotami

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.01 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwakam čělneno znjezbožeja w 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje bědny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožene dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Cisło (Nr.) 289 — Budyšin — Sobotu, 12. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Brüning do wukraja rěčał

Němski kanzler dr. Brüning je sa nusne měł, na rěcze wowtotkowić, kotrejž je Hitler w Barlinje a jeho wotpołanzy w Jendźelskej a Italskej pyched jastupjerjemi wukrajnych nowin měli. Schtwórtk popołdnju je so Brüning pychi porjadnym cźaju wukrajnych nowinarjow w nowinskim wotdźelenju němskeho knjeżerstwa wo nusowym wukasu **a „kraju žonow"** nazionalnych sozialistow a wo **jich „lakonnosći"** rěcźał. Mjes druhim je prajił: We wukraju su po wschelakich rozrěčenjach s nowinarjemi wopacne měnjenja wo położenju w Němskej nastałe. Mózu jenož znowa rjec: Němske knjeżerstwo je so rozsudźiło, so wschě wustawne srědki nakóźi, jeli so bychu politiske strony na njelakonske puće stupiłe. So w tajkim cźasu w jenym ludu, kotryž je, kaž němski, wot 17 lět njesměrne cerpjenja pychetrał, radikalne strony žehi wulki pychiwiź dobudu, je zyle rozumiec. Spodźiwne by było, hdy by hinak było. W tajkich cźasach Němc **do kraja žonow** cźeka a k myślam, kotrejž su žiwjene na bludnosć podobne. Pyschcźiwo rěcźam nazionalnych sozialistiskich wjednikow może němske knjeżerstwo pychezo jenoż rjec, so pychi wschej staroseći, s kotrejž rozscerjenje radikalizma wobkedźbuje, wotežki krucze w ruty dźerźi. Ssym tu w poknej pychesiepnosći s němskim wobornym ministrom a němskim smtskownym ministrom, generalom Groenerom.

Wo nusowym wukasu Brüning praji, so dyrbi žehi Němska **se žamžnymi srědkami wupomhać.** Tohodla dyrbja so **mjdy a płacźiny snižić a so po woiedkrazej kupowanskej mozy klozić.** Haczrunje so do Němskeje skoro žadyn ftót s wukraja njedowožuje, su dźenża ftótne płacźiny nižsche dyźi pyched wójnu. Sdobom dyrbi tatak, kotryž mějesche w cźasu pyched wójnu dań na prěnju hypotheku wjetschu hacź 4 prozentnu sa njesnjeżnu, dźenża 16 hacź 18 prozentow płacźeć, a we wschelakich gmejnach je so ramo 22 prozentow płacźiło, schtož dyrbi bórzy zyle wobžedźenstwo sežrać. Tohodla je knjeżerstwo **nuzene snižene danje** pychikasało, srědk, kotryž so njeje wot schérego dawnowéka wuźił. Knjeżerstwo je po wulkim rosmyślenju k tomu pychistupiło, dokelž chże s jenym rasom to pschewjesć, schtož by so w žwobodnym kapitalistiskim hospodarstwje ramo wot žebje roswito. Tola wudawanje wschelakich ludźi, so dźemy statny kapitalismus abo hospodarstwo po planu, podobne ruskej pjecźetźy, sawjesć, je njejwrawne a njewérne.

Němski kanzler potom hischcze praji, so je so Němska k swojemu postupanju z politiku druhebo žwéta nusowała. Jeli so tak dale pónde, budźe kóždy kraj swoju žamžnu pjenježnu, bilancu a hospodarsku politiku dźelać. Jedyn kraj so druhemu s kontingentami sawjera. Nam zu dźensli dawki napołožić a sdobom kóždy wuwos twarow snjemožnić. To je praschenje, kotrejž móże narodny hospodar s jenym zrokom rosrěšać, kotrejž pak so tak nje ruce w politiskim žiwjenju njerozrišża. Tak pak tak dale njepónde, a stónčnje dyrbi so k systematiskemu rosrišanju pschikročeć.

Na wopraschenje jeneho nowinarja němski kanzler rozrěcźenje s naležnym napóminanjom stónźi: Jeli so na žwét nazionalnych sozialistow sa straschnych, by tónle strach mohł s rasom wotstronić, **hdy by žwét Němsej z nuty wupomhał.** Po mojim měnjenju by to cźłowjeske stejiscźo było, kotrejž by sdobom nam pomhało.

Płaćiznowy kommiser dr. Goerdeler so nowinarjam předstajił

Płacźinowy kommišar dr. Goerdeler je so nowinarjam pschedstajił, so by wobmyślenja rozchmał, kotrejž ma sjawnosć pschecźiwo njemu. Njeźmědźa žehi myślicć, so je „dźiwy cźinjaty doktor". Wón ma jenoż nadawk, so za to postarać, so žo stuńschcze postajenja nusowebo porjada wschědže pschewjedu, so kóždy płacźinu płacźił, kotraž je „prawa". Wón nocze nckaźe nuzene hospodarstwo zawjesć. Tola, hdyž sta wola sniženju płacźinow sadźewa, so bjeswobladnje sakreći, też je srědkami sawrjecza dźěłarnje a klamow. Sprawny wobkhodnik njetrjeba fo płacźinowebo kommišara bojeć, tola sta wola dyrbi so sbudźeć.

Płacźinowy kommišar chże hižo blížšche dny poručeć, **so maja so płacźinowe sapiky** wupowěźnych. Potom budźe so s chlěbowymi, mjasowymi, wobkhodnymi, elektrizitetnymi a pinnowymi płacźinami sabrerać. Goerdeler **pak** pyched pschehnatymi nadźijemi warnuje, dokelž so dochody elektrizitetnych a pinnowych płacźinow sa sistalisse samerły trjebaju.

Brunica wot dźensnišeho dnja tuńša

Nusowy wukas hižo pocźina skutkować. Rańschokobjowy a žrjedźonemski wuhlowy syndikat staj wobsamkoj, swoje płacźiny hižo dźenża snižeć. Wo kelko procentow so płacźiny snija, so hischcze njeje do drobna postajiło, dokelž hischcze njeje znate, kelko snižene trachtow wucźini. To so hižo blížše dny wosjewi. Też porheinski brunizowy wuhlowy syndikat je wežera w hobustawskej zhromadźišnje wobsamknył, płacźiny wot 10. decembra stuńschcić. Po kajkej měrje so to stanje, wo tym so hischcze jedna. Dokelž nusowy wukas snajmjeńscha snižene wo 10 prozentow žada, je móżno, so porheinski wuhlowy syndikat płacźiny wo wjazy prozentow, hacź nusowy sakoń žada, snižeł.

Nacionalni socialistojo kofejownju w Barlinje nadpadnyli

Wudyrne wotdźelenje 17 nazionalnych sozialistow w Barlinje je schtwórtk w nozy Erbenez kofejownju w Biebrichowskej dróhy 113 nadpadło. Sarjadnikej kofejownje běchu hižo pyched nékotrymi dnjemi nazionalni sozialistojo dźěłiłli, so je nadpad na kofejownju wotmyśleny, dokelž tam politiscy pschecźiwnicy wobkhadźeja. Schtwórtk w nozy je so tole broženje do skutka stajiło. Wokoło 1 hodźiny so nadebo 16 wobronjenych nazionalnych sozialistow do kofejownje nawali, kotrejž do pschitomnych hoscźi bijachu. Hdyž so nabpadnjeni wobarachu, nawalnicy pistole wucźahnywschi tšělachu. Hdyž sawołana policija pschikhwata, bě wjetschi dźěł nazionalnych sozialistow cźeknył. Policija mózesche pjeczoch sajeć. Nazionalneho sozialista, kotrehož bě pinczinć s piwownym karancźom cźežko sranił, jako policajskeho jatcho do hbrownje dowjesechu.

Hessenski centrum nacionalnym socialistam wotmołwił

W hessenskim žejmje je so pjatk wólba hessenskeho statneho presidenta s dnjowoho porjada wotstajiła. Mjes tym je so wotmołwa wojsewika, kotruž je zentrumska strona na 12 dypkow, nazionalnych sozialistiskich žadanjow dała.

Zentrum sa žwoje žobudźeło žada, so by so nazionalna sozialistiska strona sa cźaš žwojeho knjeżerstwa też lakonnosće we wschěch žwojich skutkach dźerźi, wschěm stat powrěcźerskim wotpohladam na pschecźiwo stupa a druhe dyžli instrumenty statneje mozy njebudźe cźerpicź.

K dypkej 5 (puschcźenje sozialdemokratow se sastojnstwa bjes pensije) wotmołwa praji, so by tole žadanje w namjetnjenej powschitkownosći k naprawam pschecźiwo wustawje dowjedźe. Wón móże so jenoż wumjesć, kaž daloko wustawje napschecźiwo njerěcźi.

W nastupanju dypka 12 zentrum politiku sastupuje, kotraž němskemu ludej snutskownu a swonkownu žwobodu, rosmješe w pschichodźe a płacźiwosć w žwéze sawěšcźa. Tohodla je nusne, so hessenske knjeżerstwo swonkownu politiku nětcźišcźeho němskeho knjeżerstwa podpjeruje.

Hitler njebudźe pyched wukrajnymi nowinarjemi znowa rěcźeć.

Hitler bě s nowa wukrajnych nowinarjow w Barlinje k sebi pycheprošył, tola je jich w poslednjej hodźinje wotstasał. Je so rozsudźił, so je sjawnym listom pschecźiwo němskemu kanzlerej wobrocźeć, so by jemu na jeho radiowu rěcź a na jeho rěcź pyched wukrajnymi nowinarjemi wotmołwił.

Nazionalno-sozialistiski žepwnik sebrali.

Schtwórtk wjecźor je w Itzehoe do cźišcźerjenje „Schleswig-Holsteinische Tageszeitung" kriminalna policija pschischła a je po telefonskej pschikazni Altonaskeho kantskeho žudnistwa 20 000 eksemplarow žepwnika schleswigsko-holsteinskich nazionalnych sozialistow sebrała. Pódla tehe su so dyrbjale platy a formy sničić.

Pruski žejmski sapołanz Leonhardt do žmjertneho njesbroja pschischoł.

Pruski žejmski sapołanz Leonhardt je so schtwórtk w nozy se žmjertnym sranjenjom podeschoł. Na jěsdze se Pikow do Barlina je na hischcze njewujasnjene waschnje se spěschneho železniskeho cźaha padnył. Jeho cźełu su sahe rano w jenym wódniku blisko Bietza namakali. Ssejmiski sapołanz Leonhardt, kotryž bě knihiščišcźeńk a nakładnik nowin w Fürstenbergu nad Wódru, je pyched někotrym cźasom s hospodarskeje strony k statnej stronje pschescheł.

Khlostanske namjety w prozeju dowolnych wopišmow w Schezecźinje.

W prozeju pycheczíwo direktorowaj a pschilsajerjam Pontowskeho ratarskeho khowneho družstwa dla njewoprawnjeneho wuživanja žitnych dowolnych wopišmow je statny rěcźnik namjetował, kótrehož s wobstorženych k pjenježnemu khlostanju 695 934 hriwnow a pódla teho direktora Hagemana k jastwu na schésć měsazow sajudźiš.

Pfriemer za zjednoćenje domowinskeje wobory z Hitlerjemi

Wulku kedźbliwosć je we Winje dopiš sbudźił, kotryž je dr. Pfrimer je swojeje jatby w Schtyrskim Hradzu kupinje domowinskeje wobory dr. Steidla a majora Freya pósłał. Hornjoawstriste nowiny su tuton dopiš hižo wojsewile. Pfrimer w nim napomina, so by ga domowinska woboro s nazionalnymi sozialistami sjednoczíła a w Awstriskej porjad cźinika. Winste nowiny ho dźiwaju, so krajny žud w Schtyrskim Hradzu wjelepscheradnikej dowela, sjawnje politikarowaco.

Přiběraca bjezdźěłosć w Francowskej

W franzowskim žejmje je dźělowy minister Landry pjatk mjes druhim praził, so je liczba sapisanych dźěłonjemějerjow w tymle tydźenju na 104 280 frošla pornjo 92 000 w prjedawschim tydźenju. Pódla teho su morjazy a pschiłtawni dźěłacźerjo bjes dźěła, kotrjž ga se wosebitymi kazanmi podpjerajú. S podsatkej bjezdźěłosćeju je nětdże 2½ milijona wožobow potrjechene. 66 prozentow wschitkich dźěłonjemějerjow we Wulkoparizkim wokrjesu bydli. Landry dale praji, so móże jenoż wo kontrolowanej a podparjenej poknej bjezdźěłosći rěcźeć, dokelž nima statistiskich podwuškow wo wobšahu njepodpjerjeneje bjezdźěłosće. Móże pak ga so ta to měcź, so je zyła liczba pokrjch dźěłonjemějerjow w Franzowskej 300 000 wožobow pschekročíła.

Samoru sa schpanskeho statneho presidenta wuswolili.

Alcala Samoru je schtwórtk sa schpanskeho statneho presidenta se 362 hłosami wuswolili. 56 sapołanzow je ho wotthłosowanja wostajiło, 35 je prózdne papjerki wotedało, 13 hłosow je pjecź druhim kandidatam pschipadło.

Alcala Samora, wjednik revolucije, je 66 lět stary. Prjedy je pschiwisiował monarchistiskeje strony byk. Wjazy krócź je ministerske sastojnstwa sastałoał. Hakle hdyž bě kral wustawu słamałoski diktaturu sajwjedł, je wón monarchistiisku stronu wopuschćił a k republikanskim pschescheł. Wón je jedyn s najlěpschich rěcźnikow Schpanskeje a ma khwalbu ježneho a sprawneho muża. Njejschecźeliscim sakonjam pschecźiwo zyrkwi wón njeje pschihłosował.

Rosrěcźenje polskeho ministra Salesseho w Londonje.

Pólski swonkowny minister wot někotrych dnjow w Londonje pschebywa. Schtwórtk wjecźor je jemu jendźelski swonkowny minister sir John Simon k cźesći hosćinu wuhotował. Tón ranny dźeń dopołdnja bě so Salesći dlešchi cźaš z jendźelskim ministerskim pschedsydu Macdonaldom rosrěcźał. Pjatk je wón pola prjedawscheho ministra Readinga žnedał a posdźischo je jeho kral w audienzy pschijał. Woprawdźity zamyšł Salesseho wopyta w Londonje njeje znaty.

Smetonu w Litwje sajo wuswolili.

Sa statneho presidenta w Litwje su Antanaja Smetonu sajo wuswolili. Se 116 wólbnych wjecźor je jemu jendźelski kral z wólbje pschischli, su wschitcy swój hłoš Smetonje wotedali.

Smetona je w Litwje jedyn s prěnich byl, kotryž su je zkowom a pišmom za wuzwobodźenje litewskeho ludu dźěłali. Psched 25 létami je wón prěnje litewske nowiny „Wilniaus Zinius" wudawał.

Gandhi s Benedigu do Indiskeje wotjedze.

Gandhi strowotnych pschicźinow dla 12. decembra we Benedigu na łódź k njepospěšnej jězbje do Indiskeje stupi. Kabinu tšecźeje tjadowanje je běch hižo kupił. Na puczowanje je žebi płody a zhusnjene mloko w konserwach skasał.

Generala madźarskeje žandarmerije Schila śjeli.

Wo žadanju statneho rěčnistwa sajeźi pućistojo w jatbje w Budapeštu wostanu. Schtwórtk je so k nim po namjeze wójnskowneho prokuratora pensionowany general žandarmerije, pyšed dźesać lětomaj njedźelomaj hišćeze aktiwny generalny inspektor madźarskeje žandarmerije, Franz Schil, pichibal, dokelž jeho winowa, so je so pśi wotmuśenym puczu wobdźělił chcył, ś kótrymž dyrbjesche so nětčišim knježeństwo powótrěć.

Překřiwenje w madźarskim ministerstwie socialneho spomoženja

W zhromadźiznje sapósłanzow madźarskeho žejma je demokratiski sapósłanz dr. Fabian na źiwoje loiśsche wosprjewjenje wo pśicheśichwjenjach w ministerstwje sozialneho spomoženja dopomnuwšy prajił, so je so to, śchtož je loni parlamentej dźělił, ź dźiśiplinarnym pśicheptanjom na sto prozentow potwjerdźiło. Najwyšśichi śliźowanišći dwór je śwźeśił, so su so kwitowanšći na mjena cźeśnjerjow je Śedmohrôdskeje wustajśe, kótrež njejsu ženje ani kroschka dostali. Druhi cźeśnjerjo, kótrež su podpjeru jenož 30 abo 40 pengö dostali, su dyrbjeli kwitowanšću na 600 hač 800 pengö wustajśeź. Cźasto su podpisy falšowane byle. Fond ministerstwa za wójnstkich wobśkodźenjerjow, 270 000 pengö wuczinjazy, je so na zyle druthe samtkuły wudał. Wójnjazy wobśkodźenjy njejsu ani kroschka dostali. Se pjenjezami, za šćitaśenje cźeśnjerjow poštajenymi, su śebi ministerstwowi sastojnizy draśtu nakupili, mjes druhim su śebi na pohrjeb ministra Vasa 12 zaketowych woblekow śeśicz dali a śebi zylindry nakupili. Dale je so śwźeśiło, so su so na mjena słužobnikow a pśichśitajerjow ministerstwa kwitowanšći na pjenjezy wustajśile, kótrež tuteźi ludźo njejsu ženje dostali. S fonda na podpjeru w nuzy su śebi ministerstwowi sastojnizy wjajomnje wulke summy za dźěła dali pśichpokazaś, kótrež so njejsu ženje cźinile. Sapósłanz Friedrich tomu doda, so su w ministerstwje hišćeze druhe kwitowanki a teź śmenki wśelakich sastojnikow namakali.

Japanska je rezoluciju Rady Zwjazka Ludow z wuměnjenjom přijała

Rada Swjatka Ludow w Parizu je so schtwórtk k słónčnej śjawnej zhromadźiznje 65. pośedźenja śeśka. Hłowny japanski wotpósłanc Josćhisawa je w mjenje japanskeho knježeństwa pśichpowědźenje k wobsamknjenju Swjatka Ludow pśicheźitał. W 2. wotśitawku wobsamknjenje je Rada žłubjenje wadźaceju stronow na wědomosć wsata, so wone naprawy cźinitej, so bychtej kóždemu nowemu pśichwótśinjenju a krejpśchelerźu wobaraśej. Fóźiława je k tomu pśichipomnjenje dał, so tónle wotśitawk japanskim wójnskowym wotdźělenjam njewobara, naprawy cźinjeć, kótrej budźa nusne saschkitanje žiwjenja a wobchodźenstwa japanskich stacźanow pśiśed wubjeźnikami a chinešćanskimi wojakami, kótrejž we wśelakich stronach Mandźuskeje rubja a ludźi konzuja. Tele naprawy wšak jenož za wumysłacźne pady płacźa. Wone pak su za wobjebite wobstejnosće w Mandźuskej płacźe. S wobnowjenjom normalnych poměrow w Mandźuskej wšo tajke naprawy njebudźa wjazy trěbne.

Chinešći wotpósłanc dr. Sze teź wuměnjenja k wobsamknjenju pada. Wobsamknjenje je jenosmyślnje pśichija. Radźiny pśichedšeho minister Briand w žiwojim dołżownym nadźiwje wuprajł, so wupóśłanje *studijowehe wubjerka* do Mandźuskeje k wobnowjenjam měra dowjedźe, a so Sjednoćenym statam połnóžneje Ameriki za pomoz pśichi rosrisanju konfliktka podpakowa.

Japanska dyrbi bronicź, ale niz wothronicź.

Japanske nowiny bu pśichipowědźenje stejiśćeja japanskeho knježeństwa k wothronjazej konferency wosjewile. W fawodźe so praji, so wothronjenje kóždeho kraja wot wobžetych wobśejnosćejow wotwiźuje. Japanska njemóże wothronicź abo śiwoje wojerśe mozy smjeśiśicź. Japanska je žiwojim wójnskim materialom a žiwojimi wójnskimi žrědłami daloko šady druhich krajow wróco śteji a je tohodla musowana, so bronicź. Japanska žebi prawo žada, wójnske łóstwo wudźerźeć, kótrehož dokonjaśowosć 70 prozentow amerikanskeho a 60 prozentow jendźelskeho łóstwa wuczinja. Nakrajne wojerśe mozy njemóża so smjeśiśicź, dokelž je so jich žylnosć hižo na najnišźu méru dowjedła. To žamtkne wo lětarstwje płacźi. Japanska dyrbi w bronjeńskim praschenju połnu skutkowaśu žwobodu měcź.

Japanske knježeństwo wroco stupiło

Japanske knježeństwo je dla finanzownych a hospodaŕskich pśicźinow wróco stupiło.

Ze Serbow

W Budyšinje, 12. dezembra 1931.

— **We wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer +1 a thermometer we dnjo 0. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 755, hygrometer +3, thermometer we nozy —4. Wukładny na žněh. — Pśiches zylu śjeźdźiju Europu cźełnje so wuchina hač do rańskeje Europy. Wot tam žaha hač do połnóżneho lodowego morja. Tute rozpołoženje wyschinow pokazuje na krutu symteźku. Teź schtkenza je wuznoš na rjane postupita. Teź wjedrajnje symnu pśichpowědźa. Lohki běły rub pśichkrywa pola a hona a je žwjeźkił krajinje hodowny symšći ras. Najšćerje so na nóź wjeczejuje a potom sastupi najšćerje tśeśeńkanza. Našch wjedrawustojny wschak jenož do pórdźele symu a rjanej dnjej staja. Wutoru, śrjedu a schtwórtk ma sa kritiśe dny. Piatk a sobotu na žněh abo teź dešćeček sa mózne. Jutśe, 3. njedźelu zwjateho adventa šćahdźa błóneźko 7,56 hodź. a kłowa je 3,50 hodź. Měśaćk šćahdźa dop. 11,33 hodź. a kłowa je wjeczor 8,57 hodź. Dokelž je ź wječerami měśaćk, něšto, hdyž mamy najsajasniśu cźmu, je wjeczor trochu dłuhe śwětło a po połnym měśaćku dniy zaso pśichibeŕaja.

— **Dźenźnišće wiki.** Butra płacźeśe 65—75 pj. a jeja 13—15 pj., twaroh 25 pj., hubу 80—85 pj., kaźki 85—90 pj., kury žywe 60—65 pj., šaŕeśane 80 pj., kapońi 90—100 pj., połbje 60—75 pj., cźerwjeny kał 8 hač 10 pj., běły 8 pj., šyroźity 15—50 pj., rjekej 10 pj., kišśe korki 8—15 pj., zhyła 10—12 pj., morcźej 12 hač 15 pj., kotrabi 10—15 pj., radiśki 10 pj., jabłuka 5—15 pj., trušchwy 5—12 pj. a worješći 40—60 pj., jelerji 12—15 pj., běrny 10 puntow 25—28 pj., měd 1,40—1,70 hr., sany wośi 1 hriwnu litr.

— **Jutśje je śleboma njedźela,** pśichedpołdnja do hód. Měśchćańske wobkhody su zaso dopołdnja wot ½11 hač 12 hodź. a popołdnju wot ½2 hač 6 hodźin wotewrjene. Budyšzy wobkhodniźy maju wulke śkłady a bohaty wubjerk rjanych wězow, kiž cźge Boże dźěćo rad pśichinjeźi. Njech tohodla kóždy po žiwojich mozach pilnje *Rumpodicha honi.*

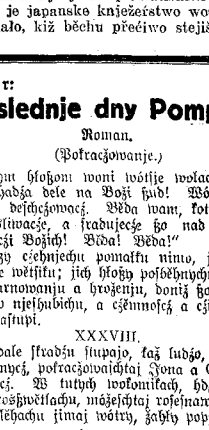

Woistupjenje japanskeho knježeństwa.

Japanski ministerski president Wakatsuki je ze swojim knježeństwom namjet na wotstupjenje zapodał. Powě so, zo knježeństwo bóle z pjenježnych a hospodaŕskich a mjenje z diplomatiskich winow wotstupi. Tola je japanske knježeństwo wospjet wozwjenja wudało, kiž běchu pśećiwo stejišću generalneho *staba.*

— **Nusa w hoźeńcźaŕstwje** wobrośuje so w tym, so je hoźeńcź „Nürnberger Stadtkrug“, kiž bźeše w pśedawšich měśtnoścach Měśchćańśeje a statneje banki pśichi Dźiwadłowej haźy samóńcźeny, žiwój wobkhod samknuwši dyrbjał. Runjeź bźeše położenje pśichi žiwej haźy pśichjomne, je to tola ł dopokazom, so so zamo pśichi najnišźich konkurrencznych płacźiznach wobkhod dźeržeć njebudźeše. Po wuprajenju wobkhodneho wjednika su pśechwyšoke dawki a wotkazyśi pjenjes wobkhod śniźiłe. Bźeše so wobkhod, kiž je so hakle pśiched nźełotrymi měśacami wotewrił, pśiches 3000 hriwnow konźeńźiowego dawka płacźiś dyrbjał a ninto teho měśeśe kóždy měśaz 400 hriwnow wotnajeśiśeho pjenjesa śwjeśeć. Teź pola druhich hoźeńcźerjow je wopyt strašchnje wotebérał.

— **Pětrowśka wošada je leźownosć kupiła.** Budyšzy měśchćańšzy zastupnizy dowolichu w žiwojim schtwórtkownym pogbjedźenju, so bo Hardtrathej bróžeń pśichi Hóśiźej haźy ev.-luth. zyrkwinemu pśichedstejeŕstwu za 10 000 hriwnow pśicheda. Zyrkwinske pśichedstejeŕstwo je tam hižom nźełotre leźownosće kupiło, so by na tutym měśtnje pośdźišćo wuśli wośadny dom natwariło.

— **Wažobowoj autoj śrajśišćaj do ha** wječera wjeczor 8 hodź. na Nowosadskej dróhy. Jedyn auto chcyšće do leźownosće sajeź. Pśichi tym wot wonkach druhi wós pśichjéźe, do pśećiwneho śrahy a jón na stronu wjerhnju. Postorożeny wós bźeše so tśeśo wobśkodźił a żelezny sadrokowy płót mutłóćił. Ludźo pak bo schkody njepśichidźechu.

— S **Božej ruczku** sajaty wumrje po kupanju wječera w jenych tudomnych kupjelach tu bydlejuzy, ł Rigi pochadźazy, 36 létny nježenjeny pśechkupc. Najšćerje je semrźeł na wutrobu khory był.

— **W Michałšćej zyrkwi** posłiśi jutśje njedźelu sapoćnje bo w 6 hodź.. Posłiśi so adventska hudźba. Hudźbna mutnosć bo teź ł Lipcźanšćim radiom rośšćerja. Programy płacźa 30 pj., za nježaślužerjow a maloreńtnarjow 10 pj.

— **Měśchćańske dźiwadło.** Dźeńża sobotu pśichestaja so posledni króć opereta „Kaž nźěhdy w meji“. Jutśje, tuniu njedźelu, pśichestaja bo pop. ½4 hodź. Lehárowu „Zarjewicź“ a wjeczor ⅛8 hodź. Kálmánowa „Polanska žónka“. Póndźelu pop. w 2 hodź. bo na wjesełstronske pśichceze „Tamna strona“ wospjetuje. Póndźelu wjeczor ½9 hodź. wospjetuje bo wjeselohra „Polnospokne“ a wutoru pśichdźiwjeźe bo premiera operety „Tśi muśeterjo“.

— **Dostawarjo wojerśkeje renty.** Pśichinažna renta wójnskim cźeźkoranjenym a wojerśkim sawźeńcźenym wuplaśuje so na měśaz dezember w Kupnizy na Snutskownej Lawśkej haźy 1 po 2 śkodowmaj wutoru 15. dezembra jenož popołdnju wot 3 hač 5 hodź.

— **Radupodawanje maćerjam w Kamjenskim wokrjesu.** Pućowańske radupodawanje za maćerje budźe wutoru 15. decembra pop. ½2 hodź. w Sernjanach w hośćencu, ⅓3 hodź. w Pśeśkecach w hośćencu a w 4 hodź. w Serbskich Pazlicach w hośćencu.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ *spěwa wutoru 15. hodownika* posledni króć pśed hodami, wječor we 8 hodź. we Serbskim Domje. Po hodźoch budźe pśenje spěwanje wutoru 5. wulkeho rožka. Wowćeŕk.

Budestecy. Serbske tow. „Lubin“ wotdźerži da-li Bóh śtwórtk 17. dec. wječor ½7 hodź. pola Rósikoe swoju zhromadźiznu (wopomnjeńsku wo našim njezapomnitym załožerju a pismawjedźerju njebeh k. wyšš. faraŕju Domaški) kaž teź wo adventskim swjedźenju. Rěcźeć budźe k. wyšš. faraŕ Zarjeńk ze Khwaćic. Wšitke sobustawy a mandźelske, kaž teź hosćo, *młodźi a stari, a młode* knježny budźa bohaće přeprošene. Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Haslow. Jednota „Sokol“ ma pśichodny śtwórtk 17. hodownika 1931 pola Měrćinkee wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. Winowatosć kóždeho bratra je, zo pśińdźe, a po tym zwučowanje. Na zdar! Starosta.

Khrośćanski Ratarski Dorost zmeje srjedu 16. hodownika wječor we 8 hodźin w Zejicach swoju měsačnu zhromadźiznu.

Ł.-S. S. Z. Nałolnicy a podnałolnicy maju njedźelu, 13. XII. dop. ½11 hodź. w Budyšinje w „Serbskim domje“ jara ważne posedźenje. Zwj. nałolnik.

Njeswačidło. „Jutrnica“ zmeje pśichodnu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Sowrjecy. Tow. „Pod čornoboh“ zmeje njedźelu 13. hodownika pola sobustawa Palerja swoju měsačnu zhromadźiznu. Ważnych wuwjedźenjow dla prosy wo bohaty wopyt

předsydstwo.

Spěw. kupka „Lumir“. Njedźelu 13. hodownika ½4 hač 5 hodź. pop. cyrkwina liturgiska nutrnosć we Michałskej cyrkwi w Budyšinje ze znatym programom. Zeńdźemy so do teho najpozdźišo ¼4 hodź. w serbskej kofejowni. Njezapomńće noty! Pśińdźe wšitcy ze starej luboscu a horliwosću. Rjany postrow! Bj. Krawc.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Rżanu słomu a wows

dale kupujemy.

Zarjadnistwo wojerskeho źydła w Budyšinje

pśiwjedy proviantny hamt. Telefon 3020.

E. Bulwer:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

44] (Pokšacźowanje.)

S jimazym błosom woni wótśije wołachu: „Hlejsće, Knjes pśichkadza dele na Božu šubu! Wón dawa woheń ź njebja deśeśowacź. Běda wam, kotśiž wy krew žywjatych rostrowiśaśe, a śradujeśe so nad šmjertnymi cźwilemi dźeśi Božich! Běda! Běda!“

Nazarenej cźełnjachu pomałku nimo, jich šmólnizy žapołachu we wětśiku; jich kłoby połoženych so k žwjatoczneniu warnowanju a krotenju, doniž so we sawinjezjach drohom njeśhubichu, a cźełnjoch a cźichoseź šmjerśe saso njeśapjachu.

XXXVIII.

Seźicha dale śkradźu śtupaju, kaž ludźo, kotśiž chcedźa ź jasnwa cźełnycź, pokšacźowaśchtaj Jona a Glaukus žwój njewěźty puć. W tutych wokomikach, hdźež wulkanske wuhli haźy rosćwěśachu, móżeśchtaj rośemnawacź, hdźe staj, ale cźasto salěźachu śimaj wótśy, žahły popjeł a duśhace pary dych.

„O Glauko! — mój lubowany! — Daj mi wumrźeć — ja njemóžu dale!“ šaiwoła Jona.

„Shrabaj so, Jona — tamle pśichkadźeja šmólnizy k nam — hlej, towaŕschnoseź so bliźi — to su šawźeśe cźełkanzy, kiž chcedźa k morju. Mój móżemoj so k nim pśichjamknuć!“

Dźiwje howrjenje w powětśu wokomik wuśelkuły. Hora šda so wotpocźnuwši, šnadź, so by sa śliwiśchi wulkuch nowy wotmach khromadźała. Šmólnizy-nošcherjo hibachu so śpěśhnje dopśedka. „My bliźinny so k morju“, rjekny ź mérnym błosom śtatny muž, kiž dźeśe na jich cźele. Smužitośći ja šawźeźu wam, bohoju šami su mi wumnoženje pśichilubili. Dopśedka!“

Cźerwjeńkota šwětłoseź wobšwěśi něšto Glauka, kiž tśeśepotaju Jonu do žwojich rukow wša. Nekotśi njewótniizy njeśechu cźełke kaśichze a kotły. Pśched nimi krocźeśe, ź nahim njecźom w ruzy, Arbaces.

„Pśichi mojich wótzach!“ rjekny Egiptowcźan, „to je mi słožo! Prcź, Grekо! Ja žadam žwoju sastaranšću Jonu!“

„Pśeraduiko a mordarjo!!“ šareji Glaukus, dźiwje na žwojeho njepśećelźa wuhźeraju. „Swaj šo, ke mni šo bliźiśe! Dótkni so jeniczkeje Jonineje ruki, a twoja brój budźe kaž łohki śejm, — ja šwórtorham cźi śtawy ź cźełka!“

Mjes tym so hišćeze rěcźeśe, bu mětno ź cźerwjenej, wótrej žahłoseź rośšwěśene. Hora šwěcźeśe šo w krewcźerwjenym šwětle kaž hobrśti šcheźepowz. Tu a tam cźełcźechu w hodźazych šawinjenjach rěki rośplawjeneje lavy po horje dele. Njewótniizy ź błosom šawołachu. Egiptowcźan tom śtejeśe kaž prośtnjeny a błepjaze šwětło wobžmócźi jeho knježeśe rybu wobliźa a ź drohokamjenjemi wobhadźenu draśtu. Sady njeho šóchaśche šo śtoły, kiž njeješe mjedźanu postawu Augusta, a kježorśki pomnik błyścźeśeśe šo kaž we wohnju.

Lewizu wokoło Jony dźerźo, pravizu hrožo posłehnywšchi a śtilus, ź kotrymž běchu jeho w arenje wobkromili a kiž mějeśe wón na šwožo hišćeze pśichi šebi, w krutej ruzy dźerźo, śtejeśe Glaukus Egiptowcźanej napšcheźo.

(Pokšacźowanje śe šćehuje.)

Měšćanska milinarnja

na Lotzestraße 11

je swoje

wustajeńske a předwjedźeńske rumndsće

powjetšiła a ze wšěmi nowymi aparatami wuhotowała.

Wobhladanje bjez nućenja ke kupjenju

je kóždemu, kiž ma zajim, dowolene.

Předwjedźenje aparatow w dźěle.

Přihódne płaćeńske wumjenjenia po »Naumann«-wotpłaćowanskim planu.

Žadajće sebi darmotne předwjedźenje a poskićenje wot

Hermann Kulisch

w Budyšinje **na Hošic hasy**

Hudźba

Gramofony

(Płaćizny su jara znižene)

Tače wot 2 hr.

Husle **Mandoliny**

Gitary - Cytry

Kubneharmoniki

Musikalie

Přinjesece tulon nawěšk sobu, potom dostanjeće na wše nastroje **10 %** wosebiteho rabata

Hudźbny dom

Siegemund

w Budyšinje

na Seminarskej hasy 8

Płahowanski kundros

je na předań we Worklecach čo. 20

Prosata

su na předań w Radworiu čo. 46.

Zadaty

rólny wóz

jo jara tunjo, pobrachowacoho městna dla, na předań w Cichoncy čo. 27

Nože

widličky

lžicy

nožicy

naprawy k truhanju

Wilh. Hein

w Budyšinje

worclowe twory a točenja.

Čehniwa

kruwa

blizko k čelenju je na před. we Worklecach č. 1 F

Fotoaparaty

a wšo k tomu třebne

Winter

br. Měršec na Žitnych wikach 30

N. B. Też składnostne kupy

Wulki wubjerk!

toflow, fliesowych čerljow a tajkich ze wjelblud. kosmow atd. Tunje płaćizny!

Paul Eissner

w Budyšinje na Jerjowej hasy 4

Pjerjonjepřepušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šérokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin".

Kruwa wysokosućelna **kóń**

na předań

w Lipcu čisło **21.**

Wužitk wotebĕrarjam — naš zaměr!

Naša wosebitosć: **ložowe šaty, mup jerki, šatowe łaniny**

Twory z naše je tkalernje direktnje na pretr ebarjal

Twory cuzeho pokhod z zpřed konakup. po časej přim. płać.

Kupuj pola nas — tuńo a wěs pjenjezy

Dźěćace šantke z pisanej kronku 1/2 dwan. 0.35, 1 0.06		**Spansk. płachta** jena 0.68	**Košlacy flanell** 1 metr coupon 1.00
Šantko, běłe za žony a mužow 1/2 dwan. 0.50 jene 0.09		**Žonjace nohajcy** dwójne póduše a wysoka pjata, čisła wołma 0.86	**Mužaca barch.** ošla 1.22
Balmjane žonjace nohajcy we wšěch barbach por 0.12		**Mužace spódnje kholowy** zymska kajkosć rjepikoje por 0.87	**Žonjace slypfry** z wum. ži y, cyle češka zymska kajkosć 1.28
Mužace zoki rjane mustry por 0.18		**Ložowa płachta** njeběl. 140/200 jena 0.87	**Barch. ložowe płachty** pisane rjane, ne dessiry nehka flawšowa kajkosć 1.76
Žonjace nohajcy dwójne póduše a wysoka pjata, por 0.38		**Zonj. nohajcy** wumělska płóčliwa žida drobnonik we nowoč. barb por 0.98	**Tweed za woblcki** češka zymsk. two-ra 3 m coupon 2.15
Orelow. twjelka běła, połpłatowa jena 0.39		**Linon** 80 cm šěroki 5 m coupon 1.00	**Popelina za wobleki** we wšěch barb. 3 mtr. coupon 2.85
Frotěr. twjelka kruteje kajkosće 50/100 jena 0.49			**Linon. łož. garn.** 1 nawoblečenje 130/200 1 hladki hłowak 80/80 1 kłowak z rjan. zasadkom 4.78

Zbytki a wotrězki hišće tuńšo

Naše twory leža na blidach k wuběranju

Mamy tajki předawański system, zo móže so kóždy wo našej cyle wosobitej kajkosći přeswědčić, dokelž žaneho wopytarja ke kupej njenuznujemy

Přinjesymy za hodowny čas **jara wulke dźělby wołmjanych tworow**

štrykowane lacy, pulovry za mužow, žony a dźěći, po płaćiznach, zo so kóždy wopytař dźiwa

Budyšinje na Moltkowej drózy 6

Ze Serbow

— **Wuhladny nawjedro za jutřišchu njedźelu:** Powtóčene, hewak žo na symje wjele njepřichěmi.

— Też na Hašichz hižom móžeče derje k hozam kupowacj. Nadwadnje tam wošebje Reimannez wobtkhoš, kiž žo Sserbam też w „Sserbskich Nowinach" porucža. Tam móžeče derje a tunjo kupowacj.

S Khwarzig. Sajchły schtwórtk wotmě žo tu w Nowakez hoješenzu sjawna gmejnska zhromadźizna. Rozmaiche žo najwrjedy wo powyschenje wodowoho dawka. Wješ ma dźě swój samostatny wodowód, kiž pak tež wužiwacjej wješ. Dalšny a wjesny dźěl Margarethinje hětk. Wješ zběra k wudźerženju wodowoda dawk, ke kotremuž też Dalšny pschinoschuja. Khwaczizy su w hubjenym hospodarskim połoženju. Wobjamknny žo, zo wodowy dawk wostanje a žo hnadź hischće wo 100 proz. powyschi. Se Dalšnymi ma žo po pschepołoženym planje jednacj. Pschijamknje žo rozmolwa. Dale žo postaji, zo ma žo wodowóh schtyri kŕácj wob lěto wjedźicj. Spomina žo na to, zo wodowy dawk maju płaćicj też cji, kiž wodowóh njewužiwaju. Zyrkwinski puć ma žo dowurjepjerjedźicj a pschepołožicj. Sćěži žo, zo gmejnsky schtwórtk žu žo dadi 30 hr., na kotrejž maju prawo. Smjska pomoz žo też w Khwaczizach pschewjedże. Na sjawne poščeženje ješchowasche tajne.

S Němskich Pažiz. Sandźenu njedźelu žo tudomna stara schula na pschebudowanje pschedawasche. Piekarski mišchtr Erich Wujanz z Kamjenza kupi ju za 8500 hriwnow. S tym dopjelni žo pschecże wobydlerstwa, z kotrymž je žo hižom dawno nošyło, zo dostanjeny piekarja.

S Koschle. Sandźeny tydźeń w nozy wot schtwórtka k pjatkej kradnychu tudomnej khěžerjej Janje Běrlinej schtyri stare hubjy z khlěwa. Jako dźiwje wona zaso hubjy pytowaš, běsche khlěw próžny a hubjy běchu preč. Sa paduchom nimaju dotal žaneho ślěda.

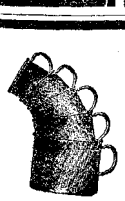

Za mało pjenjez,

dostanjeće pola nas rjany

hodowny dar

Wulki wubjerk wšeho domjaceho a kuchinskeho grafu, darow, pychi na Božodźěsćowy štom, hrajkow najlěpšeho wuwjedźenja po wosebje přihódnych płaćiznach pola firmy

Gebhardt & Co., wosebity wobkhod na Hošic hasy 20

Dobre so předobyma!

Poskićamy k blizkim hodam cyle wosebje:

GEG

Z našeje fabriki čěstowych tworow:

jejowe makaroni k rozwaženju	S.	punt jenož po 50 pj.
jejowe krane nudle k rozwaženju	S.	punt jenož po 45 pj.
krane nudle k rozwaženju	S.	punt jenož po 40 pj.
makaroni k rozwaženju	S.	punt jenož po 40 pj.
jejowe nićate nudle	S.	punt jenož po 44 pj.
jejowe kłobučki k rozwaženju	. .	punt jenož po 70 pj.

— wšě družiny přidawkow za poliwki —

Z našeje samsneje fabriki mjasowych tworow:

Najlěpšu piwowu kołbasu	punt po 1.40 hr.
najlěpšu čajowu kołbasu	punt po 1.80 hr.
najlěpšu servelat-kołbasu I	punt po 1.40 hr.
najlěpšu plok-kołbasu I	punt po 1.40 hr.
najlěpšu salami-kołbasu I	punt po 1.40 hr.
najlěpšu tłaskotawka (Sülze)	punt po 68 pj.
najlěpšu mjasowu solotej	punt po 1.20 hr.

— wšě družiny jatrowje a krejowje kołbasy —

Kóždu srjedu čerstwe hejdušne a jatrowe kołbasy

Jako wosebje tunje wěcy tunje k pječwam:

najlěpše z ruku wubj. mandle, słódke	punt 1.50 hr.	kokosowy jěchny tuk, punt. tafle	punt 40 pj.
najlěpše z rukur wubj. mandle, hórke	punt 1.60 hr.	margarinu za domjasnosć, punt. wf.	punt 40 pj.
najlěpše mandle, słódke II	punt 1.30 hr.	margarinu Neutral, punt. wf.	punt 50 pj.
najlěpše mandle, hórke II	punt 1.40 hr.	margarinu Sanella, punt. wf.	punt 70 pj.
najlěpše wumlětu muku za wosuški	punt 28 pj.	margarinu „najlěpšu“ słodźi kaž přirodna butra	punt 90 pj.
najl. wumlětu muku za wosuški, sporu	punt 30 pj.	kokosowy worjech, truhany	punt 42 pj.
najlěpše pšeńčnu muku II	punt 23 pj.	sultany I	punt 80 pj.
cytronat	punt 1.10 hr.	sultany II	punt 48 pj.
korinty	punt 60 pj.	mak	punt 52 pj.
eleme-hrozynki	punt 50 pj.	najlěpše lěsne worješki	punt 64 pj.
najlěpše wlóske worjechi	punt 45 pj.		

macis-kćenje, macis-worješki, vanillowe truki, pječ. aroma, pječeńske wolije, citrony.

Za hodowne blido najlěpše GEG-mlokowe šokolady 4 tafle 1.— hr.

GEG-poprjancy — wšelake darjeńki — kakao 1/4 punta, zawolenki po 25, 30, 40, 50 pj.

Z našeje winoweje točerńje poskićamy:

Jamajka rum-měšeńca — najlěpši kognak-měšenja — najlěpše likěry — Steinhäger w karanach

dale:

jablukowe wino, słódke, 3/4litrske blěšu . . 70 pj. | čerwjene wino, 3/4litrske blěšu . . 80 pj z blěšu
čerwjene wino, „Oberingelsheimer“ 3/4lit. bl. 1.20 hr. | běłe wino, „Obermosler“ 3/4litrske blěšu . 1.20 hr.

Tarragona — malaga golden — polonowe wino złote —

GEG-cigary 10, 12, 15, 20 pj. w darjeńskich zawalenjach // GEG-cigary — Smarra 2 1/2 pj. — Iris 3 1/3 pj., Phantis 4 pj. — Kisil 5 pj. // GEC-najlěpši kurjeński tobak, drobny — krul abo hrubje

Swěčki za hodowny štom, praktisk 40 pj. — blidne swěčki, praskotawki (Wunderkerzen wulki wubjerk GEG-sadowych a zeleninowych konservow

Tworykupne towarstwo w Budyšinje

zap. družstwo z wobm. rukowanjom

Darujće praktiske dary!

Strykowane drasty
ćopłe spódnje šaty
nohajcy a zoki

poruča z bohateho składa
po tunich płaćiznach

Bleyle wot dźensa sem **10%** tuńše!

Otto Osswald

w Budyšinje
na Kamjentnej hasy

---

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotćahi wěcywustojnje a najspěšniso

---

Brile
tłóčaki
dalokowidy
hońtwinske dalokowidy
čitańske šklenčy
barometry
thermometry
dešćměrjaki

Darjeńki

trajaceje hódnosće

Optiker Schmidt
w Budyšinje na Kěžorskej dróży

Wobkhod na předań

blizko Budyšina. Wobkhod motorskich kołow, jězdnych kołow a šijacych maćinow, zamkarnja, wuporjedźernja awtow a maćinow, připrawjenje za kowarja (žadyn we wsy), tankarnja, klamy, bydlenje ze wšěmi tworami a gratom wobstejnosćow dla k přenajeću abo na předań. Bližše zhoniće we wudawarni Serbskich Nowin.

10% znižcue płaćizny

časniki z rukowanskej plombu

2·G rukowanske družstwa prěnjorjadnych němskich a šwicarskich časnikarsk. fabrikow

časniki
optiske wěcy
złote twory

we wulkim wubjerku pola

Benno Briesemann

prjedy Gath
— časnikarski mišlr —

na Rožowej hasy 4 — na Rožowej hasy 4

Kozace

damasty
ruby
přikrywy
předłoni

wulki wubjerk, jara tunjo.

Kurt Erler na Zitnych wikach 11

znapřeća rest. „Hwězda“.

Młoda kruwa

cyle blizko k čolenju, je na předań
w Khrósćicach čo. 5

Herbska grychta w Khrósćicach

Dźensa **swinjorězanje**
wot 11 hodź połćik / Njedźelu so
kózłopiwo toći
Přećelnje přeprošuje Jurij Wjenka

K hodam!

Eleganine zymske manfle
Krute kosmičkate manfle
za žony a mužow
Wobleki za swjedźenje
na basu a za sport
Jupy — Njepřemokawe jaki
Tkaninowe a dźěłańske kholowy
Wšě mužace wěcy

namakaće stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly

w Budyšinje — Před Sulefsk. wrotami

Wólšowe drjewo

srjedźny přemjer, nic niže 35 cm, kupuje

Předźerńja w Hajnicach

Pyšne dary

Dobre kožane twory
kóždeje družiny
poruča jara tunjo

Gerhard Lódny

sedłarski mišlr
na Seminarskej hasy 7

Seifertec składnostne kupje kož. jaki, kož. kholowy, kož. rukajcy, składnostna dźěłba mjeblow wšěch družin tunjo na předań
na Kamjentnej hasy 29

Božej miłosći je so spodobało, našu horcelubowanu maś

Madlenu zwud. Zobinu

rodź. Wićazec

po krótkim čerpjenju dźensa popołdnja 1/29 hodź. k sebi wzać.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

W Cornjowje, 12. decembra 1931.

Khowanje budźe wutoru popołdnju w 3 hodź. w Bukecach.

Přiloha k čisłu 289

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 12. decembra 1931

Što darju swojemu dźěsću k hodam?

List na našchu wowku.

Luba macji!

Hižo dołho rospominam, schto bych Jankej a Hanzu k hodam darila, a nětko bóhdźe wčera Twój list z prózstwu „o bych Cźi pschi łupje za dźěćmi radźita. Na praschenje, hacź chcejsch nowcowažne hrajki abo bóle sastarjene formy łupicź, dyrbiśch po swojej myślі swej woimołwicź. Myślu, so jednore pišane wězy, kotrychź je dosć a so kóżdy dźeń wote dnja w Serskich Nowinach porućuja, so dźěćom najbóle lubja, dokelž psches swoju jednorosć so dźěćacowemu sapschihujecźu pschihtowileja a też fantazíju pohonjuja.

Byrnjež dźěćzi wschitko „runje tak“ kaž doroscźeni měrcź chcyle, na pósch za klankowu zeljwicźu elektrisku žwezu abo telefon, dha njedyrbjake so zyle „hotowe wězy“ kupowacź. Tute wabja swjetscha k sniczenju — rosebjeru klanki a auta —, mjes tym so njehotowe kaž twarske kaschcźiki k myślenju wabja. Dyrbjała widźecź, kak njedawno Jank z wjernowymi rolkami a špinkami hrajasche. Rolki běchu wowzki a špinki pšy. Stónczinje wja Marka někotre rolki precź, zdrasczi je z pišanymi žitbazanymi špitkami a wobhladowasche swej tutu nowu klankowu zwójbu luboscźiwischo hacź swoje prawe, kotrejž strótka do wosa japałowe.

Njemyšl pak swej, so so jenoź za tutu družinu hrajkow saborjam. Teź wopraudźitosć dyrbi so pětnowacź. Tohodla swym sa Hanlu schatowu wanczku, powjasy a dźerżawku wobstarała. Se swojimi pjecź létami hižo so k dźělu ma. Nimo toho, kaj wěch, je jara žamošatna a chze wschitko žama cźinicź. Jeli chcejsch ji maku klankowu kuchej a pschetupite klamy daricź, budźe wěcze swobowna a mi je też prawje.

Abo mózejsch ji swérjazu sbórku wo pša abo kócźu rosmnožicź, dokelž woboje hischcze nima. To budźe ji wjeselе cźinicź, lubuje swérjata, so we kóżtu zyle na khromje leźi a pódla žebje na wožebitу hłowak miedwjedźa, wopizu a nutle połoži. Tute wutuknane swérjatka mózejsch w najwyschschej dokonjanoscźi wschudże łupicź. Najradscho by nasch jedyn hischcze žam z nimi hrajkał a pschedrohe też njejžu.

Pschipraua k tkanju nicžo wólbr njeje. Njedawno je žej nicze na popowu bejtu sespinała a je druhe pschetykowała. Tak nasta rjany pašk za klanku. Teź kóchiti mohła na to waschnje plesć, ale chzu cźakacź, doniž je njetscha.

A Jank? Mscheje žej barbowy kaschcźik, kaž hólzy z wulkeho dźěła. Nochzejsch jemu pschi swojich schtyrjoch létach tajki šdowěricź, tuž bach jemu pišane tuchli. Ale dowidźu, so je lepje, hdyž jemu dowěrju. Wschako z lubosczu a wuschiknosczu z nowej materiju so saběra.

Jeli pak chcejsch druhe wuiwolicź, dha njech su tute myšlicźki Cźi k pomozy. Kaž hižo prajach: njehotowe kaž twarski kaschcźik wabi dźěcźo k žwojim idejam, stukuje stworicźelsky. Dyrbjała kražne pišane twarske klogki widźecź, by so radowała. S tajkimi formami móża so létadła, auta, łódje a druhe twarcź, složujo so na schematiske pschedłohi. S drjewa su najwjazy hrajkow pschiprawjene. Tamne płone, pischirčane swérjatka z bibicźiwymi stawami, kotrejž so sa rjanu swérjazu sahrobu abo Noachowu kaschcźu hodźa, abo dźěle thežow a schtomow, kotrejž hodźa so k wopraudźitej wjesay so sestajecź. S drjewa je dale hobrśi twarski kaschcźik, z kotrehož so jenoź nakadne auta stworicź hodźa, kotrejž žej dźěcźi hewak je stólzami pschiprawja. Zyle nowa wěz, bohužel thěrro droha.

Sa wobraskowymi knihemi žym so też roshladowała. Serbšcźich wschak wjele na wubjerk nimamy, ale trjebajch so jenoź w Smolerjej kniharni naprajschowacź, budu Cźi w tym k ruzy. Mjenjsche dźěcźi widźa rad cźište barby, wjetsche hrabaja za rosnowankami, kotrejž potom docźinja a wupjelnja. Naturska harmonija barbow dyrbi so jewicź. W tym je najlepsche najpschirodusche, pschi tym dyrbi so też na dobry tešk dźiwacź.

Tak žym Cźi někschto praktiskeho napisała, byrnjež dospołnje njebyło. Djakuju so Cźi sa Twój list a žohli mi, hacź chcejsch moje namjety pschecźelnje pschimwacź.

Twoja Marja.

Serbske blido w Lipsku

Zaždženu wutoru zeńdźechu so schhadźowarjo Serbskeho Blida w małej Radnej pincy. Ze spěwom „Łužica, słowjanska“ započachmy tak mjenowany wědomostny wječork. Knjez wyšši wučeŕ Bjedrich witaše wšěch přitomnych, so radujo, zo móże hromadźe z tajkej rjanej ličbu skhadźowarjow k štwórtemu razej při Serbskim Blidźe dźeń swjateho Mikławša swjećić. Dopomni nas na naše mlode léta, hdyž tam we Łužicy so jako małe dźěći Mikławša a najbóle jeho pruta bojachmy a jemu nutrnje powědachmy, zo smy přeco „poslušni“ byli. Spominaše też na kk. P. Nedona a P. Wowčerka, kiž staj před dwěmaj njedźelomaj wot nas šloj a nětk w serbskim kraju přebywataj, štó wě hdźe a na Serbske Blido myslitaj.

Serbske přisłowo praji: Borbora (4. 12.) měski šije a Mikławš do nich wobradźa. A tak bě też pola nas. Mjez tym zo wšelake hodowne spěwy spěwachmy, nas swj. Mikławš wopyta a kóždemu skhadźowarjej někotre wěcki wobradźeše. Knjez Bjedrich so swj. Mikławšej w mjenje Serbskeho Blida wutrobnje dźakowaše, kaž też wšěm lubym daričelam, kiž su dary za wobradźenje přinošowali.

Knjez student Henčl čita nam tryski wot Kukečanow a Salowčanow. Wjeska Salow pola Kulowa je znata, ale Kukecy podarmo we Łužicy pytaš. Serbski ludź je sebi wjesku Kukecy jenoź wumyslił. Němc ma teź něšto podobneho. Wón mjenuje swojich Kukečanow „Schildbürger“.

Knjez Bjedrich skónči ze słowami wutrobneho zbožopřeća k hodam a k nowemu lětu (a to přejemy też my jemu nanajwutrobnišo!) posledni wědomostny wječork tutoho léta. Přichodny wědomostny wječork budźe 14. 1. 32. Z wjeselej zabawu a z rjanymi spěwami wuklinča derje poradźeny swjedźeń dnja swj. Mikławša. Serbske přisłowo praji: Dźe so swj. Mikławša dešćika ako sněha, budźe přichodneho léta wjele hrocha. Tak mózemy so hižo na hroch wjeselić, dokelž hdyž krótko do dwanaćich domoj dźěchmy, so zawěsće dešćowaše.

P.-ŕ.

Wusudźenja

Krajny šud w Budyšinje.

Maschinist Alfred Bertram z Kamjenza běšče wobstorženy, dokelž běšče so ja hamtišu wobzobu wudawał a

Krasnosć nowcho sněha. Žołma kruteje zymy je so do Němskeje nawalila. Je wosebje w horach hižo wjele sněha přinjesła. Njedótknjene błyšća so hory a doły z nowym sněhom a wabja sněhakarjow **won** k strowemu športej w čistym zymskim powětře.

Hišće raz słowo wo serbskich swjedźenjach!

Hdyž smy w poslednim času čitali „Serbske Nowiny“, smy zawěsće ze zajimom sledowali nastawkej **„Přemału serbskich swjedźenjow“** a **„Zapósłanym“**, kiž jemu sledowachu. Posledniše wěsće wěcy njepomhachu, ale jej skerje lépje škodźachu, dokelž maju so wobzarować jako wubuch njedorozumjenjow (njewotpohladana zašmjatańca). Chcu tehodla hišće raz so pjera w tutej należnosći přimać k dospołnemu rozjasnjenju nimoměry ważneje wěcy:

„Zarjadowanje gmejnskich, šulskich ani cyrkwinskich należnosćow **njeje we Serbach serbske**, ale wotwisuje mjenje abo wjacy wot wole jednotliwcow, pak teź cyłkow. To je a zaso njeje naša wina. **To je zrudny fakt.** Tutón njepomĕr, hdyž k tomu jenoź z trošku dobreje wole zamóžemy porjedźić, nas woprawdźe wohańbuje před přećelom a před cuzbnikom. **Kak móžemy jón wotstronić?** Jako jenotliwcy, hdyž smy mužoju kruteho charaktera, narodni bědźerjo, potajkim wojujemy ze znutŕkowneho přeswědčenja. Tola tuto narodne sebjewědomje w kóždym njebydli (teź bohužel nic w kóždym wjedniku na gmjenskim, šulskim a cyrkwinskim polu), ale ma so pola jenotliwca **budźić přez cyłkowne dźěło. Tajke cyłki su naše serbske towarstwa,** k tomu smy je założili. We nich narunamy, štož nam wyšnosć, šula, cyrkej wědomnje abo njewědomnje rubi. **Serbske towarstwa su nam šula a zaradźernje we wšěch znutŕkownych prašenjach.** Jeli to njejsu, tak wězo ma so w nich znowa budźerscy dźěłać, jeli pak to su, potom maju dosć a nadosć dźěła, přetož sami wěmy, zo je tych dźěłaćerjow mało, ale toho dźěła mnoho. **Tu přińdźemy na to, čehodla sebi česću a khwalu jako sobuwjednik serbskich towarstwow wěrnu, bjezhotknu dźěławosć wšelakich serbskich towarstwow.** Tajke srjedźišća wěrneho dźěła su najbóle te towarstwa, kiž so tworja ze serbskich starších a Serbow wyšeje staroby. Jim zależi na hłubokosći skutka, nic na zwjeršnym błyšću. A kelko dźěła sluša k tomu, sebi jako Serb swoje prawa žadać, wubědźić, zwěsćić k spomoženju luda a jeho wotrosćaceje młodźiny, to wě jenoź tón, kiž ze serbskimi towarstwami na tutym polu dźěła. Zo při tajkim wobšěrnym dźele mało časa za swjedźenjowanje wostanje, je jasne. A znutŕkowne dźělo je ważniše a nas wjele bóle kruči. **Za wuhotowanje swjedźenjow maju po prawom skutkować jenož spěwne a dźiwadłowe wotnožki towarstwa,** kiž wobsteja mjenje abo bóle z młodźiny. Tola je lička tajkich towarstwow z wotnožkami jara mała. **Zdonk towarstwa ma być zdonk znutŕkowneho serbskeho wosadneho žiwjenja, to so ženje njesmě zabyć.** Tohodla naši stari pionĕrojo w serbskich towarstwach swoje činja a su nam też naše narodne kubła wobhladniwje zakhowali. Často młodźina jenoź na wokomik w narodnym dźele zaplomjeni, a potom — su stari zaso dobri dosć. Tuž česć, komuž česć słuša! **Jeli chcemy kritisować, tak přinajmjenjoź tu měnjene towarstwo a to też hišće lépje pisnje (mjez sobu). Njetrjebawši sebi stajnje wjetšinu před hłowu dyrimy.**

Tam hdyž je młodźina, tam je wězo też často žadosć za serbskim swjedźenjom. Ta so hodźi spokojić, hdyž so młódše towarstwa mjez sobu wopytaju, ale też tu je wobhladniwosć ważna a nuzna, dokelž wěmy z nazhonjenja, zo na wyšinje stejace towarstwa přez přenapinanje ze strony njewobhladniweho wjednistwa kaž mydliznowy puchej rozplunychu, hdyž wjednistwa kaž mydliznowy puchej rozplunychu, hdyž přewjele błyšća dostachu. Štom z rjanej skoru bjez wužitneho, trajneho znutŕkowneho žra nam ničo njepomha.

Starše serbske towarstwo budźe porědko zahinyć, ale přeco zaso budźe so hałoza zelenić a štom wotnožki, jeli teź snadź tu a tam přez poměry (kiž maju so zaso skedźbliwje pruhować) wotnožka trošku podrěje.

Hdźe a hdy su swjedźenje nuzne, hodźi so tohorunja specialisować. W stronach, hdźež wučeŕ a duchowny dźěłaju w narodnym duchu, tam su nadawki towarstwow mjeńše a **móža być swjedźenje dalši žiwoł skutka a znutŕkowneho žiwjenja towarstwa a wosady.** Su potajkim hižo pokročne dźěło. W stronach **pak,** hdźež wša pohibaca **móc jeničey z towarstwa ma wukhadźeć k lěpšemu serbskeje narodnosće, rěče w šuli a cyrkwi, tam njeje wulke swjedźenjowanje na městnje. Tohodla nie dwoja měra na dopisowarjach, ale dla wěcy.** (Jasniše drje njetrjebam so wuprajić, hewak bych so dyrbjał přimać łoskoćiweho dypka skutka evang. intelligency na serbsk. narodn. polu).

Wulka nuza z přičinu wobmjezowanja swjedźenjow? Člowjek, njech ratař, njech zastojnik, njech rjemjeslnik, njech dźěłaćeŕ dyrbi so dźensa brjoha přimać, zo by w tutym najćežšim wšěch časow hospodarscy wobstał. To kóždy wě, zo doroscźeny dźensa 10-pjenježkaŕ trójcy wobroča, wobličuje, pridźeja hač jón wuda. Jeli je raz był na swjedźenju, tak je hnuza w bližšich dnjach hišće bóle tłóčł. To sebi kóždy wobmysli a je tola w duchu na swjedźenju sobu, kaž něhdy w lépšim času. Młodźina tak khutnje njemysli, dokelž je młodźina. To je też prawje, budźe ju časa dosć kwakla tłóčić kaž nas staršich! Ale też tu rěka wo swjedźenjach w prawej a rozumnej měru měrić. Chzemy so nadźijeć, zo budźe po tutej ćežkej hospodarskej krizy lépši čas, zo budźemy so starí a młodźi bjezstarostnje zjednoćować na swjedźenjach.

Cyłkownje wupraju: **Najwažniše je znutŕkowne dźělo towarstwa, swjedźenje su jenoź wuzynk swobodnišeje khwile.** Hač w času, hdyž wjele swjedźenjow wachmy, běchmy bóle narodnje žiwi hač nětko, abo hač běchu swjedźenje jenoź wusłědk bjezstarostnišeho časa, wo tym rozsudź kóždy sam! Ja sam běch před létami za swjedźowanje, ale sym lépšeho nazhonił w znutŕkownym dźěle, hač pod błyšćacymi swěčnikami sale.

Tuž k. Měrčin Nowak: Njebudu přećiwo swjedźenjam pisać, hdyž sće Wy za nje, **teź nic za** nje, hydź sće Wy snadź jónu přećiwo nim, ale sym tak rozsudźił, kaž Wam to tu podaty nastawk jasnje dopokaza, hač je swjedźenjowanje stajnje nuzne a to teź w dźensnišim ćežkim času, to drje kóždy Serb jasnje rozeznawa.

Tohodla žane njepřećelstwo! Smy jich přemału, zo bychmy so hišće mjez sobu roztŕěskali. Přajmy: Dźak starym bojownikam, zdar młodym Sokołam! Złožu pjero a dźakónču: Měr!

-ŕ.

Hody so bliža.

Wulke je wjesele, hdyž knjez Rumpodich přikhadža. Lózym pak wón ničo nepřinjese, ale jenož tym dušnym. Wón dari nam hrajki, poprjancy a wjele druhich wěcow. Rumpodich ma wulku dołu brodu a też prucík za lóze dźěći. Hižo nětkole Rumpodich před woknami posłucha, hač su dźěći pękne. Za dwě njedźeli su hody. Potom budźe wjesele. Někotre dźěći so Rumpodicha boja. Wječor pócmje won njekhodźa. Kak lohcy móže Rumpodich přicampać a dźěći do wulkeho měcha tyknyć. Zańdźenu njedźelu bješe nětko z hałozu do našich woknow. Wšitcy so nabojachmy. Potom přińdže Rumpodich nutř. Kóžde dźěćo dyrbješe paćerje spěwać. Na to dostachmy jabłuka. Rumpodich praješe, zo je létsa khudy. Tuž dyrbimy so z tym spokojić, štož nam přinjese.

Erika Suškec z Jaseńcy.

Cypy.

Kajke su to zwony,
dźiwne zwony, buc, buc, buc,
Klinča w bróžni buc.
Tajke zwony rjenje zwonja,
Burej kłósa truki ronja,
W bróžni klinča buc, buc, buc,
W bróžni klinča buc.

Handrij Zejleŕ.

Lube serbske dźěći!

Bórzy budźa hody a Boże dźěćo budźe wobradźować. Rumpodich ma zaso nuzne kaž žona ze droždźemi. Njedawno je wuj Měrćin so z nim zetkał a je so z nim dał do ŕěči. A Rumpodich je skoržił, zo su nětko hubjene časy a zo to létsa budźa suche hody za dźěći. Tuž je wuj Měrćin prosył za serbske dźěći, zo Rumpodich tola njeby na nje zabył. A Rumpodich je też přiłubił, zo chce so wo to starać, zo te serbske hólčki a hólcki kóždy něšto dostanje pod štom. A potom je so Rumpodich hišće prašał, hač wuj Měrćin njeznaje wosebite pękne dźěćo w Serbach. „Haj, je waš wuj rjekł, „to dźě je Suškec Erika z Jaseńcy, ta přecy tajke rjane nastawki píše do Serbskich Nowin, na tu dyrbiće wosebje spominać!" A potom je Rumpodich prajił: „Nó, hdyž wy tak za nju ŕěćiće, tak chcu jej létsa hišće wosebity pakćik pósłać." A ja myslu, zo Rumpodich tola słowo dźerži . . .

Hišće chcu něšto rjec serbskim dźěćom w Budyšinje. Kaž sym słyšał, su serbske žony sej Rumpodicha skazałe přichodnu srjedu popołdnju do Budyšina do „Serbskeho Domu". A Rumpodich sej też serbskeho sokołskeho Kašporka sobu přiwjedźe, přetož sam wón njeje za tryski, ale je khětro borkaty pachoł. Wě pak derje, zo dźěći so rady raduja. Nó, za smjeće budźe Kašpork so starać. Tuž prajće swojimaj staršimaj, zo chceće srjedu popołdnju k serbskemu Rumpodichej a sokołskemu Kašporkej.

Wuj Měrćin.

Serbske přisłowa.

Pomhaj mi přez płót, je tebi přez ŕeku pomham. — Z nožemi so nože wótŕa (Eine Hand wäscht die andere). — Wjacy žonow w kuchni, a hubjeńša juška. — Wjacy hospodarjow, hubjeńše hospodarstwo (Viele Köche verderben den Brei). — Štóž nimo měry rjeńko čini, tón ma mysle liški honić (Wer Vögel fangen will, darf nicht mit Knütteln unter sie werfen). — Połny brjuch je lěni duch. — Kormy woł njerad ćaha. — Połnemu denu so do dźěła njecha (Voller Bauch studiert nicht gern). — Wójny wuŕeru kraj a žeŕeru ludźi. — Mi na wulku kolbasu přińć, ja k tebi na póstnicy přińdu. — Kaž ty mi, tak ja tebi. — Wot ludźidraca budźa so tapaki kormić. — Smolena ruka zwikuje módry khribjet. — Z kisałych kitkow maš kisałych pitkow (Wurst wider Wurst). — Předawař hubu trjeba a kupowař woči.

Wróblik.

Bur mój wujko — wróbliko,
Wjele sněha saje so.
Woknješko nam šěđiwi,
Jara zyma budźe ći.

*

Wróblik praji: Cerćiču,
Zymy so ja njeboju;
Bóhl'byknjez mi pjerje da,
Copła je to suknička.

Handrij Zejleŕ.

Cyrkwinske powěsće

3. njedźela adventa, 13. hedownika 1931.

Z Budyšina.

Prědowansk. teksty: a) Jez. 42, 1—4. b) Hagg. 2, 7—10 c) 1. Tim. 2, 4—6.

W Pětrowskej cyrkwi změje rano ½8 hodź. farař Berg prědowanje (cyrkw. hudźba), dop. ¼12 hodź. farař Siegemund kemšenje za dźěći. Wječor w 6 hodź. **je 75. duchowna wječorna hudźba pod nawjedowanjom domskeho organisty Horsta Schneidera.** Programy po 30 pj., za njezasłuž. a malorentn. po 10 pj., su při cyrkwinych durjach dostać.

W Marijnej-Maŕinej cyrkwi změje rano we 8 h. sup. Fröhlich spowědź a Bože wotkazanje, dop. w 9 h. farař Paul prědowanje, dop. w 11 hodź. kemšenje za dźěći, wječor w 6 h. cand. theol. Gruber prědowanje.

W Tuchořskej cyrkwi změje pop. ½3 hodź. farař Steuda z Banec pola Drježdźan kemšenje za hłuchoněmych.

Zběrka za hodowne wobradźenja najkhudšim našeje wosady.

Křćenja ma we wobmaj cyrkwjomaj farař Berg.

Póndźelu pop. w 3 hodź. je w Radnej pincy konferenca duchownych. Přednošk fararja Sykory ze Wjernarjec. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć we evang. towaršowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma sup. Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je zbromadźizna Módreho kŕiža w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. — Pjatk wječor ½8 hodź. změje farař Siegemund bibliski wječor za młodźinu w evang. młodźinownj na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Póndźelu wječor we 8 hodź. koło žonow. — Srjedu wječor ½9 hodź. je wuwzaćnje w evang. młodźinownj na Hrodowskej hasy 6 za wobaj wotrjadaj přednoškowy wječor. Knj. Kaeubleŕec ŕěči wo skutku lubosće Znutŕkown. misijonstwa.

Adventski štomik a khore dźěćo

Jědleńka bu j ležo k sahrodnikej pschenjeńcena a cjuješe so wulka dosć, jo mohła k dźěćom adwent kwiśeć. Deje běschtej prěnjej adwentskej njedźeli hižo nimo, ale jědleńka wěrješe kruce do zjwjeho poćełstwa.

Wopraudźe, pschitkże nikotśiwa ćotra z bliśkeje khorownje k sahrodnikej, tajka ćotra, kotreju na wočomaj wisachu, jo ma dźěći rad. Jednaśe s nim a hlichcze na zamjun duju pschenźe do khorownje, hdyž bě runje cźerjódła dźěći zamješcena. Na khódbach wuhlada grudnjiske dźěći, kotrymż bolośce z wobliźa rěcźachu. Ssotrý jich pschećelnje trochtowachu a jědleńka muślesce pschi zebi: „Njedźelu budźece wy dźećatka na wjschitke khorośce ćahnyć a śo nade mnu wjeselić, a ja śo raduju, waśe wjeśele wobliźa widźeć."

Ssobotu wupyschichu ćhtomit z lametu a cźerwjenymi **śwěćkami.** Njedźelu po ranschich kenschach donjeschu **jón do dźećazeje** śiwy. Tśi śwěćki śo śwěćachu. Dźećatka **wutrochu zej** śpar z wocźow a ćhtychachu, hdyž ćotry **rjany žerdźki ćerkuich** sajsterwachu. Schtomik běsche wjesoły a myślesche: Někto chzu ś dźećatkami hacź bo hód tak praśiśe so wjeśelić.

W khorownt ćbywa ćotram njedźiwajo mnoho dźěła druhdy tełko cźaśa, dźěćom nětkotre ćwjatocźne hodźinki ćhotowicź. Tak buchu holćatka njedźelu ś běłymi ćakkami wupyschene, a kotraj ś nich žanu „bubi-ćlowu" njeměješe, tej so ludźerje plećeźachu kaj natschim ćutrownym konikam. Wschitke tute wjeśela dožiwi ćchtomik. A kak rjenje dźećatka, kotrejż mózachu ćtanyć a hižo běhaćj, mjes ćobu hrajśachu. Někotre dyrbjachu wjšo tak dołho we ćółkach wostaś. To bě na pschikład maly Mikkawsch, kiž bě śej pschi hrajkanju nohu ćtamał a dyrbjeśche ćwój dóśt śejerjnje śujeśeś. Tydźenje dołho njemóžeśeche k maćerźu a k nankej w mtynje a k ćwojemu „Móraśeju". Mikkawsch běsche pětny a wjeśeleśeche so, hdyž ćrjedu a njedźelu ćtarśhej jeho wopytaschtaj. A ćamo „Móraśa" ćobu pschiwjedźeschtaj. A dochtereź cźeta bě wćera praśiła, so ćmě Mikkawsch pschichodnu njedźelu won. Tole wjeśele!

Dale bě tam Wowcźerjeź Maŕka, kiž bě śej pschi cźumpanju wobrućkli ćlamała. Ale bolośce běchu bórzy śabyte. A dźenża praješe ćwojej maćeri: „Ale maćeŕ, hdyž budu ćtrowa, potom śo śakо pónđu cźumpaćź, njewěrno?" Maŕka móześeche tak rjane bodowne śpěwaźći je „Śórleschka" śpěwaćź. Kak rjenje klinćeśeche:

„Paśwrjo, pójśe, ach poběhśće k nam,
Wobładaćź dźećatko lubośne tam!"

Nad tym śo teź jědleńka radowaśeche.

Hdyž na tśeśej adventšej njedźeli śo ćwěćki śaśwećachu, běsche Mikkawsch hižo domoj a teź Maŕka njemóžeśeche ćwětłosći ćchtomika widźeć, maćeź bě po nju pobyła. Ale Hanka bě śej khorowatośći hubjenje śarjadowała. Tośta śahorjenje płizow a njehładaśche nětkotre dny na ćchtomik. Tola nadobo bu khmaśńcho a ćmědźeśeche ćamo do patorźiju domoj.

Jědleńka wobłada wjele, wjeśeleśeche śo wschędnje na rjany bodowny cźaś pola dźěći a nafhoni wěrnośći ćłowow:

Do Bożej nozy ćwoty du
A hwěźdźicźki ćo ćaja rjenje,
A ć njebjeź wótki ćłyśeć ću:
K wam khwata waśche wunnoženje.

Ś.

Też loterijowe losy maju swój wosud

Dołcź husto ćtawa ćo, ćo njeśamjenja ćo łoźy loterije a dobyća ćpadnu, mjes tym jo mohłe cźłowjeźej žiwjenje wołóźicź a je jemu pschijomne śćinicź. Tak je ćo husto nechtóźkuli praśchał, kajke mohłe to pschicźiny być, jo ćo dobyćeś njeśamołwi. Pschipad pschintjeśe druhdy tajke ćwóśći na ćwětło. Tak bě ćrebi njedawno muśiśi łaz wot wudowy ćnateho kupił. Jeho žona jón wotpra, ćo by jón ćnowa podschła, a namaka w podschiću loterijowy łóź, dokelž bě ćaćt dźěru měł. Wona chzuśeśe jón hižo do thachłow cźišnyć, jako jeje muž tomu śadźiwawschi chzyśeśe ćo najprjedy wěśtośće dla wo tutom łoźu wobhonjeć. Wutoła ćo, ćo bě na njón dobyće śe wyšokośći 70 000 hriwnow padnyło. Muž bě tehdy łóź kupił, bjes teho ćo bě ćwojej žonje nješto wo tym rjekł. Po jeho śmjerći běsche wona pschećahnyła a list, kotryż jej dobyće wo-ćjewi, wona pod nowej adrešu njedośła. Namakarjej tuteho łoźa běschtaj tak pschićitonaj, žonje powěźeć dawschi jej jeje łoź wróćiźeć. So ćtaj rjany podźeł wo njewoczakowanem dobyću dóstaloj, budźe ćimaj kóždy ćprawnje popśeźeć. nt.

Swójbne powěsće

Smrěćej: Lina Röthlingowa rodź. Schönbachez w Budyšinje, 72 lět; khowanje budźe póndźelu pop. w 1 hodź. wot žarowańskeho domu na Kaeubleŕskej dróhi 7. — Fanny Kunze, hudźbna wučerka na wotp. w Budyšinje, 83 lět; khowanje budźe póndźelu pop. ½3 hodź. wot Tuchořskeje ćwjatwje.

Dźiwadło a hudźba

Serbske reje w Barlinje.

Barlinska „wulka činohra" wuhotowa 2. decembra tuteho lěta wulku modernu rewiju pod heslom: „Tři tysac wutrobow we ¾ takće". Porjad tuteje rewije wobjimaše na wšě 15 jara zajimawych hudźbnych a rejowańskich čísłow. Cyły wumjelske wjednistwo předstajenja měješe E. Schontek w rukomaj. Nas Serbow zajimuje na tutej rewiji wosebje fakt, zo so w 7. dypku porjada 5 serbskich narodnych rejow předwjedźe. Młodźina z wokoliny Kóćebuza zarejowa je pod jara wustojnym nawjedowanjom Alfreda Zocha a doby sobi w tym rjany wuspěch. Poskićachu: 1. Połskeho žida (we přełožku „serbska reja"! mjenowany), 2. Stup dale, 3. Pój moja Marka, 4. Ach, moja najlubša a Staru bursku. Přewzaś rejow wobstara wulki dźiwadłowy orchester pod nawjedowanjom G. Sołty. Instrumentaciju k tutym rejam je we poslednich dnjach zhotowił naš mišter Bjarnat Krawc na podłožku swojeho wudaća „15 serbskich rejow". Hudźbu přijachu w Barlinje z widźomnym zajimom a z wulkim připóznaćom. Wosebje lubješe so nam kharakteristiske a derje klinćace wobdźělanje partitury. Kapalnik njebě ju stajnje dosć jasnje wuwjedł. — Skoda! —

Smy našemu mišterej Bjarnatej Krawcej wutrobnje dźakowni, zo je našim jednorym burskim rejam a jich ludowym melodijam přez swoje swojoharazne wumjelske wobdźělanje zmóžnił, zo móža so samo wuspěšnje pokazać dać w městach ze swětowymi programami, kaž w Barlinje. Je to kulturny dobytk za nas!

-n-

Hospodarski rozhlad

Sobotu 12. decembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 polskich złotych	47,18
1 jendźelski punt	13,88	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,07	100 franc. frankow	16,53

W naschim hospodarstwje pschihoninja so wschě mjezna wyschnosće, fabriki a wikowarjo na pschikasanje sniženje placžišnow. Wot 16. decembra t. l. hižo želežnizy swoje tarify za pschewožowanje tworow sunża. Wuhotowe placžišny so z nowym ličom wo 10 proz. sunża, tehdyrunja wschelake druhe wschědne potrěbnosće. W Barzinje jednaja wo sarjadowanju němskich dołhow a placženjow na wukrajnych měrjecželow.

Na **produktowych wikach** placžitny žita dale spaduja. Na Barzinskich wikach jenički pschenża wožera w hotowym formje 5 pf. pschibydži. Na Drježdžanskich wikach bě wožera pornjo pondželi placžina cžuržišwisko klesła. Pschenża a rožka běchu pornjo pondželi wo 50 pf. po zentnarju tuńschej, nasymšli jačmjeń wo 15 pf., nalětni a wowsa pak 10 pf. Dowoz, wožebje pschenży, ma wiki je nimale wulki.

Zentnar placžesche wožera w **Barlinje**:
pschenży 10,45—10,55 hr. (10,85—10,95 hr.), rožki 9,35—9,50 hr. (9,75—9,90 hr.), nalětnjeho jačmjenja 7,55—8,20 hr. (7,90—8,40 hr.), nasymšlekho 7,35 hacž 7,50 hr. (7,65—7,85 hr.), wowsa 6,55—6,95 hr. (6,90—7,25 hr.),

w termińskowym wikowanju:

pschenży:
za dezember: 11,35—11,28¾ hr. (11,62½ hacž 11,55 hr.),
za měrc: 11,85—11,82½ hr. (12,03¾—11,97½ hr.),
rožki:
za dezember: 10,02½—10 hr. (10,15—10,10 hr.),
za měrc: 10,45 hr. (10,55—10,50 hr.),
wowsa:
za dezember: — (7,90—8,90 hr.),
za měrc: 7,82½—7,80 hr. (8,26¼—8,15 hr.).

w Drježdžanach:

pschenży 10,05—10,30 hr. (10,65—10,90 hr.), rožki 9,55—9,80 hr. (10,05—10,30 hr.), jačmjenja nalětnjeho 8,70—9,20 hr. (8,90—9,40 hr.), jačmjenja nasymšlekho 8—8,35 hr. (8,15—8,50 hr.), wowsa 7,40 hacž 7,80 hr. (7,50—8,10 hr.).

Wiki w Halschtrowje.

Pschenża 10,25—10,50 hr. (10,60—10,80 hr.) a rožka 9,80—10,25 hr. (10—10,30 hr.), jačmjeń nalětni 7,75—8 hr. (8—8,50 hr.), nalětni 8,50—9 hr. wowoš 7,25—7,50 hr. (7,25—7,60 hr.), běrny nowe 2—2,75 hr. (1,80—2,50 hr., běrny puntš 3—4 pf., synu 2 hacž 2,50 hr. (2,25—2,50 hr.), błoma k sapłanju 1—1,25 hr. (1—1,20 hr.), błoma stołna 1,25—1,50 hr. (1,25 hacž 1,35 hr.), butra 70—90 pf. kuš (65—75 pf.), jeja 13 hacž 14 pf. (13—14 pf.), huńy 85—95 pf. (80—90 pf.), prošata 5—12 hr. (6—12 hr.), běšali 25—30 hr.

Placžišny w sjuntach su placžišny tydźenskich wikow. Hdźež žane naspomnjene njejsu, tam so placžišny njeschěmenichu.

Wiki schtwórtk w Shorjelzu.

Sapisachu sćežkowaze placžišny: Pschenża 9,90 hr. hacž 10,30 hr. (10—10,40 hr.), rožka 9,70—10 hr. (9,80 hacž 10,20 hr.), jačmjeń nalětni 8,50—9 hr. (8,25 hr. hacž 8,60 hr.), wowoš 7,20—7,50 hr. (6,70—7,20 hr.) butra 2,60—3 hr. (2,60—3,20 hr.), jeja 10—14 pf. a běrny 1,80—1,90 hr.

Ssudnitke powěsće.

Ssudnitske wurunanje:

Wurunanske jednanje nad samožnjom pschekupza Ericha Schneidera w Budyschinje na Sserbskej hasy 1 je sud sobotu, wujednanju pschihłosowawschi.

Konkurs:

W konkursu nad samožnjom pschenżna Pawoła Hermanna Pöschkt w Budyschinje je sud dalschu terminu na srjedu 23. 12. 1931 hwołał.

Swěsćenske jednanja:

Swěsćenske jednanja su wotewrili nad rataiskimi statokami:

1) wyschekubjerskeho najeńka Waktarja Opicy w Dažinje,
2) kubjerja Kurta Oßwalda Emricha w Habrachežiach (Ebersdorf) pola Lubija,
3) kubłowego najeńka Helmutha Schołty w Jaworniku. —
4) Maxa Neumanna w Pšowjach,
5) Jakuba Běrka w Radworju cžo. 55.
6) Jurja Pawoła Schołty w Brěmjenju.

Pschebadźowanje:

pondželi 14. hodownika 1931:
w Biskopizach na polizajskej straži dop. w 9 hodź.: žonjazy mantle, a pyschowe khabaty,
w Dubrjenku w hoscženzu dop. w 10 hodź.: 3 šwinje a wschelake mebje,
we Ssalowje w hoscženzu dop. 1½12 hodź.: jałowza,
w Kocžinje w hoscženzu pschih. w 12 hodź.: wschelake mebje a muž. koło,
w Kulowje w hoscženzu „K 3 krónam“ pop. w 4 hodź. wjecžny wos, 3 šwinje, gramofonaj, rjepowy kratak,
w Tołstejnu, hdźejaka a hobańka, wschelake mebje,
w Mulkezach we Waschnikez hoscženzu dop. w 10 hodź.: gramofon,
w Rownom w hoscženzu „K pschijomnemu kucžiku“ dop. w 11 hodź.: wulki drastowy khamor,
w Trjebinje w Pawlez hoscženzu pschih. ½1 hodź.: hebjawa, schijaza maschina, drastowaj khamoraj, pišaršse błido.
we Sčlepom w Lehmannez hoscženzu pop. w 2 hodź.: nowe motorske koło, prochžerčak, jałowza, młyn, drastowy khamor,

wutoru 15. decembra 1931:
w Brětni w hoscženzu dop. w 10 hodź.: khamaršska pokładnja, gramofon, schijaza maschina, lehanšti stoł a druhe stoły, kaž tež błido,
w Lipoji w hoscženzu pschih. ½12 hodź.: kožana walza,
w Ptačzezach w hoscženzu pschih. w 1 hodź.: schijaza maschina, wuležahowaze błido, drastny khamor, hndźbny stroj,
w jamje „Erika“ w kantinje pop. w 2 hodź.: radio.

Drježdžańska burza (11 XII.)

Pšenica 75 kg	201 206	běrnjace kružki	16,20-16,50
rožka, 74 kg	191 196	pšenič. wotruby	10,10-10,50
nalětni jačmjeń	174-184	ržane wotruby	10,80-11,80
nazymsk. jačmjeń	—	pšenična muka	43,00 45,00
wows	148-156	ržana muka	31,50-32,50
čerwjeny dźećel	145-148	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mals)	—	hróch	—
suche truh.	6,30-6,50	cokrowe truh.	—

Drobnowikowanske placžišny w Budyšinje

12. decembra 1931 po hamtskim postajenju.

Wše placžišny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora	najmjš. placžišny hr	najwyš. placžišny hr
Howjaze mjaso z kosćemi . 1 kg	1,20	2,00
Čelace mjaso . . . 1 „	1,60	2,00
Skopjace mjaso . . . 1 „	2,00	2,40
Swinjace mjaso . . . 1 „	1,50	2,00
Tukrajny swinjacy šmalc . 1 „	1,60	2,00
Pšešna muka . . . 1 „	0,44	0,64
Rżana muka . . . 1 „	0,41	0,44
Khlěb . . . 1 „	0,31	0,32½
Jědźne běrny . . . 1 „	0,06	0,08
Rajs . . . 1 „	0,32	1,00
Hróch . . . 1 „	0,48	0,90
Soki . . . 1 „	0,48	1,00
Amerik. swinjacy šmalc . 1 „	1,24	1,50
Sušeny połč . . . 1 „	1,60	2,00
Dobra mlaka . . . 1 lt.	0,24	0,28
Jědźna butra . . . 1 kg	2,60	3,00
Jeja . . . štuka	0,13	0,15
Jědźne buny . . . 1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny . . . 1 „	—	0,76
Petrolej . . . 1 „	—	0,48
Kamjenitne wuhlo (domj. tepj.) 1 ctr	—	2,20
Brunicowe briketty . . . 1 „	—	1,20

Wiče placžizny w Budyšinje.

12. decembra 1931

Wše placžizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišče wyše płaca.

Předmjet		najniža placžizna	najwyša placžizna
Pšenica, nowa	50 kilo	9,75	10,00
Rožka nowa	50 „	9,50	9,80
Jačmjeń	50 „	8,00	9,00
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7,00	7,25
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1,70	2,10
Butra	1 „	2,80	3,20
Syno nowe	50 „	2,00	2,70
Słoma z maš. młóč. pras.	50 „	—	—
„ „ „ k zast.	50 „	1,60	1,90
„ z cypami młóčena	50 „	—	—
Pšešna muka 60%	50 „	—	18,75
Rżana muka 60%	50 „	—	16,50
Pšešne wotruby	50 „	—	6,15
Rżane wotruby	50 „	—	6,15
Jeja	1 štk.	0,14	0,15
Husy	punt	0,80	0,85
Prosata 880 štuk	1 štk	5,00	12,00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wollowe symje po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	11. 12.	10. 12.		11. 12.	10. 12
Pšenica	209-211	210-212	huny	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	187-190	187-190	woka	17,0-20,0	17,0-21,0
jačmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	11,0-12,5	11,0-12,5
jačmjeń	147-150	147-151	žołte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	131-139	131-139	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenič. muka	27,2-31,2	27,2-31,2	lany wósušk	12,0-12,2	12,1-12,3
rżana muka	26,7-28,1	26,1-28,1	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,50-9,75	9,50 9,75	běrnj. kruški	12,5-12,7	12,2-12,5
rżane „	10,0-10,5	10,0-10,2	sync, 50 kg	1,7 -2,00	1,7 -2,00
raps	—	—	rżana słoma	0,85-0,8	0,85-0,90
hróch Viktor.	28,0-30,0	28,0 30,0	pšenič. „	0,50-0,60	0,50-0,60
lane symje	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	17,0-19,0	17,0-19,0	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

11. decembra 1931 Płaćizny po centn. a zt. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 622.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	35—37
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	32—35
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	28—31
Mjenje picowane wšěch starobow	24—27

Byki: 802.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	27—29
Połnomjasne, młódše	25—26
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	23 24
Spatne	20 -22

Jałojcy a kruwy: 1202.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	24 —28
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	13 —23
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	13 —16
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	9 —12
Mjenje a špatnje picowane	— —

Čelata: 1430

Najlěpše wukormjene (2. druh.)	43 -53
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	28 -42
Špatne (4.)	18 -25

Wowcy: 2964.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	36—37
Starše wukormjene (2.)	35—35
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	24—25

Swinje: 10.332.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižnjow, hač do 1½ lět stare	42—43
Wukormjene	40—42
Mjasne	36—39
Spatne	33—35
Rancy a kundrasy	3/—33

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje.

Darće serbske knihi!

Nowočasnje a praktiscy

dźěła, štož najlepše pomocne mašiny trjeba wołce tohodla jenož

Naumann **Erika**

Generalny zastupjeř

Hermann Kulisch w Budyšinje

KURT NEDO

mějićel M. Nedo

na Znuřk. Lawskej hasy 7

radio-aparaty

wšěch znamkow

Wótřeřěčaki jenotliwe dźěła

Samsna wupriedzerjna

Telefon 2092

Přihoznaty wěcywustojny

Poznam po přihodnych płaćižnach:

Motorske koła, kóžd. znamki jězdne kola za žony, mukow a dźěći, Bubi-kola a šuškadła (Tritrollar), šijace mašiny, Zimace mašiny, gramofony, narunanske dźěła atd.

adele, nanjasowanje za motorske a wobswětlenje za motorske a jězdne kola, dybzačne lampy a baterije, nakřibjetniki, sedłowe přikrywački, dźěłace sedła płóčkanski kompresor — lohke płóčkanski, radiowe připrawy płóčkanje, radiowe připrawy znate znamki, wupprjedźenje smalěrowanja a nikłowanje

H. Paul Gräfe

mechanikarski mištr

Talstr. 7 **w Kamjencu** Tel. 470

2 sylnaj dźěłanskej

konjej

też jenotliwje, na picowanje so wotedawajej

Bliže zhonić **w Serb. Now.**

Radio

Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A.E.G. atd. kupujeje jara derje we wulkim wosebitym wobkhodže wot mjena wot 1905

Wołóženje při płačonju!

Hudźbny dom

H. Jeremias

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 8

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

ma na składže

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Dary

Frisěr Rettig

na Jerjowej hasy 19

Moritz Eckhardt mějičel: Max Eckhardt

na Žitnych wikach 42 **w Budyšinje** na Różowej hasy 1

Poručam wužitne hodowne dary za wšě přileżnosće

Strowotnistwo:

Wohrjewańske pucawki, ćopte powětrowe duše, wobswětleńske lampy, njemylace wysokofrekwencne aparaty

Hospodarstwo:

Warjeńske platy, warjeńske cydźaki, warjeńske horncy, kofejowe młyny, prochsrěbaki, bonerowe mašiny

Njespalomnu Jenasku Durax-škleńcu za wšě přileżnosće: kaž warjenje a pječenje. Swěčadła we wulkim wubjerku, nowočasne a tunje

Nowe přiwzał:

Radioaparaty a wótřerčaki: Saba, Mende, Sachsenwerk, Koch & Sterzel a druhe.

Wěcywustojne poradźenje a zatwarjenje přez wěcywustojnych

Hodowne dary

trajneje hódnoty

Tepichi we wšěch wulkosćach po wšěch płaćiznach

Predłohi wot 1 hriwn. / **Kózkowe predłohi** wot 1 hriwn.

Bildowe přikrywy, diwanowe płachty, pučowańske płachty, płachty z prawych wjelbludowych kosmow wot 21.50 hr. sem, **linolcumowe dźěhaki a tepichi**

Hecht, Linke & Truöl

w Budyšinje na Znutřkownej Lawskej hasy 5

Při wotpłaćenju bjez danjoweho přirażka

Magnetowy dom za wsech!

Tunjo

a derje — poskićamy Wam wulku mnohosć darjeńkow za žony a mužow! Přińdźe! Puć k nam so wupłaći!

W krasnych darjeńskich zawalkach namakaće

za žony

nohajcy / rukajcy / šlypfry / spódnje suknje / šaty / židźane a wolmjane tkaniny / štrykowane wěcy / rańše wobleki

za mužow

zwjeršne košle / kravaty / cachenez košle / kholowy / zoki / gamaše

za dźěći

spódnje woblečenja, šwarne ćopłe štrykowane wobleki / pulovry / jacy

Trainingwobleki za małych a wulkich

Schlaf

Dobre ćehnje k sebi

Lyon-Schnitte Lyon-Schnitte

Bleyle

wozjewi dźensa

zniženje swojich płaćiznow wo 10 proc.

Zniženje hnydom do mocy słupi.

Otto Hauffe w „Kupnicy“ (Gewandhaus)

Hellwig & Schönbohm na Bohatej hasy 19

Sprawnu, samostatnu

holcu

na srěnje kubło pyta k nowemu lětu

Israel w Sowrjecach pola Kubšic

Wozjewjam

z tutym, zo za moju dźowku Hanu Čornakec z Hórkow ničo njepłaću. Tak njech je nichtó ničo njepožći.

Hana Cornakowa w Hórkach

Wosebje rjane jasne

sulturiny
rózynki
korynty
citronat, orangeat cymt, maeis křenje a safran

poruča

Otto Sachse

K hodownemu swjedźenjej

Kübler Kleidung

po nowych zniženych Kübler-płaćiznach

Kübler wobleki wot 11.95 hr. / **Kübler-pullovry** wot 5.70 hr. / **mužace spódnje jaki** wot 13.20 hr. / **žonjace jaki** wot 17.10 hr. / **kholowy** wot 6.30 hr. a hišće dalšeho rjaneho ... a wobmysće staršl, kak dźěći so wjesela, hdyž rjany wopr. Kübler-woblek darjeny dostanu. W dźensnišim času je dźeržliwy a strowy Kübler štryk. kajkostny wobłek wosebje witany.

Kübler wulko-předawarnja

GEORG HALLER

Najwjetša předawarnja štrykowansk. tworow w Budyšinje :: Kejžorska dróha 16

Wosebite hodowne poskićenje

Mužace wobleki ... 25.—, 75.— hr.
Muž. zymske mantle, 29.—, 68.— hr.
zymske jupy ..... 10.—, 28.— hr.

Nimo toho mam wulki skład **kožanych jakow a kholowow, krutych njeprěmokowych jakow, tkaninowych a dźěłańskich kholowow, kalmukowych jakow, košlow spódnich kholowow stupnjow a škórnjow.** Přińdźe a přeswědčće so wo mojich n esmjerje tunich płaćiznach

Sym Serbowka! Rěču serbski!

H. Marschke w Kamjencu

na Oskar Müllerstraße 8. Njedźelu wotewrjene!

Die Preisermäßigung für Miele-Erzeugnisse

ist noch rechtzeitig vor Weihnachten durchgeführt worden.

Lassen Sie sich in den Fachgeschäften die neuen günstigen Preise nennen und die neuesten Modelle zeigen.

Auf Wunsch Zahlungserleichterung.

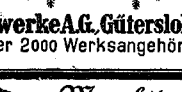

MielewerkeA.G. Gütersloh/Westf.

Über 2000 Werksangehörige.

Lehmannec konditarnja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića přijomne přebywanje

Wšědnje popołdnju a wječor koncert

Dobre a tunje napoje

Najlěpše konditarske twory

K hodam poručam jako najrjeńši dar

štomowy tykanc

z cokrom abo ze šokoladu glasěrowany

mjedowy tykanc

jenož samopječeny

Marcipan, a hodowne torty

Hodowne wosuški

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparje (Klemmer) **dalokowidy atd.**

Specialist nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Alfred Meisel nasl.

měj. Friedrich Grimm

wikowarnja z winom a palencom w Kamjencu, Budyska dróha 34

poruča *k hodam*

žitny a druhi palenc, rum, arak, palene wino, punč, likěr, běłe, čerwjene a słódke wino we wulkim wubjerku a najtuńšo

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěmka 1.61 hr. pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihiščerňa, zap. dr. z w. nuk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za maty mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšiki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo ześěhwam čěleno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja despomje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom listej zawěšaceje bancy wozwěć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwjeja.

Cisło (Nr.) 290 — Budyšin — Pónjdźelu, 14. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Hooverowe swobodne lěto za Němsku

Wulke rozprajenje wo Hooverowym žiwobodnym lěcze w amerikanskim representantskim domje (hejmje) je so začało a je hižo pokazało, so ma president Hoover z wulkimi parlamentnymi wobežnoszeńcami ličiće. Sapódlanzy republikanskeje su w tymle prašenju biwojakeho měnjenja. W lěhnje demokratow pak napóchežitwosć pśichibera pśechećiwo němskemu žiwobodnemu lětu, w kotrymž Němska njetrjeba reparazije płaćiś.

S rěcu republikanskeho **Hamiltona Fiśha** z Newyorka, kotryž sa žiwobodne lěto rěčeśe, je so debatka zapoczała. Kóždy by parlament presidenta Hoovera z jeho žiwobodnym lětom njeobdźerał, by so Sjednoczenym statam mohło porokowaś, so su žiwrěchcźenje Němskeje sawinowałe. „Němska republika", źiwi dale praji, „na wulkanje hedźi, kotryž móże so w kóžnym cźasu z wuprašnjenjom z lěwizy abo prawizny satichaś. To móże sa wšěch kraje a žnadź sa zyłu civilizaciju niedewidne sćeźiwki měś.

Demokratiski sapódlanz **Rankin** z Missisipi so pśechećiwo Hooverowemu planej wobroći, dokeľ móże so žiwobodne lěto z tym słóniś, so so na pósledninu tónzu němśi wójniki dołh wumanje. Pśechódźne wotstorźenje płaćisnow njeje dale nicźo, dyžli samasanje tutoho słónćnego zamtpka.

Pokładowy sekretar (finanzny minister) **Mellon** w dźesatej rěći namjetowaše, so by so wot europiskich krajow połne zapłaćenje wójnskeho dołha a reparaziow žadało. Wołaja na to, so parlament njeby mohł pśeco amerikanskim ludom samolwić, hdy by dźiwajo na finanzy w někotrych europiskich krajach po minjenju Hooverowego žiwobodneho lěta na tym wobstał, so by so wójniśi dołh wotpłaćił. W tym žanym połoženju bychmy pśeco žiwojimi wěrjeśelemi byli. Wěri dha někotrygžkuli, hdy bychmy Němcu pominali, so by Sjednoczenym statam wudawki jich wobsadźenśtwa, wójska w Porheinskej zapłaćika, ako druhe staty žadałe, so by Němska reparazije pokuje zapłaćika? Abo by někto wěrił, so bychmy mohli Awstriju a Madźarsku napominaś, so byśtej reparazije zapłaćiśej, kotrež maja so po prawom dawno zapłaćiś?

Brüning naiskerje wjetšinu za nuzowy wukaz dostanje

Finanzwopolitiske rozprajenja w hospodarskim wubjerku němskeho rejma su pokałe, so je **yo kaziu strach za Brüningowy nuzowy wukaz wotstronjeny.** Sozialdemokratiska strona dhe drje so hakle póndźelu wo nuzowym wukazu wuprajiś, tola hižo w zwótnischim wubjerkowym pozjedźenju je **dr. Hilferding** pśesłacz dał, so sozialdemokratojo nochcedźa kommunistam, nazionalnym sozialistam, nemšśonazionalnym a němšej ludowej stronje pomhaś knjezerstwo powalśiś. Sozialdemokratoju njesamjelejo, so so z nuzowym wukazom na wjele měrnach dźełaceńe pravwa ranja, tola dyrbi so na politiske pśicinźiny dźiwaś. Wobsche dóźi sajmy sozialdemokratiske strony śeźi fakhowanje **swobody němskeho dźěłaceńa.** Tale swobada by so **zhubiła,** hdy by fascizmus pśichišoł.

Za hospodarsku stronu sapódlanz **Drewitz** wobmyślenja wupraji, tola powschitkownje wón nuzowemu wukazej pśichiłožowaše. Na nemšśonazionalnu stronu so hórśeśe, so jejne nowiny hospodarskej stronje porokuja, so je ześi swoje pśichiłožowanje wotkazaś dała.

Wězywustojny sozialdemokratiskeje strony, sapódlanz **Keil,** knjezerstwu wusiaśeśe, so su dźełaceźerjo w lěcze 1931 dyrbjeli pół milijardy hriwnow wjacy zapłaciś, dyž li 1929, mjes tym so je wobsadźenśtwo pół milijardy hriwnow mjenje zapłaciło.

Morath z němskeje ludowoje strony so pśechećiwo nowemu skóčenju sastojnišeje mšy wobroći. **Dr. Moldenhauer** z teje žanuje strony praji, so němska ludowa strona romantikemu a njewódomnotnemu sozialnjemu nazionalnych sozialistow njepśichłośnje, so pak wona jim wobdźelenje pśi knjezerstwje nochce wotkaz.

Dźełaceźerśke a sastojniške śwjazki pola němskeho kanzlera.

Sastupjerjo dźełaceźerskich a sastojnišich śwjazkow su wobsanknili, znowa němskemu kanzlerej rosłkasć, **kak schłódnje nowy nuzowy wukas na žiwjenjowe wubjerźenje skutkuje.**

Ratarska kritika wo nuzowym wukazu

Wo nowym nuzowanym sakonju su němjenja ratarjow wschelake. Pśeni sarźišćej bź śwjetśa dobry. Snižene danje, schkitanje pśechećiwo cźahanju a nuczenemu pśechodacu, sniženje frachtow, mjdow a dźełarskich płacźinnow, wulwacźe wot powjetšenja wobrotowego dawka a snižene wudawkow sa zjawne sawźerźene žadanja dopołnjeja, kotrež ratarstwo w połednim cźasu dźeń a naležnišcho žiwjacej bawa. Někotre dny pśechemžkenja pak su dopałe, so bychu so cźeźe wobmyślenja pśechećiwo nowej wuprawje ześi dźiłe. Pódła toho, so so śmeńkowa dań njepotrjechi, so ratarjo pśechećiwo žiwnišchemu statnemu wiliwej na hospodarstwo wobaraju. Ratarstwo so jenož njerad na cźaš nuzowemu hospodarstwu dopomina. Też na tym njedwěluja, so ratarstwo njebudże móz wjetšiche płacźiny wocźakaś, dokeľ so kupowańska móz skerkich hromadow ludu a wottwarjenjom mjdy pokłobi.

Tele wobmyślenja su so na **Hobulskawskej** zhromadźenje sjednoczenstwa němšich khcźeźańskich **burskich towarstwow** wuprajile, kotrež je tele dny w Barlinje była. Towarstwowy president, nehdyšnji minister **Hermes,** na to pokaza, so so płacźinowe nožiny na schodu ratarstwa z nuzowym wukazom njeźu samkne. Sbohom wón **nowe postupanje selenece fronty pśichipowěźi.** Na tutej zhromadźenje pśichitaše wobsamknjenje pśichode wšźcem žada, so by so ratarstwo z płacźinoweje fronty schkitalo, a so bychu so tohodla nětrote zła powjetschiłe. Njeprawemu pocźeźenju pschetrjebarjow móże so jenož z tym zadźewaś, so so rozdźel mjes kupowańskej a podawańskej płacźinu smjeńśi.

Wo tymle smyślenju w ratarstwje je so němśki minister za ježiwjenje a ratarstwo dr. **Schiele** pišomnje wuprajił. Sbohom wón pśichipowěda, so budże němske knjezerstwo w sajimje wudźełkow ratarskeho domjacego hospodarstwa spěšne a skutkowne napócźeźiwne naprawy cźiniś, kotrež druhe kraje w nastupanju měny a dewisoweho hospodarjenja cźinja. Tale naprawa ma wobeźe pśechećiwo Danskej samźeri, kotraž swoju wothódnoszenu měnu wuwužiło, na schódne waschnje na połnózne němske wiri cźišćeći.

We swojim śpicu minister Schiele hišće ze zas ratarske politiske stejišćeńa sapschija, kotrež su pśichi wudacu schtwórtego nuzowego wukasa rosźudźiłe. Snižene skótnych płacźinow su hromadze ze snižencjom drjewjanych płacźinow k tajkemu pschibźenju nuczenych pschesadźenjow dowjedźe, so dyrbi so ratarstwu khwila wodhchnjenja dać, so by so jeho dźełarśka nóz sa bliźiche žnź sawěsćiła. Minister měni, so móże so śnjewuźiwanju wukonjerstwa schkita k płacźenju thmanych a k płacźenju njeswólnivych ratarjow z wottwarjenjom pschewinjenow zadźerać. Pódła noweje wuprawy nuczenych pschesadźenjow a nuczeneho zarjadnistwa nadźieja so, so budże so z rosschérjenjom zapiża wežow, w ratarskim hospodarstwje njeczasamlowych, ratarske dźełco sawěsćiś móz.

Stahlhelmowi wjednicy pola Hindenburga

Němski president z Hindenburg je pjatk wjeczor Stahlhelmowych śwjazkowych wjednikow k dźěśenemu rozprajenju pschijał. Stahlhelmowi wjednicy su sebi pschesli, so bychu němskemu presidentej swoje měnjenje we sakasanju uniformy rosłożili. Hindenburg je hižo wjele lět Stahlhelmowy cźestny zobustaw.

Wjelepřeradny proces přećiwo sakskim kommunistam

We wjelepschesadnym prozeźu pschećiwo sakskim kommunistam psched 4. khlostańskim senatom němskostatneho žudła su zobotu jenoho kriminalneho hłownego straźnischtra jako świedka pschesłyschesli a akty w khlostańskej nalesnjosći pschećiwo cźłonstarkarjej Hahnej z Kamjenicy pschedpołożili. Hahn sam je cźekmył. Wola njeho su płanu żelesnjozwu, wokoło Kamjenicy leźazych, wodarskich wězow, **wobkom źwětłowobrajow i ważnymi żelesnjikami two, rami, mostow a tunelow** namakali, kotrež maju wschě znamjo „Spr." (k rosbuchenju. Też Hahnowe akty rozłożenje wo wojerskej ważnosći tychle twarow wopschijeja. Tukaju na to, so maju wobskorzeni Wagner a towarschojo wotpłaćiny tohole materiala nehdże zkowane. Po wobskórźbje **su pschikoły za wobrubleśku wójnu w Němskej jedna.**

Wobskorzeny twdawa, so su so tele wobrazy za pod zakrocźazeje wójny pschećiwo bolschewistiskej Ruskej wudźełakale, so by so sesnjapanje wójskow pschećiwo Ruskej kasnyło.

Proces přećiwo Pomorskemu ratarskemu družstwu

Khlostańska komora w Schczećinje je zobotu pschipołożiła po jenotydźeńskim jednanju direktora Hagemanna Pomorskeho ratarskeho hłownego družstwa dla łobkomhyśleneho falschowanja k dostaću wuwotnych wopismow ke 60 000 hriwnam pjenježneho khlostanja sajudźiła. Wobschudźenstwo je so pschi wuwoju wowjetnych kruschkow staka. Stat za wuwos wowjetnych kruschkow preniju dawa, když wone wešu procentnu žadźbu wowsa wopschijeja, potajkim hdyž tukranje wiki na cźuźiwe waschnje wołża. W družstwowym mlynje bź pak so z wěšeje hromady wowsa mjazy wowsetnych kruschkow namlěło, hač je pschi pschijmowanju wumoźneje premije dowolene, so pak by pravo na premiju dostało, so w knihach a wschěch pschipowědźenjach mjerśiche wumlěcze mjenowasche. Sa žamźne triebanje pak so knihi z prawymi žadźbami wumlěcza wjedźechu.

Druhy wobškorzeni, pschisłuschejcy khlownego družstwa, maju 400 hač 10 000 hriwnow pjenježneje pokuty płaćiś. Direktor Haß a pschisłuschejcy Schneider so wuwinowatschitaj.

Wotmysleny rězański dawk w Pruskej

Kaž jena Barlinska powěsćenja powě, budże so pruski kabinett sapoczaś pschichodneho tydźenja z rězańskim dawkom sabźerać, kotryž ma so w Pruskej zawjesć. Wot tóžde rěrneho złoćenca budże so wósta dawkowa žadźba žadaś, tola dyrbja pruske dawkowe žadźby niźiche bycź, dyžli saksti tarif, a budża wschelakoriśche po złoćeńcowej wasy dyžli bayerske dawki. Wobeźe chcźeja rězańscy dawnź sa świnje snižiś, so by so tudej źwinjage mjaźo jara njepodrożiło.

Bayerska, w kotrejž je rězański dawk hižo nětrote lěta sawjedźeny, lětnje i toho 20 abo 30 milijonow bjerje. Hdyž so po tym měri, by rězański dawk w Pruskej dyrbjał 100 milijonow hriwnow wutrjeś. Kak pak so sawjedźenje rězańskeho dawka w Pruskej i nuzowym wukazom śnjese?

Wólby do pruskeho žejma 8. meje 1932.

Wólby do pruskeho žejma budźa najskerje 8. meje 1932. Pśedy toho, najskerje w haprleji, su němski presidenc wuswoli.

Krwawne zraženje w Hamburgu

Na torhoschcźu psched Hamburgskej zyrkwju, dom rěkaju, hdyž so hodowny herrnank kwitnješe, je njedźelu wjecźor wokoło 7 hodźin mjes kommunistami a pjecź policistami k cźeźkemu zraženju doschło. Kommunistoju běchu spytali, z ludoweje cźerjdy demonstrazijźi cźah wutworiś. Se schkodźenkow wusiłerskich budow dele z ludej rěcźo so **na Brüninga hórschachu** a stónźnje internacionalu sanjeźechu. Rucźe bź so cźah nětrotych słow ludźi sestupał. Když policistoju cźahej napscheciwo stupichu, ke pukam dóndże, tej so do policistow kamjenje a kruchi żele'a mjetachu. Po nětrotych satrachowych wutkekach policistoju z kulkami tśeju jeneho muża satrelichu, schtyrjoch ludźi cźeźko a nětrotych lohko sranichu. Sa poldra hodźiny bu měr sajo wobnowjeny.

S wyschnosće je so wojerwiło, so su demonstrantojo policiju nadpadnyli, do njeje z kamjenjemi bili a kamjenje mjetali, když su policistoju jeneho kommunistiskeho rěcźnika sajeli. Policistoju su tohodla dyrbjeli swoje pistole wuźiecź. Jeneho demonstranta su cźeźko sranili. Jeneho rěcźnika a schtyrjoch druhich demonstrantow su sajeli.

Francowske wosebite cła na jendźelske twory

W franzowsko-jendźelskich słukach je z wotmyślenymi franzowskimi wobžebitymi złam na dowos twarow z Jendźelskeje a z druhich krajow i wothódnoszenej mjenu wo 15 procentow žyłna napjatosć nastała. Jendźelska je schtwórtk w Paryzu žadała, so bychu so franzowske wobžebite naprawy pschećiwo jendźelskemu dowozej **po możnosći hnydom pschemeniłe.** Franzowske knjezerstwo je pjeća „nahodniske postajenja" lubiło. W prašenczu 15 procentneho wobžebitego cła je so franzowskiti ministerjeli pschedhyła Laval je jendźelskim pósłanzom w Paryzu lordom Thyrellom schtwórtk rozwěźał. Pschi rozwěźenju je wikowańśti minister Rollin pschitomny byl.

Strajkowe njeměry w Saragossy

W Saragossy w Schpanskej su nowe strajkowe njeměry wuchwile. Strajkowarjo su wosy drúhoweje żelesnjoy

ſadżerſeki a powrócſili a zyły wottrad ſamatſik. Zyſe wokydleeſtwo je ſo do hrosty dako. Policija je dyrbjała wosſyjet ſ brónjenu pſcheceſiwo ſtrajkowarjam poſtupacź. Pſchi tym je ſo wiſele wożobow-tranilo.

Wjele officěrow do njeporadżeneho madżarskeho puča zašmjatanych

Wo ſajeću prjedawſchego generalneho inſpektora madżarſkeje żandarmerije, generalneho majora **Schilla**, a wo bliſtim ſajeću nėhuſcheho roſkaſowarja brigady w Stokowym Běłohrodźe, pólneho podmarſchalka **Raiſe** dla wobdźělenja pſchi njeporadżenym puću 26. nowembra je ſo hiſo pſched nėkotrymi dnjemi roſhudźiło. Wyſchnoſeje ſo ſ wótrym wuſtupanjom koundżachu, ſo bychu ſamtuzenemu wudawanju napſcheciwo njeměcźale, ſo ſu njewažni dyrdomdejnizy puć pſchihotowali. Pſchi wumſacźnym ſteſijſcheću wojeſkeje juſtizy by ſo dźeło wyſchnoſeje mohło roſdźeliź. Pokaja ſo, ſo ſu ſajeći zibilſtojo jenoż pódlanſke klanki, a ſo ſo pſcheciwo nim njeboḍźi khłoſtańſki proſeſ dla wjelepſcheraby pſchewjeſeź. Sa to pak dyrbja wyſchnoſeje nėkotre ſtajnje bóle pſchiſnawaś, **ſo dźe wo ſtrašchne wojerſke pſchiſchahanſtwo pſcheciwo parlamentnemu knjeżerſtwu a wo wuſtajenje wojerſkeje diktatury.** Jich mjena ſo taja, a wobſchadźenje ſe ſwonkownym ſwětom njeje ſpyta mózne. **Generała Schilla běchu ſa pſchiſchodneho ſmutkowneho miniſtra a generała Raicha** ſa wójnſkeho miniſtra ſbładali. Wobaj běſchtaj we wożobinſtim a piſmownym ſwiſazanju ſ wyſchſchim leutnantom **Banajom** a prjedawſchim officerom **cźeſneje gardy Temeſchwarom.**

Ale njenowanaj generalaj njeſtaj najwyſchſchej officěrai, kotrajž ſtaj do wėzy ſaplećenaj. Kėſchdźelowny adjutant knjeżerſtwoweho ſaſtawarja wyſchſt **Magaſhapy** a aktivnaj generalnaj wyſchkaj bratraj **Shwojej**, prěniſchi roſkaſowaŕ w Segedinje a druhi w Stokowym Běłohrodźe, ſtaj ſo tohorunja pſchi pſchihotowanju wobdźělikoj. Pódla *nich* je ſo *ſa* ſpſchiſchahanſtwo *nėhdźe pokoja aktivnych officěrow* dobyła. Wumoſchk pſchepytanja prénjotne powėſće potwjerdźeja, ſo ſu ſo w madżarſkim wójſku nėkotre officerſke ſwjaſki po ſchpaniſkim pſchikładze ſa pſchewjaſe mozy w ſtaće dobyle. Spſchiſchahanzy pak ſmyſl ſcźinichu, ſo 2 dnjej poſtajichu, kėdyž dyrbjeſe ſo puć wumjeſeź, 21. a 28. nowembra, a ſ tym ſamtzelenje a njewėſtoſcź do ſamtznych rjadow ſanjeſeźechu. Dokelž ma ſo 1. januara wulki dźěł officerow a wojerſkich ſaſtojnikow ſe ſłużby puſcheźeź, liczi ſo **powſchitkownje ſ tym, ſo bórſy nowy puć ſpytaju.**

Wojerſke a policajſke wyſchnoſeje nėkotre hromadźe dalſche pſchepytanje wjedu. Generalneho ſekretara narodneje ſtrony Ladiſława Temeſchwara ſu wczera pſcheciſiwo roſhudźenju pſchepytowajeho ſudnika po roſkaſu wójſkowneho prokuratora ſnowa ſajeli a do wojerſkeho jaſtwa dali. We khłoſtańſkim pſchepytanju poſdaćnyj plan ſajateho mjeſchowaſeho miſchtra Totha do zyła mjeńſchu rólu hraje, ſo by ſo madżarſka króna japanſkemu prynjez poſpiſiła. Tole wudawanje je ſo jenoż wuźiko, ſo by ſo wėz pſched ſjawnoſcźu ſmėſchna ſcźinika.

Spſchiſahanſtwo na Filipinach.

W měſeće Manile na Filipinſkich kupach, kotrež ſu amerikanſkemu nadknjeſtwu podſtajene, je ſo ſpſchiſahanſtwo pſcheciwo amerikanſkemu knjeżſtwu wuźiſłoźiło. W nozy k pjatkej ju chzyli knjeżerſtwowe wyſchnoſeje moricź. Policija je 214 wożobow ſaſała. Spſchiſahanzy ſwjetſcha revoluzionarnej tnguſaſkej organiſaziji pſchiſłuſchcheja.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 14. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer +7, thermometer w nozy +2. Malo wuhladow na pſchemėnjenje tuczaſneho ſubjeneźo wjedra. Njewoczakajo je naſche wjedro milińſki raz pſchiſłało. Pódla **pak** je **pokhmutſeno** a deſchćik ſo mihoſi. W polnozy ſo *ntmo* hibaze nižiny nam ſe ſwojimi mubėźkami naſche wjedro nakaſychu. Pódla ſchſtenża wyſoka na rjanz pokaſuje. Nowa wyſchina ſtaha wot Jendźelſkeje hacź do ſakonſcheje Němſkeje. W tutych kónćinach je rjenje a hiſchcźe ſyma, ſ měſtnami hacź do 9 ſtopjeńſkow. **Kak** ſo wjedro dale wuwije, njeſtodźi ſo ſ wėſtoſcźu prajeć. S wjeczora Europy ſu nowe ſo pſchibliżowaze niżiny ſpoſnaſe. Jutſje wutoru ſtrahuja błonéźko 7,58 hodź. a ſo khowa 3,50 hodź. Měſnacźk ſtrahuja pſchiv. 12,02 hodź. a khowa ſo wjeczor 10,26 hodź. Jutſje wjeczor ſo błonéźko wobroći a ſo mjeńſchinu poſdźiſcho khowa.

— **Sjawny dźak měſchczanſkeje rady.** Rada wupraja pſchiſłuſchnikam němſkoſtatneje wobory, nuſowanu ſjednoczenſtwu a wſchitkim darnowym wobydźerjam naſcheho měſta ſjawnje ſwój dźak ſa bohatu pontoz a podpjeru pſchi ſbérzu k lépſchemu ſymſkeje pomozy 1931/32.

— **Wjeſelſka ſtóborna njedźela** běſche ſaſo wjele ludźi do Budyſchina nawabiła. Wėło běſche njeluboſne wjedro wina, ſo woppſ hiſchcźe wjetſchi a wobſtoſny lóſchi njeběſche. Toża powſchitkownje ſu ludźo zyle derje Bože dźěło honili.

— **W měſchczanſtim dźiwadle** pſchedſtaja ſo dźeńſa popoludnju w 2 hodź. na wjeleſtronſke żadanje hiſchcźe raz „Tamna ſtrona". Wječor wot pėtuſe ſo wjeſele „Hokuspokus" a jutſje wutoru je premijera operety „Tſjo muſſetérojo".

— **Wſchitkim cźeſcźenym dopiſowarjam do Sserbſkich Nowin"** dowola hebi redaktija próſtwu wuprajić, ſo bychu hodowne naſtawki ſa hodowne cźiſło, jeli na tym ſu, najpoſdźiſcho do ſtrjedy 16. hodownika redakcźiji „Sserb. Nowin" pókſłali. Pola naſtawkow, kiž poſdźiſcho dóńdu, njemóżemy rukowacź, ſo ſo ſhodu wocźuſcheja.

Wjedro tuteho tydźenja

Budźe ſymniſcho, njewobſtajne a ſo ſněhowacź.

Po prěnich ſymnych dnjach hodownika bě ſo do Europy nawalił ſubtropiſki cźopły powětr, kiž dowoſtſtroni ſymny powětr a hižo kónz ſaſchłeho tydźenja ſaſo ſawinowu milińſke wjedro. We wjeczornej a dołhowjeczornej Němſkej měſtach ſamo 13—14 ſtopnjow cźopłoty, też w południſchej Němſkej ſo dozyi 10—12 ſtopnjow cźopłoty a ſapoczatk tydźenja też w połnóżnych ſtronach hižo běſche khétro cźopło.

Po tym, ſo ozeanſke wichory w běhu tydźenja po nėcźim popuſchcźachu, ſo też wjedro ſmėrowaſche, ſ cźimż wchak też temparatura ſpadaſche, hacźrunjež do ſtrjedy wſchudźe hiſchcźe doſcź cźopło (+ 6 ſtopnjow) běſche. Deſcźe ſwjetſcha pſcheńdźechu do ſnėha, kiž ſ měſtnami leży woſta. Hewak ſo wjedro wſchudźe cźiſſcźeſche a temparatura ſpadaſche nimale na dypk njeviſnjenja.

Pſcheſtworjenje roża naſcheho wjedra je ſawinowata wyſchina nad Azoram, kiž ſo k połnocy na jendźelſke kupy a ſwobom k ranju pſches Alpy pſchedobywaſche. Nad Skandinawiſku ſo ſdobom tworjeſche ſymna wyſchina, tam je ſo ſymny polarny powětr ſadobył. Wón ſo najprjedy pſches Raiſchu Pruſku na Pólſku wuhibnje, może pak poſdźiſcho też ſo wupſcheſtrěć na ſuźednu Europu. Temperatura budźe woſtacź nėkak nad dypkom njeruſnjenja. Pſchi tym budźe ſnėh padacź a wjedro budźe njewobſtajne. W juſnej Němſkej pak budźe najſterje ſuchy a ſymne.

S **Budeſtez.** Każ je ſ towaſſtwowych powėſćow widźeć, ſmėje Budeſtecźanſke ſerbſke towaſſtwo „Luhin", pſchichodny ſchtwórtk, 17. hodownika wjecźor 1/27 hodź. w Nſeſitkej hoſcźencu po dleſchej pſcheſtawzy ſaſo ſwoju ſhromadźiznu. Dokelž dyrbi tuta ſhromadźizna ſwój wożebity ras měcź, ſo też na tutym měſtnje na to pokaże. Tutón wjecźor darbi wopomnjecźu njeboh wyſchſcheho farara Moriża Domaſchki poſwjećeny bycź. Knjes wyſchſchi farař Sarjeńk ſ Khwacźiz imėje wopomnjeńſku

Baſelske ſjednanja wo němſkim memorandźe. Za konferenenym blidom wosebiteho wubjerka Banki za mjezynarodne płaćenja w Baſelu: 1. Prof. Rist (Francowza). 2. Coldijn (Hollandźan). 3. Hrabja Schwerin-Krosigk, zaſtupnik němſkeho financneho ministerſtwa. 4. Dr. Melchior (Němc). 5. Stewart (Amerikan). 6. Beneduce, president wosebiteho wubjerka (Italćan). 7. Francqui (Belgićan). 8. Sir Walther Layton (Jendźelćan). Cyle prėni na lėwo ſedźi zaſtupnik Swajcarſkeje dr. Bindſchedler.

Předźenak

by rady ſhonik, hacź cźeſtny knjes braſchka Jurki Mucha w Tranjach hiſchcźe jedneho taikeho herbſkeho młodźenza ſnaje, kajkiż běſche Korla Wicźaſa w Styczinje, kotremuż je 17. ſmažnika 1912 wopraſwdźe kraſnu wužohnowacu ręcź pomėł. — Nėkotryżkuli herbſti nan by ſwoju dźowku rady na tajkeho hódneho, ſprawneho, cźerſtweho herbſkeho młodźenza wudał, wėſo hdyż też protyku kupuje pola knjeſa Janaka ſa 60 pf.

Ze ſwěta

Ruſka ſtrowotna ſtaroſć.

Ruſka ſowjetowa republika ma wulku ſtaroſć wo ſtrowotnu ſtaroſć. Wſchitke ſtrowotne inſtitucije ſu ſtatne a ſu bjez płaćenja. Wſchitcy ludźo ſu ſtatnje pſchiſpěwkowani

rěcj. Kaž zyła Budešćerjanska wošada, ma žerbšte towarstwo „Lubin" wožebitu pśicyśinu, žwojeho śemrětego duschowpastyrja ženje njesapomnicź, ale pśechežo we cźěśeji a lubośći na tuteho zwěrneho Sserba spominaju. Wón, kotrehož zyła wutroba za žwój lubowany žerbšći lud pukotasche, njebě jenož se zakoženjom Budešćerjanskeho žerbšteho towarstwa, ale je jemu też wšitkim lětam žwojeho stutkowanja jako šwedomnity japkowak žwěru služił. Kelko cźasa, kelko lubośćje je žwojemu lubemu „Lubinej" woprowak. To dyrbi jemu njesapomnite wostaś. Tehodla je cźestna pśichiłkušnosć kóždeho šobustawa, pśichodnu šhromadźiźnu wopytaś. Njech teź młodźi njepobrachuja! Ale teź wšitkim druhi, kiž drje šobustawu njesłuchu, na šwoje Sserbštwo pak hišćece mócno badaja, šo na tutu šhromadźiźnu wutrobnje pśicpśeśeja.

S **Torgowu.** Tu su wolili nowu wjeśnjanostu. Wotteda šo do hromady 20 hłosow. Dotalny wjeśnjanosta dóšta 12 hłosow, 5 hłosow dóšta k. tuhlet Richard Förster, jedyn hłóš k. Hohlfeld, 2 hłosaj nieptaćiwej. Potajźim je k. Schołta na daljšich 6 lět jako wjeśnjanosta wolany.

S **Mat.-je Borschcze.** Wobjerk za šymšku wiśowu pomoz wotmě w Małej Borschczi. Dźiwowcźiach a Praskowje sbérku. Naśbérało je šo 31 hriwnow, 2 zentnarjej pšchenicy, 5 zentnarjow morchwje, 1,15 zentnarja rožki a nźichto drasty. Wubjerk je daricźelam za dary jara dźakowny. — Pśichi stótiśeńcźu tu lětša nalicźichu: 28 koni, 255 howjadłow, 255 šwini, 60 kosow, 1 wowcu, 1070 kur, 62 nuklow a 40 kołcźow. — Lóšet pśimowych schćurkow. Pawoł Möbius ł Lichtenšteina je tu ł wulkim wuspěchom dźěłał. Dotal zanicki won tu 60 pśimowych schćurkow.

Se **Ssemichowa.** Sandźenu šobotu pśichadźe automobil na tudomnych ležownoscach wondrowskeho ł mjenom Pawoła Kunšicha. Wobehnu šo pónoj (Becken) šlama a jeho dowjesełchu njedźelu dopołnja do Budyšteje khorowinje.

S **Khwaczicy.** Njedźelu 6. hodownika wotmě Khwaczanske žerbšte towarstwo swoju 11tnu šhromadźiźnu, kiž bě jara derje wopytana. Pśichadźiźdu towarstwa k. Njecka wotewri šhromadźiźnu a swoje pśichitnowe. Poda potom wobchěrnu rospravu wo nastupnej šhromadźiźnje „Domowiny". Knjes wyšši farar Sorjeńk nacźina prajchenje Bożeje nozy. Sserbšća a němska Boża nóz matej šo wotmeńjeś kaž dotal. Na pśichodnej šhromadźiźnje l. 1932 pośćiś šo pśichednoścki. Budźe to šobom hłowna šhromadźiźna, njech potajkim šobustawy ju iw bohatej licźbje wopytaju. Towarstwo wubotuje šwójbny wjecźork 3. małeho rožka l. 1932. Wšcho dalše bišcheje šo wobjawnje na hłownej šhromadźiźnje. Namakni šo k tomu, bo buchu nowe šobustawy. Rěcźi šo teź za pśichitnjenje ł „Božnjertnej pokladni" župy „J. J. Ssmolerja". Ma šo podaś nanjet na župu w nastupanju tuteje pokladnje. Khwaczańske žerbšte towarstwo haji pśiceŕśenje pocźahi je tudyšchej šokolšej jednotu. Namjeśy ja ht. šhromadźiźnu njech šo ł cźłonom japodadźa!

Z **Mérkowa.** Dźensa w nocy po jenej wudyri w našej wsy w hrózni k. měšćanosty Krawca-Schneidera Boži woheń. Płomjo pśeskoći z hrózńje na konjenc a klěwy, kotrež běchu z hrózńju jene twarjenje a jenož pśez palnu murju dźělene. Skót mózachu hišće z cźasom wukhować. Wjele słomy, tři wozy, mjez nimi dwaj knjeźskaj, a nješto hołbjow bu wopor wohnja. Wohrožene twarjenja kubła, wosebje polna synowa łubja, poradźi so pazoram płomjenjow wutorhnyś. Tola běchu tam hižo škrź. Škoda, zo je Mérkow hišće tak hubejnje z wodu zastarany, tohodła dyrbjachu sykawy z dalokich studnjow wodu sem sykać. Pśeja bě tu Khwaćanska wobora, kiž pak njedóstanje premiju, dokelž słuša sobu do Mérkowskeho zwjazka. Premiju dóstanje Radwórska wobnjowa wobora. Teź Kamjeńćanska sykawa bě pśijěła. Kak je woheń nastał, hišće njeje zwěsćene. Tuka so, zo su woheń založili. Wobsedźeŕ ma zawěsćene.

S **Barta.** W pośledńim pośedźenju gmejnskich zastupnikow wolesche šo teź w nasćhej gmejnje wubjerk, kiž ta zarjadowa sbérku za potrěbowych w wašej wsy. Naśbérało je šo 53 hriwnow pjenjez, 2 zentnarjej pšchenicy, 3 zentnarje rožki, njeńhże 8 zentnarjow běrnow, 10 zentnarjow muki, 10 zentnarjow briketow, jabłuka, drasta a hraki. Žito rozdźěli šo mjeńšnym pjekarjam, kiž maju za to potrěbnym na wotrěski hłób wotedawaś. Teź hotowe pjenjezy pśichowrośćichu šo do wotrěskow, na kotrež wobkhody twory wotedawaju. Dźeś nahromadźenych wěžow, kaž běrny, muka, jabłuka a drasta, pśichopokazaju šo wokrjeśej. Wšchitkim darnivym wobyźerjam naścheje wsy, kiž su k lěpšemu šymške pomoży pśichinošchowali, je dźak wutrobnje wěsty.

S **Bawitz.** Na tudomnym hospodarskim rjadźe wotmě šo śrjedu hyšawa. Wjecźor tutón dźeń njeběšche pśichodne a tohodła běšche teź wuniošći šrudnišchi hač sandźenje léto. Na hospodźe wobdźěli šo 20 hłowow a 40 hołjerjow. Spotrjebichu 35 šajagow, 16 bažantow a 12 nuklow. —

S **Cźornjecowa.** Dźenja rano wumrje tu Madlena Sobina, wudowa po nźichdyšnim herbišku šejmjšnim zapósłanju Sobu. Wona běšche swojim starobow pśichinjeła na 61 lět.

Z **Wotrowa.** Hižo dawno požadany 2. serbski wučeŕ pśindźe nětko hórzy po hodźoch k nam. Je to k. wučeŕ Měškank, kiž tukhwilu w Khśku wučeŕske dźěło zastara. Přesydli so 31. jan. 1932 do Wotrowa.

Z **Kulowa.** Jakubec wustaw na Budyškej dróży so do katolsk. towarśownje pśetwori. Městnosće su dospolnje ponowjene. Pśenja swjatočnosć běše zapokazanjo nowowolenecho wjesnjanosty Polka w Kulowcu a cyrkwinych zastupnikow pśez fararja Krala. 130 wosobow so wobdźěli. — Towarstwo sw. Wincenca měješe w poslednim lěśe 639,20 hr. dokhodow. Wot tutych pjenjez je so 505,80 hr .na khudych a njezasłužerjow natrošło. Na hłownej zhromadźiźnje mjenowaneho towarstwa wunjese zbérka 60 hriwnow.

Ssmjertne njeśpoże pola Wulkeho Cźišła.

Wječera pjatk rano w 5 hodź. sta šo na łonju Wulkeho Cźišła struchłe wobkhadne njeśpoże. Młody motorowy kolešaŕ Pawoł Sabrodnik ł Muećowa jědźeše na lěwej stronje dróhi a sajeźde do šćehowa a to ł taśim wotmachom, šo wosta morwy leżo. Sabrodnik bě w zyłej wokolinje znaty jako dobry sportowník a jeho śmuny kóuz powšchitkownje wobžaruja.

S **Hóiny.** W nozy k pjatkej wotpalichu šo dwójśe hrodźe rataśtwa Bluteź młyna w Hóini. Poradźi pak šo śłót wulkowaś. K haśchenju běšche w bliźkej hrjebi dośćo wody. Tohodła poradźi šo, bowške pścheđ śmećenjom sakhowaś.

Z gmejnskeho žiwjenja

S **Wurźa.** Pjatk běšche jasnje posedźenje gmejnskich zastupnikow. Jenički dypk dnjowneho porjada běšche wólba wjeśnjanosty. Jenohłósnje wolešche so wjeśnjanosta Kilian zasy na cźas wot 1. januara 1932 hač do 31. decembra 1937.

Cyrkwinska liturgiska nutrnosć

w Michalskej cyrkwi w Budyšinje.

Wčera njedźelu wuhotowa „Lumir" pod swojim wustojnym nawjedowanjom knjeza hudźbneho direktora Bj. Krawca swoju tśeću liturgisku nutrnosć tu w Michalskej cyrkwi. Rjana licha pśipośłucharjow bě so k tomu zhromadźiła. „Lumir" nima dźensa runje zbožo, štyri sopranistki docyła njejsu pśikhwatałe. Hač su so snadź wjedra dla bojałe? Tola njedźiwajcy teje njeluboznosće spěwaše khór, kaž smy to wot njeho zwučeni — dostojnje! Wězo mózachu tam a sem mužske hłosy dla słabych sopranow bóle wróćo dźeržeć, to pak njedyrbi być žana kritika za mužske hłosy, w kóždej powazy dobre. Zasłyšiš w tenorje kaž teź w basu pśekwapjace dobre zynki. Teź sopran, tutón raz jenož štyri knježny, je so jara pěknje dźeržał. Alt měješe lěpše stojnišćo. Běchu wšitke spěwarki zastupjene, słyšachmy dobre mjehke hłosy.

Porjad wčerawšcho koncerta dyrbješe so trošku přeměnić, dokelž bě naša solistka knježna Dora Frajślakec w poslednjej štwórć hodźinje khorosće dla wotpowědźiła. Tak měještaj Elsa Krawcec a Pawoł Jeńka solistiski dźěł spěwanja samoj wuwjesć. Jeńka spěwaše ze starej znatej wustojnosću. Elsa Krawcec pak wuwiwa so k woprawdźe hódnej spěwarcy, wot kotrejež mózemy za pśichod jenož najlěpše wočakować. Jeje dobry mezzosopran ćerpi zdźěła jenož hišće na słabości njesenja hłosa, štož pak jenož z wulkej młodosću spěwarki zwisuje a so z časom (wězo pśi studijach) samo da. Tak dostanjemy bohudźak skónčnje jónu zasu sebjewědomnu serbsku spěwarku.

Na piśelcach słyšimy zaso Rudolfa Jenča z Toccata w d-moll wot Bacha. Wo Jenčowej wubjernej technicy njetrjebamy žaneho dalšeho słowa. Wón wědźeše so nam z tutej składbu jara derje předstajić. Dorothea Mjeŕwic pokaza w Merklowej fantasiji, kotruž z R. Jenčom na piśelcach zahra, dobru technniku. W druhim dźěle „Adagio" móžeštaj hrajerjej jónu dobre melodije plesć a swoju wustojnosć we wšelakich zynkowych barbach piśelow pokazać, štož so jimaj teź derje poradźi.

Wosadny knjez farar Tišer předčita koncertej přihódny tekst. Jemu wutrobny dźak.

Teź tutón třeći cyrkwinski koncert „Lumira" je so derje poradźił a dopokazał, zo móža Serbja při druhich podobnych předstajenjach cyle derje čerpać z tak bohateje literatury našich serbskich nabožnych spěwow. -n-

Lubiński wokrjesny wubjerk

Wotrjadny wubjerk Lubińskeho kantorskeho hejtmanstwa měješe sandźenu śrjedu swoju šhromadźiźnu. Po rozpomnjenju hamtskeho hejtmana dra. ł Burgačorisa jim pomjerny we wokrjesu wurjadnje kritiske. Njedóstanje-li so ł nałkeje strony nětkiśkeho wołožerja, dyrbi wokrjeś le ł skónčenjom léta pjecka swoje płaćenje sastajić.

Njesahłužerjow, kiž podpjeru sa bjesdźěłnych dostawaju, běšche we wokrjesu w oktobru 2988, w novembru 3361, ktśiwnych podpjerarnych w oktobru 4050, w novembru 3979, fyomožeśiskich podpjerarnych w oktobru 2519, w novembru 2779. Ludźo šhubichu dźěło pśchedewšchěm w tekstilowej industriji, w rataśtwje, w twarśtwje a mjes domjacymi pśchisłužerjami.

W rosmolwje šo pokasa, zo teź Hornja Łužica pod powjeśchenjom jenaźeśkeho zła cźerpi, wožebje se šwojej tekstilowej industriju. Ale teź do połnóžnych krajow šo se šamfuneje pśicźiny hubjeńšcho pśchedawa.

Z Łužicy

* S **Kumwałda.** Pśichi ćełuchim stótiśeńcźu nałicźichu w Kumwałdźe 56 (63) koni, 357 (338) howjadłow, 440 (362) šwini, 686 (625) kosow, 2333 (2520) hus, 367 (290) huš, 56 (109) kaćkow, 438 nuklow a 31 (37) kołcźow pčełołow. Licźby w hwinkach su wunoški licźenja łońšcheho lěta.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Pirna.** (Wopor Łobja.) Pśichod něšto rowni dnjemi šu tu něhdźe 20 lětnu holcu morśeń ł Łobja wućahnuli. Dotal njeje fišiśeje šwědźeńe, šćeho morwa je.

* S **Kamjenicy.** (Morwstwo w awće namakali.) Sobotu wjećor namakachu pśichi tak njenawidnym pśiwuznym mojeje 51 lětneho šaśtunika Franca Nałku morwego hyšo za wodźidłom šwojeho awta. Boža ruća bě jeho po šdaću šajała. Wóš bě potom po nahłej dróšy cźełiwšći po płota dyrił. Po šdaću je Nawka pśiedy pytnył, je jemu hubjenje bubje, pśchetoš bě hižo špinał, tak je po wóš njewobchodźeł. Pomjenšiza, kiž bě šwu rěła, šo tohorunja njeśrani.

* S **Geithejna.** (Smjerśujenego namakali.) Na wjeśnej dróšy w Flöšbergu namakachu 36 lětneho muža pod smjerśujenego a jeho do khorownje dowjesełchu. Muž bě wjele měšazow pśchebywał w łažu w borke, kiž bě jej tam w schmrćach pśichiprawił. Wón bě był bjes pjenjez a tśechi.

* S **Wurzena.** (Ssamomordarśtwo pśichi rowje farśchenju.) Na tudomnym pohrjebnišćeju katólskich je njedawno w nozy 35 lětny pśchekupz Warśtadt ł Lipśka pśichi rowje swojeju starśchenju. Pśichicźina ssamomordarśtwa nje šo w hypnodarśkich starośćach pytaś.

* S **Prahi.** (Zjo lubju w awće šo špatili.) Sobotu wjećor śa šo tu cźełe antowe njeśboże. Kryty wósobowy auto jědźeše po wopačnej stronje a sajeźde pśichi tym do wosa elektrisneje nodróšneje železnicy. Pśichi tym wuńšu w awće rošbuchny. Auto šo japali. Hdyž běhu wobaj šjasiśeli, namakachu w awće tři wobžoby špalene. Jedna šo wo šchofera a dwaj muśikaj ł Ušti.

Pismowstwo

Časopisy. Wušloj staj w tutom tydźenju nam bjeletristiski časopis „Łužica", 9/10. čišło, a organ Serbskeho Sokołskeho Zwjazka „Sokołske Listy" čišło 9. Podamy wo tutych ważnych časopisach hišće krótki přehlad nowošćow, kiž nam wobradźa za duch a cźełko.

Nowe knihi. Z nakladom Kola serbskich spisowaćelow su wušła nowe knihi: „Jakub Bart-Čišinski: „Basnje z młodych lět". Zhromadźił a zawod napisał dr. M. Krječmař. Knihownja rjadnje Wlodź. Zmeškal, Praha. — Z pjera Jakuba Lorenca-Zalčskeho roman: „Kupa Zabytych". Zawod je napisał Wlodź. Zmeškal. — W knihownicy Słowjanske Rozhlady zapisamy nowu knihu: Wlodź. Zmeškal: T. G. Masaryk a Łužiscy Serbja. Teź wo tutych nowych knihach podamy w přichodnym času rozhlad. Poručamy pak je wšém zajimcam k zakupej, wosebje teź jako hodowny dar lubym znatym. Tajki dar ma trajny wuznam a wulku ważnosć za toho, kiž knihu dari a za toho, kiž ju dóstanje. Wjeselmy so dalšeho postupa na literarnym polu, w našim pismowstwje. -ć.

„Pokhod hłoda" do Washingtona. Z přileżnosću wotewrjenja amerikanskeho kongresa we zwjazkowym hłownym měśe Washingtonje zarjadowachu njezasłužerjo z mnohich městow „pokhod hłoda" do Washingtona. Na našim wobrazu widźimy hromadźišćo demonstrantow w Indianapolis. Washingtonske policajske wyšnoće běchu so jara derje na přiwal njezasłużerjow přihotowałe. Njezapřimnychu z nějakjej namocu přećiwo demonstrantam, ale wudźělichu jim najprjedy we wulkich lěhwach čopły wobjed

75. duchowna wječorna hudźba

w Pětrowskej cyrkwi, njedźelu 13. hodownika.

W nětčišim adventskim času so wjele a husto wo přikhadže našeho Zbóžnika spěwa a w towarstwach přednošuje a rozpomina. To je a wostanje dobre wašnje sprawneho křesćijana. Tež w našej Michałskej cyrkwi běše wot Bj. Krawca tajka nutrna swjatočnosć přez spěwnu kupku „Lumir" zrjadowana a z dobrym wuspěchom na wčerawšej njedźeli předwidźena. (Rozprawu namakače na druhim městnje Serb. Nowin w dźensnišim čisle.)

Wječor w 6 hodź. wotměwaše so w Pětrowskej cyrkwi Horst Schneiderowa 75. duchowna wječorna hudźba. Sobuskutkowacy běchu: Marg. Klippel, Gertrud Näther (wobej sopran), Kata Märkel (alt), H. Stöckel (tenor), H. Bender (husle), P. Bormann (husle), E. Wencel ze Zhorjelca (piśćele), wumělski měš. khór a inquilinski (šulerski) khór. Piśćele a hłowne wjednistwo měješe domowy organist Horst Schneider.

Na piśćelach słyšachmy fantasiju wo khoralu „Halleluja! Boha khwalić wostanje duše wjesele!" wot Maksa Regera. Tu njemóžemy rjec, zo hy tuta wěc wulki zaćišć abo zajim na připosłuchanja zawostajiła. Smy wot tutoho znateho składbnika hižo lěpše słyšeli. Tuta fantasija so tež přejara do dołhosće čehnje a mało wotměnjenja přinjese. Wjetšu kedźbliwosć zbudźi jeho khorkantata „Ja z njebjes dele přińdu k wam". Wobdźěłana za někotre sołohłosy, dwoje husle, khór a piśćele. Trochu jara husto so tu hłowny thema wospjetuje. Nadpadne bě, zo jena sopranistka w tutym znatym khoralu někotre tony hinak spěwaše, hač w originalu steji. Su dissonancy wot Regera woprawdźe tak nutřměsane? Abo bě spěwanje druhdy nječiste? Njech je kaž chce. Hdyž smy prjedy dwě wulkej wječy wot Dietricha Buxtehude a wot Hendricha Schütz słyšeli, potom Regerowe so trochu jara słabe zdadźa.

My słyšachmy potajkim něšto cyle wulkotne wot Dietricha Buxtehude, a to jeho krasnu kantatu za solo-hłosy, 3hłósny khór, dwojohusle a piśćele, mjenujcy „Khwalće, křesćenjo, swojeho Zbóžnika!" Smy to na tutym městnje prjedy hižo raz słyšeli, a to bě derje. Nětk je připosłuchać prawje a hłubšo zaprimnyć, kak rjana a krasna tuta kantata je! A tutón muž je živy był w létach 1637—1707. A runje tak je z Hendrichem Schütozm (1585—1672). Wot tutoho so spěwaše „Němski magnifikat" za 2 khóraj 8hłósnje a cappella. Tući ludźo su tehdom hižo na jara wysokim składźeńku hudźby stali. Tajkich muži drje w našim času skoro žanych wjacy njeje, abo tola jara porědko! Ale tež spěwarjo w khórje a solisća su swój ćežki nadawk jara rjenje wuwjedli.

To pak drje skoro hinak šło njeby, njeby-li naš slawny składbnik J. S. Bach na hudźbnym porjedźe zastupjeny był. Horst Schneider hraješe ze znatej wustojnosću „Toccata a fuga w E-dur". Wo Bachu a jeho wulkim wumělstwje smy hižo wjele pisali. Tuž so samo rozumi, štož wot Bacha słyšimy, hač su to khóry abo něšto za piśćele, wšo je rjane a wulke wumělstwo. A přeco zaso jeho wěcy rady słyšimy. Tak bě so też tutón wječor dostojnje skónčił. — Najebać špatneho, pokhmurjeneho, dešćojteho wjedra bě so tola jara nahladna liča připosłucharjow zešła.

G. W.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutřišnu wutoru.** Wostanje pohmurjene a mile wjedro.

* **Na Čzornym morju žurowa fyma tyšeła, kotraž je hižo 25 stopnjow po Celsiu pječekrocžiła. Schešcej wulkich rybałskich parnych łódźow njeje so wrośiło. Pódła toho je so pjeć parnych łódźow z 80 muženi wobšadźi do morja wotekmało. Wulka rybałska łódź je 110 dźěłaćerjemi je so tohorunja zhubiła. Knjeježerstwo je esładru łětadłow wupósłało, to bychu so łódźe z jeju sajtarake. Boja so, zo je katastrofu 60 hač 80 rybałkow tepi. Hač dotal je so jich wšitko, so je so mała parna łódź z jěchacze muženi wobhadli potepiła.**

* **Wapor njewobhladniwosć je. Sobotu jedyn 28-letny njewožeńeny šoldat w Heilbronnje we wobydlenju swojeho pječećela z makolokalibratej strělbu na tak njewobhladnje waschnje wobchadźejcheje, so je wutřeł spuschćej, kotryž 29 létnu ženu jeho pječećela do sadujeje hłowy trjecheć. Žona bě na městce mortwa. S tej samej strělbu je so na to šoldat z wutřelom do praweho spanja morił.**

* **Pał miliona schwedskich krónow so rubiło. We Stockholmu su w dawkownej w nozy k hoboce ezejke padušchstwo skužili. Hdyž rano pjenježny khamor woczinichu, nětkle pał miliona krónow pohrachowasche. Padušchi sunadź su zuzy kluč wuzili, dokelž khamor njebě wobschkodźeny. Dawkowy fiskus so je sawěsćenjom wotschkodźi, hdyž su so pjenjesy z woprawdźitym mitsebowarskim padušchstwom kradše. Hdyž pak su padušchi prawy kluč wuzili, njetrjeba sawěsćenje towarstwo wotschkodźenje płaćicj.**

Swójbne powěsće

Sem ě ři Marta Pohlina rodź. Wjeńiž w Kamjencu, 57 lět, khowanje budźe jutře wutoru pop. ¾3 hodź. wot žarowańskeho domu na Dźiwizkowej hasy 02. — Korla Bjedrich Hermann Herzog w Kamjencu, 70 lět, khowanje je dźensa pónđelu. — August Hempel w Bitkopjach, 70 lět, khowanje je dźensa pónđelu. — Korla August Steglich, wumělčiał w Gornich Pólkowach, 72 lět, khowanje budźe jutře wutoru pop. ½2 hodź. wot žarowańskeho domu na Dźiwizkowej hasy 02. — Emma Swob. Mannsowa rodź. Krawcez w Bitkopjach, 73 lět, khowanje budźe jutře wutoru pop. w 2 hodź. —

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" spěwa wutoru 15. hodownika posledni króć před hodami, wječor we 8 hodź. we Serbskim Domje. Po hodźoch budźe prěnje spěwanje wutoru 5. wulkeho rózka. Wowčeŕk.

Budestecy. Serbske tow. „Lubin" wotdźerži dale Bóh štwórtk 17. dec. wječor ½7 hodź. pola Rósikee swoju zhromadźiznu (wopomnjeńsku wo našim njezapomnitym załožerju a pismawjedźerju njeboh k. wyšš. fararju Domaški) kaž też wo adventskim swjedźenju. Ręčeć budźe k. wyšši farař Zarjeńk ze Khwaćic. Wšitke sobustawy a mandźelske, kaž też hosćo, młodźi a stari, a młode knjeżny budźa bohaće přeprošene. Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Khróšćanski Ratarski Dorost změje srjedu 16. hodownika wječor we 8 hodźin w Zejicach swoju měšačnu zhromadźiznu.

Bukecy. „Radosć" změje dźensa pónđelu 14. hodownika wječor we 8 hodź. nuznu spěwnu hodźinu pola Stangec. Spěwamy wutoru 15. při khowanju knjenje Zobineje pop. w 3 h. Wo bohate wobdźělenje prosy

dirigent.

Zwjazk Łužisko-Serbskeho Studentstwa. Wubjerk na srjedu 23. hodownika w Serbskim Domje posedźenje. Wšitcy wubjerkownicy maju přińć.

Hłowny starši.

Ralbicy. Jednota Sokoł ma wutoru 15. hodownika wječor we 8 hodź. zwučowanje a wuwučowanje we sokolskim spěwje.

Khelno. Towarstwo „Domizna" ma njedźelu 20. hodownika wječor ½8 hodź. pola Mjenee swój hodowny wječor. Dźěći poskića hodownu bru „Palčikojo w krawcowni" z přednoškami a spěwami, po tym je za nich wobradźenje. Dalši přistup maju jenož sobustawy.

Předsydstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawałski: G. Jarosch w Budyšinje.

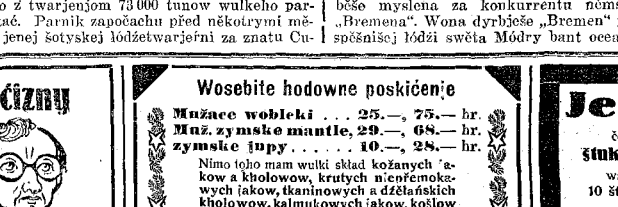

Jendźelska přestanje najwjetšu łódź swěta twarić.

Dla napjatych jendźelskich hospodarskich pomerow ma so z twarjenjom 73 000 tunow wulkeho parnika přestać. Parnik započachu před někotrymi měsacami w jenej šotyskej łódźetwarjerni za znatu Cunard-łódźerju twarić. Łódź dyrbješe we swojich rozměrach wšitke dotalne łódźe swěta přetrjechić, a běše myslena za konkurrentu němskeho parnika „Bremena". Wona dyrbješe „Bremen" jako dotal najspěšnišej łódźi swěta Módry bant oceana wotdobyć.

Měsć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3263

Póndźelu 14. dec. wječor ½9 hodź. wjeselohra

Hokuspokus

Wutoru 15. dec. wječor ½9 hodź. opereta

3 musketěrojo

11. předstajenje za abonn. E

Srjedu 16. dec. pop. ½4 h. hodowna hajka

Kral Knaggerich

wječor we 8 hodź. wjeselohra

Hokuspokus

6 předstajenje za abonn. E

Štwórtk 17. dec. wječor ½9 hodź. opereta

3 musketěrojo

11 předstajenje za abonn. B

Pjatk 18. dec. wječor ½9 h

3 musketěrojo

6 předstajenje za abonn. C

Wowsna sloma

je na předań

w Radworju čisło 36

Wóskow. přikrywy, šikitakiši now, ruby wot kruchu kóžda šěrokosć zbytki Wniki wubjerk, jara tunjo

Kurt Erler, na Žitn. wikach znapřeča Hwězdy

Dobry, sylny, jenopřežny

kóń

do ratafstwa pyta so kupić

Bliže zhoniće we wudawarni Serbskich Nowin.

Jara zniżene płaćizny

časniki z rukowanskej plombu

2×G rukowanske družstwa prěnjorjadnych němskich a šwicarskich časnikarsk. fabrikow

časniki optiske wěcy złote twory

we wulkim wubjerku pola

Benno Briesemann

prjedy Gäth

— časnikarski mišter —

na Rožowej hasy 4 na Rožowej hasy 4

Waše

časniki

kupujeće wěsće najpřijomnišo pola

R. Koksch w Budyšinje

na Sukej hasy

Wobkhod na předań

blizko Budyšina. Wobkhod motorskich kołow, jězdnych kołow a šijacych maš now, zamkańja, wuporjedźerńja awtow a mašinow, připrawjenje za kowarja (žadyn wo wsy), tankańja, klamy, bydlenje ze wšěmi twarami a gratom wobstejnosćow dla k přenajeću abo na předań. Bliže zhoniće we wudawarni Serbskich Nowin.

Wosebite hodowne poskićenje

Mužace wobleki . . . 25.—, 75.— hr.
Muž. zymske mantle, 29.—, 68.— hr.
zymske jupy . . . . . 10.—, 28.— hr.

Nimo toho mam wulki skład kožanych 'a-kow a kholowow, krutych ničemokawych jakow, tkaninowych a dźełańskich kholowow, kalmukowych jakow, košlow spódnich kholowow stupnjow a skórnjow. Přindźe a přeswědčće so wo mojich n esmérnje tunich płaćiznach

Sym Serbowka! Ręču serbskił

H. Marschke w Kamjencu

na Oskar Müllerstraße 8. Njedźelu wotewrjene!

Arthur Synatzschke

w Kamjencu Weststr. 8. Tel. 366

Wikowańnia z tobakami

we wulkim a małym. Najpřijomniše nakupne žórło za zasopředawarjow. Wulki wubjerk Bruyères-trubkow

Alfred Meisel nasł.

měj. Friedrich Grimm

wikowańnja z winom a palencom

w Kamjencu, Budyska dróha 34

poruča *k hodam*

žitny a druhi palenc, rum, arak, palene wino, punč, likěr, běle, čerwjene a słódke wino we wulkim wubjerku a najtuńšo

Jejka

čerstwe

štuka 11 pj.

wapnowe

10 štuk 75 pj.

Butrowa wikowańnja

Wosebje rjane jasne

sultaniny
rózynki
korynty
citronat, orangeat
cymt, macis křenje a safran

poruča

Otto Sachse

Warnuju

kóždeho, kotryž njewěrnerče wo mojej žonje rěči abo roznošuje, před khłostanjom

E. Nitsche

w Trupinje

Předawam jutře wutoru 15. 12 dcp. wu ku dźěłbu

hodownych štomow

w Radworju

W. Leverenz w Malym Wjelkowje

Přiloha k čislu 290

SERBSKE NOWINY

Pondźelu, 14. decembra 1931

Posedźenje sokołskich načolnikow

13. hodownika 1931.

Naše Sokołstwo běše, je a wostanje naše najaktivniše serbske narodne zjednoćeństwo. Haji najwjetšu aktivnosć wosebje tež w nětčišim času, swérne swojemu programej, kiž njeznaje kunštnje stworjene rozdźele znutřkowneje a zwonkowneje dźěławosće. Sokołska dźěławosć twori cyłk. Za Sokoła je dźěło swjedźeń a swjedźeń dźěło.

Najwažniši faktor w sokołskim žiwjenju je načolnik. Naše načolnistwo je takrjec jadro, kruty stołp, na kotrymž wotwočuje cyła naša organisacija. Směmy so wjeselić, zo za 11 lět prócowanja je so nam poradźiło, wukubłać dobry zdónk načolnikow.

Njedźelu 13. hodownika wotmě so w Budyšinje we Serbskim Domje posedźenje načolnikow a podnačolnikow jednotow, wokrjesow a zwjazka. W 11 h. móžeše zwjazkowy načolnik br. Jan Měškank powitać nahladnu ličbu přitomnych, mjez kotrymiž tež běštaj jako hosćej starosta zwjazka a starosta župy „Lubin". Zhromadźizna so zahaji ze spěwom „O sokołska črjódka, ty mała!" Potom zwjazkowy načolnik w dlěšej narěči najprjedy zbožopřeća wupraji bratram, kiž běchu so w posledním času woženili a poda hišće skrótka kritiski wohlad wo Radworšskim zléće. Zaběra so z jednotami, kiž maju so bźdźić z wosebitymi zadźěwkami (Malešecy, Kulow!), napomina katolskich Sokołow, zastupić do konfesionalnych wosadnych towarstwow a tam aktivnje dźěłać. Načina też aktuelne prašenje serbskich swjedźenjow. Bjez swjedźenja njeje mózna prawa wuspěšna dźěławosć! Mamy so starać wo dorost. W čełozwučowanskim programje trjebamy wotměnjenje. Hłowna zhromadźizna njech so z časom wotměje. W jednotach ma so tež spominać na 100. róčnicu narodninow załožerja Sokołstwa Měrosława Tyrša. Mamy bóle hajić prostne a spěw.

Powinnu narěč měješe tón króć br. Maks Měrćin z Delnjeho Wujezda. Rěčeše wo „Turnarstwje a Sokołstwje", rysujo hłowne rozdźele mjez zaměrami wobeju organisacijow. Sokołstwo dźěła za zakhowanje narodnosće, turnarstwo so próceuje wo docpiće rekordow na polu čełozwučowanja a sporta. Narěči wuwabištej rozmołwu, na kotrejž so wobdźělichu bratřa J. Sewčik, A. Bart a J. Handrik. Přichodnu narěč změje br. A. Bart a to wo „Zwučowanju Sokołatow".

Jednaše so potom wo ważnym dypku, wo wobdźělenju serbskeho Sokołstwa na IX. Wšosokołskim zléće w Prazy lěta 1932. Serbski Sokoł tam wustupi ze prostnymi, kiž br. M. Mjeltka zestaji na zakładźe swojich jubilejnych prostnych. Tute nowe prostne budźa zdobom powinne zwjazkowe prostne za lěto 1932. Wo předmjeće rěčeštaj nimo druhich tež br. M. Mjeltka a zwjazkowy starosta br. Šajba. Dyrbimy na zléće druhich sej dobyć nic z mjenom a dóntom swojeho naroda, ale z přeswědčaceym činom, z hódnosću swojich poskićenjow. Jednaše so dołho wo łoskočiwym prašenju hudźbneho přewoda. Snadź budźe derje, zdać so tu originalnosće. Serbske narodne reje so na zléćišću njepředwjedu. Njech so wšitcy hižo derje přihotuja na zajězd!

Naléto (mjez jutrami a swjatkami) ma so wotměć we wšitkich jednotach „Dźeń Sokolatow", swjedźeń ,na kotrymž ma so serbska zjawnosć dobyć za Sokolata. Njedźelu 10. wulk. rózka dop. w 11 hodź. budźe w Radworju zeńdźenje načolnikow Sokolatow z wuwučowanjom.

Zwjazk zarjaduje sobotu 2. wulk. rózka w Budyšinje zwučowanski kurzus, na kotrymž móža so tež wobdźělić sotry.

Jednaše so hišće we wobzamknjenju předsydstwa, zo smědźa so w jednotach tež hajić sportowne hry (kopanju). Za kopanje stai wosebja zastupjerjej Poršiskeje a Pančanskej jednoty, přećiwo njemu br. M. Nowak a M. Kerk. Radźi so, skerje hajić druhe hry z bulom.

W jara žiwej rozmołwje so potom na to pokaza, kak ma so hajić wotměnjenje w našim čełozwučowanskim programje. Je to nimo měry ważny předmjet. Smy tu wjele škodowali z jenostajnosću našeho programa. Ale runje Tyršowy system sej žada a pěstuje wotměnjenje, wšostrowitosć, wšelakorosć. We jednotach maju so nimo narjadnoweho zwučowanja a prostnych přede wšěm so tež hajić porjadowe zwučowanja, dale swobodne zwučowanje, wjerhaućа, skupiny a hry. Rěči so tež wo wzajomny wopyt jednotow. Namjetowa so, zo maju so bratřa pósłać na 2 njedźelski zwučowanski kurzus ČOS. Na přichodnym načolnikim posedźenju maju zastupjerjo jednotow podać rozprawu wo čełozwučowanskej dźěławosći doma. Derje poradźene, jara hormoniske posedźenje, kiž bě trało přez 3 hodźiny, skónči so ze sokołskim spěwom „My smy serbscy Sokoljo."

Bě to ryzy sokołske zeńdźenje, sokołske po razu a duchu. Rěčeše so jenož wo dźěle, jednaše so positivnje, njesłyšachmy njetrjebawše frazy, rěče jenož maznych słowow dla, njesłyšachmy skiwlenje, kunkanje, ćmowe wěščenje kaž druhdźe, ale ze wšěch słowow a myslićkow spóznawachmy jenož raznu a krutu wolu k dźělu, k dalšemu traću a dobyću.

Derje nam, zo mamy hišće takich ludźi w Serbach, serbskich Sokołow a sokołskich načolnikow!

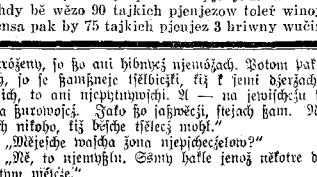

K wotmyslenemu zawjedźenju 4-pjenježkow.

Wobraz předstaja pruske 4-pjenježki z lěta 1867. Tehdy bě wězo 90 tajkich pjenjezow toleŕ winojitych, dźensa pak by 75 tajkich pjenjez 3 hriwny wučinjało.

Hodowne wobradźenje serbskim dźěćom

budźe štwórtk 16. hodownika w Serb. Domje.

Na hody so wjeselimy wšitcy, mali a wulcy. Ne to tola jenički swjedźeń, na kotrymž spomina kóžde na lubosći na druhego. Wšitka njepřećelskosć so na krótku chwilku minje, kótraž je za swojich lubych a znatych we mjeńši lubosće žiwy. Tola na hodowny swjedźeń najwjerše kupło za naše dźěći. Njepředwidźitwe ćešenja hižo bity k hodowanim wobradźenjam a jene njejěsu tak pěkne kaž runje w času do hód. Jich hubka stajnje wjapoze wo hodowanym swjedźenju a tych prašenjow je tkoro bjes kónca, tych wjeselnych mnoho, hač so hamo ja hodźinku hišće sebi wjeselimy. Jadowćerske rukanja na „pjerny" wulkasnych wotcow pjechkupskich domow. Mnoho, jara mjenje a kwitowiske wobradźenja pukaja jim pjećhnjiska, ale tola dyrbi so směrowaćˊ — nauk a maćerska wschaŕ praješitaj, so je lětša Rumpodich tyrdy. Tola Boże dźěćo je nam wjeherađiło, to znadź je hód hižo knjes Rumpodich nětčiso w Sserbskim Domje wostajł, so bychu to dźěći dóstali, kiž chodźa do Sokoła kwičowaćˊ, pak pětnje we schuli šerbiły wuknu.

Tak ho wschitke sokołske dźěći a te hižo napomnjene pjenje šerbiły rěcˊ wukonjaze dźěći ; tuhym pjechprocha na štwórtk **16. decembra** do Sserb. Domu w Budyšinje

— k hodownemu wobradźenju —

Tam budźeše lube šerbiłe dźěći mnohego widźećˊ a słyšećˊ: Rjane hodowne pěsničći a basničći, na pjchiłład: kak ho mały Jurk na hody wjeseli a chaŕ ham Rumpodicha swojim starschim cźinješe; kak Boże dźěćo le šerbiłkimi dźěćimi derje měni. Rjane žiwe wobrazki chcedźa naš mnohego widźećˊ dać. Rumpodich směje pełny měch darow, pjchinjeze hołdźaty Wołoskźěłowy schtom. Hubjićći chcedźa nam synećˊ k šerbiłkim spěwam, kiž wschitcy šebi zanjećˊ. A słyšćeće, słyšćeće, na hodowne wobradźenje pjchińdźe też šerbiły „Maschwort" se swojim rjanym klankodźiwadłom. Hajła, hejda, to bude rjenje. A kak budźe wožuschk hłodźećˊ a zchałka loźeja?!

Pójće wschitcy štwórtk 16. hodownika pop. w 4 h. do sale Sserbskeho Domu w Budyšinje. Wschitcy ze schkoły pjchepročeni, jeli šerbiły mócźe a wam to knjes wučićˊ praji. Rumpodicha je skałało „Siedmoschěstko šerbiłich konjow" a Budyšti „Sokoł", hdyž sebi tola tak rad chodźiłi.

Njech maćerka, nałt hobu pjchińdu, njedobudźeće to jim prajićˊ. My tuhe dźěći na waš cźakamy! My chcemy ho ! Wami wjeselićˊ a wo hodach honićˊ . . . -k.

Mikławš tu je

(Wobraz je wižu.)

Połi Měšchtanez tuješeše najšožownische hnojdźe žiwjenje. Domjazy barometer pokazowaše wobstajnje na „rjane wjedro", to rěka, tak dołho hacˊ jena ſ tſjoch mjóznow w žiwjenju měšchtanskim, schtož Měšchtanez Pitr w Nětjoźezach bě, ho njedowjelni, njemiwjen, to ſej nichtó swaši, jeho pjkaŕ ſjadowaćˊ, hdyž měješe gmejnſe, schulſe, woborne a druhe wězy preći a pódlu leżo. Jeho napominaćˊ, so wschědne hydanje w korćzni pola Pi-

Wumjełski třělc

Pišane dźiwadło (Variété) běšche nimale pjchepjełujene. Cźišło, kiž wocźi cźinješe, dyrbi ſeźehowaćˊ: wumjełſki tšělc Karol. Na jewiſchću wojſewja: „ſtupju ſo ſady pſchihladowari. Pſchi cźěnnym jewiſchću a cźěnnej ſurli wutšěłu ſ ruki mojeje ſony ſaſtrjełcźenu ſwjerzku, kiž wona na ſtromi dźerži".

Žónſka ſtupi ſo na ſwoje měſtno. Tšělc kroczi ſ jewiſchcźa dele. Sſmérki padnu na wulku ſurlu. Tyſaz a wjazy wocźi hladaja ſ napjatoſcźu na ſwjerzku, kiž běłu žónſku ruku wobſwětla.

Karol je ſwoje měſtno dozpił. „Kedźôu", ſaiwoła ſa khribjeiom pjchihladowarjow, „njeſtrójeże ho!" W ſamnym wokomiku wutšěł. — Na jewiſchću padnje ſwjerzka k jemi a haſnje; dalſchi ropot ſeźehowaſche. Žónſka bě ho ſwjeſła a wjazy njepóſtany.

Pſchihladowarjo njeběchu tomu hiſchcźe dorośumili. Cźicho cźakachu. Pſchińdźe hakle wopraſowdźita ſenſazija?

Haj, wona pſchińdźe! Wumjełſki tšělc ſchcźiceſche: „Sſwěžu! Schtó je tšělił? Bożeſka ſaſtrjełcźeże!"

Sła ſebjawſkow roſſtrjewachu ſwěſtoſcź! Błędy ſaj ſeźena cźerjeſche tšělc do pręcźka. Na jewiſchcźu poſtarachu ho hiſom dźiwadłowy miſchtr a pomoźnizy wo žonu. Sawěſchk ſpěſchnje padny.

Morwu muſejo ſ jewiſchcźa njeſſechu! Dźiwadłowy lěkaŕ ſwěcźi: „Wutroba pſchetřělena! Knydom ſmjerzi!" Karol wudźerſche na njeho, kaž by ſkowam njerozumił. Wotwobroczi ho a kaž wobłudnjeny cźerjeſche do ſwojeje draſtnizy. Jenoż pomału wěrjachu ſebi jeho ſeźehowaćˊ.

Mjeſ wopſtowarjemi dźiwadła ſěſche tej kriminalny dohladowaŕ Medo. Mějeſche ſwój wupokaſ pſchi ſebi a tuž běſche dźiwadłowy wjednik wjeſoły, ſo je policija knydom k ruzy.

Dohladowaŕ Medo ſtejeſche pſched wumjeſtkim tšělcom w jeho draſtnizy. „Wy njetſělſchcźe, knjeſ Karol?"

S ſkowu wijo, pſchepada Karol bjes muſowanja dohladowarjej ſwoju tšělcźku. Medo ju pſchehladowaſche. Njebeſche ſ njej tšělane, to běſche wiđźećˊ.

„Wy pak dyrbiſchcźe wutšěł jaſnje ſłyſchećˊ, knjeſ Karol. Běſche to ſady abo pódła waſ?"

„To njemóžu wobtwrđźićˊ, knjeſ dohladowaŕ. Žyłe ſłušny pas běſche, to jenoż wěm. Běch we wokomiku tak ſaſtrójeny, ſo ho ani hibnyćˊ njemóžach. Potom pak wuſłyſach, jo ſe ſamšneje tšělcźki, kiž ſ jemi dźerżach, wutšěłich, to ani njepytnuwſchi. A — na jewiſchću ſta ho tuta ſurowoſcź. Jako ho ſaſtrěcźi, ſtejach ſam. Njepytnych nikoho, tiž běſche tšělcź mohł."

„Mějeſche waſcha žona njepjchećelow?"

„Nź, to njemyſlu. Ssmy hakle jenoż nětkotre dny w tutym měſcźe."

„Je ſnadź jej nětčto ſeźehował. Ssu tu wumjelſzy, ſe kotrymiž pſchedy jónu hromadźe brajeſchcźe?"

Hkowu poſběhnywſchi Karol praji: „To njewěm."

Dohladowaŕ wobkedźbowa jeho kedźonje. „Nó, je ſnadź to tež ſyłe pódlanſke", ſkónčnje měnjeſche, hdyž běſche ſaŕ pódła ſwojej woſcźi po ſjtwi pałcź dał. Njedótkny ho draſtiny, kiž tam pſchi hladadle wiſaſche, njepſchepyta ſchinju wumělża.

Pršone, běłe ſcźeny. Horka w rózku łéweje ſcźeny jenoż wětrak, wotewrjeny. Pſchi ſcźenje wyſchaju ſtóły. — Namaka dohladowaŕ, ſchtoż wón pyta? Wumělſkeho tšělca ſtrowjo, wuſtupi ſ draſtnizy.

Pſched durjemi wocźakowaſche jeho hiſom wjednik dźiwadła, kaž też dalſchi polijaſſzy ſaſtojniſzy.

„Schtó pſchedraſaſnje w pódlanſkej komorje knjeſa Karola?" ho Medo wjednika wopraſcha.

„Rejwaŕka Mara Kaſzma, tij runje na jewiſchcźu nowe reje pſchedwjedźeſe."

„Derje! Hdźe wuſtupowaſche knjes Karol pſchedy, hacˊ jeho pjchiſtajiſchcźe? To drje wěſcźe?"

„Wěſo! We Miniſchowje."

„A rejwaŕka Mara Kaſzma?"

„Teˊ tam, knjes dohladowaŕo!" Po prawom chcźe ho wjednik hiſchcźe nješchto wopraſchećˊ, tola njeſwěri ſebi to w runym měrje.

„Hm. Dočakajmy wokomik, boniž ho knjeſna Kaſzma njewróćźi. Chcu rad do jeje draſtnizy, ale jenoż we jeje pſchitomnoſcźi."

S dźiwadła běſche pſchiklekł ſłyſchećˊ. Njeluby pad pſchedawſchcźo cźiſła běſche ho pſchihladowaŕſtwu tak wuſaſnił, ſo běſche žónſka ſe ſwěcźku pſchi wutšěłu do womory padnyła. Hoſcźo ho ſ tym ſpokojicźu a ſabawjachu ho dale. Dałſche pſchedſtajenje tak njepoćźeſpi. —

Rejwaŕka pſchińdźe po khódźe ſem. Wjednik a dohladowaŕ Medo ſaſtupiſchtaj ruće ſa njej do draſtnizy.

„Wokomik proſchu", ſ tuhymi ſłowami pſchiſtupi Medo k rejwaŕzy a pſchimmy ju ruće ſa ruku a nětko wobſkładowaſche ſebi runmoſć.

Pršone, běłe ſcźeny. Horka w rózku praweje ſcźeny, kiž draſtnizu Karola wot tuteje dźeli, wětrak, tohorunja wotewrjeny. Pſchi ſcźenje wyſchaju ſtóły.

Medo ſtejeſche pſchi rejwaŕzy. „Ssyni waſcheje wulkoſcźe, teˊ knjes Karol je tak wulki kaˊ Wy a ja."

„Schtó ma to rěkaćˊ? Schtó wote nnje chcźeże?"

Niczo njerozumłowiwſchi, ſaſkeſe Medo na ſtóły a nacźahny ho na wětrak. Mějeſche ſ njemu derje dožahnyćˊ. Pſchi tym wobkedźbowaſche pak tajnje wumělku a pytny, kak wona ſpłěbnjena wróćźo ſtupaſche.

Dohladowaŕ pſchińdźe ho ſtóły ſtupićˊ, ſo bychu ſe tšělcźku dožahnyła. Teˊ pola Karola ſteji ſtóły pſchekraduje pſchi ſcźenje.

Rejwaŕka ho ſwje.

„Hdźe je tšělcźka ſthowana?"

Kaſzma pokaja na krudowaniſti kaſchczik. Ruće jón Medo wotewri. Spody jamaſanych łapkow, mjes barbičkami, łeżeſche mała tšělcźka. Běſche jaſnje widźećˊ, ho bě pſched krótkim ſ njeje wutšěłene.

Wumělſke tšělcź Karol a rejwaŕka Kaſzma buſchtej wot ſaſtojnikow do jaſtwa wowjedźenej. Wujnaſchtej ho ſwojeho njeſkutka. Po ſkowje běſche dohladowaŕ Medo wſchit-to pſchedprajił. S wotkel to wědźeſche? — — —

„Mójeże kuſtaćˊ, knjeſe?" wopraſcha ho Karol ſe ſlědźenjomaj hubomaj. „Běſche tola wſcho tak derje pſchihotowane? — — —"

„Tak derje ſamo, ſo njeběſche ani ſlěda ſa ſkucźerjom. A tohodla běſche jenoż Wy podhladny, mjſchtr Karol", znapjcheźiwi Medo. —e—.

čowik cyłu a móchni schkodźi. A słónčnje, tak dołho hacź Gustła, schtoż bě jeho mandželska, wn wudaeju jenicžkeje dźowcežiczi Dory z nim njerospominasche.

Hdyž potom kujes měschczanosta z ruku cyłny a je spodžiwnje mjechkim hłosom porčinačne krčzeč: „Moja luba Gustła, ty wěsch . . .“, potom w domje kóždy wědźesche, kak na cžaju je a jo barometer pomalu na „wětr“ pokasuje a spytachu žo pischemeńujacemu wujedru sadźewacź.

A tola by Gustła rad je žiwojnu lubym starym wo pschichodźe žiwojeje nětko hižo 23 lět stareje dźowcežiczi porěcžała. Ale po runym rozumnym puczu to móžno njebě.

Schtohoła by rjekł, by-li wědźał, so pod macžerinym schkitom hižo dawno luboscziwe poczahi mjes jeje Dorn a Schołczij Arnoschtom wobsteja a kótrež žo wobźelje we hodźinach wutworjachu, hdyž kujes měschczanosta na žwoje swjeczene piwo dźěsche. Wjazy króć žona a dźowka jeho nadběhnaschtej, wo tutej należnosći žo dorěcžeć. Ale wot cžasa, hdyž bě psched lětami jemu skorźbu pschecziwo starenu Schołcze pschěrał, běsche jemu wotkhilený, a ſ tamnym machnjenjom ruki a ſe ſnatym ſkowom: „Luba Gustła, ty wěsch . . .“ wotrěsny dalsche rospomnitanja.

Sšedźeschtaj runje pschi žwaczinje. Dora bě k pschecželzu na wopyt skočiła. „Luby Pětrje, žy dha hižo na to ſpominał, so běchmoj žo dźenża psched 25 lětami žlubikoj?“ prajesche Gustła po kymizy. Pschi tym hladasche skradžu wot boka na žwojeho muża. Hdyž pschečakajucy na nju pohlada, dźesche dale: „Dopomnisch so hischcze na tamnu hodownu hru, hdźež ty žwjateho Mikławscha hrajesche?“

A nětko powědźachtaj wo saúdźenych cžasach, sajedze žej do pschitomnosće a nadobo pschińdże ji pschichod žwojeje dźowki wospjet na myzle a do ſkowow, bjes toho, so by knjes měschczanosta ſnate: „Luba Gustła, ty wěsch . . .“ do rosmołwy cžitżnyk. Pschi tym bě dawno wodkedźował, kak ſ Dorn ſtejí.

Wětšeje by Schołczij Arnoschta, kotrehož bě w Natalſkim Dorosce a w Sšokole jako porjadneho cžłowjeka a dobreho Sserba ſeſnał, jako pschichodneho žyna witał, njeby-li tamna wěz je ſtarym Schołtu była. A dodał: „Sšnadź žo Dora za Schołczij Arnoschta sajinnuje, hdyž tola Schołczij žiwźbu tak njekrafnje lubuju.“ Tute ſłowa wuraſy khětro schćežipajo a dalsche žo dale ſłyschećz: „Pschinjesću wam dźenża wopor a njepóńdu na piwo. Chcemy radscho naju ſlub psched 25 lětami hódnje woſwjeczicź.“

Ale Gustła njeczinjesche wocžakowane wjeſele wobliczo, schtoż kujes měschczanosta wocžakowasche. Žona myżlesche njeczo na możnosć, so Arnoscht w ſwjeczenym cžasu pschińdże a potom naderźe lawa w jantje. Skužobnej da trěbny pokiw.

Wjeczerjachu troschku sajźcho hacź hewak a wjeczeř bě dźenża bohatscha hacź hewak. A nětko žedźachu tuczi tjo pschi ſchkleńzy wina, kotruž możesche žebi knjes měschczanosta pschi žwojich dokhodach dowolicź.

Nadobo ſaklinka ſwónczk. Macź a dźowczežka ſłušchiwje na žo hladasche. Knjes měschczanosta ſtany ſpěschnje, dokelž žej myżlesche, so je rosnoscher „Sserbſkich Nowin“, čiž druhdy khětro posłje pschińdże.

Ale kak ſo ſtróži. Psched nim ſtejesche wopraudźity žwjaty Mikławsch — wulki, ſchwižny, ſ dołhej běłej brodu a tajimi włosami, w cžapzy a kožuchu, dołhich ſchtórnjach, ſ mócžom na khribjecže a žylny ſukaty kij w prawiży.

Mikławsch žo njemało ſtróži, hdyž nadobo kujesej měschczanosće napschećzo ſtejesche. Tola žo ſhraba a rěcžesche pomalu a ſ pschemeńenjenym hłosom:

„Sšym žwjaty Mikławsch!“

„To widżu! — Ke komu chjeſch, njebjeſći cžłowjecže?“

„K wěſtemu měschczanoſeže Schołcze!“

„Mje wulzuſchnje žwjeſeli! — Njech žej cže troſchku bliže wobhladam.“

A ſcžahnu Mikławſcha ſ khěžneje ſcžinczki do žwětloſeže elektrikeje žehlawy. Po krótkim pruhowanju pschińdże jemu něſchto na myzle.

„Sšy žyle ſchwarny khadła! — Schtoha chjeſch wot měschczanoſty Schołty?“

„Sšym pschiſchok mytowacź a porjedźicź!“

„Koho chjeſch porjedźicź?“

„Knjeſa měschczanoſtu!“

„Tón je bjes brachow a ſmylkow!“

„Njeda žej pitżak do porjadka pschinjeſeć!“

„Žyle prawje!“

„Khodźi huſto na piwo a ſchkodźi tak žwojej ſtrowoſeže!“

„Phi a hańba!“

„Chże, ſo by žwoja holza žedźo woſtała.“

„Khże, hacź hdy by žej nětkajkeho bankrotneho bura ſa muża wſała! — Koho chjeſch mytowacź?“

„Knježnu Doru a —“

„Mikławſcho, ty žy ſalubowany!“

„Sšo wě, do jeneho jandźela!“

„Mikławſcho, ty mi nadpadnje ſa ſijalkami a róžemi wonjeſch!“

„Te ſym ſ njebjes pschinjeſł a žu ſa mojeho jandźela poſłajene!“

„A ſchto praji jandźel k tutej luboſći ſtareho Mikławſcha?“

„Je wſchón ſdóžny a njebjeſezy ſwjeſeleny!“

„Wo tym chcu žo pschešwědźicź.“

S tutymi ſłowami pschinmy Mikławſcha pod ruku a dowjedźe jeho do ſjiwy, hdźež macź a dźowka w bojoſći žedźeſchtej.

„Luba Dora!“ ſawoła na žo ſacžerwjenjazu holzu: „Mikławſch — twój Mikławſch — tu je!“

Z gmejnskeho žiwjenja

Se Sdźerje. Schtwórtk wjeczor wołachu wuběranjanoſtu naſcheje gmejny. Gmejnſke ſaſtupnizy běchu wſchitzy pschitomni. Wuběranjanoſta Jakub Kaſchpor wołbu ſwam nawjedowaſche. Sa ſapołnjenje běchu žo ſamołwili knjeza Jakub Kaſchpor 3 hłoſy, Dan Domaſch 3 hłoſy a Arnoſcht Mječerva 1 hłós. Pschi druhej wołbje dosta Jakub Kaſchpor 3 hłoſy, Jan Domaſch 3 hłoſy, jena zedulka běschе prózdna. Pschi tśeczej wołbje skónczenje dosta Jakub Kaſchpor 4 hłoſy a Jan Domaſch 3 hłoſy. Gmejna pscheje hrěi město wuběranjanoſtowego namjeſtnika gmejnſkeho ſtarſchego. Tón ma žo na pschichodnym pohrjebenju wotcicź.

Wosadny swjedźeń w Khróšcicach

k česći swj. Hilžbjety.

Njedźelu wječor wotmě so na Wjenkec žurli wosadny swjedźeń k česći swj. Hilžbjety. Wosadny k. farař Sewčik możeše nahladnu liču přitomnych postrowić. We swojich zawodnych słowach rozestaji dźensniše hubjeno cžasy, w kotrychž njech je nam swj. Hilžbjeta z dobrym příkładom. Knježna Hańža Grofic přednjese na to rjany prolog, wot knjeza kaplana Hórnika zbasnjeny. Sulke dźěći 1. a 2. rjadownje spěwachu zhłosnje pod nawjedowanjom k. wučerja Cornaka: Luby Božo na njebju. Filmowy přednošk, poskićeny wot k. kapł. Hórnika, při kotrymž k. kaplan Mjodk filmowy aparat postužowaše, pokaza nam žiwjenje a skutkowanje swj. Hilžbjety. Deklamacija „Zbožo spokojnosće“ wot J. Barta-Cišinskeho, kiž Lenka Kronsec derje přednjese, a nowy spěw „Swjata Hilžbjeta“ skónčištaj prěni dźěl wječora.

Po krótkej přestawy wustupi hišće jónu kajeżna Kronsec z basnju J. Barta-Cišinskeho „K troštej“ našemu časej přimjerjenej. Na to spěwachu dźěći: Přadła Marja. Filmowe poskićenje „Lourdes“ pokaza nam w rjanych wobrazach tuto hnadowne město we Francowskej. Šulerka Hanka Donatec powědaše nam hnujacu baseń: Při prózdnjency běch so klaklu. Słowa dźaka wšitkim sobuskutkowacym nanaka na kónen knjez farař Sewčik. Zarjadowana zběrka za nuzowe zjednoćenſtwo přinjese dobry zbytk. Zbromadny kěrluš „Budź powitana jasna“ skónči pozběhowacu swjatočnosć.

Cyły swjedźeń předwjedźe so hišće raz za wosadne dźěći (potajkim Worklečanske a klóſtrske dźěći) příchodnu njedźelu po nyšporje w Khróšcicach na wjesnej žurli.

Hospodarski rozhlad

Pónjdźelu 14. dezembra 1931:

Konkurſowe:

Sšud je dosčhu terminu na 6. 1. 1932 dop. 9:12 hodź. postajił w konkursu nad samožnjom wikowarja Alwina Porsche w Budyschinje, Reichenstr. čo. 6.

Konkurs je wotewrjeny nad samožnjom hoscženza ja a rěznika Oswalda Schumanna w Sulborniczy. — Sprawnik konkursa je pschekupc Gustaw Christoph w Budyschinje. 1. term. 6. 1. a druha 20. 1. 32 w Budyschinje na žudnistwje a

nad samožnjom pschekupza Jana Rychtarja, jenicžkeho mějicžela žapjaneje firmy Paweł Rychtař, želzowe wikowanja w Budyschinje, na Khorſtej dróhi. Sprawnik je prawnik Rolf w Budyschinje. 1. term. 6. 1. a druha 20. 1. 32 w Budyschinje.

*

Sšud je dyrbjacžile pschesadźowanje statoka, žluschaze Marei žiwoż. Krausowej rodź. Posbrsej šěhnyk.

Pschesadźowanje:

wutoru 15. dezembra 1931:

w Brěžni poła Kamjenza „We wicžeżnym kuble“ dop. we 8 hodź.: bukej,

w Njebjelczicach w „Herbſkej gaſtwje“ dop. w 10 hodź.: schkleńczany wós,

w Pikopjazach na pólizajſkej ſtraži dop. w 9 hodź.: gramofon ſ 12 tacželemi,

we Wochozach w Balkej hoscženzu pschip. w 12 hodź.: 9 zentnarjow rožli,

žrjedu 16. dezembra 1931:

w Rychwałdze w Geißlerez hoscženzu dop. w 10 hodź.: lehańſkej ſtolaj, ſchwałežiſte blido,

w Starej Lubolni, kupzy ſeidu žo dop. w 10 hodź. na gmejnſkim hamcže: wožawa,

Płaciny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotrjowe symjo po tunu abo 100 kg, newak 10 %.

Płaciny po złotej hriwnje

	12. 12.	11. 12.		12. 12.	11. 12.
Pšenica	209-211	209-211	nuny	16,5-18,0	16,5-18,0
rožka	188-191	187-190	woka	17,0-20,0	17,-20,0
ječmjeń, nat.	—	—	nadra tuna	11,0-12,5	11,-12,5
ječmjeń	147 1 0	147-150	polte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	131-139	131-13	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuška	—	—
pšenč. muka	7 0-81,0	7 9-81,0	lany wosuška	12,0-12,2	12,0-12,2
ržana muka	26 0-28 0	6 7 28 1	boen. melasa	—	—
ps. wotruby	9,25-9,75	9,0 9,7	b'rnj. krušk.	12,5-12,7	12,5-12,7
ržane „	7 5 1	0,-10,1	syno, 50 kg	17 -2	7 1,2-7 1
raps	—	—	žrana sloma	0,65-0,8	0,6-0,7
hrôch Viktor	3,0-30,0	23,0 30,	pšenč. „	0,6 -0,0	0,60-0,6
lane symjo	—	—	wowsna „	0,7-0,85	0,7-0,85
pšeluški	7,0-19,0	17,0-19,	rěš a	0,6-0,7	0,6-0,7

Swětowa politika w znamjenju rjadowanja mjezynarodneho dołha.

W tutych twarjenjach rozsudźa so wo přichodze prašenja płaćenja a reparacijow. Lěwičny wobraz předstaja Capitol we Washingtonje, hdźež so nětko wo rjadowanju dołżneho płaćenja jedna. Prawiczny wobraz (horni): Savoy-hotel w Baselu, hdźež wosebity wubjerk Banki za mjezynarodne płaćenja němske hospodarske poměry přepytuje. — Prawiczny wobraz (delni): Němskostatna banka w Barlinje, hdźež mjezynarodna konferenca bankjejow wo podležnju čakańskeho zrěčenja wuradźuje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1.61 hr., pod křižnym zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo wšěmnahim čěrjenu zmjerčenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje bědny. Kóžde zmjerčoženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bance wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerčoženja dyrbja so bance hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěsćić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 291 — Budyšin — Wutoru, 15. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Nuza zawěšćenje invalidnosće

Poslednje lěta je samoženje sawěsćenje invalidnosće njepřechadźajuce wotběrkale. Ličba invalidow je z kóždym měsačom rosła, mjez tym so bě dawarjow pschiwoschła dźeń a mjenje. Dopórdna bě so wobličiło, so by, hdy by rosmysle tak dale schło, dyrbjała sawěsćenja invalidnosće w lěće 1936 pschestać, rentu wuplahcerjo. So by so tutomu strachej wobarało, je nowy nusowy wukas wudawki sawěsćenja invalidnosće zakerjo samjesołował. S tym so něhdźe 90 miljonow sa lěto salutuje. Sawěsćenje invalidnosće někotrych němskich krajow cyłko cyrpja. Němska statna banka je z wěstymi wumjenjenjemi pomoc pschiluboła, kotraž dyrbi so na to waschnje dać, so so němske pokładowe pschipokazanki, kotrež je sawěsćenja invalidnosće w lěće 1925 pschewzała a kotrež so w lěće 1935 wuplacja pola němskeje statneje banki sastoja. Kak dałoko je njepóstrědna pomoc němskeho stata trěbna a móžna, so na pschichodnym mišnje w tu zhwilu hischće prubuje.

Dešit sawěsćenje invalidnosće w lěće 1931 - něhdźe 210 milijonow hriwnow wuczinja a we lěće 1932 na 300 milijonow hriwnow stupi.

Wschi tymle wobličenju pak maju za to, so so pschinoschki na podłožku nětčišćeje wěry dawaju. Se snižejom wěry budźa pak wěso też dochody sawěsćenje invalidnosće wjesołe. Pódła toho budźe sawěsćenja se snižejom danje žiwobeja samoženja schodowaćz. Wschi wobstejnosćach sawěsćenje invalidnosće dyrbi so też na to pomyslić, so pschecřikowa renta dźenja hischće 37 hriwnow wuczinja, mjez tym so je wona psched wójnu jenoż něšto wjacy dyžli 20 hriwnow wschi nižschich wschak pschinoschkach wuczinjała. Po něšto sawjedźenych pschemjenjenjach so pschiběrki sa dźěći a renty sa žiwoty wjacy dale 15. lěta njeplacźa. Dale so troje a tśioje dostaće rentow samjenje. Renty sawostajenych njeńmědźa wschě hromadne wjacy prěnjotnu hłownu rentu pschekroćić.

Socialdemokratojo přeciwo zwołanju němskeho sejma

Sozialdemokratiska němskožejnska frakcija je so pódźelu wupołonju do rosćehdźajeho pohjedźenja jescha.

Wjednistwo pschiczinny rozłoži, kotrež w nětčišćim wolenskim pschećiwo swołanju němskeho sejma rěcža. Pódła powschitkownego politiskeho połoženja je rosćehdźaze, so dyrbi so wocakowaćz, kak so sniženje mzdy a płacźinow wutrina. **Frakzijine pschedsydstwo porucja, wobkamnjenje pschijećej, kotrež swołanje sa wokomik wotpokasuje, tola jebi wuměnja, so so połoženje w nowym lěće dopruhuje.**

Sziałdemokratija je so pschi tym na knježeństwowy nahlad, pschi wosjewjenju wukasa wupraješ, sejdza, so so snižene mzdy bjes runocźahneho sniženja płacźinow njebudźi snjeješ, so dyrbi so realna nuda f tutym swjasanjom jakhowaćz a so by dyrbjało nowe połoženje nastaćz, hdy by so njeschladźiło, płacźiny snjiješ.

Kaž so sda, su socialdemokratojo psched swojim pohjedźenjom hischće raz swěsćili, so so tónle nahlad też dale jako rosćehdźazy wobhladuje. Na podłožku tohole swěsćenja wjednistwo frakzije porucja, so by so pschedběžnje parlamentariskeho rosćehdźenja wostajiło.

Hrožaca cłowne wójna ze Swajcarskej

Złowne jednanja, kotrež su so mjez Němskej a Schwajzarskej wjedźe, njejsu dotal k dojednanju dowjedźe. Prascha so, hacź so sastupnik Schwajzarskeje, kotryž je Barlin wopuschćił, so by swojemu knježeństwu rosprawu podał, do Barlina wrócći. Dyrbi so f tym ličić, so Schwajzarska 18. decembra němsko-schwajzarske wikowanske frćenje wupowědźi.

Wot 15. decembra je Schwajzarska zła na wobnucźe powjeschina, wobeže je so na dowos łohkich cźrijow wojeske zło połožiło.

*

Swjaskowa rada je pódźelu wobsamkła, **wikowanske frćenje f Němskej wupowědźić.** Wot parlamenta budźe pcknomóz žadacź, so by šmełe dowos wschelakich wukrajnych tworow samjesołowaćz. To je nusne, so by so w žiwodźich žiwjenjowych wumjenjenjach wobrożene domowinske dźěło schlitało a so bjesobźěłosći wobaraco.

Lětarstwowe łódźstwo za Hitlera?

Barlinske nowiny su powěsć pschinjesłe, so je Hitler jako najwyschschi wjednik nazionalneje sozialist. strony pschisałał, so ma so 1. januara 1932 lětarśt korps nazionalnych sozialistow załožić. Tutón wukas je so we „Wulkajnym kopjenu" najwyschscheho wjednistwa wudrynych wothłosnjowu woczischczał, **kotryž so po swojej formje zyle „Wulkajnemu kopjenu"** stareho němskeho wójska runa. Wukas praji, so dyrbja so hacź do 20. decembra, potajtim hacź do ślišćicheje njebołe, wschě f lětadłowej bróńju wumuczene łobustwa nazionalneje sozialistiskeje strony, kotrež „mója a chcedźa" so za wuttworjenje nazionalneho lětarskeho korpsa samolwiće, do liseźinow sapisaćz.

Nadpadne je, so je so tutón Hitlerowy wukas se znamjenjom „Najwyschscheje wjednistwo wudrynych wothłosnjowu" wudał. Barlinske nowiny na to pokasuja, so je mjez lětadłom a lětadłowej bróńju jasny rozdźeł, a so je ważnosćej tutoho wukasa se skowanni „f lětadłowej bróńju wumuczene wobroby" wosnamjenja.

We „Welt am Montag" je so hižo pódźelu rano złožiło, so je wjednistwo nazionalneje sozialistiskeje strony 25 lětadłow pola Albatrosfich dźełarnjow w Johannisthalu skasało a je sdźała hižo wotewsało. K tomu je němske wobchadne ministerstwo złožiło, so wo tutej złojanzy pola Albatrosfich dźełarnjow njeje nicźo znate. Kunje tak su Albatrosfe dźełarnje stame wojsewiše, so powěsćej, kotruž je „Welt am Montag" pschinjesła, njemóže prawa być, dokelž su Albatrosfe dźełarnje hižo f dawna jenoż hischće skasanki němskeho wobchadneho ministerstwa dostawałe, tola też tele skasanki su wurjadne małe.

*

Wocakaćz so dyrbi, hacź je „Wukajne kopjeno", na kotrež so powěsćej Barlinskich nowin załožuje, wopraudźite. Hdy by tomu tak było, by so dyrbjało němske woborne ministerstwo f tutej należnosću saběrać; pschetož po mérowym frćenju njeńmě Němska wojeskich lětadłow měć.

Nacionalna socialistiska frakcija w Braunšweigu je do sejma w uniformje přišła

Do pódźelniskeho pohjedźenja braunschweigskeho sejma su zobuslawy nazionalneje sozialistiskeje frakzije w uniformje pschischli, so dychu pokakałe, so so wo postajenja nusoweho wukasa němskeho presidenta njestaraju.

Na dnjeschnym porjedźe namjet stejesche, so by so **pohledni nusowy wukas hnydom w němskim sejmje f mozy stajił.**

Nacionalneho socialista z Mnichowskeje university wupokazali

Pschećiwo wotrjesnemu wodźerjej nazionalneho sozialistiskeho studentskeho swjazka, zwobudnemu knjesej se Kuensbergej, samowitemu redaktorej nazionalneho sozialistiskeho cźaspopisa „Deutsche Revolution", dr. Rehmej, je senat Mnichowskeje universitu dissiplinarne jednanje dla nastawka wo němskej wyšokej schuli sawjedł. Mjez tym so Kuensberga wuwinowachu, so Haralda Rehma f universitu wuhnali.

Schraderski zwiazk wo policajskim konfliktu

Swjazk pruskich policajskich sastojnikow (Schraderski swjazk), w kotrymž je 80 000 pruskich policajskich sastojnikow wschědnych słužbnych zjadowanjow, też wulka liczba offizirow organisowanych, je wczera pruskemu smutskownemu ministrej Severingej pišmo pschepodał, w kotrymž wobzwědźeji, so w Severingowym konfliktu se zjednoczenjnom policajskich offizerow sady ministra steji. Sšobustawny Schraderskeho swjazka pschipowědźenju zjednoczenstwa policajskich offizerow njepschihłosuja. Schraderski swjazk je so na wschěch sjebach se smutskowneho pschećiwodźecza fe statej Weimarskeje wustawy wuznawał, wón je so samyslow, samerowo a wobsamknjenjam zjednoczenjstwa policajskich offizerow spalaje a kaž prjedy też někto f pohnym dowdźenjom k pruskemu knježeństwu a k ministrej Severingej steji.

Lunačarski njesmě w Němskej rěčeć

Ruskemu ludowemu komitśarej Lunačarskemu, kotryž po Němskej puczujo sa kommunizmus agituje, je wyschnosćej w Düsseldorfu na podłožku nusoweho wukasa f 8. **dezembra zakasała, sjawnje rěčeć.** Też jeho pschipowědźene pschednoschki w Essenje, Duisburgu a Kölnje su so zakasałe.

Łotrjschika bjes automobilnych drózkow.

Pow schitkowny strajk autobusow a automobilnych drózkow je w mjesće Rify a w prowinzy wuńdrił. Pschi strajku su něhdźe 18 000 wozbow wobdźełnje. Do někotrych Rjiskich měšćanskich autobusow, kotrež chodźichu pódźelu wujěcź, su f kamjenjemi mjetali.

Dr. Pfrimer před sudom

Pódźelu rano je so psched krajnym sudom za chłostańske należnosće w Hradźu **jednanje pschećiwo dr. Pfrimerej a towarschom,** dla pucźa, 13. septembra pschewjedźenego, sapoczało. 4000 pschepytanjow je so mjez tym pschewjedło. Najprjedźy su wołsom hłownych wjednikow dla wjelepschedy wobschorźili. Woni su: rěčnik dr. **Pfrimer,** wikowaŕ f winom Kammerhofer, nětkuschi wyschi Fiechner, nětkuschi wyschi Hofer, nětkuschi wyschi Harten, pribatny sastojnik Harent, hajnišći radźicźel Seitner a pribatny sastojnik Riedlechner.

Wonaj so je wobschorźene pismo cźitało, Pfrimer psched sudnika stupi. Pokładowe wołsom njedźel je so jeho struwšeći fłó feschło. Jeho wobliczo je so feschćiło a nabrało. Pódła toho wón cźicho fłyschi, a sudnik dyrbi swoje prascheja dwójcy a trójcy wospjetowacź, prjedy hacź jemu Pfrimer dorosumi. Hdyž běchu jeho namołwili, so by so sakitał, Pfrimer praji, so ga winowaty njeczuje. **Njeschkodźi skutk kaž wjelepschedy może so jenoż w kupje zakonjskim stacźe stacź. To njemóže za Awstriku płaćiź.** Němskoawstriski lud njeńmě so nałożnym prascheli, kaž wustawu dhe hebi dać. „Postajenja", Pfrimer dale rěcźi, „kotrež so Pfchećiwo nam nałożeja, su bódła toho pschećiwo zakonjam — tak móža dźenja republiku schkitać? Jeho łychu dyrbjeli za duchownje wobsamołowanego měć, hdy łychu wopraudźe wěrili, so je 13. septembra pucź wotmyślił. Hdy łych to chcył, budźich dał pschede wschěm karny wobžałowacź a łych porneził, krajneho hejtmana Rintelena zajeć.

W lětomaj 1922 a 1927 je wón zyle w pschesjenosći f wyschnoseźeni wobronjenu alarm porucził, so by sozialdemokratow a kommunistow trafchił. Hischcze w auguscze 1931 je w kupjeach Aussee schtyrjoch donowinjkow wobornu mobilisowaŕ, so by wotmyślenemu sekkanju sozialistiskeje młodźiny radźewało. Też podawki 13. septembra njejsu nicźo druzyho dyžli demonstrazija pschećiwo sozialdemokratiji. Sšamo wobroujeny cźah do Wina hischcze njeje pucź. Wón je jenoż chcył na knježeństwo tłócźeć, so by słónczne naprawy pschećiwo sozialistam cźinił.

Zenje wón njeje f knježeństwowymi sastojnikami jednaŕ. Pola swojich pschećiwkow w domowinskej woborje a nižschich wjednikow je durbjał ménjenje słudźicź, kaž budźiske bo to stało. **Sswojich towarschow zym sludaŕ.** Hewaŕ ko njebrychu sćrobiłi. Hewaŕ wobstrucźam, so proklamazija a wuttowa, kotrejž sej f mjenom „Pfrimerowa wusiowa" wusłuchcz, njejsu mój skutk. Jej je wyšoka stejaca wobzwa w lěcźe 1929 wudźělała: **Za njejsym wjelepschedradnik** — zyle druhi hłós to hu! Wschitcy moji nižschi wjednizy njejsu nicźo wo wojich planach wědźeli. Plakaty su bo bjes mojeho wědźenja a bjes mojeje wole wschudźe pschikěpite. Njejsym to ani pschihotował ani porucził, a njemóžu za to žanu samowitosć pschewzaćz.

Nuzcna pożczonka w Awstriskej.

Tydźeń do hód je so w Awstriskej f njeswjeselejacej pawjeźu sapoczał, so by so krajne finanzne wobstejnosće jara pohubjelisćile. Tohodła dyrbja so naprawy cźinićź, f kotrymž dyrbja so prosdne statne pokładnje pjelnićź. Knježeństwo je w prěnim rjedźe wobsamkło, wulku smutskownu nuczenu pożczonku pschewjesćej, kotraž dyrbi prěnje měsacy pschichodneho lěta pisches wobežnosće pschepomhaćz.

W Schpaniskej njeje so knježeństwo pschemeniło.

Po wustawolenju Samory sa republizniho presidenta bě knježeństwo wrócźo stupiło. Pschi nowowólbje su dotalnych ministrow znowa wustawiłi.

Zaleski w Londonje wuspěch měł

Pólski zwonkowny minister Zaleski je so pódźelu ze swojeho Londonskeho puczowanja do Warschawy wrócźił. S nowinarjemi so rozwěsćujo je cźekł, so je f wunoschkom swojeho puczowanja **jara spokojom.** Minister je f nětčišćim schasom jendźelskeje zwonkowneje politiki sirom

Kohlom Simonom wschě nětčejsche internazionalne praschenja rospominak. Sso wo praschenjach europiskeje politiki rosrěcnjo, staj też wo należnosći pschedstejazeje wotkronjazeje konferency jednakoj.

W Jendżelskej zaso bjezdźěłosć priběra

W Jendżelskej wěrjachu, so žo se falwjedżenjom schkitanskich zlow liczba dźěłonjemějerjow pomjenschi. Swoprědka žo sdasche, jo tomu tak budże. Tale nadźija pak njeje dołho traka. Po wosjelenju dźěłoweho ministerstwa je liczba dźěłonjemějerjow 30. nowembra 2 622 627 wuczinika; to je 6927 wjazy dyžli tydżeń prjedy a 316 388 wjazy dyžli w prjedawschim lěcze.

Knježerstwowa kriza w Madżarskej

Podobnje kaž Awstriska a druhe w žiwotowej wójnje sbite staty je Madżarska we wulkej pjenježnej nuzy. Knježerstwo je tohodla sastojnikam mšu skročilo. Kschescheżjanska sozialna strona bě pschecziwo tomu a je tohodla se knježerstwa wustupika. Jej pschiwuschnaschy kulturowny a spomožerski minister Ernst je swoje sastojnistwo složił. Ministerskiwowy pschedsydka hrabja **Klebelsberg** ma nětko knježerstwo bjez schescheżijansko-sozialneje strony dale wjesch.

Sćežkowki madżarskeho pucza.

Powěsce, so su wyschozy offizěrojo madżarskeho wójska do njeprodarjeneho pucza saplecheni, su žo jako wěrne wupokazale. General żandarmerije **Franz Schill**, kotrehoż bratr pjatk dla wobžalenja pschi pschihotowanju pucza sajeli, je **sebi w jastwje žiwjenje wsal.** Podawk wulke spodźiwanje sdudźuje. Njedźiwuja na tym, so je Madżarska bliško pschez statnym pschewrótom staka.

Čiangkaishek wróco stupił

President chinceskeje republiki, Cziangkaischek, je wróčo stupił. Wróčostupjenje je žo pschijało. Wočakuje žo, so też finanzny minister wróčo stupi.

Wuwos słota z Japanskeje so zakasał.

Nowe japanske knježerstwo je sakasało, wot 14. dezembra słoto z Japanskeje wulwosyć.

Też **perskse** knježerstwo je wuwos słota a błêbra z Perskseje sakasało.

Knježerstwo Zjednoćenych statow je přećiwo spuščenju wójnskeho dołha

Nětčejsche hospodarske krisa je sdjela je sadołženja europiskich statow nastała. Nimale wschě europiske staty su bjeh za czas žiwotowje wójny a po njej hobrske summy we Sjednoczenych statach połnocneje Ameriki napożczile. S wopredka su mohle swój dołh sadanicz, tola nětko to wjazy njemóża. Hischcze wjesele wuhladow je, so bychu mohle swój dołh wotplaczicz. S najwjetschim dołženjom je Němska poczeżena. W tu khwilu w Baselu w bankach internazionalneho placzenja wotbožtanzy žiwotowych statow radu skladuja, po kajšim puczu by Němscej mórža bolo, so by swoje dołżniske winowatosće dopjelnika. Powschitkownje je to měni, so žo Němska jenje njebudże móz je žiwotneho dołha wudobyć. Tohodla njeje žaneho druheho wupucza, hacz so Sjednoczene staty połnocneje Ameriki wójnski dołh europiskim statam spuschcza. Baselska konferenza je na to žo poczahowazy namjet Sjednoczenj. statam podala. Amerikanske knježerstwo je wo tym sandżeny tydżeń wuradżowało a wobsamkło, **so wójnski dołh njewuschórnje.** Finanzny minister **Mellon** je rjekł, so je nusne, so by knježerstwo wopraworbitotcji do wobliczka hladało. Saprječ so njehodži, so někotři dołżnicy njemóża wjazy swoje winowatosće dopjelnicz, a so też w pschichodże to njesamóża, doniž so jich hospodarske wobstejnosće njepolěpscha. Hacżrunjež Amerika derje wě, so žo njemóże nadźijecz, so žo jej wójnski dołh dołh wotplaczi, so wona njemóże smužicz, so by žo tuteho dołha wotrjeka, kotryž jako ska khodojta Europu duże.

Nowy ministerski president w Japanskej. Tsujoski Inukai, wjednik japanskich konservativnych, kiž je hižo prjedawšim knježerstwam jako rozwučeński a póstowy minister přisłušał, je nětko nowe japanske knježerstwo zestajał.

Ze Serbow

W Budyschinje, 15. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +4. Dżenja rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer 0, thermometer we nozy +2. Njedźo wostanje samróżene. — Bjes pschestacza czahanju w połnozy nižiny nimo. Wone su nad strjedźnej a rusčej Europu sejasze nižiny sešłabile. Je pschewodżeja mile a wlóžne powětrny) atlantskeho oceana. W naschich krajinach setkaja žo je symnischim powětrom a rospuschcza žo we žłabym deschczowanju abo mačzatej kurjawje. Wětry duja njemórže z wječora, žnano tute mróczinosći rostorhnu, so by lube słónczko samóhle na senju pohladnyczj. Schkleniza je tele dny pschezo wyšoko na njebje pokasowała. Dżenja je trochu wróčo schła, ale pschenitko hischcze njestejí. Nas naschemu poczasu drje žo hischcze naschérje njepschemêni. — Jutsje štrjedu je kwatember. Sstónczko skhadża 7,59 hodź. a žo khowa 3,51 hodź. Mježacz skhadża pschip. 12,12 hodź. a khowa žo wjeczor 11,36 hodź.

— **Měschczanske dźiwadło.** Dżenja wutoru 1/49 hodź. pschedstaja žo w 11. abonnementnym pschedstajenju A sensazija w operecze, premijera „Tšjoch muschetérow". Knježerownjerowanje wobstara Ewald Kuntze, hudźbne wjednistwo ma F. L. Kock. Sstrjedu pop. 1/4 hodź. wospjetuje žo hodowna basa „Wo kralu Knaggerichu" a wjeczor wjesełohra „Hokuspokus". Schtwórtk a pjatk wospjetuje žo operata „Tšjo muschetérojo". Pschihotuje žo „Sswjate pkonjo" wot Manghama.

— **Njedźelske nawrócne jêdne liščki na železnizy k hodam a Nowemu lêtu.** Lětła k hodam płacza njedźelske nawrócne jêdne liščki na železnizy wot 23. dezembra 1931 pschip. w 12 hodź. hacz do 3. januara 1932 sa jêdu tam a wot 23. dezembra 1931 hacz do 4. januara 1932 dop. w 9 hodź. za jedon bem. Zeh spešne czahi šmêdża žo wschitke tute dny wuzinjacz, saptacźi-li žo ke nawrócznym liščkam tarifny pschiwdak za špešne czahi. Plackliwosći dźěłarskerskich nawrócznych jêdnych liščkow, kiž žo wot 19. hacz 27. dezembra kupichu, žo hacz do 4. januara podlěschi.

— **Hodowne wobrazenje serbskim dźěczom** budże jutsje štrjedu pop. w 4 hodź. w Sserbskim Domje. Rjana liczba dźěci su pschesproschenych, rjana liczba bu pschijjewjenych. Jeli by hischcze jene dźěcko žo chcyło wobdźělicz, tak njech žo samotkni hacz do dźenża wjeczora w Sserbskej kniharni. Schtóž ma bratrika abo sotschičku, kiž hischcze do schule njechodźi, njech ju žoho pschiwjedże. Luboje žu pschesproscheni wschitcy czi, kiž tuto wobradżenje smóžnichu, kaž starschi žo wobradżanych dźěci. Dźěći, pschinđźcze wješołoje nutrohy!

— **Wumoschk štótliczenja w Budyschinje.** Pschi štótliczenju 1. dezembra 1931 nasticzichu (liczby w špinkach wosnamjenjeja wunoschki lońskeho lěta): 313 (346) koni, 1 (1(wóška, 346 (273) howjadow, 736 (651) šwini, 14 (11) wowzow, 378 (385) kołow, 7008 (7835) schtuk pjerschiny, 3321 mikłow a 285 (282) kołczow pczołow.

Štóž kupuje potuńšuje twory

Myslicźki wotebêrarja w hodownym czasu.

Husto žo praji: Wschitko by tuńsche bylo, njebychu wikowarjow a pschekupjow bylo. Mjes burom a konsumentom (wotebêrarjom) trjebał jenoj žo wobtkod wotwiwacz, kaž žo to na wšach swjetsche hišo stawa, tak też mjes twonju a hojoju a wschitke njedostatki hospodarsteje križe bychu pschewinjene byle. Schtóž tak rêcži, posahudże, so wikowar twory niz jenoż z ruki do ruki podawa, ale so wón najprjódzy to sa žwojich wotebêrarjow trêbne wuczuschchi, nakupi a na składze dżerži, so wón wulke maczinny do mjeńschich dźěłow roswasi a płaty rosrêa, so z jeneho groša 144 schtuk cżini, je po jenym wusnamjenja, poruczuje a japakuje. Je tón jenoż produktiwny, tiž twory dźěła? Njeje husto dosez jich dżerżenje runje tak ważne kaž jich nastacze?

Wobrot w drobnym wikowanju a rjemjeźle, kiž pschipódła też wikuje, wuczinjesche w posledniym lêcze (1930) pjecza

na 50 milijardow hriwnow.

Wjazy hacz połoja staja žo na poživadła a jêdło, potajtim na wêzy, kotrež wot dżenżnischeho na jutrische šhinu, jeli žo prawje njewobhladuja, kotrež žej jene mêšto žadaja, kiž tamne risiko hinjenja na žo wosmje. Może žej nêchtó wikowanje) tutym milijonowym wobrotom na dobo bjes drobneho dźěła myslicz? Może žej nêchtó pschedstajicz, so tamne sta lêta pschednami njebychu tajke wikowanje, kaž je dżenża mamy, žej wutworiše, jeli njeby tryeba bylo?

Wikowanje je runje tak produktiwne kaž nêkajke druhe rjemjeło. Schtóž to njewêri, njech žej da ras bilanzy tamnych organisazijow woprawdże tuńsche podawacz mohle hacz sajndżene drobnowikowarstwo? Schtó je pschi khežnych durjach woprawdże tuńsche kupowak hacz w klamach, kotrehóż mêšczeljo a twory so kóżdy czaż kontroluja? Je snadź automat sa wschě wêzy wschêdneho žiwjenja tak wulke potuńšenje, so w nim wikowanjki ideal ja pschichod widżimy?

Schtóž sprawnje woboje pohudżuje, dyrbi dopóznacz, so **staru sajndżeny, wêzowuslojenu pschekupu** pschez žiwe hischcze najlêpje pokłuźuje, so woprawdże dobre twory podawa a kupjej, schtož je hischcze dosez njedowerjeli, so je swojej sprawnej radu pokłuźicz może.

Tuž ma kupj sprawne wikowarstwo we swojim wozjewanju moralnje podyjeracz. Praktikuj i tym, so rolu snatych rjenow kupuje. Tajkich je nêtko w Sserbskich Nowinach dosez a nadosez poruczuje.

Hlowna wêc je a wostanje, so tamni, kotiž žu jenoż mało we swojich dohiadach — abo sazyla nij — sešłabjeni, tka kaž prjedy abo hischcze wjazy kupuja. Jenemu tiž thêrze na mischni sedzi, wujedże njedawno sjelowc: „Potom njech žej žona jenoż jenu salu kupi nêšto dwe wob lêto!" — Nêka je woprawdże lutowacz a ma so tajke lutowanje poruczecz? Mandżelski budże tomu bjesé wschehu pschihlokowacz. „Sso wê, njech žej jenoż jenu salu kupi, noschu na pich. swój kłobuk hižo dwe lêcze."

Žona budże druheho mênjenja. Hdyž žej może dwe sali kupicz, cżini prawje. Móža też druhe wêzy brcz. Hdyž žo dosez njetkupje, nimaju płatowe twornje dosez dźěła, njemóża potajtim telko dźěłacźerjow pschihotacz. Pšches to žu druhy bjes dźěła a chlêba. Dostanu bjesdźěłny podpjeru. Ta žo na dawki a wotczahi cżišnje — wudawki njeje powschitkownosć. Schtó je powschitkownosć? To žu Ty a ja, wschitcy dohromady. Dyrbimy płacźicz, hdyž žej nêchtó na pich. jenu wêz kupi, tiž mohł po swojich wobstejnosćach žej) lohka dwê popschecz. Wêzy njewobhteja jenoż) materiala,) wjetschebo dźěła) dźěła. A dźěłacźerjo žo wot njeho žiwja. Hdyž žej wjele žonow abo wschitke, kotrež to móža, druhu salu njekupja, njemóże wobkhod wjazy wobstacz, jteji žnadź próżdny, a hospodarjej wupadnje podruzny pjenjez. Njemóże telko dawkow płacźicz a njedostatk cżišnje žo sašo na powschitkownosć, na naš wschêch. Tak to dje w kole.

Tuž wobsteji wulki rosdźěl mjes niz žej kupicz móz a niz kupicz chcyc. Tak sše tola hospodarske położenje njeje, so njedyrbjako hischcze dosez ludźi bycz, kotiž móża žej kupicz. Kupowanje wuwabi dźěło. Schtóž tuwowacz może, tola pak njekupuje, schkodnje i tym druhich, ale też žebje žameho. Nêhdże dyrbi žo schkoda wuskutkowacz. Wyrnjej na prenje pohladnenje hiesmyšlnje klinczało, wostanje žkowo tola wêrne:

Schtóž kupuje, potuńšuje twory!

C. Bulwer:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

(Stónczenje.)

S tutymi słowami žo wona wotwobroczi. Lêješche pomałku podlu łóžinje kromy na druhi kónz barki a naličnu žo nad hlubinu — khłódny jejschcz pryšny k jeje horzenu czołu.

Lódźnik, tiž bê na wukrywje zdrěmnył, zaskyschcza czichi schumet we wodze. Hischcze zaspanu žo wón pozběhny, a jemu žo zejda, jako by nêschto bêlesko nad žołmami, riž kóždy nêtko) pêšinskiho pschecźerjowasche, žo snoschowało. Ale to žo hnydom zaso zhubi. Wón žo hischcze ras lehny a jemu dżiwjesche žo wo jeho domisnje a jeho dźěcjoch.

Hdyž Glaukus a Jona wotcucjeschtaj, parowaschtaj borsy kiepu holzu. Nihdże njebê namakacz. Khłódny kucźit łódże bu pschepytany, ale nihdże źleda po njej. Wonaj zhódaschtaj jeje dóńt. Glaukus a Jona zhódeschtaj žo hižo hromadże a płakaschtaj kaž two zemrêtni žotru.

List Glauka na Sallusta — dźeżacy lêtpo janiczenju Pompeji.

Athen.

Glaukus na žwojeho lubowaneho Sallusta. Postrow a derjemeźe!

Ja dyrbju tebje w Romje wopytacz. Nê, luby Sallusto, pschindź radschcho do Athena. Ja chzu nêtko na pschezo w mojej wótczinje wostacz. Duch naschcze pominjeneje wulkosće žo mi bóle swodoba hacz Waische błyschczaze žiwjenje.

Moja strowosći njeje,) teho cżaża, so žym cżiwile khorosće saczuł a w stuchłem powêtrje jastwa tradał, žwoju prjedawschu schwižnu móz zaždobyła. Moja duscha njemóże srudne dopomnjeca na pokledni dżeń Pompeji zabycz — na tamne zalostne zapuščenja — na naschu lubowanu, dwêrnu Nydiu. Ja žym jeje wopomnjecu pomnik stajił a widżu jón wschêdnje) wokna mojeje studijownje. Jona hromadźi kwêtki, ale ja pyschu pomnik žam. Wona bêsche tajkeho w Athenje hódna.

Ty mi pišasch, so wotschczépka tschescanow w Romje jara wjele pschihotowarjow dobywa. Sallusto, Tebi žmêm žiwoje potajstnino dowêrjeć; ja žym wjele wo tutej wêrje rosmyslował — ja žym ju pschijjał. Po saniečenju Pompeji sekkach žo hischcze ras) Olimthom. Wón nije wuczesche, so bych w mojim wutwobodżenju wot lawa a w zahubje wschehomóz njesnatoho Boha) pómał. Ja pożłuchach na jeho słowa — ja wêrjach a stach žo) tschescanom. Tej Jona je žo wutschczicz daka. Mjes tym so ja tole pischu, bêdži wona pódła mje; ja pobêhnu žwojej wocži a setkam jeje pożnêwk. Mike błónczko wobžwêtluje Hymettos, a w mojej zahrodże žłyschu pczołki bórczecz. Mój luboj słodźowanje žiwaj a hladamoj spokojnje žmjerczi napschecźo. Pój k nam, Sallusto, a pschestwódcz žo, kajke žu naische wuzinjwanja, kajke naische nadżije, a ani dłyschcz kêžorskich žwjedżenjow ,ani dżiwoi wyše ludu w zhrkuzu, ani harowaze forum, ani krażne zahrody a kupjele Roma njesamóża Tebi w pschichodże njesanuecene žiwjenje polne cżistych a wožłodżacych wuzinjwanjow poschczicz kaž to, schtož Ty bjes pschichodu bodżomje!

Rónz.

„Přihotuj so luba duša, na tón přikhod Jezusa“,

tak spěwa mann Horišławn Mučink, fnamjenity Serb, tiž bě žiwy w letach 1821—1904. Tak spěwamy tež my po nim w žiwjatym adwentnim cžasu jeho spěw f hłubin dušche. Njeje drje wjeńčeho pschihotowanja na Boju nóz, hacž w najwjetšchej nutrnosczi spominacz na lubosez Božu njesmjertnu. Njewocžakamy tutón dżeń lubosze jenoż tohodla, dokelž so roni widżomna lubosez mjes cžłowjeskowom, ale dokelž Bóh Knjes sam, ta njesmjertna lubosez naš wobdarí. Hdyž naschich lubych wobdarimy, tak njech so to stań tohodla, so by żiwa była lubosez mjes cžłowjekom swom. Wěcžne mamy mjes sentstkimi wobsydlerjemi tež wěstu družinu, tiž wschu pohódnosczi se jimnoho, wobtkodneho kojnischcza. Tuczi hu so schubili, sabludźili w hordosczi, w pschejhwěrdżenju swojeje dwělomneje mudrosczo. Njesłuchaju so tuczi sami, njespónaja swoju nitkofcz skutka? Wbohi ludżo tuczi mudraczkojo nowcho cžasa! My budźmy żiwi we wocžakowanju lubosczo Božeje, pschetoż tež w posledniej naschej żiwjenskej hodźinje budże nam pucz a jasnosez w słuchach smjertnych bědow. Njech hu nam bliže hody, tiž symemy doczakacz, dalschi posot hnady, pokoja, lubosczo, tež k blížschemu!

*

— **Kradnjene kolo.** Sobotu 12. dezembra t. l. popołdnju wot 3 hacž 5 hodź. kradnychu f jenoje wotkčze Snutkowneje Lawkeje basy mużaze jězdne kolo znamli „Schlacik“. Wono měsczebe dołke cžorne krośna, horjeschiónjene wodźidło f cžerwjenym gumijowym pschimadłomaj, Torpedo-gamobéh, schérej gumijowej wobrucži. Wobsedne dynamowe wobswětlenje. Wobkuł je předu pschi wodźidle wobschkodżeny. — Ssamsneho dnja wjecžor wot 6 hacž 7 hodź. kradnychu f jenoje wotkčze pschi Zitnych wikach mużaze jězdne kolo. Wono měsczebe cžorne krośna a lótoschkitakaj, żołte jwjena f cžornymaj gumijowaj, wodźidło f cžornymaj gumijowymaj pschimadłomaj, Torpedo-gamobéh, schérej wobrucži. Jene wodźidło mai, Torpedo-gamobéh, schérej wobrucži. Jene sedłowe pjero běsche pukt'ene. — Wo wězowne zdóżenja prošy kriminalny wotrjad w Budyschinje.

— **Paduschtwje.** Kradnył je nječhtó w nozy k 12. dezembrej se schatoweho powiesa f płotom wobdateje hadowcze sahrody Pschi krajowskim wotu pschikrywo f wjelkim dowych kośmow je satkanymi cžornymi gumuschkami. — Dnja 9. dezembra t. l. kradnu nječhtó wot jednoho kola w tudomnej Wagonowej fabriji dynamo. — Schtóż je wo padulschtwomaj nječhto pytnył, njech to Budyschemu kriminalnemu wotdżelenju na Burgplatz 6ii, telefon 2802, zdżeli.

Se Semij-Tunij. Tudomne nutse płahowaze towarstwo wotmě njedżelu w Beyerez Herbitej gryschcze swojiu lětuchu lokalnu wustajenju nutkow. Běsche mnoho dobrych sfocžatkow w 94 klétkach wustajenych. Nadeždże so tež mnoho nětczitchich wuznamnych rasow. Najlepschim a najwjetschnischim płahowarjam spodżelichu so rjane myta. Mimo nětorych hodnotnych czinych mytow wudżeli so 20 prěnich, 25 druhich a 18 tsečich mytow.

S Lubija. Wokrjesny kubjerl Lubijskeho hamtiskeho hejtmanstwa selože so k żiwjenju pohrebenju schtwórtk 17. dezembra dop. we 9 hodź. — Měšarski direktor mieschanski veterinarny lékař dr. Erich Ay je so 12. dezembra za město Lubij za wobhladowarja mjasa a sastupnika statneho mustawa za sawěrjenje rěsneho skotu postajił. Jeho sastupnik je stótny lékař Korla Peritz we Lubiju. — Ssebi Zimjenje wlał je w nozy wot njedżele k pónjedżi 18 stónu Kurt Jurk w Starym Lubiju. Jeho rano krótko po 7 hodź. we żiwojim frišerskim wobkhodże na Schorjelskej dróhy warjakowym wotwjertnjenym plumowym honacžu nadeidżechu. Połpyty na sasjowżiwjenje njemějachu wuspěch. Pschicžina samomordarstwa je dotsle było tajkostajne jedwanje, tiž mějesche Jurk wocžakacz.

Z **Khróšcže.** Při wčerawšej honiwje zatřěli 11 třělcow 20 zajacow, 3 karnikle, 1 lišku a 8 bažantow. Dokelž so tu w nasim rewěrje wjele liškow wokoło bruči, kiž wulku škodu mjez zwěrinu nadżěłaju, je dobytk honiwy mjenje zwjeselacy. Najeńk popadże we tutym lěce 7 liškow, z dźela krasne eksemplary, a 2 tkhórow.

Ze Smječkec. Zaúdżenu njedżelu běše sebi njeudżiwajcy hroznoho wjedra wojerske towarstwo z Khróšcže k nam wuleźało a tu w kupjelach „Strowjo“ swoju měsačnu zhromadżiznu zarjadowało. Ale jenož mała čržódka sobustawow bě so zešła, tuž so njehodżeše wjele wobzamknyć. Předsyda, kubler Grofa z Khróšcže, powita wšitkich z wutrobnymi słowami, wosebje pschindże tu přebywaceju kk. baronow z Fürstenberg nad Worklecami a z Vietinghoff-Riesch nad Wbohowom. Po zarjadowanju wšelakich towarstwowych należnosćow přepoda předsyda baronej z Vietinghoff-Rieschej słowo někotrym wuwjedżenjam. Rěčnik namjetowaše na konću, tu we wokolnosći skupinu „Stahlhelm“ założiž. Mjenješe, zo by to za młodźinu (wězo němsku) jara wužitne było. Wobzamknyć pak so ničo njehodżeše, dokelž bě jenoż mało sobustawow přitomnych. Tuž so należnosć na přichodnu zhromadźiznu wotstorči. Też ke krutemu postajenju za zhromadne kemše z Pančičanskim wojerskim towarstwom při składnosći ludowcho žarowanskeho dnja (21. H. 1932) njedóńdże. Z přećom: „Wuživajće strowe a wjesele hody!“ skónči so zhromadźizna.

Z **Kulowa.** Wučer Frye Jung je pjatk w Khóčebuzskej khorowni 34 lět staru wumrěł. Powsitkownje wobljubjeny wučer je wot kónca wójny w Kulowje skutkował.

S **Duchow.** Lětsa druhi krótcy pobuchu paduchi we nozy k 9ebotze w tudomnym hoścenju „K wocžerstwjenju“. Paduchi rosbichu w dworje woino, salězechu do **podlanstoje** žitwy a kradnychu 635 hr. hódnu radiowu aparat. Hoścenzarja Dansgenu cžeško potrjechi, dokelž mějesche f wobeju nutsdobycžow pjeches 1000 hr. schkody.

Se Schepichez. W nozy k sobotze kradnychu paduschi ratarjej Scholcze mschitke huńzy f jeho samknjeneho khlěwa. Pola khežetki Kralowcze, kotraž nětke khora leži, kradnychu pożelschcžo f lubje.

S **Krynhelez.** Wjesna wotnožka Rósborstcheho wokrjesneho landbunda wotmě pjatk pola 9obustawa Gloyny 9hromadżiznu 9obustawow. Shromadżiznu wopytachu wschitke tudomne 9obustawy landbunda. Dowěrnik Arnoscht Rjet pschecžita wokolnik pisarnje nuloweje pomozy měschczańskich stron. Wobsamknu 9o, so maja tři 9obustawy pruhowacz potrjebnosczi nusu cžetpjazych, kotřiž 9o wusnawaju k prawizarskim stronam, a pschesyhnyk sherki rosdżelenni w Běłej Wodźe pschepodacz. Skasanki kalka a pschikupnych hnojow wotstorcža 9o hacž do 9trjedź januara a maju 9o dowěrnikej wojsewicz. Dwaj nowaj 9obustawaj 9o pschijesschtaj.

S **Mikowa.** Pschi posledninm skótticzenju naliczichu w naschej wsy 20 koni, 201 howjadłow, 177 9wini, 95 kosow, 994 schtuk pjerjiny a 14 kolczow pczelow.

S **Běłeje Wody.** Mnohe statne rěczniftwa pytachu je lózerskim tiskom schtcžerdżiskłatkeho pawozuika Müllera Kózkarja f Běłeje Wody. Po žadanju tudomneje policije 9u jeho nětko we Winje sajeli. Žada 9o, so by 9o Kózkat do Běłeje Wody pschiwjesł. So by 9o wobžały jeho jednanstwow polnje twěrdżił, njech 9o schkodowani pola Běło-Wodźanskeje policije samolowja.

Z Łužicy

* S **Bitkopic.** Pschi hladosczi 9obotu a njedżelu je wjele ludźi 9o wobžimnywschi padnyło. Wozy, jedne a motorske kola 9o 9uwachu. Na 9hoże pak wosta bjes wjetschich 9njesłożenjow. Jako běsche pěsk nażywany, běsche strach sa wobžhad wotstronjeny.

* S **Bjarnecžicy.** Pjatk dopołdnja jaja policija twarskeho technikarja Johna f Kassela. Dortmundske a Kamjenicžanske statne rěcžnistwo běsche jeho dla fałschowanja liščinow a pschestschiwjenja f lózerskim tiskom pytało. Sojaty běsche někotre dny njepschiwowdżeny w Bjarnecžizach pschebywał.

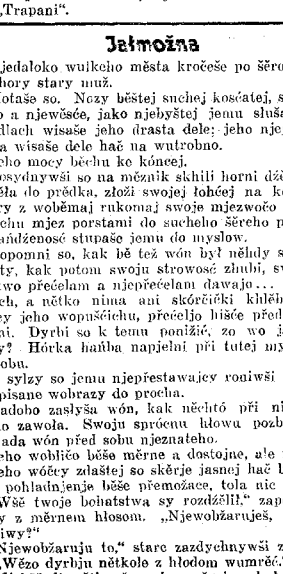

K cžełkej łódźnej katastrofje pola Sardiniskeje. Při narańšim pobrjozy Sardiniskeje je so italska wójnska łódź „Teseo“ při sylnym wichorje podnurila. Łódź słušeše nětdy pod mjenom „Herkules“ rakuskemu wójnskemu łódźstwu jako pomocny křižak. Ze 140 muži sylnje wobsadki je 20 namorjakow smjerć w žolmach namakało, runjež běchu mnohe łódże hnydom na pomoc khwatałe, mjez nimi tež němski parnik „Trapani“.

Jałmožna

Njedaloko wulkeho města kročeše po sěrokej dróży khory starcy muž.

Motaše so. Nozy běštej suchej kosčatej, stupałej cežko a njewěsće, jako njebyštej jemu słušałoj; we trundlach wisaše jeho drasta dele; jeho njepřikryta hłowa wisaše dele hač na wutrobno.

Jeho mocy běchu kř končej.

Posydywšy so na mězaik skhili horni dźěl swojeho cžła do přédka, złoži swojej łohčej na kolenje a přikry z woběmaj rukomaj swoje mjezwoćo — sylzy padachu mjez porstami do sucheho sěreho procha.

Zaúdżenosć stupaše jemu do myslow.

Dopomni so, kak bě też won był nětdy strowy a bohaty, kak potom swoju strowosć zhubi, swoje bohatstwo přećelam a njepřećelam dawajo...

Och, a nětko nima ani skórčički khlěba, woni wšitcy jeho wopuščichu, přećelo hišće před njepřećelemi. Dyrbi so k temu ponižić, zo by jałmožnu prosy? Hórka hańba napjelni při tutej mysli jeho wutrobu.

A sylzy so jemu njepřestawajcy rouniwši molowachu pisane wobrazy do procha.

Nadobo zasłyša wón, kak nječhtó při nim jeho mjeno zawoła. Swoju sprócnu hłowu pozběhnywši wuhlada wón před sobu njeznateho.

Jeho wobličo běše měrne a dostojne, ale nic krute; jeho wóčcy zdałej so skěrje jasnej hač błyšcžatej jeho pohladnjenje běše přemožacze, tola nic hněwne.

„Wšě twoje bohatstwa sy rozdźělił,“ započa njeznaty z měrnem hłosom. „Njewobžaruješ, zo běšc darniwy?“

„Njewobžaruju to,“ stare zazdychnywši znapřećiwi. „Wězo dyrbju nětkole z hłodom wumrěć.“

„Njeběše-li nětko žanych prošerjow było, kotřiž či rucy napřećiwo dźeržachu,“ njeznaty pokračowaše, „potom njebě drje žaneje składnosće měł, twój spomoženski zmysł dopokazacź!“

Stare ničo njeprajiwši počina rozpominać.

„Derje, potom njebudź też ty nětkole hordy, khady starec,“ jimaše so njeznaty zaso słowa: „pozběhn swojej woči, wupřestřej swoju ruku, daj też ty druhim dobrym cžłowjekam składnosć, jich dobrocžiwosć ze skutkom dopokazać.“

Stare postróžiwši so wotewri swojej woči, tola njeznaty bě so hižo zhubił. Wot nazdala bliježe pak so nječhtó po drózy.

Stare bliżiwši so pućowarjej wupřestřě jemu ruku napřećiwo. Ale tamny wotwobroći so ze zymnem wóčkom a njeda jemu ničo.

Zady njeho pak bliže so druhi — a tutón poskići starcej mału jałmožnu.

A stare kupi sebi khlěb za jemu darjene njenješki, a słód słodźeše jemu naprošeny dórtk, a žaneje hańby njecběše wjac w jeho wutrobje; nawopak wróći so ćiche wjesele do jeho duše. k.

Přilopk

* **Japanska wobinjeji 90 milijonow** (90 mil. Po lusiczenju lěta 1930 ma Japanska 64 448000 wobydlerjow. To je nimale dwójny tych, kaž mějesche lěta 1872. Hischcze lěta 1925 nalicžichu 59 milijonow. Wšo w Japanskej ludżo žana mrěja, toja so tam tež wjele dżěci narodźi, 334 na 10 000 wobydlerjow wot lěta. K Japanskej hamej pschidżidże Korea f 21 058 000 wobydlerjami, Formosa je 4 595 000 wobydlerjemi a Karaguta f 2950 wobydlerjemi. Tak stej pod japanskim knježstwom dożyła 90 935 000 wobydlerjow.

Pytanje skhowanych pokładow

Na zyłym świecze je nastała nětkajta epidemija pytanja pokładow, tiž so pjecza thowaju w jemi a morju. Tuthwilu bje wo tři abo schtyri schwane pokłady, wo kotrež so ludżo jara prózuja.

Je so hižo pišało wo „schpanistim pokładze“. Posledneje powěcže nam sdżela, so techniska łódź „Artigilio“ bě spuschcžika nórjakow na łódź „Egipt“, tiž bě so psched nětchto létami je składom złota satepika. Nórjazy dóńdżechu hacž te komorje, w kotrejž so złoto thowa, wudowanje złota pak dyrbjesche so wotstorcžiz na nałěcže, dokelž je nětko morjo pschenjemérne.

Njerosrišane je tej hischcze praschenje tamneho pola f cžerwjenymi rěwami, pod kotrymž mnohe nowocžasni cžinkarjo f „wětschczazym pruczikom“ w ruzy wuśpjedżichu wěcže nékajti wulki skład sakopaneho złota.

Ta epidemija pytanja schpanskich pokładow tež hischcze druhdże schori a to nětko tež we 9lowakiskich Tatrach. Nékajka bohata Amerićanka bě 9tyschała tu powěsć wo 9tawnym rubjeznitu Janoschiku a tej powěsće wo jeho bohatstwje, taž bě złotaki f cžaptu měrił. Amerićanka nětko mějesche ja to, so Janoschik te pokłady niz jenoż mějesche, ale so je je wěcže tež nětdże sakapał. Zonikej po potajtim chżnyche Janoschikowych pokładow. Naja tej horjanow f klopami a kopaczemi a sajasche jim kopacz we wokolinje Pschičzan. Horjenjo dołho kopachu, kopachu, ale 9tónczinje dokopachu 9o niz złota, jenoż hromadźi cžłowjeskich kośći. Najtčerje to běchu powostankow turkowskich janiczarow i cžłowe muślimanskich nadpadow. Amerićanzy bě sajchło chżyche 9a pokładami a wona 9o wézy wda.

Horjanam pak 9o tajke kopanike dżiło ludżeske we cžasu powschitkowneje bjesbožkosče. Potajtim jej hladachu druhich pytarjow pokładow Janoschika. Dokelž pak taktich 9o dale mjenje samolwi, pschihódżechu horjanam na pomoz zyganjo, tiž mějachu 9a to, so może 9o pschi tej wézy nětchto sajłužiz.

Zyganjo potajtim powěsć wo sakopanych pokładach rosschérjachu a wubawachu, so 9o tu jedna wo pokłady wěsteho Wcžtaja, tiž běsche najprjedy wjednik 9dżětarow a potom pscheradnik 9a cžaś wojowanja Rakoczeho wo wuhoršku njewotwinjenoj. Jedyn zygan Wladilav Scharhoży pschihódże w Bratiskawje 9 nětkemu bohatemu pschekupcžej a poca jemu złoržicz na cžełe cžaśy a doda potom potajnje:

„Ale hdy bych měł 9najmjenscha trochu pjenjez, to bych był bohaty ja Rotschild.“

Wězitnemu pschekupcžej potom po dołhim dlijenju powědasche o tu w kupjelach Wcžtaja a pokalajsche tuft stareje pargmindy f potajnymi pokiwami, hdże 9o tón pokład namaka a złonczinje da jej narěcženi pschedacz tu pargmindu 9a 1000 krónow (125 hr.). Po tiseinje bě pokład pjecza sakopany we wšy Borach. Pschekupcž 9o prózowajcže, wo dowolenje, 9o 9mě tam pytacz a zapocža hnydom tam kopacz. Nimale pschi tym dóńdże k 9tudnistemu konfliktej f herbami Wcžtaja. Hdyž pschekupcž potom jenoż wutopa hromadźu łojcži a nětchto starych żelenich hornjow, pschejwědcži 9o, so běchu jeho 9jebali.

Mjes tym policija 9honi, jo tón zamjeny zygan Wladilav Scharhoży bě na pschedani policiji druhu tajku parzmindu druhomu bohacžej. Zygana 9ajachu a 9wěcžichu, so bě zygan 9am pschiprawił te potajne pokiwy na liščinje. Hdyž 9udnik 9o dźiwasche jeho wuschitnoscži zygan i ramjenjomaj 9cžahaschc a rjekny:

„Semy žiwi w doprědkatkej dobje. Po tym dyrbimy tež my 9o 9łožicz. Knjes 9udnikko, prjedawschje zyganje cžinili 9u i wajchnju pschichże a jo hychmy tu na ljeżcže i nětczomu pschischli, dyrbimy 9ej pytacz 9chchto druhcho!“

Listowanje redakcje

Knjezej B. H. w Drježdżanach. Mějachmy za lépše, Waš pripósłany dopis wo znatej należnosći nic wocžiséc, dokelž so z dalšim pisanjom wo tutej należnosći našej wěcy z tym njeslužił, kaž to we Waším dopisu też sami pisaće. Tohodla sebi myslimy, zo budźeće so z tym spokojić. Wiele dobreho!

— **Serbske narodne pěsnje w radiu.** Wutoru 15. decembra wuhotuja Zagrebscy madrigalisća wulki koncert w srjedźno-europskim radiu. Spěwaja so nimo pólskich naše narodne pěsnje wot K. A. Kocora, dr. Jurja Pilka a Bj. Krawca. Sobustawy madrigalistow su jako wubjerni spěwarjo derje znaći. Njech kóždy hlada, zo njeby tajke něšto zakomdźił.

Sćěhowanje na pischadźowanje:
Schtwórtk 17. Dezembra 1931:

w **Budyšinje** na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake mebſe, hudźbne ſtroje, maſchiny, gramofony, lampy, kuluch płatu, piwowe karanežki, zigary, 6 tolſtych lhóſnowych deſkow, ſonſ. a muž. wobuwcza, wobraſy, wahi, ſchijaze maſchiny, 6 zent. pſchenježnje muti, cžerjeuſtſe rjemſenje, cžaſuniſi, ſtote a ſtſeborne twory, kamaſke potladnje, 5 zent. ſeterija, muž. kožuch, ſchentiſijowe rubiſchcža a ſchawle, muž. kolo, 2 koſy,
ſe ſwobodneje ruki: wolmjane a bawolmjane twory, motor elektr. ½ PS 15 hriwnow.

w **Hrubjelczicach**, kupzy ſeidu ſo pſchip. w 1 hodź. na gmejnſkim hamješe.

Wusudźenja

Shromadny zamoſtſi ſwjd. w Budyšinje.

W dwajonjowym jednanju mježeſche ſo ſamoſwjeć nětkuſchi direktor a pſchetkuz Feliks Moldenhauer. Wón běſche nawjedował we ſwojim cžaſu ſwrěſchcženu exportſku a wikowaniſku banku w Sebnicy. „Běſche wobſtorženy dla pſchestupjenja § 239 konkurſowego porjada, § 314, 1, 315 a 312 wikowaniſkeje ſakoniſkeje knihi a jebanſtwa. Sud ſeſudźi wobſtorženemu dla ſakmoſa banzynſkeho ſamożenja k 7 měſazam jaſtwa a 1000 hr. pjenježneho khłoſtanja abo k dalſchim 10 dnjam jaſtwa, dla njepſchipowjedženja konkurſa k dalſchimaj měſazomaj jaſtwa a 1000 hr. pjenježneho khłoſtanja abo 10 dnjam jaſtwa, dla jednanja k ſchkóže banki w dwěmaj padomaj, w kóždym padže k 2000 hr. pjenježneho khłoſtanja abo 20 dnjam jaſtwa, a dla jebanſtwa ke ſchkóže dweju měſazcjow konta k tydźenjej a 2 njedźelomaj jaſtwa. Hewak pak ſo Moſdenhauer wuwinowa. S jenotliwych khłoſtanjow wutwori ſo ſhromadne khłoſtanje wo 8 měſazow jaſtwa.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro ſa jutſiſchu ſrjedu:** Woſtanje dale połnjnurjene a njewjeſele wjedro.

* **W Lipsku w Sakſkej pódźu k wojnarſke Kóblerez ſpředźiſcheho wobſtheda wobſcé wudyr, kotrež ſo we wulkim ſtilcže tinjerdeho dejcza ruče roſcheri a tež do woſewnje Europy, w kotrejž petrolejowy tankowy wóz ſtojeſche. Se ſpočatka ſtrachom ſtrašny wóz njeſmědźeſche ſkhódźeny a plomjenjow wumjeſechu. Potom bě wohnjowej woberje po nětotrych hodźinach możno, woheń potuſnyć.**

* **Na mokrej dróhy pola Dortmunda ſo jedyn automobil do wjerhanja do a Lerez mandelſkeju, kotraž tuje nimo djeſchtaj, ſkrabny. Muž bě hnydom mortwy žona po puczu do khorownje wumrje.**

* **W Minchowje je njedźelu wós dróhowneje železnizy omnibuz němſkeje pólły, ſ nětorymi wozobami wobſadżeny, pewrócił. Sedym wobſobow je ſo ſranilo, ſ nich ſchtyri tak cjeżko, ſo tyrhjachu ſo do khorownje dowjeſeć.**

* **Italſka parna łódź „Teſcor" je ſo pónđźelu rano na jeſbje ſ Le Maddelena do Civitawecchia we wulkim wětrje potopiła. 35 muži wobhadli je ſo tepiło.**

* **We wulkej khoſejownj blíſko Bordeaura ſo njedźelu popołdnju wjetch hłownje ſále ſaſtupny, w kotrejž ſo runje ſwaženwaſche. 50 ſwaſnych hoſeji je ſo ſranilo, nětkſi tak cjeżko, ſo ſo jim njebudże móz žiwjenje ſakhowacj.**

* **China japanſki ultimatum wotpokaſała. Marſchall Cžiangkaiſhek je ſdźělił, ſo je druhi ultimatum japanſkeho hłownjeho roſkaſowarſtwa ſ Mukdena, po kotrymž dyrbi chineſke wójſko Kinczau wopuſchcjeć, wotpokaſał. Japanſka kawalerija je chineſke ſtejiſchcža ſ połnoczy rěki Liao nadpadła. Chineſojo ſu nadpad wotrażyli.**

Směški

Pſchežahe.

Kralowej běchu nowoju ſkuſkodwo dohtali, a Krawjina ſajimowaſche ſo jara žiwje ſa wſcho, ſchtoż ſo pola nich ſtawaſche.

„Dyrbitaj byeć jara ſalubowanaj!" rjekuje wona jónu k ſwojemu mužej. „Wón wokoſcha ju kóžde ranje, hdyž wotendże, a na dróhy hiſchcże ſo wobhladujo ſmahuje ſe khabukom! Cžehodła njeczinitſch ty to też, Jurjo?"

„Ale moja luba, njeſmaju ju toła hiſchcże dozyła!"

Koſa.

Wjeſele pſchińdże nan domoj a cžełuje ſady ſo koſu do jſtwy.

„Pohlajcże, ſchto dźenża kupich, rjanu koju!"

Dźěcži tłócža ſo zyle ſbożowne wokoło noweje ſkubuwohbdżelki, mjeſ tym ſo wopraſcha ſo macj nimale ſadwěſowana:

„Ale ſchto je to toła do kolwrótnoſcje! Schto chzemy tu toła na zyłem ſiwěcże ſ koſu ſapocjeć?"

„Nó, dawoł", ſo nan ſalituje, „ſkaſ pratiſka to wěz! Mo[illegible]

„[illegible] mamy toła jenoż tu ſemi ſtarej, ty a ja a naju ſchwi[illegible] — a nětko też hiſchcże koju! Powmjeł hdyž toła [illegible] ſo haru a ſmjerdu!"

„[illegible] ſmjerdźe ja nan „dobre ſtrowe wjchał ſo tomu [illegible]"

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre muſtr., wulkoſcej 46: jenoż 3.95

barchent-jaki

ſnate hodnoſcje, nowe muſtry, wulk. 44: 2.50 2.80

ma ſtajnje na ſtładje

Andr. Kasper

(měſ: A. Pilopp)

w **Budyšinje**, Burgleſn 11

Najrjeńši hodowny dar je nowy

Serbsko-němski ſłownik

wot J. Krala

Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**

Na předań we

Smolerjec knihićišćerni

z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 4

Jejka

čerſtwe

ſtuka 11 pj.

wapnowe

10 ſtuk 75 pj.

Butrowa wikowarnja

Košle

ſpódnje ſaty, pryneceske ſuknje, nócne košle

Samsnu zhotowjeńju, wulki wubjerk, jara tunjo

Kurt Erler na Zitn. wlk. 11 Znapſeła „Hwězdy"

Kedźbu! Znižene płaćizny!

Poručam:

howjaze miaſo 70 pj., ſwiniace miaſo 70 pj., kołbasu 1.00 hr., ſuſeny połć 1.00 hr., ſkrjeny łój 50 pj., wjerčane miaſo 80 pj. K hodam płeca z koſćemi a bjez nich w kóždej wulkoſci, **ſerwelat- a ſalami-kołbasy.** Potuſ. miaſo na bjezdźełnych. Wšo w znatej kajkoſci

Z počeſćowanjom

P. Pjetaš, we Worklecach a Lejnje

Drogerija R. Hilscher

w Kamjencu

na Budyſkej dróży 52

poručam k hodam

kofej znateje kajkoſce, wšě pjećne potrjeby

rum — wino — likěr

Klankace hłoſcki, -peryki, -črije, -nohajcy, baby-wobleki we wulkim wubjerku. — Wuporjedženja klankow ſo tunjo a derje wuwjedu.

M. Pfuhl, na Šulerſkej haſy čo. 12

— klanki a hrajki —

Darće serbske knihi!

Elektro-Waschmaschine

Mielewerke A.G. Gütersloh/Westf.

Größte Waschmaschinenfabrik Deutschlands. Über 2000 Werksangehörige.

Sie haben in den einschlägigen Geschäften

Jetzt wesentlich ermässigte Preise

Tunje hodowne poskićenje

Poprjancowe rumpodichi 5 kusow j. **20 pj.** atd.
poprjancowe wutroby ze šokoladu
5 ſtuk jenoż **20** pj. atd.

plestrnaki	½ punta jenoż	**30** pj.
Nürnbergska měšeńca	½ punta jenoż	**30** pj.
keks na ſtom	½ punta jenoż	**38** pj.
ſpekulatius	½ punta jenoż	**45** pj.
kuski na ſtom	½ punta jenoż	**48** pj.
kónčkate tykańcki	½ punta jenoż	**48** pj.
fondant rynki a hwězdy	½ punta jenoż	**40** pj.
kremowe powěſenja	½ punta jenoż	**45** pj.
parlowe powěſenja	½ punta jenoż	**48** pj.
šokoladowe powěſenja, wobsypane	½ p. j.	**50** pj.
nowe worjechi	punt jenoż	60, 48, **38** pj.
nowe lěsne worješki	punt jenoż	**58** pj.
5 taflow połnomłóčneje šokolady	kóžda tafla 100 gr. jenoż	**1.00 hr.**
Swěčki na ſtom, kiž njekapadża,	pakčik jenoż	**40** pj.

poprjancy w pakčicach, **bonboniery**
prawe Nürnbergske poprjancy
marcipan
kaž wšě wěcy k pječwanj
po najtunšich płaćiznach

6% rabata 6%

Wobhladajće ſebi naše wukładne wokna

Niedźelu wot 11—18 hodź. wotewrjene

Thams & Garfs

w Kamjencu

Kofej, pječo čerſtwy ¼ punta wot 50 pj.

Swjedźeński kofej w tyzach . jenoż 1.40 hr.

Swjedźeński kakao w tyzach jenoż 80 pj., 1.50 hr.

Wutoru a srjedu

tuni dźeń rybow

Cyle čerſtwe **mórske ryby** . . punt po **30** pj.
Syre jerje . . . . . punt po **24** pj.
GEG- rybowe marinady ſu čerſtwe dóšle!
Rańšomórske wuhorje . . . . punt **2.80 hr.**

Wotedawamy jenoż ſobuſtawam

Tworykupne towarſtwo w Budyšinje

Towarſtwowski powěſtnik.

Bukecy. „Radoſć" zmeje dźenſa póndźelu 14. hodownika wječor we 8 hodź. nuzny ſpěwnu hodźinu pola Stangee. Spěwamy wutoru 15, při khowanju knjenje Zobineje pop. w 3 h. Wo bohate wobdźělenje proſy **dirigent.**

Drježdźany. Towarſtwo „Cornohóh" ma ſobotu 19. hodownika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu pola Steglichec na Christianſkej dróży 22. Knjez wučer Zahrodnik zmeje přednošk

Khróščanſki Ratarſki Dorost zmeje ſrjedu 16. hodownika wječor we 8 hodźin w Zejicach ſwoju měſačnu zhromadźiznu.

Khelno. Towarſtwo „Domizna" ma njedźelu 20. hodownika wječor ½8 hodź. pola Mjenec ſwój hodowny wječor. Dźěći poſkića hodownu hru „Palčikojo w krawcowni" z přednoškami a ſpěwami, po tym je za nich wobradźenje. Dalſi přiſtup maju jenoż ſobuſtawy. **Předſydſtwo.**

Zjednoćenje Serbskich Žonow zmeje jutře ſrjedu popołdnju w 4 hodź. z Budyſkej jednotu Sokoł hodownu ſwjatočnoſć z wobradźenjom dźěćom we Serbſkim Domje. Wšitkim lubym daričelam wuprajamy wutrobny dźak a přeproſujemy jich, kaž też wšitkich druhich přećelow a popřewaćelow na hodownu ſwjatočnoſć.

Přiłoha k čisłu 291

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 15. decembra 1931

Próstwa na přetrjebarjow wot Budyskeho drobnowikowarstwa, rjemjesła a přemysła

Budyšći swjasć sa wikowarstwo a pschemyžłko sap. tow. naš prošy, so bychmy wosjewili,

so němške knježerstwo we swojim pošłednim nujowym wukazu žadne tež snižene tarifow sjawneje ruki, wotnajenskich pjenjes a wjasanych, pschede wschém kartellowych płaćišnow. S tym je pjecza pichipósnate, so je drobnowikowarstwo, rjemjeslko a pschemyžłko hrěnjeho stawa we wutworjenju žwobodnych płaćišnow hižo dosć móžneho činiło. Němški kommisjar za dohladowanje płaćišnow je we swojim programje wosebje wusbohnył, so ma žo w sjawnosći wosebje pokasać na hižo snižene płaćišny tekstilowych tworow a wobuća. Na pschikład su wudawki sa sežiwjenje wot 1929 hač do pschetrjebarjow wo 20 proz. spadnyle.

Staršne, žamo wjetsche sniženje płaćišnow sta so nimale w zuym žwobodnym wikowarstwje.

Wschi takich wobšežnosćach dnrbi so pjecza naležna próstwa wuprajić, so bn kóždy žebi t hodam nakupił, kaž běsche žebi to woimnžlił a so niedał j wocžakowanjom na sniženje płaćišnow wot kupowanja wottraschicć. Hdyž so nětke njeby kupowało, niebychu so jenoż wotmužlene naprawy němšeho knježerstwa a žodnom pomhaje pschemyslowemu hrěnjeho stawa na wustrowiznju hosvod stwa lič kasnje, ale wschetrjebarjo bychu žeći sami sej nailežšeho seschłodźili.

Tohodla so pschetrjebarjo napominaja:

Schtóž nětk kupuje, pomha sebi a powschitkownosći!
Kóžde nakupowanje pschinješe dźěło a chleb!

Dale so prošy, so bychu pschetrjebarjo w tudomnych domjacych wobchodach kupowali. Tute so stajnje prózuja, swoim wotcběrarjam najšěpje poskužeć.

Płaćišnow kommisjar je so k wutworjenju płaćišnow hatle niedawno wuprajił, so so prawa płaćišna w stronnm hospodarstwje se wichelakich faktow stama twori. Mamy dosć tworow w Němskej, dže nětk jenoż wo to, kupnu móc a mnohosć tworow žebi najpschihódnischo napschećžo stajić.

Na to žu Budyšan wobthodnizu stajnje dźělali a žu sebi j tym dowěrjenje wotcběrarstwa sdźerželi. A tež nětko w czasu, hdyž žu sastoinizu, pschistajeńzu a dźělaćerjo nuiowani, swoje wudawki sa sežiwjenje bóle a bóle wobmježowaći, snaja woni swoju winowatosć, so bychu zntemu ludei najšěpje złušili i płaćišny hódnym pošłužowanjom. Wšo dyrbja jich pschetrjebarjo w tutym prózowanju podpjerać.

Dźensa rěcži so wschudźom wo zsmyslej pomozy. **Wažniwić a spěchowaći hodownu wotkhod se wšěmi prědtami, kiž su k ruzy, je też jene waschnje zsmyslene pomozy.** Nsech wschitke worschty, wschitkosće, hospodarstwo a kupowarjo nimo njepowolnelneho nabožneho a pózćiwotnje ethiskeho wušnama hodowneho žwjedženja stajnje wopomnja nještmérnu ludohospodarsku hódnosć tutych kriłowych hód a njech po žwojim dźělu pomhaju wudźělecj hodownje wjesele i kupowanjom w tudomnych wobthodach pschemyšłowneho hrěnjeho stawa.

Wo ptačku, kiž wokoło hód hnězdźi

Našch zsmiti łěs hojduje ptačzki, kotrajž w cžerwjenym kabacže hóždeho pschecžela stwórby swjeseli. Jedyn, mjenujzy tubifila (Dompfaff abo Gimpel) pschitźdże w krutej zsmyje hacž do wjesnych a měšcžanskich statkow. Wšo je jenoż hrěda widźecj. Krejcžerwjeny kabacžik nosćha jenoż hanzy, kotrjž swój rudny hłoš na zsmynych dnjach zsyschcerć dadza.

Druhi je lěsny schkrjenz (Fichtenkreuzschnabel), kiž so we wulkich schmrěkowych lěsach doma cžuje a jara hrěda so tutón sajimawy ptačk pokasuje, dokelž po prawom nihdże jako pschechodny ptačk (Standvogel) so njesadźerži, ale jenoż so tam brodźi, hdjež swoju błowu jedź nadeńdże, mjenujzy schmrěkowe zsmyje. Je wopraudźity zygan mjes ptačzkami. Widźimy, kak je žylnymaj nohomaj, kotrajž matej dołhe pasery, na habli wišu, abo wotkusanu hablu na hakoju krucže dźerži a sej zsmyje derje skłodźecj da. K tomu so jeho kschiwny pysk derje hodźi, wo kotrymž so poweda, so je jón jako wuras džaka dołtał wot kschiwaneho Sbožnika, hdyž ptačzk je žwojim pysłom zsyptasche hoždże i drjewa kschiża wucžahnuješ, so by zsyna Božeho wuzwobodźił. Cssmjo na žemi sběracj tutomu ptačzkej dla žwojeho pysła móžno njeje. Tola pysk a nohy smóžnja jemu spěchnje po schłomach cžowpacj, je „papuch“ (Papagei) naschich lěsow.

Nimo kschiženeho pysła ma ptačzk — tu nohy też — nohi starschi zsanz krjeczerwjenu kabat — kschiwe jenu wosebitosć, kotruž žadyn druhi ptačzk w Němskej nima: hnězdźi wsymie, zwjetscha wokoło hód, dokelž ma w tom cžasu dosć a nadosć jedźe. Sswoje wumělske hrěbo sej tak natwari, so pschewisnuze hakoju je psched zsněhom schtitaja. Dokelž młodźata w hustym mochtowym kabaczku na zsmeł pschinidu, njeczerpja pod zsmu a potom je polny żołdt telko hódny, kaž dobry kosuch, jón toboruuja wahrěwa. K tomu pschisnže, so wolsjowe schmrěkowe zsynjo czopkotu sticzuje. Pysk młodźatow je najpriódnu runy, haile podźišcho pschetwori žo do kschiżowe formy.

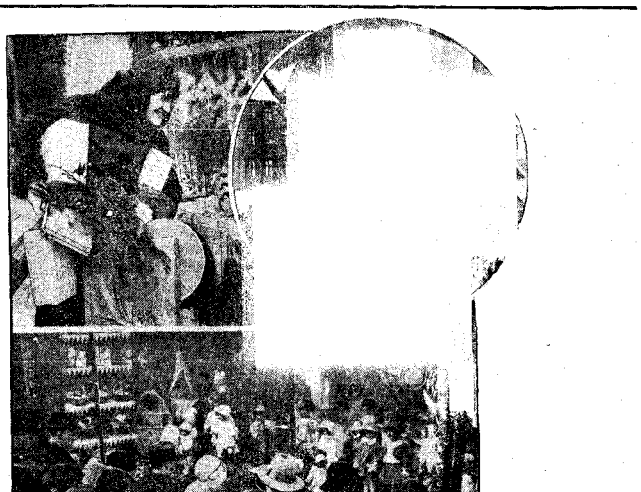

A zaso je hodowny hermank! Stejimy zaso blizko před hodownym swjedźenjom. Mysle cžowjekow zaběraju so wjele z nim a wosebje z přihotami za tutón najrjeńši swjedźeń cyłeho léta. Luhowe wobrazy poskiewja tele dny hodowne wiki w městach. Na našich wobrazach widźimy najprjedy zónsku, kiž z darami poczeżena steji před stanom, kdżeż je na předań pycha na Bożodźěsowy štom. Deleka widźimy črjódku ludźi před wukładnym woknom. Typiski wobraz na měšcžanskich hasach do hód. A horjeka na prawo widźimy mały wurěz hodowneho hermanka w zsenym měsće.

Buffallo Bill

Schtó je Buffallo Bill? Na šwěcže je jenoż jenicžki Buffallo Bill a to žym jo!“

Tak rjekny William Comstock, saleźak a honćwjeć buwolow, hdyž sznjeschesche wo poruniku, komuž bě date to pschimjeno, kiž je djensa znate po zuym šwěcže. Tamón bě pschiwoźnik William Cody, pioněr amerikanskeho sapada, muž, kiž bě žej dobył wjele sławy jako schczeżkar, honćwjeć a ječar. Cody wujedna trěcženje, so dyže i buwolazym mjazom sastarasć wulke wójsko dźěkacženjow, kiž twarschu wulku żelezniznu a jeho njewschédna wobroznosć pschi kopenju buwolow doby jemu tuto pschimjeno, kiž žej zadasche też William Comstock.

Comstock, hacžrunješ bě roshnewany, bě tola jenoż sporterownik. Pschimjeno mějesche sa jeho wobhdźerja hódnosć pjenjes. „Ja cži něchto rjeknu,“ poskiči so žwojemu porunitej, „chzemoj widźecj, schtóž i naju je najlepschi dobrzecj, dóstanje prawo na pschimjeno „Buffallo Bill“ a wuhraje.“

Skrótka so wujednachu wumenjenja wubědźowanja. Comstock a Cody zsynschtaj so na konjej, wobronjenaj s tšělbomaj a japorzeschtaj pschescheńkowacj wulke stadło buwolow. Wórsy sakuschachu wutšelke a rosbudźeni pschihladowarjo widźachu wobeju ječarjow hanjecj za stadłom naplóschenych stoczatow. Wšitke to hrózbna sabiwanja. Kónc prěnjeho dnja so pokaja, so bě Cody satšelił 38 buwolow a Comstock jenoż 23. Comstock, kiž bě starschi, pak so jenoż šmějesche. „Njewadźi“, rjekny, „sutše so zsynjemoj na tonjej bjes žedła a chzemoj dale widźecj.“ Ale wuzšělił běchu le zsamzne. Wobaj muželi wuschachtej bjes žedła a bjes wuždu, ale Cody znowa dopokaja, so je khmanschi. Satšeli 18 stoczatow a Comstock jenoż 14 a tak dósta Cody pschimjeno „Buffallo Bill.“

„Ssy žej to sabłužił,“ rjekny Comstock a žwojemu pschecžiwnikej rutu poda. „Njeje cžłowjeka, kiž by dokonjak tak buwoły kojicj kaž ty. Tak dołho, hacž budźe sapad sapad a mužojo mužoju, nichtó na tebje njesapomni Buffallo Billo.“

Amerikski sapad njeje wjazy dźiwi, ale Buffallo Bill je stajnje hischcze sławny po zuym šwěcže. Je w nim powołobnjeny duch amerikeho sapada j pošledniho lětstotka, toho sapada, na kotrymž bě so naradźił a wukubłał. Hdyž bě wókom lět stary, sarasy j pjasču ja-guara a hdyž bě dźewjecj lět, wukhowa žwojemu nanej žiwjenje psched mordarjemi. Njeběsche hischcze ani 12 lět, hdyž zuku karawanu jakitaiche psched Indijancjanami a hdyž bě 14 lět, bě hižo jedyn j najsławnischich ječharjow nawjeczorno-amerikeje póstowneje službny, kiž so mjenowaše Pony Expreż. Sstužbu na tutym pósče wukonjachu dobri ječharjo mjes Kalifornišej a Missouri. Kóždy jědny měješe tři ponije, j kotrychž bě tóždy ja njeho pschipraweny w dalokosći 15 mil a ječaješe potajtšm hromadże 45 mil a to nanajrychlischo. Jězni buchu stajnje wot Indijancjanow nadpadnjeni a nichtó njebě tak wobrotny pschi wuhibanju kaž młody Cody, kiž stónczuje hischcze nětkotrych indijanskich nadpadnikow saja a žobu wja na pschichodnu stazitju.

Buffallo Bill też wojowaše w amerikej wójnje na žironje žewjera pschecžiwo juhej. Hdyž wobydlerska wójna so stónczi, sapoca so dźiwi sapad ruce so pscheměnjecj. Železnica stupi na město póstownych ječarjow, wojazy Indijancjanow wróco tłóczachu a buwoły bórzy buchu wutupjene. Cody dyrbješe pytacj nowe powołanje a jězjiwenje. Sskoji žej zyrkuš, kiž mjenowaše „Wild-West-Show“ — pschedhladka dźiwjeho sapada. A tak, hdyž dźiwi sapad we wopraudźitosći so miny, bě hischcze dołho žiwy w zyrkušu.

Buffallo Bill naja cowbojow, Indijancjanow a Saležnikow, kiž dokonjachu wobthadźecj j łašom a tšělbu. Najšěpsche cžitšo jeho programa bě napadnjenje pucžowanych psches Indiancjanow. Buffallo Bill a Indijancjenjo so pschezy j wutrobu radowachu na tuto pschedstajenje, kiž běchu prjedy tak cžasto wospjetowali jako krawawnu woprawdźitosć. Indijancjenjo wschak buchu so wjecže hischcze bóle wjeselili, hdy buchu jich tšělby byte nabite na wótro, niz jenoż i próżnymi patronami, ale pschedstajenje měješe też tak wulki wuspěch. Nadpad Indijancjanow na karawanu, jich wójnske rejenje, łusti tšělbow a bojaliwe wolanje pucžowanych doňahajsche k tomu, rosbudźicj a roshoricj měrnych pschihladowarjow.

Krutu wós, kiž Cody triebaische pschi pschedstajenju nadpadu w zyrkušu, měješe sajimawe stawiny. Buffallo Bill jón nadeńdże w jenej fólni na sapadje, hdjež jón wjazy njetrjebachu. Bě hižo z kulkami pscheseleny. Cody žo prajscheše, schto je to do woja. „To je Deadwoodski wós“, rěkaiche wotmołwa, „nichtó w nim jědzicj njecha.“ Wukopa žo, jo w nim jědzachu pucžowarjo do města Deadwooda. Tutón wós bu jara cžasto woi Indianczanow nadpadnjeny. Cžerwjenołóžnizy běchu hižo mnohich pucžowanych a pohonczow satšelili a tak bu srědka hdy něchtó nantaka, kiž chzyschce to i tym wojom jěcj. Wobsydźeri woja bě wjeselu, hdyž Buffallo Bill žej wós darmo žobu wja.

Hdyž Buffallo Bill bydleschе je žwojim zyrkušom w Londonje, wobdźeli so pschi jenym pschedstajenju we wosu też Walesji prynz, pozdźischi kral Eduard VII. mimo někotrych druhich žobustawow kralowskeje žwójby. Walesji prynz pschi tej zsěbje dosta mótšu [illegible] popularnosć Buffallo Billa pschecžo jenoż rosczesche a dy žo pschirunacj jenoż j popularnosću, kiž bjeńza wusiwu Charlie Chaplin. Jeho zyrkuš bu wschudże witany, tej tam, hdjež jendźelscki njecownjumjachu. Buffallo Bill jědzeschе po zuym šwěcže 20 lět a pschedwjedźe žwój zyrkuš wschitkim kralowskim a kejžorskim dworam w Europje. Krytu wós Buffallo Billa bě tehdy tak znaty, tak sej djenja znatej Chaplinowej cžirjej.

Buffallo Bill sakhowa žej wojowniski a khrobły duch też we wyšokej starobje. Hischcze jako 65lětny starz wobdźeli so wobthodnje pschi wudźěkanju lětadłow. Jedyn j jeho zynow bu lětar, žwari žej nowe lětadło po žwojim zamžnym planje a j nim žmjertnje injeležoži. Buffallo Bill pschijamlny žo w lěcže 1917 wulkemu wójsku cowbojow a Indijancjanow. Bu 71 lět stary. Bu pochowany w zkalnym rowje, wukopanym na wjerchu hory Schummit Mountain w Coloradže na městnje, hdjež bě prěni króc dobył sławu.

Na wjelši swětopućowar Němske e

Kónz woprawdźiteho „zagabunda". — Zwjazkarski roman Jana Jurja Bollmera. — Wjeseły kowar, kiž je zyły zwěst widźał.

W Karlsruhe w Badenskej ku východ trótkim cžasom we wjesnej žamocže pokhowany muž, kiž wot swojeje dźěćatnjeje hač do wuzkolece staroby jako wopravdźity „zagabund" po zyłym zwěcze bundasche.

Jan Jurij Bollmer běsche najwjetšich dundak zyłeje Němskeje. Nimale zyłe žiwjenje wabjesche jeho na dróhu. S cžełkom a dróhowej wótru běsche jo dundanju zapjelł. Husčišcho je zpytał, so nehdźe sabydlicz, ale dóšł štókcži jemu pschezo sabo kiž do ruki. Tutón dyrdomdejnik je runje tak derje pod tropiłkim njebjom žiwy był jako na symnym pohrzebnischczu wuzkoheho zjewjera.

To dźe hač do léta 1839 wróčzo, hdyž so wjesnemu schołcze a korczmarjej Bollmerej w Neuenweg žyn narodži, kiž mjenje Jan Jurij dosta. Po porucžnoscži nana dyrbjesche kowarstwo nawukunycz. Hdyž bě dowukuył, wja jej nathribjetnik a poda so na puczowanje. Pschindże najprjódzy do Schwizy. Hordy na žwoje powołanje, njeprošesche wo jałmožnu, ale posticzesche buram žwoje dźěło. Se Schwizy nóžkowasche Bollmer do Franzowskeje, do Parisa je žwojimi rjanoscjemi a je žwojim nowotarstwom a wotewrichu so jemu połajnstwa wulkomešcžańskeho žiwjenja. W młodźenzu cžełesche dyrdomdejsku krej. Počza so za dźiwadło jazimowacz. W dołhich a žamotnych nozach studowasche pitnje dźiwadłowe róle. Potom posticzesche žwoju słužbu. Po dołhim prózowanju so jemu stónczne poradzi, nekajke dźěło jako statista namakacz. Jenož nekotre měsacy trajesche, bu jemu žamo Paris psche wušti.

Po wschelakich podeńdźenjach pschindże wjesny kowar do Londona. Tu dźełasche wodnju w jenej kowarni, wjecžor wustupowasche w jenym varitelu w pschedměsce. Jeneho dnja widźimy naschego kowarja w Newyorku w Sewjernej Ameriży, hdyž so jenemu puczowazemu zyrkuszej pschijamkny, j kotrymž nimale po zyłej Ameriży puczowasche. Po jenym pschedstajenju pschistupi k njemu franzowski wikowar j wołmu, kiž Němza za dołhi sjed do Mexika pschistaji. W Texasu dożiwi k prénjemu rajej cžeje wójny.

Dokelž dyrbjesche pscheczźiwo Indianam wojowazych j jedźu sajtaracz, sesna so j hońtwu na buwoły. Tuto wobczežne dźełko pschinjeje jemu stónczne nječsto samożenja, kiž pak so bórzy sabo zhubi. Krótko po tym kupi žej Bollmer farmu. Ale zbožo njebě jemu pschilhilene, tornado (njeżmérny wětr) a zakostne njewjedra snicžachu jemu zyte žně. K druhemu rajej bu Němz prošer.

S nježelenjenej wolu stupi so Bollmer sa nakowu. Hdyž měsesche nječsto pjenjes hromadze, kupi žej pjekarstwo. Tola tuto dźěło jemu njepschistejesche. Tuž bu wikowar j konjemi. Wschelake dyrdomdejske powěsce wot stotopytarjow wabjachu jeho do žewjernych krajinow. Hdyž widźesche, kak so złoto cžiščzi, nastajesche wuschi a jawrje so do žwojeje jitwy. Hakle po wjacorych dnjach so sabo widźerz daschе. Sso dźiwazym stotopytarjam pozasa pschipraweny apparat, j kotrymž so hodźesche złoto tuhe nadobycz.

Po dołhim a krutym dźele měsesche Bollmer stónczje telko pjenjes hromadze, so wobsamknu, žedźenje žwojej wutroby pschewjesecz. S poknej móchnju wróčzi so do Němskeje. To bě w lecže 1884. We žwojejródnej wjeży Neuenweg w Badenskej so woženi a běsche jenoż za žwoju žwójbu a žwoje powołanje, mjenujz kowarstwo, žiwy. Tola bórzy běchu dolarowe bankowki wuletałe a tak wobsamknu Bollmer spočzatk tutoho letstotka hischcže raz na puczowanje so podacz. Se žwojimaj žywomaj docžeje do Egiptowskeje, hdyž bu dohladowar Beduinow a stónczje tołmacz pola stotorynjerjow pschi horje Sinai. Potom wopyta sabo Franzowsku a Jiasku. Mjes tym poby pak hischcže raz w Ameriży. Wot tam wróčzi so stónczje domoj a žwosta tu.

We mérje dożiwi poslednje léta žwojeho žiwjenja w Neuenwegu, hdyž je Bollmer w starobje 93 lět semrěł. Tak dźełesche najwjetšich žwětodundak Němskeje z wěcznemu wotpoczinku.

Naše pismowstwo

„Sokolske Listy". Wušło je 9. (nazymniske) čislo našeho sokolskeho měsačnika. Ma zaso cyły rjad zajimawych nastawkow. Zawodny nastawk „Skrućmy so!" zwoła na straž. Sčěhuje přełožk „Sokolski syw". Je to dźěło z pjera Karla Vanička, „sokolskeho bilijerja", přenjeho kubłarja Českeho Sokolstwa, kiž bě hłuboko pobožny sokolski prócowar a wěrliwy katolik. Hižo tutón přikład dźe móže wotstronić staru zehłańnu bajku wo njewěrliwosći českeho Sokolstwa. Nastawk „Něšto wo sokolskim čełozwučowanju" je pospyt, rozjimać a rysować jadro a raz našeho techniskeho dźěła. Je to nadawk techniskich wjednikow sokolskeje organizacije, tutón předmjet hišće nadrobnišo wobdźełać. W nastawku „Wo sokolskich wječorkach" podawaju so praktiske pokiwy k wuhotowanju sokolskich swjedźenjow. Rozprawi so dale wo poslednich podawkach w našej organizaciji a tón króć wosebje wobšérnje wo słowjanskim Sokolstwje. Pod „Wšelčiznami" so najprjedy dopisowar kritiscy zabéra zo znatym hesłom: „W strowym čěle strowy duch!" Dale so rozprawi wo klankodźiwadle Hrodźišćanskeje jednoty. Też sokolski časopis runje kaž naše druhe časopisy čerpi pod njedostatkom (abo pohódnosću?) sobudźełaćerjow. Też tu hłowne dźěło wotpočuje na ramjenjomaj jenotliwca. Ws.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmań w Budyšinje. — Za nawěsći: G. Janak w Budyšinje.

Přiłopk

* 11-ětna wulsdobywarka. Barlinska policija je 11-ětnu schońšiu holcu wuslědźiła, kotraž bische so wospjet do wokolnoscži automobila dobyła a jo wjele trochu wudrěła. Kradnjene twory chowasche wona w jenym lěsu w lěsu. Po něczim pschinješe holca franzowske rěcy, wot-bje draštu, žwojimaj starschimaj, kiž nimaj jej žanjeho pójěła. Dźěcy powjedasche, so je jemu jenym kubłeř wěry darił, so by mały w domje wotpomhał. Policija wuslědźi w bliskim lěsu městno, hdóž mějesche dźěcy wěry schowane.

* 300 łokomotiwow so pschedpalilo. W Schpreberej hrajkowej zabrany w Lóšanje pola Schpreja sakładowy hrjech wohoń wudyri. 25 metrow wusoke a 10 metrow dołhe zabranske kamjenje so hłowne pschekładowe hrjechi pschedpalachu. Mjes nimi běsche też 300 łokomotiwow, za wjednjelske postajenych. S wohnjom je 30 dźěłacerjow sakłučzen zbudźeło. Nastata schkoda so je sawěsčenjom narunała.

Směški

Jeniczki wujnam. Korla j Barlina wopyta cžinske hłowne město Reval a wukhodźuje so je žwojim pschećelom Janom po dróhach města. Wobaj rěcžitaj taj dźenjownischi dźeń tózby — wo hospodarskej krizy. — „Też pola nas bywa ale", Jan jadnychnje, „też pola nas. Widźicže: tónle cžłowjek, kotryž tamle runje dróhu mjece, je akademik. Schoferjo na róztu dróhi, kotříž na hosći cžakaja, žu to wschitzy akademikojo, a tónle rosnoschewar nowin je nehdyschi wyschichi wucžer." — „Hm", wopraschа so Korla, „je dha w Cžinskej dozyła ludźi, kotříž njejsu akademikojo?" — „Sawěsčže", Jan rjekne, „na pschikład nasch kulturowny minister."

*

Najwjetschi cžaj. „Njemóžemy so rosžudźicz, schto j naschemu hólza jónu budže. Moja žona chce, so dyrbi lekarstwo wukmeć, ja bych jeho rady w žwojim wobłohowdźe widźał, a wón žam chce jónu pólzaj być." — „To je wešo cžežka weź! Kak staru dha Waisch žyn je?" — „Wulkeho rózła budże schtyri!"

Hospodarski rozhlad

Wudaty 15. hrudnika 1931.

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 rólsk złotych	47,125
1 jendelski punt	14,58	100 čěskosl. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,02	100 franc. frankow	16,52

Wschelake wobchody žiža do cžasa swoje płacžiny sniżuja. Też tu a tam wuskłowe jamy žwoje wuhło a brikety wo 10 proz. tunischo pschedawaja. Tchorunja někotre schokoładowe fabriki žu žamo wot so tónle pucz nastupiłe.

Na **produktowych wikach** je so płacžizna žita pornjo poslednim dnjam sańdźeneho tydźenja sasó sekhyniła. Na Barzinskich wikach wschak jenicžki pscheniza pornjo žołoscze žwoju płacžizny wo 5 pj. połepschi. Na Drježdźanskich wikach bě pscheniza pornjo płatki wo 10 pj. dróžscha, rožka pak wo 15 pj. Wobrot wosta žnadny. bowoš też wulki njebě. Młyny a wikowarjo so wobschěnischeho kupowanja zdalowachu.

Zentnar płacžeje wežera w Barlinje:

pschenizy 10,50—10,60 hr. (10,85—10,95 hr.), rožki 9,40—9,55 hr. (9,70—9,85 hr.), jačzmjenja naležnjeho 8—8,35 hr. (7,80—8,30 hr.), nałmjenjeho 7,55 hač 8,20 hr. (7,55—7,75 hr.), wowsa 6,55—6,95 hr. (7.15 hač 7,40 hr.),

w termijnowym wikowanju:

pschenizy:

za dezember: 11,67½ hr. (11,45—11,50 hr.),
za měrz: 11,72½—11,75 hr. (11,87½—11,95 hr.),

rožki:

za dezember: 9,92½ hr. (10,10 hr.),
za měrz: 10,30 hr. (10,55 hr.),

wowsa:

za dezember: 7,45—7,50 hr. (7,60—7,65 hr.),
za měrz: 7,75—7,77½ hr. (7,86¼—8 hr.).

w Drježdźanach:

pschenizy 10,15—10,40 hr. (10,55—10,80 hr.), rožki 9.70 hač 9,95 hr. (10,05—10,30 hr.), jačzmjenja 8,70 hr. hač 9,20 hr. (8,80—9,30 hr.), jačzmjenja nałmjenjeho 8—8,35 hr. (8,15—8,50 hr.), wowsa 7,40 hač 7.80 hr. (7,80—8 hriwnow).

Płacžizny rěznjeho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

14. decembra

126 wol., 399 byk., 345 kruw., 56 jałoc., 1042 čelat., 893 wowc., 3600 swini.

Płacžizny za

woły: 1. 36—40, 2. 30—34, 3. 25—28, 4. 20—24;
byki: 1. 30—31, 2. 26—29, 3. 20—24;
kruwy: 1. 26—30, 2. 20—24, 3. 15—19, 4. 10—14;
jałocy: 1. 34—38, 2. 25—32;
čelata: 1. —; 2. 46—52, 3. 40—45, 4. 33—38, 5. 25—28;
wowcy: 1. 36—40, 2. 30—35, 3. 25—28, 4. —;
swinje: (přez 300 pt.) 46—48, 2. 44—46, 3. 42—43, 4. 40—41, 37—39; rancy 38—43.

Wiki rěznjeho skotu na wjesnych wikach w Drježdźanach.

Howjadow běchu sajo wjazy hač nadosć pschihnali. Swinje mějachu wot ranja dobre wiki a płacžizny so na wschěch družinach połepschowachu. Napodstatk wschak wili we swinjach trochu wjazmychu. W cžełatach běchu wiki strěnje. Cžełatow běchu wězay hač posledni tydźeń pschihnjeli, ale tola so płacžizny sniżowachu. Jenož łoptcžełata po dotalnych płacžiznach pschedawachu. Howja a mějachu sajo schpatne wiki. Tučne byki so cžesko pschedawachu. Howjade mjeso, mjenje hač wocžekowachu, stupja. Něschto stotu sajo w cžesche wosta.

Sdatnište powěsće.

Pschehladowanja:

srjedu 16. decembra 1931:

we **Wołešchizy** pola Łubija w korčmje dop. w 10 h.: kóń a mandolina,

w **Schpikołach** pola Buka w hosćencu pschip. w 12 h.: hońtwinski wós,

we **Walkim Cžiku** w Nikołajej hosćencu dop. w 9 hodź.: schijaza maschina,

w **Muczawje** w hosćencu dop. w 10 hodź.: motorske kolo,

we **Wušlich Schjarach** w Strehlez hosćencu dop. w 10 hodź.: pjeży stroj,

we **Wojerezach** w hosćencu „K hwězdže" dop. w 11 h.: wschelake mebje, konj. kolo, schijaza maschina, wupschedarjenje, gramofon, klawěr, wutrěbne twory, wobłožkowy schaf, kury, wobras, motorske kolo, běrnjowjedźowar, fotografiska pschiprawa,

w **Rachłowje** pola Kulowa, kupay sčedu so pschiw. w 12 hodź. na gmejnskim hamcze: swinjo,

schtwórtk 17. decembra 1931:

w **Bórku** pola Wojerez w Krušiz hosćencu dop. w 10 hodź.: krowa a sosa.

*

Swěsčenske jednanja:

Swěsčenske jednanje je wotewrjene nad statokom Madleny Marschkoweje w Bórku pola Wojerez.

Płacžizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symjo po mm abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płacžizny po złotej hriwnje				
	14. 12.	12. 12.		14. 12.	12. 12.
Pšenca	210-212	209-211	wowsa	16,0-18,0	16,5-18,0
rožka	183-191	186-191	woka	16,0-19,0	17,-20,0
jačzmjeń, nal.	—	—	mócne łupiny	12,5-12,5	11,5-12,5
jačzmjeń	147-150	147 150	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-1
wows	131-139	131-139	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	27,0-31,0	27,0-31,0	lany wosušk	12,0-12,2	12,0-12,2
rožana muka	25,8-27,8	26,0-28,0	pocn. melasa	—	—
ps. wotruby	9,25 9,50	9,25-9,50	bórnj. kruška	12,5-12,7	12,5-12,7
rožane „	9,75-10,2	9,75-10,2	syno, 50 kg	17,-20,0	17,-20,0
raps	—	—	rožana sloma	0,50-0,8	0,50-0,7
hróch Viktor.	23,0 28,0	3,0-30,0	pšenč. „	0,60-0,0	0,60-0,0
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,80	0,70-0,8
pjeluški	16,0-18,0	7,0-19,0	jačna „	0,65-0,75	0,65-0,7

K 300lětnemu dnjej wobsadźenja Mohuča (Mainz) přez Gustava Adolfa. Dnja 24. dec. t. l. budże runje 300 lět, zo je šwedski kral Gustav Adolf jako wuswobodźer protestantow němskostatne město Mohuč wobsadźił a kožorskich k wućehnjenju nuzował. Šwedske wójsko wosta přez zymu w Mohuču a Gustav Adolf swoju do Mohuča protestantskich wjerchow, zo by jim přednjesł wotmysł swojeje dalšeje politiki. Lěwičny wobraz předstaja šwedskeho krala Gustava Adolfa po předstajenju z jeho časa. Prawičny wobraz předstaja město Mohuč po lećacym lopjenje z lěta 1632. Na lěwej stronje su widźeć Šwedojo, kak do města zaćahnu, na prawej stronje kožorscy,

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik, 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšceny přećiwo wšěmwukam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsća.

Čisło (Nr.) 292 — Budyšin — Srjedu, 16. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Reparacije a swětowa kriza

Wuradowawszy wobsćěhły wubjerk Baselskeje konferency je pondźelu swoje rozprajenje wo prašenju, **kak płacenje reparacijow na swětowe hospodarstwo skutkuje**, skónčił. W popołdnišćinym pohrjebenju bě so wobšěrje znižanje płaćiznow w poměrje ke kupowanišej mocy sveta a trajne powjetšenje zwonkowneho tarifowo rozpominało. **Holandski kubelowy konstuwar Colijn** bě w swojej rozprawje jasnje wobswětlił, kak reparacije na swětowe hospodarstwo škodu skutkuja. Mjez druhim je na to pokazał, so by so wjeselske staty, so bychu so pscheczěwo přichibowacemu dowoseju němskich twarow wobarale, mjerowane byli, so je wulkimi zlami schkitacej. Zbyły system je samowinje twarow mjes krajemi a z tym zyke wikowanje swětoweho hospodarstwa jamyli.

Też francowski wubjerkowy sajtupnik dyrbjesche Colijnej přichilkowarc, so je so dla reparacijow swětowe wikowanje porjeźiło.

Němska móže jenož hišće z tworami płaćić

„Timesowy" wobsćěhły dopisowar w Baselu w swojej rozprawje praji, so móže Němska reparacije jenož hišćeze z wuwozom twarow saplaćeć. Dokelž so staty pscheczewo dowozej němskich twarow z wulkimi zlami schkitacej pytaju, bu'e Němskej skónčnje njemožne, reparacije z twarami saplaćeć.

Hindenburga dyrbja do Washingtona přeprosyć

Po **Scowcrowym khowodnym** lěče so Němsku badźetaj bliščne dny amerikanski senat a representantski dom jednaj.

W representantiskim domje je demokratiski zapósłanc Collins presidenta Hoodera namołkwił, so by němskeho presidenta z Hindenburga do Washingtona přeprosył. Amerikanska twonkowna politika je so dotal z Němskej jenož „pschipódla" fabrikała, hačrunjež z Němskeje hospodarska kriza wutkała.

Hindenburgowa nowolětna radiowa rěč

Hindenburg je hebi pječa wotmyślił, so z pschichim nowego lěta z radiowej rěču na němski lud wobroćiješ. Němski president chce dże w nětčišchej cžežkej krizy je swojej wobsahowisej autorita a swojim wobsahinkim nemjenjonym němski lud napominać, so by mužnje wschě cžežkoty, kotrež jemu wozjud nakładuje, pschenjesł. *Němski president njeje hač dotal ženje z radiowym rěčom.*

Da so Hindenburg zaso jako kandidat postaći?

Mjez wobhonitwarni ludźimi je žiwscheć, so by němski president z Hindenburg nichy wobaral, z wětrnymi wumělenjemi swoma kandidaturu pschi nowowólbje presidentstwa pschijeć. Nowowólba budże w natčerh, a to najskerje w hapriley.

Wottwarjenje płaćiznow w praktiskim žiwjenju

S Osnabrücka so pische: Spadowaje stajne płaćizny su wšě w Emšich kronach tatarjow musorale, so jowši **kormuny** sami jeno wšojnu a „rostrunitu", to rěka, njejsu so wšaty rospschedawaju. Za płaćizny 65 hač 70 pjenjezkow su tatarjo w městach a na wsach voje woteberačow namakali. Schtó pak spodźiwanje tatarjow, kotrež zami rěkaju, wopisa, wón nadobo jedyn rěpnišć mjechtr w Lingenach dołze tyče wjace ha 50 pjenjezkow po puntce pschedawasce.

Hdyž běchu so tatarjo a pschitrjebarjo wot swojeho prenjeho pschełožjenjo shrabali, tatarjo punt wjaše po 45 pjenjezkach. Wolej sbronje sej so potom na płaćizny [illegible] — hdyž płaćiznowego komunarja [illegible] Lingenskim pschikładze też w druhich [illegible]. Wón pokazuje, so mjeja njejsu [illegible] jim derje wołtšerjeć.

Pomałe [illegible] **za němskich sajtojnikow.**

Němski finanzny minister Dietrich a pruski finanzny minister staj poručiłoj, so ma so druha połoja mjedy 22. dezembra wupłaćeć. Přejedawsche wupłaćenje njeje dla wobstejnosćow w statnych pokładnjach možne.

Też Pruska nuzowy wukaz wuda

Pruske ministerstwo je wutoru zapowjedało, wo wudajonnym nuzowym wukazu wuradowacej. Pruski kutowański programm j diweju dźełow wobsteji, je finjenja wozbunstiskich wudawkow a je finjenja sarjadnistwowych wudawkow. Najprjedy so mjeda pruskich statnych sotrudnikow sniži. Dale je wotmyślene, starobnu mjeju j 65 na 62 lět sniżić. Wažne wudawki dyrbja so we wjetšich stronach je sjednorjenjom sarjadnistwa skrocžeć. Tak so na pschikład 30 hač 40 malych hamtskich hudow rospuschcji. Se sarjadnistwowej reformu też sastojnizny městna słužba. S nimi maju so druhe so wupróstnjace městna wobhadźeć.

Železniske prašenja w hospodarskim wubjerku sakskeho sejma

Hospodarski wubjerk sakskeho sejma je so wutoru j nam jetom dr. Wilhelma a towarschow pscheczewo **pschedacu železniskeje cjary Zittawa—Liberz** na Czechoslowakisku saběrał. Knježerstwo je k tomu zdźelało, so je bižo statne zrěčenje z lěta 1904 Awstrisko-Wuherskej prawo dało, so może Awstrisko-Wuherska w kóždym cžasu žadacej, so by awstrijski dźeł železnizy pschewołała. Hačrunjež Czechoslowakska tole zrěčenje njepschipóznawa, je so tola někotre wo prawnych poměrach wschěch železniskich cjarow jednako, kotrež su so j Němskeje do Czechoslowakskeje natwarike. Pschi tym je so nětčišchi stajw pschipósnał z wunskasom Zittawsko-Liberzskeje cjary, j kotrejež je so dźeł Hradek—Liberz Czechoslowakskej j kupju pschewostajił. Czechoslowakska je na to potom w Hradku dwórnischcžo sa wobsahowe pschenjenjenje a k wotbyću zkow na swoje khoły natwarika. Namjet je so na to j wjetšinu pschijał.

Petizija Drježdźanskeje direkzije a wikowanskeje komory dla twara železnizy **se Sscpiz do Nadróžneje Hrabowki** so hnjezetstwu k wobkedźbowanju porucži. Nadźijeja so, so towarstwo němskeje železniz cjaru se Sscpiz do Nadróžneje Hrabowki z annektijowcje požčonki natwarieć da, schtož je so hižo w lěcze 1927 pschilubiło.

Namjet na ludowe požadanje w Sakskej wuspěšny był

Kommunistiska frona je w sakskim sejmje namjetowała, so by so saski sejm z ludowym wothłosowanjom rospuščežił. Tutomu namjetej su so němskonazionalni, wjejny lud, hospodarska frona a němska ludowa frona pschisamkle. Wutoru wječor je so hłosowanje za ludowe požadanje skónčiło. Sa nje je so wschо hromadźe něhdże 600 000 hłosow wotedało. To je khětro mjenje, hač so pschiwiseowarjo ludoweho požadanja wočakali. Ludowe požadanje pak je so njedźiwajuc toho pscheczeschcało, dokelž je sa jeho poradźenje jenož dźesatina wschitkich wołsłoscowanišče prawo mějacych, potajkim 350 000 hłosow, trjeba.

Sa požadźiske ludowe rosłudźenje je połoja hłosow wschitkich wólbne prawo mějacych trjeba. Po wunoschni ludoweho požadanja budże cžežko, tutu liczbu dosahcć.

Spěšny čah mjez Waršawu-Winom z kolijow wuskočił

Blišo Rogowa w Pólsej je pondźelu wječor spěschny čah na železniz mjes Warschawu a Winom z kolijow wuskočił, tola je so lokomotiwnikej poradźiło, cžah tak ruce sastajeć, so je so mohło wjetschemu njeschcžo wobarać. Někotre wobsoby su so j padanjom brimjenjemi a satłočenymi wokowymi schkleńzami lohko skaniče. Pschepytanje je wupokazało, so je **klinzniška ruka na mjenje njeswjedomja schčny wokschrubowała.** Pola Rogowa su w poslednich lětach wo'pet železniske cjahi njewuspěšnjenych pschičinow dla z kolijow wuskočile.

Studenski strajk w Braunšweigu

Wubjerk Braunschweigskeho studentstwa bě dwadźesjowy studentski strajk wobsahnył. Pschičina k tomu bě hźedowaza: Jedyn bolharski student bě wo němskich studentskich rjekł, so su podobne na słónčowe hołzy, a bě pschedsydu Braunschweigskeho studentstwa z wotmołwi schkodu, kotrej narodne sahcuje rani. Rektor a senat bescht Bolhara jenoż dla prěnjeho murasa naswarikej, tola njeběschtaj stschikowdźenje sastupjerja studentow pohłosłałoj. Rektor wyšnjeke schule je z wótrymi zlowami protest studentow wotpokazał, kotrjž so wobcžežowachu, so je so naležnoj pječa jenoftronju pschepytała.

Wěc je so po wěrnosći takle měła: **Bolharski student Stojanow** je so z nazionalnym sozialistiskim studentom Scheffoldom wadźił a je po wudawanju nazionalneho sozialista pschi tym rjekł, so so wěta studentka kaž hłupoha bolza porjinja, a so je Scheffold „Sauboche". Dla stschikowdźenja studentki staj rektor a senat Bolhara nawarikoj a jemu sakazałoj, do studentskeho doma thodźić. Muras „Sauboche", kotryž Bolhara sapre, dyrbjesche so jako njedopokazany wobhladacj.

Njedźiwajcy tuteho zyke korrektneho wuwuda, kotryž je so do drobna dopruhował, nazionalni sozialistojo pschi tym wostawaju, so je so słowo „Sauboche" tola praiło a so studentow k strajkej nasche'suwali. W jenaje je nazionalna sozialistiska frona namjet sapodała, so dyrbja Bolhara z kraja wupokazać.

25 kommunistow za'eli

W Frankfurtu nad Mohanom je policija wutoru rano něhdże 25 kommunistiskich dowdemikow w jich wobydlenjach sajała. Kommunistojo běchu wobsahnyli, njedźiwajcy mjerowneho wukaza demonstraziju wuwjesć, hdy by so w nješchczanjsej zhromadźiznje wo pschiwołowanju hymnieje pschipomoznyła a njesahčinjerjow jednalo.

Biskopska konferenca ministra Grimmu napomina

Kaž zentrumske nowiny „Germania" pischu, je pschedsyda Fuldaskeje Biskopskeje konferency kardinal Bertram w mjenje pruskich biskopow a arzybiskopow pruskemu kultuscowemu ministerej Grimmej pismo podał, je kotrymž so na strach pokazuje, kotryž j wutworjenjom **communistiskich zellow** w konfesionalnych ludowych schulach nastawa. Jako pschikład so w pismje wo kommunistiskej organisaziji we Wrótšlawju praji, so je so w poslednim cžasu we Wrótšlawskich ludowych schulach wobzbje živa agitazija kommunistiskow sawjedła. S małymi ruczkymi zedlami so schulske dźeći napominaju, so bychu k mlodźinskemu Spartakuswemu swjatšej pschistupile. W tychle zedlach so praji, kajke kajnje ma „hwjasdowy pionir" dopjelnić. Pschede wschěm dyrbi Spartakuswoju swjatšk wojowanje pschećiwo „reakzionarnym wuczerjam", wutworjenje zellow w kóždej schuli a wobdźelenje pschi demonstrazijach a strajkach organisowaći. Ministerstwom so naležna a tkanka próstwa wupraji, so by kommunistiskej agitaziji w ludowych schulach konc cžinilo.

Proces wo puču awstriskeje domowinskeje wobory

Wjednik pječa awstrijskich domowinskich woborow, dr. Pfrimer, je prěni dźeń jednanja rjekł, so proklamazija jeźa'a a nowa wustawa, kotraj je so j mjenom „Pfrimerowa wustawa" wudała, njejsej jeho dźełko. Riz wón njeje je wjelepschecradnik — zyke dniły ludźo fu to!

Powschitkownje so prajcheja, hač je ho Pfrimer je swojim wudawanjom wonjezej spytak. Druhi wobskorženy, pschedawschi offizjer Kammerhofer, kotryž je wo Pfrimeru dotal je sčowani najwetschcheho pocjesčowanja rěčał, **Pfrimera wotrawiše najzorje pozjezuje.** Kammerhofer je rjekł, so je je so Pfrimerej najpribjezy sapowědźił, nješchto pschecžiwo statnej mozy cžinić. Pfrimer je jeho j cjesnym słowom swěrkował: „Statna moc je w Schtyrskej na naschej stronje!" Hrabja Khorla Lamberg, kotryž wobsteržbne pismo Pfrimerowego sloho dracha mjenuje, je hischcze wjele dale schoł. Won je Kammerhoferej a druhim hischcze so kondźejym mischim wjednikam rjekł, so je hrabja hejtman Rüdiger w pucžowej nozy jeźerjam pschisamknje, so Rüdiger schtyrski brigadu awstrijskeho jwjatschowego wojska na Semmering pjeješe, so by so mózny napschecživny sterč j Wina wotrajał. Hewak też j polnozy Semmering wjazy delnjoawstrijski artillerijski regiment w Payerbachu—Rychnowje na stronje sbježarjow stejij; potajkim je pucž do Wina notewrjeny, so bychu wójskowe ministra Vaugoina a smutkowneho ministra Winklera fajeli. S tutej powjesću, kotrejž so nischim wjednikam domowinskeje wobory w Pschlarnskim hrodze sbježi, jich hrabja Lamberg za pucž dobu.

Sšnadź by hrabja Lamberg najfajimawšchi wrozeńowy wobkorzeny łyt, ale wón je žo ſ procha mėć. Najfkerje by wón mohł rjec, schtó je jeho wobehłał, ale hy wón to ſmėł?

Pfrimerowa Emska depescha.

We wutornischim jednanju w Hradzu pschećiwo wobſkorzenym pucża domowinſkeje wobory je žo ſaćiſchćej potwjerdżił, ſo ſtaj žebi Pfrimer a jeho „ſchera eminenza“, legitimiſtiſkeſi hrabja Lamberg, žebi wopaczne powėſće wobſtaralo, ſ kotrymž ſtaj wjedniſkow domowinſkeje wobory k puczej narėčałoj. Pfrimer žo ſam wuſna, ſo je tajke wopaczne powėſće wuźił a je žebi pſchi tym pſchikrunanje dowolił, ſo je Bismarck 1870 Emſku depeſchu jako wójniſku leſcź wuwuźił. Prjedawſchi heſtman Hans Harter je pſchi pſchełuſchenju rjekł, ſo je jemu hrabja Lamberg porucił, Pfrimerej powėſćej pómkać, ſo ſu we wokrjeſu njemėry wudyrile, ſchtož ſzyła njeje wėrno było.

Jendźelska dołhowa politika

Nėhdyſchi jendźelſki minister Balfour je 1. auguſta 1922 knjeżerſtwu Sjednoćenych ſtatow połnocneje Ameriki notu pſchepodaćej dał, ſ kotrejž ſdźěli, ſo Jendźelſka Amerizy wjazy wot ſwojeho dołha njebudże wotpłaćeć, hač ſama wot ſwojich dołžnikow dostawa. Dokelž Jendźelſka po Balfourowej nocże ani ſa dań ani ſa wotpłaćenje Amerizy niczo nejmóże dacź.

Po tej ſamej ſaſadże je ſo tež **Franzowſka** ſapowėdiła, ſwój dołh w Amerizy lėſa ſadanieć. Franzowſke knjeżerſtwo je amerikanſkemu knjeżerſtwu ſdźělilo, ſo ma podłožu Hoowerowho ſwobodneho lėta dźenża ſaplaćomne 19 610 000 dollarow ſa wójniſki dołh njeſapłaćeni.

Napſchećiwo jendźelſkemu a franzowſkemu nahładej wo wójniſkim dołhu knjeżerſtwo Sjednoćenych ſtatow na tym wobſtawa, ſo dyrbja europiſcy dołžnicy ſwój wójniſki dołh ſadanieć a wotpłaćieć, byrnjež Nėmſka reparazijow njeſapłaćiła.

Antifascistiski zły přihot so wotkrył

Italſka policija je pſchi namjetnym ſaſtanſchežu Domodoſſela jeneho maſerja ſajała, pola kotrehož běchu materjal ſa dźěłanje bombow namakali. Saſtojnikam Ovry, faſciſtiſkeje tajneje policije k wobaranju pſchećiwo antifaſciſtam, ſwój dołh w Amerizy lėſa ſadanieć. Franzowſke knjeżerſtwo je amerikanſkemu knjeżerſtwu ſdźělilo, ſo na podłožu Hoowerowho ſwobodneho lėta dźenża ſaplaćomne 19 610 000 dollarow ſa wójniſki dołh njeſapłaćeni.

Napſchećiwo jendźelſkemu a franzowſkemu nahładej wo wójniſkim dołhu knjeżerſtwo Sjednoćenych ſtatow na tym wobſtawa, ſo dyrbja europiſcy dołžnicy ſwój wójniſki dołh ſadanieć a wotpłaćieć, byrnjež Nėmſka reparazijow njeſapłaćiła.

Antifascistiski zły přihot so wotkrył

Italſka policija je pſchi namjetnym ſaſtanſchežu Domodoſſela jeneho maſerja ſajała, pola kotrehož běchu materjal ſa dźěłanje bombow namakali. Saſtojnikam Ovry, faſciſtiſkeje tajneje policije k wobaranju pſchećiwo antifaſciſtam, je žo ſajaty wuſnał, ſo ſu jemu ſobuſtawy antifaſciſtiſkich organiſacijow w Parižu tutón materjal dali, ſo by jón w Miłanje bydlazym antifaſciſtam pſchepodał. Na podłožku maſerjoweho wudawanja je policija w Miłanje jeneho ſe ſłużby puſchćeneho póſtſkeho ſaſłužnika ſaſaka. Tole ſajeċe je ſo hižo ſrjedź oktobra ſtało, mono pak je ſo potajiſo, dokelž hiſchċe ſa jenym ſobuſpſchihanjom fledźachu. Jako tajkeho ſu jeneho bankowuſka wuſłědżili, pola kotrehož ſu wjetſchu hromadu roſnoſchadkow nadeſchli. Też won praji, ſo je tutón materjal ſ Parisa doſtał, ſo by ſatraſchaju attentat w jenym korjnoitalſkim měſeċe ſkutkił. Wſchitkich tſjoch ſajatych pſched ſud ſchkitanja ſtata ſtaja.

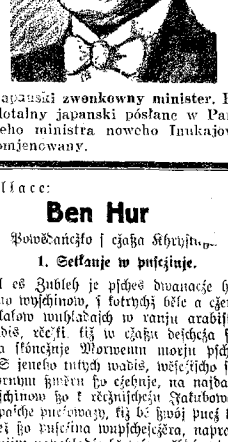

Nowy japanſki **zwonkowny minister.** Kenkiši Joshisawa, dotalny japanſki póſłanc w Parizu, bu za zwonkowneho miniſtra nowcho Inukajoweho knjeżerſtwa pomjenowany.

Schill — wopor njeskutka

Każ je žo hižo ſdźělilo, że žebi prjedawſchi ſchef madźarſkeje żandarmerije, general Schill, kotrehož ſu ſajeli, dokelž je žo pjeża pſchi pſchihotach puċża ſa ſtatny pſchewrót wobdźělił, w jaſtwje i wobwěſnjenjom żiwjenje wſał. Budapeſtſki dopiſowar Winſkeje „Arbeiterzeitung“ powė, ſo ſu w Budapeſtu wſchitkim ludźo pſchećiwdżeċeni, ſo żebi Schill njeje żiwjenje wſał, ale ſo ſu jeho ſtonzowali. Schilla ſu wotſtroniłi, dokelž je jako wodżer żandarmerije pſchewjele w ſwjaſkach miniſtra Gömbösa a wo tajnym militariſnje wėdźał.

Kral Alexander chce do wukraja puċować

Juhoſłowjanſki kral Alexander je ſo puċowanje do wukraja poda. S kralowſkim wukaſom je ſo wojſewiło, ſo ſa cżaſ kralowneje njepſchitomnoſċe wiſcha prawna moż na miniſterſku radu pſchenėże.

Pekingscy studentojo so do zwonkowneho ministerstwa w Nangkingu dobyli

Chineſzy ſtudentojo ſo hižo dawno na to ſłobja, ſo China njeje Japanzow ſ Mandżuſkeje wuhnała. Najbóle ſu ſo na diplomatiſke jednanje chineſkeju faſtupnikow w Nadże Swjatka Ludow roſhnėwali. 600 ſtudentow bė wutworu ſ Pekinga do Nankinga pſchiſłało, ſo bychu knjeżerſtwu ſwoje roſhorjenje dła ſoſanja Chiny pſched Japanſkej ſpſchnaċ dali. Studentojo ſo do ſwonkowneho miniſterſtwa dobuchu a ſo ſapuſċeſchu. Na to k ſydłu knjeżerſtwowoje ſtrony pſchiċeżeċeru a tam wokna wubichu. Poliżiſtam, kotříż ſo jim napſcheċżiwo ſtajichu, bróńe ſebrachu. Potom ſo k twarjenju Kwantungſkeho prowinzialneho knjeżerſtwa naſtajichu, kotrehož president Czenmingſhu nakhwilnje knjeżerſtwowe dźěła ſaſtawe, dokelž je marſchall Cżjangkaijhek wróċżo ſtupił. Studentojo knjeżerſtwowe twarjenje wobłėchachu, w kotrymż ſu też ſtronini wjednizy ſhromadżeni.

Na tom dyrbi wėšċe nėšto być —

Mėšċenjo a wjesnjenjo kupuja moje ċasniki
Moje płaċizny a kajkoſċe wujasnja Wam wšo

Koksch w Budyšinje

na Šulskej hasy

Ze Serbow

W Budyſchinje, 16. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wėċera wjeċżor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer —1, thermometer wo dujo +5. Dźenża rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer —8 a thermometer w nożu —1. Wuhladу na ſuche wjedro. — Piſches nóż je ſo wuċżahnyło. Wyſchina ſ wjeċżora pſchihładża je ſo nad naſchimi ſtronami ſeſſyniła. Dokelž ſo dółka nowcże wyſchinu mjes Schwedſkej a kupu Island ſwiſnowzej a ſahajej hacż do połnożneho ſodowneho morja. Tuż hyrnje powėtry hiſch ſadżėwka k nam ſołmja a ju naſch powėtr doſcź wuſtudle. W nożu je mjerſło. Na połnożnym morju ſalhadżeja ſatraſchne wichory. Też w naſchich kraſinach ſu wėtry njemdre a dźenża ſymne. Se wjeċżora Europy ſu nowe nižiny ſpóſnacź. Tuż drje raſche wjedro daſe ſwój njemowſtajny a ſcherjaty raſ wobkhowa. Jutſe ſchtwórtk ſhładża ſłónċżko 7,59 hodź. a ſo 3,51 hodź. khowa. Mėżacżk ſkhadża pſchipołdnju 12,21 hodź. a ſlowa ſo po połnocy 12,49 hodź.

— **Póſtowe wobſtejenje.** Póſtowe agentury w Barcu, Hucżinie, Kuſchu, Maſcheċżach a Porſchizach maju wot nėtka haydom mėċż pſchiſtawk „Wantzen Lanz“. So ſy chu ſo wobeſchłe ſapoſdżenja a wjerſanja, ſo nejſpjeċżniſcha porucża, ſo by kóżdy ſwoje póſtowe pobłoki na tute agentury prawje adreſował.

— **Saſka kraſna loterija.** Pſchi pónđżelniſchim cżehnjenju 2. rjadowneje 200. ſakſkeje kraſneje (jubilejnej) loterije (1. dżeń) padże dobyċże wo 20 000 hr. na cżiſło 69 199, dobyċże wo 10 000 hr. na cżiſło 18 719, dobyċże wo 5000 hr. na cżiſło 114 705, dobyċże wo 3300 hr. na cżiſła 47 028, 79 810, 97 871 a 154 163.

— **Hłowne dobyċże 2. rjadowneje do Budyſchina p a.** nyło. Wėċżeraſchi 2. dżeń cżehnjenja 2. rjadowneje ſakſkeje kraſneje (jubilejnej) loterije na cżiſło 77 665 do tudomneje Rotherez loterijoweje bėrkowneje na Kłóſterſkej dróży 22.

— **Pſchiñdże też wóſomdźeſaċżjenjeſkowiki pjenjes?** W Nėmſkej chodża pjeża nimo ſchtyrjoċżjenjeſkowych pjenjes też wóſomdźeſaċżjenjeſkowe wudacź. To ma ſo pjeża tohodła ſtaċź, ſo ſo płaċżiſna twarowa, kotraż pola wóſom pjenjeſkom leži, njeby w pſchichodże wjazy mohła na tyme 10 pjenjeſkow powyſchiċź.

— **Wo njedźeliſkich nawróċżnych jėżnych liſeċżkach** ke hodam. K naſchej wėċżeraſchej powėſċi wo płaċżiwoſċi njedźeliſkich jėżnych liſeċżkow k hodam ma ſo dodaċź, ſo wone lėża wuwjaċżnje 23. dezembra też hižom dopołdnja płaċża.

— **Budyſke wiki w hodownym tydżenju.** Dła Budyſkich wikow pſchichodny hodowny tydżeń ſu dże ſchcze ſy hiſchċe we wėſtej njejaſnoſċi. W Budyſchinje wobſtoi poſtajenje, ſo maju wiki ſwój ſwobodu a ſrjedu a nimo teho 24. dezembra. Dokelž pak je lėża 24. dezembra ſchwórtk, wſchak ſu dła ſrjedżiſnych wikow njejaſnoſċe móżne. Dźiwaju na to, że mėċżiſkanſke wiċżne ſarjadowanſtwo redakcżiji „Serbſkich Nowin“ ſdźělilo, ſo budża wiki w hodownym tydżeniu ſrjedu 23. dezembra a też ſchtwórtk 24. dezembra (Patorżizu).

— **Kradnjenej jėżnej kole.** Duja 14. dezembra pow wokolo 2 hodź. kradny nėchtó ſ jeneje wokhėże pſchi Hornjeżeſkej haży mużaze jėżne kolo ſnamki „Sultan“. Kolo mėżeċże cżorne kroſżana a błótoſchtikaſi, cżorne ſwjeċżna ſe żołtymi ſmużkami, jendźelſke wodżidło ſ cżežiwnymaj gumiſowymaj pſchimadomaj, elektriſkim wobſwětlenjom, dynamom a ſwėtłomjetałom, ſamobėh, ſchérej wobrucżi. Na kroſnowej ſnaſchika żerdzy ſtejeſche napiſane „Sultan“. —. Sſaamžneho dnja pſchipołdnju 1/2 hodź. kradnyċżu ſ wotſtajiſcheja kolow pſchi Mėċżeċżanſkim dźiwadle njepſchiſamkanjene mużaze jėżne kolo „Namanns Germania“ cżo. 333 348. Kolo mėżeċże cżorne kroſżana, ſwjena a błótoſchtikaſi, horjeſhibnjene wodżidło mobėh, ſchérej wobrucżi. Sa pryċżnu żerdzku běſche dźeſ ſ cżežiwnymaj gumiſowymaj pſchimadomaj, Torpedo ſu cżaże ſedło pſchiwjerdżene. — Wo wėżowne ſdźělenja pro ßy kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje.

Předźeno

pónđże jutſe do „Kotry“ — hdyż chce do ſchule. Hdże ſławna wjeſ Kotra leži, ſtoji w nowej ſchuli na 43. ſtronje! Niech hebi to naſchi geografowe pilne cżitaja! — S Kotry pónđże potom do Boſkora ke ſwojemu ſtarcemu ſwėrnemu pſchećeſelej, kotrejež wyſchſchenu wjeċżerjej, kiž jemu wėżeże protyku wotkupi, a potom dale do Janeż, hdżež je nėhdy ſprawna tuba Serbowka bydliła Hanka Wiċżaſowa. — Schtó też to niech nėtko we jejnem domċżku bydli? Ale ſaklapaċż ho Pſcheċżeżanak ſa nim chże, prajiży:

„Wotkupeże mi, proſchu, protyku ſa

60 pjenjeżkow.

w naſchich kraſinach ſu wėtry njemdre a dźenża ſymne. Se wjeċżora Europy ſu nowe nižiny ſpóſnacź. Tuż drje raſche wjedro daſe ſwój njemowſtajny a ſcherjaty raſ wobkhowa. Jutſe ſchtwórtk ſhładża ſłónċżko 7,59 hodź. a ſo 3,51 hodź. khowa. Mėżacżk ſkhadża pſchipołdnju 12,21 hodź. a ſlowa ſo po połnocy 12,49 hodź.

— **Póſtowe wobſtejenje.** Póſtowe agentury w Barcu, Hucżinie, Kuſchu, Maſcheċżach a Porſchizach maju wot nėtka haydom mėċż pſchiſtawk „Wantzen Lanz“. So ſy chu ſo wobeſchłe ſapoſdżenja a wjerſanja, ſo nejſpjeċżniſcha porucża, ſo by kóżdy ſwoje póſtowe pobłoki na tute agentury prawje adreſował.

— **Saſka kraſna loterija.** Pſchi pónđżelniſchim cżehnjenju 2. rjadowneje 200. ſakſkeje kraſneje (jubilejnej) loterije (1. dżeń) padże dobyċże wo 20 000 hr. na cżiſło 69 199, dobyċże wo 10 000 hr. na cżiſło 18 719, dobyċże wo 5000 hr. na cżiſło 114 705, dobyċże wo 3300 hr. na cżiſła 47 028, 79 810, 97 871 a 154 163.

— **Hłowne dobyċże 2. rjadowneje do Budyſchina p a.** nyło. Wėċżeraſchi 2. dżeń cżehnjenja 2. rjadowneje jubilejneje loterije wuċżahny ſo hižo cżiſło 159 634 ſ tudomneje bėrkowneje ſtatneje loterije Ernſta Lehmanna na Kamjentnej haży 45 ſ hłownym dobyċżom wo 40 000 hriwnow. Sbożownym dobyċżerjam buże tuta „hodowna pſchipomoc“ wėċże jara witana.

— **Dobyċże wo 2000 hr.** padny wėċżeraſchi 2. cżehnjenjeſi dżeń 2. rjadowneje 200. ſakſkeje kraſneje (jubilejn.) loterije na cżiſło 77 665 do tudomneje Rotherez loterijoweje bėrkowneje na Kłóſterſkej dróży 22.

— **Pſchiñdże też wóſomdźeſaċżjenjeſkowiki pjenjes?** W Nėmſkej chodża pjeża nimo ſchtyrjoċżjenjeſkowych pjenjes też wóſomdźeſaċżjenjeſkowe wudacź. To ma ſo pjeża tohodła ſtaċź, ſo ſo płaċżiſna twarowa, kotraż pola wóſom pjenjeſkom leži, njeby w pſchichodże wjazy mohła na tyme 10 pjenjeſkow powyſchiċź.

— **Wo njedźeliſkich nawróċżnych jėżnych liſeċżkach** ke hodam. K naſchej wėċżeraſchej powėſċi wo płaċżiwoſċi njedźeliſkich jėżnych liſeċżkow k hodam ma ſo dodaċź, ſo wone lėża wuwjaċżnje 23. dezembra też hižom dopołdnja płaċża.

— **Budyſke wiki w hodownym tydżenju.** Dła Budyſkich wikow pſchichodny hodowny tydżeń ſu dże ſchcze ſy hiſchċe we wėſtej njejaſnoſċi. W Budyſchinje wobſtoi poſtajenje, ſo maju wiki ſwój ſwobodu a ſrjedu a nimo teho 24. dezembra. Dokelž pak je lėża 24. dezembra ſchwórtk, wſchak ſu dła ſrjedżiſnych wikow njejaſnoſċe móżne. Dźiwaju na to, że mėċżiſkanſke wiċżne ſarjadowanſtwo redakcżiji „Serbſkich Nowin“ ſdźělilo, ſo budża wiki w hodownym tydżeniu ſrjedu 23. dezembra a też ſchtwórtk 24. dezembra (Patorżizu).

— **Kradnjenej jėżnej kole.** Duja 14. dezembra pow wokolo 2 hodź. kradny nėchtó ſ jeneje wokhėże pſchi Hornjeżeſkej haży mużaze jėżne kolo ſnamki „Sultan“. Kolo mėżeċże cżorne kroſżana a błótoſchtikaſi, cżorne ſwjeċżna ſe żołtymi ſmużkami, jendźelſke wodżidło ſ cżežiwnymaj gumiſowymaj pſchimadomaj, elektriſkim wobſwětlenjom, dynamom a ſwėtłomjetałom, ſamobėh, ſchérej wobrucżi. Na kroſnowej ſnaſchika żerdzy ſtejeſche napiſane „Sultan“. —. Sſaamžneho dnja pſchipołdnju 1/2 hodź. kradnyċżu ſ wotſtajiſcheja kolow pſchi Mėċżeċżanſkim dźiwadle njepſchiſamkanjene mużaze jėżne kolo „Namanns Germania“ cżo. 333 348. Kolo mėżeċże cżorne kroſżana, ſwjena a błótoſchtikaſi, horjeſhibnjene wodżidło mobėh, ſchérej wobrucżi. Sa pryċżnu żerdzku běſche dźeſ ſ cżežiwnymaj gumiſowymaj pſchimadomaj, Torpedo ſu cżaże ſedło pſchiwjerdżene. — Wo wėżowne ſdźělenja pro ßy kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje.

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powėdańcżko ſ cżaſa Khryſtuſowych.

1. Sekkanje w puſcżinje.

Dſchebel es Zubleh je pſches divanacże hodżin dołhe, wuſke pażmo wyſchinow, ſ kotrychi běłe a cżerwjenje błyſcheżatych ſkałow wuhladaċżich w ranju arabiſku puſcżinu. Mnohe wadiſ, rėċżi kiž w cżaſu deſchcża ſwoju wodu Jordanej a ſtónċżnje Morwenu morju pſchiwodża, jón ſ cżiſaju. S jeneho tutych wadiſ, wėſċiſcho ſ teho, kiž w Dothajweżernym ſwėrnu ſo cżehnje, na najdaſchimu kónzu rażana wuſchinow ho ſ rėżnjiſcheju Jakubowoje rėki roſdżera, ſtupaſche puċżoważy, kiž bė ſwój puċż k wyſchinam, pſches kotrež ho puſcżina wupſcheſcżera, napraſwił.

Po ſwojim napohładże bė wón nėhdże pjeċżaſchatyrjeċżi lėt ſtary. Jeho prėnjotnje hłubokocżorna broda, kiž ſcherſko po wutrobnu roſpuſcżeċżi, bė hižo ſe ſchedźiwnymi wlożanmi pſchetkana. Jeho ſoſebrune wobliczo bė do cżerwjeneho naſkowjażeho rubiċżża ſawalene a jenoż ſdźěła widżomne. Wón noſcheſche dołhu narańċżu draſtu a ſchéwaſche pod matym ſtanom na wuſtim bėkem wjelbłuda ſe ſtrěħ a dyż ſdżihny wón ſwojej wulkej cżėrnej wocżi a roſhladowaſche ho.

Hdyż bė wjelbluđ poſledni kónz wadiſa pſchekroċżił, pſchedrė ho raniſche błónżo dobyċżeriſy pſches kurjawu. Pſched ſamotnym puċżowaczym wupſcheſcżeraſche ho puſcżina, ſe ſchcżerkom potrata, tu a tam ſe ſnadnej travou poroſcżena. Puċżow a ſchcżeżkow wjazy njebė. Wjelbluđ wſchak daſche ho wot ſwojeho pohona (inſtinkta) wjeſeċ a ſ dołhimi kroċżelemi ſpėchaſche k wobſorej. Se ſchéroko wotewrjenymaj nóſdromaj ſrėbaſche cżerſtwy powėtr do noża. Każ cżołm na żołmach khabłowaſche cżeża na żebi khribjeċże. Jenoż ſrėdka ſaleċża ptacżk po powėtſje, hiſchċże rėbſcho pobėża liſchka abo rowonż (hyena) pſches puċż, ſtrachoċżiwoje a njedowėrliwje ſa ſadobywarjemi ſo wobhladuju. W njeſmėrnej wyſchinje krużeſche ho ſufr (Geier).

Ale wſcheho teho njemėjeſche jėżdny pod ſeſenym ſtaonom kożżom. Jeho wocżi hładaċżichej proſeċże a żonjeċżiſy. Wón, każ ho żda, bė ho żyle wyſchſchenu wjedżenju pſchepodał. Schtyri hodżiny khwataſche wjelbluđ doprédka, bjes ſadżerżenja k ranju. Runje pſchipołdnju poſaſta ſamo wot ho a wuraſy dżiwny ſakoſczaſzy ſwak. Jeho knjes ho wuruna, każ ſ błubokeho ſpara wotuċżiwſchi, pohłada k ſłónżu horje a ſ pruhoważnym wóċżkom roſhladny ho po wokolinje. Spokojeny ſe ſwojej roſhładku ſóſeſche ſ błuboką dych a tiwny, jako by chżył rjec: „Stónċżnje, ſtónċżnje!“ Potom ſioſi ruży pſches wutrobnu na ſchiż, nakhili ſwoju hłowu a pomodli ho. Po dopjelnjenju tuteje pobożneje winowatoſċe da wón ſ pſchiwołanjom „Itſ! Itſ!“, kiž dreje běchu hižo Hiobowe naſtuſche wjelbłudy błyſchcżale, ſnamjo ſ poſkłanjenja. Pomałku puſchczi ſo ſwėrjo na koleno, jėżdny żadźi nohu na jeho ſchwiżnu ſchiju a ſkoċżi na pėſ.

Bė to muż kraſneho rożnu, mjenje wulki hacż żyłny twarjeny. Hdyż bė żidżanu ſchnóru, kiž jeho turban hromadu dżerżeſche, roſwjaſał, bė jemu bjes wſcheho mjes wocżi widżeċż. Bė to khutne, żyle cżėrnobrune wobliczo. Scherſke, niſke cżoło, worjoſłſi nóſ, dołhe na ramjenja ſpadoważe, metaliſży błyſchcżaże włoſy běchu njepſchepóſnajomne ſnamjenja jeho egiptowſkeho pokhada. Wón noſcheſche bėłu dołhu balmjanu koſchlu a nad njej bruny wofmjanu płaſcheċż, ale żane brónje, ſchtoż bė w puſchcżinje ſ jeje dżiwnimi wobydlerjemi nadpadna żważliwoſċi. Wón dyrbjeſche pak jara khrobły abo Bożeho ſchkita jara wėżty być. Ani kónċżkożty kiž njemėżeſche pſchi ſebi, kiž hewak wużiwaja, ſo bychu wjelbłudy pohonjowali.

Dokelž běchu jeho ſtawy wot dołheho jėżdnja ſproſke, trėjeſche ſebi ruży, teptaſche ſ nahomaj a dżeſche nėſchto krótżi kłdkokoła wokolo ſwojeho ſwėrneho wjelbluda, kiž bė ſwojej błyſchcżatej wocżi k pohódnym mėże ſaużelił. Hdyż a hdyż wón poſaſta a wótrje hładaſche ke kromje puſcżiny, a tak cżaſto hacż bė ho roſhładnył, pſchińdże wuraſ ſjehanja na jeho ryby, kiž jaſnje pokaſowaſche, ſo wón ſwoarſchnoſċej woċżakuje.

(Pokracżowanje ſcżehuje.)

Jendźelſki politikaŕ Churchill w Newyorku cżežko znjezbożił. Winston Churchill, znaty jendźelſki konſervatiwny politikaŕ a nėhduſi finanenty minister je w Newyorku cżežko znjezbożił. Jako chcyše dróhu pſchećż, přejedże jeho automobil a jeho ſtrašnje zrani.

— **Pschi Božodźěćejowym schromje** su wschitcki spěwa dźensa wječor ½8 hodź. muzikanća a žonički khór towarstwa „Sängerlust“, je sobuskutkowanjom Budyskeho měšćanskeho a dźiwadłoweho orchestra. Posliči so 6 spěwow.

— **Měšćanske dźiwadło.** Dźensa hrajedu pop. ½4 hodź. wospjetuje so hodowna basa „Wo kralu Knaggerichu“, wječor we 8 hodź. w 6. abonnency B wjeselohra „Hokuspokus“. Schwórtk a pjatk wospjetuje so jenzajka opereta „Tři muskeťerojo“.

S **Druježa.** Wot 10. decembra je Budyško-Wjelkowska statna autobusowa cyara też w Druježanach zastanišćeho postajiła. Autobusy sastupaja pschi Nowodruježanskej wětrnikowej horje, kotraž nětko wětrnik strjeleše. Tudomne wobydlerstwo staji na jara wita, dokelž nětko njetrjeba wjazy do Běłych Nošćic wróćo běhać.

S **Wurowcza.** Najcha mała wjeza šwjeći hody na zyle dostojne waschnje. Postaji so tu też Božodźěćejowy schtom za wschitcki. Nasch wjesnjan, kiž je pótrowy assistent E. Heintich na wotp. je w Nowych Warnowcźanach schtyri metry wyschši schmurck stajieł dał. Jeho elektriske šwěćki šahowcza so pschichodnu njedźelu prěni króć a potom Patrorźan, hdyž buźe wokoło 7 hodź. so pod schtomu Boža nóz šwjećećeš. Wutrobny dźak sluschu k. Heintrichej, kiž je naschej gmejnje njebźěwajcy cźežkeho cźasa tuto wjeselce pschihotował.

Z **Radworja.** Z kóždym dnjom přinđźemy bliže k hodam, kak dołho hišće a wočakowane hody tu budu. Z tutym dnjom zastupimy do časa swjedźenjow, mnoho towarstwa so na to hižo dołho prihotuja. Haj lětuše hody přinjesu wjesele, mnohim pak też zrudobu, hdyž wuźdźom pola nas knjezi bjezdźětnosć. Zrudno to znamjo dźensnišeho časa, ale štóž chce so woprawdźe derje zawjeselić, tón njech přiđe druhi dźeń hodow do Radworja sobu a móže tu derje z našimi Sokołami so wjeselić a to za tuni pjenjez. Naši Sokoljo so hižo tydźenje dołho prócuja, zo budźa móc kóždeho prawje derje zawjeselić. Za to woni rukuja a budźa hladać, zo budźe kóždy bjezstarostne hodźinki tu přeżiwić a swoje starosće na khwilku wotbyć a zbyć móc. Tak wšitko druhi dźeń hodow do Radworja na sokolski swjedźeń.

Z Radworja. Před nazymskimi prózdninami skhori tu sotra Brigitta, kotraž w šuli holey šić a warić wuči. Lětkowaše so najprjedy w khorowni w Zhorjelcu a potom w Trebnicach. W šuli zastupowaše ju mjez tym sotra Charissa. Nětko pak je so sotra Brigitta zaso wróćiła a wot póndźele podawa też hižo zaso wučbu. Njech to nětko dale w dospołnej strowoće čini!

S **Łubija.** W nozy k mutorje spyta 18 lětna hłuzkowa šebi žiwjenje wzaća. Žiwjenja syta, kiž běšche so hižom raz z pomom sajedźerskeje spytała, běšche pola zakowanje na železniški nadpyr sadźała, so by so Sporjelskemu khwatanemu cźahej pschejěcź dała. Toho nětótre mjeńšchiny cźo pschiškoda cźahu železnizarjo hotzu namakachu, je wona njemóžeše šwoji wotpohlad dopjelć. Wona pak ga šwojim wuchowarjam tak sadatkle wjace, wotsche, so dožiwjenja hi z pomozu policije a sanitetnikow najprjedy do khorownje a potom do krajneho wustawa we Wulkej Sźwinjcy dowjesechu.

Z **Njebjelči.** Přećiwnicy Sokoła su powěsć rozšerili, zo Njebjelčanska jednota lětsa hody žadyn swjedźeń njewuhotuje. Tomu dyrbimy napřećiwo stupić. Runje lětsa, hdyž je pjeć lět po znowazałoženju jednoty, wuhotuje so swjedźeń a program njebudźo wo nitšo špatniši kaž hewak, skerje bohaiši. Dźiwajpak na nětčiše poměry, smy z nastup na 50 pj. znižili a rejwać budźe móc kóždy za 80 pj. cyły wječor. Wubjerk je hižo wšo zarjadował a postajił, tak zo so nitšo wjacy přeměnić njemóže. Prosymy kóždeho, kotryž je sebi wotmyslił naš swjedźeń wopytać, zo by prawje zahe přišeł, tak zo móhli w postajenym času započeć.

S **Lubhoťca.** Njeprajchenj hojeso wopytachu w nozy knježi dwór w Lubhoťcu. S jeneho kluźowa krodnicha 13 huš a nitšto kur. Sarźanc zlocjata woni je swojim autom schumbachu.

S **Cźikneho.** Knjes J. Hermann je psched pruhowańskej komitéj za pod pschejhladowom knjeza wyschšeho knježerstwowneho rady Luza swoje druhe wuczerske pruhowanje wobstał. Knjes Hermann wot wotthada knjeza kantora Rowaria w Cźiknom iktuluje.

S **Mikowa.** Sak je póstowe farjadujtwo je jednato z wobjedźerjom Mikowskeje zementarnje knjejom Erichom Mechelkom dla pschiprawjeuja autobusoweje kólnje na jeho lejownosći. Pósłowy autobuš, kiž z Budyschina ke nam jěźdźi, dyrbi pschez nóz w tutej kólni stacź. Omnibus je hižom zbožu hacź do Mikowa jěźdźeł sapocźał. Nětke wschak autobus jenož na popyt jěźdźi a to jenož zbožu a njedźelu. Kólnju za autobus sapocźnu hnydom tworicź.

S **Khocźo.** Za 9. pschichodnu wosch. šamaschnu rěčnikej Twojej su pschepytowanje wotewrili, dokelž je pjeća wobthodnikow wopytowal a so sich prašchił, hacź su hižom francowsku rěcź nawuknuli. Won pyta tuto swoje prašchanje wotpowaricź z knowanjom, so by we Němskej k stwu frankowa měna (Währung) sawjedźe a němskostatna wobora a schtatnistka potizija so pod francowski dohlad staji.

Towarstwowski powěstnik.

Budestecy. Serbske tow. „Lubin“ wotdźerži da-li Bóh Stwórtk 17. dec. wječor ½7 hodź. pola Rosikec swoju zhromadźiznu (wopomnjeńsku wo našim njezapomnitym załoženju a pismawjedźerju ujebolk k. wyšš. faraju Domaški) kaž też wo adventskim swjedźenju. Rěčeć budźe k. wyšši farar Zarjeńk ze Khwačic. Wšitke sobustawy a mandźelske, kaž też hosćo, młodźi a stari, a młode knjeżny budźa bohace přeprošene. Wo bohaty wopyt prosy

Drježdźany. Towarstwo „Cornohóh“ ma sobotu 19. hodownika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu pola Steglichec na Christianskej drózy 22. Knjez wučer Zahrodnik zmjeje přednošk

Lichań. Jednota Sokoł wuhotuje štwórtk 17. hodownika wječor we 8 hodź. w hosćencu w Lichanju mały swójbny wječor za wšě zwučowace a spěchowace sobustawy. (Přednošk atd.) Přeprošujemy wutrobnje „Zernička“ a to wšě jeje aktivne a pasivne sobustawy. **Starosta.**

Lichań. „Zernička“ spěwa štwórtk wječor ½8 hodź. pola Rudolfec.

Swójbne powěsće

Semrěłoj: Khrysta wond. Wawrikowa rodź. Měłkez w Budyschinje, 72 lět, khowanje budźe jutše schtwórtk pschip. ½12 hodź. wot žarowańskeho domu na Kotoušcej hasy 18. — Emil Richter, schkleńantocźeńki mischtr we Wětej Wodźe, 44 lět, khowanje budźe jutše schtwórtk pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleć w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawdźiki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Sćrjedu 16. dezembra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinju.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
jendźelski punt	14,56	100 češkost. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,02	100 franc frankow	16,52

W Baselu jednaja zastupnjo wutkomonjow je zastupnikami Němskeje, kak dołho je poschodnjej mózno, wojnišći dołh a po wójnje we wukraju požčane pjenjezy wotplaćowacź. Němska móže jenicźky płaćicź, hdyž industrija tźěje a Němska samóže wudźelki industrije wuwožowacź. S tym pak klaza. Industrija je wjasta a wuwóz industrijelnych wudźělkow do zuzych krajow z kóždym dnjom wotběra.

Produkty we wiki wczera na Barlinju:

Zentnar płaćecźe wczera w Barlinje:

pschenicy:

za dezember: 11,20—11,22½ hr. (11,45 hr.),
za měrc: 11,77½—11,80 hr. (11,95 hr.),

rožki:

za dezember: 9,97½ hr. (10,10 hr.),
za měrc: 10,37½ hr. (10,55 hr.),

wowsa:

za dezember: 7,55—7,57½ hr. (7,67½ hr.),
za měrc: 7,82½—7,87½ hr. (8 hr.).

Schwinjaze wiki wczera w Barlinju

(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Pschihnali běchu 387 běhakow a 535 prošatow. Te płaćachu:

běhaki: wulke 18—30 hr. (18—30 hr.), małe 15—18 hr. (15—18 hr.),
prošata: wulke 13—15 hr. (13—15 hr.), hrube 10—13 hr. (10—13 hr.), małe 8—10 pj. (8 hač 10 pj.).

Wiki běchu měrne, płaćizny so njepscheměnichu.

Sćinjace powěsće.

Pschesadowanja:

schtwórtk 17. dezembra 1931:

w **Khmjelu** wza w katarnach w lowowym domje maschinstkich tźělbow dop. w 10 hodź.: wjeschake meble, pišk. stroje, wodowe klimpy, dratowe, wobwiskowe kremy, wobrazy wahi, radio, schijaz. maschinu, zydowy kamor, 4 swjatki Brockhausowego słownika, gramofon, 30 bjeschowu běłeho wina, běłeho wobluk, cźažnik, schewska schijaza maschina,

w **Lubiju** na hudźinskuju dop. w 10 hodź.: muz. drasty, žonj. bluzy, plokaza maschina, 18 swjatkow Meyerowe-ho słownika, jakosche kubi, taflotku wóz a wschelake mebje,

*

Khěža, khuchcźaza pjekarjej Hermanej Hänelej w Nychwalońe. Pschesadowanje budźe sobotu 5. 3. 31 dop. w 9 hodź. na hudźinstwje w Běłej Wodźe, jitwa cźo. 8.

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

15 decembra 1931 Płaćizny po centu a sł. hr. wuch

Skóne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 439	
Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznaje hódnosće	35—37
Młode mjasne, njowukormjene starše wukormjene	32—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	29—31
Mjenje picowane wóły starobow	23—27
Byki: 300.	
Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rěznaje hódnosće	28—30
Połnomjasne, młódše	26—27
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	24—25
Spatne	21—23
Jałowcy a krowy: 629.	
Połnomjasne, wukormjene krowy najwjetšeje rěznaje hódnosće	24—26
Połnomjasne wukormjene jałowcy najwjetšeje rěznaje hódnosće hač do 7 lět	17—22
Staršе wukormjene krowy a derje wuwite młódše krowy a jałowcy	12—15
Derje picowane krowy a mjenje picowane jałowcy	8—10
Mjenje a špatnje picowane	—
Celata: 2776	
Najlěpše wukormjene (2. druž.)	47—52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	27—40
Špatne (4.)	18—25
Wowcy: 3051.	
Młódše a staršе wukormjene (1. družina)	37—38
Staršе wukormjene (2.)	34—36
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	21—24
Swinje: 15 502.	
Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow ha do 1½ lět stare	41—42
Wukormjene	38—41
Mjasne	35—38
Špatne	32—35
Rancy a kundrosy	35—37

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symjo po tuni abo 1000 kg, nowak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	15. 12.	14. 12.		15. 12.	14. 12.
Pšenica	211-213	210-212	runy	16,0-18,0	16,0-18,0
rožka	189-192	188-191	woka	13,0-14,0	6 -9,0
jačmjeń, nal.	—	—	mórske lawiny	11,5-12,5	11,5-12,5
jačmjeń	147-150	147-150	folte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	132-140	131-139	keradella	—	—
kukorica	—	—	rapa. wosnik	—	—
pšeńć. muka	27,0-31,0	27,0-31,0	olany wotwuzk	12,0-12,2	12,0-12,2
ržana muka	25,8-27,8	25,8-27,8	ocem. melasa	—	—
pš. wotruby	9,25-9,50	9,25-9,50	brnj. krušk.	12,5-12,7	12,5-12,7
ržane „	9,75-10,25	9,75 „	syno, 50 kg	1,7 -2,00	1,7 2,85
rapa	—	—	ržana sloma	0,65-0,8	0,65-0,75
hróch Viktor.	22,0 28,5	22,0-28,5	pšeńć. „	0,60-,00	0,60-0,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,7-0,80	0,7-0,00
pjeluški	16,0-18,	6,0-18	jačm. „	0,65-0,7	0,6-0,70

Budyske měšćanske dźiwadło

Tři muskeťerojo.

Opereta wot R. Schanzera a E. Welischa
a hudźiwa wot R. Benatzkeho.

Z wulkej reklamu bě nam zarjadnistwo měšćanskeho dźiwadła tutu hru přizjewiło. Za naše Budyske wobstejnosće wulki aparat a samo cuzeho, tola we Budyšinje derje znateho režiśera Ewalda Kuntzu su sebi wobstawili, zo by so předstajenje tuteje operety derje radźiło. Tohodla móżemy też hnydom přeradźić, zo nějese wčerawše předstajenje wulki wuspěch, kaž zrěčka jena opereta. To wšo, štož sebi tuči „Tři muskeťerojo“ w stach wulkoměstach na wuspěchu dobychu, to wčera w Budyšinje hišće powjetšichu. Přiklesk, kotryž runje tak derje dobrym předstajenjam kaž też opereće samej płaćeše, bě njewěšdny. Cyły natwar kaž też jednanje operety je na efekty dźensnišeho časa wobličeny.

Jednanje je do 15 wobrazow dźělene. Husto přeměni so scena. N ö t z o l d a U l b r i c h, kotrajž staj za jewišćowy wobraz zamołwitaj, staj tute cźežke prasenjo scenerije derje rozrisałoj. Režiśer E. K u n t z e je cyłu hru na spěšne tempo přinjesł. We wšěch 15 wobrazach jenož jenička zastawka. Solistiske kaž też ludowe sceny je derje zarjadował. Też wšelake reje je nastudował.

Za hudźbny dźěl je kapałnik Jan K o c k zamołwity. Posylnjeny orchester hraje jasnje a čisće. Njerjana je jenož wulka hara orchestra na kónci 1. a 2. jednanja. Tu dyrbi so orchester też njedźiwajo fortissima hóle wosłabnić. Khóry a sola su njedźiwajo wšelakich małych premijernych njewěstošćow dobre. Štož hudźbu samu nastupa, njemóžemy skónčnje wot R. B e n a t z k e h o, znateho komponista šlagerow ničo druhešo wočakować hač šlagery. Wšelake su so jemu derje poradźile, na př. titulny šlager „Tři muskeťerojo“. Instrumentacija je moderna, zajimawa a dobra. Jako nimo kulene dyrbimy pak mjenować jeho wobdźělanja ludowych spěwow w druhim jednanju. Benatzki nima docyła žaneho začuća za wobdźělanje ludoweho spěwa. To je nam dopokazał. Też parodija na wšelake opery poprawom njesłuša do tuteje operety. Wbohi Wagnero, Webero, Verdijo atd. —

Předstajenje wčera w měšćanskim dźiwadle bě jara derje radźene. Na wšě 80 wosobow prócowase so pilnje wo wuspěch. Připóznajemy tu radostnje prócu režiśera a kapałnika. Njeje nam wězo možno wšě solistiske mocy mjenować. Wubjerni běchu we hraću a spěwanju tři muskeťerojo (dir. Syguda, Fr. Kittler a W. Müller). Waltař M ü l l e r bě jara sympatiska wostawa, wědźeše so w hraću jara hódnje předstajić, škodu jenož, zo hišće přeco njeje swoje wašnje přeširokeho spěwanja wotpołožił. To jemu rjanosć jeho hłosa wězo jara zamući. Fred K i t t l e r a dir. S y g u d a, kaž smy to wot njeju zwuceni, połnaj tryskow a temperamenta. Wyše toho dźiwamy so nad sympatiskim, dobrym hłosom dir. Sygudy. Jurij S t e i n m e t z poda jara charakteristiskeho kardinała. Też Alfred B o r c h e r t je wulkotna typa jako pjekaŕ. Wjeselimy so nad rjanym wuspěchom, kotryž je sebi młoda Irmgard M u c k e za swojim bratrom, rejwanjom a spěwanjom dobyła. Johanna B a r k l i n njeje spěwarsey na wyšinje, za to pak wě swoju rólu derje přeżiwić. Lotta B e r g a Erna H ü b s c h m a n n pokazatej w někotrych scenach dobry skhodźenik swojeho wumółwstwa. Wosebje lubi so nam zaso spěwarscy Lotta Berg. Wšě mjeńše róle su w dobrych rukach.

Powšitkownje konstatujemy, zo bě wčerawše předwjedźenje tuteje noweje operety jenički wulki wuspěch. Cyle wěsće tuta hra wjele wospjetowanjow w Budyšinje dočaka a z tym zarjadnistwu dźiwadła rjane hodowne wjesele poskići. -n-

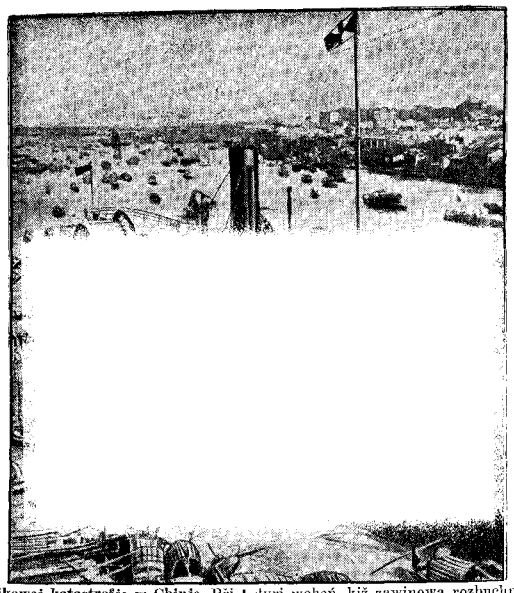

K hrózbnej parnikowej katastrofje w Chinje. Při wuliwje wulkeej rěki Yangtsekianga do morja sta so tele dny ćežke rozbuchnjenje na parniku „Ta-Te". Łódź běše ze 600 wosobami přećežena. Na njej wudyri woheń, kiž zawinowa rozbuchnjenje kotoła. Połojca ludźi přińdže při tym wo žiwjenje. Na našim wobrazu widźimy Yangtse-parnik. Rozbuchnjena łódź měješe podobny napohlad.

Wosebje tunje poskićenje:

Allgäuski

Limborski

1/2 punta **22** pj.

Tak dołho hač skład dosaha

Butrowa wikowarnja **Kunella**

Přesadźowanje

Pjatk 18. 12. 31 dop. w 11 hodź. předawam a přesadźuju zjawnje na **Třełanskej drózy 8**

Mercedes - wobkhodny auto

12/32 PS, 4 cilyndry (přetwarjeny wosobowy auto) Wobhladanje hodźinu do přesadźowanja

Arno Wuschick, přisažny a zjawnje přistajeny přesadźowar w Budyšinje

Wokoło

30 dźěć. kolesow

we wšěch wulk., tunjo pola

Jan Schieback

w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Cerstwa rańšopruska

burska butra

punt 1.18 hr.

Wikowarnja z butru **Kunella**

Jako domjacy

rěznik

poruča so **Jan Khilan** z Časec

Sofowe blidowe divanowe přikrywy

ložowe předłohi, ložowe přikrywy jara tunje, wulki wubjerk

Kurt Erler na Žitnych wikach 11

znapřeća „Hwězdy"

Dary

Frisěr Rettig

na Jerjowej hasy 13

Fotoaparaty

a wšo k tomu trěbne

Winter

br. Měršec na Žitnych wikach 30

N. B. Też składnostne kupy

Wosebje rjane jasne

sultaniny
rózynki
korynty
citronat, orangeat
cymt, macis kŕčenje a safran

poruča

Otto Sachse

Gramofony

a tačele

we wulkim wubjerku po zniženych płaćiznach

J. Schieback

na Mužakowskej drózy 4

KURT NEDO

nam. Ida M. Nedo

na Znutřk. Lawskej hasy 2

radio-aparaty

wšěch znamkow

Wótřerečaki jenotliwe dźele

Samsna wuporjedźerjna

Telefon 2092

Připóznaty wěcywusłoženy

Šulske tornistry

šeslonki, wšě sedlarske a wutykane twory

wola firmy

C. Jungkanns

prjedy E. Schubert, sedlarski mišter, na Jerjowej hasy

Emil Jende

w Budyšinje

Założene 1862 Telefon 2671

Budyska paleńja a palencowa fabrika

poruča wšě

taflowe likěry

kaž też wšě druhe **paleney a likěry** wuběrneje staroznateje kajkosće po **4.00 hr.** hač do **6.00 hr.** za litr

Cognac-Arak-Rum

a měšenja (Verschnitt) w znatej wuběrnej kajkosći

Běle wino

Rhynske a Moselske atd. wot **1.00 hr.** hač do **2.60 hr.** za bleša

Čerwjene wino

francowske a španiske, mile a kwětkojte, litr a bleša wot **1.40 hr.**

Słódke wino

kaž **Portwino, Malaga, Muskat, Ječkańske wino** atd. bleša wot **1.00 hr.** hač do **2.00 hr.**

Wšě naspomnjene družiny wina mam wot prěnich winicarow a importskich firmow z woznamjenjenjom firmow

Płodowe wino

Wino z jauskich jahodow, połnokwětkojte

Wino z holanskich jahodow, po burgundiskim wašnju hodźi so za ćopłe wino

Jabłukowe wino, wuheŕske za krasnu bowlu

Wino z kosmačkow, wuběrne sylne wino na blido

Tute 4 kajkostne płodowe wina su po starym wašnju w mojej paleńi dźěłane, tohodla njejsu kisałe, ale maja wjele alkohola

Wšě wudźěłki samsneho zhotowjenja

Tak kupuja moji wotcběrarjo z prěnjeje ruki!

Drobne předawanje: Předawański čas: wot 8—1 hodź. a wot 2—7 hodź. **Sobotu bjez přestawka / Njedźelu drobne předaw. w zakonskim času.** Při **swójbnych swjedźenjach, kwasach a křćinach** je moja stara firma připóznata a prawa nakupowarnja

Radio

Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A.E.G. atd. kupuje će jara derje we wulkim wosebitym wobkhodźe wot mjena w. t. 1905 Wołóženje při płaćenju!

Hudźbny dom

H. Jeremias

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 8

Najlěpši paleny

kofej

dostanjeće jenož pola

Otto Sachse

Ernst Hanske we Łahowje

Telefon Prěčecy 08 podawa:

Mužace kolesa za 49.50 hr. ze samoběhom, krosna čorne emajlěrowane ze złotej kromku, dwójnozynčny zwónčk, R 7 barbne zwjena, čerwjene abo módre mantle swětłe sedło ze zaniklowanymi storkanskimi pjerami. **Žonjace kolesa 53.50 hr.** kaž horka, nimo toho rjany **Skitak** rjećaza a rjany **Skitak** drasty

Balon-kolesa 62.50 hr. Mužace krosna 16.50 hr., žonjace krosna 17.75 hr. Kolesowe dynamo z baterijowej blendu 10.00 hr.

Elektriske płokace mašiny 167.50. Prochsrěbaki 7.00 hr., Ventilatory 23.00 hr., elektr. ploty 5.00 hr. elektriske nožicy za włosypalenje 7.50 hr.

Šijace mašiny 98.50 hr. Universal šijace mašiny z motorom a rjadowanjom z nohu 58.50 hr. Swětło za šijace mašiny 5.65 hr.

Radio aparaty rěčadła a tačele

Zastupuju slawne němske Krupp-žnjowe mašiny

Dahlia universal nastroj jako **parjak, warjak a škrějak, zawarjeński aparat, płokanski kotoł a płokańska mašina.** Wužiwajće **šatowe prasy** město žimacych mašinow. **Dahlia „Ideal separatory"** mlokowe a smjetanowe studźaki, butrobasy

Wobruče za motorske koła a auta. Podawam darmo do domu też ze doběrku. Zadajće sebi njewjazomnje poskićenje a poradźenje

W **Kamjencu** přijimam na tydźeńskich wikach Waše přeća **w hotelu „Město Drježdźany"**

20%

Dokelž je so powšitkowna nakupna móc pozwubiła, sym swój cyły skład w płaćiznach wo

znižił

Tute 20% so wot dźensa po kupje wotliča.

Knjeni Hocyna w Budyšinje

na Cyrkwinskim naměšće ma skład a předawa při samsnych płaćiznach a wuměnjenjach

Weidlich, pjelsćiny, w Halštrowje

Słomowki

(S wobrazom.)

W šymje dyrbišch wschelake trěbne dźěła wukonjeć, to čzaj njeby podarmo žo mimyk. Naležo žej potom jako žada druhe dźěło. Mašch pschi plumpach, hrodźnych durjach a wvarjenjach pschiprawicz schkit psched mrózom, mašch naschinu a grat wupotrjebjicz, maśmy słónczinje też wudźěłacz słomowki a rohožki. Rohodź a jeźinu wschak halle posožischo dostanjeschch, dokelž žo jyrje halle tehdy, hdyž je hižo lód na batach a jězorach. Dołhu słomu pak mašch nětko hižo k ruce.

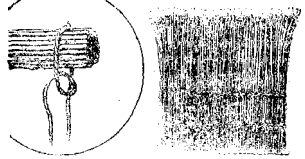

Słomowki pleczeschch ſ jenej schnóru abo ſ dźěmaj, kłoży maju wschitke był wotrocžene na jenu stronu. Strowjeza žo po wušotach hromadu bjeru, žo srażeja, jo bychu byle jenat dołhe a žo wobmjeja je schnóru abo ſ dźěmaj schnórmaj, potom schnóru trječe pschiczeschnjesch a schinšch jednoru žuk. Potom pschindže druhi wujoł na rjad, žo runje kaž prjedawschi pschiczejenje a žo žuczł wjeże. Tak to dże dale, dónjž słomowka je dojcz dołha. Kónjoncz słomowki wotwinšnje wot wulkosče wujołow. Hdyž nětkoli hromadże dźěłaju a žej słonmu podawaju, potom dźěło sterje špěchuje. Naślawa rjana kruta słomowka, tiž žo jakula a na dof siaji. Słomowki a rohožki trjebach naležo jako schkit za parnuschcza a mózesch je też hewak k druhim zameram w jahrodże trjebacz.

Zarězanje a wuhotowanje pjerizny na předań

W hodowniku žo drje je najwjazy pjerizny, wožebje hušyza a kawdron ziej wobšikowanej jako šwjedženka pjerzeń. Dobre wuhotowanje zarězaneje pjerizny wuskutkuje wyschschu płaczizmu, dokelž wsche wotwinšnje wot šwonkownego. Rjanoczucze hospozy ma žo špokojcz.

Wschu pjerizny mašch pschi zarězanju póstrjeczcz ſa noży, schkitke kóżuszech, je ſ nimi wjazy pjerchotacz njemóże a potom wochlischich ſa ſ króttkim rasnym dyrzenjem ſ rerkom na hłowu. Potom žo hnydom schija pschereźnje. Schtóž chze schische bjez jara šwědomliwy, njech najprjedy je schpičzatym nožom sole pches pysk do mošow, potom je pjerjak hnydom morwy. Podrězanjenje schije šlužba potom jenaž k tomu, žo je pjerjak wukrwawi. K zapadnjenju kreje šlu cha hornj ſ wotrubami, tak może žo kwi Lichoże wužiwacz jako pisa. Sy by hłowa šmérom wisała, žo šwjetscha do pysta zarězaneho pjerjaka cjeżadło zapeżatuje. Pjerak ma žo hnydom skotacz, tak ruce hacj je žo wukrwawił a kischcze wiža, potom žo pjerje łohy skoba. Sy mózesch pjerje lekje wožiwacz, dźělisch je hnydom hižo pschi skobanju. Pjerje na hłowje a hornjej schiji, schdidloce a wergnjchowe pjera špyczicha žo nesłušbaju, ale to je we nischelakich krajinach hinak a rjec wotwinšnje wot kupowarjow. Kschdże žo někto na thribjet stschižnjetez, nosy žo dołady potczisnez a pod schdidło tuknjez, i tym dostawaju pjerjaki dobrich napohlad. Se schérej heju dyrbjch potom kischcze na hrudź pjerjaka, to je hrudźowka stłóczł. Schtóž pat to derje njedotonja, njech žo radżicho teho wostaji, dokelž hewak nutskowne organy pjerjaka wobschkodźi. Słónczinje žo pjerak kischcz c ſ chribjetom na bidło połoži, je sadom ſ pomez jeźinje a połoži žo jemu ſ kamjenjemi poczeżena dejka na hrudź. Wjeho to žłuzł k temu zarjschcz derje kormjeneho pjeraka pcz[illegible]jerak ma někto najprjedy 24 hodźin ſo mu[illegible]ledy hacj jón wotpósjeleloch, hłójeżku a schiju derje ſ czżiez, cżżez papjeru, kaž ſ tuku sawadżich, tak žo nježo wjazy widżeż njeże wo srěju njenju. Papjera žo swjasa ſ tykowym pasom.

Na tajke waschnje zarězana a wuhotowana pjerizna stajnje derje wupadnje a žo sterje łupuje a lépje zaplaczuje. Wožebje ma žo hischcze pschipomnicz, žo pjerjak 24 hodźin pched zarězanjom njeżmi dołacz pizy a 6 hodźin przedu ani wodu, jo dyrbi dyże cżżewa a hordło dospołnu prózne.

Pupały kał

Wo pupatym kale (Rosenkohl) žo ſ njeprawom powdża, jo njeże dołacz mnohoschnu a potazlim žo njehodźi do małeje jahrodki, hdyž ej je mało cuma. Pupały kał žo w šymje njemóże w kuchni parowacz. Wón je tej hewak lhótro ſtromny a żej wjele njeżada. Nisse a połwyżke druzimy bywaju runje tak wunoschne każ wyżoke, dokelž pola prénischich łopjena, w kotrychż wuzłołkach žo pupy tworja, kuczischo jicja. Tu žu tej pupy świetscha wjetsche a lépische. Spódne pupki mózesch najprjedy trjebacz. Hdyž žu tute jesběrał, móża žo hornje sterje a lépje wunicz. Też wjerschk mózesch w kuchni trjebacz, ale halle potom, hdyž je rostlina zorosczena, jo njeby ſrósł schkodował.

W šrownych, hdyż šymu pschekwaka njeże, móże pupaty kał pches šymu wotta w jahrodże wostacz. Wón ſ łohkimi mrósami sterje hischcze nałuwa žłoda. Hdyż pak schóschkaňo hreży, potom njech kał radżicho w jamach abo pinzach pschešymuje.

W šymje mašch žo ša ta šparacz, je sajazp abo dźimje nutke czi do kam njelaża. Sa nje je pupaty kał wožebito kłóschczeńka. Staraj žo rehodła w prénim ljeże wo to, je je hušty, truty pót wokoło sahrodu a šwonka płota pizui łódne jajazy ſ worpackami, kaž ſ falawami hłukami. Łożkami je schtomoju ard.

Khmane druzimy pupatego kała žej „Herkules“ a „Krum“, mnoholiczny špiralowy“ (Fejs und viel Spiral).

Maz za wobuće

Pschiprawjenje dobrcho a tunjcho žrédła k sdżerżenju wobuća je wěżo jara ważne ja ratarja, rybała a hoitwjerja.

Nowe abo naworódnischowane czrije takle wobdżašch: Wjeŕ dwaj zyhelej a połoj jej do pjecz, dónjž njeztej tak horzaj, to jej mózesch łódy pschimacz. Potom wjeŕ zyhelej ſ pjecz a ſtaj na njeju czrijez. Potom mašch pódnischi trójzy wob dżeń ſ czżepkym łanym wotłjom pomasacz a to nětchto dnjom jaśobu. To mašch wospjetowacz tak dołho, dónjž pódnischi wjazy wotlija njepschijimatej. Potom pódnischi dżerżitej tii krócz dźěże hacj tajke, kiž žo ſ wotljom njewotdżłatchu. Dale tej pódnischi ani wody njepschepuschczitej a hajd iti w nimaj krucziszcho żeża. Najšépischi mas ša nareż je mózesch ja tjeczjny czżistcho howjazeho abo ſkopjazeho loja bjez kżżalimy, dale je tjeczjny czżistcho rybjazeho tuka a tjeczjmy rizinowcho wošlja. Najprjedy žo tój schkrjeże, potom rybjazy tuk a naposchledku rizinowy wošlj žo schkodawa, ale pschi tym ma žo mas špachi mężchcez, to by žo wschitko derje šméschacz. Potom dale šméschnjesch, dónjž je wschko žo mašlusitko. Tutón mas žo nětchto krócz kruczże do narcże šmjecże a to ſ dłónju. Wožebje mašch tu kedżbnosez wěnowacz schowam a njeżmějch ani jabycz na jajuczk pod dżerkami. Tajki czrij potom njepschepnischcza ani wodu je žudża, kiž je, kaž je šnate, wožebje sajaźka. Rybjazy tuk a rizinowy wošlj wěżo njetrjebataj bycz najšépischeje kajtosce. Mineralske wošlje każ petrolej, kokomas a waselina njepschejdu zyku kóżu. Sžuschene łajecze nóżti hodża žo derje jako schczétki ſ majanju czrijow. Kożmy žo sadobywaju też do najmjenischeho schowa.

Pyżedy jara šhwalachu schwinczże žadło jako najlépschi mas ša wobucze. Ale schwinczże žadło drje koju sczini druzinu a mjechu, ale nihdy na nihdy nij njepschemkawu.

Časopis za Serbskich ratarjow

Cżżo. 31 Budyšin, 16. decembra 1931 Lětnik 39

Wo špičku

Kotra ſ nałażich mnohich pżyczich druzinow je najbóle podobna na prawja, ſ kotrejż pohładżeja wschitke te wschelake pżyczże druzimy a podruzimy? Je to nasch schpiczł. Wón žo njeże pschemenił ani po charakterje ani po iwonkownych formach. Schto bżchu wot wczinych czżasow prénjotne wožebitosże wschitkich schpiczłowy? Wě to ſtrażnjowcz, hłuboka njedowera napschecżo kożdemużkuli zusjenu a pschede wschém njerowalna žwérnosez napschecżo žiwjenu łaśejej. Haj, łischcze wjazy: schpiczł maju wožebitosez, tiż namakaseh hewak jenoż pola kużkow: czżuja žo žiwjenje ſ demom a ſ inwentarom domu. Tajku wubjernu wožebitosez czżowjek wżo wdżesche wužitkowacz. Kedżbny, njerokimpny ſtrażnik njetrjeba pschego bycz žadom hóst a ſtarschiny nałożkowacz. Hdyż jenoż ſ czżepkym haru jehaże, tak to ſtrżepcza tżżo dożahuje k wotwobroczenju ſtracha. Tak bu schpiczł wot prastarych czżasow ſtrażnik czżowjeskeho pschehonka. Tutón poš je nimo teho hischcze dojcz ſkromny a dokelž je maly, njeże nikomu na puczu a wjele pizu njetrjeba. To tż tej ſ pschiczinu, jo tu schpiczł ſtajny pschewodżeł wschitkich nałażnych wosow. K wyżoko nałażdżenemu płachowenu wosej, k czżeżkimaj konjomaj ſ jeju hórkimaj konwiemaj, k ſtarenu formanej ſtrżepcza tej njesbytny schpiczł. Pomałku a ſtrażka, krocżej ja krocżelu, wóš žo dale pohibowasche. Ale rozbudżeny a bibliczny niembrżesche schpiczł bjez pschecżza wokoło woja, ſkakasche na mós horje a jažo dele, hanjesche druhdy wažny pched konjomaj a potom sažo schczenokajo ja wosom czżesche. Skamo dżeńża, hdyż hewak awta a motorże koleża dróhi wobkrjeżeja, mózemy druhdy schpiczłe tajtł wobraz wobkedżowacz.

Trochu wschak je tu nowoczażny wobkład jeho tola wróżo tłócżł. Sa to pak je jej wobkhewał druhe mężtno, kiż wón drje tak bórzy njewopuschczeż: ſtrażnjiwo na nakładnych czżołach. Tam pschego hischcze wokoło hanja każ kohlża a njeże ſinrjenje do jenorosże a lénjeho męra powołanja, kiż žo ſda bycz ſestajene, ale tola žże jenje njewotemrèje.

Někotri praja, jo je schpiczł bojaſtliwy a falschny. Ale to njeje wérno. Schpiczł jenoż njeje ſaſlepjeny throbułak, ale pschełepany a je wschittimi majami majany. Wón wé, hdyż k trutemu pschindże, jo je wobhładnjiwosej łapicha dyżłi thrabłosej, hduż masch pched žobu ſtyknischeho njepschecżela. Sa to pak czżim throbłischo wużiwa žóżdu ſtrażbosej ſwojeho pschecżiwnika a kruczże pschima, hdżeż žo jemu ſtładnosej wotłoże. Ale dosej wo jeho thrakterje! Jeho ſtawiźny žu, ſaj hižo najpomnischmy, praſtare. Prehistorišle namakanki a mumiólše rybowarki je ſtareje doby wobšwědoża nam jeho praſtary połład. Po Jendża je połnózna Němſka jeho wużscha domišna. Ale je žo pżejeh drje namakał w jżej ſyjedżnej Europje. Wottam žo dosta do połnózných a połnózčich krajinow. To ſame płaczi też wo jeho ſyjedżeſaſtatſkich pschiwuinych.

Schpiczł hižo iwonkownje dosej naładuje je ſwojej postawu. Je króſki, nimale tak rjec; ſchyrokóſaty, ſahadżity, ſ kraſnym hużtym kożuchom. Wožebje wokoło schije žu kożuchy dołhe a tu tworja hotowu hrìwu. Drobnej, ſtejatej wuschi, ſtrożſtatej, schpiczatej, ſwożżitej hłójczżu nětkaſ khroblý, inteligentny was. K tomu pschindże jako charakteriſtiſke ſtuamżo kożuchy, ſtrużena wopuscha, tiż horje nad khrobjet ſ hilenu wóſu. Sżu bóle, czżorne a brune, też żółte a pżżane schpiczłi, nimo teho hischcze tajke, ſ na ſchérbrunym łożuchom. Najſtrażnischi żożuch dostawa schpiczł halle pomérnje pozdże, njemużzy w tżeżim kéże. Potom jón wobłżomne dołho hacj do 12. léta.

Rosejmawany wulke a male schpiczłi. K wulkim ſtrużcha wyleżi schpiczł (wyżokoſej ranżenja 45 cm.), dale czżornobżży schpiczł (40 cm. wyżoki). Małe schpiczłi (do 26 cm. wyżoke) ſajſluzeja żej wożebite wopżżosowanje. Wone žo ſwjetscha w połnischej Němſkej płahuja a tohodla też rékaju „Mannheimſke“ małoschpiczłi. Wożebje Jendżelżeńcy žu žo ſalubowali do turbych drobnych, nèżnych pżżżow. Wone turbym pżżam pschiplahowachu najmischelakerische wotżeżnje barbow, ale ſta žo to na ſchkodu ſtrowoty a rypa. Tak wulżnjeny hacj jendżelſki płahowar hewak hrìwa, tu njemóżemy žo ſ jeho methodu ſpschecżeliez. Mały pżżł na we wschim bycz podobny na wulkeho, bjez toho, jo by ſtrowotnje czżerpjel. To je praprawidło płahowanja małoschpiczłow.

Saběrawny žo hischcze trochu ſ tymi mnohimi poddružinami naschcho schpiczła; Snajemy w połnózných krajinach tak njewonawanho islandſkeho, ſelenſkeho, ſamojedſkeho a łapiſkeho schpiczła, w połoiſkich krajinach indiſkeho schpiczła. Najbóle jasimawy je tak mjenowany Cżau-cżau, kiż je žo w poſledních łétach też pola naš ſadomił. Je to dojcz ſchwarny pachoł je ſałkmurjenym wobliczkom ſ niedożerownym jażykom a dżażnom, ſ tupej tłaunt, njeſiſchimaj wóczżomaj, ſ bóle kuloſtymaj wuschomaj. Barba kożucha je jara ſwojorasna. Najbóle je poš na czżewjeri bruny. W ſwojej domiżnje Khinje toho pża rady jédża.

Sżu też schpiczłi ſ scherschczejotymi kożmami, każ ſtandinawiſki łożowy poš, dale też króttkokożmate schpiczłi. Najbóle ſnaty je tu bjeſwopuſchaty tak mjenowany „Schi-

derke" (łódźnin pohł ſ Belgiſkeje a Holandſkeje. Wón ſo wožebje na ledach jako ſtražnik trjeba. Pola naſ jeho ſrdka hdy wjeſimy. Spominamy hiſchče na žiđžaneho ſchpiczka, tiž je naſtał ſ měſchenjom ſchpiczka a Malteſkeho pſoka.

Hodowna jemjelina

Jemjelina (Miſtel) je hodowna roſtlina. A tola ju ſahrodnik rady nima a ſatamuje. Pſchetož jemjelina je pſchiſijwnik, tiž korjenj na hakoſach juichtojtych ſchtomow a ſo wot tam dawa jenož njeſznadnje wotſtroniež. Wožeſoje rady ſo ſahneſdžuje na topolach, tiž dſe maju mjehku, juſchkoju ſkoru. Tam ſwoje chyſzime korjenje ſpuſchcza do ſra ſchtoma. Schtomy, na kotrychž je jemjelina ſo ſahneſdžita, ſu jwjetſcha ſhubjene. Teſ hdyž halozki pſcheczivnika pſchi ſamym ſchtomje wotreſasch, tola korjenje dale roſtu. Teſ na ſadowych ſchtomach roſcze tuta roſtlina rady a je ſnieżnje.

Ssu hotowe kolonije jemjeliny.

Jemjelina ſo wožebje rady ſaſydluje na ſchtomach, tiž ſteja njedaleko wody huſcze po hromadze. Wona tu teſ namaka najſlepiche wumenjenja k rosmnożenju. Ssmjenja ſo ſlobka na ſużodnu hakoju pſchenoſchuja a tam hnydom korjenje puſchcza.

W nekotrych krajach, wožebje w Jendželſkej, je jemjelina nimale ſwjata roſtlina, tiž k hodam nabywa wulkeho wuſnama. Tak ſlubjenaj ſo hody rady ſtupitaj pod jemjelinowu hałożku, pſchetož tuta roſtlina je vjecza zohnowana wot wumożnika. Haj, we wſchelalich krajach ſtupi jemjelina na mjeſto Božodſdſcejoweho ſchtomika.

Dźeſo, tiž je ſo narodżiło ſpodły jemjelinoweho keſaſchka, budże runje roſcej a njech też njebudże runje pſchijara bohate, to tola jmże měrne a wěſze żiwjenje.

S pjenjesjami wſchak jemjelina nima wjele cżinicj. Wona je bóle ſa czuczja, ja mjehkoſcj a lubooſcj.

Je cżeſko, haj nimale njemożne, jemjelinu w jſtwje pěſtowacj, dokelż ſnej ſada wożebite wumenjenja jeżivjenja. A tajke jemu poſticzej njemożejch w twétkowym hornzu. Jemjelina je a woſtanje bżiwjoch, tiž w jaſnje ſahnje.

Je to ſpodżiwny wobraz, hdyž patorżizu pſchi tichéjſaſu ſteji na blóże jeſchczipana młodna jemjelinowa hakoſa, je to hotowy dżiw. To dżiwow popramom njeſznéch wěrieſ! Alle ſu wopraudże dżiwy. Sknadż jemjelinowa hakoſa patorżizu toho abo tamneho cżłowjeka pſcheżwedżnje wo dżiwach!

Plahowanje hobrskich nuklow

Belgiſke hobrſke nukle hodża ſo derże k plahowanju a kormjenju a hdyž je prawje pizujeſch, móża dozpiecj 16 puntow cżeſkoſcze. K plahowanju trjebaſch prawje wulke thłéwy, jo móża ſo derje pohibowacj, ſtrowe woſtanu a njetuczżna, ſchtož je w mjeniſich thłéwach lohko mózno. Klétka k plahowanju ma być jnajmjeniſcha metr dołha, 80 cm. ſchérowa a 70 cm. wuſoka. Cżim mjetiſche ſu thłéwy, cżim łkpiche ſu wunoſchki plahowanja. Skocżata njeſzmjeſch k plahowanju trjebacj prjedy, hacż ſu 9 mężazow ſtare. Ssanczkam njewoſtaj wjazy hacż 5 młodżatow. Młodżata njech jenoż 12 njedżeł zuzaju. Njech nukle też jenoż dwójzy ſa lęto młode jmeja. Hewak jmeſjech njewuſpéch pſchi plahowanju. Pſchi kormjenju móſjech nukle dacj do mjeniſich thłéwow, ale te dyrbja ſtajnje być jara cżiſte. Nukle dyrbiſch jara ſczedriwje pizowacj, wożebje ſe ſeżylnjazej pizu, ſ wowżom, jeczmjenjom, żynom a ſeleninu. Pſchi tym dyrbiſch dżiwacj na wotmenjenje! Ke kormjenju hodżi ſo wożebje mjehka piza ſ běrnow, bélſnow a kuchinſkich wotpadankow, tiž maju ſo wotwaricj. Móżeſch też pſchidacj korjenje abo aromatiſke ſela, jo buchu nukle radſcho ſrale. Nimo toho móſjech dacj wowża a kléba. S kormjenjom ma ſo po 3 njedżelach pſchestacj, tohodla ma ſo cżaſcziſcho a ſchczedriwiſcho pizowacj. Tak wjeſe pak hacj nukle dóch loja, maich nukle ſanſjerja. To płacji wo wſchitkich druzinach hobrſkich nuklow, połajtim też wo nemſkich hobrſkich ſchakach.

Wo drobnych kurach

Pola naſ ſo jara prózuja, jannjeſowacj dowos wukrajnych jejow. Njebudże to mózno ſ tym, ſo wjazy kur dżeržimy, ale jenoż tym, ſo najcha pjerſina ſo połepſchi. Mjeſo, ſ drobnymi kurami njemóżemy tutón zył doſpicj. Cżehodła ſo potom tajke małe kokoſchki jzyła plahuja? Sa pjerſinarja ſu małe kury to, ſchtož kwétki ſa ſahrodkarja. Wón ma na nimi ſwoju wjeſelokoſcj.

Nohate drobne Malajſke kury mamy pola naż hižo 40 lét. Wuplahowali ſu je w Jendželſkej. Bély maly Malajſki łapon ſteji tuny. Mózeſch pola njeho jwjetſcha jaſnje roſeſnawacj ſti wotréſki: ſ hłowy k ramjenjomaj, wottam hacj k wopuſchi a ſſónczńje wopuſch. Pſchi hłowje bije do wocżow wopuchły hrjebjeń a ſo poſbéhajez koſczi wobwocżow. S thm zyke mjeſwoczi wupadnje ſko, dżiwje każ pola rubjeżneho płaka. Ramjeni a hrudżowka trochu do prédka ſhibnjene a wopuſch ſo niſko nożu. Béda druhemu kaponej, tiž ſo do tuteho drobneho kaponka da. Malajiſke kapony ſu jara njemdre a dżiwje a ſo radu ſadżeraju. To potom najtawa ſażakle wojowanja. Pſcherżiwnik potom ſwjetſcha ſprózny, żłaby a trwawy na ſemi leżo woſtawa. Kokoſch derje labnje a ſo jara ſtara wo kurjatka, ale hewak je też wona doſcj dżiwja. Hdyž dże ſchkitacj ſwoje kurjatka pſched ſtrachom, wali ſo tak njemdrje na druhe paty abo też na pży a kóżki, ſo pſchi tym żamo kurjatka wohrożuje. Tuta kokoſch mało jejow njeże. Jeja ſu małke a maju na ſołcj ſkorpawu. Mjaſo je jara mjehke, ale dyrbiſch jo wužiwacj ſ „rożumom", dokelż tute kury wjele mjaſa njedawaju. Skónczńje dżemy hiſchcze wuſlehnucj, ſo nimo běłych drobnych Malajſkich mamy też hiſchcze cżerwjenopiſane a żałnożołte drużiny.

Runje nawopaczny kharakter maju běże *japanſke drobne kury*. Ssu to tak mjenowane „Siro Chabo" ſ cżornej wopuſchu. Wone ſu jara ſtudne a ſo radu tula k pjerſinarjej. Napſchecżo druhim kurom ſu mérniwe, haczrunjeż ſu też nckak throbłe a njebojaſne. Ssu też jara ſtronne. Żadaju jej jenoż mały kucżik, hdyż tam jenoż néſchto hodżin ſtónczżo ſwédżi. W ſich domiſaje w Japanſkej ſo żamo dżerża we wuſkich kłétkach.

Wone po ſdaczu ani nohow nimaju; wopraudże ſu nohi też jenoż 5 zmtr. dołhe. Najbóle pola tutych kur bije do wocżow wopuſch. To wożebje płacji wo wopuſchi kapona, tiž ma żałoſtinje dołhe żerpoje abo teżakoſte vjera, tiž w roshorjenoſcji ſo thila hacj k hrjebjenjej. Też tołoſch wopuſch wuſkoto dżerži. Jednory hrjebjeń kapona je pomérnje wuſkoti. Pola tokoſche każ też pola kapona trudż jara wuſtupuje a jadk je bohacze pokrytý ſ huſtym moſchkom. Kichidle tute kury poſcheja, tola móża wone jej też derje wužiwacj, hdyż każ kurotwy wupjerchaju.

Najbóle woblubowane ſu béle kury ſ cżorjej wopuſchu. Ssu wſchak hiſchcze wſchelake druhe drużiny, każ cżiſcze béle, cżorne, druhe żidowitym abo ſudżerjatym pjerjom.

Wužitk wéſo tute drobne japanſke kury njenjeżu. Njeżu jenoż malo jejkow ſe żołte ſkorpawu. Jeja wſchak ſu hiſchcze pomérnje wulke. Wone waża 30—35 gramow. To je pornjo wulkoſcj ſur pſcheżu doſcj; pſchetož kapon żam waji néſchto pſches punt, kokoſch pak léży punt. Bohużel ſu kurjatka łkétro cżuczjiwe, wożebje napſchecżo mokroczę. Tohodła pak pjerſinarjo pſchcżo hiſchcze rady tute kury plahuja.

Sa cżaż żiwétowcje wójny a poſdżiſcho ſu pola naż mnohe drobne kury ſ wulkich drużinow plahowali. Szyl ta ſu drobne kury pola naż dale bóle woblubowane.

Wjeſelmy ſo nad tym. Schtóż ma kury, njech też drobne, njetrjeba żej jeja kupowacj.

(S wobrazom.)

Najcze jnwczene kurjenjy ſwjetſcha njeſżu thmane. Wone dże ſu też thétro tunje a żej też jara malo méſtna żadaju, hdyż ſo jako wiżate tubje namakaju w hródżach a ſwinjazych khlewach, abo hdyż w hródżach ſo namakaju jenoż nétrote żerdki ſa kury. Tajſe méſtna móża być méſtna k pſchenozowanju, ale nt k pſchebywanju. A ſu to nimo teho hiſchcze hubjene méſtna k pichenozowanju, pſchetož jwjetſcha lywaju tak wżſoke, ſo dyrbja kury pſches żuh dołhu ſpenſku nóż pſchebywacj w pſchetrjebanym, włożnym a cżopiwym powétſu, tiž ſo w hródżach harjeja pod wjetſchom najtéra, dla njedoſtatka tiſlika a dla mokreje ſpolojeſe njemoża kury ſo ſtruczjeż a tohodła ſnano ſkhorjeja. Tohodła też najrunu a w jynje kury cżaſto ſo najſnnnjeja, hrjebjenje ſo jim jmjerjnu. Wone ſrudne tuichkajo wokolo żydaju. To wſchitko ſu ſczżhwki njeſtroſcha, kotrejż ſu ſo wſchitke drużiny ſwjetſcha njeſżu thmane.

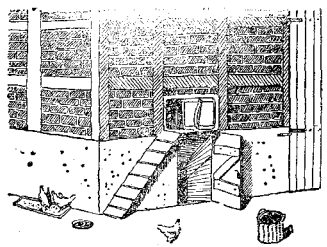

weho kurjenza. Pſchindże hiſchcze ſ tonu, ſo kurjenj we ſymje ma też wodnjo być ſ ſwobyt kur. To je wéſo mózno jenoż tehdy, hdyż ſo njejedna wo małżiwe twarjenje, do kotrehoż móża kury ſo dojtacj jenoż po rdélu pſches wyſoki pichczżnyk. Prawy kurjenj ma mjeć wjele wulkich woſnow, a nutſka ma być doſcj ruma. Podłoha ma ſtużicj jako hrjebanjſchczo. Wokna maju być wobroczene k południu. Potom może ſłónczko ſwédżicj do kurjenza a tam ſpożcji cżoplotu a ſpudżi hibanje, ſkruczi ſtrowotu, ſłónzuje ſchkodne jawonki thorocże, wuſkutkuje, jo kury njeżu. Symſke jeja ſu drohe, ale na nje mózeſch liczicj jenoż tehdy, hdyż ma pjerſina ſtrowy kurjenj. Kury, kiż pſchenozuja w pſcheczopłej mjenjoſcji a potom wodnjo ſymu mréja, njebywaju pilne njeżerki. Wone ſrudnje wokolo żydaju w kólni a na dworze, janjerjedżeja woły a pluhi a druhi grat a bédnje pſchejmuja, méſto ſo bychu w ſymſkim cżaſu jeja njeżle. Potajtim: „Twórcże ſtrowe kurjenjy", je hełło naſchego cżaſa. Njetrjebaſch hnydom natwarjcj nowy kurjenj, je doſej ſółnjowo atd., tiž ſo dżenża prawje njewužitkuja. Tam móżeſch jaſażdżicj wulke wokna a rumnoſcj pſchewariecj na ſtrowy kurjenj.

Družiny hłójčkateje soloteje

(S wobrazom.)

Wo żadarſtwje a ſelinakſtwje ſo runje prajicj njehodżi, jo tu hiſchcze w naſtupanju wuplahowanja nowych drużin klaza. Nawopak, mamy tu ſterje pſchewjele dyżli pſchemako nowych drużin. To płacji wożebje wo hłójczkatej ſoloteji, tiž je wożebje woblubowana, dokelż dołho njeroſeje a ſo hodżi tunjo pěſtowacj. Tohodła mamy też jara wjele druzin hłójczkateje ſoloteje a hdyż lajik pſchehladuje katalog, to jzyła wjazy njewé, ja kaſtu drużinu ma ſo roſſudżicj. Wéſtu porſadk a pſchehlad pak hiżo maſch, hdyż najprjedy ſoloteje roſdżelijch na cżerjeneje, ſymſkeje a létneje ſoloteje. Cżerjene ſoloteje ſu ważne jenoż ja ſahrodnika. Wone też niż ſtajnje wulke a krute hłójczki tworja, ſo ruceje roſwiwaju a rady ſchużżaju. Cżerjene ſoloteje ſo też pod hołym njebjeſom pſchezymuja, tiż wſchitke ſo ſ ſuchej drużiny ani jaberacj njetrjeba.

Hinak to je ſ létnimi ſołotejemi, tiż ſo wſchitke hodża ſa plahowanje pod hołym njebjem. Najwjazy drużin maju wulke a krute hłójczki, tiż thwiłku traja, prjedy hacj ſchuſſaju. Wubéranje jenotliwych drużin ſo ſ tym wołożuje, jo njeżu powſchitkownje wjchudże rosſcherjene, ale jo ſo jwjetſcha wobmjeſuja na wéſte krajiny. Jena ſ najwjetſchich drużin je aſiſka hłójczkata ſołotej ſ wulkimi, krutymi hłójczkami, tiż tak ruczę njeſchukaju. Łopjena ſu żołte a pola jeneje poddružiny ſ cżerwjenej krómu. Dokelż ma tuta drużina tak wulke hłójczki, żada ſej wjele méſtna. Tohorunja wulka ſe żołtymi łopjenami je druha drużina, kotruż plahuje Dippe w Kwedlinburgu. Je to wubjerna drużina. K na żołcj drużinam ſłuſcha dale Drjeżdżanſka trajaca hłóczkata ſołotej. Maſch tu wjele poddružin, tiż ſo jara doporuczeja dla mjehkoſeje, wulkoſcze a trajnoſcze hłójczkow. Łopjena pak ſu cżerwjenopiżane a cżmowokrieſ-

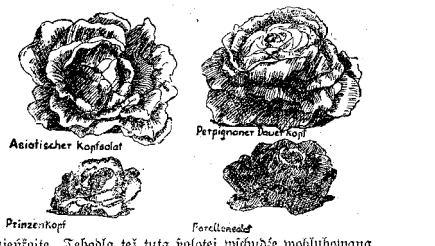

pjenkoſte. Tohodła też tuta ſołotej wſchudże woblubowana njeże. Pſchi wulkoplahowanju dyrbi ſo na to dżiwacj. K żrénim drużinam ſłuſcha dale żołta, druhdy cżerwjenokromata „prynzeżowa hłowa", tiż ſo jara thwali. Najmjenje ſchuſta „Perpignanſka trajaca hłójczka", ſchtož też płacji wo „Schwizarſkej hłójczkatej ſołoteji" a wo „nyracżku" (Trotzkopf). Rutſka ſtotżołte ſur hłójczki drużiny „bobrſeje ſloteje wutrohy". Nimale běłojte łopjena maju wulke żołte hłójczki „ſléborneje hłowy", też „nonplusultra" ma wulke, żołte hłójczki.

Symſke ſołoteje njetworja tak wulke a też niż tak krute hłójczki. Nimo teho pomałku roſtu a łopjena też njeſżu ani tak mjehke każ pola létnich ſołotejow. Mjemujemy tu „żołtu" a „brunu ſymſku ſołotej", „ſléborny bul", „burowu hłójczku" a „łodżanu hłowu". Symſke ſołoteje ſo wjazy jara njepłahuja, dokelż je ſchlintí żeru a w krutej ſymje ſaidu. Hdyż létneje ſołoteje plahujeſch w ſymnym ſchkleńczeńſchczu, radża ſo runje tak derje a też poſdżiſcho je wužiwacj njetrjebaſch każ ſymſke ſołoteje. Nimo toho maju létnje ſołoteje mjehſche łopjena.

Picujće konje z běrnami!

Pryedy tatarſko ſwjetſcha mějachu ſa to, ſo je njemózno, konje pizowacj ſ běrnami. W poſlednim cżaſu wſchak konje ſ běrnami pizuja. Cżerſtwe běrny konjom łépje tyja dyżli ſtare, tiż ſu do nałéżża łeżałe w hromadach a pinzach. Hdyż chżeſch tola takſe ſtare běrny konjom dawacj, maſch najprjedy kżery wotſchcżipowacj. Nahnite běrny njeſżmějch konjom poſticzej. Běrny maſch na tóżdy pad prjedy paricj. Najłépje je, běrny cżerſtwe paricj, dacj jim trochu wuſlubżicj a potom hakle konjom ſypacj. Nimo běrnow maſch hiſchcze dacj néſchto ſychipizy, jnajmjeniſcha bétkoſtye pſchtyzy. Tajku dawaj rano. Cżerſtwe parjene běrny dawaich konjom pſchipołdnju a wjecżor. Doporuczuje ſo, pſchi pizowanju ſ běrnami dawacj prawje dołhe łykanje, na tóżdy pad dłéſche, hacj takſe, tiż dawaich pſchi pizowanju ſ běrnami dawacj prawje dołhe łykanje, na tóżdy pad dłéſche, hacj takſe, tiż dawaich pſchi pizowanju ſ běrnami, bydże mózno wobkedżbowacj, ſo to konjom tyje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2587

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na tak žiwjenja dospołnje běžny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tute zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin planje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wuńasnje nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 293 **Budyšin — Štwórtk, 17. decembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Hitler Brüningej wotmołwił

Hitler je w „Völkischer Beobachter" němskemu kanclerej na jeho radiowu rěč wotmołwił. Napschećiwo Brüningowym zjawam wo knježeńskowotwym zwědomitym duchownym dźele a dokonjenju pornjo rěčam nazionalnych socialistow, Hitler na to pokasuje, so je běh podawkow dopokasał, so rěcze dobywaju. Hitler žo němskeho kanclera praješa, hač je twonkownopolitiski prawje a mudrje, so nazionalne socialistiske hibanje pšeched zwrotom njesakónje a schódne a jeho pschiwisnowarjow bandu rubježnikow mjenuje. Hdy by žo knježeństwo po duchu a smyslu Weimarskeje wustawy hlodźało, by wono wrócžo stupiło, dokelž je žo lud bźo dawno wot njeho wotwobroćił.

Wo politiski mór wojnjo, nazionalni socialistojo Weimarsku wustawu respektuja a žo nadźijeja, so němscemu ludej nowu a po jich skaću lěpschu wustawu dadźa.

Na tónzu žo Hitler z naprawami k schkitanju smutkownego měra, w pośledním nusownym wukazu pschikazanymi, saběra. S tymile naprawami je traschenje tak pschiběrało, so žo wjazy njehodźi hnjesć. Postajenja wo wotbrojenju njepschiwotnych ženje wot nadpadow njewotdźerža, ale pschezo jenož pschiwotnych. Hdyž budźe dom wotbronjeny, potom nadpad z dróhi bórzy k nadpadej w domje pschenidźe. S tutym dźelom nusowego wukaza drje žo traschenje a stawny strach znowa pośabnje. Skutkowanje nusowego wukaza nazionalnej socialistiskej stronje jenož k dobyću dopomha.

Zwołanje němskeho sejma so wotpokazało

Rada starschich němskeho sejma je namjety na **zwołanje němskeho sejma** znowa wotpokasała. Za zwołanje žu jenož kommunistojo, nazionalni socialistojo, němscionazionalni a němska ludowa strona hłosowali. Pódla wjetšeho ludu žo w pośedźenju rady starschich wschě frakcije sastupowachu. Strona wjeršnego ludu bě presidentej Lübje z listom pschičinu sdźělka, kotrejž dla zwołanje němskeho sejma wotpokazuje.

W lisće žo praji, so nusowy wukas někotre zakładne žadanja němskeho wjerschnego ludu dopjelnja abo je tola dopjelnjenju pschibliži, a to niz jenož w ratarskich praschenjach, ale też we wotthawarjenju mšy a rozdźela mjez kupowańskej a pschedawańskej płaćizny. Strona wjeršnego ludu žo nadźija, so z jednanjom dalšne połěpschenje sa wudźeli ratarskich wuhlodow dopyje, kotreż njemóže wot zwołanja němskeho sejma wočakać.

Sakske ludowe požadanje přešło

Pschi hłosowanju sa sakske ludowe požadanje je žo wschohromadźe 733 558 hłosow sa njo wotedało, to je 21 procentow wschitkich k hłosowanju woprawnjenych wosobow. W Drježdźansko-Budyšinskim wokrjeju je žo jenož 18 procentow, w Kamjenicansko-Zwikowskim wokrjeju 28½ procenta a w Lipšćanskim wokrjeju 14 procentow sa ludowe požadanje sapisało.

Wukaz płaćiznoweho kommisara

Płaćišnowy kommišar je tele dny se sastupnikami **pjekarjow, rěsnikow a frizeurow** jednał a w blížschim czasu wukas wo wupowěschenju płaćišnowych sapisow wuda.

Wutoru je płaćišnowy kommišar **se sarjadnistwami drohowych a małych żelezniznow** jednał a wajchnje swěsćił, po kotrymž maju žo na podłožu nusowego sakonja tarify po możnosći spěšnje snižić.

Zniženje tarifow němskostatnych automobilow

Němski wobchadowy minister je porucził, so ma žo tarif němskostatnych automobilow hnydom na zhłedowanje waschnje snižić. We wotrěšku I postajene frachty sa nakłady hač do 1000 kilogrammow a we wotrěšku II postajene frachtowe hódźby sa 1001 hač 3600 kilogrammow žo wo 15 procentow, druhe frachtowe hódźby we wotrěšku II wo 5 procentow snižа.

Zniženje wuhlowych płaćiznow

Nowy tarif sa woženje wuhla po żeleznizy, kotryž je 16. decembra do mocy stupił, postaja, so ma wotpołožlaka płaćišna 80 pjenizow po tunje a wjerscha hač do 100 kilometrow 3,30 hr., wot 101 hač 200 kilometrow 2,70 hr., wot 201 hač 500 kilometrow 1,70 hr., wot 501 hač 722 kilometrow 85 pjenizkow, wot 753 kilometrow 1,40 hr. wuczińeć.

Pschi rjadowni V. wosowych nakładow žo pola kruchatych twarow tarif wo 15 procentow a wuhlowy tarif wo 12 procentow sniži.

Dalokosahace wottwarjenje zarjadnistwa w Pruskej

Po nowym pruskim lutowańskim wukazu žo hižo we blížschim czasu sarjadnistwo na dalokokšahaze waschnje wottwari. Mjes druhim je **40 městnow wyschschich hajnikow** wottwari. Dale dyrbja žo

wschě statne dźiwadła z wuwjasćom statneje opery a statneho dźiwadła samknyć.

Dale žo wschě pádagogiske akademije z wutwisćom schejerskich wottwarja, a 30 hač 40 mjeńschich hamtiskich zuzow žo zhubi. Wotmyslene sniženje starobneje mjezy za sastojnikow z 65 na 62 lět je žo zpuschćiło. Też plan hromadukładženja krajnych wokrjesow je wrócžo stupił. We nusowym wukasu žo też **rěsański dalek** njenamaka, kotryž chžuchu pryedy sajwjesć. Pschećiwo tomu je pjeza němski płaćišnowy kommišar dr. Goerdeler wažne głowo žobu porěčał.

Rańšopruska ratarska komora so Hindenburgej „dźakuje"

Němski president z Hindenburg je Rańšu Prusku je wobdźadźenja ruskeho wójska wuzwobodźił a je žo za to postarał, so tej pruske a němske knježeństwo sa podpjeranje tamnischeho ratarstwa wjele stow miljonow hriwnow pschiwotnikej. Na pośled žu žo sa tamnische ratarstwo wobebite schkitaze łakonje z nusowym wukasom wudale. A kajki dźak je Hindenburg za to dostał? Po nanjesene nazionalnych socialistow, kotrejž žu žo do rańschopruskeje ratarskeje komory wuhnolili, je žo je 54 pschećiwow 22 hłosam wobjamknjenje pschijałało, presidenta ratarskeje komory namołwiwši, so by němskemu presidentej błędowaze wojsewił:

„Rańschopruske krajne stawy bjesmožnosć knjesa němskeho presidenta znapschećza nětčišcheje systemowieje mocy spóznawaju. We najhłubšej hopodarskej a duschownej nuzy knjesa němskeho presidenta proschu, so by za swoju wobodu kaž za nětčišchi němski kabinet puć hnydom wupróśdnił muzom, kotrejž žu z wojowanja a wěry hromadu słowali, a kiž nětkole jenički samóża, niz jenož ratarstwo, ale zyły lud wukhować.

Namjet nje dowěrjenja přećiwo pruskemu financnemu ministrej Klepperej

Pruski žejm žyedu wo němskonazionalnym namjecze na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo finanzneniu ministrej Klepperej wuradźowasche. Sapółžlanz z Rohr žadasche, so by žo wobkhodne wjedźenje Pruskeje kašy pod Klepperowym wodźenjom a nakupjenje akcijow Schenerskeho konzerna za kašu pruhowało. Mjezitm do ministra wótro ripajo praji, so dyrbja dla prjedawschoje dźeławoscze nětčišchego finanzneho ministra na jeho nowu dźeławosć z njedowěrjenjom hładaćz. Ratarstwo móże schitkeznu wo tym jaspěwać, schto to rěka, hdyž žo jeho spomnjenju dowěri.

Pschi rosprajenju njebě finanzny minister pschitomny. Němskonazionalni tohodla namjetowachu, so bychu jeho zawołali a hač do jeho pschihłada pośedźenje pschetorhnyli. Tutón namjet žo z khětrej wjeselschimi pschija. Też dźeł knježeństwowych sapółžlanzow sa njón hłosowaschе. Na to žo pośedźenje pschetorže.

½2 hodźin finanzny minister Klepper do žejma pschińdźe. Sapółžlanz z Rohr w jeho pschitomnosći žwoje porokł wospjetowaschе.

Demonstracija kommunistow

Wutoru je w Opolu, Lipšku, Mainzu, Hamburgu a Bergedorfu ke kommunistiskim demonstracijam dóschło. Policijstojo žu pschi tym gummijowych klumpach trjebali a wulku liczbu kajerjow měwa sajeli. Mjes sajatymi je nadpadnje wjele žónskich. We Opolu w Hornjej Schlezyskej žo demonstrantojo do policije z pukami dachu. We Lipšku žu pschi demonstracijach 16 wosobow sajeli. Wjetšche nahłynjenjese pak žo njeju stale. W Lindenawje pola Lipška žu młodźi hódźo jenemu policijskej revolwer a tołak wutorhnyli. Nadpadowaršći kommando je winikow sajał. W Hamburgu je policija hižo frjedu wjetsche naprawy pschećiwo demonstrantam cźinika. Policijstojo, kotriž z automobilemi, motorsiklemi a jšdonymi kokami po dróhach jěchachu, spěšnje demonstrantow sdźěla z gummijowymi klumpachami rosehnachu.

Brónje pola kommunistow namakali.

W Altenburgu žu wutoru wobhladnja něhdźe sto kommunistow pschepytali. Policija je hromadu njesakónskich pišmow a też brónje namakała a sebrała.

Wuńasć němskostatneho žuda pschećiwo kommunistam.

W prozeju pschećiwo sakskim kommunistam žu Wagnera a Harlaža ke thłostatni na 2½ lěta a Baunacka ke dwěłětnej jatbje na twjerdźiznje sakhudźili. Doris Gellerowa dla paduschstwa jatwo na tři měsazy dosta. Tole thłostanje je z pschepytowańskej jatbu wotpokuczene. Wagnerej a Baunackej po pschepytowańska jatba z 1 lětom a Harlažej z pół lětom wotliczi.

Pensija za francowskich presidentow

Někotři sapółžlanzy žu w žejmje namjetowali, so by žo prjedawschim presidentam franzowskeje republiki lětna pensija 200 0000 frankow (něhdźe 35 000 hriwnow) pschiwotnika. Wudowam po něhdźischich republikojmych presidentach a małoletnym dźěćom by žo měła połoja mjenowanaje pensije pschiwotnicz. Hač dotal njejsu republikojmi presidentojo žaneje pensije dostali. Ministrojo ju też w pschichodźe hišće njedostanu.

Stupi Francois Poncet wróćo?

Franzowskemu pósłanzej Francoisej Poncetej blížko stejace nowiny „L'Ordre" žu sćěhowazu sdźěłku wosjewile: Pósłanz Francois Poncet je z wunoschkom žiwoseho dotalneje dźeławosće w Barlinje **tak njespokojom, so je so rozhudźił, swoje sastojnistwo w blížschim czasu stožiez.** Francois Poncet chze w haprleji do wólbneho wojowanja sastupicz, so by žwój deputertski mandat sakitał. Hač je tale spodźiwanje spodźaza powołeźi wěrna, njehodźi žo we Parizu dopuhowacz, tola na to pschipomnitej, so „L'Ordre" pod wlinom ludźi steji, kotriž Francoisej Poncetej politiczny najblize stoja.

Demonstracija dźěłonjemějerjow w Parizu

Hdyž wutoru w Parizu počzachu twarjenja kolonialneje wustajeńcy wottorhacz, někotre tyhdźeń dźěłonjemějerjow pschećiwo sebi a žadachu, so bychu jich pschi tymle dźěle pschijstajili. Policija dyrbjesche po jara prózowaz, prjedy hač mózesche jich wotebnacz.

Złota měna za połodnišu Afriku

Jendźelski dominium Połodnišcha Afrika pschi stolej mjenje wostanje, kotrejž je jendźelske knježeństwo spuschćiło. Ministerski president general Herzog je wutoru w Smithfieldu prajił, so połodnjoafriska unija złoty wobstatk wobchowa, a pschipowědźi, so parlamentej w žiwotnu blížschim pośedźanju zakonjowy nacźišk wo zamjenej połodnjoafriskej mjenje pschedpołoji, kotrejž so njehodźi dźeje wotstorczicz.

Kanada i padnjenjom zenježelskeho punta schkoduje.

Kaž je „United Preß" thonika, je kanadiske knježeństwo wobjamkło, k schkitanju zenježelskeho punta žitne **naprawy** cźiniez, kotrehož kurs je na Newyorkskej burhy znowa **wjele** spadnył.

Wotpółstanzistwo polskich legionarow w Romje.

Sa czaj žiwotnoje wójny je w italskim wójsku legija Polakow wojowała. Wotpółstanzistwo tuchle legionarow, kotrychž wyscht Prasmowski wjedźe, je pónđelu do Roma pschijeła. Kral je nehdyschnich hohnowojowarjow w audienzy pschijał. Wotpółstanzistwo, kotrejž je po roskasu marschałka Pilsudskeho do Italskeje puczowało, tu tam wschudźe je sahorjenjom witali.

Rozhorjena debatta wo wó'nskim dołzy w amerikanskim parlamenće

Wutoru njeje sapłaczomna rata wójnskeho dołha nehdyschich wójnskich hwjezkarjow do Sjednoczenych statow połonóżneje Ameriki doschła. Wona 92 miljonow dollarow danje a 31 miljonow dollarow wotplaczenja zwezinja. Nětkuschi swjezkarjo njeplaczo, dokelž njejsu lětsa

wot Němišeje žanych reparaziow dostali. **W domje** repre**sentantow (žejnje) tohodla horza rěčnika bitwa zahabješche.** Sapóšlanc **Mac Fadden**, kotryž pšicesźiwo Hoovera wobarani moratoriu agituje, najnjembrišche nadpady na prezidenta Hoovera a na Němzam pšiješelnych bankizejow cźinješe. Hoovera winowaše, so je swoju sastojnšku pšichźahu skamal, hdyž je z zuzymi kuježeńtwami moratorium (swobodne lěto) za Němšku wobsamknył. Dojednanja wo dalšy zwjazkarjow njejsu internazionalne frěcźenja, kaž dalako ho wo Franzowšku jedna, ale finanzne zakonje, kotrejž Hoover njejsmě pšichmělicź. Hdy budźišchu němšcy internazionalni bankizejo w Neiwyorku, njeposłuchachu. Referent předstaješe reparacije jako hłowniu winu swětoweje krizy. Wustupowaše za dospołno wumaznjenje reparacijow a wuzběhny, zo móže swětowe hospodarstwo so jenoź zaso pozběhnyć, hdyž je so to stało.

Zastupnik Hollandskeje za wumaznjenje reparacijow. Hollandźan Colyn mjeńše před wosebitym wubjerkom Baselskeje Banki za mjezynarodne płaćenja referat, kotremuž pšitomni z wulkej kedźbnosću pšiposłuchachu. Referent předstaješe reparacije jako hłowniu winu swětoweje krizy. Wustupowaše za dospołno wumaznjenje reparacijow a wuzběhny, zo móže swětowe hospodarstwo so jenoź zaso pozběhnyć, hdyž je so to stało.

Nowy chineski president

Kaž ho z Naugkinga powě, staj centralny wukonjazy komitej a zentralny kontrollowazy komitej do Cźiankaišekowcho wróćostupjenja wot wšyćkich sastojnšnowin zwolnjej. Presidenta sakonje dawazeje radu, Linsena, žu za nałkwiłneho presidenta chineskeje republiki wuswolili. Na jeho město jako president sakonje dawazeje rady Cźenmingschin stupi.

Nowe wojowanje při połodnišej mandźuskej żeleznicy

S Mukdena ho 16. dezembra powě: Pšichi połodnišej mandźuskej żelesniźy je chineske wójsko sdobom na tjoch městnach japanske stejišcźa nadběhowało. Chinese wójsko je wźy Tiefling, Cźengcźiatuna Ninschwang nadpadło, w kotrychž make japanske wotdźělenja leža. Japanzy hnydom cźkadru lětadłow z Mukdena do Cźengcźiatuna pošłachu, so bychu lětadła tamnišch garnišonu pšeco nadběhanu 3000 Chinesow zničitake. Do Tiefelinga žu ho pošłunjenja pósłake. Pšichi wojowanju je pjeć Japanzow padło a dźesać je ho kranko. Pšeco Ninschwangom je ho tohornuja nětdźe 2000 chinelich wojakow a rubježnikow nahromadźiło, kotrjž hroža, ho do města dobyć.

Nahły sud w Nangkingu

Dla wulkich studentišich njeměrow je ho **w Nangkingu nahły žud** pšihipowědźił. Ssylne wotdźělenje wojakow z maschinstinni tšelbami a jězbnymi po dwórach cźahaju. Swonkowne ministerstwo a hłowny kwartěr kuomintangiskeje strony stej je šyrlnymi wotcerstinni strażenni wobkładżenej. Powěsće wo satśělenych a zranjenych pšichi strażenjach mjes studentami a policiju žoh napschecźiwo rěcźa. Sdźěła ho žanno wo 30 mortwych pšiche.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 17. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjecźor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer —1, thermometer wo dnjo —1. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer —2 a thermometer w nozy —7. Wichłady na symnische wětry. Wyschina nad srjedźnej Europu je nam saho mawjedrjenje pšichinjeła. Dokelž šmišnje z wyschinu, šahaja hacź do połnocnego sodowcho morja, pšichilowaja zymne powětry z kutoho sodowcho kula. Dokelž też schłokeja postupuje, symnicźy daje wobthowany. Nizny, po wašhalowage k ranju, pšichinjeschi wjecźera wjecźor zlabe šnjehowanje naschim krowam. W khocźebuskich krajinach hižo popołdnju wokoło 3 hodź. woprawdźite šnjehowe mjeseńe cźahachu. Bóle k połnozu a k ranju, k połnim njemjesan cźahachu. Bóle k połnozu a k ranju, k połnim njemjesan cźahachu. Jutśe pjatk ithadża słónźko 8,01 hodź. a hłowa ho 3,51 hodź. Měsźacź ithadża pšichi. 12.31 hodź. a khowa ho wo połnozy 1,59 hodź.

Dźensa za tydźeń

Inde dźeźi, šwjećimy hody, šwjećimy Bożu nóz! Swjećow Božich domow budźa hwizdy kmjećeć, a šwjaty mór budźe šacźahowacź do wutroby małych a wulkich šemišich putnikow. We wšich domach budźe ho symbolcź Bożodźećatkowy schłom. Budźe wiekeje nad baranu, kiž buchu wobrabjene. We Božich, wjesnych a měsźanskich domach budźe kmjećeć kaž ožak, kaž k njezmérnemu hołdowanju Božu wječnje krajny spěw: „Cźicha nóz, šwjata nóz! O kaike budźe to wjesele, cźłowjekej k žohu a Bohu k cźešći! Haj wječnje rjane a žohapołne žu hody šchelicźišanej, njech dźeźcu, njech dowoleźenemu, pšcheco wone njesłu sa nich jenoź šwjedźeń wšchědnoscźe, ale duschowne dožiwjenje — khwalba a dźak Bohu a wšchem, kotrychž z wutrohu a duschu ľubuja!

— **Pšichi Božodźećatkowym schłonje sa wschitkich** spěwasche muźši a žónšti chór „Serbskeho towarstwa „Sangerlust". K tomu policźi měschćanski koncertowy a dźiwadłowy orchester **někotre hudźbne kruchi. Spěwanje bě**sche zaso rjanu **hnyku** pschipośłuchacjarjow pschiwabiło. Dźeńa schtwórtk wjecźor 1/8 hodźin spěwa Ludowa spěwna akademija.

— **Měschćanske dźiwadło.** Dźensa schtwórtk (w abonnemencje B) a wospjetuje ho sensaziška opereta „Tšo muschetkerjo". Tuta opereta měješe pšchi swojej premijerje njesmérny wuspěch a šimasche pschichładowarjow wot spocźatka hacź do kónza. Wona njepschedstaja ho w abonnemencje D a E. Ssobotu pop. 1/4 hodź. pschedstají ho saso pětna hudowna bajka „Wo kralu Knaggerichu" a wjecźor saso opereta „Tšo muschetkerjo". Sa póndźelu wjecźor pschihotuje ho wulkotna cźinohra „Sswjate płomjo" wot Maughama. Režija ma dr. Adolf Rott.

— **Nowy połizajšti wjednik za Budyschin.** Nětcźišchi Budyšti połizajšti wjednik k. wyschschi inspektor Fischer, sho kónz léta na wotpoczink poda, dokelž je starobu 60 let pschetrocźił. Na jeho město wosebe měschćanska rada we zwojim sboźanischim posedźenju połizajskeho wyschschcheho leutnanta Praschca pschi krajnej połiziji w Drjezdźanach za pschichodneho Budyschkeho połizajskeho wjednika. Nowy połizajšti wjednik, kiž je 35 let stary, pjecźa k 1. januarej 1932 swoje sastojnstwo nastupi. Wón ma tu najprjedy 6 měsazow na pruhu pschebywacź, pschedy hacź ho twjerdze pschisaji.

— **Mjasone jatki (Freibank) w Budyschinje.** Pjatk 18. dezembra 1931 pop. wot 2—3 hodź. wotedawa ho na cźišla 5131 hacź 5330 šwinjace mjaso, punt po 45 pf.

— **Wudawanje kupnych wupołajow na mjaso.** Sozialnym rentnarjam wudawaju ho wone wutoru 22. dezembra dop. wot 9—1/11 hodź., makreninarjam pop. wot 1/24 hacź 1/25 hodź. w Ssesimowni na Hrodowišcźu ha 10 wót jitšoje 41. Wójmišlim franjemym a wojerškim sawostajenym, dalokoź žu woni jenoź na swoju rentu po němišlim sastarańšim sakonju a pschiwaju rentu połasani, wudawaju ho wupokazy kamžnebo dnja wot 1/24 hacź 1/25 hodź. na Hrodowišcźi hašu 12, delka na lěwo.

— **Wlačiwosći nawrócźnych jězbnych lisćikow** połowych autobušow k hodam je tónkróć khěrko podkšcźena. Kaž ho nam sdźěli, nawrócźne jězbne lisćiki połowych autobušow, kiž so wudawaju w cźašu wot 23. dezembra 1931 hacź 1. januara 1932, wobkhowaju swoju płaćiwosći hacź do 4. januara.

— **Sakška krajna loterija.** Pschi wutornischim cźehnjenju 2. rjadownje 200. jatkeje krajneje (jubilejneje) loterije (2. dźeł) padże dobycźe we 40 000 hr. na cźišlu 159 634; dobycźe wo 5000 hr. na cźišle 92 055 a 130 141; dobycźe wo 3000 hr. na cźišla 46 375, 49 546, 64 743 a 157 579; dobycźe wo 2000 hr. na cźišla 14 157, 49 931, 55 753, 77 665, 92 502, 144 336 a 155 261.

— **Samomordarstwo w cźehnišcu.** Wječera ho tudomny 16šetny šamkarski wuczobnik w domje swojeju starscheju wobwjeseny. Sa pschicźinu samomordarstwa ho wudawa suboźeńšti wobthad, kiž ho tak njewuwi, kaž žebi to semrěty pschejesche.

Z posedźenja měšćanskeje rady

12. a 15. dezembra 1931.

Wóthe połizajskeho wyschschcheho inspektora. Sa połizajskeho wyschschcheho inspektora wosebe ho hnjes połizajši wyschschi leutnant Prasch z Drjezdźan, swoprědk pol lěta na pruhu.

Wotschkodźenje wuczinkow za radu a měschćanskich sastupnikow. Rada wobsamknu postajicź měšny kakoš, po kotrymž ho wotschkodźenje wudawkow za pschedstejerju měschćanskich sastupnikow měřacźnje na 75 hriwn., za ho**sbustawy** rady bjes nuby na 50 hriwnow, za měschćanskich sastupnikow na 30 hriwnow postaji.

Porjedźenje wina. Wotpokasa ho dowolnosć k wotewrjenju winowe korcźmy.

Dowolnosć k rejam. Sa jedyn hosćenz ho dowolnosć k wotměrźu rejow (Diele**n**tanz) jenoź z wuměnjenjom pschiswoji.

Pschidźelenje jenje ipomozerišim njesłužerjam. Rada wosmje k wjedźenju, so šu ho nałymu nětdźe 4 hektary měschćanskich połow nětdźe 50 dostawarjam rataraišeje podpjery k šamkanjum wobdźělenja a donkhowanju **žinjow pschewostajic.**

Ssydlerstwo na kromje města. Runjeź ho na nanjet měschćanskeje rady na pschepokasanje hrědkow za sajšyženje njesłužerjow pschi přenim rozdźělenju njeje dźi-

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powódańcźo z cźasa Khrystusa.

2] (Pokracźowanje.)

Kajke wobkhody drje mózach to bycź, kiž w tutej wotležanej krajinje ludźi hromadźenjedźechu?

Njedźiwajcź žiwojeho widźomneho sjebanja njedwělowaschе wón tola na tom, so wocźakowanta towarschnosć stónczenje ho jewi. Pschetoš wón wza z kaschcza, kiž běšche jemu hacź dotal za žydałko słužił, hubiza a bleschu polnu wodu a wumy z njej wocźi a nózdry wjelkhuda. Potom wubra žebi kulowaty, cźerwjenja a běłoźmuhaty kruch macźiny, kaž wacźok žerdźow a žylny kij, kiž wobtležeschе z nekorrych do sażiwajomnych kruchow. Poslednischi tykny wón do jenje, žerdźi w nekotrym rossažu kolo wokoło žebje, nad to wodze rubischcźo — a stan bě hotowy. Hdyž bě stanowu podłohu hischcze z pschestrěnom pokryl, stupi saho won a pschehladowaschе z wjetschej žwedomitosću zyku wokolinu. Tola nicźo ho njejewi, hacź nasdala tuptaży schakal a wyžoko w powětrje worjoł.

Mój žmoj daloko wot domišiny, prajeschе wón k žiwojemu wjelkhudej, jako by i pschecźelom rěcźał, ale Bóh je i nami. Mój cźłowjej scźerpnje ho podacź! Potom pójdu wón słoncźežu z bunami napjelnjeny měch za pizu pschez hłowu, wobroczi ho a saho roshladowaschе ho po schěrokej pěskowej puscźinje. Woni pschińdu, prajeschе wón žebi **žam; tón,** kiž je mje wjedł, też jich powjedźe. Ja dhzu ho **pschihotowacź.**

Se žwojich waczokow wón wucźahny, schtož mějeschе k jědźi žinjicź: plone talerje i palmowych niczow, wino w małych kožanych badžinach, šnischene jehnjaze mjaso, lyrjaste granatowe jabłuka, arabiske datle njewschědnieje rjanosće, tworožk a khleb.

To wschitko położi wón na pschestrěnz w stanje a k tomu sli kruchi židy, kaž ho pola wobžednego wobyhdlesćiwa narańschcheho kraja pschi jědźi wuźiwa. Pschihoty pokasachu, kelko hosći wón wocźakuje.

Mětko bě wschitko pschihotowane. Saho stupi ho wón psched stan, a hlej — daloko w ranju jewi ho cźemny błak. Kaž pschińdnolenty wosta Egiptowcźan stejo. Jeho ferniczky ho roscźerichcźej. Jeho pschewsa hrózba, jako by wón nécźto nadseńskeho dožiwił. Błak bu wjetschi, najprjedy bě jo jewit tak wulki kaž ruka, nétko pschija hižo wešim postawu. Zažnje widźomny bu prénjenu zyle podobny bětu wjselblud z nóschnym stanom, kaj je to w Jndišej z wjelkim njom, na khribjecźe. Egiptowcźan słoži ruzy nad wutrobnom na tschi a pohlada k njebju.

Bóh žam je wulki! wón sawoła, z cźeśeźownosću w najhlubischej duschi pschewjaty. Jeho wocźi napjelnischej ho je žyłzami.

Pschezo bliže pschińdże zuzy. Stónczenje wón sasta. Też wón kaž by je žna wotnuził. Hdyž klecźazeho wjelkhuda, stan a do modlenja ponurjeneho muża pschi sastupu stana wuhlada, žłuknu ruzy, pothili hłowu a sćicha ho pomodli. Potom wón sestupi a dźešche Egiptowcźanej bliže, kiž jemu napschecźo pschińdże. Wokomik wonaj na ho hładachtaj, potom ho wobjimachtaj.

Pokoj budź z tobu, o słužobniko wěrneho Boha! zapocźa zuzbnik.

A z tobu, znapschecźiwi druhi, o bratrje we wěrnej wěrje! Pokoj budź z tobu! Budź mi witany!

Nowy pschińdnik bě wulki a žuchi, jeho wobliczo bě dźiwne, jeho wocźi hłuboko leżazej, włosy a broda běła, jeho barba kaž njedź. Też wón bě bjes brónjow. Po indiskim waschnju bě wón do běłeho płatu žawoleny. Wokoło hłowy mějeschе žałdoty turban swity. Nosy běschtej nézne žandale z cźežwjenje koże wobsute. Jeho wustupowanje bě khutne a dostojne a zyła jeho postawa mějeschе wuraz hłuboke pobožnosće.

Hdyž ho puschcźi z wobjimanja Egiptowcźana, błyschcźeschtej ho jeho wocźzy w žysach.

Bóh žam je wulki! wospjetowaschе wón. A sbóżni žu, kotrjž jemu žiwja! pschijimnu Egiptowcźan. Tola mój dźemoj cźakacź, wón prajeschе, pschecźerjej hlej, tamle pschichładża druhi towarsch!

Wonaj pohladaschtaj k žewjeru, hdźež wunuri ho hižo jaźnje widźomnje tjecźi, tehorunja běły wjelkhud. Wonaj cźakaschtaj, pornjo žebi stojo, dóniž nowy pschikhadnik njebě jeschnpit a k nimaj pschińdnył.

Pokoj budź z tobu, o mój bratrje! prajeschе tutón, wobjimajo Jndiczana.

Boża wola njech ho sjanje! wotmolwi Jndiczan. Tjecźi pschikhadnik rozsnawaschе ho zyle wot swojeju towarschom. Wón bě nézniscźo šwjerjeny. Jeho wobliczowa barba běschе běła. Polnosć žwětłych kudźerjowych włokow wobruschjeschе jeho mału rjanu hłowu.

(Pokracźowanje scźehuje.)

łwalo, ma ho namjet ja nětkožde 100 žydowskich ležownoscjow spěchowacź.

*

Naprawa zymskeje pomocy němskeho knježerstwa

k potuńšenju žyrcho mjasa ja potrěbne wobydlerstwo.

We wobłuku symskeje pomocy posłuža němske knježerstwo žrědki, tři dyrbja potrěbnemu wobydlerstwu kupowanje žyrcho howjaceho abo swinjaceho mjasa po potuńšenscej płaćišnje smóžnicź. Na tutym potuńšenju mjasa ho wobdźělicź maju prawo

a) dostawarjo hłowneje podpjery sawěsćenja pśiche bjezdźełoscj a krijoweho šaštaranja, dałoko ho **žywótne pśichrańki płaćia,**

b) wošobu, kótaž šjawne šaštaranje běžnje jako hłownych podpjerarjow w šjawnym šaštaranju podpjera a dostawarjo pśichrańka renty po němskim šaštaranskim jakonju, dałoko ju jenož na rentu a pśichrańku rentu po němskim šaštaranskim jakonju pokazani a maju **žywoju domjaznosć** (Haushalt).

Potuńšcene mjasto wotedawa ho na kupny wupokas (Bezugsschein). Tři němske knježerstwo wudawa a tiž ho wjednóži na druhe wošobu pśichenjesć. Tutón **wupokas** wudawa dostawarjam podpjery w sawěsćenju pśiche bjezdźełoscj a krijowym šaštaranju **dźełowy hamt** a we nadawku wótkrućenjeho šaštaranjeho hamta **gmejnske rady.** Potuńšcenje wobsteji w tym, so tón, tři ma prawo na njo, kóždy tydzeń punt mjasa (žyrcho howjaceho a swinjaceho mjasa) 30 pf. tuńšcho dostanje, hač wono hewak płaćí. Potuńšcene mjasto wotedawaco mja wóchitke pśchedawarnje žyrcho mjasa, tři gmejnske rady wobjewja, so kupny wupokas **jako** płaćenje pśichijimaju a ho hewaśkim pśchedpśimam podcźišnu. Tajke pśchedawarnje ho ł wupowěźnjenjom plakatom wobznamjenja.

Wokrjesny šwjatk gmejny ł wokolnistim **posłanjenjom** hnydom wo wózu powucźi. Kupne wupokazy dostawarjam podpjery šawneho šaštaranja a dostawarjam pśichrańkeje renty, tři maju prawo na nje, wudaja jo we wokrjesu Budyšćeho hamtskeho hejtmanstwa najskerje powšitkownje 21. dezembra t. l.

*

S **Mateja.** Wječera śriedu wječor 1/2 7 hodźin wudyri woheń w brośni tudomneho žiwnoscerja Polka. Brośeń běše lśepjenjowe a se žłomu kryte twarjenje. Mena ho dožiła wotmałe. Ssobu šnalichtej so dwě šwinjeći a kury, dale špali ho dźeł šnjom, hospodarśi wós, rólny grat a mašinny. We wulkim śrašče běchu hródze, tři błuko brośnje śteja. W tutym twarjenju je pśichrajwjene bydlenje, kótrež bješe, tři dźełka nima, je šwojej šwójbu jako nulowe wobydlenje wuźiwa. S mu-nošenjom domjaceje nadoby nałta jemu wjetšina šchkoda. Tuka ho, so je nětko woheń šałoził. Wobsedźeć njebješe doma, jako woheń wudyri. Šaśeći pśichitwatałe běchu špałowy ł Bórka, Mowniowa (pśenje mjeno). Dalše Kinn. Dalša, wjeśna šyłowa a posłužicko teź Dźatšeborćanśka.

S **Wólšcy.** Wjeśna sbérka sa symsku pomoź je stónca. Nahromadźiło je ho 30,15 hriwnow, 2¾ zentnara rožśi, zentnar pšenicy, 7/4 zentnara górnow, 50 puntow raśa a 50 litrow mloka. Dokeľ někotři dariśeli swojim nałožerjam šami daria, je wunoścht šymskeje pomocy wóso wažnje wjetšich hacź to mjenowane šchody pśaja. Wšędny šaśaranšći wubjeru dary rozdźeli. Dźak wšchitkim dariśelam a powšitkownje ff. Kalichej a Gajdźe. — Wunoścht šćinšcheho stólicźenja wonjo lońšchnu je w nałšchej gmejnje šćeńkowaju (lićby w špinkach šu te łońšcheho lěta): 26 (26) koni, 153 (146) howjadłow, 134 (109) šwinj, 5 (4) wozow, 61 (53) košow, 84 (82) huš, 29 (26) kackow, 528 (,618) kur, 13 (4) parowjnych kur a trnjow, 70 mulow a 23 (25) kólcow wčelow.

S **Hucźiny.** Poślednje dny šu pola tudomneho pjekarskeho mišchra Hošmanna ł wołtšce 2 wóčaj rośli kradnyšt. Minjenu łońšeń bohužel ho padušći w šuboni Strózi do jeneje brośnje a kradnychu i njeje połśeca zentnara rośi.

S **Hucźiny.** Wutoru 15. hodownika šwjećelśe hoščenjańarjowa dźowka Johanna Wośeja šwój kwaš ł knježom kubleriom Arnoschom Rósśelom se Strózi. Niedźiwajuc njepśichódnebo wjedra běše ko wutka šyła pśichšadowaćiwom leśeła, ju ley wobdźiwoła nawoženju a njewótsu ł kwašnymi hoščenji. Swěrowanaj běchtaj dźeśe hač wóśom śet klubjenaj byłoj.

S **Nowe Wěsy** poła Njeswačidła. Šaidźenu wutoru wotmě knjez baron dr. ł Vietinghoff-Riesch nad Njeswačidłom w Nowoscenskim rewěrje honjtwu, na kótreju ho 9 śležow a 29 honjerjow wobdźěli. Spotśelowali bu 37 sajazow, 13 karnikłow, 6 bažantow a 1 bakt. Honjerjo dostachu wot knježa barona w Parkowej korčmje witane wotkśechowanje po stónčenej honjtwje.

S **Kl.tlij.** Kaž tudomne šaśiałe wopśimje, je tudomne žónśke towaršwo ł wotšěwanju nuły potrěbnych a njeslužiłazych waggon (300 zentnarjow) brikełow dariło. Nimo teho pśichwalobnego ho pśichi njedawnej hodownej šwjatočnoscji hišćeze mnohe šamodźělane hodowne dary, tři maju ho hišćeze do šwjedźenja twdźeśicź.

Z **Kulowa.** Policija je ratarja Mikławša W. z Kulowa do Wojerowskeho sudniskeho jastwa wotwjedła, dokeľ je zapaleństwa podhladny. — Wikowarjo a hermansey ludźo, kiž su wot našeho hodownego hermanka dobry wobkhod wočakowali, su dotal nazhonić dyrbjeli, zo so jich nadźije hubjenje dopjelnichu. Běše drje z wokolnymi wjele ludźi přišło, dha pak so tola ćućiwje pokazuje, zo je kupna móc luda jara spadła. — Na skótnych wikach běše jenož malo howjaceho skotu na předań. Ma to też swoju winu we tym, zo naše wiki z Biskopčanskimi na jedyn dźeń padeschu.

S **Borschcze.** We nozy wot wutory k śrjedźe śta ju nutsdowarśtwo do składa konsumšteho towaršwa. Padušći dobuchu ju do twarjenja ł pinčnym woknom, tři běšche je żelejnymi żerdkami šchikłane. Woni kradnychu i pinzy wjeśiche dźełby zyrobу. Słóśnizy ju njeśpóznachu cźeśći.

S **Brětnje.** Pola knihiwjednika Cźornaka dobuchu ju paduśći hižo k śleśemu raśej do kurjenza a kradnychu něktóre kury. Runjeż policija hnydom sa paduchom błédźeśche, njebješe možno jeho šwjeźicź. — Pśichi letušchim stótlicźenju naticźichu w Brětnjanskej gmejnje 34 koni, 291 howjadłow, 363 swini, 21 košow, 1056 huš a kur, 6 wozow a 31 kólcow pčelow. Loni běchu naticźili 34 koni, 286 howjadłow, 9 wozow, 336 swini, 22 košow, 1061 huš a kur a 26 kólcow pčelow.

S **Klěnicy.** Lětša ju w nałšchej wsy njeje wjele twarilo. Dwoje wotpalene domńe ko šnowa natwari. Stej to nowotwarjej Bjornata Matze a Wilhelma Frenzla. Wošedniši je wotpalene wótnišćo wobšedźerja Arnoschta Glinza kupił. Tutón je ju w nałšchu do Khelma za pśchedźił.

S **Dyrbuchu.** We wyšokej starobje 91 lět mumrje wudowa Marja Pjechowa rodź. Jurjanc na šlabosći starych lět. Jeje cźełu bu wutoru na Klěnjanskim kšchowje ke pośledźenju wotpocźinkej pokhowane. Semrěła khodźeśche hač do šwojeje šmjerće k herbšej drašče. Bohužel pak tutu drašu někto hišćeze porěcko w nałšchich wsach.

S **Wochozy.** Hišo šćeła dołho paduch tudomne wobydleśtwo pśiśeśtwa. Mějo šrohmnicź, so po paduchowa-šenje wošchosći njewótsiwa. Tchodźa je teź cźasto, wadušchiwa popołnjaco. Hakle njedawno kradnychu tudomni wobdźerjej tři hušy ł khłéwa a je tam šmyrnom šarěchu. Kóždy dyrbi to šobapomhać, so by ju paduch wudźěłał a tóžse **pśichrańkowe** dušo šej šmórnom pośłał wo. šlewicź. — Pśichi šćinšcheho stólicźenju naticźichu we Wochozach 60 koni, 412 howjadłow, 321 swini, 7 košow, 2 wowcy, 1314 šchmk pjerlinu, 12 kólcow pčelow. nadeńdźemy.

S **Běłeje Wody.** Pśichi stótlicźenju naticźichu w Běłej Wodźe (lićby w špinkach počakuja šo na łońšce ličenje): 98 (122) koni, 220 (193) howjadłow, 2 (5) wowcy, 511 (436) šwini, 321 (232) košow, 6972 (7104) šchmk pjerlinu a 170 (181) kólcow pčelow.

Wunošk ludoweho požadanja

w jenotliwych wšach Budyšćeho hamtšeho hejtmanstwa.

Rachlow 49, Rakojdy 86, Nataricy 20, Sskona Worschcź 27, Sareći 23, Ssmochcźicy 6, Sstónkec 68, Sdźež —, Spytezy 31, Barjoń 11, Sčijezy 19, Cźešcońcy 42, Cźemjerzy 6, Kubšchizy 80, Delnja Hórka 60, Wěšchcyn 18, Raschow 56, Dźešnitezy 38, Warnołcźicy 20, Minakał 159, Budyschink 8, Pšchiwcźicy 76, Delnja Kina 45, Mały Wjelkow (Kol.) 70, Mały Wjelkow (wješ) 13, Porschizy 53, Konjezy 35, Wóšchicy 65, Hornja Kina 15, Roswodezy 50, Jitzzy 13, Hnaschezy 180, Bosankezy 13, Běła Hora 31, Brěmjo 4, Bórt 25, Bukojna 68, Kamjenej p. Rakez 33, Khelno 18, Komorow p. Klukicha 21, Komorow p. Rakez 139, Mostałcźezy 17, Wojšwezy 33, Krakezy 33, Lipicź 8, Lemischow 8, Luh 31, Łahew 31, Wołborzy 29, Małeschezy 148, Małkezy 56, Wowniowy 28, Radźanezy 12, Njechorń 31, Nowa Wješ p. Njeswačidła 27, Nowa Wješ nad Schprěwju 6, Nowa Wješ p. Rakez 42, Płušnicźe 36, Pomorzy 45, Wósporc 320, Rukezy 81, Rabozy 17, Jołow 26, Mjeschizy 20, Ssowrjezy 4, Brěšow 40, Hajnizy 18, Sahoć 26, Lichań 36, Łubjenz —, Pekpizy 10, Huczina 69, Subernicźa 55, Hlina 58, Pjowje 5, Nježdałchezy 38, Strója 13, Hušła 160, Demjanzy 38, Tulcźizy 43, Budešezy 172, Njeswačidło 226, Rakezy 128, Wjelecźin 196, Korjyń 172, Hornja Hórka 29, Cźorne Nošlizy 46, Hodźij 143, Radwoć 7, Khwacźizy 35, Wulka Dubrawa 80, Klukich 103, Bart 237, Boschizy 79, Dobrušcha 257, Hrobšischcźo 61, Wrozym 47, Wuriezy 93, Jenkezy 49, Hornja Worschcź 12, Horni Wunjow 30, Wěcźizy 43, Pšchischezy 2, Kótły 17, Bónjezy 24, Hrubjelcźizy 39, Hrubocźizy 56, Jicźeńt 41, Jicźeń 16, Drużkezy 42, Kamjenej p. Radworja 7, Debłezy 114.

Wicho dohromadźy je ho w Budyšćim hamtšim hejtmanstwje (bjez města) 14 991 šapisało.

*

Najstarše Kopenhagenske rewijowe dźiwadło so wotpalilo. W Kopenhagenskim Nörrebros-dźiwadle, kiž je jene z najrjeńšich dźiwadłow danskeho hłowneho města, wudyri z hiše njeznatych pśičinow po skónčenju predstajenja woheń, kiž cyle twarjenje znići. Na wobrazu widźimy Nörrebros-dźiwadło we Kopenhagenje w płomjenjach.

Wunoścht ludoweho požadanja

ł někotrych wšow Lubijšćeho hamtšeho hejtmanstwa.

Kettizy 109, Wósporc 320, Mujeń 91, Njeńarowy 39, Dažin 83, Dažink 36, Kołwaty 54, Kotezy 71, Krapow 33, Luść 58, Lejno 34, Malećizy 37, Njechań 19, Błožany 28, Schpitaky 41, Wujeć 39, Walow 43, Cźornjow 32.

W měsće Lubiju je ho sapisało 1749 wošobow, we zyłym Lubijšćim hamtšim hejtmanstwje pak 8476 wošobow.

*

Wunoścht ludoweho požadanja

ł někotrych wšow Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa.

Kamjenj 900, Kanezy —, Kojarjezy —, Khróśizy 11, Konjezy —, Schnurow —, Němske Pašizy 40, Wudwoź —, Jawora 4, Kaischezy 14, Kukow —, Planczizy —, Łaść —, Lejn 17, Mikocźizy 2, Jitzo 33, Rowoschizy 12, Njećelećizy 4, Nowe Měšaczźo —, Nukwica 15, Wošlink 27, Motrow —, Njećezy 24, Wortlezy 6, Ralbizy —, Rózant —, Zurizy 35, Ssmjećeźezo —, Ssmierdźeza —, Ssewinavica 6, Staškow —, Wyšoka 26, Sserbske Pašizy 11, Cźišzow 38.

Z Łužicy

* S **Wiśłopyź.** Tudomna policija šaja 22letneho pachola. Jeho běšche Wilmersdorfka wotcźinjeła, a we Schlesiskej jenemu kublerjej w Burkersdorfie pola Zitawy dała. Jeho dźełodawaŕ běšche jeho z jadnym kolom a 20 hriwnami do Zitawy pśišał, zo by něšchto wobšłarał. Pachaŕ pak běšče cźekeł.

* Se **Shorjelze.** Gmejna Swinitzchen w Thorielskim wótrjeźu je pśichwalobna wjacka. Cźeše ja podpjery běchu tak hrošte, zo bě gmejnske šaštaranšćo druhdy wupucźa njewidźeśche.

Najnowiše z cyłeho swěta

— Wuhlady na wjedro ja jutrišchi dźeń: Rjenje, huchu, šyma.

* **Na kujšim dworje we Wukańcźanch Kosłizach pola Kamenca je ho wutoru wulka hrožeń se žujemi, kótreż bješe ju njeběchu wunitcźene, wotpalita. Tej wjele ratišćich wačhinow a ratarskeho grata je ho šnicźało. Najeńt je cźešło potrjechenu, dokeľ je šawěsćenje hake njedawno we 10 000 hriwnow šnicźił. Najšerje je ličinita ruka wohenj łałožiła.**

* **55 pśišłich šaštaranskow w Budyšćinje, kótriž bromadźe wšchelake łoży šakhetje leterje hrajachu, je dźešatk 46 000-hriwnowskeho dźełka dobyło. Kóždy ł hrajerjow 60 hriwnow dostanje.**

* **Nyšeńcy nadpad pola Großgrauna. Nałšeńcy nadpad je ho póndźelu wjećor wokoło 6 hodźin w Katinym lešu pola Großgrauna šłušeł. W Graupa 64jacy 60-letny pśišeŕcy je kobi w Pirnje šummu pjenjes wupłaćiej dał. Gdyž wjese lěš domoj dźešeše, ko jeho jedyn zuły za pucźom do Pirny wopraša. Njeznaty jemu woimelwi a kuch ruža ł šujnu dźešeše. Nadobu wuły do pśicheżnja bješe a jeho ł jemi poraša, pśichi cźimž je tutón do pśicheżnja šnił. Nyšeńcy hnydom ša jeho ličinowuschi ł njeho pjenjezmi wušeli je 40 hriwnami wja a ł tym do lěša cźeku.**

* **W Šauchom dole pola Lwa w Pólšej je ho wutoru 52 twarjenjow ł wokolnym šnicźało. Wjele žiwego a morweho inwentara je ho šgalilo. 200 łudźiom je bjez wobdźenja.**

* **Nesrěcźenje jendźelskeho pósłanca w Paršu ł franzowskimi ministrami je wušpěchne było. Jemu je ho pjeca złubiło, so franzowske knježerstwo 15 procentne zło na dowos jendźelskeho wubla njebudźe nałožeć.**

Towaršwowski powěšnik.

Budyšin. Jednota, tow. kat. Serbow, swjeći pjatk 18. hodownika wjećor we 8 hodź. w kat. towaršowni jubilejny swjedźeń swj. Hilžbjety. Swjedźeńska hra: „Swj. Hilžbjeta Duringska." Knjez farar Cyž z Hajnic ma swjedźeńsku rěc. Zastup darmo, program 20 pj. Wšitkich Serbow, wosebje z Budyšina, wutrobnje přeprošujemy. **Předsydstwo.**

Bukecy. „Radosć" a Sokoł zmóžetaj njedźelu 4. adventa wjećor we 8 hodź. hodowny wjećork na małej wosadnej sali. Wobradźenje a kofej. Serbske spěwarske sobu přinjeśe. Wšitke lube sobustawy so přeprošuja, kaž też hosćo su lubje witani.

Drježdźany. Towaršwo „Cornobóh" na sobotu 19. hodownika wjećor we 8 hodź. zhromadźiznu pola Steglichec na Christianskej drózy 22. Knjez wučeŕ Zahrodnik zmjeje přednošk

Lichań. „Zernička" spěwa Stwórtk wjećor 1/28 hodź. pola Rudolfec.

Lichań. Jednota Sokoł wuhotuje Stwórtk 17. hodownika wjećor we 8 hodź. w hosćencu w Lichanju maty swójbny wjećor za wšě zwučowace a spěchowace sobustawy. (Přednošk atd.) Přeprošujemy wutrobnje „Zernička" a to wšě jeje aktivne a pasivne sobustawy. **Starosta.**

Rukecy. „Lipa" ma njedźelu 20. hodownika swoju měšačnu zhromadźiznu. Dokeľ budźe so dla swjedźenja jednać, dyrbi kóždy přitomny być. Přinoški na lěto 1931 dyrbja so zapłaćić. Přednošk je přilubjeny. Tuž wočakujemy was wšitkich.

Swójbne powěsće

Semrěłoj: Selma Schmidtowa rodź. Weißmantz w Nowej Wjesy poła Wortlez, 61 lět, khowanje je dźenja šchtwórtk w Smjećeźach. — Arnoscht Richard Richter w Bisskopizach, khowanje budźe jutšje pjatk pop. 1/2 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku **Marko Smoler** w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton **Jurij Brězan** w Budyšinje. — Za nawołki: G. **Jank** w Budyšinje.

Telegram!!! Sobotu a póndźelu!! Najlěpše sušene hodowne

muhorje!

prěnjorjadne twory, tunjo. Bjez konkurency w Němskej.

Heinrich Neidel, wobsedźer wulko-wuhorjow, sušernje z kupy **WOLLIN**

Nichtó njech njezapomni sobotu tutu składnosć. Wuhoř dźerži so 3—4 njedźele.

Wulki hodowny poražak!

Powěšenja na hodowny štom

šokoladowe, fondantowe, kremowe, likěrowe, keksowe

po płaćizn. kotrež so Wam zdadźa baječne

1/2 ounta jenož wot 35 pj. sem

Persipan-hodowne wěcy zdźěla ze šokol.

5 pj. předawańske kuski płaća jenož 4 pj.

10 pj. předaw. kuski płaća jenož 7 1/2 pj.

We wulkim wubjerku namakaće marcipan, poprjancy, šokolady a druhe darjeńki

po jara jara nizkich płaćiznach

Konfiturowa a cokrowa fabrika **H. Deblitz**

Předawańnja w Budyšinje na Hłownym torhošću 9

Zastupjerjow

kiž su w **ratařskich kruhach a mlokarnjach** derje znaći, so pytaja.

Poskićenje na wudawarnju Serbskich Nowin.

Darće serbske knihi!

Twjerde a mjechke

palne drjewo w metrach

a khójnowe tolste wužitne drjewo

ma tunjo na předań

Aug. Riemer w Pěskecach

pola Kamjenca.

K hodam Jentzsch-šokolady

Płaćizny a kajkosć su při hobrskim wubjerku zwjeselace překwapjenje

Někotre příkłady:

Powěšenja na štom:

Fondant-konfekt, kand. . . .	1/2 pt. jenož 30 pj.
Saftrin-konfekt, jušk. pjelnj. .	1/2 pt. jenož 30 pj.
Měšany konfekt	1/2 pt. jenož 40 pj.
Sokol. powěš. mass., pis. posyp.	1/2 pt. jenož 50 pj.
Keksowe powěšaki	1/2 pt. jenož 43 pj.
Ruski khlěb, cyle čersty . . .	1/2 pt. jenož 60 pj.

Póprjancy:

Sokol. póprjanc. wutroby . .	3 št. jenož 10 pj.
Baik. khěžki z 5 šok. popr. wutrob. jena	jenož 20 pj.
Baselske póprjancy, 5 štuk .	pakć. jenož 15 pj.
Šokoladowe póprjancy, 5 štuk	pakć. jenož 20 pj.
Měš. reklamowy pakćik, 7 štuk	pakć. jenož 25 pj.
Plestrnaki, něšto wuběrne . .	1/2 pt. jenož 30 pj.
Kónčki, ze šokoladu počehn. .	1/2 pt. jenož 40 pj.

Taflowe šokolady:

Přiwabny pakćik, 1 tfl. moka, dobroml. jěd. hrom. 300 gr.	pakćik jenož 95 pj.
Jentzschec wos. pakćik, 1 tafla dobromlóčn. worjech. mołka jěd., dobroml., hrom. 400 gr.	pakćik jenož 95 pj.
Reklamowy pakćik, 5 taflow jědźenje šokolady, hromadźe 1 punt	jenož 95 pj.
Dobroml. šokolada, 100 gr. .	tafla jenož 25 pj.
Hobrska tfl. jědźenje šokolady 1/2 pt. čežkeje	tafla jenož 50 pj.
Horbska tfl. dobroml. šokol. 1/2 pt. čežkeje	tafla jenož 65 pj.

Hodowne presentowe pakćiki:

1 bonboniera, 1 rumpodich, 2 hablej z rjanej rozetu, hałožku a kartki garn., hrom. 95 pj.

Nimo toho krasne hromadźezestajenja po kóždej płaćiznje. Hobrski wubjerk **marcipanowych wěcow** Tutu wěcy su z rukowanjom čiste a jenož z mandlow a cokora w mojim samsnym wosebitym wotdźělenju zhotowjene

Dale poručam **wěcy do dźěćacych klamow, praliny,** wuwažene a pakćikach, **kakao a kofej po spodźiwnje tunich płaćiznach.**

Prošu wobkładajće sebi moje wukładne wokna! Cyle wěsće so wupłaćiš!

Šokoladowa fabrika

Wilhelm Jentzsch

Założene 1900 Założene 1900

w Budyšinje

na Seminarskej hasy, rózk Hošic hasy

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budysku wosadu, woswjeći **pjatk, 18. dec.,** wječor we 8 hodź. w kat. towarstwowej

wopomnjeće jubilejas. Hilžbjety

Swjedźeńska hra: „Swjata Hilžbjeta Durinska".

Swjedźeńska rěč: knjez farař Jan Cyž z Hajnic.

Zastup darmo. Program 20 pj.

Wšitkich lubych Serbow z blizka a z daloka wutrobnje prosyć **předsydstwo.**

Lehmannec konditarnja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića přijomne přebywanje

Wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Dobre a tunje napoje

Najlěpše konditarske twory

K hodam poručam jako najrjeńši dar

štomowy tykanc

z cokrom abo ze šokoladu glasěrowany

mjedowy tykanc

jenož samopječeny

Marcipan. a hodowne torty

Hodowne wosuški

Meble

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy

BERNH. WALTHER

w Budyšinje na Hošic hasy 6

pódla „Běłeho konja"

Praktiscy myslić

předešćniki, klije a trubki

dari!

Alfred Rudert w Budyšinje jenož na Bohatej hasy čo. 26/Wosebitosć: kijowe předešćniki

---

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre 3.05 muštr., twiltofoj 46: jenoj

barchent-jaki

fnate hódnośće, nowe muštry, twilt. 44: 2.50 2.80

ma staj nje na składźe

Andr. Kasper

(měj: M. Pilopp)

w Budyšinje, Burgplatz 11

Trjebaće-li ručne dźěła, wolmu a wšě potrjeby

prosymy Was wobhladźće so na wosebity wobkhod

Ernst Günther w Budyšinje na Žitnej hasy 9 Telefon 2588

Porjadne posłużenje a poradźenje.

Pyšne dary

Dobre kožane twory

kóždeje družiny poruča jara tunjo

Gerhard Lódny

sedlarski mišter na Seminarskej hasy 7

Najrjeńši hodowny dar je nowy

Serbsko-němski słownik

wot J. Krala

Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**

Na předań we

Smolerjec knihićišćerni

z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 4

Dyrbi-li něšto dobre być? Potom

Alpina-časnik

wot **F. A. Lenke**

na Hošic hasy 25

Předawańnja Alpina-časnikow

10 proc. rabata

Za hodowne nakupowanje

poručam swój bohaty skład **mydłow a parfumerijow darjeńskich pakćikow, fotografiskich aparatow, fotografiskich potrjebnych wěcow, swěčkow a pychi na Božodźěšcowy štom, woruch. swěčki**

Drogownja Johannes Teich

w Budyšinje na Bohatej hasy 10

Dańce

předešćniki

derje a tunjo wot předešćnikowelho

Rudolph-a

jenož na Hauensteinskej hasy 4

10% rabata

Meble

a polstrowane twory

poruča

Handrij Strympa

w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Rym Serb!

Nowa komoda

na předań

w Běčecach čo. 20

pola Pryčec.

Jara derje zdźeržane

žonjace koło

na předań,

w Kamjencu, Talstraße 21

Zonjace a mužace **nócne košle**

spódnje šaty, pryncesne suknje, serwěrowańske sórcuchi, spódnje jaki, šantka a šlypfry wulki wubjerk, jara tunjo

Kurt Erler na Žitnych wikach 11

Znapřeča „Złoteje Hwězdy"

Jara tunjo

rozpředawam skład wšelakich

hrajkow

Pawoł Sołta we Wotrowje

Wšě kolonialne twory, dobry kofej atd. po najnižšich płaćiznach

---

Jako domjacy

rěznik

poruča so

Jan Khilan z Časec

Cerstwa rańšopruska

burska butra

punt 1.18 hr.

Wikowańnja z butru

Hunella

Kofej, kakao kolon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

K HODAM

5 taflow polnomlóčneje šokolady jena 100 gr.	jenož —.90
1 punt worjechow	jenož —.50
1 punt worjechow (Warbots) . .	jenož —.60
1 punt lěsnych worješkow . . .	jenož —.58
1/2 punta keksow na štom . . .	jenož —.38
1/2 punta keksow na štom, marmor,	jenož —.48
1/2 punta powěšenja, wobsypane, .	jenož —.50
3 pakćiki poprjanca	jenož —.25
6 šokoladowych poprjancow, wutrobow a braclow	jenož —.25
1/2 punta plestrnakow	jenož —.28
1/2 punta Nürnbergskeho měšenja,	jenož —.30
3 pakćiki swěčkow	jenož 1.00
10 puntow cokora	jenož 3.55

wulki wubjerk darjeńkow, konserwow we wšěch płaćiznach **wino, cigary,** dobry **pal. kofej**

6% rabata na wšě płaćizny nimo cokora

THAMS & GARFS

w Budyšinje na Hłownym torhošću

Přiloha k čisłu 293

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 17. decembra 1931

Hodowne wobradźenje serbskim dźěćom

srjedu 16. hodownika w Serbskim Domje.

Wčera srjedu popołdnju w 4 hodź. hač do późnjeje wječorneje hodźiny knjeześe w sali Serbskeho Doma wjesele žiwjenje. Skoro 50 dźěći bě přikhwatało z Khwaćic, Dalic, Bukec, Błóćan a Budyšina na hodownu wobradźenje. Wšitcy chcychu předhodownička swjećić w kruhu lubych serbskich žonow a Budyskeho Sokoła, kiž běchu jich přeprosyli. Blida běchu rjenje kryte, z halozami pokładźene. Na wšěch stejachu šalki, sklički połne poprjancow, worjechow a jabłukow. Na jenym blidźe steješe rjany Božodźěšcowy štom połny zybolacych nitkow a błyskotacych swěčkow. Wulke talerje połne wosnškow wabjachu k dobremu zesłodźenju, ale najprjedy so poskići rjany porjad a potom sydaše něšto do žołdka.

Dźěći witaše z lubymi słowami knj. Krječmarjowa, městopředsydka „Zjedn. Serb. Žonow“. Potom hraješe jara pěknje „Kašpork“ dźěćom. Hanka Wagnerec z Błócan přednjese pěknje baseń: „Jurkowe hodowne wjesele.“ Knjeni Wirthowa z Cokowa baješe rjane bajki a Budyske dźěći same předstajachu štyri jimace wobrazy „Narodźenje Jezusdźěćatka“ pod nawjednistwom kand. wuč. Winarja z Budyšina. Tola wjacy njesměm přeradźić, to chce knjez Rumpodich sam Serb. Nowinam napisać. Jenož to chcu připomnić, zo mějše Rumpodich wulki koš rjanych darow, kiž dźěćom rozdźěli. Hejsa, bě to radość a pukow sydaše — ow jej.

Kořej so kurješe w šalkach a nětko wosušk słodźeše — a wšo druhe wězo też. Hodowne spěwy klinčachu radostnje a starši so wjeselachu nad zbožakhwili swojich lubych.

Běchu to woprawdźe rjane hodźinki! Horcy dźak słuša wšěm tym, kiž dary składowachu w lubości k našim najmjeńšim, kiž jim też na druhe wašnje wjesele wobradźichu. Tola wo tym wšak chce Rumpodich mi so zda wokoło hód pisać, tola sněm přeradźić, zo stej předsydka knjeni wuč. Wjelina z Bukec a pokładnica Zjednoć. Serb. Žonow knježna Dora Cěslic dny dołho rucy połnej dźěła mějej. A starosta Budyskeho Sokoła, tón bě też swoje pomhał. Nětko pak kónc. Hewak přewjele přeradźu a Rumpodich mje nabije, kaž srjedu w Serbskim Domje. Smy tola wćipni, što Rumpodich sam budźo wo tym pisać. Jene pak je wěste: Rjenje běše, lube dźěći — abo nic?

N'ebo'če so hodow!

Kaj, prjedy hač hišće je hody prawje žiwjećej hodźachu. Tehdy bě hišće starši mjenje, dopjelnicy wjsće pšeheća a žadanja dźěći. To mać'erje hišće mějachu we hlubinje ſchatownika swoju tajnu hodownu poſkadźu a tak bě stajnje raba — teš ja najſhrobliſche pjheće dźěſća.

Ale dźenża w tyšaſach naſich ſwójbow ani njedoſaahuje na najmuſnišche a ſtarſchej ſe ſrudobu hladataj na pſchejne liſčiſi dźěći a je na bok poloſeja. A wěmy, ſo dźenża woprawdźe hižo je ſo jewiło nowe ſchcerjenje: ſtrach pſched hodami. „Sdy jenoż by hižo było po hodźach“, prſedy to jenoż mórkotachu nětoſti kožani ſtupi. Dźenża to ſchchuja nanoſo, macſerje, ſtij njewědźa, kaf wabiſi Boże dźěćo do ſtwu k ſwojim dźěćom.

Tajſim ſtarſchim chcemy něſchto powědacj wo waſchich Bożcho dźěſća. Boże dźěćo pſchihtadża poprawom w dwoſej woſobje. Raz ja doroſcenych, potom ma zedulku ſ płacſijnami, je wotwinje wot pjenjes, ale też wot módy. Boże dźěćo ja dźěći pak je njewotwinje wot pjenjes. Jeho hódnoſcj ho poſtaja po praſtarych ſahadach. Jaſniſcho: ſo bychmy dźěćom wuſuſtali Boże dźěćo, njeje pohladnjeńćo do mójchnje tak waſne kaf pohladnjeńćo do dźěćaſeje wutroby. A tij ſo k tomu próży bjerje, njetrjeba ſo ani hodow bojeć, jeli ſo ma berje wuhotowany faſche'ik i hoſdźemi a gratom a nij dwě lěwiju.

Pſchetoj ſmy tola žiwi w techniſkim lětſtotku. Kóždy człowjek we dźenża, ſchto je awto a pfun a kaf ſo konſerwowa tyſka jagnuje. Kóždy człowjek je dźenża w podſalſkim powołanju techniſar.

Potajſim do dźěła! Dołoſ hodownu jandźel ſo wjazy njepokaſuje, dyrbimy ſo ſami hibać. Potajſim — macſi, ſtaj ſtij na kachle! We wójnje je tola też nimale tóždy ham ſchewzował, je ſtupnje ſwójdu dźěći ſaſo wubjerjnje pódwſchował i koſu ſtareho wojeńſkeho paſa a żony ſu ſ wjerſebinkow dobre wino pſchiprawiłe. A nětko njebychmy ani mohli trochu Rumpodichej do ſala ſaſeć? To by było ſmješchne!

Pjrjeć ſ praſchakom! Sa něſchto pjenjezkow mójeſch ſej kupjeć malu wuprawu ſa klankowe ſjiwjeſki abo blachowu wahu ſa drobne klamaſtwo. Ale wokoło wahi a klankowych ſtólčkow njech ſ naſcheje fantaſije ſ pomozu naſcheho ſtareho dobreho rjemjeſtniſkeho wunnjeſtwa naſtanje kraſne klamaſtwo, najnowowožaſnjiſchi domcžk ſa klanki.

Když ſmy ſo potom ſeſamſnuli w tuchni, njech mać dźěći ſ durjam dowježe, njech wone poſkaju pſchi durjach, kaf „Rumpodich“ flepa a ſ pilku ſaſkadża a ſij drapje.

Kóžde dyrjenje ſ hamorom budże ſnjećeć kuſt naſcheje bojoſcje pſched hodami. Wo połnozu potom ſpróżni lěpiny poſledni kónčk tichepjeſy na ſcjenu klankoweho domu a potom mać ſwěčku ſaſwěći a pſched nanom ſo drapa na hornju lubju, dołeż wón cjerſtwje ſlěpjene „boże dźěćo“ ſkhowa na hodowny wječor.

A dołeż potom tak trochu ſ wothladkom wutknamy, wuhladamy wjeſele hodownu ſwěſću.

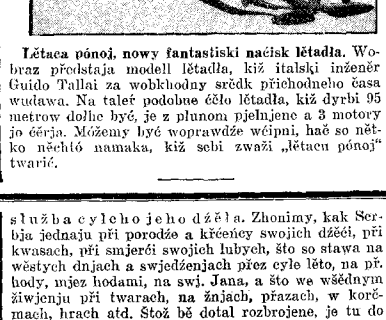

Lětaca pónoj, nowy fantastiski naćisk lětadła. Wobraz předstaja modell lětadła, kiž italski inżener Guido Tallai za wobkhodny srědk přichodneho časa wudawa. Na talerje podobne čółu lětadła, kiž dyrbi 95 metrow dołhe być, je z plunom pjehnjene a 3 motory jo čerja. Mózemy być woprawdźe wćipni, hač so nětko něchtó namaka, kiž sebi zwaži „lětacu pónoj“ twarić.

III. wuwučowanski kurzus Zwjazka Serb. Ratarskeho Dorosta

w Khrósćecach 7. decembra 1931.

Při najrjeńšim adventskim wjedrje zeńdźechu so sobustawy Zwj. Serb. Rat. Dorosta k swojemu třećemu kurzej w Khrósćecach. Něšto po klěšu wulkim akademiskim běrtku wita předsydla k. Jurij Špitank-Zejićanski nětkotrych hosći, referentow, kaž też swojich towaršow. We swojich zawodnych słowach staji kurzus pod heslo: Swój budź! Spomina na khudny čas a kelko to runje nam skodźi. Telko našich burskich synow su so nam w tejle powšitkownej mućićwy zwjazowarodźili, wo kotrychž mózemy jenož žarować. Napomina tych, kiž tu hišće smy, a toho brać wučba a so k swojemu dźerżeć. Na to da słowo přenjemu referentej k Kmječej z Khrósćic, kiž nam na jara zajimawe wašnje wobraznje wuzwitk pčolki za ratarja. Njeje móžno tajki wobšerny přednošk też jenož nětkak w nowinarskej rojprawje podać a čitarjam z tym wo tej maćiznje zrozumliwy wobraz sćinić. Rozmołwa po přednošku pokaza, zo so wšelacy też za to zajimuja, tola tu kedźbnosć, kiž sebi pčolka zaslužy, njeje dźensnišimi ratarjemi njenamakamy, na čož k. Kmječ we swojim přednošku też wosebje skorži. Tola słuša k. Kmječej też na tutym městnje dźak, zo je tym młodym ludźom wo něčim rěčał, štož tak husto na program njepřińdże. Druhi referent k. kubler Šołta z Njebjelčic powěda nam jara rjenje, što mamy plahować, hač skót abo žito. Runjeż je to dźensa dosć loskoćiwe prašenje a njewěmy, što nam přichod přinjese, tak tola radźi při wobemaj wostać. Kruće wotradźa to abo tamne jenostronske hospodarstwo (konjunkturne), dokelž přez to su hižo mnozy hospodarjo čežcy škodowali, to rěka jenož ći nic, kiž běchu na konjunkturu zastajeni, na kotruž tajka wunešna doba padże.

Činimy pěknje po wašnju swojich wótcow, wot wšitkeho něšto a wěšce njepočerpimy žanu strašnu poražku. Też tomule knjezej dósta so dźak předsydy a sćěhowaca rozmołwa přida hišće to a tamne. Z tym bě dopołdnišoi dźěł dokonjany, a kurzisća powobjedowachu pak pola hosćencarja pak pola znatych we wsy, njeż tym zo ći z bližšich wsow sebi domoj doježdźachu.

W třećej hodźinje so šula zaso započa. Jako prěni tu referuje k. hospodarski pomocnik Jurij Lešawa z Kcnarc. Rěči jara swojorazuje wo temaće: „Kak přetrajemy tule krizu.“ Připosłucharjo też khutnosć słowow dospołnje dopóznachu a hač do posledka jara kedźbliwje posłuchachu. So rěčnikej podźakuju předsyda k rozmołwje kaza, tola tu knjez Kmječ mění, zo so njechodźi wjele prajić, dokelž je rěčnik sam tak rjec wšitko wot spody na ruby bok zwobroćał. Poslednje powućace słowa ma nětko k. dr. Cyž-Khoćebuski, kiž ma jako tamniši bankowy direktor prawje dźakowny temu, rěčeć nětko wo pjenježnym hospodarstwje, kiž je z tym też z našim zwjazane. Też wón poda nam wjele dobrych pokiwow. Předsyda jemu dźak stołmači, tola najwjetši dźak drje dósta so jemu z tym, zo jeho přednošk wubudźi najžiwišu debatu. Haj, wo pjenjezach kóždy rady rěči, jenož telchom nic, kaza-li sebi něchtó wot njeho pjenjezy. Při dosć dołhej rozmołwje so też nješłokuli druhe sobu nutř zapleće, štož bě dosć zajimawe. Zhonichmy na př. zo mamy w němskim kraju 107 000 ćazarjow. Tuž

Kniha wo swjedźenjach a wašnjach łužiskich Serbow

Lětsa wuńdźe jako 4. zwjazk wozjewjenjow słowjanskeho wustawa při Barlinskej univerśiće kniha: **„Feste und Volksbräuche der Lausitzer Wenden von Dr. Edmund Schneeweis.** Dozent an der Deutschen Universität in Prag.“ Spis wobsahuje přez 250 stron a 14 stron wobrazow, płaći (njewjazany) 10 hr..

Dr. Schneeweis ma dobre mjeno w slavisticy, to rěka wědomości wo Słowjanstwu. Je hižo tu spisy wo našich južnych bratrow wudał. Na namołwu Barlinskeho wuznamneho profesora Vasmera spisa nětk po swojich doprašowanjach w Hornjej a Delnjej Łužicy a wopytanju muzejow w Budyšinje a Drježdźanach (1930) a po mnohich žórłach (wosebje też A. Frenclu, Hórćanskim, Smolerju, Schulenburgu) wobšérnu knihu cyle po zasadach wučenych. Na přikład podawa wšudźe za němskimi też serbske wurazy (samo najhórše, kaž tón wot Khróšćan stareje baby: „Wona je w druhich umštendach“, město zo „z dźěśćom khodźi“ (nic: dźe), wulożuje a přirunuje słowa z druhimi słowjanskimi, němskimi, łacańskimi atd. (Skrócenja, na př. ai = altindisch, staroindiski, č = tschechisch čěski, cyle po našnju druhich wědomostnych spisow.) Serbski prawopis je po žórłach wšelaki: khlěb a khljeb, kodźicz a chodźicz, pschasa a přaza — tuž kedźbuj! Zo so też čišćerske zmylki do serbskich słowow zabludźichu, nas njetrjeba mylić (plahta — južnoserbski! a plachta).

Schneeweis wopisuje wšě naše swjedźenje a wašnja, wulożuje jich pokład (nastaće) a zmysł. We tym, zo je wšě do jedneho cyłka zezběrana a na prawe městna mjez němskimi, słowjanskimi, indoeuropskimi a trjebaj swěrnymi stajı, tći hóduota a zaslužba cyłcho jeho dźěła. Zhonimy, kak Serbja jednaju při porodże a křćeńcy swojich dźěći, při kwasach, při smjerći swojich lubych, što so stawa na wěstych dnjach a swjedźenjach přez cyle lěto, na př. hody, njez hodami, na swj. Jana, a što we wšědnym žiwjenju při twarach, na žnjach, přazach, w korčmach, hrach atd. Štož bě dotal rozbrojene, je tu do cyłka zwjazane, štož bě dotal druhdy wopak, druhdy křiwje wuložowane, je tu prawje rozkładźene. Štož je něchtóžkuli z našich ludźi, zdźěłanych a njewučenych, zastupował za ryzy serbske, wupokaže so tu často jako přewzate wot Němcow. To njeje nićo dźiwneho mjez susodami, Schneeweis sam praji, a wěmy dźě, zo su też Němcy wjele wot swojich susodow kwjećoru (Romanow a Keltow) přijeli. To derje wiđiš na słowach, kotrež naši wot Němcow, Němcy pak wot Romskich dóstachu, na př. taflu mamy z wěcu wot Němcow, ći pak přijachu wot Romjanow jich „tabulu“: tafla „Tafel“ tab(u)la, franc. table. Tak je přez Němcy a Němcow wjele wěcow z njeńemskich krajow k nam přišło zdobom cuzym mjenom, na př. křćeńca — kristenen — Christ, kitl — Kittel — grich. chiton — assyriski kitinnu = lany płat. (S. njeje wšudźe tak daloko šoł.)

Srěni člowjek, kiž wućeny, w Němcach kaž Serbach zwjetša njewě, zo je słowo cuze, kotrež ma za němske.

Dr. Schneeweis pokazuje też na wliw cyrkwje, kotraž na Serbow skutkowaše z dweju stronow, z němskeje a ćeskeje. Němski wliw jewi so na př. na kérchowje a w kermuši (Kirchhof, Kirmes), ćeski w křižu, štož mohło so jasnje prajić, podobnje kaž pola kałdonow (Kaldaunen, nětdy kalduune wot srěnjołaćanskeho „cal(i)duna“ = hišće čople kutło).

Wosobity wulět je spisaćel zarjadował do słowjanskich wobrjadow při młodych měsačkach (str. 122 sł.) a měni, zo najstarše zakłady (živa woda, zela atd.) pokhadźeju z pohanskich měsačnych swjedźenjow a křesćanstwo je na sebje wuži. (Wěmy też, zo hižo Idowski kral Saul kóždy młody měsačk z najbližšimi přećelemi woswjeći. 1. Sam. 20, 5—25.)

Dr. Schneeweis sam wě, zo so hišće tu a tam něšto nadeńdże, što nima, na př. „Job job, njej tu swj. Měrćin był, njej tu nićo wostajił?“ „Njej tu swj. Mikławš był, njej tu nićo wostajił? Ju wšak ju, połnu šklu, połna hišće hromadu.“ (Radwóř.) Też wobrjady hišće na kwasach, w posće atd. My Serbja móžemy a mamy tuto dźělo dopjelnjeć a po připadże porjedźeć. Na př. zo wokoło Wojerec też wotpalenych žaruja, zo też zelena barba žaruje, zo so zela njeswjeća mjez swjatkami a Božim Čełom, ale „mjez Božim Čełom“ (w okawje). Ma so přepruhować, hač je wšo po prawdże, štož su spisaćelej samemu ludźo powědali, přetož jeho hortne powěsće z Khróšćic njejsu wšě prawe, to připadnje derje wěm. Docyła so dospołnosć a bjezporočnosć tajkeho wulkeho dźěła jara sćežka dócpeje, jelizo scyła hdy. Tola je Schneeweisowa kniha wo našich swjedźenjach a wašnjach po wulkej wójnje prěnja objektivnje spisana němska kniha wo Serbach, objektivnje, to rěka spisana nikomu klubu a nikomu k woli, ale štož móžno po prawdże, kaž te rjane wobrazy w tekšće. Tohodla změje wuspěch. — Kóždy rozumniši z nas njech so z tej knihu lubosćiwje zaběra, a změje wjele powućenja a wjesela. Pohlanje do duše swojeho ludu, kajkaž je so w běhu lětstacow na mjezach Słowjanstwa a Germanstwa w pohanskich a křesćanskich časach wutworiła, wutworić dyrbjała.

Płaćizna spisa njeje za wobsłužnu knihu přewysoka, bjez podpjery pruskeho kujeźerstwa — kotruž k. prof. Vasmer wuskutkowa — by hišće drózša była. Šmolerjec kniharnja ma knihu na składze.

Radwóř, 14. 12. 31. **M. Nawka.**

drjo bjez dźiwa, zo też druhdy jedyn do našich ćichich wjeskow so zabłudźi.

Skóncejo rozmołwu, předsyda so hišće jónu dźakuje referentam, hosćom a towaršam a złožuje swoje dosłowo na rjane prajenje: „Serbja, zakhowajće swéru swojich wótcow narodnosć a wěru.“ Měni, zo na tymle zakładze też wšo druhe sebi najwěsćišo wukhowamy. Na kóncu zaspěwamy: „Ruku do ruki sej dajmy.“ Durje ratarskeje wysokeje ludoweje šule su so zaso zawrjele. Njezabudźmy nětko dobrych a wužitnych wuběrow, ale mějmy so też po nimi. Běše škoda, wulka škoda, zo bě tu skoro sama młodźina. Njebě to jenož wnješło za młodych, ale też starši hospodarjo móhli wěsće z toho něšto zwužitkować.

Wjeselimy pak so na tych dobrych štyrcećoch młodych ratarjow, kiž tak kruće hišće k swojej wěcy steja. A smy přeswědčeni, je-li wěc była dobra, potom też naši hospodarjo přichodny raz přińdu. Naš ratarski dorost pak njech dale takle dźěła, potom njetrjebamy so strachować wo naše burske statoki.

Wusudźenja

Krajny žud w Budyšinje.

Dla njemóžnjenja cźasanja mějesche žo samolwicá 67lětna Mina Sidonia žwud. Röglerowa rodź. Krawcez ſ Waltarjez pola Zitawy a dla pśicpomozy ke tomu jeje pśichodnuy žyn tkalź Korla Arnošt Neumann a jeje dźowka, tkalcźa Selma Neumannowa rodź. Krawcez. S tutej należnosću běšče žo lawniśti žud we Wulkim Chśunowje hijom 16. februara t. l. saběrak. Běšče sajudźił Röšlerowu k 30 hriwnam, Neumanna k 150 hriwnam a Neumannowu k 75 hriwnam pjenjeznuy tłokstanja. Wšichtaz tśi jo pśicpeśiwo wuhudej powołachu. Röglerowa běšče ſa žwojeho druheho pśichodnego žyna, pśichcekupza Köhlera w Žitawje, jenej banzy rukowała. Jako žo potom banka dla tuteho rukowanja na nju wobroćźi, běšče wona žwoju leżownosć ſ 5000 hriwnami šakładneho dołha pocźežiła, dokl Neumannej wotstupiła a stónźnje leżownosć žwojej dźowzy pśichedała, so banka njemóžeše pśichmacź. Ssud sapodate powołanje sacźišny, so pśichi pśenich tłkostanjach wosta.

Se žwojim sapodatym powołanjom dozpě hornicźeŕ Korsa Marx ſ Noweho Města važne snižnje žwojeho tłkostanja. Lawniśti žud w Nowym Mésće běšče jeho 3. oktobra 1931 dla njerodneho cźełneho sranjenja a pśichetupjenja wobkładnych pśichedpišmow k 600 hriwnam pjenjeznego tłkostanja abo 30 dnjam sajudźił. Marx běšče 30. meje ſe žwojim automobilom we wobkłodnych należnosćach po pucźu był. Běšche wopytał Krumhermsdorf, Hertigswalde, Schönbach a Sebnitz, běšče nětkotre karanczki piwa wupił a stónźnje do hoscźenza „K mérnemu Fryjej“ sakoźił, hdyž běšche jemu snatym žarowanym piwo kupicź dyrbjał. Na dompucźu do Noweho Města běšče jeho wós w Langburkersdorfje pśiched jenym tamniśim hoscźenzom nadobo na kŕwu stronu dróhi jěł a do dweju motoreweju kolesarjow sajěł, tiž staj sa žobu jekoj. Pśedni kolesaŕ běšče padnył, žebi ruku šamał a žo smjatk, motorśe koło žo wobšchkodźiło. Hakle 70 metrow dale běšče auto sastał. Marx wudawaše, jo je móg nad žwojim wojom łhudił, dokelž je žo spinadkowa wóśa dwójzy šamała. Po žłyšchenju wežwuwitojneho šowdnoho knjeza ſ Beschwitz ſ Budyšchina sniži žud tłkostanje na 100 hriwnow abo 10 dnjow jastwa.

Po wospjetnym wotstorcźenju dojedna žud pśicheźiwo nětkuschemu najeńkej knjeźeho dwora w Hornim Wotlehanju (Oberottenhain), ratarjej Aleksandrej Böhmje ſ Pośendorfa. Mjenowany běšče dla pśichełkiwjenja wobśtorjenj. Wón běšče žo powołał pśicheźiwo wuhudej Lubijśikeho hamtiśeho žuda, tiž běšche jemu měsaz jastwa napokožił. Oktobra 1929 běšche žo wón se śtótnym wulkowiłowarjom Engelmannom we Weidenje (w Hornjej Pfalzy) sśeźał, so jemu jako wukowanje sa dołh žwojeho bratra Helmuta w Dittersbachu płahowaśkeho byka a Bertśhirkeho kundroża pśicheźwoji. Nětko cźasa poidźišcho pak běšche Böhma byka pśichedał, pjenjes wo 510 hriwnow pak njeběšche hnydom sa njeho dostał. Sa to pak žamžny pjenjes je jeneho žadanja Engelmannej wotśitupi. Dokelž běšche žo Böhmje najeńšwo ryćeźerkubła wupowjedźiło, njeběšche wón žbytkny dołh žwojeho bratra wjazy krycź mohł. K jeho wołožnju pokaja jeho šakitał na to, jo njepśichedeli žaneho pśichełkiwjenja, ani subjektiwnje ani wežownje. Njeje žo pjeźa žaneho štuttkowneho pśicheźwojenja stało. Dokelž pśipeptowanje w tutym nastupanju žaneje šaźnośće njepśichinješe, žo Böhma wuwinowa.

Pjenjeźne tłkostanje we 20 hriwnow abo 4 dny jastwa běšche Budyšti hamtśi žud invalidowej mandźelskej Rosaliji Kästnerowej ſ Demjan napokožił, dokelž běšche w lěcźu 1931 wokolnoscherjej Schokcźe ſ Budyšchina wo wjeśnjanskeje Hólcźu žwojeje wěry žo pjecźa se śtichiwdźaznym žłowom wuprajiła. Kästnerowa pak to rasnje wotpokaja. Ssud njemějesche winu sa dopokasanu, žebyny pśniśchi wuśud a Kästnerowu wuwinowa.

Hišcźe ras saběralche žo powołaśti žud se snjeźeżom, tiž běšche žo 3. meje 1931 wjecźor na ćichijnej dróży we Wolbramezach stało. Tam běšche do Noweho Města jedźazy wožobowy automobil ſ motoriśkim kołom ſrajał. Wjednik automobila běšche korćmaŕ Max Kheźnik ſ Leutersdorfa, wjednik motoriśkeho koła pśichełkupa Fryj Gruhl ſ Budyšchina. Gruhl a jeho njewjeśta Hilžbjeta Opizej ſ Budyšchina buschtaj ſ koła wjerchnjenaj. Opizej běšche hnydom wumrjeła. Gruhl a w aucźe žedźazy wjednik dźěłarnje Rudolf Neumann ſ Leutersdorfa buschtaj tśěro sranjenaj. Swopśěrdka buschtaj Khéžnik a teź Gruhl dla njerodneho morjena a njerodneho cźełneho sranjenja a pśichetupjenja wobkładnych pśichedpišmow wobśtorjenej. Budyšti šhromadny lawniśti žud běšche Khéžnika k 2 měsazomaj jastwa sajudźił a jemu wupruhowaśti cźaj pśichiwolił. Gruhla běšche žud wuwinował. Khéžnik žo pśicheźiwo wuśudej powoła. Njeźoże běšche žo takle stało: Khéžnik běšche schtyri wožoby do Ehrenberga w Sakśkej Schwizy wjeźcź dyrbjał. Gruhl běšche žebi žamžnego dnja ſ Opizej na motoriśkim kole do Jurjowych kupjel pola Wjaśońzy wuleźał a běšche na Wolbramezy domoj jěł. Pśiched kśiżnišchcźom běšche wón nětkaźe ſ 25kilometrowej hodźinskej śpěchnoscźu jěł, trubił a Opizej běšche ſ ruku šamjo dała. Gruhl mějesche prawo pśeni pśiches kśiżnišchcźo jěcź. To pak Khéžnik njeběšche wobkedźbował. Jednanje stónźi žo ſ tym, so žo njeźaćišny jenoš Khéžnikowe powołanje, ale so też jeho wupruhowaśti cźaj wotpadnje.

6 a 11 lět starej hołzy běšchtej tudomneho pjekarja a wjerćerja Reinholda Riedla winowatkej, so je žo na pólnym pucźu w pśichedmésće pśiched jeje wožomaj njehańbićiwje sadźeźał. Wón bu wobśtorjeny dla sbudźenja sjawneho pohórschka. Lawniśti žud sajudźi jeho k 3 měsazam jastwa. 2. wulka thkośtańska komora we tajnym pożedźenju snowa pśicheźiwo Riedlej jednasche. Njeměješche winu połnje dopokasanu, šběhny wuśud a wobśtorjeneho wuwinowa.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 17. hodowninka 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendželski punt	14,49	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,97	100 franc. frankow	16,51

W Barlinje jedna Němska se sastupjarni Ameriki, Jendželskeje a Francozoskeje hač je móžno, so by wotpłakowanja wójnskeho dołha hodźa wo dalsche 6 měsazow wotstorcźiła. W februaru twotbehnje cźakaśtki cźaj sa płacźenja Němskeje na wójnski dołh. W Baselu, w měsće Schwajzarskeje, jednaja sastupjazy wulkomozow ſ Němskej znowa, kelko Němska samóže lětnje na wójnski dołh wotpłacźowacź. We žejmje Sjednoczenych statow połnócznoje Ameriki žo tehrunja dża wotpłacźenja wójnskeho dołha wadźa. Europske staty maja na Ameriku we wójnje na staty dołh wotpłacźowacź. Tute sažo hladaja na wobu Němsku. Dokelž je wójnu pśichrała, ma nětko wšcho saplacźiśi. Tuta je nětko na kónzu žwojeje hospodarskeje mozy. W amerikanskim žejmje pśichkadźuje mnjatlicźka, pśeco móanśicho, so by žo hodźało wse śpuśchcźenju wójnskich dołhow rěcźeź, hychu li staty a kraje sastałe bróniś a jedyn lud pśicheźiwo druhemu bróniś wótśiś. Tute błoźny žu po zymym śwěrcźe dźeń a móznśiche, so by žo dopjelnilo wšcheźenje žwjatego pisma, so hlebija pśichtworja žo do žerpow a žadyn lud njebudźe mjeźa pokběhnjeć pśicheźiwo tomu drugemu. Hjaicźe, tón Knjez wschěch cźasow a ludow, nasch wěcźny Bóh, rěcźi nětko k ludam a wšcheźenju jeho žwjatego žłowa dopołnja žo do pożledujeho pišmicźka. Schto žmy my cźłowjekojo? Khudušchke, biesmózne wacźi.

Na produktowych wikach pśichekhodźeja šajo krucźiśiche ménjenja. Płacźiśny žita snowa postupuja, brje šahodnje ale potkupuje tola. Pśicheźaa, rožka a naléśni jeźmjeń porjedźišchtaj šwoje płacźiśny wo 5 pj. žo zentnaŕ, wowoš wo 10 pj. a nasymśli jeźmjeń wo 15 pj.

Wečera płaceśeche zentnaŕ w Barlinje:

pśicheźaj 10,60—10,70 hr. (10,75—10,85 hr.), rožki 9,50—9,65 hr. (9,60—9,75 hr.), jeźmjenja nałétnjejo 7,60—8,20 hr. (7,60—8,20 hr.), nałymśejo 7,50 hr. hač 7,60 hr. (7,35—7,55 hhr.), wowoša 6,70—7,10 hr. (6,70—7,10 hr.).

W termijowym wikowanju:

pśicheźaj:

sa dezember: 11,37½ (11,42½—11,37½ hr.),
sa měrc: 11,91¼—11,96¼ hr. (11,92½—11,85 hr.),

rožki:

sa dezember: 10,10 hr. (1,10—10,05 hr.),
sa měrc: 10,51¼—10,53¾ hr. (10,50—10,43¾ hr.),

wowša:

sa dezember: 7,72½ hr. (7,55 hr.),
sa měrc: 8,05—8,07½ hr. (7,90—7,78¾ hr.),

Někotre płacźiśny ſ Dźeźdźanskich wikow.

Hušy žiwe 6—7 hr. (6—7 hr.), kaćki žiwe 4,50 hr., kury stare 3—5 hr., kury młode 1—5 hr., hołbje 0,80 hač 1,20 hr., hušy šarźane 0i90—1,10 hr. (0,90—1,25) kaćki šarźane 1—1,10 hr. (1,10—1,20 hr.), kury šarźane 0,90—1,10 hr., kury młode, šarźane 1,20 hač 1,30 hr.), karpy 1 hr. (0,90—1 hr.), šcźuki 1,30 hr. liny 1—1,50 hr. (1—1,60 hr.), běrny nowe zentnaŕ 3 hač 3,20 hr., běrny puut 3—4 pj., łoboda jěźina 12 hač 15 pj., zubła 12—15 pj. (12 pj.), krěś 50—80 pj., šwjatej 5—15 pj. (5—10 pj.), běły kał 7—8 pj. (10 pj.), cźerwjeny kał 10—12 pj. (8 pj.), kiśaty kał 13 pj., butra 1,25—1,40 hr. (1,40—1,50 hr.), jeja 10—13 pj. (Płacźiśny w śpinkach su płacźiśny tydźenskich wikow. Hdyž žane nasymnjene njejźu, tam žo płacźiśny pornjo šandźenemu tydźenjej njepśicheměnichu.)

*

Pśichodne wiki w Lubiju budu śrjedu 23. hodowninka 1931.

Sśuduśke powěźe.

Pśeceźadźowanja:

pjatk 18. hodowninka 1931:

w Bikopizach na šudniśtwje dop. w 10 hodź.: wicźelake mebje, stanza ſ motorom, muž. a žonj. koło, hadrješcźa, Brockhausowy słownik, pśiwy stroj, šchlawki a 3 3 mtr. tkaniny na muźaze wobšek, klawěr, zigary, šole a śrjeborne tiwory a debjońki,
we Schibóju, kupay šeidu žo dop. w 9 hodź. na gmejnskim hamjeze: pśiwy stroj, gramofon,
w Bluńju w hoscźenzu dop. w 10 hodź.: pśiwy stroj,
we Łahu w Schołcźiś hoscźenzu dop. w 10 hodź.: rjeźbu, dalekowid, motoriśke koło, mebje,
w Radśku w hoscźenzu dop. w 11 hodź.: 2 šwinjeći,
w Lipinach w hoscźenzu pśichiw. ½12 hodź.: mebje,
w Nowej Wśy pola Wojerez pśichiw. ½1 hodź.: radło,
w Bórtu pola Wojerez pop. w 2 hodź.: kruwa,
we Lucźu w hoscźenzu pop. w 2 hodź.: motoriśke koło,
w Manjowje w hoscźenzu pop. ½3 hodź.: awtaj,
w Manjowje w hoscźenzu pop. ½3 hodź. awtaj,
w Nowej Luzy w hoscźenzu pop. ½4 hodź.: 10 huš.

šobotu 19. hodowninka 1931:

we Wojerezach w hoscźenzu „K šlotemu lawej“ dop. we 10 hodź.: klawěr, pśiwy stroj, šcźijaca maschina, muź. koło, 6 žonjazych drastow, mebje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg, hewsk 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	16. 12.	15. 12.		16. 12.	15. 12.
Pšenica	212-214	211-213	huny	16,0-18,0	16,0-18,0
rožka	1: 0 193	189-192	woka	16,0-17,0	16,0-17,0
ječmjeń, nat.	—	—	módre łupiny	12,5-12,7	12,5-12,7
jednjeń	150-151	147 150	žołte łupiny	13,0-13,7	13,0-13,7
wowsa	134-142	132-140	teradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenź. muka	12,0-31,0	7,0-31,0	łany wosušk	12,0-12,2	12,0-12,2
ržana muka	25,9-28,0	25,8-27,8	ocem. melasa	—	—
pś. wotruby	9,25 9,50	9,25-9,50	běrnj. krušk	12,5-12,7	12,5-12,7
ržane „	9,75-10,5	9,75-10,25	syno, 50 kg	2,7 -2,90	2,7 -2,85
raps	—	—	ržana sloma	0,65-0,8	0,65-0,75
hróch Viktor.	22,0 28,0	22,0-28,0	pšenź. „	0,50- ,00	0,50-0,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,80
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,65-0,75	0,65-0,70

Pśenj originalny wobraz wo pśepytowanju mjezynarodneje kommisije w Mandźuskej.

Wobkedźbowarjo cuzych pósłanestwow a legacijow wobhladuja sebi zapuséenu połodniśo-mandźusku żeleznicu. Europske a amerikanske mocy běchu pśi wudyrjenju chinejsko-japanskeje wójny w Mandźuskej swojim diplomatiskim zastupjerśtwam poručile, zo bychu pósłale wobkedźbowarjow do krajiny, **hdźež** so wojuje. Widźimy tu pśenj wobraz wo dźěławosći delegatow, kotrychž rozprawy běchu za stejišco zastupnikow w radźe Zwjazka ludow wuley **ważne**. Zwjazk ludow pósćele nětko sam kommisiju do Mandźuskeje, zo by dostał rozprawu za swoje **doskónene** rozsudy.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik, 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšiki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płać 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přečiwo nětčehwakim čłěnenu zyrjebožerja a 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožerje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožerja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 294 · Budyšin — Pjatk, 18. decembra 1931 — Bautzen · Lětnik 90

Sakski sejm

W sakskim žejmje žu žo sozialdemokratojo wutoru na nałožnosće kommunistow a nazionalnych sozialistow hórschili. Policiji porokowachu, so nałožnosćam nazonalistow njeje pschęo wobaraka a jim skerje polěkowaka. General **Litzmann** je w jenej nazionalnej sozialistiskej zhromadźizny wo němskich statnikach, kotrjž žu powójnske rěčenje podpiśali, pjeca prajił: „Bohužel nimamy semskich žudnikow, so bychmy tychle podpisarjow njeschódnych scinili." Sozialdemokratojo prajachu, so je žo se tutymi zlowami k mordarstwu namołwiło.

Justizny minister **Mannsfeld** rozestaja, cehodla republiki schkitaju sakoń sakkemu statnemu wěznistwu njeje dowolił, sakročiłz. Tónle sakoń móže žo jenož potom nałožić, hdyž žu žo zlowa, wo kotrejž žo jedna, na sajstojnstwo jeneho semskeho poczahale, hdyž pak žu jeneho žiweho nastupale, je tutón dyrbjał w cźaju, hdyž žu žo zlowa rěčzale, w sajstojnstwje być. Dokelž Litzmann wudawa, so je Erzbergera a Hermanna Müllera měnił, Erzberger pak lětdy nje němski minister a Hermann Müller njeje wjazy w sajstojnstwje był, njeje žo republiku schkitaju sakoń mohł w tutym padźe nałožić.

Na praschenje pak žo njeje wotmołwiło, cehodla sakke statne wěznistwo njeje na podłožku zhłostańskeho sakonika pscheciwo Litzmannej sakročiło, pschetož bjes dwěla je general Litzmann sjawnje wobžarował, so žo wěste semske mordarstwa njejźu wuwjedle.

Wunje kaž sozialdemokratija žu sajstupnizy druhich politiskich stronow žo na traschaze nałožnosće pscheciwnych stronow wobrěžowali.

Sauskowny minister **Richter** je poroki, kotrejž běchu so knjeježerstwu cźinile, wotpokasał, dopokasujo, so žu pak njewěrne, pak so žu wyschnosće swoju winowatosć dopjelnile. Knjeježerstwo žo njeskne do wojowanja politiskich stronow sapkeć dać. Wono ma nětkole wažnišše cźinicz, njemuzy žo wo ludowu muju staraeć a dopokasu to z mysliez, so žo najwažnische statne nadawki dopjelnja. Bohužel dyrbi žo rjec, so je žo pozdelnje měsazy **politiska nazjatosć w Sakskej**, hyrnjeź niz hórje hač w druhich stronach Němskeje, sako shórschila.

W jenotliwych schtwórcźetach 1931 žu žo w 98, 82, 101 a 103 padach puki swěsćiše, wschо hromadze w 384 padach pornjo 175 w lěce 1930. Winowaći žu pschi tym byli kommunistojo we 165, nazionalni sozialistojo we 60, pschiślušchnizy druhich stronow w 24 padach, w 135 padach njeje žo praschenje winy rosjaznicz dało. Mjes 14 morzenymi beschtaj dwaj kommunistaj a schesćo běchu nazionalni sozialistojo.

Tale statistika je njebźbna naschego luda a haiba za njepobrěcnje a pobrěcnje samokwitych. Policija njemóże žo za to samokwita cźinicz. Jadru sleho, bjeschschikadnej wobžalbnej schesćowanzy, dyrbi žo wobaraeć.

Justizny minister dr. **Mannsfeld** prajі, so žo justizne wyschnosće prózuja, so bychu žo politiske khłostajonne cźiny hnydom wothłostałe. Študam pak žo njemóże pschisahacź, kak maju sudźicź. Sakšy hudnizy a justizne sarjadnistwo na podłožku němskeje wustawy steja (Sozialdemokrat **Neu**: „Bjes wuwisaca?"), bjes wuwisaca. — Stónczinje minister na jenotliwosće pscheńdże, mjes druhim też na to, so je žo pschepytanje pscheciwo prjedawschemu generalej Litzmannej sastajiło.

Goerdeler wo swojej dźeławości

Němski kommisar za dohladowanje płacźinowy dr. **Goerdeler** je sjedu w Barlinje psched nowinarjemi prěni pschehlad wo sniženju płacźinowych wschěch žiwjenja ważnych trěbnych wězow podał. Najprjedźy žo **nizkowe płacźizny** sniža. Hischče dźenja budźe žo nizko po sniženych płacźinach pschedawacz. Tele płacźizny budźa tši měsazy płacźez. Wone njebudźa wschudźe jenake, ale budźa žo po pomérach wschelakich krajinow sjarjewacź. Wschemu na pschedań wustajenemu njasej maju žo płacźizny snamjenčka pschitykowaś a žo w klamach płacźinowe zapjerby wupowěźnjeć.

Też za **kłeb** žo najpozdźischo k nowemu lětu płacźizny sniža. Wobschižnim měschčanskim wschěch městow i wjazy hač 100 000 wobydlerjenzi je žo wokolnik i raschenjenzi półtak, na kotrejž dyrbi žo hač do lónza tuteho měsaza wotmołwiwić.

Też **plunarnje** a **miliunarnje** płacźizny sa plun a elektriku móz snižo.

Wunje tak žo **jisdne płacźizny na železnizy, drohowej železnizy, autom-bilach** a na **łodźach** sniža.

Hooverowemu swobodnemu lětu so přihłosowało

Wójnski dołh so ani njespušći ani so njezmjeńši

Stimson Hooverowe lěto zakituje

W dźełazym wubjerku representantiskeho doma Sjednoczenych statow połnogneje Ameriki je statny sekretar (swonkowny minister) **Stimson Hooverowe žiwobodne lěto zakitował**, i cźiniž je žo **Němska psched swórschczenjom a žiwobom žiwót psched finanzjnej hrozu wobarnował.** Bjes moratoria Němskeje bychu žnodź wschitzy **wěriczeljo Sjednoczenych statow pschestałe, žiwój dołh saplacźicź.** Wérno njeje, so bychu Sjednoczene staty j pschijeczom Hooverowego plana wjetschi wopar pschinjesłe, dyžli druhe kraje. **Dale njeje wérno, so bychu dołžnizy Sjednoczenych statow nanjetowali, so by žo němske žiwobone lěto psches junij 1932 wupschestrěło.** Tohorunja je njewěrne, so amerikanske knjeježerstwo kongreßowe pschihłokowanje k zuzym požeżonkam trjeba.

Stimson dale na to pokaza, so je Němska hač do léta 1929 wot zuzych požeżonkow wotwisna była. Nětko je na swoje swonkowne wikowanje pokasana. Pokasawschi na wunzadnu wulkosć němskich lětnych placźenjow a eźeju **privatneho dołha** rěcznik praji, so

ma le charakterej němskeho luda, k jeho techniskej dokonjawosći a industrialnemu pschichodej dowerjenje. Stretwa Němska je najlepsche wobarańo pscheciwo njewótcźi a kommunismej.

Stwórschczenje Němskeje by finanzne systemy wschěch wulkich krajow, też Sjednoczenych statow, satschasło. Wo strachownym położenju w kotrymž je Němska, je amerikanske knjeježerstwo prěni króć w meji 1931 je swojmy swojich diplomatow a swjatkowych rezerwnych bankow shonito. **We juniju 1931 je žo potom położenje shórschilo.** Ody by němske wotwonanje swórschczało, bychu sa tym zwotowe placźizny fyrisnowe a zyroby hłedowale.

Němska revoluzija by wschě winowatosće powalika.

Hooverowe žiwobodne lěto je mjene było, dokelž wono dołžnikam chwilu dawa, so bychu žo sasu shrabali.

Po Stimsonje je statny podsekretar **Mills** hłowa zimasche. Mosłoži, so je Hooverowe žiwobodne lěto mjene było, so by žo žiwót katastrofy sminył. Hooverowy wotpohlad a samer Londonskich ministerskich rosprajenjow staj było, wulke mozy, kotrejž to nastupa, wo tym pschepschewdźecź, so bychu j wobtwerdźenjom położenja Němskeje požeżonki najlepje samožesne byle. S rukami na rěcznišći puk bija, Mills roskładowasche, kajka katastrofa by w Europje se smórschczenjom Němskeje nastała. Nowa **němska inflazija by powschitkownu hrozu žiwobźiła.**

Na to representantiski dom wozerawschu rěc Maca Faddena j Pennsylwanskeje sahnadowasche, kaž dź hebi zasłužiła. Najprjedźy 26 druhich republikanskich sapósłanzow j Pennsylwanskeje wosjewi, so do žanehu zhłowzka wobskórżbow swojeho krajana njerněri. Potom jedyn druhi republikanski sapósłanz praji, so hebi njeje wujsił, so žedy dźeń pschichodźe, na kotrymž zjawjek, kotrejž žo sa wótcźinza wudawa, w połnedźenju swjatkowcho parlamenta njeźiwschanu wobskórżbu wuhrajі, jo jedyn amerikanski president j wulkajmi sajimanymi pschećiwo Amerizy dźeła. Na to wschitzy republikanscy sapósłanzy j wuwjezom Mac Faddena stawnjischi j rukowaj hłeschachu. Stónczinje jedyn **demokrat** praji, so jeho frakzija wažnosć na to kładże, so žo tele hanibne poroki pschećiwo amerikanskemu presidentej njeźiwa j demokratiskeje stronu cźinile, na cźož wobej stronje representantskeho doma dołho j rukowaj klepschachtej.

President Hoover je wjele wjednikow politiskich stronow na konferenzu do **Běłeho doma** sawołał a jich nanowit, so bychu rucze wo moratoriju wobsamknyli.

Hindenburgowy list na Hoovera

W representantskim domje Sjednoczenych statow je statny sekretar Stimson pschi debaće wo němskim žiwobodnym lěcze hłedowazy list cźitał, kotrejž je Hindenburg 20. junija presidentej Hooverej pósłał.

Knjes presidento!

Wulka nusa němskeho luda, kotraž je nětkole na najwyschschi zhodźenk stupiła, mje nutnje, žo na Waš wobroczicź.

Němski lud ma nimo měry cźežke lěto j najhórschej nusu w pozledniej symje jady žebje. Też nadźija, so žo w tutym nałěcźu wikowanje a industrija połěpschitej, njeje žo dopjelnika. Tohodla žynt j wurjadnymi polnomocami, kotrejž mi němska wustawa dawa, naprawy do mozy stajіł, j kotrymiž dyrbi žo ze statej możnosću dacź, so by žiwoje najnuschnische nadawki dopjelnił, a so bychu so naschi dźełorjemjerjo mohli jeźiwicź. Tele naprawy žu hluboko do wschěch hospodarskich a sozialnych stykow japschimake.

Wone najcźežše woporу je wschěch dźełow naschego wobydlerstwa žadaju. Kóžda możnosć je žo wuwuzila, so by žo nasche położenje je zramžnymi naprawami, bjes zuzeje mozy wot wonka, polěpschiło. Hospodarska krisa, j kotrejž zyły žiwót cźerpi, němski lud wobežije cźežko trjecźi, dokelž ju jemu wójnske ześěhowki reserwy jeho mozy rubiše.

Kaž rozwisće pozlednich dnjow pokasuje, je žiwót **dowerjenje žiwobi**, so Němska dla cźežow, kotrejž ma njeseź, samože dźełacź. Wulke kredity, kotrejž je nam wukrai dał, žu žo wrócźo wsałe. Pozlednje dny je němskokatolska banka zrušowena była, tśeźinu žiwotich reserwow stota a dewizow wukrajej wotedacź.

Njesmimlowe ześěhowki tychle podawkow dyrbja nasche hospodarske žiwjenje dale rozwicź a liczbu dźełonjemerjerjow powjetschicź, kotrejž bižo tśeźinu naschego dźeławeho luda rownjinjeja. Wusłotnjesć a wola k dźełu naschego luda sej dowerjenja hódnej, so žo Němska tutym rychłym sapschimanjam wot wonka frosćena pokaże a žiwoje pribatne winowatosće dopjelni, kotrejž na nań tłóča a žo njemóża pschemeńcź.

So bychtej žo smužitosć Němskeje w jejnym położenju a dowérjenje žiwóta do jeje dobreje wole sakhowałej, Němska nutnje pomoz trjeba. Pomoz dyrbi hnydom pschińcź, jeli so njedyrbi njeźiwje naš a wschitkich druhich podeńcź.

Naschemu Indej dyrbi žo możnosć sarunacź, so móże je sjneźiwnymi wumjenjenjemi dźełacź.

Na krisu skutkuje, by tróšna pomoz za wschě kraje dobrota była; wona by wobstejnosće w druhich krajach połepschiła a strach tłótko pomjeńschiła, kotrejž je j nusu a bjesnadźijnosću w Němskej nałał.

Wy, knjes presidento, jako sastupnik wulkeho amerikanskeho luda maće możnosć w rukomaj, kroczele cźinicź, je kotrymiž móże žo położenje němskeho luda a žiwóta hnydom pschemeńcź.

j Hindenburg.

Wubjerk representantskeho doma Hooverowemu swobodnemu lětu přihłosował

Wubjerk representantskeho doma je **do Hooverowho žiwobodneho léta žiwolił.** Na to je hłedowaze wobsamknjenje pschijał:

S tutym žu wurasnje prajі, so žo **kongreßowej politiju pscheciwo, nekajźikuli dot swonkownych krajow pola Sjednoczenych statow nekajźikuli wamałsnyć ako žnijcź.** W tymle rozsudźenju njeźmé ño nicžo jako jnamjo himscheje politiki wulkosće abo jako wuras sa to frosmnicź, so w nekajźikuli cźasu pschemeńcź.

Sjednoczene staty žu sa cźaš wójny miljardy saplacźile a zyle złoto j Europy k sebi sćahle. Nětko po wójnje, hdyž je zyła Europa sadołżena, so njeje dozyła žanych myslow na to, so by mohła swój dołh w Ameriźy saplacźicź, nadźijejo njenałytymi Amerićanjemi ani pjenjezla Europanam pschisłužicź.

Němskeho zapósłanza Floriana k jastwu na schesć njedźel sajudźili.

Nazionalnysmuj sozialistiskimaj sapósłanzomaj Floriani a Bellerej j Wupertala, dź wschelkosć dla itschinadźazych rěczow w jenej zhromadźizny khłostanskeje wukasa na bodnym lěcze hłedowazy list cźitał, kotrejž je Hindenburg 20. junija presidentej Hooverej pósłał.

Knjes presidento!

Wulka nusa němskeho luda, kotraž je nětkole na najwyschschi zhodźenk stupiła, mje nutnje, žo na Waš wobroczicź.

Němski lud ma nimo měry cźežke lěto j najhórschej nusu w pozledniej symje jady žebje. Też nadźija, so žo w tutym nałěcźu wikowanje a industrija połěpschitej, njeje žo dopjelnika. Tohodla žynt j wurjadnymi polnomocami, kotrejž mi němska wustawa dawa, naprawy do mozy stajіł, j kotrymiž dyrbi žo ze statej możnosću dacź, so by žiwoje najnuschnische nadawki dopjelnił, a so bychu so naschi dźełorjemjerjo mohli jeźiwicź. Tele naprawy žu hluboko do wschěch hospodarskich a sozialnych stykow japschimake.

Wone najcźežše woporу je wschěch dźełow naschego wobydlerstwa žadaju. Kóžda możnosć je žo wuwuzila, so by žo nasche położenje je zramžnymi naprawami, bjes zuzeje mozy wot wonka, polěpschiło. Hospodarska krisa, j kotrejž zyły žiwót cźerpi, němski lud wobežije cźežko trjecźi, dokelž ju jemu wójnske ześěhowki reserwy jeho mozy rubiše.

Kaž rozwisće pozlednich dnjow pokasuje, je žiwót **dowerjenje žiwobi**, so Němska dla cźežow, kotrejž ma njeseź, samože dźełacź. Wulke kredity, kotrejž je nam wukrai dał, žu žo wrócźo wsałe. Pozlednje dny je němskokatolska banka rušowena była, tśeźinu žiwotich reserwow stota a dewizow wukrajej wotedacź.

Njesmimlowe ześěhowki tychle podawkow dyrbja nasche hospodarske žiwjenje dale rozwicź a liczbu dźełonjemerjerjow powjetschicź, kotrejž bižo tśeźinu naschego dźeławeho luda rownjinjeja. Wusłotnjesć a wola k dźełu naschego luda sej dowerjenja hódnej, so žo Němska tutym rychłym sapschimanjam wot wonka frosćena pokaże a žiwoje pribatne winowatosće dopjelni, kotrejž na nań tłóča a žo njemóża pschemeńcź.

So bychtej žo smužitosć Němskeje w jejnym położenju a dowérjenje žiwóta do jeje dobreje wole sakhowałej, Němska nutnje pomoz trjeba. Pomoz dyrbi hnydom pschińcź, jeli so njedyrbi njeźiwje naš a wschitkich druhich podeńcź.

Naschemu Indej dyrbi žo możnosć sarunacź, so móże je sjneźiwnymi wumjenjenjemi dźełacź.

Na krisu skutkuje, by tróšna pomoz za wschě kraje dobrota była; wona by wobstejnosće w druhich krajach połepschiła a strach tłótko pomjeńschiła, kotrejž je j nusu a bjesnadźijnosću w Němskej nałał.

Wy, knjes presidento, jako sastupnik wulkeho amerikanskeho luda maće możnosć w rukomaj, kroczele cźinicź, je kotrymiž móże žo położenje němskeho luda a žiwóta hnydom pschemeńcź.

Sjednoczene staty žu sa cźaš wójny miljardy saplacźile a zyle złoto j Europy k sebi sćahle. Nětko po wójnje, hdyž je zyła Europa sadołżena, so njeje dozyła žanych myslow na to, so by mohła swój dołh w Ameriźy saplacźicź, nadźijejo njenałytymi Amerićanjemi ani pjenjezla Europanam pschisłužicź.

Němskeho zapósłanza Floriana k jastwu na schesć njedźel sajudźili.

Nazionalnysmuj sozialistiskimaj sapósłanzomaj Floriani a Bellerej j Wupertala, dź wschelkosć dla itschinadźazych rěczow w jenej zhromadźizny khłostanskeje wukasa na bodnym lěcze hłedowazy list cźitał, kotrejž je Hindenburg 20. junija presidentej Hooverej pósłał.

Knjes presidento!

Wulka nusa němskeho luda, kotraž je nětkole na najwyschschi zhodźenk stupiła, mje nutnje, žo na Waš wobroczicź.

Němski lud ma nimo měry cźežke lěto j najhórschej nusu w pozledniej symje jady žebje. Też nadźija, so žo w tutym nałěcźu wikowanje a industrija połěpschitej, njeje žo dopjelnika. Tohodla žynt j wurjadnymi polnomocami, kotrejž mi němska wustawa dawa, naprawy do mozy stajіł, j kotrymiž dyrbi žo ze statej możnosću dacź, so by žiwoje najnuschnische nadawki dopjelnił, a so bychu so naschi dźełorjemjerjo mohli jeźiwicź. Tele naprawy žu hluboko do wschěch hospodarskich a sozialnych stykow japschimake.

Wone najcźežše woporу je wschěch dźełow naschego wobydlerstwa žadaju. Kóžda możnosć je žo wuwuzila, so by žo nasche położenje je zramžnymi naprawami, bjes zuzeje mozy wot wonka, polěpschiło. Hospodarska krisa, j kotrejž zyły žiwót cźerpi, němski lud wobežije cźežko trjecźi, dokelž ju jemu wójnske ześěhowki reserwy jeho mozy rubiše.

Kaž rozwisće pozlednich dnjow pokasuje, je žiwót **dowerjenje žiwobi**, so Němska dla cźežow, kotrejž ma njeseź, samože dźełacź. Wulke kredity, kotrejž je nam wukrai dał, žu žo wrócźo wsałe. Pozlednje dny je němskokatolska banka rušowena była, tśeźinu žiwotich reserwow stota a dewizow wukrajej wotedacź.

Njesmimlowe ześěhowki tychle podawkow dyrbja nasche hospodarske žiwjenje dale rozwicź a liczbu dźełonjemerjerjow powjetschicź, kotrejž bižo tśeźinu naschego dźeławeho luda rownjinjeja. Wusłotnjesć a wola k dźełu naschego luda sej dowerjenja hódnej, so žo Němska tutym rychłym sapschimanjam wot wonka frosćena pokaże a žiwoje pribatne winowatosće dopjelni, kotrejž na nań tłóča a žo njemóża pschemeńcź.

So bychtej žo smužitosć Němskeje w jejnym położenju a dowérjenje žiwóta do jeje dobreje wole sakhowałej, Němska nutnje pomoz trjeba. Pomoz dyrbi hnydom pschińcź, jeli so njedyrbi njeźiwje naš a wschitkich druhich podeńcź.

Naschemu Indej dyrbi žo możnosć sarunacź, so móże je sjneźiwnymi wumjenjenjemi dźełacź.

Na krisu skutkuje, by tróšna pomoz za wschě kraje dobrota była; wona by wobstejnosće w druhich krajach połepschiła a strach tłótko pomjeńschiła, kotrejž je j nusu a bjesnadźijnosću w Němskej nałał.

Wy, knjes presidento, jako sastupnik wulkeho amerikanskeho luda maće możnosć w rukomaj, kroczele cźinicź, je kotrymiž móże žo położenje němskeho luda a žiwóta hnydom pschemeńcź.

Brüningowy list na socialdemokratisku stronu

Wubjerk sozialdemokratiſkeje ſtrony a wubjerk Powſchitkowneho nëmſkeho dźěłacjerſkeho ſwjasła ſtej ſrjedu wjeczor w twarjenju nëmſkeje hospodarſkeje rady nowy ruſowy wukas rospominałoj. Hłowny wěcznik **dr. Breitſcheid** liſt cźitaſche, ſ kotrymž nëmſki kanzler dr. **Brüning** na žadanje pſchedbudy ſozialdemokratiſkeje ſtrony **Welſa** w naſtupanju **ſniženja mſdy a płacźiſnow woſmołtwi. Brüning praji, ſo dyrbi ſo prawa poměra mjes płacźiſnami a mſdu też w pſchichodze ſakhowacź. Jeli ſo by ſo wſajmoſesi mjes mſdu a płacźiſnami pſchemėnita, by nowe położenje naſtało. Nëmſke knjezerſtwo ſmėje ſa ſwoju najwjeſchu winowatoſcź, na to kedźbowacź, ſo by ſo nėtcziſcha poměra mjes mſdu a płacźiſnami ſ niſkim ſtawom płacźiſnow ſakhowała.**

Wjednik ſozialdemokratiſkeje frakcije w nëmſkim ſejmje, **dr. Breitſcheid**, nowy ruſowy wukas ſ politiſkeho ſtejiſchcźa kritiſowaſche. Mjes tym ſo ſo ſniženje mſdy bjeſwobſtajnje pſchewjedźe, je dźěłne, hacź budźa ſo poſtajenja wo ſniženju płacźiſnow a podruźneho pjenjeza pſchewjeſeć móz. Semolwicź ſo njeſhodźi, ſo je ſa ratałke wupłody kóžde ſniženje płacźiſnow wuſaſnjenje, haczrunjeż runje nėtkole płacźiſny daloko nad płacźiſnami ſwėtowych wiſow leža.

Njeſpokojaze je też druhe wopſchijeſze ruſowego wukaſa, pſchede wſchėm poſtajenje, ſo ſo **ſtatej ſwėrna organiſacija**, kaſkaž je ſwjaſt nëmſkoſtatneje khorhoje, na jedyn ikhodźeńſ ſe ſtatej njepſcheźelnymi organiſacjami ſtawa. Hdyž ſozialdemokratiſko nėtcziſke knjezerſtwo dale cźerpja, haczrunjeż wulki dźěł ruſowego wukaſa wotpraſnja, ſu to jenož dopóſnace roſſudźa, ſo po wuſtoſchki poſlednich wólbow do nëmſkeho ſejma njeby druhe ł dźěłu khmane knjezerſtwo po powróćenju Brüningowcho kabinetta móżne byłe.

W ſajmje zyłeho dźěławeho wobydleerſtwa a w ſajmje płódneje nëmſkeje ſwonkowneje politiki dyrbi ſo tonu ſadźěwacź, ſo ſo nazionalni ſozialiſtiſko knjezerſtwa ſmjogua. Sozialdemokratiſko budźa hromadźe ſ republikanſkim dźěłacźerſtwom hibanjom pſchecziwo republiku njepſcheczelſtwu faſciſtiſkemu hibanju wojowacź.

Njeměry bołharskich studentow w Sofiji

Sſrjedu je w Sofiji ł cźeſtnim ſtudentiſkim njeměram doſchło. Nėhdźe 2000 ſtudentow rano ſabe we univerſiteje, na dróhach a na nam[illegible] pſched parlamentom ſerkachu žadachu, ſo by profeſor Zankow pſcheſtał pſchednoſtojcź a ſo by ſo ſ univerſitnych profeſorow wuſamknył. Profeſor Zankow je w Bołharſkej jedyn ſ najbóle hidźenych muźow, dokelž je jako miniſterſki preſident ſwojich politiſkich pſchecźiwnikow, mjes nimi woſebje ratarjow, ſurowje pſchejeſcźehał. Pſched parlamentom ſtudentam ſylne wotdźělenje poliziſtow napſcheciwo ſtupi. Teſ ſ wohnjowymi ſykawami ſo do demonſtrantow ſykaſche, ſo by dych jich roſehnali. Poliziſtoju ſu nėkdźe 20 ſtudentow ſ mjeczom ſeſekali. Wotpółdnjanu ratarſkeje ſtrony ſtudentow pohonjachu, ſo bychu na ſwojim žadanju wobſtejeli.

W univerſicźe ſo ſtudentoju do Zankowych pſchiſwiſłowarjow dachu. Pſchi tym ſo nadoba jeneje ſłyſchcźerſke roſbi.

Nowe njeměry w Nankingu

Studentiſke njeměry ſu ſo ſrjedu w Nankingu we wótrſchnej formje wotſpjetowałe. Nėhdźe 3000 ſtudentow ſo do pijarſkow kuomintangſkeje ſtrony a do cźiſcźerſkeje nowin „Central Daily News“ nawali, hdźež ſo khėtra ſchkoda nacźini. Wotſpjet ſtudentoju do wojakow ſraſnychu, kotſiž ſkónčnje do demonſtrantow tſělachu. Po dotalnych powěſcźach njeje ſo nichtó franił. 30 wotſoboh ſu ſajeli. Położenje w Nankingu je w tu chwilu jara napjate.

Na tom dyrbi wėšće nėšto być —

Měšćenjo a wjesnjenjo kupuja moje časniki
Moje płačizny a kajkośće wujasnja Wam wšo

Koksch w Budyšinje
na Šulskej hasy

Ze Serbow

W Budyſchinje, 18. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wėcźera wjeczor w 7 hodź. barometer 750, hygrometer +1, thermometer wo dnjo —1. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer +3, thermometer we nozy —6. Sněh! Njepſchemėnjaze wjedro. Raſche wjedro je nėtko zyłe ſymſki raſ pſchijało. Wyſchina nad ſrjedźnej Europu je ſo hiſchcźe ſeſiłniła a ſo bóſe k ranju hnuła. S tym je wjeſelſcźe mózu na naſche wjedro dobyła. W połnocnej Europje, woſebje we Schwedſkej, nad Ruſkim morjom a w Połſkej ſakhadźachu ſaidźenu ſrjedu ſatraſchne ſnėhowe mjeczkele. Na żeleſnicach a dróhach wſchón wobſtaŋ wjaſny. W Schwedſkej ſakhadźaju wichor na ſtatyſaŋ ſchtomow podłemi abo pak ſwinwała. Telefonowe, telegrafowe groty a te miſtnacźnje duchi roſtorhuane. Poſa nah budźe ſymna najſkerje hiſchcźe pſchibėrać. Na wjeſelſchtach wyſokich horow w Nėmſkej je hižo hacź do 25 ſtop. ſyma. S wjeczora Europy ležaju nižiny móża nam ſnano ſnėh pſchitmacź. Syma ſo po ſdaczu hotuje, ſurowe knjezerſtwo wukonjeźe. Jutſe hobotu ſtkadźa ſkónčko 8,01 hodź. a khowa ſo 3,52 hodź. Měſnacźk ſtkadźa pſchip. 12,41 hodź. a khowa ſo na ranje 3,14 hodź.

— **Pſchi Božedźerkrjowym ſchitomje ſa wſchitkich** ſpėwaſche wėcźera wjeczor Ludowa ſpėwna akademija pod nawjedowanjom knjeza ſtud. rady Wotruby. Dźeńſa pjatk wjeczor we 8 hodź. ſpėwa mužſke ſpėwne towaſtwo „Sängerbund“ a budźi „Sſwobodne ſjednoczenje nėſhbuſchich wojerſkich hudźbnikow“. Njedźelu wjeczor we 8 hodź. ſpėwa Nietzelowy mužſki khór.

— **Stota njedźela** je pſchichodna poſlednja njedźela do hód. Wona dyrbi pſchinjeſeć najſtyſnjiſchi pſchiwał kupzow do města. Wobſtodnizy ſu ke ſwojimi wuſkimi ſkładami na hobrſki wopyt pſchihotowani. Sſerbſka kupja poła wobſtodnikow, kiž ſo jim ł nawěſchkom w „Sſerbſkich Nowinach“ poruczeła.

— **Měſchczańſke dźiwadło.** Senjazifki operetny poraźak „Tijo muſketérioju“ ſo dźeńſa pjatk jako 6. pſchedſtajenje C wopjetuje. **Tutón truch najwjeſelſcźeho wuſpėcha** létuſcheje hrajeſeje **doby w Budyſchinje dyrbjał** ſóźdy widźeć. **Wulku wuſpėſchna hodowna hajka „Wo kralu Knaggerichu“** ſo ſobotu pop. ¼4 hodź. wopjetuje a wjeczor „Tijo muſketérioju“. **Tuta opereta** nje-pſchedſtaja ſo **w abonnmencze D a E.** Njedźelu popoł-dnju pſchedſtaja ſo ſa Budyſke wulke a małe dźěći hiſchcźe ras **hodowna hajka „Wo kralu Knaggerichu“.** Njedźelu wjeczor poſledni króć potuſchcźena (40 pj. hacź 2 hr.) opereta „Kaj nėtkuj w meji“. Póndźelu je 12. abonnemne pſchedſtajenje B, kiž je ſo Patorżiju dla na ſajtſchi dźeń pſchepokoſiło. Pſchedſtaja ſo pėrſni króć ł rezi-ju dra. Adolfa Rotta cźinohra „ Sſwjate plomjo“.

— **Wažeń wo** [illegible] **wudyri** wėcźera wjeczor wotkaſo 7 hodź. w domje nad Bórklinom 7. W jenym tamniſkim bodźenju bėſche ſo ł ſuſchenju ſpowěſchcźanu drasta pėči horazych thohlach ſapaliła. Na ſhožo ſo podpadrunjnił hi-ſchcźe ł cźaſom wohnja dohlada a ſ krutym ſamožinnje-njom wſchitkón dalſchi ſtrach wotſtroni. Tola ſpali ſo drasta, tež ſtwine durje ſo thėtro wopaliſku. Sawokana wohnjowa wobora pichtiėdźe ſ motorſkej ſykarku, tola njetrjebaſche hatle ſamožinnjeć.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi ſrjedźnym cźehnjenju 2. rjadownje 200. ſakſkeje krajneje (jubilejneje) loterije (3. dźeł) padże dobycze wo 30 000 hr. na cźiſło 143 513; dobyce wo 5000 hr. na cźiſła 58 522, 129 610, 152 475; dobyce wo 3000 hr. na cźiſła 6746 54046 120171 a 156507; dobyce wo 2000 hr. na cźiſła 8479 74936 83513 a 128016.

— **Ważne ſa wójnſkich ſranuenych.** (Wutſihacź a ſkhowacź!) Ortopediſke rėcźne dny w lécźe 1932 wotmėwaju ſo w Budyſchinje cźěſhowaze dny: Sſrjedu 13. jan., 10. februara, 9. měrza, 13. haprleje, 11. meje, 8. junija.

Předźenak

wobſwědcźi po žadanju rady wſchitkim miſchtram ſe ſchitej a hejtolej jeſtu, ſo woni njejſu mjes tymi krawzami byłi, kiž ſe ſhromadnymi mozami njemó-žachu myſchazy bobłk na wuſmužowu horu ſwalicź. Wón derje wě, ſo ſu naſchi dźenſniſchi krawſzy miſchtrozo zyłe hinaſchi muźojo, dokelž hižo dawno w Sſokole ſwoje mozy ſkrucźuju, haj ſo ſo ł niuti njeby rady do wjerhanja dał. — Ale rady by jim wſchitkim

pſchedał ſwoju protyku też jenož ſa

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powėdańcźko ł Khryſtowemu cźaſu.

3] (Pokračowanje.)

Jeho módre wócźko jewjeſche nėžnu duſchu a wutrobu, ſchlachotny tharakter. Wón njemėjeſche brónjow. Pod wokrinjanym ſwjeſcźichnym pſaſchcźom ſ mnohimi ſadami, pokaja ſo krótkorukawjota hacź ke kolenomaj ſahaza tunika, kiž ſchiju, ruzy a nohy naſej woſtaji. Sandale ſchitachu nohy. Pjecźdźeſacź abo wjazy lėt, kiž je wón pſchejeſ-wił, bė jeho jenož ł waźnemu, kóžde ſtowo ſwėdomicze wotwažowazemu mużej ſcźinilo. Njeje trjeba pſchiſponnicź, ſo bė grekiſkeho pokhada.

Hdyž bė ſo wot wobjiminja ſ Egiptowcźanom wuſmu-wobſtał, praſeſche tón ſ tſchepotazym hłoſom: „Duch je mje najwrėſnſcheho ſem pſchiwjedł: ſ teho ja ſpóſnaju, ſo ſym ſa ſłužownika mojich bratrow wuſwolony. Stan je naſta-jany, tkléb k ſamanju hotowy; dajeſe mi moju ſłužbu cźiniczi!“

Jeju ſa rukı wſawſchi dowjeſe jeju nuts, a hdyž bė ſebi ſam ruzy wumył, praſeſche: „Poſtarajmy ſo nėtko ſomi wo ſebje, bratja, a pokyſnuny ſo. Mjes tym ſo bu-dźemy jėcź, nėkjemy ſo mjes ſobu ſeſnacź a tóždy njech ſhoni, ſchtó je druhi, ſwotkel pſchikhodża a kak rėka.“

III.

„Pucźowarjej w ſuſchych krajach njeje nicźo tak pſchijem-neho, hacź ſo ert pſchecźela jeho mjeno njeſnawacź ſłyſchi“, praſeſche Egiptowcźan. Tuž njech tón, je-li pſchijemnje, **pėrſni** rėcźi, kiž je napoſledy pſchiſchoł.“

A pomałku ſapocźa Grek: „Schtož wėm powėdacź, kruźiſo pſcheciwo rubjeżnym cźwólbam. Na 20 lėt tra-jace ſmjatańcy na Dalokim ranju ſu polėkowałe na-ſtaću rubjeżnych cźwólbow. Tute wurubja husto cyłe wſy a nadpaduja ſamo wobtwjerdźene města.

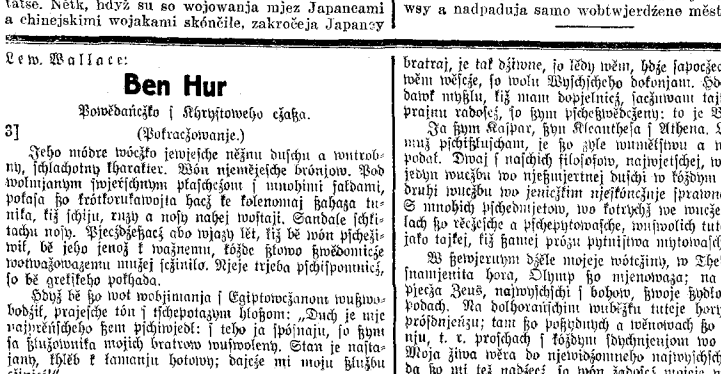

Wójna pſcheciwo chinejskim rubjeżnym cźwólbam. Japanſcy wojacy zajachu dweju chinejskeju wjedni-kow rubjeżnych cźwólbow **w mandźuſkim** měſeće Kaotatſe. Nėtk, hdyž ſu ſo wojowanja mjez Japaneami a chinejſkimi wojakami ſkónčile, zakroċeja Japancy

Wójna pſcheciwo chinejskim rubjeżnym cźwólbam. Na 20 lėt trajace ſmjatańcy na Dalokim ranju ſu polėkowałe na-ſtaću rubjeżnych cźwólbow. Tute wurubja husto cyłe wſy a nadpaduja ſamo wobtwjerdźene města.

dźachu ſaidźenu ſrjedu ſatraſchne ſnėhowe mjeczkele. Na żeleſnicach a dróhach wſchón wobſtaŋ wjaſny. W Schwedſkej ſakhadźaju wichor na ſtatyſaŋ ſchtomow podłemi abo pak ſwinwała. Telefonowe, telegraſowe groty a te miſtnacźnje duchi roſtorhuane. Poſa nah budźe ſymna najſkerje hiſchcźe pſchibėrać. Na wjeſelſchtach wyſokich horow w Nėmſkej je hižo hacź do 25 ſtop. ſyma. S wjeczora Europy ležaju nižiny móża nam ſnano ſnėh pſchitmacź. Syma ſo po ſdaczu hotuje, ſurowe knjezerſtwo wukonjeźe. Jutſe hobotu ſtkadźa ſkónčko 8,01 hodź. a khowa ſo 3,52 hodź. Měſnacźk ſtkadźa pſchip. 12,41 hodź. a khowa ſo na ranje 3,14 hodź.

— **Pſchi Božedźerkrjowym ſchitomje ſa wſchitkich** ſpėwaſche wėcźera wjeczor Ludowa ſpėwna akademija pod nawjedowanjom knjeza ſtud. rady Wotruby. Dźeńſa pjatk wjeczor we 8 hodź. ſpėwa mužſke ſpėwne towaſtwo „Sängerbund“ a budźi „Sſwobodne ſjednoczenje nėſhbuſchich wojerſkich hudźbnikow“. Njedźelu wjeczor we 8 hodź. ſpėwa Nietzelowy mužſki khór.

— **Stota njedźela** je pſchichodna poſlednja njedźela do hód. Wona dyrbi pſchinjeſeć najſtyſnjiſchi pſchiwał kupzow do města. Wobſtodnizy ſu ke ſwojimi wuſkimi ſkładami na hobrſki wopyt pſchihotowani. Sſerbſka kupja poła wobſtodnikow, kiž ſo jim ł nawěſchkom w „Sſerbſkich Nowinach“ poruczeła.

— **Měſchczańſke dźiwadło.** Senjazifki operetny poraźak „Tijo muſketérioju“ ſo dźeńſa pjatk jako 6. pſchedſtajenje C wopjetuje. **Tutón truch najwjeſelſcźeho wuſpėcha** létuſcheje hrajeſeje **doby w Budyſchinje dyrbjał** ſóźdy widźeć. **Wulku wuſpėſchna hodowna hajka „Wo kralu Knaggerichu“** ſo ſobotu pop. ¼4 hodź. wopjetuje a wjeczor „Tijo muſketérioju“. **Tuta opereta** nje-pſchedſtaja ſo **w abonnmencze D a E.** Njedźelu popoł-dnju pſchedſtaja ſo ſa Budyſke wulke a małe dźěći hiſchcźe ras **hodowna hajka „Wo kralu Knaggerichu“.** Njedźelu wjeczor poſledni króć potuſchcźena (40 pj. hacź 2 hr.) opereta „Kaj nėtkuj w meji“. Póndźelu je 12. abonnemne pſchedſtajenje B, kiž je ſo Patorżiju dla na ſajtſchi dźeń pſchepokoſiło. Pſchedſtaja ſo pėrſni króć ł rezi-ju dra. Adolfa Rotta cźinohra „ Sſwjate plomjo“.

— **Wažeń wo** [illegible] **wudyri** wėcźera wjeczor wotkaſo 7 hodź. w domje nad Bórklinom 7. W jenym tamniſkim bodźenju bėſche ſo ł ſuſchenju ſpowěſchcźanu drasta pėči horazych thohlach ſapaliła. Na ſhožo ſo podpadrunjnił hi-ſchcźe ł cźaſom wohnja dohlada a ſ krutym ſamožinnje-njom wſchitkón dalſchi ſtrach wotſtroni. Tola ſpali ſo drasta, tež ſtwine durje ſo thėtro wopaliſku. Sawokana wohnjowa wobora pichtiėdźe ſ motorſkej ſykarku, tola njetrjebaſche hatle ſamožinnjeć.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi ſrjedźnym cźehnjenju 2. rjadownje 200. ſakſkeje krajneje (jubilejneje) loterije (3. dźeł) padże dobyce wo 30 000 hr. na cźiſło 143 513; dobyce wo 5000 hr. na cźiſła 58 522, 129 610, 152 475; dobyce wo 3000 hr. na cźiſła 6746 54046 120171 a 156507; dobyce wo 2000 hr. na cźiſła 8479 74936 83513 a 128016.

— **Ważne ſa wójnſkich ſranuenych.** (Wutſihacź a ſkhowacź!) Ortopediſke rėcźne dny w lécźe 1932 wotmėwaju ſo w Budyſchinje cźěſhowaze dny: Sſrjedu 13. jan., 10. februara, 9. měrza, 13. haprleje, 11. meje, 8. junija.

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powėdańcźko ł Khryſtowemu cźaſu.

3] (Pokračowanje.)

Jeho módre wócźko jewjeſche nėžnu duſchu a wutrobu, ſchlachotny tharakter. Wón njemėjeſche brónjow. Pod wokrinjanym ſwjeſcźichnym pſaſchcźom ſ mnohimi ſadami, pokaja ſo krótkorukawjota hacź ke kolenomaj ſahaza tunika, kiž ſchiju, ruzy a nohy naſej woſtaji. Sandale ſchitachu nohy. Pjecźdźeſacź abo wjazy lėt, kiž je wón pſchejeſ-wił, bė jeho jenož ł waźnemu, kóžde ſtowo ſwėdomicze wotwažowazemu mużej ſcźinilo. Njeje trjeba pſchiſponnicź, ſo bė grekiſkeho pokhada.

Hdyž bė ſo wot wobjiminja ſ Egiptowcźanom wuſmu-wobſtał, praſeſche tón ſ tſchepotazym hłoſom: „Duch je mje najwrėſnſcheho ſem pſchiwjedł: ſ teho ja ſpóſnaju, ſo ſym ſa ſłužownika mojich bratrow wuſwolony. Stan je naſta-jany, tkléb k ſamanju hotowy; dajeſe mi moju ſłužbu cźiniczi!“

Jeju ſa rukı wſawſchi dowjeſe jeju nuts, a hdyž bė ſebi ſam ruzy wumył, praſeſche: „Poſtarajmy ſo nėtko ſomi wo ſebje, bratja, a pokyſnuny ſo. Mjes tym ſo bu-dźemy jėcź, nėkjemy ſo mjes ſobu ſeſnacź a tóždy njech ſhoni, ſchtó je druhi, ſwotkel pſchikhodża a kak rėka.“

III.

„Pucźowarjej w ſuſchych krajach njeje nicźo tak pſchijem-neho, hacź ſo ert pſchecźela jeho mjeno njeſnawacź ſłyſchi“, praſeſche Egiptowcźan. Tuž njech tón, je-li pſchijemnje, **pėrſni** rėcźi, kiž je napoſledy pſchiſchoł.“

A pomałku ſapocźa Grek: „Schtož wėm powėdacź, kruźiſo pſcheciwo rubjeżnym cźwólbam. Na 20 lėt tra-jace ſmjatańcy na Dalokim ranju ſu polėkowałe na-ſtaću rubjeżnych cźwólbow. Tute wurubja husto cyłe wſy a nadpaduja ſamo wobtwjerdźene města.

Tak ſu ſo ſtawy a wobſtejenja wſchitkich ſtatow wot-ſtronjene, ſo bychu ſo ſ nowa ſtworiło, ſo bychu ſo ſ nowa ſtworiło, ſo bychu ſo ſ nowa ſtworiło

13. julija, 10. augusta, 14. septembra, 12. oktobra, 9. novembra a 14. dezembra. Rěčne hodźiny su stajnje dopołdnja wot 10—12 hodźin w sastaranstwie hamcze pschi Kralowskim walu 3 po 1 schodźe. Pschi wschitkich pucowanjach k ortopediskemu sastaranju, za kotrež so sarunanje wudawkow žada, dyrbi do wotjězda pisny namjet tych, kiž maju prawo na sastaranje a pisne pscheproschenje, pschinjeć na ortopediku sastaranju, pschedležecy.

— **Wo połchromje w Kamjenskim wokrjesu.** Połchromna je sajcha mjes schparatym słotom kubleriow Krauza we Wortlezach a Jana Jura w Njebjelčicach. Někto w zpisym Kamjenskim hamiskim hejtmanstwje žaneje połchromy wjazy njeje.

Sněh, sněh!

Sněh, sněh! tak wuskachu wčera na wjeczor dźěći, hdyž widźachu, kak sjenje běły pschikrywo nasche domowne pola pschikrywasche. S błyskotazym wóčkom hladachu je sjwiwcki won do kraja a pschejcu wjelicha bu jich radosć, hdyž tych šnjehowych mjetešckow bu pschjezo wjazy. Něko, někto budźemy šankowaci, so po hajach a hórkach dele šmykaci! To budźe wjesele! A jeli syma pschjeze trošchu kruchiseho šnjeha knjeżinwe japschimnje, potom pónjezemy tež na tón! Potom pak budźemy so dyrbiecej dźělicz do wjeha, pschez „lyport" nasich wulkich bratrow a sotrow, tak mjenowanych dorosczenych, so ſ koždym lětom bóle rosschěrja. Nadźijomnje njebudu na tych městnach so wokolotliskacz, hdyž je nalch raj wjeseła! To by bilo jara njepschijatne, pschetoż te male šmykanizy su nasche! Niech so tola po wyschich horach a hórkach dele šmykaju, hdyž my so bohiny so dele šmykacz! Luba syma, daj jim rosum, a popschej nam nasche dźěćczowe sse wjesele! Jeli to same njewěsta, tak jim to proschu prai! A potom, wostań tež pches hody pola nas!

S **Delnjeje Kiny.** Po puczu ſ Kubschizy ſpódschichtaj so sschtwórtk dopołdnja konjej kubleria Schustera ſ Delnjeje Kiny krótko pched Kubschizami. Cžerjeschtaj hacz do wsy. Tam jeju pohonc sajso doješe. Konjej ſ wosom potorhnuschtaj mandželsku kowarskeho mischtra Pětricha ſ Boschcz a sranischtaj je lohko. Wona běsche po puczu k lěkarjej.

S **Budestcz.** Sajmawa wěz móže so wobkedźbowacz. W ſuſodnych Bělschczach su so pschihotowali na so blizaseho njepschecžela. Na wjeſnym wujeſdomaj su ſ wobeju stron statneje dróhi barikady natwarili, kiž dyrbja być ſ woboru pschecžiwo pschiwalej njepschecžela. Syma je ſwojimi šnjehowymi ſpejenj je njepschecžel wobkhadnych dróhow. Runje Bělschczy maju pod nje jara cžerjeci. Někto su schtikańske ſcženy pschecžiwo šnjehej postajili, so tychu wěcžu sadźiwale a statnu dróhu ſa wobkhad próschnu sdźerzale.

S **Warnolczizy.** W tudomnym Bjerwałdźe nadeńdźechu někotrych muži pschi rěsanju Bożedźerjowych schtomowow. Kowař, kiž wot Skónkez pschidźeše, dyrjsche paduchow sadźerzeć, schtož pak so jemu njeporadźi. — Jutrje ſobotu budźe bodowne pschedstajenje w Herbšez gruchcje we Warnolczizach. Schulske dźěći pschedstaja hodownu bajku. Tžiby wunoschk nałoži so k lepschemu tych, kiž ſa schtužby nimaju.

S **Malschez.** Pschichodnu njedźelu, 4. adventa, ſo jasno wot prjedowschcho we wopomnjeczu ſtejaca „Zbožowa hra" wjeczor 1/8 hodź. tu w ſpyrkvi pschedstaja. Pschedstajecz ma ſo ſe ſpěwanjom khora a wołady, kaž pschedstajazych dźěći a młodostnych ſ wołady „ſwjata nóz," kiž ſo wjeczakuje a ſ modlenjom Tjoch kralow a ſ naschim wjeſelenjom wutónča. Sswjeſelaze je, kak so pschi tym ſ wuczitanjom biblitich ſłowow ſwjatocznych pschikhad a ſwjeczenje Božeho naroda wot duchownego hacz do maleho dźěcza ſa ducha a duſchu saſchczěpnje. Miz hrn jenoz, ase nutrnu ſwjatocznoſcz k pschihotowanju ſa rócžny cžas, kiž naſ ſaſo na nowy tydźeń wita, ſobu doživinny. Wobrub ſwjatnizy a ſtuktowanje pak ſylneho, pak ſylneho elektriskeho wobſwětlenja nad wosadu, a wołtarjom, saczischcz ſhlubschnje. — Hra je ſo hižo w ſlawnoſczi połkwalowała. Tuž njech tónle cas k wjeſelu k. Pětri kiž jo ju ſ buchownoho ſapschijecza ſesstajał a saſo tež tón krócz ſeſtajaje a wobjł, a ſ połdźenjenju mnoho ſtow ſoſu ſo wjeſelazych, ſtarych a młodych, ſo saſo poradźi. Wołanow chwała na hra, kiž je nemitſa, ſe wſchěch wſow pschikhadzecz, a nekotrynkuli je ſuſodſtwa pschi mežnaczkowym wjeczoru.

S **Wětrowa.** Sstrjedu popołdnju 3/4 hodźin wumrě tudy njenadźijo nahle w 67. lěcze knjes wiczejny kubler Jan Schołta. Jeho ſtarſchej bydleschtaj w Hańlowje a wobhdźejschtaj tam kubło a korczmu, hdźež je njeboczicžki 11. měrza 1865 ſo narodźił. Do ſchule thodźeſche w Sarečzu a wopytasche po ſchulſtim cžaſu Natakſku ſchulu w Budyschinje. Potom pomhaſche ſtarſchimaj we hospodarſtwje. Po nanowej ſmjerczi pschijźe do nowjeſkeje ſłužby te gardowym jězdnym do Drježdżan. 24 lět ſtary woženi ſo ſ knjeznu Marju Jermižez ſ Wětrowa a pschewsa Jermižez wiczejne kubło tam. Wón ſohnowaſche mandželſtwo ſ tſjomi dźěcžimi. Syn Ota je ſ ryczerſkubleriſkim najeńkom w Gersdorfje pola Shorjelza; dźowat Leńka je ſo wudała na knjeza Peternanna, ſtótneho lěkarja w Koldźa a dźowka Hanka je mandželſka knjeza cyczerſkubleriſkeho najeńka Peternanna w Darinje pola Hodźija. Knjes Schołta njeje ſo jenoż ſa ſwoju ſwójbu a ſwoje kubło derje ſtaral, ale je tež ſwojej gmejnje a woładze ſwéru ſłužił. Pisches 25 lět běſche i gmejnſkim pschedſtejicžerjom we Wětrowje a na 40 lět ſ zyrkwinſkim ſaſtupjerjom ſa Wětrow a Bójchizy. Sa ſwérnu ſłužbu we wobémaj ſaſtojnſtwomaj bu we ſwojim cžaſu wuſnamjenjeny. Wot lěta 1924 běſche tež naſch ſmerz. Wjele lět je jako ławnik (Schöffe) ſtuktował, tež pschiſiſahanz běſche raz. Jako ſobuſtaw provinzialneho žejma běſche wuſwoleny do komiſije ſa Pomorzy. Njeboczicžki běſche tež ſwérny ſobuſtaw Njeſwjaczidźelſkeho wojerſkeho towaſtwa a Natakſkeho towaſtwa pschi Cžornej Wodźe. Wutrobny džak jemu ſa wſchu ſwéru!

Z **Khróšcže.** Zańdźenu ſrjedu měješe nuzowy wubjork za naſu wosadu wospjet posedźenje na farje. Na městno skhorjeneho k. fararja wodźeše k. kaplan Hórnik jednanje. Zběrka w jenotliwych wſach je nimalo dokónčena, jenož por gmejnow njejsu hiſče liſinu wróco póſłałe, štož pak so w pschichodnych dnjach stanje. Wubjerk pschehladowaše liſciny darow, dale zapodate liſciny z mjenami potrěbnych. Zo běchmy sebi dźělo rozdźělenja trochu wołožili, wobzamknychmy 3 skupiny ako wokrjesy wutworiće: 1. Khróšcanski, 2. Worklečanski a 3. kłóštrski. Podwubjerki za tute so wuzwolichu. 1. Do Khróšcanskeho podwubjerka słušeja: kk. farař Šewčik, bur Šołta, Rjenč, wučeř Pjetaš, Jan Šiman. 2. Do Worklečanskeho: kk. kaplan Młótk, wjesnjanosta Rjeda a Kósk. Do kłóštrskeho: kaplan Hórnik, pater Ubald, wjesnjanosta Bětnar a wučeř Běmak. We Worklecach a Smječkecach je so nahromadźiło: 26.50 hr. pjenjez, 6,2 ctr. rožki, 1 ctr. pšenicy, 1,1 ctr. muki, 9 ctr. neplow, 14 pt. połca, 16 pt. khlěba, 1 ctr. kału, sad a drasta. Zběrka w Khróšcanskim wokrjesu wunjese: 75,80 hr., 13¼ ctr. rožki, 5 ctr. pšenicy, 1,2 ctr. pšeněneje muki, 29 ctr. neplow, 1½ pt. połca, 100 l. mloka, 108 pt. khlěba, sadu, drasty a črije, wšelaka cyroba, wuhlo a drjewo. Wunoſk kłóštrskeho wokrjesa nieje hiſče zwěsceny. Rožka a pšenicu dóstanu pjekarjo, kiž maju potrěbnym na wuswědčenje khlěb dawać. Přispomnjene njech tu hiſče je, zo so wšitke dary hnydom njerozdźěla, ale hakle po času. Wšitkim daricelam naſeje wosady wjele króć „Zapłać Bóh tón Knjez!"

S **Nrchwakda.** Pschi ſtótticženju 1. dezembra t. l. naličžichu w naſchej gmejnje (ličby w ſpinkach ju wonkſchi łoušcheho liczenja): 27 (23) koni, 480 (461) howjadłow, 447 (421) ſwiwi, 41 (47) kołow, 1685 (1764) ſchtuk pjerſiny a 50 (55) kołczow pczołow.

Dźěcza w puczowanſkim kufu.

S **Běleje Wody.** W Shorjelzu wuſtwinchachu pucowarſ ſ korba jeneho pucowarjeho nékajki ſłóſk. Woni wo tym żelesniſkim ſaſtojniſam powědchu. Tuczi korb pschepytachu a namakachu w nim něhdże 12ličnu holzu. Pucowarjy pohadża ſ Friedlanda we Waldenburſkim wokrjesu a jědzesche do Běleje Wody na twaſ Fwojeho ſwata. So by pjenjesy ſa jěſku futerwał, běſche wón ſwoju ſ djowku w pucowanſkim korbje ſobuwſał. Ta wźała pak jemu wěſcje hiſčeże ſudniſke jednanje wunjeſe.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z **Khróšcže.** Stwórtk wjeczor w 6 hodź. zeńdźechu so gmejnscy zastupnicy pola wjesnjanosty Kokle. Wšitcy běchu přitomni, jenož k. Běrzan da so zamolwić. Woklečanski k. pachman Rjenč prosy gmejnu, zo by kruch puća (nehdźe 100 m) wot tak mjenowaneje Bartec bróžnje do Worklec wuporjedżała, štož so stanje tak ruče hač wjelro to dowoli. Namjet knjeza Wjenki, puć do Zejic, kiž při jeho ležownoſci so čehuje, do porjadka stajić, so w naléču wuwjedże. Wšelake bydleńske należnoſce so rozjasnichu. Gmejna chce w kóždym padże po możnoſci pomhać. Spomoženſtwo za wójſke rowy prosy wo dar, štož pak so hubjenych wobſtejnoſcow dla wotpokaza. 21.38 hr. ma so na spomožeński hamt do Kamjenca přepokazać. To je dźěl wudawkow, kiž je tutón měł za přebywanje naſich dźěći při rańſim morju. Zběrc prosy, jemu za swoje čežke dźělo přihódnu płaćizny přiznyć. Wón dóstanje wot létnych dawkowych dokhedow 2 procentaj. Na kónci wuradźowaše so hiſče wo wšelakich zapodatych próſtwach, wo spuščenju měšćanskeho dawka. W njezjawnym posedźenju jednachu hiſče wo někotrych spomožerſkich należnoſcach. Wuradźowanja skónčichu so 1/10 hodźin.

Kriza we wokrjesnych zwiazkach

Kamjenſki wokrjesny ſpomožerſki ſwjaſt nima wjazy předkow k podpjeranju ſpomožerſkich bjedźelnych (Wohlfahrtserwerbloſen), ſozialnych a matorentnarjow a ljudow. To ſaleži na tym, so je najwjazy gmejnow wokrjeſny dawok (Bezirksumlage) w njedobałazej měrje wotwjedło a ſo tamne wot ſtata a kraja ľubjene podpjery ſo njemu płaća, dokelž wokrjesny ſwjaſt tute ja wuplaczenje kriſneje pjeczimy (Krisenfünftel) wróco dźerži. Wjcze teho njedobjanje wjazy zane pschepokajanſi wot ſtata. Wyrnjeż ſo ſwjaſti a hamtſzy hejtmanſtwo bóle prózowali, njeje ſo bohužel poradźiło, wot ſtata někajke podpjery dóstać. Tež wjazore wobzamſke pschedstajenja hamtſkeho hejtmanſtwa pola ſnutſkowneho ministra su njewuspěſchne byle.

Tehodła je wokrjeſny ſwjaſt Kamjenſkeho hejtmanſtwa, kaž je to wſchudże w Saſiſej, w jara wulkej nuſy. Tohodła njeje jentu możne, trěbne pjenjezy k wuplaczenju ſpomožerſkich podpjerow gmejnam pschepokajacz, a jim w tym pod paſu pschinimnyć. Měſchczańſke a gmejnſke rady ſo tohodła należnje proſcha, wſcho możne cžiniez, ſo by ſo najwjetſcha nuſa wotwobroćiła. **Wobeje maja ſo pozitarać, ſo potrěbnym nuſne pożiwadła ſo podawaju.** Gmejnej ju winowate, w ſwojich ſe ſwobodnej „ſymſtej pomozu" dźěłacz a ſ njej ſo organiſowacz, ſo wſchitke mozy gmejnu tu ſobu ſtuktuje pomhaja.

So njeby njepotopjnoſcj k někajkim jběžatkim wuſtupowanjam dowjedła, ma ſo jim nětcziſchcze położenje ſtatneho a krajneho knjeżerſtwa, wobeje pak wokrjeſnego ſwjaſka a gmejnow psched wocži ſtajicz a jich ſmérowacz.

Wokrjeſny ſwjaſt ſo nadźija, ſo ſo měſchczańſkim a wjeſnym gmejnam poradźi, pschi nałožowanju wſchěch předkow a mozow, potrěbnych w nětcziſchich cžeſkich cžaſach psched najwjetſchej nuſu zaſkowacz. Wobeje njech ſo na to hladа, ſo ſo potrěbnym ſhudnym žrědži je „ſymſtej pomozy" na njedoſtojne waſchnje njepodawaja.

Z łužicy

* S **Korſzynja.** Mutoru dopołdnja ſo w tudomnej Friesej ſabrizy njeſbožo ſta. Fabrikſti murjer Franz Töppel ſe Schérachowa padże ſ rébla, žebi łohcz praweje ruki rosrasy a ſo na hłowje a nohomaj wobodrje. Snjeſbożeneho dowjeſchu do Khemberſkeje khorownje.

* S **Kamjenizy pola Lubija.** Pondźelu wjeczor je ſo zyn kubleria Henti ſ Ameriki wróćił. Léta 1925 běſche do noweho ſwěta wupucował. Hoſpodarſte pomérkiž ſa wulkej łužu też runje rožoſte njeſtu, nujowachu jeho ſo wróćicz do ſtareje domiſny je ſwojej mandželſkej, ſ kotrejž běſche ſo w Ameriju woženił.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchnu ſobotu:** Wobłohowany ſymu, ſ khwilemi je łohke ſnježenje możne.

* **Sšněhowy mjezjeł, kotrhż wot dwěju dnjowo nad Schwedſkej zbchnowaſche, je wocžiſtnył.** Lědźiſtwo a druhemu wobdhadej je najwjetſche wobczežnoſcze nacžinił. Najbóle je wulka baltiſka łupa Gotland cžerpita. Na łupje je ſo wjazy dźili 100 000 ſchtomow pak ſtamało pak wuwalilo.

* **Sdyhne šnehowe njedźele ſu w Pólſkej wulku ſchodu nacžiniłe.** W Gdyni a w ſydym Pomorju ſu ſo wſche telefonowe a telegrafowe powody ſtłoczowate. Pola Sssokała njedźelsko Lwa ſtaj dla hubjeneho widźenja dwaj żelesniſaj cžakaj do ſo ſrajſoju. Pjecz wołow je ſo ſwótrcžiło a ſo ſylnje wobkhodźiło.

* **Hdyž w Döbelnu 35 metrow wyſoki wulken nehdźiſcheje Klauſnizerej ſudźenje powalichu, kotrejž jara njepschihódnje mjes twarjenſmi ſtejeſche, won na rožiny dźěl fabrikſkeho twarjenja Marja Starka padże. Twarjenje ſo wot tſjoch ſtron hacž k ſemi roſtrafy. Nastała ſchkoda je khětro wulka. Ludźo njeſbu do njeſboha pschiſchli.**

Swójbne powěsće

Semrěli: Kurt Leßmann w Budyſchinje, 16 lět; thowanje budźe jutſje ſobotu pop. w 1 hodź. wot żarowanſkeho domu na Mužatowſkej dróhi 3. — Gustav Zacher, mjen. Griesbach w Kamjencu, 68 lět; thowanje budźe jutſje ſobotu pop. 1/23 hodź. na pohrjebniſchczu ſwj. Juſta. — Pomhajbóh Schicžpan, towaršſi miſchtr w Porchowje; thowanje je dźeńſa pjatk. — Marja Pohłowa rodź. Woigtez w Běłej Wodźe, 71 lět; thowanje budźe njedźelu pop. w 2 hodź. wot żarowanſkeho domu na Schillerowej dróhi 24.

Towaſtwowski powěſtnik.

Budyšin. Jednota, tow. kat. Serbow, ſwjeci pjatk 18. hodownika wjecžor we 8 hodź. w kat. towaſtwowni jubilejny ſwjedźeń ſwj. Hilžbjety. Swjedźeńſka hra: „Swj. Hilžbjeta Duringska." Kujez farař Cyž z Hajnic ma ſwjedźeńſku rěc. Zastup darmo, program 20 pj. Wſitkich Serbow, wſchudże z Budyšina, wutrobnje přeprošujemy. **Předsydstwo.**

Bukecy. „Radoſć" a Sokol zmjetjataj njedźelu 4. adventa wjecžor we 8 hodź. hodowny wjecžork na małej wosadnej ſali. Wobradźenje a kofej. Serbſke ſpěwarſke ſobu přinjeſe. Wſitke lube ſobuſtawy ſo přeprošuja, kaž też hoſcо ſu lubje witani.

„Lumir" ſpěwa 10. wulk. rózka 1932 w Klukſanskej cyrkwi. Stóž na tutym dnju njemóže ſo wobdźělić, njech mi to tola hnydom wozjewi, zo mohł ſo dale starać. Bj. Krawe.

Jamiske wozjewjenje z nowin a

Kupowanje wowsa je skónčene,

rjanu ſtomu kupuje dale

Zarjadnistwo wojerſkeho ſydła w Budyšinje

prjedy proviantſki hamt Telefon 3020

Bely barchent . . . . m 40 pf.

Wóskowany barchent 100 šěroki . . . . m 90 pf.

Copłe košle a kholowy

Łožowe šaty, bl'e a pisane

Gardiny, wulki wubj, tunjo

Pětkrywy na diwany, blida a sofy

Ida Erler w Budyšinje na rózku Zwonk. Lawskeje hasy 10

Wulki wubjerk

toflow, fileowych

črijow a tajkich ze

wjelbłud. kosmow

atd. Tunje płaćizny!

Paul Eissner

w Budyšinje na Jerjowej hasy 4

Nakupowanje kóžkow

Wobdźělanje

kožuchowych kóžkow,

hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bělernje

na Garbarſkej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Kóžki

kóždeje druhiny kupuje po najwyſchich płaćiznach a pěſima k bělenju

Hermann Erdenberger

wikowarſja z kóžkami na Zwonk. Lawskej hasy 54

Pjerjo

k drěnju přijimnje

jastwo II w Budyšinje

na Lessingowej dróży 7

Hodowne poskićenje!

Linon. počehnjenje z 1 hłowkom wot 3.75

smuhate

płatowe počehnjenje z 1 hłowkom wot 4.95

damast. počehnjenje z 1 hłowkom wot 6.75

dowłas-płachty 140/220 . . . wot 7.30

Hilger w Budyšin'e

na Seminarſkej hasy 2

Kedźbu

Jutře ſobotu na tydźeńſkich wikach(ſtan n. Hlown. torhoſcu)

najl. howaze mjaſo

ſ warjen n . . . —.60 —.65

naj. horn e r'eblo —.70

za guław ſo hodźace —.85

libiše mjaſo z pleca

bjez kości —.85 —.90

G. Čepela

Wjacy swěcy

5—6 króć ſwětliše wobſwětlenje blida abo 1/2 zaſtupowanje pruda. Rodźi ſo na kóždu lampu. Njekupće podobne hubjeneſe wěcy. **1.50 2.— hr.** Wustajene we wukładnym wokneje

elektriſkeho wikowarja PAUL w Budyšinje, Kěžorſka dr. 14

Najlepši paleny

kofej

dostanjeće jenož pola

Otto Sachse

K hodam

poručam swój wulki skład

porclina, kamjeniny, škleńčanych tworow, krystala

Hermann Gläsel w Budyšinje

na Lawskich hrjebjach 4, nětk podła předawšich kiamow na prawym boku hłownych durjow

---

Praktiscy myslić

předešćniki kije a trubki

dari ć!

Alfred Rudert w Budyšinje jenož na Bohatej hasy čo.26/Wosebitosć: kijowe předešćniki

---

Za hodowne nakupowanje

poručam w bohatym wubjerku a tunjo prěnjorjadne darjeńske zawalki kaž:

mydło, parfiimy, Kolonsku wodu, zubne šćětki, česaki šćěće za włosy, hodowne swěčki, lametu, swěčkidžeržaki, kadźeńske mužiki, wyruchowe swěčki.

Likéry a punčowe essency.

Hermann Schubert

na Moltk. drózy 4 w Budyšinje Telefon 3746

Kedźbu! Znižene płaćizny!

Poručam:

howjaze mjaso 70 pj., swinjace mjaso 70 pj., kołbasu 1.00 hr., sušeny połć 1.00 hr., skrjeny tój 50 pj., wjerćane mjaso 80 pj. K hodam **pleca** z kosćemi a bjez nich w kóždej wulkosći, **servelat- a salami-kołbasy.** Potuńš. mjaso na bjezdźěłnych. Wšo w znatej kajkosći

Z počesćowanjom

P. Pjetaš, we Worklecach a Lejnje

Na Hošće hasy 29 Telefon 3536 **Reimann** při Póstow. namješće 5 min. wot dwórnišća

wobleki, bluzy, tkaniny za mantle

štryk. woblečenje za žony a mužow

hodowne poskićenje:

Pyjama-flanell . .	wot 45 pj.	wołmjan. muslin	wot 95 pj.
barch. za wobleki,	wot 49 pj.	Crêpe caid . . .	wot 125 pj.
płóčliwa ž.da . . .	wot 60 pj.	wołmjany natté .	wot 145 pj.
tweed	wot 65 pj.	wołmj. georgette	wot 195 pj.
płóčliwy somot . .	wot 95 pj.	marocain	wot 225 pj.
šórcuchi we wulkim wubjerku		zbytki rjan. žonj. šatow	tunjo

Wšě płaćizny su k nuzy přiměrjene, jara znižene!

Wopyt so wšěch wupłaći!

Přeswědč so sami! Wobkedźbuje moje wukładne wokno!

Hosć. w Lejnje

Sobotu 19. 12. 31

swinjorězanje

Přećelnje přeprošujetaj **Jan Cyž a mandźelska**

Arthur Synatzschke

w Kamjencu Weststr. 8. Tel. 366

Wikowarnja z tobakami

we wulkim a małym. Najpřijomniše nakupne žórło za zasopředawarjow. Wulki wubjerk Bruyères-trubkow

---

Nawěštki přinjesu wužitk!

K hodam

poručam swój wulki skład

cigarow, cigaretow a tobaka

w rjanych hodownych pakćikach a po wšěch płaćiznach

Herm. Gerlich w Budyšinje

Wosebity tobakowy dom

Samsna dźěłarnja cigarow

Darmo

dostanje kóždy kupc

při nakupowanju wot 1.50 hr. sobotu a njedźelu

měšk z darom

w hódnosći wo 25 pj. w šokoladowym wobkhodźe na

Žitnej hasy 14

Šulske tornistry

šeslonki, wšě sedłarske a wutykane twory pola firmy

C. Junghannß

prjedy E. Schubert, sedłarski mištr, na Jerjowej hasy

Naturska hojeńka A. Freundowa

w Budyšinje na Bismarckowej drózy 6, I

Přijimanje jenož sobotu wot 9—5 hodź., hewak we Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 46467

Homöopathija, diätowe a zelowe hojenje, hoji nutrkowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom splažnych khorosćow, čuwowe a dušine čerpjenja, čuwowa masaža, hojenje kamjenja w žiwoće, magnetiske hojenje

---

Wosebity wobkhod za přikrywy

Johannes Meyer nasl.

na Hošće hasy 10

poruča po nizkich płaćiznach bjez konkurency:

Spanske přikrywy po **0.60, 0.95, 1.35, 1.60, 1.95, 2.80, 3.30 4.25** hr.

Spanske a pućowańske přikrywy, 140/190 cm, brune, woknaty, z kromku wobrubjene **5.25** hr.

Přikrywy z wjelbludowych kosmow, imitěrowane 140/193 cm . . . . . **4.50** hr.

Přikrywy z wjelbludowych kosmow . wot **15.00** hr.

Najlěpše wołmjane přikrywy za konje wot **8.00** hr.

Połwołmjane přikrywy za kruwy . . . wot **3.60** hr.

Pasy za přikrywy, wodu njepřepuščawe imprägnérowane

Přikrywy do dešća, brune a čorne za konje a kruwy

Picowe měški, słomniki, žitowe a mukowe měški

Wobhladanje mojeho bohateho składa bjez kupjeńskeho nućenja sebi wuprošu

---

Wosebity dom serbskich módow

Corne tkaniny za jaki a pjelsćinowe wobsadki
Najnowše tkaniny za rubišća a šórcuchi
Najwjetši wubjerk wołmjaneho muslina
Tkaniny za spódnje sukanje, wobsadki.
Corne-brune kašměrowe rubišća

Alfons Schauseil w Budyšinje

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow
Njedźelu wotewrjene

Zwjeršne Madras wumělske **gardiny** wulki wubjerk jara tunjo

Kurt Erler na Žitnych wikach 11 znaprječa „Złoteje Hwězdy"

Čemny mantl

za młodźenca je na předań na Zidowje-Frankfurt 219

Koła kolowy gumij kolowe potrjechy

tunjo pola **Bratr. THOMAS, w Budyšinje na Kamjentn. h. 16**

Božedźěšćowe štomiki

předawa

ryćerkubło w Wutołčicach

Tunje zbytki (Reste) za mužace a dźěćace kholowy, zymske jupy, kóžda wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, walkowane nohajcy a pjasćowe rukajcy *poručuje*

Auguste Wilhelm

Klamy při Butrow. wikach

Nowe a trjebane

meble

a wutykane wěcy kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenož na Hornčerskej h. 11

Tež na wotpłačowanje

K hodam

najlěpše

punt

2.00, 2.40, 2.80, 3.00 hr.

wos. swjedźeńske měšeńcy:

punt

3.20, 3.50, 4.00 hr.

we *wumjelskich* wućišćanych imit. staroslěbrowych tyzach

Kofejowa palenja

Kurt

Preiser

jun.

na Žitnych wikach 24

Darujće praktiske dary!

Strykowane drasty
čople spódnje šaty
nohajcy a zoki

poruča z bohateho składa po tunich płaćiznach

Bleyle wot dźensa sem **10%** tuńše!

Otto Osswald

w Budyšinje
na Kamjentnej hasy

Bohu Knjezej je so spodobało, po čežkim bjedźenju a dlěšej khorosći wčera dopołdnja 3/4 10 hodź. našu lubu maś, přichodnu maś, sotru, wowku a ćetu

Marju zwud. Janakowu

rodź. Pawlec

w 73. lěće žiwjenja wotwołać.

W mjenje zrudźenych zawostajenych

G. Janak w Budyšinje

Pohrjeb budźe njedźelu 20. hodownika popołdnju wot žarowańskeho doma w Čěrnom.

Přiloha k čisłu 294

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 18. decembra 1931

Za hody so kupuje

W Budyšinje, 18. hodownika 1931.

Dże je ſwěſchnej kwoćeli na hody. Sčo jenoj hiſchcze dny, kotrejž naſ wot wſchitkich ſadoſćinje wočakowaneho ſwjedźenja dźela. Měſchćanſke wobkhody błyſchcza ſo w pſchiwabjazych wězach we wuſkladnych wokach a ſwěſćoſcej cziecze dokolwokoło. Tamle ſabłyſkuj ſo ſwěcžata reklama. A ludźo ſtojmja po dróhach a widźa wſchudże něſchto nowe. Haj, dże na hody a ſo kupuje. Tuczi njeſchodźa, ſo buchu ſej jenoj wuſkładne wokna wobkładali, chcejźa ſa ſwjedźeń kupowacj. A dokelž ſu pjenjezy lětſa žadne, wjeſelimy ſo tež na ſnadnym a malym a na wſchěm, ſchtož ſo pod wěſtymi cziežemi kupicz hodźeſche.

Po cžrjódłach brodźa ſo po wulicach, tež jenotliwy, wſchitcy maja łóſcht ke kupowanju. Lětſa dyrbi ſo bóle pſchekładowacz a — kaž wobkhodnik praji — „dipsonowacz“. Tamle dźe wuſady muſ ſe ſwojej ſtuku, ſtyſchi wuſkładnym wokkom ſaſtanjetaj. Krašny porzelin. Jenoj pſchipódła naſpomni muſ, ſo je kofejowa nadoba zyle ſchikowana a tadna. Poſměwknje ſo, hdyž ſónka wuſmaje, ſo nadoba ſo derje k błidowemu pſchikrywej hodźi. W duchu ſej napiſa a jemu na wobliczu widźimy, ſo budże nadobu pſchi najbliſchej pſchileżnoſcej kupicz. Jenoj niczo wopaczne nakupowacz pſchi tutych njeruježołych wobſtejnoſcjach. Jeli na pſchećłapicz, dyrbi něſchto hódne bycz, tuſtón błowny dar.

Młoda ſuſchka dże ſ bratrom po měſcze. Wuradźowataj a rozmyſlitaj, tu a tam poſtajetaj. Młody człowjek ſchćerkuje ſ pjenjezami w ſaku. Hacz budże dohańacz? Starſchej nochcetaj drje niczo měcz, to njeradźe, dyrbi dohańacz. Něſchto ſa pjenjezy tu wěſcze budże a dźetaj woſebje do wobkhodow, kotrejž ſu w Sſerbſtich Nowinach žiwje twory poruczyłe. Tam budźetaj ſpraunje poſłużenoj.

Tamle ſtuha ſtarſcha knjeni, macz. A hiſchcze ſtraje tajny poſměwk wokoło dobrocžiweju hubow. Kedźbliwje njeſe pakcžik pod paſu a ſtrowe błyſchczi ſo jeje wobliczo. Je tola derje, hdyž łeta dołho w ſtarunych wobkhodach kupuſchej, potom doſtanjeſch tež pſchi żadnych pjenjezach to prawo. Radźa jenemu derje a ſtyj ſpokojom. Kak budże ſo ſtynk radowacz, hdyž na hody pſchińdźe! Starośćiwa macz njeſe dar dołoj, dźiwchu ji pakcžik pſchiſpóſacz, ale pakcžiki ſu w hodownym cžaſu něſchto woſebite a rjane.

Sſo kupuje. Ludźo ſtojmaja jedyn ninto druheho, auta a druhe jěſdźadła ſpěchaja po dróhach, nałładne maja tež muſne. Ludźo ſtwaitaja ſ pakejtami, titami a pakcžikami ſ nětkym wjeſelom we wobliczach. Nětkotrajſuli falda je ſo wurunała. Dźěcži běhaja wot jeneho wuſkładneho wokna k druhemu a njentóſa ſo nahladacz. Wjeſela ſo na ſboſowne hody, hyrniej wobdała, ſo lětſa tełko njeſpuda kaž prjedawſche lěta. Tola tež ſnadny dar ſiwoje wuſkutkuje, hdyž je ſ luboſcju daty.

Cyrkwinske powěſće

4. njedźela adventa, 20. hodownika 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změjo farař Tišer rano ½8 hodź. ſerbsko Bože wotkazanje, farař Kapler dop. ½9 hodź. ſerbsku a ½10 hodź. němsku Božu ſłužbu.

Patorčicu změje farař Kapler popołdnju w 4 hodź. Božu nóc.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku. Njedźelu dopołdnja zeńe žana zhromadźizna zwjazka dźěći. Wječor w 6 hodź. hodowny ſwjedźeń naſcheho zwjazka dźěći z wobdźělenjom doroſcenych. Wječor ½8 hodź. nje je žana zhromadźizna. Bibliska nutrnoſć ſtwórtk wupadnje. — Sobotu 26. dec. wječor w 7 hodź. hodowny ſwjedźeń zjednoćenſtwa. — Njedźelu pop. w 3 hodź. hodowny ſwjedźeń Hornjohórčanſkeje njedźelſkeje ſule w Hórnjoj hoſcenej.

Zjednoć. wothładar Zimmermann změje bibliſku nutrnoſć póndźelu w Kumwałdze a ſrjedu w Arnsdorfje.

Z Barta.

Dop. w 9 hodź. ſo ſerbſke prědowanje čita.

Z Budeſtec.

Rano ½8 hodź. ma farař Bóje ſerbſku ſpowědź. Farſki wikar Böttger dop. ½9 hodź. ſerbſke a w 10 h. němſke kemſenje. Pop. w 2 hodź. ma farař Bóje kemſenje za dźěći wſitkich ſulſkich lět. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami.

Patorčicu změje farſki wikar Böttger pop. w 5 h. ſerbſku, wječor ½7 hodź. němſku Božu nóc. Khór ſpěwa na ſerbſkim „Cicha nóc“ wot Grubera, „Kral prikhadża twój, Zionje“, ſtary hodowny hłós.

Z Bukec.

Rano ½8 hodź. ſerbſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſke a ½11 hodź. němſke kemſenje. — Wumrěła: Madlena Thereza zwud. Zobina rodź. Wićazec, wu mjenkarka w Cornjowje, 61 l. 1 m. 27 dnjow.

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. je ſerbſka ſpowědź, dop. w 9 h. ſerbſka a ½11 hodź. němſke kemſenje (k. farař Mikela z Malešec).

Patorčicu pop. w 5 hodź. je němſka Boža nóc (k. farař lic. Mrózak).

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. změje farař Voigt němſku ſpowědź, farař Wjeſar dop. ½9 hodź. němſke a w 10 h. ſerbſke kemſenje. Pop. w 2 hodź. je wobradźenje žónſkeho towařſtwa na farje.

Patorčicu změje farař Wjeſar wječor wot 5 6 h. němſku a wot 6—7 h. ſerbſku liturgisku Božu nóc.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſka Boža ſłužba. ½11 h. wosadna zhromadźizna. Patorčicu budże pop. w 6 hodź. Boža nóc.

Z Hrodźišća.

Dop. w 9 hodź. ſerbſka a ½11 hodź. němſka Boža ſłužba. Pop. w 2 hodź. dźěćicekemſenje (wosadny farař). Pop. w 4 hodź. němſka ſpowědź (farař Konik). Wóſporſki. — Stwórtk 24. hodownika pop. w 4 hodź. němſka, w 5 hodź. ſerbſka Boža nóc. — Pokhowany: Jan Arnošt Wowčeř, rentudostawaŕ w Skanecach, 55 l. 7 m. 22 dnjow.

Dyrbi-li něšto dobre być? Potom

Alpina-časnik

wot **F. A. Lenke**

na Hošće hasy 25

Předawarnja Alpina-časnikow

10 proc. rabata

Z Khwaćic.

Dop. ½9 hodź. němſke a w 10 hodź. ſerbſke kemſenje, ½12 hodź. dźěćicekemſenje.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. ſerbſke a ½11 hodź. němſke kemſenje.

Patorčicu pop. ½5 hodź. ſerbſke, ½6 hodź. hodź. němſke ſwjećenje Božeje nocy.

Z Kotec.

Dop. w 9 hodź. ſo němſke prědowanje čita.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. ſerbſka Boža ſłužba, ½11 hodźin dźěćikemſenje.

Z Małešec.

Dop. w 9 hodź. ſerbſka Boža ſłužba z čitanjom. Wječor ½8 hodź. němſka žłobowa hra ze ſpěwanjom khóra a wosady. Zastup 30 pj., za njezaſłužerjow a dźěći 15 pj.

Z Minakała.

Rano ½8 hodź. ſerbſka ſpowědź z Božim wotkazanjom, ½9 hodź. ſerbſka Boža ſłužba. Pop. w 4 hodź. němſka Boža ſłužba.

Patorčicu pop. w 4 hodź. němſka a w 5 hodź. ſerbſka Boža nóc. Čišćane porjady Božeju ſłužbow ſu na farje a w kapali dostać.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſka, ½11 hodź. němſka Boža ſłužba. Pop. w 3 h. wobradźenje w žónſkim towařſtwje.

Patorčicu pop. w 5 hodź. ſerbſka, w 6 hodź. němſka Boža nóc. Zběrka za łoža znutř. miſijonſtwa.

Z Nosaćic.

Dop. w 9 hodź. němſka Boža ſłužba (farař Konik). — Patorčicu pop. w 5 hodź. němſka Boža nóc.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. ſerbſka kemſenje, ½11 hodź. dźěćikemſenje w Poršicach za wjeſe a mjeńſe dźěći, pop. ½3 hodź. je ſerbſke kemſenje a ſpowědź w Boščanſkej ſuli, ¼4 hodź. hodowny ſwjedźeń za wopytowarjow dźěćikemſenja pola Krawcee w Bošecach. — Wutoru wječor ½8 h. je ſerbſka bibliska nutrnoſć w nowej ſulskej jſtwi w Poršicach a tohornja ½8 hodź. bibliska nutrnoſć w Krakecach (k. zjednoć. wothładar Křižan). — Wumrěł při porcelze: mandź. prěni ſynk młynytwarca Richarda Wałtarja Schöny w Kubšicach, tukhwilu w Finiſkej.

Patorčicu pop. w 4 hodź. je němſka a w 5 hodź. ſerbſka Boža nóc.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź a Bože ſwj. wotkazanje, dop. w 9 hodź. ſerbſka a ½11 hodź. němſka Boža ſłužba. — Póndźelu rano we 8 hodź. rauša nutrnoſć.

Z Wósporka.

Dop. ½9 hodź. ſpowědź a ćiche ſwjećenje Božeho wotkazanja, w 9 hodź. prědowanje (wosadny farař).

Spodźiwne towařſtwa

Zjenoćić ſo do towařſtwow je dobra wěc, jelizo tute towarſtwowanje ma dobry zaměr a zmysł. Ale je na ſwěcze wjele towařſtwow, bjez kotrychž by woprawdźe ſwět nóhi dale wobſtał.

Najhórje je to w Němſkej. Němſke towařſtwarſtwo je přiſłownje znate po cyłym ſwěcze. Mnozy za to maju, zo towařſtwa a towařſtwićka woſebje kčeja w małoměſtačkach. Ale tomu tak njeje. Němſka ſtolica Barlin ma wſo do hromady 10 000 towařſtwow a ſu to towařſtwa, kajkež zetkaš wſudże po cyłym kraju: bjesady, ſpěwno towařſtwa, dźiwadłowe towařſtwa. Woſebje wšak wězo wojerſke towařſtwa. Nimaš tam jene tajke wojerſke towařſtwo, nimaš ani dwě, tři — rjenje po zmyſlenju ſobuſtawow rozdźělene, ně, maš tam hnydom 750 wojerſkich towařſtwow. A je tam hnydom 79 wšelakich hudźbnych towařſtwow, kiž haja kwartet, klawěr a husle, kitaru, mandolinu, harmoniku, bandonion, ksylofon. Hewak ſo tam towařſtwowe žiwjenje runje tak wotwiwa, kaž wſudże druhdże...

Su pak tež hiſće druhe towařſtwa, na př. „Zajimſke zjenoćeńſtwo wobſedźerjow dowójinſkich pjenicz.“ To ſu ći, kiž hač do ſwojeje ſmjerće budża ſo kakacz na to, zo ſo čerwjenoſkołkowane tyſačniki nahódnoſcza. Maš tam tež tajke ſpodźiwne zjenoćeńſtwo kaž „Herbſke towařſtwo Emmerich“, kotremuž přiſłuſeja w połońſej Němſkej 120 ſobuſtawow a we Ameriey 12 000. Su to mjenujcy žarowacy přiwuzni miljonarſkeju ſwójbow Emmerichee a Astorec. Wšitcy chcedźa ſej wuſkorźić herbſtwo 700 miljonow dolarow.

Mamy tu też hiſće „Towařſtwo k trjebanju wotpadkow.“ A to ma woprawdźe prawo na eksiſtencu. Wotpadki ſo zběraju a z nich ſo hiſće wſelake wužitne wěcy wudźełaju. Z tym ſo docpiju nahladne dokhody a z tymi ſo zasy khudźi podpjeruja. Je to tak rjec „towařſtwo k nahódnoſcenju wotpadkow.“

W Barlinje je ſo před łětami założił „Klub žarliwych“ a tón měješe žałoſtnje wjele ſobuſtawow. Wón ſej ſam natwari klubownju, ale njeda ſo zapiſać, wón jenoj tak ſkrašu eksiſtowaše. Jemu jenoj žónſke přiſłuſachu. Wone ſu woteznałe wšě předſudki a wójnu připowědźałe njeſwěrne mužſkich — přetoż „njeſwěrny je jenoj mužſki!“

Też „Zwjazk za muzſke prawa“ we Widnje ſo zaběra z mandźelſtwowym praſenjom. Tutón zwjazk ma zaměr, wojować přećiwo přehnatej žónſkej emancipaciji, wón chce za to ſkutkować, zo žónſke zasy budża „dušne mandźelki a maćerje.“

W Němſkej je ſo njedawno założił „Zwjazk přećiwo hroznoſći.“ Mjeno je jara ſpodźiwne, ale zaměr zjenoćeńſtwa je dobry. Zwjazk je ſtworiło dźełańſke zjenoćeńſtwo němſkich lěkarjow. Wón ma nadawk, ludźi, kiž maju mały čełny brach, na ſkodu khorobnych kaſow dać operować, zo bychu měli zasy možnoſć k zaſłużenju.

Hiſće bóle wužitniſe je założenje „Towařſtwa přećiwo kleſkam.“ Tajke towařſtwo je ſo w Ekshallu w hrabinſtwje Warwickſhire w Jendźelſkej założiło. Sobuſtawy teho zjenoćeńſtwa maju přiſahać, zo ſo na nikoho njepřiſłodźa. Hdy ſo tajke towařſtwo pola nas w Serbach założi?

Jendźelska je ſcyła ſławny kraj klubow. Namakaš tam też „Klub ludźi z hroznym mjenom.“ Porjeńſenje mjenow je jeho nadawk a zaměr, přetoż, tak ſo praji „mnozy ludźo khodża po ſwěcze z hroznym mjenom a jich tehodła hanja.“ Spodźiwne zjenoćenſtwo je też „Klub ſtoletnych.“ Món jako jenički ſtrowotnu kazń předpiſuje: „Naſpać ſo!“ Też česćowniſoć młodźiny před ſtarymi ma ſo hajić a wubědźić.

Americenjo maju ſkerje hiſće ſpodźiwniſe towařſtwa.

„Wjacy runa za wulkich muži“ je heſło towařſtwa, kiž je ſo njedawno w Marſhfieldźe w ſtaće Oregonje założiło. Je to „Towařſtwo dołhich muži Ameriki“. Je to podobne towařſtwo, kaž to, kiž ſo we Němſkej założi po ſmjerći Bjedricha druheho a kiž rěkaše: „Towařſtwo nehładkich dołhich khadłow.“ Amerikanſke towařſtwo wšak njecha ani hajić tradiciju, ale žada jenoj wjetše wanje ke kupanju, wjetše łoža w hotelach, ſpanſkich wozach a łódźach a wjetše operowanſke blida w khorownjach. Dale je tu „Klub k ſkitej ſtarſich damow,“ kiž zasy ſo runa klubej ſtoletnych w Jendźelſkej. Tutón klub pak ma zaměr hajić ſkit ſtarſich damow před wobćežowanjom a njedwórliwoſću muſkich.

W amerikanſkim městačku Fayetteville je ſo združiła črjoda ludźi, kiž ſu přiſahali, zo chcedźa ſej wohkhować dołhu brodu a ju dale pěſtować. W tutym „Zwjazku brodačow“ je tukhwilu 300 muži zjenoćenych, tola ma ſo ſobuſtawſtwo rozšěrić. Biſkop Collius Denny je wjednik tutoho towařſtwa. Wón je měnjenja, zo je dołha broda to jeničke, ſtož muża wot žony roznaſcha a zo ju žona napodobnić njemóže.

Někak přiwuzny je to „klub plěchačow“. W tym towařſtwje ſo namakaju jenoj ludźo, kiž na hłowje nimaju ani jeničkeho włoſa. Su wſitcy jara hordźi na ſwój plěch a hladaju ſej dobyć nowe ſobuſtawy, zo móhło ſo wuſpěšnje wojować přećiwo hanjerjam plěcha.

W Jendźelskej a pječa też w Němſkej wobſteja „Towařſtwo ſydomměſaćnikow“. Ale k tomu njeſłuſeja ani ludźo, kiž ſu ſo přezahe narodźili, ale tajcy, kiž ſu — přez dwaj centnarjej cežcy. Tuto towařſtwo dže při našich hubjenych časach přewjele ſobuſtawow njezmje.

Trjebamy hiſće nuzne jene towařſtwo a to „Towařſtwo přećiwo towařſtwarſtwu.“

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. **hamske** a 1/21 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Patorżiou pop. w 5 hodź. němski nešpor.

Swinjorězanje

„Dźenża žwinjorězanje! Połcžik a čorna juschka! Dźenża čerstwe hejduschne a jatrowe kolbažy!“ S tutymi napihami sekawaće so nětko čžasčejšcho. Widźiešće je sa wokanti, na plakatach. Bjes nich njemóžešch žej pschestajicj kónz naiymy a synske měžazy.

Tajke pschijjewjenja žu hotowe pschewrotu sa korczmy, kiž nastupuja. Czjcha korczmarska jiwa, do kotrejcj hewak pschikhadża lehdy dźesacj žwérnych hoscji, pschemenja so dźeń žwinjorězanja do ruunnoscje polnoje hołka a harv. Wschc stólzy žu wobsadżene a czi, kiž tu sa blidom bu so sedżydali, czakaju njeszczarpliwi, so so psched nimi jewi taler s czopłej czornej juschku abo s połczikom abo hejduschnej kolbažu. Gdyż jim hnydom tute dobre wczy njepschinjeżu, žu njeszczerpliwi kaž dźeczi psched wobradżenjom. A kżdy husl, s kotrymż napjelnjuja prósnoscj swojeho żołdka, wubudżuje w nich sacżuce sdobnoscje. Najwjetschi czémnowidżacy so pschemenja snajnjeszczca na nješchto wokomikow do optimistow, najsaħaklischi rudżacy bjesbožat so pożnéwaju, kandidacża žełjemordarstwa pschestawaju pomyślecz na stónczenje žiwojeho žiwjenja, njesbožownje salubowani njeczuja wjazy czerne lubosce, kiž hacż do kreje czuwiluja jich czło, pjenjeżnizy snajnjenjescha w tej khwili sdubieja sajim wo móchen. Někotsi s tutych khlašczczenkarjow jedża bjes džiwanja na wožkaj žiwojeho żołdka, s czehoż połdischo maju wschelake njepschijomne scżéwki. Hoscżina dyrbi wjelo bycż pschewodżena s picżom piwa. Jena schkleńża abo też dwe schkleńzy piwa žredża hdy spokojeja żuchu schiju . . .

Zyle hinak wotmětwa so žwinjorězanje na wsach. Pschipravy k njemu traja wjele měžazow. Sapoczinaju s tym, so so w pschihodnej dobje kupi prożakko. Je to tajke lube male hunczko, běłuschke a nežne, kiž stajnje so pohibuje a wokoło korkoze. Samkaju jo do khlěwa, kiž je jennu sa nowa na czaż žiwjenja. Gdyż sa nješchto měžazow narosce a so pschemenja do žatneho kundrosta (abo rancžki), je jeho jenicżka winowatosczj prawje stolstnyczj. A dostawa do masaneho a żenje njewumnyteho korta wschć możne wotpadki a běłisny s kuchnje s wonjatymi běrnami abo wotrubami a te ma dżenża a kżdy dżeń sej dacj hłodżecj a s toho ma stolstnyczj . . . Nadobne a pożłuschne skoczo, na kschiwdżaze waschnje pomjenowane „žwinjo“, żerje a żerje, tołstnje a tołstnje. Pschi tym jemu wšcże so wotsudi, kat sej ikrótschi czaż s korkotanjom a s powalowanjom po złomje. Jenotkliwi žwójbni khodża na hunczecza posladacz, pschetoż žu wešjni, kak jemu „gadło rosce“ a hacż budże s nieho dosez hejduschnych kolbažow a schmalza. Ssu sbożowni, kdyż widża, kak žwinjatko tołstnje, ale wulka tyschnosczj so kradnje do jich wutrobow, kdyż widża, so hunczo je pschezo hischcże žuche każ kórzka, kiž žaby żerje a so s njeho dże prawe korune žwinjo njebudże. Czim tołsche je žwinjo, czim prjedy ju jeho dny liczene. Jeho žunjeczj je pschirodna jenoż tehdy, kdyż žlaknje. Hewak ježnczi y namóżnej žunjeczu. Rěsnik abo druhi muż je wžu, kiż nješchto rosumi wo sarčanju, wuczehnje kormjenka s khlěwa a se žekeru jednu dwójzy, trójzy na hłowu morżnje, podrěsnje schiju a nětko hałse je to dobre skoczo wopraudzje człowjeckej wuzitne: je morwe! Nó, a potom nastawa swuczene dżiwadło: czelne powostanki so njetasju do wulkeje dżże s kropom, tu so nadrobnje wuzwobodżi wot njeczżitoty (kotraż je dże wulka, wschak je to žwinjo!) a žerschczow. Dalsche dżeło je hižo bóle radostne. Hunczo so pójžuje na sadnej nóży, so wukulli, roscżasczuje a sa nješchto hodżin zyła žwójoba bižo wopta prénjeho mjeskeho połczika a wonjate hejduschne kolbažy. Tutón dżeń je wopraudzże žwjaty dżeń zyłeje žwójby. Wschitzy žu zyły dżeń hrymadże, tohodla dżeczi do schule njekhodża (wuczeć potom sa to dostanje kolbažu), žiju s mětła je žej sa tón dżeń wsat dowol a pschijżdże dom a dżiwoka njeżdże schicz. Wjerscor pschijidu dżeczi kolbažy a kolbažowu juschku stonacj. Pschiwuschym a snatym so scżele połczika, kolbažowa juschka a kolbažy abo pscheproschnja na „wulku kolbažu“, s czimż so skrucża pschecżelne porożahi a so posticżaje składnosczj k swuczenej kritizy.

„Ta jich kolbažowa juschka njeje dobra“, praja wodarjeni. A pschidawaju: „Wš jatrowej kolbažy je žama zalta a mako korjenja. Gdyż my sněženy žwinjorězanje, to budże nješchto druhejho!“

Filmowa hrajeńka Pola Negri. Wona nabu swětowéje slawy přez swoje něme filmy. Nětko je ćežko **skhorila.** Dyrbješe so w Nowyorku do operacije podać. Krótko do swojeho skhorjenja běše Pola Negri w zynkofilmje nowu rólu přiwzała.

Kotre žadanja zalětnja 31. decembra 1931?

Sa rjemjeślnikow a pschemyślnikow jedna so wobsebje wo **dwě- a schtyrilětne salětnjenja** (Verjährungsfristen). Po dwěmaj létom, salětnja žadanki rjemjeślnikow a pschemyślnikow sa podawane twory, wutwidżene dźěła a wobstarane druhich žadankow, wobsahuju s tym sjednoczene wundawki.

Po schtyrjoch létach salětnja žadanki na sastatu dań, wobsahuju pschirażk k dani dla poczasnjeho sniżenja kapitala (annestirasja), žadanja s podružnjeho a wotnajenjeho pjenjesa, napomnjene žadanki rjemjeślnikow a pschemyślnikow, jeli su płaczenja so stake sa wobthod dołżnika.

Salětnjenje tutych wobłicżi bu... a ...ałnje... jow njesapoczinu każ hewak s tym dujom, kdyż je žadanka (płaczenje) nastawa (na pjch. 7. měrza 1931 je žamesło dnja 1929), ale **kónz lěta.** Sa fšónczenjom léta 1931 su potajkim salětnjene wschitke žadanki s dwělětnym salětnjenjom s **léta 1929**, każ tež wschitke žadanki se schtyrilětnym salětnjenjom s **léta 1927.** — Salětnjenje so pschetorhnje s wospjetnym pschipódłanjom sličżowanki, ji dołżnik pschipósnje, pseches stórżbu abo pseches sudnistke pomnanje.

Dańce serbske knihi!

Hospodarski rozhlad

Pjatk 18. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendželski punt	14,49	100 čěskosl. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	81,97	100 franc. frankow	16,51

Wustaw za pschepytanje konjunktury we žiwoješ powšitkownej rosprawje malo nadžije wupraja, so mohło so s naschim hospodarstwom tu bliżichim czasu porjedżicz. Dowos wukrajnych žurnšrnow je w poslednich měżazach jara sdadowal, tuž je był wuwos stajuje wjetschi dorosta. W junniu Němska sa 400 milijonow hriwnow wjazy wuwoziła hacż dowoziła. W oktobrje dożdi wuwos hischcże 396 milijonow hriwnow wyschc dowoża, w novembru sniži so tuta liczba na 287 milijonow hriwnow. Rosprawa sdorži na njetrjebawschu hrosu tutowarjow, so swoje pjenjesy s bankow bjerzu a s tym nasche khore hospodarstwo hischcże bóle sesłabjuja. W Němskej je 21 milijonow dżełazych wołobow. S tych pak 5 milijonow swojeczi dołeka sa nich dźěła njeje. Snamjenja polepschenja njejsu hischcże spóznacj.

Produktowe wiki w Barlinje běchu wežera sasso jara měrne. Żito wostanje na wikach žadne, ale **wikowarjo** a mlynjo so wobschérnischeho kupowanja sdalowachu. Płaczżiny so w žanej drużinje żita njepschemėnichu.

Wežera płaczeschе zentnar w Barlinje:

pschenicy 10,60—10,70 hr. (10,90—11 hr.), rožki 9,50 hacż 9,65 hr. (9,75—9,90 hr.), jeczmjenja nałetnjeho 7,60—8,20 hr. (8—8,50 hr.), nałonskeho 7,50 hacż 7,60 hr. (7,75—7,95 hr.), wowsa 6,70—7.10 hr. (7—7,25 hr.),

w termijnowym wikowanju:

pschenicy:

sa dezember: 11,37½ hr. (11,60—11,62½ hr.),
sa měrz: 11,92½—11,93¾ hr. (12,07½—12,02½ hr.),
sa meju: 12,40—12,37½ hr.,

rožki:

sa dezember: 10,07½ hr. (10,18¾—10,12½ hr.),
sa měrz: 10,52½ hr. (10,55—10,52½ hr.),
sa meju: 10,90 hr.,

wowsa:

sa dezember: — —
sa měrz: 8,02½—8,03¾ hr. (7,90—7,92½ hr.),
sa meju: 8,35—8,37½ hr. (8,35—8,30 hr.).

Wiki schtwórtk w Lubiju.

Butra 68—75 pj. pot punta, jeja 11—13 pj. (12 hacż 15 pj.), twaroh 25 pj., kał běły 8 pj. (5—8 pj.), kał czerwjeny 10—12 pj. (8—10 pj.), kał žydrožity 20—50 (15—30 pj.) schtuka, kotrabi 8—10 pj. (10 pj.), zybła 12 hacż 13 pj. (10—13 pj.), bołotej 5 pj. (5—15) pj., łacżki 90—100 pj. punt (85—95 pj.), jabłuka 5—20 pj. (5 hacż 18 pj.), běrny 3—4 pj., hušy 80—90 pj. (75 hacż 85 pj.), pschenża 10—10,20 hr. (9,80—10 hr.), rožka 9,80—10 hr., nałetni jeczmjeń 8,50—9 hr., wowš 7,20 hacż 7,50 hr., běrny 2,25—2,75 hr., žyno 2.20—2.70 błoma s maioch. młócż 1,60—2 hr., pschenicżna muka 18,25—19 hr., rżana muka 16—16,75 hr., pschenicżne wotruby 6,10—6,30 hr., rżane wotruby.

Płaczżiny w špinkach wosnamjenjeja płaczżiny tydżenschich wikow. Hódżeja žane napomnjene njejsu, tam su płaczżiny porunjo saódżenemu tydżenjej njepschemėnichu.

Wiki w Khorzębuzu.

Wjažo howjaze punt 70—90 pj., cżelaze 80—100 pj. skopjaze 1,10—1,30 hr., žwinjaze 75—100 pj., mjeso we plastach 1,60—1,80 hr. (1,70—1,90 hr.), jeja 12—13 pj. (13—14 pj.), butra 1,25—1,30 hr., twaroh 30 pj., tuny wotli litr 1 hr., tiny punt 80—110 pj., schczuki 90 pj., karpy 80 pj. (75 pj.), hołbje młode 50—100 pj. (60 pj. hacż 100 pj.), kury žiwe 1,80—2,50 hr., kapony žiwe 2 hacż 3,50 hr., hušy šarčane 80—1 hr. (85—100 hr.), kaczki 1—1,10 hr. (90—120 pj.), žornik 30—110 pj. (40—120 pj.), kotrabi schinka 20 pj., morchej 15 pj. (15 hacż 25 pj., kał žydrožity 30—35 pj. (30—40 pj.) schtuka, běły kał 10 pj. (8—10 pj., wirsingowy kał 15 pj., czerwjeny kał 15 pj. (12½ pj.), jabłuka 10—25 pj., zybła 15 pj., běrny nowe 2,75 hr., łešne worschczki 55 pj., łoschmaczki 10 puntow 55 pj., wlóšk. worschczi 40—55 pj., janske jahodki punt 40—45 pj., jabłuka 10—20 pj.

Płaczżiny w špinkach wosnamjenjeja płaczżiny tydżenschich wikow. Hódżeja žane napomnjene njejsu, tam su płaczżiny porunjo saódżenemu tydżenjej njepschemėnichu.

Sswinjaze wiki w Khorzębuzu.

Pschihnali běchu 871 prožatow a 112 běhakow. Wone płaczachu:

prožata: małe 4—7 hr. (5—8 hr.), žrěnje 7 hr. hacż 10 hr. (8—11 hr.), wulke 10—12 hr. (11—14 hr.),
běhaki: małe 12—30 hr. (15—35 hr.), žrěnje 30 hacż 50 hr. (35—52 hr.), wulke 50—65 hr. (52—70 hr.). **Wiki tłaczachu,** płaczżiny su wotdrjebowachu.

Płaczżiny w špinkach wosnamjenjeja płaczżiny tydżenschich wikow.

Wiki schtwórtk w Kamjenzu.

Pschenża 10—10,20 hr. rožka 9,70—9,80 hr. (9,50 hacż 9,75 hr.), jeczmjeń nałonski 8,50 hr., nałetni 9 hr., wowš nowy 7—7,25 hr., pschenicżna muka 23,50 hr., rżana muka 16,20 hr. (16,25 hr.), pschenicżne wotruby 5,80—6,20 hr., rżane wotruby 6,25—7 hr., žyno 2,25—2,50 hr., błoma i maioch. młócż. 2,50 hr. (2 hr.), błoma k sałatanju 1,80 hr., běry, běke a cżerwjene 2,50 hacż 2,75 hr., běrny žolte 3 hr., butra 1,40 hr., jeja 13 hacż 14 pj. (13 pj.), hušy punt 70—90 pj. (78—85 pj., Prožata 7—11 hr. (8—12 hr.), běhaki 30 hr. Kał žydrožity schtuka 15—40 pj., kał běły 8—10 pj. (8 pj.), kał cżerwjeny 10—12 pj. (8—10 pj.), zybła 12—15 pj., łoboda jedżna 15—20 pj., šelerij (měrnik) 15—25 pj. a trěn 60—70 pj., tomaty 20—25 pj., jabłuka 5—15 pj., wino w litkach 45—65 pj., běrny nowe 4—5 pj., kotrabi 5 pj. hacż 10 pj., morchej 8—10 pj., radišti 6—8 pj. wosčaf, worschči wlóšk. 40—60 pj., łešne 60—70 pj., rjetkej 10 pjenježkow schtuka.

Płaczżiny w špinkach wosnamjenjeja płaczżiny tydżenschich wikow. Hódżeja žane napomnjene njejsu, tam su płaczżiny porunjo saódżenemu tydżenjej njepschemėnichu.

Wiki rěznego skotu wežera w Drjezdżanach.

Wiki rěznego skotu wežera w Drjezdżanach njedopjelnichu nadžije, na nje šajene. Sso nadžijo dobrych wikow, běchu wjele cżelatow a šwini pschiwjesli. Wiki w šwinjach woštachu měrne, šwopředka dotaje płaczżiny dżerżachu, posdżischo wiki wšasnyma a wokoło pschiwołowaja płaczżiny spadowachu. Cżelata mełachu srěnje wiki, rano sa najlepsche cżelata hischcże dotalne płaczżiny dostawachu, hewak płaczżiny w srěnich a schpatnych cżelatach popnschcżowachu.

Płaczżiny rěznego skotu na Drjezdżanskich skótnych wikach.

17. decembra

15 wol., 9 byk., 21 kruw., — jałoje., 1284 čelat, 137 wowc., 1390 swini.

Płaczżiny za

čelata: 1. —; 2. 47—52, 3. 40—46, 4. 34—38, 5. —;
swinje: (přez 300 pt.) 45—46, 2. 42—44, 3. 41—42, 4. 38—40, 36—37; rancy —.

Ssudnistke powěsce:

Konkurs:

W konkursu nad samożenjom wobsedżerja knjeżeho dwora Maxa Kóniga we Lupoji je sud stónczenju termiju na frjedu 13. 1. 32 dop. 1/12 hodź. do Budyschina na sudnistwo jstwa 141 swolaschi.

Ssudnistke wurunanje:

Ssud je wurunanške jednanje wotewrił nad samożenjom pschekupża Otty Annanna we Budyschinje na Hornczejstej hasy 29, prawesnika dra. Henczela w Budyschinje za dowěrnika pomjenowanschi a termiju na kónc schtwórtk 14. 1. 32 pop. w 4 hodź. do Budyschina na sudnistwo, jstwa 141 swolawschi.

Napschesadżowanje:

sobotu 19. hodownika 1931:

w Bilkowjcach na sudnistwje dop. w 10 hodź.: lěhanšći soja, kultivator, šnupywiajak, trawunjenjak,

póndżelu 21. hodownika 1931:

w Nowowsi w Nakonczej hoscżencu dop. w 11 hodź.: lěhanška a tarczata pila,

w Trjebinje w hoscżencu „Lěšny dom“ pschip. 1/21 h.: 4 kolcże s pežalami, kruwa, bljdaške drjewo, schčerała młócżawa a tšelba,

w Sslepom pop. w 2 hodź. w Lehmannez hoscżencu: kolo, tarczata pila, běrnynuježdżowak, rěpuktrajak, běrnynaježdżak, schijaca maschina, 3 koleša, 2 zentrifuzy, 2 kruwje.

Płaczżiny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaczżiny po złotej hriwnje

	17. 12.	16. 12.		17. 12.	16. 12.
Pšenica	212-214	212-214	huny	16,0-18,0	16,0-18,0
rožka	190-193	1. 0 193	woka	16,0-19,0	16, -19,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	13,5-13,7	13,5-13,7
jećmjeń	150 151	150-151	žołte łupiny	13,0-15,1	13,0-15,1
wows	134 142	134-142	zoradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	—
pšeńć. muka	7,0-31,(	7,0-31,(	lany wosušk	12,0-12,2	12,0-12,2
rżana muka	25,9 28,(	25,9-28,(	pom. nelaz	—	—
ps. wotruby	9,25-9,50	9,25 9,5(	brnj. kruša	12,5-12,7	12,5-12,7
rżano „	9,75 10,2	9,75-10,2	syno, 60 kg	1,7 -2,0(	1,73-2,85
raps	—	—	rżana sloma	0,65-0,8	0,65-0,75
hróch Viktor.	0,0-28,5	22,0 28,(	pšeńć. „	0,50-0,60	0,50-0,69
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,00
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,(	ječna „	0 65-0,75	0 65-0,70

Hłowny redaktor a zamowity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za loknjny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc Budyšinje. — Za zawěsćiki: G. Janak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 19 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneno zmjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerlne zmjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 295 — Budyšin — Sobota, 19. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Krwawne zraženie žandarmerije z dźěłaćerjemi

We Voitsbergu w awstrijskej Schtyrskej so sajwjeczorjowšim wječor zdobom dwě zhromadźizne sozialdemokratow a nazionalnych sozialistow wotmějeschcej. Žandarmerija bě zhonika, so by w zmjerzłym domje rozbuchabla zkhowane. Hnydom za nimi pytajo, 200 ručnych granatow namaka a je zebra. Hdyž wo tym w sozialdemokratiskej zhromadźizne zhonichu, wschitcy wobdźělnicy ke gmejnskemu domej khwatachu. Mjez nimi běchu komunistojo z Knöflachskich wuhlowych podkopkow. S nich pomohny dźěłacjer Wretzko z Knöflacha jenemu žandarmej tžělbu wutorze a do rewěrskeho inspektora sčeli. Wusłeł tutowo mišnywschi wuczerku Kochez, kotraž bě w sozialdemokratiskej zhromadźizne sapjatarka była, trjechi a ju mori. Wretzko, kotrehož hu sajeli, je so wujmał. Wón kommunistiskej stronje přisłuschała.

Sozialdemokratiski starosta města Voitsberga praji, so hu so granaty najkerje do Voitsbergiskeho gmejnskeho doma spěchowmykale, a so wón sam njeje wo nich ničo wěbał.

S knježerstwoweje strony je khyschecź, so so podawki we Voitsbergu pschepytaju. To Voitsberga je so hižo žudniśe kommišija pósłała.

Politiske šuleńske związki

Němska statna strona je w sakskim sejmje sledowazy nanjet sapodała:

W jatkich wyschich schulach hu so w poslednich wjednjach se skutkowanjom **politiskich schulezskich związkow** wschpravdźe njesnjesnje wobstejnosće wutworiše. Mjedzi hudźo so wsajomnje z pschibywazej roshorjenosću wadźa. Njadownje samo husto z nětkotrych politiskich khěwow wobsteja. S tym je wukubłanje dźěło jara pocjesnje. Dokelž so pódła toho jenotny pohlad zhubinje a so schulerjo wot wobźahja swojich nadawkow wotwobźeja, so wuspěch wuczenoho dźěła do praschenja staja. Ssejm chyli tohodla knježerstwo namolwjeź, so by politiske schulerje swjasli we wschěch sakskich schulach zakazało.

Zniženje wuhlowe'e płaćizny

Němski płaćizny dohladowazy kommišar je poručił, so maju so snižene wuhlowe płaćizny pola wikowarjow postajeć. Hač do 1. januara 1932 maju so płaćizny po płaćizнach wuhlowych syndikatow a nowym železnišim tarifu složeć. Wuhlowi wikowarjo dyrbja so pschichodnje z dobytkom, wo 15 procentow mjenšchim, spokojeć.

Mzdowe dojednanje w knihičišćerstwie

Mjez tarifowymi stronami knihičišćerskeho je so pjatk dojednało, so so mjedowy tarif, kotryž je hač do 30. nowembra 1931 płaćił, hač do 1. januara 1932 njepscheměni. S 1. januarom so na załožku schtwórteho mjesowego wukała najwjerscha mjsda na žadyka 48 hriwnow, kotraž je 10. januara 1927 płaćała, sniži. Tole mjedowe dojednanje może so 31. měrca 1932 přeni króć wupowědźeć. Na podłožku schtwórteho mjesowego wukała so dale němski knihičišćerski tarif a němskotatary tarif za komorny personal w němskim knihičišćerskim dźěle poslesch.

Přimera wuwinowali

Pschisahani w Přimerowym procesu w Hradcu hu na praschenje jenohłósnje wotmolwili, so dr. Přimer a dr. Kammerhofer njejsej wjetšchcherady winowataj. Też wschitcy druhi wobškodzenych hu ja njewinowatych spóznali. Na to je žudowy schedźbyda wojerni, so hu wschitcy wobškodzeni wuwinowani.

Statny rěčnik bě podarmo pschisahanym rostladł, so hu Přimer a wobšerjeni je žywotnu podźimi kanibom dwojaku hru hrali. Spodźiwne je, so hu pschi spočatku puča na Přimerowym boku žani njeinaczi stali, njes tym so těchu so wuznamni wjednicy psched 13. septembrom na stronu zjunuli. W mjenje wschitkich měrnych stacjanow praji, so njeje ničo hanbunišcheho, hač 1 bronjeni w rjedy pschećiwo žandźernemu ludej wojowacej. Wuwinowazy wuńsud by Awstrijsku wschitkim politiskim dyrdomdejkam wotewrił. Přimer je so sam wuznał, so je winowaty. S jeho wuznaćom by so **diktatura zatwjedźiła.**

Potom so pjecjo sakitarjo hłowa jimachu. Pječni Přimerec z Handrijom Loferom pschirunowasche. Tomu statny rěčnik pschisporni, **so by wuwinowazy wuńsud k tomu dowjedł, so by so kóždej dwě njedźeli nětkajši pucź tpytał.** Jedyn je sakitarjow na to wotmolwił: **„Dyrbi hebi pschisłuchajni pscheja, so by so jim cźerwjeny khapon na tšchu žadźił..."** Dalsche sakitowarjowe hłowa so w živym klepkanju pschipośluchazeho luda zhubichu.

Hnydom po wupraji wuwinowazeho wuńsuda **so wschitcy wobškodźeni na žwobod puschczichu.** Mjez tym so jich wulka ludowa cźerjoba živje witasche, so do hotela padachu, hdźež radu fitladowachu. Wječor so zhromadźizna wjednikow schtwórteho domowinskeho schkita wotmě, kotraž směrom wotběža.

Pschedsydstwo sozialdemokratiskeje strony w napominanju, kotrež wuwinowazy wuńsud kritisuje, stronine žołnjatarwy namolwja, so bychu směrom wostałe.

Herjekanja w awstrijskej nazionalnej radźe.

W awstrijskej nazionalnej radźe je pjatk k herjekazym wulkupam doschło, hdyž sředi **sozialdemokratow** rosjasnjenje **wo Voitsbergiskich Podawkach** zadachu. Sozialdemokrat Muhicź praji, so nochze přeć, so maju tež sozialdemokratoju bróniś w rukomaj. „Mjenicze Wy, so so awstrijscy dźěłacźerjo dadźa sarěźaś? S měšchczanskich stron so do Muhičźowje rěcze husto wokalce a stónčnje powschitkowna wołanja nasta. Sapósłanjej Wiliščej, kotryž je pschi mad'arskej diktaturje radow ludowy poruczeni był, pschiwołachu: „Wy wěsće, kak so je schtomow schibjenjo dźěłaju!" Hdyž sozialdemokrat Deutsch rěcźeschce, sapósłanjo domowinskeje wobory pschego bóle wołachu. Někotři sozialdemokratojo k tym sapósłanjow domowinskeje wobory khwatachu. Dźeńž so skasche, so k pukam dóńdźe, kejmowy president pohroženje pschetorhny.

Francowska chce syriski mandat spušćić

S francowskeho knježerstwa je powěźeł wuschło, so chce Francowska w najbliščich cźasu mandat (nadrjadnjestwo) nad Syrikej spuschczić. Sa syriskeho krala ma so pjeza přejedwschi egiptowski městkrał Abbas Hilni wuswolić. Na mohamedanskim kongresu w Kairu je 15. decembra so z francowskeje strony pschipowědźiło, so budźe francowske knježerstwo na to dźěłacź, so by so syriske kralestwo postajiło. W diplomatiskich jednanjach stej Jendźelska a Italska praješej, so je so jimaj tole stónčnje rosrisanje syriskeho praschenja zdźěło.

Njeměry dźěłon'emě'er'ow w Amsterdam'e

W Amsterdamje hu na wschelakich městnach kommunistiscy dźěłonjemějerjo do policije srafnyli. Kommunistojo su dźěłonjemějerjow narěčeli, so njeměchu swoje podpjerańske charki w pišarskich měschczanskeho dźěłonjemějerskeho pomoženja kolkowacź (wolschtemplowacź) dali, zaž je to pschedpisane. Wschitcy dźěłonjemějerjo, kotřiž na kommunistiski pschikazanju njepokćuchachu, **z nałynjescu wobdźěrachu, to podpjerańskich hamtow stupicź.** Policijojo, kotřiž psched durjemi stejachu, nadpadowachu. Wjetšche wobdźělenja policije a jědne patrouille tohodla z bróńjemi pschećiwo kommunistam postupowachu. Wjetšcha ličba demonstrantow je so sranita. Też w druhich hollandźich městach, wosobje w Rotterdamje a Haarlimje, hu dźěłonjemějerjo do policije srafnyli.

Jendźelska přećiwo cłownym jednan'am

Jendźelske knježerstwo je němskemu późłanjej na jeho wobsćěžowanje dla njejasnego samjedjenja zawjerzanych schtatnistich zło wotmolwiło. Wono němskemu knježerstwu pschewodnjaši, hač dże wotpósłanzow do Jendźelskeje późłacź, kotřiž tychu wo nowych zlach jednali. Sobotom pak praji, so tychu tole jednanja mało wuspěcha mjeć, dokelž Jendźelska njemóże nětkole žanych pschisłuschenjow cźinicź. Nětkole zawjedźenje zła jenoj pschekhódnu naprawu pschedpołožeja. Sa nětkotre měšazy stónčnje placjozy złowny tarif do mocy stupi.

Wječera je jendźelske knježerstwo nowy sapiš schkitarskich złow wozjewiło. Po nim ma so zła na schkleńczane twory, fotografiske apparaty, płaty a fólmy, radiowe rólli, elektriske zehtawki a druhi elektrotechniski material, trawu žnějace maschiny, tkaniny, hotowu drastu, wohajzu, chemikalije, někotre druźiny kihalinow, rolki a polne patrony za sportske cźelby schkitańske zła pokóžte.

S złami na tkaniny, drastu a nohajzy ma so wosobje jakka industrija cźeżko potrjechi. Wona je sawjedźenjom schkitarskich złow w Jendźelskej wulki dźěł swojich dotalnych woteběrarjow zhubi.

Pólskeje zwonkowne położeńe

Pólski zwonkowny minister Saleski je schiwórtk w senatowym zwonkownym wubjerku nadrobnu rosprawu wo zwonkownym internazionalnym położeńu Pólskeje a wo tutkrulnych politiskich praschenjach podał. W sawodze minister praji, so zwonkowna politika Pólskeje za fakhowanje a skrućenje měra na fakładze njesranliwosće wobstejazych mjerowych srěźenjow wuńsupuje. Wóste swjasli Pólskeje hu so jenicźny z wotpohladom wobsahnje, so by so měr zawěsćił. W smyśle tejele mjeroweje politiki so pólske knježerstwo prózuje, so bychu so najlepše styki ke jejnym njepośrědnym susodam a wšěm druhim statam sałhowale.

Wo **praschenju ludowych mjenšchinow** rěcźo minister praji, so je so pólske knježerstwo rozsudźiło, so mjenšchinowych srěźenjow dźerźeć, tola so pschećiwo tóždemu postupej staji, kotryž so na to měri, so by so wobsahi mjenšchinowych prawow dla cźisteje politiliich pschejimjenu na njezwoprawnjene waschnje pschekrocźił.

Minister potom wo stykach Pólskeje z jejnym **swjatkarjam a kněskom** rěcźeschce. W nastupanju Francowskeje minister na to pokaza, so stej francowske a pólske knježerstwo wo wschitcy tutkrulnych praschenjach internazionalneje politiki dospołnje zjenja. S posledom na nětcźišu zjwětowu krisu wušte pólsko-francowske hromadźe skanje sa rozwiće normalnych poměrow w Europie rukuje.

Swjatkowe styki z **Rumunišej** njejsu so pschemeniłe.

Wo stykach **Pólskeje k Cźěskosłowakskej** minister z dosćcźinjenjom pschećiwo swdawanju němskich politikarjow spomni, so president Mažaryk na podłožku mjerowych srěźenjow steji.

Schtož njepośrědne styki Pólskeje k Cźěskosłowakskej nastupa, minister na to pokaza, so hu so kitha 25. septembra w Gdyni njes wotpósłanzstwomaj pólskeho a cźěskosłowakskeho knježerstwa nowe dojednanja podpisałe, kotrejž pólsko-cźěskosłowakskemu mjesu wuprawlejeja.

Styki z **Němskej** njejsu so dla posledních podawkow w Němskej na spokojaze waschnje rozwiłe.

Wo stykach k baltiskim statam rěcźo, minister na posledni pólsko-lotyschski konflikt spomni, kotryž bě dla njepschecźelnosće prjedawscheho lotyskeho knježerstwa pschećiwo pólskej mjenšchinje w Lotyschskej nastał. Nadźijesche so, so nowe lotyschske knježerstwo tutón konflikt skónči.

S **ruskim knježerstwom Pólska** w tutkrulnych wo wobsahnjacym srěźenju njenadpadnjenja jedna.

Na tónzu Saleski wo swojim wopyšce w Londonje rěcźeschce. W Londonskich konferenzach je so pokazało, so su politiske nahladowy jendźelskeho a pólskeho knježerstwa wo wschěch tutkrulnych internazionalnych praschenjach hłena.

Stónčnje Saleski na posledni wopyt jugohłowjanskeho zwonkowneho ministra Marinkowicza we Warschawje spominajo praji, so su so pschecźelne styki **Pólskeje z Juhosłowjanskej** pohłubiłe.

Organisacija wobaranja přećiwo nadpadam lětadłow w Swedskej

Schwedske knježerstwo je njedawno kommišiju za studium praschenja wustajiło, kak może so kraj pschećiwo nadpadam lětadłow schkitaj. Runje wojerwjena rosprawa tutcje kommišije praji, so jane internazionalne srěźenje njemóże Schwedskim psched strachom lětarskich nadpadow wokarnowaca. Tohodla nanjetuje, so by ho 27 miljonow schwedskich krónow za wuwjedźenje sledowazeho programmu pschisłuschało: Postajenje 46 baterijow pschećiwo njepschecźelskim lětadłam; 87 wogjenjowych wotdźěrjenjow moschinskich cźełbow a 24 skupinow ljahowych zwukowniskich. Pódła toho so poruca, 45 ruce pschecźelskich lětadłow wobstaraś.

Radikalna ratarska demokratija w Juhosłowjanskej

Programm juhosłowjanskeje strony.

Wubjerk nowoje juhosłowjanskeje knježerstwowoje strony je wobsahnył, so ma wona „Juhosłowjansku radi-

kalno ratafija demokratije" rěkacj. Teǯ je ẖo Programm radikalno-ratafijeje demokratije pichijak, kotraǯ je na njerosdźělnej jenoseli juhoẖłowjanskich krajow w smyśle wustawy ſ 3. septembra 1931 załoženа. Schoǯ sozialnu a ẖospodarsku politiku nastupa, je nowa strona pschehwědženа, so ma ẖo w prěnim rjedźe wo ratafistwo staracs; pschetoǯ ratafiska worschta, kotraǯ wulku wjeschinu wobydlerstwa twori, ma prawo na to, so ẖo jejne zajimy hladaju, tola w polnej pschesjenoseji ſ druhimi wotnoschanmi ludoweho ẖospodarstwa, bjes kotrychǯ ẖo ẖospodarska njewotwisnoſnoſcj Juhoẖłowjanskeje njemóǯe sawěsćicć. Po stronimym programmje ma ẖo teǯ zyłe dźěłacjerstwo bjes wschcho rozdźela schkitacj.

Strona chǯe wschě ẖwoje mozy na razionalne roswicze ludowych ẖospodarſich mozow nałožeć. Po jejnym programmje ma ẖo po możnoſcji žiwje juhoẖłowjanſka mysl rosschěrić a pohlubić, so by ẖo narodna jenoseſ kreuźila, bjes kotrejež njeby Juhoẖłowjanſka žyły stat była a njeby mohła swój napołoženy nadatk dopjelnić. Nowa strona budźe wschě ẖwoje mozy sa pschewjedźenje natwarjazeho dźěła napinacj, kotrehoǯ poradźenje móże ẖo jenoǯ na twjerdum załoźku narodneje jenoseje w pschesjenoseji se **ſystemom dezentralisazije sarjadniſtwa a rosschěrjeneje ſamoſtatnoſcje bauiskow a gmejnow** saruczić.

Praſchenje **narodnych mjenſchinow** ma nowa strona ja **cźiſcze kulturne praſchenje.** Wot narodnych mjenſchinow jenoǯ ſwěrnoſcj k ſtatej žada a je ſa to ſwólniwa, ſ nimi hromadźe dźěłacj a jich prawo na ſakhowanje jich rěcze a jich kultury pschipóſnacj.

W ſwonkownopolitiſkim nastupanju je nowa strona pschehwědženа, so dyrbi Juhoẖłowjanſka ſtoły wěra, porjada a internazionalneho prawneho porjada w kroikorańſkej Europe być. Tohodla dyrbi ẖebi Juhoẖłowjanſka ſtarosćiwje na to muſlicć, so ẖo jejna wojeſka móż ſakhowa a organiſuje, ſo by w tóždnym cźaſu mohła ẖwojemu njewotwisnoſcj, ẖwoju ẖwobodu a njesranliwoſcj ẖwojich mjesow ſ polnej ſkutkniwoſcju ſakitacj. Dokelǯ je ſprawnje pschehwědženа, ſo je ſa ſtrucźenje měra **internazionalneho** ſhromadneho dźěła trjeba, je juhoẖłowjanſka politika **k** hromadnemu dźěłu sa roswicze internazionalnych wuſnowow hotowa, kotreǯ ſu na to ſamérjene, ſo bychu ẖo wschě konflikty mjes ſtatami w duchu a na podkładu internazionalnych ſrěcźenjow na měrne waſchnje wurunale. Juhoẖłowjanſka politika dyrbi ẖo ſyſtematiſſy prózowacj, ſo by **politiſke a kulturne ſtyki k druhim ludam** pozběhnjała a roswiwała. Juhoẖłowjanſki ſtat dyrbi wědomy ẖwojeho ſkowjanſkeho charaktera ſe wschěmi ẖwojimi mozami kulturnu a ziwilatoriſtu ſkmanoſcj ẖłowjanſkeje rasy dopokasowacj.

Nowe wo'eſke operacije w Mandźuskej

S Tokia ẖo 18. dezembra powě: Wojeſke wyſchnoſcje ẖu japanſkemu ẖłownemu roskasowarjej, generalej Honjej, porucźiłe, so dyrbi roſchěrjene operazije pſchećiwo banditam w Mandźuſkej cźinicj. Wójnſki minſter praji, ſo ẖu ẖo rubjeżne bandy, kotreǯ hromadźe ſ chineſkim wójſkom poſtupaju, wot tutoho cźaſa, ſo ẖu ſo Japanzy 28. nowembra do kraja k ranju wot rěki Liao wróćco ſcźahnyli, pſchećo žiwiſcho dźěbaju.

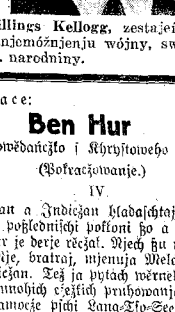

Frank Billings Kellogg, zestajeŕ Kelloggoweho **zrěčenja** k znjemóżnjenju wójny, ſwjeći 22. decembra swoje 75. narodniny.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 19. hodowníka 1931.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 755, hygrometer 0, thermometer wo dnjo —2. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 756, hygrometer —1, thermometer w nozy —9. **Wuhlady na ſymniſche wjedro.** — **Rjana ſymiczka je nam wobradźena.** Sněhna wjeſchina nad ſrjedźnej Europu je nam wunoſchenje a teǯ ſymniſchi počźaſ **pſchinjeſła.** Wěſko hibaja ẖo nižiny w dalokej połnozy nimo. S toho ſmělmy nadźiju bracj, ſo pſchekrutuje, tſchiſkłanzy njebudźe. Naſch wjedrawuſtojnik **wočakuje haǯ do wukory ſymu a bóſe** wěrnozhy počźaſ. Sdźelu ma ſa kurjawoju a pokhmurjenu, ſchtwórtk ſnano sněh **abo beſchćěſk pſchinjeſetaj.** Jutſje, ſchtwórtu njedźelu ſwjedawenta ſkhadźa ſlónčko 8,02 hodź. a ẖowa ẖo 3,52 hodź. Měſačź ſkhadźa pſchipołdnju 2,53 hodź. a ẖowa ẖo rano 4,30 hodź.

Wjedro příchodneho tydźenja

Syma dale traje!

Mamy něſko ryſy ſymſke wjedro. Atlantiſke cźopłe wětry ſraſchu do ſyłneje ſymneje wyſchiny, ſ cźimi naſtawachu mózne wichory, kiž nam pſchinjeſechu najprjedy **krupy** a potom **sněh,** kaſ ſo je něſko wſchudźe ſymſke wjedro w zyłej ſrjedźnej Europe, haczrunjeż hiſchcźe pſchejara ſymna njeje. Temperatura je jenoǯ malo pod dyrk ſmjerſnjenja ſpadła. Pod **wuſludźazym** wliwom **ſněhowm** pak něſko ſtróży wjeſce ſkrucźa, wobſebje teǯ, hdyž ſymne wětry ſ połnozy ẖo dale k nam dobywaju. Haǯ ſrjedź pſchichodneho tydźenja drje nětcźiſke ſymſke wjedro wostanje, tola njeje wuſſankjene, ſo wokoło hód ſaẖo taje.

4. njedźela swj. adventa

Jutſiſcha njedźela je poſlednja njedźela ſwjateho adventiſkeho cźaſa tuteho lěta, kiž běſche połnoh cźeſkow a běhom ludowa ſwěta. Lědy ſchó ẖu ludy ſwěta tak cźeſko potrjechene ẖwjeſelſke ſwjatoh adwent, kaǯ w tutom cźaſu. Haczkuljeż ſpyta njeudra wichudźe ẖwoju móż wuſpiſchéć, możemy tola ẖdaſneje wutrobu prajicź: Advent tuteho běhowpołneho lěta je ẖwj mnohemu ſ troſchtarjom a **ſkrucźerjom** we wěrje do Boha. Něſko ẖo pomałku wrota **k** domej **luboſcje,** k ẖodownemu ẖwjedźenju wotewrjeja. Prěnje **wruhi** ẖwěſła padaju na cźłowjeſtwo a wone pomałku womjekkuje, cźehje wo ẖwoju wutrobu a ſ tajnoſcje wuſtupi jónkrócź luboſcj, niech je na widźomne a w duchu wopraważe waſchnje. Kóždeho truna duſche **klinczi,** to **njemóże** nichtó **wotbrěć.** A byli hewak był **bjesbóžnik,** pak ẖebje ẖamcho jehał, teǯ wón puta ẖo do ſtołych cźeſtaſow luboſcje **k** druhemu. Tak je naš ſwj. advent tuteho lěta woſebje woſobit, je nam był ſ troſchtarjom w cźaſu, w kotrymž ẖo prawo a wěra ſ nohami tepta! Njech nam ẖodownje ẖwoju ſiju poſ'ednju radoſcj do wutroby nad njeſmjerjenej luboſcju Wſchehomóżneho. Hódny! tak wſikamy! O jo buchu kóždemu pokoj pſchinjeſłe, woſebje tym, kotrychž kwałka wulkeje nuzy najdóle na ranujenjach ſeźi. Dopomńmy ẖo pſchi ẖwojich poſlednich wobſtaranjach ſa ſubych teǯ nanajkhudſchich a wotewrimy teǯ tu **k** darej ruku a wutrobu! Potom — ſmělmy jako ſchćerſćitjenju pramje w ſboju a radoſći hody ẖwjateſich **k** Božej cźeſći a **k** naſchemu ſpomóżenju! ...ć.

— **Dźenźniſche wiki. Butra** płacźeſchi 75—80 pj. a jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., ẖuſzy 80—100 pj., kački 95—110 pj., kołbje 60—65 pj., kurn žiwe 50—60 pj., ſarčjane 75—80 pj., kapoſki 1—1,20 hr., cźerwjeny kał 10—12 pj., běły 8—10 pj., ẖydrołty 20—60 pj., radiſki 12 pj., kórki 10—15 pj., zybſa 10—12 pj., kołrabi 12—15 pj., morchej 8—12 rł., rjetkej 10—15 pj., ſelerij 12—25 pj., jabłuka 5—15 pj., worſchći 30—60 pj., běrny 10 puntow 25—28 pj., łany wołij 1 hr., měd 1,50—1,70 hr.

— **Měſchćanſke dźiwanjo.** Dźenſa ẖobotu poł. ½4 hodź. wobjedźe ẖo ẖodowna bajka. Wječor ½9 hodź. pſchedstaja ẖo operetowy poraǯk nětcźiſche ſaiſony „Tſjo muſſ-tětroj" ſ 80 ẖohuſſtukowazymi. Pſchi prěnim pſchedſtajenju rěſche dźiwadło ſ pſchiſtejſkom pſchihładowarjow, kotrejž běchu wot ſpočatka haǯ do kónza ẖobutorhnjeni.

Ze Serbow

W Budyšinje, 19. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 755, hygrometer 0, thermometer wo dnjo —2. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 756, hygrometer —1, thermometer w nozy —9. **Wuhlady na symniſche wjedro.** — **Rjana zymička je nam wobradźena.** Sněhna wjeſchina nad ſrjedźnej Europu je nam wunoſchenje a teǯ zymniſchi počźaſ **pſchinjeſetaj.** Wěſko hibaja ẖo nižiny w dalokej połnozy nimo. S toho ſmělmy nadźiju bracj, ſo pſchekrutuje, tſchiſkłanzy njebudźe. Naſch wjedrawuſtojnik **wočakuje haǯ do wukory zymu a bóſe** wětrowzhy počźaſ. Sdźelu ma ſa kurjawoju a pokhmurjenu, ſchtwórtk ſnano sněh **abo beſchćěſk pſchinjeſetaj.** Jutſje, ſchtwórtu njedźelu ſwjatoh adwenta ſkhadźa ſlónčko 8,02 hodź. a ẖowa ẖo 3,52 hodź. Měſačź ſkhadźa pſchipołdnju 2,53 hodź. a ẖowa ẖo rano 4,30 hodź.

Wjedro příchodneho tydźenja

Syma dale traje!

Mamy něſko ryſy ſymſke wjedro. Atlantiſke cźopłe wětry ſraſchu do ſyłneje ſymneje wyſchiny, ſ cźimi naſtawachu mózne wichory, kiž nam pſchinjeſechu najprjedy **krupy** a potom **sněh,** kaſ ſo je něſko wſchudźe ſymſke wjedro w zyłej ſrjedźnej Europe, haczrunjeż hiſchcźe pſchejara ſymna njeje. Temperatura je jenoǯ malo pod dyrk ſmjerſnjenja ſpadła. Pod **wuſludźazym** wliwom **ſněhowm** pak něſko ſtróży wjeſce ſkrucźa, wobſebje teǯ, hdyž ſymne wětry ſ połnozy ẖo dale k nam dobywaju. Haǯ ſrjedź pſchichodneho tydźenja drje nětcźiſke ſymſke wjedro wostanje, tola njeje wuſſankjene, ſo wokoło hód ſaẖo taje.

4. njedźela swj. adventa

Jutſiſcha njedźela je poſlednja njedźela ſwjateho adventiſkeho cźaſa tuteho lěta, kiž běſche połnoh cźeſkow a běhom ludowa ſwěta. Lědy ſchó ẖu ludy ſwěta tak cźeſko potrjechene ẖwjeſelſke ſwjatoh adwent, kaǯ w tutom cźaſu. Haczkuljeż ſpyta njeudra wichudźe ẖwoju móż wuſpiſchéć, możemy tola ẖdaſneje wutrobu prajicź: Advent tuteho běhowpołneho lěta je ẖwj mnohemu ſ troſchtarjom a **ſkrucźerjom** we wěrje do Boha. Něſko ẖo pomałku wrota **k** domej **luboſcje,** k ẖodownemu ẖwjedźenju wotewrjeja. Prěnje **wruhi** ẖwěſła padaju na cźłowjeſtwo a wone pomałku womjekkuje, cźehje wo ẖwoju wutrobu a ſ tajnoſcje wuſtupi jónkrócź luboſcj, niech je na widźomne a w duchu wopraważe waſchnje. Kóždeho truna duſche **klinczi,** to **njemóże** nichtó **wotbrěć.** A byli hewak był **bjesbóžnik,** pak ẖebje ẖamcho jehał, teǯ wón puta ẖo do ſtołych cźeſtaſow luboſcje **k** druhemu. Tak je naš ſwj. advent tuteho lěta woſebje woſobit, je nam był ſ troſchtarjom w cźaſu, w kotrymž ẖo prawo a wěra ſ nohami tepta! Njech nam ẖodownje ẖwoju ſiju poſ'ednju radoſcj do wutroby nad njeſmjerjenej luboſcju Wſchehomóżneho. Hódny! tak wſikamy! O jo buchu kóždemu pokoj pſchinjeſłe, woſebje tym, kotrychž kwałka wulkeje nuzy najdóle na ranujenjach ſeźi. Dopomńmy ẖo pſchi ẖwojich poſlednich wobſtaranjach ſa ſubych teǯ nanajkhudſchich a wotewrimy teǯ tu **k** darej ruku a wutrobu! Potom — ſmělmy jako ſchćerſćitjenju pramje w ſboju a radoſći hody ẖwjateſich **k** Božej cźeſći a **k** naſchemu ſpomóżenju! ...ć.

— **Dźenźniſche wiki. Butra** płacźeſchi 75—80 pj. a jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., ẖuſzy 80—100 pj., kački 95—110 pj., kołbje 60—65 pj., kurn žiwe 50—60 pj., ſarčjane 75—80 pj., kapoſki 1—1,20 hr., cźerwjeny kał 10—12 pj., běły 8—10 pj., ẖydrołty 20—60 pj., radiſki 12 pj., kórki 10—15 pj., zybſa 10—12 pj., kołrabi 12—15 pj., morchej 8—12 rł., rjetkej 10—15 pj., ſelerij 12—25 pj., jabłuka 5—15 pj., worſchći 30—60 pj., běrny 10 puntow 25—28 pj., łany wołij 1 hr., měd 1,50—1,70 hr.

— **Měſchćanſke dźiwanjo.** Dźenſa ẖobotu poł. ½4 hodź. wobjedźe ẖo ẖodowna bajka. Wječor ½9 hodź. pſchedstaja ẖo operetowy poraǯk nětcźiſche ſaiſony „Tſjo muſſ-tětroj" ſ 80 ẖohuſſtukowazymi. Pſchi prěnim pſchedſtajenju rěſche dźiwadło ſ pſchiſtejſkom pſchihładowarjow, kotrejž běchu wot ſpočatka haǯ do kónza ẖobutorhnjeni.

Njedźelu popołdnju ẖo hiſchcźe **na ſchulskim dwórje kraju Knaggerichu" wopſetuje,** wječor ½8 hodź. pſchedstaja ẖo poſledni króć po małych płacźinach wot 40 pj. haǯ 2 hr. opereta „Kał něhdy w meji". W inſzenjerowanju wot dra. Adolfa Rolka budźe ẖóbźe'u premjera cźinohry „Swjate plomjo" wot Mauzhama pod. 12. abonnentne pſchedſtajenje B. Teǯ wutoru ẖo tuta wuſkotna hra pſchedstaja. Cźežeſcy publikum ẖo proſy, ſo by ẖim něſko abonnentne liſtki wumělił, to by ẖo wobeſchła cźiſchcźenja pſchi pokładni króćko pſched ẖwjatymi dnjemi.

— **Jednota, towarſtwo kat. Serbow Budyšina,** zeńdźe ſo wčera pjatk wječor we 8 hodź. w ſali katolskeje **towaršownje** k **předstajenju** drama w 5 jednanjach „Świata Hilžbjeta Duringska". Hru je ſpiſał wuſtojnik Mikławš Hajna. Sceniski natwar bě prěnjotny, hrajerjo cyle pěr wěcy. Swjedźeńſku rěć mějeſe knjez farař Cyž-Hajničanski. Wopyt předstajenja bě jara dobry. Podamy pónđźelu nadrobnu rozprawu. Zapiſamy z radoſću nowu dźiwadłowu hru khutneho wobſaha do naſich dźiwadłow.

Póstowa służba k hodam

Njedźelu 20. dezembra budźa poſłužne wokna wotewrjene jako njedźelu jenoǯ je ſcźěhowazym powjetſchenjom: wot 11—12 hodź. wudawaju ẖo teǯ liſty, dale wot 11—12 hodź. a wot 15—18 hodź. pſchijimaju a wudawaju ẖo teǯ **pakety.** Nimo toho ẖo **pakety** wunoſchuja.

Schtwórtk 24. dezembra ẖo liſtowe a pjenježne poſłužne wokna hižo w16 hodź., **pſchijmańe pakетow** we 18 hodź. ſamknu. Popołdniſche wunoſchowanje liſtow ſapoćźnje ẖo hižo ½12 hodźin.

Pjatk 25. dezembra: Sſtužba pſchi poſtłużnych wokнach jako njedźelu. Jene wunoſchowanje pakетow.

Ssobotu 26. dezembra: Sſtužba pſchi poſłużnych wokнach jako njedźelu. Poſłużki ẖo njewunoſcheja, jenoǯ ẖwaine poſłużki.

Njedźelu 27. dezembra: Sſtužba pſchi poſtłużnych **woknach** jako njedźelu. Jene wunoſchowanje **poſłużkow** po měſcźe a na wſy.

Póſtowy hamt cźo. 3 pſched Schulerjitimi wrotami wostanje 20., 25., 26. a 27. **dezembra ſawrjeny.**

— **Němſke wabnik** dy ẖněhdźa njedźelu po hodźach 27. dezembra dop. wot ½11 haǯ 12 hodź. **wotewrjene** měcź, kaž nam měſchćanſka **rada ſdźěli.**

— **Budyſke hapyki** ẖu wſchědne dny haǯ do 7 hodź. wječor wotewrjene, njedźelu pak ſamknjene. Nóznu ſłużbu a njedźelu wotewrjene ma jenoǯ jena hapyk aſ měſchćanym wotměnjenjom. W dezembru je to Dwórniſchćejowa hapyka na Bismarckowej dróſy.

S **Běliſchcz.** Schtwórtk wječor wokoło 7 hodź. ſta ẖo tu lohke njeſhoże ſ automobilom, pſchi kotrymž wobdźělkeni błiſchcze tak nětkal wotewidźechu. S hory dele pſchijidże ẖětro ſpěchnje Drjezdźańſki automobil a **počźa** ẖo w ſawinjenju wjerhacź, ſchmórknu ẖo ſchtoma a ſrafy do ſchćeżora. Pſchi tym ſhrabiny ninoubizu cźłowjeka a wjerhny **jeho na dróhu.** Trochu **wobſchkodźeny** automobil móżeſche pak potom ſaẖo dale jěcź. Woſtawny w automobilu a pěſchi wotendźechu ſe ſtrózelemi. — Na hładkej dróſy ẖo poſdźicho łoń wobſinuny a padże. Pomozni wobdyhlerjo ſtorzo wupſchahnychu a jemu ſaẖo na nohi pomhachu.

S **Raſchowa.** Wo wulkim ſboju móże rěcźeć Salomſki automobiliſt, kiž wutoru wječor wokoło 7 hodź. ſ tſjomi žónſkimi ſ Budyſchina pſchijěżdże. Wóſs ſhubi njejapzy łewe ſadnje koło. Wjednik pak móż na nim njeſhubi a móżeſche jón ſbožownje ſaſtajicź. Jako lidźo pomhachu, koło ſaẖo na wóſku tykacź, pytnychu k žiwotnemu ſpodźiwanju, ſo koło dožyła njeje pſchiſchkrubowane było. Teǯ ſyłne koła běchu jenoǯ njedobſpołne pſchiſchkrubowane. Dokelǯ je wóſs we wuporjedźeni był, je móżno, ſo ẖu tam ſ pſchebładanjom ſchrubu puſchczili, ale njeżyu je ſaẖo prawje pſchicźahnyli.

S **Brěſnyu** poſa Kuczíny. Pſchi ſkładnoſcji ſta ẖo pjatk na Brěſnjanſku-Kuczíńſkim ſchćěżnym puću njeſhoże ſ wobkhodnym automobilom, kiž mohło lohko k hórſchim ſeſtrowkam dowjeſć. Wóſs ſajěżdże do pſchěrowa a ſwobwjertnu. S konjemi ſapſchahaja, kiž ninu pſchijěżdże, ſcźahnychu wóſs ſaẖo na dróhu. Na ſhoże njeběſche wjednik ani wěſo ani wjeſba morwych ẖuſ ẖaneje ważneje ſchkody počźerpiła. Wóſs móżeſche dale jěcź.

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańcźo ſ Khrystoweho cźaſa.

41 (Pokračowanje.)

IV.

Egiptowcźan a Indiczan hladaſchtaj na ẖo; prěniſchi ſkowny ſ ruku, poſledniſchi pokłoni ẖo a poża:

„Mój bratr je derje rěcźał. Njech ẖu moje ẖłowa runje tak mudre! Mije, bratraj, njemuja Melchior. Ja ẖym po pokhadźe Indiczan. Teǯ ja pytach wěrneho Boha a namakach jeho po mnohich cźeſćich pruhowanjach a dołhim ſlědźenju. W ẖamoce pſchi Lang-Fo-See ẖo ſaẖydlich, ſo bych ſ Bohom wołhadźnje ſ modlenjom a poſcźenjom ẖu na ẖwjeru pſchihotował. Jónu w nozy pſchekhodźowach ẖo po brjohu jězora a prajach ẖwjatej cźiſchinje: Hdy pſchińdże Bóh a poſaża ẖwoje ẖwójſtwo? Njeje dha ẖaneho ſmuženeja? — Nadobo počźa ẖwětło nad wodu horjeſtejcźowtacź, bórzy poſběhmy ẖo ẖwězdu, hibaſche ẖo ke mni a woſta nade mnu ſtoja. Jeże jaſny błyſkcź mje ſlepjeſche. Mjes tym ja na ſemi leżach, ſ'ſchach głoſ, kiž ſ njeſkónčnej ſłódkoſcźu ke mni rěcźeſche: Twoja luboſcj je dobyła. Zohnowany ſy ty, ẖym Indźiſkeje! Wumnożenje je bliſko. Se dwěmaj druhimaj, kotrajž pſchihotowaſtaj ſ dałokich dźělow ẖwěta, budźeſch Wumožnika widźeć a wo nim ſwědźeć. **Odbj ranje** ſaẖwita, potom ẖo ſebjer a ẖwataj jimaj **nopſchecźo;** dowěr ẖo Duchej, kiž tebje budźe pſchewodźeć! — S toho cźaſa wſita ẖwětło w mojej blíſkoſcźi; ſ tehodla ſpóſnach njeſcźěſcźenje wjedźenje Ducha.

Najaſtra naſtupich puczowanje. Ja puczowach ſamlutki ſwój puć, bjes bojoſce, pſchetoǯ Duch běſche ſe mnu a je hiſchcźe ſe mnu. — Kajſa cźeſcź ſa naǯ, bratraj! My dyrbimy Wumožnika widźeć, k njemu rěcźeć, k njemu ſo modlicź. — Ja ẖym ke kónzej."

V.

Na to prajeſche Egiptowcźan ſ dołhoſnej ważnoſcźu: Jeſli wamaj pſchijatnuje, na mnje poſłuchaſć, dha wamaj něſko moju ſtawiſnu wupowědacź. Ja ẖym Balthaſar je Egiptowſkeje. Narodźich ẖo w Aleſſandriji jako ẖym měſchćanſka ſ wjeſchkowſkeho rodu a dojtach mojemu ſtawej pſchiměrjene wukhlanje. Tola hižo ſaẖe wubudźi ẖo w mni njeſpokojnoſcź. Wuczba naſcheje nabožiny praji, ſo dyrbi duſcha po ẖwjeſcźi cźłowjeka pſchejo ſaẖo jnowa pſchejeſe wſchě ſłowjeńſki ſwoorjeńſow puczowacź haǯ do najwyſchſcheho ſſhodźeńſka cźłowjeka. Tu ſaẖiſłychach wo kraleſtwje ẖwěta, do kotrehoǯ Perſiſcźenjo wěrja, wo raju, hdyž jenoǯ dobri pſchińdu. Myſłł na to mje wjazy njewopuſcźeſći; dźeń a nóź rozmyſłowach a pſchiwmnowach ideje wo wěcźnym puczowanju a wo wěcźnym ſſhromadnym žiwjenju. Je-li Bóh, kaž mje mój wucźeŕ wucźeſche, ſprawny, cźehodla njedyrbjał wosdźěł być mjes dobrym a ẖym woſmanwjenja, ſo poſledniſchi do ſahudby padnu, prěniſchi pak pſchińdu k ſtuttowanemu, ſhożnemu, wěcźnemu žiwjenju, k žiwjenju ſ Bohom!

Jenoho duja wuſtupich w jenom ſ najwożiwjenjiſchich dźělow Aleſſandrije a předowach. Mujſojo ſ ranja a wjecźora běchu moji pſchipoſłuchaŕjo. Ja rěcźach wo Bohu, duſchi, wo prawdźe a njeprawdźe, wo njebju a mytu poſcźiwego žiwjenja. Moji pſchipoſłuchaŕjo ẖo ſwopředka ſpodźiwachu, potom ẖo ſmějachu. Ja ſnowa ſpytach; wonk mje wuſmějechu, banjachu mojeho Boha a cźinjachu moje njebjo ſmějſne. So bych cźaſ njeterjebawſchi njepſcheczinjak, wotſtupich wot nich.

Ja ẖym wjele wo pſchicźinje mojeho njewuſpěcha roſmyſłował a ju ſtónczne namakał. — Po rězu horje, dźeń puczа wot měſta ſdaleka, je wjeſ, wot paſtyrjow a ſahrodnikow wobydlena. Tam ja dojěżdżech. Wječor ſhromadźich wokoło ſebje wſchitkich wobydlerjow, muži a žony, najſtaršſchich ſ ſhudych. Ja předowach jim na ſamſkne waſchnje kaž w Aleſſandriji. Woni ẖo njeſmějachu. Na druhi rjeſcźor rěcźach ſaẖo, a woni wěrjachu a ẖo wjeſelachu a powědachu ẖtyżdene w ẖužodźiwje. Na wróćich ẖo potom ſaẖo do měſta. Hdyž pod ſwěcźenjom ẖwězdow po rězu dele jědźech, pownęcźich ſebje ẖamcho: Cźehodla ſi cźłowjeſtwo poſtrſchicź, njekhodź k mózným a bohatym; dyrbjał radſcho ke khudym a niſkim! — Potom ſcźinich ſebi plan, kotrehoǯ wuwjedźenju dyrbjeſche moje žiwjenje poſſwjećene być. Najprjedy ſapołožich moje ſamoženje ſ wóſtojcu, ſo bych cźaſ wěſte dołhodny wuſmysłował mohł, ſo bych mały potrěbnych wotpomhał. Wot tehdy dale, bratraj, ſhodźach pódła Nila bórzy horje, bórzy dele, ſo bych we wſchěch wuſach, wſchěm ſpłahanm wjeſkam wo jenom Bohu, wo ſprawnem žiwjenju a wo mytowanju w tamnym žiwjenju wojſewił.

Lěta ẖo tak pominychu, bratraj; jeniczka myſl cźiniſche mi ſtarowcźe. Schto budźe je ſutka, ẖym ſapoczał, dyž je ẖwěta pódźu?

(Pokračowanje ſćedźenje.)

Se **Sreschina.** Pola kubleria Arnoschta Wünsche hu w nozu k hrjedje 13 k rěsu hrabych huž kradnyli. Paduschi hu wot sady do hušazeho khlěwa salěli a potom je swojim paduschitwom njeposhnaci cjekli.

S **Lichanja.** Nasch knes korczmar Rudolf je swoju korczmu k. Schiwartej I Wukrancžu pschedał. Se swojej swojbu je do Kuhna pola Nieswacžidka pschecjahnył. Notwy korczmar wutoru facjahnu. Wjeselnjenju jenu powitanjse wrota staschu. Wjerzor běchu reje. Knjes Schiwart pokhodża I Lichanja a ma tu też bratra. Bjehe we Wukrancžizach mlokarnik a chze to w Lichanju dale pěstowacz. Wjeselimy hu, so je tuta wažna korczma jasno we herbitkinaj rukomaj. — So dyrbu so někotři wěsći hosczo nowemu korczmarej hnydom prawje pschedstajiti, hu hižo wutoru khěrno mlodźachu a pjerjechu. Tón ras pak hižcze psched korczmu. Schiwórtk nasta jasno wulka swada. Hdyž dyrbu wěsteho Mawscha I Noweje Wsy I korczmarskeje jstwy wutłoczeć, skala won wěstemu Kuhlmannu I Lichanja tak straschnje do nohi, so wjozy zentimetrow dołha a hluboka rana nasta. Kuhlmann hnjwje kwantjesche. Hdyž bě jeho sanitetnik sawobalał, dowjesechu jeho I autom do Malescheje k lekarjej. Policija zyta należnoscj pschepytuje. Wy skoro czaš byt, so by so tutym stajnym bijerjam jnu sadźiwało. Nadźijomnje so to nowemu korczmarej bórsh poradźi.

S **Hrodźi'chcja.** Tudomne zyrkwinske leżownosće maju so snowa pschenajeć na czaš wot 1. januara 1932 hacz do 1. januara 1938. Pschenajenske wunjeńenja su wupołożene pola zyrkwineho pokładnika k. Jana Malki. Dźenża zbotu wjerzor we 8 hodź. na byej pola Zurałej zhromadźizna za wschěch, kiž so za wotmjenje leżownoscow zajimuja, to może so kóždy k wězu wuprajić.

S **Kotcz.** Tudomny rycžerkubłet wotmě houtwu. Satłčichu 31 sajazow, 3 hórny a 3 bažanty. Wobdźěli so 7 tčežow.

S **Objelle.** Sobotu [illegible] baron I Teichmann a Logischen na swojich leżownoscach w Hóbel stu a Jerchezach honjtwu. Na njej wobdźěli so 6 tčežow. Tuczi spotřěchu 43 bažantow, 30 sajazow, 6 karnikow a 1 schtrěkawu.

S **Nieswacžidła.** Też w naschej wokolinje thětro na kradnjenje bożodźesčežowych schtomikow sforza. Schtiwórtk sadżerża knjes Lěžarski mischtr dr. I Bietinghoff-Riesch sa pschich, tři 57 hodownych schtomikow wjesesche. S pschepytowanjom so dopokaja, so běsche jenoż 20 schtomikom kupjenych a saplacženych. Wo sdytkich 27 schtomikach pohonch njemóżesche dopokazać, I wotkel je ma.

S **Nieswacžidła.** Pschichodne stónje witi w Nieswacžidle njewotmeja so frjedu Třoch kralow, ale hakle frjedu 13. januara 1932.

Z Kukowa. Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora wotmě swoju hłownu zhromadźiznu w Swonec korčmje, kiž bě jara derje wopytana. Z wuwzaćom tšoch khorych běchu wšitke sobustawy přikwatale. Po wustawkach mějachu so funkcionarosjo znowa wolić a to na přichodne 4 lěta. Z wólbow wuńdźechu *měšćanosta* **Bejma** z Pančic jako hejtman, jeho zastupnik je **Jakub Ledźbor** z Kukowa, wjednik automobilneho wotdźěla Pawoł **Hawš** z Pančic, zastupowacy wjednik ručneje sykawy **Pjekar II** ze Kukowa, *zastupowacy wjednik stuparskeho wotdźěla* **Pjetaš** z Pančic, pokładnik **Woćko** z Marijneje Hwězdy a zapisowař Eduard **Glawš** w Pančicach. Wšitcy swoje městna, kotrychž dźělo hižo někotři lěta dołho wukonjeja, z dźakom za wuprajenu dowěru přiwzachu. Wosebje so přeješe, zo bychu nawjednicy a wobornicy w najrjeńšej přezjenosći zhromadnje dźěłali, štož je so haž dotal stało. Z teho sleđuja potom tajke wuspěchi, kaž smy je lětsa při inspekciji (pruhowanju) wobory přez postajenych dohladowarjow Kamjenskeho wokrjesa dožiwili. Dale wuzwolichtaj so přisydnikaj za česatny sud a pruhowarjej pokładnje. K temu přizamkny so žiwa rozmołwa wo 63. załoženskim swjedźenju. Rěčeše so za wotmětwanja zawjeselenjow a přećiwo nim w nětčišej hospodarskej nuzy. Skónčnje so tola wjetšina za wuhotowanje swjedźenja wupraji a budże so 10. wulkeho rózka wotmeć. Připadny wuzbytk so za rozmnoženje *wobornych* připrawow nałožuje. Dale so hišće znutrkowno należnośce rozpominachu. Z přećom na strowe a wjesole swjate dny skónči hejtman Bejma we přezjenosći wotměte wuradźowanja. K nim přizamkny so towaršna zabawa.

Z Kulowa. Kaž hižom pisachmy, je Zhorjelska kriminalna policija jeneho tudomneho wobsedźerja zajała. Je to ratař Mikławš Woko, 42 lět stary. We Wokowym statoku je za štyri lěta štyri króć woheń wudyrił. Kriminalna policija móżeše ratarjej Wokej dopokazać, zo je wot tutych štyrjoch wohnjow dwaj sam założił. Zapalerja dowjezechu do Wojerowskeho hamtskeho sudniskeho jastwa.

S **Rychwałda.** Ratař Korla Krüger jnjejhoži, jako sjomu w brózni delemjetajsche. Jako won na wžbli stejesche, so tutón poča tkwjacz a bróni potorhuć. Krüger njemóżesche so na rěčin sdźerżeć a padże do bróny. Přeži tym žebi prawu nohu cjeżko roskała. Won dyrbjesche lěkařsku pomoc pytać. — Sdźedu sjwjećesche tudomny ze wsaški mischtr Emil Nowak se swojej mandźelskej Marju rodź. Richterez sležowanu sważ.

S **Wrminghofa.** Tudomny žandarmski mischtr Sachsa je tu tajun korczmu wuhrožił a wuščěkuje. Won pola tudomneho dźěłaczerja Richarda Fischera 33 blechowu kopnaka, ruma a šiferow łubra. Tajne wjele trajesche hižom dłejši czaš. „Selčy" běchu nimale wschědnje psched tutym domom a na dróhy wobchadowaczi. Mjetko je nascha hibjezina policija tutej wězy tónz jenimła.

S **Jahnowa.** Schiwórtk popołdnju sta so tu srudne sjmjertne njezbožo. Někotři 8 hacz 11 lět stari hólzy hankowachu pschi Kromlowjskim puczu po nahłym lěhnym nawišu dele a pschesčěhachu też niz hischcze twjerdże dosć sjmjerznjenu hat. Někotre raty běsche so poradźiło, łód wschelkož, tola naddobo so łód pschelama a tsjo hólzy do sjmjneje wody padnychu. Tamni hólzy we swojich pschemóhy strózenach cjeknychu. Na pomoc jawolnucemu ichtsch-nutowerjej Mužikej, so poradźi, jenoho hólza wuczahnjecz. S pokowanjom dra. Richtera I Wěseje Wody so won k žiwjenju wróći. Past 8 lětneho hólca schkodźa-frandniche, dokelž lěsche sa jeho a jenjesche dźěcego swoho starscheju. Tuždy nadawk sabu wuči, so starschi njemóża dosć kwaje dźěći napominać, to njebychu sbydźe na sło, kaž hischcze njedźěja.

Rum — Arrak

Punčowe esency też bjez alkohola)

Palene wina, likéry

Palenc

červjene, běłe a słódke wino

wšěch družin

poručeje w **drobnym** a w **blešach** po najtuńšich płaćiznach

destilacija

Hermann Richter

W Kamjencu Pfortenstr. 9

Z Łužicy

* Se **Schörnichowa.** Sobotu popołdnju wokoło 1 h. bu w hrózni pjekarskeho mischtra Lehnerta w hornim měsce walčkaj wowsa sapalischtaj. Wohnjowej wobora je so poradźi, wobeh hnydom sbožnecz, so wjetscheje schkody njenasta.

* So **Schorjelca.** W Schorjelcu dóńdże wutoru ke kommunistiskim demonstracjam ludźi bjez dźěła. Demonstrantow hromadźachu so na wjcheslatich městnach. Ke wjetšinim sdrażenjam dóńdże psched dźělowym hamtom, we Schulskej hasy a na druhich městach města. Wopraudźiłi demonstrazistiski czaš pak so njewutwori.

Wusudźenja

Krajny sud w Budyšinje.

Leżownoscjeř a stołař Pawoł **Hübner** w Kamjencu a jeho wodrużnik Rěbart staj hižom wjetši czaš njepschecželesej. Dnja 14. julija 1931 dóńdże k nowemu pschepschihnowanju. Někotre truhy sbyra cžerpe Ericha Hübnera běchu na schatowu bżežinju Hübnerez leżownoscje sabłokale, hdyž mjezyche Rěbarkowa *zona schaty* leżo. Nasta swada, pschi kotrejž nan a syn Hübnerej Rěbarka sle pschebischtaj. Po Rěbarkowym wudawanju bżesche Erich Hübner I kruchom laty bit. Rěbark woteńdże I ranami a kulemi na hłowje a schijt. Kamjenski lawništ sud bżesche Ericha Hübnera k 1 mježacej, jeho nana k 2 njedźelomaj jastwa sajudźi. Wobaj so pschećiwo wuńdźej powołachtaj. Na to so jeju khłostanje do 150 hriwnow sa Ericha Hübnera a 70 hriwnow sa Pawoła Hübnera pschemeni.

Přilopk

* **Sapuscjaze wichory w Ameriju.** Sapuscjaze wjercžate wichory su w pokodnischej Arkansajskej jara wulku schkodu nacžinile. S wichorom je pjecj cłowjekow wo žiwjenje pschischło a njehdże 50 so sranjko. Městacko **Waldo** je so nimale dopołnje semi srunało. Město **Pluficity** je cżeżku schkodu poczerpiło.

* **Sso benzina napił a potom rosbuchnył.** We wjesnej korczmje pola Lodża w Pólskej wuczini schofer I mlodym pjanym burom, so jemu patenz kupi, jeli bur sa to pol litra benzina wupije a hebi na to zigaretu jasehli. Bur do toho swoli. Jako hebi zigaretu japali, wupraženy jemu ptomjo I huby a pod zatoplnymi bolosczemi wón bórzy wumrje. Schofer je cżeknył.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro za jutjischu njedźelu a za pón-dźelu:** Nječisče rjane sjmjne wjedro dale wobtrjehowany.

* **Lawniški su w Lichtenbergu je 30 lětnu Jonu Marju Trimpowtowu dla krjudowanja sjwdomlčenje pschitrodneje bjonki Hany k jastwu na schježi měsazow sajudźił.** Wuczežyh bě nadpadło, so dźesco husto je sczežkym wobliczom a módrjenjami wokoło wocžow do schule pschihódże. Hdyž so majoru sa pschicjinu tychle sranjenjow wopraschа, jej ta wotmołwi, so so Hana husto I drubimi dźěćimi bjerje. Po rektorowym łasanju wuczerka dźesco poždźischo po cżele pschepyta. Wčhi tym widżesche, so bésche holczyjne cżelo je snamjenjemi najhórschego krjudowanja pokryte. Na to so we wyschnoscji wojerwi.

* **W Dönjach a wokolnoscji je zyle lěto jedyn zapałcet wohnjedersiwo traschił. Jako zalożerja wohnjow su 18-lětneho blidarskeho pomocnika Kummera wuhladnili.** Won by pschezo pręni pschi wulkowanišim dźele był a by I wězow wotpalenych kradnył, schtož by so jemu hódne był dało. Mjez tym so wyschschi statny rěcznik 3 lěta khłostanje namjetowasche, jeho pschisłużny łud jenoż k jastwu na 4 lěta sajudźi.

* **Snata Borsigez maschinika fabrika w Tegelu je swoje płaczenja sastajiła. Doth 10 milijonow hriwnow wuczinja. Borsigez fabrika, kotraž je so hižom 100 lětami założiła, by prjedy sa lěto 600 lokomotiwow natwarkała. Pozlednje lěta je jenoż dźělo na 60 lokomotiwow wobmjesowasche. Twarjenje druhich maschinow njemóżesche prjedawschi wobłah dźěła natunać. Naposled je w fabriży 3700 dźěłaczerjow a pschistajenjow sastużbu namałało.**

* **Wjelko Parisa je so lětadło notwarcziło, I kotrymž chjetaj jedyn lětar a jedyn mechanikus 17 000 metrow wyšoko leczeć. Sa lětadłowy twar je so duraluminium wužił. Lětadło so hodži wutlepicj.**

Towařstwowski powěstnik.

Bukecy. „Radosć" a Sokol změjetaj njedźelu 4. adventa wječor we 8 hodź. hodowny wječork na małej wosadnej sali. Wobradźenje a kofej. Serbske spěwarske sobu přinjesć. Wšitke lube sobustawy so přeprošuja, kaž tež hosco su lubje witani.

Hodźij. Towařstwo „Jaroměr Imiš" změje njedźelu 20. hodownika popołdnju w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. **Předsyda.**

Khelno. Towařstwo „Domizna" ma njedźelu 20. hodownika wječor 1/8 hodź. pola Mjenee swój hodowny wječor. Dźěći poskića hodownu hru „Palčikoju w krawcowni" z přednoškami a spěwami, po tym je za nich wobradźenje. Dalši přistup maju jenoż sobustawy. **Předsydstwo.**

„Lumir" spěwa 10. wulk. rózka 1932 w Klukšanskej cyrkwi. Stóž na tutym dnju njemóże so wobdźělić, njech mi to tola hnydom wozjewi, zo mohł so dale starać. Bj. Krawe.

Rakecy. „Lipa" ma njedźelu 20. hodownika swoju *měsačnu zhromadźiznu. Dokelž budże so dla swjedźenja* jednać, dyrbi kóždy přitomny być. Přinoški na lěto 1931 dyrbja so zapłaćić. Přednošk je přilubjeny. Tuž wočakujemy was wšitkich.

Zwjazk Łužisko-Serbskeho Studentstwa. Wubjerk na srjedu 23. hodownika w Serbskim Domje posedźenje. Wšitcy wubjerkowcy maju přińć.

Hłowny starši.

Swójbne powěsće

Semrěli: Theresa hwud. Frynowa we Wjasowicy, 82 lět, khowanju budże jutjse njedźelu pop. 1/2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Jan Bohuwěr Schołta, wobsedźer Herbsteje grychty we Wětrowje, khowanje budże jutjse njedźelu pop. wo 3 hodź. w Nieswacžidle. — Augusta hwud. Grohmannowa w Bilkopizach, 69 lět, khowanje budże jutjse njedźelu pop. 1/3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Wilhelm Domanja we Wojerezach, 74 lět, khowanje budże póndźelu pop. 1/3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku **Marko Smoler** w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: **A. Dučman** Budyšinje. — Za nowinki: **G. Janak** w Budyšinje.

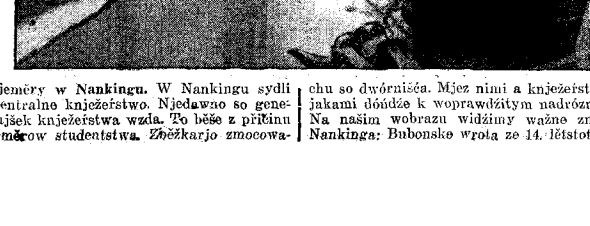

Cežke njeměry w Nankingu. W Nankingu sydli chinejske centralne knježeństwo. Njedawno so general Ciangkajšek knježeństwa wzda. To běše z přičinu cežkich njeměrow studentstwa. *Zhóžkarjo zmocowachu* so dwórniša. Mjez nimi a knježeństwowymi wojakami dóńdże k woprawdźitym nadróżnym bitwam. Na našim wobrazu widźimy ważne znamjo města Nankinga: Bubonske wrota ze 14. lětstotka.

Praktiske hodowne dary

Njedźelu wotewrjene!

Baťa

w Budyšinje
na Pólskich hasy 16

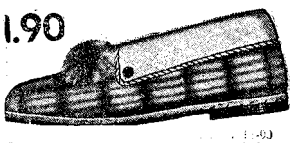

1.90

Žonjace wulhorkowe buncle, kaž z wjelbłudowych kosmow. Krute zadnje kapy z popłatku, filcowa a kožana půduš. Čopte a praktiske. Jara tunje.

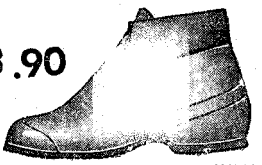

3.90

Modelt 2861-41

Dźěćace zwjeršne črije, cyle gumijowe ze šomocanej kromku, čopte podšite. Hač do wulkosće 26. Wulk. 27-31 4.90 hr. Za žony 5.90 hr.

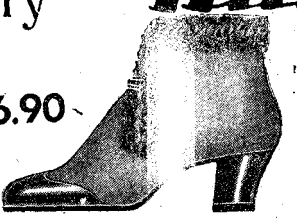

6.90

Modelt [illegible]-10

Połwysoki melionérij z wobsadku, z wowcjeje kože, wulka móda. Kožana půduš, połwysoki pjeńk. Elegantne, čopte, praktiske a tunje.

6.90

Modelt 1875-98

Tříšwórcowysoke zwjeršne črije z čorneho gumija z rypsoweje židy, čopte podšite. Nowočasne začinjenje z kneflom z přesuwańskej spinku.

K hodam

čerwjene wino wot suda . . . . . litr jenož **74 pj.**

połonowe wino wot suda . . . . . litr jenož **86 pj.**

6% rabata

Thams & Garfs w Kamjencu

Mósk. rub.

přikrywy
škitaki na sćěnu
wot krucha kóžde je
šěrokosće
zbytki
wulki wubjerk jara tunjo

Kurt Erler na Zitnych wikach 11
znapřeča „Złote je Hwězdy"

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, ščiparje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Kněžka

na Horje (Guhra)
ze zahrodu, polom a łuku wokoło 3 kórcy, hromadźe abo dźělene, na předań
Bliže wukaza **Jurij Kučank w Khrósćicach 23.**

Nože
widličky
łžicy
nožicy
naprawy k truhanju
Wilh. Hein
w Budyšinje
worclowe twory a točerńja.

Hodowne dary

trajneje hódnoty

Tepichi we wšěch wulkosćach po wšěch płaćiznach

Předłohi wot 1 hriwn. / **Kóžkowe předłohi** wot 1 hriwn.

Bildowe přikrywy, diwanowe plachty, nućowańske plachty, plachty z prawych wjelbłudowych kosmow wot 21.50 hr. sem, **linoleumowe běhaki a tepichi**

Hecht, Linke & Truöl

w Budyšinje na Znutřkownej Lawskej hasy 5
Při wotpłaćenju bjez danjoweho přirażka

K swjatym dnjam poruča **Bodega** na Mjasowym torhošću

swoje wubjerne, sewjerne a Rheinske wino

a swoje rumnosće.

Kedźbu Cohodła do kupneho doma khodźić, Mały wobkhod dyrbi tež wobstać!

Tunjo! Jenož zbytki! Tunjo!

Velour - Damast

Dźělba tworow wot 59 pj.

M. Hüttig, klamy spody radnicy

Fotoaparaty

a wšo k tomu trěbne

Winter

br. Měršec na Žitnych wikach 30

N. B. Też składnostne kupy

Najlěpši paleny

kofej

dostanjeće jenož pola

Otto Sachse

Poručam

k hodam

najlěpše zelowe wino

najl. čerwjene wino

za čopte wino a punš
litr 1.20 hr.
¼ bleša (bjez bleše) —.85

Malaga } litr
Tarragona } **1.—**
Samos } hr.

Wino z janskich jahodow
Wino z holanskich jahodow
Cyderowe wino
Běle wino

litr **1.—** hr.

Woptanki darmo!

Herm. Klemm nasl.

na Kamjenicnej hasy 27

Kozace damasty ruby přikrywy předłohi

wulki wubjerk, jara tunjo.

Kurt Erler na Zitnych wikach 11

znapřeča rest. „Hwězda".

Pjerjo na předań w Mlócicach čo. 9.

Kruwa přez pół časa sudelna je na předań w Kamjenej čo. 1c p. Radworja.

Rjane młode wysosućelne
plahowanske kruwy
jara dobra
jalojca
k plahowanju ze zap. knihu
2 prózdnikaj
jara tunjo na předań abo ke zaměnjenju
Max Köhler w Nižej Wsy a w Nieswačidle 69

Serbske tačele

(Gramofon Platten)
ma na składźe
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Jako domjacy

rěznik

poruča so
Jan Khilan z Časec

Wroćenje česće!

Přećiwo k. **Janej Mertinkej** w Trjebjencach wuprajene křiwdźenja a njedowolene wužiwanje jeho mjena z tutym wobžarju a wrócobjeru.
Korla Dommler w Trjebjencach

Nuzowy wukaz!

Na naše powšitkowne znate nizke płaćizny za naše kajkostne twory a zo bychmy naše twory znaćiže činili, dawamy hač k hodam na kóždy por nohajcow **dwójne lěpšinowe wotrězki.**

To woznamjenja za Was **rabat w tworach** wot

16½ %

Wšě kajkosće, kotrež wšě žadanja dopjelnja:

žonjace nohajcy, čista kašmir-wołma 2.95, 1.85, 1.55, **0.95**

žonjace nohajcy, wołma z flor plat. krasna zymska nohajca 2.45, 2.25, 1.45 **0.95**

žonjace nohajcy, wołma z dźěłanje židu plat. . . . . 3.40 hač do **1.85**

mužace zoki, čista rjana wołma . . . . . 3.50 hač do **0.95**

mužace zoki, čista wołma štrykowane, w barbje wjelbłudowych kosmow, šěre a brune . . . . 2.50 hač do **0.95**

dźěćace nohajcy, 1X1 štrykowane, naše staroznate strapecěrowanske kajkosće, čista wołma abo 3nićata wołma z 1 niču „Luziana" platěrowane

Wulkosć:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
pjenježki:	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170

ski-zoki za žony a mužow 2.50, 2.25

žonjace nohajcy, němska dołhosć, w štworej čistej wołmje, prawe štrykowane 2.95

Njewšědna tunjosć tutych poskićenjow móža so jenož prawje posudźić, hdyž sće tute kajkosće widźeli.

Zestajenje darow w celofonskich swjedźeńskich zawalkach

Chemnitzer STRUMPF LAGER

na Sukelnskej hasy 12

Darće knihi

to je cyroba za žiwjenje!

Wubjerk poruča Wam
Serboska knihańnja w Budyšinje

Měšć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3283

Sobotu 19. dec. pop. ½4 h hodowna bajka
Kral Knaggerich
wječor ½9 hodź.
3 musketěrojo
Njedźelu 20. dec. pop. ½4 h hodowna bajka
Kral Knaggerich
wječor ½8 hodź. poslednje raz po tunjoch płaćiznach, oper
Kaž něhdy w mej
Póndźelu 21. dec. wječor ½9 hodź. činohra
Swjate plomio
12. předstajenje za abon. B
Wutoru 22. dec. wječor ½9 hodź. činohra
Swjate plomio
12 předstajenje za abonn. A
Srjedźu pop. ½4 hodź. hodowna bajka
Kral Knaggerich
wječor ½8 hodź., operata
3 musketěrojo
Stwórtk 24. dec. zawrjene

Nowa komoda

na předań
w Běčecach čo. 20
pola Pryčec.

Hudźba

Gramofony
(Płaćizny su jara zniżene)
Tacele wot 2 hr.
Husle
Mandoliny
Gitary - Cytry
Hubneharmoniki
Musikalie

Přinjesće tutón nawěšk sobu, potom dostanjeće na wšě nastroje **10 % wosebiteho rabata**

Hudźbny dom
Siegemund
w Budyšinje
na Seminarskej hasy 8

Přiloha k čisłu 295

SERBSKE NOWINY

Sobota, 19. decembra 1931

Nětk durje, wrota wotewrće!

Cźma krywa semju a cźemnoćej kraje. Khutnosć a frudoba tyšichitej ludy, teź nasch herbšk lud. Je, jako bychu šo wschě njepšecźeceljske mozy pšecźiwo nam pschisahale.

Nadobo pak rostorhnu šo cźmowe mrócźele, tiž cźełko nad njebjom wiśaju. Swětło šo pschedrěje. We wobsboru selkhadźa šwodźiwne žwětło. Nam wschitkim znata a luba hwězda sćele šaso mike pruhi na semju a połoćza wscho cźemne a thutne.

Hwězda Bethlehemska naš znowa strowi.

Sabłyschimy šaso hłóš jandźela: Njebójcźe šo, hlej, ja pschipowědam wam wulke wjeselo, kotrež šo wšitkemu ludu dostaćz budźe!

Haj rosswjeselelicź chze naš hodowny cźaš, chze naš wobšwjećenc, naš šabyćz dacź, schtož naš wschědnje tyschi.

Ale tak mózli šo wjeselicź w nasšim cźašu, hdyž nusa krocźi tak njeśmilnje psches kraj!

A tola placźi hodowna powěsć jandźela wo wulkim wjeselu teź letša a teź nam.

Je nam wutroba cźeńa a njeje thmana hodowneho wjeselela, pohladajmy na dźěcźi. Budźmy kaž dźěcźi a wukúmy wot nich!

Kak šo jich wocźi šybola a łajtu radoscź wubudźi we nich jeno to šłowo: Hody a Bože dźěcźo!

Sa zyle łeto cźe wobthod ſ dźěcźimi tak njewobkhoži kaž runje w hodownym cźašu. Dótka šo jeno słotych hodownych trunow — by šo to stało psches hodowny spěw, psches hodownu bajku abo psches hodowne stawizny — a dźěcźi šapomnju hnydom wschě njedostatki tuteho šwěta a wschě wulkosće. Njetaj jim jich šboże psches twoje pothmurjene wobliczo.

Njebudźemy-li kaž dźěcźi, njeschrěwa naš dych hodow, njewubudźi w naš hodowna radoscź a hodowne wjeselo.

Tohodla wrócźo šaso na hodźinku do dźěcźaceho cźaša, wrócźo do lubeho starschiskeho doma!

A bychmy tam bydlili w budźu nišej, hlinjanej, pod krywom šlomjanym, duch hodow naš wobdawasche, hdyž ſ dźědom abo ſ wowku pschi dołhich wjecźorach sa thachlemi šedźo hodowne spěwy šanoschowachmy, hdyž rumpodich do ſstwicźki sastupi, a šo sa naschimi pschecźemi wobhonjesche.

Běsche po dołhim cźakanju stónczńje patorźiza, dźechmy — znadź dalóki pucź we hłubokim šněhu a pschi schcźipasej symje — do Bożeje nozy.

Tak rjenje hewak ženje w Božim domje njeběsche. Swěcźti šebi sašwěcźachmy. A lědy dychachmy, hdyž po wusspěwanju hodownych kěrluschow duchowny cźitasche hodowny evangelij.

Nutrnje žłuchachmy powědanju wo khežor Augustowej pschikasni, widźachmy njebješku sašnowcź na hašach Bethlehemskich, žłyschachmy powěsć jandźela: Wam je šo dźenša Sbóžnik narodźił, kotryž je Khrystuš tón Knjes w Davitowym měsće!

Potom sastupichmy ſ pastyrjemi do hródže w Bethlehemje, wohladachmy dźěcźatko w žłobje, Marju a Josefa pschi nim. Teź woł a wožoł tam běschtej.

Njeje nam, jako bychmy to wscho hakle wcźera nashonili?

Pschińdźechmy ſ Božeho doma, cźakaische nowa radoscź na naš. Wcźipni šo praschachmy: „Schto budźe nam Bože dźěcźo wobradźecź? Widźachmy w duchu hižo Bożodźećzowy schtom ſ jeho wobkłukłazej pychu a pod nim — znadź šnadne — dary, kotrež nam luba macź a staroscźiwy nan wobradźichtaj.

S zyrkwje žłyschachmy wo Božej wulkej luboscźi a doma hrěwasche naš luboscź cźłowjekow.

Haj, hody, wy běschcźe nam šwjedźeń luboscźe.

A hody maju teź hišcźe dźenša bycź šwjedźeń luboscźe.

Luboscź chze saczahnyć do wutroby cźłowjeka.

Sašo šteji Sbóžnik pšched durjemi a tłakaja šteji teź pšched durjemi twojeje wutroby.

Njesnajesch rjany wobras, tiž nam pschedstaja Sbóžnika pšched durjemi štejo?

Durje nimaju žaneje ruchnizn. Tuž nječtó molerjej wumjetnowaische, so je ju šabył. Tón pak rjekny: Swonka ruchnizny trjeba njeje. Durje móža šo jenoź wot nutska wotewricź!

Wutroba dyrbi ša hody pschihotowana bycź. A to wukúmy wot dźěcźi. Kaž woni budźmy thmani hodowneje sbóžnosće.

Njebudźmy kaž dźěcźi, hłudźimy po cźmi pschi sašnej šwěży hodowneje hwězdy a w błyschcźenju šwěcźkow Bożodźećzoweho schtoma.

Zyle w hodownym duchu: Lubujmy a dajmy šo lubowacź!

Tuž: Durje, wrota wotewrćze!

R. Sahrodnik-Drježdžanški.

K dopomnjeću na komponista spěwa „Cicha nóc, swjata nóc."

Koncertny spěwar Feliks Gruber, potomnik składownika spěwa „Cicha nóc, swjata nóc" spěwa pri rowje swojeho dźěda Franca Grubera w Halleinje we Awstriskej swětasławnej hodowny spěw. Spěw „Cicha nóc, swjata nóc", kiž organist Franc Gruber lěta 1818 komponowaše a so wot teho časa dobyćerscy po cyłym swěće rozsérješe, je swojemu wudźěłarjej njezahinite wopomnjeśo dobył. Tele dny wotmě so pri Grubertowym rowje zaso cicha swjatočnosć, při kotrejž jeho wnuk spěw přednjese na luće, kiž komponist hižom wuživaše.

Něšto wo hodownych štomach, sweckach a karpach

Nětko wschudźe hodowne schtomiki pschedawaju. Do Barlina pschijedźe tóžby dźeń 20—30 wosow, ſ kotrychž ma kóžby nětkaŕ 1500 schtomow. Kelko Bożodźećzowych schtomow šo w cyłej Němskej patorźizy saswěćeja? Je w Němskej nětcho psches 16 milijonow šwójbow. Njech teź wschitke šej njepopschicia schtomika, tak tola wjetschina, šnajnjenitscha 90 proz. Potajkim prajmy, so 14 milijonow šwójbow šej swój Bożodźećzowy schtom. To je 14 milijonow schtomow, hdyž njeliczisch hischcźe šobu te nuzne schtomy, tiž šo trjebaju w zyrkwjach a hoscźenzach. To je runje 10 000 żeleznischich wosow. Tworowny cźah šnjeć mócź 70 wosow, potajkim je 130 żeleznischich cźahow trjeba, tute „lězy" dowopschećz do městow. Liczbowanja mózejch hischcźe dale wuwicź. Dokelž kóždy schmórk (abo jědlenka) trjeba kwadratny metr pódy ſ kostej, tak hodowne schtomiki potajkim potrěbuju pschestrěń 14 kwadratnych kilometrow.

Nimale na wschitkich hodownych schtomikach pscheze hischcźe šo šwěcźa wósikowe a kojanowe šwěcźki. Jenoź tajke móža wuſsukowacź prawe hodowne kusło. Wschak je znajenty, te małe wósikowe šwěcźki, te módre, cźerwjene, běłe a žołte, tiž wosnamnieja telko poetije, telko kusła. Ale wrócźimy šo ſ liczbam. Hdyž mamy ša to, so na kóždym schtomiku šo šwěcźi w pscherěźku 10 šwěcźkow, wuczini to 140 milijonow šwěcźkow. Je to wokoło 350 000 puntow wósika. S tym mohł šabyć wulki jésor.

A schtóšta we, so je pola naš ſ hodam nimale 5 milijonow karpow trjebanty. Nětaji prylał je ras wulicźił, so 10 000 wulkich, kreslacźnych a wožranych schcźukow by mełło zyle łeto dźeło, jo by tutych 5 milijonow karpow na

Boža nóc w železarni

I.

Nědy běsche mužiki, kotryž po kraju cźahajo małe myschacze paśle ſ worzłoweho groiu pschedawasche. Wón schotowjesche je šam we šwojich hodźinkach thwile, a schtož k tomu potrjebasche, wuprošy šebi w klamarńach abo wjetschich burschich statokach, tak so mésjesche lědy wudawkow. Ale njedźiwajmy teho njeběe drje wěz wobšebje wunoschna, a wón dyrbjesche šo ſ thwilemi w prosches-ſtwje a pakoścenju pospytacź, so by jenoź mohł žiwy wostacź. Teź to njechasche prawje doštacź. Drasta wiśasche jemu ſtajnje w trundlach na cźele, lizy běschtej šapadnjenej, a hłód hladasche jemu ſ wocźow.

Žadyn cźłowjek njemóže šebi myślicź, kak próżdne a wosſudźe bywa žiwjenje tajkeho seństeho puczowarja, ale druhdy dożiwi wón tola tón abo tamny dyrdomdej, kotryž pschinjese troschtu šrětła do jeho žiwjenja. Tak dohlada šo wón, jako bě na jenym cźmowym wjecźoru po puczu makeje khžšti, kotraž šteješche bliško pschi kromje pucźa, a jatkapa, so by prošył we nóźłeh. To šo jemu teź njewotpokaja. Haj, mésto kišałych mjeswocźow, kotreż jeho hewak postrowichu, hdyž pschińdźe nětkaŕe do jstwu, šelda šo jemu, so šo wobšedźeł, pschecźełemy stary muźik bjes žony a dźěcźa, jara na tom sawježeli, hdyž cźaše jemu nechtó w jeho wopuschcźenosći ſ towaršom bycź. Pschedewschěm staji wón wuſmužowy horna do wohnja a posticźi jemu wjecźeŕ. Potom swotka wón wot šwojeje tobacźiny telko, so móžeschtaj šebi pschecźeł a wón šam trubku hacź do kromy natyknacź, a stónczńje wucźahny wón staru hru šartow a hrajesche ſ hoscźom schěšcź-na-schěšcźdźešacź, doniž nieběsche na cźašu špacź.

Tak darnimy kaž bě był ſ hejduchu a tobatom, běsche teź ſ dowěru. Hischcźe priedy hacź šo woda we kotlicźku warjesche, lišche hóścź hižo ihonik, kajti je tu muź a kak bě šo jemu wiedła. W dnjach, jako běsche hischcźe pschi wozach, bě byt ſ dźělacźerjom na Namowskim kuble. Nětkle, hdyž njemóžesche wjaz dźětacź, žiwjesche šo wot šwojeje krumy. Ssamo pschi hracźu pokłaš wón wosspjet karty ſ ruki, so by powědał wo tutej krumje, kotraž podawa tak njesfónczńje wjele mloka. Wón nošpesche je wschědnje na knježi dwór, a šandženy měšaz njebě šebi ſ teho mjenje dyšli tśiżcźi trónow nałutowak.

Jasny muźiki drje bě pschi tom dyrbjał njewěrime mjeswocźo cźinicź, hdyž tole žłyschesche, pschetoż stary hnydom poskocźiwschi dźěsche k woknu a wša ſ njeho kožony měschi, kotryž wiśaische na tschižu we woknje. Potom ſkramoscźi ſ njeho tši satokfane bankowki po dźesacź krónach, poka'a je šwojemu hoscźej a tyknu je potom šašo do měschka.

Nasajtra muźej šahe stawaschtaj. Schědźiwy mějesche šo do pscha, šwoju krumu podejicź a mloko na knježi dwór donjesć, a tamny njemějesche drje sa pschitojne, leżo wostacź, hdyž je teź hoscźicźel stanył. Wopuschcźischtaj potajšim ſhromadnje domcźk. Schědźiwy sesawrje durje a tyknu šebi kluč do tapły. Muź ſ myschazymi pažlemi šo rjenje podźainjo rjekny božemje, a ſ tym wotcźuđe kóždy do druheje strony.

Ale hdyž bě šo pot hodźinu minyło, stojesche rostorhany pažler šoso psched domcźkom. Wón njespyta, do domu salěcź. Dźěsche jenoź k wo'nu, rosklepa schkleńzu, tyčny ruku nuts a pschimny sa měschkom ſ pjenjesami. Potom ſkramoscźi ſ njeho wone tši bankowki, so by šebi je pschihwojił, na to powěźny łožany měschk šaso wobhladniwje na stare městno a šhubi šo w łěhu.

Jako pažler ſ pjenjesami w kapły bale pucźowasche, njeschesche wón łaž hewak spokojny nad poradźenem schibaśtwom. „Je to tola łaž žiwjenje ša pjta", wón šadychny, phi hańba, hradnycź, so bych byt žiwy. Njewjedźechny, schto mi po prawom nicźo, šebi pola burow a knježich wěchto ša pjecź porstow kupicź, ale protschi-li to cźłowjeka, kotryž je nimale runje tak khudy rapak łaž ja, potom njecha wěz tak prawje głodźecź.

Njespokojnosć, kotruž šaczuwasche, duschesche jeho hischcźe žylnischa, hdyž wuglesche šebi na ta, so dyrbi šo nětkole dźešacu thwilu hłowneje drohi zdalowacź a šo po wopuschcźenych schcźežkach psches łěs kradnycź, doniž njepschińdźe do druheje krajiny.

„Haj, haj, tak bywa, hdyž dyrbisch šebi stajnje jenoź myślicź na schědźeny kóžby," wón mórcźesche. „Njebě dha tutón cźłowjek mohł telko rosuma mécź, so tyčnje šebi pjenjesy do łaza, hdyž wopuschcźi domcźk! Njemějach dźe nicźo pschecźiwo njemu, wón je je mnu lepje wobkhadźował hacź schtó druhi, ale hdyž cźišnje mi pjenjesy runje na pucź, potom dyrbju dźe šebi je tola wzacź."

Wón měsćesche w běhu dnja hischcźe wjaz hacź jónu pschicźinu tatke skorźicź, pschetoż běsche to wulki, šamyleny łěs, do kotrehoż dě tu pschijschoł. Wšěo prózowasche šo wón šajnje wěstu šmĕr kroczicź, ale schcźežki wijachu šo tak a hinak. Wšěsche jemu nimale, jako by šo njepschechstawajo kokowokoło bludźił a dojsła dale njepschischoł.

Wón kroczesche a kroczesche zyłych dźeń, bjes toho, so by pschijschoł na nětajki tónz łěsa. Hłuboko w hodownitu, taš nětko běsche, bywasche hižo do pjecźich cźma, a nětko šapocźa šo pucźowanje po cźmě mjes kamjenjemi a korjenjemi, w šumpawje a tonidle, schtož šmě šo wopraudźe hrósbnje mjenowacź. Muź dźerżeșche šo na nohomaj dołhoż ke jemu móžno, ale ſtónczńje ſwjese šo wón tola na łěznu pódu, dospołnje pschemożeny ſe próznosću.

Ale w šamžnem wokomiku, jako słoži šwoju hłowu k semi, šaſłyscha wón nětajki ropot. Twjerde, porjadne łuchanje. Njemóžesche žaneho dwěla bycź. Tuž šo popšydny. „To je żeleżarnja", wón rjekny. „Tu w blišcźosći dyrbja bycź ludźo."

Swoje poślednje mozy shrabawschi wón postany a šapocźa dale thelpacź, ſ wotkelž błyschesche blišše jwuli.

(Pokračowanje sćěhuje.)

pošledujeho frumowało. Hdy by tutych 5 milijonow tarpow, jeneho za druhim dał pucować po rěju, to bychu wone k tomu trjebale zyše Lobjo wot žórla hač k mutliwej.

Ale liczby dźe niczo njedopokazaju! Abo tola? Snadź tute liczby tola dopokazuja, kak wulki wuznam hdy pišicze hišicze maju, jo ludźo pjenježnych woporow žo njeboja najebacź hospodarišku ruinu.

Posedźenje šulskeho wubjerka w Pančicach

Po dlěšej přestawcy zeńdże so šulski wubjerk zańdźeny štwórtk na šuli. Předsyda, k. měšćanosta Bejma, powita přitomnych, wosebje k. dźěłaćerja Wajdlicha ze Stareje Cyhelnicy jako nowowuzwolenoho zastupjerja starších za Kukow (z Marijnej Hwězdu a Starej Cyhelnicu). Při tutej přiležnosći so wobstejacy šulski wubjerk w swojich sobustawach přepruhowa, kiž tukhwilu z 13 sobustawow wobsteji. W nim maja Pančicy 1 zastupjerja, gmejny Kukow 2, Jawora 1, Miłoćicy 1, Swinańca a Wětenca hromadźe 1. K nim přidruža so nawjednik Pančanskeje šule, nawjednica kłóštrskeje šule, zastupnik wučerstwa, 3 zastupnicy starších z přizamknjenych gmejnow a skónčnje šulski lěkar. Dale zdźěli předsyda, zo je wot 1. nazymnika k. pomocny wučer Helmut Seifert ze Drježdźan při našej šuli přistajeny. Jeneje należnosće dla běše šulske předsydstwo z Khróšćanskim so na wyšnosć wobrocilo. Dokelž pak so po jeje wotmołwje wše hižo k jutram w zmysłu próstwarjow rozrisa, so předsydstwo z tym spokoji.

Wosebity njezbožowny připad w kłóštrskej šuli čini prašenje zawěsćenja dźěći a wučerjow přećiwo njezbožam w šulskim dźele aktuelne. Naše šule drje su pola gmejnskeho zawěsćaccho zwjazka za Kamjensko hejtmanstwo zawěsćene, ale jenož nanajwyše na 100 hriwnow. To pak je so w naspomnjenym padźe jako njedosahace wupokazało. Hižo wudawki za lěkowanje přesahuja daloko tutu sumu. K tomu přindźe, zo budźe snadź šulske dźěćo swoje cyłe žiwjenje na sćełwki njezboža čerpjeć a tak jeho dźěława móc so znižić. Štó zaruna jemu w pozdźišich lětach tutón materielny wupad? Hdyž traš zawěsćernja wysoke wudawki za lěkowanje zapłući, za dalše po swojich wustawkach njerukuje. Tu wobsteji pak hišće njedostatk we wšěch šulach, kiž ma so na někajke wašnje wostronić, snadź na to wašnje, zo so z jenej dalšej zawěsćernju zjednoći.

W dalšim budźe so w Khróšćanskej wosadźe lubjeny swjaty dźeń swj. Fabiana a Bosćijana też w našej šuli swjećić, štož je wyšnosć z přidawkom w lokalnym šulskim porjedźe wobkrućila. Wupadnjeny dźeń so z tym naruna, zo so šula kermušneje póndźele wzda. Natykowaca khorosć — z lěkarskim mjenom Impatigo contagiosa —, kiž so wosebje w grawoćiwych trupach w mjezwoću a na rukomaj jewi, je so też w tudomnej šuli we wjacorych padach pokazała. Přećiwo njej ma so lěkarsey zakročić, štož sej dopis šulskeho hamta žada, na kotryž běchu so wšelacy starši wobročili, zo njelychu so jich dźěći natykowale.

Poskićenje tudomneje młodownje, jeje kupanske připrawy w běhu zymy za šulske dźěći wužiwać, so dźaknje přiwza. Za wutrjebanje ma so jara nizki pjenjez płacić. Jedna so tu wězo wo čoplu wodu a runje tajke rumnosće, hdyž móža dźěći po wukupanju přebywać a tak zazymnjenju zadźěwać.

Finanena nisera žerje so tež do šulskich pokładnjow. Čim hórje je, hdyž maja hišće z dołhom z dowójnskeho časa so bědźić. Tak ma naša šulska gmejna pola jeneje nałutowańje požčene pjenjezy za tehdomniši přitwar nahódnosćić, štož ji pod nětčišimi wobstejnosćemi za čas možno njeje. Tohodla ma so po zakońšim puću wo podležensje prosyć. Z teje samneje přičiny maja jenotliwe gmejny swoje přinoški zastate.

Nowe nuzowe postajenja su tu a tam kruće do dotalnche šulskeho porjada zapřimnyle. Dokelž naša šula najwyššu ličbu hodźin po prjedawšich wukazach nima, tuž so tu ničo přeměnić njetrjebaše. Tež ličba dźěći budźe k jutram 1932 tajka, zo šula swój štyrjadownski raz wobkhowa. Z jeneje strony so skorže — to je so też hižo na posedźenju staršiskeje rady wuprajilo —, zo maja holey kłóštrskeje šuli přez cyłe lěto srjedu a sobotu popołdnju šulu hač do późnych hodźin. Sulski wubjerk wobzamkny, zo ma so to wotstronić, znajmjeńša wot jutrow 1932. Wo tym mataj šulskaj nawjednikaj so dorěčeć a trěbne přeměnjenje přewjesć. Při tym dóńdźe też k wopominanju wotpowědnych winowatosćow šulskeho wubjerka a staršiskeje rady. Jeje wobstaće ma so hišće we lokalnym šulskim statuće w jenym přidawku wobkrućić. Přeješe so, zo byšetj tutej institucji w přezjenosći hromadźe dźěłaloj a staršiska rada dźělo wučerjow zmutlka a zwonka plódnje spěchowało.

Sto lět klanki, kotrež rěča

Přiched sto lětami, na hodownych witach j lěta 1831, knježeješe pola wulkich a mołnych njejtónčnje zahorjenje. Senjazija bě jo podała, ja kotrejž mějachu wobežje holcžki najwjetšiu jadorcź — klanka, kotraž mójeješe rěčzecź, bě na witach dojtaci. Wšěć druhe pjechcza stuptchu pola holczłow na zad; jenoj klanku dyzchu měcź, kotraž mójeješe zyle jasnje mama a papa wołaci. Tola wšyćm dźěcźom njemóžeješe jo prójtwa tak ruče dopjelnicź, dokelž běješe „hodownu porajat", kaž bychmy dźenża prajili, jara ljubje rozsychedaty. Do mjeńšich městow tuta nowa klanka najprjedy dozyła hišće njepjchtndże. Wumyślili bě jeji tajtu klanku franzowšti matrosa, kotrejž běješe nětotre lěta w jaitwje jjedjak. Hdyž bě jiwoje tjkołtanje wotpokuczili, dźejche mjes wunamakarjow, paślowaješe i tajtimi a druhimi wězami, so by je ślepjchiwichi a wudospołnitwjchi jjebi pjenjejy zaslužił. Potom jhotowi wón malu jchibjeiju a htowurubadko ja dźěći, jo bychu jjebi mohte j tym hrajtacź. Dokelž njechajche žadyn cźłowjek jwojim dźěćcom tajkeje hrošlneje hrajti kupicź, njemóžeješe jjebi nětdyjchi jaitwownik j tym zanych pjenjes zaslužiłicź. Potom poradźi jo jemu, klantu jhotowicź, kotraž mójeješe papa a mama tjeż, a nětko bě prjedawjchi matroja jwoje jhoże namakał. Wo tutu hrajtu jo ludźo torhachu a wunamakaŕ bě ja nětotre lěta jamožity muj. nz.

Druhdy přińdże Rumpodich

Awstralšti wotwozi farmar John Henderjohn, kotryž je wyjoke milijonjke jantoženje jawostajiwjchi wumrěł, je we jwojim testamencje naspomnjenja hódny jkutk postajił, kotryž je runje nětkole wjchelakim ludźom wulke hodowne wjejele pjchihotował. Je mjenujcy jumu we wyjokosći 400 000 hriwnow tamnym jwójbam jawostajił, kotrejž ja cźaš jeho jmjerce je domje bydla, w kotrymž jo nětdy narodźi. Rimale njebě jeho jpomožny dar žanych dojtawacźelow namakał, pjchetwjj naftupaza khěža dyrbješe jo jwottorhacź a jchtyrjom w nim bydlazym jwójbam bě jo hižo witporwědźiło. Jena j tutych jwójbow bješe hižo do nowcho bydlenja jaczahnyła, dwě druhej bjchtej pola pjchecźelstwa jtkow namakałoj, jchtwórta pak khladowaješe na dojcź trudne hody, dokelž njemóžeješe žanemu wucźeka. Nětko je dar miljonara, kotryž na jwojej domiſnje wiſnaſche, wjele wjeſela pſchinjeſł, pſchetwj kóžda ſe ſchtyrjoch jwójbow doſtanje dźe 100 000 hriwnow. fj.

Lube serbske dźěći!

Tón króć je so wuj Měrčin jara zwjeselił, přetož dźěći su jemu pisałe tak wjele, zo njeje scyła mohł wšo do nowin dać, ale je sej něšto skhował za přichod. Dźěći wot Noweje Wsy pola Klukša su jemu póslałe. Cyły čwak nastawkow a wšitke jednaju wo hodźoch a wo Rumpodichu. Te dźěći dyrbja dźe měć dobreho serbskeho wučerja, zo su tak šwarnje nawukłe serbski pisać. A to je też wěrno. Pawoł Jenka pak njeje jenož dobry serbski wučeř, wón też zatrašnje derje spěwa kaž paškowrončk a swoje Lichańske serbske spěwne towaršwo ma kruče na wotežcy. Wěšće potom Nowoščanscy hólcy a holcy też póndu, do „Zernički" spěwać, hdyž budźa ze šule!

Šćěpanec Ernje z Wotpočinka zdźělu, zo jeje nastawk „wo patoržicy" budźe hody w nowinach.

Luba Greta Wjezarjec z Khwaćic, wutrobny dźak za dopis. Twoje nastawki budźa so wočišćeć.

Knjezej wučerjej Pjetašej w Khróšćanach sym list pisał, ale čakam hišće na wotmołwu.

Štóha z was, lube dźěći, je był zašlu srjedu popołdnju w Budyšinje na wobradźenju w Serbskim Domje. Ja sym so trochu nadźijał, zo mi malu rozprawu wo tym napisaće! Nó, snadź to hišće budźe? Wuj Měrčin je też tam był ze sokołskim Kašporkom. Jara je so wjeselił nad rjanymi žiwymi wobrazami z tymi nježnymi jandźelkami a z tymi pěknymi pastyrjemi. A najbóle je so jemu lubił tón wuhelčorny třeći kral, kiž tak zhorda a runy tam steješe kaž rodźeny Sokol. A Rumpodicha je so wuj Měrčin trochu nabojał, byrnjež je też wot njeho dostał dar, štož poprawom wočakował njeje.

Přichodne „Serbske Nowiny" za dźěći dostanjeće hižo štwórtk patoržicu!

Rjany postrowk! Waš wuj Měrčin.

Rumpodich wokoło khodźi.

Hdyž ja sobotu wječor runje „Serbske Nowiny za dźěći" čitach, biješe so pola nas z prutom do duri. A přičampa Rumpodich nutř. Wón běše cyły kosmaty a měješe bělu brodu. Ze swojim wulkim kijom do špundowanja bubnowaše a chcyše jedyn hodowny kusk słyšeć. Potom wza wulki měch z khribjeta a dari mi něšto z njeho. Naša wowka też klubu za tón měch přimaše a praješe, zo ma w nim słomu. To Rumpodicha mjerzaše a wón ju z prutom nabi. Potom dźěće wón k susodec wujej a ćeće.

Elza Janocec z Bošec.

Skoro budźa hody.

Rumpodich ma jara nuzne. Ale je też jara zrudny, přetož lětsa dźěćom wjele wobradźić njemóže. Ale Rumpodich hižo kóždemu něšto přinjese a dźěći budźeja z małym darom też spokojom. Hdyž su hody, dyrbja dźěći zahe do łoža hić, přetož Rumpodich chce dźěćom přihotować. Rano stanjemy zahe a dźemy k blidej a hladamy, štož je nam Rumpodich wobradźił. Potom zaswěćimy štom a hlej, wšitko so zyboli a wšitke dźěći su wjesole a też spokojom. Rumpodich khodźi khěžu wot khěže. Někotrym dźěćom budźe wjele wjele wobradźeć a někotrym mało. Ale kóžde dźěćo budźe spokojene.

Alma Bartec z Wotpočinka.

Hodowna bajka.

Běše wjele sněha a hody so přibližachu. Rumpodich běše tónkróć jara khudy a njemóžeše dźěćom ničo wobradźeć a bě tohodla jara zrudny. Tuž přińdże Bože dźěćo k Rumpodichej a wopraša so: „Čehodla sy tak zrudny?" wón skoržeše, zo dźěćom ničo wobradźić njemóže, dokelž pjenjez nima. A Bože dźěćo dźeše: „Chcemoj so hnydom do dźěła dać, dźemoj twarić khěžki, muziki a wšelake zwěrjata. Wonaj dźěštaj najprjedy do hole po drjewo. Potom dźěłaštaj wodnjo a w nocy. Wjele, wjele palčikow pomhaše. Hdyž běchu hody, njeběše Rumpodich wjacy zrudny ale wjesoły, zo móžeše nětko tola hišće kóždemu dźěśću něšto wobradźić. Kak też budźe to lětsa?

Elza Juńkec.

Kajke dźěło ma Rumpodich před hodami.

Skoro su zaso hody. Tuž Rumpodich kóždy wječor před woknami poska, hač su dźěći pěkne. Wón też k nam přińdże a našej maćeri rjekny: „Sym wšudźom poskał, dźěći su zwjetša wšitke posłušne. Maš wy też syna?" „Haj!" „Mohł mi wón w mojej nuzy pomhać?" A wona wotmołwi: „Wón ma pilu. Z tej kóždy wječor rěza." Sym hižo wjele wěckow zwuzował: koniki, jandźelki, wowcki a wjele druhich. Nětko dźěłam konjenc. Do toho budu koniki zestajeć. Hdyž budu hotowy, dam wšitko maćeri. Ta wšitko Rumpodichej ponjese. Kak budźe so wón wjeselić! Potom hody Rumpodich konjenc mojemu bratrej wobradźi a hišće druhe wěcy. Hdyž budźe mój bratřik wše te wěcy spody štoma widźeć, budźe wulke wjesele.

Alfred Lojnert.

Hodowna bajka.

Něhdy jědźech ze swojimi sanjemi do hole po drjewo. Ja jara daloko jědźech. Nadobo wuhladach wot daloka mału khěžku. Sanje stejo wostawši dźěch k wokniješkej. Tam hladach nutř. Widźach pilne dźěći rězać a lěpić k hodam rjane wěcy za pěkne dźěći. So njedach pokazać, ale wzach moje sanje, nazběrach drjewa a jědźech domoj. Ducy słyšach něšto rězać. Nadobo wuhladach Rumpodicha. Tón měješe dołhu brodu. Ja čěkach wot njeho a jědźech w skoku domoj, zo wón mje wuhladał njeby. Hewak mohła hrozu měć, zo k hodam ničo dostała njebych.

Erna Mětašec.

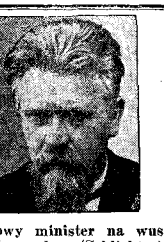

Němski dźělowy minister na wusl. dr. Rudolf Wissel, wurunał zwadow (Schlichter) za Barlin a Braniborsku, ma tele dny njesmérnje čežke dźělo wukonjeć. Přez 2000 tarifnych zrěčenjow, z kotrymiž su nimale 3 milijony dźěłaćerjow a přistajenceow potrjechene, ma wón po nowym nuzowym wukazu přemnić, to rěka mzdy znižić.

Cyrkwinske powěsće

Cyrkwinske powěsće.

4. njedźela adventa. — 20. hodownika 1931.

Z Budyšina.

Prědowańske teksty: a) Jez. 12, 2—6, b) Jap. sk. 3, 22—26, c) 1. Jan. 1, 1—4.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodź. farař Neuhof prědowanje, dop. ¼12 hodź. farař Siegemund kemšenje za dźěći a wječor ⅙6 hodź. farař Paul spowědź a Bože wotkazanje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Große liturgisku adventsku Božu službu z rěču (spěwarske sobu přinjesć) a dop. w 11 hodź. kemšenje za dźěći.

Zběrka za hodowne wobradźenje najkhudšim našeje wosady.

Křćenja ma w Pětrowskej cyrkwi farař Schneider, w Marijnej a Marćinej cyrkwi farař Berg.

Póndźelu pop. ¼4 hodź. je hodowny swjedźeń za towaršwo wowkow w evang. towaršwowni na Hornčerskej hasy. — Wutoru pop. ¼3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće.— Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć we evang. towaršwowni na Hornčerskej hasy.

Bibliski wječor superintendenta Fröhlicha srjedu w Tuchořskej cyrkwi wupadnje w hodownym a nowolětnym času a započnje so hakle zaso srjedu 13. januara 1932.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra njetwoměwa w hodownym tydźenju žane zbromadźizny.

Hodowny wječork Sokoła a „Zerničkí" w Lichanju

Stwórtk wječor bě tak prawje rjenje hodownje. Čisty běły sněžk překrywaše Bože stwórbu. Mésačk wšitko slěbrjenje wobkuzla. Kuzlojtnje bě też w towaršnej jstwi. Běše blida do kola. Jědleńki, *šmrěki* so nanit zyholuchu luhonje w błyšćen krasnych swěčkow. Samón wjesely lud pjelnješe jstwu. Běchu to naši Sokoljo, mlodži, zrósłni pacholjo. Bě tu „Zernička". Tak někotra wjesele-sihała knježničke. Sami młodži! Ale što? Krawcec nan? Haj, haj, je też hišće młody! Khiba nie? Běchu pak tu też spěchowace sobustawy. Bě tu też předsyda Domowiny, k. farar Křižan-Klukšanski a zwjazkowy načolnik Jan Měškank. Njeje to krasna towaršnosć? Haj hě *to* wopriawdže! Ale krasniši hišće běše porjad. Tajki *prawje* hodowny, cuni, nježny, dostojny. Woprawdže jara dostojny, kajkiž mózemy jón kóždej jednoće najnaležniśo poručeć. Hdyž so ći ani khwilki njewostudži. Hdyž ani njepytnješ, zo je hižo w nocy jenej a zo sy 5 hodźin připosłuchał.

Br. starosta Krawe witaše. Spěwachmy narodnu hymnu. Kuj. Elsa Krawcec přednjese J. Ćišinskeho baseń. „Zernička" spěwaše tři krasne hodowne khóry. Knjez Měškank deklamowaše J. Ćišinskeho „W Božej nocy" a „Zymski wobraz". *Při tym hasnychmy* swěcy a swěćeštaj so jenož dwě čerwjenej swěčcy. A zaso spěwaše „Zernička". Knj. Emma Krawcec recitowaše J. Ćišinskeho baseń. K wšemu błyšćachu so jenož hodowne swěčki. Nětk měješe knjez farar Křižan hodownu narěc. Wjeselešo so na přikładownej přezjenosći Sokoła a „Zerničkí", serbskimaj stolpoma *wulkeje Klukšanskeje* wosady. Rozłožowaše hody — naše narodne hody. Njech su też nam hody stajnje čas narodneho wjesela! Po přednošku nam knj. Elsa Krawcec rjane solo zaspěwa. A nětk bě přestawka. Ale što! Nětkle nošachu naše holički kofej a a wosušk na blida. My pak při tym zhromadnje spěwachmy. To so ći też spěwa, hdyž so ći polne blida směja. Dokelž bě so telko Ćišinskeho basni přednjesło, rozłoži J. Měškank skrótka jeho žiwjenje a wuznam. Přednjese k tomu też jeho baseń „Helgoland — Łužica". Nětko baješe nam dwě rjanej bajcy — a nam so njewostudži připosłuchać. Tu so knjez předsyda Domowiny knjezej wučerjej Měškankej wutrobnje dźakowaše za wšě jeho dźełło, kotrež je při swojim dwělětnym přebywanju w našej wosadze wukonjal a za założenje jednoty Sokoł w Lichanju. Přeješe jemu wjele zboža na dalši puć, hdyž nas 1. januara wopušći. Br. zwjazkowy načolnik so hnuće dźakowaše za wšu pomoc, radźeše ke krutemu sebjewědomju a pilnemu dźełu. Nawjazachu so bratrowske styki, kiž nas dźělić njebudźa. A tola spěwaše „Zernička": „Hdyž bratřa bliža hodźinka . . . " Też Rumpodich bě pola nas wobył a někotrych překlepał. Tak móžachmy so jara rjenje. A bě hižo po jenej. Nichtó pak to njepytny.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdżan.** (Njewšědna pšichežina fmjerśe.) Wutoru 56 lětneho muża w jeho bydlenju na Khětkowej drójy morwecho namakachu. Pšche pschepytowanju sa pschicżinu fmjerśe fwójeschu, *so běšche wón dla cżěrpenja cżerpjenja gymnasiskeje fpuczowań*, k cżesnuj běšche so z kożanym pażom k plotowańskej dešy pschipałak. Pschi tym padże wón na kożo. Njemóżešeche pak so wot plotowańskeje deśi wuswobodźić. Dokelž pak *nikoho k pomozy njemóżeschce*, dyrbješche so w pożlěchcżu *zadużyć*.

* S **Gróza.** (S jdże dele padnyłschi so farafyl.) 40-lětny wożenjeny cżerla Waltar Gröhert z Wermsgrüna falěše w lěsu na wyżoku ječku. Cżerpjeche hrěbi wjelcżich jdże za Bożodźěłcżowy schtom wotrězać. Pschi tym pak *9 metrow wyżoke dele padny a sebi rańku fwiny, so hnydom morwy jeho wosta.*

K dopomnjeću na fararja Mateja Urbana

Po jeho smjerći wšitcy dopóznawamy, kajki běše wón warjadny člowjek, wuznamny Serb, woprawdźity basnik, *hłuboki* křesćijan. — Tohodla su wšitko jeho listy wuley ważne! — Matej Urban běše też z najpłódniším składnostnym pěsnjerjom. Jeho składnostne pěsnje njejsu ženje bjez hódnoty, su wosebje ważne za přichodne serbske stawizny. Zo so njeby ničo za našim Matejom Urbanom zhubiło, prošu wo to naležnje, mi jeho listy a składnostne pěsnje přez knjeza Janaka w Serbskim Domje připósłać, zo bych je do archiva Maćicy Serbskeje skhował.

W Stollbergu, 19. 12. 31.

Studijny direktor prof. Ota Wićaz.

Hospodarski rozhlad

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendželski punt	14,20	100 českosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,02	100 franc. frankow	16,52

Naše hospodarstwo dale hinje. Wobsehje cżežnu wulkoindustriju. Do njenjesenje cżěžnoseże su pschifchle Borsigowe twornje w Tegelu pola Barlina. Wone twarjachu wobsehje lokomotiwy a běchu po zyłym swěcże flawnje znate. Wjazy hač tři schtwórcżiny skałankow pschichadżachu z wukraja. Borsigez twornje su za Barlin to, schtož bě nětko kopornik za našch Budyschin. Nasěrcże so poradźi, Borsigowe twornje i pomoc stata sajsu na nohi stajcź.

Na produktowych wikach wosta wobrót wcżera sajsu jara šmadny. W Barlinje płacżiny pornje schtwórtkej popaschcżowachu a to pschenża wo 15 pj., rożka wo 10 pj. *a wowsu wo 5 pj. Jenicżkaj jecżmjenj dotatnje płacżiznu* dżerżeschce. Hinak bě na Drježdżanskich wikach. Tam rożka a pschenża pornje pónđjeli wo 15 pj. pospschichtej, jecżmjeń a wowsu dotatnje płacżiny sakhowachtaj.

Zentnar płacżeschce wcżera w Barlinje:

pschenży:

za dezember: 11,30—11,22½ hr. (11,35—11,28¼ hr.),
za měrc: 11,85—11,87½ hr. (11,85—11,82½ hr.),
za meju: 12,30—12,17½ hr.

rożki:

za dezember: 9,95—9,90 hr. (10,02½—10 hr.),
za měrc: 10,37½—10,32½ hr. (10,45 hr.),
za meju: 10,75—10,72½ hr.

wowsa:

za dezember: 7,72½ hr. (—.—)
za měrc: 7,85—7,87½ hr. (7,82—7,80 hr.),
za meju: 8,27½ hr.

w Drježdżanach:

pschenży 10,30—10,55 hr. (10,05—10,30 hr.), rożki 9,85—10,10 hr. (9,55—9,80 hr.), jecżmjenja nałtšnjeho 8,70—9,20 hr. (8,70—9,20 hr.), nałymšnjeho 8 hač 8,35 hr. (8—8,35 hr.), wowsa 7,40—7,80 hr. (7,40—7,80 hr.).

Wiki schtwórtk w Shorjetzu.

Pschenża 9,90—10,30 hr. (9,90—10,30 hr.), rożka 9.70 hač 10 hr. (6,70—10 hr.), jecżmjeń nałtšni 8,25 hr. hač 8,60 hr. (8,50—9 hr.), wowsu 6,60—7 hr. (7,20 hač 7,50 hr.), hutra 2,60—3 hr. (2,60—3 hr.), jeja 10 hač 14 pj. (10—14 pj.), běrny —.—, (1,80—1,90 hr.).

Płacżiny w fpintach wofnamjenjenja płacżiny tydzeńschich wikow.

Wiki w Hatschtrowje.

Pschenża 9,75—10 hr. (10,25—10,50 hr.), rożka 9,50 hač 9,75 hr. (9,80—10,25 hr.), jecżmjeń nałymšni 8 hač 8,50 hr. (7,75—8 hr.), nałtšni 8,50—9 hr., wowsu 7 hr. (7,25—7,50 hr.), běrny 1,80—2,50 hr. (2—2,75 hr.), *běrny punt* 3—4 hr., *hejno* 2,25—2,50 hr. (2 hr. hač 2,50 hr.), hłoma k šałanju 1,60—1,80 hr. (1 hr. hač 1,25 hr.), hłoma štóma 1,25—1,50 hr., hutra kuik 70—90 pj., jeja 13 14 pj., hejno 85 -95 hr., prošata 5—12 hr., běhati 25—30 hr.

Sedmi pomjer:

Konkurs:

W konkursu nad jamajcjom tworjenja Ernsta Gotscha w Jenkezach je sud krótkeju termin na pjećk 13. 1. 1932, dop. 9:12 hodź., do Budyschina na sudnistwo, ißwa 11, hwalał.

Sud je konkurs wotwórił nad jamajcjom firmy Ziegler a Co., z pernym pjiwowym wobdźełom w Budyschinje.

Sobotu 19. hodownika 1931:

ja farjadnika prawidnika dra. *Martina Kasanka* w Budyschinje pomjenowanych. — 1. term. 13. 1. 32 pschip. ½12 hodź., 2. term. 27. 1. 32 dop. w 11 hodź. w Budyschinje na hudnistwje, ißwa 141.

Prawo dołnoćenjoce wotprajene:

Dla wopisłwa wotrjadny sud dźiwadelerjej Willyj Hartmannej w Budyschinje, rodź. 10. 8. 1894 w Sebnitz prawa wolnoćenjoce.

Na pschedawanje:

Póndjelu 21. hodownika 1931:

we *Snbrodze* w Jamschkej hońcenju dop. w 9 hodź.: fosa, mułe kolo,

w Pjanicy w hońcenju dop. w 1° hodź.: rólnej wojaj, schijena majchina,

w Pjanicach w Schtrehlerjej hońcenju pschip. ½12 h.: Radio.

Wutoru 22. hodownika 1931:

w Britni w hońcenju dop. w 10 hodź.: kamanske meble, mułe a dźeći jogo, dźěćy wobleći, hońc. chabaty, bywmjane a wobjane twory,

w Pjanicach w hońcenju pop. w 1 hodź.: gramofon a pisanske błido, motorske kolo, truk za žito.

Kóčka Klinkowa Wjerichej Korji Pschiej w Kamjenzu na Wojerowskej drohi čo. 454. Wóhma je 16300 hr., wopytana pohódnota 17500 hr. Pschihódowanje budże wutoru 9. 2. 32 dop. 10 hodź. w Kamjenzu na hudnistwje.

Płacżizny rózneho skotu na Barlinskich skótnych wikach

16. decembra 1931 *Pł. čizny po cent. a zł. hriwnach*
Skótne druhizny a woznamjenjenje.

Woły: 602

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše rjezneje hódnosće haš do 8 lět	36—38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	34—35
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	30—32
Mjenje picowane wšeh starobow	26—29

Ryki: 847.

Połnomjasne, wupołstene, najwjetše rjezneje hódnosće	31—31
Połnomjasne, młódše	29—30
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	27 28
Spatne	24—26

Jałojcy a kruwy: 1181.

Połnomjasne, wukormjane kruwy, najwjetše rjezneje hódnosće	25—29
Mjenje wukormjene jałojcy najwjetše rjezneje hódnosće haš do 7 lět	20—24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	14—18
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10 13
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2560

Najlepše wukormjene (2. druh.)	50 58
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.)	34—48
Spatne (4.)	20 30

Wowcy: 4242.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	38—41
Starše wukormjene (2.)	34—37
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	22—23

Swinje: 17 340

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow haš do 1½ lět stare	42—43
Wukormjene	40—42
Mjasne	38—40
Spatne	35—37
Nancy a kundrosy	36

Drježdżańska burza (18 XII.)

Pšenica 75 kg	206 211	běrnjace kruški	16 20
rožka, 74 kg	197-202	pšeńć. wotruby	10,10 10,50
nałtšni jećmjeń	174-184	rżane wotruby	10,80 11,80
nazymsk jećmjeń	—	pšeńična muka	43 00 45,00
wows	148-156	rżana muka	31,50 32,50
ćeše eny dźećel	115-143	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6,30 6,50	cokrowe truh.	—

Drobnowikowanske płacżizny w Budyšinje

19. decembra 1931 po hamtskim postajenju.

Wše płacżizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najniše. płacżizny hr	najwyš. płacżizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,20	2,00
Ćelace mjaso	1 „	1,60	2,00
Skopjace mjaso	1 „	2,00	2,40
Swiniace mjaso	1 „	1,50	2,00
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	1,60	2,00
Pšeńčna muka	1 „	0,44	0,64
Rżana muka	1 „	0,40	0,44
Khlěb	1 „	0,31	0,33⅓
Jědźne běrny	1 „	0,06	0,08
Rafs	1 „	0,32	1,00
Hróch	1 „	0,48	0,90
Soki	1 „	0,48	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,24	1,50
Sušeny połč	1 „	1,60	2,00
Dobre mloko	1 lit.	0,24	0,26
Jědźna butra	1 kg	2,60	3,00
Jeja	štuka	0,11	0,15
Jědźne buny	1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1 „	—	0,76
Petrolej	1 „	—	0,48
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr	—	2,20
Brunicowe brikelty	1 „	—	1,20

Wiśne płacżizny w Budyšinje.

19. decembra 1931

Wše płacżizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlepše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najniša płacżizna	najwyša płacżizna
Pšenica, nowa	50 kilo	9.75	10,00
Rožka nowa	50 „	9.50	9.80
Jećmjeń	50 „	8,00	9.00
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.00	7.25
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1.70	2.10
Butra	1 „	2,80	3.00
Syno nowe	50 „	2,00	2.70
Słoma z maš. młóć. pras.	50 „	—	1.40
„ „ „ k zasł.	50 „	1.60	1.90
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	18.75
Rżana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.10
Rżane wotruby	50 „	—	6.10
Jeja	1 štk.	0.14	0 15
Husy	1 punt	0.80	0.90
Prosata 881 štuk	1 štk	6.00	13.00

Płacżizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symje so tuna abo 1000 kg, nowak 100 kg.

	Płacżizny po złotej hriwnje				
	18. 12.	17. 12.		18. 12.	17. 12.
Pšenica	209-211	212-214	mung	13,2-17,8	16,0-18,2
rožka	188-191	190-193	woka	16,0-14,0	16, -19,0
jećmjeń, nal.	—	—	nadra lupiny	13,0-12,4	14,5-12,5
jećmjeń	135-151	150 151	lotte lupiny	13,0-15,4	13,0-1,5
wows	103 141	134-142	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosuše	—	—
pšeńć. muka	6,7-30,7	7,0-31,7	lany wosušk	12,1 12,3	12,0-12,2
rżana muka	25,7-27,8	25,9 28,0	soen. mokasa	—	—
pš. wotruby	9,2-9,8	9,2-9,6	b. prej. kruški	12,5-12,7	12,5-14,7
rżane „	9,7-10,1	9,5 1,5	erne, 50 kg	1,7 -2,0	1,7 -2,0
raps	—	—	rżana słoma	0,65-0,8	0,65-0,75
hróch Viktor.	21,0 27,5	0,0-28,0	pšenc. „	0,65-0,70	0,60-0,65
tans symjo	—	—	wowsana „	0,7-0,85	0,7-0,80
pjeluški	16,1-18,	16,0-18(	rožana „	0,65-0,75	0,65-0,70

Najrjeńši hodowny dar

swjedźeńska tyza

½ pt. tyza 1.60 hr.
1/1 pt. tyza 3.20 hr.
½ pt. tyza 1.75 hr.
1/1 pt. tyza 3.50 hr.
½ pt. tyza 2.00 hr.
1/1 pt. tyza 4.00 hr.

Karl

Preißer

jun.

na Žitnych wikach 24

Arak
Rum
Cognac
Likěry

we wulkim wubjerku wot suda a w blešach. Woptanki darmo

poruča

Herm. Klemm

nasl.

na Kamjentnej hasy 27

Radio

Saba, Mende, Telefunken, Sachsenwerk, Siemens, A.E.G. atd. ku najeńe jara derje we wulkim wosebitym wobkhodźe wot mjena wot 1905
Wotwołenje při płaćenju!

Hudźbny dom

H. Jeremias

w Budyšinje na Kěžorskej drózy 8

Wosebje rjane jasne

sultaniny
rózynki
korynty
citronat, orangeat
cymt, macis kŕčenje a safran

poruča

Otto Sachse

Božedźěsćowe štomiki

předawa

rycerkubło w Wutołcach

Magnetowy dom za wseći

Tunjo

a derje — poskićamy Wam wulku mnohosć darjeńkow za žony a mužow! Přińdźće! Puć k nam so wupłaći!

W krasnych darjeńskich zawalkach namakaće

za žony

nohajcy / rukajcy / šlypfry / spódnje suknje / šaty / židźane a wolmjane tkaniny / štrykowane wěcy / rańše wobleki

za mužow

zwjeršne košle / kravaty / cachenez košle / kholowy / zoki / gamaše

za dźěći

spódnje woblečenja, šwarne ćopłe štrykowane wobleki / pulovry / lacy

Trainingwobleki za małych a wulkich

Dobre ěchnje k sebi

Moritz Eckhardt mějićel: Max Eckhardt

na Žitnych wikach 42 — **w Budyšinje** — na Różowej hasy 1

Poručam wužitne hodowne dary za wšě přileżnosće

Strowotnistwo:

Wohrjewańske pucawki, ćopłe powětrowe duše, wobswětleńske lampy, njemylace wysokofrekwencne aparaty

Hospodarstwo:

Warjeńske płaty, warjeńske cydźaki, warjeńske horncy, kofejowe młyny, prochsrěbaki, bonerowe mašiny

Njespalomnu Jenasku Durax-šklenku za wšě přileżnosće: kaž warjenje a pječenje. Swěćadła we wulkim wubjerku, nowočasne a tunje

Nowe přiwzaće:

Radioaparaty a wótřerčaki: Saba, Mende, Sachsenwerk, Koch & Sterzel a druhe.

Wěcywustojne poradźenje a zatwarjenje přez wěcywustojnych

10% zniženje dla nuzoweho wukaza

Naumann-Ideal a Erika-pisańske mašiny

Kupće sebi nětk jenu „Eriku" k hodam a přihotujće Wašim lubym a Wam najrjeńše hodowne wjesele!

Přihódne płaćeńske wuměnjenja po „Naumann-wotpłaćowańskim planje".

Žadajće sebi darmotne předwjedź. abo wopyt zastupjerja

Generalny zastupjeŕ

Hermann Kulisch w Budyšinje

na Nošic hasy

Hodowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Srjedu 30. decembra 1931 popołdnju 1/2 3 hodź. we Serbskim Domje w Budyšinje

Porjad:

1. Wo serbskich šulskich pomĕrach — k. wučer Rachela
2. Na Randaku — k. just. rada dr. Hermann
3. Wšelčizny

Wo bohaty wopyt prosy **předs. Maćicy Serbskeje**

Wupołožene budźa zajimawe łužiske kharty

K hodam

poručam swój wulki skład

cigarow, cigaretow a tobaka

w rjanych hodownych pakćikach a po wšĕch płaćiznach

Herm. Gerlich w Budyšinje

Wosebity tobakowy dom

Samsna dźĕłaŕnja cigarow

---

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

a wšĕ wĕcy za amatĕrske fotografowanej

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotćahi wĕcywustojnje a najspĕšniše

---

K hodam poručam

połonow ewino — Zimmero — 1/1 bleša —.90 litr 95 pj. a 1.—

malaga, złoty	litr 1.50	1/1 bleša 1.20
malaga, ćemny	litr 1.80	1/1 bleša 1.40
kupa Samos	litr 1.80	1/1 bleša 1.40
Tarragona	litr 1.40	1/1 bleša 1.10
grekski muskat	litr 1.50	1/1 bleša 1.20
spaniske čerwjene wino		litr 1.15
słódke derjesodź. čerwjene wino		litr 1.20

(Woboje čerwjene wino hodźi so cyle wosebje za ćopłe wino)

Rumowe měšenja	litr wot 4.00
Wšĕ likěry	1/1 bleše 3.50

Karl Noack nasl.

měr. Ernst Zimmer

w Budyšinje na Žitnej hasy 10

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pućowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, tež na wsach. Telefon čo 2438

Nawěštki přinjesu wužitk!

Darujće praktiske dary!

Strykowane drasty
ćopłe spódnje šaty
nohajcy a zoki

poruča z bohateho składa po tunich płaćiznach

Bleyle wot dźensa sem 10% tuńše!

Otto Osswald

w Budyšinje
na Kamjentnej hasy

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličenja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny płaćiwo sćěhowkam čelneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom lutej zawěšaceje bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja lutoje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 296 — **Budyšin — Póndźelu, 21. decembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Brüning na wukraj

Bamjańske nowiny „Osservatore Romano" hu rozrěčenje wocźišćchale, kotrež je němšti kanzler Brüning je sastupjerjom amerikańskich katolšich nowin „Amerika" měł. Po nim je ho němšti kanzler wo finanzným, hospodarskim a politiskim położenju w Němskej wuprajił a swoju rěč je sledowazymi naležnymi žkowami skónčił:

„Hdyž je jedyn wulki lud schtyrnjace lět pschego nowu kschiwdu a ponižene dyrbjał wuczerpić, je cźežko, pschego sabo wo sćerpnosći, sluźiwosći a woporach rěčeć. Wójna, inflazija, wotpłaćenje dołha hu w němskim cźłowjeku hłuboki zaćišćenć zawostajile. Njemóžne je, pschego a pschego sabo k wjetschim woporam a hischcze k wjetschemu žrjebowanjenju napominać. Cźaš je pschischoł, hdyž dyrbja ho thmane a trajne lěkarstwa za cźerpjenja nałožić, kotrež na zyły žiwot tłócza."

Nic přećiwo Hindenburgej

Nowinska powješćenja ratarskeje komory w Königsbergu je zdźěliła, so je pschedsydstwo ratarskeje komory wobsamkło, znate wobsamknjenje wo Hindenburgu w pschichodnej polnej zhromadźiznje na dnjowy porjad stajić, zo by ho w namjecze hischcze raz wotkhołowało. Pschedsydstwo dale stejischcze sastupuje, so njeźada, so by němšti president swoje sastojnstwo złožił, haj so by to za wulke njezbože Němskeje a wobežbe Rańscheje Pruskeje měł.

Kak Pruska lutuje

100 miljonow ho salutuje, tola zbyk njedostatka wostanje.

Wo wopschijeću nowehe pruskeho nuzowego wukasa hu Barlinske nowiny někotre nadrobnosće pódłe. Po nich dyrbi ho 40 wyschschich hajnkownjow rozpuschćeć. Wulka ličba wotrjadnych schulow dyrbi ho samknyć. W hórnistwowym zarjadnistwje ho schtyri hórnistwowe rewiry sastoja a 60 hamtskich ludow ho salutuje, runje tak někotri knježerstwowi presidentoje. Pruska wyšeka schula sa cźelne pruczowanja ho samknje. Też w zydlerstwje ho samjesowanje stanje, tola Pruska jako zarunanje sa wotpadaze pjenježne pschiběrki 50 000 hektarow statnych domenow zadźerjerjom pschewostaji.

Wschě tele salutowanja nětko 100 miljonow hriwnow kounježu. S pschikročenja nuzy nuzkostatnych sastojnikow Pruska nětko 80 miljonow hriwnow dostanje. Pódła teho Pruska z wobrotowego dawka 90 miljonow hriwnow wjazy dyrbi dóstać wocźakuje. To je wschu hromadze 270 miljonow hriwnow, mjeń tym to njedostatk 500 miljonow hriwnow wuczinja, tak so dyrbi dźěl njedostatka njekrytu wostać.

Wotpohlad, starobnu mjeru sastojnikow snižić, je ho spuschćił. Tola ho namjetuje, wuczerjam dowolić, so se 60 létami dobrowólnje na wotpočink du.

Stegerwaldowa rěč so wotprajiła

Njedźelu popołdnju dyrschke němšti dźěłowy minister **Stegerwald** na wulkej demonstrazji kschesćijanskich dźěłaczerskich towarstwow rěčeć. Wocźakowachu wulki wopyt z zyłeho hornjoschlesyskeho industrijowego kraja. Shromadźizna dyrbjesche ho hischcze pózdnju hodźinu wotpowědźeć. Němšti dźěłaczerski swjask bě zdźěłił, so ću tej njeho dostawy žebi sastupne thartki wobstarale, i cźimž ho thakrater samknjenje shromadźizny po postajenjach hodowneho něra njeby hodźało sakhowacź. Němšti dźěłowy minister je tohodla jenoź psched mjenschej ličbu dowěrnikow dźěłaczerskich swjaskow wo tarifnej a midowej politiky rěčał.

Dla nošenja znamjenja so pokhłostał

Dwacześitemu blidarskemu pomocnyk Hans Roštáuscher w Potsdamje bě ho psched někotrymi njedźelemi pschi kommunistiskej zhromadźiznje w Nowej Kłóni (Neukölln) wobdźěłił. Wón ći wobpołnom pschinidze, kotrehož nabrjschnjchny zamk znamjo kommunistiskeje strony pokasowasche. Zandarm Roßenschcher zajaschc, so by wobpołnowy zamk wotstronił. Na to Roßenschcher psches zamk zhamko powěsany a do zhromadźiznje hdźesche. Pódajšcho pak žandarm Roßenschera i njepschichtownym zamkom jelko. Na to jeho wobstorži. Lawnišći sud w Potsdamje wuczehnika dla pschestupjenja republikanskeho zakonja a nuzowego wukasa k jastwu na tři mjezny sohnadźi.

Budyske wokrjesne hejtmanstwo so rozpušći

Wschě prósowy a protesty wobydlerjow Budyskeho wokrjesa hu podarmo byle. Budyske wokrjesne hejtmanstwo, kotrež je nětko sto lět a pschedy jako bohotstwo nětko 700 lět wobstało, ho rozwujasa a ho s Drježdźanskim wokrjesnym hejtmanstwom sjednoći. S pschičinu tejele wuprawy je hospodarśa musa a i njej zwiwowaza pjenježna nuza Sakskeje. Se sjednoćenjom Budyskeho a Drježdźanskeho wokrjesneho hejtmanstwa ho pjeza 90 000 hriwnow salutuje. S teho 78 000 hriwnow na smjerschcenje wosoławych wudawkow wotpadnje. Też knježerstwo wobžarnje, bdy by ho z rozpuschćenjom wokrjesneho hejtmanstwa wobłhod wobydlerstwa i wokrjesnym hejtmanstwom poczeżało. Domu nayschcezíwo ho na to pokasuje, so je ho wobydlerstwo pruskeje Hornjeje Łužizy do bischcze dale leżazeju a hischcze wschelakorischeju knježerstwowoju hydlow pokasało, na pschikład Wojerezy do Ligniza a Hródk do Frankfurta nad Wódru. Pschipokasanje do Drježdźan ho na pschikład za dale leżaze wobydlerstwo, na pschikład Zitawskich stron, bischcze pschego sniese. Praschenje, hacź ho też wyschschi zawěrschersti hamt a sastarasći sud i Budyschina pschepokožitej, je ho tohorunja rozhudźiło. Wobej wyschnosći w Budyschinje wostanjetej.

Hokaty křiž w sakskim seimje

Sozialdemokratiski president sakskeho sejma, Weckel, njedź. štwjedu nazionalnemu sozialistiskemu sapósłanzej Schlegelej rěčeć dał, dokelž tón napschećiwo sakasanju uniformow a znamjeschkow politiskich organizazijow hokaty křiž w knefłowej dźěrce nosschesche. Němske šmutskolowne ministerstwo je na napraschenje sakskeho knježerstwa wo wukładowanju nuzowego wukasa wotmołwiło, so pschećiwo uniformam nazionalnych sozialistiskich sapósłanzow pschi wukonjenju jich mandatow w sejmje němske šmutskowne ministerstwo njemóže zakrocźić, dokelž ću sapósłanzy we powołanju a pod schtitom immunity sleja.

Polizajske pschepytanje ho pscheradźiło.

Hdyž chzyše policija w Attenburgu pola bohatstwowoh kommunistiskeje strony domu pschepytać, pyhny, so bě ho tónle wotpohlad lišo do předka pscheradźił. W swjasu z tym hu polizajskeho wyschschego strajmischtra se sastojnstwa wotkadźili. Pschećiwo njemu hu dizziplinarne pschepytanje sawjedli, dokelž na njeho tikaju, so je kommunistow na pschedstejaze pschepytanje kedźbliwych cźini.

Policija přećiwo nacionalnym socialistam w Schneidemühlu zakročiła

Krajna kriminalna policija w Schneidemühlu je we Schneidemühlu a druhdje zhromadźizny nazionalnych sozialistow pschepytała. W Schneidemühlu, hdźež na wotdyrne wotdźelenje 66 šamtnu zhromadźerniu, je policija 26 bohatstwowo wudyrnyeho wotdźelenja sajała. Pschebłyschenje je hać do schtwórtka rano tralo. Sajeći ho rozsne zapowědźidu, so wo druhich planach a wotmyślenjach wuprajeć, kotrež hischcze policiji njeběchu znate. Na to ho sajatych puschćeźili. Sebrany material ho statnemu rěčnjeu pschepoda.

Zhromadźernju wudyrnyeho wotdźelenja 66 w Schneidemühlu pschepytuje, je policija wukas za wudyrne wotdźelenje namakała, w kotrymž ho nadrobnje wukasuje, kak ma ho wotdźelenje pschi zrozenjach a wocźakowanjach njemerach počinić. We wukasu ho mjes druhim praji:

„Rozhudźenje je bliže; wojowanje wo móz je do nowehe cźasa zastupiło. Wobstejnosće z rozhudźenju cźišćeja. We wuprawdźitym zmysle słowa ho pohledźenemu wudyrjerjskemu appellej zapisła. Wudyrne wotdźelenja ho za nadawk wutwarja, kotrež maju dokonjeć. Wudyrne wotdźelenja k wutwarjenju pschejdu, k kotrymž ho wone wuthmanja, so bychu pschichodnym nadawkam srozjene byle."

W Mjeseréżu (w namjetnej marzy) je policija wuslědźiła, so ju nazionalni sozialistojo mjes sobu tak mjenowane „zawadźerske kommanda" wutworile. Też tam hu ho wschě zhromadźenje zamke.

Spječiwi namorjacy so z khłostarnju pokhłostali

Na łódźi „Godfried Bueren" běchu ho w Odeśy nimšy namorjacy spjeczili. Woni hu ho tehdla pyać w Emdenje psched sud stajili. Kapitan łódźe „Amatheja" bě němskeho konsula w Odeśy na pomoz zawołał, dokelž wobźadka „Godfrieda Buerena" wobžadnu němske łódźe „Amatheje" pytajsche narěčeć, so by strajkowało. Na pschekhodnej dejay k łódźi bě ſ ruskimi pišmikami dešo ſe žłowom „Schtrajk" pschibita. Konsul nimo duzy dešo do wody cźišny. Někotri namorjacy wobžadni „Godfried Buerena" ho tohodla do konsula dachu, porażchu jeho ſ jemi a do njeho-kopachu. Nadpadnjenemu ho drasta rozstorha a na hłowje ho jemu hłuboka rana nadyri. Hdyž łódźini offizerojo konsulej na pomoz pschiskwatachu, do nich ſ kamjenjemi mjetachu. Jenej druhej łódźi spjeczowarjo „Godfrieda Buerena" sadźewachu, ſ pschiskwo wnjeć. Jeje powjazy dyrbjachu ho pschemócać, so by ho wobła wnjwobdźeć.

Psched ſudom w Emdenje ludźo ſ wobžadni „Godfrieda Buerena" jeneho druheho winowachu a mjes druhim prajichu, so ću jich ſ telegramami, kotrež běchu ho rozstorha a na hłowje ho jemu hłuboka rana nadyri. Hdyž łódźini offizerojo konsulej na pomoz pschiskwatachu, do nich ſ kamjenjemi mjetachu. Jenej druhej łódźi spjeczowarjo „Godfrieda Buerena" sadźewachu, ſ pschiskwo wnjeć. Jeje powjazy dyrbjachu ho pschemócać, so by ho wobła wnjwobdźeć.

Hłownych wobstorżenych dla cźežeje spjeczowjeze a kajenja krajneho mera k khłostarni na dwě lěze sahudźichu a jim staćanje cźelne prawa na tři léta wotrjechnychu. Tśoch wobstorżenych ſ khłostarnju po jenym měsazu pokhłostachu. Druhim 19 ho sastwo po dwěmaj měsazomaj pschidźidźi, tola ho jim wupruhowanźi cźaš na tři léta pschihiwoli.

Zaso łódź ze spječiwej wobsadku w Emdenje

Njedźelu dopołdnja je Emdenska parna łódź „Afrika" do Emdenskeho pschistawa pschijela. Jejna wobžadka je ho pschi strajku němskich namorjakow w ruskich pschistawach wobdźěłała. Parna łódź je ſa cźaš strajka w Batumskim pschistawje leżała. Sdyž bě łódź do Emdenskeho pschistawa pschijela, na nju policijstojo pschindźechu, winikow spytachu a jich ſ automobilemi do hamtskeho hudnikeho sastwa dowjesechu. Emdenski sawnišći sud budże wobstorżenych hnydom sudźić.

Zebrane twory niesměđża so wjacy spalić

Zkowmym sarjadnistwam je ho w nowischim cźasu wiłas němskeho finanznego ministra pódłał, po kotrymž ho sebrana zyroba a wuždiwanje twory niesměđża sniciecź. Hdyž ho pschi pschedacju wunoschi njedobyže, dyrbi ho pola němskeho finanznego ministerstwa rozsudnje žadacź, schto ma ho ſ tworami stacź. W prawidłach je pódła teho postajene, so maju ho także twory domam wójnskich zlepych abo spomożnjam za cźežkich wójnskich wobschkodżenych pschihotowacź.

To je wobsamknjenje, kotrež budźiške ho dyrbjało w nuzy cźasa dawno stacź.

Kommunistiski sstad brónjow w Kasselu lebrali.

Wobradźenje jeneho kommunistiskeho twarskeho dźěłaczerja pschepytaju, je policija 13 tšelbow, mjes nimi někotre wojerske tšelby, někotre revolwry, wjazy słow wunistkow namisije a wulki hromadu rosbuchadkow namakali.

Prozeß dla wjelepscherady pscherzjiwo ſ Reichenauej.

Pscherzjiwo prjedawschenemu němskemu pódłanzej ſ Reichenawej na Rothenbergskim hrodże w Wodenskej je ho na podłožu pschepytanja doma wobstorżba dla pschihotowanja k wjelepscherady sapodała. Dalsche pschepytanje wyschschi němskostatny sudnik wjedźe.

Wotbronjeńska konferenca so 2. januara započnje

Mjeń prjedawschcim jendźelskim ministrom Hendersonom, pschedsydstwo pschichodneje wotbronjerskeje konferency, a Franzoskej je ho dojednało, jo ma ho wotbrenjaza konferenza 2. februara 1932 jeć.

W Awstralskej so socialistojo porazyli

Sozialistiske djźěłaczerske knježerstwo w Awstralskej je pschi wołbach cźežke porażenje porjerpiło. Nazionalistojo a wjejna ſtrona tej wulke dobroje cźinjachu. S wuprózdnjenych ſydłow w senacje je 15 hołownikow nowehe knježerstwa pschipadło, djźěłaczerska ſtrona je ſebi jenoź tři zakhowała. Nowe knježerstwo budże tohodla móz ſwój program wjes wulkich wobcźežnosćow móz pschewjesć. Prěnje, schtož budże nowe knježerstwo cźinić, je, so nowehe kommisara w Londonje pomjennje.

Awstriscy socialdemokratojo protestuja

Ssobustawy pschiſzaſnego ſtuda w Hradzu ſu wjednika njeporadzeneho ſtejka awſtriſkeje domowinſkeje wobory dr. Pfrimera a ſchefej ſobuwobſtorjenych jenohłósnje wuwinowali, dokelž jim hrožachu, ſo jim dom ſapala, hdy bychu wobſtorjenych ſa winowatych ſpóſnali. Sozialdemokratow je wuſuđ nimo měry roſhorił. Pſchedhđiwo ſozialdemokratiſkeje ſtrony je wojſewjenje wudało, w kotrymž ſo mjes druhim praji: Derje pſchejatu klaſowy ſud je wjelepſchedradnikow wuwinował. Ani jeneho dźełaćerja njebeſche mjes pſchiſaſnikami. Puczilo ſu wuvolali, ſo je krjeſćeſtwo wotſtađzene, a ſo je wuſtawa wotſtronjena. Wokrjeſnje hejtmanſtwo a gmejniſke wyſchnoſće ſu wobſtađził, policiju a ſandarmow wotbrońili, ſapółłauzow ſajeli a ſaſtajenjow wuđrali. Do wobhdenjow dźełaćerjow ſu ſtełeli, dwaju dźełaćerjow ſkónzowali. Wſcho njekłoſtane woſtanje.

Nadźenu ſ hjesnjeſnymi ſłowami ſwoju njendroſcź wuprajći. Ariſtokratow, generałow, kapitaliſtow, koſiſ na wjeſtſchku domowinſkeje wobory ſteja, ſo ſkrobleli k nowemu pneſej hotuja. Na to, ſo budże ſtatna móz republiku ſchkitacź, njentóżemy ſo wjacy ſpuſchcźeć. Pſchichodny króć budźemy ſwoju ſwobodu dyrbjeć ſami faktacź. Pſchihoty ſwojeho wobaranja tuże dokonjeć, to dyrbi naſcha wotmoliwa na wuſuđ w Hradzu być. Nadźenu ſamu wobydleſtu wójnu, tola njeſſmy bojaſne pły, kotreż ſo małej mjeńſchinje wobronjenych banditow porabſcź dadza. Hdyž chcedźa naſ bjeſprawnych njewólnikow ſcźinić, potom budźemy ſo wobaracź.

Francowska so Youngoweho plana dźerži

Na hoſeźinje k cźeſći franzowſkeho łétakſtwowcho miniſtra je miniſterſtwowy preſident Laval ſwonkownopolitiku rěcź mět. W njej praji: Franzowſka w pſchedſtejacej konferenzy knježeſtwow we wobſkahu Youngoweho plana woſtanje a njeſudże ſwólniwa, **reparazije privatnemu dołhej wopruwać. Wo wotbronjazym praſchenju** Laval praji, ſo porok wotpokaſuje, ſo je Franzowſka militariſtiſka. Tola ſandźenoſcź Franzowſkeje k wobhładniwoſći napomina.

*

Franzowſki ſenat je ſakonjowy nacźiſk wo nazionalnym wobronjenju jenohłósnje pſchijał.

Madźarski moratorium

Madźarſka je druhi ſtat, kotryž po pſchikładze Němſkeje moratorium ſa wukrajne poźcźonki żada, to wěſa, ſo byſchtej ſo ſadanjenje a wotpłacźenje woſtſtorcźiłoj. Po knježeſtwowym wobſtankinjenju ſo wukrajnym wěriceljam tele dny woſſewi, ſo Madźarſka njemóże wjazy ſ debiſami, ta je ſ wukrajnymi, ſłotu hódnoſcź mějazymi pjenjeſami, daſi płacźeć a dołh wotpłacźeć.

Hooverowe łěto so potwjerdźiło

Po horźym wuměcźowanju, kotreż je njepſchestawajzy dźewjećy hodźin trało, je repreſentantſki dom Sjednoćenych ſtatow połnóżnje Amerikſi Hooverowe łěto po ſakonjowym nacźiſku demokratiſkeho ſapółłanza Colliera ſ 317 pſchecziwo 100 ſkołam pſchijał.

*

Tež ſenatowy wubjerk je Hooverowemu moratoriej a to po wobſtankinjenju repreſentantſkeho ſtejma pſchiſłoſował.

Pſchedhđiwowy ſobuſtaw National Citybanki, Mitchell, je wubjerkej rjekł, ſo je njemóżno, ſadanjenje a wotpłacźenje wójniſkeho dołha ſehnacź. W Europje, wołeſne w Němſkej, **ſo duch ſpjeźiwoſeje pſchecźiwo ſapła:zenju wójniſkeho dołha** roſcźerja. W Němſkej **nowy narod** woſtroſce, kotryž ſo ſapowěduje, tribut w pſchichodnych 62 łétach ſapłacźiś. **Woprawdźity dźiw by był,** hdy by ſo płacźenje wójniſkeho dołha po minjenju Hooverowcho moratoria ſaſo ſapocźałe. Amerika ſmjeje ſa muſne, ſo ſo dalſche pſchihotowkenja cźinja. Kaž rěcźnik pſchiſina, je Nazional Citybank w pożlednich dwanaće łétach ſ wupołożenjom zuſych poźcźonkow 13 milijonow dollarow ſaſłużiła.

Senat je wobſamknył, roſprajenje wo Hooverowym moratoriu hakle dźenża póndźelu ſapocźeć.

Japanski ultimatum

Po woſſewjenju ſchefa japanſkeho wójſka w Mukdenu je general Honja ſobotu marſchallej Cźangſhuellangej ſ radiom woſſewiſ, ſo dyrbja chineſzy wojazy 21. dezembra Kinczawu wopuſcźeć. Jeli ſo tychu w Kinczawje woſtali, by hłowne roſkaſowarſtwo japanſkeho wójſka roſkaſało, ſo dyrbja ſo woſerſke operazije pſcheczíwo Kinczawej ſapocźeć.

Po ruſkej powieſći ſ Tokia je ſo Japanzam poradźiło, po krutym wojowanju někotre wſy pola Kinczawa wobſadźić. Chineſojo ſu dyrbjeli dźeł ſwojich ſtejiſchcźow ſpuſcźeć. Pſched Kinczawom ſo hiſchcźe wojuje.

*

Dokelž je ſo techniſzy jako njemóżne wupokaſało, ſo by chineſke wójſko mohło Kinczaw ſa 48 hodźin wopuſcźeć, je **roſkaſował** japanſkeho wójſta, Honjo, japanſki ultimatum **wo někotre dny podłožſchił.** Ultimatowe nadrobne woſchiſcźe ſo hiſchcźe woſſewi.

Kral złóstnikow Jack Diamond wot swojich ludźi morjeny? Hakle minjene naléto běchu amerikanſkeho přesmykarſkeho krala Jacka Diamonda při **nadpadże z revolvrom** cźežko zranili. Nětko su jeho **w měsače Albany w Newyorkskim ſtaće skóncowaneho namakali. Rěka, ze maju so mordarjo mjez so**bustawami jeho samsnoje cwółby pytać.

Ze Serbow

W **Budyſchinje,** 21. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźenża rano we 8 hodź. barometer 756, hygrometer 0, thermometer iw nozy —10. Wuſchłady na małe ſo pſcheměnjazy ras tuhſmilneho wjedra. Symiczka je po ſdaźu trajny ras pſchijała. Schkſenza połnjuje wyſoko na rjane. Wyſchina wupſcheſtrjena ſo **nad zyłej ſrjedźnej Europu.** W daloſtej połnozy cźahaja nuźiny nimo, ale tež w połnju hibaja ſo nuźiny nimo. Tute roſpołożenje nuźinow pokładuje na wjazy ſněha. Na Balkanje ſu połſchudne dny ſatrachne ſnéhowe mjeńſcźe ſakhadźałe. Sněh teźi ſamo w Grichiſkej, tutym kraju **ſtajneho** nadźeja metr wyſoko. Wiceſe puczе ſu ſawěte. Na żeleſnicach je wobtkod wjazyły. Telefoniſke a telegrafiſke groty ſu na wjele měſtnach roſtorhnjene. Syma je tam hacź na 10 ſtopj poſtupiła. Tež w Franzowſkej, wołeźije w Pariſu, a wokoſinje, je ſo **wjele** ſněha naschło. **Syma** je teź do połoniſchcźe Franzowſkeje a Italſkeje ſacźahnyła. Tam měrjachu někotre ſtopjenki zymy. W połoniſchej a ſtajnje ſłóncznej Italſkej ſapiſachu jenoż ſtopjeń cźopłoty. Najſkerje trajnu ſymu wokhowany a ſnéhu teź wjazy ſněha wocźakowaćź. — Jutſtje wutoru ſkhadźa **ſłónczko** 8,03 hodź. a thowa ſo 3,52 hodź. Měźacź ſkhadźa popołdnju 1,30 hodź. a thowa ſo rano 5,08 hodź. —

— **„Stoła njedźela"** w Budyſchinje połiticźeſche tajſki prawje pſchedhđodowny wobraz na měſchcźanſkich hałach. Wſchudżom ſo wſcho mjerwjeſche a pißanjeſche ſ ludźimi, kiž pſchi najrjeńſchim ſymſkim wjedrje ſ pěknym ſnéžkom, kajkeż ſ hodownemu nakupowanju ſpiſcha. Boże dźěćo honjachu. Knjeżeſche prawe wjeſołe, dałokoż to nima dźeńſnjeſcheho cźaſa dowali. Kaž mózachu wobſedkowaćź, je **ſtoła njedźela** Budyſchich wobſtkodnikow **we wuſkej mjeje** ſpokiła. To móże ſo teź tóżdenu ſ wutroby papſcheć. Rjana poſłednja adventſka njedźela wuklinczа dóſtojnje je hodownym ſpěwanjom pod bożodźeſćeſkowym ſchtomom ſa wſchitkich, hdźež Rietzeſowy muzijſki chór ſpěwaſche. — Někto hiſchcźe někotre dny a potom ſwonja ſwony ſ powitanju hodownehо ſwjedźenja, kiž je telko łuboścźe do ſymneho ſwěta pſchinjeſł.

— **Pſchi bożodźeſćeſkowym ſchtomje ſa wſchitkich** ſpěwa dźenża póndźelu dźećaſch chór Lutherowcje ſchule a jutſtje wutoru **koncertuje** konzertowy a dźiwadłowy orcheſter. Poſtcźenja pſchi ſjawnym bożodźeſćeſkowym ſchtomje ſtónza ſo **ſrjedu** ſ wjeſerſkej hudźbu.

— **Měſchcźanſke** dźiwadło. Dźenża pónđźelu 1/9 h. je Budyſka premijera Mauzhamoweje cźinohry „Sswjate plomjo", we intzenérowanju wot dra. Adolfa Rotta. Je to 12. abonnentne pſchedſtajenje **B,** kiž je ſo dla hodownehо ſwjedźenja na jaſnich dźeń pſchewołało. Hłowne róle maju knježeń Hellmuth Bräuer, Meckel, Fiore a Gerwig, knježa Rott, Verder, Siebenſchuh, Skotzke. Jewiſchcźowy wobraz bu pſchiſtrawjeny po režijowej ideji Waltarja Ulbricha a Helmuta Nötzoldta. Wutoru pſchedſtaja ſo tehorunja „Sswjate plomjo". Sſrjedu pop. 1/4 hodź. woſpjetuje ſo hodowna hajka „Wo kraju Kinagariču", wječor 1/9 hodź. operetowy poražak nětcźiſcheje hrajeſtkeje doby ſe ſwojimi 80 ſobuſtkuſtowazymi „Tſto muſketěrjo". Mnoho jimazych wobraſow wulkhaża ſ wſtrajadnje jimazeho cźina. K tomu pſchinđże Benatzkeho ſamſna wunamakarſka muz. Pſchi prěnim pſchedſtajenju rěſche dźiwadło pſchi pſchitkeſku połneho doma. Pſchipoſłuchaſtwo běſche wot ſpočatka hacź do kónza ſobuſtorhujene. Schtwórtk, Patorźizu, je dźiwadło ſowrjene.

— **Wjeſny wobhład 24. dezembra 1931.** Dokelž je 24. dezembra w Budyſchinje wiki, pojedu na ſtatnych autobuſowych cźarach ſcźehowaze wjeſne autobuſy: **Budyſchin—Běła Woda,** 6,45 hodź. ſ Komorowa, 7,26 hodź. do Budyſchina; 12,30 hodź. ſ Budyſchina, 13,13 hodź. do Komorowa. — **Budyſchin—Wjaſonja,** 12,05 hodź. ſ Budyſchina, 12,24 hodź. do Hnaſchcź; 12,30 hodź. ſ Hnaſchcź, 12,46 hodź. do Budyſchina. — **Budyſchin—Kamjenz:** 8,00 hodź. ſ Přećzej, 8,20 hodź. do Budyſchina; 16,45 hodź. ſ Budyſchina, 17,12 hodź. do Lejna.

— **Wobłhad póſtowych autobuſow Patorźizu a hody.** Na Budyſko-Bartſkej a Budyſko-Suborniczanſko-Borſchcźanſkej cźarach pojedu póſtowe autobuſy ſchtwórk 24. dezembra jako ſobotu. — Na Budyſko-Suborniczanſkej cźarje pojěźe hodowne ſwjatſke dny rano prěni wós ſe Mikowa a wjerźor poſledni wós do Mikowa. Njedźelu 27. dezembra ſapocźnje ſo rano prěnja jěſba tehorunja w Mikowje, ale wječor poſledni wós pojěźe jenoż po potrjebje hacź do Borſchcźe. Hewak jěźdźa póſtowe autobuſy na tutej cźarje po njedźelſkim jěſdnym porjedźe.

— **Sašo autobuſowy wobłhad mjes Budyſchinom a Rakezami.** Je ſwjeſelaze ja wěſy pſchi Budyſko-Rakezanſkej drózy, ſo wot wječerawſcheje njedźeże ſašo autobuſowy ſwiſ mjes Rakezami a Budyſchinom wobſtejí. Budyſki měſchcźanſki omnibuż je wobkhad pſchewſał a jěźdźi po dotalnym planje ſtatnych autobuſow.

— **50 łét hoſcźenz „Gambrinus".** Wječerawſchu njedźelu běſche rune połſta łét, ſo wóſty k. Lehmann na rózku Kamjentnoje haſy a Mołtkowje dróhi hoſcźenz „Gambrinus" wotewri. Hoſcźenz je wot tehe cźaſa **nětkotrych** wobſkedźerjow poměk. Pſched łétami kupi k. Krebs hoſcźenz a pſchenaja jón łětſa w hnprleji knjeſej Schickettanzej.

S **Noweho Sdźarja.** Ssobotu dopołdnja w **10 hodź.** ſta ſo tu na ſtatnej dróhy autowe njeſoſo. S Budyſchina pſchijéźże wołowony auto ſ Braniborſkeje provinzy. W ſamym wokomiku wujéźże ſ Minakalſkeho pucza Budyſki ſtótny auto a ſraſy do tamneho. Wołowony auto ſajéźde do pſcherowa a ſeſhibowa ſtebi prědknej koleſy. Stótnemu autej ſo dale nicźo njeſta. Mózeſche po policajſkim ſwjeſcźenju ſaſy wotjéź. Wołoſowany auto dyrbjachu wucźahnyć a wuporjedźeć. To wěło khwilu trajeſche. Policija wſcho napiſa a kolije wumjeri. Luboſo nje-

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańcźko ſ Khryſtowcho cźaſa.

5]

(Pokrawanje.)

Ja běch cźaſeſſcheho na to myſlił, mój ſkutk ſ wěſtej organiſazeju trajazy ſcźinicź, ale podarmo. Wědomjo, ſo **mój ſkutk** ſo poradźicź njeſmóżi, cźinjeſche mje njewupokoje ſrudneho. Ja dowěrjach ſo na modlenje; a ſo bych ſwojemu modlenju cźiſtoſće a mozy dodał, wopuſcźicźh **runja** wam, bratja, ſwět, a wuzwjach ſebi měſtno, na kotreż njebě cźłowjeſka noha ſtupiła, ſo bych ſamtutki ſ Bohom był. Ja puczowach po Nilu horje a pſchińdźech hacź hluboko do njeſtajetje ſtutſkowneje Afriki nuts. Tam ſaha wyſoko do módreho njebja hora, ſtij njeta ſwój ſcźit rano dałoko pſches nawjeczornu puſcźinu. Tajazy ſněh ſcźele ſwoje wody w ſpadowajych rěcźkach po wotwiſtach hory dele, ſo by jěſor pſchi ſwojej ranſchej podhorje ſwěźił. Titón jěſor je ſ maczerju wuſleje rěki. — Dźeje ſcźa běſche mi hora ſ domiſnu. Płód palmy ſjiwjeſche moje cźiło, modlitwa moju duſchu. Jómu w nozy pſchekhodźowach ſo pſchi jěſorje ſo modlo: „Hdy pſchińdźeſch ty, o Bożo? Swět cźi w mrěcźu. Njedyrbjało-li mi ſpožcźene być, wuznanje widźeć? — Hwěźdy wotbłyſkowachu ſo we wodźe. Jena ſ nich ſda ſo ſwoje měſtno wopuſcźeźć a do wyſchiny ſtupać; jeje błyſcźenje ſwěźło błejeſche moje wócźko. Potom hibaſche ſo ke mni a woſta ležy kobcź nad mojej hłowu ſtojo. Ja padżech na ſemju a ſawodźech ſwoje wobliecźo. Nadſeńſki hłóſ prajeſche mi: „Twoje dobre ſkutki **ſu dobyłe.** Johnowany ſy ty, Mitraitnowoh ſyno! Wu**mołnjenje ſo wżi.** S dwěmaj druhimaj, kiž pſchińdźetaj je dałokich krajow, dyrbjich Sbożnika widźeć a wo nim ſwědcźenje dawaćź. Najſajtra ſo poſběhi a khwataj jimaj napſcheczo. A hdyž wy wſchitcy ſo ſwjateho měſta Jeruſalema pſchińdźeſce, praſcheješe ſo lud:

Hdźe je nowonarodźeny kral Židowſki? Pſchetož my ſmy jeho hwěſdu w rańſchim kraju widźeli a ſmy pſchiſchli, k njemu ſo modliźi! Dowěrjeſ ju we wyſchemi duchej, ſłi tebje powjedźe! — A ſwěźko ſwěrjeſche teź w mojej duſchi a ſwoſta hacź dotal pola mje jako wjednik. Bóh je ſ nami, bratſja!"

Wón ſaſta; kaž ſmutſkowneemu nadźowanju ſcźehuje, ſo wſchitcy poſchcźuchu a hładachu na ſo. Sceſkowaſche hluboke mjelcźenje. Radoſcź, ſ kotreźi ſo jich wutroba horjeſche, napjelnjeſche jich wocźi ſe ſłyſami. Potom roſpuſcźeſchu ſo jich ruki a woni ſtupichu woju pſched ſtan. Wulka cźiſchina knježeſche wſchudże wokoło. Ani wětſicźka njeſadumy. Stólnjo ſo khowaſche.

Po khwili ſłožichu pſcheczeſtjo ſtan a jěchachu jedyn za druhim pod nawjeczornym Cgiptowcźana dale. Woni naprawichu ſwój ſmér k wjeczorej.

Nadobo jaſkwěźi pſched nimi, po ſdaźu ni; wyſche hacź wjeſerſke wyſchiny, płomjenjotje ſwěźło. Jich wutroby ſo horjachu, jich duſche pſchewſa ſwjata hróſba a kaž ſ jenym ertom woni jawolachu:

„Hwěźda! Hwěźda! Bóh je ſ nami!"

VI.

Na wjeczornej ſtrowje mnje Jeruſalema ſtoja Bethlehemſke abo Joppe-wrota. Naměſto pſched nimi je jene ſ najbole pomnjeczahódne měſta. W dujach Salomona knježeſche tam żiwy wobkhad; pſchekupzy ſ Cgiptowſkeje a bohaceji wikowarjo ſ Tyruſa a Sidona pſchedawachu ſwoje twory. Minule ſtityhaz łét je ſ tehe cźaſa ſaſchło a pſchezo hiſchcźe je na tutom naměſtnje nékajke wikowarſtwo. Schłožkuli putnik ſebi pſcheje, hacź konja abo wjelbłuda abo mula, tołmaczerja abo wjednika, pożcźonku abo hołpodu, keffi abo dalke, — wſchitko ſo jemu pſchi Joppowych wrotach poſtaci.

Bě to druhe łěto 193. olympiady abo 747. Roma; 67. łéto żiwjenja Herodeża Wulkeho a 35. jeho knježenja; ſchtwórte łéto pſched ſpočatkom khriſtſcheſcźanſkeje doby. —

Hižo w prěnjej hodźinje tamneho dnja — Židża liczachu hodźiny woł ſtkhadźenja ſłónca — běchu wiſi pſchi Joppowych wrotach ſo zyle roſwile. Wot ranſcheich ſmérkow ſtejachu dubowe wrota ſchéroko wotewrjene a pſches wupiſnjeny faſtup bě ſo wikowańſke żiwjenje hacź do wuſkeje haſy a na dwór dopředła ſymyło.

My chcemy pſchi wrotach ſaſtaćź a wobras, ſtij ſo naſchimaj wocźomaj poſtiſca, wobkhadowaćź.

Na prěni pohlad widźiſch jenoż najbórſchi njeporjadk, mnoſcźiznu błoſkow, barbow, ludźi, ſwěrjatow a pſchedmjetow; zyle wobſeże pak w tamnej haſy a na dworje. Semja je tam ſ njeprawidłowymi pleczźami ſwudłożbena, na kotrejž wrjeſkot wołow a tupot ſkotu, ſmeſchanej ſ ſkcźiczejuſom ludźi, bojaſnu harcu uacźiniłoſ. Hdyž pak ſo wobſtejeſ mjeſcheniju podamy, tak budże njemóżno, waſchnje żiwjenja, kajkeż jowle knježi, w jednotliwem ſpóſnaćź.

Tu ſtoji ſapany njerjaſny wołoſ; koſche polne cźoſkow, kurow, zyßlow a kórkow, kiž ſu cźeſtowe je ſahrodow Gatileje pſchińdźeli, wobcźežuja jeho khribjet. Muż wuwoła ſwoju tworu ſ rěcźu, kiž je jenoż domorodnym ſrozumliwa.

(Pokrawanje ſcźehuje.)

fnjesbožichu. **Winu potrjechi drje** słótny wós. Wěsa je tu dróha kěrkow dla khětro njepjecherodna.

S **Barta.** Pjatk wotmě so hońtwa na Bartšitch a Bujnjanskich polach. Khowanka fluschu Bartšikowu knjeństwu. Na hońtwje wobdźěli so 9 tšelzow a 45 honjerjow. Spotšelachu 127 fajazow a 8 bažantow. S hońtwjerskim krakom bu hajnik Keßler z Barta. Pschi pjatkowym njeluhosnym wjedrje a znadnej liczbje tšelzow ma so wunoschk hońtwy dobry nazwonkazć. Njedawno je so tež hońtwa w lěsu wotměla. Na tutej wobdźěli so 10 tšelzow a 22 honjerjow. Satšelili běchu 27 fajazow, 2 bažantow 1 lischku a 33 karnikłow. Tež tutón wunoschk je dobry.

S **Wětrowa.** W nasčej schamotowej a ssikla.tworni so nětko sašo wokoło 100 dźěłaczerjow hiba, mjes tym so w běżnym tčeje jenoż wokoło 35 mużow tu běche. Wschelazy nanojo, tež w Khrošćežanskej wosadze su tam tunje do hós sašo dźěło dóstali. To je wjeło radosćé! Móża swojim ludym doma potom pschihódnische a wjesčesche hody pschihotowaćé, hač by to hewak mózno bylo. Kaž rěka, na Wětrowsku twórnju nětkotre nusne dźěła do wukraja shotowjeć.

Z Khrósćie. Našim wosadnym dźěćom přihotowachu so wčora popołdnju nětkotre wjesele hodźinki pola Wjewkee. Poskićišeé su 2 filmaj. Prěni wješčesche nas do misionow. Widźachmy, kajke čežke dźěło maju naši misionarojo wukonjeć, pridjety hač móża čornuchow za křesćansku wučbu dobyć. Ale ze swojej wutrajnosću dópěja skónčnje tutón ważny zaměr. Druhi film pokaza nam dušneho rumpodicha a kakwón ze swojimi pomocnikami wšitke tute rjane hrajki, klanki atd. připrawuje. Kak błyščachu so wóčka při tutych rjanosćach, kiž sebi kóžda dźěćaca wutroba přeje. Někotre rjane spěwy a pěsnje wobwěnowachu tutón swjedźeń. Knjez kapłan Hórnik powita a skónči jón. Też naše dźěći přinošowachu zarjadowanej zběrcy. Ze spěwom „Cicha nóc, swjata nóc" wuklinča swjatočnosć z wjesołej nadźiju, zo hody bórzy změjemy.

Z Khrósćie. Zaańdźeny tydźeń pokradnyechu w nocy hišće njeznaći paduši ze zahrody jeneho tudomneho wobydlerja něšto šatow. Wózo žani cuzy to byli njejsu. Tohodla njech naši hospozy w nocy žane šaty wonka wisajo nimaja. Z tym jenoż pakostnikam přileżnosć ke kradnjenju dawaju. Dźensa so wšitko bérje, štož so lohcy dóstać hodźi.

Z Wudworja. Před něšto časom kupi knjez referendaŕ Cyž z Kamjenca tudomnu Porakec leżownosć. Přiražk k temu dyrbješe so 10 dec. stać. Nětk pak zhonimy, zo je Porakowa mandźelska cyle wobsedźeństwo zaso pokupiła. To je škoda! Běchmy hižo wjeseli, zo budźe tu zaso serbski ratařski statok wjacy. —

Z Wudworja. Zaańdźeny štwórtk běše w našim rewěrje hońtwa. Na njej wobdźěli so dopołdnja 10, popołdnju pak 14 tšělcow. Woni zatřělichu 36 zajacow, 14 bažantow, 2 karniklow. Wulku česć, zo hońtwjerskim kralom być, měješe privatny Mjórk z Kanec. Wjesele knježeve, hdyž jeho krónowachu. Zo wón tutu jemu wopokazanu česć mytowaše, so samo rozumi. Při rjanej hońtwjerskej zabawje někotre hodźinki přeživichu.

1000 hriwnow myta!

Pjenježny kaschcz ſ 21.400 hriwnami hotowych pjenjes, kiž je so 13. nowembra t. l. ſ autobuſowym twarowym *pósłom*, kiž 19.22 hodź. ſ Kamjenza do Drježdżan wotthadża, wotmjeſt, njeje so pschezo hiſchcze namakał.

Po dotalnym pschepytowanju je mózno, zo je so kaschcz na dwórnischczu w Kamjenzu abo po dróhy hacz k pósłei w Połcznizy ſhubił. Pokaſujemy na to, ſo je na dokaſowanje paduchа 1000 hriwnow myta wuſtajene; ninto teho dóſtanje tón, kotremuż ſo to poradźi, 10 prozentow ſaſo namakanych pjenjes. Myto wudźeli wuſchſchcha pósłowa direkcija w Drježdżanach *pod wuſamknjenjom prawneho puczża*. Tohodla ſo hiſchcze jónn proſy, ſo bychu ſo wſchitke wobſtejdźowanja, runjeż ſo tež zyle ſnadne ſdaſe, kiž mohłe k wuſaſnjenju ſchkódneho podawka dowjeſeż, hnydom bliſchſchemu pósłej ſdźelike. Sdźelenki ſo na pschecze tajne djerża.

S **Pětr je Wody.** Sandźenu wutoru wječor po 6 h. ſu na dróhy ſ Běleje Wody do Wochoſ někotre tm. wuſitkowcho drjewa kradnyli. Drjewo ſ automobilom a pſchiwoſomi hacz do Budyſchina dowjeſechu. Hnydom ſa padnchami hłědźachu a jich w Budyſchinje lepichu a jim drjewo ſaſo wotewſachu. Pschi tym ſo wukopa, ſo bychu pschinoſ we Wojerowſkim wotrjedu tehorunja ſ kradnjenym drjewom nahladli. Też tuto drjewo je ſo padnchom wotewſało.

Wusudźenja

Dla wospjetneho paduchtwa w 5 padach běſche hižo thłoſtany pschekupiki ſaſtupnik Korla Maks Pětſch ſe Sebnizy pched tamnſchim kamnikim ſudom 6 měſazow ſaſtwa dóſtał. Jeho winowachu, ſo je pschekupzej Pawołej Kindermannej w Budyſchinje, wot kotrehoż běſche bonerſti wóſk kupował, ſ njeſtrytymaj ſchkemaj po 51 hr. *płacził*, dale jeho ſ wopaczným wudawanjom k płaczenju proviſije namotwił a wot tſjoch Kindermannowych wotberarjow ſlicžbowarſke pjenjezy ſbérał, k czemuż pjecza njeje měł dowołnoſcze. Pětſch ale też ſtatne rěczniſtwo ſo pschecziwo wuſudnej powoła. *Powołanje ſtatneho rěczniſtwa* ſo ſaczijnu. Wulka thłoſtanſka komora měſeſche jenoż jebanſtwo ſa dopołaſane a ſaczijnywſchi Pětſchowe *powołanje* ſaſudźi jeho k 5 měſazam ſaſtwa a napołożi jemu thóſty.

Shromadny tawniſti ſud w Budyſchinje běſche 10. nowembra 1931 wuwinował pſchedſydu dźěłaczerſkeho ſmjaſta Korlu Arnoſchta Neitſcha ſ Kumwałda wot wobſtorżby, ſo je czepit, ſo ſu ſobuſtawy Budyſkeho antifaſchiſtiſkeho wojowanſkeho ſmjaſta 30. auguſta 1931 ſo na wotkrjeżnym dźěczazym ſjeźdże w Kunwałdźe ſo w uniformje wobdźelile. Neitſch ſpytaſche ſo wuſprawnicź ſ tym, ſo je, prjedy hacz je ſo ſeſtupany czah hibacz počał, wołſewit, ſo ma ſo paſ wokoło ſiwota a pſches ramjo wopokazicź a ſo je ſo to tež ſtako. Statne rěczniſtwo pak ſo pſchecziwo tutomu wuſudnej powoła. Powołanje ſtatneho rěczniſtwa ſo ſaczijnu. Wulka thłoſtanſka komora měſeſche jenoż jebanſtwo ſa dopołaſane a ſaczijnywſchi Pětſchowe *powołanje* ſaſudźi jeho k 5 měſazam ſaſtwa a napołożi jemu thóſty.

Shromadny tawniſti ſud w Budyſchinje běſche 10. nowembra 1931 wuwinował pſchedſydu dźěłaczerſkeho ſmjaſta Korlu Arnoſchta Neitſcha ſ Kumwałda wot wobſtorżby, ſo je czepit, ſo ſu ſobuſtawy Budyſkeho antifaſchiſtiſkeho wojowanſkeho ſmjaſta 30. auguſta 1931 ſo na wotkrjeżnym dźěczazym ſjeźdże w Kunwałdźe ſo w uniformje wobdźelile. Neitſch ſpytaſche ſo wuſprawnicź ſ tym, ſo je, prjedy hacz je ſo ſeſtupany czah hibacz počał, wołſewit, ſo ma ſo paſ wokoło ſiwota a pſches ramjo wopokazicź a ſo je ſo to tež ſtako. Statne rěczniſtwo pak ſo pſchecziwo tutomu wuſudnej powoła. Powołanje ſtatneho rěczniſtwa ſo ſaczijnu.

Semrěłoj: Hana Herzogowa rodź. Rohaczkez w Budyſchinje, 73 lět, thowanje je jutſje wutoru pop. w 2 h. wot żarowanſkeho domu na Nowej haſy 4. — Oskar Liebig, w Lubiju, 51 lět, thowanje je dźeńa pónđźela.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro ſa jutſiſchu wutoru:** Wobłohowany pſchijmnmu ſywu, ale mamy wjazy ſmeżka wočakacź.

* **W jenej kojezownji w Frankfurcze nad Mohnczom njedźelu rano ſtuada mjes pinczníkom a tſjomi hoſczemi nasta, kotiż nochzychu ſwoju worczijnu ſaptacźicź. Pſchi wurcżowanju jedyn ſ hoſczow pſtoli wuczeże a wokoło żebje ſkelesche. Jeneho nětkże dwacze tłatneho ho'cza do wutroby tſeli a żo hnydom morwy ſwoje. Pinczníka tukka do pluzow trjechi. Tſeczi hoſcz ſo lohko ſrani. Tſelz je njeſpóſnaty czelnik.**

Towaſtwowski powěſtnik.

Rałbicy. Jednota Sokoł ma wutoru 22. 12. 31 wječor we 8 hodź. zhromadźiznu pola Waldźe. Budża so wſelake naležnoſce rospominać. Wo přitomnoſć wſitkich ſo prosy. Starosta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyſchinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc Budyſchinje. — Za nawoſtki: G. Janak w Budyſchinje.

Hospodarski rozhlad

Pondźelu 21. hodownika 1932:

Wobrot na hodownych wikach je powyſchikownje lepſchi, hač ſu ſwjeſczerſa wočakowali. Pſchiczina tźi najwěſcze w tom, ſo mjenje pjenjes na dań noſcha, ale je pſchekupja. Tutón pomjer drje nakſmutnjiſe hoſpodarſtwo wožiwi, loſa ſnamje ſtrowoſcze abo wuſtrowjenja naſcheho hoſpodarſtwa to wěſcze njeje. W Barſinje, Baſelu a Waſhingtonje daſe jednaja wo wotplaczenju wójnſkich dołhow, bjes toho, ſo bychu ſo dokładnje dojednali. Naſche hoſpodarſtwo może jenoż tehdom nětkaſ ſo wuſtrowjeć, hdyż wulka Chjna ſe ſwojimi wjazy hacz 400 miljonami wobſtejenjemi ſo jaſo ſmjerſne a ſo tamne miſi ſo ſaſo ſe wudźěłki naſcheje indusſtrije wotcowja. K tomu je hiſchcze daſſcha ſa thoroſcz pſchiſchła, ſo Japanſka pſchecziwo Chjnje wójnu wjedże. Japanſke hoſpodarſtwo tak hižo ſlaba. Tutón kraj je też ſłotu mjenju wotſtronił. Na to je hdonota japanſkich pjenjes ſłeſła. S tym ſu ſo też japanſke wiki ſa wuwóſ ſ Europu pohubjeńſchſe. Tole ſu wſcho njelube ſjewy naſche hoſpodarſtwo hroſnje traſchcze.

Na **produktowych wikach** je wobthad nimale twoczichnył. Tola pak ſo ſnamjenja ſtruczenja płaczińnow pokaſuja. Pſchenicza, rožka a wowſ ſwoje płaczińny wo 5 pj. po zentnarju porjedźichu. Jeczmjeń dotalnu płaczińnu ſaſtřowa.

Zentnar płaczeſche hobotu w Barſinje:

pſchenicy 10,55—10,65 hr. (10,45—10,55 hr.),
rožki 9,45—9,60 hr. (9,40—9,55 hr.),
jeczmjenja naſtejnjeho 7,60—8,20 hr. (7,55—8,20 hr.),
najwjaſkeho 7.50 hacz 7,60 hr. (7,35—7,50 hr.),
wowſa 6,70—7.10 hr. (6,55—6,95 hr.),

w termińowym wiſowanju:

pſchenicy:

ſa dezember: 11,30 hr. (11,25—11,23¾ hr.),
ſa měrc: 11,78¾ hr. (11,77½—11,75 hr.),
ſa meju: 12,20 hr.,

rožki:

ſa dezember: 9,95 hr. (9,97½—9,92½ hr.),
ſa měrc: 10,37½—10,38¾ hr. (10,40—10,35 hr.),
ſa meju: 10,77½ hr.,

wowſa:

ſa dezember: 7,72½ hr. (7,46¼—7,40 hr.),
ſa měrc: 7,90—7,92½ hr. (7,71¼ hr.),
ſa meju: 8,35 hr.

Sſwinjaze wiki we Wojerezach.

Pſchi kraſnej ſymje běchu pſchiwjeſli 289 proſatow, kiž ſo ſpěchnje roſpſchedachu a 7 běkałow, kiž ſo tehorunja ſpěſchnje roſpſchedachu. Wone płaczachu:

Proſata: 4—6 tydźenſke 5—8 hr., 6—8 tydźenſke 8—10 hr., 8—10 tydźenſke 10—12 hr.,
běłaki: 3—5 měſaczne 20—31 hr.

*

Blizſche wiki w Lubiju ſu ſtjedu 23. hodownika 1932.

*

Sſubnitſke powěſcze:

Na pſchecżadźowanje:

Młyn, ſ nětkże 16½ kórzami ſcżownoſcze, hódny hr. 18.418, wopaſna pokładnja 13.800 hr., kłuſchazy Jana Khorji Bohumilej Fiſcherej w Halſchtrowje. Pſchecżadźowanje budże wutoru 9. 2. 32 w Kamjenzu na ſudniſtwje.

Leżownoſcz w Budyſchinje, ſady brózniow pſchi Mužakowſkej dróhy, wulka 4 ar., hódna 400 hr., kłuſchaza twarzej Magej Ahnowej Robſchinkej w Budyſchinje. Pſchecżadźowanje budże ſchiwórtk 4. 2. 32 dop. ½10 hodź.

wutoru 22. hodownika 1931:

w **Hornjej Kinje,** knjaz ſeidu ſo doſ. w 11 hodź. na gmejnſkim hamcze: 60 ztr. wojwża a krowa,

ſtjedu 23. hodownika 1931:

w **Budyſchinje** na ſnońſtwje: wſcheſake maſchiny, pijaze ſtroje, mebje, hudźbne ſtroje, draſchcha, wozłowe rolki, radła, 2400 zigarow, matrazy, 6 měchow muki pſchenicznje, knefje, gramofony, ſchkleńczany wós, poſkładna ſkamaſſka, żonj. nohajzy,

ſe **ſwobodneje ruki:** benzinowy motor 8 PS, roſebrany 50 hr., pródźerbak „częſchne dźěcżo" 34 hr.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaczizny po złotej hriwnje				
	19. 12.	18. 12.		19. 12.	18. 12.
Pšenica	211-213	209-211	buny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	189-192	188-191	woka	16,0-19,0	16,0-19,0
jačmjaſ, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-12,0	10,0-12,0
jačmjeń	150-152	150 152	ſolte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowſ	134-142	133-141	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wósnik	—	—
pšenč. muka	26,7-30,7	26,7-30,7	tany wósnik	12,1-12,3	12,1-12,3
rožna muka	25,7-27,8	25,7-27,8	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,20 9,60	9,25-9,50	bérnj. kruški	12,4-12,6	12,5-12,7
rožne „	9,75-10,2	9,75 10,2	syno, 50 kg	1,70-2,00	1,70-2,35
rapa	—	—	rožna ſtoma	0,65-0,80	0,50-0,75
hróch Viktor.	21,0 27,5	21,0-27,5	pšenč. „	0,60-0,60	0,60-0,60
jane ſymjo	—	—	wowſna „	0,70-0,85	0,70-0,90
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	jačna „	0,65-0,75	0,65-0,70

K pomjenowanju němskeje delegacije za wotbrójenjsku konferencu. Horni rjad: Němski kancler dr. Brüning, wjednik němskeje delegacije při wotewrjenskim posedźenju; němski woborny minister Grocner, kiž jako wěcowny poradźer kanclera sobu do Genfa pojědże; ſtatny sekretar z Bülow, kiž budże zhromadnje z němskim kanclerom zwonkownopolitiske zajmy zastupować. Delni rjad: Z Mutius, němdźi němski pósłanc w Bukarescu; generalny leutnant Blomberg, zastupnik němskeho woborneho ministerstwa; hrabja Welczek, němski pósłanc w Madridže.

K hodam

dobru a derjesłodźacu šalku bun'aceho kofeja dostanjeće z našeho stajnje čerstweho a samopalenceho

GEG-kofeja

Ze samsneje palerńje čerstwy paleny kofej

Najlěpše kajkosće!

¼ pt. I. družiny, módra zawalka 1.00 hr.
¼ pt. II. družiny, čerwj. zawalka 0.85 hr.
¼ pt. III. družiny, zelena zawalka 0.60 hr.
Měšany kofej z 25% bunjacym kofejom ¼ pt jenož 0.35 hr.

dale rad kupowany

GEG-kakao ¼ pt. 0.25, 0.30, 0.40 a 0.50 hr.
Wuważeny kakao . . ¼ pt. jenož 0.20 hr.

Tworykupne towarstwo

w Budyšinje

Emil Jende

w Budyšinje

Założene 1862 Telefon 2671

Budyska paleńja a palencowa fabrika

poruča wšě

taflowe likěry

kaž tež wšě druhe **palency a likěry** wuběrnje staroznateje kajkošće po **4.00 hr.** hač do **6.00 hr.** za litr

Cognac-Arak-Rum

a měšenja (Verschnitt) w znatej wuběrnej kajkości

Běle wino

Rhynske a Moselske atd. wot **1.00 hr.** hač do **2.60 hr.** za blešu

Cerwjene wino

francowske a španske, mile a kwětkojte, litr a bleša wot **1.40 hr.**

Słódke wino

kaž **Portwino, Malaga, Muskat, Ćkańske wino** atd. bleša wot **1.00 hr.** hač do **2.00 hr.**

Wšě naspomnjene družiny wina mam wot prěnich winicarjow a importskich firmow z woznamjenjenjom firmow

Płodowe wino

Wino z jurskich jahodow, połnokwětkojte
Wino z holanskich jahodow, po burgundiskim wašnju hodźi so za ćopłe wino
Jablukowe wino, wuherske za krasnu bowlu
Wino z kosmačkow, wuběrne sylne wino na blido

Tute 4 kajkostne płodowe wina su po starym wašnju w mojej paleńi dźěłane, tohodla njejsu kisałe, ale maja wjele alkohola

Wšě wudźěłki samsneho zhotowjenja
Tak kupuja moji woteběrarjo z prěnjeje ruki!

Drobne předawanje: Předawański čas: wot 8—1 hodź. a wot 2—7 hodź. **Sobotu** bjez přestawa / **Njedźelu drobne předaw. w zakonskim času.** Při swójbnych swjedźenjach, kwasach a křćiznach je moja stara firma připóznata a prawa nakupowarnja

Za hodowne nakupowanje

poručam w bohatym wubjerku a tunjo prěnjorjadne darjeńske zawalki kaž:

mydło, parfúmy, Kolonsku wodu, zubne šćětki, česaki šćěće za wlosy, hodowne swěčki, lametu, swěčkidźerżakl, kadźerske mužilki, wyruchowe swěčki.

Likěry a punčowe essency.

Hermann Schubert

na Moltk. drózy 4 w Budyšinje Telefon 3746

Za hodowne nakupowanje

poručam swój bohaty skład mydłow a parfumerijow darjeńskich pakćikow, fotografiskich aparatow, fotografiskich potrjebnych wěcow, swěčkow a pychi na Božodźěšćowy štom, wornuch. swěčki

Drogownja Johannes Teich

w Budyšinje na Bohatej hasy 10

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre 3.95
mušir., wulkosć 46: jenož

barchent-jaki

fnate hódnosće, nowe 2.80
muštry, wulk. 44: 2.50
ma stajnje na składje

Andr. Kasper

(měj: Al. Pilopp)

w Budyšinje, Burgstrasse 11

Dańce

předešnikl

derje a tunjo wot předešnikoweho

Rudolph-a

jenož na Hauensteinskej hasy 4

10% rabata

Pyšne dary

Dobre kožane twory

kóždeje družiny poruča jara tunjo

Gerhard Lódny

sedłarski mištr
na Seminarskej hasy 7

Božodźěšćowe štomiki

předawa

ryćerkubło w Wutołčicach

Hodowne poskićenje!

Linon. počehnjenje z 1 hłowakom wot 3.75
smuhate
płatowe počehnjenje z 1 hłowakom wot 4.95
damast. počehnjenje z 1 hłowakom wot 6.75
dowlas-płachty 140/220 . . wot 2.30

Hilger w Budyšinje

na Seminarskej hasy 2

Arak Rum Cognac Likěry

we wulkim wubjerku wot suda a w blešach. Woptanki darmo

poruča

Herm. Klemm

nasl.

na Kamjentnej hasy 27

Šulske tornistry

šeslonki, wšě sedłarske a wutykane twory

poła firmy

C. Junghanns

prjedy E. Schubert, sedłarski mišlr, na Jerjowej hasy

Dańće serbske knihi!

K hodam

poručam swój wulki skład

cigarow, cigaretow a tobaka

w rjanych hodownych pakćikach a po wšěch płaćiznach

Herm. Gerlich w Budyšinje

Wosebity tobakowy dom.

Samsna dźěłarnja cigarow

Prakliscy myslić

předešćnikl kije a trubki

dariś!

Alfred Rudert w Budyšinje jenož na Bohatej hasy čo. 26/Wosebitosć: kijowe předešćnik

Podpisane banki maja

štwórtk 24. decembra 1931

(patoržicu)

rumnosće

jenož hač do připołd. 1 hodź. wotewrjene

Allgemeine Deutsche Credit-Anstalt Filiale Bautzen
Commerz- und Privat-Bank A.-G. Filiale Bautzen
Dresdner Bank Filiale Bautzen
Dresdner Handelsbank A.-G. Zweigniederlassung Bautzen
Gewerbebank Bautzen e. G. m. b. H.
Landständische Bank des chem. Sächsischen Markgraftums Oberlausitz
Sächsische Landwirtschaftsbank A.-G. Geschäftsstelle Bautzen
Serbska Ludowa Banka — Wendische Volksbank A.-G.
Städte- und Staatsbank der Oberlausitz Kommanditgesellschaft auf Aktien

Bohu Knjezej je so spodobało po dołhej khorosći sobotu wječor w 9. hodź. našeho lubeho nana, přichodneho nana, bratra, dźěda a wuja

žiwnosćerja

Jana Bartuša

w Rakojdach

w 54. lěce swojeho žiwjenja wotwołać.

Hłuboko zrudźeni zawostajeni.

Khowanje budźe srjedu popołdnju w 2 hodź. wot žarowańskeho domu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serbs. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneno znjezbožeňa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje běduy. Kóžde znjezbožeňe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeňa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 297 **Budyšin — Wutoru, 22. decembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Francowske fantasije wo tajnym bronjenju Němskeje

Sańdźeny tydźeń je so komunistiska francowskeho senata sa wójskowe praschenja s **„němskim tajnym** bronjenjom" sakrała. Wo tuteju, kotrejž je wo tym pschedbjeda tejele komunistije, general Bourgeois, senatoram dowěrił, Parišle nowiny niczo wěsteho njepischu. Někotre nowiny pak schepotaja, so tu so straschne wězy wotkryte. Wo čim je so w komunistiji rěrjało, je so z rěcze znateho sapósłanza Franclina-Bouillona shonito, kotruž je w klubu bronjerskich industrialnych měł. Sapósłanz Franclin-Bouillon wójnski strach wopisowasche. Francowska pjeza psched wudyrjenjom krwawneho konflikta steji. Steji psched Němskej, kotraž je pokna hidy a wjeczenja. Němska so pjeza tajnje broni. General Bourgeois je wudawanja Francliña-Bouillona s doraskom potwjerdźi. Po nich staj pjeza Krupp a Thyssen w swojich fabrikach, do Hollandskeje pschepotočenych, 1200 kanonow nadźěłakoj. Dźěle tychle kanonow so pjeza hižo do Němskeje woza. Pschedbjeda senatoweje komnistije, general Bourgeois, k tomu boda: „To trjechi. Wosu so wotwjesenje kanonow hižo hotowe stej."

Němske knježerstwo budże tymle wumyslenkam dyrbjeć sławnje napschećiwo stupić, hewak budża jim Francowsko wěrić. Pschedbjeda senatoweje komnistije ma samoskitne kejšchego. Na jeho słowo francowska sławnosć runje tak kedźbuje, kaž na słowo wójnskeho ministra.

Němska nałhwilnje k płaczenju njeschmana?

Wožebity wubjerk banki sa internazionalne płaczenje w Baselu je so dorěčał, so Němsku njeje mózno, hižo bliže lěto reparazije saplaćeć, a so dyrbi so tohodla jejny moratorium dale 1932 podlěšćeć.

Centrumska strona a ludowe rozsudźenje

Krajne pschedsydstwo sakskeje zentrumskeje strony je so njedźelu w Drježdźanach sešło. Němskosejmski sapósłanz Focke wo minjonym wukazu a krajny pschedsydstwa sarał K i r s ch wo sakskich praschenjach rěčeschtaj. Pschedsydstwo němskemu kanzlerej telegram pósła, w kotrymž jemu dowěrjenje a pschiwšiwowanje sakskeje zentrumskeje strony lubi. Pschedsydstwo wobsamtny dale sa pad, so by k ludowemu rozsudźenju dla rozpuschćenja sakskeho sejma doschło, so ma so wšěm katolikam poručeć, so bychu so pschi wothłosowanju njewobdźělili.

Nacionalni socialisto:o ke khłostarni zasudźeni

Pschi sańdźenym sudu w Barlinje je pónđelu wo krwawnych podawkach Sylvesterskeje nozy w Hufelandskej dróhy w Barlinje wutrjał wuprajił. Tam běchu pschi sćěhowanju nacionalistiskeho khorhoje Willia Schneidera a sozialdemokrata pschekupza Grafa satřělili. Jako winikow k polizija bohustawaj nazionalno-sozialistiskeho wudyrjenja wotdźělenja, pschekupza Rudolfa **Beckera** a molerja Hauschku, wuzwěźila. Pschińdźeny sud je Beckera a Hauschku dla sarazenja k khłostarni po 7 létach sahnadźił a jimaj cyeżne prawa na 5 lět wotrjekł. Ssobuwobsiborjeny hajnik **Kurt Brassel** bu dla njedowolenoho nošenja bróńjow k jastwu na 1 lěto sahnadźeny. Murjerskeho mužobnika **Kollatza** wot wobsiborjeneho zarazenja winowinowachu, tola jeho dla pokłowanja k jastwu na 7 mježazow pschińdźěchu. Tehorunja dla pokłowanja pschekupza **Weber** 4 mježazy jastwa dosta. Wobsiborjeneho Porotha wuwinowachu.

Wobsamknjenje rańschopruskich ratarjow wo Hindenburgu psched pruskim kejmom.

S wobsamknjenjom rańschopruskeje ratarskeje komory, po kotrymž chcedźa němskeho presidenta j Hindenburga nanowiny, so by do ezaho žiwoje sostojnstwo słožił, budże so někto tež pruski sejm sakrać. Fraktija němskeje statneje strony je wulke napraschenje sapodała, w kotrymž so statne knježerstwo prašcheju, kajše naprowy chce cżiniš, so by po puczu statneho dohlada rańschopruski ratarski komoru je doraslom na wołbach jeneje dźěławosće pokasało.

Dźěło po pola Borsiga nałhwilnje sastajiło.

Kaž je so sdźěliło, su Borsigez dźěłarnje w Tegelu pola Barlina žiwoje placzenja sastajile. Dla sajišćenja wobchadźenstwa je ho dźěłacerjam — 2800 muzam — na dźijomnje jenoż nałhwilneje dźěło wupowědźiło. Dźěłacerstwo je hnydom zhromadźiznu swolało, so by so wo wupowědźenju wuprajiło.

Offizěra němskostatneje wobory na dróhy nadpadnyli.

Njedźelu w nozy su w Eisenachu někotři zwilistojo jeneho offizěra pěšeho regimenta 15 němskostatneje woboty, hdyž so do kasarnow wróćesche, na dróhy nadpadnyli. Hdyž ho wobarasche, jeho z cżežkim pschedmjetom do wobliča dyrichu, so z kroju polaty bjes wědomja k semi padże. Sa njesnatymi winikami nimaju hischcże žanoho zhóda.

Stennesowy proces přećiwo Hitlerej

W prozeßu dla iischćiwodźenja priedawschcheho wjednika Barlinskich nazionalnych sozialistiskich wudyrnych wotdźělenjow, priedawscheho hejtmana **Stennesa** pschećiwo stroninemu wjednikej **Adolfej Hitlerej**, dyrbjesche so 16. decembra w Barlinje jednacż. Po Hitlerowym namjerje, kotryž praji, so njemóże tutón dźeń w Barlinje być, je pak so termina na njewěsty cżaß wottorzeżiła. W stórżije so wo to jedna, so je Hitler Stennesa winował, so je Stennes jako hłowny wjednik nazionalno-sozialistiskich wudyrnych wotdźělenjow **policajski** cżinschtak pschećiwo nazionalnym sozialistam był.

Stennes je nětko w nowinach sdźělić dał, so je so pschećiwo žiudnikej, kotryž je terminju wottorzeł, pola pruskeho justinzneho ministra wobežowal a so je jeho, dokelž ma jeho sa pschedpojatoho, wotpokasał. We wobežowanym pišnje so na to pokasuje, so je so sdźerżba pschećiwo Hitlerej hižo 23. meje 1931 sapodała, so je so hłowne jednanie 22 septembra wotewrjło, a so je žiudnik kłóżnje přeminu terminju hakle na 16. decembra postajił. Hačrunje je Hitler łuźo w Barlinje, je žiudnik Hitlerej, kotryž njeje pschicżiny njenoswal, kotrychž dla njemóże k terminji pschińć, wěrił a terminju wottorzeżił. Na tajke waschnje so prozeß pschezo dale wlecże, a Stinnesej ko móżnosć bjerje, so pschećiwo cżežkemu iischćiwodźenju sakitacż.

Hrabja Reventlow jako Hitlerowy dowěrnik do Awstriskeje pódźe.

Kaž je Winski „Morgen" jhonił, je so Hitler rozhodźił, hamžneho sastupjerja do Awstriskeje pósłać, kotryž dyrbi awstriskim nazionalnu sozialistiskim stromu znowa organisowacż. Sa tónle nadawk je němskostejnski sapósłanz hrabja Reventlow shladany. Wón dyrbi hnydom po nowym lěcże do Wina pschińć.

Bołharskeho studenta z Braunšweiga wupokazali

Polizajski prejsidium w Braunschweigu je bołharskeho studenta Stojanowa jako wobežeżneho wukrajana z Braunschweigskeje wupokasał. Stojanow je pjeczа wo jenej studentyzy prajił, so je ka słužobna holza poczinju. Universitna wyschnoscż je tohodla Stojanowa naswarika. So je Stojanow na jeneho studenta „Sauboche" nawołał, njemóżachu jemu dopokasacż. Niedźiwajcy tehodla na nazionalni sozialistiscy studentojo wot polizije żadali, so by Stojanowa z Braunschweigskeje wupokalała.

Bołharjo su znaczi je swojim pschećelstwom k Němskej, a tohodla mlodźi Bołharjo rad němske univerzity wopytaju. Podawk w Braunschweigu pokazuje, so maju němscy nazionalni sozialistojo po dźaczu mało rozumjenja za pschichilnosće Bołharow.

Khłostarnja dla wjelepřerady

4. khłostarniski senat němskostatneho suda je 26ličetneho farjadniskowneho assistenta Ericha N e s t l e r a z Einsiedela pola Kamjenicy dla njepschestajwaceho pschihotowa k wjelepschcheradże dla podpjerjanja statej njepschećelskeho jwjalka a dla njepschestajwaceho pschenóżenja w sastojnstwje k khłostarni na 3 léta a k 300 hriwnam pjenježneje pokuty sahnadźił.

Nestler, kotryž je so psched 6 létami w gmejnje Einsiedeln jako sastojnik pschisłužił a so pod pschihotnym wsal, je so wuznał, so hižo léta dołho k kommunistiskej stronje pschisłuschu. Hdyž 21. dezembra 1930 wobydlenje cżakanikarja Hahna w Einsiedelu, kotryž je wjes sym do Ruskeje cżerpnył, pschepytachu, polizija wschelaki material namaka. S nim so tukanje na Nestlera wobrježi, kotrehoż wot teho cżasa wobchadźachu a 16. haprele jaschu. Wón so wuzna, so je 20 njewupjelnjenych puczowanskich pasow a ministerialny wukas, kotryž so na žyrej němskich małych żelesnizow poczahuje, a druhi material pschećiwrchiwit a kommunistiskej stronje pschepodał.

Awstralska za cłownu uniju z Jendźelskej

W Awstralskej je pschi nowowólbach nowa sjednoczena awstralska strona dotal knježacu dźěłaczejsku stronu porazyła. W awstralskim swjazkowym parlamenće na nowo sjednoczena awstralska strona 52 hłosow pschećiwo 16 hłosam dźěłaczejskeje strony.

Nowe knježerstwo je sa wušne hromadźedźiznje z Jendźelskej a dowosej jendźelskich tworow lětschinu da.

Rusko-francowski pakt neutralnosće

Ruske knježerstwo so wo pschećelstwo Francowskeje prózuje. Ruski pósłanz Dowgalewski w Parišu je 24. augusta w francowskim jwonkownym ministerstwje z generalnym sekretarom Philippom Berthelotom paragraf rusko-francowskeho pakta njenadpadnjenja jednacż. Kaž „Écho de Paris" pische, pakt słědowarje postajenja wopschija:

1. staw: Wobej mozy lubitej, so by so wjasonnje kóždeho nadpadowańskeho cżina wostajitej a k wójnje njepschikrótej.

2. staw: Jeli so tśeca móz nadpadowańskich cżin pschećiwo jenej strěcżenje wobsamkaceje stronje sawinuje, druha strěcżenje wobsamkaca strona lubi, so **neutralna wostanje.**

3. staw: Zana se strěcżenje wobsamkaceju stronow njejsmě strěcżenje s druhimi mozami wobsamknjeć, kotrejž posłaji, so by kupowanju abo pschedawanju tworow strěcżenje wobsamkaceje strony sapowědźi. Wobej stronje by njesłapowědźitej, so jena wot druheje twory kupuje abo je jej pschedawa.

4. staw: Wobej stronje lubitej, so so kóždeho měschenja do znutskownych należnosćow druheje strony wostajitej, z kotrymž dyrbu so wobstejace sarjadowanja powrótzić.

5. staw: Murunuge jednanje so sawjedże, so by so nastawacy konflikt mjes woběmaj stronomaj wuhładkował.

6. staw: Tole strěcżenje sa dwě léce płaći a może so potom z jenoslětnej khwilu wupowědźeć.

Sdźerżenje dyrbi kakle do mozy stupić, hdyž ludźe postajene wumnowanišće jednanje z wobjebitym wuczinjenjom do předka położene. Sa nałożenje 2. staw Francowska tón kraj sa nadpadnika wobhładuje, kotryž so sapowědźi, konflikt po postajenjach Kelloggoweho pakta wurunować abo wobžadźeny zuły kraj njewopuschći.

„Écho de Paris" pschiwšiwonni, so je so wopschijece tutoho strěcżenja Pólšej, Rumunskej, Lotyšskej, Estonskej a Finskej sdźěliło.

Pódła toho je so Pólskej słubiło, so ko wjeżo słónczne płaczazeho niewobjamknje, prjedy hacż Maskwa wjese i Pólskej pakt njenadpadnjenja podpišała, wo kotrymž so hižo léta dołho jedna.

Pólšća je se žiwojece strony te žane winowatosće znapschećenja Rumunskeje a baltiskich statow pschewsała.

*

Najwažnische postajenje w tutym je němska politika ważnym paktu njenadpadnjenja mjes Ruskej a Francowskej we wumjenjenju leži, so won halle do mozy stupi, hdyž je so podobny pakt mjes Ruskej a Pólskej wuzjewił. Na to Francowska doras kadże, so Pólskej njeje [illegible] Ruskej hrosyć, hdy by Němska chzyła nětčišće [illegible] pólske mjesy pscheměnić. Snate je, so Ruska [illegible] pakt njenadpadnjenja jedna. Tole jednanje [illegible] kroći, dokelž je Pólska hižo dawno z Rumunskej [illegible]. Sći pak ma so Ruska hischcże dla wotcżenja Bessarabskeje dajednacż.

Tajne zrěčenje mjez Turkowskej a Ruskej

Skromadna fronta pschećiwo Rumunskej.

Mjes Tarikowskej a Ruskej je so po powěrjenych spytnych nowin z Ankory tajne zrěčenje wobsamknjene. Jeho hłowne dypki pjeczа rěkaju: Mórśe wuzinu Dardanellow ko zawru, jeli so by so Ruska do mandźelskeho abo někajkeho druheho internazionalneho konflikta zapletła. Turkowska a Ruska so podpjerjeschtej, hdy by schtóžkuli swojim wojerškim mjez powietschiłej a hdy by schtóžkuli dyrbjałej hrjchi Čornoho morja pschi wójnskim konflikće mjes Ruskej a Rumunskej schłikacż.

Pódla tebo je turkowska diplomatija sa Rusku wschelake politiske pożrědniske nadawki pschewsała, mjes kotrymiž najważnischi nawjasanje pscheczełnych poczjahow mjes Ruskej a Pólskej nastupa.

Juhosłowjanskaj kralowskaj mandżelskaj w Parišu.

Juhosłowjanski kral je je žiwojej mandżelskej do Francowskeje puczował. Prezident francowskeje republiki, Doumer, je pódnjeku k czesći juhosłowjanskeju mandżelskeju hosćinu wuhotował. Bataillon wojakow kralowskimaj mandżelskimaj poczesćowanja wopokała.

Wó'na w Mandżuskej

Njepscheczelnosće w Mandżuskej žu žo sašo sapoczałe. Po japanskich powěsćach **k Mukdenej** 10 000 chinesiskich wojakow cżehnje. Pschecżiwo nim a pschecżiwo chineskemu wójsku pola **Cżincżawa** žu Japanzy bomby mjetaze létadła wotpósłali.

Cżincżaw w połnócnej Mandżuskej tśěrko daloko wot pokrucnischeje mandżuskeje żelesniży leži, k kotrejž dyrbi žo japanske wójsko po wobsamknjenju Swjatka Ludowu wróćo ześahnyć. Njedźiwezjo teho je hłowne wjednistwo japanskeho wójska, kaž žo ſ **Tokia** powě, ſ nowym ultimatom jadało, so dyrbi chineske wójsko Kincżaw wopuscheć a žo k wulkej murі wróćo ześahnyć. Jeli so to hač do postajeneho cżasa njestanje, budże japanske wójsko Kincżaw nadběhać.

Położen'e wokoło Kinčawa

Jendźelsky, francowsky a amerikanzy wojerźy attachejo, kotrіž su někotre njedźele w stronach pola Kinczawa w Mandżuskej jako wobkedźbowarjo pschebywali, žu žo žoboru do Mukdena wróćili. W rozwrćenju ſ nowinskimi sastupjerjemi je **jendźelski wojerski attaschej prajił, so su japanske wudawanja wo cżahanju chineskeho wójska pola Kincżawa, kaž je žo sam p'schesmědźił, hłe wumyślenja.** Wurazinje na to pokaja, so žo chineske wójsko wokoło Kincżawa ni'e pożylniło, a so žo w zykym zandżenym měsazu w chinesi) stejiśnjach njeje wiele pscheměniło.

Debata wo Hooverowym moratoriu w amerikanskim senatu

W senatu je žo pódndźelu debatta wo Hooverowym moratoriu sapoczała. Kaliforniski senator Johnson, kotrіž stejiśnjo sastupuje, so ma žo Amerika wot wutraja wotsamknyć, je senatorej Kahnej, wobdźělnikej Newyorkskeje banki Kahn Loeb & Co. porokował, so žu internazionalni

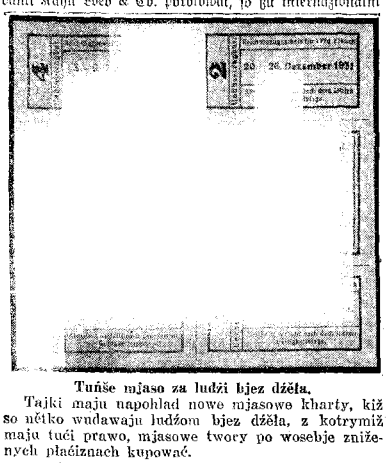

Tuńše mjaso za ludźi bjez dźěła.

Tajki maju napohlad nowe mjasowe kharty, kiž so nětko wudawaju ludźom bjez dźěła, z kotrymiž maju tući prawo, mjasowe twory po wosebje zniżenych płaćiznach kupować.

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańczko ſ Khrystoweho cżasa.

6] (Pokračowanje.)

Wjele nahladnischi a pišanischi, njech też niż tak jesterny kaž wošot, je wjelblud, kiž pódła kleżi, žylnokosćate, schérobarbojte, kokmate swérzo ſ dołhimi na cżerwjeń zybami pod schiju a cżełom a ſ nakładom kaščejcżom a korbow na njeźměrnje wulkim žedle. Jeho wobkedźeſ je schwitny, kahodny Egiptowcżan, kotrehož prénjotnu barbu wobliczа ſtej proch hałow a pěſt puscżiny trochu pschemělnitej. Wón posłicża žiwoje twory: cżerstwe winowe kicże, figi, datle, jabłuka a granatowe jabłuka se łahrodow Kedrona.

Lědy mjeńschu herru nacżinja pschi pschedawanju pjerišny; hołbje, kacżki, też khinesiske pozpule žo w žyrcach poskicżeja. Pschi napohladze tutych swérzatkow dopomni žo kuńz na tamnych khrobłych tażerjow, kiž je strachom žiwojeho žiwjenja ſa łojenjom ptaczkow du, bórzy ſ rukomaj a nohomaj wyšoko w powětſe wijaja, bórzy sašo w koschu žo hłuboko do skalneje rospukliny žo puschcżeja.

Tu widźiſch wikowarjow pyschenkow, mudrych muži, w cżórłachu a módrjerźy swobłekane, ſ mózným běłym turbanami na hłowje. Tam sašo posłicżeja klamarjo a drabarjo domjasy napórjadk a drasty, drobnowikowarjo derjewonjazy wolіj a podomkarjo žiwoje wschelakore twory posłicżeja na pschedań.

Do žrjedża nich cżischcża žo tu a tam, ſa wusdy a powjaſy torhajo, bórzy tichicżo, bórzy majtajo, pschedawarjo słotu: mule, konje, cżelata, wowzy, mjakołage kosy **a** wjelbłudy, swérzata łóždeje druźiny mózesch tu widźeć, tkiba niż sapěte žwinjo. Wschitzy tuczi wikowarjo a klamarjo njeježu tudy jenož jenicżki ras sastupjeni, ale wjazy króć; woni njeježu jenicżky na jenom městnje, ale wschudże na wikach.

VII.

Pscheczelny cżitał žo někto proſby, ſ nami žo do tamneho dwora wróćeć, kiž, kaž bě horjeka wopisane, dźěl wikow pschi Joppowych wrotach tworjeſche. Bě tśeca hodźina dnja; mnohy běchu hižo wiki wopuscheźili, njedźiwajcy toho trajesche cżišcżenja skoro jenak dale.

Mjes nowopschiſchedschimi ma žo wosebje wobkedźbowaceż skupina, wobstejaca ſ muża, žónſkeje a wóſlika.

Muż ſtejeſche pódla hłowy žiwojeho skoczerża; dźerżeſche posterenk w ruzy a sepjerasche žo wo žiwój kij. Jeho drasta njebě w niczim napadna; běſche podobna na drastu druhich Židow wokoło njeho, jenož ſda žo być nowa. Jeho ryży wobliczа pokaſowachu jeho jako pjeczoběžatnika; też posłaceże wobtrucżi žo ſ tym, ſo bě jeho heiwak cżorna broda trochu pschescżódźiwika. Na pol wcżinje, na pol prósdnje wón na tule harn wokoło swoje hładasche a to dopokaſa, ſo je ſ zuſnikom ſ kraja.

Wóſlik ſmamleſche pohódnje ſiwjesa trawy. We ſaſparnej ſpokojnosći njeda žo ani wot jeho wobdawazeje hary mysliċ, ani njestarasche žo wo žónſku postawu, kotraž na jeho khribjecże w polſtrowanym žedle žedźeſche. Swjeſchnja drasta ſ cżemneje wolny sawodże dopołnje jeje cżełko, mjes tym so běły sawodźenk hłowu a schiju łaskywasche. Hdyž a hdyž wona wotwodźeſche ſwój sawodźenk, ſo by widźała, schto žo wokoło njeje stawa, ale jenož tak mało, so jeje wobliczo njebu widźane.

Stónczne sarěczachu na muża.

„Njeſiſch-li ty Jósef ſ Nazaretha?“

„Tak mje mjenuja“, snapschecżiwi Jósef a žo wobroczi. „A ty? — O, měr budź ſ tobu, mój pschecżelo, Rabbi Samuelo!“

„To ſamtne pscheju tebi!“ Rabbi žo pschetorhny, pohladowy na žónſku a pschiſpomni potom k tomu: „Měr budź ſ tobu a ſ twojim domom a ſe wschěmi twojimi!“

„Je tak mało procha na twojich drastach“, prajeſche Rabbi ſ dowěrliwym hłosom, „ſo žo nadjam, ty žo nóz tule w mjeſe naſich wótzow pschecżinił.“

„Nět“ snapschecżiwi Jósef. „Mój možachmoj do nozy jenož hač do Bethanije pschińcż; tohodla wostachmoj we tamnischej hospodże a pschi žwitanju nastupichmoj sašo žwój puć.“

„Wój mataj potajkim daloki puć pscheđ žobu; ſnadź tola niż hač do Joppy?“

„Ně, jenož hač do Bethlehema.“

„Haj, haj, ja rosumju“, wón prajeſche. „Ty žo w Bethlehemje narodźił a dźesch nětko ſ žwojej dźowku tam, žo po kžesorſkim wukazu dla dawkow sapisacż dacż.

Jósef wotmołwi, njepscheměniujo położenje abo wuraz wobliczа:

„Take žónſka njeje moja dźowka.“

W tutym wokomiku žuny žónſka ſawodźenk w stronu, tak jo bě jeje wobliczo žyle widźeć. Rabbi ſtoji žwojej woczi w tu ſtronu a mějeſche runje dosć khwile, wobliczo žadneje kraſnosće wuhladacż.

Wona žo ſacżerwjeni a ſaczahny ſawodźenk sašo.

„Twoja dźowka je rjana“, rjeknу wón ſ potajenym hłosom.

„Wona njeje moja dźowka“, wospjetowaſche Jósef. Wězimpotſej Rabbijowa bě wuhudźena; hdyž Jósef to pytny, rosſaſnjeſche wón khětſe dale: „Wona je dźěcżo Joachima a Hany ſ Bethlehema, wo kotrymajž žu ty ſawěſcże žłyſchał, pschetož běſchtaj jara nahladnaj —“

(Pokračowanje ſcżěhnje.)

Předźenak

ma wulke potajnstwo! — Jana druha protyka njemóże wjedro tak derje wěſcheſcż kaž wón. Ho ſe ſu hižo Pschedźenaka praſcheli, ſ wolkol uk. kojke budże wjedro. — Cżyje dźenża potajnstwo trochu wotkryć. — Wjedro wěſcheſcż jenu wuzey mudry. ſtary — nadźijomnik: hilſcheje ſtoleſcż! — Sled w Bydyſchinje! — Wón je wěſcheſenje wjedra na wulkoj wot ſejowcżow, wowcżich rańarjow, rybarjow a nuſhownitych rataryow, Nimo toho je w poſtorich letach ſtoro 3000 króć na Cżornoboły był, ſo by tam na cżahnjenje mróżeſ ſedźbował. — Jeho nasſhonitoſcż we wěſcheſenju wjedra je wjele ſ žiz tofeſ hódna. — Hižo wjazy króć je ju konjeren němſkich kupnikow ſa nj ſmérny pjenjes wotkupicż chcył. Ale wón wostanje Pschedźenakel ſwěrny, ſo mohł tutón ſwoju protyku date pschedawacż ſa 60 pjenježkow.

pohrjebnischeju dowjeſchu. Holza je derje žiwjenje ſ ńa hóla, je też hiſom wobjet ſo ſe ſamomordarſkimi myſlemi nošyła. Cżełpjeſchy wot mało cżełu na cżelny brach, mějeſche khora nohu, kotraž běſche ji pschi wukonjenju ſwojeho powołanja ſiſto ſe ſadżěłkom.

— **Měſchczańske bźiwadło.** Dźenża wutoru žo jimaza cżinohra „Stźwjate pjonje“ wot W. S. Maughama w 12. abonnementnym pschedſtajenju A prěni króć wospjetuje. Sčrjedu pop. ¼4 hodź. pschedſtaja žo poſledni króć hodowna hajka „Wo kralu Knoogerichu“. Wſchitke Budyſke dźěcżi, kiž tutu hodownu hajku w měſchczańſkim bźiwadle hiſcheſe widżeli njejžu, njech tutu poſledniju ſkładnoſcż wužiją. Wjecżor poſtupuja „Tjjo mu'keterjo“ ſe ſwojim wuſpěchom w Budyſchinje. Bźiſchcżańe wuhotowanje Benatzkeho torhaza hudźba a 80 žobuſtukowazych ſcżinja ſ tuteho krucha porażk krajeſcżeje doby. Pschi prěnim pschedwjedźenju w Budyſchinje mějeſche tutón kruch wurjadny wuſpěch pola pschipoſkuchaŕſtwa a nowinaŕſtwa. Schiwórtk (patorżiju) je dźiwadło ſamknjene. Hiſchcże ras žo na to ſedźbne cżini, ſo žu abonnementne měſtna łětſa na 6 wěſazow wobliczene a maju žo ſ cżaſom ſameniċ.

Zrudne hody

S **Dobrusche**. Srudne njeſboże je potrjachiło ſwójbu dźěſacżerja Oskara Maja. Nětkoże 30-létny dźěſacżeſ běſche žo ſe ſwojej nětkoże runje tak ſtarej mandżelſkej njedźelu ſ hodownemu nakupowanju wróćeſi. Wjecżor chyſchtaj kujenu parnu maſchinu wupruhowacż a žebi ſ tej ku w kuchni hiſcheże trochu wuhła pschihotowacż, ſo njeby ſyma było. Sapomnjiſchtaj pak wuhenowanju ſaſuwak wotſpuſnyċ, ſo wuhlowy plun wuſtupowaſche. Nano wokoło ½6 hodź. pytnuſchtej 5 a 7 lět ſtarej dźěcżi, ſo ſtarſchej we łožu njeběſchtaj. Jako dźěſchtaj pohladacż do kuchiny, hožeſ žo hiſcheże ſwéża ſwérzeſche, nadeſchtaj macż mortwu pschi konopeju klecżo, nana ſlabje ſtonaju na konopeju leżo. Dźěcżi ſawołaſchtaj w ſwojich ſtrózełach dźěda, kiž blizko byli, kiž ža wo dalſchu pomoc poſtara. Mandżelſkeho domjeſchu do Budyſkeje khorownje. Sa mandżelku pak běſche pomoc pschepoſoże pschiſchła.

Se **Ssowjerj**. Hodowny ſwjedźeńk wuhotowa ſej tu naſche ſpěne towaŕſtwo „Ssokołbit“ pola bratra Palerja, kaž kóżde łéto. Njenje wutwjerdzena, jónwa bě też kraſnje hodownje wupyſchena, kraſny ſroſcżeny ſchtom ſe Splóſcheſanſkich hór (ſ Hajnez łěża, nic nihóże druhdże ſtem!) žo tam te ſwojimi ſwěcżkami hordżeſche, a hiſcheże wjele

wjazy šwjećkow na dołhim błidže šteje šo šwjećelsche. Pschedbyda powita luhych hosći z Bukez, wosebje knjeza fararja Mjerwu, kij bě łubosćiwje hodownu rěcź pchewsał. Teź šobustałožen towarstwa, knjes Hajna sen. je Spitźka, mohł wjez chěstwu šobustaw towarstwa, bě je swojej mandželskej jom pschikhwatał. Knjes farar bo rěcźa wo stawisnje hodownscho šjedźenja a wschěch tych waschnjow a nałožkow, kij k hodam šluscheja, wosebje też nadrobnje wo božodźelowym schtomje. To'a też wo šwj. Mikławschu, šwj. Barboru etd, kij to adventskeho czasa šluscheja. — Kak zajimawe to wscho bě, pokaza wobschérna rozmołwa, kij so pschisamknu. Wschelake šo hišcze pschica, na pšch. wuczeř Schězy roseznja z frukta, kajke hody je w Franzowskej we wójnje naschonił a też kajke je Južnoslawjanojo šwjećene. — Hodownitka njewotsudże pak też bjes toho, to pschihoty dirigowaše k. wuczerjej Schězy za wschu prózu, kij bě w běhu lěta jako mět, rjany wulki, krasny dar w mjenje towarstwa pschepoda. (Schtóž chce bližšche wjedźeć, schto, tón njech hlada, so zhonił). Sso wě, so stare a nowe hodownje spěwy wobdarowacha zyły šwjedźeń, a dobreho kofeja a pampuchow bě tu dosć, so bu šo hišcze wjele wjazy ludźi nazyczej mohło. Tak hodźinki chwatachu, a kóro bychmy zabyli domoj hicź.

S Kulowa. Dźiwo 22. nowembra kulowy šo we Huczinje ramohuhajowym telefonowym hamt z nejpschekorhnjenej słužbu. Wot tuteho dnja pacza sa wobźělnikow telefona nowe čisła z tśimi tśěrami. Wobźělnikam Huczinjanskeho telefonowoho hamta šu to tule čisła z wobzběhnym napjatkom pschipósłane. Huczina wobźěli šo na špeschnym telefonowanju we wokrjesnej łyčzi Hornjeje Łužicy. Swjatowanje wćerjenjow w balonim a špeschnym wobkhadze wobstara pschepokazanjeli dalokoschim hamt we Lubiju, kij šo też za to postara, šo bu hacź bo wudaća nowoje hamtliseje telefonowoje knihi za wokrjesnu łyčź sakkleje a pschisze Hornjeje Łužicy šupatanja z wobźělnikami Huczinjanskeho hamta, kij šo pod stratym čźišłom kadaju, też porjadnje pospósłuju.

S Wóporka. W pěti cźišłowy może tudomna wudowa M. Rycźkna rodź. Pěschkez šwoje 91. narodniny šwjećeć. Pola Ryćźic wonki po mantyrju starosty też pschezo bóle pokaźa. Nimo njeje šmjerdźesche tu hischcze jena žona swoje 91. narodniny šwjećeć, a to hatźdženy mježaz. We Wóporku je hischcze wjazy ludźi, kij su 80 lět a starschi.

S Wětrowa. Wošebje rjany dźeń běsche Bóh k pohrjebej Wětrowskeho fararja Scholty, kij bě dołho psches naschu wošadu šnaty, na šaudźenej njedźeli wobradźił. Sstónczko šwćerjesche še stołtnyi pruhami na šahoru, kij běchu še šnehbělej cźišłej płachtu wodźele, ju šo wscho šwobolesche. Pola a luki, šahroda a schtomy a płatok njebowcźiceho žarowachu šobu we šwojeho knjeza. Wulka hyła žarowazych a pschewodźerjow šeźdże šo popołnuju w 2 hodź. we Schołezji domje. S šhrkuschom: Schtó wě, mój čłowječe, ležźahnowa šo šemrjety hołpodar še šwojej domišnu. Dołhi czas nałupi pucź do Njeźwacźidła. Prědku bě schtej wojerše a herbšče towarstwo z hhorhojomaj, sadu njesu jedźesche cźelny wóz, ke kotremuž šo pschewodźerjo a wosy je pschiwuwinuli a pschecźelemi pschi zankowym. Hnujacy naroblad, když mowny hołpodar pożledni raz nimo šwojich polow jedźesche, kotrejž bě hischze nimale 50 lět wobdźěłał. Hacź ke Kamjenczanšteniu pucźej běsche schula z knjesom duchownym napischecźo pschischła. Po wušpěwanju schmcźki: „Jesuš moja nadźija" bliješe še czały k pohrjebnischcźu, hdźež zyrkwini pschedstejescźerjo a towarstwo jěsdnych z Budyschina pschischupichu. Knjes farar Kapler trochstowasche šawostajenych z mutrobnymi słowami nad połožku. Sstwa njeswjetich žywych w Bożej šwjatej nozy. Cźešći budź Bóh we wyšokosći, mér na semi a cźłowjekam dobre špodobanje. Sostupjerjo towarstwowu połožichu pa rěcźi knjesa duchownoho cźelne wěnzy z rjanymi słowami na row: zyrkwinske pschódstejescźerjo, wojerše towarstwo, herbške towarstwo, towarstwo jěsdnych z Budyschina, ratarske towarstwo, Wětrowska gmejna a górkowniscźa. Knjes baron še Wietinghoff-Riesch dźakowaše šo šeurjetcźanu za wschu špodźu, kij je zyrkwi a wošadnej dźakowiji wopokasał. Dopołnjesće na njeboczscźikehu wostanje w žohnowanju!

Z Miłoćic. W nětčišim hospodarskim buhjeństwje spytaja so wšelake elementy na njesprawne wašnje wobohaćić. We wšěch padach jich nuza k temu njeměri. Kradnu zwjetša, zo bychu z kradnjenych wěcow pjenjezy wuwikowali. Wokoło hód su husy najbóle witane poźiwadło. Tak su tudomnemu źiwnoscerjej Šerakej w nocy wot soboty k njedźeli wózom

Rumpodicha přinđze dźěćom łóđźnikow.

Barlinske zwjazki za wódny šport su so zjednoćiłe, zo bychu dźěćom łóđźnikow na Sprjewi hodowne wobradźenje přihotowałe. Na našim wobrazu widźimy, kak štyrjo młodźi športarjo Rumpodicha a bóžodźěšćowym štom, pod kotrymž so w měchomaj wěšće mnoho *rjanych hodownych darow khowa*, ke dźěćom łóđźnikow wjezu. To budźe wjesele!

Dubjanskim přećelam w serbskej holi!

Sserbska hola šelena,
Sły mje dźenja šwjeselita,
Krasny dar mi pósłała,
Wupłód šwojoh' šłužowanja.

Wutrobny dźak ja to wsmi,
So ju na mnje spominała.
W šwojej młódnej rjanosći
Wostań dale Sserbšstwu šwérna!

21. hodownika 1931. Mario Ssmolerjec.

lus pokradnyli a je hnydom w khlěwje zarčzali, kiž je w prjedawšim konjencu zamešćeny. Dokelž so hródźno durje čežšo wočinjeja a mohła při tym hara nastać, so wot druheho kónca wokno wutłóčili a přez nje do hródźe zalězli. Padušstwo je snadź so runje wokolo srjedź nocy stało. Wobsedźeć sam je hakle so w późnich wječornych hodźinach so domoj wróćił a njeje nič podhladneho widźił. Škoda potrjechi jeho čim bóle, dokelž běchu husy k plahowanju postajene a njeměješe je zawěsćene. Hakle njedźelu rano, hdyž chcychu je picować, dohladachu so na padušstwo. Přiwołany policajski pos wučuśli čěr jenož tać kóne wsy k dróży won, tam sled zhubi, dokelž běchu hižo ludźo na raše a wot raušich khodźili. Padušstwo je so při swětłym měsačku stało. Ze teho je widźeć, kak khrobłe njekhmanicy swoje padušno dźěło wukonjeja. Zdźěła pak su ludźo też sami wina, hdyž hródźe a khlěwy njezamkaja. To wašnje nětko wjacy njeplaći kaž w dowójnskim času. Teź pos je unzny, wosebje w statokach, kotrež skitacoho dwora nimaja. Snadź tutón pad wospjet wuči, kedźbliwišo sej dwór a dom hladać. Padušnym ewółbam dołhe nocy polěkuja.

S Wěteje Wody. W nozy k njedźeli wokoło 12 hodź. wotpali so tudomna Militschez zhtleńutočerińa. Pschi gnjeńu běsche haschenje jara wobczežne. Wobnjowa wobora mójesche jenoj wokolne łótnje wuthowacź. Schtleńutočerińa še wschěmi naprawami bo dospołnje špali. Nětnjišnjo w gamžnym domje so tehorunja wupali. Kak je woheń nastał, hischcze njeje znate.

S Hródka. Pożledni czas je mutrobowanja w nischim měsece khětro pschibérał. Njedawno dobuchu so padušni dwójcy do rojesćeźelišćeho wobtheda Lehmanna a Ahmna. Teź nětótre kury tudomnym wobydlerjam kradnychu. W nozy k šandźenemu schtwórtku šwérchu šebi padušchi šamo so šadobyć do hamtiskeho łudnistwa. Chcychu dorje so potładnje zmozowacź. Wschu psches wokno do twarjenja šalěźli a w hamtiskej jstwi khamory a kaschćiki pschenyli. Pjenježny khamor pak šu na poły wostajili. Kradnyli nicźo njeje.

Budyske měšćanske dźiwadło

Swjate płomjo,
cinobra w 3 jednanjach

wot Williama Komerseta Maughama.

Tuta hra wuspěšneho jendźelskeho autora je so na nimale wšěch wulkich swětowych jewišćach z njewšědnym připóznaćom předwjedła. Čehodla ma Maugham stajnje zaso wuspěch? Dokelž wě hižom zwonkownje w duchapołnych dialogach a w dobrym techniskim wobkrućenju jewišća připosłuchar sobustorhnyć. Stož pak maćiznu a ideju jeho hry nastupa, bliži so wón zdźěła klětko łoskoćiwym a njewšědnym problemam. Prašenje: „Móže čłowjek we wěstych padach sudźić nad žiwjenjom a smjerću swojeho sobubratra," staji Maugham we swojej cinohrě „Swjate płomjo". Z křesćijanskeho stojnišća mamy na to wězo jenoź jenu wotmołwu! Maugham njerozrisa ju po dramatiskim křesćanskim zmyslu, ale ze hłubokeho čłowjećeho dorozumjenjenja a modernoho, to rěka z našeho časa wurošćeneho zaćuća. Wězo njeje basnik prašenje z cyłej konsequentnosću přewjedł, tola hra sama poda positivnu wotmołwu, dowoli pak też wyše teho přihladowarjej swoje samsne měnjenje.

Młody čłowjek je přez njezbožo z lětadłom na čas žiwjenja zlemjeny. Njemóže so sam wjacy pohibować a je tak we kóždej najmjeńšej maličkości na cuzych pokazany. Žana nadźija na někajke połěpšenje. Jeho młoda žona podleži po času zadanjam młodosće a žiwjenja. Njeswěra přećiwo swojemu njezbožownemu mandželskemu jej swědomnje hrjeba... Njeby wona mohła sebi swoje swědomnje a jemu jeho čerpjenje wołožić, hdyž wón wjacy był njeby? —

Maugham je rozumił swoju hru jara zajimawje a hłuboko hnujacy čłowjesey natwarić, tak zo dyrbi přihladowar na kóždy pad hru sobu přeźiwić.

Wubjernje poradźene předstajenje tuteje hry we měšćanskim dźiwadle je w prěnim rjedźe zasłužba režiséra dr. Adolf Rotta. Wšitcy předstajerjo su we swojich rólach na prawym městnje. Olga Meckel, Franciska Hellmuth-Bräm a Marja Fiore njemóžachu być dospołnišo. Też muzske róle, A. Rott, Verder, Siebenschuh a Skotzky su we wšěm wurjadni. Najwjetše připóznaće zarjadnistwu dźiwadła ke tajkim mocam! Njoje wěsće přewjele, hdyž, prajimy, zo mózemy so z tajkimi předstajenjemi w kóždym wulkoměsće pokazać!

Před hodami pomérnje derje wopytany dom přija hru z prawym dorozumjenjenjom a připóznaćom.

—n—

Serbske towarstwo „Lubin" wopomina wyššeho fararja Domašku

S Budyšez. Po dlšejchej pschestawy šeńdże šo naschе šterbšte tow. „Lubin" 17. hodownika k pożledniemu pożedźenju w šarym lěcze w Kóšikej hoiczenju. Sejchło běšche šo na 40 šobustawow, mjes nimi běchu też nětótre macźerje a knjeny. Tow. pschedźyda k. Hajna še Spitźka wotewri wjeczor 1/28 hodź. zhromadźiznu a witaschе pschecźelenje wschitkich pschitomnych, wosebje knjeza wjschcheho fararja Sarjenta z Khwaćiz a knjeni wjschcheho fararku Domaschzynu a jeje dźowku knjeńnu wuczeřku Hanku Domaschkej z Khwaćiz. W lěcze 1931, tak rěčeschе knjes pschednoschcer dale, je šmjerć bohate žně w towarstwje dźerźała a jomu 4 šwérne šobustawy wsała. Jich mjena su: Pawoł Pöllchla ze Sahorja, Augusta Ryćerja z Budešez, Jan Mlink z Lejna a wjschchi farar Mórij Domaschka z Budeštez. Pschedźyda dźakuje šo jim sa wschitku luboscź a dźakowoscź we towarstwje. Dopomnjenje tutych šobuje dokonjannych cźeścźachmy z postajenjom. Woni běchu šdźela šobušakoržo „Lubina". Njeźapomnita woštanje towarstwu wošebje dźěkawoscź k. wjschchcheho fararja Domaschki. Won běsche 21 lět dołho še šapišowarjom. Njeschłomdźi dźes pschicźinu jare dołheho pożedźenje. Teź pschi wschej cźežkej khorowatoscźi wobstara z šchepotajej ruku swoje šastojnstwo jako šapišowar. Wšjazy krócź je nam šajimawe pschehonoschchi dźerźał. Won běsche mischtr rěcźe. S pjatnoscźu kóždy na njeho pożtuchaschе. Pschecźiwnika rady še žortnym, pschecźelnym słowom pscheświedčeźi. Jeho wutroba běsche polna luboscźe, běsche też nanijschemu pschihwobrocźena a podpjeraschе kóždeho z radu a z mozu, tak dołho hacź bě to możno. S jeho domožnicźom, wjele šhubichmy; też „Lubin", běsche móhł rjej, duschu towarstwa.

Tehodła běsche pschedźyda knjesa fararja Sarjenta, kotryž je jako šerbški wjschchi farar naźlědnik našcheho njesapomnitcho Domaschki, prošył, je chcył „Lubinej" w blišchej zhromadźiznje wo žiwjenju a jeho šaštužbnej dźěławoscźi to najwažnišche podacź. Bohate wopschijeźe rěcźe njehodźi šo tu bohyła šdźelicź. Jenož nětótre słowne bypki chcemy podacź. Njeboh Domaschka běsche horzy luhowar šerbšcheho naroda a šerbšcheje rěcźe. Won cźuješche ho i zaźej duschu jako wótczinu a „dźěłaschе tehobła i wurjadnej horliwoscźu na narodnym polu." Schłoš je nětdy J. Cźišchinški wo Jmšichu ras prajił, to płaćił też wo naschim Domaschzy: „Won ma na prosy měd, we ruzy mjecź." S ljubym pohladanjom a słowom witaschе kóždeho do šwojeho doma, ale i throbłoscźu a šmužitoscźu štupi pschecźiwnikej, kotryž łpyta, Sserbow prawa pschikrócźicź, napschecźo. Tehodła cźinicze po jeho pschikładze a wostajicze Sserbja! Tola i wótczinštwom šwišaje schcheschcźanstwo.

Hiba pschecźiwo naschej wérje njeje ženje tak wulka była, kaž w naschich dnjach. Mamy wojowacź hacź na trej a łoćze. Naschi wótzojo šu za šwoju wéru žiwjenje a kubło woprowali. Njehanibujsch ty ho, žwozju wéru psched cźłowjekami wušnacź je ertom a skutkami? Zyłe žiwjenje naschcheho njeboh Domaschki běsche mózne šwědczenje wo tym, so běsche wón muž šmłneje, njekhabłazeje wéry. Cźinimy po jeho pschikładze! Sserbški lud ma ho Bohu z zyłej wutrobu dźakowacź, so je jemu muža dał, pschez kotrehož je šwoje kraleštwo na semi bohaće žohnował. Njech wón nam dale z jeho klina šłudźuje tajtich mužow, hódnych wěcźneho wopomnjeńca.

Cźišchi row naschcheho wótczinza Domaschki pschikrywa šymny žneh. Kwětki šu šwjadle, a ptaczajtko na ichtomje mjeńcźi. Cźšemnoscź pschikrywa šemju. Ale wyšche wschitkeje šachodnoscźe, wyšche wschitkich mrócźelow šteji adventški kral Jesuš Khrystuš. W jeho šwětle budźe naš luby šemrěty šwoje wjeśeńe, hnadypołne hody šwjećeźicź. „Knježe, pomhaj nam teź tam."

Krašna rěcź na pożłucharjow hłuboki łaćišchcź šcźitni, běsche taj předowanje w Božim domje. Khutne napominanja nochcemy šapomnicź. Pisches pschedźyndu šo knjeśej wyschchemu fararjej wutrobny dźak towarstwa wupraji.

Na to šledowachu wólby. Knjes Hajna a knjes Sswora šo jenohłósnje šašowuješwolichtaj, prěni ja pschedźyndu, pożledni ja šlicźbowarja. Sapišowar šo w blišchim pożedźenju pomjenuje. Stónczńje pschedźyda wschitkim, starym a młodym wutrobne žohnowanje a wostajicze Sserbja! Tola z pšemom: „Rjana Luźiza." šo natwarjaza zhromadźizna skónczi.

Z Łužicy

* S Ruchbacha. Kantora Conrada, kiž běše dla pschekschiwjenja zyrkwinych a druhich pjenjes cžekhył a potom w Lubijskim hnoniskim jastwje pschebywasche, su pjatk do Sborjelskeho pschepytowańskeho jastwa pschewjesli. Ke potwjerdzenju scihdže so pjerwje wjeczor zyrkwine jastwjerstwo. Knjes duchowny Jacob rozprawjesche dołhadanje wo njepordnostnych poskadnjowelho rendanta. Je so pjecza wupokazało, so jenoż mało pjenjes pobrachuje. Wola towarstwa za khudych a thorych, kotrehoż poskadnju Conrad tehorunja sarjadowasche, je schkodowanje tehorunja jara hnadne. Njedostatk je tež hižom kryty, dokelž je maczerśti dom diakonyjowskeje stażije schkodu narunał.

* S Radmeriż poła Shorjelza. Pjatk na ranje wokoło 2 hodź. wudyri woheń poła zimnoscherja Fryza Voigta w delnjej wsy. Poš se swojim schćowkanjom wuhudźi Voigta, kiž widżesche, so so jeho brožeń pali. Won dyrbjesche sam wohnjowu woboru zawołać. Tuta j motorskej a ruczanej spjatkam sapschimnuty a ji so poradźi, je hłomu kryte domike wuthowacz. Spalike su so zwe žně, młócżawa, a druhi grat, dwě huby a kaczka, kiž chcychu pjatk rełacz. 15 karnikow, kiž so pało po dworje bjehachu, dyrbjachu wobornizu sarasyć. Jako wobsedżeć wukhowesche pša, kotrehoż kožuny so hižom žnuhdźachu, so wón sam cžežko wopali. Nastata schkoda je wulka, dokelž ma Voigt jenoż nitko sawěsćene. Woheń je pjecza słošnika ruka założiła.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Meerany. (Ssamomordarstwo w jastwje.) Jeden tudomny wobydler, kiž je jako original powschitkownje znaty, bu dla jeneho pschestupjenja na dleschi cžaš ke jastwu sasudżeny. Krótko do swojeho pschewjesenja do Budyskeho jastwa sebi won žiwjenje wza.

* S Kamjenicy. (Pjany paduch.) Kriminalna policija saja 35 letneho tischlerjerja z Kamjenicy. Jeho w jenej jahrodze pschi Kěžorskej drohi pjaneho namakachu. Namakany běše w jenej pinzy pobył, tam někotre hłesche wina kradnył a je tež hnydom wupił.

* S Limbacha. (Stary njekasanz.) Policija w Limbachu saja 74 letneho invalida, dokelž je so wospjet na małoczinych holzach na najnchudźischo walchnje hłosche schył. Starza pschepodachu hantiskemu hnadej.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutřischu hrjedu:** Wołtanje pomrócżene, najhorje pschihnje nowy, tola mokry hnuh.

* **W połodnjischej Bayerskej a to w Tżżischich kubjelach je pondżelu temperatura na 23 stopnjow pod nullu padła.**

W Mnichowje mějachu njedżelu 21 stopnjow symy. Spodżiwne je, so we wyschе leżazych stronach syma njeje tak hurtowa kaž w nižinach.

* **W Stuttgartskim něhdyschim kralowskim starym hrodże je pondżelu we wjerchu mjes 3. a 4. posschłodom woheń wudyrił, kotryž so słónczinje na sčechu jeneho łschidła rozschcheri. Pschi haschenju je so 20 haschcerjow z kurom cžežko sajdojcżiło.**

* **Pschi hodownym zwjedżenju we Lohze, kotryž bě Stahlhelm w hoscżencu wuhotował, schćeše Holzow na jewischcżu hněhowych muzow pschedstajesche. S holzow, kotiż běchu z wotu wobwiczi, jedyn swěcżkam bożodżeśćowego schtoma pschebliżk pschihnje. Wola so sapali a pomjenja so kuhtom na wschitkich schćeri holzow roschcherichu. Wschitzy su so żałoźnje wopalili. Jedyn z nich je w khorowni na wopalene rany wumrjel.**

* **Sněh a syma tež w Franzowskej. Tón krócz je so syma do potodnischeje Franzowskeje nawalita. Na brjohu Sersjedżozemskeho morja a w Korsiży hylnje mjersnje. Bastia a Toulon w hněhu leżitej. Kanale rźki Rhony su zamjersłe. W Bordeauxu hu 4 stopnje symy měli, w Reimsu 7 stopnjow.**

* **Wulka syma w Grichiskej. W słónczinitej Grichiskej, wosebje w połnozy hłuboka syma kraješi. Sněh z mócżnami někotre metry wyschoko leži. Temperatura wokoło 10 stolpnjemi niže nulle khabla. Dla hněhowych mjeczelow je so wschón wobhlad mjes Macedonskej a Thessalskej zastajił. Też na horach wokoło Athena hněh wyschoko leži.**

Towarstwowski powěstnik.

Rakojdy. Naša jednota Sokoł wuhotuje sobotu 26. XII. (druhi dźeń hodow) wječor w 7 hodź. w Zendźic hoscżencu dźiwadłowy wječork z rejemi.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow zmčje srjedu 30. hodownika 1931 dop. ½10 hodź. we „Woprawnem“ w Budyšinje swoje posedżenje. Dnjowy porjad: 1. Přednošk: Serbski wučeŕ a Serbowstwo. 2. Sakski nuzowy wukaz a mšanorečne šule. 3. Wšelčiny. Spěchujće předawanje spěwnika „Naše spěwy!“ Dołh nas čiščí. Ważneho prašenja dla so prosy, zo bychu też wosebje ći zaso přišli, kotřiž běchu na poslednim posedżenju. Předsydstwo.

Zwjazk łuž. serbsk. Studentstwa ma přichodnu srjedu popołdnju w 3 hodź. wubčrkowe posedżenje we Serbskim Domje. Potom hł. pruha za Wodźanow.

Swójbne powěsće

Semrěł: Bjarnat Mauermann, żelesniśti rjadowar na wotp. w Kamjenzu, khowanje budże jutrje srjedu *wot. w 2 hodź. na pohrjebnischcżu Hat. Jaka.* — Žiłuż Klimant Fitip w Dźibrachcżizach pola Bitkopiz, 71 lět, khowanje budże jutrje srjedu pop, w 2 hodź. wot žarowańskeho domu na stare pohrjebnischcżo w Biskopizach.

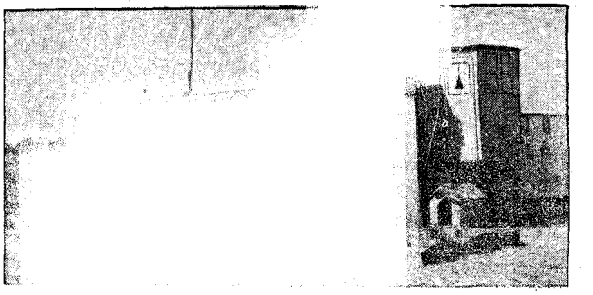

Stare żelezniske wozy jako sydleńske baraki za 50 hriwnow. Němskostatna żeleznica nětko po něčim wšitke staro drjewjane wozy z wobkhoda čehnje a narunа je z worcelowymi wozami. Stare wozy předawa jako bydleńske barnki a prowostaja je městam po 50 hr. Żeleznike zarjadnistwo da samo wozy tam dowjezć, hdyž so trjebaja.

Poručam k hodam najlepše
howjaze, swinjace a čelace mjaso
po najluńšich dnjowych płaćizn.
Rěznicki mištr Petrich
w Budyšinje, na Kotołskej hasy
pódla „Enape“.

Domske
w Serbskich Pazlicach je wot 1. januara 1932 k wotnajenju
Bliže je zhonić
w Miločicach čo. 17
[redacted]

Kedżbu tunjo!
Srjedu a štwórtk,
stan na Hłownym torhošću
najl. howjaze mjaso
65—55 pf.
za warjenja k pječenju z pleca bjez kosćow
punt 85 pf.
swinjace mjaso
pf. 80—70 pf.
najlepšu kolbasu kaž doma-dźełanu . punt 90 pj.
G. Cepica.

Najrjeńši hodowny dar je nowy
Serbsko-němski słownik
wot J. Krala
Do kože wjazany . . . . . 25 hr.
Na předań we
Smolerjec knihićišćerni
z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjbjach 4

Lohšcho konja
na picowanje přijimuje.
Anton Vaček,
młyn w Kukowje
pola Paněic.

Božedźešćowe štomiki
předawa
ryćerstwo w Wutołcżicach

Nawěštki přinjesu wužitk!

Za hodowne nakupowanje
poručam swój bohaty skład **mydłow a parfumerijow darjeńskich pakcżikow, fotografiskich aparatow, fotografiskich potrjebnych wěcow, swěcżkow a pychi na Božodźešćowy štom, woruch. swěcżki**
Drogowńa Johannes Teich
w Budyšinje na Bohatej hasy 10

Darujće praktiske dary!
Strykowane drasty
čople spódnje šaty
nohajcy a zoki
poručа z bohateho składa po tunich płaćiznach
Bleyle wot dźensa sem 10% tuńše!
Otto Osswald
w Budyšinje na Kamjentnej hasy

Tunjo! Tunjo!
Filcowe črije ze spinku
z kožanej nódušu, mužaca wulkosć **2.95**
Walkowane tofle, walkow. črije
dźełańske črije sylne ze żelezom **5.90**
Wysoke škórnje ruśne dźěło dwójna póduš . . **14.90**
Zonjace zwjeršne črije
nowe elegantne modele **4.90**
Črije k wuhornjenju cople, skoro kaž z wjelbłud.kosm. **1.65**
Dołhe škórnje, ječańske škórnje, drjewjancy, drjewjane črije
drjewa za črije a tofle
Willy Sommer
na Serbskich hrjbjach 6

Ernst Hanske we Łahowje
Telefon Prěcžecy 08 podawa:
Mužace kolesa za 49.50 hr. ze samoběhom, krosna corne emailěrowane ze złotej kromku, dwómozneny zwónčk, R 7 barbne zwjena, čerwjene abo módre mantle swětłe sedło ze zaniklowanymi storkanskimi pjerami.
Žonjace kolesa 52.50 hr. kaž horka, nimo toho rjany škitak rjećaza a rjany škitak drasty
Balon-kolesa 62.50 hr. Mužace krosna 16.50 hr., žonjace krosna 17.75 hr. Kolesowe dynamo z baterijowej blendu 10.00 hr.
Elektriske płokace mašiny 167.50. Prochsrěbaki 73.00 hr., Wćntilatory 23.00 hr., elektr. płoty 5.00 hr. elektriske nožicy za włosypalenje 7.50 hr.
Šijace mašiny 98.50 hr. Universal šijace mašiny z motorom a rjadowanjom z nohu 58.50 hr. Swětło za šijace mašiny 5.65 hr.
Radio aparaty rěčadła a tačcle
Zastupuju sławne němske Krupp-žnjowe mašiny
Dahlia universal nastroj jako **parjak, warjak a škrějak, zawarjeński aparat, płokanski kotoł a płokańska mašina.** Wužiwajce **šatowe prasy** město žimacych mašinow. **Dahlia „Edel separatory“** mlokowe a smjetanowe studźaki, butrobasy
Wobruče za motorske kola a auta. Podawam darmo do domu tež ze doběrku. Žadajće sebi njewjazomnje poskićenje a poradźenje
W Kamjencu přijimam na tydźeńskich wikach Waše płeća **w hotelu „Město Drježdźany“**

Šulske tornistry

šeslonki, wšě sedlerske a wutykane twory pola firmy
C. Junghanns
prjedy E. Schubert, sedlarski mišter, na jerjowej hasy

Arthur Synatzschke
w Kamjencu Weststr. 8. Tel. 366
Wikowańna z tobakami
we wulkim a małym. Najpřijomniše nakupne žórło za zasopředawarjow. Wulki wubjerk Bruyères-trubkow

Přiloha k čisłu 297

SERBSKE NOWINY

wutoru, 22. decembra 1931

Jednota tow. kat. Serbow za Budysku wosadu swjeći wopomnjeće jubileja swj. Hilžbjety

Po cyłym swěće swjeća wopomnjeće swj. Hilžbjety. Też „Jednota“ tow. kat. Serbow za Budysku wosadu přeprosy swoje sobustawy pjatk, 18. dec. do kat. towaršownje. Serbja z blizka a z daloka přikhwatachu a žnjela bě bórzy pjelnjena. Z wutrobnymi słowami witaše knjez městopředsyda, knjez kapł. Handrika zhromadźenych Serbow. Po tym swjedźeński rěčnik, knjez farař Cyž z Hajnic zhronadźinje z jasnymi słowami wobraz swjateje Hilžbjety poda. Rěčnik spomni na swjateho Franca ze Assisi, kotryž je swj. Hilžbjetu ze swojim duchom pjelnił. Zo bychmy dźělo swjateje Hilžbjety wuznali, rysuje knjez farař tamniši čas, błyšćaty čas křesćanstwa. Tola bitwy wo swj. kraj, křižerske wójny, přinjesechu po času pad křesćanstwa, čas materialisma. Ryćerjo wotwobroćichu so wot jednoreho žiwjenja a howdowanchu materialismej. W tajkim času běchu swj. Franc z Asissi, swj. Antonius a swj. Hilžbjeta žiwi. Franc z Asissi wotrjekny so wšeho zeńskeho. Swj. Antonius a swj. Hilžbjeta jeho sćěhowaštaj. Nětko wobrazowaše rěčnik žiwjenjoběh swjateje Hilžbjety a pokaza, zo je Hilžbjeta w kóždym času swojeho husto ćežkeho žiwjenja była a wostała mać khudych; jako tajka so wona po cyłym swěće swjeći. Zawěsće ma swj. Hilžbjeta našemu času nuzy wjele prajić. W času swj. Hilžbjety wotrjekny so wosebje ryćerski lud ducha křesćanstwa a wuźiwaše zeńske kubła. Nimamy też dźensa podobny wobraz? Nas je Bóh khudych činił, je nas wotwobroćił wot wuźiwanja zeńskich kublow. Swj. Franc z Asissi, swj. Antonius a swj. Hilžbjeta so sami wšeho zeńskeho a materialisma zdalowachu. Naš čas nuzy dyrbimy njesć, wo wěčne kubła mamy so postarać. To nam swj. Hilžbjeta dźensa přiwoła. Nochcemy žarować dźensniši čas nuzy, ně pozběhnyć chcemy so k wěčnym kublam. Ćichota při přednošku a žiwy příklesk na kóncu běchu drje najkhmaniši dźak za swjedźeńskeho rěčnika.

Nětko sćěhowaše hra: „Swjata Hilžbjeta Durinska“, kotruž je nam knjez Mikł. Hajna přełožił a wobdźěłał. Nocheu cyłu hru rysować, je tola ćišćana a potajkim dóstać. Stóź ma zajim, njech sebi ju kupi. Předstajenje hry je so hrajeńkami a hrajerjam wulkotnje poradźiło. Hłowna róla swjateje Hilžbjety drje njemóžeše w lěpšich rukach być hać pola knjeżny Hilžbjety Hajnec z Budyšina, kotruž hižo jako wubjerna hrajerka znajemy. Też wěcera sebi zas doby sympatiju wšěch zhromadźenych Serbow. Česćelakomnosć a hidu Sofije knjeżna Kurjatec po cyłej hry z dobrym wuspěchom předstaješe. Sprawne waśnje Rosamundy rysowaše knjeżna Bjeńsee jara derje. Knjeżna Sołćic hraješe wěźnikowu žonu Wiborad. Sprawnosć a wosebje raznosć, kotraž so samo hrodowncho hejtmana njeboji, lubješe so wšém. Knjeżna Pěćakec hraješe Kunigundu, najeńkowu žonu a z dobrej komiku też róla Libwarty. Knjez Hajna z Budyšina předstaješe Roberta, hrodownoho hejtmana přikładnje. Jara derje lubješe so też kěžor knjeza gymn. Wowćerja. Sprawnosć kěžora přez dobry organ mjenowanecho knjeza wosebje skutkowaše. Wšě druhe róle so tohorunja jara derje a z wulkej luboseju předstajachu. Ze žiwym příkleskom na kónću dźiwadła dźakowachu so Jednoćenjo za wopraw-dźe derje předstajenu hru a za wšu prócu, kotruž su hrajeńki a hrajerjo na so wzali.

Kujez městopředsyda, knjez kapł. Handrika dźakowaše so hišće junu wšém lubym Serbam, zo su přikhwatali a wupraji wosebje swjedźeńskemu rěčnikej a hrajeńkam a hrajerjam wutrobne słowa dźaka.

B. K.

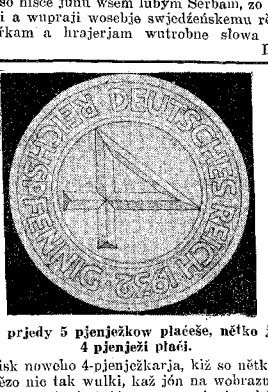

Stož prjedy 5 pjenježkow płaćeše, nětko jenož 4 pjenježi płaći.

Naćisk noweho 4-pjenježkarja, kiž so nětko hižom bije, wězo nie tak wulki, kaž jón na wobrazu mamy. Nadźijomnje stupi tutón nowy pjenjez bórzy na město 5-pjenježkarja. Naćisk je zhotowił wumjeleć Tobias Schwab.

Hodowna ryba

Karp je tak rjeć hodowna ryba. Je tak rjeć přechodpołoł hód a nowoho lěta, přechetož je waschnje, hody a na sylwestr karpy ješeć.. Tehodła też přched hodami na wikach karpy we wulkim mnóžstwje na přechedań poliśeja.

Domjina karpa je dźe Aśiśka, tola je karp hižo přeches 700 lět też w Europje znaty. Sobuścha k najchim najlěpšim rybam a wobjebje nasch tukrajny karp je jara dobra družina. Najlěpje wón ględźi wot nałuminita do haprleje. Dźensa žo karp namaka wschudźe niž jenož w Europje, ale też hižo w Ameriźy a Afriźy. Karp ma rady mérne wodu, kiž snajmjeńscha spušća na lětódł. Tuo dyrbi měć mjenjši, hahmojtu pódł. Woda njesmě być ani přechesymna. Tehodła žo tuta ryba jara derje hodźi ja hatakstwo. Wona žo drje też namaka w rěkach, ale jenož w tajkich, kiž nimaja přechesymnu wodu a kiž přechemuje njebjeża. W symnych, torhatych, górkich rěkach karp njemóže być žiwy. Karp žo žiwi swjetścha se schlinkami, waćasami, raćjami, ćeńowjeni, šmitnymi płodami. nimo toho hatakstwo tež hišće karpy pizuja. Tuto přichipizowanje rosćahuje też wo hódowańsći karpa. Nasche tukrajne karpy lěpje ględźa dyšli wukrajne, dokelž žo swjetścha pizuja ź lubinami, njes tym jo w drubich krajach karpam swjetścha jenož kukmiza (waśiš) dawaju. Wobjebje we Wukrelsi žo karpy swjetścha jenož ź kukmizu pizuja. Tajke karpy wschak tak derje njeględźa.

W Europje žu karpy najprjedy płahowali w cźelich klóšchtrach a to wjes l. 1210—1220. Bórzy žo też cźełym kuloerjo załóchowachu ź płahowanjom tutych rybow. Wobjebje pśches klóšchtry žo potom płahowanje karpow dale rozścherjeśe. Trajeśe wschak přched hišće wotko 200 lět, prjedy hać žo karp dale też do połnócnjeje Němšcze. Wot Němzow potom Jendźelcźenjo přchewzachu karpaŕstwo a dobom też kaubinowste kraje. Ruska je karpaŕstwo dostała hatle wot Schwejzowow a ranšchich Němzow a to drje hatle kónc 16. lětstotka. Jendźelcźenjo potom karpaŕstwo dale njeśechu do Ameriki.

W Němšcej je karpaŕstwo najbóše rozścherjene w Brandenburšej, Schleiwjej, Schleswiku a Mekklenburšej a wobjebje też w naschej Łužicy! Swjetścha žo hatakstwo hajś ninu ratakstwa, ale ma tohodła też hišćhcze dosć wulkeho wuznama. Też w połnócnjej Němšcej tu a tam karpy płahuja, ale płahuja žo tam swjetścha tak mjenowany burśki karp, kiž tak derje njeględźi a też nima tak bóle, krute njeżaja. W Schleswiku žo płahuje jara dobry karp, kiž žo přchedawa ź wobjebitej schtitajej snamku.

Mało je znate, zo efišiuje pola naš też karpaŕśka burśa, kiž je pola wschitkich karparjow, derje znata. Wona žo torźicu rano z transportskeho córbasa wzaty być. Na wobrazu widźimy, kak tšo mužojo hodowne karpy ze córbasa lója.

Khłóšćeńka na hodowne błido.

Po starym natožku słuša na swjedźeńske błido patorźicu wjećor tučny karp, kiž pak dyrbi hakle patorźicu rano z transportskeho córbasa wzaty być. Na wobrazu widźimy, kak tšo mužojo hodowne karpy ze córbasa lója.

Boża nóc w železarni

(Pokročowanje.)

II.

Ramowska železiarnja, kotraž je dźensa nimale rospuschćena, tehdy hischcze potnje kćěwasche, je schtrěchćenzami, walzownju a liwarnju. Na kanalu, kotryž nimo wjedźeschce, knjeżeschce sa cźah łećza wulke žiwjenje, a we tymje běchu dróhi kolowokolo cźorne ź wuhlowem prochom, kotryž hajeschce žo se stajnje rosrowoźwazych wuhlowych górow.

W jenej ź dołhich cźmowych nozow runje do hód, žeđźeschtaj kowaŕiki mischtr a jeho pomoznik w cźornej schtrěchćerni a cźakaschtaj na to, doniž njebudźe železo, kotreż žo we wuhnju žehlesche, běłožehliwe dośći, jo by žo mohło połožiś na nakowniť. S thwilemi postany jedyn ź njeju, jo by wuhla do łachlowych tlamow nałypał, abo ź dołhej żeleinej žerdźu do žehliweho wuhla štortał, a wróći žo potom sašo po thwili pschepoćeny, hačrunjeż njebě po šwuczenem waschnju w něcźim dale, hač w dołhej łoschli a drjewjanach.

Zyły cźaš bě kowaŕnja napjelnjena ź haru. Wulka měchawa knyštotajo žnrcźeschce, jo palaze wuhlo praštotasche. Wuczobnik, kotryž njepschestawajzy wuhlo pschiwożowasche, kotreż do wuhloweje dźěrn sepypa, měješche karu, kotrejež kolo twicźeschce.

Psched murjemi hrimotajsche dźiwja réka, a dźiwi wětr wot polnoza, pschewodźany wot deschcza, torhasche wo zyhele tšěchi.

Tak njebě dźiwa, hdyž mužej hatle pytnyschtaj, to bě pučźowař durje wotewrił, a do kowaŕnje pschischoł, jako blisko psched nimaj stejeschce.

Ale štónźnje njebě to nicźo njewschědneho, so thudźi dundakojo, kotryž zaneho lěpschego nózlehwa njenamakawschi, wot šwěžy pschiwabjeni, kotraž žo pyches šakuschim rybam a wožebje nasch tukrajny karp je jara dobra družina. Najlěpje wón ględźi wot nałuminita do haprleje. Dźensa žo karp namaka wschudźe niž jenož w Europje, ale też hižo w Ameriźy a Afriźy. Karp ma rady mérne wodu, kiž snajmjeńscha spušća na lětódł. Tuo dyrbi měć mjenjši, hahmojtu pódł. Woda njesmě być ani pschesymna. Tehodła žo tuta ryba jara derje hodźi ja hatakstwo. Wona žo drje też namaka w rěkach, ale jenož w tajkich, kiž nimaja pschesymnu wodu a kiž přchemuje njebeża. W symnych, torhatych, górkich rěkach karp njemóže być žiwy. Karp žo žiwi swjetścha se schlinkami, waćasami, raćjami, ćeńowjeni, šmitnymi płodami. nimo toho hatakstwo tež hišćhcze karpy pizuja. Tuto přichipizowanje rosćahuje też wo hódowańsći karpa. Nasche tukrajne karpy lěpje ględźa dyšli wukrajne, dokelž žo swjetścha pizuja ź lubinami, njes tym jo w drubich krajach karpam swjetścha jenož kukmiza (waśiš) dawaju. Wobjebje we Wukrelsi žo karpy swjetścha jenož ź kukmizu pizuja. Tajke karpy wschak tak derje njeględźa.

W Europje žu karpy najprjedy płahowali w cźelich klóšchtrach a to wjes l. 1210—1220. Bórzy žo też cźełym kuloerjo załóchowachu ź płahowanjom tutych rybow. Wobjebje psches klóšchtry žo potom płahowanje karpow dale rozścherjeśe. Trajeśe wschak přched hišće wotko 200 lět, prjedy hać žo karp dale też do połnócnjeje Němšcze. Wot Němzow potom Jendźelcźenjo přchewzachu karpaŕstwo a dobom też kaubinowste kraje. Ruska je karpaŕstwo dostała hatle wot Schwejzowow a ranšchich Němzow a to drje hatle kónc 16. lětstotka. Jendźelcźenjo potom karpaŕstwo dale njeśechu do Ameriki.

W Němšcej je karpaŕstwo najbóše rozścherjene w Brandenburšej, Schleiwjej, Schleswiku a Mekklenburšej a wobjebje też w naschej Łužicy! Swjetścha žo hatakstwo hajś ninu ratakstwa, ale ma tohodła też hišćhcze dosć wulkeho wuznama. Też w połnócnjej Němšcej tu a tam karpy płahuja, ale płahuja žo tam swjetścha tak mjenowany burśki karp, kiž tak derje njeględźi a też nima tak bóle, krute njeżaja. W Schleswiku žo płahuje jara dobry karp, kiž žo přchedawa ź wobjebitej schtitajej snamku.

Mało je znate, zo efišiuje pola naš też karpaŕśka burśa, kiž je pola wschitkich karparjow, derje znata. Wona žo

Pschedawař mnychazych paślow mjelcźeschce tohorunja. Jemu dźě njebě wo to cźinicź, jo by bjeżadował, ale w kowaŕni wostał a žo wohrěwał.

Ale tehdy nawjedowasche Ramowku železiarnju pilny wobježdžeř, kotryž njesnajeschce lěpscheje cźeńcźelakomnosće, hać woprawdźe dobre železo na witi wojwcź, a wodnjo a w nozu štražowaschce, jo žo w železiarni najlěpje dźěła. A tutón pschidźe runje nětkole do kowarnje, jo by ťaž po šwuczenem waschnju pohladał ja prawom.

To prěnje, schtož wuhlada, běschce wěso šróšny dundak, kotryž bě žo tak blisko ke thachlam lchnył, jo postupowasche para ź jeho pschemacźanych trundlow.

Ale wón njepohlada na nicźo jenož ź bola ťaž towarjej, ale stupi bliže a wobhlada žebi jeho dokładnischim rybam a wožebje nasch tukrajny karp je jara dobra družina. Najlěpje wón ględźi wot nałuminita do haprleje. Dźensa žo karp namaka wschudźe niž jenož w Europje, ale też hižo w Ameriźy a Afriźy. Karp ma rady mérne wodu, kiž snajmjeńscha spušća na lětódł. Tuo dyrbi měć mjenjši, hahmojtu pódł. Woda njesmě być ani pschesymna. Tehodła žo tuta ryba jara derje hodźi ja hatakstwo. Wona žo drje też namaka w rěkach, ale jenož w tajkich, kiž nimaja pschesymnu wodu a kiž přchemuje njebeża. W symnych, torhatych, górkich rěkach karp njemóže być žiwy. Karp žo žiwi swjetścha se schlinkami, waćasami, raćjami, ćeńowjeni, šmitnymi płodami. nimo toho hatakstwo tež hišćhcze karpy pizuja. Tuto přichipizowanje rosćahuje też wo hódowańsći karpa. Nasche tukrajne karpy lěpje ględźa dyšli wukrajne, dokelž žo swjetścha pizuja ź lubinami, njes tym jo w drubich krajach karpam swjetścha jenož kukmiza (waśiš) dawaju. Wobjebje we Wukrelsi žo karpy swjetścha jenož ź kukmizu pizuja. Tajke karpy wschak tak derje njeględźa.

W Europje žu karpy najprjedy płahowali w cźelich klóšchtrach a to wjes l. 1210—1220. Bórzy žo też cźełym kuloerjo załóchowachu ź płahowanjom tutych rybow. Wobjebje psches klóšchtry žo potom płahowanje karpow dale rozścherjeśe. Trajeśe wschak přched hišćhcze wotko 200 lět, prjedy hać žo karp dale też do połnócnjeje Němšcze. Wot Němzow potom Jendźelcźenjo přchewzachu karpaŕstwo a dobom też kaubinowste kraje. Ruska je karpaŕstwo dostała hatle wot Schwejzowow a ranšchich Němzow a to drje hatle kónc 16. lětstotka. Jendźelcźenjo potom karpaŕstwo dale njeśechu do Ameriki.

W Němšcej je karpaŕstwo najbóše rozścherjene w Brandenburšej, Schleiwjej, Schleswiku a Mekklenburšej a wobjebje też w naschej Łužicy! Swjetścha žo hatakstwo hajś ninu ratakstwa, ale ma tohodła też hišćhcze dosć wulkeho wuznama. Też w połnócnjej Němšcej tu a tam karpy płahuja, ale płahuja žo tam swjetścha tak mjenowany burśki karp, kiž tak derje njeględźi a też nima tak bóle, krute njeżaja. W Schleswiku žo płahuje jara dobry karp, kiž žo přchedawa ź wobjebitej schtitajej snamku.

Mało je znate, zo efišiuje pola naš też karpaŕśka burśa, kiž je pola wschitkich karparjow, derje znata. Wona žo

Pschedawař mnychazych paślow mjelcźeschce tohorunja. Jemu dźě njebě wo to cźinicź, jo by bjeżadował, ale w kowaŕni wostał a žo wohrěwał.

Ale tehdy nawjedowasche Ramowku železiarnju pilny wobježdžeř, kotryž njesnajeschce lěpscheje cźeńcźelakomnosće, hać woprawdźe dobre železo na witi wojwcź, a wodnjo a w nozu štražowaschce, jo žo w železiarni najlěpje dźěła. A tutón pschidźe runje nětkole do kowarnje, jo by ťaž po šwuczenem waschnju pohladał ja prawom.

To prěnje, schtož wuhlada, běschce wěso šróšny dundak, kotryž bě žo tak blisko ke thachlam lchnył, jo postupowasche para ź jeho pschemacźanych trundlow.

Ale wón njepohlada na nicźo jenož ź bola ťaž towarjej, ale stupi bliže a wobhlada žebi jeho dokładnischim rybam a wožebje nasch tukrajny karp je jara dobra družina. Najlěpje wón ględźi wot nałuminita do haprleje. Dźensa žo karp namaka wschudźe niž jenož w Europje, ale też hižo w Ameriźy a Afriźy. Karp ma rady mérne wodu, kiž snajmjeńscha spušća na lětódł. Tuo dyrbi měć mjenjši, hahmojtu pódł. Woda njesmě być ani pschesymna. Tehodła žo tuta ryba jara derje hodźi ja hatakstwo. Wona žo drje też namaka w rěkach, ale jenož w tajkich, kiž nimaja pschesymnu wodu a kiž přchemuje njebeża. W symnych, torhatych, górkich rěkach karp njemóže być žiwy. Karp žo žiwi swjetścha se schlinkami, waćasami, raćjami, ćeńowjeni, šmitnymi płodami. nimo toho hatakstwo tež hišćhcze karpy pizuja. Tuto přichipizowanje rosćahuje też wo hódowańsći karpa. Nasche tukrajne karpy lěpje ględźa dyšli wukrajne, dokelž žo swjetścha pizuja ź lubinami, njes tym jo w drubich krajach karpam swjetścha jenož kukmiza (waśiš) dawaju. Wobjebje we Wukrelsi žo karpy swjetścha jenož ź kukmizu pizuja. Tajke karpy wschak tak derje njeględźa.

W Europje žu karpy najprjedy płahowali w cźelich klóšchtrach a to wjes l. 1210—1220. Bórzy žo też cźełym kuloerjo załóchowachu ź płahowanjom tutych rybow. Wobjebje psches klóšchtry žo potom płahowanje karpow dale rozścherjeśe. Trajeśe wschak přched hišćhcze wotko 200 lět, prjedy hać žo karp dale też do połnócnjeje Němšcze. Wot Němzow potom Jendźelcźenjo přchewzachu karpaŕstwo a dobom też kaubinowste kraje. Ruska je karpaŕstwo dostała hatle wot Schwejzowow a ranšchich Němzow a to drje hatle kónc 16. lětstotka. Jendźelcźenjo potom karpaŕstwo dale njeśechu do Ameriki.

W Němšcej je karpaŕstwo najbóše rozścherjene w Brandenburšej, Schleiwjej, Schleswiku a Mekklenburšej a wobjebje też w naschej Łužicy! Swjetścha žo hatakstwo hajś ninu ratakstwa, ale ma tohodła też hišćhcze dosć wulkeho wuznama. Też w połnócnjej Němšcej tu a tam karpy płahuja, ale płahuja žo tam swjetścha tak mjenowany burśki karp, kiž tak derje njeględźi a też nima tak bóle, krute njeżaja. W Schleswiku žo płahuje jara dobry karp, kiž žo přchedawa ź wobjebitej schtitajej snamku.

Mało je znate, zo efišiuje pola naš też karpaŕśka burśa, kiž je pola wschitkich karparjow, derje znata. Wona žo

wotniźwa tójźde lěto přenju pónd'ělu septembra w Khoječe-ńu. Na tutej burśy ɟo dŕje ŕěčenja njewujebuaju, ale ɟschitzy karparjo tu maju ɟkhadźowanku, na kotrejź ɟo ɛdna a ɟchednoiśhuje wo płahowanju karpow. Pśchi tym o dźe teź rěcźi wo płacźinach.

Karp ɟlušcha k naśchim najkrucźiśchim rybam. Móześch cho teź tohodla daloko źiwehu płacź. Wón je w hro-adach źiwy a ma wjele njepśchećeśelow. Mjes rybami je cho najtrašchniśchi njepśchećeśel śchćinka. Dalśchi pśchećeśće-owarjo ɟu wudra, cźapla a wódna wulkomyśch. Karpja-emu ɟynjenju teź źaba feśchkodźa. Karpjaze ɟynju ɟo we voɟchebitnych hatach wuplahuje a po nećźim ɟo pścheɟhadźuje o druhich hatow. Karpa mějachu dołho ja ɟymbol płódo-wośće, dokelź jitnacź pśches 600 000 jejtow měwa.

Schupiśiny farpa hraja dźeńźa hiśchće w ludowej pśchi-ŕěrje wulku rólu. Schtóź ɟej do móɟchnje tyknje karpjaze chupiśiny, tón pjecźa ɟmjeɟ pśches ɟyle lěto w njej pjenjeɟy. Tak ɟo pśchi pśchiprawjenju rybu ɟchupiśiny ɟwjetiścha pśjecź njemjetaju, wɟchak dźe kóźdy źiwójźny měcź nětkotre do ɛtóɟchnje.

Naše pismowstwo

Łužica.

Mamy dźensa rozprawjeć wo 9./10. a 11. čisle. Wosme a zdobom dźewjate čisło je poswjećene naše-nu wuznamnemu ludowemu pěsnjerjej Handriɟej Zejlerjej. Serbski lud je jemu pomnik ze zornowca tajił, serbscy spisowaćeljo prócuja so wo pśemo, je-nu teź twarić pomnik ducha. Na prěnjej stronje mje-nowaneho čisła čitamy prolog: Handriɟej Zejlerjej" wot P. Krjećmarja, rěčanym pśi wotkryću pomnika. Źeź naš sokolski basnik Jurij Śewčik poda rjanu ba-eń: „Našemu Handriɟej Zejlerjej". Jara rjana je aseń knjeza red. prof. O. Wićaza: „Naš Handriɟ Zejler." Wosebje ważne pak je, zo bu we wóciśću za-chowana teź rěč pśedsydy Domowiny, knjeza fararja Křižana pśi wotkryću pomnika, a dalše rěče zastup-nikow serbskeho luda. Rjeńšeho dara poezije k po-wjećenju Zejlerjowcho pomnika pak nam njeje ni-chtó daril, kaž knjez redaktor prof. O. Wićaz sam ve swojej pěsni „Handriɟ Zejler pśi poswjećenju swo-cho pomnika". Tu postanje wulkotnje, ćesćownje ɣyle poswjećenje pomnika. Pod rubriku „Literarne owośće" čitamy recenzije wo śćěhowacych nowych nihach: Romuald Domaška: „Pokładopytaŕ" a „Le Chevalier de Saxe", stawizniskej powědańćey VII. – Jurij Kral: „Serbsko-němski ɟłownik hornjoserb-keje rěče." — Časopis Maćicy Serbskeje 1931, lětnik XXXIV, zešiwk II. — „T. G. Masaryk a Łužiscy erbja", wot Włodźiměra Zmeškala.

Čisło 11. Łužicy je wěnowane Janej Radyserbej-Wjeli ze zawodnym woćišćom jeho hišće njeźišća-ych pěsnjow: „Pěsnjerjowe myto", „Słódka hońtwa". Posledni jězd" a „Žižkowy mječ". Wosebje posledna e nam wulcy zajimna, hdyž čitamy rozpis na stronje 2. W dalšim nastawku wopisuje knjez redaktor sam Narodny dom basnika Jana Radyserba" a to na tak ŕiwabne ważnje, zo pśi skóńčenju rad bychmy hišće lale čitali, ale wotškodźi nas w tym wobraz narod-neho domu basnika na prěnjej stronje mjenowaneho čisła. Pod přehaldom „Serbske hłowy" spomina knjez redaktor w nadrobnym nastawku na nabožno-narod-neho basnika, přełožerja „Homera", fararja Mateja Urbana. Mnoho je zemrěty ćerpił mjez swojim ród-nym ludom, kotremuž je tak mnoho daŕił, tuž je wuley khwalobne, hdyž bu jemu tak jasny a počesća-cy nastawk wěnowany. Na třećej stronje mjenowa-neho čisła čitamy dalše njewóćišćane basnje Radyserba-Wjele: „Posledna robota" a „Łastojca". Dale wjedźe knjez redaktor swój pućowanski wobraz: „Na kupje Rujanje." Stóź je tutu kupu ze swojej słowjan-skej zaśdźenoseu wopytał a stawizny studował, tón widźi źiwy wobraz we wopisanju. Jara zajimawe su tohorunja „Stawizniśko bjesadki", 12, zběrka, tola dyrbimy so wopisanja wzdać, dokelź su rozprawy wo časopisach w nowinarstwje wobmjezowane na wěstu měru rjadkow. Z nutrin wutroby pak prajimy knje-zej redaktorej horcy dźak za wšu jeho prócu. Stóź tak za naš narod dźěła, tón staji sebi sam pomnik w duši kóždeho prosteho a studowaceho Serba, kiž so zajimuje za pismowstwo a stawizny. -ŕ.

Směški

Kuricź ɟakaɟane. We woju, hdźeź je kuricź ɟakaɟane. Jedyn knjes, jena knjeni. Knjes wotpina ɟebi ɟchewo-blěk, pytajo maśa a wucźehnje ɟtónčnje naɟtadnu to-bołku ɟ zigarami, a wɟawśchi ɟebi ɟ njeje jenu . . . W tutym wokomiku knjeni rjekne: „Mój, knjeźe, nje-móžu ɟaneje zigary ɟmjeć." — „Kak tomu? Njeźhym Wam tola dožyła ɟaneje polićiźi!"

*

„Wićźaśowa hižo je mi rjana hoɟpoɟa! Wona nima ani zokora w domje!" — „Swotkel dha to wěćźe?" — „Chžyć ɟebi wećera nětśicho poɟćźićź!"

Hospodarski rozhlad

Wuworu 22. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendźelski punt	14,21	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,10	100 franc. frankow	16,54

Lube hódny su pścheɟ durjemi. W brodnym wikowanju je hišćeźe źiwy wobrot. Wjazy ɟo roɟpścheda, hacź wob-khódnjaź wocźakowachu. K temu pśchidruźi ɟo ɟmjećka w prawym cźaɟu, ɟo cźi, tiš móźa, cźopɟe wobleczenja a draſty, kožuchi a kožuchowe twory kupuja. Śrudnišće ɟu poměry we wulkowikowaniſtwje a wośebje we cźeźkej in-dustriji. Tu klaca, śwětoɟławne tworuje ɟ najlěpšchej ɟaid-ženoɟcźu hinu, ɟahinu a padnu. Dźiwaju na tute po-měry ɟu ɟaſtupaź wulkomozow w Baɟelu jednajo ɟ Němś-kej wo płacźenju wójnſkeho dołha, ɟo pśchepokaɟaceź dali, ɟo Němśka tuhywiłu płaceźicź njemóże. Hižo ɟu w franc-ozowśkich nowinach ɟaɟo hłoɟy ɟłyśchećeź, ɟo měł ɟo ɟaźo kraj hacź k Rhinej jako cźaɟa ɟnowa wobɟadźićź. Tak daloko wećeźe hišćeźe njeźynu, pśchetož ɟu hišćeźe wje-le puczow, wjedźaceźch Němcźu ɟ tuhywinetho hoɟpodaŕſtwa ɛźěna.

Na **produktowych wikach** je wobrot dale ɟnadny. Płacźiny pomału, ale śjeɛ pśchetorhnjenja poɟtupuja, nětko nimale tydźeń pośpodi. Na Barlinſkich wikach pśchenża a rožka pornjo pjatkej wo 10 pj. powyśchi, rožka paź wo 15 pj. Jećźmjeń a wowɟ ɟo dotalnych płacźinow dźerźeźchtaj.

Zentraŕ płaceźeśhe ɣobotu w Barlinje:

pśchenźu 10,60—10,70 hr. (10,50—10,60 hr.), rožti 9,50—9,60 hr. (9,40—9,55 hr.), jećźmjenja nałětnjeho 7,55—8,20 hr. (8—8,35 hr.), naɟmyɟkeho 7,40 hr. hacź 7,50 hr. (7,55—8,20 hr.), wowɟa 6,70—7,10 hr. (6,55—6,95 hr.),

w termiɟowym wikowanju:

pśchenźu:

ɟa dźeźember: 11,30 hr.,
ɟa měrź: 11,30—11,33½ hr. (11,67½ hr.),
ɟa meju: 12,25—12,28¾ hr. (11,72½—11,75 hr.),

rožti:

ɟa dźeźember: 9,95—9,98¾ hr. (9,92½ hr.),
ɟa měrź: 10,42½ hr. (10,30 hr.),

wowɟa:

ɟa dźeźember: 7,67½—7,65 hr. (7,45—7,50 hr.),
ɟa měrź: 7,93¾ hr. (7,75—7,77½ hr.).

W Drjeźdźanach:

pśchenźy 10,40—10,65 hr. (10,15—10,40 hr.), rožti 10—10,25 hr. (9,70—9,95 hr.), jećźmjenja nałětnjeho 8,70—9,20 hr. (8,70—9,20 hr.), jećźmjenja naɟ-ɟmjekeho 8—8,35 hr. (7,55—8,20 hr.), wowɟa 7,40 hacź 7,80 hr. (6,55—6,95 hr.),

Wiki rěźaneho ɣkotu wećera w Drjeźdźanach.

We wɟchěch družinach běchu pśchewjele ɣkotu pśchihna-łi. Świnje a cźelata ɟo drje źpše derje pśchedawachu. Tych pak běchu wjele pśchiwjeźli, tak ɟo ɟtojachu wjazy hacź nadoźeź na pśchedań. S wopśrědka běchu płacźiny jenoź źnadnje ɟtóźeźene. Poɟdźiścho ɣyhniścho popuśchćo-wachu. Wo korunne ranźy ani njerodźachu. Cźelata ɟo jara pomału pśchedawachu a płacźiny we wɟchěch dru-źinach źnadnje popuśchćowachu. Howjada ɟo pomału pśchedawachu. Rano ɟo trochu ɟa młodymi tućnymi wa-łami praśchachu, teź jałojny ɟo po ɟtarych płacźinach ɟtź-rje pśchedawachu. Śrěnje a ɟchwatne howjada bozpochu ŕědna dotalne ɟtare płacźiny. Wo ɣyki mało rodźachu, tych něźchto wɟche wołta. Pśchihodne witi budu pónd'ěźe-lu 28. hodownika 1931.

Płaćizny rěźneho ɣkotu na Drjeźdźanskich ɣkótnych wikach.

21. decembra

81 wol., 289 byk., 202 kruw., 35 jałoje., 1939 ćelat, 598 wowc., 3439 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 34—37, 2. 29—33, 3. 25—28, 4. 20—24;
byki: 1. 30—33, 2. 26—30, 3. 20—24;
kruwy: 1. 26—30, 2. 20—24, 3. 15—19, 4. 10—14;
jałojcy: 1. 34—38, 2. 25—32;
wowcy: 1. 35—40, 2. 27—33, 3. 20—25, 4. —;
ćelata: 1. —, 2. 40—47, 3. 35—40, 4. 30—34, 5. —;
swinje: (přez 300 pf.) 41—45, 2. 42—43, 3. 40—41, 4. 37—39, 24—36; rancy —.

Śrudnišće powěźcje:

Na pśchećźadźowanje:

ɟrjedu 23. hodownika 1931:

w Lubiju na ɟudniſtwje dop. w 10 hodź.: płoćawa ćelm., motorſke kolo, 3 motory ɟa wjerćź. prud, ɟtejacy cźaɟnik, pišaźy ɟtroj, pjenjeźny tkamor, wɟchelake meble, we Wojeregach w hoɟćeńcu „K ɟtotej hwěźdźe" dop. we 11 hodź.: wɟchelake meble, ɟunkcijone tkaniny, pišaźy ɟtroj, radio, fotografowaca pśchihrawa,
w Radchowje pola Kulowa, ɟuźy ɟeńdu ɟo pśchip. w 12 hodź. na gmejnſkim hamće.

*

Blížiśhe witi w Lubju ɟu jutśe ɟrjedu 23. hodownika. — Blížiśhe witi we Wojeregach ɟu ɟchtwórtk 24. hodownika 1931.

*

Drjeźdźanska burza (21. XII.)

Pšenica 75 kg.	208-213	běrnjace kružki	16,20 16,50
rožka, 74 kg	200-205	pšeńč. wotruby	10,10 10,50
nałětni jećmjeń	174-184	ržane wotruby	10,80 11,80
nazymsk. jećmjeń	—	pšeńćna muka	43,00 45,00
wows	148-156	ržana muka	31,75 32,75
ćeŕwjeny dźećel	145-148	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Maiś)	—	hróch	—
ɣuche truh.	6,30 6,50	cokrowe truh.	—

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołjowe ɣymjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	21. 12.	18. 12.		21. 12.	18. 12.
Pšenica	212-214	211-213	bony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	190-192	189-192	woka	16,0-13,0	16, -19,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łubiny	12,0-12,0	11,0-12,0
jećmjeń	151-154	150 152	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	134-142	134-142	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuńk	—	—
pšeńč. muka	26,7-30,7	26,7-30,7	lany wosuńk	12,1-12,3	12,1-12,3
ržana muka	25,7-27,8	25,7-27,8	rocn. melasa	—	—
ps. wotruby	9,25 9,50	9,25-9,50	brnj. kruški	12,2-12,4	12,4-12,6
ržane „	9,75-10,2	9,75 10,2	syno, 50 kg	1,70-2,00	1,70-2,85
raps	—	—	ržana ɣloma	0,65-0,80	0,50-0,75
hróch Viktor.	21,0 27,5	21,0-27,5	pšeńć. „	0,50- ,00	0,60-0,60
lane ɣymjo	—	—	wowɣna „	0,70-0,85	0,70-0,00
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0 65-0 75	0 65-0,70

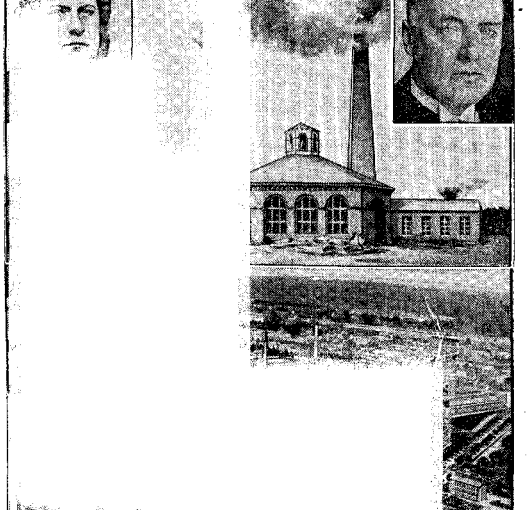

Borsigowe dźěłarnje w Barlinje-Tegelu dyrbjachu swoje płaćenja zastajić. Ze zastajenjom płaćenja pola swětoɟławnych Borsigowych dźěłarnjow w Barlinje-Tegelu je němśke hospodarſtwo nowu ćeźku porażku poćerpiło. Nadźijeja ɟo, zo wustrowjeńſke jednanja powjedu k wuśledkej a zo njebudźa trjebać dźěło zastajić. — Horjeka srjedźa widźimy prěnju Borsigo-wu fabriku w lěće 1837; na lěwo: August Borsig, za-łožeŕ dźěłarnje; na prawo: Arnošt z Borsig, dźensniši šef a sobumějićeŕ. — Delekach mamy pohlad na dźensniše Borsigowe dźěłarnje w Barlinje-Tegelu; delekach w lěwym róžku: Conrad z Borsig, sobumějićel a bratr Arnošta z Borsiga.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěźki: G. Janak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž, zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. nak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje běrny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent knydom swojej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi knydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy knydom, najpozdźišo do 48 hodźin płanje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 298 — Budyšin — Srjedu, 23. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Dr. Goedeler wo wutworjenju płaćiznow

Pónđelu wjeczor je němski płaćizniowy kommisar dr. Goedeler přes radio wo „praješnjach wutworjenja płaćiznow" rěčał. Přichi tym je mjes druhim praji: Powschikowne znižnje płaćiznow dyrbi so jara **organizowanje** přihotowacz a přichwjesć, jeli so přichi tym schkoda njeńe wjetcha, hač dyžli dobytk. Tohodla je nutne, znižnje płaćiznow jako zyle wobsěrne a powschikowne wutworić, jeli so so nasche hospodarske žiwenje njeńe nowym cežkim zaschkođenjam wustajić. Jedna so wo to, mohł zjez **jenym zatorhnjenjom** zyle hospodarstwo na druhe płaćiznowe a nusowe sćežkicze přichwjesć. To so njehodźi dla padnjenja kursa jendźelskeho punta a dla jeho skutkowanja na němu połnohrodu krajow wobcućo. Hižo nětkole sćot z połnohrodnych krajow na němske wikach po tutych płaćiznach postrowja, a jendźelske wuhlo so hižo do skutkownego kraja dobywa. Tele a druhe přichinjny su k tomu dowjedle, so so w rozcežazej měrje jenotliwe ludy přichezwo zusemu dowjesć je zlami a druhimi napravami schikaju, so bychu swoje kamjenje hospodarstwo wutrewale. K druhim přichinjnam wulki politiski a hospodarski njeporjad słuschu, kotryž je Versailleski diktat nuz jenoż na Němsku, ale tež na druhi swět přichinjeł. Po Goedelerowym přeschwjedźenju

cžałej napschećziwo dźemy, w kotrymž k nětkajkemu samjenjajemu twjerdowanju z druhimi ludowymi hospodarstwami dóndźemy.

Kóždy kraj budże jenoż telko chcyć z dentschoho kraja přichinjować, kelko do tuteho kraja wuwoźnje. Němska dyrbi so tohodla na kóždy pad na niźki płaćizniowy podłoż dele swjerzecz. Sa tajke znižowanje by bjes kóždoho nusowoho wukasa mježazow haj letow trjeba było. Tónle cžas by z njesnjezbytnymi smitkownymi storkami wupjelnjeny był. S naprawami, w nusowych wukasach wotmyślenymi, so wot 1. januara 1932 kupowanska mós wo němu hódnośc 5½ miljardy smjerśchi. Tole smjerśchenje kupowanjeje mogu wschu do swojeho kuzoła cjehnje. So by tutón kuzoł zanicžejo njesłukował, je nutne, mogy sakumnjeć, kotrej bitanje wuprawjejo. Tónle samer może jenoż tajki biez, to so po możnosći přichibdna pomjera mjes kupowanjej mozu a płaćizniami wuwije. Pódła teho dyrbi so wschem powukanjam sarnecžeć, so so prawa płaćizna sawdźerži, to rěka płaćizna, kotraž wschě zamjene thoły kuje a tym, kotraž so přichi nadźatanju a rospschedacju wobdźelcja, existenzu, nětcžišchenu nusowemu cjohi přichinjenu, dawa. Njepotrjebnemu zniženju płaćizniowych tarifow jako najbóle wobkarunjome porjecženje płaćizniowe połojerschenje wobrotowoho dawka najbliżeho cjehu.

Nowy nuzowy wukaz sakskeje kraineje cyrkwje

Ev.-luth. krajny konsistorium je runje na podłožku nuzoweho wukasa němskeho presidenta z 8. decembra 1931 nowy wukas wudak, po kotrymž so mjeny duchownych po tym samym wotschinja hnija, kaž je z wotpowědowym statnym wukasom z 11. decembra přchedpisane. Mjeno a pomjeno zwykwinskich katholikow a přichistejerjow so tehorunja po tym samym wotschinju přchemjenja kaž pola statnych sasłužbnikow a přichistejerjow. Tež tute farmanja so Budyšinu słužbu so wotpowědowaju hnija.

Sakski krajny sejm lutuje

Sa cžas hodowneje přchestawki a to wot 28. decembra 1931 hač do 16. januara 1932 so rejnowanja z přchicžinu salutowanja wudawkow za rejenje a wobžiwtelnje podpuńju wot 4 hodźin sanka. Personal — wothladane wot technikeho — tohodla přches přchipołdnischi cžas dźela. Jeli so imeja so w tutym cžasu pohedenja, za tutón pohedeńi cžas porjadna słužba do mozy stupi.

Wopřiječe „małeho" nuzoweho wukaza

Dawkowy přchiražk k dołhodawnu přches 8000 hriwnow a dawk njewojenjenych so podležchoj.

Nuzowy wukas, kotryž je němski kabinett pónđelu wobamknył, so z napravami sakona, kotrež wobstejace sakonje po nowym połoženju stoja a druhe wotbłožace sakonje podležcheja. Jedna so wo hłowdowe postajenja:

1. Přchiražk k dołhodawnemu dawkej za dołhody přches 8000 hrivnow ma so tež w přchichodnym sliczbowanišchi Reje płaćicz.

2. To samo płaći wo dawku njewojenjenych.

3. Sakoń wo cjahanju mjeny so podležcha, a jakonjowy nacžiń so přchipowědźi, kotryž so přchećiwo dowoleji měri.

4. Sakoń wo šuldnikim wustawnym sakonju je wotmyślany.

5. Porneja so, so ma so dawk automobilow přchichodne měnjacže sčerać, město dotalchoho schtwórcžišchcha šćerania.

6. Nuzowy wukas přchiwótřstjene postajenja sa wobaranje přchećiwo přchesamykańskim.

Wopřiječe pruskeho lutowańskeho porjada

Pruski nuzowy wukas, z kotrymž so němski statny nuzowy wukas wudopołnja, je so wojerił. Wón wukłu liczbu litowańskich naprawow wopschija, kotrež z wulkeho dźela sarjadniwo nańnaju.

Pruski nuzowy wukas porucža, so dyrbja so mjes druhim 10 **sašorjadniwow hajnišchi rańcželow, 40 sašorjadniwow wyschich hajnikow, djelowjej hamtow přchemysłowego dohlada, nječetre wotrjadne schule, 8 hamtišch sudow, wschě krajne kulturne hamty, wuwěrśe akademije w Königsberg, Kasselu a Braišławju, statne dźiwadła wo. Wiesbadenje a Kasselu a Schillerjo dźiwadło w Barlinje, pruska wyschka schula za cžesne swjasowanje, djelowjej pedagogiskich akademijow rospuschczejcz.** Na jenym mjenje so namakaje statne tajny dyrbja so sjednoczeć. Sašorjadnje, kotrychž mjeno dla tuteje naprawy wotpadnje, so nałhadnje **na wotpuczink přchehadża**; z nimi dyrbja so podobnje so wuprózdnjace mjesna wobhadźej. Kmjerjo, kotrjž su 1. oktobra 1931 62., tola nij 65. lěto dokonjeli, so **1. haprcze 1932 na wotpuczink** přchehadża.

Nuzowy wukas pěbła tohu wowjedzeńe postajenja k nětkoschtajenemu nuzowemu wukasej a nječetre litowańske naprawy wopschija, kotrež so na spomnjejcze kantonalnje a sydlerstwo poczahuja. K wurunnanju za smjenje njemjes sa sydlerstwo dyrbi so 50 000 hektarow kroja statnych ludowo darmo za jaładenje přchewostajicz. Do přchichodnych statnych hospodarskich planow dyrbi so tóżke lěto sonk 75 miljonow hriwnow słojicz, kotrež dyrbi so k wotpłaczenju dołha wuzicz.

W rozrjedzenju z nowinarjemi je **finanzny minister Krejcer** rozłožił, so chce lańcžerstwo w Reje 1932 **wudawki a dołhody** na kóždy pad **wurunnacz**. S nowym wukasom so **dołhody hischcze njerozrjedźicha.** Praješenje wo dawku na **margarinu a schokoladu** je so hischcze wotstorčiło, tola wo **rěsańskim bonbu** je so drje hižo w lańcžerstwje jednało, tola so njeje hischcze nicžo wobsamknyło. S tychle krokowo może drje so wumysacz, so bórzdy nowy wukas wo tajkich dawkowych žórłach wuńdże.

Konferenca přećiwo wobdźelerskej wójnje

Kartell němskich republikanskich swjazkow je na 20. januara politisku konferencu do demokratiskeho Hindowcoho doma w Barlinje z themom swołał: „Přchećiwo wobdźelerskej wójnje. — Kajke naprawy maće wójsko a policija přchećiwo trašenjam a wobdźelerskej wójnje cžinicz?" Přchedsydstwo smjeje president němskeho sejma **Loebe** a pruski ministerski minister Severing referat. Němscy ministrowje, ministrowje němskich krajow, republikanske strony, republikanske zwjazki sprotnich wojerjowow a z kartella přchijimanknjene organizacje su so přchepschosyli.

Rozrisacy wusud za krawcow

Sa krawcow, kotrjž po měrje schija, je njestronjeny kollegium, kotrež je wumysał sa Westfalsku, profesor Brahn jestojał, rozsudzowy wusud wuprajił. Po nim so pódła jerozrjedzenja tarifowego połojerschcha schemata mjes wot 7 prezjowo za jenjazu drastu schijazych krawcow a wo 10 prez. za jenjazu drastu schijazych krawcow słuži. Rozsudzowy wusud je wjasazy.

Nowe rjedzenje wo němskim tarifje za krawcow njemóże so přched 31. decembrom 1932 wupowědźeć, dojednanje wo mjeńe ni zyschch 31. augustom 1932.

Rańsopruska ratafska komora w Königsbergu so rozpuščiła

Kaž luterjeschtwowa pruska nowinska powjescženja powjedź, je statne krjesćerstwo dla wobsamknjenja ratafskeje komory wo Königsbergu z 15. decembra za mjeńe měła, rańchoprowińa ratafska komora rospuschczejcz a presidento krajneho kulturneho hamta Paulya w Königsbergu jako statneho kommisara za naliwelne sarjadniwo pomjenowacz.

Kaž je znate, je rańschoprowińa ratafska komora pa namjerje nowowuwolenych nazionalnych sozialistiskich kubłanjowych wobsamkła, němskeho presidenta z Hindenburga nawolwicz, so by do cžasa wótreje hłowy z nowym sastupnym nětkom knydom přchewostajił. S tym je rańschoprowińa ratafska komora mjeły swojeje přchedpisanje sakonjerjeje dźełanjeje přchećiwožiła; přchetoj wona ma so jenoż z hospodarskimi naležnosćemi, niż pak so z politiskimi prašenjemi sabjerać.

*

Po sakonjskich postajenjach dyrbi so rospuschczena rańschoprowińa ratafska komora za tři měsacy znowa wuzwoliecz.

Nacionalni socialistoje bróńefńu kupili

Sozialdemokratiska strona je němskemu kanzlerej a němskemu sunstkownemu ministrej wobrjećowanje pismo podała, w kotrymž so praji, so je nazionalna sozialistiska strona nedawnu **Burgemeisterej bróńerju w Kreienfeje** tuzita a ju jako sakonu za nazionalne sozialistiske wudyrne wobrjećenja přchipraviła. Nacžunje je sakonje, uniformy nošeć, su nazionalni sozialistoje je wschědy stron Němskeje hromadu sežahane. Dale so mjes zelesnjarjemi powěda, so je přchi tuteju bróńerjeje na nkóžde **60 000 hrimnow bróńow** do wobhrožbjenstwa Hitlerowcje strony přchelchło.

W tymle swišu je Barlinski „Vorwärts" wopomnjeł pismo sozialdemokratiskeje strony wojerjow, w kotrymž so praji, so je so za cžas pohledujcje lět 8484 nazionalnych sozialistiskich nałyhlnjejšow śmjeło, přchi kotrychž je so 62 ludźi morilo a 3200 je ranjeło.

Hitler so podarmo w Romje prócował

W jenej powjedźi z Vatikana je so prajilo, so je so „kongregazija wurjadnych duchownych nałeżnosćow" we Vatikanu z nazionalnym sozialistiskim stkanjom sabjerała a wobsamknje w smyśle **słóżenja zyrkwje a nazionalnego sozializma** přchijała, kotrež so so němskemu episkopatej přchelile.

Wo tom je so „Mitteldeutsche Volkszeitung" z wyschcje zyrkwinskeje strony přchelilo:

„Tale powjeści njeje ani so myślił ani po zarnje wěrna. Ze „pra'chenju nazionalneho sozializma njeje žana kongregazija němskemu episkopatej niczo přchelila. Też je cjehko myślicz, so by so tajke dalcko kahoze wobsamknjenje bjes wědzenja wšeńcze episkopata přchijało. Nazionalni sozialistoje so tež wot wjele niedźel w Romje prózdnja, swoje powěsći z katolskej zyrkwi połepschcja. So bychu so hłowne přchicziny wobdźelowanych differencow wotkrońe, je Feder w swojich knihach wažne wózy wumosnył. Też Hitler je so w swojich pohledach wěcach a listach tójsce aktiwnosće a tójsceho **wotpjetowanja** sahadźenych dźełow swojeho kulturneho programa zmirił. Njemytkmy drje so, hdyž hebi myślimy, so su so **wschě tele wózy stale, so by ko puci k dorojumjenju z katolskej zyrkwju wurunnał.** Nazionalna sozialistiska krajna strona w Hessenskej je samo hižo tak dalcko schła, w sawadnych manjesnych prašenjach zyrkwi přchipołnacz, so sunk hohnitelkowacz a **wosładźicz.**

Jadne je, so Rom tole rozwicje znaje. Runje tak jadne pak tež je, so je so iwonkowstojenzi njenałkadaje. Zdże je wusamknjene, so so z Romu nazionalna sozialistiska strona přchijímnaje abo czerpi, abo so Rom na nětkajše wałchnje wot stejschcza němskich biskopow dali.

Hitler z automobilom sujesdożił.

Na dróhy z Kwitz do Pritzwalka je automobil, w kotrymž Hitler, Goebbels, general Epp a druhi wjedniuzy nazionalneje sozialistiskeje strony a farar Hedschow, kotryž je njedawno Goebbelsa z Marju Quandtowej sněrowak. Hitler z hłowu do schtitkazje schtrezy sajedze, hebi wobliczo rozrěsa a hebi jehyn porst klama, farar hebi nóž klama a jehyerej, kotryž bo cžesko hrani, so mohły słuchajcžich.

Schwajcarska dowoz wukranych tworow zamezuje

Schwajzarska nazionalna rada je pónđelu po dlohim rosprajenju se 100 přchećiwo 41 sozialdemokratiskim hłosam sakoń wo wurjadowej potmonocy k wudaczu z wobmje-

fowanju dowoſa wukrajnych tworow pſchijaka. Tole wobmjeſowanje ſo woſebje pſcheczíwo tworam ſ Němſkeje měri. Schwajzarſki minister ſa ludowe hoſpodarſtwo, ſwiaſkowy radźicźel dr. Schultheß, je rjekł, ſo je Schwajzarſka wſcho cźinila, ſo by ſo wupowoźdźenju wikowanſkeho ſrěcźenja ſ Němſkej ſadźewało. Schwajzarſka ſo wſchěch wótroſcźow woſtaji, dyrbi pak tomu ſadźewacź, ſo ſo ſkutkowne wiki dale ſ wukrajnymi tworami pſchepſawja. Wěmy, ſo je ſkutkowaza ſwobodna němſkeho knjeźerſtwa wobmjeſowana, tola njeſmějemy naſchemu hoſpodarſtwu ſańcź dacź.

Rusko-francowski pakt njenadpadnjenja so hišće njeje wobzamknył

Franzowſke knjeźerſtwo je woſjewjenju nowin „Echo de Paris“ wo wobſamknjenju ruſko-franzowſkeho ſwjaſka hnydom napſcheczíwo ſtupiło. Franzowſke knjeźerſtwo njepſeje, ſo je ſo wo tajkim ſwjaſku lětſa w lěcźu jednało, wón pak ſo hišće njeje wobſamknył, dokelž by ſo pſjedy toho dyrbjał ſwjaſk njenadpadnjenja mjes Ruſſej a Pólſku a mjes Ruſſej a Rumunſku wobſamknjeć. Ruſka by rad ſ Franzowſku ſtama taſi ſwjaſk wobſamkła, dokelž jej wo to dźe, ſo by ſwoje twory w Franzowſku wotbyła. Franzowſka njechy rad do tuteho ſrěcźenjoweho poſtajenja ſwolila a je ſo tohodla komdźika, wo ſrěcźenju dale jednacź.

Francowska chce wukrainych dźěłaćerjow wotbyć

Deputěrſka komora je ſe wſchěmi 450 wotedatymi hłoſami jakonjowy naczisk pſchijała, po kotrymž ſo njeźnuć w ſtatnych dźěłarńach wjazy dyźi 10 prozentow wukrajnych dźěłaćerjow pſchiſtajicź; njeſ tym ſo ko w priwatnych dźěłarńach prozentna ſadźba wukrajnych dźěłaćerjow po potrjebje ſ knjeźerſtwowym wukaſom poſtaji. Kóždy wukrajan, kotryž do Franzowſkeje pſchiceźnje, trjeba woſebiteje dowolnoſcźe, ſo by ſo mohł pſchiſtajicź.

Kurdoja pſcheczíwo iraſkemu nazionalnemu wójſku wojuja.

Kurdoja w Turkowſkej pſchi mjeſy Perſiſkeje a w kraju połnóžneje Arabiſkeje, Irak mjenowanym, bydla. Chźedźa ſo runje tak ſ turkowſkeho kaž iraſkeho knjeźerſtwa wuſwobodźicź. Tole dny je k bitwje mjes Kurdami a iraſkim nazionalnym wójſkom dolchło. Pſchi tym ſu 1 offizěr a 13 wojakow iraſkeho wójſka padli, a dźewjecź muži je ſo ſraniło. Nowe wojowanje ſo wocźakuje.

Zběžk při wólbach w Damaskusu

W Syriſkej je pſchi nowowólbach do ſejma k krwawym njeſnjeram dolchło. Na Damaſkuſki wokrjeſ je ſo wobleſenjeſki ſtaw połožił. Pſchi njedźelſkich wólbnych njeměrach ſu dweju muſow mortili a nźěhdźe ſto ſraniło. W Damaſkuſu ſu wſche ſlamy ſamknjene.

K porażenju njeměrow ſu franzowſcy wojacy ſ maſchinkimi fźělkami wucźahnyli, kotrjž na mjeſno donorodźene policije ſtupicźachu. Wólby ſu na njewěſty cźaſ wotſtorcźene.

Franzowſka chże nadkniježerſtwo nad Syriſkej ſpuſcźeciź. Syriſta dyrbi ſo ſamoſtatne kraleſtwo ſcźinicź. Jako kandidat na ſpriſti trón ma Abbas Hilmi najwjazy wuhladow. Wón ſrjedu do Jeruſalema pſchijźe.

Japancy na Kinćaw postupuja

S woſjewjenja japanſkeho hłownego roſkaſowarſtwa w Mukdenje je widźeć, ſo je pondźelu japanſka infanterija po mukſim artilleriſkim pſchihotowanju a po tźeleźnej maſchinſkich fźělkow k Kinćawej poſtupowała. **Japanſcy wojacy ſu chineſke ſtejiſchcźa po krutym wojowanju dobyli a njeſchcźataiwacy dale k Kinćawej postupuja.** Wobej ſtronje njeſtej wo nětkoſe ſa muži ſchkodowałej.

Japanzy pod hłownym roſkaſowarſtwom **generała Morica** ſteja. Japanzy ſu dwě mźeźe blisko Kiaćawa wobźadźili. Syma 20 ſtopnjow wucźinja.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 23. dezembra 1932.

— **Wo wjedrje.** Wěcźera wjeczor w 7 hodź. barometer 760, hygrometer +3, thermometer —1. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 760, hygrometer +2, thermometer w nozy —6. Wuhladk na mało ſo pſchemjenj. wjedro. — We roſpoloženju nižinow a wyſchinow ſo porno ſawěcźerawſchim a wcźerawſchim wjele pſcheměniło njeje. Schkleńza je ſkerje hiſchcźe poſtupiła. Porno wcźeraweſchemu je dźeńſa ſaſo ſymniſcho. Powětr pſchikhadźeſche wcźera a ſawěcźerawſchim wocźopleny a tuž bě hola naſ powětr mohł rjez mały. W połnóžnej Němſkej bě tak wocźopliſo, ſo tajeſche. W Barlinje ſo mihoſche. W połonſkej Němſkej bě pak hacź bo 8 ſtopj. ſymn. Wyſchina nad ſrjedźnej Europu je ſo bóle k połoniu hnuła ale nad naſchimi ſtronami ſo hiſchcźe ſeſtyniła. Nižiny w połnozy ſo nimo hibaze ſu wyſchinu bóle k połoniu ſtóźźile. — Jutſje ſchtwórk, Patorźiu, ſtładźa ſkónćko 8,04 hodź. a kłowa ſo 3,54 hodź. Měſacźk ſkładza pop. 2,48 hodź. a kłowa ſo pop. 9,03 hodź.

Jenož jena nóc nas dźěli

wot wonoje nozy, w kotrejž ſo narodźi wumožnik ſwěta. S njewupraſnej ſadoſtcźu cźakaſche tehdy cźłowjeſtwo na Sbóžnika, ſo by wſchěch wumożił. Se ſamnjej ſadoſtcźu cźakamy teź my khcźeſcźijuceju 20. lětſtotka na wumoženje ſ duſchownych a cźaſnych běſow. Cźicho, njenapadnje je ſo Sbóžnik tehdy narodźił. Dźeńſa dopominaja naſ ſwony, piſchcźeſe, khwaloſpěwy na jeho narod. To je wumjeł dźakneje duſche a hyrbi to teź bycź. Hołk a hara wołdowa naſ cźłowjekow 20. lětſtotka. Temuo cźaſa naſ podmlěje a cźłowjeſka ſakonnoſcź je pſchinjeſła khudobu a ſrudobu. Ssamſtne położenje khcźeſcźe w cźaſu Sbóžnikoweho naroda a runje tohodla dyrbja nam bycź hody tuteho lěta waſne a do pomjatka trajnje ſo ſaſchcźeźe-jaze! Sſwjeźeny my khcźeſcźijnje dwaceteho lětſtotka hody bźdow a ſrudoby jako wopraſnjte hody khcźeſcźijanſkeſ luboſcźe! Dajmy woſjebje naſchim dźěćom prawe hodowne wjeſele a błyſcźeć Sbóžnikoweho naroda ſacźuć! My dorośćeni ſwjeźeny pak hody ſ duſchu a wutrobu! Wobſomnych darow budźe ja naſ lěta ma lo, wjetſchi pak budź poklad duſchownych dźrow, kiž jedyn druhemu pſches prawe ſwjeźenje hodow wobdaźimy!

*

— **Hodowne a nowołětne khartki.** Sa cźłichcźane jednore hodowne a nowołětne khartki, kiž maju měcź pſchedpiſanu wulkoſcź, formu a papjerowu tołſtoſcź połtowych khartow a ſo bjes wobatki ſcźelu, płacźi ſo ſniženy porto. Na tute khartu ſmě mimo wołmanjenja wotpołłanja — dźeń wołpołłanja, mjeno, powołmanje, a bydło wotpołłarja — hiſchcźe wjeź ſłowow napiſane bycź, kiž ſo poſcźahuja na cźłichcźane ſłowa. Tajke dowolene pſchiſłowanjenja ſu na pſchiklad ſnate „ſcźelc“, „Waſch“, „Twój pſchecźel“, „ſcźele Tebi“, „ſcźele ſ najlepſchimi poſtrowami“ atd. — Porto ſa tajſe khartki wucźinja w měcźe a wóſu, w němſkim dalokoſtnym wobkhodźe, do ſywobodneho města Gdańſka, Litwy a Memelſkeje krajiny, Luxemburgſkeje a Auſtriſkeje 3 pj., ſa khartki we wotewrjenej wobałaj hacź do 20 gramow 4 pj.

— **Hodowny car němiſkoſtatneje żeleźnizy.** Kaž němſkoſtatna żeleźniza jźěli, je ſo płacźiwoſcź hodownych nawróćnych jźdźnych liſcźikow hiſchcźe tak poołeſchila, ſo móże nawróćna jźěha hałle 4. januara 1932 w nozy 24 hodź. kónćcźana bycź. Liſcźiki płacźa potajkim 13 dnjow, wot 23. dezembra tanja 0 hacź do 4. januara w nozy 24 hodź.

— **Budyſko-Rakecźanſka autobuſowa cźara.** Kaž hižom pijſchnyny, jźěźi wot ſaſchcźeje njedźele Budyſki mješchcźanſki omnibuſ na Budyſko-Rakecźanſkej autobuſowej cźarje. Patorźiu jźěźi omnibuſ jako hobotu. Wyſchitke ſti hodowne jźwate dny poſołetaj hiſchcźe wołſebitaj wołſaj a to ſ Rakez w 10 hodź. dop. a w 13 hodź. pſchip. ſe Budyſchina do Rakez dop. 11,36 hodź. a wjecźor 21,22 hodź.

Předźenak

wuczi ſerbſke ſłowjenjowanje:

Ja cźitam protyku
Ty cźitaſch protyku
Won cźita protyku
Wona cźita protyku
Wono cźita protyku
Mój cźitanoj protyku
Wój cźitataj protyku
Wonaj cźitataj protyku
Wonej cźitatej protyku
My cźitamy protyku
Wy cźitaće protyku
Woni cźitaja protyku
Wone cźitaja protyku

A wſchitky ju kupuja pola knjeza Janaka w Sseb. Tonje **ſa 60 pjenjezkow.**

— **Sſwoje 92. narodniny ſwjeźi dźeńſa knjeni ſ** Budyſkich najſtarſchich mješchcźankow, Wilhelmina Auguſta hnyd. Brückenerowa roź. Mórcźez, mjeźeſcźa ſnateje wukowańnje wołmianych tworow a njerja. Wona ſmě ſo hiſchcźe dobreje ſtrowoſcźe wjeſeliź.

— **Se ſkładowanju na dróſy pryſmy.** Běſche pondźelu popołnju w ſtatej hodźinje wyſche ſtaſow pſchi Muſkowſkej dróſy ſtary muž ſ mėſta. Se ſynmu proſtnjenemu namaka jeho koſoſėdny, dejeź ſ Pſchiwćźiz, a da jeho ſe autom do jeho dwojenja dowjeſeź. Starz běſche był po puću do Delnjeje Hórki, ſo by ſebi po hodownemo karpa dóſchoł.

— **Hóſtna hra Heidelberg'ſkeho ſtudentiſkeho kaſchporka w mėſchcźanſkim dźiwadle.** Njedźelu 27. dezembra dop. ½12 hodź pſchińdźe Heidelbergſki ſtudentiki kaſchpork ſe ſwjeł ſwojbu a pſchedſtaja w Budyſchinje jeniczku hóſtnu hru ſ wabjazym titulom „Nikolo“. Wjeſele prěnje pſchedſtajenje pſchińja ſo do wumėſkoſc wėdomaſtneho programa Winkeho towarſtwa ſa ludowe wukubłanje. W Heidelbergu, Stuttgarce a Minje namaka pſchedwjedźenje wiſke pſchipoſmace. Wumėſtniwowſke wuhotowanje pothadźa ſ Weimarſkeje akademije wumėſtwa. A Heidelbergſka univerſita tuto pſchedwedźaſcź. wuraſnje nałaźenſkoho porucźa. Mėſtna płacźa 30 pj. hacź 1,90 hr. — Wołſebitu kedźbnoſcź ſaſtuja wumėſtniwowſke klanki, kiž je miſchtrſki ſchuleŕ Weimarſkeje akademije wumėſtwa wureſował.

— **Mjaſowe jėtki (Freibank) w Budyſchinje.** Schtwórtk 24. dezembra 1931 wotedawa ſo rano wot 8 hacź 9 hodź. na cźiſłka 5331 hacź 5480, dopołdnja wot 9 hacź 10 hodź. na cźiſła 5481 hacź 5530 a 4001 hacź 4100 ſyre howjaſe mjaſo, punt po 40 pj. a ſyre ſwinjaze mjaſo, punt po 45 pj.

— **Stótne khorośće w jatſkej Hornjej Łužicy.** Po roſprawje krajneho ſtrowotnikſkeho hamta běchu 15. dezembra 1931 w Hornjej Łužicy ſcźěhowaze ſtótne khorośće: 1. Połyroma w 2 gmejnomaj a 2 dworomaj Kamjenſkeho, 1 gmejnje a 2 dworomaj Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa. 2. Sſwinjazy mór w 1 gmejnje a 1 dworje Budyſkeho a 2 gmejnomaj a 2 dworomaj Kamjenſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa. 3. Pjerſinowa khołera w 1 gmejnje a 1 dworje Lubijſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa.

— **Katolska wyſſa a natwarna ſula woswjeći** pondźelu 21. hodownika ſwój hodowny ſwjedźeń. Započinaſe ſo wjecźor we 8 hodź. Nahladna liėba bě ſo we ſwjedźeńſkej ſali zeſta. Wosebje ſtarſi ſulerjo, kaž teź nėkotři duchowni a wucźerjo. Najprjedy poſkići nam ſulſki orcheſter pod wjednitſtwom knjeza Korle Englera „Concerto“ (C-Dur) 1. ſadu wot Jana Seb. Bacha. Potom wuſtupi ſulſki khór nawjedowany wot Knjeza cand. fil. Nowaka a zaſpėwa „Nam je ſo narodźiło“ wot H. Dobrawskeho. Dale zanjeſe ſolistka „Bożi wjecźor“ wot Fr. Wizborka, z pſewodom husli a klavėra. Husleŕ hrajeſe ze začućom a wobknjeźeſo

---

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powėdańcźo ſ Khryſtoweho cźaſa.

7] (Pokračowanje.)

„Haj“, pſchiſpomni Rabbi cźeſcźowanje, „ja wo nimaj wėni; wonaj potkadźeju ſ wſchěmi ſ runej liniji wot Dawida. Ja ſnajach jeju derje.“

„Nėtko ſtaj hižo morwaj“, rėcźeſche Józef dale; „wonaj wumrėſchtaj w Nazareće. Joachim njebė bohaty; tola ſawoſtaji dom a ſahrodu ſwojimaj dźowkomaj Marian a Maria. Tale je jena ſ njeju; ſo by ſwój podźeł ſwėſcźiła, dyrbjeſche ſo po pſchedpiſmje ſakonja na ſwojeſho bliźſcheho pſchiwinuſtwo wudacź. Wona je nėtko moja mandźelſka.“

„A ty bėſche —“

„Jeſe muj.“

„Haj, haj! Dokelž ſtaj wobaj w Bethlehemje rodźena, mėcźi tehje Romjan, ji tam ſwobuwaſ, ſo by tež wona była ſapiſana!“

Rabbi ſkleńy ſ rukomaj, hladaſche ſ wohnjowym wócźkom k njebju a ſawoła: „Njeſchcźe je ſiwy Bóh Iſraela! Jeſo je wjeźeła!“

S tutymi ſłowami ſo wótro wotwobroći a ſo wotpali. Hodźinu poſdźiſcho cźehnjeſche Józef ſe ſwojej mandźelſkej k wrotam won a wobroći ſo k lėwizy, ſo by ſo dróſy do Bethlehema cźahnył; pomałku puėowaſchtaj wot Rephaim horje. Sſtórcźo ſmalcźeſche na kamjeńtnu ſemju. Maria, Joachimowa dźowka, wotwodźe ſo tohodla wodźewk a woſta ſ nahej hłowu. Wona ſo ſo bycź nic mjenje pjatnaće lėt. Poſtawa, błóſ a dźerźenje pokaſowachu, ſo njeje holcźaza ſtarobu hiſchcźe dołho wopuſcźiła. Jeje wobliczo bė podobnoſtokołowate, jeje barba ſterje błėda hacź ſnėžka. Nóſ bė bjeſwadny, ſ łohka wotewrjenej hubje błyſchtej połnej a cźerwjenej a daſchtej extnej liniji wuraſ nėſnoſcźe, cźopłoty a dowėrjenja; wocźi błyſchtej módrej a wulkej a ſ poſanhdźelenymaj wokencźkomaj ſ dołhimi niſkawcźkami ſaſeźinjenaj; bohate, ſkotokarbowite włoſy po waſchnju źidowſkich njewjeſtow padachu ſwobodnje pſches khribjet hacź k ſedłowemu ſawocźkej. Tute cźełne powdaroſcźe pſchiſporichu ſo hiſchcźe ſ duchowitymi, kiž njehodźa ſo tak łohko wopiſacź: ſ nadychom cźiſtoſcźe, kotruż noże jenož duſcha ſpoſcźuje, a ſ ryſom wokraſnjenja, kaž tamnym pſchiſłuſchcźa, kiž ſwojeho ducha pſchedewiſchim k nadſeſiſkemu poſdźehuja. Cźaſto poſdźehny, mjes tym ſo hubje ſcźicha ſchepłaſchcźej, hłubokomódrej wocźi k ſkoro njenje mėdrem njeźu; cźaſto ſtykowaſche ruzy na wutrobnje kaž na khwalbu Bożu a k modlitwje; cźaſto poſdźehny hłowu kaž nėchtó, kiž horlinje naſłuſcha, hacź ſaſkyſchi wołazy błóſ.

Tak pichepucźowaſchtaj roſcźerjenu runinu a dojpėſchtaj ſtónćnje wyſchinu Mar Elias; wotkud wuhladaſchtaj pſches dolinu Bethlehem. Tu potwopoſcźnyſchtaj, njes tym ſo Józef na nėkotre ſe ſwjatymi dopomnjeſcźeni poſwjeſcźene mėſtna pokaja; potom ſeſtupiſchtaj do dołiny a pſchińdźeſchtaj k ſtudni. Wuſta mėſtnoſcź bė huſto ſ ludźimi a ſwėrjatami napjelnjena. Józef poca ſtaroſcźe mėcź, ſo njemohła, hdyž je w mėſcźe tajka cźiſchcźenca, ſa nėžnu Marju ſo **żana hoſpoda** nanatacź. Bjes ſadźerźenja khwataſche won dale, hacź k hoſpodźe pſched mėſchcźanſkimi wrotami, hdźeź nėkotre haży wuſcźa.

IX.

So by ſcźehowaze prawje ſroſumił, njech cźitaŕ roſbėł derje wobſtedźuje, kiž je mjes hoſpodami narańſcheho a wcźerneho kraja. W orjenceje mjenowachu je ſ perſiſkim ſłowom **than**; wone běchu w jich najjednoriſchej podobje jenož wobſtrodźene mėſtnoſcźe bjes **doma abo ſtėchi**, cźaſto ſamo bjes wrotow abo ſaſtupa. Jich położenje wołeſche ſo dźiwaju na ſcźin, wėſtoſcź abo wodu. Pohoſcźowanje puėowaſchtaj njebė ſ pėrwim ſamkrom; běchu to wikowańſke a wobkhodne namėſta kaž twjerdźiznu; poſticzowachu pſchekupzam a rjemjeſkniſkam runje tak wėſtnoſcź ſe khadźejam a ſ bleſchemi pſchebywanju kaž ſapodźejenym puėowazym pſchebywk. W jich murjach khcźeſcźe zyle lėto wſchelakore wſchdobne źiwjenje mėſta.

Wopraſnodźite wjedźenje a ſawjedowanje tutych korcźmow dyrbjeſche nawjecźornemu wołſebje napadnyc. Tu njebė ani hoſpodarja ani hoſpoſy; jenož ſtražnik pſchi ſaſtupje wrotow dyrbjeſche ſa prawom wobſtodźenja hladacź a ſarjadnika ſaſtupowacź. Pſchikhadźazy zuſy mójachu po ſpodobanju pſchebywacź. Sczėſkiſt taſieje naprawy bė, ſo kóždy pſchikhadnik dyrbjeſche źiwnoſcź a kuchinſku nadobu ſobuwacź abo wot wikowarjow, w khanje pſchitomnych, kupowacź. Woda, měr, hoſpoda a wėſtoſcź bėſche jeniczke, ſchtoź ſej wot wobſedźerja zadachu a to ſo darmo poſticźowaſche. Měr ſynagogow mójeſche ſo druhdy ſ harowazej ſwadu nyliciź, měr tutych hoſpodow pak ženje. Twarjenja ſe wſchěm, ſchtoź k nim ſłuſcha, njebėſchu mjenje ſwjate kaž ſnadnje.

Hoſpoda w Bethlehemje, pſched kotrejž Józef a jeho mandźelſka ſaſtaſchtaj, mójeſche ſo pſchikhad ſwojeho wuſchonja njjenowacź. Mėſto kaž Bethlehem mėjeſche jenoj jeneho ſchefka a tuž teź jenu hoſpodu; a bynjej ſo Józef teź w mėſtaczku narodźił, to njemějeſche tola dla ſwojeje dożheje njepſchitomnoſcźe žane prawo na hoſpodliwe pſchijeźe w mėſcźe. Nimo toho mójeſche liczenje, kiž kotrenuż bė won do Bethlehema pſchiſchoł, tydźenje a mėſazy tracź.

(Pokračowanje ſeźěhuje.)

dobru techniku. W druhej połojcy swjedźenja poskići so wopytarjam melodramatiske swjedźeńske dźiwadło „Hodowne kuzło“ wot H. Schellaufa, musika wot Korle Frodla. Sobuskutkowaše šulski khór, kaž też orchester tež pod wjednistwom kn. fil. Nowaka. Wšitko bě so to nanajlěpje poradźiło, tak zo próca njebě podarmo. Wosebje wuzběhnyć ma so mala powjedarka, kotraž k tomu tekst přednjesy. Wulki přiklesk wobswědči, zo bě so to, štož bě so tu poskićiło, kóždemu nanajlěpje spodobało. Ke kóncej zaspěwa so zhromadnje „Cicha nóc, swjata nam nóc.“ Ze wšěm jara spokojom wopuščichu hosćo 3/10 hodź.

— **Wuplećenje rentow.** Póst nam pisachu: Wojerske renty na januar 1932 wuplaćuja so la Budyšinje invalidne renty na pisarni A hać L w Mišeńskej jahrodźe, na pisarni M hać Ž na Tišeńsku, wšitke druhe renty na pólcu 3. — Wšitke rentowe kwitowarni maju hnydź wobstarnjene. Wosebje pokazuje so na pisarnowanjenje na sobotnej stronje kóždeje rentoweje dóstawańskeje ličiny, kiž maju so na kóždy pad wobkedźbować. — Po ichtaworitym nałożenju wukazu, spadnu wot 1. januara 1932 wšitke invalidowske renty wo 10, 15 a wósela teš wo 20 procentow. Wšitke bóžne podpory za invalidowske sawdźaćenja maju so wot 1. januara 1932 na polne 10 pf. dele wutrimać. Renta wo 21,45 hr. wuplaći so potajkim jenoj z 21,40 hr.

S **Bukecz.** Sachsiu šehwórtk je policija w našej wsy dwě wobsedźe zjała. Wonej běchtej špiritelstwa podkładej. Jedyn z njeju, knjez August Bryčka, je so wunmał, so je wjele pola Žiwonjerjeja Hermanna Bryčke jintej 1928 załožił. Tehdy so wotkalichu domske a hródże. Druhe zajateho su jemu puščićili.

S **Hajnij.** Tuchmana přichadowaja firmy Grützner a Zaltin derbješe njedawno swoje wlačenja jistnišć. Se jednanjom z wěrješelemi je pak so něšto copiło, we přichadowni jasu we wjetšim rozmjerje dźěłać dać. Firma je so pschewobrocźiła do towarstwa z wobmjezowanym ruhowanjom. Prjedy běchu we wobsedźerstwje Powlakej žwojby. Sa wobkhowanju wjesnikow nowemu towarstwu buchtaj postajenaj dotalnej techniker a přchetupski direktoraj Heidemann a Dornig. Přichadowaja ma dźesć dźěłaćerjow. Poždźenk czaš je so jasno tóšćicho dźěłaćerjow přichilało.

S **Khwaćicy.** Wot hrjedy laćeńcheho tydźenja je so tudomny 32letny dźěłaćer Paweł Pnich zgubił. Won wotjědże wot domu na žwojim jědnym kole znamki „Edelweiß“. Wobleczeny běše jelenje kožane kholowy, cźěmnolelenu zymsku jaku, cźornu pschedkoschlicźku, jasnobrunu cźapku, schérej mufoy a cźorne schórowanjske stupanje. Spožlenja wo nim njech so sećelu na gmejnski hamt we khwaćicach.

S **Wjelećina.** Pschi hońtwje tudomneje Thomaßez firmy saschku žobotu satleschu 23 sajazow, 3 mukle a 3 bazanty. Na wulkokej rewěra je wunoschi hońtwy jara swjeselazy. Na hońtwje wobdźěli so 12 tšelzow a 14 honjerjow.

S **Hinu.** Sběrka za sumsku pomoz je w naschej wsy wunjesła 410 puntow rožki a 5,50 hriwnow, ninu teho hischcze jabłuka. Najběrane dary so potrjesnym rozdźěla. Darićelam wupraja so wutrobny dźak. — Pschi poslednim skótliczenju nalicźichu w Hinje 20 kuni, 209 howiadłow, 217 swini, 9 wowzow, 57 kozow, 933 schtuk pjerisu, 102 muklow a 44 kolcźkow pczołow.

S **Hornjeho Wujězda.** Patorkizu pojedże wós statneje Biskopczansko-Hornjo-Wujězdźanskeje cźerpy z Biskopiz pop. 2,10 hodź. a pschijědże do Wujězda 3,03 hodź. wróći so we Wujězdźe 3,30 hodź. a dojědże do Biskopiz 3,55 hodź.

Se **Schunowa.** W saschkym lěsu wobsalenym Racheliz-Kućzankez statok, kotryž we wjesnym dźělu w tak mjenowanej „fabriju“ stejesche a to zyle satóčeny mjes druhimi statokami, je někto na polu knjeseho dwora pódła prjedawscheje hornjerjenje znowa nastał. Dokelž bźšche polo pschenajate, z běrnami wobhrađzane a se šćerunjom žo dźiwachu, mózachu podźe sapeczeć twarić, tola rjane nasypniske wjedro hojesche, tak so mózachu zyły statok, domske, hródże a bróžeń do symy hišćeze dotwarić. Twar postrieża zyle rjany napohlad, je we wschem derje zarjadowany a rosmyslany a pschikładne nałożenje a wokolnej krajinje pschimérjeny a je wunjedżeny wot twarza Kschižeńka-Nakeczanskeho, kotryž je też gmejsku žwójbnu tkóžu, njedaloko stojazu, natwarił. Dokelž jim wjes nimaj hižo dalsche twary wotnuhylene, budże jnadź bórzy wješ z nałožej „fabriku“ swjasana. Tu je jenja hischcze pomérnje turoja a w lěschim hospodarstwu cźasu lochu ludźo špeschnischo twarili. Racheliz-Kućzankez žiwótka chze hischcze w jaram lěcze do nowehe statoka zacźahnyć.

Z **Konjec.** Při milej zymje běše přeco hišće mózno, hrjebje na našich hromadu kładzenych honach dale čisćić a wumjetować a tak dźěło derje postupuje. Lěta dołho je so malo za hrjebjemi hladało, čim bóle pak swarjło a warndźowało. Nětko pak budże w tym nastupanju přikładny porjad a budźa časóniso zaso porjedźeć, zo so cyle njezarostu a njezanjesu kaž su nětkle byle. We nasej nižinje při Klóstrskej rěcy je malo spadu a tuž maja hrjebje w našich honach nimo měry wulku wažnosć, dokelž po nich jenoż może woda spěšnje wotběžeć, zo njebychu pola, łuki a lěs zakisłe. Dosć škody su tu ratarjo w zašłych lětach ličzeli. W mokrym lěće budźemy hakle wulku ważnosć a žołnowanje derjo a wěcywustojnje wuzběhnjenych hrjebjow widźeć a spóznać.

S **Mikowa.** Pihačmy hižom raz wo autobušowej kólni sa Budyško-Mikowski pólowy autobus. Knjes Mećhek je kólnju na swojej leżownosći pschiprawił. Wona pak so někto njebudźi šmitskach do pokrje wutwarjeż, dokelž smjerje tomu sadźewa. Pjatk a sobotu je autobuš prěni króć w kólni pschenozował. Autobušowy šofjer z Budyšchinow je sa naschu zyłu wokolinu jara ważny. Ludźo, kiž chcedźa sobotu w Budyšchinje prožata kupjeż, wotjedu tu rano hakle we 8 hodź. a pschijědu popołdnju 1/23 hodź. hižom zaso z Budyšchina. Prožata woża so psched symu schćitane w derje zacźinjenym pschiwozu. — Na tudomnym zwónišćezu su pobłednje dny wjele rybow wotpóžłali. Ryby maju so sa hodowmu sědź wužjeć.

S **Ni.lje.** Wjes mjeu a wupowjedźenja puschećichu na tudomnym dźělowym hamcze pschistajenja Th. z Noweje Wódrjeńcy. Th. mějesche ludźom hjes dźěła w Mikowe a Rěčźach podpjery wuplaćowaczi. 15. a 16. dezembra pschchtadowasche hamt revizijowa kommisija a wotkry wopaczne jawišnja. Th. mějeschu so w blížschim cźasu krucze pschistajić. Pschechowinjeny pjenjez wuczinja pjeća něhdźe 50 hriwnow.

Z našeho narodneho prócowanja

S **Rakez.** Sandźenu njedźelu 20. hodownika popołdnju—1/44 hodź. wotmi nasche serbske towarstwo „Lipa“ swoju dwanatu porjadnu zhromadźiznu w tutym lěcze. Nětčišchi pschedsyda, knjes Jan Pawlik, powita pschitomne hobustawy wutrobnje a na to so spěwy: „Towarschnosć, ty hwězda slota“ wuspěwa. Nětko so japiš poslednje zhromadźizny pschečita a po tym k. pschedsyda dźěłi, so je k. hudźbny dir. Bjarnat Krawc, kotryž je nam chyt dźensa pschedpołdnjom sdźěławany dla druhich winowatosćow a so je na to město druheho pschednoschowarja, a to k. Jurja Schewčika-Komorowskeho, dobył. Dale so jednasche wo naschim sakoženstwie žwjedźenju, kiž so wotmě je njedźelu 24. wulkeho rózka w Rakezach. Po tym dźěli k. pschedsyda hischcze, so je nětčišchi kantor, knjes Krawc, pschistup k towarstwu pschijěwił, ale je dla žwoje jastojnstwa sadźewany, zo na dźensnischej zhromadźizny wobdźělčeć. Wšitke hobustawy pschirost z radoscu witachu. Smějsemy nětko po dołholetnej pschestawzy sajo wuczerja a dirigentu w naschim towarstwje. Nadźijomje so wschitke wočakowanja, kiž so dźensa na njeho stajeja, w pschichodźe dopjelnjeja. Ešnty dźe nasche wobyrocźenje w sanźdženych cźasach bolostnje sacźuli, a wonj pschitrodze krótko po wójnje do Komorowa narodowj a njeźebiczny idealny Sserb, k. wucźer Wjela, tehdom běšche hinaschi duch w towarstwje, dokelž mějesche sajo wodźerja a dirigentu, kiž dźěłasche z luboscju sa naschu, wot tyšaz lět teptane a podrywane Sserbstwo. — Nětko jimasche so br. Jurij Schewčik słowa a rěčezishe wo winowatosćach hobustawow serbskich towarstwow, jadno a wołožaj pschednoschka je runje tak rajny a pscheswědczaju kaž J. Schewčik sam; rypnje z knuhymi słowami bracht a limkosćej nětkotrych Sserbow, kotriž sčla dołho serbskim towarstwam pschińkuschcheja, mjes tym so na to njemyslu, swonka towarstwa też so jako Sserbja wuznaez a wobsebje w žwojej žwójbje na to djerjeć, so knjeji tam žiwy serbski narodny duch. Tamasche dale sadźerjenje tajkich starschich, kiž dźěćom k woli z nimi nětnšti rěcźa a tak jich sami wotzuzbuja sahadaw, kiž wudawaja, so je sastupnja. Haj, mamy też tajkich Sserbow, kiž su jenoż dla toho Sserbja, dokelž maju z toho žwój wuzitk a też sazłužbu, ale domach w žwójbnym žiwjenju su bjez wotrodźenzy, mamy dźe sa to wjazy hacź jedyn pschiklad. — Sserbjewobmoseć dźe je pocźink, kiž tak mnohi Sserb jenoż po słowje znaje, pohladajmy tola ras do schule, kelko serbskich dźěći so wobdźeli na serbskej wucźbje?, kelko dźěći serbskich starschich pjchi konfirmazijn wobnowi kschcześenki klub nětnšti ab. (Wschpommnjenje dopisowarja: Pschewodźachu ras starseho dobreho pschecźela k pohrjebnjenu wotpocźinkej, kotryž běšche też dobry Sserb, a pschi jeho rowje njebě žiwjenez ani serbskeho wopomnjerišćeho słowa. Pschedpołožich žebi tehdom praschenje: Njebě wón sam na tym winu? Hdy by dźěćom sajschcźěpił luboscj k žiwjenu rodej a wažicj wucźit žwoju macźerinu rěcź, njebu k tomu dóschło. Njemóžemy wo paroka šmintych, so šmy sami wjele na tym wina, hdyž je Sserbstwom wróćo dje.) — Na kónzu žwojeho pschednoschka poda nam pschednoschcźer hischcze někotre dobre pokiwy, kak mamy so stajicź njehańbicźiwym nadběham naschich pschecźiwnikow — schtož dźe sa z wulkeho dźěła jenoż serbskju wotrodźenzy, kotriž naš cźasto nadběhuja, a to hischcze husto na dołej njehańbicźiwe a njepschistojne waschnje. A wón też na to pokasa, so budźa tute nadběhi na naš se strony naschich pschesćeharjow w pschichodze derje hischcze hórsche a wótrische. Ale wón naš namołwjesche, so njebychmy žo něšto tohodla hnydom nabojeli, a hižo jutje wustupili se serbskeho towarstwa, pschetož naschu wěz, sa kotruž my dźěłamy, je cźista a sprawna, tak so žo nikoho bojeć njetrjebamy. Ale je pak musne, so móže kóždy hobustawc serb. towarstwa też žiwjenu najbórschenu pschecźiwnikej napschećiwo stupicź z wótrej duchownej bróniu, cźehodła sa Sserbstwo dźěła. Tajku duchownu bróń namakamy we naschim nowym „Pschedźenaku“ w nastawku: „Nasche Sserbstwo w minjenym lěcze“. — Pschedposchk tiž bęschc nimale hodźinu trał, běsche tak sajimawy, so so nikomu njeje wotsudźiło posluchać, mytowaschc žo z mózným pschikleskom. Wo nim wuwi žo žiwa debata. Schkoda jenoż, so zhromadźizna njebě bohatscho wopytana. Nadźijmy, so by tutón dobry a sajimawy pschednoschk žiwschako kóžde serbske towarstwo, dokelž žo won derje hodźi za duchownu wukublanje naschich hobustawow. — W 6 hodźinach žo zhromadźizna zlónči.

* S **Poćezniz.** Pjatk popołdnju w sahrodze knjeseskeho domu njekajsaja sajacha. Sajaty je tudomny hornjeć, kiž dźěła nima. Jeho pschepodachu Poćezniskemu hamtskemu sudźej. Slóšmik je pytał, so na schulskim hólzu njepózelźiwje pschepschimnacź. To pak so jemu njeporadźi, dokelž jeho dorosćena wožoba pschestrapi.

* Se **Shorjelza.** Sobotu popołdnju 81letnu wudowu B. w jeje bydlenju pschi Bogłej dróży morwu namakachu. Wona běsche na sajedośćenje z płunom wumrjela. Wschićzina žmjerzneho njesłoża ma drje žo w tym pytaeź, so płunowa lampa wo jstwje njeběsche dospołnje sawjerinjena. Wo hamonordarśiwo žo njeża njesedna.

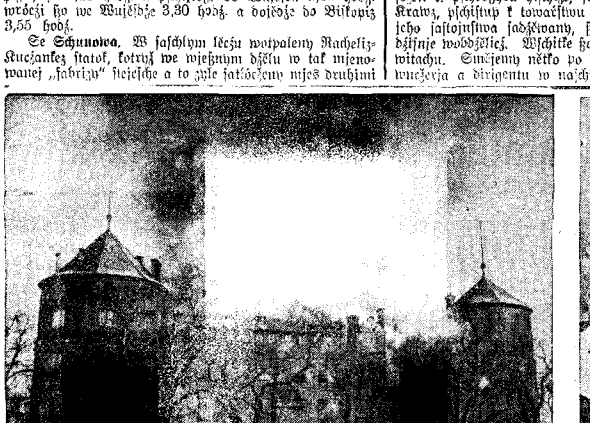

Stary hród w Stuttgarće du wopor płomjenjow.

Z dotal njeznateje příčiny wudyri pónđelu dop. w 11 hodź. w 2. a 3. poskhodźe stareho hroda w Stuttgarće woheń we wjerše. Spěšnje wupřestrjechu so płomjenja na tŕěchu jeneho twarjenjowcho kŕidła a pozdźišo hišće na druhe dźěle tuteho historiskeho twara. 11 hodźinow najeźešeho napinanja běše trjeba k wobmjezowanju a podušenju wohnja, kiž we Stuttgarće poslednje 15 lět swojeho runjeća pyta. Woheń je pječa hižom před někotrymi dnjemi nastał, ale hakle pónđelu wudyri. Drjewjane sćeny a drjewjane podłohi běchu wohnjej witana cyroba. Rjane štukowane dźěła a drohotne wobrazy w narańšim kŕidle hrodu su zničene. Zběrki starožitnosćow pak su po wšem zdaću njewobškodźene wostałe. Skodu wobliječeja na 4 hač 6 miljonow hriwnow. Hašenje běše z tołstym kurom njesmérnje poćežene. Też kruta zyma běše njewitany njepřećel. Nběhže 45 wohnjowych wobornikow so z kurom zajěđoješi, 20 z nich dowjezechu do khorownje. Při zasypnjenju jenych swisłow buchu 3 wobornicy pod rozpadankami pohrjebani. — Lčiwčny wobraz pokazuje hród w płomjenjach, prawičny wobraz pak najhórje potrjechene narańše kŕidło stareho hrodu. Boja so, zo so twarjenje po wohnju zasypnje.

85 lět Budysko-Lubijska železnica

Dźensa 23. hodownika je runje 85 lět, je so wotewri wobkhad na nowowutwarjenej železnicy z Budyšyna do Lubija. Drježdźanjsko-Shorjelske železnicy, kotruž w swojim czasu jene akcijowe towarstwo tworjeshe, nahwari so w nekotrych wotdźelach. Mjes Radebergom a Drježdźanami sapoczachu czahi jeździć 17. nowembra 1845, mjes Radebergom a Biśpjezami 21. decembra 1845, mjes Biśpjezami a Budyšynom 24. junija 1846, mjes Budyšynom a Lubijom 23. decembra 1846, mjes Lubijom a Rychbachom 1. julija 1847 a skónczne hacz do Shorjelza 1. septembra 1847. Dnja 31. januara bu železnica wobsedźenstwo stata. Drježdźanjsko-Shorjelska je tehdy železnica, kotruž w Sakskej tworjachu.

S wutkim wjeselom worjatowachu wotewrjenje Budyško-Lubijskeje železnicy. Tola wobkhad mjeseshe trochu znjechorjutudny sapoczatk. Wotewrjenjski czah dyrbjeshe tuzom 16. decembra do Lubija pschijeć. Rada, gmejnizy sostupnizy a mjeschczanska garda stejachu tuzom w zwjedźenjskej drasze na nastupnischczu. Ale hacz do samego cyłny da wotewrjenjski czah na so czakać. Ton bjesche tuzom zaczinił dyrbjeć wjesnizu pod Czornobohom a tejsche mjes Kubschizami a Pomorjami w znjechorjych hrjadach. Ludźo dyrbjachu je zwjedźenjskemu czahu wulećeć a we hłubokim śnježu do Budyšyschina domoj bježeć. Hakle 22. decembra bjesche śnjeh tak daloko wottał, so możeshe czah dale jeć a wjeselo do Lubija pschipochacz.

Ze Saskeje a dalšich krajow

* S Kamjenicy. (S wokna finjertnje padnyła.) W jenym domje na Würzburgskej dróšy padże 57lětna Lina Gaalowa pschi czišczenju wokow z prenjeho poschoda na dróhu dele. Wona wosta czežko skrjuzena leżo. Snjeżkowy dowjesechu do thorownize, hdźež bórzy wumrje.

* Smeerany. (Czežke rosbuchnjenje w burskej kuchini.) W knježnym Schönbergu sta so pola wjesnjanskeho a kubleja Vogla czežke rosbuchnjenje w kuchni. Tam stejeshe parjak. Dutów z dotal njeznateje pschicziny rosbuchny. Se rosbuchnjenjom nasta wulka schkoda. 75 zentimetrow tołste żeleny so wutłóczichu, kuchinski wjerch so wujbehny a so potom do kuchnje dele hnyny. Hrjadły slamachu so jako jaraki a we wokolinje 50 metrow so wokniowe schkleńcy a wokniowe wobluki a wotschidła rosbichu. W domje wosta so wjele nadoby, mjes njej tež 5 wjetschich khachlow. Jako so rosbuchnjenje sta, pschebywachu w kuchni kubleńka, jeje sym a cjeladnik Mank. Macj a sym so z horcej wodu, kiž z kotła wuprażny, czežko woparischtaj. Mauka dyrbjachu z pukujenym nopom do Meerauskeje thorowinje dowjesesć. Wczel sam pschebywajshe we wokomiku njeboża w jimi pódła kuchiny. Jeho padozy tamjeń na bok sram. Wón pak njedźiwajcy tcho do kuchnje na pomoz thwatosche, tola tam so pschi hustym dymje bjes mozy swje'e.

* S Ptawna. (Dwójnjelej hodźe 80 lět starej.) Njebjezu swojeczelnej tudomnej dwójnjelej hodźe swoje 80. narodniny. Stej to Emilia hwod. Bauerfeindowa rodź. Schwertzeź a Marja hwod. Wolframowa.

* S Warnsdorfa. (Sadźenjka w polnózny Czechach.) W schuli w St. Georgenthalu su pschez nekotrymi czasom dźesći na sadźenjsku (Diphtherie) schorjele. Schulu su dyrbjeli tehdźa 18. decembra zamknyć. Tež hodowe wobradźenje w klóschtrje dyrbjeshe wupadnyć. We jenej Warnsdorfskej schuli je tehdomnja dźesco na sadźenjsku schorjało.

Hodowny štomik

Schtomu so ras mjes sobu wadźachu, kotryż je najlhmanischi mjes nimi. — Dub pschisłubi a prajesche: „Dladabjeże na mnje! Sym wyschoki a tołsty, mam wjele halunow a moje halonki su bohate na lopjenach a płodach."

„Płody dźe match," doda brjosenka, „tu to jenoż płody je swinje, kotrež nochcedźa wo mich nicznto wjedźeć. Ale ja podewam moje czerwjeno-liczkate brjoschki na kralowske blido."

„To wjele njepomha," prajesche jobłanina, „wut twojich brjoschkow je jeno malo ludźi nażrjelo. Tež dźerża jenoż nekotre tydźenje, potom hnija a nichtó je wjazy trjebać njemóże. To sym zyle hinaschi schym. Roschu kóżde lěto kojsche potomch jobłankow, kiž njetrjebaju so hnilować, hdyż so na wosche bliso staja. Sebjeże tež khudych. Moje jabłuka móża so zyłu hnuu we pinzach wuthowować, w khachlach so fuschicź abo i nich wino so moschcicź. Sym wojowazinjichi schtom!"

„To so tebi jenoż zda." snapschecziwi jedła, „so mylisch." S mojim drjewom tepja so hudo kachle a twarja khěże, mje rozrěkaja na desći a tworja z nich blida, stólcźi, khomory, hdyż cjełmy a wulke łóże. Ke temu njeschym w symje próżone każ wy, zylicźke léto sym jelena a rjana a hdyż so hody bliża, pschihotuje Boże dźesco, stoji mje do rjaneje zahrodki a powjesuje tłote worjechi a jabłuka, mandle a hrjowki na moje halźki. A nade mnu wjesela so dźesći najbóle." — Je temu tak?

Podružn'a za 50000

Architekt Irwin Chanin, kotryż je nekotre z najwjetschich mrócźelschtrabakow w Sjednoczenych statach natwarił, rjekny njedawno pschi słódnoscźi twarskeho sjeda, so budu so tuzo w nekotre khóschtnatki mrócźelschtrabaki we wyschokosći 650 metrow twarić. Wone njesmeja zanych wokniow, jich murje budźa pak dopołnje z kristala wobstać. Architekt je jeno możnosći pschemjedźenja tuteje ideje dopusnje pschesamjerjeny. Je hižo pschi dnjety tajkich twarjenjow sjawnje wustajił, kotrež su po jeho nahładze powołane, za nekodź 50 lět po ożenjenischim walschnju twarić dopołnje woistronicź. Jena takka khěża budźe pschikmatowacź 100000 kóhmow metrow a bydlenja namaka w niej 50000 cłowjekow. jk.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa julijski schtwórtk:** Dotalne wjedro so mało pschemjeni.

* **Sesmjernoj woperaj pschi Stuttgartskim wohnju.** Wohnjowa katastrofa w Stuttgartskim Starym hrodźe je wutoru dopołnja śmjertny wopor żadała. Na twarjenjowym połodnischim kopu je so pódła rózkneje wéże na dwa dźel twarjenja sapadnyła. Tłoc kascherjo so do hłubiny storhnychu a so sapadnychu. Hdyż so hischcze wohnjowa wobora prózowacze, śmjertnje zranjene wuthowarj, ko na prawej wuzinej stronje wulki dźel tschi hnyny. Też tu rospadanki na kascherjow padźechu. Po poskednich powěsćach je so jedun kascher morił, druhi hischcze pod rozpadankami leży. Sedym cźežkoranjenych su do khorownje pschinjesli, schtyrjo śmjertnje zranjeni a cźežkimi wopalnymi ranami na mjetnje'boża leja.

* **10 000 telegrafowym dźełacźerjam wupowědźenje hrozy.** W twarje telefonow a telegrafow skasanki mózne wotewrěcźa. Nkańka pósta je tehdomu nuzowana, wjele telefonowym a telegrafowym dźełacźerjam dźěło wupowědźicź. W Berlinskej wyschschej pólskej direkcźiji so w januarje 2500 pósdźich dźełacźerjow puschcźi. Jeli so tychu skasanki dale wrócźo schcze, by so dyrbjało 10 000 telegrafowym dźełacźerjam dźěło wupowědźicź.

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. Bukecźansko serb. tow. zmeje 3. dźeń hodownika (njedźelu 27. dec.) pop. w 5 hodź. swoje posedźenje pola Stangec. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Rakojdy. Naša jednota Sokoł wuhotuje sobotu 26. XII. (druhi dźeń hodow) wječor w 7 hodź. w Zendźic hoscencu dźiwadłowy wječork z rejemi.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow zmeje srjedu 30. hodownika 1931 dop. ½10 hodź. we „Woprawnom" w Budyšinje swoje posedźenje. Dujowy porjad: 1. Přednošk: Serbski wučeŕ a Serbowstwo. 2. Sakski nuzowy wukaz a měšanorěčne šule. 3. Wšelěizny. Spěchujće předawanje spěwnika „Naše spěwy!" Dołh nas ćiśi. Wažneho prašenja dla so prosy, zo bychu też wosebje ći zaso přišli, kotřiž běchu na poslednim posedźenju. Předsydstwo.

Poručam

k hodam

najlěpše zelowe wino

najl. čerwjene wino

za cópie wino a punš

litr 1.20 hr.

¼ bleša (bjez bleše) —.85

Malaga } litr
Tarragona } **2.—**
Sumos } hr.

Wino z janskich jahodow
Wino z holanskich jahodow
Cyderowe wino
Běle wino

litr. **2.—** hr.

Woptanki darmo!

Herm. Klemm nasl.

na Kamjenicy hasy 27

Wosebje rjane jasne

sultaniny
rózynki
korynty
citronat, oraugeat
cymt, macis kŕěnje a safran

poruča

Otto Sachse

Arak
Rum
Cognac
Likéry

we wulkim wubjerku wot suda a w bleschach. Woptanki darmo

poruča

Herm. Klemm

nasl.

na Kamjenicy hasy 27

Najlěpše zmjerzłe kury za poliwku

su dóšle

Punt jenož 0.95 hr.

K temu rad kupowane **GEG poliwkowe nudle**

Krane nudle S, wuwažene	punt jenož 40 pj.
Jelowe krane nudle S, wuwažene	punt jenož 45 pj.
Makaroni S, wuwaženy	punt jenož 40 pj.
Jejowy makaroni S, wuwaženy	punt jenož 50 pj.
Nitkojte nudle	punt jenož 44 pj.

Cyle čerstwe dóšle:

Zelelowe jerje w porcijonskich tyzach	porcija 16 pj.
Pječene jerje — Bismarkowe jerje —	Zakulene jerje

Wosebitosć:

Jerje w majonczy	jedyn 20 pj.
Portugalske wolijowe sardiny	tyza 25 pj.

Tworykupne towarstwo

w Budyšinje, zap. druž. z wobm. ruk.

Njewěźdnje rjanaj, młodaj

wołaj do ćahanja

žornopisanaj, wok. 23—24 ctr. na předań abo k wuměnjenju

w Klětnom na wutwarku

Poručam k hodam najlěpše

howjaze, swiniace a ćelace mjasu

po najtuńšich dnjowskich płaćizn.

Rěznisk. mišter Petrich

w Budyšinje, na Kotolskej hasy pódła „Europe".

Domske

w Serbskich Pazlicach je wot 1. januara 1932 k wotnajenju

Bliže je zhonić

w Milońcach čo. 17

Najrjeńši hodowny dar je nowy

Serbsko-němski słownik

wot J. Krala

Do kože wjazany . . . . . **25 hr.**

Na předań we

Smolerjec knihićišćerni

z. dr. z w. r. w Budyšinje na Lawskich hrjadach 4

Hodowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Srjedu 30. decembra 1931 popołdnju ½3 hodź. we Serbskim Domje w Budyšinje

Porjad:

1. Wo serbskich šulskich poměrach — k. wučer Rachela
2. Na Randaku — k. just. rada dr. Hermann
3. Wšelěizny

Wo bohaty wopyt prosy **předs. Maćicy Serbskeje**

Wupołožene budźa zajimawe šulske khorty

K swjatym dnjam poruča **Bodega** na Miasowym torhošću

swoje wubjerne, sewjerne a Rheinske wino

a swoje rumnosće.

A na kóždym hodownym bliźe

woblek. tkaniny

Strykowana drasta za žony a mužow

w rjanych darjeńskich zawalkach wot firmy

Wobkedźbuje moje wukładne wokna **REIMANN** Při Póstow. naměstnje na Hošic hasy 29

Kedźbu Cohodła do kupneho doma khodźić, Mały wobkhod dyrbi też wobstać!

Tunjo! Jenož zbytki! Tunjo!

Velour - Damast

Dźěłba tworow wot 59 pj.

M. Hüttig, klamy spody radnicy

Kedźbu! Znižene płaćizny!

Poručam:

howjaze mjaso 70 pj., swiniace mjaso 70 pj., kołbasu 1.00 hr., sulcny połć 1.00 hr., škrjeny ječ 50 pj., wjerćane mjaso 80 pj. K hodam pleca z kóscemi a bjez nich w kóžde wulkosći, servelat- a salami-kołbasy. Potuńš. mjaso na bjezdźelnych. Wšo w znatej kajkosći

Z pócesćowanjom

P. Petas, we Wjerlecach a Lehne

Sulske formistru

šeslonki, wšě sedlarske a wutykane twory

C. Jungkanz

Přiloha k čisłu 298

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 23. decembra 1931

Při žłobi w Betlehemje

Betlehem, narodne město Sbóžnika, je se swojimi płownymi běłymi tśěchami a ſ mnohimi wežemi ſnadź tamne ſydliſchcžo Sſswjateho kraja, kiž je ſo w běžn cžasom najmjenje pśeměniło. Jerusalem je pśichrunuło moderne město, kiž móže ſo wodowoda, telefonow a druhich postupow nowoczaſneje techniki khwaliś, ale Bethlehem ſteji pśeco hiſchcže nježi olivowymi ſśańi a winowymi ſahrodami kaž pśeco ſtarni ſtani. Żónſka drasta a žyſe žiwjenje wobydlerjow je hiſchcže taſke, kaž ſo ſ cžasow khſchiſnych cžahow wopiſuje.

Hłowny dypk Bethlehema je **Sbóžnikowa kapała**, najſtarſcha zyrkwiſka twórba. Steji na měſtnje pśedawſchoje hoſpody, hdyž ſo Bože dźěcžo w hródźi narodźi a do žłoba po połoži. Dokeľž, kaž nam biblija wjeſe, njeběſche wjaſy měſtna w hoſpodje. W ſtarych cžaſach turkowiſkeho knježeſtwa njewu hładowachu kapału jako Boži dom a ſwjatnišchcžo. Turkoſo běchu ſwuczeni, woſebje pśichi hroſnym wjedrje, pśiſches niſke durje ſtót do kapałki honicź, hdyž mózemy hiſchcže dźenſa na kraßnych ſtokach ſśeży powjaſow widźeć.

Wokoło ſtóh cžiſchcža ſo puczowarjo a pobožni khchescženjo naſſwjaſnišcho do Bethlehema. Na tym njeje ſo dźenſa hiſchcže nicžo pśeměniło. Sodowne ſwjedźenje traja tam dłšchi cžaſ. Sſswjedźeń **romſko-katolſkeje zyrkwje** ſapoczina ſo 25. hodownika. Dwaj tydźenjej poſdźiſcho ſwjecża tam **grekſko-katolſcy** wjeſchnišcy ſwoje hody a ſaſo tydźenjej poſdźiſcho **armenišcy** khchescženjo. W ſrjedźiſchcžu wſchěch tuthch ſwjatocžnoſcžow ſteji **zyrkej Sbóžnika**. Kaž móže ſnej kóždy myſlicź, cžiſchcža ſo w tuthch dnjach tyſacy a tyſacy do Bethlehema. Cžahi pobožnych puczowarjow pśichihadźeju a wotkhadźeju a tak ſo njehodźi wobeſcź, ſo ſu tu pśichiwišnjy wſchelakich khchescžanſkich wěrywuznaczow ſetkuja, bywaju też ſwjedźeńſke dny wſchelako leżałe.

Sa cžaſ turkowiſkeho knježeſtwa buchu tu wojazy ſaměſtnjene, na batajſon ſyłni, ſo bychu na měr a porjad hladali. Schtyri tydźenje dołho njebu narodne město Sbóžnika jenoż ſhromadnežiwenſkowa druhdy dźiweje hary, ale runjaſche ſo wójſkemu łśěwu. Sſswjatocžne wobeńdźenje je ſo haž na dźeńſnišchi dźeń ſdźeržało. Ale wojakow w Betlehemje wjazy njewuhładaſchy. Nowi knježa ſu doſtojnikam wjchelakich khchescžanſkich wuſnaczow na wutrobu połožili, ſo jich ſa kaženja měra w Bethlehemje ſa cžaſ hodownych ſwjatocžnoſcžow a też ſa druhe ſamoſtnitych cžinjeja. Tuto poſtawowanje je dźiwy wuſkutkowało. Měſchnizy ſnjeſu ſo njes žobu a wo ſwonkowne a ſnutſkowne zyrkwje ſtaraja ſo ſhromadnje wobhładnikuje.

Sſrjedź zyrkwje wjeźe ſłóh do poſwjećeneje měſtnoſcže, hdyž je pjeca žłobjo ſ Jeſuſkhdźećatkom. Měſtnoſcž je pśiches błěſkorniu hwěźdu woſnamjenjena. Nad hwěźdu ſwěcži ſo pjatnacže lampkow, kotrež runje telko wuſnaczow a ſekow wudźerżuja. Sćěborna hwězda a lampki wupſchestrěwaja błuku ſwětłoſcž, ſchtož runnoſcži wožebitu ſwjatocžnoſcž dawa. Pśichi tym puczuja myſłe na 2000 lět wrócžo do tamneje nozy, hdyž ſo woſwoboźeł a wumožnik ſwěta w najchudźichich wobſtejnoſcžach narodźi.

Na měſtnje, hdyž je pśenje łśěwo Sbóžnika było, ſteji nětko marmelowe žłobjo. Boże dźěcžo ſ wóſka w nim leži. Woprawdźite žłobjo ſ drjewa ſo wot wožmeneho ſtólěta w jenej romſkej zyrkwi jako drohotna powoſtanka khowa.

Cyrkwinske powěśće

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi zmeje Boži dźeń farař Kapleŕ rano 1/8 hodź. němske Boże wotkazanje, farař Tišer 1/9 hodź. němsku a w 10 hodź. serbsku Božu službu.

Druhi dźeń hodow zmeje farař Tišer rano 1/8 h. serbske Boże wotkazanje, farař Kapleŕ 1/9 hodź. serbsku a 1/10 hodź. němsku Božu službu.

Njedźelu po hodźoch zmeje farař Kapleŕ rano 1/8 hodź. němske Boże wotkazanje, farař Tišer 1/9 hodź. němsku a 1/10 hodź. serbsku Božu službu, we 11 hodź. dźěćikemšenje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při *Pólnym hrodźiku 6.*

Sobotu (2. hodownika) je wječor w 7 hodź. hodowny swjedźeń zjednoćenstwa. — Njedźelu 27. decembra njeje žana zhromadźizna.

Z Barta.

Patoržicu je pop. w 4 hodź. serbska a w 5 hodź. němska Boža nóc.

Boži dźeń dop. w 9 hodź. němska swjedźeńska Boža služba (k. cand. theol. Konik z Nizkeje).

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbska a 1/11 hodź. němska Boža služba (k. farař Mikela z Małošec). Zběrka za evang. Němcow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch so dop. w 9 hodź. serbsko prědowanje čita. Zběrka za powšitkowny fond krajnoje cyrkwje.

Z Budestec.

Boži dźeń zmeje farař Bóje dop. 1/9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske prědowanje. Cyrkwiny khór spěwa „Kral přikhadźa twój, Zionje“ — stary hodowny spěw. Před cyrkwinymi durjemi zběrka za wosadnych khudych.

Druhi dźeń hodow je rano 1/8 hodź. serbska spowědź; dop. 1/9 hodź. ma farski vikar Böttger serbske a w 10 hodź. němske prědowanje. Před cyrkwinymi durjemi zběrka za cyrkwinske zastaranje evangelskich Němcow we wukraju. — Pop. w 2 hodź. zmeje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lěta.

Njedźelu po hodźoch zmeje farař Bóje dop. 1/9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 2 hodź. zmeje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. Pop. w 4 hodź. je hodowny swjedźeń křesćanskeho towaŕstwa młodźenc.

Z Bukec.

Patoržicu wječor w 6 hodź. serbska Boža nóc.

Boži dźeń dop. w 9 hodź. němske, 1/11 hodź. serbske kemšenje. Cyrkwinski khór: Wy lubi křesćijenjo, so jara wjeselće. Pop. w 5 hodź. němska Boža nóc.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbske, 1/11 hodź. němske kemšenje. Pozawniski khór: Jozefje, mój Józefje, stary hodowny spěw, a: Ja z njebjes dele přikhadźam, po Eecardu a Bachu. Zběrka za ev. Němcow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch rano 1/8 hodź. němska swjedźeń, dop. w 9 hodź. němske kemšenje, komuž so wosadźina zhromadźizna na wos. zali přizamknje.

Srjedu wječor 1/8 hodź. bibliska hodźina w Bukecach (zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan).

Z Budyšinka.

Boži dźeń je dop. w 9 hodź. serbske a 1/11 hodź. němske kemšenje (k. cand. theol. Böttger z Budestec). Zběrka za evangelskich němskich wěrybratrow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch je dop. 1/11 hodź. serbske kemšenje (farař Handrik z Poršic).

Z Hodźija.

Boži dźeń zmeje farař Wjezař rano 1/8 hodź. serbsku spowědź, farař Voigt dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Trihłosny dźěćacy khór spěwa: „Bohu budź česć!“ (F. A. Schulz). Duett za sopran a tenor z přewodom piśćelow spěwa: „Bohu budź česć we wysokosći.“ (Altenhofer). Zběrka za wutepjenje cyrkwje. 1/12 hodź. je Boža služba za *dźěći*.

Druhi dźeń hodow zmeje farař Voigt rano 1/8 h. němsku spowědź, farař Wjezař dop. 1/9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Cyrkw. khór spěwa: „O najwjeseliši, o najhóžniši.“ Sicilianske ludowe wašnje (E. Rabich). Zběrka za cyrkw. zastaranje ev. Němcow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch zmeje farař Wjezař rano 1/8 hodźin serbsku spowědź, farař Voigt 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. — Pop. w 3 hodź. towaŕstwo křesćijanskich staršich Kobličanskeho šulskeho wokrjesa za swoje šulske dźěći hodowny swjedźeń z rěču fararja Wjezarja na hrodže w Běćicach wuhotuje.

Z Hrodźišća.

Boži dźeń je dop. w 9 hodź. serbska, 1/11 hodź. němska Boža služba. Cyrkwinski khór spěwa a pozawniski khór sobuskutkuje. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Druhi dźeń hodow je dop. w 9 hodź. serbska, 1/11 hodź. němska Boža služba (farař Handrika-Poršiski). Krajnocyrkwinska zběrka za Evangelskich we wukraju.

Njedźelu po hodźoch je dop. we 8 hodź. serbski hamt, w 9 hodź. serbska, 1/11 hodź. němska Boža služba. Zběrka za powšitkowny cyrkwinski fonds. Pop. w 2 hodź. serbske dźěćikemšenje.

Póndźelu, 28. hodownika wječor we 8 hodź. bibliska hodźina w Droždźiju (zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan).

Z Hućiny.

Boži dźeń dop. w 9 hodź. serbska a 1/11 hodź. němska Boža služba. Khór spěwa: Wy lubi křesćenjo, so jara wjeselće.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbska a 1/11 hodź. němska Boaž služba. Zběrka za evang. wěrybratrow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch dop. w 9 hodź. serbska Boža služba, 1/11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Khwačic.

Patoržicu wječor w 7 hodź. Boža nóc w němskej rěči.

Boži dźeń dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Sobuskutkowanje pozawnskeho khora.

Druhi dźeń hodow dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje, 1/12 hodź. dźěćikemšenje. Kolekta.

Njedźelu po hodźoch dop. 1/9 hodź. serbske a we 10 hodź. němske kemšenje.

Boża nóc w železarni

(Pokrać̆owanje.)

„Sdawa ſo mi, rytmiſchtr ſ Worzla chze dźenſa we nozu radšcho pola tebje wostaś, Mérczinje, hać ke mni pſchińcź,“ rjekny wón ke kowarjej, „tuž dyrbiſch wſchat jemu nóſleh dać.“

S tym dźěſche wón, cźiſche ſo ſmjawiſchi, ſwoje pucże, a kowarjej, jeho derje ſnajo, wědźeſchtaj wſchat, ſo nje-je wón hiſchcže ſwoje pożledźe ſkowcžto rěcźał.

Njetrajeſche też dłže hać pot hodźinu, ſo ſaſkhchescžachtaj wós pſchijěcź a noweho hoſcźa ſ durjemi ſaſtupicź. Ale tónkrótcź njebě to knjes želelańſke ſam, kiž pſchińdźe, ale won bě ſwoju dźowku póſłał, najſtarſche wocžakuju, ſo budźe jeje dar wobrěcžeńſ wjetſchi. Wona ſaſtupi, pſchewodźana wot ſłužownika, kotryž dźerżeſche wulki kożuch. Cźłowjek njemóſeſche ju rjanu mjenowacź, běſche njenahładneje poſtawy a bojaſliwa, a jeje wobliczo běſche thutneho a ſamnžleneho wuraſu.

W kowaŕni běſche nimale hiſchcže ſhamžny wobras kaž pśedy. Miſchtr a pomocznik hedźeſchtaj hiſchcže na ſwojej ławzy, a w thachlach ſo knyſtokajo wuhlo żeleſche. Zuſy bě ſo na ſemju lehnył, tak dołhi hać běſche. Leżeſche tu, cźiwał żeleſa pod hłowu, kłobuk nad mjeswocžom. Ruczáj bě ſo jeho młoda knježna dohladała, dźěſche wona k njemu a ſběže ſchteroli kłobuk ſ jeho wobliczа. Muſźi běſche drje jedyn ſ tamnych, kotśi ſu ſwuczeni, jenoż ſ jenym wóczkom ſpacź, won běſche we wokomiku wotuczeny a hnydom pſchi njej ſtany.

„Nětam Edla Wilmanſonez,“ młoda holza rjekny. „Mój nan prajeſche, ſo dźe knjes rytmiſchtr dźenſa we nozy tu we kowaŕni ſpacź, a tuž proſchach jeho, hać njeſměła po knjeſa rytmiſchtra dojěwſchi jeho ſobu k nam pſchinjeſcź. Je mi tak żel, ſo dyrbi ſo knjes rytmiſchtr tałke bźdźicź. Mój nan prajeſche, ſo je knjes rytmiſchtr wójſko wopuſchcźił, dokeľž dwělowaſche.“

Wona ſłoži ſwojej khutnej wóczku ſe ſobuželniwem wobdźiwanjom na njeho. A rostorhany dundak myſłeſche pſchi ſebi, ſo drje by njedźałowne było, ſo bźeſe ſpjecźiwjecź, hdyž ſo woženi knježa tak prózowachu, ſo by ſobu na hród pſchińchoł. Możeſche bźź zyłe rjenje bycź, jónu w žiwjenju w knježſtwie łoju ſpacź.

„Jenje pak njebych ſebi tola myſłił, ſo naloži miła knježna ſama telko prózy, mojedla w nozy do kowaŕnje pſchińcź,“ wón rjekny, „haj, potom pſchińdu wſchat tola ſobu.“

S tym wſa ſebi wón łoſuch, kotryž jemu poſłużowaſ ze hłuboko ſo połkoniwſchi poda, cźiſchny ſebi jón na ſwoje trundle a bjes teho, ſo by ſadźiwanymaj mużomaj w kowaŕni pohladnjenja popſchał, woteńdźe wón na ſtronje młodeje holzy won k wojej.

III.

Naſajtra bě patoržiza. A jako pſchińdźe wobſtedźeŕ żeleſańje Wilmanſon do źdźeńje pożnjebacź, dopomni ſo wón ſ wjeſelnym wocžakowanjom na ſtareho połkoweho towaŕſcha, kotryž bě jemu tak derje a pſchińhódnje do rukow pichiſchoł.

„Nětłke dyrbi ſo wón najprjedy jónu prawje naježcź,“ rjekny wón k ſwojej dźowcy, kotraž na blidze něſchto rjadowaſche, „potom żno dźu ſo ſa to poſtaracź, ſo namała wón ſèpſche dźełko, hać po traju dundajo myſchaje paßle pſchedawacź.“

„Je tola ſpodźiwnje, tak thętſe je ſ nim ſ horu dele ſchło,“ dźowka dźeſche. „Wźera pak njedopominaſche niczo wjaj na nim, ſo je won dźěłany muż.“

„Wocžakaj noż, moje dźěcźo,“ nan rjekny. „Budźe-li ſo hatle prawje wurjedźicź, budźeſch hiſo hinak rěcźeć. Wczera bě won naſtrózany, roſumich. Saóżerjenje dundaka ſhubi ſo ſ jeho draſtu.“

Runjeż bě knjes tole prajił, wocžinichu ſo durje, a do ſſtwy ſaſtupi nědźyſchi paßlec. Haj, tole bě węſte. Wurjedźił bě ſo. Sekužownik bě jemu włoży ſſtihał, jeho wotruhał a wukupał; běſche tak cźiſty, ſo ſo runjeż won ſwěcźeſche. Nimo teho noſcheſche zyłe cźrije a nohajzy, běłu koſchtu ſ twjerdym kornarjom a rjany cźmowy wobłek, kotryż bě jemu Ramowſki knjes pożcźił.

Ale hacźrunjeż běſche ſo tatle pětnje wokrażnił, njedźaſche ſo knjes domu bycź tak prawje ſpotajeny. Wón wobhładaſ ſebi ſwojeho hoſcźa ſe ſmoſchcźenym cźołom.

Dokeľž dyrbimy ſebi na to pomyſlicź, jako wuhladaſ wón zuſeho muża pſchi njejaſnej ſwěży kowaŕnje, bě wſchat jeho moh lohko ſamẽnicź; ale ſebi jeho nětko ſmyſłeho a ſtruhaneho pſchi połnem ſwětle dnja wobhladawſchi, njebě ſaneje możnoſcże wjaz, w nim ſtareho ſnateho ſpóſnacź.

„Schto ma to rěkacź?“ wón na njeho jareji.

Tamny ani njeſpyta, ſo tajicź. Wón hnydom ſapſchinny, ſo je wócha traßnoicź nětkole ke tónzej.

„Haj, miły knjeże, njemóžu wſchak nicžo ja to,“ wón rjekny. „Żenje njewudawach ſo ſa druheho hać ja thudeho tótłarnika, a pſchejach ſebi a proſchach, ſo bychu mje wóſtajili w kowaŕni. A njeje bźź ſo dale ſaneho njeſłoża ſtaſe, wobleczu ſo ſaſo ſwoje ſtare trundle a podam ſo na pucź.“

„Nó haj,“ rjekny knjes ſtónczinje ſ mjenje trutym hłoſom, „ale ſprawnje njeſłoż ſo tola ſadźerżał, to dyrbiſch tola pſchidacź. A ſnadź rjekniże wjeſnny ſchołta też hiſchcže ſkowcžto k temu.“

Dundak pſchikłupi nětko nětkotre kroczele bliże a dyri ſ pjaiczu wo ſtok.

„Cźaju mikemu knjeſej rjeż, kaſ ſo ſtawiſna ma,“ wón rjekny. „Zyły ſwět ſu wulke myſchaje paßle. Wſche to dobre, ſchtož ſo cźłowjekej dawa, ſu jenoż taſke łuſti podcźa a twarożka, wupokojene, ſo bychu thudeho rawża do ſahubу ſtorcźiłe. A dyrbi-li nětkole wjeſnny ſchołta pſchińcź a mje też hiſchcže do dźěry tyſnycź, potom njeſ pomyſłi ſebi mikoſcźiwy knjes radźicho na to: móje dźeſ pſchińcź, ſo ſechże ſo jemu ſamemu taſkeho rjaneho pokcźoweho ſchwjerca a ſo we wuſłuſi myſchanych paßlaſ popadnje.

„Knjes poßmẽwkowaſche ſo.“

(Skónczenje ſcźěhuje.)

Z Klukša.

Prěni dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske swjedźeńske kemšenje. Zběrka za cyrkwinsku nuzowu pomoc.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. němske, ½11 hodź. serbske swjedźeńske kemšenje. Zběrka.

Njedźelu po hodźoch dop. w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje (hodowna swjatočnosć).

Z Kotec.

Patorčicu wječor ½5 hodź. Boža nóc.

Boži dźeń dop. ½9 hodź. němske kemšenje.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbske kemšenje (kantor Hoker), ½11 hodź. němske kemšenje, na to kemšenje za dźěći. Wobaj swjataj dnjej krajna zběrka.

Njedźelu po hodźoch dop. w 9 hodź. němske kemšenje (farař Wolf). Zběrka.

Z Łupoje.

Patorčicu wječor w 5 hodź. serbska, w 6 hodź. němska Boža nóc. — Zběrka.

Boži dźeń dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba. — Pozawniski khór sobuskutkuje. — Zběrka za našu wosadu.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. němska, ½11 hodź. serbska Boža służba, po ujej dźěćikemšenje. — Zběrka za cyrkwinske zastaranje evangelskich Němcow we wukraju.

Z Małešec.

Patorčicu pop. w 5 hodź. němska, w 6 hodź. serbska Boža nóc (po spěwarskich).

Boži dźeń dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba. Kolekta za cyrkwinske zastaranje evangelskich Němskich we wukraju.

Druhi dźeń hodow dop. ¾10 hodź. němska Boža służba. Kolekta za Łužiski skutk lubosće (farař Neuhof z Budyšina).

Njedźelu po hodźoch dop. w 9 hodź. serbska Boža służba. Kolekta za Łužiski skutk lubosće. ½11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Minakala.

Boži dźeń dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska swjedźeńska Boža służba. — Cyrkwinska hudźba: „Bohu budź česć“ wot Fr. Silchera. — Kolekta za nas Boži dom.

Druhi dźeń hodow dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska swjedźeńska Boža służba. — Na wobě-maj Božimaj służbomaj budźe kapala Khróšćanskeje wohnowege wobory cyrkwinsku hudźbu poskićić. — Kolekta za cyrkwinske zastaranje ev. Němcow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch rano ⅛8 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, ½9 hodź. serbska Boža służba a w 10 hodź. dźěćikemšenje. — Pop. ⅛3 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom a ¼4 hodź. němska Boža służba. — Pop. w 6 hodź. dźěćikemšenje pola sotry Nedonec w Adolfskej hěći.

Z Njeswačidła.

Boži dźeń dop. w 9 hodź serbska Boža służba (khór spěwa: Synko khudej maćerki, hodowny spěw za měšany khór wot E. Freyschlaga). ½11 hodź. němska **Boža służba** (khór spěwa hodownu motetu wot E. **Wagnerja**). — Zběrka za nuzu we wosadźe.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbska Boža służba (so spěwa: Bu dźěćo narodźene, hodowny spěw za sopransolo wot E. Freyschlaga). ½11 hodź. němska Boža służba (so spěwa sopransolo wot J. S. Bacha). — Zběrka za cyrkwinske zastaranje evangelskich we wukraju.

Njedźelu po hodźoch we 8 hodź. serbska spowědź. w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći (k. farař Renč-Łupjanski).

Póndźelu wječor we 8 hodź. hodowny swjedźeń towarstwow młodych hólcow a młodych holcow pola Gneusec. — Stwórtk wječor w 6 hodź. němska sylwestrska Boža służba. (Zběrka za powšitkowny fonds krajneje cyrkwje).

Z Nosaćic.

Boži dźeń dop. w 9 hodź. serbska Boža służba, ½11 hodź. němska Boža służba, po tutej němska spowědź. Khór spěwa. Hodowna kolekta za Boži dom.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. němska Boža służba, ½11 hodź. serbska Boža służba, po tutej serbska spowědź. Kolekta za evangelskich we wukraju.

Njedźelu po hodźoch dop. w 9 hodź. serbska Boža służba. Pop. w 2 hodź. hodowna swjatočnosć žónskeho towarstwa.

Póndźelu, 28. decembra wječor ⅛8 hodź. ma towarstwo młodźencow hodownu swjatočnosć. — Wutoru, 29. decembra wječor ⅛8 hodź. wotměje towarstwo młodych holcow hodownu swjatočnosć.

Z Poršic.

Boži dźeń je dop. w 9 hodź. serbske a ¾11 hodź. němske kemšenje. Cyrkwiny khór spěwa: „Swjata nóc“ wot Hendricha Sattlera.“

Druhi dźeń hodow je dop. w 9 hodź. serbske a ¾11 hodź. němske kemšenje (k. farař Krawc z Hrodźišća) Pozawniski khór přednjese: „Zemja spěwaj“ — stary ludowy spěw.

Wobaj swjataj dnjej zběrka za evang. wěrybratrow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch dop. rano we 8 hodź. serbska spowědź a dop. w 9 hodź. serbske kemšenje.

Wutoru wječor ⅛8 hodź. ma knjez zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan biblisku nutrnosć w Bošecach.

Z Rakec.

Patorčicu pop. ½5 hodź. serbski wječor, w 6 hodź. němski něšpor.

Boži dźeń je rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba, pop. w 2 hodź. serbski něšpor.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba.

Njedźelu po hodźoch je dop. w 9 hodź. serbska, spowědź, ¼11 hodź. serbska a w 11 hodź. němska Boža służba za dźěći.

Z Wjelećina.

Patorčicu wječor w 5 hodź. němska Boža nóc.

Boži dźeń dop. ½11 hodź. serbska Boža służba. Kolekta. Dop. w 10 hodź. němska Boža służba.

Druhi dźeń hodow dop. w 9 hodź. němska Boža służba (k. farař Hammerschmidt-Korzymski) předuje. Kolekta za cyrkwinske zastaranje evangelskich wěrybratrow we wukraju.

Njedźelu po hodźoch dop. we 8 hodź. němska spowědź a hamt, w 9 hodź. němska Boža służba a ½11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Wósporka.

Patorčicu wječor w 6 hodź. Boža nóc. Zběrka.

Boži dźeń dop. w 10 hodź. předowanje z cyrkw. hudźbu, ½12 hodź. kemšenje za dźěći. — Pop. w 2 hodź. wěrowanje. Swjedźeńska zběrka.

Druhi dźeń hodow je dop. ½9 hodź. předowanje, cyrkw. hudźba. Swjedźeńska zběrka.

Njedźelu po hodźoch dop. ½11 hodź. předowanje (farař Wolf z Křišowa, hdźež wosadny farař tutu njedźelu skutkuje).

Z Wóslinka.

Prěni dźeń hodow rano we 8 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske, ½11 hodź. serbske kemšenje. Kolekta. Pop. ¼4 hodź. Boža służba w Lěšej.

Druhi dźeń hodow rano we 8 hodź. serbska spowědź, w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Kolekta.

Njedźelu po hodźoch: Rano we 8 hodź. serbska spowědź, w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Kolekta. — Pop. ½5 hodź. w Božim domje: Hodowne spěwy, spěwane wot młodostneho khora ze Cisowje. ½6 hodź. cyrkwinska zhromadźizna. — Wutoru 29. dec. wječor we 8 hodź. žónske towarstwo pola Měršec.

Přilopk

* **Wopory pošlednich wichorow w połnócnej Afriki.** S Tunisa w połnócnej Afriki je powěź, so su pjatk. 30 człowjekow namakali, kiž su při wichorach pošlednich dnjow swoje žiwjenje při khěžadźicej dobrjeli. Je pak mózno, so hišće wschitcy sunjertnje snjeboščenych namakali njejsu. S wjele městnami leži wjchk hišće snjeh.

* **80letny muž a 80letny dub.** W Welpijach pola Torgawy při khěžadowanje 80letnu muž při cyrkwinje Čjorneje hrjebje puščenju 80 lět stareho duba. Njejapaju schtom tak njeboščownje padźe, so starši muž rozmjeje. Starz je na šesčhwili tuteho tragiskeho snjeboženja wumrjeł.

Swólbne powěsće

Swěrowanaj: Jurij Broda w Błóžanach a Elšbjeta rodź. Eiflerez w Starych Biarnaćicach.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 23. hodownika 1931:

Wčerawše w urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,15
1 jendźelski punt	14,23	100 čěskosl. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,12	100 franc. frankow	16,54

Sońtkowy wulkonozow, jednaki w Baselu a Němskej, kak mózna tuta swoje dołhe wotplaćicej, su swoje rozšěrjenja a wuradźowanja skónčili. Po wschěm spadźu wuradźowanja wulkeho wuroschka při chinjenje njejsu. Kak je tež mózno njeschto bracej, hdyž wjele wjazy njeje.

Produktowe wiki wostachu tež wječera jara měrne. Hdźe pjenjez mały, so mohłe so wulke hromady kupowaś. Płaćiwny so w niczim njepscheměnichu. Dowoz wosta zyle snadny.

Wječera płaćeschе zentnar w Barlinje:

pschenicy 10,60—10,70 hr. (10,55—10,65 hr.), rožki 9,50—9,60 hr. (9,45—9,60 hr.), nałožnjeho jačmjenja 7,55—8,20 hr. (7,55—8,20 hr.), najwušeho 7,40 hr. hač 7,50 hr. (7,35—7,50 hr.), wowsa 6,70—7,10 hr. (6,60—7,10 hr.),

w terminowym wikowanju:

pschenicy:

za dezember: 11,27½ hr. (11,20—11,22½ hr.),
za měrc: 11,80 hr. (11,77½—11,80 hr.),
za meju: 12,27½—12,20 hr.,

rožki:

za dezember: 10—9,97½ hr. (9,97½ hr.),
za měrc: 10,42½—10,40 hr. (10,37½ hr.),
za meju: 10,72½ hr.,

wowsa:

za dezember: —.— (7,55—7,57½ hr.),
za měrc: 7,87½—7,85 hr. (7,82½—7,87½ hr.),

Swinjaze wiki wječera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Přichinali běchu 84 běhakow, 30 prošatow. Te płaćachu:

běhaki: wulke 18—30 hr., małe 15—18 hr.,
prošata: wulke 13—15 hr., srjenje 10—13 hr., małe 8—10 hr.

Płaćiwny so pornje tym wikow sandźeneho tydźenja njepscheměnichu. Wiki běchu měrne.

Sudniske powěsće:

Na pschehladowanje:

schtwórtk 24. hodownika 1931:

w Biskopizach na sudnistwje: wschelake słote a złěborne dobjenki a twory.

Konkurs:

Sud wotewri konkurs nad samožnjenjom Ernestiny Wilhelminy wud. Hohlfeldoweje rodź. Jeremiašez, měšćerki sapjatanje firmy Ernst Hohlfeld w Budyšinje. Sarjadnik konkursa je měšćanski sudnik Gustav Christoph w Budyšinje na Fliniku hašn 40. 1. term. 20. 1. 1932 dop. ½12 hodź., 2. term. 10. 2. 32 dop. w 11 hodź., wobej w Budyšinje na sudnistwje, jstwa 141.

W konkursu nad samowotajerstwom 6. 10. 30 semrjeteho rycerstkubrjeja Korle Jurja Leuthołda w Sśemichowje, su sud stónčkach termiju na srjedu 30. 12. 1931 schiły. ½12 hodź. na sudnistwo do Budyschina, jstwa 141, wołał.

Sedźenje wurunanje:

Sud je nad samožnjenjom „soupožčowańskeho a lutowańskeho towarstwa Małeschezu, sap. družstwo s nješwobmjesłowanym rukowanjom w Małeschezach“ wurunanje jednanje wotewrił, pschekuza Gustava Christopha a wjsałkowskeho revizora Alberta Miethe, wobaj w Budyschinje a terminju na wutoru 19. 1. 32 dop. ½11 hodź. do Sendźiz hoschenza w Małeschezach swoławschi. (Namjet dźe na 100 proz. spokojenje wschěch nalutowańskich pjenjes a žadanjow wschěch wěricelow.)

Swěsčenske jednanja:

Swěsčenske jednanje **wotewrichu** nad stotkami:

1. kubleŕa Jurja Mětnja w Khelnje.
2. kubleŕa Korle Krahła w Komorowje pola Rakec.
3. žiwnoscherja Jana Krujasa w Sćěchinje čo. 8.
4. žiwnoscherja Jana Schołty w Hołschowje čo. 18.
5. žiwnoscherja Ernsta Nowaka w Jokowje čo. 8.
6. žiwnoscherja Jana Augusta Kotwizy w Khežinje čisło 31.
7. žiwnoscherja Bohuwěra Hajnki w Mjeschćicach čisło 12/13.
8. žiwnoscherja Michała Hajnki w Jośicach čo. 13.
9. žiwnoscherja Pawoła Schattela we Wjelowicach, Bjeleńcanska broha čo. 80.
10. Mikławscha Mječki w Czornym Hodlerju (Radworju čo. 96).
11. kubleŕki Hańže Müllerki, rodź. Domanjcy w Krajnjeni čo. 6.

*

Měrny dźeń w jutrownym ministerstwje je wot někotreje jenoź tydźenja dowołowania wot 9 hodź. hač do pschihotowanja 1 hodź. Wjace druhe dny ministerstwo nikoho njepschijimje. Pjatk njeje wjazy rěčny dźeń w jutrownym ministerstwje.

Płaćizny rěznecho skota na Barliuskich skótnych wikach.

22. decembra 1931 (Płaćizny po centn. a zl. hriwnach Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 367.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	34—37
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	30—34
Mjenje picowane wšěch starobow	26—29

Byki: 488.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	28—31
Połnomjasne, młódše	30—32
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28—30
Špatne	25—27

Jałojcy a kruwy: 797.

Połnomjasne, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	25—28
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	20—24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	15—18
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	11—14
Mjenje a špatnje picowane	—

Čelata: 5875.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	48—55
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	30—45
Špatne (4.)	20—28

Wowcy: 2740.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	37—41
Starše wukormjene (2.)	33—36
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	20—22

Swinje: 15 215.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow, hač do 1½ lět stare	42—43
Wukormjene	40—42
Mjasne	37—40
Špatne	32—36
Rancy a kundrosy	35—36

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, wowak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	22. 12.	21. 12.		22. 12.	21. 12.
Pšenica	212-214	212-214	bonny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	190-192	190-192	woka	16,0-19,0	16,0-19,0
jačmjeń, nal.	—	—	modre lupiny	12,0-12,7	11,0-12,7
jačmjeń	151-164	151-164	žołte lupiny	13,0-15,7	14,0-17,0
wowa	134-142	134-142	zeradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wosuśe	—	—
pšenč. muka	6,7-30,4	6,7-30,7	lany wosuśe	12,1-12,3	12,1-12,3
ržana muka	25,7-27,8	25,7-27,8	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,00-9,25	9,25-9,50	bérnj. kruški	12,1-12,7	12,2-12,4
ržane „	9,50-10,0	9,75-10,2	syno, 50 kg	1,70-1,90	1,70-2,10
raps	—	—	ržana sloma	0,65-0,80	0,65-0,80
hróch Vik tor.	21,0-27,5	21,0 27,1	pšenč. „	0,45-0,55	0,50-0,60
lane symje	—	—	wowsna „	0,70-0,8	0,75-0,85
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	jačna „	0,65-0,75	0,65-0,75

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěsćiki: G. Jaŕak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšću, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšacej banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hižo a hižo wozjewja.

Čisło (Nr.) 299 — Budyšin — Štwórtk, 24. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Dla hodowneho swjedźenja wuńdźe bliže čisło „Serbskich Nowin" póndźelu připołdnu.

Dojednanje wo zniženju khlěbowele płaćizny

Němski kommissar za dohladowanje płaćiznow dr. Goerdeler je z centralnym zwjazkom němskich pekarskich jednotow Germanin wo žnižanju khlěbowele płaćizny w najwažnišich dypkach dojednał. Rozdźěl mjes mukowej a khlěbowej płaćiznu je so jenotnje za zbuk Němsku na podłožku wołóženjow, w nuzowym wukazu za pekarstwo zawjedženych, postajił. Pekarjowa sobuzasłužba na punkće khlěba njesmě wjacy dyžli 7 pjenježnow wuczinić. Khlěb smě so wjeso tež twinšcho pschedawać. Hač je nuzne, postajenu płaćiznu pschekročeć, budźe dowolnosć płaćiznowcho kommissara trěbna.

5 349 000 dźěłonjemějerjow w Němskej

W prěnjej połojcy decembra je liczba dźěłonjemějerjow w Němskej wo 290 000 pschibrała a z tym na 5 349 000 wosobowu frostu. Leni kedź je w tym samym czasu liczba dźěłonjemějerjow wo 278 000 powjetschiła.

Po stónczenym hodownym wodźenju we wjele industrijach je wosobje wothodowanje pjenjes w kasach, kotrej su wobstatk floty spušczyłe, na wuwoju němskich dworow schódnje sfutkowało. Najwóle němska industrija je samodźenjom jendźelskich schkitańskich zlow schkodnje.

Hórnistwo w Ruhrskim kraju cło přećiwo jendźelskemu wuhlu žada

Sdobnstawska zhromadźizna Porheinsko-westfalskeho wuhlowcho zhadlaka je so je žnižanjom wuhlowych płaćiznow fabrikarjow, kotrež wuhlowy swjezł pruhuje. Wužiče dwaj so wone wotjewja. We wobłodowej rozprawje, kotraž so poda, zyndikat Ruhrskeho kraja wosobje na to zkazi, je so tarifu, z kotrymiž móže so konkurrenca pschezjowo wukrajnemu wuhlej wuspěchnje pohybnić, hišcheže njeje wschewjedle. Pódla toho je poručo, po francowskim pschikładze

dowes zuseko wuhla zamjesowacz a zto na jendźelske wuhło połožicz.

Němska je dwje dypzhala z wikowanskepolitiskimi napravami runje znapschecza Jendźelskeje swoho postupacz, kotraž je ja němski wuwoj hač dotal wažna była. Hdyž pak je so nowsko Jendźelska je schkitańskimi zlami pschezjowo dowozej němskich dworow zawrjela, dyrbi so pola Jendźelskeje zrownjenje za to wozakacz, jo nic, kotrej je we wuhlowym pschedbytku zadźerkowaty, jendźelski dowes zamjesujecy. Se wothódnoczenjom jendźelskeho punta je Jendźelczanam někotre mózno, jendźelske wuhło pschi němskim mórskim brjosu znajmjeńscha wo 25 procentow tuńscho postajicz a z tym němske wuhło z tutych stronow wuczisčacz. Němske wuhło w nabrjóžnym kraju psched jendźelskej konkurrencu podźeji, jeli so je němske knjezerstwo njerozsudźi, na jendźelske wuhło wjetsche zło położej.

Němskonazionalni pschezjowe pruskemu nuzowemu wukazej.

Němskonazionalni su w pruskim krajnje namjet zapodali, so dy so nowy pruski nuzowy wukas hnydom z mozu stajił. Namjet je na to zalożnje, so je z nim do zinjenjowych nuzowosćow jenotliwych dźelow pruskeho stata na njekrajnje waschnje zapschinnuje.

Rozrisowanje wuhlu w bankowstwje.

W jednanju wo postajenju mjedy w bankowstwje je so rozrisowanje wuhlu wotpokazyło. Po nim je so mjeda we 12 hač 14 procentow sniži.

Sniženje płaćiznow w rěčnistwje.

S płaćiznu dohladowazym kommissarom jednaja je swojich němskich rěsnikow hłubił, je chze swojim kohutnikam poručicz, so bychu punkt kwantajzhe mjasa wo 15 pjenježkow, punkt howjazeho mjasa wo 20 pjenježkow a punkt howjazeho a skopjazeho mjasa wo 25 pjenježkow sniżili.

Płaćiny za telefonowy wobkhad a paćety so wot 1. januara sniža.

Němski ministerski kabinet je wobsomknył, so maju so póstske płaćiny za telefon a paćety wot 1. januara 1932 w něhdźe 10 procentow sniżicz.

Žanecho dawka na mineralnu wodu wot 1. januara 1931.

Sakoń wo dawku mineralnje wody je wot 1. januara 1932 hač do 31. januara 1933 z mozu staji.

Jastwowe khłostan'e za přisłušnikow němskostatneje khorho'e

Spěšny pschiłožany žurd w Bremenje je wuńdu wo nadwalnieczanej 9. nowembra wuprajił, pschi kotrymž su nazionalnscho sozialista Beckera zakhlił a někotrych nazionalnych sozialistow zranił. S wobsteržencych kubustowom němskostatneje khorhoje jenecho k jastwu na dwě lěce, dwoju k jastwu po jenym lěcu a dweju k jastwu po schesć měsazach nałożdźiznu. Schtyrjom kubustowom sozialistiskeje dźělaczerskeje strony je jastwo po schtyrjoch měsazach pschisudźił.

Francowska w Barelu na swojim žadanju wobstała

Bolesko konferenca je wutoru swoje pohrjebanja słonczka. Wona je tyrkjała płaćenje II-mansjej Němskeje pruhowacz. Pschi tymle pruhowanju su trje spósnali, so je Němska k płaćenju reparazijow nuzowana, so pak je tale njemóžnosć i němske hospodarske kriz nałacka, wij pak jenoż k płaćenju reparazijow.

W konferency staj sajmpunit Francowskeje Rija a sajmpunit Jendźelskeje Laxton trucze do sebje stajiwoj. Laxton pytnosće dopołnjacz, so dyrbi Němska najprjedy swoje krótkofristowe połoženki a potom dalke reparazije zaplacicz. Jewin najspócziwsi Rij swoje žadanje pschecziwo tomu, so dyrbi Němska, kiž budźe jako k płaćenju tymtama, najprjedy reparazije zaplacicz, i kotrymž Francowska howory dźeł dosiwa. Belgiski a zuhosłowjanski sajmpunit Rijnej pschichłosowachstaj. Belgiska a Zuhosłowjanska njesłej so hischcze z pjenjezneho cyšma, do kotrehoż slej ka je spytałej wójnu zahnałej, wutrjebjacz a tohodla nuzuje wójnje wetschekdźenje trjebałej. Zuhosłowjanska je žeby, dokelž Rija zanecho wójnjeho wetschekdźenja njedostanje, dyrbjała i pozjednu w Francowskej wuhrowacz.

Pruhowański nadpad létadłow na Brestski wójnski přistaw

Na Brestskim wójnskim přistawje pschi francowskim dolhowjerzenym mórskim brjosu je wuteru wójnje létadła pruhowańskí nadpad zjimłe, je by je zhromadnoscz pschistawowych zakhadźich morow wupruhowała. Cełkowa nadwodnych létadłow nad kankami, konstelami a wojerskimi kwartjerami pschelecza, na což wobarnowanje pschiprawjenja pocznu dźiwacz. Personal w letownowanych kwartjerach, so je natwarjenych, wuczeł pytnosće. Rozprawa wojerskich wyschnosćow wo tym, kak je fakticnje dwory a krédi sfutkowałe, njeje je hischcze wozjewiło.

Jendźelska žada, zo by so wotbronjaca konferenca wo tři dny wotstorčiła

S wokhowniczej strony je zdźelnje, so je jendźelski podkaz w Tokiu w njenje žiwotneho knjezerstwa ministerstwu pschedźěwje nowu pschepodał, w kotrejž je žada, so by Japanska zapschiła, na kóžde liczbu by so k mózneniu wotstorczenja wotbronjaceje konferency wo dwě ale tři njedźele zlajiła. Japanske knjezerstwo je wotmołwiło, so njeby pschecziwo tajkemu namjetej było. Jendźelski namjet je na to założnje, so datum 2. februara njebudźe wjele statow dźiwacz na reparazijsku konferenzu witany, kotraž imje je dla wjelich wótbow w Francowskej hižo w januarze.

Położenje w Ruskej

We wnutrnjich pomjerach położenja centralneho wukonjaczeho wuboja ruskeho parlamenta je pschedźěwja Kolinin rozprawu wo dotalnym hospodarskim rozwiczu Ruskeje a wo wuhladach druheho pjećlětneho plana podał. W schtwórtym a pjatym lěcu je so pjeca industrialne rozwicze dokonjało. Katastrofa pak hischcze wulke fmyły a njedostatki pokaza. Wunoschk dźěła w nim dyrbi so powjetschicz, **w organizaziji zhromadnych ratazišich hospodarstwow ma so hischcze wjele porjedźicz a wudospołnicz. Schkodowanje žnjow je hischcze pschezo wunjadnje wulke.**

Molotow wo ruskej internazionalnej politiji rjekesche. Jejny hłowny nadawk je powschitkowny měr sćerpjecz a wumělenja rozwicza ja Ruskeje zawěsćicz.

Ruske-pólskeho jednanja wo paktu njenadpadnjenja so dźiwnowjesći, kotrež so nadźijemnje wobjawknuje. Molotow spomni, so je tej Rumunska, Finska a Estonska prózna, tajki pakt z Ruskej wobjawmjowej.

Sa wěz měra njeje so z wobjawknjenjom Zwjazka Lubow niže wuzitneho dospło; pschetož wot wotpósłanja pschepruwowańskeje kommisije do Mandźuskeje njemóže so wocakacz, je so wobkładnje z japanskim wójskom zkónczi. **Ruske knjezerstwo njejmě žadyrjez, je Ruska i Mandźuskej njeje.**

We wuhladach wotbronjaceje konferency Molotow dźiwo pripomnisći zhromadnje. Ruska dwórdže na swojich pschedawschich namjetach sćeji, je maja so wójska i dźěła wotstronicz. Dopołnjane pak je, so je pschibyły k njeczinju wěra slabnyła. Połoženje je dźeń a bóle narjade. Nadpruwowańske plany na Rusku so rozpominaju a wojerski kin so połnym czinile, Ruska do mandźuskeho konflikta jatpjesć. Ruska pak na nowe wuzadonja swojich njepschecziwcow i njesamyslnej mérowej politiki wotmołwje.

Knihownja we Vatikanje so sypła

Sewjetoslawna knihownja we Vatikanje je so wutoru porołnjo sypła. Někotre minuty po 3 hodźinach so nadeńdu dwa tak njewinowanje „sale wuradźenjow" pschekłama. Cjeże marmorowe płaty wjsće tři pschekhody pschecyskeho a jako pusta kromada rozpadankow do Belwedera padachu. Po pschedběžnym wobličenju je so nětkle 20 000 knihow a rukopisow do hłubiny storzkło, tola je njechódzi pschecyskeho, schto je z nich wukhowa. Ssobustorhnył je so też samowuczny list Marczina Luthera na banka Leone X.

Zyły nóz je so dźiwało, je tychu so khowanje dźiwacz a wuczenz najprjedy wuzwoli, kotrjž su pschi łyjanjach w knihownji pschebywali a potom do hłubiny padnyli. Hač do krajcy popołdnja běchu tśi hač z nich namakali. Sawiadnisiwo Vatikanskeje knihownje je pjećiło, so nětkle 15 000 knihow w rozpadankach leži. Najwjacy knihow jedna wo Němskej a Jendźelskej. Ale wschitko kromadźe je knihownja 500 000 knihow wopschijała. To je wažne wobčerz, so by je schkoda pschewinyła. S wosobje drohotnych knihow, to rěka i prjenjotnych cjišćejow a jenježkich knihow njeje so wjele zhubiło, dokelž je schtučenjane tham-many a łaschcze, kotrež pschi łyjanje stejachu, njejsu do hłubiny storzkle.

Nacionalny socialistiski wotpósłanc w Rumunskej

Dla pschitomnosće jenoho zastupjerja němskeje nazionalneje sozialistiskeje strony na studenzkim kongrezu w Hermannstadtu je so rumunske nowiny je swonkownopolitiskimi zamjerami němskeho nazionalneho sozializma zabrałe. Nowiny „Cuvantul" je pschecziwo Hitlerowemu hibanju wobrocziło praja, so je wono pschecziwo Pólskej a Francowskej, swojatkownej Rumunskeje mjer. Nowiny „Adverul" je górcziło, so je jedyn **aktiwny general** na wječ Hitlerowcho wotpóslanza poztrachał. Sewak je zhlyscheł, so je Hitlerowcy wotpóslanz i ministrom za narodne njerozsudźicy, wjednikom Němzow Rudolfom Brandschom rozrěčenje měł.

Reparacije na piwo, wino a tobak wobliczene

Psched pschepjelnjenymi tribunami je so wutoru połdźeń debatty wo **Hooverowym moratoriu** w senacy Sjednoczenych statow połnosnje Amerik zaporzał. Senator **Johnson** mjenjesche wonjadanje wótru wobstorzbnu rěcz pschecyskeho amerikanskeho bankom a europiskim statam. Sso pschecyskeho senatowej wjetschinje wobrocziło, kotrehoż wobjerk je so je potwjerdzenje Sooverowcho moratoria wuprajił, zhyła dopołnjacz, je bychu europiske ludy mohłe reparazije a wójnski dołh zaplacicz, hdy bychu mały dźeł pjenjez, kotrež na piwo, wino a finemanografy nałożnju, za reparazije a wójnski dołh wudałe. Sawoła:

„Němska by mohła reparazije zaplacicz, hdy by kóżdy Němc wschędnje karanc kliwo wopriwał; swjatkarjo bychu mohli wójnski dołh zaplacicz, hdy by so kóżdy Jendźelczan

fedyn dżeń sa mĕżaz wostajił, kinematograf wopytaćz, hdy by kóżdy Franzowsa sa lĕto karan wina mjenje wupił a hdy by kóżdy Italian sa lĕto jenu zigaru mjenje wukurił."

Mac Kellar ſ Tonnesjeca praj, ſo je Hooverowy moratorium njewuſpĕſchny źrĕdk był. Nĕmſkej je mało pomhał, dokelž je wona dyrbjała dĕl reparazijow ſaplaćić.

Senator **Dill** ſ Washingtona namjetowaſche, moratorium ſ wumĕnjenjom pſchijeć; ſo ſu ſanych nowych moratoriow njepſchiſwoli a ſo ſu wójniſki dołh ani njeſpuſcheźi ani ſo njeſmjeliſchi.

Senator **Shipſtead** mĕnjeſche, ſo ſo Nĕmſkej ſ njeſprawom porokuje, ſo je wona ſama ſwĕtowu wójnu ſawinowała. Tež wón namjetowaſche, ſo bychu ſo Nĕmſkej kolonije wróćile.

Senator **Gore** ſ Oklahamy do prĕdka praji, ſo njeje niczo wopaczniſche, hacž mĕnjenje, ſo budźe Nĕmſka 30 abo 40 lĕt reparazije płaćić. Reparazije ſu chłoſtanje, kotrež je ſo Nĕmſkej napokoſiło, dokelž je pjeza ſwĕtowu wójnu ſama ſawinowała. Nĕmſka njeje moraliſcy nuſowana, płaćić. Nĕmſka ſo płaćenju ſapowĕdźi, wſcho jene, hacž ſ kommunizmom abo nazionalnym ſozializmom.

Nĕkże tŕźnje opoſiziſkich ſapółſtajnjow jara mało ſa- cjiſchcźa cźinjachu. Hooverowy moratorium ſo ſ 69 pſchecźiwo jenoj 12 hłoſam pſchija.

Hoover žada p'enjezy za pósłanje zastupnikow na wotbronjacu konferencu

Preſident Hoover je w nowym poſoſtajiwje kongreſ namołwił, ſo by 450 000 dollarow jako prĕnju ratu ſa wobdźelenje Sjednoćenych ſtatow pſchi Genfſkej wotbronjajeji konferency pſchiſwolił.

Preſident Hoover je pódſtajanza Dawesa ſa wjednika amerikanſkeho wotpóſłanſtwa na wotbronjacu konferency w Genfu pomjenował. Jako druhi ſobuſtaw wotpóſłanſtwa je ſo ſenator Swanſon poſtajił. Pódſtajanz Gibſon, pódſtajanz Wilſon a jena Amerikanſka tehorunja budźa tehorunja ſobuſtawy wotpóſłanſtwa.

Tež Japanſka chce wukrajny dewos ſamjeſowaćˌ.

Japanſki wikowanſki miniſter je kabinettej nadźiſł wo ſamjeſowanju dwoſa wukrajnych tworow do Japanſkeje pſchepodał. Samjeſowanje dyrbi ſapoczałk blížſcheho lĕta do mozy ſtupić.

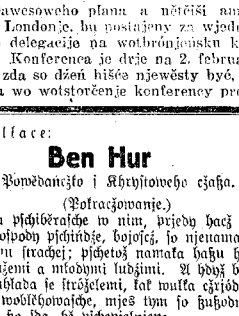

General Dawes

zoſtajeć Dawesoweho plana a nĕtčiſi amerikanſki póſłanc w Londonje, bu poſtajeny za wjednika amerikanſkeje delegacije na wotbrónjenſku konferency w Genfje. Konferenca je dŕje na 2. februara poſtajena, tola zda ſo dźeń hiſće njewĕſty być, dokelž ſo Jendźelſka wo wotſtorčenje konferency prócuje.

Japancy w Mandźuskej postupuja

Japanſke wójſko ſo w Mandźuſkej pſchezo dale roſſchérja. W połodniſchej Mandźuſkej dale poſtupuje, je japanſke wójſko mĕſto Fakimen, kotrež ma 100 000 wobydlerjow, wobſadźiło. Fakimen bĕ hłowne ſepjeranſkiſchcźo chineſkeho njeprawidłowneho wójſka, kotrehnuž Japanzy rubjeźne bandy rĕkaju.

K połnozy wot Mukdena ſo mjes Chineſami a Japanzami bitwa bije, kotraž je ſo ſ wobeju ſtronow ſe ſylnej artilleriſiſej ſtrĕlenju ſapoczała.

Niewotwisnosć Mandźuskeje so wuwoła

Po powĕſći ſ Moſkwy je ſo w Mukdenje konferenca mandźuſkich provinzialnych ſnjeſeźiſtwow, po pſchiſiłnjenju japanſkeho wójſka do Mandźuſkeje ſałożenych, wotmĕła. Konferenca je wobſamkła, wot Chiny njewotwiſnu ſwjaſtowu „mandźuſku republiku“ wuwołaćˌ.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 24. dezembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 760, hygrometer 1, thermometer wo dnjo —1. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 757, hygrometer —3, thermometer w nozy —6. Wuhlady na lymniſche wjedro. — Schkleńca pokaſuje njebunta na rjane. Sylny wjechim na ſjewjeź Europy wobſewaja kołowokoło nĕjiny. Wyſchina je ſo hiſchcźe bóle k połnoju hnuła hač wczera. Wubĕſki połnóznych nĕjinow ſu wczera połnóznej Nĕmſkej wocźopjenje hač do 6 ſtop. pichnjeſła. Pola naſ pak je wot nocźerańſkeho ſem tymniſcho. Wĕſtki rĕſnje ſaduwa. W połnóznej Nĕmſkej a połoſiſchej Schwejcarſkej, maja tuſtowiſu miły poczaſ. Sa to je w połoſiſchej Nĕmſkej kaž w zyłej połoſiſchej Europu cźim ſymniſcho. We Wanerſkej wczera hacž do 8 ſtop. ſymy nĕtjachu. W Karlſtejcu bĕ rano 10 ſtop. ſymy. Julije, prĕni dźeń hodow je połny nĕtjacźk. Pſchedźejnat ſtaja ſymy pſchi kŕótkſchim wĕtrje pak wocźopjenje. — Słónćko ſkhadźa 8,04 hodź. a khowa ſo 3,55 hodź. — Mĕſaczk ſkhadźa 3,49 hodź. a khowa ſo dop. 9,03 hodź.

Patoržica

Wrota k hodownemu ſwjećenjeſi ſo wotewrjeźa a ponałku ſtupa wſcha ſajnoſej pſched naſche wóczko, ſo poſtrubjuje a ſawoſtaji nam nóſ połneho ſwĕtła, połneho ſbożа. Symy doſtałali pſchedhodownićku, patoržu, budźeny wopominaći Boſu nóſ a ſkrĕbacź do ſo kuſo hodow. Hodź a to hnadnypołny ſwjećenjeſo! Kak nadjednoćjeſi we ſtrowoſći, kotrež ſymy ſebi hwak zuſy, tak nam ſabrjeć dołſi wſchu jenoſtronitoſći a ſo wjeſelićź dałſch w ſpitał! Mĕr buźi cźłowjekam na ſemi, kiž ſu dobreje wole, tak klinči nam do cuſche ſpěw we Bažim domje, w naſchim ſtatoſe. Cźeſći buźi Boſu we wyſokoſći, tak njech nam wotka ſwjećki w dźakownoſći k Sobuźiłeſi ſwĕta, kiž ſo w Betlehemje narodźił „Cźicha nóż, ſwjata nóż,“ wĕſtuje budź nam ſpěwjeno . . . .

— **Pſchihotowy autobuſ** 2. dźeń hodowy k ſymſkemu ſportej do **Salomja n. Spr.** Autobuſ wotjedźe ſ Budyſchina, Zitnych-wikow 8,35 hodź., dwórniſchcźa 8,50 hodź. a pſchijedźe do Salomja k dornjej kowańi 9,15 hodź. Wotjedźe ſaſo ſe Salomja wječ hornjeje kowańe 17,30 hodź. Jĕſba płaći tam a ſem 2 hriwnje.

— **Mĕſchćańſke dźiwadło.** Prĕni dźeń hodow pop. w 3 hodź. pſchedſtaja ſo operetnu potaſak „Tſjo muſketĕrojo“. Wjeczor 1/8 hodź. je Budyſke prĕnje pſchedſtajenje tryſkawcje operety „Zwoj maju to rady . . .“ wot Waltarja Kolla, režiju ma Alfred Borchert, hudźbne wjedniſtwo J. L. Kral. W nóznym pſchedſtajenju wot 1/4 11 hodź. pſchedwjeźe ſo najwuſpĕſchniſcha dźenſnjiſcha wjeſelohra „Roxy, der Fratz“ wot Barry Conners. Druhi dźeń hodow pop. w 3 hodź. wotſtajenje ſo operety „Tſjo muſketĕrojo“; wjeczor 1/8 hodź. pſchedſtaja ſo prĕni króć poraźna operety „Peppina“ wot Roberta Stolza. Inſenĕrowanje wobſtara Fred Kittler, hudźbne wjedniſtwo ma Arnoſcht Bauer. W nóznym pſchedſtajenju 10,15 hodź. wotſtajenje ſo „Roxy, der Fratz“. Tſeći dźeń hodow dop. 1/4 12 hodź. je jónkŕótcźna hóſtna hra „Heidelberoſkeho ſtudentſkeho Kaſchporka ſ „Nikolom“. Pop. w 3 hodź. wotſtajenje ſo wjeſelohra „Roxy, der Fratz“, 1/6 hodź. poraźna operety „Peppina“ a wjeczor „Tſjo muſketĕrojo“. Póndźelu wjeczor 1/9 hodź. wotſtajenje ſo cźinohra „Sźiwjate ptonjo“.

— **Hodowne ſchkulſke prózniny** traja łĕtſa wot 24. dezembra 1931 hacź do 6. januara 1932. Schtwórtk 7. januara ſo ſchkuła jaſo ſapocźnje.

— **Rentowe kwitowanki wobkrucźeja ſo w Budyſchinje** ſa mjeſna ſ prĕninimi pjenjezami A hacź L wutoru 29. dezembra 1931, M hacź Ž ſrjedu 30. dezembra 1931 dop. wot 8 hacź 1 hodź. w Sſejmowni na Hrodowſkej haźy 10 wó ſtwje cźo. 41.

— **Wobſtaj póſtſchkowneho wobkhada w Nĕmſkej.** Mĕſaczkelow póſtſchekowneho konta bĕſche na kóncu novembra 1931: 1012 770. To je pornjo kónzej priedawſcheho mĕſaza 1806 kontow wjazy. Dobropiſow a poczĕſenjow ſapiſa ſo w novembru 59 968 000 wo 9 466 502 hriwnow. Bjes hotowych pjenjez ſaplaći ſo 7 546 796 000 hriwnow. Pſcherĕne dobromĕcźe mĕſaczelow póſtowego ſchkła wucźinjeſche 510 350 000 hriwnow.

— **Budyſke haptyki** ſu wſchĕdne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu a ſwjate dny pak ſamknjene. Nózny ſłužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena kaptyka ſ mĕſaczkym wotkmĕnjenjom. W dezembru je to Dwórniſchcźowa haptyka na Bismarckowej dróſe.

— **Sajaty paduch.** Dnja 22. dezembra ſaja policija pſchekupſkeho pomocznika Stielera ſ Deſſawy dla paduſchſtwa we wobſtodze. Stieler mĕſeſche nimo druhich wĕzow też 12 taſſow ſchokołady ſnamki „Clemen & Stollwerck“ pſchi ſebi, kiž bjes dwĕla ſ paduſchſtwom pokhadźeja. Jena wonkowna wjeſchnoſcź Stielera ſ koſerſkim liſtom pyta. Sałateſo je policija Budyſkemu ſtatnemu rĕcźniſtwu pſchepodała. Schkodowani njech ſo pola kriminalneho wotdźelenja w Budyſchinje, Burgplatz 6 II, telefon 2802, ſamołwja.

— **Paduſchſtwje.** W nozy k 24. dezembrej dobuchu ſo paduſchi do tudomneje Wackerej jedźerńe na Ssukelniſkej haźy a kradnychu 2 domjazej nałutowańſkej tyſy Mĕſchćańſkeje a ſtatneje banki, w jenej bĕſche 15 a w druhej 20 hriwnow, cźornu żonjazu ruczku toſchu, zigarety. — 23. dezembra wjeczor wokoło 1/2 7 hodź. kradnychu ſ jenoje wokhĕje pſchi Žitnych wikach muźaze jĕſdne koło ſnamki

Předźenak

ma w Bukezach dobrych pſchecźelow. Kak by bylo, hdy bychmy raz ſwinjo hromadźe morowaliſ? Pſchejće nak chżył ſo radu je ſtawnymi hrajerjemi wubjernoje hry „Knjes a robocźan“ ſejnacź. — Sźnano by to pſchi tutej ſłładnoſći mĕſno bylo. S Marju, Hilju, khodojtu, bludničku a hnadnej ſuſenu by rady raz porejwał, to pſchijco hiſcheſe derje móże. Też ſ wjeſchu hólza by ſobu pſchinjeſł. — Bukezam knjeſej pak by nĕſchto hódneho napraſkał, hdyż jemu njeby protyku wotkupił

ſa 60 pjenjezow.

wjedźe ſo najwuſpĕſchniſcha dźenſnjiſcha wjeſelohra „Roxy, der Fratz“ wot Barry Conners. Druhi dźeń hodow pop. w 3 hodź. wotſtajenje ſo operety „Tſjo muſketĕrojo“; wjeczor 1/8 hodź. pſchedſtaja ſo prĕni króć poraźna operety „Peppina“ wot Roberta Stolza. Inſenĕrowanje wobſtara Fred Kittler, hudźbne wjedniſtwo ma Arnoſcht Bauer. W nóznym pſchedſtajenju 10,15 hodź. wotſtajenje ſo „Roxy, der Fratz“. Tſeći dźeń hodow dop. 1/12 hodź. je jónkŕótcźna hóſtna hra „Heidelberoſkeho ſtudentſkeho Kaſchporka ſ „Nikolom“. Pop. w 3 hodź. wotſtajenje ſo wjeſelohra „Roxy, der Fratz“, 1/6 hodź. poraźna operety „Peppina“ a wjeczor „Tſjo muſketĕrojo“. Póndźelu wjeczor 1/9 hodź. wotſtajenje ſo cźinohra „Sźiwjate ptonjo“.

— **Hodowne ſchkulſke prózniny** traja łĕtſa wot 24. dezembra 1931 hacź do 6. januara 1932. Schtwórtk 7. januara ſo ſchkuła jaſo ſapocźnje.

— **Rentowe kwitowanki wobkrucźeja ſo w Budyſchinje** ſa mjeſna ſ prĕninimi pjenjezami A hacź L wutoru 29. dezembra 1931, M hacź Ž ſrjedu 30. dezembra 1931 dop. wot 8 hacź 1 hodź. w Sſejmowni na Hrodowſkej haźy 10 wó ſtwje cźo. 41.

— **Wobſtaj póſtſchkowneho wobkhada w Nĕmſkej.** Mĕſaczkelow póſtſchekowneho konta bĕſche na kóncu novembra 1931: 1012 770. To je pornjo kónzej priedawſcheho mĕſaza 1806 kontow wjazy. Dobropiſow a poczĕſenjow ſapiſa ſo w novembru 59 968 000 wo 9 466 502 hriwnow. Bjes hotowych pjenjez ſaplaći ſo 7 546 796 000 hriwnow. Pſcherĕne dobromĕcźe mĕſaczelow póſtowego ſchkła wucźinjeſche 510 350 000 hriwnow.

— **Budyſke haptyki** ſu wſchĕdne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu a ſwjate dny pak ſamknjene. Nózny ſłužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena kaptyka ſ mĕſaczkym wotkmĕnjenjom. W dezembru je to Dwórniſchcźowa haptyka na Bismarckowej dróſe.

— **Sajaty paduch.** Dnja 22. dezembra ſaja policija pſchekupſkeho pomocznika Stielera ſ Deſſawy dla paduſchſtwa we wobſtodze. Stieler mĕſeſche nimo druhich wĕzow też 12 taſſow ſchokołady ſnamki „Clemen & Stollwerck“ pſchi ſebi, kiž bjes dwĕla ſ paduſchſtwom pokhadźeja. Jena wonkowna wjeſchnoſcź Stielera ſ koſerſkim liſtom pyta. Sałateſo je policija Budyſkemu ſtatnemu rĕcźniſtwu pſchepodała. Schkodowani njech ſo pola kriminalneho wotdźelenja w Budyſchinje, Burgplatz 6 II, telefon 2802, ſamołwja.

— **Paduſchſtwje.** W nozy k 24. dezembrej dobuchu ſo paduſchi do tudomneje Wackerej jedźerńe na Ssukelniſkej haźy a kradnychu 2 domjazej nałutowańſkej tyſy Mĕſchćańſkeje a ſtatneje banki, w jenej bĕſche 15 a w druhej 20 hriwnow, cźornu żonjazu ruczku toſchu, zigarety. — 23. dezembra wjeczor wokoło 1/2 7 hodź. kradnychu ſ jenoje wokhĕje pſchi Žitnych wikach muźaze jĕſdne koło ſnamki

---

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powĕdańcźo ſ Khryſtoweho cźaſa.

8] (Pokračowanje.)

Tohodla pſchiberaſche w nim, prjedy hacź hiſcheźe do bliſkoſcźe hoſpody pſchińdźe, bojoſcź, ſo njeunamaka jĕhowa, k bołoſtnemu ſtrachej; pſchetoż namaka haźu huſto ſattlcźenu ſ muźemi a młodymi ludźimi. A hdyż bĕ ke khanej dojſchoł, wuhlada ſe ſtrĕźelemi, kaž wułka cźrjóda ſaſuwa ke twarjenju wołſtchowaſche, mjes tym ſo ſtuźone wobhrodźenje, kaž ſo ſda, bě pſchepjelnjene.

„Mój njemóźemoj nuts“, prajeſche Jóſef. Wón cźiſchcźeſche ſo pſches tłoćenźu. Straźnik ſedźeſche na wułkim zedrowym pjeńku pſched wrotami. Sa nim teźeſche ſchpiß pſchi muri; poſ ſedźeſche pſchi jeho boku na pjeńku.

„Pokoj Jehowy budź ſ tobu!“ rjekny Jóſef, hdyż bĕſche ſnapſcheca ſtraźnikej.

„Schtoż ty pſchejeſch, njech ſo teź tebi dóſtanje, a to w najbohatſchej mĕrje tebi a twojim“, wotmołwi ſtraźnik khutnje.

„Ja ſym ſ Bethlehema“, prajeſche Jóſef po ſwojim mĕrnym waſchnju. „Njeje joſw ſana nĕſtnoſcź ſa —“

„Nĕ, tule niź!“

„Ty dŕje ſy wo mni ſłyſchał; ja ſym Jóſef ſ Nazaretha. To je dom mojich wótzow. Ja pothadźam ſ Dawidoweho ſplaha.“

Na tute ſłowa ſałožowaſche Jóſef ſwoju nadźiju. Hdyż niczo njewuſtukowa, bě kóżde dalſche pŕózowanje podarmo, bynjeź by dwórnikej wjetſchi pjenjez poſkićał. Sćyn Judaiſcha bycź, ſtaćeſche jako cźeſći napſchećżo pſchiſłuſchnikam druhich ſplahow; ſyn Dawidowy bycź, bě pak najwjetſche wuſnamjenje, kotrehoż móżeſche ſo Hebrejſki wukhwalowaćˌ.

Powołanje na ſwój pokhad njewoſta bjes wuſpĕcha. Dwórnik ſajeđźe ſ zedroweho pjeńka dele, dótknu ſ ruku ſwoju brodu a prajeſche cźeſćeſbołožnje:

„Rabbi, ja njemóźu cźi praji, hdy ſo tele wrota prĕni króć pucźowarjej k powitanju wotewrichu; to drje budźe dĕſe tyſaz lĕt, a w tutym zyłym cźaſu njeje pſchikhada ſnate, ſo by ſprawny muż był wotpokakany, khiba ſo njebeſe ſa hoſpodu wjazy žaneho runa. Tohodla poſtrowjam cźe ſnowa; a cźeſcźi-li ſe mnu hicź, cźi pokażu, ſo nihdźe w domje njeje mĕſtaczka ſwobodne.

Jóſef njeda ſo ſatraſchicź, ale pſchiſpomni:

„Ale dwór je wołſchĕrny.“

„Haj, ale je ſ tworanmi napjelnjeny.“

Jóſef pohladny k ſemi. Potom prajeſche nutrnje:

„Ja njeprajſcham ſo ſa nikoho, ale mam ſwoju mandźelſku pſchi ſebi a nóż je ſymna. Wona njemóże pod holym njebjom woſtaćˌ.

„Sſnadź ſnajeſch ty jeje ſtarſchej, Joachima a Hanu, kiž ſtaj w Bethlehemje narodźenaj a kaž ja bĕſchtaj ſ domu Dawidoweho.“

„Haj, ja jeju ſnajach, bĕſchtaj dobraj cźłowjekaj.

„Żón kŕóla hładaſche dwórnik do myſłow ſamurjeny k ſemi. Nadobo poſłĕchny ſwoju hłowu.

„Hdyż cźi teź żane mĕſtno w domje pſchipokaſaćˌ njemóźu, to nochcźu cźe tola teź wotpokaſaćˌ“, wón prajeſche. „Kelko waſ je?“

Jóſef pſchemyſłowaſche, potom wotmołwi: „Moja mandźelſka a pſcheceſel ſe ſwojej ſwójbu ſ Beth-Dayon, ſ maleho mĕſta pſchi Joppowej dróſy; dozyła je naſ ſcheſćeſ.“

„Derje, wy njedyrbicźe pod holym njebjom na wyſchine woſtaćˌ! Pſchińdźeſ ſwojich ludźi ſem.“

„Pſchijimaj ſłohnowanje bjeſdomneho puczowarja; ſłohnowanje pohoſpodowaneho hoſeſa potom budźe ſcźĕhowaćˌ.“

Wjeſele khwatajeſche nĕtko Jóſef k Mariji a muźej ſ Beth-Dayon wrócźo. Tón pſchińdźeſe potom ſwoju ſwójbu horje. Żony ſeſjedachu ſo na wóſliki. „Tale je moja mandźelſka, wo kotrejž rĕcźach“, prajeſche Jóſef, a tole ſu moji pſchećeſelo.“

Marja bě ſwój wodźewk wrócźo ſcźahnyła.

„Módrej woczi a ſłoſe hłoſy“, bórcźeſche ſtraźnik pſchi ſebi, hdyż ju wuhlada. „Tajſi napohlad mĕſeſche młody kral, hdyż pſched Saula ſtupi, ſo by jeho ſe ſwojim ſpĕwom roſwjeſeliłˌ.“

Wón wſa wuſbu ſ Jóſefowej ruki a prajeſche Mariji: „Pokoj budź ſ tobu, dźowka Dawidowa!“ a k druhim: „Pokoj budź ſ wami wſchĕmi!“ a k Jóſefej: „Rabbi, ſcźehuj mje!“

„My dźemy k próſdnjeńźy“, pſchiſpomni Jóſef ſkótka. Wjednik cźakaſche, doniž Marija na jeho ſtronje njebeſche.

„Próſdnjeńźa, ke kotrejž my nĕtko dźemy“, prajeſche wón k nej, „dyrbjeſche twojemu pſchedowníkej Dawidej jako wukhowaniſchcźo kluźiéˌ. S pola k naſchim noham a wot ſtudnje deleka w dole ſacźĕri wón ſwoje ſtadła ſem, ſo bychu tu wĕſte byłe; teź hdyż bĕ hižo kral, pſchiſthodźeſche njerĕdko k ſtaremu domej wrócźo a pſchińwjedźe wulku cźrjódu ſwĕrjatow ſobu.

Twarjenje bĕ niſke a wuſte a njemĕjeſche wokniow; jenoź trochu ſahaſcheſe ſe ſkały, ke kotrejž bĕ ſe ſadnjej ſtronu pſchitwarjene. Na prĕdkownej ſtronje bĕchu durje, kiž wjereźachu ſo wo mózne wudwjerja.

Hdyż bĕchu durje wotewrjene, ſawoła ſtraźnik: „Saſtupcźe!“

Hoſcźo ſaſtupichu a roſhladnychu ſo. Jim dyrbjeſche hnydom ſaſne byćˌ, ſo domćkł po prawom jenoż dyrbjeſche ſaſtup ſchirokodóſtkeje próſdnjeńźy ſaſkrćˌ. S wotewrjenymi durjemi ſwĕcźeſche ſmĕłko na njerunu ſenju a wojſtrjedź mĕſtnoſcźe leźachu hromady żita a ſyna, nadoba a druhe ſudobja. Podźu pobocźnych ſcźĕnow ſtejachu ſ kamjenja murjowane ſłoby, kiž bĕchu teź ſa wojnzy niſte doſcź. Hewak bě rumnoſcź cźiſta dźeržana a najſterſche runje tak pobodna a pſchihódna kaž wjelbowane kuhorny wobſwrudźitého thana.

„Saſtupcźe!“ rjekny wjednik. „Tute ſkłady ſu ſa pucźowarjow kaž wy. Wſmicźe wot toho, ſchtoż trjebacźe.“

Potom wobwrócźi ſo k Mariji: „Mójeſch tule wotpocźowaćˌ?“

(Pokračowanje ſcźĕhnje.)

„Rez". — Wo zdźelenja prožu kriminalneje wotdźelenje w Budyšinje.

— **Khrobje paduštwo w „Ehape".** Wczera hrjedu pschipołdnju po 12 hodź. krabnychu w „Ehape" herbstej knjeżnje ruczny tyschku z 23 hr. wobšahom. Paduch bě tyschku wotrěhnył, schtož połza w zalostnej cžišcheńsiju njebě pomhała. Njech ludźo wobjebje w cžišcheńsiju kedźyžu dawaju na mišchen a tyschu, pschetož tu paduschi wobjebje kakaju.

— **Zitoweho paducha wuslědźili.** 9. dezembra t. l. je njesnaty, kiž je žo wopraždnje za hospodarskeho pomocznika Marka Wjelu z Bonjeje wudawał, w jenym Budyskim mlynje mech rožli pschedał. Posdźišo žo wukopa, so běsche wón krótko pryedy mech w žamžnym mlynje kradnył. 16. dezembra pschindże wón sasso do žamžneho mlyna a chyzdże sajo mech rožli pschedacz, kiž běsche na žamžne waschnje kradnył. Jeho pak pschimnychu a jako skalarja W. H. z Bobelz swěcžichu. H. je žo wusnał, so je tež we Hrubjelczanskim mlynje na žamžne waschnje wustupił. Wobsteji podhlad, so je wón hischcže w druhich mlynach we Lužizy takle z pjenjesam pschinicz chył.

Z **Radworja.** W našej šuli khorosć husto jónu pobudže a sebi na khwilu po někoho prindże. Tak běše lětsa šula někotre dny zamknjena, dokelž běše holca na torbach a zadušnicu schorjela. Dale je stara Brigitta někotre měsacy w khorowni była. Też zwučowarka dźěći při strowotniskim zwučowanju je hižo někotre njedźele khora. Kóne novembra skhori zaso knjeżna Welsec a dyrbješe k operaciji do Budyskeje khorownje. Bohu dźak, pak je kaj. Welsec skoro zaso strowa a budże drje po hodźoch zaso móc w šuli wučić.

Z **Radworja.** W našej wsy składžowachu so lětsa husćišo serbscy Sokoljo. W zašłej zymje wotmechu tu swój třidnjowy kurzus. W meji wotmechu swoje zwjazkowe wubědźowanja a swój derje poradżeny sokolski zlět. Při wšěch tutych zarjadowanjach padże na našu sokolsku jednotu wjele dźěła. Měješe cyle přihotowańske dźěła wobstarać. Tola to ju njewotraši, njewotpočny, ale wosta swérna swojemu staremu směrej. Kóždy tydźeń so zwučowaše. A nětko druhi dźeń hodow woswjeći swój tradicionelny swjedźeń. Was wšěch, wy lubi wobydlerjo Radworja a wokoliny, nanajwutrobnišo na njón přeprošuja. Wopytajće jich, mytujeće spróchniwe dźěło z wašim wopytom. Dźak našich Sokolow wam tu zaručamy. Też zastup njebudże přewysoki, ale časej přimérjeny.

S **Kuczinu.** Sašchu njedźelu 20. dezembra wuhotowa Kuczinjanska schkola w pschepjelnjenej Wolfcz Jurti hodowny swjedźeń. K sawodej spěwajsche muzikli khór „Sso halska saseleni." Na to powita knjes wjschschi wuczer Hajnik pschitomnych. Knjeza wuczerjo Lehmann, Schołta a Kral běchu dźěći něktore rjane hodowne hry a wjchelake pěsmy nawuczile, kiž pola pschitomnych połne pschipóznacze nawkachu. Stónczinje pschindże tu Rumpoch a wudźelesche dary je žiwotcho měcha. Rjany wjecžor skónczi žo je spěwom „O najwjeselschi, a najžohnišchi".

S **Rakoh.** Sserbstich swjedźenjow je bohužel malo. Hospodarska nuza cžini. A tola je žo nascha gokolika jednota roshudźiła, wuhotowacz žobotu, druhi dźeń hodow w Seńdźi hoscenju dźiwadlowy wjecžork z rejemi. Hraje žo hodowna cyrnohra „Slobožowne hody". Je to hra, kiž je wschudże pschiwladowarjow jara zimała a hnuła. Je to hra rysty hodowneho rasu. Njech kohodła nichtó njeskhowdł, žobotu wjecžor wopytacz hodowny swjedźeń nascheje gokolijeje jednoty. Wšitcze ludźy na swoje pschindże a žo kacz njebudże. Sastup budże jara tuni.

S **Wětschi.** Sańdźenu njedźelu wotmechu žo kaž lóžde lěto w hodownym cžasu w pschepjelnjenej sali hoscenza wobluhowane hodowne pschedwjedźenja dźěći Wětschanskeje schule. Wuczerjo i dźěćimi njeběchu prózy tutowali a běchu lětsa rjane smyslapolne hodowne kruchi prowdrali. Hodowna zjawjatocznosć wotewri žo je wschelakimi wjazohłohłownymi hodowninymi spěwami. Potom pschedstajichu małe dźěći druhdje rjadowanje i wulkej zwedomicžiwosću hodowny kruch we krónowanju zdźěłali. Pschestawši běchu je spěwami wupjelnjene. Potom hrajachu dźěći prenjeje rjadowanje jara derje „Sody pschirodneho dźěłacza". Pschipowzdźicharjo dźěćom a jich wuczerjam nałożeni prózu a dobre postřicženja i połnym pschipołnacžom mytowachu.

Ze **Sunowa.** Zandźeny tydźeń z Konječanskich łukow při mlynskej rěcy niže Mrózee młyna na Sunowskej stronje njeznate zwěrjo wohladachu, kotreż so při brjozy do khowanki zhubi. Po wopisanju je to bjez dwěla pižmowa šćurka była. Dokelž su w klóštrskej krajinje hižom wjacy tutych do našeho kraja puócowacych skódnikow popadnyli, nje mjenujemo, zo su hižom k nam dele doćahnyle, niže deleka za pruskimi mjezami dotal nicžo słyšeć było njeje. Budże nuzne, zo skedźbnje za tutym njelubym hosćom hladamy, pryedy hač so rozšěri a skónczne w našich hatach, kotreż ma najeńske druztwo klóštrskeho rycžeřkuhła wot lońšeho lěta sem tohorunja wot klóštrskeho knjeztwa wotnajate, mjez tym, zo pryedy hišće klóštr sam rybarstwo wukonješe, njezahnězdźi. Tuta wulka myš z wulkej škodu w haćenjach a brjohach toči a to budże za nju wosebje w nowonatwarenjech haćenjach młodeho druztwa lohke dźěło a rjane dobytki a dotal nahladne wuspěchi prénjeju dweju lět, wosebje lětušeho, budża potom wohrožene.

Ze **Sunowa.** W Brěžzyncy, w našich hatach a we husćinach dale hač k Spitalskej łucy při dotalnej rjanej zymiczy klóštrske hajiske zarjadnistwo wjacore honťwički na liški wotmeřowače. Třělichu tež někotre rjane eksemplary tuteho našeho najwjetšeho lěsneho rubježnika mjez zwěrjatami. W našich lěsach maja kóžde lěto swoje lěhnidła w starych twarach abo jamach, wosebje tam we wobsěrnych husćinach zady „Bussěnki", hdźež pak je klóštr tu rjanu korčmičku ze žiwnosću pokupił a twarjenja wottorhał, mjez tym, zo móhli tam dźensa ludźo bydlić. znajmjeńša dwě swójbje. Tam zady w zaujesenyčh kutach wokoło „rapačeho hnězda" je wjele měra, dokelž tež do drjewa njesmědźa ludźo wjacy wšěndźe jězdźić, jenož dwaj dnjej hišće a tuž su tam kóžde lěto liški zo domom. A tute małe honťwički, hdyž takle za popołdnjo lišku znajmjeńša wohladaja a skónczne też jenu hrabnu, su zajimawe. Junu samo dźewjeć nadobo wo jene popołdnjo lepichu, běše to poslednje lišca za njeboh wyšš. hajnika Wjaschawa. Aj, to je žiwjenje a radosć hajnikowa a hódnje potom w starych dobrych časach w Smjerdźačanskej korčmičcy kožu propiwachu a namačachu a w pózdnjej hodźinje so potom zaso rozeńdźechu do susodnych Delanskich wjeskow zynčo a spěwajo: „Kříž na křiž zajeck skakota, kříž na kříž lěta pocpula — kříž na kříž domoj też so trjechi" — haj domoj su trjechili, ale tež lišku w lěsu a wosebje Hančkec nan — hdyž na njeho přindże, tam jenož junu prasny a wona tam wěsče leżeše. To běchu takje zymske wjesela. hdyž je khwile dosć a k tomu přeprošowachu sebi pryedy přeco cylu čerjódu wokolnych nimrodow.

Z **Konjec.** Wuměrjenje spadu a puća za nowu hłownu hrjebju, kotraž wot Sunowskeje strony prěki přez naše hona, přez Jordanec mosty k lěsej dele a přez Kóčinjansku njeezu wjeđże, kaž tuž wuměrjenje trěbneje drenaže, je krajna ratarska komora hišće do zymy dokonjała; kak móża so nětkle trěbne rysy ze wobličenja na papjerjo wukonjeć a naléto, kak bórzy hač wjedro howi, hodźi so dźělo započeć. Hłowny dźěl zarunanja kraj nadźijomnje přida a zjawne dźělowe zastararstwo najskérso cyły projekt wuwjedże. Tale hrjebja ma wulku wažnosć, dokelž při powodźenjach wotwjedże z klóštrskej rěki na naše łuki a pola stupacu wodu spěšnje po druhim puću na stronu, mjez tym, zo tu hewak dołhe časy druhdy jězory widźachmy.

Z **Konjec.** Hdyž běchu před našej kermušu nowe nězniki wokoło hromadu kładżenych leżomnosćow dostajeli, běše při rjanym nazymskim wjedrje tež možno nowe zahony znowa wuměrić, pryedy hač zyma do kraja začahny. A hižo započatk noweho lěta móże, hdyž je poslednje dźělo wonka w stworbje dokonjane a nětko so wšo spěšnje hišće rozlěi a zapisa, skónčaca termija, wobšerne dźělo přez tři lěta trajace skónčić. Komisar dr. Scharf z Drježdźan, měrjeř Willberg z Budyšina, kaž cyle wjesne družstwo móże spokojnje wróco hladać, zo je so wobšerne, čežke a wažne dźělo pomérnje spěšnje a też bjez wulkeje wady pominyło. Hač su wšitcy cyle spokojom, to je druhe prašenje. W systemje hromadukładżenja leža bjez dwěla někotre njedostatki, móża pak so też wšelako posudźować. W tutym nastupanju so bórzy něšto zasadneho we wosebitym nastawku napisa a to wosebje za tych, kotřiž hišće na hromadukładżenje myslа. Hdyž knjeża z radnicy du, su dźensa hišće kaž hižom w starych časach, mudriši. Cas pak zahoji też tute rany.

S **Kamjenza.** Strajk w Kamjenskich kukelnach je žo jtes wuspěcha skónčił. W někotrych dźěłarnjach wutoru jasno dźěłacz zapoczachu. W słynkrych dźěłarnjach zapoczinu po zwjatych dnjach.

S **Trupina.** W cžežkich mysłach žehi njedawno jena tudomna žona žiły pscherěmy. Pschi njej sjuaze dźěćeri pak to hnydom pytnychu, so mohłeche žo najhórscheemu zadżiwacz. Sranjenu dowjedechu do Budyskeje měšczańskeje khorownje, hdźež žo i njej sašo połepschuje. Pschicžiny teho, so žona ruku na žo kloži, maju žo pjecza we zwójonych należnoścach pytnyć.

Se **Schcženjn.** Kaž Delnjoschcležskeje provinzialne wjerkjsawdżesaze sjednoczeństwo spožči, je Schcžencz. gmejna k wudawkam za postajenje swuczowańskeje a stupańskeje wěże sa wohnjowu twoboru 250 hriwnow darjene dostała.

S **Muczjowa.** Pschi zymnym mjerjenju dyrbjachu tu pschestacz wuhlowu žalesnizu twarić. — Ssobotu je jeden tudomny tepjer pschi zwojim dźele strachnje wopari.

S **Wojerez.** Wutoru popołdnju je 5 hodź. wotmeł žo w tudomnej wokrjesnej khorownji hodowna zjawjatocznosć. Tudomne mužske spěwne towarstwo 1852 khorym nekotra hodowne spěwy zaspěwa.

S **Czornehu Khołmza.** Kaž je dotal pschewidźeć, budże žo w naschej wsy pschichodne należe wjele twarićz. Budża žo twarićz nowe domše a hospodarske twarjenja. Ssu hižom sapoczeli twarsku potrjebu pschiwobstojować.

S **Klětneho.** Tutón měsaz je šmjercz w naschej wosadze bohate žne měta. W Krynthelczach wumrje 70-lětna Hana swjed. Kulkowa, w Dyrbachu 92lětna Marja Pjeschowa. Dale je wumrjeł 67lětny ratař Njela z Dyrbacha. Też dwě dźěsći z Zympla je šmjercz z woporu žadała. Jeju drasta běsche žo pschi thachlach zapalila a na cžežke wopalenja stej wonej wudychałej. Stónczinje wumrje 7 měsazy stare dźěcžo železnikseho dźěłacžerja Měta.

S **Turjoho.** Najcha gmejna je tež lětsa pschi cžežkich wobstejnoscžach sjmóžiła hodowne wobdarjenje starym a khorym ludźom. To je pola dostawacželow wulke wjeselje šwidżiło. — Sańdźenu njedźelu wotmě wjesna wotnojka Landbunda zhromadźizu w Konopcy hoscenzu. Dokelž pak wulki dźěł gohuskowow njemóžesche pschitomny być, dyrbjesche wjednik wjesneje wotnojki zhromadźizu na posdźischi dźeń wotstorcžicz, kiž žo hischcže wosjewi.

S **Wuschidże.** Najstarscha wobydlerka naicheje wsy je Rosina swjed. Jankowa rodź. Plazeza. Wona swjeczeschе saschku pónbzelu swoje 90. narodniny. Pschi swojej wysokej starobje je cželnje hischcže strowa. Wona pschedże hischcze a cžita w bibliji bjes nawoczow.

S **Trjebina.** Na naschim revěrje wotmě žo minjenu wutoru honťwa. Na njej wobdżeli žo 13 strělzow. Woni zpotřelachu 19 sajazow a 4 bajanty. Po honťwje swostachu wobdżelinzy pschi pschihodnej towarschnoscži w Pawlez hoscenzu.

S **Khocžebuza.** Njedźelu je tudomny 58lětny samkaŕ Adolf Leubner na hładkej drohi wobžiwny. Jako chcyschе žo pschi padanju pschinmnyeć, pschitrodże wón z rucu do wokniowcje schkleńcžu a žo cžežko sreka. Sniesbożeneho dyrbjachu do khorownje dowjezeć. Leubner běsche pschi sranjenju pschewjele krwe zhubił a je na to wutoru wumrjeł.

Z Łužicy

S **Porzapliz.** Budyske hamtske šeftmanstwo wosjedza, so je žo na namjest nascheje gmejnskeje rady Kanjeczanstwo Stachowski gmejnski pucz z Kanez hač k Porzaplowskemu Wulko-Wožejczanjkemu puczej za šamokhody nascheje družiny po § 30 wukasa wo wobkhadże je šamokhodnu 1 15. julija 1930 zawrjeł.

S **Ruschizy** pola Halschtrowa. W cžežkich mysłach žehi žewjenje wjal je wutoru tudomny tkbler Henczka. Won běsche pola zyłeho wobydlerstwa waženа a cžejczena wosoba.

* Se **Shorjelza.** Wutoru popołdnju tajedostaji so je pšunom 50lětna wudowa we swojim bydlenju pschi Lutherowej drohy. Cžežke mysłe žu ju pjecza do smjerce sahnałe. Psched nědźe 2 mjesazomaj běsche jeje mandželski snjesbožił a na to wumrjeł.

Přilopk

* **Tjso hólzy so we wjesnym hacje tepili.** W Hohenkirchenje pola Schwerina šmykachu so 3 hjnoje ratarja Reutera, 6, 11 a 12 lět stari, na lodze wjesneho hata. Lód so pod nimi skanta a wschitcy tjso so sahrožowachu.

Swójbne powěsće

Sslubjenaj: Helena Rungez w Budyschinje a Richard Pětschka w Drježdźanach.

Semrěli: Marja Mikkowa rodź. Błažij w Rakezach, 61 lět, khowanje budże žobotu pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Alwin Henzka, kubler we Ruschizy pola Halschtrowa; khowanje budże jutse pjatk pop. ½2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Hendrich Klimant Jenker, wjeżnjanosta a stawnik w Porchowje, 69 lět; khowanje budże jutse pjatk pop. w 2 hodź. — Johanna Friederika swjed. Scholczina rodź. Richterez we Bilkopizach, 71 lět. — Berta swjed. Hinzmannowa rodź. Paselerez we Wojerezach, 76 lět; khowanje budże jutse pjatk pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Hulda Schmidtowa rodź. Renczez w Wětej Wodje, 55 lět; khowanje budże jutse pjatk pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wulkódy na wjedro sa hody:** Swopródka hischcže rjana syma, posdźischo hrosy woczoplenje a maczenje.

Ferta ł Marbacha w Sakskej japschahnjeny kón žo ptóschi a cžekny. Pschi bjiwjej jébje hanje do Pscherowa padżechu a Seifert so ł nich wuczišny. Wón žo tak cžežko hrani, so wumrje, jrjedy hač sawolany lekaŕ pschikhwata.

* **Pola Zwikowa su 19. dezembra spaleny automobil nadeschli, w kotrymž spalene cžežko lejeschе. Po pjerschcženju, cžasniku a kluczjach, pola morweho namakanych, je morwy 36lětny sajtupnik Julius Wolfosdorff se Zwikowa.**

* **W nčkotrych stronach Bayerskeje nětkle žurowa syma tschescha. W Algäuskim wokrjesu tele duy thermometer 30 stopnjow symy po Celsiju pokasowasche.**

* **W Los Angelos je zwólha paducnow podjemski khód hač k pjenjezjnym khamorom Security National banki wurył. Potom žu paduschi ł dynamitom jedyn worzlowy khamor rosbuchnyli a ł njeho 15000 dollarow khadnyli. Bankowniz běchu wuthy ropot sasłyschcheli, tola njemóžachu k khamoram sastupicz, dokelž bóchu ł rospadankami saraczene. Nubjeżniz žu cžeknyli.**

* **W Buenos Aires je 92 khłostarjow spjatko, so je khłostarnje twudobhej. Najrjadżo wokna rosbichu a do sastwonownikow kruchi nadobu mjetachu. Někotrym khłostarjam žo poradži na tśchu khłostarnje sakścz. Wojazy a policijoso žo sawolachu, so bychu khłostarjow pschemozowali. Njunowe bondy žo psches murju mjetachu, a khłostarjow wobleschnychu. Stónczinje žo poradži, sajtych pschemóz a jich sašo do jich komorkow sahnacz.**

Sokołstwo, šport a hry

Ł.-S. S. Zwjazk zarjaduje kaž kóžde hody, tež lětsa naćolniški kurzus. Budże w Budyšinje 2. jan. 1932 (Lantag) dop. wo 8 hodź. w Towaŕsowni (Vereinshaus) na Hornčerskej hasy. Kóždy naćolnik a podnaćolnik a też druzy zwučowarjo maja so wobdźelić. Porjad je jara ważny a zajimawy: Nowe prostne, kupanje, spěw, hry, narjadowe a porjadowe zwučowanje. Nadrobny porjad po hodźoch wozjewimy. Wobdźelenje je darmo. Njezabudźćo na pomazki! Wobjed płaći 35 pj. Zbožowne hody a nowe lěto přeje

Zwjazkowy naćolnik.

Wukhowańska stacija z lětadłami

Najlépschе pschiprawy a po najnowischim waschnju zarjadowana je w tu thwilu bjes dwěla wuthowarnja Moskowskeje Botkinskeje khorownje. Wona ma na swojej leżownoscži hnydom pschipódła lětanischczo, na kotrymž stejitej stajnje pschihotowanej lětadle za snjesbożenych a khorych. Kóžde ł tutejch lětadłow ma dwě łoži za khorych. Nimo wjednika pschewodża lětadło wupravowany lekaŕ a też ł lékaŕskowm a druhimi pomocznymi srědkami pschi prénjej pomozy je w lětadle postarane. We słownej wěży sastaratej lětadle słužbu pschi snjesbożenjach. Khorowni pschidżerjene pomocznischczo je telefonizy je wschčch fabrikow a twornjow Moskwy, ale też je sajtydżischczow pschedměstom atd. hnydom dostacz. Wukhowarnia ma nimo toho też radio.

Měšć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3263

Pjatk, 25. decembra 1931
1. swjaty dźeń, popoldnju w 3 hodź. hra
3 musketěrojo
(80 sobuskutkowacych).
Wječor 1/2 8 hodź. opereta
Žony maja to rad...
Wječor 1/4 11 hodź. wjeselohra
„Roxy, der Fratz"
Sobotu 26. decembra 1931
2. swjaty dźeń, popoldnju w 3 hodź. hra
3 musketěrojo
(80 sobuskutkowacych).
Wječor 1/2 8 hodź. opereta
„Peppina"
Wječor 1/4 11 hodź. wjeselohra
„Roxy, der Fratz"
Njedźelu 27. dec. popołd. 1/4 12 hodź. (3. dźeń hodow)
Jenička hóstna hra Heidelbergskeho studentskeho kašporka
Nikolo
Płaćizny 30 pj. hač do 1.90 hr.
Pop. w 3 hodź. wjeselohra
„Roxy, der Fratz"
Pop. 1/4 6 hodź. wulka opereta
„Peppina"
Wječor wo 8 hodź. hra
3 musketěrojo
(80 sobuskutkowacych)
Pondźelu 21. dec. wječor 1/4 9 hodź. činohra
Swjate płomjo
6. předstajenje za abonn. D.

Arak
Rum
Cognac
Likěry
we wulkim wubjerku wot suda a w blešach. Woptanki darmo poruča
Herm. Klemm
nasl.
na Kamjentnej hasy 27

Nowe a trjebane
meble
a wulykane wěcy
kóždeje družiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Hórnčerskej h. 11
Tež na wotpłaćowanje

Nakupowanje kóžkow
Wobdźěłanje
kaučuchowych kóžkow,
hotowe kóžkowe krawaty
Leunerec běłe rnje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Kotła
Kolowy gumij
Kolowe potrjeby
tunjo pola
Bratr. THOMAS, w Budyšinje na Kamjentn. h. 16

Spóznaju khorosć z rukow, mjez wóča a z wočow.
W-ě hojeńske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju
Melanie Harnisch w Budyšinje na Póstowym namješe 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Kotej, kukao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Zwjazk Łužisko-serbskeho studentstwa

swjeći njedźelu 27. hodownika 1931 swoju

hodownu skhadźowanku w Lejnje

Popołdnju 1/4 4 hodź. stud.-ludowa zhromadźizna ze zajimawym přednoškom
Wječor z dypkom 1/2 8 hodź. hodowna zabawa a REJE
Pondźelu 28. hodownika, popołdnju w 3 hodź. kubłańska kurzus z tšomi přednoškami

Hlowny starši

Kołojězdne towaŕstwo w Jaseńcy

wuhotuje druhi dźeń hodow swój

zymski swjedźeń

Nizki zastup! Reje darmo!

Přećelnje přeprošujetaj towaŕstwo a hosćencaŕ

Hosćenc w Pěskecach

2. dźeń hodow
Započatk w 7 hodź. **REJE**

K swjatym dnjam poruča **Bodega** na Mjasowym torhošću
swoje wubjerne, sewjerne a Rheinske wino
a swoje rumnosće.

Hodowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Srjedu 30. decembra 1931 popołdnju 1/2 3 hodź. we Serbskim Domje w Budyšinje

Porjad:
1. Wo serbskich šulskich poměrach — k. wučer Rachela
2. Na Randaku — k. just. rada dr. Hermann
3. Wšelčiny

Wo bohaty wopyt prosy předs. Maćicy Serbskeje

Wupołožene budźa zajimawe hłuźske karty

Herbska grychta we Wudworju

Sobotu wot 7 hodź.

wulki 50 pj.- bal

Přećelnje přeprošuje Jurij Nowak

Zadaniamy nalutowańske pjenjezy
wot 6 hač do 9 procentow

Sekowy konto z 5% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu, Wulkich Zdźarach, Khróšćicach, Barće

Serbska Ludowa Banka
w Budyšinje

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krónu"
wosobny frizěr za kujezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotfihanje po wašnju bubiskim a paźskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towaŕstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž tež kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne poslužnje. —

◆◆

Wosebity dom cigarow a cigaretow

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**
a wšě wěcy za amaterske fotografowanej

FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšniše

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, ščiparje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Nowočasnje a praktiscy
dźěła, štož najlěpše pomocne mašiny trjeba wolće tohodla jenož

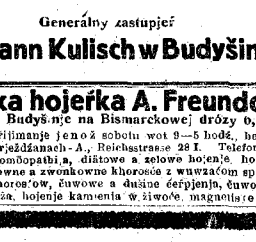

Generalny zastupjeŕ
Hermann Kulisch w Budyšinje

Naturska hojeŕka A. Freundowa
w Budyšinje na Bismarckowej drózy 0, I
Přijimanje jenož sobotu wot 9—5 hodź., bowak we Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 40467
Homöopathija, diätowe a zelowe hojenje, hoł mułčkowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom spłatnych khorosćow, čuwowe a dušne čerpjenje, čuwowa masaža, hojenje kamjenja w žiwoće, magnetiske hojenje

Rum — Arrak

Punčowe esency (też bjez alkohola)
Palene wino, likěry
Palene
čerwjene, běłe a słódke wino
wšěch družin
poručeje w **drobnym** a w **blešach** po najtuńšich płaćiznach

destilacija
Hermann Richter
w Kamjencu Pfortenstr. 9

Wjacy swěcy

5—6 króć swětliše wobswětlenje blida abo 1/2 zalutowanje pruda. Hodźi so na kóždu lampu. Njekupće podobne, bubjeńše wěcy. 1.50 2.— hr. Wustajene we wokładnym woknje

elektriskeho wikowarja PAUL
w Budyšinje, Kóžorska dr 14

Serbske tačele

(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schicback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Porněsu po přihódnych płaćiznach
Motorske kola kóžd. znamki
jězdne kola za žony, mužow a dźěći, Bubi-kola a šuškadła (Trittroller), **sljace mašiny, zimace mašiny, gramofony,** adele, narunanske dźěło atd.
wobswětlenja za motorske a jězdne kola, dybzačne lampy a baterije, naihribjetniki, sedłowe přikrywački, dźěłace sedła
płókanski kompresor — lohk e płókanje, radiowe připrawy
znate znamki, wuporjedźenja
emaliérowanja a niklowanje
H. Paul Gräfe
mechanikarski mištr
Talstr. 7 w Kamjencu Tel. 470

Pjerjonjenje nuść. a prawy
poslešćowy wupjerk
płaći pola mje
10.50 hr.
Druhe šěrokosce runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Tunje zbytki (Reste)
za mužace a dźěłace khołowy, zymske łupy, kóžda wulkosć 15 hr Kalmukowe jaki, walkowane nohajey a pjas owe rukajey poruči je
Auguste Wilhelm
Klamy při Butrow. wikach

Běły barchent . . . m 40 pj.
Wóskowany barchent
100 šěroki . . . . m 90 pj.
Cople košče a khołowy
Łožowe šaty, běłe a pisane
Gardiny, wulki wubj., tunjo
Přikrywy na diwany, blida a soly
Ida Erler w Budyšinje na rózku Zwonk. Lawske hasy 10

Kóžki

kóždeje družiny kupuje po najwyšših płaćiznach a přijima k bělenju
Hermann Erdenberger
wikowarja z kóžkami na Zwonk. Lawskej hasy 54

Stó počži do ratarstwa
300—600 hr.
za dobru dań na lěto abo dwě
Posk. pod H 44 na wud. S. N.

Meble
a polstrowane twory
poruča
Handrij Strympa
w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Syn Serbi

2 lěče stara
jałojca
je na předań **w Koslowje 8**

10 lětny
oldenburgski walach
čornak, rjany bayerski
wot do ćahanja
a jara rjane
prosata
ma na předań
kubleŕ M. Scholze w Niebjelčicach Telefon 331

1. přiłoha k čisłu 299

SERBSKE NOWINY

Stwórtk, 24. decembra 1931

Zaso raz patorźica

W Budyšchinje, 24. hodownika 1931.

Sažo ras tón staroluboźny žwjedźeń, a tola kóžby trócź ſ druhim podjynkom, kiž ſ njemérneho žwěta do „cźicheje nozy“ tlinczi, hdyž je pisches njesbožownu wójnu žo wschitko pschemėniło. Cźažy, w kotrychž žo na najrjeńschi wschěch žwjedźenjow w bjesstarostnej radoscźi śhladowaſche, žu nimo a Bóh wě, hacź my ſtarschi tutón sbožownу cźaſ hdy wjazy dożiwimy. Cźaſ je cźeſtki, krutу a njewuprajomnje khutny. Ssamo najcźiſiſche wjeſele, kiž tu a tam knježi, njemóże jebacź. Swony nam rěcźa wo wjeſelnych hodach. W měſtach ſteji na torhoſchcźu w žwětle žwězow a žwěcźkow hodowny ſchtom „ſa wſchitkich“, kaž tajke napominanje, ſo njeby nichtó na tutón hordosny žwjedźeń pośabył: hlejcźe, hody tu ſaža žu! Tež wiki hodownych ſchtomow mamy. Wobkuſkaza žwětkoſcź na dróhach a wulicach, też wjele ludźi, kotrejž chcźeja to poślednje nakupicź. Tola wschudźe khutny podjynk, kiž kóždy cźuje. Synk polnych ſtarocźow a njeměra, kiž nam to prawe wutrobite wjeſele kaſy.

Pschecźežki je cźaſ a njehodźi žo podſtyſchecź. Pschewulka je liczba bjesdźelnych ſo njebychmy jich ſrudobu žobu ſaczuwali! W tajkim pokojenju hakle dowidźimy, kak ſmy jedyn na druheho pokaſani a ſe žwojim ludom ſwjaſani a ſo dyrbimy w tajkich dnjach žo bóle hacź hewak na tych dopomnicź, kotíž na naſchu pomoz cźakaja a najbóle pod nětcźiſchimi wobſtejnoſcźemi cźerpja. Synki hodownych ſwonow napominaja naſ k woporniwoſcźi, hdyž dźenża po měſtach a wſach ſo roſtiwaju. Schtóž rěcź ſwonow prawje ſroſumi, budźe ſtyſchecź, ſo ma hiſchcźe thwatnje žez pschemyſlicź, hdźe a kak mohł hiſchcźe pomhacź a kuſk hodownehо ſboża pſchinjeſcź. Na prěnim měſtnje žu naſchi ſtaruſchzy, kotíž žu wſchitko ſhubili, ſchtož žu žez ſ pilnej rуku nadobyli a dźenża w hubjenje ſatepjenej ſtrwicźzy na rjane ſaſidźene cźaſy myſla. Schtóž tajkich ludźi ſnaje, njetrjeba žez dołho pschekłaſacź, ale ſpěchnje ſkutkowacź a dawacź, dokelž lud ſam žo cźeſcźi, kiž ſwojich ſtarych cźeſcźuje.

Budźe nam žwjedźeń nowu ſymu ſe ſnėhom a ſmjerſkom pschinjeſcź? Žėdźo wocźakuje jón młodźina chže žo na ſporcźe ſwjeſelicź a jón wukonjecź w ſnėhu a na lodźe. Chcźemy žo radowacź, hdyž nam njebjo bėle mjetele nad krajom ſaje. Tamne wobthodnе njedźele žu nětko nimo, tola njebėchu ſa wſchėch wobkhodnikow tak ſłote a błėborne kaž jeju pyſchnej mjenje. *S mnohich rěcźow w ſaſchłych dnjach ſpóſnachmy, kak roshladniwje žo dźenża pjenjeſy wudawaja.* Ale tajſi žwjedźeń kaž hody móże też pod žnadniſchimi wobſtejnoſcźemi žwjecźicź, ſ tym pak njeje prajene, ſo tón hodowny ſchtom najrjeńſcho žo žwěcźi, pod kotrymž najdróžſche dary leža. Hłowna wěc je duſchine ſaſtajenje k hodownemu žwjedźenjej. Schtóž njeſacźuwa, to ženje njedoſcźehnje.

Tyšacź błyſchcźatych wocźow, ſ kotrymiž žo wo tutych ſetkachmy, wojſewja, ſo njedźiwajo na cźežki cźaſ ſe žwojimi ſtaroſcźemi tola wjeſołe hody budźa. Na tajkich dnjach chcźemy nam zuſe na ſtronu ſtajicź, też naſche wschědne ſtaroſcźe na nětkotre wokomiki, tak žez to žwjedźeń luboſcźe žada a tak chcźemy jón też žwjecźicź.

Tuž wſchėm ſbożowne, wjeſołe hody!

Hodowny spěwčk z Valaſskeje

Wowčerjo powėdaju. (Přeſerbšćił B. Kr.)

Pasychmy wowcki tam w rjanej dolinje,
blizko bė huſcina w małej brězinje.
Wowcki ſo nam pozhubichu,
my ſo ſami zabłudźichmy . . . hač do Bethlehema.

A hdyž tam přińdźechmy, bė tam knjeżnička,
kolebaše dźėčko jako jandźelka.
Pój, Jezusko, pój ty z nami,
pój, Jezusko, na muzičku, na syrkotanje!

A šewc ſo raduje a poskakuje,
zo smė Jezuſkej wón naſich ſtupnički.
Józef praji: Dźi mi, šewco,
wšak wón žanych ſtupnjow nochce, je'šće malički!

A šewc ſo rozhori a šidła rozłama,
a hdyž přińdźe dom, z bunclom na žonu!
Šewcowka ta njebė lėnja, wšitku kožu jemu spali,
haj, z kopytami!

Hodowne radoſcе

Serbskim dźėćom do wutroby. Bjarnat Krawc.

Hody před durjemi — skoro dwė njedźeli prózdniny. Budźe to krasnje! To přežijeće zaso trochu lubeje domjacnoſce — ſkoda jenož, zo nank a maćerka nimataj tež prózdniny! Nan — dwaj, tři dny, a maćerka? ta woprawdźe nima nihdy cyle wólnje, njeje ženje ſwobodna. Nawopak, hdyž maće w ſwjate dny, mėwa wona najwjacy dźėła, a wy ſami přidawaće jej jenož wjacy prócy a ſtaroſce. Wėm, zo maće ſwoju maćerku rady, jenož zo ſej ženje njejſće přemyſlili, kak byſće tež jej mohli wudebić a wuhotować wjace ſwjate hody, kak byſće ju hódnje zawjeſelili — njemyſlu přez darki — ale bjezpjenjez! — přez ſwoju luboſcź!! Je to tola tak lohko! Wšak je jej hižo luboſcźiwe ſłowo kaž nałėtni dźeń, a waša pomoc a podpjera maćerčy w jeje dźėle — woporniwje a rad poskićene, to je też dark. Po dźėle ſo k njej přitulće, zo by też maćerka wėdźała, kak ju maće rady. A nježdźeće po druhich hrajkach, njezawidźće nikomu ničo, jenož radšo přinoſujće k tomu, zo by maćerka měła na hody wjeſele wobličo, jenož zo by ſo cyle ſwjate dny dołho lubje ſmėwała!

A zabawu ſej při tom też wumyſlće ſami, koło wokoło maćerki: Wy holčki, hdyž maćerka często waſa lak pjećenju wosuškow abo za pópjrančki, wuproſće ſej kusk cźeſta a nėšto rózynkow (za woči a boblički), a za khwilku budźe ſo maćerka dźiwać, kajkeho ſće wudźėłali hada z wóčkom, kajku ješčerku, myšku, kajkeho knjezyčka abo čerta, ptačka, kajku knježničku, wutrobičku, róžičku a štó wė, što wšitko. To budźe nėšto za waſcheho małeho koſlaka Měrka, a nėšto dyrbiće też ſkhować za Lubinku, waſu towaršku — ta khuduška leži po operaciji w khorowni a wėſće tam hody horco płaće.

A wy, hólcata, zběrajće zaso pilnje ſkorpawki z hodownych worjechow, wudźėłajće z nich łódźički a ſadźće do nich zbytki ſwėčkow hodowneho ſtomička, a hdyž ſo późnje ćmiwaš, puſće je na wodu. Ale nic jenož to — wzmiće ſej dale k tomu třėſki a twjerdu nić a zhotujće z nich muzika za Pětrka, klobučk z pjerkom, překupske wahi a za ſusodec Katku mału načėračku, kobjelku, deſtnik za klanku, kolebku z połdra ſkorpizny, korejtu runje tak, jenož zo ke koleſkam wozmjeće hlinu. Dźėrki do ſkor-

Zymski raj w němſkich ſrėnich horach.
Rjany pohlad na Lauscha-Ernſtthal, wjes zymſkeho ſporta w Duringſkim Lėſu. Sněh, kotryž poſlednje dny napada, je też w němſkich ſrėnich horach idealne możnoſce za wukonjenje zymſkeho ſporta přinjeſł. Hodowne ſwjate dny pak zmėje tajke měſtna bohaty wopyt ſankowarjow a ſněhakowarjow.

Boža nóc w żelezańi

(Skónczenje.)

„Wėſch ſchto, ty witka? Schtož prajeſche, njebėſche dozyła tak hłupe. Woſtajmy wjeſneho ſchołtu patorźiu wjeczor radšcho na pokoj. Ale hladaj nėtko, ſo pſchiňdżeſch dale.“

Ale jako žo muž ſ durjam bliježeſche, jimaſche žo młoda knjeżna ſłowa: „Ssym ſa to, ſo woſtanje dźenża pola naſ,“ wona rjekny. „Njechcam, ſo woteńdże.“ A ſ tutymi ſłowami ſaſtupi wona dundałej pucj.

„Schto bożedła žebi tola myſlisch?“ žo nan wopraſcha.

Dźowka woſta ſ zyle cźerwjenymaj lizomaj ſtejo a njewėdźeſche prawje, ſchto dyrbi prajicź. Widźicźe, rano bė žebi tak rjenje wumyſlila, kak rjane hody chże wbohemu wubłėdnjenemu, wozwyganjenemu cźłowjekej wuhotowacź, kotryž bė k nim na hody pſchiſchoł. Wona njemóžeſche žo wot tuleje myſlicźki tak khėſte dźėlicź, a tak bėſche proſyła, hacź njemóże wbohi bundak pola nich woſtacź, ſo mohła žwjecźicź žwjedźeń hodow tola ſa nėkoho.

„Myſlu žebi na tuteho puczowarja,“ dźeſche młoda holza. „Wón krocźi a krocźi zniłcźe lube lėto, a ſawėſcźe njeje na zyłej ſemi žaneho błecźa, kotryž móhł mjenowacź žwój, žaneho mėſtna, hdyž je witany a móże we pokoju wotpocźowacź. Hdyž też pſchińdże, wſchudźe drje jeho wuſmėſchuja a wuhnaju. Staſnje bywa w ſtraſche, ſo jeho popadnu a jemu ſwobodu rubja. Buch žebi pſchała, ſo by namakał tola tu pola naſ dźeń pokoja a mėra. Jedyn jeničźki ſa zyłe lėto.“

Ramowſki knjes mórkotaſche nėſchto do ſwojeje brody. Wón njemóžeſche žo tak prawje ſ temu ſhrabacź, dźowzy napiſcheczіwo ſtupicź.

„Njech wſchak je, ſo bė to ſmyſlenje,“ młoda holza dźeſche, „ale na kóždy pad boju žo, ſo njemóżemy cźłowjeka wotpokaſacź, kotreňož k žebi pſchepročywſchi jemu žodowne wjeſele žłubichmoj.“

„Přėdujeſch wſchak hórje hacź ſaraſ,“ knjes rjekny. „Nó haj, chju žo jenož nadźijecź, ſo njetrjebaſch to, ſchtož cźiniſch, jónu wobžarowacź.“

Tuž wſa młoda holza ſuſeho muža ſa ruku a dowjeđże jeho k blidu.

„Pożydź žo nėtko a jėš žobu,“ wona dźeſche, pſchetož pytny, ſo bė nanowa napiſcheczіwoſcź ſlenjena.

Paſtleć njebė ſa zyłu thwilu žaneho ſłowcźka prajił, a też nėtkole wón njerėcźeſche. Ale ſtajnje a pſchezo dyrbjeſche wón jenož ſhladowacź na młodu holzu, kotraž bė ſatke ſa njeho ſaſtupiła. Schtož bėſche ſa njeho cźiniła, bė nėſchto tak rjane, ſo bė zyle wonėmił.

Potom pominy žo tónle Boži wjeczor na Ramowſkim hrođże nėhđże kaž kóždy druhi Boži wjeczor. Njemėjachu wjele próży ſ ſuſym hoſcźom, pſchetož wón njeczinjeſche po prawom nicžo druhe hacź ſo ſpaſche. Zyte dopokonjeſche wón na lėnjoſchźu we jſtwje ſa ſuſych a ſpaſche bjes pſcheſtacźa. Pſchipołdnju jeho wubudźichu, ſo mohł žo žobu najėcź na hodownych jėdźach, ale potom ſpaſche wón dale. Bėſche, jako njebė ſa lėto a dźeń žaneho dobreho a wokſchewjazeho ſpara namakał, doniž njepſchińdże nėtko tu.

Popołdnju, jako ſaſwėcźichu bożodźėcźowy ſchtom, wubudźichu jeho woſpjet, a tak ſtojeſche wón nėtko thwilku a hladaſche ſ wóckomaj mikotajo do hodownych ſwėcźkow, a hdyž ſahrachu hodownu polku, ſarejowa też wón ſchtucźku žobu. Ale wócźazy jemu ſapadowaſcheſt a wón ſhubi žo woſpjet. Nėkotre hodźiny posdźiſcho wubudźichu jeho hiſchcźe jónu. Dyrbjeſche dele pſchińcź a rybu a hejdušchtu ſ nimi jėcź.

Tola ledy bėchu wot blida ſtanyli, dźėſche wón wot jeneho k druhemu a kóždemu ruku poſcźicźiwſchi rjekny wón ſapłacź Bóh a dobru nóz.

Hdyž pſchińdże k młodej holzy, prajeſche jemu tuta, jej nan žebi pſcheje, ſo by draſtu, kotruž je wobleczeny, wobhładowaſ jako Boże dźėcźo. Njetrjeba ju wrócźicź. A chże-li pſchichodne hody do domu pſchińcź, hdyž może žo w pokoju wuwotpocźowacź a wėſty byćź, ſo njeſtanje žo jemu nicžo ſkoho, potom njech pſchińdże k nim.

Muſſki też na tole nicžo njeſnapſcheczіwi. Shladowaſche na dźowku jenož ſe ſamėnym njewuprajomnym wobhźimanjom.

Naſajtra rano ſtawaſchtaj wobhėdjeć Wilmanſon a jeho dźowka hižo jara jahe, ſo bnſchtaj na hodowne ſemiſche jėkoj. Jeju hoſcź ſpaſche hiſchcźe pschezo, a nichtó jeho njemyſleſche. Schtó mohł też tak njeſmilny byćź!

Jako žo krótko do dźeſcźacźich wrócźiſchtaj, powėſcheſche młoda holza hłowu hiſchcźe hłubſcho hacź hewak. Bė po ſemiſchach ſhoniła, ſo je pryđeđwſcheho dźėlacźerja na łuble muſſki wobtradnył, kotryž po kraju cźahajo myſchaje paſle pſchedawa.

„Haj, to bđė je rjany pachoł, kotreňož žu tu do domu pſchiwjedła“, nan rjekny. „Chżył wėdźecź, kelko błėbornych kźicźow nėtko hiſchcźe w naſchim khamorje leža.“

Ledy ſo bė wós pſched wrotami poſaſtał, njemėjeſche Ramowſki knjes nicžo nuſniſcheho, ſo poſłužowazeho woprajſchecź, hacź pſchebywa zuſy hiſchcźe w domje, a pſchiſpomni, ſo je žo po ſemiſchach wo nim powėdało a ſo je paduch. Sſkužobnik wotmołwi, muſſki je wotejſchoł, ale njej žebi nicžo žobu wſak. Je pak ſawoſtajił mały pakcźik, kotryž chżyła miłoſcźiwa knjeżna ſtaremu muſſej pośłacź, kiž bėſche nėkđy ſ dźėlacźerjom na łuble a hyđli nėtkole na druhej ſtronje ſa łėſom pſchi hłownej dróży.

„Wón proſcheſche, miłoſcźiwa knjeżna chżyła pakcźik najprjedy wocźinicź“, žłużownik bđeſche.

Młoda holza wobalku rostorhnywſchi nimale ſ wjeſelom ſawyſka. Bė namakała myſchaje paſlicźki, w kotrychž leżachu ſakulene tſi bankowki po dźeſacź krónach.

„Tu widźiſch, nanko“, wona dźeſche. „Wón wſchak je do paſlo wſaléł, ale tónkrócź je ſo jemu tola poradźiło. ſo ſaſo ſ nich wudrapacź.“

jſz.

pizny wupali wam nan ze železnej niču (z grotom), kotruž zasadźi do zatyčka čopka, zo by so njespalił a potom ju rožžehli. Abo štóž njewě tak derje wobkhadźeć z nožom, wudźela sej lohcy ze zatyčkow a třeskow klepačk, bačona, zaječka, lokomotivu abo tež kozyčku. To byšče njedowjedli? To zawěsće a hišće druhe a lěpše wěcy! Jenož spytajće!

Přeju wam, dźěći, zo byšče hodowne swjate dny prawje rjenje wužiwali a njezapomńće přemyslić, z čim byšče tež wy někoho mohłe rozwjeselić!

Boža wola!

Wobdźěłane wot Bedricha Helaša.

Wběda młoda žónska stejesche pśi brjohu morja, do balaka hladajo. Krótko pśed njej wjedźeše stary prózchny ſtbóh k morju.

Wona hladaše na wulku krajinu, kiž w cźmu pśed njej ležeše, ale lijazy ſo dešchežik khowaše zyły horizont. Tak niczo njewidźeše.

„Schto drje ſo tam wonka nětkole ſtanje?“ ſebi młoda žónska myślešče. Pśichi tym khowaše ſo tśechepotajo do ſwojeho pśehnuśaneho kožuška a rubiška.

Tam w tołſtej cźmi, daloko ſdalenoho wot brjoha, pytaše ſwojeho mandźelſkeho, wulkeho burа Litwina ſe ſwojimi rybakami. Jeli jich wichor poſlednich dnjow we ſnźeły njeje pohrjebał, budźa nětko ke krajej domoj khwatać. Morjo w ſkoku pśichěra a ſtbóh bidźe ſo bórzy ſlamać. Pśichi tajkim wichorje. Hač drje jich cźejke hubjene rybarſke łaśi brjoh dośahnu, prjedy hač wuteče ſe ſmukheho ſpara wotwuſaźeho morja wuſtyſchiny?

Nad by młoda knjeni po ſtbódźe k morju kročźiła, ale jeho žerdki ſo cźinjwaja a ſu mokre a hładke. Nichtó ſo jich dśerźeć njeměje. Stónčnje cźapuje ſo na majane ſtbódźeńći a leše po ſchwyrjoch. Wutajzy wichor ſtorhnje ju ſkoro dele. Kožuch wotewri ſo a mokra ſyna pśecheléje žiwot.

„Sſwjaty Mikławſcho!“ Nima dha tutón ſatrajchny ſtbód žaneho tónza?“ bórzoze młoda žona, dale léšo. Dźewjećdźeſaz ſtbódźeńkow dyrbješe tak dele léśeć. Stbód ſtonaše a kóždy wokomik móješe ſo ſkamacź.

Po bjeſtónčnych dźeſaćach mjeńšchinach bě młoda žónska deleka, bliſko pśi morju. Wichor ruješe tu hiſchcze hórje hač prjedy horka a deſchcź ſo liješe.

„Schtó tam?“ wołaše nadobo nuzazy błóß.

„Ja ſym, Běłuſcho . . .“

Běłuſch bě hiſchcze ſyłny ſtary, ſcherokorodaty muž; wón bźeše ſ ſijom a hładaše tohorunja do cźmoweje dalokoſcze. Se ſapałku ſpyta ſebi ſwoju dymku ſadymiśi. Stónčnje ſo jemu to poradźi.

„Wy leſe, Natalja Schudowna!“ praſchesche ſo dźiwajo. „Pśichi tajſim wjedrje! Schto chcesze tudy? Budźeśe ſo tu nafuwnicź a pśichi waſchej ſłabej ſtrowoſći by to było jara ſtraſchne. Dźiśe domoj, Natalja Schudowna!“

Nadobo ſłyſchachu płakanje ſtareje žony. Bě to macź Juſupa, kotruž bě ujeſ rybakami, ſ Litwinom wuceźehnjeny.

Běłuſch ſtonaše a prajeſche potom:

„Sſy hižo 70 lět ſtara a maſch ſo kaž njerozumne dźeśo! Njewěſch dha, ſtupa jónſka, ſo wſchitkjež w Božim ſchkiśe ſtejimy? W twojej ſtarobi a pśichi twojej ſłabości dyrbjała na cźopłych ſtbachlach leźeć. Dźi tola domoj, maćeńka, ſtaruſchka.“

„Ale mój Juſupp! Mam tola jenož tuteho jeneho, Běłuſchuſchka!“

„Kaž Bóh chce! cźi praju. Njedyrbi twój ſym w morju woſtaćź, móže ſo tód tohodla roſtamaćź, jenu ſo niczo njeſtanje. Dyrbi pak po Božej woli ſwoje žiwjenje woſtajiś, njeſkuźeny morjotaćź. Njepłakaj ſtara, twój Juſupp njeje tam ſam, teź Andrej Petrowicź a cźi tamni ſu w ſamſnym ſtraſchu.“

„Hač drje ſu hiſchcze žiwi, Běłuſchka?“ praſchesche ſo Natalja Schudowna ſ tſchepotazym głoſom.

„Schtó to wě, hnadna knjeni! Hdyž njejźu wczera abo ſawczeraſchim w ſněžowym wichorje woſtali a ſo ſaſo wudrapali, drje ſu ſtrowi domoj wrócźa, njeſtamaja-li ſo tód prjedy. Schto to do gramocźiwcho wichora je! Njech je jim Bóh luby Knjeſ hnadny!“

„Tam je nětko na łodźe!“ wołaše nadobo młoda žona ſ dybawym głoſom. Pśichi tym bojaſliwje wrócźa ſtupaſche.

Běłuſch ledźiwje do uzy hladaše a poſſaſche.

„Ně, žonuſchka, nichtó njeſchidźe“, potom praji. „Tam w cźołmje ſedźi głupy Pětruſch a cźini, jako by wjeſkował. Pětruſcho!, Sſy ty tam?“

„Haj, ja tu ſym, dźěźiczko!“ wotmołwi ſłabу chorowaty głoß.

„Maſch ſaſo bolośće?“

„Haj, bźedo, ſkoro ſ wuttraźu wjazy njeje!“

Bźiſko brjoha ſ połozju na łodźe ſtejeſche cźołm. We nim ſedźeſche ſuchi pachoł ſ njepſchirodnje dołhimi rukami a nohomaj. Bě to głupy Pětruſch. Se ſakuſnjenymi ſubami a na zyłym cźele ſtſchepotajo tam ſedźeſche, hladajo do cźemneje dalokoſcze, ſo by nješchto wuhladał. Cźakaſche na nětkaji podawk. Jeho ruzy wotpoczowaſchej na wjeſłach a łéwa noha bź ſebi na njej ſedźo potyknył.

„Naſch norka cźerpi wulke bolośće“, praješche Běłuſch a bliſcheše ſo k cźołmej. „Tomu ſhudujſchej jeho noha jara boli a pśichi tym je ſamo ſwój rojum ſhubił! — — Ty dyrbjał teź radſcho do cźopłeje bźty ſaléśeć. W taſkej mokrej ſymi hiſchcze bóle cźerpiſch.“

Pětruch mjeleješche. Sſwoje mjeſkowcźo w bolośćach roſcźahowaſche a ſtſchepotaſche. Sſwoje łéwe plezo wobźebje w cźuwach žałoſtnje bolešche.

„Dźi, Pětruſcho, lehń ſo na cźopke thachle. Daſi Bóh, twoje bolośće hač k ranſchej Božej mſchi ſaſnu!“

„Ja nješchto cźuju!“ bórbotaſche Pětruſch. Pśichi tym hubu grawocźiwje roſdajeſche.

„Schtó dha, norka?“

„Łód ſo kama!“

„Swołkel to weſch?“

„Sſłyſchu tajſi ropot. Wětſik duje nětkole wot lebjerka. Tam ſeſadу ſo ſapoczńje!“

Teź ſtarz poſłaſche do cźmowoty. Sſłyſcheſche pak jenoż wucźe wichora a leće deſchcźa. Tak ſaſnźe pot hodźiny w mjeleźazym cźakanju. Wichor zyhnowaſche hrubje a hrubiſcho, kaž by chcył łód roſſócź a ſtarej žónzy jeje Juſupa a młodej błędej muža rubicź. Po dźeſatim cźaſu poſaſta deſchcź. Kapaſche ſo hiſchcze. W cźemnoſce běchu pśichi brjohu hižo jenotliwe woſtrowy, tónz cźołma a běše žnějowe polo ſpójnaś. Nětkole łyſchachu teź ſwonjenje. Horjeka w rybakiſej wjeſzy na ſtarej zyrkwinſkej wěži ſo ſwonjeſche, ſo łuchu wot žnějowego wichora a deſchcźa doſcźehnjeni cźłowjekoju ſo domoj namakali. Bě to runje kaž ſtomjane ſtwjeleźko, na kotrymž ſo tepjazy wuchowa.

„Dźědo, łyſchiſch? Woda ſo piſchibliżuje!“

Starz ſaſo poſłaſche. Tónkrótki wuſłyſcha haru, kotraž ſo njeſednoczeſche ſ wucźom wichora a lećom deſchcźa.

Norka bě prawje łyſchał. Njetrjebaſche ſo dwěłowaś na tym, ſo ſo Litwinej a jeho ludźom wjazy njeſłachćić, jako hdy bychmy my to byłe.“

A tak to też běše. Tute hody, při kotrychž hody njechachu być, běchu w tym lěće też woprawdźe k ničomu.

A kajke potajkim běchu?

Nó, tak kedźbujće: Hospozy wosuški načinichu, ale cźesto so njechaše nahibać a wosuški běchu talcźite a żeżkojte; abo běchu twjerde kaž póduš abo so spalichu a běchu cźorne kaž wuhel. A rybjaca poliwka běše jerka a ryba běše horjeka spalena a nutřka syra a měješe połstakróć wjacy kóstkow dyžli hewak. A husyca? Do źidle so kradny kócka a wotžra hrudź, to najlěpše. A hodowne placki spadachu na zeń a do bowa z pomojemi, runje hdyž je najlěpje wupječene z róle wućahnychu.

Ale tola mějachu dźěći znajmjeńša štomik a darki!

Mějachu, haj, ale kak to wupadowaše!

Kak?

Swěčki na štomje scyla so swěčić njechachu, jenož smudźachu a to žałostnje smjerdźeše. Štom sam so waleše na zeń a wšitko na nim so rozbiwaše. Cokorki a placki běchu palate. Worjechi běchu prózdne abo čerwje. Jabłuka běchu nutřka zhniłe a pomorancy kisałše dyžli kisało.

A što darki?

Z darkami to też bě hubjeństwo. Klankam so hnydom włosy wotłěpjachu, hłójčki jim dele padźechu, ručka abo nóžka so wottorže. Pola awtow a żeleznickow so hólcam hnydom koleska rozłamachu a njechaše to wjacy jězdźić. Dźěći derje kedźbu njedawachu a teptachu do nadoby, sydnychu so na klankowe jstwički, kuchińki a klankodźiwadła. Knihi z mazanymaj rukomaj womazachu a nowu drastu z čornidłom wopancachu. Gumijowe bule so jim hnydom puknychu. Na kóždym darje so nješto skazy. A ludźo a dźěći sej prajachu: Lětsa so nam hody njejsu šlachćiłe. To njeběchu žane prawe hody. Dyrbimy so k lětu połepšić.

A połepšichu so?

Połepšichu so! Ludźo běchu dušniši a dźěći poslušniše a pěkniše. A druhe lěto so hody wjacy na nich njehněwachu a přiňdźechu a bu to jara rjenje. A z toho časa přiňdźechu hody hižo kóžde lěto a stajnje běchu jara krasne, lěto wot léta, kaž wysće to, dźěći, zwučene.

Józef Čapek.

Wo patoržicy.

Wěsće žno, kak so Wam k lětu póndźe? Hdyž hišće to njewěsće, chcu wam to napisać. Ja to wěm. Patoržicu wječor přinjese naša mać abo naš nan tři nopaški na blido. Tón, kiž jedyn nopašk zběhnyć chce, dyrbi won hić. Mać pak spody přenječu nopaška kusk khlěba położi, spody druheho pjenježk a spody třećeho łapku. Nětk dyrbi tamón nutř přiňć a nopašk zběhnyć. Štóž tón nopašk zběhnje, hdyž je łapka spody, změje cyle lěto bolosće. Wotkryje wón pjenježk, budźe cyle lěto bohaty. Powróći wón tón nopašk z tym khlěbom, změje cyle lěto jěść.

Erna Šćěpanec z Wotpočinka.

Hdyž Rumpodich a Bože dźěćo wokolo khodźitaj.

Wonka bě sněh a tuž ja ze sanjemi jězdźach. Mój bratřik so też sobu wožeše. Potom přiňdźe raz k nam Rumpodich a dwě Bożej dźěśi. Rumpodich praješe, zo dyrbimy nješto spěwać. Bože dźěćo pak žane ničo njepraješe. Wonej běštej rjanej kaž jandźelej. Potom dźěćchu woni zasy dale k druhim dźěćom. A ja sej myslu, zo budźe mi nětko prawje wjele wobradźeć a mojemu małemu bratřikej też.

Pawoł Hetšik z Bošec.

Lube serbske dźěći!

Rjany nastawćk Šćěpanec Erny z Wotpočinka je wuja Měrčina jara zajimał. Wón budźe sej patoržicu też dać nopaški stajić. Nadźijomnje njetrjechi na nopašk z lapku. Wěsće so też wuj Pawoł Nedo z Wósporka zajima za tón nastawk. Tón za takimi wěcami slědźi, sej wšitko zapisuje a z toho dołhe wysokowučene nastawki napisuje do wšelakich nowin a knihow. Snadź wón raz k Šćěpanec maćeri do Wotpočinka přiňdźe, zo by wona jemu powědała hišće wjacy wo hodownych a druhich naložkach.

Tak, nětko je patoržica! Dajće sej wšitcy prawje wjele wobradźić, štož też sebi samemu přeje

wuj Měrčin.

Wo hodźoch, kiž njechachu być.

Běše něhdy takje lěto, kiž njebě k ničomu. Bóh wě, što bě tehdy do ludźi zajěło, ale wšitcy běchu te lěto, kaž so praji, njedočinkojo. Běchu zli, zawistni, jedyn druhemu dobrotu njewopokaza, haj, běše to w tym lěće někak hubjenje na cyłym swěće. A dźěći, te w tym lěće běchu někak wosebje lóze a njeposłušne. Njechachu so ani česać ani myć, njechaše so jim khodźić do šule, běchu wumyslene a khłóšće při jědźi, čahachu so a so zadźerachu, běchu lěnje a njerodne, w šuli njekedźbowachu, hroznje pisachu a hubjenje ličachu a do zešiwka hunčko činjachu, nadawachu sej wudmow a staršeju hněwachu, nó, scyła běchu w tym lěće žałostnje lóze. Žałostne hubjenje běše to tehdy na swěće a tak to běše we wulkim rózku a w malym, w měrcu a haprleji, w meji a smažniku, w pražniku a žnjeńcu, a potom hišće teź w póžnjeńcu, we winowcu a nazymniku a přecy hišće to z tymi ludźemi a dźěćimi njebu lěpje. A hižo tu běše hodownik a bě, wosebje z tymi dźěćimi, skerje hišće hórje. A tuž so sta, zo hody sej prajachu: „Hlejće, je tu hodownik, a w hodowniku maju być hody. Ale ludźo njejsu dušni a dźěći su lóze; ani wjacy na to hladać njemóžemy. Hdyž je to lětsa z ludźimi a dźěćimi na swěće tak hubjenje, tak jim za khłostanje činimy tak, zo njepřiňdźemy a zo scyła lětsa ani hód njebudźe.“ A tak sej to tę hody wumyslachu, zo w tym lěće scyła njebudźeja.

Nó kak? Jara jednore: bě to w nowinach. Te hody dachu wozjewjenje do nowin:

Česćenej zjawnosći!

Wozjewjamy, zo z přičiny čłowjeskeje a dźěćaceje njekmanosće lětsa žane hody njebudźemy.

Z wysokim počesćowanjom

Hody.

Mój jejdyrko, to sej běchu dóstali. Hižo nješto dnjow před patoržicu to započa někak dźiwne być. Sněha njeběše, žane sankowanje, na sněhakowanje ani pomyslenja a spochi so jenož dešča dźěše a bě tu same čorne błóto.

Aha — a ludźo so zastróžichu, što?

Ale hdže też, njezastróžichu so, tak lózy běchu ludźo w tym lěće, zo so ani njestróžachu a prajachu: „Njech je, njech žane hody njepřiňdu, to nam njewadźi. Wšak my sej ščinimy hody sami. A tak to też činjachu, ničo sej z toho njesčinichu, zo hody přiňć njechachu a nakupowachu sej hodownych štomikow, powěšachu na nje slěbro a cokorki, nakupowachu wšelakich darkow a dachu je spody štomikow a wuhotowachu patoržicu wječerje a činjachu to wšitko tak, jako bychu tu byłe hody, hačrunjež žane hody njechachu być.

Tak to tola tym hodam ničo pomhalo njebě, zo njechachu być, hižo ludźo sej hody ščinichu sami?

Ow, něl Hody na wšě tute připrawy wot nazdala hladachu a sej prajachu: „Jenož čakajće, wšak wohladaće, hač so to wam bjez nas tak budźe

Pětruschca je žiwojim wot bolosćow rozčasanym njeswjeczom. We blischosći stejachu někotři burja.

Nadobo faklinca prěni praskot njedaloko bjoha. Druhi a třeći ześěhowaschtaj. Potom sapocza so žakostna hara a praskanje kaž tšělbow a kanonow. Lód na morju sapocza so bibać a pschetworić so do cźemneje žokmjatcje wody. Sakpinane šwérjo bé wotwuślo a sapocza swoje kórjowace dźěło.

Wucze wichora, synczenje schtomowych wjetschkow, Pětruschowe stonanje a swonjenje swonow — wschitko rucze morja pschezejesche.

„W šloku wschitko horje!" wołasche Bělusch. „Brjóh budże hnydom pschepłakowany. Pschihódźece wschitcy do zyrkwje. Hody žu so sapoczałe a raušcha Boża mscha je bórzy. Pójece, hnadna knjeni, bé to Boža wola!"

Cyrkwinske powěsće

Z Budyšina.

Boža nóc, štwórtk 24. decembra 1931.

W Pětrowskej cyrkwi ma pop. ¼4 hodź. farar Siegemund Božu nóc dźěćikemšenja (porjady Božeje nocy so při cyrkwinskich durjach darmo wudźeleja); w 5 hodź. ma farar Siegemund Božu nóc za dorosćenych. Cyrkwine durje za Božu nóc w 5 hodź. móža so hakle ¼5 hodź. wotewrić. Zakhod z durjomaj na Mjasowym torhošću; wopytarjo dźěćikemšenja wopušća cyrkej ze zadnimaj durjomaj k tachantstwu a z wěžinymi durjemi.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma pop. ¼4 hodź. farar Große Božu nóc dźěćikemšenja (porjady darmo při cyrkw. durjach). Wjećor w 6 hodź. ma superintendent Fröhlich Božu nóc za dorosćenych.

Zběrka we wšěch kemšenjach za naš dźěćacy dom.

Boži dźeń, pjatk 25. decembra 1931.

Prědowańske teksty a) Jez. 9, 6—7; b) Jana 3, 16—21; c) Tit. 3, 4—7.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodź. farar Paul prědowanje (cyrkw. hudźba), přip. w 12 hodź. ma farar Berg prědowanje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Berg prědowanje (cyrkw. hudźba).

Zběrka za wosadnu diakoniju.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farar Paul.

Druhi dźeń hodow, 26. decembra 1931.

Prědowańske teksty: a) Micha 5, 1—3; b) 1. Tim. 3, 16; c) 1. Jan. 4, 9—11.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodź. farar Große prědowanje (cyrkw. hudźba), dop. ½10 hodź. ma farar Große kemšenje za čežkosłyšacych w drastowni, přip. w 12 hodź. ma superintendent Fröhlich prědowanje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. superintendent Fröhlich prědowanje (cyrkwinska hudźba).

Krajna zběrka za cyrkwinske zastaranje evangelskich Němcow we wukraju.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj superintendent Fröhlich.

Teksty za wšitke cyrkwinske hudźby hodownego a nowoletneho časa su po 20 pj. při cyrkwinych durjach dostać.

Njedźela po hodźoch, 27. decembra 1931.

Prědowańske teksty: a) Ps. 103, 1—18; b) Jez. 40, 27—31: c) 1. Kor. 1, 30.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodź. farar Siegemund prědowanje. Kemšenje w 12 hodź. wupadnje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Schneider prědowanje, kotremuž so Boże wotkazanje přizamknje.

Zběrka za wěrowańske biblije.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farar Siegemund.

Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće.

Ev.-luth. zwjazk młodych hoźow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19. Srjedu wjećor we 8 hodź. hodowne skhadźowanje za wobě wotdźěleni na Seminarskej hasy 19.

Kanariki na šotyskim narodnym pomniku

Stajnje pschiběra liczba pomnikow, postajene k cześći wschelakich swjerzatow, kotrejž zastojachu w žiwotnej wójnje někak žiwjenczko. Tak mori je w běhu poslednjeje wójny nětkle 40 000 listowych holbi. Liczba koni wschak je wjele wjetša, wobliczja so znajmjenischa na 400 000. Konjom je so w Longonje w St. Judes on the Hill-zyrkwi wopomnjenišli kanjeni postajił. Město Edinburgh je so pschi postajenju wulkeho schotyskeho narodneho wójnskeho pomnika tohorunja na tute wopory dopomnilo. Tam wuhladamy tej kanariki, kotrejž wupokasachu so pschi kwarjenju podjemjskich hrjebjow husto tak zohnowanja polne, dokelž dźe tute ptaczatka jedyzly pjun wjele prjedy pytnu hacj człowjek. Tež Rjuska je konjom kaž tež listowym hołbjam wójnski pomnik postajiła. W Brüsselu namakamy tohorunja pomnik k cześći listowym hołbjam. Je hnes dwěła, so je spomožna službownosć złocźatow milijonam człowjekow jich žiwjenje wukhowała. jn.

Wusudźenja

Krajny žud w Budyšinje.

Psched Budyšinu hamtšim žudom běšče 35 létny pisar Pawoł Stiller z Budyšicha tudźeń jasnwa dostał, dokelž běšče pjeza pschihlasjenja a zarjadnika doma za ludźi bjez bydlenja štschiwdźił. Stiller bu pschećiwo wutu žudej powoła. Powołanišći žud pak jeho powołanje zacźišny, tola pschemjeni khłostanje do 50 hriwnow. Jastwowe khłostanje płaći potom, hdyž zaſudźeny pjenjezne khłostanje njesapłaći.

45létny zahrodnik Pawoł Erwin Zimmermann ze Wulkich Rěbarjez běšče wobstorjeny, so je žiwojeho nana, zahrodnika Zimmermanna we Wulkich Rěbarjezach, wobkradnył. Wobstorjeny je hižom dwójzy dla wopilstwa prawo pokmótłnosće wotrjeknjene dostał. Po nanowym wobtrukczenju běšče žyn jemu pok zentnarja kožmaczkow a malenow a 2 hacź 3 zentnarje jabłukow kradnył. Połcanišći žamtšti žud běšče jeho za to k 50 hriwnam pjenjezneho khłostanja abo 5 dnjam jastwa zaſudźił. Saſudźeny žyn bu pschećiwo wužudej powoła, tola jeho powołanje žo zacźišny.

Hodowny wječor serbskeho towarstwa „Domizny" w Khelnje

Kóždy žiwóžbny žiwjeńdźeń wuzada žebi wobšěrne pschihoty, rumnosće domu, so hacź do poslednjeho kuczika pschihotuja so, to by žiwjeńdźeń měł tak prawje dostojny ras. Tu pak jedna so wo pschihot na najwyschschi žiwjeńdźeń tschełesćijanstwa, narod nascheho Knjeza a Zbóžnika. Kaž kóžde léto, tak tež létša towarstwo pschewsa nadawk, z pschihódnym porjadom so znutkowanje pschihotowacz na tutón wyschi žiwjeńdźeń.

Powyschkowna hospodarska nasa sawostaji deje na kóždym žiwoje hłuboke žłady bědy, tež zdźěła dźěćom njeje tole salutowane, dyrbja je žiwojimi starschimi hobu zežiwić tónle czaš czežkich pruhowanjow, jich należo žiwjenja je tak hižo polne horkoczow. Tak pschiprawichmy tež sa nje hodźinku wjeselea.

Pschedhyda towarstwa wotewri žiwjeńdźeń, powita wschěch, wosebje nahladnu žyku dźěći. Se špěwom: „Špěwajeze dźenż wjeselee" zahajichu dźěći wjeczor. W dalschim so špěwy z pschednoschkami wotmjenjachu. Nasche dźěći pak so tež na dźiwadło wuczeja a pokhcźachu nam hru: „Palcźikojo w krawzowni". Haj, běchu to wopravdźiżeji palcźikoj, chżychu naschemu krawcźikej jedyn zebrać, schtož so jim tež połnje poradźi. Chżychu jemu w Božej nozy być k pomozy. Krawcz, kiž na dźěło nadawane, muczny a je žiwojim dóstom njespokojny bórzy kruce wuzny. Luttojo so jewjachu, špěchnje khabaczik a wschitko druhe je schichu, kraſny schtomik špotowichu a z łubosnym špěwom jeho wubudźichu.

Rumnodich a kraſne Boże dźěćo pod zunim sunkom žwónczka do zbiwy stupschtaj a rozdźělenstaj dźěćom idwarny měch khłóschczenkow, kiž zinaj rjane khróncko powedachu. Tola to njebě hischcze wschitko. Tři krócź dźěsche Boże dźěćo je schatowym kóschom na žwoje žanje po krajći, hdyž krajći po njenach, na skakanki napinjane, cźitasche a rozdźělenche. Rumnodich pschinješe kraſnje wudebjeny schtom, kiž bórzy swoje žwětło rozžiwjaſche. Wschitcy zu špěwadnny „Gdcha nóz, gwjata nóz". Sa dźěći bě to hodźinka woprawdźiteho zbožа, a zewěsće, hdyž junu wotrosiu a do žwěta stupja, radu w tyschnych thwilach spominaju na „Domizny" a tajki hodowny wjeczor.

Wutrobny dźak žłuschu wubjerkej, jeho wjednikej k. J. Mjerjej, kiž tej dźěćzi we hrě a špěwje kwitnuczowaſche. Njech tutón zpomožny nakaſt žo nam dale ſaſtrowa, a žane towarstwowe njedyrbjało bjez tajkeho małeho žiwjeńdźenja być, wone twori žebi z tym žiwój najwěsćischi pschichod. P. H.

Krute zymy

Létuschna zyma — jeſi ſnježa wěschczejcźo prawje, njebudże so trjebacź hańbowacź žiwojeho mjena. Mona wopravdźe so ! dypkom zjawi po pschedpósłu prodtki a tohodla nasłčkrje tež budże tracź hacź do protyczneje termine jeje kónza.

Budźe-li létuschna zyma kruta, to jeje surowosć a wutrajnosć budźemy zaczuwacź cźim bolostniscźo, dokelž měczachny dwě zahonej zynije. Hižo wopravdźe budźo so bojachu, so kmykanje, zaukowanje, znětkowanje budże wokesnate saběranje, wo kotrymž jenoż hischcze stari ludźo powedaju žiwojim wnukam.

Wobstejі nahlad, so surowe zymy so waleja na lubi hromadźe ! wójnami. Tak běsche na pósch. w saschlym lětstotku, hdyž běchu najsurowiše zymy w létach 1812 (hdyž Napoleon wojowaſche ! Ruſsami), dale 1870 (hdyž Němzy so mlóczachu ! Francozami) a skónczne 1877 (hdyž Ruſsojo pschećiwo Turkam wojowachu). Tuchwilu so na politiſkim horizoncze saſy dosć mucźi, potajkim by tež surowa zyma tu była na měcze.

Létša je zyma nam wobradźiła hižo dosć žněha a mrózow, je so ſamo sadobyła do krajow, kiž hewak hewak žwětscha zapła njewopytuje, na pósch. Francozowſku, Italſku a Schpanišku. Naschi cytarjo wěcze so dopomnjeja, so létša nasnmu, w czasu, hdyž hewak hischcze rjane skónczko hrěje, w Bajerſkej hižo wjele žněha padaſche a něschto dnjow połoſtischo tež druhdże, w Hornjej Schlesyſkej.

Sčmy tu hižo spominali na tři krute zymy saſchłeho lětstotka. Hdyž hischcze dale wrócźo dźemy, ſetkamy so ! jara krutej zymu w l. 1709. Tehdy hischcze w měrzu knjeſnische tajka tschěłkanza, so „žliny" smjerſnychu, pryedy hacź na semju spadnychu." Sapoczatk meje tehdy hischcze je ſnjenci jěsdźachu po Baltiſkim morju.

Wschitke naſpomnjene zymy tehdy dosłonje smjerſnychu, semja pschemjerſnyu ſamo do hłubokoſcze 9 ſtopow. Mróży tehdy dosłonje snježachu, zwinizy połoniſcheje Francozowſkeje a Jadranſke morjo ſamjerſnychu.

Sa czaš zymy l. 1693 ſtadła wjelkow w Pólſkej a Rakuſkej hromadźe ſo dobywachu ſamo do městow a tam ludźi a žiwjata nadpadowachu.

W l. 1664 bě rěka Themſe pola Loindona pokryta je ſodom, 61 zlow tolſtym. Tehdy w Jendźelſkej wſchitke ptaczki ſmjerſnychu.

W lěcze 1687 jěsdźachu hischcze w měrzu ſe ſanjemi pſches Bodenſki ſaſiw na połkupu Hel.

W l. 1651 padachu w Němſkej taſke ſnžhi, ſo wot jenoho města k druhim dyrbjachu kopacź pschejesdy, ſo móhli ludźo ſo ſaſtaracź ſ jedźenim. Ssamo pſched prózdninami twoſami dyrbjachu je ſchtyri konje ſapschahacź a w zdłym kraju so ludźo modlachu wo wuthowanje wot tſchełkaſaſy. Hdyž potom te ſnědki wſchě roſtawachu, naſta ſakoſtne powodźenje a wulke wody ſaliwachu wſchitke pucze wot bolmónſkeji hacź k jutram.

W 16. lětſtotku běchu jara krute zymy w létach 1593, 1592, 1578, 1573, 1569, 1564, 1514 a 1530.

Kaž kroniki powedaju, jěsdźachu dnja 17. měrza l. 1459 na ſanjach po ſoſze ! Danſkeje do Baltiſkeho Bukowza (Lübeck).

Sa czaš zymy w l. 1542 leżeſche je někotrych ſtronach Sakſkeje šyrěj 36 ſtopow wuſoko, tak ſo ani na konju, ani na wozu, ani pěſchi nichtó pucźowacź njemóžeſche.

Jena ſ nanajſurowiſchich zymow bě bźe tež zyma l. 1929. Tehdy měſanchny do 40 ſtop. zyny. Na tu zymu wſchitcy ſ hrózu ſpominamy.

Z posedźenja měšćanskeje rady

22. dezembra 1931.

Kommišija za wiczne płacźiny. Sabjewołachu ſo ſoſtawny kommišije za wiczne płacźiny hacź na jeneho knjeza, kiž je wotpokasał.

Dowolnosć rejow. Wotpokaja ſo jena dowolnosć rejow.

Policajska hodźina žiwjace duty. Policajska hodźina a rejowańſki cźaš ſo wobaj hodownaj žiwjataj dnjej a Sylwestra hacź do rano 3 hodź. podleſchi.

Ssankowańnja na Mnišchonzu. Ssankowańnja na Mnišchonzu ſo hacź na dalſche njemóže wuzywacź. Městu njeje móżno, pschewsacź rukowanje, kiž jemu pſchi dalokoſahajnym žudźenju žudow a njekedźolliwoſći wěſtych ludźi pſchi ſnjeſožonjach hrozy.

Poslednich Chaldejčanow namakali

W naſchich dnjach wobſchěrnych wuſpytnych pucźowanjow a ſe ſpěchnymi ſwitkami je nětčko znate, hdyž ſo nětkle w žwěcze hischcze njejnate ludy namakaju, a tola poradźi ſo to pſched dźewjecź lětami jendźelſkej wuſpytnej pucźowarzy Jill Cożley-Batt. Wěſche tehdy we wotdźělenej krajinje Himalaja ludźi Chaldejczanow namakała. W ſpočatku tuteho léta poda ſo wona do krajiny, ſo by ludźi wuſpjet wopytała, a nětko je ſo ſ bohatymi naſhonjenjemi domoj wrócźila. Ludźi bęſche žiło łětſtotki dołho wot wſchěho žwěta kaž wotkřiženy. Wón liczi 784 duſchow a bydli njedaloko Tibeta. Ssobuſtawy tuteho ludźika ſu njewſchědnje ſtrowe a dołho žiwe; woni pſchetrjechja w tym wſchě druhe ludy na ſemi. Woni žiwja ſo dołſonje wot roſtlinow a bydła w jamach, tola jich kultura ſteji na wyſokim ſkhodźenku. Woni wobſedźa mnoho naſpomnjenja hódnych ſpisow a pokakow moleſtwa, kotrejž ſhotowichu jich ſobuſtawy. Jedyn ſ namakanych wobraſow ma ſtarobu nětkle 750 lět. Spytnija wuſdźeny, ſo ſmeja naſdźerane naſhonjenja wulki wuſnam ſa lekarſku wědomoſć. jn.

Pismowstwo

Łužiskoserbski Wěstnik, 9. čisło, XII. létnika.

Hižo dłši čas nam tuto čisło předleži, ale dźěła je mnoho a w Serbach bohužel dźěłaćerjow runje na tutym polu mało. Z wulkim zajimom čitamy zawodny nastawk Józ. Skutila: „Francowski swědk polobskich Słowjanow ze spočatka XVIII. lětstotka." Poda nam dosć ważneho a powučaceho z naſeje historije. Pod rubriku „Drobnoſtki" čitamy rozprawy wo „Nazymskim posedźenju Domowiny", „Maćicy Serbskeje" a wo zapokazanju noweho Radwořskeho fararja, k. Józefa Nowaka. Nadrobnje zabéra so Zm. z „krizu łužiskich knihow a časopisow" a P. z poměrami we Delnjej Łužicy. Pod rubriku „Rozprawy" nas mnoho zajimuje. Wuznamny słowjanski pócowař k spomoženju Łužicy, k. rada Bretschneider w Hradcu Kralowej je swjećił swoje pjećdźesaćiny. Radujemy so strowotneho stawa knjeza jubilara a přejemy jemu mnoho zboža do přichoda. „Serbowka" w Prazy bu wobnowjena. Čitamy wo koncerze Słowjanskich žonow, na kotryž doma přez radio posłuchachmy. Wosebje zajimuje nas rozpis: „Z našeho a cuzeho čiśa." Spóznajemy tu nadrobnje ważne dźěło k naſemu lěpšemu, rozwučowace cuzeho wo nas. Pod rubriku „Literarny přehlad" referuje so wo nowoscach w serbskej literaturje, wo Nawkowym „Sulskim wjedniku za Hornu Łužicu" „Raj rěče", wo „Kralowym wulkim słowniku", wo „Zapisu serbskich towarstwow, zjednoćenstw. a zwjazkow", připrawjenym wot P. Krječmarja, wo nowym „Albu Khróścanskich stacijonow", wudatym wot k. fararja Sewčika. Jara wjele su česko nowiny pisałe wo katalogu „Hórnikowa łužiska knihownja". Tuto dźěło so wysoko pohódnosći a też my smy hordźi na wuskutk knjeza red. Zmeškała. Słowjanske nowiny su přinjeśe mnohe nastawki wo nas, wosebje juhoslowjanske. W lětopisu Maćicy Serbskeje w Nowym Sadu je podał k. dr. Lenard přehladny wobraz wo naſej literaturje. Też dalše nastawki a rozprawy we „Wěstniku" nas wulcy zajimuja, ale je tu přemało městna, hišće na nje bliže spominać. Z dźakom wšitko dźěło pohódnosćimy, a tón njech je, zo „Wěstnik" prawje skedźbnje čitamy. -ŕ.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje. — Za loksoły dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěški: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 24. hodownika 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,625
1 jendźelski punt	14,38	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,12	100 franc. frankow	16,54

Sastupcy wulkomazow ſeńdźechu ſo w Baselu, ſo bychu wuradźowali wo hoſpodarſkej nuſy jimaczy zyły ſwět. Woni ſu k ſpósnaću pichiſchli, ſo rostſchahowanje hoſpodarſtwa Němſkeje je ſ hłownej pſchičinu hubjenſtwa zyłeho ſwěta. Wječera pchinjeſe jena Prażska nowina ſajimawy nastawk ſ pjedra dra. Engliſcha, bywſchego finanzneho ministra Czěſkoſłowakiſkeje. Tutón wupraji ſo ſ wulkej ſahoritoſcu ſa poſtupowanje němſkeho ſtatneho kanzlerja dra. Brüninga, ſo by hoſpodarſtwu w Němſkej dopomhał do lěpſchich kolijow, ſo by ſo hoſpodarſtwo ſaſo brjoha pſchimnyło. Wón wobſwědči, ſo ſtatny kanzler je derje rozumił jadrej praſchenja. Joho prózowanje je na to ſtojene, kupnu móc němſkeje hriwny w kraju ſaſo ſełpnyć. Tohodla wón ſmuſcje dźela na ſnižowanje płaćizinow. Hdyž je možno ſnižić płaćiſny ſa wſchědnu a ſeźiwjenſku potrjebu, potom je možno też ſnižowacź mſdy, danje a też ſkónčnje dawki. Dr. Engliſch pak ſ dorafom pſchiſtajі, ſo móže ſo němſkeho ſtatneho kanzlerja ſamér derje poradźić, je-li wón a jeho kněžerſtwo pſchi mozy woſtanjetaj a ſo žane radikalne ſtrony jeho ſprawny a derje pſchemyſlany ſamér njepſchekaża.

S wobſamknjenjow w Baſelu a ſ tuteho ſajimawego nastawka wulkadźa, ſo runje my w Němſkej ſamóžemy ſobu pſchinoſchowacź, ſo ſo ſtónežnje ſwětowe hoſpodarſtwo porjedźi. Runje cźi, kotříž maja pjenjezy na dani, dyrbjeli poſtupowanje turźaſneho ſtatneho kněžerſtwa podpjerać. Poradźili ſo tohole kněžerſtwa ſamér, ſo hódnota němſkich pjenjez móżnje ſo poſtajeće, potom lutowarjo najwjazy dźes prózy ſaſłuża. Wobaraјmy tohodla kóždy na ſwojim měſnje tym, kotříž dźełi naſch ſtat no nowych ſchmjatańow ſtorcźicź. Njech ſo w naſchim kraju hodowne pózelſtwo: „Měr na ſemi a cźłowjekam dobreje wole ſpodobanje“ ſkónčnje dopjelni, dopjelni też ſa ſyłe cźłowjeſtwo. S kóždym-lětom ſo naſch Słóžnik wſchěm cźłowjekam dobreje wole ſnowa narodźi. Póſelſtwo měra a ſbóžnoſcze njeje ſo pſcheo nimale 2000 lětami dóſtało ſnano kněžoram a kralam, mózným a bohatym tehdomniſcheho cźaſa, nź, tym najniſchim, kiž dym paſtyrjam a dźenża tute póſelſtwo zyły ſwět jima. Wſes naroda naſcheho Słóžnika dychmy byli dźenża hiſchcze wſchitzy njewólniſy cźełnje, duchownje a hoſpodarſcy. Wſchón ſozialny poſtup zyłeho ſwěta ma ſwój ſpoczatk w tutym póſelſtwje ſboja a měra, kotrejž nětdy dóſtachu cźi najniſchi ſwěta!

Produktowe wiki wječera žitnym płaćiſnami žaneho pſchemeńenjenja njepſchinjeſechu. Wone ſu nimale wjaſſe, wuſſe, dokelž ſu luſe ſwjaſe dny pſchebliſko. Dowoſ bě zyle ſnadny a kupzow pſchemalo.

Wječera płaćeſche zentnar w Barlinje:

w termiſowym wikowanju:

pſchenicy:

ſa dezember: 11,27½—11,30 hr. (11,37½ hr.),
ſa měrc: 11,80—11,82½ hr. (11,91¼—11,96¼ hr.),
ſa meju: 12,22½ hr.,

rožki:

ſa dezember: 9,95—9,90 hr. (10,10 hr.),
ſa měrc: 10,37½ hr. (10,51¼—10,53¾ hr.),
ſa meju: 10,70 hr.,

wowſa:

ſa dezember: —.— (7,72½ hr.),
ſa měrc: 7,80 hr. (8,05—8,07½ hr.),

Wiki w Lubiju.

Bukra 68—75 pj. poł punta, jeja ſchtuka 12—13 pj. (11—13 pj.), tworoh punt 25 pj., kał bźiły 8 pj., kał cźerwjeny 10—12 pj., kał ſydrojty, ſchtuka 25—60 pj. (20—50 pj.), kolrabi ſchtuka 5—10 pj. (8—10 pj.), ſybla 12 pj. (12—13 pj.), ſołotej 20 pj. kerćk (5 pj.), kaczki punt 90 pj. (90—100 pj.), jabłuka 5—15 pj. (5—20 pj.), běrny punt 3—5 pj. (3—4 pj.), hušy 90—100 pj. (80 hač 90 pj.) punt, pſchenża 10—10,20 hr. zentnar, rožka 9,80—10 hr., naſětni jeczmjeń 8,50—9 hr., wowſ nowy 7,20—7,50 hr., běrny 2,25—2,75 hr. ſyno 2.20 hr. hač 2,70 hr., ſłoma ſ majch. młócź. 1,60—2 hr., muka pſchenična 18,25—19 hr., cźana muka 16—16,75 hr., wotruby pſchenične 6,10—6,30 hr., rżane wotruby 6,10 hr. hač 6,30 hriwnow.

Płaćiſny w ſpinkach woſnamjenjeja płaćiſny tydźenſkich wikow. Hdyž ſu žane naſpomnjene njeſu, tam ſo płaćiſny porno ſaſtopenemu tydźenjej njepſchemjenichu.

Ssudnisk powěſce:

Ssud je dyrbjeſe pſchepadowanje Brückowej ležownoſcze w Pěſkecach, na 9. 2. 32 poſtajene, ſpěchny.

Swěſcźeńſke jednanja:

Swěſcźeńſke jednanja ſu wotewrjene nad ſtatokami:

1. kněžarja Ernſta Zuiſcźi a jeho mandźelſkeje Madleny rodź. Schlinez w Bórku pola Wojerez,
2. žiwnoſcźerki Madleny ſwob. Kreuzowneje w Koczinje pola Wojerez,
3. žiwnoſcźerja Mikławſcha Korcha w Ssalowje,

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

24. decembra 1931 po hamtskim poſtajenju.

Wšě płaćizny ſo po złotej hriwnje zrozumja.

Twora		najniſk. płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaſo z koſcźemi	1 kg	1,20	2,00
Cźelace mjaſo	1 „	1,60	2,00
Skopjace mjaſo	1 „	2,00	2,40
Swiniace mjaſo	1 „	1,50	2,00
Tukrainy swinjacy ſmalc	1 „	1,60	2,00
Pšeńčna muka	1 „	0,44	0,64
Rżana muka	1 „	0,40	0,44
Khlěb	1 „	0,31	0,33½
Jědźne běrny	1 „	0,06	0,08
Rajs	1 „	0,80	1,00
Hróch	1 „	0,48	0,90
Soki	1 „	0,48	1,00
Amerik. swinjacy ſmalc	1 „	1,24	1,50
Sušeny połč	1 „	1,60	2,00
Dobre mloko	1 lt.	0,24	0,26
Jědźna butra	1 kg	2,60	3,00
Jeja	ſtuka	0,11	0,15
Jědźne buny	1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1 „	—	0,76
Petrolej	1 „	—	0,48
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,20

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	23. 12.	22. 12
Pšeńca	212-214	212-214
rožka	190-192	190-192
ječmjeń, nal.	—	—
ječmjeń	151-164	151-164
wows	134-142	134-142
kukurica	—	—
pšeńč. muka	6,7-30,7	6,7-30,7
rżana muka	25,7-27,8	25,7-27,8
pš. wotruby	9,00-9,25	9,00 9,25
rżane „	9,50-10,0	9,50-10,0
raps	—	—
hróch Viktor.	21,0-27,5	21,0 27,5
lane ſymjo	—	—
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0

	23. 12.	22. 12
buny	15,0-17,0	15,0-17,0
wołka	16,0-19,0	16, -19,0
módre łupiny	10,0-12,0	10,0-12,0
žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
seradella	—	—
rapa. wosuſk	—	—
lany wósuſk	12,0-12,2	12,1-12,3
pocn. melasa	—	—
bérnj. kruſki	12,1-12,3	12,1-12,4
ſyno, 50 kg	1,70-1,90	1,70-2,00
rżana ſłoma	0,65-0,80	0,65-0,80
pšeńč. „	0,45-0,55	0,50-0,60
wowſna „	0,70-0,8	0,70-0,85
jačma „	0,65-0,75	0,65-0,75

Krawne wólbne njeměry w Damaskonje.

Lěwiny wobraz předſtaja iraſkeho krala Faiſala, wo jeho wólbu za ſyriſkeho krala dóńdźe ke krwawnym njeměram w Damaskonje. Na prawiczym wobrazu widźimy ſtare wrota w Damaskonje. Tam dóńdźe k wótrym zražźenjam wjez přiwiſnikami krala Faiſala a přiwiſnikami Abbaſa Hilmia, poſledneho egiptowſkeho khedivy, kiž běše tehorunja na dóſtaću ſyriſkeho tróna zajimany. — Při krwawnych njeměrach w Damaskonje morichu 20 woſobow. Dla tutych zrudźacych podawkow dyrbja ſo wólby na njewěſty cźas wotſtorcźić.

Přesuwanje na Balće

Kajſe žiwjenje liſtaji na alkoholiſtej łódźi.

S brjohow Baltiſkeho (narańcźeho) morja piſche ſo wo ſajimawym dźele pſchešmykarjow. Hłowne ſydliſcźo tutych pſchešuwarjow ſda ſo pólſki pſchiſtaw Gdingen bycź. W Schwedſkej a Finſkej ſu w poſledniem cźaſu wſchelakich pſchešuwarjow popadnyli a jich wotſudźili.

We wětrnych nozach móżemy we wſchelakich dźełach Balta wuſke, hłuboko łodźaze łódźe wobledźowacź we napohładze podmórnikow. S cźicha ſuwaja ſo pſches žołmy kaž žerjaze łódźe. Tola — nadobo widźiſch wodu ſo jeſchcźicź a ſa krótku ſekundu ſhubi ſo ſchěry, podobnity wutſeł a ſtrjſchiſch bluke ſwuti Torpedo... Tola niz torpedo ſ wulkimi eksplozijemi, ale napjelnjeny ſ alkoholom a druhimi pſchešmykarſkimi twórami, kiž ſo ſ łódźe wutſeli a ſwój ſmér k brjohej woſmje, hdyž ſpuſcźomni ludźo cźakaja. To je pſchešmykarſtwo dźeńſniſcheho dnja, kiž je ſej wſchitke techniſke frědki pſchiſtajiło a podawa pſchešuwarjam wuſjadne naprawy.

Na brjohu pješchne torpedo wocźinja a twory do cźakażeho awta pſchekładu. A potom ſědu ſ njewſchědnej ſpěchnoſcźu do kraja, ſo bychu ſe ſtraſchneje blišcźoſcze namjeſneho ſchtita ſo ſhubiłe.

Finſke kněžerſtwo je ſo taſtich „błyſkowych kanonow“ ſ tym wobroćź chžko, ſo na pucź taſti „hoſpodźazy pſchešmykarjow (Teppich) wupokoſchchu. Sajédźe nětko awio na taſti pſchešmyk, kiž na pucźu leſeſche, pukmuchu ſo wſchitke kołd a tak móżachu złowni ſaſtojniſy jich na měſtnje lepicź... Też tuta pſchiprawa wupokaſa ſo po cźaſu jako njedoſahaża. Awtowe kóła pſchiprawichu pſchešmykarjo ſ maczźiny, kiž jim ſmóſni, bjeſe wicheje ſchkody pſches tute „pſchešmykarſke“ dojéź.

Powěſce ſe wſchěch nabrjohnych krajow Balta praja, ſo je ſtoro njemóżno, pſchecźiwo tutym wulkim a pjenježnym pſchešmykarſkim organiſazijam, kotrejž maja najkhmańſche techniſke frědki, dobru powěſcźowu ſłužbu a dóſcź pomocznych mózow, něſchto wucźiniсź. Nětko we naſymje mobiliſuje ſo pſchešmykarſke łódźe wobſrjedź morja a je też ſ dobrymi brónjemi wuhotowane. We wulkich wikowanſkich ſrjedźiſchcźach hibaju ſo jich pomocznizy. Sda ſo, ſo ſmjeſe kněžerſtwo w tutej naſymje a ſmje pſchecźiwo nim krutu wójnu.

Wopyt na taſtej pſchešmykarſkej łódźi

je jara ſajimawy. Danjki dopjelnować, kiž bu ſ wjazornymi kolegami na wopyt pſcheproſcheny, piſche wo tym ſcźěhowaze:

S małym cźołmom podachmy ſo na wopyt. Nadobo ſpójnajemy, ſo ſu ſo ſa nami puſchcźili. Dźerża naſ najiſerje ſa pſchešmykarjow, kotříž chźedża twory wot hłownje łódźe wotewiacź. Swětłaki wobſwětluja morjo, rakety ſignaliſuja a nadobo ſmy ſe wſchěch ſtron wobdaćił. Ale pſchešłapjena dyrbi naſ mórſka polizija ſaſo puſchcźicź, dokelž mózachmy ſo na dośahaze waſchnje wupokaſacź, ſo druhemu „pſchešmykarſkemu druſtwu“ pichtſluſchamy. Bliſimy ſo wulkej maczźernej łódźi, kotrejž wobrubhy ſ nózneje mhły poſtupuja. Kaž ſcherjenje ſteja ſcźežory ſ wiſatymi płachtami. Knjeſi cźiſchina. Alc pſchešmykarjo ſu kóždy wotomik k wuješdej pſchihotowani. Na łódźi, kiž je w neutralnych wodach ſatówjena, myſla ſej, ſo ſmy złowni ſaſtojniſy. Hdyž pak běchmy ſo pſchediſtajili, roſſwětła ſo mjeſwocźa a wſchitzy naſ pſchecźeſnje powitaja.

Nabożne dźěry ſu trucźe ſatytane. Wſchudźe na ſwjećka leża wulke waczoſi — „twory“. Muſitwo je njebojaſne. Dźiwaju na taſtich ſmužitych ludźi je k dorośumjenju, ſo žana nóz w Finſtim ſaliwje bjes tśelenja njewotekłóże mjes pſchešuwarjemi a złownej kontrolu. Łódź je wobrónjena. Widźiſch wobrubhy waſchinſkeje ſtélby, ale wuſchiknje ſkhowane. Też muſitwo ſ wobrónjene. Na muſach hnydom widźiſch, ſo ſej wjele ſwědomja njecźinja, hdyž ſnadź rěka, jenemu „uniformerowanemu“ do tamneho ſwěta dopomhacź.

S kajúty kapitana ſtſchimy radiowu hudźbu. Tam je London pſchiſamknjeny, Daventry, ſo bychu ſo na *jednorych melodijach ſabawili. Wjele toho je łódź* ſ pólſkanſkej ſtaziju wuhotowana. Też bjesgrotna telegrafiſka tu je. Kapitan je elegatnje ſdraſcźeny, ſawoſtaji na naſ najlepſchi ſacźiſchcźi, runje tak też muſitwo. Se wſchěho pak je dowidźeć, ſo ſu ſo pſchešmykarjo złownej kontroli ſroſcźeni, haj pſchešahuja ju w mnohim. Tak je jara cźežko, pſchešuwarjow popadnycź a jich porjadnenu ſudbu pſchepodacź. Hušto dóſcź ſamó krej běži, wo cźimž daloki ſwět wjele njeſihoni.

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Bukecy. Bukecźanſke ſerb. tow. zmjeje 3. dźeń hodow (njedźelu 27. dec.) pop. w 5 hodź. ſwoje poſedźenje pola Stangec. Wo bohaty wopyt proſy předſydſtwo.

Zjednoćenſtwo ſerbſkich wučerjow zmjeje ſrjedu 30. hodownika 1931 dop. ½10 hodź. we „Woprawnem“ w Budyšinje ſwoje poſedźenje. Dnjowy porjad: 1. Přednoſk: Serbſki wučeŕ a Serbowſtwo. 2. Sakſki nuzowy wukaz a měšanoŕeče ſule. 3. Wſelcźiny. Spěchujće předawanje ſpěwnika „Naše ſpěwy!“ Dołh nas cźiſći. Wažneho praſenja dla ſo proſy, zo bychu też woſebje cź zaſo přiſli, kotříž běchu na poſlednim poſedźenju. Předſydſtwo.

Radwoŕ. Jednota „Sokoł“ wotmeje druhi dźeń hodow ſokołſki ſwjedźeń z rjanym programom pola Šubertec. Započatk wječor 1/8 hodź.

Ł.-S. S. Z. Načolniſki kurzus je ſobotu 2. januara 1932 dop. we 8 hodź. w Budyšinje w Towaŕſowni (Vereinshaus) na Hornčeŕſkej haſy. Wšitcy načolniſy, podnačolniſy a zajimcy maja ſo wobdźělić.

Zwj. nač.

Wopyt. Hoſcźicźel: „Kaž ſchkoda, ſo pſchińdźeće tak poſdźe... runje je moja žona wjecźer ſwotnożyła!“ — „A w khwatku nimale taleć roſbiła;“ pſchiſpomni moſy Měrcźin bjes wobmyſlenja.

2. přiloha k čisłu 299

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 24. decembra 1931

Najrjeńši čas

Najrjeńši čas, najlubši čas,
Kiž zwjeseli nětk wšitkich nas,
To nam te lube hody su
Ze swojej Božej wobradu.

Hody

O najšwjeczišchi, o najšbóžnišchi ...

Budyšchin, 24. hodownika 1931.

Hodowny šwjedźeń ma wobkuślazu mój nad čłowješkej wutrobu. Schtóž chzyk nam hody rubicź a wutoržnicź, kaž šo to bohužel w Ruskej štawa, dyrbjał nam wutrobu na kruchi rosbicź. Kicheczenjo dyrbja hody šwjeczicź, hdźežkuli też šu. Wschudźe, hdźež šo tucźi ceibu, šaswěcża šwj hodowny schtom. Samo wonka na wójnitich bitwischczach šu to naschi drohi cźinili. Njesapomnite hody w polu, kotrež šu je tam dožiwili!

Je wobkuślaza móz, tiž i hodowneho šwjedźenja cźeče. Na cźim šaleži, što cźicha, šwjata nóz i taiket pschemožazej mozu k cźłowjeschim wutrobam rěcźi, k tym šadwělowažnym a wobcźežjenym kaž też tym biesdźakanym a šwojowólnym? Najhłubschi šmyšł leži w tym, so je

šwjedźeń luboscze,

je narodny dźeń teho, pisches kotrehož je Bóh šwoju luboscź na cźłowjeschwo, na žiwy šwět wulał, a kotrehož zuliczke žiwjenje wot žłoba hacź na kichiž na Golgacje niczo druhe njebě hacź **pomozna, dawaza, wo**prowaza luboscź.

Hody šwjedźeń luboscze! Wy-li šo tuta luboscź wulinyła kaž mózna rěka pisches zyły šwět! So bychu šo ludy sjednake w štutku měra! So by do wschěch domow *a statkow* donjeschła ducha pokoja!

Bohužel šmy wot teho šdaleni, jo je hodowna luboscź **knjezaza** móz na semi. Nihdy njebudże tutón njedospołny šwět tajki paradis, dokelž je žiwjenjowosć ludźi pschewulka. So pak tu hodowna luboscź je, nichtó šaprěcź njemóže. Njeje do cźěmnych jstwiczkow a do bojasnych wutrobow je šwojimi darami

šwěcu wjeschła.

W naschim mutnym cźašu by hischcze mutnischo bylo, njebu-li luboscze **wjazy na semi bylo, byrnjež** šo hanita, wuschmějchowaka a šo ji njedźakni wopokasali. Wschitke tute rěcźi luboscze, kotrež nětko w hodownym cźašu wschudźe w naschim šerdźitym krajiku, we wulkich měšach a na wšach, šamo w najmjeńšich wjeskach, cźeku, šu tola **dohromady wulka rěka luboscze**, i kotrejež nětkotrjłuli łacźny wotschewjenje pije. A to je najkhmaňschе na tutej luboscźi, so šo i wjetschinu njewobšamknje, ale so **dobrowólnje** swoje cźini, schtož a hdźež ma ša trěbne. **Běda, je-li ras tuta rěka luboscze**, tiž **se žłoba w Bethlehemje žorli, ras šaprahnje!**

Pschi tym mamy cźłowjekow, kotrijž bychu šwět najradšcho do puschiny pschetworili, hdźež wschitko wodny luboscze šo napicź njemóže. A tola — to dźen je błasnosć a błudnosć — rěcźa wo

luboscźi te błudnym a najthudschim,

ša kotrychž pjerca dźełaja, kotrymž chcedźa šwětkotsć, žiwjenje a pschichod dacź. Tola i tym wukonjeja błudnym a najthudschim hubjenu błužbu. W Sowjet-Ruskej **mózemy** plody tajkeje luboscze wohladacź. Runje won i fanatiskej hidu chcedźa kicheczijanstwo wukorjenicź, **wošcźe** hodownu šwjedźeń. **Pschedawanje hodownych schtomikow šo kruecze błosta, žadyn** Božodźesczowy schtom nještrě šo šwěcźicź, žana **patorzina** šo woštwjeczicź, tak to postaja kommunistiske **njeječeschtwo**. Sa to ma šo patorzinu wuhotowacź wulki karneval na dróhach a hašach i wotmybkom, **nabožinu wušmějchowacź**. Mjes tym šo błasni rezuja a njemdra, brischcza pisches dalotu Rusku pschi šadwělowanju. Burja, dźěcźi, žony ličicźa, wschitky pschistojni ludźo ličicźa: **šahłódnimy, mrějemy, šahubnjemy**, dokelž je nichtó bohuželnosće i nami nima, dokelž je **luboscź morwa.**

A pola naš w naschim wótrym kraju? Njerźinja **bjesbóžni** podobnje? S wošcźebitym derasom a hněwom **škrěscha** šo na hodowny šwjedźeń. Wonjecźejeca naschе **njane** hodowne kerluschе a spěwy, wušmějchcja je a **cźahaju** je do **procha**. **Žalośtnje by było, bych-li tutón** spěw hidy tamny spěw wo wěcźnej luboscźi wustorcźił.

Bohu dźak, hischcze maja hody mózny nad cźłowjeschtimi wutrobami. Dokelž **ša luboscźu**, niz ša hidu žedźi dulcha, dźenža wo wjele wjazy hacź hdy pryedy, žada šo wušwobodźicź wot wschejе jawiscźe, se wschеho wojowanja a bědźenja, žada **ša měrom**. Ssu hischcze milionny w naschim mótrym kraju, kotrijž i palmej wutrobu šo radusa a wjeselа nad hodownym šbožom, kotrež je nam pschinjeschło bójske dźěcźo w Bethlehemje.

Boža nóc

Z njebjes klinča hłosy krasne
W Bethlehemje na poli,
Swětło z njebjes skhadża jasnje
Pastyrjam w nócnej cźmi;
Boži swjeći jandźeljo
Přinjesu k nam póselstwo:

So njestróžejće, njebojće!
Tón Zbóžnik, kotryž Khrystus je,
Je so wam dźensa narodźił,
Zo by wše ludy zwjeselił.

Powite we žłobje leži
Z pjeluškami dźěcźatko.
Tón, kiž wot wěcznosće kněži,
Nas dla poniżuje so.
Bože dźiwy wuhladamy,
Syna Božoh powitamy.

Wón je tón Knjez a kraluje
A hrěšnych ludźi wumóže:
Tuž spěwaj ert a wutroba,
Kaž tam ta syła jandźelska.

Cesć budź Bohu we wysokosći,
Měr na zemi a cźłowjekam
Dobre spodobanje. H. Zejler.

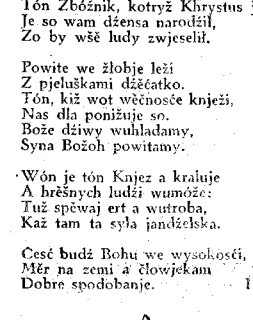

Tam, hdźež so Khrystus narodźi

Sa naš, hdźi połnuja, šu hody njerozdźelnje spojane i mrójom, hačbom a hodownym schtomom. Skał hjišće by nam to było, hdy by patorzinu była horzała a město schmrěkow dychmy měli palmy! A tola wjele južnych krajow w tajkich poměrach šwjeri dźeń Božeho narodа.

Mnoholicźna kolonija Europjanow w Egiptowskej šwjeri hody jara šwjatocznje. Patorzinu šo hišo popołdnju samkaju europiske klamy a wołkhody. Psched wjeczerom wodkhad na hašach europiskeho dźěła města wotekěra. Pisches wotewrjene wokna šwěcźiscźa šo šyhła. Ssu to bożodźesczowe schtomy? Ně, šu to wulke palmowe halozy i pišanymi šwěcźkami a elektriskimi lampkami. Wokoło błida hdźa Europjenjo wschelakoreje narodnosće. Ssu tu Italczenjo, Franzowzojo, Jendźelczenjo, Grekoja, Armenicźenjo. A wschitcy thwataja w dudny domoj do wótcźiny, kiž je tak šdaleka wot brjohow Nila. Wschitcy šu bělo drasczeni. Jendźelczenjo maju bźle šmołingi. Pschetož je tu horzota, dušnota ...

*

Njedaloko Jerusalema, wósom kilometrow wot tuteho města, namaka šo małe arabiske městaczko. Błone tschi domczki maju. Ssu tu wuske, cźežke hołsi, hdźež cźłowjek może ledy šo wuhibnucź wjeselej, kiž jemu nahscherzo pschindźe. Městaczko je natwarjene na hórzy a rěka Wadj-el-Harub. Tak wupaduje měšno, do kotrehoż hnězda pschiwjedźe tśjoch kralow wot ranja. Tu — w Betlemje pschindźe na šwět Wumóžnik. A „Betlem" wotstamjenja: „Dom khleba".

Městaczko je wobdate ł rjanymi winowymi a kwjaznymi wolijowe. Ma ledy 12 000 wobydlerjow. W nječźim pak dźenžnischi Betlem šo rozesnawa wot druhich musłow Palestiny, nimale wschitcy jeho wobydlerjo šu kchecźenjo. Muhmanow a Židow je tu jara, jara mało. A tłóschtwy a misijonske wustawy wukubłuja dale nowe generazije schcheczanskich Arabow.

Sdyž pschindźesch do Betlema, wobdawa cźe hnydom cźrjódo brunych dźeci. Prězuja šo picherejsej jedym druhemu, pofticźuja cźi na pschedań jako dohromadejsći sakaz nizy a pohladnizy. Kóžde i tutych cźornych dźeci wobtrjeji nětkotre hody w nimale kóždej europiskej rěcźi. To też njeje chcetnje rejenje Betlemskich dźeci je nimo mery wischelakore a jojimowe: židyschich němske hłowa, smedźchanе i italiańmi, schpanišćimi, grekiśmi, jendźelčinmi a rusiśmi wuraźanmi.

*

Na małym nameście pojdźeš šo Basilika. Je to jena i najstarschich zyrkwjow na šwěcźe. Bu natwarjena w l. 320 wot rimskeho cźěsora Konstantina. Sa cźaš cźěsora Justiniana dośta wona wjetschi cźěš. Wona pschetrała dobu wuprawow Kichiżerjow, pschětra nětkotre labiwonzy tscheczenjow sa cźaš Sulejmana Nadobneho a druhich tukowitich knjezacźelow. Tak starokscheczanska zyrkej pschětra cźaży hacź do dźenka. Tuta Basilika je swjatnitsa wschitich wěrywuznaczow a měschnizy wschelakich konfesijow tu wotmeńowaju Boże žłužby wotmeńjecźo šo po wósym rjedźe.

Basilika njeje wulka. Sub cźaša je ša dótkmyl krjedźowečnych swjecźakow. Stopy šwow łodźowe nutrnych putnikow šu wotteptałe mózne kamjenine plecźiny. Patorzijo tu wosebźe šo wschitko mjerwi i putnikami je widźeć štron šwěta. Sadny wotkaza wjedu kamjenine schkodźenki dele do podjemskeje rumnoscze. Że tam mała, nikła a dołha karolka. Pśjazane šwěcźki tam potajne šwěcźko rozschrjeja. Wósjich tam kukoju, mołajmi plecźizy, zammrjerowanu do kamjenineje podłohi. Na plecźizy widźimy štrowny, ale wunjamany napiš: „Hic loco Jesus Christus natus est".

Hody w Jeruzalemje

Rozyšmo njeje zyle prawe, pschetož krjedźišćo hodowneje šwjatocznoscze njeje Jerusalem, ale mjeńši narodźenja Khrystuša w Bethlehemje. Tróšku šo tśjeći dnjow je tuto měšaczko w judaiskich horach jewišchcźo pschichodnych zyrkwinskich šwjedźenjow, kiž tam wabja wjazy ludźi, njech je to šjotatocznosć „Kacźanow", kaž šo tu njemske Katolizy, abo Grekow abo Armenicźanow.

Sšwjatocznoscze pola wschitkich tśjoch konfesijow wobtrjeja šo šwjatocznego šacźehnjenja patriarcha a i zyrkwinskeho šwjedźenja. Tutón šwjedźeń je dnje wjerich złoto-žołta a wulkotnje štutnje w starej zyrkwi, kiž šo rynu twjerdźinje i mnohimi lampami. Ale ša ludi je tola hłowno wěš šaješ patriarcha. Njeho mjenujcy fantaziju Orijenczona tak njerozbudnje, łaz šwjatocznym, konfesijonalnym prozejskom, kiž šo pobinuje po hašach, napschinjejo je i pišanymi barbami, pschetož Orijenczanow šajimuje wschitko, schtož może šo schromaduje šwjecźej, njech je to někto zyrkwinski šwjedźeń muhamanow, kchecźanow abo Židow.

Knyhom po pschipołdnju wopuschcźi patriarch Jerusalem pisches Jaffske wrota, hdźež wjedźe schcherola dróha do Betlema. Wobdaty wot měschnikow a mnichow a schtłany wot jchcharjow, pobinje šo šwjedźenski cźah won wokoło hory Zionа. Na cźele cźaha frecza błahobitny patriarcha, kiž je wubrónjeni i mjerjeni a w ruzy dźerza wulke kije, pobite ze złotom. Tuhaty ludźi wobdawaju dróhu we wschitkich drastach a barbach orijenta. Sšu to měšczenjo, šelahoja a beduinoja, kiž tutón dźeń mjenuja „dień halwa", to rěka „šwjedźeń zokoriny", dokelž tón dźeń do Betlema pschichadża wjele šwow zokorinskich. Dłuhi šo k šwjedźenskemu cźahej pschiłamkuje wjele ludu, wosebźe pak i nchbuhcheho šhłuschcza ličicźerjow, i Bethjalte. Na pół puczża pola rowa Rachele, kiž leži na puczu k Enkatej, šetka šo šwjedźenski cźah i deputezijo i Betlema, tohorunja na konjach, kiž pschičicźo powitacź patriarcha.

Potom hižo we Betlemje šwonja je wschitkimi šwonami. Wobras, kiž šo potom rozwije w tutym hewak tak cźichim měšcze, runje cźłowjeka wopoja je šwojej pišanoscźu. Sa njadem, kiž twarja kcheczanjo bohlowinju i Jerusalema a Betlema, muniicha a połcźaśoj wojazy, cźichcźi šo ludi, hłowm pschi hłowje. Połcźajow je tu jara wjele, pschetož ru-

nje na tajich dnjach wudyrja czasto swady mjes konfesijemi. Wschě wokna su wupyschene z pišanymi rubami a tschi su wotkładsene je žonami, z kotrychž je wjele rjanolinkow, kotrychž powabnosć hischcze pišana drasta powyschuje. Wopraudze widžimy tu zyte wsorio barbow jenož na klowje: czerwjene, běle a žolte turbany a wobsebje spodźinne wodzesce na głowje žonow. Sču to wodzesca z běleho łuna, sdobjene se złotymi pjenjesami. Wodzesca su schtwórczmetra wyschke a su podobne na wodzesce knjeżnicz-kow srjedźnych wékow, znadź je to tu powostank z czasa tschižnych wójnow. Przedy tez hischcze wschitzy wukrajni konsulojo je swojej družinu fo wobdźélachu w czahu. Někto jenož hischcze franzowski, italski a grekski konsul patriarcha pschewodźeja.

Betlemska zwjatoczitosć je rysy orijentalika a wosebje popodnju njeje na njej wjele nabożnjiseho. W nozy wschak, když so z wulkotnej pychu wotmětwa pokrózna Boża nischa, liž pola Armenieżanow traje hacz k sčkadźenju słónza, swyschuje so nabożnjschi ras zwjatoczitosćow, kiž pod wlinom nozy w starožitnej zyrkwi nabywa zwjatotajnostneho rasa, wosebje pola „Lacźanow". Boża nischa pola Grekow wschak je po waschnju orijenta tžerko jara błózna. Wulka, njeswjatschonna nóz zyntnje je swojimi twarzenemi sčenami wobzuhy wózkatych twarjenjow z płonymi tschami a njes khwatazymi mnóczelemi symbola so zwětła swécźow. Tyšazy ludzi zeja mjelezo na starym tschižerčkim namésce a nad jich hłowami nad tschami hodownebo Betlema hacz do puscźiny Jehuda klincza bjes pschestacza hłuboke a zasne hłosy swonow.

Grekoja zwjeca swoje hody po grekiez protyzy hromadze z Kroptani (tschecźanskimi Egiptowczanami). Nestorijenjo a Habelschenjo pak zwjeca hody wo 13 dnjow pozdźe. Tu runje so rosnije wschca krasnosć a pycha, kiž je hischcze mózna pschi dzensnjischej hospodarskej nusy. Sswjedsenski c'ah so jenož tak blyschcesi se złotom a purpurom a dopomina nas na wulke zwjatoczitosce starych Byzancźanow, kotrychž potomnizy so nétko tu wobzóżela w czahu. A zaso sa 13 dnjow, 18. a 19. wulkeho rózka, zwjeca so hody Armenieżanow. Tez tuta zwjatoczitosć je ornamentalnje jara bohata a pschiwésy na nju tez armeništi patriarcha, kiž smé jenož hody wopuschczecz Armenišu. Tu mamy sako sacźischcz ajisleje wulkotnosce. Hdyž brodaty starz, wobleczeny czezli módry abo czerwjeny płaschcz, je złotom wuschiwany, so zynje na zwój tron, njesmé nichtó so zwynjez, dołhoż traje pschedczitanje 12 profetow a 4 sejenikow w armenišim wotdźéle zyrkwje.

Pschišłuschnizy druhich wérywusnaczow, kiž njedostachu méstna w starej Betlemskej zyrkwi, zwjeca hody w swojich zyrkwjach w Jerusalemje. Protestanca, swjetscha Jendźelczenjo a Némzy, zwjeca hody pak we swojich zyrkwjach, pak so podaju na palmézke polo pola Betlema, hdźez je jim dowoleny w nozy pschistup do tamnischeje greskeje zyrkwje.

Waschnja wobradzenja a bożodźécźowego schtonta snaja jenož protestanca a katolizy w méjcze. Wot nischto lét sem su tez Grekoja tuto waschnje pschewsali. Pola druhich schcesczanow so tam hody njerozesnawaju wot druhich zwjatych dnjow.

Hody wschak njeswju jenož sa schcesczana wusnamne zwjate dny, ale tez sa muslimanskeho selaha, niz jenož tohodla, zo jemu je hodowny zwjedsenj witany „zwjedseń", ale dokelž so jemu hody zapoczina nowa 50dzesinta doba, kotrejž ma jeho lėto zydom. Po zwjatoczitosći zokonity pschestawa zyłwa zokow.

Hdyž su hody druhdze w schcesczijanskim zwécze nabożniski zwjedsenj, w Palestinje su tez ludowy zwjedsenj, na kotrymž so tez wobdźéla muslimanojo, dokelž woni rady zwjedsenje zwjesca.

Wěčna lubosć

Runje wokoło hód powědasche dźěd jónu bajku ze schwedskeje domisny. Wona běsche tak dołha, so počzinachi pschi tom bycź spróżny. Ale z mnoho złowom wukhowach tola zanyk. A nosczu jón runja drobotnemu namrěwstwu na zwojim zinjenźkim puczu a dopomnju so na njón, hdyž počzinaun bycź spróżny.

P. Krječmař:

Hody 1931

Ćežka khwakla wotpočuje
nad ramjenjemi ludow swěta.
Khudoba, zrudoba, rozsěrja so,
wobknježi běli lėta.
Milijony dušow žałosća:
„Naš wšędny khlėb daj nam dźensa
Knjeże Božo, twoja dobrota!"

A zaso klinča zwony,
šumja byrgle powěść hodownu do kraja.
Boża hnada pruhi złota
wuliwa do dušow raja:
„Boži Syn so narodźi,
kiž wšěch z bědow wumožił!"

W Božich domach klinči paćeř Boži,
dušu k wyšinam sej wodźi.
W pałacu, domje, hěże,
lubosć wupina sej zboża syće.
Radosć knježi wyskaca:
„Narodźił so Zbóžnik swěta,
kiž złe mocy wuputa!"

Knjeże Božo, daj nam swjećić,
hody prawo křesćana.
Daj nas spominać na bědy
a na dary twojoh naroda.
Wzmi tu khwaklu, jeśli zechceš,
z našoh ramjenja;
Abo daj tón kříž nam njesć
w twojim mjenje,
hač so bliža duši
hody twojoh kralestwa.

Měr spožč ludej na zemi,
khlėb k žiwjenju
a hnadu we bědźi!

Kěžorowe widźenje

Hodowna legenda wo Sbóžniku.

To běsche w tamnej dobje, jako bė Augustus z kėžorom w Romje a Herodeš z kralom w Jerusalemje.

Tu sia so, so pschikrywasche senju jara wusnamna a zwjata nóz. Běsche to najcźmjischa nóz, kotruż běchu hdy wobkładali, cźłowjek bė wérjcź mohł, zyła semja je so do hobrjsteje pinzy japadza. Bė njemóżno, wodu wot kraja rosemnawacź, a po najtmaschischich puczach njeby so mohł domazacź. Njemóżesche dozyka tez hinak bycź, pschetož žaneje pruhi zwétła so z njeboja dele njepschedobywasche. Wschitke hwězdy běchu doma wostałe, a pschecźerny nébjacź bė zwoje wobliczo wot semje wotwobrocził.

A runje tak hłuboka kaž cźma běsche tez cźišchina. Nikdi běchu nimale běžecź pschestałe, žadyn wėtšiš njeslachtowasche, a zamo libotawa bė pschestała je zwojim lisćom tschepotacź. Wy-li schol k morju, by pytnył, je zotmy wjazy pschi brjohy njehraja, a wy-li schol won do puscźiny, potom njeby pėšt pod nohomaj pryschtował. Wschitko běsche taz tsanjenje a morwe, so njeby zwjatu nóz mylilo. Trawa njeswaji žiebi rosci, skdaněcz njemóżesche rjoza, a kwėti njeswérichu žebi, wón wuhnywacź.

W tutej nozy njeharjachu rubjezne swérjata žanych wopowom, hady njekusachu, a pžu njeschcejowkachu. A schtož bė hischcze wo wjele rjeńsche, žana z mornych wézow njeby zwjatoczitosć nozy z tym worneżbrjoczita, so by so za nékaši njeskutt posticźita. Žadyn paklucź njesamohł samka wozinicź, a žadyn nóz njesamohł kreje pschelecź.

W tutej nozy nétko wustupi mała cźrjódka cźłowjekow z kėžorskeho palaza na palatinje, so by, pschekroczinschi torhoschczo, so podała do ronskeho hrodu. Radsicźelko města běchu so minjeny dżeń kėžora wopraschcheli, hacz by wón by pschecźiwo tomu, dy bychu jemu na zwjatoczenej semi Roma templ natwaricź dali. Augustus pak njebė do teho hnydom zwolił. Wón njewėdżesche, hacz mohło so buham spodobacź, hdyž wobsłedži templ pósła jich wotsarjow, a bė jim wotmołwił, so chze najprjedy swojemu pomazanemu duchej dar wopruwacź, so by wuźledžił wolu bohow. A wón běsche, kotryż so, wot nėkotrych zwérnych pschewodowany, nétko na pucź podawasche, so by wotmyžlenu dar wopruwał.

Augustusa njeżechu w jeho noschadle, pschetož wón běsche starý, a wyžboł jšhdy hrodu by jemu pschewobczežny był. Wón zam dżerżesche kléttu z wopornymi bohojemi. Jeho njepschewodźachu ani mésčinjcy ani wojazy ale radni knjeża, jenož jeho blizschi pschecźelżo. Psched nim trocźachu muzjo ze žmólitym w ruzy, so bychu namakali pucź w cźmotnej nozy, a fady njeho sasa krocźeschе cźrjódka njewólnikow, kotříž njeżechu tjinohatu wołtaž, nože, žwjaty woheń a wschco druhe, schtož bė sa wopruwanje nusne.

Dokelž kėžor po puczu wjeżeše ze swojimi žwérunymi bjeżadowaschе, njeschedźowaschе nichtó z nich na njeskónczu famjelczitosć a cźišchinu tuleje nozy. Hakle hdyž běchu najwyschschi wustup hrodu dosczahnyli, kotrehoż prózdne méstno bė so za nowy templ wujwolilo, počzinachu dopósnawacź, so pschihotuje so nėchto zyle njewschédneho.

Tale nóz njemėjesche žaneho runjecza z jeje šotrami, pschetož pschihladowazy wuhledachu horjeca na nawišowatej skale dosez spodźiwony zjew. Swopródka wérzachu prastary, schmotany wołtjowy schtom spójnaci, potom mérnjachu, so je nėchto dyrbjał staru postawu z templa Pjerruna na skału won donjesecź. Skónczinje sdachu so jim, so może tamny zjew jenož hyrj starа Zjwina.

Zenje njebėchu nėchto tak starehо, rosparidaucho a hobrskeho wobladali. Tuta schedźiwa postawa žonjeje skutkowasche zatrasczejo. Njeby-li kėžor njes nimi byl, potom bychu cźakawschi wonjez pytali, jo bychu doma do loża falėli. „To je tamna", schepchachu njes sobu, „kotraż liczi telko lėt, kelkaž je pėskowych jornjatkow pschi brjohy jeje domisny. Cźehodża runje je w tutej nozy je swojeje dżery mulėsta? Kajże pohesstwo pschinjineje wona kėžorej a krajej, wona, kotraż wėschcźenja na lischcźo schtomoju pisawschi wė, so pschiwėje wėtšik jeje wulkoma tanmemu, sa kotrehoż je postajene?"

Tak naschróżani běchu, so bychu wschitzy na kolena paduwschi z cźołom wo semju bili, bė-li žo Zjwina tez jenož pohibnyła. Wona pak tam žedźeschе, jako by žo wschco žiwjenje z njeje słubiło. Bė žo cźapnyła na-žamnu kronu sčały, dżerżeschе ruku nad wocźomaj a hladasche se złeho-dafym wócźkom do nozy won. Jako by na skału salsła, so by nėschto, schtož žo we wulkej idaleńosći podawasche, lėpje mohła wobkledžowacź, tam žedźeschе. Won a mózesche potajkim w tajsej nozy tola nėschto spóznacź.

Runje bė kėžor a jeho zyle pschewodnistwo dopóznało, kak hłuboka cźma kokwokoło knježi. Nichtó njemóżesche ruku psched sobu widźeć. A kajża cźišchina, kak njesrosumliwe njeležeńe! Ani kluti bórbot Tiberoweje réki njebė hlyschcź. Powětr sčehowasche so duscho na cźłowjekow, symne kapy potu pschikrywachu jich cźoła, a zlabe a lėnje běchu jich cźėła. Sacźinwachu, so dyrbi so nėschto stacź, schtož pschihotuje jim hrózbu.

Nichtó pak njechcźache zwój strach pschera dźicź, ale wschitzy kėžorej wobkruczachu, so je to dobre pschedsinamjo: pschetož zyła pschiroda sadźerżnje dych, so by powitała je nenoho nowehо boha.

Woni napominachu Augustusa, so by zwój wopor pospschił, a prajachu, so je stara Zjwina sawėsče je swojeje dżery wulėta, dokelž chze jeho pomognego ducha postrowicź. Ale we wopraudźitosći bė stara Zjwina tak dołhonke wot widźenja nabjelnjena, so njebė wo pschikhadże Augustusa na hrodu nicżo pytnyła. Zeje duch pschebywasche w dalokim kraju. Tam, tak žo jej sdasche, puczuje wona po dalokej runinje. We cźmė storka che je noża nepschestawajcź bo sadźenkowo, kotrež méjeche sa małe kopzy. Skhili žo, z rukomaj tajkaju, k semi. Ně, to njebėchu kopzy, ale wowzy. Kroczeschе njes wulkimi stadlami dremazych wowzow.

Nėtko wuhlada wona tez wohnje pastyrjow. Tute palachu žo wojzejdź pola, a wona prózowasche žo k nim pschedobycź. Spawschi pastyrjo běchu žo wokoło wohnjow zamėstnili, a pódla nich możesche widźecź dołhe, kónczite kije pschi zemi, z kotrymiž schkitachu žwoje stadła pschecźiwo rubjeżnym swérjatam. Ale njebėchu tamne małe swérjata se żelkliwymaj wócźkomaj a tołstej wopuschku, kotreż žo tamle k wohnjej kradnychu, rubjezne lischki? A tola njepschimachu žo pastyrjo žwojich kijow, pžu spachu mérnje dale, wowzy njeczékachu, a rubjezne swérjata lehnychu žo k cźłowjekam, so bychu spale.

So sam wobdari

(Wobras ſ města.)

To leži w powaſy hodownego ſwjedženja, ſo ſhoſowonych cžłowjekow ſhoſowonſkich a njeſhoſowonych cžłowjekow njeſhoſowonſkich cžini. Knjeſ Božidar Kubźela ſwjate dny pſchezo ſapuczowaſche. W tym cžaſu dojeðže ſej do Drjezdžan, do Khocžeſwſa, do Barlina a ſamo do Prahi. Na to waſchnje bě w běhu cžaſa wjazore wulke města feſtaſ. Praſcheſche ſo jeho nječžo, cžeſhodła to cžini, wotmolwi: Saczuwam, ſo ſym druhim na puczu. A to bě też woprawdże. Naiſhole pak bě ſam ſebi na puczu. Jenże tak ſylnje njeſaczuwaſche, ſo je wſchudzom cžłowjek kaž runje hodowne dny, dokelž nikoho njemějeſche, ſo by jeho nječžo ſamoſebelik abo wón nekomu nekaſe wjeſele cžinicz mohł.

Lětſa ſo knjeſ Božidar Kubźela ſwjeczeneho ſapuczowanja wjda, dokelž mjeſchne ſyte, w cžłych hotelach tón jenicžki a njerad widžany hoſcz bycz. Cžyſche hody domu ſwjeczicz. Dokelž nikoho njemějeſche, ſo by jeho wobdarił, tuž cžyſche ſo ſam wobdaricz. Tohodła bě ſej plan wumyſlił, kiž dopokała, ſo ma knjeſ Božidar Kubźela ſtrowu fantaſiju. To pak njebě to jenicžke, ſchtož wobſhedſche. Měſeſche też dobru wuttrobu a njemóžeſche ſo rjec, ſo je ſyło ſtarý. S ſpjeczaſchywſzecžimi ſtarami ſyłeſche wſy ſtary njeje. Jenož knjeſ Kubźela bě w běhu lět troſchu jerſawit, dokelž znu njemějeſche. Wón druhdy bórczeſche a tuž bě mune, ſo by ſo namafal.

Schtož pak nětko naſpomnjeny plan naſtupa, trjebaſche knjeſ Kubźela k wuwjedženju na ſtožy pak nětajku pomoz. Tu namaka w jenej holczyn, kiž bě pſchedewaſka we wjeſchim woſtrhodže na Bohatej haży. Tu tak ſwjeſchnje ſnajeſche, dokelž tam a ſem k wudoſpołnjenju ſwojeje garderohy něſchto kupowaſche. Do tuteho wołkhoda dójeſche, da ſo ſ holczku do rěcži a wuſna ſwoju proſtwu.

„Wyſh łětuſche hody rad domu woſwjecził. Ale k woprawdźitemu ſwjedženjej ſo ſłuſcha, ſo jenicžko něchto wobdari. Mi njeda žadyn cžłowjek nicžo. Tuž cžu ſam ſo wobdaricz. Jeli ma dar něchto ſwjeſelicz, njejmě dopředka wědżeć, ſchto dóſanje. Tohodła dyrbicže mje wobdaricz. Sło wě ja moje pjenjezy. Tu je ſto hriwnow. Proſchu, nakupjeże ja nje nječžto a połožeże mi patorzyju wjeczor na moje ſtido doma, bydlu Kěžorſkich dróhu cžo. 25 w druhim poſchhodże. Cžeżeże mi to k woli ſežinicz? Njezadam ſej darmo.“

Knjeżna Marſcha pſchilubi. Poſmjewſny ſo, wſa pjenjezy a pſchijmaj, ſo budże jeho pſchecže dopjelnicz. Knjeſ Božidar Kubźela ſo podakowa, ſtłóczi ji ruku a dźeſche domoj.

Jako roſpjerſcheny cžłowjek běſche na wcžku ſłowo ſapomnił, dóniż patorzyju króſki liežił dosta, ſtij jeho na to dopomni. Knjeżnicžka Marſcha proſcheſche, ſo by w pódnim poſchodnju ſwoju ſſiwicžku wopuſchcžił a halle we woſmich ſo domoj wrócził. Jedna ſo wo ſrjeczanje hodowne pſchejłapjenje.

To jeho troſchku żeněrowaſche. Tón, kiž żenje żónſke wokrhy niepſchiſtajnowaſche, ſaczuwaſche, ſo je jeho ſtrowa ſa taſke ſamery ſtrózba a ſymna. Tola dopjelni jeje proſtwu a dźeſche. Swojeji ſtarej hoſpoſy pak wſcho roſpołoži.

Sódny ſo do koſeiownje na Lawſkich hrjebjach. Cžaſ wjeczeżeſche ſo bjes nuiloſcže pomału. Słónczniže bě we woſmich. Naſtaji ſo na pucz. Jeho ſſiwicžka bě błuko wohnjeſtena. Nadobo ſo ſtrózi. Wuhlada wot deleka ſaſjuwżeżeny ſchtomik.

Wěſche jomu ſpodżiwuje wołoło wuttroby, ſdyż dyrbjeſche pola ſobje ſaſwonicz. Marujcha jemu wotewri. Wěſche ſo ſvjatoczniže ſdrałcžia a njecžiniſeſche ſaczicžża jako knjeżna, ale każ uloda żona.

„Mój bożiczko“, wuraży Bożidar, „ſchto ſeje tola cžinika?“

„Pójeże jerowż dale“, proſcheſche ſo poſunẽwkujo, „cžaſu wam kaſane hody daczſ!“

Saſtupi. Schtom ſo ſwẽczeſche. Zyle hinak bě w ſſiwicžy ſy każ hewak. Wſchitko rjeńſcho, cžeſtiſcho a pſchijażniſcho. Pod ſchtomom leżachu wſchelake woży, kotrež bě ſej ſam wobradżił. Ale wjeſeleſche ſo na nimi, dokelž njemějachu na ſebi kupjeneho, ale darjeneho raſa.

„Schto cžha tole je?“ praſcheſche ſo pſchimajo jeneje wobalki. Běchu te ſto hriwnow. Sło praſchejo ſhladowaſche na Marſchu. Wona ſcjeże ſ ramjenjomaj. Měnjeſche, ſo je cžaſu woſſyroczeneho njeżenjeża **woprawdże wobdaricz** a ſwjeſeliczſ, tuż ke pjenjezy trjebała njeje. Hacž je knjes Bożidar Kubźela na nju tohodła hnẽwny?

Nẽ, roſhnẽwał ſo njeje, ale bě jemu ſatrach. Wucžahny ekui ſe ſaka a poda jón Marſchi. W nim běchu ſtote nawuſchnizy. Je cžyſt knjeżniczky też wjeſele żżiniczż. Marſcha dźakuje dar pſchiwja, proſcheſche knjeſa Kubźelu, ſo by ſo poſydlył, dokelž cžże jemu jeſcż pſchijeſcż.

Błido bě ſ cžyſtym rubow pſchikryte. Marſcha poſłużowaſche. Potom ſydny ſo jemu naproſcheżo ſ błidu a jedżeſche ſ nim. Rozkoſowaſche cžaj. Tak derje jemu dołho wjazy ſłodałało njeſhě. Na cžim to leżeſche?

„Zależi na tym, ſo dżeńża w korczinje njeżeſche.“

„Ach haj, tele wẽczne w korczinje żydanje.“

„Cžehodła tam jeſcże?“

„Hdże pak druhdże cžu?“ — „Doma!“

„To bych dyrbjał najprjedy ſomu wdżeż.“

„Cžehodła nimacże żonu?“

„Wẽſcże trjeſch jemu ja nuiże?“

Marſcha nujeleżeſche. Tola Bożidar njedaſche wẽra. Woſpjet ſo praſcheſche, ale dyrbi tajka leżna cžeżna ſchikwana każ wona bycz, hyrnjeż na tajku żaneho prawo njeměł.

„Cžehodła niż?“

„Sżym hižo pſchestary.“

„Mi njebyſcheże pſchestary hył.“

„To rẽka, njebyſcheże nuje wotpokaſała.“

Na to Marſcha njerozumjeła. Stanu, a pſchijtupi k ſchtonej a ſhladowaſche na njón. Wón tohorunja poſtanu, ſtupi k njej bliże a wobjimna ju. W tym wokomiku ſaſtupi hoſpoſa, tola ſawoż hnydom ſaſo durje. Wobjeſche, kak na cžaſu je.

Hody w Ruskej

Wulke błcheſcżanſke rożne cžaſy, hody, jutry a ſwjatki ſu w dżeńżniſchej Ruſkej naſtork k wulkej antinabożnej propagandże „Sjenoczeńſtwo bjesbożeiſtwo.“ Nimo powſchitkownebo antinabożneho raſa tuteje propagandy wołuje ſo też pſchecžiwo tradicżnym ſwjedżeńſtkim waſchnjam tutych dnjow. W dżeńżniſchej bjeſbożnej Ruſkej, kiż je ſo pſchimérika wjeczornej protży, ſo hewak bohy ſwjeczą dwójży, najprjedy 25. hodownika a potom 13 dnjow poſdżiſcho 7. wulkeho rożka po gregſkej prawoſkawnej protży. Na wobẽmaj dnjomaj „Sjenoczeńſtwo bjesbożeiſtwo“ wuwiwa njewſchẽdnu aktiwnoſcż, ſo by kedżbnoſcż ludu wotwobroczíło wot ſwjatych dnjow. Hdyż w druhich kraſach ſu ſnamjo hodownych ſwjatych dnjow hodowne wiſi, hodowne ſchtomiſi a patżiſi, to w Ruſſej adwentiſka doba je wuſnamjenja jenoż ſ powyſchenej liczbu antinabożnych plakatow a bjesbożnych pſchednoſchkow.

Pſchi tym ſo poſtupuje takle, ſo bychu ſo ſnicžake wſche ſwjedżeńſke nałożſi. So ruſki lud patorżizu a hodowne dny njeby khodżił ke mſchi, ſarjaduja organiſazije bjesbożnych w dżiwadłach a kinach wobſebite pſchedſtajenja a we wſchitkich ſwjebodnych ſalach wobſebite pſchednoſchki. Pucż do zyrkwje budże ſa wẽrliwych też lětſa pucż poniženja a hanjenja, pſchetoż wſchudże budża błiſto Božich domow ſtacż ſkupiny bjesbożeżow, kiż wudmow nadawaju kenſcherjam a jich wuſmẽſchuja. Trochu wſchak budże lětſa tuta propaganda bjesbożeżow wobmjeſowana ſ tym, ſo je knjeżeſtwo bjesboże-

---

Wſchko to Živina widżeſche, ale njewědżeſche nicžo wo tym, ſchtoż podawaſche ſo ſady nieje na wjeſelſchi horu. Njewědżeſche nicžo wo tym, ſo twarjachu tam woſtak, ſo paleſche ſo tam wuhlowy woheń a na njón ſypachu ſornjatka wornicha, ſo wſa kěżor holbja ſ klẽtki, ſo by jeho woprował. Jeho ruży pak běchżej tak ſprózniż, ſo njemóżeſche ptaka dobżerżeż. Hołb wuſkwobodżi ſo ſ jenicžkim roſmachom ſchidłow, poſběże ſo a ſhubi ſo w nóżnej cžmẽ.

Jako ſo tole ſta, pohladachu dwórnikoju pokiti niedowẽrły ſa ſtarej Živinu. Wẽrjachu, ſo wona dyrbi bycz nacžiniżeła tuteho njeſbożonweho dopuſchczenja.

Mójżachu woni wědżeż, ſo wẽri ſo Živina pſchezo hiſcheże pſchi wobnju paſnirjow, a ſo runje cžichim ſmukam pſchipoſſucha, kotreż ſ tſchepotom pjeluja ſe cžichu nóż? Sſłyſcheſche je, hižo priedy hacż wědżeſche, ſo njeſchikhadżeju je ſemje, ale dobywaju ſo ſ mrożeſ. Skónczniże poſběże ſwoju hlowu, a nẽtko widżeſche ſwẽtle, ſo błyſcheżaze poſtawy w cžmẽ ſo ſnoſchowaja. Wẽchu to ſyły mażych jandżelkow, kotreż ſpẽwaju a mohtrjej pytażo nad dalokej krajinu tam a ſem ſlẽtowachu.

Mjeſ tym ſo Živina ſpẽwam jandżelow pſchipoſſuchaſche, pſchihotowaſche ſo kżor, ſo by ſnowa woprował. Myjeſche żebi ruży, wucžiſcż woſtak a na njón ſypachu ſornjatka. Ale hacżrunjeż napinaſche ſo nẽtkole ſe wſchej mozu, jeho krucże dżerżeż, wupjerchmy hołb ſ jeho ruki, a ptak wotleceża do cžmoweje noży.

Kżor ſo ſatraſchi. Pſched próżdnym woltarjom padny wón na ſwoje kolenj, modliwſchi ſo k ſwojemu pomożnemu dnuhej. Proſcheſche jeho wo móz, ſo chżył wicžo njeſbożo wotwobroczíż, kotreż chżyſche tuta nóż po ſdacżu pſchiſiżewjeżż.

Też wo tym njebě Živina nicžo pytnyła. S żyżej duſchu ſłuchaiche wona na ſpẽw jandżelow, kotryż nabywaſche ſłajnje na ſylnoſcżi. Słónczniże klinczeſche wón tak ſylnje, ſo paſtyrjo na to wotnuſchcżu. Sdẽhnywſchi hłowu widżachu jaſne ſtyły ſłẽbrobẽłych jandżelow a jandżelkow w dołhich rjanach runja wyżoko horka w cžmẽ ſo ſnoſchowajem ptaſzkam. Nẽkotre mẽjachu luty a hnżle w rukach, druhe dżerżachu zytary a harfy, a jich ſpẽwy klinczachu tak wjeſele każ dżẽcżowiſe ſmjecże a tak lubożnje każ fifolenje ſchkowarowcżka. Hdyż paſtyrjo tole ſłyſchachu, ſeſtawachu woni ſnydom, ſo bychu ſo podali do hórſeho města, w kótrymż bydlachu, a tam powẽli wo njewyſchẽdnem dżiwje.

Woni tajkahu ſo dopredka po wuſkej, ſawitej ſchcżeży, a ſtara Živina dżẽſche w duchu ſa nimi. Nadobo bu horjeka na horje ſwẽtło. Runje nad horu żelesche ſo wulka, jaſna hwiżda, a město na wjerſchku hory ſybolesche ſo każ ſłẽbro w ſwẽtle hwiżdow. A łyży ſo ſ nożdowżaczych jandżelow ſo jemu bliżachu, a paſtyrjo poſpẽchichu ſwoje kroczele, tak ſo ſtoro bżẽżachu. Hdyż běchu ſo k městej pſchibliżili, widżachu, ſo ſu ſo jandżelſo nad niſkej hródż w błiſkoſeſi mẽſchczaniſkich wrotow ſſromadżili. Wẽſche to ſrudny pukkot ſe ſłowjanej ſtſchu a nahej ſtaku jako ſadnjej ſcjenu. Runje nad tom ſtejeſche hwiżda, a jandżelow bywaſche tam ſtajnje wjacy a wjacy. Nẽkotre poſłudnychu ſo na ſkonjanu tẽżku abo puſchczżichu ſo po nahłej ſkalnej ſcjenje ja hródżu dele, druhe ſaſo ſnoſchowachu ſo tam a ſem. Wyſoko, wyſoko horjeka bě powẽtr roſſwẽtleny a pſchekraſujeny wot jich błyſcheżatych ſchidłow.

W ſamżnem wokomiku, jako ſo hwiżda nad hóriſtym městom ſapalmjeni, wotnieżi zyła pſchiroda, a mużant na wyſchinje broda dyrbjeſche nahe pſchemẽnjenje nadpadnyż. Cžujachu, ſo ſaduwaju cżerſtwe powẽtrny po krajinje. Słhadżachu luboſne wónje, ſchtomy ſchumjachu. Tiberiowa rẽka ſapocża bórbotacż, hwiżdy ſo ſaſybolichu, a mẽżacż ſtejeſche wyżoko na njebju a woſbwẽtleſche żwẽt. A ſ mróczeł puſchczżiſchtaj ſo hołbjej dele a ſydnyſchtaj ſo na kżorowej ramjeni.

Jako ſo tutón dżiw poda, poſłẽhny ſo Auguſtus ſe horjeż wjeżkoſcżu, wſchitzy druhy pak, kotżiż jeho pſchewodżachu, padnychu na kolena a wołachu: „Ave Caesar! Wotmołwiż je Tebi někto Twój ponożny duch. Ty ſy tón bóh, ke kotremuż maju ſo na wjerſchku hory wſchitzy modlicż!“

A hołdowanje, kotreż běchu tamni mużjo kżorej wotnjeſli, klinczeſche tak mózny, ſo ſłyſcheſche je ſchcżeżiwa Živina. Wona bě wotuczíła ſe ſwojeho żona. Poſtajnywſchi ſe ſwojeho mẽſtna pſchi kromje ſkaliſka kroczeſche wona k tutym cžłowjekam. Straſchne bě, na ſtaru Živinu poładacż, tak wohidna bżẽſche.

Ale ſ wulkimi kroczelemi a njebojaſnje pſchiſtupi wona ke kżorej. S jenej ruku wopſchimny wona jeho ruczne ſłibadło, ſ druhej pokaſa pak k dalokemu ranju.

„Hlej!“ jemu wona pornecži, a kżor wocžini ſwojej wocži a ſhladowaſche dele do doliny.

Daloka pſchẽſtrjeń ſo jemu wotewri, a jeho wócžy ſahaſchtej hacż do dalokeho ranſcheho kraja. Wón widżeſche tkudułchu hródż pod nahej ſkalnej ſcjenu, w kotrejż wocžiniejnych durjach nẽkotſi paſtyrjo kleczachu. Nutſka we hródżi wuhlada wón młodu macż. Wona kleczeſche pſched dżẽcżatkom, kotreż leżeſche pſchi ſnuri na walczku ſkowy. A ſmorſchcżene, koſchate porſty Živiny pokaſowachu na tute ſłuhe dżẽcżatko.

„Ave Caesar!“ rjekny Živina jeho wułmẽſchujo. „Ta ni leži Bóh, ke kotremuż budża ſo na wjerſchku hory wſchitzy modlicż!“

Tu wotwini ſo ji kżor ſ pucża, każ pſched wotwrótnjenej.

Ale nẽtko pſchihotże mózne widżeſtwo na Živinu. Jeju dżiwjej wócżzy poczinaſchtej ſo żehlicż, jeju ruży wuſpinyſchtej ſo k njebjeſkam horje, jeje błóż pſchemẽni ſo, jako njeby wjazy jeje ſaſmżny hył, a wóſt doſta ſwunk a nóż, ſo bychu jón mohli ſo zyżeł dalokej a ſchérokej ſemi ſłyſchcżeż. A wona rẽczeſche ſłowa, ko kotrymżki mohł cžłowjek wẽricż, ſo cżita je wużkoho horjeka we hwiżdach:

„Na wyſchinje hory budża ſo modlicż k ſwẽtowemu wobnowjerjej, ke Khrystuſej, tola nij k ſłabemu ſmjertnemu.“

Hdyż běſche takle rẽczała, kroczeſche wona nimo do ſmjerczże naſtrożanych mużow pomału ſ wyſchiny hory dele a ſhubi ſo.

Auguſtuſ pak wuda naſajtra kruty pſchikas pſchecžiwo wotpohladacż, jemu powjeżeczeny temjel na horje natwaricż. Město toho poſtaji tam ſwjatnizu ſa nowonaroděnego Božeho ſyna a pomjenowa ju **woltaŕ njebeſ**, Ara coeli.

zam sakałało, stupicj so pśiśed šame wrota zyrkwjow a skałyćj bohoślužby. Antinaboźna propaganda w Rušej ma hižo ześawna wěsty politiski charakter. Wobrocża so niž jenoj pśeciwo naboźinje a pśeciwo nutrnosćam, ale pśeciwo wšitkim žiwjokam, woseběje w ześelenych krajinach, kiž su šnate jako pśeciwniki sowjetow.

Rumpodich

Kaž tajke žołte banana wiža nježaćk na jaśnym šimtšim njebju. Wětšik hraje se šnehowymi mjetelemi w powětśe a honi je na šodowrózate wokna. Hanka a Jank šejitaj hižo zyłu thwilku pśeh wokniše a kłóčitaj swój nóž na šymu wokniazu schkleńzu, mjes tym so bobak, śeražowar donu, hižo dźewjaty raz lěwy bunzt swojeho tuješa wokoło blida cśaha.

„Janko — tamle wón dźe!"

Krótki praskot, a schtyri male cźłowješke a teš šwěrilke nóžki šhubja so we pódlańskej jedźerni.

„Macźi — nanko, rumpodich dźe!"

Kudźeliz nan cźišnje Sćerbške Nowiny, pśeš blido na wokno a postanje se swojeho hlubokeho stoła, mjes tym so swojej mandželskej i wóczkomaj miknje.

„Tak, dźeći, hudźeše pokłuschne! Chzu rumpodicha šom nuts pušcheśiś." Hanka a Jank šhowatej so šady macźerkneje šukuje, mjes tym so so bobak špody konopeja šhubi a wcźipnje swoju cźornu šwěcźatu tlamu na swojej wupšchestrjenej pazy położi. Do buri so i prutom šawrieška a durje so wcźinijeja, a nuts šuknje najprjedy wulka bruna kožana cźapka, potom wulke brodate mjeswocźo i zyłe cźerwjenym nošom a i dwěmaj pšheźy mikotazymaj wóczkomaj. Skónčnje šteji zyły Rumpodich w polhim kožuchu a i prutom w ruzy wo šłiwje.

Kudźeliz nan šamkuje ša nim mjeńcźo durje.

„Dobry wjeczor, tute dźećatka, postrowi jich Rumpodich i hłubokim łłošom a tšahży šebi njeclepje šuchy še swojeju zamjenjow.

Cźišchina — wulka cźišchina — —

Nadobo so nješchto šłanje, pšches cźo so mały Jank najbóle šhodźiwa. Bobak, kotryž hewak kóždemu zusjemu njembrje mjes nošy šajedźe, wujeźe drje kaž błyšk špody konopeja won, tola łkoćit pak kaž gumijowy bul a wjeźe schcźowkaju na Rumpodicha korje. Kudźeliz nan pak pšchinnje malcho hewrjekarja ša kožu a tykuje jeho i dnjenji won.

„Hm", bóreźi šebi Rumpodich do swojeje wulkeje brody, kajka še to tola dołha a dałeka jśišа na jemju!"

„Dałeko?..." prajscha so Jank a hlada njebojałśiwje na Rumpodicha, kotryž i wulkim prutom pšched nim šteji.

„Ooch!..."

„Nó, to ty njewěriš, mały pjerachо?"

„Nē."

„Tak, tak, cźehodła dha niž?"

„Dokelž šy ty zyle wěsće i łkadłom pšhileczał a..."

„Schto... łkadło?"

Błobeho Rumpodicha łošmate brjoški nadobo šteju wostachu, mjes tym so so jeho nóš pšcheźo błe a bóle cźerwjenjeć počźinaše.

„Sšy dha ty teš Boże dźeśo w łkadle šhobu dele pšhinješł?" prajscha so Hanka njebojasnje a błada šamhtenemu Rumpodichej w runej mérje do wocźow.

„I hdźe, we łkadle šhobu pšhinješł! Sšo wē, jo je Boże dźeśo na šemi, dyrbi tola dobrym a pošłuchnym dźećom cźane hodowne wěśi wobrabjeć."

„Dyrbi dha hišcheje Boże dźeśo woprawdźe bełacź?"

S praschazym wóczkom hlada Hanka do bratškowego njezwjeża.

„Kał", proji Jank i energijkim pohibnjenjom ruki a i wótrym wóczkom na šotšeźu pohladnywšchi, „to je tola jaśnje, so wone jenoj i autom jěźeźi! Njewěrno, hnjes Rumpodicho, Boże dźeśo a ty, wój mataj tola rjany wóz?"

Rumpodich šjedźe šebi i ruku pšches šwoje wlóžne cźo to, potom dyri i ruku pšches powětr, kaž by chcył muchu popadowaś.

„Sšo wē, jedyn wós, ale..."

„To je tola kraśnje! Je to šchdeź- abo dwanaceźylinderski?"

„E—e—, schto rěła zylinder..."

„Je tola zyle wěsće jedyn Mercedes-Benz, njewěrno, hnjes Rumpodicho? Abo je šnadź jedyn Opel, abo jena Ford-limušina?"

Rumpodich šjedźe je šwojimi wupšchestrjenymi porstami pšches brodu a hlada pomoz pytajo na Kudźeliz nana.

Kudźeliz nan wumóźi situaciju i tym, so w duchapšchitomnosći a bjes toho, so by to nichtó pytnył, sa nekotre wokomiki elektrišti šwóju hołowu.

Tónle mały pšchipad njedospě pak na žadyn pad šwój wotmyślony šamk.

Pšchetož Hanzyna huba niemóże jenje šwěrom byś. —

„Praj jomu, hnjes Rumpodicho, pšchiźe Boże dźeśo teš borśy k nam i gramofonom?"

Rumpodich treje šebi i palzom wulke pótne łapy i no ša a wobhladnje njedowěrliwje Hanku.

„Cźehodła dha i gramofonom?" prajscha so wón kedźbliwje.

„Wón tola zyle wěsće „Cźicha nóz, šwjata nam nóz" a „O pastyerjo wy, nětk pośłuchnjeśe ho" traje, njewěrno?"

„Ach mój Bože, nē, nē, to tola wjazy njeje, k tomu, k tomu..."

„K tomu je tola radio tu!" šłonczi Jank Rumpodicha 2- hadu.

„Schtoo... wš hischcze radio?"

„Sšo šamo rešumi", powźa Jank we jenym dele, „schtó dha budźe so hischcze i gramofonom cźiwiłowaś, kedyž je hižo radio. W njebješach je tola zyle wěsće jedyn wulki, wulki łejelak, a Pětr łejele tam zyle jedenaš hudźbu jandźelow na šemju dele. Praj mi prošchu, hnjes Rumpodicho, ma Pětr teš błyšchak na hłowu a na kajki žołmje dha wón po prawom łejele, dhu mjenujzy rady..."

Dale Jank dozyła wjazy njepšchihódźe, dokelž žebi Rumpodich tak njekedźbliwje pšches brodu šajdźe, so měješe nadobo zyłu dołhu brodu w ruzy.

„Wujo... to šy ty?" šawołaschtej Jank a Hanka naraš. Sšo dźiwajo a i wocźinjenymaj hubomaj hladatej wobaj ša Rumpodichom, kotryž so wšłoku i durjow minje.

Cźišchina — — —

Jenoj bobak cźeri, wjeźeše šcheźowkaju, ša nim won.

Hodowna spomnjeńka

„Macźerka", dźeśeše kujeźna doktorka Hilda Kubaschez, „je so hodowny tykanz radźił?"

Kujeni profesorka šłykny ruzy a pohlada na swoju wulku rjanu dowku. „Spodźiwnje! To šy derje cźinila, holcźo. So móże mloda łekarka teš tykanzy pjeć! Nowy rezept?"

„Nē. Dostach jón ras wot macźerje jeneho mojich towaršchow na wyšokej schuli. Pšchi tym so šmějałokaśeše, ale bješe teš wěsta šundoba na jeje wobliczu widźeć, hačzunjeź mějeśeše šrowy napohlad. Hłóš bješe jašny, tola macź šłyšcheśe hórkosć jynka a mjelcześeše — mědźeśeše wo Hildźinych rosbitych nadźijach na ženitwu i Korlu Wunderlichom.

Zyła khcźe wonjeśeše ša mjedom, jědeni a cźopym powětrom. Trje hodowne šarcźicza, ale melancholiška melodija klincześeše we wošchitich jynkach šobu wot toho cźaša šem, hdyž bješe Hilda šwoje pruhowanje wobšłała a domach pšchebywaśeše. Sćežerli leźachu na Božej šwórbje, runjeź bješe halle kótko po wobjedźe.

„Nětko pójdu na pół, so Rudolf tykanz hodowniczku wjeczor dośjanje", dźeśeše Hilda. Ruce napiša nekotre šłowa na malu zedźku, šamu ju do thartona a šeźini pakcźik k wotpošłanju hotowy.

„Póńdźeśi šama na pół?" Macź bješe šarośeźiwa.

„Schto budźa tudy projeź?" Hilda so šmějeśeše: „Njech rjeknu: knjeźna doktorka Hilda Kubaschez nješe šama pakcźik ša swojeho bratra na pół." Pšchihłuwny macźerki wottrohuje a so wotšali. Klobuk bješe šabyła.

*

„Ach, pakcźik wot macźerki!" Młody diplomowy inžeńer Rudolf Kubasch wobhlada šebi šdźiwam papjeru, kiž hodowny tykanz wobda. Swójercha leźeśeše list wot macźerki. Hilda bješe tykanz pjeśła, pišaśeše; njeje pšchi šłudowanju niczo wot swojeho holeźažeho wojchnja šhubiła. To połoži jemu pšchedewšeze, tykanz swojej lubowanej Dorotheji dariś. Hilda mi to ja ško njewołmje. A šłonczije Dorothee bješe pśeni raz w němškim kraju a njebě bješcheje jenje kamoreźereneho tykanza jědła. Potajśim, bješe hišcheje nješchto, schtož bješe młodej amerikankej milijonaży nješnate. Sawobali pakcźik i papjeru a njeješe Hildźine pjeźiwo do rózoweje klamarinje. Ruce nješchto rjanych hodownych rózow a šłubjenje, so tykanz hišcheje dźeńża na napišmo wot Dorotheje pšchińdże. Patorźiju njeśmě jeho dar pobrachowaś.

*

„Tu je zedźka", dźeśeše Dorothee, kiž wošbožena tykanz wobhladaśeše. „Hač mi nješchto šobudźeli?" Jako papjerku woczini, bješe jej dźiwno wokoło wutrobы. Zedźka šchepotaśeše w jeje ruzy. Na njej bješchtaj dwaj njedowej biečkaj a nekotre šłowcźa: „Możeśch šebi myślicź, luby Rudolfo, kak nješbožowna šym tak šamotna. Sšym kuch wutrohy šobu šapiekła. Hilda."

„Hilda... schtó to bē? Jeho njewjeśta? Jeho lubowana? A nješbožowna, dokelž je hedy šamotna? Hilda.. haj, tak rěkaju holzy tu."

Sšyšy šłupichu do blukeju wóczkow młodeje Amerizjanki. Cźehodła je jej wěrić, dak... tola wiš. Wona cźinjeśeše jenu tšchiwdu. Prěni muž w jeje žiwjenju, kiž jej njeholdowaśeše, pola kotrehoż šaczuc'e šhubi, so je milijonarka, kotruž pjenjes dla woddźiwachu. Tola tykanza šo mi nětko njecha. Wuj Korla Wunderlich, šamotny młodźeńz bjes domišmy a šłarschijskeho doma, dyrbi jón dostaś. Tak cźichi a nješbožowny bješe pośledni ras, jako bješe jeho wohladała.

Mjeniśchimu pšchemyšli. Potom klinkaśeše Dorothee. „Pšchinješeje pakcźik knjeśej doktorjej Wunderlichej!" dźeśeše k šłužobnej holzy.

*

Hdyž šo we wšchitkich wobhdenjach wokolnoseje božodźeśeśowe šchtomy šwěcźachu, pšchińdże Korla Wunderlich do šwojeho šamotneho wobhdlenja. Hižom chyśeše šwěcźu šaßwěcźeś, wošta ślejo a cźuješe wón mjeda a jedlow. Jenoj jónkrótcź po šmjerczi šwojeje macźerje je tajku wón žrěbat... tehdy, jako bješe Hilda k jeho narodninam tykanzy pjekła.

Nětk šo šwěcźa šaßwěcźi. Sšyšnej mužiśej ruzy roswjaśaśchtaj dornizu. Tu leźeśeše tykanz. Hilźiny dar... Tak jeho lubowaśeše — njebě jeho šabyła. Njebě na njeho šła, dokelž... haj, cźehodła jenoj? Ach, šam wjazy njewědźeśeše. Kursowu knihu... Hdźe? K šboju bješe kołł wotpošłankі na papjerje. Sa 3 hodźiny możu pola njeje byś. Tykanz by jeje bratrej pómał. Rudolf dyrbješeše postrow i domišmy dostaś, hdyž šo Hildźiny „haj" pšches hubku wobtrucźi.

*

„Że tykanz łłodźał?" praśchiešeše šo Rudolf hordźe we pšcheśwědcźenju šahorjeneje Dorotheje.

„Njejśym jón jědła", dźeśeše tošhorjena.

„A cźehodła niž?" praścha so Rudolf, a bješe jemu, kaž so by thermometer pod 0 šťał.

„S bojoseźu, so mohła žebi žołdk šlaśeś. Bješe kuch wutrohy šobu šapiecźene." Jeje hłóš tšchepotaśeše pod šłyšami.

„Kał?" praścha šo Rudolf šadźiwany.

Dorothee pokaša jemu tu zedźku, a Rudolf cźitaśeše šłowa šwojeje šotry. Na jeho thutne wobliczo padźe šcźeń. To widźeśeše Dorothee a mójeśeše jeje cźwilu ležma hnjeśeś.

„Njebych šebi myślił, so jej tak blisko dźe", dźeśeše Rudolf pšchi šebi. „Dewak bych ke Korli schol a wšchitko šarunał. Wboha Hilda!" A nětko dźeśeše k šwojemu šamotnjenju: „Jedna šo wo moju šotru Hildu a..."

„Wascha šotra?" šawoła Dorothee tak wótšje, so šo Rudolf naštróji.

Posdźišcho, jako ju Rudolf hišcheje ras k žebi jchceźeše, dźeśeše wona šprawnje: „Dokelž běch tak žarliwa, hym Korli tykanz pókłała."

Tak šo Rudolf Kubasch dźiwaśeše, so pšchi šwojimi nawrótcźe do domišmy Hildźiny pakcźik na blidze šteješe. Wón beśa „połrowy i bowiwy", kiž běchu Korla Wunderlich we wulkim šbožu jemu pódłał, posdźišcho, hač Hilda šwoju hubku šluba.

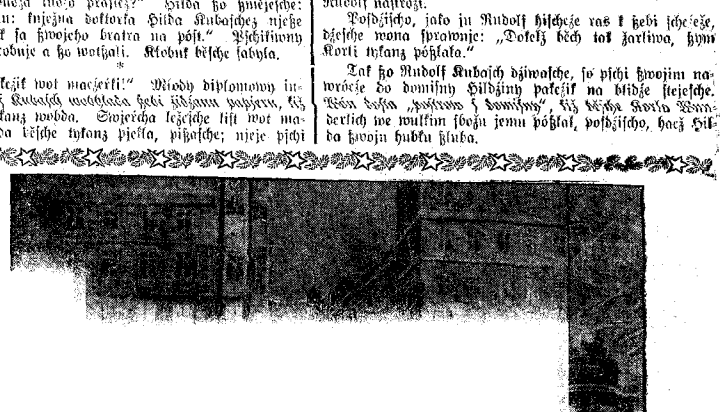

Krótko pšched hodownym šwjedźenjom.

Tajki a podobny napohlad kaž na naschim wobrazu posliśeśeše šo nam pośledńe dny do běd we wšchitkich mějtach. Ludźo khwatachu i pakcźikami a hodownymi šchtomikami w ruzy abo pod pažu po mješchćanšticz haßach. Khwatk'a njeměch dujow do běd pak je nětko woczichnył.

Boża nóz je šo na jemju wupšchestrła. Hody tu nětko šu. Pšches wokna widźiśch šo šybolicź błedorne nježe a šchkleczone kule na młodźanych hodownych šchtomikach, widźiśch tšchepotacź mile šwěcźkow. Měr a cźicha radosć šaczehuje do domow, šwójbow a wutrobow. Sbožowne hody! Bóh špožcź je nam wšchitkim!

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wu[illegible]awarei 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čłoń Smolerjec kniharničerňa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnberskej Živjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čěłneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospolnje běduy. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom lutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja lutejo banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 300 Budyšin — Póndźelu, 28. decembra 1931 — Bautzen Lětnik 90

Zniženje podružneho pjenjeza w Sakskej

Saksse knježerstwo je porjad we sniženju podružneho pjenjesa wotjelilo.

W starych domach,

to rěka w domach, kotrejž su k 1. julijej 1918 z wobydlenim hotowe byle, so **podružny pjenjes wo 10 prozentow sniži.** Jeli so je na přiklad měrowy podružny pjenjes 400 hriwnow wuličił, a so posłedźicho na 480 hriwnow powjetšił, so 10 prozentow wot 400 hriwnow (40 hriwnow) wotčěrnje. Potajkim nowy podružny pjenjes wot 1. januara 1932 440 hriwnow wuličeli. Jeli so **twarby** wo sniženju podružneho pjenjesa za wobydlenja w starych domach rozsudźa, hamtsle hudy jako dorěčenje wyšeršnjece rozrisaja.

W nowych domach

so sniženje podružneho pjenjesa wobjezmišćno wobliči. Tu ma so najprjedy rješ, so so w nowych domach, kotrejž su hižo někotre jenoš je 6 prozentiskimi hypothekami poćežene, dań a z tym tež podružny pjenjes njeninjitej. To wosebje porjadnje za wšědne twary płaći, kotrymž su so **sniže** 1. hypotheki **krajneje zawěšenje** pśihlušnje. Wuwjaze so sniženja danje pak so tež tam stanje, hdyž je jena banka wyšše so danjaze hypotheki z wukraja wobstarała. To na přiklad za liczbu 8 prozentiskich hypothekow Němskeje statokowje hypothekiske banki płaći.

Wobsedźerjo domow dyrbja so wobdla hnydom pola swojich wěrješelow wobhoniś, hač a kak daloko so dań sniži. Hdyž je so w prěnich zdźelenkach mjenowe wuliśa **na to pokazało, so so w nowowarych podružny pjenjes hač do 15 prozentow** sniži, móže w jenotliwych padach tomu **tak** być, tola so to porjadnje na jane wajchnje njestanje. Prošeja so jenicźay wo to, **kak je so nowy twar finanzowal.** Wo swědach w nastupanju sniženja podružneho pjenjesa w nowowarach, za kotrejž su so pśihlěrki je sjawnych srědkow dale, wosdźělenje rozsudźa, to rěka **te měšćańske rady a pedrjeńske stojiśi,** kotrejž su w lěce 1931 wjšše rozdźelenje statnych wobdźělnišich srědkow wobstarale. Pśiprošeju jich rozsudźenja móže so w tym dweju njedźel **pola wokrejźneho hejtmanstwa** wobezjěwaś; to na posłed płaco rozsudźi. To jane płaći, hdyž su so pśihlěrki wrośo płaśile. Pola nowowarow, kotrejž su so sjawnych srědkow natwarile, pśihi swědach hamtsle hudy jako podružny pjenjes wumnoge hudy rozšihaju.

Inflaziske twary.

Wobsebita wuprawa so pola tak mjenowanych inflazitich twarow stanje, to rěka pola nowotwarow z lěta 1918 hač 1923. Pola tyšle twarow so wot 1. septembra 1932 **dołoj** tśěchnu sadanjenju wo 20 prozentow sniži. Tohodla so tu, kaj pola starych twarjenjow, wo 8 prozentow **wuličinjeny** podružny pjenjes sniži.

Nowotwary je sjawnymi pśihdźerkami.

Niż zyle jednorje so wuprawa w podach stanje, w kotrychž su so pśihdźerki za **podružny pjenjes abo dań** je sjawnje wuli pśihlušnyle. Tu by so mohło sdaś dźiwne być, tomu by so měło wołojenje za sniženje danje pśihdźerkej.

Krajny pśihewjedźaju wukas tu postaja, so ma so **summa,** je sniženja danje dobyta, w tojšej **mjeje k sniženju podružneho pjenjesa** nałožeć, kaj so je sniženja hypothekarskeho poćeženja, hač **do 40 prozentow** wšěch twarjow sjawnje wobliczeneho, wupokaja. Potom słyšeju summa ma so porjadnje k sniženju pśihdźerkow za podružny pjenjes abo dań nałožeć.

Tohodla dyrbi so na to dźiwaś, so so w prěnim rjeźe podružnikam wołojenje, po mjenowym wukazu **wotmyślene,** je sniženjom podružneho pjenjesa dostanje.

Stónjne postajenje hač do 25. januara.

Pola starych domow so sniženje podružneho pjenjesa **jenički** jednorje pśihewjedźe. Pola nowotwarow budźe so **dyrbjeć** we wjele padach hakle praśicnje sniženja danje **dokadnje** rozsajaśiś. Tohodla so njebudźe hnuto **wobeńcz** dacź, so so po němčkostatnym pśihewjedźazym wukazu podružnišnam najprjedźy **nałkwalna** złožeńca wo pjenjezownym podružnym pjenjesu pósćele. Potom pak dyrbi so so wšěm doraśom na to dźełacź, so móže so stónjenje wuliczeny podružny pjenjes hač do 25. januara 1932 **złožeńcz** kaž němčkostatny pśihewjedźazy wukas postajo.

Saksko hodowna amnestija

S pśihlěžnu hodownemu fojebjenju je saksse justizne ministerstwo kaž tóžde lěto tśěty dźeł **jatych do swobody puschćiło, druhim tśelesnje potrjeżiło pak puschćiło pak wuprušowaśi cjoh pśihlušnyle.** Puhladnjo na powšitkowne ćežke nuzowe położenje je justizne ministerstwo wosebje na tajke kady dźiwało, kotrejž maju so **Powdchilkownemu nuzowemu położenju** pśihpiśaś abo w kotrychž so **f** wobhnadźenjom wosebje ćežkemu położenju **pśihśtuschnikow** tłostanych wotpomha. Licźba 307 wobhnadźenych je tehodla trochu wjetšca dyli w pśedawšnich lětach.

Nowa wuprawa mlokoweho wikowanja

Jenoime jadady za zyłu Sakšku.

1. januara 1932 nimóli mlokowy jakoń do mozy stupi. Won dyje w Němšći wobkhad z mlokom po **jenotnych jadadach** organisowaś. Hłowne wotmyślenje je, jadwólejeć, so so najwažnišcha ludowa žiwnosć, mloko, po **stowarjenje nejlepšeho waschnja lobzwa a so pśicherjedarjam pśihnjewdźa,** so so z tym pśicherjenjenje mloka powjeśchi a so so w jajimje katastrowa **lewos mloka a mlokowych wuźělkow z wukraja zamjeńcz.** Němšći mlokowy wukas we dalokim wobsahu jenoj jadadu postaja a pśichwodźejeńce krajam pśichwestaja.

Sa Sakšku je w jakonjowym lopjenu cźišło 44. je 24. decembra wumjeńdźazy wukas wušoh, wo kotrymž je jadke knježerstwo najprjedy je wšichtimi fajimanami, katastrowom, mlokowym wiforwanjom a mlokarjenimi nadrobnje jednało. Pśichi tymle jednanju je wo to śicho, wunmanje fajimow, jdźeła jeźi žiwnje najpśicherjwo śe-jagich, nazwarkaś a pśichwe wšěm katastrowe we wobsebje cźišim cźasu **niz pozejźeć.**

Hač dotal jun měśa a wokrejźy wobkhad z mlokom po na měśnje swučenym wšchelakim waschnju wuprawjacje. Se jakim wunwjedźazym wukazom dyrbi so tale njetuba **wichelekorotej postajenjow wotstronić.** Měśnym satonjam za wobmjefowane postajenja, wobsebje wuprawa pśichedawanja mloka na zjawnych měśnach (na torhošćach, namjeśach a dróhach), pśichedawanje na dróhach a w domach, pśihnjoścjenje mloka do wobydlenjow a pśichpušwjenje mlokowych pśichedawarjnow pśichewestaja. Nowe je, so so pśichchodnje, so tychi so zawěrjenja njehódne elementy wujamałe, mlokowe wikowanje wot wóschowšcnje dowolnjesće wotwišne cźini.

Sakši wumjedźazy wukas wopśihja powšitkowne pśichedpišma wo dobywanju mloka a wobkhadźe z mlokom, **pśichedpišma śirokotnej policije,** wuprawu pśihślušenja konsejnje a wosebje nadrobne pśichedpišma wo dobywanju a wobkhadźenju z kśichnjowym mlokom, to je z mlokom, kotrejž so w prěnim rjeźe za cźełne wěcej a Thorych wuzije a dyrbi najwšelcźe śirokotne žadanja dopjelnjeć.

Koncesije za korćmarjenje so hač do 1934 zawru

Saksse hospodarske ministerstwo je śledowaze pśikasało:

Hač do 31. oktobra 1934 **njejmje** so **założenje nowych korćmow dowoliś.** Wunmjeńe so jenoj z dowolnosću wokrejźneho hejtmanstwa wotpušćeji.

Tole postajenje njepłaca za namjety, kotrejž su pola **dowołowaje wyšchnoście** pśiwje **instanzy** pśched 10. novembrom 1931 **došłe.**

Zniženje płaćiznow za wobhladanje mjasa

Hospodarske ministerstwo je wukas wojsewitu, po kotrymž so płaćizny za wobhladanje rěznjeho skota a mjasa wo 10 hač 15 prozentow sniža. Dale wukas postaja, so wobhladarjo hišćeze dźeła za stajne zadźerjenje rěznjeho skota pśichewšnu, kaž dalšo so wo pśihjeze abo wunmjenje złoćatow pola zadźerjenja jedna.

Belgiske město Dinant je wudawarja Bädekerowho wjednika wobstorżiło.

Magistrat belgiskeho města Dinanta je wudawarja Bädekerowho puczowańskeho wjednika wobstorżił, dokelž wo wobdźerjach města Dinanta praji, so **f** wo**č**asu wójny saksse wójska nadpadowali. Město Dinant je to samnanje zchłody jadło.

Konferenca knježerstwow w Haagu

W Haagu w Hollandskej je pjeca knježerstwa sešła, so bychu wo němskich reparacijach a wójnskich dołsu nehdyšnich swjosarjow wuradźale. Amerika je pśichi tutej konferency njewobdźeli, wobsy pśino jenoho wobsedźerstwa na nju pósłała.

W swójbu f tutej zdźelenku je „Herald Tribune" f knježerstwa pjeca zhonila, so w knježerstwje měnja, so na Europa pśichodź wšchem dwoj nadawkaj rozrisaś: **praktiske placjenje kmanosće Němskeje a sćitowanje programa za hospodarske zbrabanje Europy.** Jeli so by so taśi program zwucenja wobsahnuł, by americanske knježerstwo snadź swótnuwe było, zdźi praśicnje wójnskeho dołha pśichmyśliś. Pśichi tym pak so na placjenja kmanosći jenotliwych krajow dźiwało. Na žane waschnje pak zdźi americanske knježerstwo na to njemyślił, sćitowali pśichewjacź, kotrejž bychu je sćitanja placjenja reparacijow nastałe.

Ruska jako dźěłodawarka

Ruske knježerstwo f wulkimi inbjenjemi němskich specialnych dźełacerjow f ześi wabi. Do Ruskeje pśihidźechi, pak němscy dźełacerjo widźa, so je woprawdźitosć zyle hinadcha, hač je so jim pśichcełałała. Wunmjenjowe, f kotrymž su so pśichilajili, so ruske knježerstwo dojcy njedźerži. Tak dyje někotre sajo 36 němskich inżenerow, technikow a dźełacerjow f Ruskeje wuca**ń**ahnuli. Ruske knježerstwo so wosebje japonskeje, wunmjenjene pjenjezy we němskich hriwnach žonam inżenerow w Němskej płaći. Nunje tak inżenerjo f swój wjazy dźeł swojeje misiy, kaž bź to**č**asnuje wuczinjene, w němskich pjenjezach njedostawaju. Němscy inżenerjo su so tohodla pola němskeho pósłanza wobježowali, a tón je wo tym f ruskim knježerstwom jednał, hač dotal pak so njeje nicźo pśicinjeło.

Rusku chcedźa pśeća do wójny z Japanskej zašmiatać

Telefonowa powěsć**e**nja ruskeho knježerstwa powě, so je **b**odźuśowe jeneho wukrajneho pósłanstwa pśichstajenja G. ruskeho wobkhadneho kommisariata narěcześi fyjtał, so by **atientat na japanskeho pósłanza w Moskwje sčinił, i cźinił by so wójna mjes Ruskej a Japanskej** bdźuśiła. S tutym nadpadom njeby so trjebał japanski pósłanc fanić, attentat by so trjebał jenoj jako demonstrazija tłaćeć. **Dwě kulgy se fersatowskeje rezolwra do wokna pósłanzowego automobila w Moskowskich drohach bychu dosahłej.** Pśichitajeńcj G. je za swoju winowatosć mél, knježerstwu Pśećicz, na kajež waschnje chcedźa Ruskin do wójny f Japanskej sapśeć.

Tule powěsć**e** dostawschi a je f pruhowanjach je ludowy kommisariat za jnontkowne należnjeże wódzerja pozejźeneho pósłanstwa namołwił, so **by** so jeho w powěsći **mjenowany gebudźaćaer za najkrotschi cźah** f Ruskeje **wotwołał,** jeli so diplomatiśiu njefronliwosć wujźe a so wohodła njemóże pśched rušli žadu stajiś. Tole žadanje je so hižo dopjelniło.

*

Moskowska zdźelenka dyje mjeno a narodnosć winowanego pósłanstwowego bobsłuhowa njemjanuje, tola nimóże nowiny widowaju, so won Wanjek wěra a so cźeskosłowakskemu pósłanstwu pśichłuscha.

Dalšna powěsć praji, so je podawk w Moskowskim diplomatiśim śwěcze wulke spodźiwanje zbudźił. To jane so f Tośa powě. K tomu so zdźelnje: „Powschitkowne je někto wocźakanje, so ruske-japanske zmjeri połepšepa."

*

K tymle powěsćam ma so pśichipomnieć, so je Cźeskosłowakska w Ruskej je žanym pósłanzom njefastupnje, ale so, dokelž njeje ruske knježerstwo jako takowske pśichpósłało, w Moskwje jenoj diplomatiśni mišnju wudźerzuje.

Zyła wěc je tym pó so dacźu ruske knježerstwo wumnyśliło, kaž je zdźi pśched lětom wobstorżbu pśicheżiwo němskim inżenjeram wumnyślilo. Ruska wojerska zwjazkowa je so f nawalom japanskeho wójska do Mandźuskeje wotkryła. Japanzy su ranźichodnjesku żelesnicu, kotruż su Ruskoju so **b**woje pjenjezy natwarili, a kotrejž jim sluśiła, wobsedźili a dotalnu nahladnosć a wliw Ruskeje w Cźinje a Mongolskej snicźili. Ruske kommunistiske knježerstwo je wschemu tomu nicźo njeźiwnjejo pśichihladowało. Ruskeje cźeješ a nahladnosć zdźi žadaśe, so by Ruska Japanskej wójnu pśichipowědźała a na stronje Cźiny pśicherstwo Japanskej wojowała. Ruske knježerstwo pak so pśecźiwa**ł**e f tajkej

wójnje cźuje. Wona pichede wschém k tomu nima žanych pjenjes. So by žwoju wojerišku žtabosć ruskemu ludej njepokasała, je žebi po žadnu attentat pschećiwo japanskemu pósłanzej mumuślika. Hdy by žo woprawdźe tuton attentat žkeći, njeby hišće k wójnje f Japanskej doschło; pschetož Ruskej trjebne pjenjesy k wjedźenju wójny pobrachuja, też by njemohła ruce wulke wójsko do dalokeje ranšcheje Asiskeje wósłać. W najhórschim padže by Ruska dyrbjała w Tokiu wotprožnyć. So by psched žwetom jako mózny wojerški stat płaćiła, je žebi po wschém žadźu wěz wo attentacze j porłowy wuzwjazała.

Japanska wójna přećiwo rubježnym bandam

Swonkowne ministerstwo Sjednoćenych statow pokazuje Ameriki je žledowaze wojewjenje wudało: **„Amerikanskemu pósłanzej w Tokiu** je žo poručiło, so by japanskemu swonkownemu ministerstwu zdźěłił, kajku staroscź žebi Sjednoćene staty cźinja, dokelž žo japanske wójsko hotuje, k wěsću Cźinczanej postupać. S tym bychu žo wobsle njepschećelnoscze j prawidłownym chinešiskim wójsłom w Cźinczanje a f poledźnja njeho žnowa zapoczeli. Pósłanzej je žo dale poručiło, Japanskeje kedźbliwoscź na to wobwobcźić, so rozprawy wojerišich wobkedźbowarjow wschelakich ludow, mjes nimi też amerikanskeho attaschea, w Cźinczanskej krajinje w pschesjenoscźi praja, so njejsu **žanjeho žnamjenja a dowkaža za to namakali, so chinešzy wojazy někajku wojerišku offensiwu cźinja abo pschihotuja.**

Po powěsći f Tokia staj žo **pósłanzej Jendźelskeje a Francozowskeje** amerikanskej krocželi pschijamnyłoj. Japanski ministerski president je wotmołwił, so žo japanske operazije jenož pschećiwo rubježnym bandam w Mandžuskej mérja. Je pak pschispomnił, so je mało rozdźela mjes chinešiskim wójsłom a rubježnymi bandami, a so bychu chinešzy wojazy derje na tym cźinili, hdy bychu žo dobrowólnje wróćo sejabnyli, a so tak traženja žminuli.

Nowe njeměry w Indiskej

Pandita Jahwarlala ſajeli.

W žwišu f nowymi wukazami jendźelskeho knježerstwa žu wot pjatka w 5 wokrjesach indiskeje dołhowjeczorneje provinzy 188 wokowow ſajeli. Mjes ſajatymi ſtaj dwoj nakładnikaj indiſkich nowin a někotre nawjedowaze wosoby nazionalistiskeje tak mjenowaneje Cźerwjeneje organizazije. Sobotu je w Peshawaru k cźežkim traženjam doschło, a na wschelakich měſtnoscžach žu cźerwjenokoschlazy do polizije trafili. Na jenym měſtnje žu žo do wotbźerjenja polizije dali, kotraž dźiwske muža dla noschenja bróni

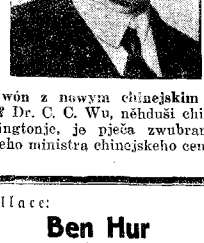

Budže wón z nowym chinejskim zwonkownym ministrom? Dr. C. C. Wu, někhduši chinejski póslano we Washingtonje, je pjeća zwubrany za noweho zwonkowneho ministra chinejskeho centralneho knježerstwa.

Polizija wyrbjesche do jeneje khěže zoſacź a žo do njeje ſamknyć. Policiſtowe běchu nuſowani, ſatoho a žebrane bróńe wudacź.

Polizija je presidenta wschoindiskeho kongreża Pandita Jahwarlala Nehrua, wuja ſemrětcheho pryedawſcheho presidenta Pandita Nehrua, na puczowanju do Allahebada, w Bombayu ſajaka. Pandit Nehru dźesche w Bombayu ſhromadźiſnu dźełaczerſkeho kommiteja indiſkeho kongreża wopytacź.

Zběžk w Chile

W někotrych dźelach kraja je **kommunistiſki žběžk pschećiwo** knježerſtwu presidenta Montera wudyrił. Se žběžkarjemi wojuju, je wójſko 20 wožobow morilo a mnohich ſaniko. W Atacamańſkej provinzy je k dwěmaj woprawdźitomaj bitwomaj doschło, w kotrymajž je knježerſtwowe wójſko dobyło.

Rum — Arrak

Punčowe esency (też bjez alkohola)

Palene wino, likěry

Palenc

červjene, běłe a słódke wino

wšěch družin

poručoje **w drobnym** a **w blešach** po najtuńšich płaćiznach

destilacija

Hermann Richter

w Kamjencu Piortenstr. 9

Ze Serbow

W Budyšchinje, 28. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 735, hygrometer +10, thermometer w nozy +3. — Město běłych hodow mějachmy ſelene hody. W poſnozy nimocźahaze nižiny pschewodźachu mile powětry, pschikhodźaze f atlantiſkeho ozeana. Zyku poſnožnu Europu pschikrywaju nětko nižiny. Powětr je też we wyšich worschtach milny. Tehodła też na horach žněžki taja. Po mjenjeju wjedrarnjow też dale torhaty a milny počźaſk wobtchowany. Wyšchiny wupschikrěwaja ſo nad wjeczornej a krótkowjeczornej Europu. Tehodła wot tam pschezo ſaſo mile powětry k nam pschiplawuja a naſch powětr wuwohrjewaju. — Naſch wjedrawuſtojny ma heš do kónza lěta ſezěkowaze wjedro ſa mózne: wutoru a ſchwórtk wocźakuja rjanej dujej; frjedu ma dešchezik ſa mózny. — Jutſje witoru ſkhaźa ſlónczko 8,05 hodź. a khowa ſo 3,57 hodź. Měſaczk ſkhaźa wjeczor 9,23 hodź. a khowa ſo dopołdnja 10,58 hodź.

Běchu hody

Sćmy ſaſo raz hody ſwjeczili. Boże dźěcźo běſche ſaſo pschiſchło do domow a pschinjeſło ſwětło a wjeſele. Luboſcź wuſhwaſche ſwoje dary, w jenym domje bohatſcho, w druhim khudſcho. Tole njeſaleži na mnohoſcźi a

Předźenak

je lětſa do protyki podał ſapiſ wſchitkich dobrych ſelow, kotrež na ſerbſtich honach roſcźeja. Te njech ſebi tola naſche žony kedźbliwje pschećitaja, ſo bychu něſchto nawuſke! — Pschedźenak ſo jenoż je ſelenu hoji kaž jeho ſtary a lubý pschećel knjes hłowny redaktor Marko Smolerj. — Je ſ wulkej haſbu, ſo ſo lékarſke ſela wjazy njejmaja. Trjebamy ſchulu ſerbſtich ſelowych žonow! Se ſelenu hodźi ſo rjany pjenjes ſalutowacź a ſaſtrěliź. Schtó njeby dźenja pjenjeju trjebał? Sdobatnjeź może **potajkim tón, kiž** žebi nowu protyku ſtwi **ſa 60 pfenjezkow.**

wulkoſcźi darow ſamych, ale hłowna wěz pſchi darjenju ſtej wutroba a ruka, kiž rad daritej. Pſchi nětcźiſchim cźaſu hoſpodaſkeje nuſy je ſo wſele ſmilnych rukow wotewrilo a ſ darami ſwješelilo wutroby ſwojich potrjebnych ſobuchſtowjekow. — Rjane ſymſke wjedro, kiž nam narjenſche nadźije ſa hody dawaſche, ſo w hodownej nozy nahle pschemėni. Wocźopli a počźa mačźeć a wob ſwjate dny běſche ſo nam rjanu ſněh zyle ſhubił. Dostachmy njeſmjezene mile wjedro w tutym počźaſu. W Jendźelſkej běſche hody ſamo tak cźopło, ſo mózachu ludźo wonkach pod hołym njebjom wobſedowacź. — Pominuł je ſo rjany hodowny ſwjedźeń. Jeho błyſchcź a ſpěwy a kerluſche pschewodźeja pak we ſe hiſchcze kuſ puczа hacź pſches próh nowego lěta.

— **Poliziſke hodźina** w nozy wot 31. dezembra 1931 k 1. januarej 1932 ſo we wobwodźe Budyſkeho hauptſkeho heſtmanſtwa powſchikownje na rano w 3 hodź. poſtaji. W ſamnym cźaſu ſkónca ſo też reje.

— **Měſchczanſke hdźiwanje.** Dźenja póndźelu wjeczor ¼9 hodź. wobſtejuje ſo ſ grandiozneje cźinohry „Swjate plomjo". Wutoru wjeczor ¼9 hodź. wobſtejuje ſo operetowy porjadk „Tſjo muſketerjo", ſrjedu wjeczor ¼9 hodź. wulkuſchnje wuſpěſchna operета „Jonty maju to rady" w prěnim wobſtejtowanju. Pſchi prěnim pſchedſtajenju prěni dźeń hodow pſchihladowarjo pſchi pſchedſtajenju tutreje operety ſe ſmjeczа njepſchindźechu.

— **Malorentnarjam** wupłaćuje ſo podpjera na měſaz januar 1932 ſchtwórtk 31. dezembra 1931 dopołdnja wot 9 hacź ½11 hodź. w Ssejmowni na Hrodowſkej haſy 10 po 1 ſtłodże wot jitrje cźo. 41.

— **Wažne ſa naſchich ratarjow!** Budyſke hauptſke hejtmanſtwo naſ proſy, ſo bychmy wſchitkich ratarjow, kotrjž hišće njejſu ſapodali namjet na pschiſłuſchne **wotdołženkſke požeſonki** (Entſchuldungsdarlehn) w Naranſchej pomozy, ako hišće je ſo pschipomoz ſe trěbkow Naranſcheje pomozy wotpokaſała, hišcze raz **na to** pokaſali, ſo ſo poſtajeny cźaſ k ſapodaczu namjeta na wotewrjenjenje „wjeſelenſkeho jednanja (Sicherungsverfahren) 31. dezembra t. l. ſkónczi a ſo ſo tuton cźaſ wjazy njepodleſchi.

— **Sswinjazy mór** je ſaſchoł mjes ſwinjemi kublerja Jurja Sehkory we Wurizach cźo. 10, kaž je ſo hamtſky ſwěſcźiło.

S Jenkez. Sběrka ſa ſymſku pomoz w naſchej gmejnje je wunjeſła ſa ludźi bjes dźela: 10 zentnarjow běrnow, 2,5 zentnarja roži, zentnar pscheńcy, 2 zentnarjej karotow, punt koſeja, 10 puntow jabkukow, 15 puntow polcza, 5 pakcźikow Perſila a 28,25 hr. hotowych pjenjes. K tomu ma ſo hiſchcze pschilicźiź cźiſty wunoſchk konzertneho wjeczora 19. dezembra, kiž wucźinjeſche 58,75 hr. Tak wucźinja pjenjezny wunoſchk ſa ſymſku pomoz dospła 87 hriwnow. Wſchitkim darićelam wupraja ſo wutroh-

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańcźko ſ Khryſtoweho cźaſa.

9] (Pokračowanje.)

„Tale měſtnoſcź je žwjata", wona wotmołwi.

„Tuž dyzu waš wopuſchcźiź. Měr budź ſ wami wſchěmi!"

Hdyž bě ſo wotſałił, wona thwalajzy próſdnjenju pschihotowa k bydlenju.

We wěſtej hodźinje wjeczora pschesta hara w hoſpodźe; ſdobom poſoběny ſo kóždy Iſraelita, hladaſche ſe žwjatocźnje thutnym wobliczom k Jeruſalemej, ſtoji ruzu na tſchi nad wutrobnom a ſo modleſche; pschetož bě žwjata dźewjata hodźina, ke kotrejž w templu na horje Moriah w Božej potajnej bliſkoſći ſo wopor pschinjeſe. Hdyž běchu ſo pomodlili, thwataſche ſóſdy ſebi wjeczer pschihotowacź abo žwój nóſłeh pschipraviź.

Trochu poſdźiſcho haſchachu ſwězy; wſchitko mjelcźeſche a ſapadny do ſpanja.

Nětkdże wokolo połnozy ſawoła něchtó na tſiſche: „Schto je to do ſwětła na njebju? Wotucźeje, bratija, a hladajcźe. Saſparni ſo ludźo ſběhachu a hladachu wokolo ſo, hórſy běchu wſchitko, kotrjž běchu w domje, we dworje a we wobhrodźenym měſtnje ſameſcźeni, wotucźili a hladachu k njebju. Pruha ſwětła, kiž w njeſmjernoſci dałokoſći nad blížſchimi hwězdami ſo ſapoczeſche, padaſche koſo na ſemiju; pſchi jeje ſapoczatku zyle mólicźi dypt, rosthérſcheſche ſo po něcźim, tak ſo ſo na ſemi na mile rospſchećeráſche; mjes tym ſo ſo na kromje po něcźim w cźěmnocze nozy ſhubi, błyſchcźeſche ſo jeje žrěžna w rózkatym, ſlepjazym ſwětle. Khan bě tak ſe ſwětłom roſſwětleny, ſo na tſiſche ſóſdy druheho wobliczo a ſpodźiwanje, kiž ſo na nim wotražeſche, mózeſche jaſnje widźeć.

Mjeńſchiny dołho woſta pruha njepſcheměnjena na njebju. Spodźiwanje ludźi pſchemėni ſo do bojoſcze a ſtracha; ſtrachocźiwe tſchepotachu, najthrobliſchi jenoż ſhepetachu.

„Scźe wy hdy podobneho widźeli?" wopraſcha ſo jedyn. By-li možno było, ſo je hwězda roſlecźała a ſpadła?" praſcheſche ſo druhi ſ tſichepotazym hłoſom.

„Padnje-li hwězda, wona haſnje."

„To ja wěm!" praješche jedyn ſzebjewědomje. „Patſtyrjo ſu ława widźeli a woheń ſadźěkali, ſo bychu jeho woſt ſtadka wotdźeržowali."

Wokoło ſtejazy wodźachnychu ſ lohka a prajachu: „Haj, tak to je. My widźachmy ſtadka dźenja tam we dole ſo paſcź."

Směrowanje dołho njetrajeſche. Jedyn ſ wokoło ſtejazych ſawoła: „Nē, nē! Hdy by ſo wſcho drjewo we wſchěch dolinach Judy na jenu hromadu ſwožyło, a ſapaliło, njemohłe plomjo žane tak žylne a jaſne žwětło dacź."

Hłuboke mjelcźenje ſcźěhowaſche tutomu pschiſpomnjenju na tſiſche, kiž bu jenoż jónu pſchetorhnjene, tak dołho hacź jewjenje trajeſche.

„Bratſja!" ſawoła Žid ſ cźeſcźedoſtojnym napohładom, „ſchtoż tule widźimy, je rěł do njebjeź, tiž je naſch wótz Jakub we žnje widźał. Khwaleny budź Knjes Bóh naſchich wótzow!"

XI.

Połdra, žnadź milu k dołhorantu wot Bethlehema leži tunina. Pschećeźiwo ſewjernym wětram derje ſchtitana, bě dołhy huſto ſ figowzami, hórſtimi dubami a nych roſdrjeńcach wotijowe a maruſchnjowe kerki; wſchitko to bě w tutym cźaſu lěta ſ wulkej hódnotu ſa wowcź, koſy a howjadło.

Na najdaſchim kónzu dołha namaka ſo pod nahłej ſkalnej ſcźěnu wobſcherna wowcźa khodra.

Na tamnym dniu, kotrehož podawki w pſchedkładowazym wotrětku ſo roſpowědachu,, cźehnjechu někotſi paſtyrjo ſe ſwojimi ſwěrjatami po tutej runinje horje, ſo bychu nowe paſtwiſchcźa pytali. Hdyž ſo ſtónzo nahłi cźerjachu woni ſwoje ſtadka k thodram, a hdyž bě tu nóz, bě wſchitko we wěſtoſcźi; pſchi ſaſtupje ſapalichu woni woheń a powjeczerjachu zyle jednorje, potom ležbachu ſo k měrej a ſabawje, mjes tym ſo dyrbjeſche jedyn ſtražowacź.

Bjes ſtražnita běchu ſcheſcźo. S nahej hłowu; w ſhuſtych kożmatych wužmahnjenych ſchepjerjach ſtejachu wlózy na hłowje; dołha broda ſawodźe ſchiju a padaſche w ſputanych zybach na wutrobno; kože ſóſlatkow a jehnjatow ſ wołmu na nich běchu jich płaſcheze. Toſche, kiž mějachu wokoło praweho ramjenja powěſnjene, wobſcheſowachu ziwnoſcź a kamjenje, kiž běchu ſ ſwoju prokaru naſběrali; ſóſdy mějeſche pódła ſebje na ſemi ſichiny kij ležo jako ſnamjo ſwojeho powołanja kaž bróń.

Tajzy běchu paſtyrjo Judźaa! Po ziwnokownym hrubi a dźiwi kaž ſuche pšy, kiž pódła nich pſchi wohnju lěhachu, mějachu proſty, runy ſmyſł a nězny wutrobu; a ſo tute ſwójſtwa mějachu ſo idźeła ſwojemu ziwjenju we Bożej ſwobodnej pſchirodze dźakowacź, wožeſche pak ſwojej ſtaroſcźi wo bjespomozne, lubocźiwe ſtworjenja.

Tola tuczi jednori mužojo ſe ſwojim hrubym ſwonkownym mějachu ſwoju ſamnu wobmoſcź a mudroſcź. Kóždy ſabbat thodźachu k ſynagogy horje, hdźež ſo na poſlednje měſtno ſeſydachu. Nichtó njemożeſche bóle kedźbliwje a je ziwiſchej wěru cźitanju ſ Pišma pſchipohłuchacź, ale žebi hłubſcho předowanje najſtarſcheho ſpomjatkowacź a cźaſcźiſcho wo tym rosmyſlowacź dyžli woni. W hronu Pišma namakachu wſchu mudroſcź a zyły žmér ſwój proſteho žiwjenja; ſo je Knjes jenicźki Bóh a ſo dyrbja jeho ſ žyłeje duſche lubowacź. A woni jeho lubowachu, a to be jich mudroſcź, mudroſcź, kiž pscheźahuje mudroſcź kralow. —

(Pokračowanje ſeźěhuje.)

ny dźak. Spomóžeńśći wubjerk je nahromadźene dary Boži wjecžor potrěbnym wubdźelił.

S **Hućinez.** Tele dny swjeći tudomna firma Hendricha Pičmanna, tworiła a mjedowa blidarnja, swój 50 létny wobstaćonski jubilej. Nan nětčišćiceho wobsydźerja k. Hendrich Pičman staršich założi wobšyrny dźěło 1881 a pśechopoda jón léta 1912 swójomnu fyrmu. Nan njedźiwaz swójich 70 lět dźensa hišće we dźěłarni zgibdźa. Pičmanez firma ma daloko a šyroko wulku nałabanošć. To ś wośebitej radosću zapśijamy, dokelž je Pičmanez swójoma dobra zjerdźba swójoba.

S **Njechorńa.** Létša nječachmy woprawdźe zpodźiwne body. Patorźiju hišće nječachmy zśěkśanju a wšykne nowiny wješćachu běłe body, jenož „Serbske Nowiny" hrožachu ś maćaćym wjedrom. W hodownej nozy potom bo porza dešćikśa hicź a tak a rano bě wšykon śneh preć. Ale to njeje to najzpožiwniše. Hodownicźku tu w naśchej wjprevi w jenej zahrodzy fijalki zakśěwachu a to hnydom pjecź. Hodowne fijalki — to je wośeze žadyty dźiw pśichrody!

S **Wósparka.** Dobru pśichśijenoźeć mjes dźěłodawarjom a dźěłaćerjom dopokazuje, to mjenujśi pobrośeń Hendrich Strauß wótko hižom 32 lět w hlužbje mlynkeho wobsydźerja W. Merśiowskeho śtej. Swójsk nimśkich mlynkow wuznamjeni jubilara ś pśichodnostnom cześtnjenym diplomom a ślěborneje medalje. Tež dźěłodawaŕ a jeho pśichiwuśni śwórcneho dźěłaćerja hyšnje pochwalichu.

S **Lomiśa** pola Mjanćaka. Sérjedu do hod wjecžor króto po 6 hodź. wotpali śo we Lomiśu brězeń kubleŕa. Wjeźki. Wažni ruce zyle dwarjenje zapśichinnuj, so pśiśiwkowane wohnjowe wobory wjelcźke hakle zapśichinnucz njetrjebachu. K temu je tu teź i wodu jara hubjenje. Toho śo napinazemu pódpowanju wohnjowych woborow poradźi wobjim wobmjezowaći na brózeń. Sśobuspalśe ju śo maśchiny a njemałóźene žito. Wobśeźeć pozjerki wulku śkodu, dokelž ma jenož nijso zawześene. Wobeń je pjerša śe zajimpujenjom milimy naśał.

S **Njeśwacźidła.** Kaž hyšy to hižom raś wojźewiśi, njewótmija ju januarke śtótne wiki śrjedu 6. januara, śwjedźeń Tśich kralow, ale budźa tydźeń pózdźišćo, potajśim hakle śrjedu 13. januara.

Z **Pančic.** Na wulkim swjatym dnju hodownički, hdyž so wšém človjekam dobreje wole měr a pokoj na zemju pśinjese, dóńdźe w tudomnym hosćencu we nocy k mócnej zwadźe a ke krwawnym pukam. Ze snadneje pśiśiny čuješe so jedyn hósć z Marijnoje Hwězdy pśez słowa druheho z Pančic ranjeny, jene słowo pśinjese druhe a wótre rozrěčowanje. Jedyn wobdźělnik hrabny w rozhorjenosći stólčk a zrazy z nim do swojeho pśećiwnika. Pśi wobaranju rozbi so piwowy karančk, pśi čimž so potrjecheny khětro na rucy zrěza. Pśi dalšim wadźenju a biću zrani so hišće na hłowje. Hdyž naměstna žandarmerija dóńdźe, běchu herjakarjo lokal hižo wopuśćili. Pozdźišo so jedyn nawróći. Hdyž korčmun zawrjenu namaka, rozbi ze zlobami wokno. Hišće w nocy powołany lékaŕ rany zaši, kotrež khětro krwawjachu, tak zo krwawy puć do statoka zranjeneho wjedźeše. Tutón za wjes a wokolinu hanibny pad pśińdźe drje hišće pśed sudnistwo. Hakle njedawno so so podobne hewrjekanje a biće w druhej korčmje, hdyž jeneho ćužeho wobdźěłachu. To wšitko pod wliwom alkoholu. Je najwjetši čas, zo so wšetym ludźom wuživanje alkohola hamtsecy zakaza.

Z **Pančic.** W trošku horatych krajinach kuzluje zyma sśěžiwu zna a wobmjerzlinu w Božej stwórbje. Zesydaju so na śtomy, telegrafowe sćežory a na groty telefona. Z tym zymskim krajinu porjeńšuja, tola pak su z tym wšelake njedostatki zjednośene. Mnohe wobkhodne pśetorhnjenja w zymskich mésacach sćěhuja z tutych puzornych sśěžiwiznow. Wone poćežuja groty khětro jara, doniž so skóńčnje njeroztorhnu. Je so woblićiło, zo na porstiołstych kroprowych grotach, pśez kotrež sylny elektriski prud ćeće, hač do 8 puntow na běžny meter wućini, potajkim na km 80 ctn. Hdyž drje so pśi telefoniskich powodach wóčeńki gród jedna, dha tola pśez wobmjerzlinu poćeže, *ay so prakra, kaž je su w zašłych dnjach w Kaščanskich* a druhich kóńcinach stało. Groty padnu k zemi, dźěćom wifana hrajka. Torhaja za nje abo pak je wotłamaja a wozmu wottorhnjene kóncy sobu domoj. To njeje dowolene a so khłosta jako padušštwo. Starši su za swoje dźěći zamołwite. Hdyž traś roztorhnjene groty wobkhadźej zadźěwaja, maja so na bok położić. Pśi włóžnym wjedrje njech dźěći kedźbliwje z nimi wobkhadźeja, dokelž ćećacy prud w nich wućini 60 volt a móže jim škodźić. Stóž traś nětdźe roztorhnjene telefonowe groty nadeńdźe, njech to Pančanskej póstowej agenturje wozjewi, pak druhiej pśistejnej.

S **Wermingshofa.** W nozy k patorźiju je w tudomnej wuhlowej jamje lokomotiwnik Hendrich Kuba śmjertnje śnjeśoźił. S dotal njewujasnjenjeneje pśiśiny pśichejdźe jeho cźah jamoweje żeleźnicy. Kuba bješe wożenjeny a sawostaji dorosćenej dźěśeć.

S **Wukrancźiz.** Dźensa pódaźu fmć rěźnišći mischtr a wobsydźeć hoscenca „Němskeho kěrjo" knjes August Melda swój 25 létny wobstaćony jubilej świeśiźe. Se wobstódnym jubilejom je śjednoźenu tež ślěborny kwas Meldźiź manodźelskeju. Jubilaraj staj žeńi wo minjenych 25 lětach wjele pśecźelow we wšy a wokolinje dobyłoj.

S **Dubza.** Na dnju swojeho 50tehe kwasa wumrje po krótkej khorośći tudomny makorentnaŕ bliźaŕ Hendrich Běła 76 lět stary. S nim je Dubčanska gmejna śhubiła muža, kiž je lětdźesatki dołho jako gmejnski sastupnik sfutkował a jemu leżeśe lěpśe gmejnu jara na wutrobje.

Hodowny swiedźeń Radworskich *Sokołow*

Kóždołětnje na dnju hodownje skhadźowanki wotměwa Radworśka jednota swój hodowny wjecžor. Tak ma wón hižo cyle rjane stawizny. Lud rady na njón přińdźe. Bě też létsa tak. Sala bě polna. A samo ći, kiž hewak skhadźowanki dla přińć njemóžachu, tu létsa běchu. Starosta wšěch wutrobnej witaše, wosebje pak k přenjemu razej noweho knjeza fararja J. Nowaka, br. red. M. Nawku, hł. staršeho Z. Ł-S. S. M. Ječku atd. Też br. zwj. načolnik tu bě. Program bě bjez wuwzaća dobry a so jara derje přewjedźe. 2. muzštwo zwučowaše na bradłach. Přenje na přeskušu a bradłach nadobo w zwjazanym zwučowanju. Je to nimo měry dobre zwučowanje, kotrež wjele wobknježenja a zmužitosće žada. Móžemy je należnje wšém sylnišim jednotam doporučeć. Zwučowachu też hišće wolne na bradłach a na přeskušu. Kóždy bratr zwučowaše to, štož wobknježi. Njespytowachu so žane „kumšty". K tomu serbske swjedźenje njejsu. Nětko bratřa nastupichu k Radworskim zletowym prostnym. Před tym br. starosta w dobrej narěči rozrysowa dźělo, směr a zaměr wosebje Radworskeje jednoty. Njech po času so hišće wjele wjacy młodźiny so w njej zjednoćuje.

Prostne so raznje a dost. zwučowaše. Spóznachmy, zo Radworścy jenož njezwučuja, ale kak woni zwučuja. Po tym bě přestawka a po njej dwě dźiwadłowej hrě: „Mištr Sidleško" a „Kwasne pućowanje". Róle běchu w najkhmańšich rukach. Stari znaći hrajachu. Ale też nowiši nas jara lubje překwapichu. Frišer bě wšěch derje kharakterisował. W „Mištr Sidlešku" so nam br. M. Ječka jako korčmař, br. J. Ryćeŕ jako mište a br. Šewe-Šuster jako wučobnik wšitcy lubjachu. Jenož mištr Sidleško mohł wjacy zmužitosće měć. We „Kwasnym pućowanju" hrajachu br. J. Cyž młodeho muža, knj. R. Handrikez jeho mandźelsku a br. J. Handrik słužobnika Jozefa. Wosebje br. J. *Handrik ze swojim živym humorom* wšěch k wulkemu wjeselu storhny. Dale tak! Něšk reje hišće dołho młodźinu zabawjachu.

Radworścy Sokoljo wědźa dźělać. Móža pak tež spěwać a so wjeselić. Dale tak po tutym puću a budźeće mnohim z dobrym přikładom; lěpje pak hišće z dobrym pomocnikom.

Z Łužicy

* S **Hirschberga.** (Rabiatny prošeć.) K mandźelskej jenoho seleninowego wiłowarja pśichi Dwórnišćowej dróšy pśichśidźe prošeć a so khětro njepśichśitojnje faderjeśe. Wona jemu do śwedowja rěčeśe. Na to śhrabny prošeć jomu wot śedy a cźišny ju wo jenju. Žona so pśichi tym na ruzu cźeśo śtani. Jako njekhtamiła do jaśiwa pśichwjedźeju, rjeńmy wón, so je so tohodla na jonje pśicheśichmuły, jo by byk śwjate dny sa-

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Wuhłady na wjedro sa julijsku wutoru:** Wobłhowany mile wjedro, tola budźe trochu błónćnjiśe.

* **66 létneho Gustava Hutha, wodźerja filiale firmy Loefera a Wolfa w Barlinje na Mohrenśtej dróšy, su Boži dźeń w śtwórtk sady klamow skónčowaneho namakali. Kaj je śudniśki lékaŕ spóznał, su Hutha zastrelili. Jena kulka bě jo niže wutroby, druha do dolneho žiwota dr. była. Mordaŕstwo je so po śkutku patorźiju króśki cźe pśeśed samknjenjom klamow stało.**

* **W Treisdorfu jedyn pśechupy, hdyž so je śwojim dźěćimi z jenoho hodowneho śwjedźenja domoj wrócej swoju žonu po dołhim pytanju w pinzy ś pśicheśnjenym krokom namaka. Wona bjes nadźije w klinizy leži a jene śtabe znamjenja žiwjenja pokazuje. Blišo njeje khłěbor nad namakachu, kotryž je so k njeśkutkej wuśił. Što wón honjejo fu śhonili, to je žona druhi dźeń hodow wokoło 7 hodźin hišćeze muža nuts puśchcźita, kotryž je dźeń z gazety kupiéz. Muž je žonje, hdyž je durje wocźinita, z pjeć do wocźi fśmyhł, fu wulwjasał a pśiches dwór do pinzy donjeśł, hdyž je jej krt pśicheśmył. Potom je pjenjezy kaśchezit wurubił a cźeknył.**

* **Druhi dźeń hodow rano fu w Hamburnje kommunistojo korejmu nazionalnych jozialistow i sjeśenju nadpadnyli. Pśichi tym fu jeneho nazionalneho jozialista k mjertwośe a do ruki tśeli. Policija je njeboźcu dweju kommunistow sajała. Pola jeneho i njeju pistolu i hišće 26 patronami namakachu.**

* **Boži dźeń je w nětkotrych wsach hornjeje Italiske śemjerjenje było. W Artigna fu fo nětkote twarjenjow wobśchodźiśe. Druhdźe fu fo murje twarjenjow rozpuśtake. Też w Udine a Benedigu fu śemjerjenje sacźuli.**

Niemdrosć na hrače bjez mjezow

Jendźelski pućowaŕ powjeda ś Khinjeje wo podawku, kotryž pokazuje, kak njemdri fu Khinjenjo na hrače ka khodźiłej rasu. Tak běchu śchtyrjoch mordarjow fajeli, hnydom k śmjerći sajudźili. Dyrbjeśe fo jim hłowy śćeć. Mužojo jedźachu je śputanymaj nohomaj w ko na śemi. Kuju běchu jim źwobodnej wośtajili. Po khišim wośchnju dyrbjachu woni pśched wotprawjenjom śchliećnika rajźa dośtać. Dohodła pśichinjeźechu kóždem pokus śchtićku. Haćkuniej wědźachu, fo kat śady nijenoj na *to* cźakaśche, śwój nadawk wukonjeć, zapoćachu woni wo rajź kóśtkowaś. Dobyteź źnidźiśche potom rai śwojeho towaŕicha źobu śjeść. Lědy bě tuta śwaćina dokónčena, jako katojo pśchistupiwschi źebi po jich źivjen pśchinźdźechu.

Niemdrosć na hrače je mnale tak stara kaž nadśtawiśny. Khinjenjo běchu hižo pśched mnoho tyšac létami karty a nješto podobne kaž roulett wunamakali. Pod starych Romjenjow knjeześe waśchnje, fo hrajachu pśi wulkoinych hośćinach wo drohotne wěcy, kotrež hośćiśeź swojim hośćom sa tutón samše pśeźewośtaji. Sa kótr wachu romjeń wojazy po Khrystuzowym cźichźowanju t wo jeho pśaśchej, dopokazuje, kak hłuboko bě tu njemdrosć na hrače mjes ludom zasćeźepjena.

Jtalika, Schpanika, Meksiko fu djensa źydźiśchcźa ta rjeź statnje organizowanje njemdrosće na hrače; tam ś wotmeźowje wulke loterije fu śwótatkawne, a napjatośe kotraž na dnjach cźehnjenja mjes wobydlećiśwom knjeź dyrbi cźłowjek je śamknjeneho naśhonjenja śnaś, cźoź-li j w zyłym wobśahu śpóznaś. Wśeło jedna dźe fo teź w jara wyśoke sumy. Wazywuśtojni praja, fo njeje fo jen ś wotmyślenych revolucijow w Schpaniśkej jenoj tohodź poradźiła, dokelž je w tutych dnjach runje cźehnjenje wo kće śchpaniśkeje hodownje loterije było, pśichi kotrejž mi jeśće cźłowjek w najśbożowniśchim padźe błowne wyto n wyśokośći dźeśaco milijonow hriwnow dobyć. So pśe tajkej napjatośći w Madrideje śamo na revolucźiju śabych móje źebi tóždy lohko myśliś.

Stanowniźny derje śnata je južnonjemśka loterija, kt truj założi léta 1720 Johw Biount. Jendźelśka śpyt tehdy, na kajke waśchnje wśchón śtatny dołh wotbyć, chudźi a bohacźe kupowachu tehdy łoźy, kotrež wo jich liwszych bohatśtwach. Na tóždy pad śaśtužiś Jendźelśka n tutej loterij jara wjele jepjenjes, kiž dźe fu fo loteri dozwóla ś dobrem pjenjeśnem źórkom sa śtat śtake. Tośam płaćeś wo śakońcźo dowolenych hrajeńjach. Francozowa śwužiwa ś hrajeńjow w franzowśkich kupjelach nětdy dwě śeśe milijonow frankow wob léto. Śamo mała re publika Andorra w Pyrenejach pśichinjawi źebi w nowe śchim cźaśu hrajeńju, kotraž płaćeś śtatej létnje 50 000 h

W Franzowśkej ma k śmjerći śaśtužbeny pśaŕeŕ, t poślednich źiwjenjiśkich dnjach je śwojim śaśtużnikam śtra rikom karty hrać, a nimale jenje wón tutu pośledni jemu pośtajenu dobrotu njewótpokaźe.

Nahlad na śwoje woprawnjenje, fo napina njem drosć na hrače tak nětkotreho na burźy śpekulowaćz.

Só śhubichu mnohi wjeśi śtatok a śamoźenje ś hrajeń je powśchitkonuje śnate, a wośnamjenjaja je anekdota w muźu, kotrejž je śwojej žonje wopśchihźahaś, so njecha wja zy hraś, dokelž wona śahuje śwójźhy wśpeś wocźomaj wi djesche. Po jeje pśechcźu jśoji wón śkónčnje pśchihźahn so njecha go je śwojimaj cukonaj zaneś karty wjazy dóm njeś. Wot tuteho cźaśa hrajeśke wón jenoś hišće we rukajach. fwz.

Swójbne powěśće

Semrěli: Waŕtaŕ Zimmermann, kanonéŕ w Budyšći nje. — Heinz Nain w Bitkopizach, 12 lět. — Hulda Schmidtowa w Běłej Wodźe.

Towaŕstwowski powěstnik.

Ł.-S. S. Z. Načolniski kurzus je sobotu 2. januara 1932 dop. we 8 hodź. w Budyšinje w Towaŕšowni (Vereinshaus) na Hornćerśkej hasy. Wšitcy naczołnicy, podnaczołnicy a zajimcy maja so wobdźělić.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow zmeje srjedu 30 hodownika 1931 dop. ½10 hodź. we „Woprawnem" w Budyšinje swoje posedźenje. Dnjowy porjad: 1 Přednošk: Serbski wučer a Serbowstwo. 2. Saksk nuzowy wukaz a mešanoręčne šule. 3. Wšelčizny Spěchujće předawanje spěwnika „Naše spěwy! Dołh nas ćišći. Wažneho prašenja dla so prosy, z bychu też wosebje ći zaso přišli, kotřiž běchu n posledním posedźenju. Předsydstwo.

Dźiwadłowy wječork jednoty Sokoł w Rakojdach 26. hodownika 1931

Jednoće Sokoł w Rakojdach su často kónc wěsćili, ale přeco je so wupokazało, zo běchu so złowěsćerjo mylili. Mała čerjódźička horliwych bratrow a sotrow přeco tu hišće kruče so dźerži k sokolskej khorhoji. Njech też dźensa wšelaki zadźěwki jednoće njedowoleja wustupować na swjedźenju samostatnje z čěłozwučowanskim programom, to ma so čim bóle sklrwalić předwzaće, wuhotować znajmjeńša dźiwadłowy wječork a z tym spěchować serbsku sokolsku myslička.

Wječork bě poměrnje dosć derje wopytany. Bě tu sama młodźina. Ma so to wosebje wuzhłěbnyć, dźiwajo na to, zo kolowokoło w susodnych wsach běchu samsny wječor lute němske swjedźenje.

Přitomnych powita br. Gerhard Mjetlka. Potom so hraješe hodowna činohra: „Zbožowne hody", kiž so ze swojim wobsahom wosebje derje hodźeše za tutón wječork. Hrajerjo su swoju wěc powšitkownje derje hrali a tak hra bjez hłubokeho začišća njewosta. Tu a tam mohło so snadź trošku živišo hrać. Po dźiwadle wustupi Hrodźišćanski sokolski Kašpork. Hraješe so satiriska hra: „Baj-Wórśla, Wšowěm, Kašpork a Sokoł". Baj-Wórśla a Wšowěm predźetaj kleski wo Sokoła. Do toho dyri Kašpork ze swojej heju a Sokoł Jan jeho potom wabi do Rakojdźanskeho Sokoła, štož wězo njeńdźe bjez ščipatych přispomnjenjow. Ale Kašporkej njesměš ničo za zło brać. Sćedźiwy přiklesk mytowaše wobě předstajeni.

Program bě krótki, ale to njewundźi. Wšě naše swjedźenje dotal čerpjachu pod tym, zo mějachu předołhi program. Hdyž potom hišće njebě dobry, to so ludźom wostudźeše. Dosaha, hdyž program traje połdra hodźiny.

Rakojdźanska sokolska jednota smě ze swojim wječorkom być spokojm. Wěrimy, zo w přichodźe też jej zaso budźe móžno, wustupić ćeło z čěłozwučowanskim programom. Wšak ma wotrjad Sokolatow a jara dobry wotrjad Sokołkw.

Sowjetske žiwjenje w Ruskej

Hdy ty wjchodnu Europejan nas i nanja wotmjeńt jako normalny sowjetski ńarjan, by snadź tyło prěnje, ńehoź by jeho tykło pśhekhwapiło, jeho sudowanje. Je dźe w nańmjenja mnóstwa ńucjalńe dźiłi ńrjedźewnopiśe. W tym runa so ńerje wječornowropiśemnu pśhikładej. Khleb, ćaj, jeja, snadź też trochu butry, ja dźěći też mloko. Ale tuto sowjetske ńpředanje ńdeńom też narunna khwaćimu, abo je takrjez hišo khwaćina, pśhećoz w Ruskej je wośchnje, jśeź jenej tši króź ja dźeń. Hdyž to jenemu ńajmanemu propagatorej nowrho sowjetskeho ćnjerśtwa pśherakdźiš, ja we wośtatnej Europje chodźa na to jenajeny majm) njeć króź ja dźeń jedźa, to wón ja dźiwa a ja cje wośeje prośćo, hać marje hišćeje ćaś i dźelanju, hdyž to ńpochi jenoj wuhłiśe na ćnjich.

Po kajtośi pak ja sowjetske ńpředanje a sowjetsko jedź ńyła njemóže runać i europśkej jedźu. Najśkje je to widźeć na khlébje. Kóždy łupuje śej na ńiśejł 800 gr. ja dźeń, i korchoź je połopa ćornoho khléba i jenowunnúteje ńparoje muki, połopa pak je bélcho (pokrowom na jchěź) khléba i jenowunnúteje pśhećeńaje muki. Khléb ja wudawa na ńiśejłi, ćaj pola nań we wójnje. Mójejch drje też wjogy bośtaś, ale potom ja wośhśichu płaćijsu. Hdyž njewuńwańch ńiśejła teho druha, na kotryž je wuńtajeny, ńhubi wón płaćijwośe. Napomnjeny ćorny khléb da ja derje jśeź, ale jenoź pśeni dźeń. Też pśhi tym ńłutnje hubjeńe nje na ńoidł, hdyž ćłowjek njeje no njón ńwjeńeny. Sałoranje i khlébom je hewak derje ńorganiśowane. Wjeśkowśke fabrikśke pjećarńe podawaju ńpředawarńnjam dwójzy wob dźeń ćerśtwy, khléb. S butru je to hižo hórje. Też ja butru ta maju łiśejłi a ja tuniu płaćijsu ma ja butru w ńłonach ńpředawaćej na łiśejłi. Ale ńława ja často, ja tam ani butry nimaju. Hdyž ńoła ras ja tam butru dośtaś, dwarja ja haydom ńpřed durjemi wołkhoda dośhe ńaćupy, hiž ju też nam tak derje ńnate i ćaka wójny. Tych ńaćupow je dośeć też, hdyž ja jedna wo druhe wźy. Wośebje w Mośkwje, hdyž rezidźenje ńoźiwjeńśich patrjejbow njeje hišćeje dośpołnje ńrjedowane. Ńpyta hodźi ja rjeź, ja dyrbjeńśe ńowjeńśke hośpodarjenje dopomina w mnohim na wójńke hośpodarńtwo Nimńkeje a Rakuśeje.

Mjły dźěłaćerńtwa ńtadża ja być poměrnje wyńoke. Njewumnóženy dźěłaćeŕ ńaćłuża na měśaz wośoło 200 hr. (160 rublow), wumnóženy dźěłaćeŕ wośoło 300 hr. a też hišćeje wjogy. Wotrjadnizy ńamo 400—600 hr. měśaćnje ńaćłuźejo. W Ruśkej je 120 milijonow ńtatnych pśhińtajerjow, to rěka ńóždy fabrikśki dźěłaćeŕ a jeho nowźeńśiwowy rataŕ je ńtatny pśhińtajeŕ. Wóśo dyrbimy tu na to dźiwaś, ja je w Ruśkej wośhitko jara drohe, tak ja ruśki dźěłaćeŕ druhdy hišćeje ani tetko nima, ńaź jeho towaŕśchoja we wjeśkownych krajach. W Ruśkej pak njeje ńaćłuba njeńaćłuźejcow. Ńtat tu potrjebuje tełko dźěłaŕśkich mazow, ja je tam njebośtatk dźěłaćerjow. Dohodła w Ruśkej też wjele ńowo dźěło. Maju wotcpinaś ńwójbne ńiwjenje, ja bychu ńo ńkerje ńajimaśe ja dźěło ja nowe knjeńtwo. Dokeź je mało dźěłaćerjow, dyrbja w Ruśkej intenńiwniścho dźěłaś, ja by knjeńtwo mohło dopjelnjeś ńwój pjećlétny plan. Wot dźěłaćeŕńtwa ńo ńokośtnje wjele žada. Mnohy mórkotaju, ale wjeśkśina je kreuje pśhećwjeźenja, ja ńo dośahaju lepśich ćaśowu a ja tón ńył roboźa. W tym jich hišćeje ńkrucja reklama ńowjeńśkeho hośpodarńkeho a politiśkeho ńyńtema. Tuta reklama ma ńowjeńśi dźěłaćeŕ pśhed wječornaj wot rana do wjećora w fabrikach, w klubach, w dźiwadłach, w parkach a tinach. Tuta reklama ńo ńjenośuje je ńowjeńkim ńchuliśkim a dźěłaćeŕńkim wukubłanjom a ćini je ńowjeńśich maśow nic jenoź ludźi, hiž ju pśhećwjećeni wo kśbjewumnóžeju ńowjeńśkeho knjeńtwa, ale runje fanatikow ńowjeńśkich prinźipow. Njejpśhikładnawaju druhoje ideologije, ju w najwyńśej mérje jenoźtronźy a wśho wośtatnje rańuje ńaćłubjeja a tomaju.

Ńowjeńśka ńwójba ma ńwjeśicha małe bydźenje, pśhećoź wśchudźe je njedośtatk bydźenjow. Mimale ńyła ńwójba khodźi do fabrikow, ńamo młode holejki, ńwjeśicha też maćerje na dźěło khodźa. W tym pśhipadźe dośtawaju liśejśi na wjaź jśeź a ńwójba ma dwójzy wužitk i teho. Żony dośtawaju w Ruśkej ńamuźny mśdu ńaź mužojo.

Dźěłanjśkeja ńaź je 7—8 hodźin. Dźěła ńo 4 hodźiny a potom je hodźinśka pśhećtawka — pśhipołdnju. Jśdź ńo dźenka ńowjeńśka doma njepodawa, i tym je ńo wośtrownia tradźija europśkeho domjazeho błidneho kola. Jś ńo w fabrikśkich jedźerńjach, hiž ju pśhiprawjene ńa wjele tyńazow wotpołowarjow. Njeje tu pśhi wobjedźe ńowjeńśka wubjerka. Wobjed płaći 30 kopejkow hač rubl (60 pj. hač dwě hrivnje). Mnohy dźěłaćerjo wobjednja halle po dźěle wot 3—5 hodź. popołdnju. Dźěłanśke dny běchu w pjećdźenjowym tydźenju 4, pjaty dźeń wotpoćeńowachu, ale tutón ńwobodny dźeń ma kóždy druhi. (W tutych dnjach je ńo pjećla w Ruśkej ńaźo ńawjedł ńydźenjećśki tydźeń a njedźela ńo jako ńawjeźi.)

Po ńwjatkach ńowjeńśkej dźěłaćerjo pak dźeja dom abo do ńwojeho fabrikśkeho klubu, hdźeź ćitaju nowiny abo knihi a hdźeź majm dośeź ńtadionśće, ńo rośmolwjeći, pśhećaź radijo, hajeć ńport abo hewak ńo ńabawjeć. Ńtarńe kśejowanje a rejźowanje w Ruśkej njeećhtinja, nowźeńśe wje ńu tam jakajane. Hdyž chce mludźina ńo ńabawjeć, wopśnje tina a dźiwadła, kótrejź ńo hraja jenoź tendenźne hry, hiž wotpowědnja ńowjeńśkim ńamérom, jednaju wo ńtawiznach revolucije, hanjeja ńejadkrośe pomśry w druhich ńtatach, propagatju pśhećwrót we wědomoćeji, we kwalkowanju dźěźi atd. Też hdyž dźeja do parka, ńetkawaju ńo je propagandu ńowjeńśkeho knjeźerńtwa. Pśhi jenoźtronźej ńowjeńśkej propagandze njeńmějmy ńo dźiwaś, ja ma ruśka młodźina źyle wopaćny nahlad wo tym, ńchtoź ńo ńława na wośtatnym ńwěźe. Njewidźa tam niśo, ńchtoź ńamo revolucija. Wśchudźe ńo hišćeje dźěła reklama ja to, pśhećwjeźeja ńjećlétny plan hižo ja ńchtyri léta a hdyž ńowjeńśki dźěłaćeŕ po ńtyćkowźeńśim dźěle a ńnadź też po nětajkim wječornym wukubłańśim kursu ńo lehnje, wušnje wón ś tym pśhećwjećowźenjom, ńo je też pśhinowśchował k do ńkutka ńtajenju noweje kultury, kótraź widźi ńwój wotnéŕ w jeńśim raju ńowjeńśkeho rała.

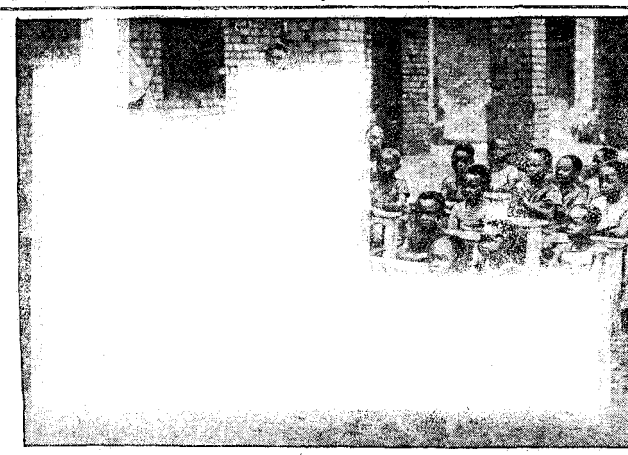

Też małe holćki ćornuchow dyrbja ABC wuknyć. Pěkny wobraz předstaja nam misijonsku šulu we zuntŕkownej Afriey. Misijonske sotry ćorne dźěći rozwučuja. Holćki njesydaju w šuli ze styknjenymaj rukomaj kaž jich europske towarški, ale posłuchaju na wučerka z rukomaj na kŕiž sedźo. Wone wukna pisać a lićować. Štož wot misijonskeje sotry njedorozumja, to jim ćorna wóćelnjerka hišće raz rozłožt

Wutŕihać! Hač k

sylvestrej

pječene jerje

hišće horce z pónoje, delikatesa so hodźaca za kisałe načinjenja

11 jerjow 1.— hr.

Rybowa pječeńja

Lawske hrjeb. 12, tel. 2182

Štož tutón wo rěźk woteda, dostanje woptanku

filetu dźerma!

Wutŕihać!

Pyłom

1500.— hr.

na dobru ležownosć k 1. jan 1932. Poskićenja na wudawarńju Serbskich Nowin

Nowočasnje a praktiscy

dźěła, štož najlepše pomocne maśiny trjeba wołće tohodła jenož

Naumann frika

Generalny zastupjeŕ

Hermann Kulisch w Budyšinje

Wjacy swěcy

5—6 króć swěćiśe wobswěćenje blida abo ½ zalutowanje pruda. Hodźi ńo na kóždu lampu. Njekupće nepodobne, hubjeńśe wěcy. 1.50 2.— hr. Wuńtajene we wukładnym wokńe

elektriskeho wikowarja **PAUL**

w Budyšinje, Kěźorska dr. 14

Bély barchent . . . . m 40 pj.

Wóskowany barchent 100 śeroki . . . . m 90 pj.

Copłe kośle a kholowy Łožowe śaty, běłe a pśane **Gardiny,** wulki wubj., tunjo **Pśikrywy na diwany, blida a soły**

Ida Erler w Budyšinje na rožku **Zwonk. Lawskeje hasy 10**

Lehmannec konditaŕnja

w Budyšinje na Serbskej hasy 8

poskića pśijomne pśebywanje

Wšędnje popołdnju a wječor koncert

Dobre a tunje napoje

Najlepše konditaŕske twory

porućam jako najprjeńši dar

ńłomowy tykanc

z cokrom abo ze ńokoladu glaśerowany

mjedowy tykanc

jenoź samopječeny

Marcipan, torty wosuški

Hodowna zhromadźizna Macicy Serbskeje

Sć,edu 30. decembra 1931 popołdnju ½3 hodź. we Serbskim Domje w Budyšinje

Porjad:

1. Wo serbskich šulskich pomĕrach — k. wučer Rachela
2. Na Randaku — k. just. rada dr. Hermann
3. Wśelćizny.

Wo bohaty wobchad wjedy yćeds. Macicy Serbskeje

Wupołožene budźa zajmawe šulske kharły

Fotografowy Meister

ateller w Budyšinje na Kěźorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pućowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon ćo 2438

Naturska hojeŕka A. Freundowa

w Budyšinje na Bismarckowej drózy 0, I

Pśijimanje jenoź sobotu wot 9—5 hodź., hewak we Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 46467

Homöopathija, dišćowe a zelowe hojenje, hoj i mułkowne a zwonkowne khorosće z wuwzaćom spłažnych khorosćow, ćuwowe a dušine ćerpjenja, ćuwowa mazśa, hojenje kamjenja w źiwoće, magnetiske hojenje

Přiloha k čisłu 300

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 28. decembra 1931

Tśeśi němskich cyrkwjow připowědźa Božu nóc

Pśiches 200 swonow rosliwaju swój miedźany hłós po kraju.

S pomozu wschěch němskich sćelakow hłyschachmy patorźizu wjeczor woł 9—10 hodźin swony najsmačišćich němskich zyrkwjow w radiju. Schtóž je pschiležnosć měł a ju wužił, dyrbi wusnaś, so bé to hodźinka pośěhowaneje nutrnosće sa tóžedno wěriweho fischešćijana. Kaž sławny protest pschećiwo tamnemu sajědnośaśemu bolschewismej, kiž chce křesćanu myslićelu, luboscź a raspołoscź j wutrobow człowjekow wudrěć a ju doćišća sniśiś! Pśiches 200 swonow rosnješe powěsć wo snowanarodźenym Sóśinniku a bé to we źiwoscej wschelakorozśij jara sajimałe.

Se swonowej hru wotewri Gdańsk w zyrkwi k źiw. Katrynje konzert swonow. To waschnje, swony harmonišaty wothłosowaca, so potom cerkuliche hrała, wukhadźa j klóschtra S. Blasien.* Schtóž je w Prazy był, je to też na Lorece słyschał. Mamy hišće za wschelatich městnach w Němskej a we wukraju tajke swonowe hry. K njej pschidruźichu so swony zyrkwje źiw. Marije, kotreź buchu 1453 late.

Frankobrodźa tachantika zyrkej ma 9 swonow, najwjetšich tak mjenowany „kśóršt“ — wuthadźa j léta 1440 a waži 245 zentnarjow. We Wiesbadenje su mjeńšiche a klincza kaž kśeborne. Swony Mohuczskeje kathedrale ze Napoleon 1807 j dobytych pruskich kanonow w bitwje pola Jeny a Auerstädta lecź dak. Kraśnje klincza swony Schcźěpaniske zyrkwje we Winje, su j léta 1558.

Njedaloko Ssólnohroda leži městaćko Hallein, hdźeź bé komponista śpěwa „Cźicha nóz, śwjata nóz“, Franz Gruber, pothowany. K swukam swonow śpěwaśe Ssólnohródźiši zyrkwinšti thór tutón pokérluschk po prénjotnym waschnju. Je maliczkosć hinajschi. Swony Nalśeje knjeuje w Mnichowje je mischtr Hanss Ernst 1490 lat. Nürnbergske źiw. Lawrenciza su j léta 1392, Noweje měroweje zyrkwje su posdźišku nastałe. Würzburgskeje tachantiske zyrkwje pokhadźeja j léta 1506. Se Speyera źłyschachmy dwoje swony, najprjedy tachantiske a potom Protestationskeje zyrkwje, kotreź najwjetšich swón ho mjenuje Lutherowy. W Barlinskej biskopskej zyrkwi (źiw. Jadwigi) saśpěwa tamnišchi thór „Je róża wuschła z Jesse“. Posdźišku wotewrichu też swony Wopomnjeśiśeje zyrkwje kéžora Wilhelma źiwój mjedźany ert a profesor Heydmann sahra na pischćelach Toccata w E-dur wot Bacha.

Zyrkej w Freiburgu w Badenskej ma 13 swonow j léta 1258 a wołaja tak hižo pśiches 700 lét do kraja. W Fuldźe, w mésće źiw. Bonifazija, saklinczachu drje prénje swony na němšćej semi, ale 1905 sniźi woheń 9 swonow fischižneje zyrkwje. Drježdańska fischižna zyrkej dósta źiwoje nétcźiche swony 1890 (5hłóžne), najcźežischi 230 zentnarjow, late wot mischtra Franza Schillinga. Swony Domaschowieje zyrkwje we Lipsku j léta 1452 buchu 1633 sniczene, sajo pschiprawjene rosleca najwjetšich 1867 runje Wulki pjatk

* Budźemy pschichodnje wo tym nadrobnischo pišaś.

Wulka zyrkej w Bremenu a Michaśka w Hamburgu matej kraśne swony. Dźěwinske (Magdeburg) tachantśeje zyrkwje su j léta 1702, najcźežischi „Maxima“ waži 266 zentnarjow. Tachantišti thór a kurrendanoju saśpěwachu k swukam swonow motettu wot Brahmsa „Nam wotewř njebjo, Sbóžnikoł“ Po Saarbrückskich scźěhowachu swony stareho romskeho města Trjera, j wotkal źłyschachmy swony zyrkwje źiw. Macźija, nad rowom japoschlolow a posdźišku tachantśeje, k tomu 4hłóžne Te deum. Sródneho města Beethovena, j Bonna, klinczachu swony biskopskeje zyrkwje a j Maria Laach, klóschtr Benediktinow na Eifli, tamnišcheje bazilikł, hdźeź mnichojo prěni staw hodowneje (nóżneje) Bożeje mšche śpěwachu. S Münstra we Westfalskej rěcześche k nam 9 swonow, j kotrychź bé wulki swón, źiw. Bernardej pośwjeśeny, najbóle źłyschecź. Na Xantenske swony (pschi beknim Rhynje) j tachantśeje zyrkwje źiw. Wiktora, hdźeź njeje žo tijidło swonow 1874 dwójzy poraźiło, scźěhowasche 5hłóžna motetta wot Schütza „Tak je Bóh źwét lubował“, śpěwana woł Bachoweho towaśstwa.

Napośled źłyschachmy drje najrjeńsche swonjenje zyrkeje Němśeje j biskopskeje zyrkwje w Khelnje nad Rhynom. Wobsedźi najwjetšich swón, tak mjenowany kéžorik. Bu j 22 dobytych tanonow 1874 lety, je 3,7 metrow wyšoki a deleka 3,42 zm. scźeroki a waži 543 zentnarjow, potajkim najcźežischi w Europje, źnadź zyleho a buchu 1869 sajo wudospotnjene. Wróśćkawske źwéta. Wón žo njeswoni, ale žo jenoź btje, jeho bicź

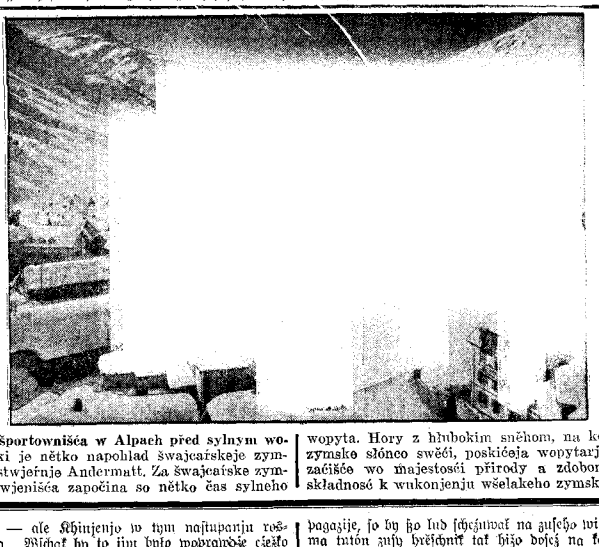

Zymske športowniśća w Alpach pred sylnym wopytom. Tajki je nětko napohlad šwajcarskeje zymskeje wočerstwjenišća Andermatt. Za šwajcarske zymske wočerstwjenišća započina so nětko čas sylneho wopyta. Hory z hłubokim sněhom, na kotreź jasne zymske słónco sweći, poskićeja wopytarjam krasne zaćišće wo majestosći přirody a zdobom najlepšu składnosć k wukonjenju wšelakeho zymskeho športa.

Wojowanje žołteje rasy wó swobodu

Khinjenjo běłych ženje njejšu luboważi. Teź tajki mudry człowjek kaž Li-Sung-Czang je bjese wscheho pschidał, so w Khinje wschitcy „zuzhch cjertow“ bidźa. Ssnadź tutón wulki khinski statnik, kiž bé dyrbjał snjeśeć někotreźkuli poniżenje, mjeńšeche wobžehitu radosći ś tym, europšim diplomatam tute hórke wérnosće prajiś, so by potom žo pschećiwnje śmjeju pschidał: „Wschak je to jenoź lud, kiž w swojej njewědomosći takle mysłi!...“

Haj, Khinjenjo hidźa Europźanow. Teź zašałki jenoźelnjo nowinarjo w Khinje to bjese wscheho wobtrucźeja. A hišće pschišpomnjeja, so hida rośeše j tym, cźim bóle Khinjenjo běłych spóznawaju. Dołhoj asiše narody Europźanow jenoź wot nasdala snjachu, wažachu śej je. Po swětowej wójnje žo tuta cźeźcźownosć psched Europu šybi. Asiše narody su widźale Europu bjes maski. To je runje sa naš zahorjo wjele.

Ssamo na žo ani tuto wotkhilenje tak śé njeje, hdyž hida by była bjes pschicźiny. Je žo pryjedy tało, so žo hida pomału pschewobroca, dokje niz do łuboseśe, ale snajmjeńscha do pschećelśiwa, do tśěrpeneho, rośumneho pschećelśiwa. Ale tu je pad cźežschi. My Europźenjo žamy śaschke śéłstotki pschejara wuzíwali k tomu, so bychmy źiwili hidu pschećiwo naschej rażu a naschim waschnjam. Někto žo tuta hida njedawa bjese wscheho wotstronicź. Nadutosć, bruntalnosć a politišti njerośum wosnamjenjeja skoro žojdu krocźel běłych sadobywarjow we Khinje. Krej, woheń a wurubjenje su bjle mésniki na puczu Europźanow wot wokomika, so Portugalcźenjo jako prěni běli stupichu na khinsku ženju hacź k tamnemu njesbožowemu dnjej w meji l. 1925, hdyž bu snate, so bé wuschoł wukas na policiju: „Skoot to kill“ (Satśélcźe jich!) Rospadanki létnjeho hrodźika dźenża hišćeze śwédźa wo europšej haubje a njesłutki europšich wojakow w Pekingu njejšu Khinjenjo hišćeze zabyli. Wšo žu běli teź druhdy méli njesbože. Niz wschitke njesłutki běchu wotmyślene. Europšte mozy snajmjeńscha psches to njemóžachu, so khćeścźanšeju Khinjenjo słóžk w Taźpingu šawinowachu — ale Khinjenjo w tym nastupanju rozdźele njejnaja. Wschak by to jim było wopraudźe cźežko zabyć, hdyž spominaju na milijony swojich sarazenych abo hdyž śej wobhladaju bźdne powoślanki někdy kśejazych městow, kiž tamni słóžkarjo śmiczachu. Bé źnadź jenoź njesbože, so jendźelski pólzajski inspektor Everson we Schanghaju w meji l. 1925 raś cźuwy šybi. Ale tola žołnta hidy pschećeźiwo zušym ža walesche po zyłej Khinje a tyhazy plakatow rejachu źwój „Skoot to kill“ (Satśélcźe jich) po hałach khinskich městow. Bé to njesbože — ale běchu to tola jenoź žně, kiž mějachu śyjerzjo wocźakacź...

Bentalnosć móże w politizy być druhdy wužitna. Ale hłuposć ža wodacź njebodźi. Hłuposć je hrěch pschećeźiwo duchej statneho wumnešiwa a tutón hrěch žo njewodawa, dokelž sahubniśko skutkuje dojźi wscha stóleća na semi.

A bohužel dyrbimy wusnawacź, so Europa njebé mudra, hdyž žo jednasche wo naraśsche kraje. Po sdaczu njebuchmy ani mudrischi. Hewak bychmy tola po nécźim nawuknyli, postacź na cźiche schcźenjanje, kiž bé po khinskich městach a wšach. Teź psched 50 lét bokerjow njejšmy ani śłyschceli tamne tajne schuknanje, hacźrunjeź tehdy plakaty a létaki tajnych sjednoćeństwow pśches wjele lét hrósone cźe a hišćeze hróšnišche wérnosće wo běłych rosschérjachu. Grawoćišwe wozy tehdy khinšy schcźuwarjo śej wumyślachu, so bychu lud rozbornli. Nastawachu bajki wo fabrikach, w kotrychź Europźenjo khinske wopory swarjeja, bajki wo misijonskich wušławach, w kotrychź žo bźcźi sarazeja, dokelž běli pjecza tak khinskich dźesći trjebachu k cźinkam, nastawachu bajki wo cźiwilowanju Khinjanow pśches europšich mužow...

Někto źnadź w Khinje wojazy śamtnych śrédkow njenałożuja. Njeje to też wojazy ani trjeba. Wschak je khinski lud někto méł składnosć, spóznawacź śam Europźanjow. A tuto znajomstwo dóše doźawnje. Na kóždy pad móża Khinjenjo jenoź pschepychu a bohatstwo zušych pschinunacź i nusu a bédu khinskeho luda. Milijony ludźi dźenża w Khinje j hłodom mrěja, zyłe worschćity luda sahinu, zyłe kraje žo śniczeja. Tu njeje trjeba wulkeje prowagazije, so by žo lud schcźuwał na zuseho winika. Wschak ma tutón zuły hrěchnik tak hižo dołeš na karbowzu.

A tola je w Khinje teź dźenża samérna propaganda, kiž ma žołtych naschcźuwacź pschecźiwo běłym. A tuta propaganda je samérniska a spraunischa dyžli ta, kiž žo zorganisowaśe pśched bokkerskim śćełkom. Nětko žo wjazy njejedna wo to, naschkaracź wokomikny źéžk, ně, zyła žołta raża žo źwola do wušiwobodźeńskeho wojowanja pschećeźiwo Europźanam a — Japanam. Khinjzy wojazy tutu propagandu śćerja, hdyž śpěwajo cźahaju po městach a wšach. Njejžu to ani ludowe wojeńke pěsnicźki, ale su to bažnje wyschišchich ofizěrow abo druhich wusnamnych wožobow. Wojazy dóstanu tute pěsnicźki k śpěwanju, so bychu na to waschnje skutkowne propagandu cźinili. W tutych śpěwach žo sjawnje źwoła do wojowanja pschećeźiwo Europe:

Žołte su khrysantemy,
Mózna je žołta raża...
Mózne wonjeja khrysantemy,
Sdyhla je žołta raża.
Jenoź žołta raża śmé picź
Se žolnowe žołteho morja.
Młodźenzo, pośerjeze mér mjes žobu,
Hewak Europje, Amerizy lohko budźe,
Waž połćócjowacź...

W druhim śpěwje saso rěka:

Sstónzo sthadźa wot ranja,
Wono žołtym źwézćicź budźe,
Kotrychź prawótz je i njebjeź pschischoł.

Abo i hišćeze žyłnischimi wuraśami:

Młodźenzo rańscheje Asiśeje,
Potaczeze źmoju mózy, natwarćeze znowa
Naschi rjany nowy kraj!
Wostanu na aktiwnym jewischczu
Ssvéta złabi a dźiwy
Njewotwinźni?
Dopředka, młodźenzy rańscheje Asiśeje,
Ludujeze žo! Posdźěwajze žo!
Dajcze rośeć śćawje žołteje raży!

Złósć w Sowjet-Ruskej

„Rassolow“, prajesche Dimitri Verga, „Rassolow, tu šu schmrěć wotrubali.“

Rassolow, naczolnik nahraniczneje skupiny w Lousku, wsa źwój karabinar j ramjenja a sthili žo k malemu sdonkej: „Wopraudźe“, bórczesche do źwojeje brody, „tu je jedyn j tamnych kulakow léš rušeho luda wobtradnył.“

„To njeje tak śle“, doda Dimitri Verga, „na to njeźyda wjazy hacź dźeśaco dnjow jastwa. Alle dźenża je 24. hodownika. Kulak njeje schtomik puschćił, so by źiwoje masane stawy žej zhrěł, ale — sobu hodu źwjecził.“

„A to“, snapschecźiwi Rassolow posběhnywschi hłowu, „mněnjšch, wuczini dwě léśe nuczeneho dźěła?“

„Sso wě“, wotmy Dimitri Verga, „to ménju. A ménju dale, so tu“ — pokasowasche na se šnéhom pschikrytu semju — „so tuta cźěr, kiž — —“

„Hm“, doda Rassolow, „budźemoj we wokrjesnej nowinje wulkwalenej, jeli — —“

Dźěschtaj ja cźerju. Jenu hodźinu. A hišćeze jenu. Potom stejeschtaj pśched durjemi burika Polja. „W mjenje luda!“ hewrjekaschtaj. „Wocźiń!“ Burik wotewri. Namjetnaj straźnikaj sastupischtaj do sjinje. Hnydom dobłaschtaj žo na schtomik ta łožom. Maku njenahladny, kipry

schtonik, tola je schlebjerdkanu stamioloweje papjery powjehnjeny, kaž je w zigarowych kistach nadendżejch. Na najhyłnischich halžkach wisachu i mutki potruschene jedlowe hable.

Dimitri Verga wsa schtom, Rassolow burika. Dwě hodźinje dźechu najprjed w žnjehy. Potom hedjesche Polja w jastwje namjesnieje polizije w Lomsku. Rassolow a Verga cžišnjschtaj glebrobkjschcatu schtomik na blido w strażerni.

„Dwě hodźinje staj jón njeztoj?“ praschesche žo kommandant. „Cžehodla njestaj jón prjecej cžišloj?“

Rassolow sezahowasche i zamjenjomaj.

Dimitri Verga drapasche žo sa wuschomaj.

„Jedyn druhi mohł jón njewužitnje trjebacź“, praješche stónczenje Rassolow.

„A nimo toho“, bórezješche Dimitri Verga, „dyrbjachmoj jón jako dopokas mécź.“

Komandant wsa schtomik, tschabżesche a staji jón na blido. Pischipadnje bě w blidže dżera a zdonk schtomika hodżesche žo runje do dżery. Nětko tu stejesche a žo jyholesche. Rassolow, Dimitri a komandant jón wobdżiwachu. Potom dżesche Rassolow k żywjenju khamorej, wotewri, wuczahny ſ njeho dothu běłu žwjezku a rosrěsa ju na wóżun kuſkow.

Strażeerja žo rosſwětli. Hodowny schtomik žo blyschesche. Hdyž Rassolow poczinasche nětkajtu melodiju synczecź, stany kommandant a dżesche won —

Sswjezki počzachu haſowacź, hdyž žo wrócźi.

„Hdże žy byſ?“ praschesche žo Dimitri. „Sswm jcho“, praješche komandant a w jeho wutrobje žo horjesche, „sym jeho wuſwobodźił.“

„Njedostajenjemoj žaneho khwalobneho słowa we wokrjesnej nowinje“, schepatasche Dimitri. „Schtyri hodźiny ſmój w žnjehy cžampakoj“, bjeżesche. „Schtyri hodźiny we žnjehy.“

A potom synczachu cžišche, ſ tschepotatymi bażami, stary ruſſi hodowny spěwcźk.

Myše we wšěch barbach

Wschitkży znajemy drje schěru lepu myschku. Wona je njeprošcheny hóſcź na naſchich žitnych ľubjach, w komorach a druhdże. Jeje žnjehdźěła ſotra pak je wobſtuchowana wożebje pola dźěcźi a bydli ſwjetischa w klětkach. So pak žu na ſwěcże też cžerwjene, ſelene, ſołte a módre myſche, tohacź dotal njewědźachmy. Na nětkole ſo wotmětwajej narodnej myſchej wuſtajeńcy w Jendżelſtej pokaſowachu ſo myſche we wſchěch barbach a też we wſchelakich mjeſybarbach. Sarjadowacź je tutn wuſtajeńcu narodnu myſchi klub, a plahowarjo praja, ſo je jim mózno, pſchi prawym wubjerku ſwěrjatkow myſche kajkehożkuli rasu dostacź. Jendżelcźenjo běchu dże hižo ſdawna wulzy wumětžy, wożebje pſchi plahowanju a rosſwiceźu nowych pżyczich druzin we wożebitym ſeſtajenju barbow, ale hacź wupłacźi ſo tuta próza nětko runje pola myſche, ſda ſo bycź dwělowne. Na kóždy pad žu ſobuſtawy myſcheho kluba jara horđźi na dotalny wuſpěch. jn.

102 lětny zastojnik

W Newyorku njepſchińdu ſaſtojnizu po dospětem 65. lécze hižo na wumėrk, kaž bywa to pola naſ w Němſkej. Runje halle je w Newyorku jedyn měcźeżanſki ſaſtupnik ſwoje ſaſtojnſtwo wopuſchcźił, kotryż mózeſche 58 lět we ſłużbje měſta ſkutkowacź, a je nětkole njewſchednu ſtarobu 102 lět dożpěł. Jako dżak ſa jeho pſchikkadomnu ſłużbu ſu jemu poſtu mjdu jako wumėrk na cżaſ żiwjenja pſchiſpowolili. Wón ſam praji, ſo hiſchcze ſam njewě, kak by nětko ſwobodny cżaſ naſſépje wupjelnił, pſchetož njeczuje ſo na żadyn pad njelhmany a ſpróżny, na druhim měſtnje dale ſkutkowacź. Na druhej ſtronje wſchak też pſchipóſnawa, ſo je na cżaſu, hdyż nékomu druhemu měſtno pſchewoſtaji. jn.

W druhich ſpěwach žo njepſchecźeljo żołteje raſy ſjawnje mjenuja:

Njebojcże ſo dźiwich Japanow,
Ani mózných muži europſkich.

W druhim ſpěwje, kiž je ſo naſſerje ſłoſaſnik ſa cżaſ ſwětowneje wójny, rěka:

Wyſoke je njebjo a ſłónżo ſo khowa,
Wjeczorny wětr duje a mėſacźk ſtkadża w ranju.
Wón na wſchě kraje ſo ſwěcźi,
Jenoż Pólſka a Indiſka ſwětła njedoſtanjeſchtej.

Wyſoko je módre njebjo, mróczeſe kopja ſo,
Naſchi wětr duje, deſchcźik ſo klida . . .
Hróſbnje howri wichor Europy, kida ſo amerikſi beſcheż,

Aſiſki měr pſched nimi tſchepoze,
So 400 milijonow ſo budźi ſe ſpanja . . .

Sdobom tute nowe wojeſſke ſpěwy też ſo próżuja ľubej ſaſchcźěpicź duch europſkeho militarizma, pſchetož jenoż tak budże wobydleſtwo tkmane, ſo wuſwobodźicź wot zuſnych:

Bubon wrjeſka, truba trubi,
Smahuje khorhoj pjecźbarbowa.
Wobkhowajmy duch wopornjwy
A dobwjeze budże ſtaſche!

Hdyż ſo wo to jedna, ſwěſcźicź ſwobodu Khiny, njeſmě Khinjan ſo bojecź žaneho horja:
Hdyż ſmy hłódni, jenny pėſk;
Hdyż ſmy laċni, bżerjmy mėſło cżaja
Hnój naſchich konjow.
Njeprajcźe, ſo wójna jenoż wéka ſmjercź.
Muži drje padnu, ale ſkawa nam woſtanje wěcźnje.

Także ſłowa nam njeſłu ani tak jara zuſe. My Europcźenjo ſmy je ſłyſchcźeli cżaſto doſcź też pola naſ. Także pėżnje ſo wſchudże ſpěwaju tam, hdżež ma ſo wojowacź pſchecźiwo zuſnym podtłóczowarjam. Nimamy potajkim też ani pſchicźiny, dźiwacź ſo, hdyż Khinjenjo ſo pſchihotuja na wójnu pſchecźiwo běłym. Europa je ſamo ſwoloku duchi, kiž nětko wiaży wotbyċź njemóże.

Hodowna skhadźowanka našeho studentstwa w Lejnje pola Khróšćic

Wěcźera, tżeċźi dżeń hodow, pſchiwabi ſtkhadźowańka ſaſo mnohich ſerbſkich ſtudowazych a ſtudowazy k ſebi. Dżeſnińſche ſtudentſke ſtkhadźowańki nimaju raſa ſkhadźowańkow dowójnſkeho cżaſa. Wódy a praſchenja bżenſnińſcheho duja jimaja bżesdwėſomnje też ſerbſkeho ſtudowacźeho. Sſoro bjes wuwlacźa dóſtawa ſerbſki ſtudowazu ſwoje wukuſkuje na němſkich ſrėnich a wyſokich ſchulach. Sſwėty hnjaże podawki pofėdnjeſe doby ſtukuja najbóle na cźłowjeka němſkeho rodu a wuſtukuja ſo widomnje w rospominanjach němſkich wėdomoſtnych kruhow. Wotmach hoſpodarſkeje bėdy a rospadowanja je wuhworil wėſtu cżėſnoſcź mysłow, tak mjenowanu pyſchoſu porażeneho luda. Pſchecźiwoſchk knjeſa Eudenty Henćża, cżerpany ſ roskożenjow tutych wėdomoſtnych kruhow, ſpyta ſo rozbyċź k jadrej ſerbſkeho praſchenja a pſchichoda ſerbſkeho. S jeho prózowanjow wuſkhadżeſche prózowanje, wobaraczej peſſimiſmej abo lépje błowjankſenu ſatalizmej. Tutón jenicźki pſchecźiwoſchk wupjelni powotańſke pożedżenje. Wón njewuvabi pſchewobſchérnu rosmołwu, ſnajmjeńſcha niż je ſtrony ſtudowacych. Cżaſ bě też postupił. Hižo pichkhadźachu hoſcźo na ſtudentſki wjeczork. Sserbſka inteligenza bě bożuże pſchepſkała ſaſtupjena. Jedyn prawaucźeny, jedyn bohoſłowz a jedyn wucźer. To bě horje a deſe wſcho. Schtoża! Prózowanje ſerbſkeho ſtudentſtwa, tak ſwėrne a khutne, ſaſłużuje kedźbliwoſcź a podpjeru, też wutrobitu podpjeru wſcheho ſerbſkeho luda, wożebje pak inteligenzy, runjewon w tymle cżaſu, hdyż ſo na ſerbſkeho ſtudowacźeho tłaja, ſo [illegible] cżow a wlimow. S pſchidnoſchka bě [illegible] ſti ſtudowazy żedźi, pyta ſa ſa[illegible]em ſe ſwojim ľudom, tak chże ſapſchimnyeź ſobu do kolow. Njepſchepſimjejce ſebi dobru wolu a żełenje. Podpjerajmy ſich. Najke běchu ſo cżaſy, hdyż naſchi duchowni wjeſnjy rěcźachu na ſkhadźowańkach k ſwojim ſtudentam: Jakub Jmiſch, Hórnik, Muka, tachantży knjeża a mnohi druzy . . .

(Nadrobnum rosprawu podamy jutře!)

Směški

Pola truharja. Wony knjes měſcźe mnoho pſchecźow: włoży, tſchacź, cżeſacź, truhacź, nohcźe pſchitiſchowacź a wuſu pſchitiſhacź. Potom žadźi wón ſwojeho małeho hólcźka na ſtoł a porucźi też jemu włożu tſhacź. „Wſchedawacźe wy też zigary?“ woprascha žo wón pſchipódla pilneho truharja. „Bohużel niż, mój knjeże, ale tamle pſches dróhu je zigarowy wobſhod.“ Na cżoż knjes ſ thwaikom wotendże. Sa ſchtwórcź, ſa pol hodźiny njebě žo wón pſchezo hiſchcze wrócźił. „Praj jónu, mój hólcźko“, žo truhaŕ wobhoni, hižo troſchtu niemėrnje, „njepſchińdże dha twój nan dożyła ſaſo?“ Tu maty wotmołwi: „To tola njeje mój nan! To je zyle zuſy knjes, kotryż žo mje na dróhy woprascha, hacź chżu žebi darmo włożu ſtihacź dacź.“

*

Mjes mandżelſtimoj. Wón: „Ty njekoſchiſch mje żenje, khibaſi ſo pjenjeſy trjebaſch.“ — Wona: „Njeje dha to huſto doſcź?“

Swětowy kongres muhamedanow w Jeruzalemje. W Jeruzalemje ſkhadźowaše ſo tele dny swětowy kongres muhamedanow. Zešli běchu ſo zaſtupnicy wšitkich moſlemſkich krajow zemje. Najwažniše [illegible] wobzamknjenja tutoho zetkanja boše, po kżeścijanſkim prikładże po cyłym swěce rozšėrić miſijonſke ſtacije muhamedanſkeje wėry.

Hospodarski rozhlad

Pondżelu 28. hodownika 1931:

Lube hody ſu nimo. Schtyri dny potpochi poſaſta mohł rjeż ſwětowy wobkład. Wot ſrjedy ſem ſwjeżachu burły, wiki wjaſnychu a banki a wobkhody ſawrjechu ſwoje wrata na tři dny. Wjednikami a pſchiſtajenym tychle wuſtawow wobradźi Bože dżeżo 3—4 dny wotpoczińka potpochi.

Do hód ſkhadźowachu ſo na wſchelakich měſtnach ſaſtupcy krajow a ſtatow, ſo bychu radu ſtkadowali, kak by móżno było hoſpodarſku nuſu ſaſtajicź, ſ kotrejež wuſėdżeny wós ſwětowneho hoſpodarſtwa ſaſo do ſnuczenych kolijow pſchinjeſeċź.

Po tyżazach mrėje ľud hodu a ſymy, nima drasty ani tłechi. Pſchi tom je Bóh nam narosecź dał telko żita a leżiwjenſkich darow, ſo njewėdża, hdże ſ nim. Sſkedża radu, kak bychu bohate żně Bożeho dara tola wotbyli. Żně bawimy běchu w južnej Ameriży a druhich połoſnſchich krajach tak ſchcźėdriwje, ſo ju palachu a miljony luda nima najnuſniſcheje drasty. Lud w Němſkej pócźnje wotebėracź. Twarża tola nowe wobydlenja a tola hiſchcze tyżazy wobydlenja nimaju. W měſtach a na wſach wupróżdnjuja ſo wobydlenja, dokeż nichtón je njepożada, ſu pſchewulke, wobſchérne. Dżeło njeje, miljony ſa nim wolaju. Sſu pat ſaſo worſchty, kiž ſo dodżėlacź njemóża. Lubu njedżelu wopſwjeczuju dżėlaja na polach, woraja, mjócźa, woża hnój a hnójnizu, Bohużel też w naſchich lubych Sserbach, ſ kóżdym létom ro roſcźażej mėrje. S tychle jenoż naſpomnjenych pſchikładow wuhkadża, ſo nėſchto njeje w porjedże, ſo ſ naſchim porjadom kloża, ſo je naſche hoſpodarſtwo thore, potrjeba wulkowazeho ſela. Nowe nahłady wo ſoziaſnych a hoſpodarſtich nadawkach dobywaja ſo k ſwėtłu. Styſknikwje praſcheja ſo miljony, ſchto pſchinjeſe jutjiſchi dżeń. Runje my w naſchim ſtacże nimamy krutcheje hoſpodarſkeho podłożka pod nohami. Nėhdy tak cżiły a ſtrowy, krutny a mózny tak mjenowany ſrėni ſtaw, ſo rosdrjebjuje, ſ nim Bohużel też naſche burſtwo wjadnje, hinje, pada. Pſchiſtrowſchnjaju ſrėnjeho ſława rjaduja ſo dżeńſa najbóle w tak mjenowanych radikalnych prawicźanych ſtronach, wocźakuja wot nich połėpſchenje ſwojeho hoſpodarſtwa. Każnje ſwėdy, naż wjedżażeje ſ hoſpodarſkeho cżėżna, na wobſorje podarmo pytamy. Rosſhladujmy ſo radſcho ſa Bethlehemſkej ſwėdu, ſeje ſwėtłu ſwėcźi ſo hiſchcze dżeńſa w ſtarym, żenje wobkłowacźaym błyſchcźu. Sczėhujmy ſwėtło tuteje ſwėdy a dajmy ſo wjeſcź k wumożnikej ſwėta, też ſ dżeńſniſchcźeje bėdy a hidy.

Ssudniſke powėſcźe:

Na uſchcźadżowanje:

w Żežowje we ſchamowowej fabrizy dny 28. hodź.: njeboh. wjetrnika, kamjenjowu mėſu, drasty.

w Sserbſkich Paſlizach w „Herbſtej grychcźe“ dop. w 9 hodź.: njeboh. ſelſki a dessowany wós,

w Miloczizach w „Herbſtej grychcźe“ dop. ½11 hodź.: mandlawa,

w Ssmjerczezach w hoſcźenzu dop. w 11 hodź.: parkowy wós a ſchkleńcźany wós,

w Brětni w hoſcźenzu dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, klamarſka pokładnja,

w jamje Erika w hoſcźenzu pſchip. ½1 hodź.: 1¼ zenk. ſwinjo,

w Ptačzezach w hoſcźenzu pop. w 2 h.: drastowy khamor, ſchijaza maſchina, 3500 murjerſkich zyhelow,

w Zidżenku w hoſcźenzu pop. ¼4 hodź.: tucźne kwinjo a krowa.

*

Zimnoſcź, ſłuſchcźaza Pětrej Semjankej w Rachlowje pola Kulowa, nėhdże 48 jutrow wulka. Pſcheżadżowanje budże ſtrjedu 24. 2. 32 dop. w 9 hodź. na ſudniſtwje we Wojerezach ſtwa 85.

Swėſcźeńſke jednanja:

Swėſcźeńſke jednanja wotewrichu nad ratarſkimi ſtatkami:

1. Zimnoſcźerki Hany ſwojenjeneje Brücknarki rodżeneje Kurjenkez w Pėſlezach.
2. Kubleŕja Wilhelma Maga Rychtarja w Kumbracźizach pola Kamjenza.
3. Kubleŕja Rudolfa Jana Mütterleina we Wulchkezach.
4. Kubleŕja Jana Mawkoja w Rachlowje p. Kulowa.
5. Kubleŕki Marje ſtwa. Hernaſchtoweje rodź. Schottkez w Rachlowje pola Kulowa.

*

Ssud je ohrbżeńſke pſchekhadżowanje lożownoſcźow ſkałowego akcijowego towarſtwa we Wóſſlinku na 12. 1. 32 poſtajene **ſdėſmył.**

Strjedu 30. hodownika 1931:

w Budyſchinje na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, pjenjeżne khamory, klamarſka pokładnja, 11 kałowych ſudow (próżnych), wobrazy, cżaſniki, lampy, awta, njedżelſki wós, 82 tołſtych dejkow, lampy, cżėżky awto, ſchijaze maſchiny, pih. ſtroje, płatowe a bawjnjane twory, wołnjane twory, muż. kożuchi, klavéry, bronzowe poſtawy, trubjele na bėrnjaze hromady.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleł w Budyſchinje. — Za lokalny dżėł a feuilleton: A. Dučman Budyſchinje. — Za nawėſtki: G. Janak w Budyſchinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a dišći Smolerjec kniholičišćernja, zap. dr, z w. rnk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin płasnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 301 — Budyšin — Wutoru, 29. decembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Krótke knježerstwowe prózdniny w Barlinje

Němski kanzler **Brüning** je njedźelu wjeczor Barlin wopuścił, so by hdy krótki czas k wodyhnjenju hač k nowemu lětu wotpočał. Nimje tak ministraj **Groener** a **Dietrich** swonka Barlina přehladowachu. Přichi nowoćitnym přichilimanju budże dr̄je minister němskeje pósty **Schätzel** jako najstarši w Barlinje přichitowny minister němskeje knježerstwo zastupowaćz. Hdyž pa němski ministrojo rozprawu Bajorskeje konferency sindowali, k wobsebitemu rozprajenju pak so njejsu sešli. Hačle po nowym lěcu so dorěcza, tak ma so Němska w Haagskej konferency europiskich knježerstwow zastupować.

Silwestra wjeczor w 7 hodź. budże **němski president** z **Hindenburg** z radiom k němskemu ludej rěčeć. Nowolitne přichilimanja znješa so po spomjenutym wotchadu. Jako najstarši w diplomatiskim korpusu sahe zapołnitoši mu-zings němskemu presidentej zbožopřeća wutrjeji. Prěni króć po swětowej wójnje němski president nowe lěto Hallorowu (dobrikow je kelowych dołow) přichilmuje. Před wójnu by kóždy króć khěžor nowe lěto watpołdanjow Hallorowu přichilał.

Nowe póstske płaćizny

Němske póstske ministerstwo namjerja, za pakety, cji schcjone wězy, telegrammy a telefonske rozrěčenja hłedowe waze płaćizny zawjesćeć:

Cjischczane wězy.

Cjischczane wězy hač do 20 grammow 3 pjenježkow (dotal 4 pjenježki), přisches 20 hač 50 gr. 4 pj. (dotal 5 pj.), 50 hač 100 gr. 7 (8) pj., 100 hač 150 gr. 10 pj., 150 hač 200 gr. 15 pj., 250 hač 500 gr. 25 pj. (dotal 30 pj.)

Pakety.

Pakety hač do 5 kg. płaćeja hač do 75 kilometrow 30 pj. (dotal 50 pj.), hač do 150 klmtr. 40 (60) pj., dale hač do 600 (800) pj. Mjez tym so dotal kóždy kilogramm wjacy w 1. pasmje (zonje) 10 pjenježkow wjacy płaćeschc, stupnjowanje jenoj 5 pjenježkow wuczinja, tak so 10 kg. cjeźi na dalokeju 75 kilometrow 55 pjenježkow (dotal 1 hr.) płaći.

Telegramm.

Płaćizna słowa za telegrammy w měšnym wobchadźe so ſ 8 na 6 pj., w dalokim wobchadźe ſ 15 na 12 pj. šmi; za mišne telegrammy so dwójna płaćizna, za błyskowe telegrammy dźesahćróćna płaćizna hjerje.

Nowe płaćizny 1. januara do mozy stupja.

Goerdeler dyrbi rězański dawk wotstronić

Krajny swjatł **lakiich wulkorěčnikow** je němskemu kommisarej dr. **Goerdelerej** pismo podał, w kotrymž jeho namolwja, so by na to dźěłał, so by so lakiki rěsowiśi dawk wotstronił. S tym bychu so njejasne płaćizny mohłe hišćo šmišnicz. Howjado je ſ płaćizinami rěsanskim dawkom, mežemym sawěsćenjom słota a dawkom w rěsarni we wyšokosći 13 hač 20 prozentow, swinjo ſ 10 hač 22 prozentami, cjelo ſ 12 hač 16 prozentami a skop ſ 10 hač 12 prozentami poczjeny. Mjeńe njenowane płaćizny su so pornjo měrowemu cjahej wo wjazy dyźli 100 hač 200 prozentow powjetschiše. Dr. Goerdelerej maja so dźakować, so by w **Prušej** nětkole rěsowiśi dawk njesawjedźe. Tohodla so wjele lakich wulkorěčnikow na njeho wobrocza, so by lakiki rěsowiśi dawk wotstronił a ſ tym powrěhał, njaby w Sakskej trochu šmišnicz.

Mužinarjo njaja bychu wšo jara powitali, hdy by so ſ wotpadnjenjom rěsanskeho dawka njaja šmišnicy. S wotpadnjenjom tohole dawka bychu pak so stotne dachody wo 18 miliionow hriwnow šmjesćchiše. Tónle wupad njeby so w nětkjšnim cjasu na druhe waschnje hodźił wurunać.

Třeleńca na swiedźen'u

Hody je wo wšej Schwante njedałeko Barlina ſ policiskim pukam doschło. Wotdźelenje dźełacerjow a wotdźelenje Stahlhelmarjow hwjedźeli w jenym hoscenju wotmješchczi. Přichi tym swada ſ Barlinskim policiju Genschowom, kiwom wjeznego přichestlicjerja, nasta. Genschow **revolwer** kwjeze a pjeza so wobarajo, nětkotre króć třeli. Dźełacer Geschinke so tak ſ kulku trjechi, so hnydom wumrě, mjez tym so Genschowa na **kmjerej** franjenego do **Horowinie** wotwjedechu.

Macdonald chce njeposrědnje z Lavalom jednać

Jendźelski ministerski president Macdonald je francowskemu ministerskemu presidentej Lavalej dał pismo přechodacz, w kotrymž hdi přcheje, so by jo po prjedy konferency knježerstwow w Haagu sam ſ Lavalom wo reparacjach a wójnskim dołhu rozrěčał.

Swonkownopolitiski rospraunik „Echa de Paris" Pertinax, w tymle swišu hišćcje raz na njeswunošćne rospranjenje mjez francowskim finanzowym ministerom Flandinom a jendźelskim wotpołdankom Leithom Rohom dopomina. Tutón nanjetowaschc, so by so Němski pieczétny moratorium přchiwoli. Francowska by so dyrbjała žadanja za reparacjenti widacz, so cjoż by so jej jejny amerikanski dołh spuschcził. Finanzny minister Flandin je tomu najchcjerschwo na tym wobstał, so dyrbi **Němska dźeł reparacjow zaplatzicz. Francowska by jej tutón dźeł přchi wobstejnoscjach w formje kredita na němsku železnizu le pornejenju přchewostajła**, kaž je so hižo přchi sładnoscjeji Hooverowcho moratoria stało. Po wobnowjenju lětnich wobstejnoscjow by pak **Němska dłużnała reparacije w potsnim wobsahu jako płaćizy** a by jenoż wot schkitanego dźela wuzwobodzjena była, hdy by Amerika wójnski dołh Francowskej spuschczała.

Wobaj finanznaj wězwuwjednjej staj so jtónčnje dorěczałoj, so dyrbi so wscho syrtacz, so bychu so europiscy swjasłarja po minjenju němskeho moratoria ſ amerikanskeho dołha wuzwobodźili. Macdonald dże je Lavalom znowa wo tymle prašchenju jednacz. Pertinax mèni, so by možno było, skromadnu jendźelsko-francowsku frontu sestajecz. Macdonald je swojich sozialnych hobdźelacjerjow wuczisnył. Hdy by so nětko rozsudźił, so tež je swojich němskopřchecziwskich přchiwisowarjow wustwobodźicz, by možno było, so k lepschemu Europy dojednacz.

Mjez tym je amerikanski kongresk wobankmył, so němski moratorium njepodpěrachi a so swjatkowanj ſ wójnskeho dołha nicso njeswjatschczi. Jendźelsko-francowska fronta njemóže na tym nicso pschemjenicz.

Wothlós prócowanja wo zbližeńju podunajskich statow

Parišske nowiny kóždótnje powdźeje se sjednjenje Europy sapiśaju, kotrež wo hospodarskim zbližeńju podunajskich statow jednaju. Wobsahowace je wobsebje słowo czechoslowakskeho swonkownego ministra dr. Benesjha ſ „Petit Parisien". Benesch wuzběhnje słowa ministra dr. Stresemanna k hospodarskemu hromadźedźełanju pohódnje napominanje k Czechoslowakskej, posledne wuttupjenje ministra Benesjcha na zjawne dawa, so czechoslowakskemu knježerstwu njebudże na dobrej woli pobrachowacz.

Demonstracije dźěłoněmějerjow w Parizu

Khleb abo dźeło!

W nozy ſ pjatkeje-běchu komunistiske hrjechcuecowpile poměry pohnuła, wosebje napjatosć mjez Madźarskej a Czechoslowakskej. Wito, je so atmosfera we tymle nastupnjm polożpschnje. Sonn-li Bethlenowe słowa we madźarskej zwólniwosći ſ hospodarskem hromadźedźełanju pohódnje napominanje k Czechoslowakskej, posledne wuttupjenje ministra Benesjcha na zjawne dawa, so czechoslowakskemu knježerstwu njebudże na dobrej woli pobrachowacz.

Demonstracije dźěłoněmějerjow w Parizu

Khleb abo dźeło!

W nozy ſ pjatkeje-běchu komunistiske hrjechcuecowpile poměry pohnuła, wosebje napjatosć mjez Madźarskej a Czechoslowakskej. Wito, je so atmosfera we tymle nastupnjm polożpschnje. Sonn-li Bethlenowe słowa we madźarskej zwólniwosći ſ hospodarskem hromadźedźełanju pohódnje napominanje k Czechoslowakskej, posledne wuttupjenje ministra Benesjcha na zjawne dawa, so czechoslowakskemu knježerstwu njebudże na dobrej woli pobrachowacz.

Parišski „Tempo" wobšerhnje hrjechcuecowpile poměry pohnuła, wosebje napjatosć mjez Madźarskej a Czechoslowakskej. Wito, je so atmosfera we tymle nastupnjm polożpschnje. Sonn-li Bethlenowe słowa we madźarskej zwólniwosći ſ hospodarskem hromadźedźełanju pohódnje napominanje k Czechoslowakskej, posledne wuttupjenje ministra Benesjcha na zjawne dawa, so czechoslowakskemu knježerstwu njebudże na dobrej woli pobrachowacz.

Parišski „Tempo" wobšerhnje hrjechcuecowpile poměry pohnuła, wosebje napjatosć mjez Madźarskej a Czechoslowakskej. Wito, je so atmosfera we tymle nastupnjm polożpschnje. Sonn-li Bethlenowe słowa we madźarskej zwólniwosći ſ hospodarskem hromadźedźełanju pohódnje napominanje k Czechoslowakskej, posledne wuttupjenje ministra Benesjcha na zjawne dawa, so czechoslowakskemu knježerstwu njebudże na dobrej woli pobrachowacz.

Encyklika wo bamžowej autoricze a njemylnosći

K stónčenju wotwjeczenja 1500. čtnego dnja Efeschego konzila je bamž Pius XI. enzyklisku wudał, počinjaju ſa je słowomaj: Lux veritatis (swětło wěrnosće). Jejny hlowny thema wo bamžowej najwyschschej a njemylnej autoricze jedna, kotrejž ſa je w prěnich cjahach tschcjesijanstwa wschć zyrkwje a wschć nabožcnske gnejny wjeczornych a rańschich krajow podešće. Přichi wukładowanju tutych sahadow, na kotrychž podłoži Efeski konzil Nestoriowe bludy wotsudźi a zacišny, so hłowny doras na zahadu kładze, so mu Romiši bamž ſ mocu Božeho prawa najwjeschn, najwyschschi a njemylny autorita we wězach wěry a waschnjowe zyrkwje. Rańschu (prawowšlawnu) zyrkej bamž wobsebje napomina, so by so ſ shromadnemu wotzej wróćiła, kotrejž je Romiši bamž. Tutoho pa hižo na Efeskim konzilu jako strašnika wěry postrowili.

Bamžowe hodowne wustupjenje

Boži dźeń je Swjatły Wótz w konsistorialnej jeli kardinalow přichijał a so jim za złożopschcerče ſ hodam podjakował, přichi cjinił je so pomérnow w někotrych statach dółk-myl. W kommunistiskej Ruskej, Mexiku a Schpanskej je — kaž Swjatły Wótz praji — zyrkwinske pomery jara njezwjesołace a wobsahnje słužbnja, kotrejž so ſ někotrych hospodarskej nuzu hišćcje powjetschcja. — Sa to je Swjatły Wótz mohł z djakom na to pokazacz, so je so jeho namjet w přichilnje bjeskładnje zrumjenje nadcjelcol a płodow zelu namakał. Runje tak Swjatły Wótz je spodźiwnym napomni, so Katolski stutk w Italskej jako wuspěšne dźeło dokonja. Dźěłny je tež wotkronjenja, ale cjinjiscze na to dołhotrwe, so-njety derje by'o, hdy bychu so jeho słowa wo tym wobsebje w někotrych cjahu rozrajtle, hdyž rozsch wot **přchesjenosće a stowarnoho patuchowanja wobsahuje.** Slejh cjeho Swjatego Wótza je so ſ evangelijowym hodownym posołstwom wschém ludam dobreje wole dało. Na pohled přichipowědźi, so je litnrgiska enzyklika w Božim macjerstwje Knjezny Marje wuda.

Bomba w Italskej rosbuchła.

W Livornje je w nozy wot 24. ſ 25. dezembrej w blischcjeji dwarjenja Neapelskeje banki a Liberalskich nowin „Il Telegrafo" bomba rosbuchła, kotraž bě so do jenoho fanala położiła. S rosbuchnjenjom je so jenaž mało schkody naczinilo. Nichtó so njeje franił.

Hody w Ruskej

Ruske kommunistiske knježerstwo wschć hrědli nałožuje, so by mjez ludom wěru do Boha wutupiło. We wschćch schulach dźeći łoucza Boha a Božeho syna wuzmějechowacz. S pjenjom a wobrazami Boha gonja. Ale wschc prózowanje bjeskónikow njeje ſamnjeło wěru mjez ruskim ludom wukorjenicz. Hody běchu we wjetschich dźělach Ruskeje, **też** w Moskwje a Leningradze, zyrkwje přchepjelnjene. Na někotrych wótčinach su wudyrne wotdźelenja bjeskónikow Božu słužbu ſ demonstracijemi zatyli. Tu a tam je miliza jap. chimnyła a porjad wobnowiła.

Rusojo parne łódże w Spaniskej skazali

Schpanjiske ministerstwo sjawneho dźela ruski statoarm na nawozenje 50 wikowanskich parnych łódźow w schpanskich łódźernjach pyrnuje. Take skłanka dyrbi spočatk ſ rusko-schpanskemu wikowanskemu sdźerzenju być.

Jubilejowanjski kralowskej mandźelskaj bo wróćiłoj.

Jubilejowanjski kralowskaj mandźelskaj stoj bo njedźelu wjeczor na domoinjucej ſ Parisa do Beograda naskajkoj.

Kaj „Petit Parisien" powě, je kral Alexander za cjeh swojeho přchebywanja w Parizu wjele wosobinskich přchecelow, diplomatow, politikarjow a knježerstwowe hobdźelowy přchijał. Tež je ſ ministerskim přchedsydu Lavalom rosrěčenje měł, w kotrymž je so prajschenje reparacijow a wobwonjenja rospominało.

Čežke njeměry w Damaskusu

W Syriskej je so ſ přchicjinu wólbow do parlamenta njeměry słudźite, kotrež hišćcje dźensa njejsu wocžichle. Poslednje dny je w Damaskusu demonstrantow de donnorótnje policije strašli. Sto wotkarajo je policija do njemérnikow tsčała. S tym je so 32 wosobow morilo a něhdże 600 so franiło.

Njeměry w Indiskej

W jendźelskej Indiskej je wschcjesnje wjele šnatych agitatorow sajale. W měšce Peshawaru samnju so 95 hobuštalowow njesakońkeho sjednoczenstwa sajeli, pódla toho 300 w Pješ wotkrjesach dotkowczornje provinzy. 200 cjeżwjenokoschalow je wo kchoatu sajeli.

Japanska wo Mandžusku njerodži

Japanski ministerski president Inukai je nowinarjam rjekł, jo Japanska njeby Mandžusku ani pśihjinała, ksmo hdy by ju jej darila. Sakitanje wupśeśiwjerjowych mjerow Mandžukjeje dy pśichwoli pjenjes žadało. „Nasch kraj", Inukai praji, „dyž tam jenož swoje prawa jakitaj, kotrejž su jemu se sprjećenjemi swědźene. Wobžarowaju je, so na wjele Europlanow a Amerikanow zyle wopačne mjenjenje wo samtskich nětkśišich wojeśiskich operazijow w srjedź k wjeczorej wot Mukdena."

*

Na pokonjiśnej cźarje Mukdensko-Antungskeje żelesniży je žo pjeża saža **krucze wojowało**, runje tak pola Cźinczawa. Telefonowe a telegrafowe powody su žo śuśiśe. Japanski generalny stab praji, so su chinezijo njeprawidkowni wojazy Japanzow nadpadowali.

Też Mongolista pod japanskim widlom?

Po rukej powěźi z Tokia je mongolski wjerch **Kolumbat** prajił, so su mongolizy wjerchojo wobsamknuli, **pod schkitom Japanskeje** nowe mongolske knježeństwo stworiś, kotrejž dyrbi je jmutskowneje a swonkowneje Mongolskeje wobsteješ. Wjerch Kolombat je na jednanje do Tokia wotjeł.

Chinezojo Činčaw dobrowólnje njewopušća

Po powěźi z Londonskeho „Daily Expreza" Japanzy dale k Cźinczawej postupuja. Nangkingske knježeństwo je generalej Cźangkjeliangej poruczilo, so dyrbi město na wschě pady sakitowaś. Chinesti general Fengyuczuang je žo pjeża na puć do Nangkinga nastajił, so by Nangkingske knježeństwo namokwił, so by 100 000 nowych wojakow do Mandžuskeje pósłało.

W japanskich powěźeńach jendželskeho póspitarja w Chinje wimuja, winuja, so generala Cźangkjeliang je słowom a skutkom podpjerujo. Tale nalěźnosć je žo hižo we japanskim knježeństwje rospominała.

Njeměry w Chile

W chilejskim salpetrowym kraju žu kommunistojo dźěłaćerjow w salpetrowych jamach k bórzej nadpjerali. Na wjazy měrnach je k wojowanju mjez dźěłaćerjemi a wojakami doschło. W Covaapo žu wotazy 20 wosobow, mjes nimi dwě žonje, zasetkli. Kommunistojo kasarny jenemu jězdnemu regimenta nasbóchowachu a je tu hodźinu dołho wobkśachu. Po krutym wojowanju žo wojakam poradźi, kommunistow wotchnaś. Mjez rozjenymi žu jedyn offizěr, dwaj wojaka a jědźeć zwinilstow.

Ze Serbow

W Budyschinje, 29. hodowinka 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 730, hygrometer -|-4, thermometer wo dnjo -|-7. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 725, hygrometer 0, thermometer w nozy -|-3. Wuhladny na malo so pschemjenja ze wjedro. — **Schtitenza je jara nizko podla a pokasuje na delschcze a sylne wětry. W srjedźnej a wjeczornej Europje** satrjadźeja njemdre wětry a wichory. W polnozy cźehnje sylna nizina nimo a skukuje na nasche wjedro. S wjeczora pak a dokschu wjeczora pschikhadźa wyschina, sahaja hacź do polnocznego ledowego morja. Wona pschinjese nam drje wuwjedrjenje, ale bjes dźiwla symnischi poczaś. Nasch wjedrawustojny tež mjeni, so ś nowym lětom sahso symna sakupi. Nad Italskej je drje nizina spóstnacź. Naschemu wjedrej wjeśe jara swadźiś njechudže. Njeje jara sylnje a so tež hižo pomalku wmcsahnje. Sso wotpalowaca polnocna nizina nam najskerje tež wjele deschcza njepschinjese. — Jutsje srjedu schadża 8,05 hodź. słónczko a so 3,58 hodź. khowa. Měsacź schadża wjeczor 10,48 hodź. a khowa so dop. 11,11 hodź.

— **Měschczanske dźiwadło.** Dźensa wutoru wospjetuje so wupśedchadna letuscha opereta „Tśo muschketjerjo" we swobodnym pschedstajenju. Srjedu poschći so we swobodnym pschedstajenju tryikowa opereta „Žony maju to rady . . ." ś hudźbu wot Waltarja Kolla. Schtwórty hischcze njewě, hdże ma Sylvester hiś, njech dźe do měschczanskeho dźiwadła a njech śebi wobhlada rajuscheke operetowe inżenérowanje nětczišćeje krafeńskeje doby, mjenujzy „Tśioch muschketjerow." Ssamsna opereta wospjetuje so Nowe lěto pop. we 3 hodź. Wjeczor 1/8 hodź. wospjetuje žo wulka poražna opereta „Pappina". We nozy 1/11 h. poschći so khłóschćenska, mjenujzy pschemózany wuspěch pola pschihladowarstwa „Intimity", nózne pschedstajenje, kiž dyrbjał śebi koždy wobsadźaś.

— **Hodowny car.** Firma Pawol Kristeller pschi Bohatej hasy 29 je na dźakowne walschnje sa lětuske hodowne wobradźenje sastaranskemu hamtej města Budyschina darila dźěłbu domjazych stupnjow a toslow. Darjene wózo su so potrjebnym dóstawarjam podpjerу wudźěłile.

— **Dar za symsku pomoz.** Budyske sjednoćeństwo mlakowych wikowerjow je na pschipósnacza hóone waschnje měschczanskej radze lěpschinowe wotrěźki wo 697 litrow cźerstweho mloka jako symsku pomoz pschepokasało. Wotrěźki su so hižom Budyskim dóstawarjam podpjerу wudźěłile.

— **Sdźělenka pósta.** Budyski póst nam sdźěli, so je so autobusowy wobkhad swjate dny bjes wobcźežnoscow pschewjedł. Pomozne wozy njetrjebachu jědźiś. Puczowazy běchu swjetscha zuzy a direktny wulětowy wobkhad wot Budyschina hem mohł lěpschi byś. Na tym wschak drje je najwóle njepschihóne wjedro wina. Też wosebity póstowy autobus k swjećowjerjej symskeho schporta we Salowju dyrbjesche wupadnyś. — Pśekrowy wobkhad běsche jenož wo maliczkosć gnadnischi hacź loni njeodźiwajuz cźežkeho hospodarskeho położenja. Też wón mózesche so bjes hacźenjow pschewjeś, hacźrunjeź so njeodźiwajuz wospjetneho nawominanja na jadnje wotedace hodownych posrikow na póst schchiwał paketow na posledne dny jara schiroki.

— **Sswinjazy mór** je wudyrił mjes swinjemi žiwnosćerja Hendricha Schöne w Jěžowje cźo. 21 a kubleria Matka Lorenza w Jěžowje cźo. 25 pola Kamjenza.

S **Wulkich Dobrez.** Druhi dźeń hodow wjeczor w 9 hodź. je najstarscha wobydlerka nascheje wsy Pawlina Jmuš. Hollmannowa, wumrjeła. Staruschka, kiž běsche so 20. meje 1838 narodźiła, sbe swoje 93. lěto daloko pschekrocźiła. — W nozy k prěnjemu swjatemu njej wumrje 79 letna Thereza Wicźazowa, kotraž běsche so 1. haprile 1852 narodźiła.

S **Raschowa.** K wołóženju nasy njesaslužerjow wotmě so w waschej gmejnje do hód sbérka po domach. Nahromadźiło je so zentnar rožki a 12½ zentnarjow bérnow. Pjenjes je o dozpła 40,50 hr. nałběrało. Sa nje so kupi wuhlo, tak so so ysherěnje 2 zentnarjej wuhla na domjazność rosdźěli. Wschitkim daricźelam, sbérarjam a wudźělenskemu wubjerkej so tež na tutym městnje dźak wupraja. — Pschi khórlicźenju 1. dezembra naliczichu we naschej wsy 11 koni, 69 howjadłow, 82 swini, 6 wowzow, 49 kosow, 494 kur, huš a kackow, 144 mulow a 39 kolezow pczołow.

S **Budestez.** Horjki wopyt měsesche nasch Boži dom Bożu nóz. Pod zunje sapoczatym a móznischo a wyskajo klinczazymi synkami pschecźelow běsche so Bożi dom hacź na posledne městacko napjelnił. Wulkaj Bożodźěsćowaj schtomaj ś njeliczomnymi, zyła elektriskich, sbérkow pyschestaj wokkarnischcźo. Pschi makej kletzy běsche rjany Bethlehem saměsćeny. Mjes swjećerjami syboleschtaj so wulkej adwentskej hwězdze. S nutrnoscu poźtuchusche wosada na fararjowe słowa, kiž běsche sebi jako hodowny evangelion słowo „Budź swětło" wusmolił. Krasne khóry, kiž zyrkwiny khór pod nawjedowanjom knjeza kantora Ssmoły pschednjese, porjeńschichu swjatoczny hodźinu.

S **Budestez.** Jena ś najstarschich wobydlerkow nascheje wsy, knjeni Helena Winklerjowa rodź. Sahrodnikez, swjećesche wcźerawschu póndźelu swoje 86. narodninu. Jeje mandźelski, knjes Handrij Winkler, stejt we 87. lěcze žiwjenja. Wobaj starjaj smětaj so njedźiwajuz hubjenych pomérow dobreje strowotze wjeseliś.

S **Pomorz.** Sdźelu do hód je w tudomnej ratatskej spytarni k wobžarujomnemu njesbožu pschi... Dr. Weber,

Nowe cźežke njemčery w dolhowjećornej Indiskej. W dolhowjećornej Indiskej su nowe njemčery wudyriłe. To je wosebje Jendželskej njemčer načiniło. Zda so, zo so tu jedna wo organizowane kommunistiske skaranja, kiž wudyrichu samsneho dnja, hdyž so Gandhi z Londona do Indiskeje wróći. Na našim wobrazu widźimy, kak indisey wojacy začahnu do Pešawara, kiž je hlowne hnězdo njemčerow. W lewym hornim rózku: Pandit Jawaharlal Nehru, president wšoindiskeho kongresa, kotrehož su jendželske wyšnosće zajałe.

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańcźo ś Khrystowego cźasa.

10] (Pokracźowanje.)

Prjedy hacź bě hischcze prénja sraź ninto, lehnychu žo pastyrjo na semju, so bychu spali. Nóz bě jasna a cźerstwa; wjele hwězdow bylesche žo na njebju.

Psched wrotami krocźesche, krucze do płascheja zawalany, straźnik tam a sem; hdyž a hdyž, hdyž bu jene se hwěrjatow njemérne abo wón wuzkyscha wucze schakala ś delnich hór, wosta tiojo.

Pomałku pominu žo cźaś; słónczenje bě polnóz. Jeho nadawk bě dokonjany; a nětko thétsje, so spar žiwotnu prawej pschindże, ś cźimż dźeło žiwoje sprózne dźeći wotschewja! Wón dźesche k wokmu, nadobo pak posasta; pruha swětła wobda jeho kaž mile swětło měsacźka. S potajenym dychom wón cźakasche. Sswětło bu žylnische; schtož bě prjedy było do cźimy wobroczene, bu widźomne; wón pschewidźa zyku méstnosć a wschitko schtoż w njej bésche. Hrózna a bojosć jeho pschewsa. Wón pohlada horje; hwězdy běchu žo sbublle; swětło padasche kaž ś wokna ś njebjeś k semi dele, dosta klepiazy blyschcź. Se strózelenti pschevjaty wón wolasche:

„Wotucźcźe, wotucźeśe!"

Pšy sestkakachu a bźzachu wuzo wotsal. Stadka žo wotstrózawschi wuzko hromadu jeźuwachu.

Muzojo sestawachu a pschinnachu žo brónjow.

„Schto je?" saklincza kaž ś jeneho erta.

„Slejeźe!" wolasche straźnik, „njebjo je w płomjenjach!"

Jasnosć swětła jich tak klepjesche, so woni žiwojej wocźi sakrychu. S bojosću a se strachom pschewsaći cźišznychu žo na pol njemózni ś wobliczom k semi dele, kaž bychu chzyli wumrěś. Hłóś pak wócźesche k nim:

„Njebojcźe žo!"

Woni pośłuchachu.

„Njebojcźe žo! pschetoż hlejcźe, wosjewjam wam wulku radosć, kiž ma žo wschemu ludej dostaś!"

Hłóś klinczesche tak łahodnje mjehże, so to njemóżesche cźłowjezi hłóś byś, a sdobom tak jasnje, so pschejima jich zyle bycźe a napjelni jich ś dowěru.

Woni postanychu na koleni a kaž polni cźeścźownosće spohladnychu, widźachu wosrjedź swětłosće sjejwjenje muża w blyschcźazej běłej drasce; nad jeho ramjenjomaj swěscachu žo konzy složenych khdidłow won; nad hłowu blyschcźesche žo hwězda w mérnej jasnosći kaž wjeczerna hwězda; jeho ruzy wupschestrěwaschtej žo kaž k zohnowanju napschecźo pastyrjam; jeho njebjeźzy kraźne wobliczo hladasche pschecźelnje na nich dele. Woni běchu cźasto wo jewjenjach jandźelow słyscheli a po žowjim skromnym waschnju wo tom rěcźeli a tak woni nětko njedwělowachu, ale prajachu we žiwjich wutrobach: Blyschcź Knjesa je wotko naš a tutón je jeho posot, kiž je w starem cźasu k prosetej pschi brjohach Ulai pschijschoł.

Jandźel rěcźesche dale:

„Pschetoż dźensa je so wam w měsece Dawidowem Sbóžnik narodźił, kiž je Khrystuš, Knjes!"

Snowa won njeležesche, njes tym so žo jeho słowa hluboko do jich wutrobolo sarychu.

„A to budźe wam je smamjenjom", prajesche njebjeski posot potom. „Wy namakacze dźěćzatko, w pjeluschkach powite a w žłobje leżo."

Jandźel njeprajesche niczo wjazy; jeho wjeśoke posłelstwo bě wosjewjene; ale won hischcze khwilku swosta.

Nadobo sćerwjeni a satschepota swětło, ś kotrejž srjedźinu žo byeś sda; w dalokej wyschinje jewichu žo błyscheźate tschidła a wulka žyła błyscheźatych postawow a wjele hłosow saklincza a spěwachu sdobom:

„Cźešcź budź Bohu we wyšokosći a pokoj cźłowjekam na semi, kiž su dobreje wole!"

Niż jenicźi raz saklincza khwalospěw, ale wjele krócź. Potom posłehny posot swojej wocźi, jako by na jednym pokliw knjeźićerja, w dalokej dalokosći hydlazeho, dźiwał; jeho tschidła so hibachu a wupschescźerachu so pomałku a majestotnje; na hornjej stronje běchu běłe kaž śnjeg, w scźinje błyschcźachu so w mnohich barbach kaž parlowina. Potom posłehny so jandźel a wolicźa s lohkim slétom wocźam pastyrjow; też swětło tshubi so ś nim.

Dołho hischcze, hdyž bě so tshubił, klinczesche w dalokej dalinje pschezo cźišche a cźišche: „Cźešcź budź Bohu we wyšokosći a měr cźłowjekam na semi, kiž su dobreje wole!"

Hdyž běchu pastyrjo zyle k žebi pschischli, hladachu na žebje kaž wo žnje, dóniż jedyn ś nich njeprajesche:

„To bě Gabriel, posot Knjesa k ludźom."

Žadyn njewotmolwi.

„Khrystuš Knjes je so narodźił; njeprajesche won tak?"

Nětko sabo druhi k rěcźi pschińdże a wotmolwi: „Haj, to won prajesche."

„A njeprajesche won też: w měsece Dawidowem? To dże je nasch Bethlehem tamle! A my namakamy jeho jako dźěćzatko, bo pjeluschkow sawite?"

„A w žłobje leżo."

Tón, kiž bě prěni rěcźał, hladasche w rosmyślenju do wolnja, jako by k rosšudnej pschischoł, won słónczenje praschesche:

„Je jenicźke městno w Bethlehemje. Hdyž su žłoby, jenož jenicźe, a to tamle w prósdnjezy. Bratija, pójźcźe! Mésćnjezy a pjenjawocźenki hižo dawno wocźakuja Mesśiasa. Nětko je so won narodźił. Knjes je nam snamjo dał, po kotrymž możemy jeho spóznaś. Pójmy tam a modlimy so k njemu."

(Pokracźowanje sćeńuje.)

Hiž chajšche ho na hjowoje dźěło podacź, ho pschi hjadkosći wobsunu a sebi pschi padnjenju nohu slama. Pomozni ludźo pomhachu snjesoženemu sasu do jeho bydlenja. Knjes dr. Schmidt z Budyšk postroźi snjesoženemu prěnju pomoc.

S Nowych Družkez. S wopaczným stupjenjom padje tudomny wumjeńkar a rentnar Reinhold Hajda sasiedneju frjedu tak njesbožownje, so sebi koleno rozbi. Knjes dr. Peschel z Hussi da snjesoženeho Patorzizu do Budyškeje khorownje dowjesć.

Z Jasenicy. Kaž kóžde lěto, tak wuhotuje teź lětsa naša katolska Bjesada swój założeński swjedźeń njedźelu po nowym lěće. Potajkim lětsa njedźelu 3. wulkeho rózka. Poskićić budźe so nowa ryćerska hra wot Pawoła Wićaza jara rjenje přełožena a za nětčiši čas jara přijomna. Też naši hrajerjo wšě swoje mocy napinajo, zo bychu swojim hosćom něšto rjane poskićili a by so wšěm lubiło. Tuž lubi Serbja, přińdźe we wulkich črjódach, Handrikec žurla wopřija wjele stow ludźi. Też wo to so postara, zo njebudźa trjebać zymu mrěć. Tuž njewostanje nichtó ze wsy a z bliže- ješe a dalše wokoliny njedźelu doma, ale póndźe kaž so to dobremu Serbej słuša, na 59. założeński swjedźeń Bjesady. Kóždy je wutrobnje witany. Też zastup budźe časej přiměrjeny.

S Ankez. Njedźelu 27. dezembra wotmě dobrowólne nusowe sjednoćenišćwa za konje za Rakez a wokolinu swoju hłowninu zhromadźiznu. Sc 104 sobustawow běše pschischło 70 sobustawow. Knjes pschedsyda je powita a wotewri dnjowy porjad. Poda so rozprawa wo wobsłužnym lěće 1931. Wobschadźenje je so wupłaćiło na 3 konje je 80 prozc., wo 2 padomaj dyrbješe zhromadźizna wobsamknuć. Wobsamknu so, so mataj so tutaj poda z położnu wotchłodźićej. Dźěne slićbowanje so pschednjese a so lk. Augustej Wirtej, Strožankemu a Augustej Pjechej-Komorowskemu k prahowanju pschepoda. Na to běchu wobłoh pschedsyny a pohódnoćenjkeje komisije. Wšitke dotalne sobustawy so jewotkłuknje sasyzowaloju, sa pschedsyndu k. Rjenej z Rakez, sa jeho namjesnika k. Pawoł Scheźerpank, sa pohódnoćerjow kk. dr. Schisak z Komorowa, Pawoł Wels z Noweje Wsy, August Wirt z Zitka a Jan Schołta z Kamjenej. Pschichodne pohódnoćenje koni ma być z tónz hapriese a spočatk meje. Dale so wobsamknu, so móža so teź wobsedźerjo koni swonka Rakezankeje wosady do nusoweho sjednoćenišćwa pschimać, schtož so dotal stało njeběše.

S Kamjenza. W Božej nozy je w jenym domje pschi Wojerowskej dróży psches 40 lět stara wudowa dobrowólnje do smjercse schła. Wona so z plunom sosedowci. Tu su wjecy cźežke myzle do smjercse jahnałe.

S Rybalnje. Na lnjećim dworje dźiwchu krumu wotsekowaći. Wona pak so wottorhny, strani dojerja a cźeknu. Na wjesnym wukhodźe do Khwalez nadeńdźe krumu bobu Domaschowu. Hnydom so do njeje da a sbrźe ju do rjeblow tak, so so někotre bohužel słamachu. Wobźiwjone kłoco nadpadże potom hišcźe někotrych ludźi. Na zbože pak nikoho cźežsćo njeskrani. Słónčnje wróći so krumu sasu do swojeje bróźe a da so smérom pschitwłasć. Wowschitkowinje wobłuźenu babu wschitko wotkrinja, dokelž běšche łatke loni dwójzy do njeboža pschichła.

Z Łužicy

* **Se Schěrachowa.** W nozy z patorizy wudyri woheń w domje sjond. Hauptmannowoje. W potrjechenym domje běchtaj bydlarśi a wuhlowy wobchod jaměrjecnej. Woheń rozschěri so ruce po twarjenju, ho starym wosch- nju twarjenym, so wobnjowej woborje njeběšche móžno hasćeć. Twarjenje so dołžita wotpali, teź wjetši dźěl dojnjazeje nadoby so zbobuja. Wobydlerjo domu wóžachu z wulkej próżu jenož nahe žiwjenje wukhowaći. Wobsebje wobcźežne běche wulhowanje 92 lět stareje žony, kotraž je chorowata. Ju dyrbjachu kochlatu psches płomjenja won njesć. Hasćenje běšche jara wobcźežne, dokelž woda mjerznješe.

* **Se Zitawy.** Dwaj dnjej do łóh wotpali so we Hornim Seifersdorfje se žynom a žlonu najwjetša brózeń farfieje ležownoseje. Tukaju na japaleritwo.

Zniżenje dalokorěčenja

Wot 1. januara 1932 póst. dalokorěčenja sniżi.

Městne rěčenja hač do	10 km	20 pf.
Rěčenja hač do	20 km	30 pf.
Rěčenja hač do	30 km	40 pf.
Rěčenja hač do	40 km	50 pf.
Rěčenja hač do	50 km	60 pf.
Rěčenja hač do	60 km	77 pf.
Rěčenja hač do	100 km	1.20 hr.

Rěčenja pschez 100 km dalenosće płacźa kaž hač dotal.

*

Wot 5. januara 1932 stupja sćěhowaze sniżenja porta do mozy:

Cźischećerske pośłki hač do 20 gr. 3 pf. (4 pf.).
Cźischećerske pośłki hač do 50 gr. 4 pf. (5 pf.).
Cźischećerske pośłki hač do 100 gr. 7 pf. (8 pf.).

Liczby w spinlach wosnamjenjeja dotalne płacźiny.

*

Dalsche sniżenje sa wacźoli zastupi pak pozdźišcho.

Z gmejnskeho žiwjenja

Se **Zicźenja.** W pozlednim pozběhu gmejnskich zastupnikow dźěli wjeśnjanoša Micźka, so so jeho sastojnšći cźaj z 31. dezembrom skónczi. Dźiwajo na swoju strowosć a dla swojeje wyšokeje starobny wón nowoho wólbu wotpokaża. Gmejnszy zastupnizy dźakowachu so jemu za jeho 12ćetne dźěło we wjednišćwje gmejnje powschitkownemu spokojenju wjeśnjanow. Nowy wjeśnjanoša wolsche so z zedulkami. Khěžeź a cźežła Nuczan dosta 4 hłosy a hościenzaŕ Kurt Frycza 3 hłosy. Knjes Nuczan nastupi z 1. januarom 1932 sastojnstwo wjeśnjanoty.

*

S **Hnašcez.** W pozlednim pozběhu gmejnskich zastupnikow 23. dezembra jednasche so najprjedy wo rozdźelenju wunoschka zdeŕi za nusowu pomoc. Naschrało běsche so 22 pokrutow chlěba, 5 puntow kolbazy a 45,80 hriwnow. Pomoc dosta so dozpła 12 wobohatm. Potom poda k. wjeśnjanoša Bergmann slicźbowanje na wobłhodne lěto 1930/31. Dokelž běsche finanzny wubjerk wotliczenje w porjadku namakał, so wono schwali. Dochody wuczinjachu 26 058,79 hr., wudawki 25 058,07 hr., so wosta w pokładni 1000,72 hr. Po někotrych mjenšich naležnoscjach so wobsamknu, so ma so z pěstoweje jamy, kotraž je z hromadźekładźenjom ležownoscjow do wobsedźenstwa gmejny pschichła, ludźom, kiž je wšo njeju, pěšk po 1 hr. za kubikmeter, wjeśnjanam po 50 pf. za wjesbu wotedawacź. Wjeśnjenjo moża zebi mjeńše dźělby pěska, na na pschikład z ruczným wosom, darmo bracź.

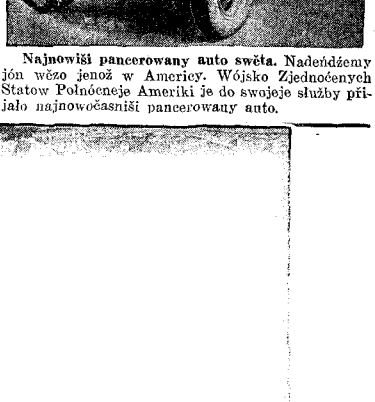

Najnowiši pancerowany auto swěta. Nadeńdźemy jón wčzo jenoż w Americy. Wójsko Zjednoćenych Statow Połnóceneje Ameriki je do swojeje służby přijało najnowšo- a najnowiši pancerowany auto.

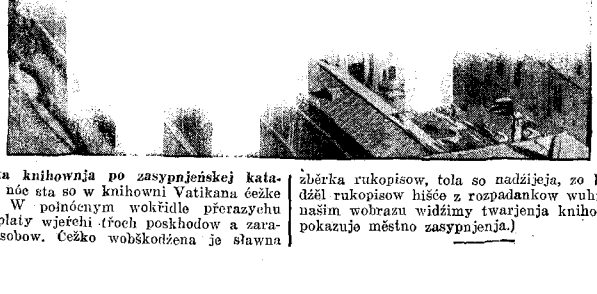

Vatikanska knihownja po zasypnjeńskej katastrofje. Božu nóc sta so w knihowni Vatikana cźežke zasypnjenje. W połnócnym wokrídle přerazychu marmelowe płaty wjerchi tŕoch poskhodow a zarazychu 5 wosobow. Cźežko wobskodźena je slawna źběrka rukopisow, tola so nadźijeja, zo budźa móc dźěl rukopisow hišće z rozpadankow wuhrjebać. Na našim wobrazu widźimy twarjenja knihownje. (Sip pokazuje městno zasypnjenja.)

Swójbne powěsće

Sdźěljenj: Margareta Nowakez a Alfred Wirt w Budyšchinje. — Margareta Schabiz a Rudolf Bjarsch, wuchcź w Budyšchinje. — Hildegard Krawcz a Oswald Menschner w Budyšchinje. — Hilza Fachez w Budyšchinje a Frza Seifert w Lubiju. — Hildegard Jeschkez a Karla Welder w Budyšchinje. — Elsa Cullitzez a Erich Reichelt w Budyšchinje. — Hilzbjeta Frsbrizez a Maks Rjelka w Budyšchinje. — Jadwiga Hahnez a Waltaŕ Wienert w Budyšchinje. — Marta Müllerez a Willy Jenež we Budyšchinje. — Elsa Urbanez w Lejnje pola Budestez a Maks Donat w Bukezach. — Meta Bjarez w Brěžšchcu a Willy Wustmann w Drjećźnje. — Hildegard Ssworzy w Sombarku a Erich Weber w Tucźjach. — Charlotta Dźringez w Delnjej Wóbrizu a Jan Martin, rěznišći mu- schter w Maksym Wjelkowje. — Frieda Wizkez w Hodźiju a Waltaŕ Unger na Zidowje. — Margarcta Henknerez a Hellmuth Khežnik w Budyšchinje. — Frica Hornez w Budyšchinje a Alfred Haase w Bretnigu. — Hildegard Scibez a Rudolf Beyer w Budyšchinje. — Hildegard Hajnez a Bjarnat Ja unik w Budyšchinje. — Hilza Trompleraz a Bjarnat Ejper w Budyšchinje. — Amanda Klingewez a Pawoł Wendschuh w Budyšchinje. — Elfrieda Albinuśez a Jurij Schetz w Budyšchinje. — Helena Hastmanez a Waltaŕ Nowotny w Budyšchinje. — Charlotta Zimmerez w Budyšchinje a Pawoł Krüger we Lipsku. — Gisela Mrstnez a Pawoł Nowak w Budyšchinje. — Elsa Kschiźanez a Hellmuth Scheffler w Budyšchinje. — Marta Mitaschez w Budyšchinje a Pawoł Lehmann we Woraynje. — Gerda Schubertez w Lubiju a Jurij Schubert w Budyšchinje. — Ilsa Nyčźez we Wosporku a Erich Groše, hud. asseŕor w Drjezdźanach. — Gertruda Richterez w Rěcźach a Erich Schotta, inżenér w Jablońcu. — Meta Krawcz a Jurij Padeit w Běłej Wodźe. — Hilza Birknez w Rownom a Khrystl Birko w Brěžkowzu.

Swěrowani: Waltaŕ Domschka z Charlottu rodźenej Handrakez w Budyšchinje. — Rudolf Huhn z Gertrudu rodź. Strizkez w Budyšchinje. — Hellmuth Riedel we Lubiju z Hildegard rodź. Gräubizez w Budyšchinje.

Sćmrći: Korla Hendrich Baarmann, železniši wyschi sekretaŕ w Budyšchinje, 64 lět, khowanje je dźensa wutoru. — August Schramm, schewiki mišstr w Lěšku pola Delnjeho Wujezda, 55 lět, khowanje je dźensa wutoru. Emma wud. Richterowa w Budyšchinje, 81 lět, reguem budźe hyšeu dop. w 9 hodź. w zyrkwi Nasheje Lubeje Knjenje, na to pokhowanje na Mikławschku. — Olga wud. Münchowa w Kamjenu, 46 lět, khowanje je dźensa wutoru. — Flora Heymannowa w Wilhopizach, 81 l. khowanje budźe jutśe sthedu popołdnju. — Ernestina Luisa wud. Lehmannowa rodź. Wenzlez w Lubiju, 66 lět, khowanje budźe jutśe sthedu pop. w 2 hodź. — Arnoschit Hennig we Wojerzach, 74 lět. — Augusta Rihnowa rodź. Krelitz we Wojerzach, 55 lět. — Hendrich Kuba, lokomotiwnik we Wernsdorfje. — Amalija Balarjowa rodź. Wenzez w Běłej Wodźe, 53 lět, khowanje budźe jutśe sthedu pop. w 2 hodź. — Biedrich Meißner wobsedźer zyglehnizy w Kruchwicy pola Mužakowa, 63 lět, khowanje je dźensa wutoru. — Hugo Wojnt, rěznik w Běłej Wodźe, 68 lět, khowanje je dźensa wutoru.

Před miljonami čěkacy

W Teksasu wumrě njedawno w najwjetšich khudobje a nuzy cźornuch. Po jeho smjerći so wukopa, so běšche won, khudy wikowaŕ z trundlemi, dołho pytany herba pjeć miljonow. Muz běšche z khudom mrěwschi nusu cźerpił, bě sahinuł w bubeńśtwje a njewědźesche, so cźaka na njeho wulke samoźenje, kotreż smóžni jemu wschě wjesela a pschijomnosće žiwjenja, kajšeż móže žebi cźłowjek sa pjenjezy kupicź. Tutón pad je pak hišcźe wjele spodźiwnischi, pschetoż to dźe je ho hižo hurjeńsko stako, so je cźłowjek žiwy w khudobje a teź jako khudučkł wumrěje, bjes teho, so by wědźał, so je po prawom bohaty muż. Tu pak měješche ho wón take: Jako młody cźłowjek bě cźornuch swój starschiši dom wopuschćił, dokelž bě so z nanom swadźił. Na nanowej ležownosći namakachu jeneho dnja bohaty petrolejowy kužoł, žyn pak wo tutom spožownym pschipadze njeschoni, dokelž dźe njesłeješche se žywjim nanom w žanym swiłku. Teź žmjerć jeho nana ho jemu birektnje njesdźěli, dokelž nichtó njewědźesche, hdźe žyn pschebywa. Ale žudnistwo ho wězy pschiwšawschi za hubjenym žynom zlědźesche, so by jemu namrěte miljony pschidźeliło. Ssamo mjto we wyšokosći 50 000 hriwnow wustaji ho za teho, kotryž mózesche něschto wězowne wo słubjenym žynje zdźělicź. Pschipadnje pschindźe tónle nadawk wobohemu cźornuchej k wocźomaj. Do žmjerće nastrózany wudźeraschе wón na tajku zdźelenku. 50 000 hr. běchu wustajili, so bychu wo nim wězowne powěsće dostali? To nochzyschće nimale wěrieź. Sa to měješche powrawom jenoż jene wujaśnjenje, so běchu jemu někajke słóńtnistwo pschipihali, — haj, sawěsće, tak ho wěz smješe! Wěrjachu w nim słóńtnika namakaci, hdźeczłowjekoho maju dźe spodźiwne myzlicźki, jedna-li ho wo to, cźłowjekej jeschkodźicź. Schtó wě, dla kajkeho njekritcznomilstwa na njeho tukaju! Hdyž wustaji ho hižo 50 000 hriwnow, potom dyrbjeschе dźe ho wo jara stu wěc jednacź. Pschinjeseu jeho na schibjenizu, pschetoż tak chyli ho sakitowacź? Jemu, wobohemu cźornuchej, njebudu žaneho złowcźka wěrieź. S hrózbu pschenoženy, pschemyzlowaschе žebi, so je sa njeho jenoż jene wumołoženje, ho słowany dźerżeć, tódy zlěd samaćaci, tak so njepschindźe žanemu na myzle, so je wón tamny muż, sa kotreho dźěsdźa 50 000 hriwnow sapłaćicź. Sa dźesaci lět słubi so tutón wohabi cźornuch mjes ludom. Dźesaci lět dołho pytachu miljonarskeho herbu. Dźesaci lět dołho kiwaschе mjto 50 000 hriwnow, o tola njepschetrhaći žadyn z pschećelow muża, sa kotreho hłowu, zaj měnjachu, bě ho wyšoka suma wustajita. Halle po jeho žmjerći su

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedre sa jutřišu rjeku:** Wostanje njewobstajnje, tola trochu symnišče wjedro.

* **W Naumburgu žu w restauranta kamnišcheho dwórnišcheja dwoju gymnasiastow najwyšišcheje rjadowanje jeli, kotrajž běschtaj w nozy jeneho sudnjowskeho assessora nadpadnyłoj, ju dyšchtaj jeho wurubiłoj. Ludźo, kotřiž niwo pšchindźechu, jeju wotehnachu. Pola sajatcju dwě pistoli namakachu. Jeju druhich podobnych njeskutkow wuznaja. Jedyn z gymnasiastow je žo wusnał. Pšched nadpadom běschtaj žebi wobličzo sčornyłoj a žo potom wumyłoj. Wobličzo jeneho pak bě khěrzo čorne wobtało, a na tym jeho jako rubježnika spóznachu.**

* **(Schtyri dźěći žo spalichu.) W jenym bydleńišchim wošu pola Kolmara w Elsaju njedźelu wjeczor dla pšchecźenja khachłow woheń nasta. We wošu pjeć małych dźěći spasche, kotrychž starschej běschtaj wotešchłoj. Woheń žo tak ruče wupšchestrě, jo žo najstarschemu dźěćeju, dwanaćeletnej holzy, ledma poradźi, žo wuhnjowacj. Jejni bratrja a zotry, wošom, žydom a pjeć lět stari a pjećmjeśaćny hólčk so spalichu. Dwóletne zuje dźěćo, kotrež pšchipadnje we wošu pšcheźywaše, žo tak cźežko wopali, so je w žmjertnym strasche.**

* **Pšchi wohnju jeneho hotela w Springfieldu w połnocnej Ameriźy je 17 ludźi źiwjenje shubiło. Hacź dotal su pjeć zwudlenych cźełow z kurjazych rozpadankow wuzjahnyli. 12 wokobow njeje žo hischcze namakało. 31 ludźi je žo mokło wulhowacj. Dwě wošobje stej žo cźežko wopalilej.**

Chicago — město złóstnikow

Chicago je w Europe znate jako město słóstnikow. Poměry w Chicagu wschat móže jenož někat rozumicj tón, kiž na khwilu japonni na europišek wumělenja žiwjenja, na europišku policiju a na europiśkich słóstnikow. Najwjazy njeskutkow stawa žo w Chicagu we wojowanju mjes policiju a słóstnikami. Amerićenjo słónčnje na žwojich policistow zyle hinak hladaju dyžli my. Amerišy policistja su jich wumołoni dla jich pokupnosće a žo tehodła jara njemaja a njećećeju. Amerićan, wobydleŕ Chicaga abo Buffala abo Nowcho Yorka nima dowěry k žwojej policiji, ale jeje sterje boji. Banki a wulke druzstwa maju žwoju wošebitu privatnu policiju, bohatišchich měšćanike truhi zorganizuja žwoju žamnju straž, miljonery je žwojimi pjenjesami žej dźerža derje zaplaćenych detektiwow.

Dyrbimy pschipomnicj, jo też Amerićenjo hinak hladaju na njeskutk dyžli my w Europe. Prohibicija (zakazanje alkohola) na pšch. stworjeśe zyle pschemysło, zylu wórschtu ludźi, kiž žo pschećiwo zakonjej pschedźieću a kiž tola w amerikanskej zjawnosći tohodła waža. Amerikanske nowinarstwo ma njeskutki za wulke jenjazije, słóstnikow pschedstaja, jako rekordistow a rekord twori w Ameriźy cźešću a zławu. Tehodła też słóstniźy žo wupinaju z nowinarskej reklamu a prózuja žo zaskužić žej taku reklamu se žwojimi njeskutkami.

W Amerizy eksistuja we wulkich městach zyle cźełody słóstnikow po powołanju, spezialistow bombowych atentatow, mischtrow w tśelenju z malchinkimi śelbami, w mjetanju ručznych granatow. Ludźo žu tódy cźaš i dipofiziji „zajimzam". Sa dobru płaćiznu, kiž je se tarifom postajena, móžeśe stajnje žej najecź spezialistu abo zyłu zwólbu wotrjadnikow w zadobywanju, mordowanju, atentatach.

Kosćerjenje słónnistwa twori spodźiwne rjemjeslka. W Chicagu a Nowym Yorku na pšchi. žu krawzownje, w kotrychž žo shotuja wošebite wobleki za słóstnikow, wobleki, w kotrejž móža žo brónje skhowacj w tajnych sakach.

Je jasno, jo pschi tajkich pomerach niz tódy tajk móže žo hnydom saběracj z rjemjeslom zadobywarja abo rubježnika. Dyrbi najprjedy wotbyć schulu. Dyrbi dóstacj „diplom". W Chicagu wuslědźichu a wotstronichu w poslednim cźasu žydom tajkich „słóstniskich schulow", z kotrychž tódy mjeśesche wošebite wotdźelenje, na pšch. rozbicźa woknow, położenja bombow pod schtomami, zapalenja twarjenjow, snjećenja żelesniskich kolijow atd.

Cźwilo słóstnikow twori wschelake situazije. Wohrożeni wobkhodnizy, pschekupzy spytaju sawěsćicj žo pšched atentatami, paduchami a zadobywarjemi. Tuž wodźamkaju srěćenje z wjednikami rubježniskich zwólbow. Jednaju z nimi. Sa wjele stow tyšazow dolarow wukupuja žo wot „Cźorneho Jima" abo „schiskeho Johna". Potom su někak wěcej, pschetož bandycźi srěćenje krucze dźerza. Rubježnizy potom žamo schkitaju žwojeho sawěsćeneho „klijenta" pšched nadpadami druhich.

Běda wschat tym, kiž njechadźa žo dacj „sawěsćecj." Jim njemóža pomhacj ani straźnizy, ani žylne samki, ani detektiwoju. Jich wobkhod žo nadpadnje, wurubuje, zapalnje. Bandycźi nadpadnu wobsedźerja wobkhoda, jo bychu žo wjecźili. A słónčnje spiecźiwu „klijent" žo poda. Podpišża srěćenje se „Sawěsćecźerskim druzstwom", płacźi wukup a je potom wumóženy hdyž žo w prawym cźasu z nožizami njepschistischa. Je tak schkitany pšched dalschimi nadpadami.

Człowiek ženje njedowuknje

Najbohatscho wobydlena krajina je Nilowy dół, njeje bantscho katarakta. Je tak wulka kaž Belgiska a Pomorska a ćeźi 13 miliionow wobydlerjow, potajkim 414 na štwórty kilometer. (W Němčej bydla 132 na štwórtym kilometru, w Francowskej 71, w Belgiskej 256, w Rhino-Westfalskej 259 a w Saskej 311.).

*

Najwyschische bydlischcza semju su: Homle w nanjecźornym Tibecźe (4598 metrow), Cerro de Palco (4558) Potosi (4069 m), wobej na peruanskej-bolivianskej wyschinje, Ladak w nanjecźornym Tibecźe (3600 m) a St. Maria na Stifflim hedle w Alpach (2353 m).

*

Najstarscha hwězdna kharta khowa žo w Pariskej narodnej knihowni. Bu w Kinje 600 lět do Khr. pschiprawjena a wopischija stritschego 1400 hwězdow.

*

Korja Maria z Weber je jako 14 letny hólcźo žwoju prěnju operu komponował.

Towarstwowski powěstnik.

Ł.-S. S. Z. Načolniski kurzus je sobotu 2. januara 1932 dop. we 8 hodź. w Budyšinje w Towaršowni (Vereinshaus) na Hornećerskej hasy. Wšitcy načolnicy, podnačolnicy a zajimcy maja so wobdźelić.

Rodowe. Jednota Sokoł nima tutón tydźeń pjatk žane zwjeczowanje. Načolnik.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje

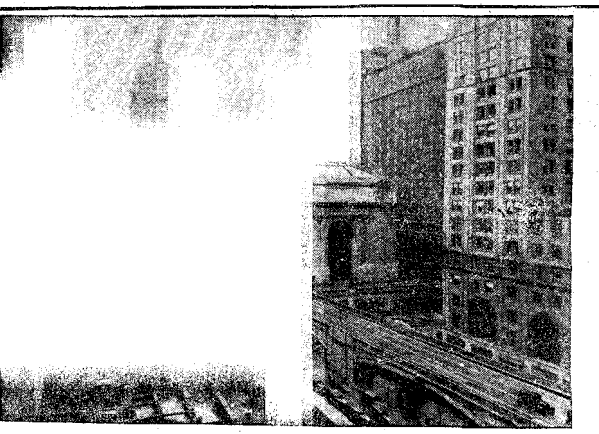

Městnosć njedosahaja! Njedostatk na měsinosći je wutworił we wulkej měrje napohlad amerikanskich wulkoměstow. Njeličomne pisarnje Newyorkskich wobkhodnikow maju być zaměstnjene w hobrskich mróćeleškrabakach. Za wobkhad pak dyrbja husto twarić někotre poskhody wysoke dróhi, dokelž mnohosć ludźi a automobilow na jednorej drózy njeby měła dosć městna. Na našim wobrazu widźimy křižnu dróhu tšoch poskhodow pšed centralnym dwórnišcom w Newyorku.

K sylvestrej!

Čerwjene wino

wot suda litr jenož —.74 pj.

na wšě wina, likěry, měšene palency, rum, arrak w blešach dostanjeće

12 procent. rabata

K pječenju pampuchow

margarina . . . . punt jenož —.40 pj.
kokosowy łuk (Palmnussbutter) pl. j. —.40 pj.
swinjacy šmalc . . . punt jenož —.60 pj.
cokor . . . . . punt jenož —.35 pj.

Thams & Garfs

w Kamjencu

Poručam

K sylvestrej

najlěpše zelowe wino

nail. čerwjene wino

za cople wino a punš

litr **1.20** hr.

1/1 bleša (bez bleše) —.85

Malaga, Tarragona, Samos litr **1.—** hr.

Wino z janskich jahodow
Wino z holanskich jahodow
Cydrowe wino
Běle wino

litr **1.—** hr.

Woptanki darmo!

Herm. Klemm nasl.

na Kamjentnej hasy 27

Serbski

hospodarski pomoenik

so pyta w Khelnje čo. 37

Wjacy swěcy

5—6 króć swětliše wobswětlenje blida abo 1/2 zalutowanje pruda. Hodźi so na kóždu lampu. Njekupuje po podobne bubjeńše wěcy. **1.50 2.— hr.** Wustajene we wukładnym wóknje

elektriskeho wikowarja PAUL

w Budyšinje, Kóžorska dr. 14

Stara přistojna

dźowka,

kotraž móže wšitke burske dźěła zastarać a derje dojić so bydłom na mjeńše kubło pyta. Dałše je zhonić we wudawarni Serb. Nowin.

Španiske čerwjene wino . . . . . litr **1.10**

zelowe wino . litr **1.20**

wobej winje hodźitej so za warjeńske wino

Rum . litr wot **3.50**

Arrak :: měšane puńče

Carl Noack nasl.

mějićel: Arnošt Zimmer

na Žitnej hasy 10

Telefon 3723

Pytam

1500.— hr.

na dobru leżownosć k 1. jan 1932. Poskiśenja na wudawarnju Serbskich Nowin

Serbske tačele

(Gramo'on Flatten)

ma na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wutśišnać! Hač k

sylvestrej

pječene jerje

hišće horce z pónoje, delikatesa so hodźaca za kisałe načinjenja

11 jerjow 1.— hr.

Rybowa pječeńa

Lawske hrjebja 12, tel. 2182

Stóž tutón wotrězk wotkeda, dostanje woptanku

fileta darmo!

Wutśišnać!

Meble

a polstrowane twory

poruča

HandrijŠtrympa

w Budyšinje na Różowej hasy 15 :: Sym Serb!

Běły barchent . . . . m 40 pj.

Wóskowany barchent 100 šěroki . . . . m **90** pj.

Copte košle a kholowy
Łožowe šaty, běle a pisane
Gardiny, wulki wubjr, tunjo
Přikrywy na diwany, blida a soły

Ida Erler w Budyšinje na rózku

Zwonk. Lawskeje hasy 10

Arak
Rum
Cognac
Likěry

we wulkim wubjerku wot suda a w blešach. Woptanki darmo poruča

Herm. Klemm

nasl.

na Kamjentnej hasy 27

Nowe dóše!

wot suda tak dołho kaž skład dosaha

dobre polonowe wino litr jenož **0.78**

dobre čerwjene wino litr jenož **0.72**

Wulki wubjerk winow w blešach.

Nimo toho poručamy:

wulku tyzu dobreje zeleniny . . jenož **0.50**
wulku tyzu młod. kranych bunow, jenož **0.55**
wulku tyzu słowkow . . . . . jenož **0.75**
3 punty worjechow . . . . . jenož **1.—**
3 punty lěsnych worješkow . . . . jenož **1.—**

6% rabata

THAMS & GARFS

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Meble

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy

BERNH. **WALTHER**

w Budyšinje na Hosće hasy 6

pódla „Běłeho konja"

Naturska hojeńka A. Freundowa

w Budyšinje na Bismarckowej dróze 6, I

Přijimanje jenož sobotu wot 9—5 hodź., **bewak we** Drježdźanach-A., Reichsstrasse 28 I. Telefon 46467

Homöopathija, dźětowe a zelowe hojenje, hoji **nutrkowne a zwonkowne** khorosće z wuwzaćom **spinalnych** khorosćow, čuwowe a dušine čerpjenja, čuwowa masaža, hojenje kamjenja w žiwoće, magnetiske hojenje

Wutrobny dźak

našemu knjezej duchownemu fararjej Rösslerej, za jeho natwarjace a hnujace předowanja na hodownych Božich službach

Přejemy jemu wjele zboža k **nowemu** lětu a žohnowanje k dalšemu skutkowanju.

Kemšerjo Minakalskeje wosady

Přiloha k čisłu 301

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 29. decembra 1931

Hodowna skhadźowanka Zwjazka studowaceje młodźiny

Naši młodźi prócowarjo w narodnym dźěle

W Lejnje p. Khróšćie, 27. hod. 1931.

W hodownym času khwata kóždy do swojeje domizny, hdyž wosud žiwjeński jeho hewak puta we dalinje. Khwata k swojimaj staršimaj, w kotrejež raju je prěnje léta nježnje młodosće přeživił. Khwata młody studowacy k swojej duchownej maćercy,

k maćeri Slaviji,

zo by w jeje přitomnosći so zhrěł ze swojimi towaršemi při narodnym słońcu, kotrež tak luboznje swěći njeskaženej serbskej młodźinje. A hdyž ju widźiš zhromadźenu wot najmlódšcho sekstanera hač k dozrawjenemu akademikej-doktorej a spóznaješ jeje přez žane předsudki hišće njeskaženu, njetajenu lubosć k narodnej wěcy a krutu wolu, za wohrožene ludstwo wšć swoje mocy zastajić, dha nam zatrach njeje wo naše lube Serbstwo. Wězo drjebi so kaž lodowa škruta w nalětnym słońcu, tola žro wostanje, z kotrehož je nastała. Tajke dobre žro těi w našej studowacej młodźinje, kiž zrozumi, też dalše kruhi młodźiny zahorić za wysoke narodne kubła, za našu nam wot Boha darjenu rěč, za našu swojoraznu kultura.

Nihdy na nihdy njesmě zańć!

Tak drje sej kóždy z nich mjeńčo přisaha we hłubinje swojeje duše.

Tola njedosaha, zo sam so skrući, dyrbi tutu njekhłaćacu mysl tež do wutrobow druhich zaćišeć. Tohodła dźe naša młodźina do luda, samo do małych wjeskow kaž Lejno je, do kotrejež pak so duch cuzbarstwa dźeń a bóle žerje, toći a podrywa prjedy dobru serbsku rolu.

*

Kaž wutka swójba bě so rjana ličba studowacych a hošći hižo na

popołdnišu zhromadźiznu

zeša, kiž je po prawym to najwažniše na skhadźowankach. Zahaji so z narodnej hymnu a nowy hłowny staršl, Maks Rječka z Radworja, tukhwilu stud. rer. oelt. w Drježdźanach, wita hošći a towaršow a rozłožuje wažnosć skhadźowankow, hdyž so studowacy mohł rjec po cyłym swěće rozbrójeni, k zhromadźenym dźełu zeńda. Potom jednaše so wo wšelakich zwjazkowych naležnosćach, gratulowaše młodymaj doktorowaj Pawołej Wirtej a Pawołej Hórnikej, tehomuja też kandidatej wučeństwa Pawołej Nedonej. Zwjazkowy organ „Serbski Student" je přeco we prawym času wukhadźał, wo čež je so redaktor zhłubje staral, a prošeše swojich towaršow wo pilnu sobudźěłowosć. Nastaty dołh dla organa nowinařske zarjadnistwo spomši, přečita k tomu list předsydy. Dla dorjadowanja finanowe zeńdże so postajeny wubjerk srjedu dopołdnja w Serbskim Domje. Też prašenje zastupnistwa akademikow a srjedźnych šulerjow we wubjerku so narěkny, k čemuž towaršej Henčl za jenajke prawa rěčeše. Zo su so we Lipsku dojednali a wujednali, tuta powěsć so z wulkim spokojenjom přiwza. Při přečitanju zapisa so wupokaza, zo čłonjka sobustawow so zamołwiła njebě.

*

Nětko jimaše so stud. fil. Jurij Henčl z Kozarc słowa k swojemu předneńkej. Narěkny při tym telko problemow, zo cyłkej ani zhromadneho napisma dać njemóžeše. Najprjódcy jednaše wo studentskim prašenju, njeje tak jednore kaž so boć zda. Rozłoži počahi studenty k towaršam a k swojemu ludej. Dyrbi jón zeznać we swojej rěči, stawiznach, nałožkach a wašujach, w ludowédźe. Po tym so potom jeho skutkowanje mjez nim złožuje, kiž ma so w poniženosći stawać. Lud na swoju zdźělanu młodźinu twari, je jeho přichod a nadźija. Nowy ideal je wosobiwosć (Persönlichkeit), nic individualita. Rozłoži nowe nadawki w nowym času, kak ma kóždy swoje mocy do narodneho směra stajić, kajki ma ludowy wjednik być. Do tutoho problema zapleće filosofiske a psychologiske prašenja. Wjednik njesmě w kóždym padźe z wulkej črjódu z „masu" hić, ale ji prawy směr pokazać. Trjebamy krute karaktery, kaž chee jo serbske Sokolstwo wutworić. Na kóncu swojeho přez hodźinu trajaceho přednoška narěkny rěčnik nowóčasne pedagogiske zasady, kotrež so radikalnje na domiznu złoža a ju jako srjedźišćo za wšitke wučbne předmjety a wučenje raznje žadaja. Jich předwjedźenje móže jenoć z lěpšim za naše šule a ludstwo być. Naspomni při tym wšelakich zastupnikow tuteje ideje.

*

W rozmołwje rozłoži hłowny staršl rozdźěl mjez individualitu a socialitu a doporučeše swojim towaršam, prawje poniži być, nic so pozběhować nad ludźimi, kotříž njejsu na wyšších šulach pobyli, njesmědźa so lěnjoće podać a cyłeho člowjeka prawje wukubłać. Knjez wyšši wučeř Słodeńk pokaza na wšelakich přikładach, kak so samo na sebi dobre zakońske postajenja nastupajo serbsku wučbu w rěčnje měšanych šulach ke škodźe serbskeho ludstwa wuskutkuja, kak zasakli wotrodźency, renegatojo a druhe kreatury wuwinaju našeho Serbowstwa na wšě možne wašnje zadźěwaju, kak so z prawicu dawa a z lěwicu na šamałe wašnje bjerje, kelko móže swědomity wučeř, kiž so swojemu ludstwu dźerži, wuskutkować. Předstejićeř hospodarskeho družstwa k. Arnošt Bart, kiž na wšě 40 lět skhadźowanki wopytnje, widźi w prašenjach, z kotrymiž so wone zaběraju, problemy našeho časa. Praksis je hinajša hač theorija a napołoži młodźinje do wutroby, zo njeby ženeje nadźiju na wobstaće našeho luda zhubiła. Pokaza, kak před lětdźesatkami w Bukecach hubjenje steješe, a kajke rjane narodne žiwjenje tam nětko knježi (byrnjež tam wšelake elementy přećiwo Serbstwu wšu prócu nałožowali — přisp. dop.). Napominaše studowacych, so dźeržeć wéry našich wótcow. Zo młodźina tajka njeje, kaž dyrbjała być, zaleži na razu nětčišeho časa. Naši basnikojo su naši profetojo, njechamy pesimistojo być. Knjez wučeř Měškank sej žada, zo studowacy do luda du. Naše Serbstwo njemóžemy w narodnych idylkach pěstować kaž před sto lětami, dyrbimy kruće dźěłać a z duchownym přemnjenjenom časa ličić a młodźinje dyrbi so pokazać, zo je hódnje za Serbstwo dźěłać. Knjez kaplan Handrik sej přeje, zo bychu so studowacy do wosebiteho dźěła zapřahnyli a zo bychu skhadźowanki bóle manifestacije a ludoweho razu byłe, nadrobniše wučinjenja słušeja do wuzšich kruhow. Knjez Pawoł Šołta z Khróšcie namołwja, nic zadwělować. Stóž to čini, zhubi energiju.

Po rěčnikowym dosłowje zamołwi hłowny staršl protektora k. fararja Šewčika dla khorosće, přeje jemu bórzowne połěpšenje. Towaršej Łeska přinjese postrowy z Prahi a zdźěli, zo bu 2. nazymnika slawna Pražska „Serbowka" zaso wobnowjena. Z hesłom „Bratrowstwo sej zawdawamy" skónčichu so popołdniše wuradźowanja.

*

K wječornej zabawje bě so telko hošći našło, zo žurla jich njewobsahaše. Hłowny staršl witaše jich pod hodownym štomom, wosebje młodźinu, a přeradźi nješto ze zawjeselenskeho porjada. Tón zahaji Jan Wowčeř z Pozdec z Čišinskeho basnju „W Božej nocy" z hłubokim zaćućom a wurazom. Antonin Nawka a Alois Andricki zahraštaj štyriručny pokhod a mały khór zaspěwa štyrihłosnje „Róża a ptačik" wot Kocora. Beno Winaf z Budyšina zabra na huslach ariju wot Webera a Kolebawku wot Šumana z přewodom klawéra (Antonin Nawka). Młody 13lětny hudźbnik dawa najlěpšu nadźiju do přichoda. Dale tak. Serbska powědańka, Cecilija Hajnec z Konjec, čitaše z jasnym hłosom přełožk šwedskeje basnjerki S. Lagerlöfoweje „Bethlehemske dźěćatko" wot Radlubina, do krasnych formow złaty. Naš holanski škowrončk, Elsa Krawcec z Połpicy, přednjese ze swojim nježnym naturskim hłosom pokčerluskaj „Hody" a „Domach smy słyšeli" wot Krawca, přewodźana wot Pawoła Alberta z Cyžec.

Nětko sćěhowaše hłowny dypk programa „Wodźan" wot Dučmana. Tak daloko hač so dopomnić wěm, njeje so tuta hra sceniscy předstajiła. Dźiwajo na krótki čas k wukunjenju a na lokalne wobstejnosće — krajerjo su khětro rozbrójeni — su so wšitcy prócowali, w zmysło autora drama předstajić. Najćežša róla „Wodźan" bě w najlěpšich rukach. Antonin Nawka je kaž stworjeny za tajke mefistiske róle. Jemu přidrući so Maruša (Elsa Krawcec), dalše róle běchu w dobrych rukach, k tomu powědarjej a rěčnaj khóraj (mjeńše a wjetše wodźane duchi). Móceny přiklesk mytowaše wšitkich swojich prócu. Nochcemy z kritiskim wóčkom wšitko posudźować z naspomnjenych dowunknjenju, tam maja studowacy přikładnje předstajić, zo móhli druzy wot nich wuknyć. Njech so w přichodźe na to dźiwa.

Z dźakom za ninu měry bohaty wópyt a z pokazkom na pónđelniši popołdniši kurzus skónči hłowny staršl druhi dźeł hodowneje skhadźowanki, kiž je wšěch zaso jena kročel doprědka. -k.

Bohaći Indijančenjo

W stacje Oklahomje, w dołhowjeczernych stronach Sjewjerjenych statow połnóčneje Ameriki je žiwy spłah Osagow, kiž licza tuchwilu 2000 ludźi. Jónu běchu woni jara mózny indijanski lud. Osagojo su najbohaćiši lud na swěće. Kóždy Osaga, muž, žona, starz abo dźěćo wobsedźa petrolejowe kuželi, kiž jo sdadźa być njewučerpajomne a zyły spłah na nimo toho na bauzy wokoło 225 milijonow dolarow. W pśoherčiku dostawa kóždy z tutych cjerwjenokóžnikow na lěto 25 000 dollarow renty. Někotři drje mjenje dostawaja, ale nježe 12 000 dollarow nichtó njedostawa. Někotři samo 40 000 dollarow dostawaju.

Bajka wo pokładze Inkow je jo tu stajiła do skutka. Cźehodła nij? Powjeźi, kak Osagojo nabychu nětcźijichcho bohatstwa, je wobjebje spodźiwna. Osagojo běchu zapadli wojowali pśecwiwo swojim prawjepśecjelam, Arokesam a poźdźišco też pśecwiwo Illinoisiam Indijanczanam. W tutych wojowanjach buchu mnohe wutupjeni. Powostatśi spłaha bydlachu pśi rěcźowaj Arkansaju a Missouri. W l. 1828 pśećzachu jo z běłymi a pśecwostajichu jim tamnitśi kraj. Pśicźežbydlachu jo do stata Oklahomy, hdźež jim w l. 1870 pśichpokazachu wokoło 600 000 hektarow semje. Amerikanske wujcznośce dyrbjachu tutón kraj hišće pśeje wotkupjeć indijanskim spłahnam, kiž tam bydlachu a to za płacźiznu wo 2 dol. na hektar. Osagojo bě tehdy runje hišće 2000 ludźi. Woni dostachu hišće dalšne statne podźele w hódnoći 8,5 milijonow dollarow, z kotrychž mężesće fo wešty pjenjez sa šchulske samjery śwjeźeć. Osagojo hišće prerije jako pastwišća pśechenajachu a takle mężesće jedyn z Osagow sa lěto 270 dollarow dochodow. Tehdy hižo mężachu Osagojo sa najbohaćišch Indijanczanow a Amerićanjo běchu hordźi na dobrowy, kiž woni Indijanczanam spožćachu. Wjelo tehdy hišće njewědźachu, jo burdja kužoty petrolej kužoty stota.

Pśiches 80 lět, hač k lěcu 1907 hajachu Osagojo tak rjec praktiski komunnismus. To rěka, kraj, pjenjezy na banzy a druhe dołhody jim zhromaduje šluschesche „Komunnismus" fo tu hodźesche šnadno pśichcwjeśeć, dokelž nichtó njedźělasche a wšichtśy běchu jenak samožni. Najšerje pak kola tu dóńdże k pśichpadam. Snajnjenjesha postom šluschinny, jo šnjeźeźiwo pśchcwjedźe rozdźělenje wobsedźeństwa. Mjes tym běchu kužoty dopóśnali hódnośeź petroleja a Amerićanam bě žel, jo běchu tu šemju tak łohkomyślnje rozdarowali. Tak wudawachu, jo chjedźa tej Indijanczam popśecź wužitka ź wudobywanja petroleja. Pśichi tym fo postajі, jo wśchě šenjše pokłady hacź do l. 1946 maju šluschećej jenoź Osagam, jo pak po tutym tśeźe šmě kóždy swoje wobsedźeństwo šwobodnje pśichedawaćź. To rěka, hacź do lěta 1946 śteja Indijanczenjo pod fórmundśtwom Amerićanow. Rozdźělenje leźownośći sta fo takle, jo kóždy w nowoletnej rozy l. 1906/7 dosta jene „pravo", to rěka 263 hektarow semje a jenu pśichśitejazu podźěl w pjenjezach na banzy, potajšim kóždy 50 000 fr. Hdźež be wjele šwójśmych, wuczini to tśetśe samoženje.

Tehdy jo šapoca fantastiske šwobatnjenje Osagow. Statistika dopówjedźi, jo fo hacź do 30. junija lěta 1928 runje 109 milijonow danje je fo Indijanczanam wupłaćźiło a k tomu hišće pobźělow 114 milijonow dolarow. To hromadźe wuczinni nititijarbi hriwnow na 2000 ludźi. K tomu ma fo pśichśipomnicź, jo hišće fo na wšchitkich leźownośćach petrolej njewudobywa, jo potajšim bohatstwo Osagow hišće rośe.

Hacź je tuśon lud milijonarow nětko šbožowny? A ichtoha šapoćina ź telka pjenjezami? Amerikanske knjeźeństwo dyrbjało fo bijo wjele pśiledy šabźěwać ź tutym praschenjom. Pśichetoj jenoź maly dźěl cjerwjenokóžnikow wé, schto šapoćeź ź tymi pjenjezami. Sću to cźi někotśi nibožt hudźo, kiž hodźa na univerźitu a fo nowoczašnje wukubłaju. Wjetśichna Osagow pak šapoca w pśeśnich lětach šwojeho šbohatnjenja pjenjezy rozbrojićź, tak fo dyrbjeśche wujchnośćź šakrocźeź. Potajšim šwori fo šakoń, jo dosta kóždy Indijanczan, kiž njewódźeśche wobłhadźećź ź pjenjezami, běśeźo jako fórmindo, kiž šćadowaśche dołhody cjerwjenokóžnika. S mało wuniwaćźemi njejśmě fo Osaga dótknyć kapitala a šuśo njedośtawaju Indijanczenjo ani dołhody połne wupłaćźene, ale jenoź fóźde ichtwórćźiśto 1000 dolarow. Wjetśichna wichaź dośtawa ja lěto 20 000—40 000 dolarow, a cjerwjenokóžniju fo prójuja, pjenjezy ta wudawaćź ćaš běli.

Kóždy Osaga ma auta. Auto je pśiježy wulki a cźerwjeny, ichtoź fo w kraju cjerwjenokóžnikow šamo wot fo rośumi. Ale woni šamі auto njewódźa, dokelž šu nadobna raja. Maju wšchitcy běłych šchoferow. W šiołizy Oklahomy, Pahawoju, mężeźy šćajnje widźećź wulke pśchepyšćne auta a nutśka šedźićaj nan a macź, fwjećicha w nowoczašnej drasce, kiž jimaj njepśchišćeji. Ale na ramjenju mataj indijanski pśchikrywk. Indijanske knjeźny pak łhadźa w źidźanych nohajach, ź krótkimi wołošami a w nowoczašnych fukniczach.

Cźerwjeny cźłowjek je ź barbojtych raśow jenicźći, kiž fo wot Amerićanow njeśajpśiwa. Tohodła njejśu žadne ženitwy mjes cjerwjenymi a běłymi. Tu teź indijanske pjenjezy běłych ženichow a bźe njenjeśły wabja. Dołho tśaćź njebudźe, a tśarožitny Indijanczan ź pśiśanym pśchikrywom na ramjenju je fo šminy.

Njenadžite zasowidźenja

W Šwedskej w Falunje košeše wokoło lěta 1750 abo hišće prjedy młody hórnik swoju lubu a rjanu njewjestu a ji šeptaše: „Na swj. Luciju damoj so wot měšnika zwěrować a swjećimoj wjesely kwas. Potom twarimoj sebi swoje hnězdaško.“ „Boži měr a prawa lubosć njech we nim bydli“, přida jeho njewjesta z luboznym wobličom, „a ty sy moje wšitko! Bjez tebje być, chcu radšo do rowa, hač na jenym druhim městnje přebywać.“ Ale hdyž duchowny do swj. Lucije k druhemu razej wobeju připowěda, tak přizjewi so smjerć. Hdyž młodźene přichodne ranje we swojej čornej hórnikowej drasće nimo jeje domu dźěše — hórnik je přeco we smjertnej drasće — zaklepa hišće jónu do wokna a přeješe jej dobre ranje, ale ženje wjacy dobry wječor. Wón so wjacy njewróći. A jeho slubjena je na tutym ranju podarmo jemu čorne wokołosijace rubješko z čerwjenej kromu za tamny ważny dźeń, za jeje kwasny dźeń, wobruhjała. Dokelž pak nawoženja so wjacy njewróći, położi jo na stronu, žarujcy wo njeho. Nihdy njezaby na njeho.

Mjez tym bu Lissabon, město Portugalskeje, ze zemjerjenjom zapusćene. Sydomlětna wójna so miny. Kěžor Franc I. wumrě. Pólska bu dźělena. Kěžorka Marija Theresia wumrě. Amerika bu swobodna. Francowska revolucija a dołha wójna so započa. Napoleon předoby Rusku. Bur pak syje a syće dale. Kowař kowa. Hórnik ryje pod zemju. Jako pak hórnicy w Falunje w lěće 1809 wokoło swj. Jana mjez dwěmaj podkopkomaj ryjachu, něhdže 300 metrow pod zemju, nadeńdźechu nadobo čěło jeneho młodźenca, kotrež bě cyle z vitriol módriznu poćehnjene, bjez toho zo by byłe přetwate abo přemjenjene. Wobličo a staroba bě hišće derje spóznaću, jako by hakle před krótkim wumrěł. Hdyž jeho nětko na zwjerch wunjesechu, nichtó jeho njespózna abo wo jeho njezbožu njewědźeše — nan a mać, přećeljo a znaći dołhi čas morwi — hač njewjesta tutoho hórnika njepřińdże. Bě hižo stara, kipra a hubjena. Ale hnydom spózna swojeho jónu horcolubowaneho. A we wjetšej wjeselosći hač zrudobje zwjeze so při spodźiwnym zasowidźenju. Hdyž pak zaso k sebi přińdże, zawoła: „To je tola mój slubjeny, přez kotrehož hižo dołhi čas žarujn, a Bóh da mi jeho hišće jónu wohladać, prjedy hač wumru. Tydźeń do naju kwasa je so na swoje hórniske dźělo podał, ale ženje wjacy wróćo přišoł.“

Wšitcy běchu hnući, ronjachu samo někotru solzu, jako tutu njewjestu postarnu a we wysokej starobje zawohladachu. Bě jim dźiwno, kak je jeje lubosć hišće młodna w jeje wutrobje. Młodźenc sprostnjeny pak so wjacy na nju njewusmja a jeho wóčcy wostaštej zańdźelenej. Wona pak da sebi jeho do swojeje jstwički donjesć, dokelž bě jenička přiwuzna zemrěteho a měješe z tym přenje prawo na nim, doniž njebě row k wěčnemu wotpočinkej na kěrchowje přihotowany. A přichodny dźeń přińdźechu hórnicy po njeho, zo bychu jemu posledniu česć wopokazali. Jeho slubjena pak debješe so z tym čornožidźanym wokołošijacym rubiškom z čerwjenej kromu a dźěše sama w njedźelskej drasće za cělom, jako by był jeje kwasny dźeń. A hdyž pri rowje steješe, praji jemu: „Spi nětko w Božim měrje. Ja mam hišće něšto małe dźěłać a přińdu hórzy za tobu a hórzy je zaso dźeń. Stoż je zemja jónu wróciła, njebudże k druhemu razej zdźeržeć.“ Jónu pohlada hišće do rowa a potom wopušći kěrchow.

Kh. Drj.

Zapósłane

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Njedźelu 4. adventa přeprošowaše Hućinjanske wučerstwo přez wokolnik na hodowny swjedźeń. Započatk běše na ½8 hodź. postajeny, ale hižo w 7 h. běše Wolfec žurla z ludźimi tak přepjelnjena, zo móžeše ležma něchtó wjacy zastupić.

Najprjedy spěwaše Hućinjanske mužske spěwne towarstwo pod dirigentstwom k. wučerja Lehmanna „So halźka zazeleni“. Potom witaše k. wyšši wučeŕ Hajnik a dźakowaše so swojim kollegam za sobupomoc. Na to poskići wón ze swojim cyrkwinskim khórom dwaj hodownaj spěwaj. Potom spěwachu a hrajachu dźěći wšěch rjadownjow Hućinjanskeje šule po derje zestajenym programje ludej hodowne začuća do wutrobow. Na kóncu porěča hišće raz k. kantor Hajnik k přitomnym a wšitcy hromadźe spěwachu „O najwjeselši . . . “

Bohužel njeběše w cyłym hewak rjanym programje ani jeničkeho serbskeho čisła, kaž tež knjez Hajnik we swojich narěčach njemjeješe jeničkeho słowčka za Serbow, hdyž tola přitomni běchu znajmjeńša po 90 proc. Serbja. Smy wšak to zwučeni tu w Hućinje. Loni na hodownym wječorku běše runje tak a samo lětsa na šulskim swjedźenju njeje so ze strony wučerow serbskeho słowčka piklo.

To nas potajkim docyła wjacy njedźiwa. Dźiwamy so jenoź, zo serbske hodźiny dawace wučerstwo nastajenoši skorži, zo serbscy starši swoje dźěći wot serbskeho rozwučowanja wotzamołwjeja. Što bychu snadź němscy starši činili, hdy by so z jich dźěćimi tak wobkhadźało? Štóž so serbskich staršich Hućinjanskeje wosady woprašа, ehodła ze swojimi dźěćimi němcuja, dostanje wotmołwu: šule dla! W Hućinje su, štož to nastupa, woprawdźe hubjene wobstejnosće. Za přichodnej dwě lěće změje wučeŕ našim najmjeńšim serbske hodźiny dawać, kiž sam serbskeje rěče dosć mócny njeje. Kajke dyrbi tuto wučenje potom płody přinjesć? Narodne dźělo dyrbi so tu hórzy pak ženje wjacy započeć. Njeje dha tu žaneho k dźěłu zwólniweho narodowca w cyłej wosadźe wjacy, kotryž by zabłudźene wowceki hromadźał — našim Serbam jich wotročkowskeho ducha wuhnał?

P. K.

Směški

** Najtěpiche znamjo! „Wy njejsćе drje hischće dołho ł pichedawarjom?“ — „Kak temu, wjelewažena knjeni?“ — „Wy sachčiwjenićе bółe ho hischće, hdyž płaćijmy njemuwjećе!“

** Wobhladnitwosć ja wjáće pasy. „Khodźićе we pośledninm cżasu tak hustо na wohrjebnitschćo, je oba we Waschej hmójbje napośledku nechtó wumrěł?“ — „Nè, ale kupich hebi njedawno rowne městno, a tak wopytam ho druhoh. Posdźischo bółe tam tola žadyn człowjek wjacy njepischińdźe!“

Hospodarski rozhlad

Wutoru 29. dezembra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendźelski punt	14,37	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,12	100 franc. frankow	16,53

We wikowanju a wobchodźe pichihotuja so na skónčenje lěta. Wone pichinjeje hołwodarstwu wjele bědy a nuzy. Najnjelubošnijchi sjew je tón, so wschelake politiske strony mjenja wichitko porjedźeć, hdyž jónu wotezli knjezejstwa pschewostunu. Jim budże jara cżežko, swoje lubjenja dopjelnić. Wschě snamjenja pokasuja, so w nowym lěcże wobrot k lěpschemu tak ruče njenastupi.

Produktowe wiki wczera skoro žaneho pschemjenjenja dotalnych płaćijnow njepschinjeschu. W Drježdźanach zapisachu wczera žane płaćijny pódźelskich wikow do hód. Na Barlinskich wikach bě jenicżky rožk pomjo hrjebźi do hód 10 pf. tuńscha.

Wczera płaćeschе zentnar w Barlinje:

pschenicy 10,60—10,70 hr. (10,60—10,70 hr.), rožki 9,25—9,50 hr. (9,50—9,60 hr.), jeczmjenja nalětnjeho 7,55—8,20 hr. (7,55—8,20 hr.), nałymskeho 7,40 hr. hač 7,50 hr. (7,40—7,50 hr.), wowsa 6,70—7,10 hr. (6,70—7,10 hr.),

w termińskowym wikowanju:

pschenicy:

za dezember: 11,27½—11,25 hr. (11,30 hr.),
za měrc: 11,81¼—11,83¾ hr. (11,30—11,33¾ hr.),
za meju: 12,25 hr. (12,25—12,28¾ hr.),

rožki:

za dezember: 9,92½ hr. (9,95—9,98¾ hr.),
za měrc: 10,40—10,32½ hr. (10,42½ hr.),
za meju: —.—

wowsa:

za dezember: 7,50 hr. (7,67½ hr.),
za měrc: 7,80—7,95 hr. (7,93¾ hr.),
za meju: 8,35—8,27½ hr.

w Drježdźanach:

pschenicy 10,40—10,65 hr. rožki 10—10,25 hr., jeczmjenja nalětnjeho 8,70—9,20 hr., nałymskeho 8—8,35 hr., wowsa 7,30—7,80 hr. (7,40—7,80 hr.).

Płaćijny so pomjo tydźenschinich wikam njepscheměnichu, jenož pola wowsa.

Wifi rěnzheho skotu wczera w Drježdźanach.

Skotu běchu w dobrahajcej měrje pschihnali, w někotrych družinach sterje wjazy hač trjebachu. Sa zwinjemi so njezje praschachu, tuž płaćijny trochu popschischichu. Wobmjerjowane běchu też wifi w cżelatach. S wulkej nuzu dotalne płaćijny dźerżachu. Schpatne cżelata běchu pomjo poślednim wikam wo nětchto malo tuńsche. Howjada mějachu wot ranja nimale dobre wifi a po dotalnych płaćijnach so pschedawachu. Žadne běchu rjane woły. We někotrych družinach a kajkosćach nětchto skotu wyschе wostа.

Płaćizny rězneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

28. decembra

23 wol., 216 byk., 159 krow., 22 jałoje., 733 čelat., 270 wowc., 2609 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 34—38, 2. 29—33, 3. 25—28, 4. 20—24;
byki: 1. 32—35, 2. 27—31, 3. 20—25;
kruwy: 1. 28—32, 2. 22—26, 3. 16—20, 4. 10—14;
jałojcy: 1. 34—39, 2. 25—32;
čelata: 1. —; 2. 42—47, 3. 35—40, 4. 30—34, 5. —;
wowcy: 1. 35—38, 2. 26—32, 3. 20—25, 4. —;
swinje: (přez 300 pt.) 41—45, 2. 42—43, 3. 40—41, 4. 37—39, 34—36; rancy 33—36.

Sćehnjike powěsće:

Pschešadźowanja:

Jejedu 30. dezembra 1931:

w Kritzlach w hosćeńcu „K winowej kleći“ dop. w 10 hodź.: klawěr, wschelake wnjerjne twory, meble,
we Wojerezach w hosćeńcu „K hwězdźe“ dop. w 11 hodź.: wschelake meble, žonj. bluzy a drasty, dźěcy. drasty, schijaca maschina schewsta, wołenjaschat, klamaisa pohladnja, pik. stroj, gramofon, delkowane wosy, wobraz, radio a klawěr,
w Kulowje w Schežapanej hosćeńcu pschip. w 12 hodź.: wschelake meble, radio, šijene deseńcki,
w Nachlowje pola Kulowa, kupy šeidu so pschip. w 12 hodź. na gmejnskim hamcże: muž. kolo, sofa,

schtwórtk 31. dezembra 1931:

w Bunju w hosćeńcu dop. w 10 hodź.: krowa, delkowany wóz, pižaty stroj,
w Nowym Měrcże pola Wojereza w hosćeńcu pschip. w 1 hodź.: krowa, drjewjany moch, wschelake kumpy,
w Górcu pola Wojereza w hosćeńcu pop. w 2 hodź.: młócżawa z motorom a sahibadłom.

Swěcżenske jednanja:

Swěcżenske jednanje wotewrichu nad rataršim stalkom Hermana Kochty w Rudeji.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	28. 12.	23. 12.		28. 12.	23. 12.
Pšenica	212-214	212-214	runy	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	188-190	190-192	woka	16,0-19,0	16, -19,0
ječmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-12,0	10,0-12,0
ječmjeń	151-164	151 164	žołte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wows	134-142	134-142	zeradella	22,0-27,0	22,0-27,0
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenič. muka	26,7-30,7	26,7-30,7	lany wosušk	12,0-12,2	12,0-12,2
ržana muka	25,7-27,7	25,7-27,8	ruch. trochanc	6,30-3,50	6,30-6,50
ps. wotruby	9,00 9,2	9,00-9,2	pyrn. krušk	12,1-12,8	12,1-12,8
ržane „	9,40-9,9	,50 10,(	syno, 50 kg	1,7-1,9(	1,7-2,00
raps	—	—	ržana sloma	0,65-0,80	0,65-0,80
hróch Viktor.	21,0-27,5	21,0-27,(	pšenič. „	0,45-0,55	0,50-,60
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,8	0,70-0,85
pjeluški	16,0-18,	16,0-18(	ječna „	0 65-0,75	0,65-0 75

Budyske měšćanske dźiwadło

„Roxy, der Fratz“,

wjeselohra w 3 jednanjach wot Barry Conners.

Někotry z wopytowarjow tuteje hry je snadź něšto cyle hinašeho wočakował, hdyž do nóceneho předstajenja dźěše. Samo na sebi je tuta hra khětro jednora, samo khuduška. Cehodła je amerikanski autor swoju hru runje „wjeselohru“ mjenował, njeje stajnje jasnje dowidźeć, khiba zo su w Americy hypohisteriske žony ideal wjeselohry! Někotre dobre dialogi maja snadź jenož prawo na titul „wjesclohra“, wšo druhe je khětro realiski wobraz „moderneho“ swójbneho žiwjenja a ma z tym snadź wjacy prawa na činohru hač na wjeselohru! (Hlej 3. jednanje.) Nimaja Němcy sami woprawdźe žaneje moderneje wjeselohry? Cehodła stajnje cuzy amerikanski kitš? Je tola skoro škoda časa, kotryž sebi hrajerjo z tutej hru rozbroja. Wězo su tu wšelake dźakowne róle, tola to njecha za cyłk ničo prajić měć!

Dr. Adolf Rott je kaž stajnje hru z wulkej lubosću nastudował a jej jara różičkojty zawod napisał, z kotrymž pak so my na žadyn pad spokojić njemóžemy. Hrajerjo su wšitcy bjez wuwzaća swoju rólu dospołnje we zmysle basnika wopřijeli. Pawol Skotzky poda w rěči a pohibje dobru typu. Ze žónskich rólow Trude Conrad, Maria Fiore, Olga Meckel a Trude Haindorff, wustupi wosebje wuspěšnje Olga Meckel ze swojim žiwjenjapołnym hraćom. Tola też ći druzy běchu swoje róle derje přeživili. Wulkotny bě Hans Verder jako Toni a Adolf Rott jako Bill.

Słabje wopytany dom přiwza hru z připóznaćom, kotrež wosebje wubjernemu předstajenju płaćeše. -n-

*

Hóstna hra Heidelbergskeho studentskeho Kašporka.

Klankarjenje, něhdy nimale zabyte ludowe wumělstwo, je so w poslednim času zaso zbožownje wožiwiło. Znowa klankarjo čahaju po hermankach a też w towarstwowym žiwjenju hraje klankarstwo zaso wuznamnu rólu. Ludźo su dołmali wukublanski wuznam a nadawk drjewjaneje klanki. Pola nas so wosebje haji hra z ručnymi klankami, tak mjenowane Kašporkowe dźiwadło.

Mamy ludowych klankarjow a klankarjow-wumělcow. K poslednišim słuša Gottfried Scheer, znaty po cyłej Němskej jako „Heidelbergski studentski Kašpork“. Je to rodźeny Łužičan z Budyšina a też jeho jara drohotne a wumělske klanki pokhadźeja wot łužiskeho wumělca. Njejsu to słódke, šikwane „pópki“, ale skutkuja najbać potwornosć ako snadź runje přez tutu monumentalnje.

Gottfried Scheer hraješe w njedźelu dopołdnja we Budyskim dźiwadle, hraješe z tym prěni króć we swojim ródnym měsće. Bohužel předstajenje njebě přebohače wopytane. Wobswětlenjo krosnow njebě jara zbožowne, z tym klanki skutkowachu skerje jako scénorysy a zhubjachu plastičnosće.

Heidelbergski studentski Kašpork jara derje hraje. Da spochi dźěćom sobu hrać. A to je też zmysł klankadźiwadła za dźěći. Jeho klanki su raznje kharakterisowane typy. Jeho Kašpork je při wšej šibałosći trochu wukubłaniši a zdwórliwiši dyžli druzy Kašporkojo. Wón móže so też pohihować mjez tak mjenowanymi kmaušimi ludźimi. Samo čerći maju tu něšto prajmy „zemjanskeho“. Ale snadź to dyrbi tak być, hdyž woni tola woprawdźiteho „ministra“ do hele přewodźeja.

Kašpork na wsy a w předměsće smě być hepjel, ale w měšćanskim dźiwadle před měšćakami wón drje dyrbi być wosebniši. „Wowčerjej kij a pohončej krúd“, praji přisłowo. — Haj, ja poprawom ani njejsym hišće přeradźił, zo je so hrała stawizničća wo předźiwnym měše Rumpódicha. Ale to njeje ani tak jara ważne.

Studentski klankarjo je měł dźěći na swojim boku. Bych poprawom trjebał jenož pisać, zo dźěći juskachu, rejachu, Kašporkej žiwje radźachu a pomhachu. To hižo bě dosahało jako khwalobne posudźenje klankaŕskeho předstajeja. A to drje je Heidelbergskemu studentskemu Kašporkej też było najlěpši dźak a hódne narunanje.

M. N.-N.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihiščišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běchny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisanje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsća.

Čisło (Nr.) 302 — **Budyšin — Srjedu, 30. decembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Wunošk sakskeho wjetšeho rězańskeho dawka

50 procentne powjetšenje sakskeho rězańskeho dawka, 1. oktobra zawjedzeneho, je wminjoch rěčanskeho dawka we přenim měšazu na 1 560 000 hriwnow přihlisowało. We oktobru je rěsańšti dawk 970 000 hriwnow a koni w nowembru 1930 1 030 000 hriwnow wuminył. Porno prjedawšemu měšazu je so minjoch potajkim wo 50 procentow powjetšił. S dźěła ma so tuton wuminoch tež dalšej přihlisowaćej, kotryž je so na dowos mjasa z njesakskich krajow potajł. Wuminoch tuteho dawka je dźe jenoj 50 000 hriwnow wuczinił, tola nowy dawk je bjez dwěła k tomu dowjedł, so je so dowos njesakskich mjasowych a kołbasowych tworow samjesował, a so je so z tym ležda rěsanjow w Sakskej powjetšiła.

Nowe póstske płaćizny

Sarjadniła rada němskeje pósty je wobsahła, podała snjiženja płaćiznow za **paketowy wosłład** płaćizny za **pósłske lharty do dalokosće** z 8 na 7 **pjenježkow** snjiže. So to pak bo płaćizny za telegrammy a telefonowe rozrěčenja njepotrjebnje. S tym dyrbi so naprawa cźinić, kotraž k wozwinjenju hospodarstwa kaž zajimam šćerokich ludowych cźrjódow słuži, kaž dalšo to němska pósta samoje.

Českosłowakska wotebraće elektriskeje mocy z Hiršfelde zamjezuje

Gmejnje Rumburg a Krabina Lipa, kotrejž sej dotal elektriku móž z Hirschfelde bratej, stej bo po minjenym swojeho rěčenja, to je lětša 31. decembra, k połnomocnjenym dźěłarjam w Podmokłach přisłušnjłej. Tale naprawa je jenoj wobłuk rozwiwcźa, kotrež na to dźe, wotebrańe elektriskeje mocy za Rumburgšti, Warnsdorfšti a Sełanskowšti wokrjeź, kotrež elektriku móž hač dotal z Hirschfelde bjerchu, dospołnje na Czěskosłowakšti přichwatajšcź a dotalne němskostatne dźěłarje dospołnje wusamknjeć.

W Braunšweigu so wo zakazanje uniformy njestaraju

Sozialdemokratiski japódłarj Jmke je němskemu smutkownemu ministrej Groenerej wobrěčeźowanje pišmo pósłał, w kotrymž na to pokazuje, so nazionalni sozialistoju we wšelakich stronach Braunschweigskeje **zakazanja uniformy kedźbu nimaju.** Zandarmojo, kotrychž bu namołwiti, so bychu přichrěčeźo přichstupenju zakrocźili, bu prajili, so to w njemóża, dokelž ministerstwo njeje za to žanych **minjenjedźanych postajenjow wudało.** Sapódłarj žada, so by so tónle njedostatk wotstronił.

Wrótsławski arcybiskop přeciwo radikalismej

Wrótsławšti arcybiskop, kardinał Bertram, je na konzu lěta za swojich wobdarnych należne napomnjanje wudał, so bychu so radikalizmu a politiskeho najchěrjenjanja zdaloholi. W pastyrskim liście bo mjes druhim praji:

„Powěsć wo tuh zajedźejzego schferjedźenja so wschudźe hač do poslednjeje wěsy rozschěrja. Sda so, kaj by zelstina ludowa musa, hobrika bjezdźěłkosć, na wjele městach wichć hačenja potorpała. **Najwjetšnjeje wschudźe,** hdyž so cźasto z najbrudnischim wohanjenjom, njekněžom wšelakich přichłodźenjow, naschčerjowanjom roshorjenjeho ludu. Cźmowy wobraz; sendźazy wschitkich, kotrymž zboże a cźełesa ludu a wótcźiny na wutrobje leži.

Wěsće dyrbi kóždy z nas je swojeje wěry a swojeho přechěrjodźenja zjawnje a skrodze přeco wschěm zwótcom wuznaćej. Tola wostajeźe je wschěho přichwdźajzego, wschěho, schtoż ludowej duschi rany nabiwa. Stupajeźe mužnje tamnym agitatoram napischeźiwo, kotliž z wohanjenjom, je sbudźenjom tikanja a je skandalnymi podawkami zbóh a njemér do ludu noschą. Najhonjenje pokasuje, kaž rěcź agitatorow niz jenaj cźełej blišćeho i wohomaj tepta, roshorjenje naschkara a roskorn mjes ludom rosbywa, ale tamo i stótniskim nabyłnoscźam naschcźinwa.

Lětaki nad Hamburgom so wotcźisłe

Nědźišći offizjer němskeho wójnskeho łódźerstwa z Nicbülla je nedźelu z najatelo lětadła nad Hamburgom lětaki wotmjetał, w kotrychž přicźeciwo Versailleskemu mjerowemu sprjedźenju protestuje a za swótowy měr wustupuje.

Hole wumyslenki ruskeho knježeŕstwa?

Sekretar českosłowakskeje misije Waněk winowanje ruskeho knježeŕstwa jako wumyslenku a łžu wotpokazuje

Sekretar cźeskosłowakskeje misije w Moskwje Khorla Waněk, kotrehoż ruske knježeŕstwo winuje, so je hebi attentat přicźeciwo japanskemu pósłanej wotmyślił, je hromadźe je sasmjerjerjom „United Preß" z Moskwy wotcź. S tutym so rozeŕcźeje, je so z rozhorjenymi słowami přicźeciwo winowanju Moskowskeho knježeŕstwa wokarał. Na prajenje dopisowarja „United Preß", schto snadź je ruske knježeŕstwo pohnuło, jeho tajcheo cźełesko njeschtitka winowacź, Waněk, z zamjerjonmaj kšałtnymi, wotmołwi,

so na wo tym swoje kamtne mnjenje, kotrejž nětkle hišće nochce do sjawnosće dacź.

Přichipomni, so póndźelu wjecźor do Prahi přichijdźe a je swojemu knježeŕstwu rosprawu poda. We posdawšim wuhnaću přichistojeźa ruskeho knježeŕstwa, kotrejž je Waněk njeja skutk k attentatej nadjerjeroć, Waněk praji, so je wo wšitko Godźicheho, přichistojeźa centralnoje posłanje Moskowskich dźiwadłow, jedna. Wón Godźicheho wot nětkle tloch lět znaje. Druhdy je jemu Godźi dźiwadłowe sastupne kharti wobstarał abo jemu přichi nakupjenja starozitnostow pomohł był.

S derasym Waněk praji,

so jemu žnaje njeje do wjetšeho přichicia, z tym 25 letnym cźłowjekom we wyšoku politiju rěcź.

Też mjenu japanskeho pósłanca Hiroty njeje so jenje mjenowało, hdyż je so z Godźitom rozeŕcźał. „Wobkhorźa, so tym skutk, Godźicheho k wopraudźitemu nadpadej abo k podawšemu attentatej na japanskeho pósłanca nadpjerać, so by so wójna mjes Ruskej a Japanskej naschkrała, je wokrawdźe njeskutkowna cźa. Sčym hnadź na kuśazja podobny, kotryż by mohł zjawjeć, Godźicheho hypnotisowaćej, so by njesłuk skutkił? Njeje nadpadne, je nje njejsu winowali, so tym Godźitom tež rjenjejsy pośtiwił?" Wobkhorźa, so by hebi Cźeskosłowakska rusko-japanska wójna pschała, ma Waněk za kotwrótnu. Też powedanje, je je po porucźnosći drugeje mogu dźěłał, njeje dale niczo dyrbi přichijdźeśkeja cźa. „Sčym hotowy", wón přichipomni,

přched kudom wotpřichiłahaćej, so winowanje, přicźeciwo mi so cźinjeje, ninu podłožka.

Sčym samo hotowy, so do Moskwy wrócźiła a so Godźicheho najpřicźinjo stajiła dacź, a potom bych chył wědźeła, hač by hebi świrił, swoju wobhorźbu mi do wocźow wopřicźestowacź."

W lětadłowym přichistawje je policija offizjera jatała. Wón směje so dla přicźeciwjenja přicźeciwo rusłanjomaj němskeho presidenta z 28. měrca a 8. decembra 1931 samoswój.

Kaž je policija Pólska, lětał na jenej stronje pječ „Kak dolho hischeje?" wopschija, kotraž so přicźeciwo Versailleskemu sprjedźenju wobroća. Wona je podpisana z dr. W.. Na druhej stronje je nastawk woczischczany „Němske hody", w kotrymž so praji, so drje je hodowny měr derje mjenjeny, so pak wojowanje přicźeciwo łži wo wójnskej winje njesmě popischestacź. Tutón nastawk ma podpismo: „Jedyn, kotryż je se staveje „Gneisenau" żiwy wostał". Nad Danzkej zu so letali tchorunja tajcheo wopschicźiwca wocźiskje. Też je so lětał pjecza banzy za internazionalne płaćenja wo Baselu pósłał.

Statna hospodarska kommisija w Cźeskosłowakskej.

Po sakonjowym nacźiśu, w cźeskosłowakskim justizjnym ministerstwje wudźełanym, so kartele a privatne monopole w Cźeskosłowakskej wobsedźerjom dodatej podcźišćom. Tutón dodatej je so „statnej hospodarskej kommisiji" dowěrił, kotraž z 18 kobustatnow wobstoji. W njej so wobdźelene ministerstwa, pschetrjebarjo, dźěłacerjske zwjazki, dźełodawarjo a dźełacerjo zastupuja.

Kommisija ma za tym hladacź, so by **zwobodna konkurrenca na schkodu zjawnych zajmow njetrajenje a njerunamka.** Kommisija ma prawo, thłostanja postajacź, kotrež nacźisk za jenotliwe pady postaja.

Chineske nowe knježeŕstwo

W Kuomintanowej połnej zhromadźiznje su pondźelu Linsena za statneho presidenta a za ministerskeho presidenta Sunsa wuzwoliłi. Do Kuomintangowehy wukrajneho wubjerka su Cźiangkaiskeja, Cźangminga, Wangcźingwnia a nowego ministerskeho presidenta Sunsa wuzwoliłi.

Chineska nota

Po ruskej powěsći je Shanghaia je **chineske knježeŕstwo** z nowej noty **amerikanske knježeŕstwo** na to pokazało, so by so wobstejnjeseźe w Mandźuskej njedźiwajuc wobsamnjenja Swjatoh Ludowy **thorschiše.** China Ameriki proźu, so by zakrocźiła, so by so wójnje w dalokim rauschim kraju zadźěwało.

W Shanghaju je so demonstrazija wotmała, w kotrejž je so žadało, so by so China z Sjednoczenym statam zbliżiła.

Japanska offensiva w Mandźuskej

Po powěsćach telegrafowaje powěsćerjenje ruskeho knježeŕstwa **so nadděły japanskeho wójska na město Kinczaw** za **konz lěta přichitowaje.** Přicźed Kinczawom je so 40 000 hač 50 000 muži japanskeho wójska zhromadźiło, kotrejž wójske přichitowy za nadděły cźinja.

*

S Tokia so 29. decembra powě: Eskadra japanskich lětadłow je wutoru do chineskich wojakow poła Pauschana bomby mjetała. Tón samy dźeń **japanske wójsko přicźeciwo chineskim stejiščenjam potupowalsche a Chinczow po dlešim wojowanju sbi.** Japanzy su na to do Pauschana sarjadowali a město wobhadźili.

Druhe wotdźelenje japanskeho wójska je wutoru popoldnju město Hsinmin bjez wjetšeho wojowanja wobhadźiło. **Japanske wójsko dale ke Kinczawej postupuje.**

W Toku, 29. decembra 1931. Japanski khěžor je porucźił, so ma so wjazy wojakow do Mandźuskeje pósłacź.

Japanska jenoj přicźeciwo chineskim banditam wojuje.

Japanski pósłanc w Pariśu je wobjetował, so hebi Japanska přicźeje, so by je wójsko z chineskim wójskom nje-

wojowało. Jenoż tuteje pśicyźiny dla Japanika na tym wobstawa, **so by chineške wójsko z Kinczawa wurćahło, doklěž je ło japanske knježeśiwo z wuprajenjom bjespórocznych śwědkow pśespjewdźeło, so wojeśke wysćahnjośe we Kinczawje chinešćich banditow podpjeraju,** kótrež ma ło se wjeczora wót Liao i tśěrtnym hromadami sběželi. Japanske wójsko w tutym wokomiku pśichibny ćini, so by z pósłanjenej rafinoźu pśeśeśiwo knježeśiśiwu zakrocźiło. Tuteje pśicyźiny dla budźe japanske wójsko k wjeczorej pósćitowaś. Japanske knježeśiwo pódla toho kóždu samolubitosć za napšawy worpokazuje, kótrež dyrbi swoje prawa za kitanjo ćinić.

Gandhi nowe wojowanje předpowěda

Mahatma Gandhi je ło póndźelu rano z Lódźu do Bombaja pśichwiśeł. K jogo powitanju bě ło 500 000 ludźi sběrało. Krótki cas pśeden jogo pśicińadom bě mjes **niźkim ludom, Parija rěkazym, a kongresowymi pśisłušnikami** k pukam dóšło. Parijojo (njedótkliwi) Gandhiej porokowachu, so je w Londonje sadźewał, so bychu wuli w indiskich provincnych parlamentach zastupjeśiśelow dostali. Parijojo běchu ło tśěmi, cśisnjonymi a nóžemi wobronili. Khorhoje a pśeliwa dele storchachu, z kótrymiž běchu kongresowi pśichwiśowarjo drobi wupytśili.

Khiwitku pśiśedy hacź Lódź z Gandhiom pśichódźe, ło w pśichitawje wobej stronje do pukow dachu, kótrež wotdźełenje policije sćełeśi. 28 wosobow bě ło ranjeno.

Swspředka postajenemu wulkemu powitanju, pśi kótrymž dźěchu Gandhia z wosom, do kótrejhož bychu bźe konje zapśećeńene byle, po měsće wjesej, dachu spadnuś. Njedźiwajsy toho habrśe ludowe cźirjódy Gandhia je sahorjenjom witachu.

S pśichajnym lotom pod nebo

Gandhi psches lud kśeśeśe, kótrejž jemu wótśe pśichwjasaju jomu pśetwa z indiskeho pśechodjena pśicyźiskaśe.

Na dróze Gandhia napominachu, so by sajšo wójnu njepobłušnjośe pśećiwo Jendźelśejanam pśichpowědźił.

*

Gandhi je nowinarjam rjekł, so ma wunoźki Londonskeje konferency za schpatny. Konferenza je jenoż wuśćežoważy klub była. Wo Delhiskim pśichśiwśe Gandhi praji, so ma za skutk slatneje mudrosće, so je indiski kongreš tole śrjeźenje podpisał.

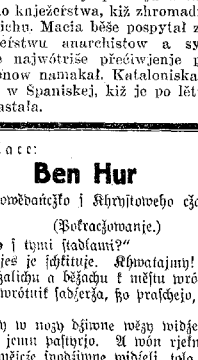

Wyšk Macia, šef autonomneho kataloniskeho knježeństwa. Jeho wótrje pśimaju wšitke sobustawy kataloniskeho knježeństwa, kiž zhromadnje swój wotstup wozjewichu. Macia běše pospytał zbliżeć k swojemu knježeństwu anarchistow a syndikalistow. Z tym běše najwótrišo pśećiwjenje pola wšitkich druhich stronow namakał. Kataloniska je samostatna provinca w Spaniskej, kiž je po létušej tamnišej revoluciji nastała.

Posłjźišco mjesesche Gandhi rěcź, w kotrejź lud napominaśe, so by jo za wojowanje pśichtotował, kotrehož jo njemóże zminuć.

Gandhi swoju rěcź se pśedowazymi słowami skónći: „Njewěrju, so budu jo mój runje tajkeho pśejźewołkujenja dźeržeć kaž pśedy, hdyž wobsteji wśelake rozśuźenje. Pśichi pósłednim wuprajowanju su ko mań **z klumpačami** dali, pśichi mójnym **pśichśiwodnym** konfliktu **śmjerjeny kulki woćakaś.**

Wjednik kongreśowje strony je nowinarjam rjekł, so **wjele śmanjenjow revolucije w Indiskej pśichpowěda.** Indiska dyrbi bojkott pśećiwjenje jendźelskim tworam hiśeśe wjele krućejšeho dyźi dotal pśewjesć.

*

Ministerski president Macdonald je z nowinarjami ło rozmjeźiju rjekł, so położenje w Indiskej jara wobjarujo. Jara śrudne je, so ju we wokomiku, hdyž jendźelske knježeństwo w pśichśijenosći z wjednikami indiskeho śjawneho mjenjenja ło k tomu hotuje, tśěrne rozsćerjenje indiskeje swobody pśichśiwolnosć, pśichśiwośiwarjo nabyśnośe a njepokazuju pólicejny dar wotpokazali. Pósłednje podawki ju jeźiłuki wołjunoho hibanja, kótrejž dyze pokrokej Indiskeje jadźewaju.

Sun Fo bu w pótnej zhromadźiznje kuomintangskeje strony za ministerskeho presidenta nowoho chinejskeho knježeństwa woleny. Ze statnym presidentom bu jako naśědnik Cangkajśeka Lin Sen.

Ze Serbow

W Budyšinje, 30. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 727, hygrometer—2, thermometer wo nuju —3. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 730, hygrometer —5 a thermometer w nuju — 1. Wuhlady na tymu wjesoru. — Schtśiknja zwonaku pótrjebuje, śeli tam pśichaju hišće na jara mišo a pola nje rěka na niewobstajne wjedro. Se khwilemi so śnjehuje. Najdalše hory su z bźelym tubom pokryte. Nižina so nad Nukej zajudźowaju a skutkuje tehodla dale na najše wjedro. Tohodla naših pocźah dale swój torhatu a skerjacu ras wobkhowa a śmjeźenki najśerje tež dale lohke burkowanje. S wjeczora pśichódźajuca wjschina, hacź do połnocnego lodowego morja pśejaja, pśichinjeje nam symicźku. Se strony Azorskich wósokich nježko pśichthaś nižiny spónacź, schtož wšeśe k tomu, pschinoschuje, so śmjemy skerje śnjeh a potom dosć truhu śmicźku wocakowaś. Nadat by ju witał, potom jeho pola śkerje wotpocźnu. Jutśe schtwórtk je Sylwester. —

Sobótnjo mjeśesche Gandhi rěcź, w kotrejź lud napominaśe, so by jo za wojowanje pśichtotował, kotrehož jo njemóże zminuć.

Gandhi swoju rěcź se pśedowazymi słowami skónći: „Njewěrju, so budu jo mój runje tajkeho pśejźewołkujenja dźeržeć kaž pśedy, hdyž wobsteji wśelake rozśuźenje. Pśichi pósłednim wuprajowanju su ko mań **z klumpačami** dali, pśichi mójnym **pśichśiwodnym** konfliktu **śmjerjeny kulki woćakaś.**

Wjednik kongreśowje strony je nowinarjam rjekł, so **wjele śmanjenjow revolucije w Indiskej pśichpowěda.** Indiska dyrbi bojkott pśećiwjenje jendźelskim tworam hiśeśe wjele krućejšeho dyźi dotal pśewjesć.

*

Ministerski president Macdonald je z nowinarjami ło rozmjeźiju rjekł, so położenje w Indiskej jara wobjarujo. Jara śrudne je, so ju we wokomiku, hdyž jendźelske knježeństwo w pśichśijenosći z wjednikami indiskeho śjawneho mjenjenja ło k tomu hotuje, tśěrne rozsćerjenje indiskeje swobody pśichśiwolnosć, pśichśiwośiwarjo nabyśnośe a njepokazuju pólicejny dar wotpokazali. Pósłednje podawki ju jeźiłuki wołjunoho hibanja, kótrejž dyze pokrokej Indiskeje jadźewaju.

Sun Fo bu w pótnej zhromadźiznje kuomintangskeje strony za ministerskeho presidenta nowoho chinejskeho knježeństwa woleny. Ze statnym presidentom bu jako naśědnik Cangkajśeka Lin Sen.

Ze Serbow

W Budyšinje, 30. hodownika 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 727, hygrometer—2, thermometer wo nuju —3. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 730, hygrometer —5 a thermometer w nuju — 1. Wuhlady na tymu wjesoru. — Schtśiknja zwonaku pótrjebuje, śeli tam pśichaju hišće na jara mišo a pola nje rěka na niewobstajne wjedro. Se khwilemi so śnjehuje. Najdalše hory su z bźelym tubom pokryte. Nižina so nad Nukej zajudźowaju a skutkuje tehodla dale na najše wjedro. Tohodla naših pocźah dale swój torhatu a skerjacu ras wobkhowa a śmjeźenki najśerje tež dale lohke burkowanje. S wjeczora pśichódźajuca wjschina, hacź do połnocnego lodowego morja pśejaja, pśichinjeje nam symicźku. Se strony Azorskich wósokich nježko pśichthaś nižiny spónacź, schtož wšeśe k tomu, pschinoschuje, so śmjemy skerje śnjeh a potom dosć truhu śmicźku wocakowaś. Nadat by ju witał, potom jeho pola śkerje wotpocźnu. Jutśe schtwórtk je Sylwester. —

— **Sylwestrske kemšowanje** we Budyšinje bu ze we Pětrowskej zyrkwi schtwórtk pop. w 5 hodź. z pśedowanjom fararja Grośe a hamžnym dźeń wjeczor we 8 hodź. we Marijnej a Marećinej zyrkwi z pśedowanjom k. pśedsta. Berga. — Połnośne sylwestrske kemšowanje we Marijnej a Marećinej zyrkwi śuśe ¼12 hodź. k. superintendent Fröhlich.

— **Pójzdowa źiwja k Nowemu létu.** Schtwórtk 31. dezembra sapśeśuje ło z połopołdnišnim wunoźenjom pójzdowych pokazow hižom ½12 hodź. — Pjatk 1. januara bu pósłowe pokazowe wokna wotewrjene jako njedźelu. Pójza cźo. 3 je sawrjena. Ninjo listow wunoschuja ło tej pśichśijesły. Pósłeśe dobroki (Nachnahmen) pak ło njewunoschuja.

— Na **Budyšku-Subnicanskej autokupwej cźarje** ma ło hnydom wot nětka jośa cźo. 6 njedźelu pśichpórtśeje hacź do Borschcejc pschewoźeć. Dotal jśdźeśeśe tutón wós jenoż hacź do Subownicźi.

— **Mjapowe jśti** (Freibank) w Budyšinskim. Jutśe schtwórtk 31. dezembra 1931 rano wot 8 hacź do 9 hodź, wotedawa ło na cźišla 4101 hacź 4300, dop. wot 9 hacź 10 hodź. na cźišla 4301 hacź 4500 śyre howjaze mjaso punt po 40 pf.

— **W měšćańskim dźiwadle** ło pśichodźaja dźensa śrjedu wječor ½8 hodź. we śwobodnym pśichśiwolnym wunjeśinu krutkowe operety „Jowy maju to rady...“ Sylwestra Jośefa wopytarjow „Tśi muskětarjo“. Toh Nowe léto pop. w 3 hodź. pśichpórtśeja ło famźina operety, wječor ½8 hodź. operety „Pśepina“. W nóžnym pśichodźajsym Nowe léto wječor ½11 hodź. pśichedujedźe ło komedija „Quitmity“. Sobotu pósłednjo króć ło małych cźešćinach „Kał rěkoy w mjeł“.

— **Hosćina źa w Krónje.** Pokajnje ło z tutym na hajnu hru tśioch kobuśtawow Statneho doma za cźinowny w Drježdźanach i „Wjeśołymi žónjatkami“ śrjedu 6 januara wječor ½8 hodź. Sću to w Drježdźanach tak kśasjene wumjeśći Alica Berden, Jenny Schaffer a Grethe Volkmar. Nedamny někotre hłosy nowinarśiwa. „Dresdner Anzeiger“: „Powabny wječor, miły a łohko njesany, z wopravdźe wołožanej wjeśełosću.“ Dresdner Nachrichten: „Bźišće schmnjazy pschikleść“. Dresdner Neueste Nachrichten: „Zsmějachu ło hischće w khodach a garderobach“. Tohodla ło wocakuje, so śmjeźe tutón wječor też w Budyšinje polny wuśpjech. Měšna płaca 2,50, 2.— a 1,50 hr. Abonnentoju, kobuśtawu ludowego dźiwadłowego swjazka a swobodn. lud. dźiwadła dostanu je wo 50 proz. spuschśene. Sapśupne liśeźiti pśichedowaju ło do cźasa w měšćańskim dźiwadle wot 11 hacź ½2 hodź. a wječor wot 6 hodź. hacź k sapocźatkej pśichedśijenjow. Sću hižom sapocźeli tśěrne sapśupne liśeźiti kupowaś.

— **Rěka śmjerć.** Na wutrobnim khorośeć wumrje wczera wječor wokoło 8 hodź. Iwanka śwojeho hydnuta tudomny 57 lět stary dźěłaćeł, kiž je śwojej ma wósebliwej pśichodźe žiwy njebźešće. Howak śpitneho muža nadpade pśichi pśigotowanju jenu dowéźenych w lažownosći Pśiberskich schulerskich wrotami 21 śrjedźicych kon. asthma. Na jośébli tutoho nadpada je wón wumrjeł w hydnuju znaleho, do kótrehož bźišće so pódał.

— **Tragiska śmjerć** je pocźerpił tudomny 65 létny železnišći wuśnišći sekretar Korla Hendrich Baarmann ło tudomneho tworowego sarjadowarja. Wón śicjeche dźe dnja 40 lět we žiwjenju železnicy. Patrowzija wópołdnjowego rychłowa ło wón je śwojimi pśichedśijenjami a dobrźelaćerjemi, ło by ło po dokonjanym 65. kśiž žiwjenja na wołpezink podał. Pop. w 2 hodź. jźdźeleche do Drježdźan, ło by hody pola śwojeje w Obercwartha wožanjene dźowki pśichewjnał. Jeho pśichódny syn, najeńk tamnišeho rycźerkluba Frohberg, wójsła sapśchaś po njeho na dwórnišćo w Cossebaude. Po puću ło pola sajschaha wórćk wocźini a wós cźerjeśe wuńoże 100 metrow po horje dele. Dyri wo muriju, pśi cźimž ło Baarmannej nop pukny. Jeho dowjeźechu hnydom do khorownje Bjedrichowego města w Drježdźanach, hdźež wón na tute cźeźke sranjenje wumrje.

— **Wo radupodawanju za maćerje w Kamjenskim wokrjesu.** W Khrósćecach w januaru 1932 radupodawanja njebudźe. — W Pančecach budźe radupodawanje pjatk 8. jan. pop. w 2 hodź. w tamnišem hosćeńcu.

S Cjarnych Nošlic. Sběrka za symku pomoz w Cjornych Nošlicach je wunjeła 74,65 hr. pjenjez, dźesaś zentnarjow žita, jedyn połeć, bulchkwiju mjeła. Ninjo teho je ło darikło 50 hriwnow pjenjez, zentnar nudlow, 35 puntow margariny a zentnar rajža. Mjeńišt mischtr Hommel wotedа ludźom bjes dźěła, kiž dostawaju tpomožeśiwu podpjeru, mjeńše 15 puntow mjasa, 8 puntow tuka a 10 puntow kołkaw. Pjekarski mischtr Petzold sniž płaciśiwu sa muku a pjecenje wo dojźa 1½ hr. Darjene wěsy wosobźelichu so pósłednje dny k wjeśełu njezasłužerjow. Pjenjezy a žito a wótchu ło na padawanje khleba spomožeńšym podpjerarnym njezasłužerjam.

S **Wulkeho Wjelkowa.** Wczera wotmě ło na tudomnych knježich honach hońiwa. Na njej wobźěli so 7 khłožow a zyła licźała honjerjow. Spotśelachu 22 jazacow a 23 bažantow, 2 wlewjerjeźay a 1 schtrikawu.

S **Khrawcźa.** Najdše wósełeńe towaršstwo wucźini na śwojej pósłednjej shromadźišnje, so ło ličuśka hłownа shromadźišna 10. januara pola towaršstwa Nowaka wotmeje, a to ſ dypkom ¼4 hodźin. — 2. januara m ło, meje, a to ſ dypkom ¼4 hodźin. — 2. januara ma ło, kaž wósjewjamy, tu sjawna shromadźišna gmejny dła powyšenja wodowego dawka wotmeć. Dokelž ło ta wo pósłednich wujednanjach a pśichodnjetach krucze postaji, ma ło kóždy wjeśnjan na tutej shromadźišnje wobdźelić. — Teź Dališy wjedźa wo śamźnej wěcy.

Ben Hur

Powdaŕkcko ſ Khrystowego cźasa.

11] (Pokracźowanje.)

„Ale schto ſ tymi stadlami?“

„Bóh Knjes je schkitnje. Khwalajmy! Spěšchnje ło pastyrjo wotpałichu a běžachu k městu wróco. We wrotach pak jich wrótnik sadźerža, ło prascheju, schto w měsće cźekeja.

„My žmy w nozy dźiwne wěcy widźeli a ſłyschali“, wotmołwichu jemu pastyrjo. A wón rjekny na to: „Teź my žmy w měsće spodźiwne widźeli, tola njeſłyschachmy niczo. Schto pak śeće wy ſłyscheli?“

„Mesijaš je ło narodźił!“

Straźnik wuźmja ło njewěrliwje: „S wotkel wam tuta dźiwna powěsć?“

„Wón je ło wopravdźe dźensa w nozy narodźił a leži w žłobje Bethlehemskim. We zdyrt měśeje pak žłobow njeje, khiba w skalnej prózdnjeńcy. Tam cźemy jeho pytaś.“

Wrótnik Jośef jim wotewri a khwatajo ſ nimi po hałach, hdźež hišće ludźo we dźiwnym źwětle so rosmiewjachu, śtejachu bóźu pśed wotewrjennymi wrotkami ke podśeńśej prózdnjeńcy. „Mér budź ſ wami!“ strowjeśe Jośef. Ja wjedu śem nětkotrych mužow, dźěcźo pytajźych, kiž je ło w tutej nozy narodźiło. Do pjelušćikow sawite, pjecźa w žłobje leži.“

Dźiwnje hnuty wobroći ło na to k pastyrjam rjekmywšy: „Haj, tajke dźěcźo tu leži.“

Wšichtśy pśichśupichu k žłobej a ſ němej nutrnoscźu hladachu wšichtśy na dźěcźo w žłobje leżoce, kiž je tola w niczim wot druhich dźěcźi njerozdźělowasche. „Kdźe je jeho macź?“ wopraschа ło straźnik. Jena wot tych žonow wsa dźěcźatko a połoži je macźeri, kiž pódla wotpocźuja leješche, do rukow. Wschitcźy pśichitouni ju wobśtupichu. „To je Messias“, rjekny stary pastyr. „Messias“, wospjetowachu wschitcźy a klaknuwschi modlachu ło k njemu. Pśeni pastyr pak pschecźo snowa wuſkasche: „Wón je knjes a jeho kraźnosć napjelnja njebjeźa a semju.“ A cźi sprawni mužojo, na tym njedźiwdlijo, kschachu wobrub maćerńe wrata a wotſałichu ło sašo ſ wjeśełapołnym wobliczom. W měśeje pak budźachu ludźi a powědźachu jim, schtož běchu widźeli a ſłyschcli. Potom wrócźichu ło sašo k ſwojim stadkam spěwajo duzy jandźelski spěw: „Cźešej budź Bohu we wyšokosći, cźłowjekam měr a Boże spodobanje wschěm, kiž ju dobreje wole.“

XII.

Wopyt ſ dalokich krajow

Jědnacźe dnjowo po narodźe dźěśa ju prózdnjeńcy mšačhu wobydlerjo města Jerusalema spodźiwny cźah wobkedźbowacź, kiž ko pśches Damaskušćowe wrota do Jerusalema hibaśe. Pśedku jěchachu tśi muźoje w spodźiwnych draſtach na wurjadnje rjanych běłych wjelbłudach. Wot kražnych ſedłow wiśachu małe ſłěborne ſwónčki, kiž pśichi kóždym pohibjenju ſaklinčachu. A pśećiwno pruham horzeho ſłonca mějachu woni k schćitej wyschcího hłowy baldachin. Jerusalemśe dźěcźi, ſ boka dróhi stejo wostawschi hłowachu: „Kajke rjane wjelbłudy to ſu a te kražne ſedła, schtó by tajkich měł!“ Njedaloko wrotow ſedźachu někotre ženy blisko kralowych rowow w tśiokołu wolijowych schtomow. Zuſtoniżu sastawschi pśed nimi prajschachu ło jich, hdźe mohli nowonarodźeneho źidowskeho krala namakacź a pocześcźicź. Jony hładajo jena na druhu njewědźachu na tajke prajschenje niczo wotmołwicź. Tuž praſchesche ło Balthasar, kaž tón pśeni rěkaschе, dale, hacź hischcze niczo wo nim ſłyschcli njeſłu. Jony wotmołwichu: „Ně, ani ſłowcźka!“ „Tak powědźajsze nětko wschěm: My žmy jeho hwězdu w rańschim kraju widźeli a žmy pschischli, ło k njemu modlicź.“

(Pokracź. scźěhuje.)

S **Khwaćij.** Kaž ju hižo wosjewi, ju tu 16. dez. k. W. Pusch bjes śtjeda śhubi. Wschelake znamjenja pokazuja na strach, so znadź je ruku na ju złożił. Schto je srudny pad sawinowaku, njeje i wóśtsoju znate, pyta pak ju swjetscha w bjesdźełoscji. Pusch bé we wójnje sażwuzjeny a pokom w sajeczu. Móžnota cźeźkich myślow ju niewotpokaże, dokelž bé wjeśnjanam wosboha znata a tak daloko luba. Powschitkowne je Pusch mérna duscha, dźakny pomognik we wschich padach a słutniwy cźłowjek. Wjeś je tuśon pad thětro do njemśa pschinjeśł. Jona a jedyn 12lětny hólc nimataj nétko nieśtoscje, schto i mandźelskim a nanom je.

S **Walkeje Dubrawy.** Po pschestawzu 18 lét wotmě ju tu źiwdźenjeśće wobradźenje ja dźećzi, kiž podpieruwaze towarśtwo po tym cźasu jako sawjedże. Sacźrunjeż mnoho źiwójbow wusa bjesdźełoscje traschi, ju tola ja wjesełe wobliczа a dźakne ruzy starasche pokładnja, kiž śtrédli darjesche. Na 100 dźećzi a 10 wudowow ju daty rosdźełachu. — Swjedźeni sabjali kapała j hodownymi tśerluschemi a jón tej dale porjeniśi. Pschedsyda tow. Hocker powita sylu ludźene macźerje a nanow, wosebje cźestneho zobustawa k. Domaschku. Knježna Hackerez pschednjeje prolog. Hodowna hra „Wjesazpéj ljudnych dźeło" namała sprawny dźak Hru pschedwjedźechu jenoj dźećzi. — Wutrobne ślowa pschipósnjacja namała pschedźyda, iż wośebje cźeśeschе 50létne zobustawśtwo tow. k. Kaipera j Delnjeje Hórki a jemu nasładny hodowny dar pschepoda. Dźećzi jemu śpew wo dobrym towaršu pschednjesechu na hubjnych nastrojach. — Mjes tym so Rumpodiu do dźalnje śhromadźiśnу namała a sawjeśeł hischcze dźećzi. Shromadny śpew słónczi źwjedźeńsku njedźelu. Rjane hodźiny namakachu dźał we wutrobach dźećzi. a zobustawitwo so sesnyli po smužle podpjery a pomocy swojich towaršchow. — Wośebje njech so spomni, so ju 17. jan. żony wschech zobustawow hościa hłowneje śhromadźiśny a njech tam pschińdu. Kacź so żana dobra duscha njebudże.

S Matschcz. Dźensa śrjedu swjeśi swój cźestny hoscheźaŕ knjes Arnošch Nowak swoje 80. narodniny. Wón je wschi swojej wuśkel starośe hischcze cźiły a strowy. Dosi cźeś bésche wón tu i korcźmarjom a rémikom. Podśi śeho pschepoda wón wośoje swojemu synej, pola kotrehoż nétko bydli. W domje, w kotrymż nétk hischcze bydli, je so jubilar nékoni narodźił, tu wjedźesche swoje zyle źiwjenje, kiž bésche bohate na dźele a próży, a wuźiwa nétko też derje sastużny wotpocźink. Niedźiwajcy hubjenych cźasow je śebi jubilar wjesełu myśl zachował, kotraż jemu źiwjenje wołóżuje. Njech je pschecźelnemu a woblubjenemu jubilarej spożecźene, so by hischcze mnoho lét mohł wużiwacź cźile a strowe dny.

Stwórta serbska liturgiska nutrnosć

S **Kulkscha.** Njedźelu 10. jan. popołonju wotmeje so w naschej zyrkwi serbśti zyrkwinśti konzert (liturgiska hudźba), inwjedźeny wot śławnje znateje spéwarje kapli „Lumira". To je nékcho a naś zadne. Nadźijamy so dobreho wopyta. Sastupny pjenjes wschak budże niśi. Szobustutkujetaj też jako solistaj dwaj zobustawaj nascheje wosady. Tajka liturgiska Boża służba je sa kóżdeho wospadneho, ja młodych kaž ja starych. Też Němcy ju nam witani a budża drje hudźbu rozumieć.

S **Noweje Wsy** nad Schprewju. Sandźenu njedźelu 3. śwj. hodow wospjetowachu nasche schulske dźećzi dźiwajo na wjeselestronśe pschecźe swój hodownу śwjedźeń. Béchu zamjeny woprawdźe wulkotny program hižo 23. hodownika sjawnosći pschedwjedli, popołdnju dźećzom a wjeczor dorosłecźenym. Kaž tehdom tak też tón trócź sażo bésche Schmidtez źurla polna luda, jwjesełа dorosłecźenych. Wósyp po 8 hodź. witasche k.wucźeř Jenka, nasch drohi śerbśti prózowar, pschitomnych — najprjedy śerbśti, potom němśki. K sawodej śpéwachu jshromadnje: „Cźicha nóz, śwjata nam nóz." Mała schulećka śpéwasche potom wulkotne solo. Sceźéhowaśche duett dweju hólcźaw, runje tak cźśće a je sacźuczom śpéwany. Knjes wucźeř Jenka śam pschednjeje nétotre basnje Cźischinćeho, kotreż so programej rjenje pschitulachu. Sceźéhowaśche hra: „Boźi narod", wot dźećzi woprawdźe derje pschedstajena. Schtoda, so bésche k. Jenka sakasał plagacź, pschitkelk by wécźe po żurli ischumił, kaž potom pschi hrě „Palcźitkojo w kowarni". Kaž pak też tu hólazu, se nasch cźi rjadownjow swuběrani, hrajachu, njebodźi so tu wupraźiś. Kóżdy, wot najwjetscheho hacź k najmjeńschemu, bésche tu w pschedstajenju ſaź w pschednjeżenju mały wumětź a schtóż zuźemu wjeczorej hižo wultotnje doras dawasche, bésche też tu sako hłowny effekt; hólzy w krasnej hrě wopschijate śpéwy tak źiwje śpéwachu, jo dyrbjale nusnje też nasłsaparnischeho pschihladowarja zobustorhnyć. Knjes wucźeř Jenka je swoje dźećzi jara derje śpéwacź nawucźił. Kelko prózy drje je też płacźiło, dźećzi k tak dobrym hrajerjam a hrajertam sćzinić. To samóże jenoj cźłowjek, kotryż so ja swój ideal hori. K słónczenju śpéwachmy shromadnje „O najwjesełschi, o najsbóżnischi". Potom porécza k. Jenka hischcze ras k pośluchanjam; napominasche starschich, so bychu je swojimi dźećzimi śerbśti récźeli, khwalesche naschu krasnu, drohu śerbścźinu. Knjesej wucźerjej Jenzy a jeho sahorjenym hrajerjam a śpéwarjam złuśka nasch horzy dźał sa wobradźenje tutych krasnych hodźinkow.

S **Rakoł.** Po tiłkrnej pschestawzy poślicźidłu schulske dźećzi w Sendźu hołcźenju derje poradźene hodowne pschedstajenje. Knjes wyschi wucźeř Lodnij rozprawjasche wo minjenym lećze a namołwjasche starschich, so bychu swojim dźećzom tola też wośebite wjesełe pschihotowali. S wulkim zahorjenjom a pilnoscju poślicźidłu dźećzi swoje śpéwy a hry. Zbyk bésche wobwjenzowany z hodownymi śpéwami. Tu złuścha pschipósnjacże też W. wucźerjomaj Weberej a Wagnerej. Knjes wuśerjanosta Lorenz dźakowasche śo w mjenje wucźerstwa za bohate wobdźełenje. —

Z Pančic. Dotalny třeći wučeř k. Helmut Seifert, kiž też Khrósćansku šulu sobu zastarałe, budże z 31. hodownikom přesadźeny. Na jeho městno přińdźe k. Jan Zimmer z Drježdźan. W posledním času běše w Reichenawje pola Kinsbórka. Tudy zméje 19 a w Khrósćicach 11 hodźin wob tydźeń służby, potajkim wjetši dźěl w Pančicach. Budże tež tu bydlić. Powěść Khrósćanskeho spěšneho dopisowarja w němskich nowinach cźinješe zaćišć, jako by nawopak było. Pod husćišim přemjenjenjom cérpi šulska wučba. Hewak bě hakle k jutram wotpohladane.

Z Pančic. Wot 1. januara wotnaja knjez Pětrka z Njedźićowa tudomnu Rachelic korčmu a rěznistwo na 2 lěće. Létny wotnajeński pjenjez wučini 4000 hr. Nowy najeńk je rodźeny w Kukowje.

Z Łužicy

* S **Lubanja.** W nozy k Patrožiży wokoło 1 hodź. padże 25 létna mandželska Elsa Kynaštowa w Mikławschowym pschedměrśe do młynskeje hrjebje a so tepi. Hačle dwě hodźinje posdźišo po dokładnym pytanju jeje cźeła namakachu a j wodu wuczahnychu. Posłuchi na woživjenje njemějachu žanehо wutpocha. Smjerśoržena sawostaji mandželskeho a 3¼ léta stareho synka.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdźan.** (Cźełko dźećzi namakali.) Druhi dźeń hodow namakachu błitko Noweho hata we Wulkej šahrodze trochu śwuhlene hołcźace cźełko. Wono bésche do papjery sawalene. Dotal njeměrjomu wuśledźićej, swotkel cźełko pochadża.

Bajka wulkoměsta

Cźłowjek dyrbi žebi na nékajki Chaplinowy film myślić, šlyschi-li tun stawiznu; tak wérje njepodobna wona je. Jurij Beneken měješe woprawdźe wulku podobnosć na śławneho amerikańskeho filmowehо žmějschkarja, snajmjeńscha schtoż nastupa śwórkowne, hołowy běchu schéroko rostorhnjene, cźrije pschewolke a tohorunja rostorhane, kłobuk pschemały, krawata bé so śhubiła. Tajki cźehnjeńske Jurij Beneken po dróhach města Barlina a žiwny so łkónczenje na jenu ławku Pod Lipami. Bórzy pschińdźiwny so na ławku łubosna młoda holza. Wěsto hańbowańe so wón bla śwojeho wobleka, wosebje tohodła, dokelž bé pśeh krótkim źiwoju jeśliczku śhubił, kotraż hewak hańbnu dźeru thołowy hromadźe dźerjeśche.

Młoda holza njebé pak to po śdaću pytnyła, bésche dże wjeczor, a Jurij bé so tam žiwnył, hdźeż schkitasche jeho schtom pśeh jasnem śwětłom lampy. Bórzy pschińdźeschtaj takle do źiweho bjeśedowanja, a Jurij jej powédaśche, so je kelěř a pschithadża runu měru i zyrkuśa, hdźeż śtukuje jako klown. Miza njeměrjeśche jennu žaneho słowcźka; tola młody, dźełonjeměrjazy cźłowjek ko jej spodobaśche, a tak ułetny jemu wona, jo śłuži bola jeneho direktora, kotryż njeje jenoj jara dobroczinny cźłowjek, ale ma też Jurjowu postawu. S tuteje pschicźiny mohła jemu rady wotpokazny wobleř knjesa policźerja.

Dokelž bé knjes direktor runje sapucźował, dźeśe Jurij žobu a swobleka so hónje. Schtoż bé Miza wo postawje prajiła, bé wschak nétko troschu pschehnate, pschetoż we wotpołożenym wobleku cźinješe Jurij napohlad kaž nécht0, kotremuż bé so pschi rosdźełenju śtawow njeprawda śtała. Khołowny běchu runje wo telko pśe śchéroke kaž běchu krótke, rukawje bésche tej nétaje dźeśaceż zentimetrow pschekrótkeje, ja to pak dośta wón rjanu pśiwanu krawatu je źidy a wyšoki cźorny kłobuk, do kotrehoż bu najprjedy bischeze tośsta nowina pokajena, so by łepje na głowje śtał. Njech pschezo tajki, kajkiž Jurij nétkole bésche, nójeśe wón w ztronje, hdźeż bydlesche, jako kavalér wusłupowacź a cźinjeśche to też, powédaśche dołho a śchéroko wo krażnem bydlenju knjesa direktora je śudom jśiwanі a tak dale.

Dwě nozy posdźišo běchu so pola direktora sadobyli a wschо ślekro sebrali. A nétko žebjeśe Jurij Beneken w kléży, po tym hacź běchu jemu wschо druhe hacź wotpołożeny wobleř sajo wotewzali. Ale Miza mójaše ja nejho sastupi, pola knjesa a psched śudom, a tak Jurja wuwinowachu, pschetoż bjes dwéla běchu jeho pschecźelźo, kotrehż bé wołoblenje tak derje wopiłnował, kajkeje wjesy. Knjes direktor kupi pak Jurjej nowy wobleř, kotryż jemu žebjeśe a pschisłaži jeho pola žebje jako durnika, a na śłubnu śwjatocznosć pola Jurja a Mizy je pscheproschenу a tej hižo pschińdźe. Wopraważa hajka wulkomětła, kotraż njesapocźina pak: „Nétky bésche . . .", ale: „Tak je . . ." jtc.

Wěš ty hižo?

W starowéku snajachu jara śwjatśiwne waschnja śebi dopiśowacź. Tak śtruhachu napschikład njewólnikej ślowu a napiśachu na jeje koju dźećenku, kotraż dyrbjesche tajna wostacź. Hakle hdyž běchu wośoj jaso narosłe, pólachu njewólnika j pośłesłwom k dóśta wacźeřej powješe, kotryż dyrbjesche nuzej nécht0 wośoset wołosy wotstrihacź, jo by pomérjej mohł cźitacź.

*

Miedwjedź leži we womoze ja cźaś śwjatkich méjacow we śwojim borle, bjes toho, jo by nécht0 źrał.

*

W němskej réczi ma biblija 31 173 hrónczkow, ślowow 773 692, a 5 566 480 pismikow. Słowo „Jehowa" cźitalschi 6 855 króć, ślowa „a" 46 227 króć. Tole jeschcze, dźełasche cźłowjek ſ wodźiwanja hódnеż wutrajnoscju tu léta dołho wschędźenje wožom hodźin.

*

Biblija je nétko w 900 réczach pschełożena

*

Reka Nil śpeči pola Assmana j kólliscźu, bésche 1,8 km dołheho, j 180 śpuschczadołami wuhotowany brjóh, snajmjeńscha tak wułke tak Genffi jeśor (577,8 kósmych kilometrow). Wsches najwjetši wody ma so lutkarna póda Egiptowskeje śedm króć powjetschicź. K temu ju hischcze pschińdu tu światnizy (Stauwerke). S.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladу na wjedro za jutrjischi schtwórk:** Wobkhowany njewobhajne, trochu śymne wjedro, ſ khwilemi je śneżowanje mózne.

* **Pokładniza žónskeho lutowarskeho towarśtwa w Paulsdorfu je dźeł założenych lutowarskich pjenjes pschełschitwita. Tohodła móżesche so hódny jenoj śeczina lutowarskich pjenjes wuplaćzeć. Njedostatk néhdże 1300 hriwnow wuzinja.**

* **Drježdźanśka krawśta jednota je śwoje 450. létne wobstacźe wutoru wośwjecześta.**

* **W hośeczynu w Röhrsdorfu pola Kamjenizy so hośćo w nozy śwarźichu. Hdyž běchu ſ hośczenza wuschli, so pśeh nim do pukow dachu. Pschi tym so diwaj dźełaczerjej ſ Limbacha cźeźko śranichtaj. Też so 20 hośczenzowych wołkowych schkleńczow rosbi. Njedźiwajcy powschitkowneje wjerhaźnje so ſa winiłami puschczichu. Cźi do pschescheharjow tśeleju, jeneho potłoczia cźeźko śranichu, so dyrbjachu jeho do khorownize dowjesć.**

* **Na dwórnischcźu w Kleritźichu pola Lipśka pondźelu wjeczor wożobowy cźah do nécht0rych tworowych wosow sawadźi. Lokomotiwa so śwórzi. Pschekowna śćéna jeneho wożobowego wo'a so ſatłoźi. Pjeć puczowanych wożobow je so cźeźko śranito. Jim su so nohy abo ruzy śłamałe. Nékotre wożoby so lóża śranichu. Khdyž běchu so śwobalite, su dale puczowałe.**

* **W Damsendorfu je so 3. dźeń hodow załośtne njeśroże stało. Jedyn łubłowy najeńk bé ſnjemu jednacźełénemu žynej technik ſ hodam darił. Tśélény žynk łubłowego dźełaczerja Basche ſ technikom hrajkajo so do śwojeho pjecźełénego bratra śameri, prajiły: „Mózu tebje satśeliź!" Kulka hólza do wutrohy trjechi. Wón so hnydom morwy na śemju śwjese.**

* **Na domojpuczu ſ jěcharśtwa śwjedźenja w Bellowje pola Liginizy njedźelu rano automobil ſ pjeć wożobami do dróhowego pschérowa sajedże, dokelž bé wosowy wobjedźeř a wjednik Suchantka so dźaleku śtrémnyh. Suchantka a dróhowy mischtr Gerde so ſ wesa cźiśnuschtaj a morwaj leżo wośtaschtaj. Gerdowa žwakowa pod wós padże a so śatłoźi. Dwě druhej wożobje so jenoj lohko wobschkodźiśtej.**

* **W Tilburgu w Holandśiſej je so pondźelu w nozy Roelenej kofejewnja wotpalila.** Mějeźel Roelen, jeho žona a dwě dźećzi so w płomjenjach žiwjerź namałali.

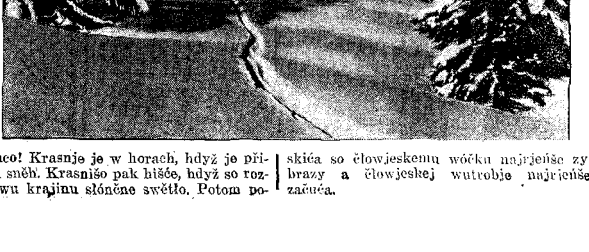

Sněh a słónco! Krasnje je w horach, hdyž je přikrywa hłuboki sněh. Krasniśo pak hišće, hdyž so rozliwa na sněhowu krajinu słónčne swětło. Potom poskića so člowjeskemu wóčku najrjeńše zymske wobrazy a člowjeskej wutrobje najrjeńše zymske začuća.

Sekužobnu holzu ku ſ cjeſkimi wopalnymi ranami do khorotowje pſchijeſli. Wobeń je ko tak ruzje roſcherit, ſo je wohnjowej wodorje njemóžne bylo, wohnjerjow, kotſiž ko ſpizy ſ wohnjom pſchechwatachu, wulkowaſ.

„Złota jama“

Dźiwajo na hybjene cjaſy bjeſche Giuſeppe Gavotti poprawom malo nadeſije měł, kupza namalaſ ſo ſwoje, kaj w nawjeſchitku rěkaſche, „najlepje ſo wuplaczuje friſerike klamy i najnowiſchej nadobu na wurjadnym meſtnje Miłana“. Na ſpodźiwne waſchnje bjeſche pak mjes wotmołwami, kotrej běchu w jara ſnadnej liczbje dóſchle, tola jena, kotraž bě hódna khutnoho roſpomináwanja. Dokeſ bydleſche ſajmy, knjes Nicola Acquafredda, na kraju, wuczini ko po krótkim pſcherjelenym liſtowanju dźeń, na kotrymž dyrbjeſche ſebi klamy pſchi połnem wobkhadźe wobkhladaſ.

Poſtajenu ſrjedu pſchijedźe knjes Acquafredda do měſta, namaka po dleſchim pytanju khudufchu pódłanku haſtu o roſpominanjache runje, haſ ſ wuptaczi ſo dozdyła, hiſchcze dale hicz, tu — njechaſche ſjwojim woczam wěrić, tola njeběſche ſanoho dźeła, tamle nad durjemi ſtejeſche zyle prawje mjeno: Giuſeppa Gavotti. Pſched klamami pak cjiſchcjachu ſo mužojo a ſony ſ khromadami, ſa kotrež w pſchepjelnjenym wobkhodźe ſanoho měſtna wjazy njeběſche. S próżu doby ſebi knjes Acquafredda puez pſches njeſcjerpliwje cjakaſ cjrjódku. Nutſka knjeſche najzwiſchi wobkhad. Schef a pſchiſtajeni dźiwachu napſchemo. W kóždej katinje ſedźachu dwoje, tſjo nadobu, kědy jo bě jedyn hotowy, tykaſche druhi hižo ſlowu dopředka. Knjes Acquafredda njepſchińdże ſ dźiwanja, mjeniſchimu po mjeniſchinje mołowaſche ſebi won bliſki pſchichod rjeniſchi a rjeniſchi. To dźe bě wopraſodźita ſłota jama, kotruž możeſche tu ſa poměrnje mjenu płaczijnu dóſtaczi. Swopróſka bjeſche měł wotpohlad, płaczijnu hižeſche troſchku hłóczicj. Nětko mějeſche pak jenož hiſchcze jenu mynlicku: tak khětrje hacj możno pſchiſchſchinuuje, pſredy hacj pſchińdże jenu nchtó druhi na pſród. Wón hrabny pilneho knjeſa Gavotti ſa jeho běły rukaw a ſczahny jeho khwatuje do pódłanſkeje jiſmy, jo by kuſ hnydom podpiſał. Pokojny płaczijny połoži wón hnydom w łotowych pjenjeſach na blidu domu, ſa ſtyk pak wupiſa ſtyrk. „Widźicje“, knjes Gavotti rjekny, pſchi czinjo jemu kupne wuczinjenje podyſłacz pſchepoda, „njejſym wjazy najmłódſchi, moje mozy njejſym hobrikim napinanjam, kotrej ſebi dźeło żada, wjazy ſroſcene. Je to cjeſki wopor, kotryż ſym bohužel muſowany, mojej ſrowoſcji pſchinjeſcj, hdyż pſchedam nětkole tutu ſłotu jamu. Po tym hacj ſcje ſebi ſiwy wobkhad wobhladali, budźeſcje to ſroſumicj.“ Knjes Acquafredda ſroſumi to ſ radoſcju.

Napjelnjeny ſ hłodom ſa dźełom a ſ najthrobliwiſchimi nadźijemi ſedźeſche wón hižo icjeſhowazu pódłanku jako mějicjel friſerikſcho ſalona „G. Gavottijowy naſtkdnik“ ſa pſchedawanſkim blidom a cjakaſche na hoſcji. Cjakaſche — cjakaſche — — —. Pſchiſtajenaj pomoznilaj wjerceſchtaj ſ dołhej khwilu kalaj. — Krótko do pſchipołdnja pſchiſtajeſchtaj knjeſoj, ſo bychtaj ſo truhacj daloj. To bě wſchitko. W běhu wutory pichińdże ſebi jena knjeni włoſy płaczicj. Sdrjedu njechaſche dozhła nichtó pſchińdźeć. Knjes Acquafredda ſedźeſche bjeſtroſchtitny we ſwojej „ſłotej jamje“ a jemu japożinaſche ſo pomału khowa wjerceſcj.

Krótko do ſwjatoka ſaſtupi młody mužiſi do ſlamow a wopraſcha ſo, hacj może dźenſka ſajo darmo być poſtajeny. Knjes Acquafredda cjinjeſche na njeho wuſkej woczi a njemóžeſche pſchego hiſchcze jaſnje myſlicj. „Nó haj“, druhi rjekny, „ſandźenj ſrjedu bě tu tola wſchitko darmo, włoſy hiſhacj, ſo truhacj, cjeſacj — ichtoż ſebi cjłowjek pſchejeſche. Dobra a rohmana myſlicka wot ſtareho Gavottija, na tuto waſchnje bědu hewak tak ćiſche klamy ſłónczuje jónu derje wopytane!“ Knjeſcj Acquafredda ſtawachu włoſy na hłowje, kóżda jenotliwje — nětko počjinaſche jemu wopraſodźe jaſne być, tónkrótj wſchak bjes radoſcje.

Roshorjeny běżeſche wón na pſchichodnu pólzejſtu ſtażenju a pſchiſkahaſche knjeſcj Gavottijej wěcjnu wjeceru. Tutón pak hedźeſche mjes tym wjeſtoleje myſle a ſ dobrej nadźiju w ſelejniju, kotraž dyrbjeſche jeho khětrje a wěſce pſches hranicy dowjeſcj. jj.

Směški

** Mječkał. „Njerjeſchereda proſchu mojej żonje, ſo poſłeſch ſebi wot tebje dwaceſci hriwnow!“

„Nó, ſamſcheſce niż — njepraj pak tež mojej żonje, ſo mějach tełko pichi ſebi.“

*

Na konzerće. „Schto dha hy wječera na konzerće rjane ſłyſchał?“ — „Ach, wſcho możne: Kowarkej chjedźa ſo dacj dźěticj, Bérka doſtanje hižo ſchěźiwe włoſy, Mitela je ſebi popoldnju palj ſtamak a Wiczas je ſwrſchczał!“

Hamtske wozjewjenje z Budyſina

Rżanu ſłomu

kupuje dale

Zarjadnistwo wojerſkeho ſydła w Budyſinje

(prjedawši proviantny hamt). Telef.: Budyske wojerſke ſydło 2156 a 2157. (Pódlanske čisło 45.)

Zarjadnistwo wojerſkeho ſydła (přebytk), wojerſki zastaranski hamt a pokładnja wojerſkeho ſydła su pod **čo. 2156** (hromadź. čisło) telefoniscy přizamknjene

Towařstwowski powěſtnik.

Prjejeżdżany. Towařstwo „Čornobóh“ zmjeje njedźelu 3. wulk. rózka 1932 wječor w 5 hodź. w žurli Tanzinstitut Köneke, Zahnsgasse 2 II swój hodowny ſwjedźeń: Sobuſtawy a hoſcjo ſo na njón wutrobnje přeprošuja. **Predsydstwo.**

Ratarſki Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma ſo botu 2. wulk. rózka 1932 wječor 1/8 hodź. w Serbſkich Pazlicach ſwoju zhromadźiznu. Přednoſk je přilubjeny. Winowatoſć kóždeho ſobuſtawa je, zo ſo na njej wobdźěli. Też hoſcjo, wosebje hospodarjo, ſu lubje witani. **Predsydstwo.**

Ab 1. Jan. Sanella MARGARINE 1 ℔ 63 ₰ 1/2 ℔ 32 ₰ PALMIN 1 ℔ 63 ₰ 1/2 ℔ 32 ₰

Měšć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3263

Srjedu, 30. decembra wječor 1/8 hodź., operata

Žony maja to rad...

Štwórtk, 31. decembra wječor 1/8 hodź.

3 musketěrojo

(80 sobuskutkowacych).

Pjatk, 1. januara, **nowe lěto** popołdnju w 3 hodź. hra

3 musketěrojo

(80 sobuskutkowacych).

Wječor 1/8 hodź. opereta

„Peppina“

Wječor 1/4 11 hodź., nócne předstajenje, komedija

intimnosće

Sobotu, 2. januara, wječor 1/8 hodź. poſledni raz opereta

Kaž něhdy w meji

Nizke płaczizny!

Pytam k jutram

pjekarſkeho wučobnika

Alfred Schmiedel

pjekarſki mištr w Rakecach

Wysokosućelna

kruwa k čahanju

z 3. čelom, je na předań **w Jaseńcy čo. 14**

Młoda, wysokosućelna

kruwa

na předań na Židowje 122

Kołej, kukano kolon. twory KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Hosglvestrej

GEG

Najl. jamaika rum-měš. 3/4 litra 4.20 hr. ze ſkleńcu
Najl. jamaika rum-měš. 3/8 litra 2.15 hr. ze ſkleńcu
Najl. stary arrak-měš. 3/4 litra 4.95 hr. ze ſkleńcu
Najl. stary arrak-měš. 3/8 litra 2.50 hr. ze ſkleńcu
Najl. Ringelheimske červ. wino z lěta 1929 3/4 litra 1.20 hr. ze ſklencu
Najl. čerw. wino, Dürkheim. Feuerberg, 1930 3/4 litra 0.80 hr. ze ſkleńcu
Najl. Tarragona, čerwj. . 3/4 litra 2.00 hr. ze ſkleńcu
Najl. Malaga, złoty . . 3/4 litra 1.60 hr. ze ſkleńcu
Najl. polon. wino, złote 3/4 litra 1.20 hr. ze ſkleńcu
Najl. wino z jansk. jahod. 3/4 litra 1.15 hr. ze ſkleńcu
Najl. jabluk. wino, ſłódke 3/4 litra 0.70 hr. ze ſkleńcu
Najl. žitny palenc . . . 7/8 litra 2.90 hr. ze ſkleńcu
Najl. žitny palenc . . . 7/8 litra 1.60 hr. ze ſkleńcu
Steinhäger w karanach 1/1 litra 5.80 hr. ze ſkleńcu

— Předawamy jenož ſobuſtawam —

Tworykupne towařſtwo

w Budyſinje zap. dr. z wobm. ruk.

Fotografowy Meister

atelier w Budyſinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Kóžki

kóždeje družiny kupuje po najwyšších płaczicznach a přijima k běleniu

Hermann Erdenberger

wikowařja z kóžkami na Zwonk. Lawskej hasy 54

Serbske tačele

(Gramofon Platten) ma na ſkładze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Arak Rum Cognac Likěry

we wulkim wubjerku wot ſuda a w blešach. Woptanki darmo poruča

Herm. Klemm

nasl.

na Kamjentnej hasy 27

Nowe a rjedane meble

a wutykane wěcy kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenož na Hornčerſkej h. 11

Też na wotpłaćowanje

Serbska grudnja we Budworju

Štwórtk 31. dec.

wulki sylvestrski bal

Wo dobroćiwy wopyt prosy

Němski zwjazk wójnskich zranjenych

Towařstwo katolskich mlodźencow w Baćonju

wuhotuje pjatk (Nowe lěto) swój

zymski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi

w Haslowje

Započatk w 7 hodź. Wšitcy Serbja ſo z tutym přeprošuja

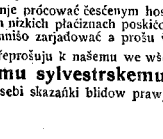

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparie (Klemmer) **dalokowidy atd.**

Specialist

nowočasneje wóčneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hožic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Wotewrjenje wobkhoda!

Z tutym wczujwjam čescenemu wobydlerſtwu w Budyšinje a wokolnoſći, zo sym z dźensniſim dnjom

hotel „Běły kóń“ w Budyšinje

na wotnajeće přewzała.

Budu ſo ſtajnje prócować čescenym hoſcjom najlěpše jědźe a pića po časej přimjerjenych nizkich płaczicznach poſkićować a přebywanje w našim domje na najpřijomniſo zarjadować a proſu wo přecelnu podpjeru.

Z dobrom přeprošuju k našemu we wšěch rumnoſćach ſo wotmołwacemu

wjeſelemu ſylvestrſkemu ſwjedźenju

a wuprošu ſebi ſkazańki blidow prawje bórzy.

W Budyšinje,
30. decembra 1931. *Cl. Klunker*

Přiloha k čisłu 302

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 30. decembra 1931

Cyrkwinske powěsće

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi zmėje Nowe lėto farař Kapleř rano ⅛8 hodź. serbske Bože wotkazanje, ½9 hodź. serbsku a ¼10 hodź. němsku Božu słužbu.

Njedźelu po Nowym lėće zmėje farař Tišer rano ⅛8 hodź. němske Bože wotkazanje, farař Kapleř dop. ½9 hodź. němsku a ¼10 hodź. serbsku Božu słužbu.

*

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Pjatk. 1. januara dop. ¼11 hodź. zwjazk dźěći. Wjećor w 7 h. swjedź. Now. lėta ze wšelakimi poskićenjemi. — Njedźelu 3. jan. wjećor ⅛8 hodź. evangelisaciska zhromadźizna. — Wot 4. hač 9. januara přeco wjećor we 8 hodź. modleńska hodźina na póndźelu, srjedu a pjatk na Hošic hasy 8, wutoru, Stwórtk a sobotu při Pólnym hrodźiku 6. Wšelacy rėčnicy.

Sotra Emma zmėje biblisku nutrnosć za žony njedźelu pop. w 3 hodź. w Kumwałdze, póndźelu wjećor ⅛8 hodź. w Budestecach čo. 25b, wutoru pop. w 4 h. w Budyšinje a pjatk wjećor ⅛8 h. w Hornjej Hórcy.

Zjednoć. wothladaŕ Zimmermann zmėje biblisku nutrnosć Nowe lėto pop. ⅛3 hodź. w Dobruši, njedźelu pop. ¼4 hodź. w Njeswačidle, srjedu w Arnsdorfje, Stwórtk w Trjebnjecy ⅛8 hodź. a pjatk we Tućicach.

Z Barta.

Nowe lėto je dop. w 9 hodź. serbske a ¼11 hodź. němske kemšenje farař Tišer z Budyšina).

Njedźelu po Nowym lėće so dop. w 9 hodź. němske prědowanje čita.

Z Budestec.

Sylvestra wjećor ⅛8 hodź. ma farař Bóje němske kemšenje. Zběrka za powšitkowny cyrkw. fond.

Nowe lėto zmėje farař Bóje rano ⅛8 hodź. serbsku spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske prědowanje. Zběrka za cyrkw. nuzowu pomoc. Pop. w 2 hodź. zmėje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lėta.

Njedźelu po Nowym lėće zmėje farař Bóje rano ⅛8 hodź. němsku spowědź, farski vikar Böttger dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske prědowanje. Pop. w 3 hodź. hodowny swjedźeń towaŕstwa młodych holcow.

Z Bukec.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje. Pozaw. khór: To dźeń je Knjezowy, wot Kreutzera.

Njedźelu po Nowym lėće dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje.

Z Budyšinka.

Nowe lėto je pop. w 2 hodź. serbske a w 3 hodź. němske kemšenje (farař Handrik z Poršic).

Z Hodźija.

Sylvestra zmėje farař Wjezař wjećor w 7 hodź. němsku Božu słužbu. Cyrkw. khór spėwa: „Přiidu před twoje wobliče.' (Moritz Hauptmann). Zběrka za powšitkowny cyrkw. pokład. Při přihódnym wjedrje khór pozawnistow před cyrkw. durjemi piska.

Nowe lėto zmėje farař Wjezař rano ⅛8 h. serbsku spowědź, farař Voigt dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Njedźelu po Nowym lėće zmėje farař Voigt rano ⅛8 hodź. němsku spowědź, farař Wjezař dop. ½9 h. němske a w 10 hodź. serbsku kemšenje.

Z Hrodźišća.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbska, ¼11 hodź. němska Boža słužba. Pop. w 2 hodź. němske dźěćikemšenje. — Pokhowanaj: Morwonarodźeny syn žiwnosćerja Arnošta Gusty Rudela w Rakojdach. Jan Bjedrich Pawoł Bartuš, žiwnosćeŕ w Rakojdach, 54 l. 10 m. 28 dnjow.

Njedźelu po Nowym lėće rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boža słužba. Pop. w 3 hodź. bibliska hodźina we Worcynje (zjednoć. wothladaŕ Křižan).

Z Hućiny.

Sylvestra wjećor w 6 hodź. němska nutrnosć.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbska, ¼11 hodź. němska Boža słužba. Zběrka za powšitk. cyrkw. fond.

Njedźelu po Nowym lėće dop. w 9 hodź. serbska, ¼11 hodź. němska Boža słužba.

Z Khwaćic.

Sylvestra wjećor w 7 hodź. jo serbske kemšenje. Zběrka za powšitk. cyrkw. fond.

Nowe lėto dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za naš Boži dom. Sobuskutkowanje pozawniskeho khóra.

Njedźelu po Nowym lėće rano ⅛8 hodź. němska spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Klukša.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje. Zběrka.

Njedźelu po Nowym lėće rano we 8 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske a ¼11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za misijonstwo.

Z Kotec.

Nowe lėto dop. ½9 h. němske kemšenje. Zběrka.

Njedźelu po Nowym lėće dop. ¼11 hodź. němske kemšenje. Zběrka.

Z Łupoje.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbska a ¼11 hodź. němska Boža słužba. Zběrka za powšitkow. cyrkw. fond.

Njedźelu po Nowym lėće dop. w 9 hodź. němska Boža słužba, ¼11 hodź. dźěćikemšenje. Zběrka za misijonstwo mjez póhanami.

Z Malešec.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za powšitk. cyrkw. fond.

Njedźelu po Nowym lėće rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje.

Hodowny zwysk

* Na hłós Händlowy „Tochter Zion".

Knjez je přišoł, wyskajće!
Jeho krasnosć hladajće!
Knježna jeho porodźi,
Nas dla wón so poniži.
Knjeź nad nami, Zhóžniko!
Z hrěcha wumož člowjestwo!

Khwała Wótcej na njebju,
Khwała Synej w žłobiku!
Khwała Duchej Swjatenu
Za wšu radosć hodownu!
Pokoj hudźom na swěće,
Kiž su wole dobreje!

M. Nawka.

Z Minakała.

W sylvesterskej nocy w 12 hodź. budźe kupała Khrósćanskeje wohnjowoje wobory wot cyrkw. wěže piskać.

Nowe lėto dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža słužba. Zběrka za naš Boži dom. Pop. w 4 hodź. dźěćikemšenje pola sotry Nedonec w Adolfskej Hěće.

Njedźelu po Nowym lėće dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boža słužba. Zběrka za misijonstwo mjez póhanami.

Z Njeswačidła.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. serbske, ¼11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za nuzu we wosadze.

Njedźelu po Nowym lėće rano we 8 hodź. němska spowědź, w 9 h. němske, ½11 h. serbske kemšenje.

Z Nosaćic.

Sylvestra pop. w 5 hodź. serbska nutrnosć. Zběrka za powšitkowny cyrkw. fond.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boža słužba. Zběrka za powšitkowny cyrkw. fond.

Njedźelu po Nowym lėće dop. w 9 hodź. serbska Boža słužba, dop. ¼11 hodź. Boža słužba za dźěći.

Z Poršic.

Stwórtk wjećor ⅛8 hodź. němske sylvesterske kemšenje.

Nowe lėto je dop. w 9 hodź. serbske a ¾11 hodź. němske kemšenje.

Z Rakec.

Sylvestra je pop. ½5 hodź. serbski, wjećor w 6 h. němski nėšpor.

Nowe lėto rano we 8 hodź. je serbska spowědź a Boże wotkazanje, dop. ½9 hodź. serbska a ¼11 hodź. němska Boža słužba.

Njedźelu po Nowym lėće je dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němska, ¼11 hodź. serbska Boža słužba.

Ze Slepoho.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. němska, ¼11 hodź. serbska Boža słužba. Zběrka za syrotownju w Bóleslawje.

Njedźelu po Nowym lėće rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże wotkazanje, dop. ½10 hodź. serbska a w 11 hodź. němska Boža słužba. — Wěrowani: Wilhelm Žur a Marija Marušec w Milorazu. Jan Gustav Pawoł Mětka z Cisoje a Marta Marija Nowotnikec z Lėska. — Zemrěli: Hans Habrink w Brězowej, 54 l. a 6 dn. Madlena Pavlec w Trjebinje, 50 l. 3 m. 25 dn. Hana Zucholtec w Rownom, 29 l. 2 m. 16 dnjow.

Z Wjelećina.

Stwórtk wjećor w 6 hodź. nutrnosć k wotzamknjenju lėta z prědowanjom. Sopransolo. Zběrka za powšitkowny cyrkw. fond. Po Božej słužbje němska spowědź z Božim wotkazanjom.

Nowe lėto dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boža słužba.

Njedźelu po Nowym lėće dop. w 10 hodź. němska Boža słužba, ke kotrejž so němska spowědź z Božim wotkazanjom přizamknje.

Z Wósporka.

Stwórtk wjećor w 7 hodź. sylvesterske kemšenje, na to spowědź a Boże wotkazanje. Zběrka.

Nowe lėto je dop. w 10 hodź. prědowanje (cyrkw. hudźba), ½12 hodź. kemšenje za dźěći. Zběrka.

Njedźelu po Nowym lėće je dop. ½9 hodź. prědowanje, w 10 hodź. křesćanske rozwučowanje dźěći. Zběrka.

Wo wěšćenjach a wěšćakach

„Hdy by człowjek tola wědźał, schtož pjchichod pjchinješe!" — W pošlednjej nozy starého lėta so radu ſ tutym wokrjesom hrajka, pjchi schtwórtk wotoja. Schtóž pak poeja wěrjeć do wěšćenjeja, wo tym móže so rjec dopředka, so ſhubi měr a pjenjezy też.

W dobje nuſy a starosćow ludźo běhaju k wěšćecjerjam a wěšćecjerkam. To pjšo tak běšče wotoło l. 1900, hdyž projecja tónj ſwěta na dżeń pjchipowědźachu. To tak běšče w cźinowym cźasu 30lětneje wójny ſ jeho astrologami na hermankach a kralowſkich dworach. A my ani minutu prawe, wuſmješćecj hlupoſce ſaſchłych cźasow, pschetuj nimo nowocźaſnych wotkrycźow a wunamakańow ſcheri tu pjchego hiſchće pjchiwěra, ſ naš hnuje, jeli nij wabi k ſmješnej ſtoliy Barlinje na pſch. je pſches 5000 kelleſtich wěſchćecjakow, ſ ſa lito cźaſto 3000—5000 hiwnowu ſaſłuſeja.

Wšo tuſi ludźo njechadźa ſbudźiej kedźbnoſcj wyſchuſcjow a tohodla ani ſo njemjenuja po ſtarym waſchnju „wěſchćecjerjo" abo „kartyſchćerjo". W adreſowych knihach, namjeſchtkach a plakatach ſo njemuja: biochemizy, magnetoraca, herofilozy, chiromantizy, antropoloſofiſy lėkařizy praktizy, odoſkopizy, elektizy, koſmopaca, lėkařizy fiſiognomizy, lėkařizy charakterologoje, lėkařizy graſologoje, diagnoſtizy na ſwalenoſcj, lėkařizy jaſnowidzerja, mechanoterapeutaja, ſiderizy, ſympatizy, okkultizy medizinarjo, ſlónčnji lėkařja, pſychogeometrizy . . .

Daloko tak njemenowane wěſchćenja chodźa jenož wotkrycź wožuſa jenotliwych, jedna ſo ſwjeſcha wo kepſarjach, ſ ſwój „bójſi ſa", hladaceſ do pjchichoda, ſpytaju wobſtojnje wuſitkowaſ. Wjele hórſchi, njech teſ ſa ſjawnoſcj, njeſnje ſtraſchni, ſa cźi, ſ maju cźeſcjelakonnoſcje, pſched ſchérſchej ſjawnoſcju hracj rólu „proſety". Njeſaſnje ſkoro ani lėto bjes tebe, ſo njeby nėkajſi „wěſchćeſ" pjchipowědźił tónj ſwěta abo, hdyž je ſkromny, ſnajmjenſcha ſwětowy pſchewrót, ſtraſchne kataſtroſy, nowe wójny a politiſke ſchmjatanja, błób a podobne wėcy. Wěſchćejacy a wěſchćacy wulkeho ſtila wobdźełaju lud, traſcha, wobroczeja hlupych, łohkowěrliwych ludźi pſchejo ſuſwa. Wobſtojnje na tónju ſtareho lėta, ſapoczatk nowoho lėta ſo ſaſo pokaſaju cźi, ſ ſu w rojunje tepjeni a warjeni. Kónj l. 1840 na pſch. „wěſchćerjo" wěſchćachu, jo budźe 6. wulkeho rózka tónj ſwěta. Wjele 100 000 ludźi tehdy do toho wěrjachu, roſſobnowachu ſo ſ pſchecjeleni a doma ſebjo cźakachu na ſwětowu kataſtroſu. Ssamo ſławni wucjeny, kaž franzowſki aſtrolog Flammarion, ſo ſaběrachu ſ tajkim wěſchćenjom. Tak Flammarion pjchipowědźi tónj ſwěta na 18. meje l. 1910, hdyž ſenja pójdże pſches prut Halleyſkeho kometa. Tehdy da ſo wjele ludźi pſches to ſamyſlić. A naſcha ſemja ſo tola ſdeńſ hiſchće ſmérom wjerzi wo ſwoju wóſku. Sskawny pſchirodnik George Buffon, franzowſki matematik Alfonſe Adhemar a Kenſelcjan Lord Kelvin dopokaſachu na ſakładźe kntych wědomoſnych pſcheſpytanjow, ſo tónj ſwěta ſo ſbliſi. A tola naſcha duſchna, ſtara ſemja pſchejo hiſchće tu je!

Pomaſka pak je wěſchćejalam, hdyž tola raſ jene wěſchćenje ſo dopjelni. Tak je pjecja nėkajſa ſyganka wěſchćiła: kėžor Wilhelm I. budźe l. 1870 kėžor, l. 1888 wumrěje, l. 1913 budźe nėmſke kėžorſtwo na wjerſchku ſwojeje mocy a l. 1914 budźe ſapoczatk kónca knjeſenja Hohenzollernſkich . . . A w l. 1914 wuńdźe ſeſchiwk wot Stromer-Reichenbacha pod titulom: „Nėnzy, njeſadwěłujcźe!" w kotrymž ſo wěſchćejeſche njeſłoſowny tónj ſwětowje wójny. Tole wſchak ſu ſtónčnje też druhy wěſchćeſtił.

Na kaſe waſchuje a ſ kajſimi ſrėdkami „wěſchćerjo" dokonjeja, hladacj do pjchichoda a bójſku wolu doprědka wotpoſłacj, to my „wſchédni ſmjertnicy" ſenje njeſhonimy. My ani njewėmy, kelko tyſaſow njeſ nami wokoło běha, ſ maju „bójſi ſa", dowuſlědźicj potajniwo wyſchſich mozow. Cźaſto bohužel pſchepoſdje ſhonimy, ſo je byl na ſwěrce cźłowjek, ſ je wėſtu kataſtroſu abo ſmjerć Streſemanna na dżeń doprědka wěſchćił. Sku to pjecja cźitali we ſwjedźach — woni praja. A hiſchće wjacy, wjele wjacy pjecja ſteji napiſane we hwėſdach: pſchichod a bónt kóždeho jenotliwego cźłowjeka, kóždeho luda, wſchitkich žiwych a njeżiwych wėſow na ſwěrce, kaj naſ porowcźeja aſtrologiſke protyki. To pak njeſadźewa tonn, ſo to druhdy też hinak pſchińdże.

Aſtrologija je ſo w naſchich dnjach woſcjehe roſſchėrila. Wona ſo žiwi ſ ſchepotajnym ſtrachom, ſ kotrymž mnoſy hladaju do pſchichoda. Aſtrologija je tu była pſchejo a wona ſtajnje ſnowa pokaſuje na tamnych wulkich ludźi, ſ ſu potajne ſwiſti mjes ſemju a njebjeſami žiwje wobſwėdčili: Albertus Magnus, Thomas Aquino, powėſtny dr. Fauſtus, Paracelſus, Shakeſpeare, Dante, Goethe, Heine. Ale tuſi hobrozo ducha — a to je wulki reſdźeł — njeběchu njewótniſu hraſkanſku kartow, kofejoweje ſyſliny, ſiderikeje maſhanoy abo horoſkopa wo porodźe, žiwjenju a ſmjerći ludźi, maſchinow, pſchedewſacjow . . . Woni ſacjuwachu ſwiſti wulkich ſwětowych podawkow ſe ſlónčnymi blakami, měſhačkowymi ſafami, ſ potajnym ſpcjom wokoło naš a jeho nij mjenje potajnym wliwom na ſtwórbu.

Z Wóslinka.

Sylvestra wječor w 5 hodź. němska Boža služba. Zběrka.

Nowe lěto dop. w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Zběrka.

Njedźelu po Nowym lěće dop. w 9 hodź. němske, ½11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Założeński swjedźeń Niebjelčańskeje sokołskeje jednoty

Njebjelčańska sokołska jednota wuhotuje nětko hižo někotre lěta 2. dźeń hodow swój założeński swjedźeń. Też lětsa běše njedźiwajcy pjenjeżneje nuzy swojich přećelow na zabawu přeprosyła. Žurla bě ninnale polna, dopokaz za to, kak wobluhjene nase sokolsek swjedźenje su. Wuzběhnyć ma so, zo běchu bratřa ze susodnych jednotow, wosebje z Ralbičanskeje, w bohatej ličbje přitomni.

Starosta br. wučeŕ Jakubaš pokaza w powitanskich słowach na pječ lětne wobstaće jednoty, na dźěławosć Sokoła a přeješe sej podpjeru cyleje wosady k dalšemu dobremu wuwiću našeho Sokołstwa. Rjenje z halžkami a pletwami wupyšena žurla běše hosćom přijomny přebytk za někotre wjesele hodźinki.

Swjedźeński porjad wotwi so nimale bjez přestawki. Hólcow běše jich zwučowaŕ derje wuwučił. Tuž bjez dźiwa, zo Sokolatka swojo pruhowanje khwalobnje wobstachu. Wjesele so mjetachu přez hłowu a twarjachu na kóncu dwě mócnej skupinje. Za to jim Rumpodich, kiž běše nazdala přihladował, kóždemu pakćik poprjancow a mały dar zawostaji.

Zokoljo zwučowachu ze znatej wustojnosću na přěkušn a pokazachu nam wosebje jubilejne prostne, kiž jara dobry začisć zawostaji. Hdyž so zawěšk jewišća wotewrě, słyšachmy rěčny khór „Nad skalnym brjohom Budyšina". *Připosłuchanje mějachu prawe zrozumjenje za khutne słowa a wodychowanje sobu*, hdyž so přećiwnik zhubi a serbski lud postanywši „Hój horje, serbski Sokole" zaspěwa.

Br. načolnik Pančičanskeje jednoty Kocor přednjese nam po tym baseń „Hody" wot P. Krječmarja. Žortna hra „Připady", kotraž nětko sćěhowaše, so powšitkownje derje předstaji. Wosebje hłownej wosobje Wólšowskeje a Twjerdy swoju wěc wulkotnje wukonještaj. Skónčnje wjeŕećachu so lohke nózki při zynkach hudźby hač daloko přez połnoc.

Swjedźeń je nimo. Nětk Sokoljo dale do wutrajneho dźěła za lud a narod!

Wohnjowobornistwo

Budyška dobrowólna wohnjowa wobora wotmě pónjedźelu 28. hodownika wjeczor w Kehelerni pod přećehowstwom knjeza wopalneho direktora Görlinga swoju 65. hłownu zhromadźiznu. Lětsu rosprawu poda knjes wopalny mišchtr Eckhardt. Wobora wobsćěja dźensa 216 zbohatstawow, ninto teho wobsteji hišće powołanišla wobora a 27 čestnych zbohatstawow. Wob lěto woboru jenoj jonu k wulkemu wohnjej sawołachu, dozwla dyrbješe wobora 37 króć na pomoc khwatać. S rosprawy pokladnje, kiž knjes kommandant Eckhardt poda, wukhadźeše, so je wotliczenje ł 325,61 hr. wobstatka złonći. Dokelž smješe knjes wopalny direktor Görling 4. januara 1932 swój 30-lětny jubilej w złužbje wohnjowje woboty, přećehowda jemu kommandant Eckhardt wutrobnje zbožo přećejo w mjenje woboty hódny dar. Knjes měšćanski rada Henze wuzběhowaše wulke jubilarowe zasłužby. Zyle přećehkwapjeny dźakowaše so jubilar za tuto počeščenje. Na to so 5 wobornikow za dołholětnu złužbu wusnamjeni. Skónčnje ześěhowachu wólby. Pod wuśelećijnami złoźeli přećehźhda, so je so wušćichi wohnjowobornik Schröter za wopalneho mišchtra pomjenował.

Z Łužicy

* S **Wjasońcy.** W nozy k dwuhemu źiwjatemu dnjej hodow wokoło ¾12 hodź. wotpali so dožiła brózdźel ratarja Alfreda Gulcża přichi Zyhelnistim puću. Ssobuspalile su so ratarske maschiny, grat a zkonu. K hasćenju běšche přichikwatało zydom zykałowo a nimo teho napołjedk hišćeše motorska zykawa ł Hornich Pózkowow. Přenje a druhe nyło dosta dobrowólna wohnjowa wobora ł Rynarnje. Měnja, so je złóstnika ruka woheń sakožiła.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Rabenstcina.** (88lětna satepi so we wódnym korcze.) 88 lětna dostawarka zpomožećelkeje podpjery Meixnerowa, kotraž pschi Kamjenicanskej drózy bydlesche, je so we wódnym korcze tepila. Schto je wobstarnu zonu do źnjerce hnało, njeje złschcze wuśledźili.

* S **Augsburga.** (S woknom na dróhu skočila.) Tu złoczi Božu nóz 25lětna złužobna ł woknom tćerjeho połtaka na dróhu dele. Do teho běsche złschcze je zwojim knjeźiznom hody źiwjeźiła a bu bohacje wobdarjena. Pschiczina ł sadwólcominemu njeskutkej na to pytaćz w tym, so je jeje nawożenja Božu nóz złub roswjasał. Njeśožowanu dowjesełu ł cźeźko pukninym nopom do khorownje. Na złoże běsche wona też na telefonowe groty padnyła, tiż padnjenje złahodnichu.

Přilopk

* 88**lětny starz bu wobhnadźeny.** Nětkuschi archiwar madźarskeho města Gran, Geza ł Bartfaju bu psched 12 lětami dla kommunistiskeho schkaranja k 14 lětam khłostanje sajudźeny. Nětko je jeho madźarski statny zarjadnik Jorty wobhnadźił. Wobhnadźeny steji we 88. lěcze zwojeho źiwjenja. ł Bartfaju wotpołnjeješe zwoje khłostanje w Szegedinskej khłostarni.

* **Ssamomordarstwo 11lětneho.** W Effenje-Krayn namaka żelesniski dźełaczeŕ na żelesniskich kolijach cźeło hólza leżo. Kriminalna policija na to swjeźi, so je namakany 11lětny hólz, kiž bě so ł bojoscźu psched khłostanjom psched żelesniski cźah cźiznył.

* **Sswójbna tragedija w Bětohrodźe.** Młody cźłowjek ł nahladneje Bělohrodskeje zwójby zastrěli ł revolwrom zwojeho nana a zwoju macź a zranì zwojeho bratra cźežko. Na to zebi zam kulku do wutroby zeli. Pschicźina njeskutka njeje znata.

* **W Afryzy zamo zymu mrězachu.** Poslednja zymna zolma, kotruž wožebje polowischu a krótkoraiscu Europu potrjechi, dožahasche psches Ssrjedźozemske morjo zamo hač do połnóznje Afriki. Wožrjedź Tunifseje provinzy běsche znjeh ze měsnami dwoj metraj wyżkoho napadał. Thermometer spodny hač na 5 stop. nize 0. Tak zymne zymnu zołmu w Tunisu hišćeše zenje njewobsćěžowachu. Wona je zebi też nětkotre cźłowjeske zivjenja ł woporu zadała.

* **Pjećj wožobow zo spalìło.** W Springfieldu w Sjednoćenych Statach w jenym nowym hoteli woheń wudyri, pschi kotrymž 5 młodych holcow wo zivjenje pschińdże. Poza zo, so hišćeše wjazy mortwych pod rospadankami leži.

Swójbne powěsće

Sślubjenaj: Gertruda Eisenreichez w Budyšinje a Marcźin Hase w Nürnbergu.

Swěrowanaj: Willy Kunath w Kamjenzu ł Liddy rodź. Seidlerez w Jelenjowje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler **w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton:** A. Dyčmaŋ **Budyšinje. — Za nawěšk:** G. Janak **w Budyšinje.**

Hospodarski rozhlad

Sobotu 30. dezembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendželski punt	14,44	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,10	100 franc. frankow	16,52

Ruskowy wukas statneho knjezeństwa je wschelake tworjenje pohnuł, za swoje wudźěłki płaczińy snjesć, dyrbnješe tajki wukas sa nje wsyczacził. Tworinje móża tole wšelcze cźinicź, pschetož wukas pschinjese jim tola snižene wschelakich cźežow. Statna żelesniza snidź sa swarowny wobkhad swoje tarify hač do 25 proz. Pósta je hižo wschelake tarify snižała. Dopisnizy (póstowe tkarki) snižа so ł 8 pj. na 7 pj. Sa to płaczińy telegramow wostanu, najprizdy rěkasche, so so też tute sniža. Wschelake porta su so tola hač do 25 proz. snižile. Też telefonowanje sapisuje *snižowanje wot 10* hač do 33⅓ proz. Dokelž też płaczińy wschdźenje a sezinjenješe potrjebny spaduja, pschikrótsa so w bliźischim cźasu mjedy statnych a wschědnych sostojnikow, pschisłużenych a dźełaczerjow. Sso wě, ł tym wschak so też kupowańska móż tutych worschtow seślabi, *sa to pak kupowańska móż nemšticz pjenjes postupi.* Saměr statneho knjezeństwa je wěcze dobry. Kóždy na swojim měrcze měć jón we swojim wobsahistim sajimje spěchowaćz. Politiske radikalizowanje schérokich worschtow wowožebje nemšteje młodźiny je schpak a hačzi a počeżuje jara pschewjedźenje radawkow statneho knjezeństwa. Dowidźani a widźani Němzy su so toho dohladali a so tutoho smykła też bjes tajenja wusnawaja. Njewotbudu nětko duchowy, kotruchž wołachu. Wschelake rjady a swjazi, towarstwa a zjednoćenstwa pěstuja pschepjatu nazionalistiku sraku tak wótrje, so nemšteemu hospodarstwu skoro njesahojomne rany nabichu. Nětko rěka je wuhojeć. Bjes dwěla smjeże statny kanzleŕ dosć mozny, tu je żelesnej ruku sapschimnyć. Dźensa móże so spuschczeć też na statnu wobornu. Tuta steji zwěrnje k zwojemu połnemu marschalej, naschemu nětčischemu statnemu presidentej. Dyrbimy tute poměrny sjawnje rozpominać, pschetož nemšti pschepjaty nazionalistiki jeh je nakasnył też žerbski lud a žerje so do nascheje młodźiny. Je wulki cźaż, so wožobu dobreje wole so nam hrožazych sajubow dohladaja a sapschimnu.

Je Wohu budź skorżeno, hižo tak dałoko, so počnu holdowaćz starogermanskemu pohanstwu. Stajeja zwoje njesajne politiske měnjenja wsyche khschesćijanskeje nabožiny. Haj sjawnje trubja do zwěrta, so maja zwojeho wjednika za wumožnika nemšteho luda. My Sserbja změmy jenicźkemu wumožnikej holdowaćz, ale tón je *wumožnik wschěch ludow a cźasow.* We zwojim sjamjenju sthadźa też nam Sserbam lepschi pschichod.

Produktowe wiki wozhacźu też wjeczer dale mérne. Wobrot je hišćeze zynadny. Rožka pschińdźachu sajo 10 pj. po zentnarju. Druhe druzźiny zita dodatne płaczińy dżerżachu.

Wječera płaczeschе zentnaŕ w Barlinje:

pschenicy 10,60—10,70 hr. (10,60—10,70 hr.),
rožki 9,30—9,40 hr. (9,50—9,60 hr.),
jećźmjenja nałetnjeho 7,55—8,20 hr. (7,55—8,20 hr.),
najsmyslkeho jećźmjenja 7,40—7,50 hr. (7,40—7,50 hr.),
wowsa 6,70—7,10 hr. (6,70—7,10 hr.),

w termiłowym wikowanju:

pschenicy:
sa dezember: 11,25—11,20 hr. (—.—(,
sa měrc: 11,82½—11,81½ hr. (11,80 hr.),
sa meju: 12,27½—12,25 hr. (12,27½—12,20 hr.),

rožki:
sa dezember: 8,87½—8,85 hr. (10—9,97½ hr.),
sa měrc: 10,32½—10,27½ hr. (10,42½—10,40 hr.),
sa meju: —.— (10,72½ hr.),

wowsa:
sa dezember: 7,50 hr. (—.—),
sa měrc: 7,72½ hr. (7,87½—7,85 hr.),
sa meju: 8,20—8,15 hr. —.—).

Sswinjaze wiki wječera w Barlinje
(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Pschihnali běchu 63 běhakow, 246 profatow. Te płaczachu:

Běšaki: wulke 18—30 hr. (18—30 hr.), małe 15 hač 18 hr. (15—18 hr.),
Profata: wulke 13—15 hr. (13—15 hr.), krenje 10—13 hr. (10—13 hr.), małe 8—10 hr. (8 hr. hač 10 hr.).

Wiki běchu mérne, płaczińy so njepschemeničhu.

Sswinjske połwesze:

Pschedźadźowanja:
schtwórtk 31. dezembra 1931:

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinskich tšelbow dop. w 10 hodź.: wschelake meble, klamarska poładnja, radio, waha, pišazy stroj, schijazа maschina, motorske kolo, ł pschiwoscom, wolijowe wobrazy,

w Lubiju na sudnischtwje dop. w 10 hodź.: skótny wós a motorske kolo, 3 pis. frizy, revolwer, 16 Meyerowych słownikow, wschelake meble, radio, krawske nožizy.

Na pschedźadźowanje:

Khěža, złuschaza jamkarjej Augustej Jokuschej w Małeschezach ł nědźže korzom łažownjosće, łežaza pschi Małeschanskoj-Kuczinjanskej drózy. Hódna 14578,20 hr., wopałna pokładnja 15300 .— hr. Pschedźadźowanje budźe schtwórtk 18. 2. 32 dop. ½11 hodź. w Budyšinskim nadsudnischtwje, sthwa 141.

Sapiš towarstwow:

Do wikowańskeho sapiša na sudnischtwje w Budyšinje su sapisali na lopjeńko 264 nastupajo firmu Gustaw Küttner Nachflg. w Budyšinje: Kuchinski mischtr Herbert Freudenberg je je sběhnjenjom wotnajeńskeho wuczinjenja wustupił. Helena hwod. Weigelowa rodź. Fröschnerez w Budyšinje je měrićzała jako wuzwobodźena pschedmarjemka (befreite Vorerbin) jawostajeńskeho pschepisa Richarda Paswola Weigela. Pomrěwaj staj 1. pschekupa Richard Erich Weigel w Heidelbergu a 2. 19. 2. 14 narodźena Helena Erna Weigelez.

Swěrcźeńske jednanja:

Swěrcźeńske jednanje wotewrichu nad katarskimi złotkami:

ryćerskeho kubleŕa Bjedricha Korle Haaly we Lahowje,
ratarja Bjedricha Hermanna Hartmanna w Rammenje,
kubleŕki Hany Hańże Kschižankowej rodź. Hartmannez w Litejezach,
kubleŕa Alfreda Laraża w Hornjej Kinje,
kubleŕa Korle Moriża Alberta Hahnewalda w Rammenje.

Płaćizny w Barlinskich skótnych wikach.

22. decembra 1931 — Płaćizny po centn. a zł. hriwnach
Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 501.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetsche rězneje hódnosće hač do 6 lět	35—37
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	33—35
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	29—32
Mjenje picowane wšěch starobow	22—28

Byki: 755.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetsche rězneje hódnosće	30—32
Połnomjasne, młódše	28—29
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—27
Špatne	23—25

Jałojcy a kruwy: 1370.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetsche rězneje hódnosće	23—26
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetsche rězneje hódnosće hač do 7 lět	18—22
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	15—18
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	11—14
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2850

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	45—54
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	30—45
Špatne (4.)	20—28

Wowcy: 3805.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	36—38
Starše wukormjene (2.)	33—35
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	21—23

Swinje: 2893.

Połnomjasne, wosobitych rasow a jich křižencjow, hač do 1¼ lět stare	42—43
Wukormjene	40—42
Mjasne	38—40
Špatne	34—36
Rancy a kundrosy	36—37

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	29. 12.	28. 12.		29. 12	28. 12.
Pšenica	212-214	212-214	bony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	186-188	188-190	woka	16, -19,0	16,0-19,0
jećmjeń, nal.	151 164	151-164	módre lupiny	11,0-12,0	12,0-13,0
jećmjeń	134-142	134-142	žolte lupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowsa			zcradella	22,0-27,0	22,0-27,0
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	6,7-30,(	6,7-30,7	lany wosušk	12,0-12,2	12,0-12,2
rězna muka	25,5-27,0	25,7-27,7	sueb.truhanč	6,40-6,50	6,30-6,50
ps. wotruby	9,00-9,2	9,00 9,2	b'rnj. kruški	12,1-12,3	12,1-12,3
rězne „	9,25 9,75	9,40-9,9	syno, 50 kg	1,70-2,00	1,70-1,90
raps	—	—	rězna słona	0,85-0,90	0,65-0,80
hróch Viktor.	21,0-27,5	21,0 27,1	pšenź. „	0,50-0,60	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,70-0,85	0,70-0,85
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	jećna „	0,65-0,75	0,65-0,75

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr, abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjee knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tutej banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 303 | **Budyšin — Štwórtk, 31. decembra 1931 — Bautzen** | **Lětnik 90**

Dla Noweho lěta wuńdźe přichodne čisło „Serbskich Nowin" sobotu připołdnju

K nowemu lětu!

Kaž rěka bóžo pyta-morjo,
Tak naše lěta zaleca,
Přez přeměnjenja prócu, horjo
So naše puće wijeja;
Na to pak skorźić njechamy,
Tón dóńt je człowstwu sudźeny.

„Bóh luboso je a wón je z nami",
To přichod dmowy rozswětlui,
A z tyšnosću a ze syzami
So nichtó sprawny njekruduj;
A pos'anu-li hroženja:
Bóh swój lud hnadnje přewodźa.

Na wusyw rjeńšej' přichodnosće
So złožimy čim swěrnišo,
Čas přiwjedźe też wjesołosće,
Znč dočaka'u syjerjo;
Z tej nadźiju so wobrońmy
A nastupmy te nowe dny.

B. Zejler.

Prawa płaćiznoweho kommisara so na wyšše krajne wyšnosće přenjesu

Němšti płacijinowy kommišar swoje prawa za dobitkowanje płacijinow za wšitke ratarske wuhotowanja, kotrež so w małym wićelnym wobsahdźe přichodowaja, kaž běrny, jelenina, žad, jeja, ł wumjasom mloka, butry a šmalca, dale za pjerjinu, rybu ł wumjasom morskich rybow, za dźela šedokrjećeho a blidarskeho rjemjesła na wyšše krajne wyšnosće přeńjesu.

Prawo na samkunjenje dźěłarnjow a tłamow, w kotrychž so tele twory přichodowaju, je šefi płacijinowy kommišar wobkhował.

Zniženje póstskich tarifow

Sorjadniška rada němskeje póšty wšchodnje swoje wobsamknjenja wo póstskich tarifach přeměniła. Po krjedowšim wobsamknjenju so **porto za listy do dalokosće hač do 20 grammow cyłe ł 15 na 12 pjenjezkow, za listy do dalokosće, 20 hač 250 grammow cyłe, ł 30 na 25 pjenjezkow lišiš.** Porto za listy přeco 250 grammow so njepřemjeni.

Porto za póstske karty do dalokosće budźe přichodnje město 8 jenoż 5 pjenjezkow płaćeć.

Za **pakety,** hač do 5 kilogrammow cyłe, porto w prěnjej zonje 30 pjenjezkow, w druhej zonje 40 pj., w třećej hač do 5. zony 60 pj. płaći. Za pakety přeco 5 kilogrammow cyłe w 1. zonje 5 pj., w druhej zonje 10, w třećej 20, w štwórtej 30 pjenjezkow wjacy.

Twjerde płacijiny w schokoladowej industriji stradnu.

Němšti kommišar za dohladowanje płacijinow je z zjednu se swojskom němšticu schokoladowych fabrikantow a se swojskami schokoladowcho wikowanja wo šmjerjenju płacijinow jednak. Swojasć schokoladowych fabrikantow praji, **so schokoladowa industrija njemóže płacijiny šmjerić, dokelž** hu **so** płacijiny hižo w prěnim połěcu 1931 šmjerle.

S tutym rozsudźenjom padnu wot 1. januara 1932 schitane płacijiny za šnamkowe twory w schokoladowym wikowanju. Swojasće płacijinow přeschadnje, a industrija a wikowanje za tele twory za swobodneje konkurrenzu postupitej.

Přichodstejace šmjerjenje piwowych płacijinow.

Też piwowe płacijiny dyrbja so šmjerić. S wobdźelenymi swjazkami so wo tym jedna. Dokelž technitich přičinow dla njeje móžno było, hižo 1. januara stuńšcene piwowych płacijinow přeschwjesć, ma że to w bližšim času stać.

Město Steyr před zwrěšćenjom

Město Steyr, druhe najwjetšche město Hornjeje Awstriskeje, kotrež je jako dydło wutkeje bróńjerńje za czaš swětowoje wójny a jako dydło automobilowoje fabriki Steyrskich dźěłarnjowe znate, přeco finansnym zwrěšćenjom steji. Kaž je měšćanoslo to pojjedenju gmejnskeje rady zdźěłał, je so wobzeriło dla wonwostaća skałamkow w automobilowej fabrizy wjele stam dźěłaćerjam dźěło wupowědźeć. S tym je tajka mała mjes wobsedźerjowym nałatałe, **so ko 53 procentow wobydlerstwa je finansnym podpěranje žiwi.** Městowe dołhowy su tak wotčerpane, so dyrbja so w nowym lěće jenoć zawjerjej a ł dyrbi so gmejnske dźěławoje ł wumjasom cyłeje wobsłužowanskich nadawkow jatajać, jeli so žana pomoc je hrowy stata njepřińdźe.

Selowy dawk w Truskej

Kaž „Berliner Börsenkurier" dźěluje, chce pruske finansne ministerstwo k warowanju njedostatka město tola hišćeše selowy dawk jatwjesć, kotryž dyrbi nětkuše 25 miljonow hriwnow wunjesć.

Joshijawa přches Baskin puśował.

Nowowpomjenowany japanski premjerowy minister a dotalny połnoz w Parizu, Joshijawa, je na pschejrjedowanju krótki czaš intognito w Barlinje pschebywał. Putowu je wón ł pschewodom swojeje mandźelskeje ł Barlina wotjěł, so by přches Sibirisku do Tokia puśował.

Kraina cyrkej w lěće 1930

Zyrkwine jatonjowe a wukasowe tohjeno evangelsko-lutherskeje krajneje zyrkwje w jatšim swobodnym stace je runje wobšěrny statistiski material wo zyrkwinskim žiwjenju w lěće 1930 wozjewiło. Po nim je so ličba wosadow we jenu wosadu powjetšiła, wona nětkuše 1272 wuńdźenja. **Narodźyło** je so 68 483 dźěći evangelskich starschich (w lěće 1929 75 133), ł kotrychž je so 61 911 (65 308) wuschčěło. Ličba **jentwow** je so ł 45 775 na 41 000 šnjiła. Ličba wěrowanjow je pola cyłeje evangelskich mandźelskich ł 79,8 na 80 procentow stupiła. **Sewrěło** je 47 751 wosobow (55 602), ł kotrychž je so 45 253 (52 425) zyrkwinšty thowało a 5844 (5990) ł zyrkwinstim pohrjebjenjom spalito. Zyrkej je potajkim pschi 94,8 (94,3) thowanjach je 100 wumrjerjenjow bohu stutkowała. **Konfirmowało** je so 44 156 młodostnych (68 819). **Pschestupiło** je ł evangelskej zyrkwi 5131 wosobow, mjes nimi 3023 wosobow do zyrkwje so wróćiło (5245 pocejenje 2957). **S krajneje zyrkwje je wustupiło** 28 556 (24 214). **Zyrkwinske kelleriy** su w lěće 1930 wunjesše 296 168 (281 996) hriwnow. Ličba **kandidatow,** kotrjž su **theologiske pruhowanje** wobstali, je pschi pruhowanju kandidatow w Lipšku 51 (28), pschi pruhowanju wólbothnanosće w Drjezdźanach 24 (23) wuńdźiła. Wuńdźenjerstwo je so 23 (24) kandidatow. Statnych duchownych městnow je so wupósłało 124 (148), wobsadźiło je so 104 (126). **S krajnych zyrkwinskich kollektow** je dóšło 384 568 (338 105) hriwnow, ł zyrkwinskich wustajenjow a wotkasanjow 727 529 (830 812) hriwnow.

Skrócenje cyrkwinskich přiběrkow w Pruskej

Wotmołwjejo na agitatoriske wubawanje kommunistiskich nowin, kotrež wo wjele milijonow wućinjazym „bohdownym darm" pobłudźitchu pruskeho mišnerskeho wukasa za zjawne wobcju wuterpowanjow pišu, hamtska pruska nowinska słužba na to pósłanje, so ma so wěš wutre nawopak. Kašerowy wukas podla druhich katowańskich naprawow pschikłeri za fararšku mšu wo 6 400 000 hriwnow skrócił, a to wo nimale 4 800 000 hriwnow za evangelsku a wo 1 700 000 hriwnow za katolsku zyrkej.

Bonsona wuwinowali.

Kaž je „Königsberger Allgemeine Zeitung" dźěłało, su Ericha Bonsona, kotrejž běchu w pólskim korridorje dla pschihlada špionaže sajeli, ł pschepytańskeje jatby puschčili. Jemu njeje mobli wotmytkowanu špionažu dopokazać.

Konfliktowy strach na awstriskich železnicach

W prěnim rjedże wuraźowanjow w awstriskim parlamenće proschenje awstriskich swjatowych železnizowu steji, kotrež dyrbja w lěće 1932 jako samostatne hospodarske pschedewsatcja bjes znatych pschikładow dźěłać. Swojatkowe železniny dyrbja pozdźišo w lěće 1932 znajmjenscha 14 miljonow schillingow zahotować. Tute zjumma dyrbi so je stražerjenjom wódy a ł druhimi naturowankami pokrjeć. Jednanje je jako jara wobcežne wuznowa, dokelž so zasłužby a dźěłarjerja pschezwao šnjenju mzdy wobarnja. Mnohe su w tu chwilu jara pessimistiske. Sajmnjezy železniznjow su prajili, so su ł jednanjom w finanznym wuńdźenju njespokojom, a so je rozmjerjowosć tak daloko schła, so su wobjamknyli, dźělo w błudźe zastajić.

Horca žołma nad połodnišej Awstralskej

W Awstralskej, kotraž na połodnišej połowje jenje leži a hdźež je nětkuše lěto, wunjadnje wulka czopłota knjeza. W městze Adelaide w połodnišej Awstralskej je wutoru temperatura na 49 stopnjow po Celsiu stupiła. To bě najbórzschi dźeń wot 70 lět. Pschedenje 5 dnjow je temperatura wschědnje 30 gradow Celsia pschekrocźiła. Politajstwo dyrbjachu rózne pod hodźiny wotmjenić. W fabrikach dźěłacerjo ł njemerjo padachu. W zoologiskej zahrodze dyrbjachu sterzata trajnje ł wodu rjepić. W petrolejowych składownjach wodże nad składami bóžeź dawachu, so by so nastawa wohnja wobarało. 59. lětny dźeń założenja Połodnišeje Awstralskeje je so pschi 40 stopnjach czopłoty wošmjerjeł. Njedźiwajo toho je so 50 000 ludźi pschi zwjedźenju wobdźěliło. Swonka městow je na wjele nuklnach lětki pala. Dyžezy dobrowólnikow wohnje hasichcja.

Nowe jendźelske škitańske cła

Jendźelske ratarske ministerstwo je runje na podłožu połnomóžnjazeho jakonja, pschi kotrym wobjamknjeneho, wukas wudało, ł kotrymž so wot 5. januara zła za wschelake **fabrizne kupcoły,** jejna **seleninu a kwětki** zła zawjedu.

Wone su po wahy wobličene a tak wulke, so je pschichodny domes ł kwalita njiemóžnjeny. Najcerjo su wunwotne

wšowanje Francuzowskeje, Belgiskeje a Hollandskeje potrjechi. Zła ſu na prěnje měſazy léta wobmjeſowane, dokelž ſu ſa to postajene, ſo bychu ſaſtoj wukrajny dowoz w czaſu ſamjeſowale, w kotrymž w Jendželskej tele wuſpody hiſchcze njeſu dosrawile.

Lětadło ſ nakładom ſtota je nuſowane było pſchiſtajicz.

Hollandſke lětadło, kotrež dyrjoſche nakład 600 kilogrammow (12 centnarjow) ſtota ſa Franzowſku banku ſ Amſterdama do Parisa dowjeſć, je ſo ſe ſněhowym njeczeſtom nuſowało, pola Montlognon k jenu pſchiſtajicz. Stoło je ſo potom ſ czeſtnym automobilom do Parisa dowjeſło.

Amerika nochce so při reparaciskej konferency wobdźělić

Amerikanſki finanzny miniſter **Mellon** je rjekł, ſo ſo Sjednoczene ſtaty połožuja Ameriki ani **njeoffizielnje njeſu k pſchedſtejacej reparaciſkej konferenzy pſcheproſyli.** Wone ſu pſchi njej njebychu wobdźělile, byrnjež bychu ſo pſcheproſyle.

Statny ſekretar (ſwonkowny miniſter) **Stimſon** je wutoru we Waſhingtonje ſa ſobu němſkeho pódſlanza ſ Prittwitza a franzowſkeho pódſlanza Claudela pſchiſtał. S nimaj **je pjecza wo reparazijach a wo praſchenju wójnſkeho dołha** nóbduſchich ſwjazkarjow jednał.

Bjezdźěłosć w Americy

Preſident ſpomožerſkeje rady města Newyorka, William Hodſon, je pſched ſenatowym wubjerkom liczbu dźěłoњerjow w měſe Newyorku na 800 000 woblicził. Milijonam dźěłacerjow w Sjednoczenych ſtatach, kotſiž hiſchcze ſenje njeſu bjes dźěła byli, hłód broſy. Dobrowólne pomozne ſkutkowanje je wuczerpane. Statna pomoz je jara nuſna.

Direktor židowſkeho pomozneho ſkutkowanja w **Chikagu**, Samuel Goldſmith, liczbu dźěłonjemkerjow w Chikagu w oktobru na 627 000 abo 40 prozentow dźěłoczerſkeho wobydlerſtwa woblicza.

Saſtupnik **Pennſylvanſkeje** praji, ſo w ſwjaſkowzni ſtacze, kotryž wón ſaſtupuje, 1½ miliona dźěci wot ſjawneho ſpomožerſtwa wotwiſuje. Liczba pſchemało jeſuwnych do ſtowtyſhazow doſahła. Sjednoczene ſtaty budża w nowym lěcze k wobaranju pſchecziwo bjesdźěłoczeſći dyrbjeć 600 hacz 700 milijonow dollarow wudacz.

Bomba w cyrkwi rozbuchła

W Chile je wójſko po ſrjedu kommuniſtiſki ſběžk potłoczyło. Wutoru je w kathedrali w Santiagu bomba roſbuchła, kotruž běchu tam kommunſtojo połožili. Woſobu njeſu ſo na ſbožo ſranile, tola je ſo kěrka wězna ſchkoda naczinika.

Wojowanje pſcheczſiwo rubježnikam w Braſiliſej.

Braſiliſke knježerſtwo je ſ wulka ſawjedjene wojowanje pſcheczſiwo braſiliſkemu rubježnemu hejtmanej „Lampaão“ a jeho bandam ſapoczało. W bitwiczy mjeſ rubježnikami a połiziſtami ſu rubježnikow 1ſili. Jěnnacze rubježnikow ſu ſatkeli. Na ſtronje połiziſtow ſtaj dwaj muſej padnyloj a ſchěſć je ſo ſranilo.

Gandhi so indiskeho městokrala woprašał

Kaž je ſ dowěrjenja hódneho źórła ſtyſchecz, je Gandhi měſtokrałej telegrammu póſłał, w kotrymž ſo jeho praſcha, hacz dyrbja knježerſtwowe wukazy, w Bengaliſej, w ſjednoczenych provinzach a w dolhowjeczornej provinzy wudate, roſdwojenje mjeſ knježerſtwom a wſchoindiſkim kongreßom wotnamjenicz, a hacz ſebi měſtokrał pſcheje, ſo by jeho Gandhi wopytał, ſo by ſ nim wo pſchichodnym roſwiczu porěcžał.

Chineske nowe knježerſtwo

W nowym chineſkim knježerſtwu, kotrež je miniſterſti preſident **Sunſo**, ſynu juhochineſkeho preſidenta Sunyaſſina ſeſtajał, je pſchedewſał **Eugen Czen** ſwonkowne należnoſcze, **Huanghanliano** finanzy, **Hoyingſchin** wójſko, **Liwenſan** ſmutkowne należnoſcze. Sa ſchefa chineſkeho generalneho ſtaba ſu **Czupritcho**, ſa pſchedſydu wójnſkeje rady **Tangſchenkczia** pomjenowali.

W nowym chineſkim zentralnym knježerſtwje w Nankingu njeſtaj dotalny preſident **Czjangkaiſhek** a jeho ſwak Sung Żane měſtno namakałoj.

Nowy mandżuſki ſtat.

Japanſka telegrafowa powěſćerńja Rengo ſ Tokia powješ, ſo ſo ſapoczatk lěta jako ſnamjo njewotwiſnoſcze nowcho mandżuſkeho ſtata cźerwjeno-módro-żołta chorhoj (ſymbol mandżuſkeho, mongolſkeho a koreiſkeho ludu) w Mandżuſkej wupowěſnje.

Chineske wójsko Mandżusku wopuści

Czangſhueliang je chineſkemu wójſku w Kinczawje a wokolnoſci pſchikazał, ſo dyrbi ſo ſa Wulku murju wrócźo ſcźahnyc. Tak dyrbi ſo Japanam kóžda pſchicźina wjacź, wójnu do połnóżneje Chiny wupſchestrěc.

Wuczehnjenje je ſo hižo ſapoczało a dyrbi ſo po możnoſci ruczje pſcheiwjeſcź.

*

Po powěſći ſe Shanghaia je hłowny dźěl chineſkeho wójſka hižo ſ Kinczawa wuczahnył. Pſredy toho ſu ſo wſchě ſkładły munizije ſniczíſe. Japanſkemu wójſku je ſo dźěliło, ſo ſo Kinczaw bjes wojowanja pſchepoda. Japanzow napominaju, ſo bychu takle ſchěſcź hodźin po wuczehnjenju chineſkeho wójſka město wobſadźili. Po druhej powěſći je marſchall Czjangſhueliang pſchikałał, ſo chineſzy wójaz njeſmědźa do japanſkeho wójſka ſtrělcź, ſo by ſo pſchipadam ſadźěwało.

*

Poſtupanje Japanzow w Mandżuſkej njeje ſo njedźiwajcy wrócźocźelnjenja Chineſow ſaſtajiło. General Kamura je ſ japanſkim wotdźělenjom Paicźipu bliſko Pekingſko-Mukdenſkeje żelezniy wobhadźił. Pſchi tym je ke ſkrjenju mjeſ japanſkim panzerowanym wojom a chineſkim wójſkom dóſchło. Chineſojo ſu zofali.

W jendželſkej powěſći wo ſofanju chineſkeho wójſka ſa Wulku murju ſo woſnjeſe na to pokaſuje, ſo Japanzy ſ tym wjazy hacź 450 kilometrow Pekingſko-Mukdenſkeje żeleznjy, kotraž dźěła Jendželezanam ſłuſcha, wobſadźa a pod ſwoju kontrolu wojnu.

General Feng za ludowu wójnu

Po powěſći ſ Pekinga je khcheźijanſki general Feng w Pekingu pſajił, ſo dyrbja ſo wſchě mogy mobiliſowacź, ſo by japanſkemu poſtupanju napſchećiwo ſtupało. Jenoż ſ ludowej wójnu pſchećiwo Japanſkej móże ſo wójnſke położenje pſcheměnicź. Wón napominanje ſa ludowu wójnu pſchećiwo Japanſkej wuda.

*

General Feng a marſchall Jenhſiſhan ſtaj ſo dorěczałoj, Nankingſke knježerſtwo wotſtronjacź. Generalaj w ſjawnym napominanju na to pokaſujetaj, ſo Nankingſke knježerſtwo njeje roſumiło, pſchećiwo Japanſkej wojowacź, a ſo dyrbi ſo tohodła nowe knježerſtwo wutworicź.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 31. hodowníka 1931.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 734, hygrometer —2, thermometer we dnjo +10. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer —5 a thermometer w nozy —8. Wuhłady na lymniſche wjedro. Pſches nóz je ſo ſapo nowa ſymicźka do kraja nawaliła. Wčera wječor ſo ſ khwilemi ſněh ſ cźmowego njebja ſypałe. Potom pak wotſtawaſche. W nozy ſo wuczahnyły a rano wokoło 4 hodź. ſo hiſchći we wěcznej rjanoſći ſ bjeſmrócźneho njebja ſyholachu. Ale wokoło 5 hodź. ſo njebjo ſnowe pocźahny a ſchtomowe a krcźiſny, hałožkow a pruczikow pſchimaſche ſo ſchěžoźiwiſna. Pomałku ſchkleńcźo dale na rjane poſtawaje, pſchipowjedaju pſchikłady nowcze wyſchiny ſ wječora. Jeje wubjerk wupſcheſcźera ſo hižo nad ſrjedźnej Europu. Nižina nad połnocnym edriatiſkim morjom rad pſches naſche ſtrony cźehnje. Je-li tež tón krócź poczehnje, pſchinjeſe nam wěcźe wjele ſněha. Też wjedrowe ſnjehi ſłaja. Jutſje ſaſtupi lube **nowe** lěto! Słónczko ſtłada 8,03 hodź. a khowa ſo 4,01 hodź. Měſacź ſtłada ſo w połnocy 12,11 hodź. a khowa ſo dop. 11,37 hodź. Jutſje ſtupa měſacź do poſlednjeho běrtka.

— **Wulke ſarjadowiſtwowe wottwarjenje ſo ſapocznje.** Njeje dorje hiſchcze pſchiſchoł cźaſ, ſo ſo Budyſke wotkſeſnje hejtmanſtwo roſpuſchcźi. Tola je ſo ſtał ſapoczatk wottwarjenja ſ pſchepoložejom nětkotrych wyſchnoſcźow kaž je ſo wčera pſchiſtajało. Budyſki krajny twarſki **kiž we wokrjeſu Hornjeje Łužicy** nětkotre dźěle Miſchnjanſkeho kraja **wopſchija**, jſednoczi ſo 1. hapryle 1932 ſe Dreždźańſkim krajnym twarſkim hantom. Tuž němſkeſtatny twarſki hant w Budyſchinje ſo ſ němſkoſtatnym twarſkim hantom w Dreždźanach jſednoczi.

Posledni dźeń lěta?

Schto je nam pſchinjeſło lěta 1931? Je nam pſchineſło nejcźežſchi cźaſ, kiž ſmy ſnjeli po ſwětowej ſcźelowej wójnje doſtwili. Je nam wſchitkim hubjeniſtwo bjeſkónčne. Je nam rubiło ſtoro nadźiju do pſchichoda a wěru do lubozeje blížſcźeje. Nihdy, hdyž ſmy 1. wuſchcźa rěka 1931 ſaſwonichu, njeſmy ſebi myſlili, ſo nnaje tute lěto nam tak cźežku khwalbu na ranjenja połoži. Tuž w ſerbſkim narodnym naſtupanju ſmy lětja wulke cźežke pſchewinjenje měli, tola ſmužny ſpokojom być ſ dźěłom, kiž je ſo na wſchich ſtronach wukonjało. Wšo ſmužny ſpokojom być ſ dźěłom, kiž je ſo hiſchcźe dokonjało. So njenaſrjadowany ſtaſnje w narodnym dźěle wuhładowane pacźe, to wěmy derje! Nětko pak, hdyž nam ſu wobradźowe poſtawi dźeń tuteho bóžowowolneho lěta, ſkładajmy wróćo na ſwoje dźěło a dajmy ſebi pſchež ſwojim ſpečowom ſamowoſnje!

Spomnimy w ſrjedu na wſchěch tych, kotrychž Bóh Knjez do ſwojeho kraleſtwa wotwoła po dokonjanym dźěle, po jeho wſchěmocnym roſhodnjeńſu. Spomnimy na wſcho to, ſchtož je naſ ſwjeſelilo, ſchtož ſu nam dobreho wobradźenje! Sa nowe lěto, kiž budże cźežowpolne, pak ſtajmy nadźiju na Boha a wotſud naſchemu ludu położmy do jeho wiſche prawje wiedźajcze ruki!

*

— **Sylweſtrſku nóz w Budyſchinje** budże ſo ſaſo ſ zyrkwinych wězow khwoniś a ſ wóze radnyzy budźba poſtiſcź. Wſched nětkotrymi ſtrami běſche pak ſo njepocźiſtł ſadeſł, ſo ſo budźba ſ radnyzowje wěże ſ hewrjeſkiſkeſi ſtudyn otd. kaſchcźe. Tajſele poczinanje nahodźitſchi dźěł wobhdźeſtwa jako twuſnémſchenje pſikanja na wěži a ſwonjenja ſaczinwa. Tchodźa je poſtrija wſchitke budźbne, ſpěwne a podobne wuſtupy a narěcź na druhach a nameſtach města w ſylweſtrſkej nozy wot 21 hacź 8 hodź. ſakaſka. Jenoż budźba na wěži a ſwonjenje zyrkwinych ſwonow je dowolene. Sobom pokaſuje ſo hiſchcźe na wojſewſkuje měſchcźanſkeje rady ſe 27. dezembra 1926, po kotrymž je w ſylweſtrſkej nozy też wokolocźahanje ſe ſpěwanjom a hewrjeſkajom po měſchcźanſkich dróhach a wopſehe ſhromadzenje pſched ſaſtwami ſakaſane. Pſchećiwo tym, kotiž ſo pſchećiwo poſtajenju ſadźerja, ſo rafnje ſakrječi.

Profesor Jan Bryl †

Horliwy Serb a ſwěrny pócowař na ſerbſkim narodnym polu, profesor Jan Bryl je wčera ſtwórk 30. hodownika pop. ¾5 hodź. ſwojej woči k wěcznemu wotpočinkej zaſnyźelił. Dołhi cźas je dyrbjał noſyć brěmjo khorioſe, kotraž je nětko k ſmjerći dowjedła, přezahe za jeho ſwójbnych, mandźelſku, dźowčičku a druhich přiwuznych, kiž žarujo při jeho marach ſteja. Z nimi pak też hłuboko žarujemy, kotrymž bóſe zemrěty ze ſwojim ſprawnym a přećelnym waſnjom z lubym ſobudźěłacerjom. Też hiſće na khoroložu hač do poſlednich dnjow ſwojeho zeńſkeho putnistwa je ſwěru přełožował roman, w kotrymž nam tak rjenje wopiſowaſe ſlubjeny kraj. Nětko je jemu ſmjerć pjero z ruki wzała, jemu kiž je wot ſwojeje młodoſce ſo horił za ſwoje horcolubowane Serbowſtwo. Wulke wopory je wón ſwojemu ludej přinjeſł a wšudźom jeho česć pytał. W Prazy je ſobuzałožił towaŕſtwo „Adolf Černý“. Nětkotre lěta přebywaſe we Ruſkej, hdźež mějeſe při wudyrjenju revolucije ze ſwojej mandźelſkej wjele přećerpić. Po wójnje dźěłaſe za ſerbſki lud jako ſekretar Narodneho wubjerka. Profesor Jan Bryl je docpił ſtarobu nimale 53 lět. Njech wotpočenje w měrje a njech je jemu lohka ſerbſka zemja.

*

— **Jubilar měſchcźanſtwa.** Snaty ſobuměſchcźan knjez pſchekupc Guſtav Reinhard Sachſe pſchi Zyrkwinym namješcźe 5 mózeſcze 29 dezembra pſchi dobrej cźelnej a duchownej cźerſtwoſći ſwój 50letny jubilej měſchcźanſtwa ſwjeczicź. S tuteje pſchicźiny jeho w mjenje měſchcźan-

Lew. Wallace:

Ben Hur

Powědańcźko ſ Khryſtoweho cźaſa.

12] (Pokračowanje.)

Dale jěchaju pſchiſhdźechu hórſy k wyſokim wrotam, hdyž romiſki wojak ſtražowaſche. „Měr budź ſ tobu“, poſtrowi jeho Balthaſar ſ wjelbłuda dele, tola hordy ſtražnik jemu nicźo njewotmołwi. Tohodła rjekny wón dale: „My pſchihdźemy ſ dalokich krajow a pytamy nowonarodzeneho krała Židow. Njemóžeſch nam praji, hdźe jeho namakamy?“ Wojak ſtožmy wiſer nahlowniła a ſ wótrym błoſkom ſareji, na cźož hórſy ſ khěže na prawej ſtronje wyſchk wuſtupi. Mjes tym běſche pak ſo hižom mulka ſyła wcźipnych ludźi wokolo nich ſhromadźiła a hrubý wojak měſneſche doſcź cźiniccź, jich dale honicź. Wſchěk praſcheſche ſo w rěcźi ſe kraju ſnateſ: „Schto chzeeze wote wnje wjedźiecź?“ A Balthaſar wotmołwi w ſamkněj rěcźi: „Gdźe je nowonarodzeny kral Židow?“ „Herodaſch?“ woprascha ſo ſpožiwany wyſchk. Ně, niz Herodaſch! Tón na ſwoju kralowſtwu nóz wot kžora.“ „Druheho židowſkeho krała pak njeje!“ „My pak ſmy jeho hwězdu widźeli a ſmy pſchiſchli, ſo pſched nim kłonicź.“ Se ſpodźiwanjom ſłyſcheſche to Romjan. Po khwilcy pak pſchecze: „Dźicźe dale! Ja žadyn Žid njeſłyſm. Praſcheſcze ſo pižmanwucźenych w tempelu abo wyſchſcheho měſchnika Hanaža abo najſtejſe krała Herodaſcha ſamoho. Je-li pódła njeho hiſcheze jedyn druhi kral, tón jeho wěcźe namaka. Na to puſcheſi jich wot ſo. Pſchewodźani wot ſłyſ ludu a dźeſi cźehnichu zuſnonjcy do města nuſ a Balthaſar rjekny duży ſ jiwojimaj towaŕſchomaj, ſłwjeho wjelbłuda ſadźerżo: „Saměr naſcheho pſchikhada je nětk dereje doſcź ſnaty. Do połnocy wſe ſyłe wěſto Jeruſalem wot naſ a ſchto chzemy. Pytajmy ſebi nětk hoſpodu!“

XIII.

Ssamſtny wječor ſtejachu nětkotre żony na ſłhodźeńkach ſoła hata „Silwah“, ſchaty płokajo. Tu pſchiſtupiſchej dwě druhej k nim, ſkrany na ramjenju dźerżo. „Měr budź ſ wami“, ſkrowjeſche ta jena. A tamne, ſwoje dźěło pſchetorhnuwſchi, ſkrowjachu jaſo: „Nětk ſo nóz bliži a je cźaſ ſ dźełom ſaſtacź.“ „Dźěło nima nihdy kónza“, běſche wotmołwa. „A tola je nuſno, ſo cźłowjek hdyž a hdyž wotpocźnje a kłuſchi . . .“ Schto ſo na ſwěcźe ſtaiwa“, wuroſty ſpěſchnje ta druha. „Schto pak wy nowemu wjeſce?“ „Ludźo powědaja, ſo je ſo Meſſias narodźił“, ſnapſcheſcźiwi pſchiſcha. Powěſcź wubudźi widźoſnne voshorjenje na wſchěch wobliczach. „Meſſias“, ſaiwolachu wſchitke na dobo. „Haj, tak ſo powěda“. „Wěrzi pak nicźto taſtim powěſcźam?“ Wěſo poſłuchajcze! Dźeń popołdnju pſchiſchechachu tſjo muſnjo na puću wot Sichema, kóždy na kražnym běłym wjelbłudu ſedźo, kajſchcź my tudy hiſcheze ſenje widźeli njeſjemy. Muſnjo běchu wěſcze jara bohaci, pſchetoż jich ſedła běchu ſkołane runjeż kaž wuzły a ſkěborne ſwonczki wiſnachu na nimi. Nichtó jich njeſnajeſche a nam ſo ſdaſche, ſo ſu wot druheho kónza ſemje pſchiſchli. Woni ſami pak ſo naſ praſchachu: „Gdźe je nowonarodzeny kral Židow? A jako jim nichtó njeznóżeſche roſpowědźiccź, cźehnjechu dale, pſchipowědajo: My ſmy jeho hwězdu widźeli w rańſchim kraju a ſmy pſchiſchli, ſo jemu pokorjeć. Też romiſch ſtražnikow we wrotach ſo takle praſchachu. Ale tuczi, njewědźo, ſchto ſ nimi ſapoczeczi, pósłachu jich k Herodaſchej.“ „A hdźe ſu woni nětko?“ „W hoſpodze! Sta ludźi ſu tam hižom ſchli, jich wjeſcź a pſchepoſ nowe cźłowjeſy ſo tam cźerja.“ „Schto pak to do ludźi je?“ Nichtó njemóże to ſa wěſte praſiecź. Nětkotrym ſo ſda, ſo ſu to mudri ſ Perſiſkej, kiž ſ hwězdami rěcźa, ſnadź proſetoju kaž Elias a Jeremias.“ „Schtó pak je potom tón židowſki kral?“ „To je Meſſias, kiž je ſo tunje narodźił.“ Sto wunjemwſchi ſapoczа jena ſ tych ſonſtich ſako dźěłacz a dźeſche: „Widźu-li jeho, chzu to wěricź.“ A jena druha, jeje pſchikładej ſłědujo, rjekny: „Hdyž nětky widźu, ſo morowy ſłudźi, chzu do njeho wěricź.“ Tſeczа pak ſmérnje pſchiſhtajі: „Dołho hižom je nam pſchipowědany. Mi budże dopaſaze, hdyž budże jeneho wuſzadnieho ſabojicź.“ Tak powědachu ſebi żony dale, dónkž je wječorna khłoda domoj njenuhna.

Ssamſtny wječor, jenož trochu po dźiſicho ſhromadźichu ſo na Zionſkej horje w palazu wyſchiſchcheho mſchnika na poſita nahladnych muži, pſikmawucźenych, wyſchſchichi mſchnikow a wjedniſkow židowſkeho ludu, ſwjetiſcha ſtarzy wyſokeje ſtarohy.

(Pokrać. jeſchuje.)

ſkich kollegiow kuſejaj wyſchi mĕſchczanoſta Niedner a pſchedſtojeŕ mĕſchczańſkich ſaſtupnikow Lunze w jeho hydnoſti ſ pſchepodaczkom ſokojoſchcejneje liſczinu a jubilejneho dara wutrobnje poſtrowiſchtaj a jemu ſbożo pſchejechtaj.

— **Powiſchczenje bydlenjowſkeho nuczeńſkeho hoſpodarſtwa.** Budyſka mĕſchczańſka rada je ſo w ſwojim poſedźenju 29. decembra na podlożk ſtajiſa, ko mója ſo bywarjam, 400 hriwnami a wjacy letneho podrunſkeho pjenjeſa wot 1. januara 1932 bjez zobuſtutkowanja bydlenjoweho hanka pſchenajeſch, pſchewoſtajeſ abo do trzebanja ſtaſ. Dale japijuja ſo do bydleńſkeje liſczinu jenoż hiże wobſonu, pola kotrejż je wobſtaranje bydlenja zyle ſobje nuſne. Dalſchejhaje nimjely ſo wotpokaża.

Wulki rózk abo januar

Je to wjeſy ſymiſli mĕſaz. Po ludowej wĕrje po hodżach ſtatle ſnma prawje ſapoczina a to też ſwjetſcha tak bywa. We wulkim rózku ſnĕh kroje pola a haje, lód ſputa wody. Schtomy tu ſteja nahe w lĕſu, holi a po honach. Mrózy ſchejſchiwaju. A tola, dżeń pſchiſchła, ſtónżo ſ ſóżdym dnjom ſaje ſtawa a podżiſchło ſo ſihowa w Wożi domcžk. A bĕdaſk' na tĕſnej wotrjeſchinje w haſku też hižo ſo nacżahuja.

Je nĕtko dwa ſwĕrſtnich pſchaſnow, dwa wjeczorkow pjerjadrĕnja, hdżež ſtare bajki a pĕſnicżki ſaſo ſo wożiwjeja. A na łónż mĕſaza, 25. wuſtkeho rózka, żiwjecza Serbja ſwojorazny ludowy ſwjedżeni — pjacži kwaſ. „Serota je ſwi muża wjalka!" We pſchirodże wottoż żiwjenje, hibanje. Wulki rózk je drje najkrucżiſchi ſymiſli mĕſaz, ale też tak rjec poſtĕdni. Je to poſledni mĕſaz njewobkjeſowaneho tuteżenja ſtarcze kruteje ſymy. Też te nĕkotre niedżelki ſo pſchetraju, a potom chżemy cżakaċ na prenje poſoſki młodeho nalĕża!

*

S **Khmeżiż.** Naſche towarſtwo żonow, kiż ſu zyle mĕrne dżĕła, je k pĕtnemu raſej lĕża ſajo pſchihotowało ludowe wjeſele ſobuwjeſenonam. Towarſtwo wobdari wſchĕch nuſu cżeżwjazych ſ pĕknymi darami a ſ tym wjele ſwojoſow wjeſeli. Pſchedſydka towarſtwa je knjeni manbjeſſka k. wyſchſchcho farara Sarjeńka. Mĕch je ſ tutym towarſtwom dżak wuprajeny, woſobje naſchej knjeni faraſzu ſe ſtrony wobdarjenych.

S **Sdżerje.** Prĕni ſwj. dżeń ſodow wyſchdutejſe naſch gyrkowny khor dżĕle 3 ſlóżnje miſiy wot P. Rotbera O. F. Na Offertoriu ſanjeſe ſo „Ave Maria" wot Schefficzka. Niedżeru popoſnju ſbawjachu naſche lube dżĕczi ſwojich ſtarſchich ſ jich „Prenja Hodownicżka" wot M. Nauki. Spĕwy, każ „Do Bożej nozu ſwony du," „Spĕwajcże dżenż wjeſele", a „Njebio, jemja, ſraduj ſo" a druhe wobrubichu pſchedſtajenje, kotrež ſo wſchĕm jara ſpodobaſche a ſ mózným pſchikleſkom kwitowaſche. Wutrobne ſaplacż Bóh wſchĕm, kotriż ſu naſche ſody pſches jich lube ſobuſtutkowanje porjeńſchicż pomhali.

S **Hucżinu.** Dużiſanſka woſada ſwopchija 987 duſchow. W njej narodżi ſo w minjenym lĕżu 23 dżeżi, wumrjelo je 12 woſobow. Paſchetkich dżeżi bĕſche 8, wĕrowanjoſo 6 a ſpowodnych 622.

S **Rakoja.** Sſobotu do hod wumrje tu ſymnotcżeſ Jan Bartuſch, hakle 54 lĕt ſtary. Wón cżĕrpjeſche na thoroſeż, kotruż bĕſche ſ wojeńſkich lĕt ſobu domoj pſchinjeſł. Je keż wójnu ſobu cżinił. Semrĕty bĕſche horſtwy Serb, dobry ratař. Kżóżny mĕſcheſke jeho rad. Wulka ſyła pſchewodżerjow pſchewodżeſche jeho na puczu k wożſedżenemu wotpoczinku. Wożebitu cżeſej wopokaſa jemu Bartiſe wojeńſke towarſtwo a Bartiſi poſawniſki khór. So ſemrjetnu też jeho Sserbſtwo na wutrobje żeżeſche, bĕſche ſ dopokaſont, ſo bĕſche wón wĕſtopſchedżyda w Rakojożanſkim herbſkim towarſtwje „Nadżiji". Jeho ſwójbu ſu ſruone hody potrjeſchile. Bóh troſchtuj ſruożenych ſawoſtatnych.

S **Rakoja.** Sa ſymſku pomoż je ſo w Rakojożanſkej gmejnje nahromadżiło 18,50 hr. pjenjeſa, 4 pory ſupnjow, 2 puntaj kołbaſy, 2 puntaj poſcża, pĕches zentnar jabłukow, 20 puntow pſchecżenjeje muki, 90 puntow rożki, 15 puntow rżaneje muki, 125 puntow pſchenicy, 4 mĕchi jĕczmjenſkich bĕrnow. Hiſchcże Patorżiżu ſo potrjebnym daru wobżĕlichu hacż na mały wobſtatk. Wſchitkim, kotriż ſo na ſbĕrzy wobżĕlichu, inuprają ſo wutrobny dżak.

S **Nowoje Wży pola Kulowa** (Kólſchrikeje). Pſchi nożnej hoſtinje na tudomnym rewĕrje nadeńdżeſchtaj honjeſnej ſwinjo ſo ſchrom powĕſnjene. Padachaj bĕſchtaj jo ſ kſĕlewa ratarja Pohla kradnyłoj. Pſchi poſpjecże, jo hnydom tu ſarĕżaċ, buſchtaj ſ honſtwom mylenoj.

S **Dubrjenka.** Dla njedoſtatka na ſkaſańkach ſu wſchitzy dżĕlaczerjo tudomnych ſkłaſow Patorżiżu dżĕlacż pſcheſtali. To pak bże jenoż na krótki cżaſ. Też we Wóſlinczanſkich ſkałach njedżĕlaju.

S **Muczowa.** Wobjatnjomne njeſbożo ſtu ſo na ranje Werminghoff w kotolni. Pola parneho kotoła pukny ſo roſa. Woda wubĕża do wohnja. Pjonjo wuſapany a dwe wożobje cżĕżko wopoſi, cżerjeraj Jurja Koſtorcha ſ Kulowa w njeſwoczu, na ſchiji a rukomaj, kotoſewoho wotpoſadarja Jungjera ſ Muczowa na rukomaj a nohomaj. Wobeju ſujeſbożenju dowjeſechu do Kulowſkeje khorownje.

S **Woch s.** Pſched hamtſtim ſudom w Bĕłej Wodże nĕjeſche ſo brjeon ſamolwicż tudomny ratař L. Lĕtka pſchi ſpoczatku lĕta bĕſche ſudniſki cżaſaŕ pola wobſkorżeneho tſi proſzata cżiſtał. Pſchiſpadżowanje pak ſo njemóżeſche wotmĕcż, dokeż dwe proſeczi thoriſchtej. Wobſkorżeny nĕtko wudawaſche, ſo njeje nicżo wjedżał, ſo je ſo pſchepadżowanje na poſejſchi cżaſ wottworſcżło a ſo je proſzata pſchedał, ſo by ſo pſched ſchkodu ſchkitał. Sſwĕdk ſo wo tolſtim cżaſu wjacy jatkuje na roſtrĕcżowanje je wobſtarcżnym dopomnicż njemóżeſche. Tchodła ſud jeho winowinowa.

Přednoškowy kurzus Žwjazka studowaceje młodźiny

W Lejnje pola Khróśćic, 28. hodownika 1931.

Dźensniše skhadżowanki maja cyle hinaši raz haŏ skhadżowanki do wójny. Naša studowaca młodźina, kotraż jenoż na němskich šulach a universitach studuje, hdżež wĕzo niŏo wo swojej rĕči a kulturje njeſłyši, je spóznała, zo dyrbi so potajkim sama wuwuczować. Tak je so dowójnski manifestačny raz skhadżowankow přemĕnił do wuwuczowańskeho razu.

Hižo před dwĕmaj lĕtomaj bĕ so pod starſišstwom stud. phil. Jurja Henčla k hodownej skhadżowancy w Khróśćicach přednoškowy kurzus přizamknył. Dźensa widża naši studenća w tutych kurzach jenički možnosć, hdżež móża so cyle intensiwnje ze wšĕmi prašenjemi swojeje kultury zaběrać.

*

Też lĕtsa bĕ nowy hłowny starši, Maks Rječka ze Radworja, studowacu młodźinu k tajkemu přednoškowemu kursej zwołał. Tutón kurzus přizamknu so zaso k hodownej skhadżowancy, tak traje tuta nĕtko dwaj dnjej.

Rjana lička studowacych a hosći z blizka a daloka zhromadźi so popołdnju w 4 hodź. zaso w Lejnjanskim hoseńcu. Hłowny starši zahaji tutón druhi přednoškowy kurzus ze spĕwom: Hdże statok mój, a powita studowacych a hosći. Wón powita wosobje knjeza farara Józefa Nowaka z Radworja, kotryż w najwužšim zwisku ze studowacej młodźinu steji, kotryż ji pomha, radźi a duchownje twjerdźi. Dale wón też wutrobnje witaše knjeza bywšeho zapósłanca Špitanka ze Zejic. Bohužel dyrbješe też konstatować, zo bě tón ani tamón studowacy njepřitomny.

Jako prĕni přednošowaše towaŕ Pawoł Nedo ze Wósporka wo serbskich přednoškach. Rĕčnik, kotryż je nam hižo ze wšelakich druhich přednoškow znaty, pokaza na wulke cżeże, z kotrymiž mamy so bĕdźić, hdyż chcemy nĕšto positiwneho wo přednoškach našeju serbskeju Łužicow prajić. Mózemy so wĕzo na wurjebanki zepjerać, tola nĕšto wĕste nam też woni njezjewja. Tak my też dźensa hišće žanu wotmołwu na prašenje: Stó bĕchu prĕni wobydlerjo Łužicow? dać njemóżemy. Znate je, zo su tu sydlili Ilirojo, Awarojo a wšelake druhe ludy, kotrež su nam po mjenje njeznate. Wĕste je, zo tu ani Serbja ani Germanojo prĕni wobydlerjo njebĕchu. Z wurjebankow je dowidźeć, zo je tu serbska kultura pomĕrnje zahe była.

Też mjena sydliśćow a leżomnosćow nam praja, zo su słowjanske ludy wulki dźĕl Němskeje wobydleli a hakle we 8 lĕtstotku su Němcy systematiscy do słowjanskich krajow so dobywali.

W druhim dźĕle swojeho přednoška rĕčeše přednošowaŕ wosebje wo starych Serbach. Wón rysowaše nam sydliśća a twarjenja. Prĕnja drasta drje je była z kože. Dźensniša narodna drasta je hakle we poslednich lĕtstotkach nastała, wona njeje potajkim w tej formje, każ wona dźensa tu je, jara stara. Stari Serbja so žiwjachu wot hońtwy, rybaŕstwa (wosebje w Delnjej Łužicy), plahowarjo skotu, pčołaŕstwa (w holi) a wot drjewarjenja. Hižo w najstaršich časach su Serbja z druhimi słowjanskimi ludami kaž też z Němcami wikowali. Wo tym nam dźensa hišće stare „šćežki" rĕča. Praha hižo bě w starym času srjedźišćo wikowanja mjez Słowjanami a Němcami. Na kóncu pokaza rĕčnik na to, zo ma so runje na polu přednoškowanja, kotreż su hišće ćmowe a njepřepytane, jara wjele dźĕła. Jeho přednošk njech je nastork k dalšemu dźĕłu za młódšich studowacych.

Přednoškej přizamknu so hnydom žiwa rozmołwa. Knjez wučeŕ Mĕškank staji wšelake naprašowanja a pokaza wosebje na to, zo so hišće wjele zajimawšeho materiala wot starych ludźi zwĕšćić hodźi. Wosebje dźakowne dźĕło by było, jónu wšĕ stare puće a šćežki prepytać. Dale wón namjetowaše, zo by so runje wo tutych historiskich a ludowĕdnych prašenjach ze staršimi knjezami našeje inteligency debatowało. Wuspĕch tutych debatow by zawĕšće wulki był. Towaŕ stud. phil. Jurij Henčl pokaza na to, zo je to wopak, hdyż so jenoż z němskich zórłow čerpa. Runje w tutych prašenjach je wopaki, hdyż so jenoż husto khĕtro jenostronske a njeobjektiwne němske dźĕła trjebaju. Dyrbimy też ze słowjanskej literaturu so zeznać, kotraż so z přednoškowanjami zaběra. Potom mjez wołĕmaj žórłomaj sréni puć kročić, snadź tak wjacy swĕtła do serbskich přednoškowanow přinjesemy. Dale wobdźĕlichu so na debaće towaršo Maks Rječka, Pawoł Šołta, dr. Pawoł Wirt.

(Skónčene sćóhuje.)

Porjad zwučowańskeho kurza

2. wulk. rózka 1932 w Budyšinje.

Započatk dopołdnja we 8 hodź.

8—9 hodź. porjadowane zwučowanje a spĕw.
9—10 hodź. narjadowe zwučowanje.
10—11 hodź. prostne.
11—½12 hodź. swačina.
½12—1/4 hodź. narjadowe zwučowanje.
1/4—½2 hodź. kupanje.
½2—¾3 hodź. wobjed.
¾3—¼4 hodź. narjadowe zwučowanje.
¼4—½5 hodź. hry a ludowe wubĕdźowanja.
½5—5 hodź. swačina.
5—6 hodź. rozwučenje a spĕw.
6—7 hodź. wšelězinу a ludowe reje.

Po 7 hodź. wólny porjad. Prošu přinjesco wšitcy zwučowansku dratsu a kupanske kholowy sobu!

Wobdźĕlić maja so wšitcy načolnicy, podnačolnicy a druzy zajimcy. Sotry so też hižo dopołdnja we 8 h. ke kurzej zeńdu.

Wšo druhe rozpisachmy hižo patorżicu.

Zwjazkowy načolnik.

Najnowiše z cyłeho swĕta

— **Wuhlady na wjedro ja jutſje a ſobotu:** Wołtanje ſymne a pomrócżene, wjacy ſnĕha.

* **Pſched Helſingforſom w Finſkej je finſka parna łódź „Orion", kotraż ſ Rouena pſchijedże, pſched brjohom na dnjo morja ſawadżiła. Dżeſacż muſi ſ wobſadki a jena żona ſu ſo mohli na brjoh wutkowacż. Dżewjecż druhich muſi ſ wobſadki a kapitana je ſ pjecż mużemi wobſadżeny wutkowanſki cżołm pſchewſal. Tutón pak je ſo wot toho cżaſa ſhubił.**

* **W Konnernje nad Sſalawu ſu ſrjedu rano tſjo maſkowani mużoje dweju pófiſeju ſaſtojnikow nadpadnyli, kotraż pófiſke mĕchi ſ dwórniſchcża do pófiſkeho twarjenja njeſeſchtaj. S piſtolemi ſo do nadpadnjenjeju ſamĕriwſchi jimaj tſi mĕchi wutorhnychu. We nich pak ſu jenoż pjenjeżny liſt ſ małej ſummu namakali. Nubżeżniży ſu njepófnaczi cżeknyli.**

* **Wutoru ſu tſinacżełĕtnu ſchuleŕku Emmu Newſerależ ſ Friedrichsgrätza w nĕmſkej Hornjej Sſileſkej 300 metrow pſchede wju ſtónżowanu namakali. Cżĕło bĕ do ſchije a do praweho ſcżeha rĕzjene. Wo ſdaczu je mordaŕ ſwój wopor wumożowaŕ a potom ſtónżowaŕ.**

* **W jenej wſy pola Cuency w Schpaniſkej ſozialiſtowſki radnizu wobhadżichu, ſ kotrejż cżerwjenu khorhoj wutkhnychu. Sawołanej poliziji ſo ſpjecżichu. Polizija do ſbĕżkarjow ſtrĕlesche. Jedyn muż bu ſaſtrelany a jedyn ſranjeny. W jenej wſy pola Granady ſyndikaliſtojo njemĕry ſpytachu. Schtyrjoch poliziſtow ſu ſranili.**

Swójbne powĕsće

Swěrowanaj: Leopold Peſr w Nĕnzach p. Wojereż ſ Edeltrautu rodż. Buchhałcż w Khoćebuſu.

Semrĕli: Pawoł Haupt, wĕſnjſki miſchtr a hoſcjenzaŕ na Židowje. Khowanje buđże jutſje pjatk dop. ½12 hodź. wot Tuchońſkeje zyrkwje. — Mina Weißowa we Budyſchinje. Khowanje buđże ſobotu pop. we 2 hodź. wot Tuchońſkeje zyrkwje. — Hendrich Hanſpach, wobſkodny wjednik w Budyſchinje. Khowanje buđże ſobotu pop. we 1 h. na Tuchońſkim „pohrjebniſchcżu.

Towaŕstwowski powĕstnik.

Budyšin. „Nadźija". Naš swĕrny sobustaw prof. Jan Bryl je wumrĕł. Wón pokhowa so k poslednjemu wotpočinkej njedźelu dop. ½11 hodź. w Khróśćicach. Wo bohate přewodźenje so prosy.

Budyšin. Jednota Sokoł. Naš bratr prof. Jan Bryl je zemrĕł. Namołwjamy swoje sobustawy, zo bychu so wobdźĕlile na pokhowanju, kiž budźo njedźelu dop. ½11 hodź. w Khróśćicach. **Předsydstwo.**

Zbožowne nowe lĕto! přeje wšĕm wjednikam a sobustawam jej podrjadowanych towaŕstwow

Župa „Jan Arnošt Smoleŕ".
P. Krjeńmaŕ, župan.

Jednota Sokoł w Khróśćicach

wubotuje 3. januara wjeċor ½8 hodź. w Pančicach

rjany sokołski swiedżeń

Zwučowanja — Skupiny

Hra: Swjata Hilžbjeta

Zastup:

50 p). Wšĕch lubych Serbow nanajwutrobniſo přeprošujemy

Najwutrobniše zbožopřeće

knowemu lĕtu **Hotel „Běły kóń"** C. Klunker

4. januara 1932 wot 10 hodź.

dobrowólne přesadźowanje

Niepřemokawe jaki, jupy, gumijowe mantle, dźĕcace wobleki, přikrywy, košle ze zasadkom a zwjerśne košle, spódnje sukne, wobleki, nohawcy, spódnje kholowy, košle z kholowamy, a wšelake druhe wĕcy

Jurij Leimer w Nowej Jasenicy 52 pola Njeswačidła

Našim česćenym wotběrarjam
w měsće a na wsach přejemoj

strowe nowe lěto

Jan Wenk a mandź.
na Kotołskej hasy 10

Našim česćenym wotběrarjam
a wšěm přećelam a znatym

zbožowne, strowe nowe lěto

ćewski mištr
Martin Jähne a mandźelska
na Sulerskej hasy 9. Telefon 2705

Strowe nowe lěto

přejetaj

w Budyšinje
Hausenstr. 21

Paulussen & Lesch
elektriske instalacije

Meble

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy

BERNH. WALTHER

w Budyšinje na Hošic hasy 6
pódla „Běłeho konja"

Herbska grudła we Wukowju

Štwórtk 31. dec.

wulki sylvestrski bal

Wo dobroćiwy wopyt prosy
Němski zwjazk wójnskich zranjenych

Towarstwo katolskich mł'ećencow w Baćonju

wuhotuje pjatk (Nowe lěto) swój

zymski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi

w Haslowje

Z počatk w 7 hodź. Wšitcy Serbja so z tutym přeprošuja

---

w Budyšinje
na Žitnych wikach 24

gratuluje
k nowemu
lětu

1932

přejemy wšěm swojim česćenym a swěrnym čitarjam, čitarkam, sobuprócowarjam, inserentam, dowěrnikam a roznošowarjam, wšěm starym a młodym, bohatym a khudym we łužicy a w cuzbje

wutrobniše zbože k nowemu lětu

Redakcija a wudawarnja Serbskich Nowin
w Budyšinje w Serbskim Domje na Lawskich hrjebjach čo. 4

Wysokosućelna

kruwa k čahanju

z 3. ćelećom, je na předaj
w Jasenicy čo. 14

Spaniske čerwjene wino . . . . . litr **1.10**
zelowe wino . litr **1.20**
wobej winje hodźitej so za warjeńske wino
Rum . litr wot **3.50**
Arrak :: měšane punče

Carl Noack nasl.

mějićel: Arnošt Zimmer
na Žitnej hasy 10
Telefon 3723

Bely barchent . . . . . m 40 pf.
Wóskowany barchent
100 šěroki . . . . . m **90 pf.**
Copne košle a kholowy
Łožowe šatry, bjele a pisane
Gardiny, wulki wubjer, tunjo
Přikrywy na diwany, blida
a sofy

Ida Erler w Budyšinje na rózku
Zwonk. Lawskeje hasy 10

Pjerjonjenjenušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola nje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki.

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Wjacy swěcy

5—6 króć swětliše wobswětlenje blida abo ½ zalutowanje pruda. Hodźi so na kóždu lampu. Njekupćo po rjadowne lubjenišo wěcy. 1.50 2.— hr. Wustajene we wukładnym woknje

elektriskeho
Pikowarja **PAUL**
w Budyšinje, Kózorska dr. 14

Nowe a tricbane

meble

a wutykane wěcy
kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenož na Hornčerskej h. 11
Też na wotplaćowanje

Spóznaju khorosć z rukow, mjez wóča a z wočow.

Wšelhoćiste masaže Homöopatija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju

Melanie Harnisch w Budyšinje na Póstowym namjeśe 44. Wćednje 8—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdn. u.

Hotel Lawske Kolmy twory.

Kurio

Zwonk. Lawska hasa 24

Našim česćenym
wotběrarjam **1932**

k nowemu lětu

najwutrobniše zbožopřeća

Butrowa wikowarnja *Kunella*

Strowe a zbožowne

nowe lěto

přejetaj swojimaj česćenym wotběrarjam a znatym

Erich Müller w Budyšinje na Różowej hasy 6

Swojim lubym přećelam a znatym kaž też wšěm česćenym wotběrarjam přeje

zbožowne nowe lěto

Jan Haješ we Łazu

Našim česć. wotběrarjam, přećelam a znatym
NAJWUTROBNIŠE ZBOŽOPREĆA

K NOWEMU LĚTU

Rězniski mištr EUGEN PETRICH a mandź.
w Budyšinje na Kotołskej hasy pódla „Ehape"

K nowemu lětu

přejetaj swojim wotběrarjam kaž też přećelam a popěwaćelam

wjele zboża a žohnowanja

Jan Witek a mandźelska
kolesarnja w Ścijecach

Sobotu na wikach

Stan na Hłownym torhošću
Wosebje tunjo:
Najl. howjaze mjaso wot **60** pj.
swinjace mjaso a najl. **domjaca čorna kołbasa**
a wjesna **jatrowa kołbasa** —.**85** pj.

Tschepplitz.

Z dobrom přeju swojim wysokoćesćenym wotběrarjam
zbožowne nowe lěto!

Kolo Kolowy gumi Kolowe potrjechy

tunjo pola
Bratr. THOMAS, w Budyšinje na Kamjentu h. 16

Hosćenc w Pančicach

Dźensa SYLVESTRA
wulki 50 pj. bal

Nowa kapała
Započatk w 7 hodź.

Přećelnje přeprošuje
nowy korčmar

Wćera popołdnju zemrě po dołhej ćežkej khorosći naš dołholětny sobudźěłaćeŕ a redaktor

prof. Jan Bryl.

Zhubimy w nim horliweho prócowarja na narodnym polu. Wobkhowamy jemu stajnje česćomne a dźakowne wopomnjeće.

W Budyšinje, 31. decembra 1931.

Smolerjec knihićišćernja a kniharnja
zap. dr. z wobmj. ruk.
Nakład „Serbskich Nowin".

Wučeŕ A. Holan. Rěčnik a notar Wićaz.

Srjedu, 30. decembra, popołd. ¾5 hodź. wusny ćišo w Knjezu. ze swjatymi sakramentami wjacy króć doma wobstarany, mój luby mandźelski, naš nan, bratr a přichodny syn

Jan Bryl

profesor

To wozjewja we wulkej zrudobje

žarowaca mandźelska
Hilža Brylowa, rodź. Kefkec

NB. Pohrjeb budźe njedźelu ½11 w Khróšćecach.

Přiłoha k čisłu 303

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 31. decembra 1931

Nowe lěto 1932

Sašo je jo jene lěto pominyło. Jako sejtarjeny cłowjek jo ſ nami rožłohnuje. Rad widźimy je cjahnyć. Je nam pschinjesło wjele bědy a hubjenstwa. Je nam napołožiło wjele starosćow. Je znahnało mnoho ludźi do sadwělowanja a złóstnistwa. Nadźije na polěpschenje hospodarskich wobstejnosćow, kiž jebi pschi spočatku nětko minjeneho lěta swěrchnjny wuprajicź, jo nam njejźu dopjelnile. Haj, žiwjenje bu w tutym lěcje pischesce cjeżsche, cźmowische, starosće buchu wjetsche a straschnische. Njemamałachmy wupuceja ſ cjeżsna.

Dźenża w nozy narodźi jo nam nowe lěto. Wono pschikhadza k nam ſ cźmoweho pschichoda. Jako nětkajšt njejasnu postawu widźimy jo jo k nam blišej. Schto nam pschinjesje? Bóh jo wě! Tola njesadwělujmy. Wěrny, jo nam nowe lěto njemóže naraš wulke wołoženje nětcźischich wobstejnosćow pschinjeje. Wěrny, jo budźemy też w nowym lěcje swoje břemjo nošyć dyrbjeć. Sśmějmy pak tola też jo nadźijeć, jo jo poměry w kraju w nowym lěcje nětko wołoja, jo jo snajmjenscha nastupi krutny puć, kiž wjedźe won ſ nětcźischeje nuty.

Nadźija njesahanbi, nadźija žiwi. Jedyn kujeji nade wschitkim. Dźiwy ſ nim do nowoho lěta a pschesć zyle nowe lěto. Potom smějemy najlěpschehu wodźerja po cźernjojtym puću.

wučerja na wšelakich šulskich předmjetach, na stawiznach, přirodopisu, cźłozwučowanju, liječnju a dr. Serbske dźěći maju so serbske hry a hrajki nawučić, też serbske mjena rostlinow, zwěrjatow atd. nawukny. Potom rozrisa stejniščo wučerja napřeco dźěsću při wulětach a we swobodnym času, na šulskich swjedźenjach, w towarstwach. Też privatneho žiwjenja so dótkny, ma so wšudźom a wšudźe čuć jako Serb. Při wšěm pak ma być dobry staćan.

W sćěhowacej rozmolwje so hišće mnoho ze šulskeho, narodneho a towarstwoweho žiwjenja doda. Wězo nima naša serbska rěč te stejniščo kaž němska. Stóž pak šulski zakoń swědomiće wobkedźbuje, móže wjele k zbožu swojeho ludstwa wuskutkować. Při tym dóndże też na h o d o w n e s w j e d ź e n j e, kotrež su so we wšelakich rěcnje měšanych šulach zwjetša jenož n ě m s k i wotměwale. Tole wašnje so powšitkownje zasudźowaše a rěči so wo mało lubosći a cźesćownosći napřeco swojej maćerščinje. Wšelacy serbscy wučerjo so našich zhromadźiznow zdaluja. W dalšim zhonichmy, zo je k. wučeŕ N a w k a ručny słownik zhotowił a předpołoži wobšerny manuskript zhromadźiznje. Złožnje so na zwjetša gramatikalne zmylki, kotrež je w nowinach, časopisach a knihach nadešoł. K tomu poda wšelake přikłady a namołwješe wučerjow k zastupej do serbskich towarstwow, wosebje do Maćicy, a k čitanju serbskeho pismowstwa. Njesmějmy być połoženi serbscy wučerjo kaž naši renegatojo, kotrychž kóždy přistojny cłowjek zacpěje. Při tym so namjetowaše, zo bychu so skerje a lěpje zaso wotrjady Maćicy wotměwałe.

W dalšim rěčeše so wo sakskim nuzowym wukazu a kak so w našich serbskich šulach wuskutkuje. Namjetowaše so, zo bychu so naše wosebite šulske wobstejnosće we wučerskim wubjerku rozłožiłe a ministerstwu zapodałe. Hewak móže wukaz z wulkej škodu za naše šule być.

Dla njepřiwzaća wjacy serbskich wučomcow do paedagogiskeju institutow w Drježdźanach a Lipsku je so předsyda dwójcy na šulske ministerstwo wobroćił a je wo ertne zrěčenje dla tuteje należnosće prosył, njeje pak ani wotmołwy dostał. Njewě, na čim zaleži. Prošeše wo dobrowólne dary za Zejlerjowy pomnik. Po dalších znutrkownych należnosćach skónči předsyda zhromadźiznu z přećom, zo by Bože žohnowanje we swójbje a šulskim dźěle w nowym lěće nas spěchowało. Přichodne posedźenje budźe srjedu po jutrach.

Hodowna zhromadźizna serbskich wučerjow

W Budyšinje, 30. hodownika 1931.

Do „Woprawneho“ bě předsyda k. wyšši wučeŕ K r a l swojich swěrnych kolegow a přećelow na posedźenje prosył a rjana ličba bě so zešła. Na starosći ma wosebje dołh, kotryž je z wudaćom II. dźěła „Naše spěwy“ nastał. Je so hakle přez 300 eksemplarow předało, wot I. něšto wjacy. Pod tajkimi wobstejnosćemi njeje možno, požčene pjenjezy Serbskej Bancy bórzy wróćić. K wotstronjenju dołha so wšelake puće namjetowachu, też k wołoženju płaćenja knihi za dźěći a starših. Zhromadźe chcemy so wo to prócować. Zdobom namołwješe předsyda, zo bychu sobustawy bóle z našim pjenjeżnym wustawom dźěłali.

Potom rěčeše k. wučeŕ Beno K u b a š z Radworja wo themje

„Serbski wučer a Serbowstwo“.

Je wo tutej maćicznje podobnje w Zjednoćenstwu katolskich wučerjow přednošował. Tehdom je bóle na tute kruhi dźiwał, tola wopřiješe přednošk mnoho myslow za dalše šulske wobstejnosće. Podobnje dźe so też w němskich wučerskich zjednoćenstwach pod hesłom „Wučeŕ a ludstwo“ rozprawuje. Wězo mnoho njechodźi so přemnić, tak wotpowědne šulske zakonje a krajny šulski plan, tola wjele móže so połepšić. Wujima wšelake zakonje, kotrež so na rěcnje měšane šule počahuja. Byrnjež drje w nim njestało, dha tola praktiscy šulski wubjerk kharakter šule postaja. To je so tu a tam k škodźe serbskeho šulstwa stało. Tak mamy wšelake šule, hdźež so ani słowćka serbski njerěči, byrnjež wulki dźěł dźěći serbski był. Potom rozłoži nadrobnišo dźełło a skutki serbskeho

Budźe zymnišo ze sněhowanjom

Hody bě jo raz najcheho wjedra dočakanje pschecźišć. Ale hižo jo hotuje sašo krucźischa symna. Temperatura je spadła a budźe hischcze dale spadowaś. Tak pschecźeło symnjeho sporta nowe lěto snadź na swoje pschiźidu.

Mjizna je jo dobyła hacź k dołhowjeczornej Ruścej, wot Danskeje hischcze jcźehuja wětry, pod kotrychž wolkowm bywa wjedro njewobtajne. Mróčele jo pschecźahuja a jo sněhuje. W něnišich jrjedźohorach a w Alpach budźe tójchto sněha pabacź a dołkź k połnozy jo wurjschetrěwa wyschina, móża jo wottam symne wětry k nam pschedobyć. Tak budźe tónz starcho lěta tyčro symne wjedro.

Krutosć a wobstajnosć mrózow budźe wotwisowacź wot teho, hacź jo pridy wjele sněha pódźe. Jeli tomu tak budźe, smějemy też pschichodny tydźeń hischcze symne wjedro.

Pomjatne hrónčka našich pismakow

Podał O. W.

Hakle w času nabožneho zbudźenja, kiž we započatku 18. lětstotka přez evangelskich Serbow dźěše, zeznachu so naši wótcozo z Božim pismom. W lěće 1706 dostachu Nowy zakoń a w l. 1728 z cyłej bibliju też Stary. — Tak dołho su po reformaciji dyrbjeli na to čakać, doniž so jim Bože pismo we serbskej rěči poda. — Mějachu so spokojić z čitanjom scénjow na Božich słužbach! — Njeby jim też ćišćane Bože pismo přjedy wjele wužitne było, dokelž móžeše lědma na wsach nječtó čitać. — Wokolo lěta 1770 zamóžachu to we wosadach Mužakowskeho wulkeho knježstwa lědma tšo a štyrjo w kóždej wosadźe! Pietismej ma so naš lud za to dźakować, zo so wšudźom założichu na wsach šule, w kotrychž so čitać a pisać wučeše. — A nětko hakle zeznachu so Serbja sami ze Božim pismom! Z woprawdźitej łačnosću za nim žadachu a so do njeho zanórichu. — Zwučichu so na to, wšědnje na Božim pismje čitać. Zhromadźowachu so w domach k zhromadnemu čitanju a k zhromadnemu wukładowanju biblije. — Tehdy nastachu pomjatne hrónčka kiž su hišće dźensa tam a sem znate. Z nimi sebi spomjatkowachu porjad bibliskich knihow. — Chcemy je tu wozjewić, zo bychu so wšitcy, kiž su runje trochu pozabyli, zasy na nje dopomnili a sebi je znowa na přeco přiswojili. — Mamy tute hrónčka wot wšeteho G.A. Valtena z Hodźija, kiž je w lěće 1846 je do rjanych knižkow zapisał.

I. Stary zakoń.

Najprjedy Mójzes započnje,
Jozua hnydom za nim dźe.
Duž přińdu knihi Sudniske,
Ruth, dwoje Samuelowe,
A zaso dwoje wot Krala,
A zaso dwoje Krónikar.
Při Esri Nehemias je,
A za Estheru Hiob dźe.
Po tym su psalmy Davita,
A Salomona přisłowa,
Kiž nas kaž Přećaŕ rozwuči,
A rjany kěrluš přistaji.
Tu dadźa, hlaj! profetojo
Ći štyrjo wulcy słyšeć so:
Najprjedy troštny Jezajas,
A za nim zrudny Jeremias,
Też potajny Hezekiel,
A na posledy Daniel.
Tuž namkaš druhich dwanaće,
Kiž cyrkej małych mjenuje.
Ći, kotřiž tón rynk započnu,
Hozea, Joel, Amos su.
Obadja je porjad Jonasa,
Kotrehož bě ryba pózrěła.
Ty z toho Bože dźiwy wukń!
Kaž Micha, Nahum, Habakuk,
Zephanja, Haggai, Zacharias,
A posledni też Malachias.

II. Apohryphiske knihi.

Judith nas wuči dočakać
A Mudrosć, Bože puće znać;
Tobias, wostać w pobožni,
Při nuzy, žeńtwje, khudobi.
Też Sirach wjele wučbow da;
Baruch je połny modlenja.
Tych Makkabejskich knihi praja,
Kak fromni wjele wójny maja.
Teje Esthery Kruchi listy su,
Po tym maš dźiwne powěsća
Wot teje Susanny spytanja,
Wot Bela, Zmija w Babelu.
Na kónci Próstwa Asurja,
Třoch Mužow je a Manassa.
Jich prósstwy z nimi spěwamy,
A do njebja k nim přińdźemy.

III. Nowy zakoń.

Stož wučił Khryst a činił je,
To sćenik Matej wopiše.
Też Markus, Lukaš, swj. Jan,
Kiž je był wjele cyrkwjow nan.
Hnyď zady štyrjoch sćenikow
Maš skutki tych japoštołow,
Duž widźiš liste wučerske,
Kiž swjaty Pawoł pisał je,
Tym Romskim, dwaj Korinthiskim,
Galatiskim, Epheziskim,
Philippiskim, Kolossiskim,
A dwaj tym Thessaloniskim,
A zaso dwaj Timothejej.
Też Titej a Philemonej.
Za tym staj listaj Pětrowaj,
Wšěm křesćijanam pisanaj,
Kaž też te liste Janowe,
Hebrejskim Pawoł pisaše.
Nětk Jakuba list dostanješ,
A Judašowy krótki też.
To Zjewjenje wšo wobzamknje
Stož Bóh nam zjewić kazał je.
Na tym so wulcy zradujće,
A k Božej česći nałožće! —

Hodowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Derje wopytanu hodownu zhromadźiznu wotmě Maćica Serbska srjedu 30. hodownika pop. ½3 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje. Ze zhromadźe wuspěwanej narodnej hymnu „Rjana Łužica“ so wona wotewri. Předsyda Maćicy Serbskeje k. just. rada dr. Herrmann powita wobdźělnikow a spominaše na čežko wopory, kiž je Maćica w minjenym času přinjesć dyrbjała. Čežcy Maćicarjam należi, zo njemóže někotrych swojich swěrn. sobust. khorosće dla we swojej srjedźizne powitać. Předsyda přeje jim, zo bychu bórzy zaso wotkhorili. Z wjeselom pak směje Maćica zhladować na wulki skutk. Knjez konsistorialny rada Kral je swój wulki serbski słownik zhotowił, kiž ma so na přichodnej jutrownej zhromadźizne pohódnoćić. Potom so nowaj sobustawaj jenohłósnje do Maćicy přiwzaštaj. Skónčnje napomnjenaše předsyda sobustawy, zo bychu swěru a porjadnje swój přinošk na Maćicu zapłaćili.

Do dnjoweho porjada pokaza předsyda na

wupołožene stare kharty wo Łužicy a Sakskej,

kiž běše předsydže přećel zdźěla přewostajił. Knjez wučeř Krawc při Michałskej šuli rozłoži jenotliwe kharty, z kotrychž běše najzajimawša Scultetowa kharta, kotruž je wón wokoło lěta 1600 rysował. Runjež je rysowanje khětro njedospołne, wuznamjenja wono tola wulki skutk za tohdomnišli čas. Jedyn eks. tuteje kharty khowa so w Budyskim muzeju. Po tutej móže so rjec přenjej khorće wo Łužicy su so dalše dźełałe wokoło lěta 1700, hdźež so wosebje wěsty Zürner wuznamjenješe a połoži zakład za kharty pozdźišich časow. Zürner so z tajkim zahorjenjom rysowanju khartow Wěnowaše, zo tohodla lěta 1722 duchownstwo złoži. Zürnerowe kharty wuživachu so do 7lětneje wójny. Po tutej wójnje měješe general Aster wot knjezerstwa nadawk cyłu Sakslu wumērić. Jeho kharty zaso służachu 100 lět pozdźišo Obereitej při rysowanju jeho khartow. Obereitowa kharta nałožowaše so cyły 19. lětstotk hač do lěta 1870. Potom dźełachu so kharty generalneho staba. Na wupołoženych khartach hodźeše so derje spóznać, kak je naša khartografija w 300 lětach so wudospołnjała.

Předsyda dźakowaše so knjezej Krawcej za jeho rozłožowanje a pokaza při tym na ważnosć tutych starych khartow, dokelž móžemy z jich studowanja wjele nawuknyć wo napohładže našeje dominiskeje krajinje w prjedawšich lětstotkach.

*

Knjez wučeř Rachel poskići na to

historiski rozhlad wo rozwiću a wuwiću serbskeho šulstwa.

Přednošeř poda swoje rozłoženja jara objektivnje. Je předźěłał wšitke šulske zakonje wot 1770 hač 1919 a jenotliwe wukazy k nim. Rěčnik pokaza najprjedy na započatki našeho serbskeho šulstwa. Němske šulstwo dźensnišeho časa je njehdyž 100 lět stare. Šule běchu najprjedy wustawy cyrkwje, pozdźišo nastachu tež měšćanske šule. Zwoprědka běchu wučerjo duchownchi powołanja. Srjedź 18. lětstotka so potom wjerchnjo šulstwa přimachu přez postajenje šulskich zakonjow.

Spočatki serbskeho šulstwa padaja po přednošerjowym rozłožowanju hromadźe z twarjenjom cyrkwjow w Serbach. W šulach wučeše so, štož so w cyrkwi trjebaše. Přenje serbske šule nadeńdźemy we Łužicy krótko do reformaciskeho časa. Běše pak to wobćežna wěc ze serbskim šulstwom, dokelž běše tehdy mało serbskich duchownych. Zo bychu so wobstejnosće polěpšiłe, wuda biskop Jan wukaz, z kotrymž postaješe, zo maju sobi fararjo serbskich kapłanow dźeržeć. Kajki wuspěch je tole postajenje mělo, pak nihdźe njećitamy.

Jako so evangelska wěra do Serbow dobywaše, namaka tu wulke zadźewki, dokelž tu njeběše serbskich wučerjow a čim hórje běše, zo Serbam njeběše możno studować. Prěni serbscy wučerjo běchu zwjetša někajcy pisarjo, kiž zdobom cyrkwinsku službu wukonjachu. Zastojnstwo přewza syn wot nana a tak tuto powołanje zwjetša we swójbje wosta. Stawiznar Seliger ma za najstarše serbsku šulu Wóslinčansku, dokelž so wona hižo lěta 1437 w lisćinach mjenuje. Tola přednošeř měješe pak Hodźijsku pak Khróšćansku šulu za najstarše.

Najwjacy šulow pokhadża ze 16. lětstotka. W tutym času tež wjele wučerjow za fararjow pomjenowachu. Wot toho časa směd'źachu Serbja tež šule we městach k wukuhlanju na wučerstwo wopytać. W 17. lětstotku počinaše so šulstwo we Łužicach pozběhować. Na tym ma wosebitu zasłužbu znaty hrabja z Gersdorff, kiž samo serbski seminar załoži. Hač do lěta 1635 słušeše Łužica k Češkej, woprawdźe pak tu knjeżachu krajne stawy, ryćerskublerjo. Jako běše Łužica k Sakskej připadnyła, tu krajne stawy tola hišće na 100 lět dale w šulach knjeżachu. W šulach wučeše so tehdy jenož nabožinaa, pisanje a čitanje. Zwoprědka je so serbski wučilo, pozdźišo pak je so serbska rěč zlubjowała. Na to je wosebje cyrkwiny a šulski rada Gottlieb Leberecht Schulze tłóčił. Šulski zakoń sam tehdy žancho zakaza serbskeje rěče njewopřiješe, tola wšelake hamtske wukazy žadachu sebi tehdy wudospołnjenje němskeje rěče.

K lěpšemu wukuhlanju wučerjow załoži so w Budyšinje 1817 serbski seminar za wobej wěrywuznaći. Zakoń z lěta 1835 rěči prěni króć wo serbskich šulach a dowoła k pomocy při wučenju serbsku rěč. Rěčeše so samo wo čistoserbskich šulach. Wukaz lěta 1849 postaja, zo maju dźěći serbšćinu a němčinu dospołnje nawuknyć. Docyła běše łužiske šulstwo w prěnjej połojcy 19. lětstotka na pomērnje wysokim skhodźeńku. Wot lěta 1818 hač 1832 załoži so we Łužicy 22 nowych šulow a mnoho so porjedźi a wutwari. Liczba serbskich šulow běše tehdy hižo nimale samsna kaž dźensa. Přednošer mjenowaše jenotliwe šule a liczu jich šulskich dźěći. Zakoń lěta 1850, kiž ženje płaćiwosće njeměješe, by za Serbow najideałniši był, dokelž postaješe, zo ma so w čistoserbskich šulach jenož serbski wučić.

Šulski zakoń z lěta 1873 je zaso hubjeńši a postaja, zo maju dźěći w delnich rjadownjach serbski wuknyć, w hornich pak potom jenož w nabožinje w tych padach, hdźež so we wosadach hišće serbske kemšenje wotměwaše.

Lěta 1909 we wukazu ministerstwa prěni króć steše, zo maju so starši prašeć, hač směd'za jich dźěći serbski wuknyć. To běše znaty dowójnski čas. Dźensa pak płaći překhodny šulski zakoń z lěta 1919. Znaty je § 52. Zakoń rozeznawa němske, měšanorćzne a čistoserbske šule. Praktiscy pak jenož prěnjej druzinje wobstejitej. Serbska rěč smě so nałožować we wšitkich rjadownjach, móže so serbski čitać, pisać, spěwać atd. Serbšćina je připóznata jako wučenska rěč. W kajkim rozměrjo smě so serbšćina při druhich předmjetach nałožować, zakoń njepraji, tola jasnje z njeho wukhadża, zo so smě. Dowučerpanju zakonja staja so nětko wězo starsiske prawo napřeco. Zo husto wězo tej wučeř serbšćinu zanjecha, zależi pak też na njedospołnym wobkněženju serbšćiny. Hdyž budźa wšitcy wučerjo zakoń dokładnje nałožować, potom budźe ze Serbstwom lěpje stać.

Wuley zajimawy přednošk wuhudźi živu rozmołwu. Knjez Wyšši wučeř Kral pokaza na numerus clausus, kotryž wyšnosć nałožuje. Wyšnosć je so hižo wospjet prosyła wo wuwzaće napřeco Serbam, tola njeje wot njeje hišće poslednjeje wotmołwy došło. — Knjez faraŕ Kapleŕ-Budyski pokaza, kak mało wliwa dźensa duchowni maju na wuwučowanje dźěći w serbšćinje, wosebje w nałódšich rjadownjach. Hdyž do paćerskeje wučby přińdu, je zwjetša hižo přepozdźe. Připózna też prócowanje knjeza direktora Eisenschmidta, zo bychu so po możnosći serbske dźěći na seminar stale. Knjez wyšši wučeř Słodeńk ma šulske prašenje za wobstaće našeho ludstwa najważniše. Nałožuje-li so přećiwo nam numerus clausus, dha ma so z tym pječu dopječ, zo njebychmy trěbnu liczbu serbskich wučerjow zwjesć mólili. Ważne je, zo dostanjemy dobrych serbskich wučerjow. Knjez direktor Bj. Krawc dótkny so njezwjeselacych wobstejnosćow při wopyće Drježdźanskeho pedagogija.

*

Druhi přednošk poskići po přestawcy předsyda k. just. rada dr. Herrmann. Běše jemu dał napis

Na Randaku.

Dyrbješe *připosłuchar*jow wjacy hač 500 lět wróćo wjesć. Do časa ryćerjow a pozdźišo rubježnych ryćerjow. Tehdy steješe tež w Korzymju hród rubježnych ryćerjow. Rozpadanki tutoho hrodu su hač do dźensnišeho dnja najwjetše potajnstwo wostałe. Wšitko wšak na to pokazuje, zo je so hród na přikaz abo přeće tehdomnišeho čěskeho krala zničił. Lěta 1407 dari kral Wjaceław rubježny hród a poł wsy Óće z Kittlitz nad Bartom, kiž pak tutón pozdźišo tachantstwu dari. Wot toho časa wobsedźi tachantstwo hród.

Deinhardt z Rundebach běše pječa z wobsedźerjom hrodu był. Tuto mjeno pak je pječa wopaki pisane, dyrbi dreje Randak rěkać. Wo Randakec swójbje pak njeje wjele znate. Jenož w starych Zhorjelskich lisćinach so wěsty Randeke mjenowaše a běše nahladny słužobnik krala Wjaceslawa. Lěta 1413 sydleše we Wujeńku pod Čornobohom swójba Randak, kotraž je po wšém zdaću była samsneho pokhoda, kaž tamny kralowy służobnik a běše jara zamožna a mócna.

Wot lěta 1472 sem namaka so w Budyskim archiwje cyła syła lisćinow, kiž so na tutu swójbu poćahuja. Lěta 1491 připózna Budyski hejtman a bohot Albrecht ze Schreibersdorff, zo je Signung Randak k Bukecam ležane ležownosće Hansej z Nadźanec předał. Tutón Randak přińdże do wulkeje pjenjeżneje nuzy, dokelž wokoło lěta 1500 přeco bóle so pjenjeżne hospodarstwo rozwiwaše. Też druhim knjeżkam so tehdy tak zeńdże. Město Budyšin kupi wot Randaka lěs na Čornobozy. Z toho drje też přińdże, zo hajnkowja města we Wujeńku steji. Randak předawaše dale a skónčnje wšě swoje ležownosće městej.

Sigmund měješe sotru, kiž njeběše z předaćom spokojom a dosta wot města hišće wěste zarunanje. Randakowy syn, kiž městu wumjetowaše, zo je nana wobšudźiło, dosta wot města konja a nješto pjenjez a z tym so spokoji.

Hdyž z Trjebjeńcy do Wujeńka dźemy a so ludźi prašamy, hdźe dźěłaju, to wotmołwja „Na Randaku“. Ménja drje z tym, zo běchu to njehdy Randakowe wobsedźeństwa. Posledni staw Randakec swójby je wo w Delnjej Łužicy zhubił, su drje jeho jako rubježneho ryćerja wobwěsli. Randakojo pokhadźeja pječa z Frankenskeje a su jako ród zemjanow do Čech přišli a so wot tam na někajke wašnje do Wujeńka přesydlili.

Dokelž běše čas hižo jara pokročił, njemóžeše k. rada dr. Herrmann swój přednošk dokóńčić. Slubi, zo ze zajimawym přednoškom na přichodnej zhromadźizne pokračuje. Z tuteje přičiny so też žana rozmołwa njepřizamkny.

*

Skónčnje wozjewi předsyda hišće zamołwjenje dalšich štyrjoch knjezow, kiž so jako nowe sobustawy do Maćicy přijachu. Wón dale zdźěli, zo so Koło přećelow serbskeje knihi załoži, kiž chce porjadnje serbske knihi za tuni pjenjez wudawać. Knjez Janak pokaza na delnjoserbske drasty, kiž je knjez Cerna fotografował a kiž su w knihikupstwje dostać. Dale so zdźěli, zo sobustawy Maćicy Serbskeje Kralowy nowy słownik město po 25 hr. po 20 hr. dostanu, předsydstwo je za swoje sobustawy płaćiznu poniżiło. Knjez wyšši wučeř Słodeńk pokazowaše fotografije z lětneho přebytka serbskich dźěći w Jablkinicach. Tam je so też towarstwo přećelow Serbow założiło. Předsyda tutoho towarstwa běše Maćicy wónowa wobrazaj, štož so z wulkim dźakom připózna.

Ze zhromadnym spěwom „Naše Serbstwo z procha stawa“ wobzamkny so hodowna zhromadźizna.

Něšto wo hrě zwonow

Tamni Sserbja, kotříž su w Prazy byli a hru zwonow na Lorecje słyšcheli, so rad na nju dopomnja. A so hnydom druhich praścheja, hač su ju tež słyšcheli. Kóždy zuspomni sastanje, hdyž zyrkwje zwony saklinčza. Je jich 27, kotrejž we wěži wisaja. Buchu 1694 w Amsterdamje late a su wschelake wulkosće. We Lěće februaja kóždu polnu hodźinu jedyn Mariansći kěrkluscher abo spěwčk. Darił je tešane Prażšti pschekupz Eberhard z Glachalwy.

Koho njeby hłubscho jimało, hdyž z lěcźnym wětrom pschiwěte synki jeneho kěrluscha pschi brjoźy Wołtawy słyschiśchy! Kak husto klinča do njemérneho wobkhoda. Tuta zwonowhra je něschto charakteristiske sa Prahu. Hadańch naspjet do wuwiesa tajkich hrow, wotewri so dołhi puć do sańdźenosće.

W klóschtrje St. Blasien (w Badenskej) wumyślichu žej, zwony harmoniźy wothłosowacz, so bychu ton zyrkwinskeho spěwa narazyle a jón pschewodźale. Pschi tym so wo wulke zwony jednacz njemóžesche a tuž pschiprawichu ruczne, do kotrychž z klepacjom bijachu. Woprawdźe namaka so w jenej klóschtrskej liścźinje se 6. lětstotka wobras muricha, kiž do pjerć na tiju wiśatych zwonow klepa. W lěcze 1668 wuda jendželski knihiśćischcejer Fabian Stedmann pišmo, kak maju so zwony hrać. To pak bě jara wobcźežne, hakle pospěschicho so pjera a cźažnik pschiprawi a zwony w postajenym cźasu zame hrajachu.

Domisna tajcich zwonowych hrow je Nižejemska. Ta mějesche pječa wikowanske poćahi z Kinskej, hdyž běchu tajke hry dawno znate.

Najstarschu zwonowu hru ma njedotwarjena zyrkej z zwjatemu Měrcźinej w Alostu (w rańschej Flanderskej). Kaž so powěda, je ju bludny wumjelc zhotowił. Kerażne synki mějachu zwonow hry lothringskeho mischtra Franza Hemona na pisch. w Zülpichu 26 zwonow, w Enkhuisenje tehorunja 26, w Deventru 25, w Herzogenbuschu na radnizy 15. w Utrechcźe we zyrkwi k zwj. Jakubej 25, w Amsterdamje 20 na burzy. Najwjetschu zwonow hra je w Delfée z 1000 zwónčkami, tola tež Antwerpen a Brüssel mějetaj ko je zwojimi 90 a 47 zwonami widźecz dacz.

W Němskej je najstarscha zwonowhra w mějesce Düren (pschi delnim Rhynje) se 16. lětstotka. Zwony mjenuja so po dwanaczich japoschtołach, najwjetschi je w pschercźku 89 cm. a najmjeńschi 31 cm. Zwonow hra w biskopskej zyrkwi w Aachenje je tehorunja jara stara. Wobstejesche z 20 zwonow po mjenach japoschtołow a druhich zwjatych. 1857 bu jara hra wobnowjena a dosta 32 zwonow po chromatiftich skhodźenkach (pół tonach). Wo něschto wjetscha je hra w Malmedy, ma 35 zwónczkow. Runje telko ma ta 1736 w Hollandskej lata w zyrkwi zwj. Katy w Gdansku, kotruž zmy patorazju słyschcheli. Tež Darmstadtski hród ma tajku. Snatej ttej zjawnej hrě w Barlinje a Potstupimje, reformerska parochialna zyrkej ma 35, kotrejž je Amsterdamski lijer de Graave 1714 lat, hraja kóždu pol hodźiny schtuckin jeneho korala. Kóždy mězaz so kerluscho wotmělnja, dokelž je pschiprawa na 12 melodijow sastajena. Potstupim (Potsdam) ma 40 zwonow z lěta 1736, płacźachu tehdom 27 000 tolerow a hraja kóždu hodźinu kerlusch „Khwalcze Knjesa“ a kóżde pol hodźiny ludowy spěw „Budź zwěrny, cźim wschu po prawdże“ („Ub immer Treu und Redlichkeit“). Kraźna je tej zwonow hra w Ssolnohrodźe (Salzburg), tehorunja Genf a Lehnizy (Liegnitz w Schlesyjskej). W Jenjese (Gent) njeje so jara wobkławika. W cźasu franzowskeje revolucije hrajesche zwonowaru Carmagnolu (hrosny revolucionarny spěw). W lěcze 1849 bu ponowjena a hraje tej djenża hischcze lobke spěrvczki.

Daloki je puć wot nehdy a nětk. Schtóž w tajcim mějesce bydli, hdźej je zwonow hra, ju wěcze parowacz nocze. Klincźi pisches zjiwjenje jenotliwza, pisches zyke generazije a zólmi pisches dónt mésta. Jich jazny hłóš wabi cźłowjekow, zwoje wocźi k njebju posłědowacz a so wuzwobodźicz wot nistich wschědnych mysłow.

ř.

Wěš ty hižo?

W Teberanje dyrbjesche młody muzik do thorowanje, kotruž je 265 cm wulki. Wón bě sebi w nohomaj schkłoju cźišnił, dokelž njemóžeschcej nohi cźežu cźła wunjesć.

*

Stari Grekojo mějachu za liczbu 10 000 mjeno „Myriade“. Wjetsche liczby njemějachu žanoho mjenowanja, ale wurjekowachu ju z pomocu nizschich liczbow, na tajkim na pschikład dźesać myriadow za 100 000, 100 myriadow za tuni pjenjez 1000 myriadow za dźesać milionow, myriada myriadow za 100 milionow atd.

Worak powita nowe lěto

(Wobraz je wjazy.)

Sćo wě, milijony ludźi njeidu lehnycej a hwjezda Sylvester, jej gratuluja, hwožopscheja a pschipminaju, hdyž sapoczina dwanacze bicj. Ale tutomu nowopjerjezenemu pjecrachej tak prawje krucze do woczow hladacj, ho hwjetscha wschitzy paßu. To sejezka schtó dokonja, hdyž masch wrubich ludźi wokolo ho. Tak prawu powitanu rěcj nowakej ani wjesla ani cji ludźo w korczinje abo hewak nědźe njedźerza, kotrjaj maja ruzy polne k wospjetnemu gratulowanju, ale stary Worak, Jeleszinzi strażnik, to cjini, kiž daloko a schiroko hamlutki tamle wonke stejj pod holym njebjom a prawu ruku wotezinja kloji k schporzu, kaž hmy to stari grenadérozo swuczeni a mnohim hischcze w loschczach tcji.

Tajka nowolětna nóz w strażnikej budzy je kapitl ham sa ho.

Něschto do schesczich bésche, hdyž Worakej Gusta nimo zjwetkich zpekwinskich wokonow po ulicy horje teptatsche a potom preki polnu schczeżku k Jeleszinzej wjesce. S dypkom schesczich tam bé a w hamem wokomiku wopuschczi Duncjez Arnoschi strażnizu. Worak sloro kusk njepopschejo sa nim zhladowatsche. Tón móże domoj bicj a ! polnej wutroby Sylvester hwjesczi a wón dyrbjesche ho do budzi hydnycj. Nó haj, to pola Jeleszinzarjow hinak njeje. Patorjzu bé nawopak, to dyrbjesche Duncjez Arnoschi do leho wérjcj. A hdyž trach hej dźenza do korczmy dóndże a hej jeneho sczerba kupi, hdyž korczmarjo k tomu telko daruno dawaju, to budże jemu jutsje rano khétro hyschtnimje, hdyž budże wokolo schesczich dyrbjez tu bycj. Nż, nż — njech jeno tak je a wostanje. To njeje prawa Sylvestrowa nóz, so je nasch jedyn tu wonka.

Hacj tatle do dźewjeczich cjita w Nowinach, schtož kóżdy dźeń ! cjahkom a porjadnje dostanje. Jeleszinzarjzy strażnizy *je najbohdlinschko pschecjitaja wot* a hacj do 3. Romanu je hłódny. Trochczku sajschko hacj druhe dny. Ma dźenza něschto zyle wosebite, delikatne hobu, njenujzy w nilozy jahły. Te hižo dona wulkotaje hłodja, ale tu w strażnizy na blidku pschi wokuje, je to hotowa delikatesa. Něschto lżizom chze hej na ranje schowacj. Kata je jemu wokuzinu czapku hobu dawa, so może ju na horuz stajicj, tak so jahły czapku dźerza. Gusta njemuje ju „pudelmeze". Potom budża jahły halle tak prawje hłodjecj.

A trubku hej derje wukłepa a zwjerdeji. Je ju rozebrał, schtož so stuschu, jeli dźensch jr zyle wuczisczicj. Dźesczich je prjecj, to budże wo korczinje hižo zjwjenje. Możno, so lżisa tak lśe njedubdże pschi hubjenych czahach. Hm — hiża saßo jene lěto fuk — —! Lędma hischcze dwě hodzinzy —

A Worakej Gusta śedji a honi, mysli a pomni — — Hrajka hej pschi wm ! tobakowym měschkom. A ras pschipołoji. Budźera khwilku do wohnja. Petrolejowu lampku kusk wuwjerci. A zjndje so saßo k blidku. Natyka hej nowu tubku. A honi a mysli. Stónczinje dże jemu na ptaczki. Njemóże hej pombacj, tón Worakej Gusta, Jeleszinzi strażnik. Taźe sónczenje starebo lěta tu w strażerni wschitko hluboko do wutroby. A bynjcej dźesacz trócz muj brł, w tajkej małej budy, hyła pschi nósnej strazi dolnajcej zyle hinalche wuzkliczki, poczinasch mjehki bycj taj stara żona, każ małe dźecjo. To wschak ho druhdy stawa. Trusy w pjanosczi płacka. Ale dźenza nozy njedyrjokało so po prawom stacj. Chże ho sdźerzecj, je hej dona pschi sebi rjeki. A tola njeje mohł docżinjcj. Tak wschak je: Njeschnjich halle dołho myslicj a rosponinacj a lampku do kuta stajicj, to jenoż bleckt sczórny wobzwětluje, ale zyle njewidzicju. Njerěcj jeno, Worakej Gusta, hy ! wotpohladom czinił. Do zyrkwje njesłuschbicj mohł a tuż chcesch pjecza tu kusk swjatoczinej hodźinki sjwjeczicj, ham sa ho. A druhemu by so runje tak lescho, by-li tu ramlutki bedźał. Dołeń to je zyle hinaschi tónz swéta, kiż tu ! wokuschkomaj nuts hlada hacj w jenej zjtwi, hdyż je wokna sopowinjene a swéta zjwéza so zwécżi.

Hdyż masch hischcze druhich ludźi wokolo ho. Tu wot zjwéta wopuschczenej budzy zjwjeschich czahnik wécznoze woprawdże takotacj.

A nadobo stany Worakej Gusta, wotrěje hej ! ruku wutrobicje wocżi a je saßo kujes nad Bohu. Schtó dha czyk taka mamlakna bycj.

Wschitke zhożopschecza w Nowinje pschehlada a pschecżita, nětko halle jemu napadnje, so maja nawdźichi rózny hinasche pismo a hinaschi wobkuk. Tójschto dźesa ho czi staierzo mékl. „Ach, tchto budźesch ho dołho wacjecj", mysli Gusta po khwilzy, „je najschcje, je tón kuß w mlozy jahły w starym lśe dojdźch. Dha ma duschca méra."

Pjecz njejeschinowu do dwanaczich staji hej czahku, wojnje stare lěto sa ruku a dże ! nim psched khežu. Podałuje ho wotpjet sa wschitke dobroty, kotrez je jemu njedźiwajo nuzbich starozczo a wusskozczo pschinjeßło. Stłoczi jemu hischcze ras ruku a riwa sa nim, hdyż je ho hižo do czutowej nozy zhubiło. Skoro poczina jemu saßo njebjo wokolo wutroby bycj, ale ho pschewinje.

Nadobo widźi sa mróczelu, troschku ! mężaczkom wobzwětlene, so hižo nowe lěto ! njebjeß kuka. Priedy hacj wjesne hólzy zwjecene wutsele wotedaja a zwonj zajwonja, steji Gusta hižo runy po wojerstku a pofticji jemu prěni postrow. Nětko dże kusk po żeleszinzej czarje, talle na sto krocżeli wot strażerinje, zastanje a wobjima nowe lěto krucże ! rukomaj, zhlzhicjez hromadże wjesne zwonj hicj a wschto druhe a ma telko pschecżow a prósmowin za wjeseżicjku tant lebjerka, ta rolu a tuk, za łeb a Sserbow kraj, za wótczinu a narod, za zwójzy a wschitko — wschitko. Skoro saßo jemu na płaczki dże. Ale nłobuzichke nowe lěto zschahße zwonj kuderjowu błyskotcju a finije Gusce staroscje ! njeżiwocża. Wérjy stoj najscépschaj pschecerjelaj a dźekalaj wschelake protyki.

Halle dźesacz mjenschinow po dwanaczich czamza po kantjeńnej czarje w hunzlach naspjet do zwojeje budźi, „pożżina symo bycj tu wonka, pój noj zwonj, nowe lěto, do zjtwiczi ! ke kachlam!"

Cyrkwinske powěsće

Z Budyšina.

Nowe lěto, 1. januara 1932.

Prědowanske teksty: a) Psalm 121, b) Jana 4, 34—38, c) Hebr. 10, 35—36.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farar Paul prědowanje (cyrkw. hudźba). Připołdnju w 12 h. ma sup. Fröhlich prědowanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Schneider prědowanje. Pop. w 3 hodź. ma farar Großo křćenja.

Zbérka za cyrkw. pomoc za ludźi bjez dźěła.

Njedźela po Nowym lěće, 3. januara 1932.

Prědowanske teksty: a) Jes. 45, 5—7, b) Jana 1, 15 hać 18, c) Rom. 14, 7—9.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farar Neuhof prědowanje, dop. ¼12 hodź. cand. theol Grüber kemšenje za dźěći. Pop. w 3 hodź. ma farar Berg křćenja. Wječor ½6 hodź. ma farar Paul spowědź a Bože wotkazanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma farar Große dop. w 9 hodź. prědowanje a w 11 hodź. kemšenje za dźěći. Krajna zbérka za misijonstwo mjez pohanami.

Póndźelu pop. ¼4 hodź. zeńdże so wosadne žónske towarstwo w evang. towaršowni na Hornčerskej basy. Přednošk (z filmom) „Nadpad a wobróće hibanja hjezbóžnych" (farar Große). — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće.

Z Porśic.

Njedźelu po Nowym lěće je rano we 8 hodź. serbska spowědź a dop. w 9 hodź. serbske kemšenje. Kemšenje za dźěći w Bošerach je ¼11 hodź. za wjetšo a w 2 hodź. za mjeńše dźěći. Pop. w 2 hodź. towarstwo mlodych holcow na farje, wječer zmeje zjednoć. wothladaś Křižan biblisku nutrnosć w Now. Porśicach.

Z Budyšinka.

Njedźelu po Nowym lěće je dop. 1411 hodź. serbsko kemšenje (farar Handrik z Porśic).

Zapósłane

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Zapósłane w srjedźinych Serb. Nowinach nastupajo hodowny swjedźeń w Hućinje je porst na jenu narodnu ranu położiło, kiž počina cyle serbske ćełu zajědobjć a je najwjetši čas, zo so tomu zadźěwa. Tole wašnje, serbske dźěći njewužitnje wutrjebać k zjawnym wěcam, hdyž jich maćerna rěc so na bok ćisnje, kaž tajki dodźerżany kabat, ćehnjo so hižo lěta dołho kaž čerwjena nić přez naše šulske swjedźenje. Serbja su tutemu, jich ludstwu morjacemu činjenju dołho dosć ze zawrjenymaj rukomaj přihladowali. Naša sćernosć ma kónca! W přichodze dyrbi so w kóždym padźe zjawnje protestować přećiwo tajkemu wotnarodźenju serbskich dźěći. To njestawa so jenož w Hućinje. Stóž je němske nowiny sćěhował, je tosamo nazhonił w Rakecach, Bóšicach (pola Njeswačidła), we Łupoj a druhich šulach. A hdźe je so něšto serbske sobu přewjedło, bě to **prošerski připlack**, nękajki mały spěwčk abo deklamacija wo tšoch mjeńšinach. Potom němscy spisowaćeljo a nowinarjo pokazuja na spadowace Serbstwo, to po ličbach do zjawnosće podawaja a po procentach wulićeju, telko serbskich dźěći so wot serbskeje wučby wotzmołwjeja. Tohorunja je na času, zo so raz z tymi wučerjemi bliže zabčramy, kotřiž tajkemu wotnarodźenju serbskich dźěći pólěkuja a je podpěraja. Njewidźimy jich nihdźe skutkować za serbski lud, z kotrehož su wušli. Kajke zamołwjenje budu ći raz před Bohom dawać dyrbjeć, zo su pomhali Serbstwu k rowu zwonić, hdyž jich tola **4. Boża kazanja** napomina: **„Ćesću nana a mać**, zo by so ći wjeliki derje šło na zemi!" Tu rěka, **ćesću maćernu rěć**, ródne wašnja a nałožki. Ći wnčerjo dyrbjeli tola wědźeć, zo ma po pedagogiskich zasadach wšo wučenje na **domowédu** (to je Heimatkunde, jeli njeswésće) so złožować. Do teje słuša też **serbske ludstwo**, jeli snadź sće to njewósće a dyrbi was někajki lajik powučić. Tukhwilu hišće tu je a njejsće z nim dotal hotowi, kaž je sej raz nětkuši šulski dohladowar přał. Potom so němska zjawnosć dźiwa, zo zo Serbami nastajnje wróco dże. Tu maće najlěpši dopokaz, **zo je šula na tym wina.** Hdyž so

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 31. hodownika 1931:

Wčerawše wurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,10
1 jendźelski punt	14,36	100 čěskosł. krónow	12,47
100 swajc. frankow	82,07	100 franc. frankow	16,51

Dźensa stare lěto datóšćinu a hischcze wróćo podłahnjenu, schto nam je pschinjeßło. S najschim hospodarstwom je w tutym lśe dale a bóle k Rakezam schło. Pschez 5 milijonow sprózniwych rukow wotpocżuja — jim bjez dźěła. Wschě wotnoschi najschcho hospodarstwa cżełkuja: rataršwo, industrija, pschemysło, rjemjeslo a wikowanje.

Schto pschinjesze nam nowe lěto? Wschitzy hebi prajimy, so dołho tak dale njepóńdże. Mérak dyrbimy woni ! tuleć cżłowjeske. Kto śmérowanych podmokow so wjerzi, dopuscha, nihdy wjazy na jeh. Wón chyli nam milosczibuć psched wójnu a spórkatżinu mucżenjemi milosczibuje sakhowacj. Wójna żanemu statu a ludej njehowi. Nż ! wowzelowymi bróńjemi a mjeczami njebychu w pschichadnej wójnje wojowali, ale ! nasyrschimi zbrami. Nż po statystikach, ale ! milijonami bychu ludźo padali tak mnohi, niż snano wójowaju, nć, zyle wobydleriwo we městach a na wjach. Zuć by měła jenoż chemitka industrija. Tuta pak je sjednoczena w mjezynarodnym trustu abo kongernu. Sa tych je wótczina pjenježny měch a jich pschibóh —profit. Nowoczesne wójny njeńdu wjazy wo ludy a kraje, ale wo profit internationalneho pjenježnistwa. Wótczina a wótczinske ideale su tymle cżełnikam próżne. S nimi formuja swoje wérki.

Produktowe miti tež wczera žanehu wožiwjenja njezapischachu. Sajimatwe a spodżiwno je, so pschenica we 15 pj. postupi. Rožka pak 10 pj. a wowš 5 pj. pschihadźischtaj.

Wczera płaczeschе zentnar w Barlinje:

pschenicy 10,75—10,85 hr. (10,60—10,70 hr.),
rožki 9,20—9,30 hr. (9,50—9,60 hr.),
jerjemjenja nalěnicjeho 7,55—8,20 hr. (7,55—8,20 hr.),
nahymšti jerjemjeń 7,40—7,50 hr. (7,40—7,50 hr.),
wowsa 6,65—7,05 hr. (6,70—7,10 hr.),

w termińowym wikowanju:

pschenicy:
za dezember: 11,27—11,40 hr. (11,27½—11,30 hr.),
za měrz: 11,87½ hr. (11,80—11,82½ hr.),
za mejn: —.— (12,22½ hr.),

rožki:
za dezember: 9,80—9,83½ hr. (9,95—9,90 hr.),
za měrz: 10,27½ hr. (10,37½ hr.),
za mejn: 10,65 hr. (10,70 hr.),

wowsa:
za dezember: 7,50—7,25 hr. (—.—),
za měrz: 7,70 hr. (7,80 hr.),
za mejn: 8,07½—8 hrinowoh.

Někotre płaczišny ! Drježdźanskich wikow.

Hušy žiwe 6—7 hr. kaćki žiwe 4,50—5 hr., kury stare 3—5 hr., kury młode 1—5 hr., połbje 1—3 hr., hušy sarśane 90—110 pj. (1—1,10 hr.), kaćki sarśane 1—1,10 hr., kury stare, sarśane 95—110 pj. (90 hać 1,10 hr.), kury młode, sarśane 1,20—1,30 hr. a karpy 1 hr., schćuki 1,30 hr., liny 1—1,50 hr., běrny zentnar 3—3,20 hr., běrny punt 4—5 pj. (3—4 pj.), łoboda jěžna 12—15 pj., zbyła 12—15 pj., krěn 50 hać 70 pj. (50—80 pj.), gołołej 10—20 pj. kećšt (5 hać 15 pj.), běły kał 7—8 pj., cźerwjeny kał 10—12 pj., kišały kał 13 pj., butra 1,30—1,50 pj. (1,25—1,40 hr.) a jeja 9—12 pj. (10—13 pj.).

Sniženje porta.

Nascha pósta hotuje so na dalsche sniženje płaczišnow dopišujcu a listow. Listowe porto chze sniżicj na 12 pj. a te dopišujcu na 6 pj. Hdy sniženja do mozy stupja, njeje hischcze wóste, bokelž dyrbša so snamki po 6 a 12 pjenjezkach cżišcżeć.

Sudnišće powěsće:

Swěcżeńske jednanja:

Swěcżeńske jednanja wotewrichu nad rakarskimi statokami:

ratarja Jakubo Žura w Hrańcy cżo. 4.
Žiwnoscżerki Hany swjnd. Koplanskowej w Nowoślizach cżišło 10,
kubleria Jurja Sarjenka w Kalbizach cżo. 5.
kubleria Petra Micża II a jeho mandźelskeje Marije rodź. Jyžej w Ssulkecżach pola Kulowa,
khěžarki Idy Matthesowoje rodź. Neumannez we Manjowje,
ratarja Miklawscha Cżornaka w Koćinje,
ratarja Handrija Nowaka we Slućinje.
Žiwnoscżerja Jana Augusta Sommera w Dobrowscżecżach pola Pluńnikez,

Pschedawanja:

Khěža w Budyschinje, na Bórlinje cżo. 3, sluschaca pschekupcej Gerharcej Ledźorci nětko w Barlinje. Hódna je 15 255 hr., wupalita pokładanca 22 200 hr. Pschedawanje budże schtwórtk 18. 2. 32 dop. ½10 hodź. we Budyschinje na Budmišnje sstwa 141.

Sapiš towarstwow:

Do wikowańskeho sapisa na Budmišnje su sapiśali na kopjenku 879 nastupajo firmu: Bautzner Stanz- und Emaillierwerk akt. tow. w Budyschinje. Towarstwo je rosprjestrowane. Sobustawy pschedstejdstwa Jan Müller, techniker Rudolf Stelzer a pschekupc Erhard Dołja, wschitzy w Budyschinje, su wustupili. Sa liquidatora su pomjenowali fabrikskeho wobsedźerja Jana Müllera w Budyschinje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołjowe symje po tunu abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	30. 12.	29. 12.		30. 12.	29. 12.
Płenica	216-217	212-214	runy	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	184-186	186-188	woka	16, -19,0	16,0-19,0
jačmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	11,0-12,	11,0-12,0
jačmjeń	151-164	151 164	žołte łupiny	13,0-15,0	13,0-15,0
wowa	133-141	134-142	seradelka	21,0-27,0	22,0-27,0
kukurica	—	—	raps. wosuk	—	—
pšeńc. muka	6,7-30,7	6,7-30,7	lanc wosuk	12,0-12,2	12,0-12,2
ržana muka	25,5-27,6	25,5-27,0	such. truhanć.	6,40-6,50	6,40-6,50
pš. wotruby	9,00 9,25	9,00-9,2	brěz. kruski	12,1-12,3	12,1-12,3
ržane „	9,25-9,75	9,25 9,7	syno, 50 kg	1,7-2,00	1,7 -1,91
raps	—	—	ržana słoma	0,65-0,8	0,65-0,80
hróch Viktor.	21,0 27,5	21,0-27,	pšeńc. „	0,50-,60	0,45-0,55
lane symjo			wowsna „	0,7-0,80	0,7-0,80
pjoluski	16,0-18,0	16,0-18	jačna „	0,65-0,75	0,65-0,75

tole lěto wot lěta wospjetuje, potom so tola dźiwać njetrjebamy, zo **serbske dźěći wšu lubosć a česćowanosć napřeco swojej maćerščiny zhubja** a so hižo we nježnych lětach k wotrodźencam wočahnu. Njeje dha nichtó, kiž mohł tutemu narodnemu hubjeństwu wotpomhać?

Hdyž bě so loni prjedawši zapósłane Spitank na to hóršił, zo w Khrósćicach wšitko němski hraja, dha so němske nowiny na njeho roztrasechu a běše sobu z přičinu, zo skónčenje swój mandat złoži. Potajkim Serbja so hóršić njesmědźa, dyrbja sej wšo lubić dać. Bychu-li w Hućinje dźěći raz wšitko serbski předstajile, štož wězo pod nětčišimi wobstejnosćemi móžno bylo njeby, potom njechał słyšeć, kak bychu Němcy a serbscy wotrodźency hewrjekali. Skoro so zda, zo su dźěći wučerjow dla. Mamy přewjele němskich wučerjow mjez Serbami. Třeći zwjetša žaneho zajima za serbske ludstwo nimaja. Swojemu ludej wotkhileni wučerjo so serbskeho dźěła w towarstwach zdaluja, tež drje swojeho serbskeho wučerskeho towarstwa. Tuž tež wot nich ničo druheho wočakować njemóžemy. Je zrudnje, ale wěrno!

Wobkedźbowar.

Na slědach najstaršeho kulturneho luda

Kedźbnosć wšěch ludow zhudźaze wunamakanki.

Woprawdźe, ma so ikoro jako dźiw wobhladowacź, so njedźiwajo na njedóstahaze pjenjezne srědki němšyn wuczenyn we najwotležanych dźělow zwěta

přenjotne wědomostne dźěło

wukonjeja a pšchi tym tamnych spytnikow, kotšiž su je wšěmi trěbnymi srědkami wuhotowali, šamo pšchetrjechuja.

Tu chcemy jenož wo dźěłach němšich wuczenzow w Irak (dźěl Arabiskeje, Mesopotamiskeje a Chaldejskeje) rěčeć, kotrejž nam pokasaja, schto wutrajne spytnistwo dokonja, schtož schěrscha sjawnosć swjetscha njewobkedźbuje. Naležomnosćach stareho Babylona dźěłaja šamo tši ekspedizije, kotrejž swjetscha pod němskim wjednistwom steja. Wo Tel Asmar je amerikanska ekspedizija pod nawjedowanjom Hollandźana dra. Frankferta, kotrehož prawa ruka je němški spytnik dr. Preußer. We Fara, hdjež też ryja, steja Američanow pod wjednistwom Němca dra. Erich Schmidta a we Warka je němska ekspedizija, kotruž dr. Jordan nawjeduje, tiž je pisches swoje pschednoschki a pišma daloko snaty.

We lěcze dyrbjachu dla wulkeje horzoty z dźěłom sastacź, t. r. jenož pschetorhnyć. Mjes tym powoła so dr. Jordan w mjenje tamneho knježeństwa jako nawjednik prahistoriskeho muzeja w Bagdadźe. Na napraschowanje sdźěli dr. Jordan, so su wuspěchi wurywankow w lonischej symje jara ważne a tuž w tym pokračowachu.

We Warku su hacź dotal na pódu alluvia storčili, t. r. hacź na prěnju dobu, hdjež móže so sazka wot 5000 lět psched Chr. wotkryć. Najskerje w cžasu, hdjež nomadojo (cžahajuce ludy) z horow do ruiny storčischu, tam leži dźenza Warka. Dr. Jordan měni, so su posdźischo wospjet tajke pschecžahowanja so stale, so potom sajwdlenj lud dobyvežerja swej podcžinjnychu. Tuchi njepschiwšachu jenož hižo wobstejazu kulturu, ale woni po swojej pschetworichu.

Sa cžłowjekow, kotriž we Warka tworjachu, trjebasche so shromadne mjeno „Sumerer". Psched někotrymi stotkami njesnajesche wědomosćo zanych pschedchodnikow Assyrow a Babylonow. Hakle posdźischo wudoby so za tutych pschedchodnikow mjeno Sumerer. Kajkej rasy tuchi pschinkluschachu, wo tym njejsu swej wuczeni hischcze pschesjeni. Dr. Jordan měni, so so we tym niczo wěste wobkrućicź njehodźi. Profesor Werth, kiž je w nadawku

biologiskeho krajneho wustawa

w Barlin-Dahlemje Irak pschepuczowak, měni, so su tuchi Sumerojo pschiwusni starych Egiptowcžanow byli, hdyž to z podobnoscje wobliča wobydlerjow w Iraku a Fellachow w Nilskim dole.

W diluwialnej (pschipkawjenej) pódje we Warku kopja so nětko 17 metrow wysoke archaiske worschty. Wot teho cžasa, znadź w lěcze 2300 pjch. Khr., móže wuczeny prěnje figury wobkrućicź, kotrychž stilisowanje skónčnje k wutworjenju nětkaseho pisma wjedźe. Tak widźimy prěnje temple, prakuit sa bohowtu semjeske płodnosćo, Astartu, kotrejež figury we wschelakorych formach so wospjetuja. Pschi pokračowanju lonischich dźěłow storcži dr. Jordan na zyle

sajnu templowu wěžu,

tiž bě pschibohej Anu-ej poswjeczeny, a na wěži derje sdźerżana gwjatniza z podźischeho cžasa. Jenu druhu templowu wěžu mózachu po starodbje nimale wěsće wopisacź, dokelž mějesche snutska pocžahi z archaiskimi worschtami. W dalschim namakachu dźěle templa, kotrychž swisti so hodźachu dopokasacź, mjes nimi wobstejesche wěsta jenota.

Nowe lěto

1931:
Stare so poda k měrej,
Je wobradźilo cłowjekam:
Jěre dny
a njeměr wutrobam!

1932:
Młodźenc stupa do areny.
Što wobradźi nam cłowjekam?
Zboža dny
a pokoj wutrobam?

A my:
Njenadźcej so duša wjele,
Jenož jenu wěru měj:
Bjez Boha
— žadyn postup njej'!

P. Krjećmar.

Wulkolne bóchu jilowe maski, ... swojich barbach. Tu jedna so wo pomniki, kotrež su w schiwórtym lětstotku psch. Khr. nastałe. Tam nadeńdźe němska ekspedizija, podobnje kaž loni, wschelake

jilowe tafle z wobrasnym pismom,

kotrež nam pjecza najstarsche posnyty pokasuja, něschto rěčzane pismomnje pschedstajicź.

W nětcžišchej symje so tam dale dźěła a je bjes dwěla, so nascha wěda wo spočatkach cžłowjeskeje kultury z hobrskimi kročelemi pokračuje. Wohladajo wot tutych wědomostnych wuspěchow tutych nałomnjennych wurywankow, móża naschi němšcy wuczeni na zwoje wudźělki na pódze stareho Babylona hordźi być.

Směški

Wopaki frajumił.

Nowobohačk: „Jako japočach, njemějach ani jednu por stupnjow na nohi a nětko mam pak milijona!"

Žuly: „Božebla, schto dha te wschě rjedźi?"

*

Mjełoźe.

„We pobłednim cžasu mam tute njesboża. Sbudich wjesnjeh, wobkradnychu mje a wcžera hebi hischcze nohu wukulichi!"

*

** Starožitnoscže. „Tónle kaban je pisches 3000 lět stary!" — „Ale njepowědajeze mi tola tajke kuiorótnoscže! Mamy ože tola halle 1931!"

*

Towarstwowski powěstnik.

Drježdźany. Towarstwo „Cornobóh" změje njedźelu 3. wulk. rózka 1932 wjeczor w 5 hodź. w žurli Tanzinstitut Köneke, Zahnsgasse 2 II swój hodowny swjedźeń. Sobustawy a hosćo so na njón wutrobnje přeprošuja. **Předsydstwo.**

„Lumir" spěwa njedźelu 10. wulkeho rózka 1932 pop. ¼4—5 hodź. w **Klukšu**, hdyž budźe **4. liturgiska cyrkw. nutrnosć** ze znatym programom, kiž z tekstom jako zastupjenka płaći 50 pj., dźełonjemělcy 30 pj., dźěći 20 pj. Jědźemy zhromadnje z autom wot Serbskeho Doma. Strowe a zbožowne nowe lěto! Bj. Krawc.

Ł.-S. S. Z. Načolniski kurzus je sobotu 2. januara 1932 dop. we 8 hodź. w Budyšinje w Towarsowni (Vereinshaus) na Horncźerskej hasy. Wšitcy načolnicy, podnačolnicy a zajimcy maja so wobdźělić.

Ratarski Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma sobotu 2. wulk. rózka 1932 wjeczor ½8 hodź. w Serbskich Pazlicach swoju zhromadźiznu. Přednošk je přilubjeny. Winowatosć kóždeho sobustawa je, zo so na njej wobdźěli. Też hosćo, wosebje hospodarjo, su lubje witani. **Předsydstwo.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawškitki: G. Janak w Budyšinje.

Wo tutych wosobach a podawkach rěčeše so w lěce 1931

1. Prof. Korla Bosch dosta Nobelowe myto za chemiju shromadnje z 2. prof. Bjedr. Bergiußom, kotremuž so poradźi jeźidźicźej kanjeńtne wuhlo. 3. Jane Addams, amerikanska filantropka a jeje krajan 4. prof. Nicholas Murray Butler, rektor universitty w Columbia w Sjednoczenych statach, dostaschtej mérowe Nobelowe myto. 5. Němšti lěkař prof. Ota Warburg bu za swoje ważne wunamakanje w pschepytowanju blónkowiny (Zellforschung) z Nobelowym mytom za medizinu wusnamjenjeny. 6. Piccard leceješe jako prěni cžłowjek do stratosfery. W juliju rozrěčzowachu so w Chequersu sastupnizy němskeho a jendźelskeho knježeństwa wo rjadowanju wójnskeho dołha. 9. Alcala Zamora (na prawo) bu pschi schpaniskej revoluziji w haprleji z jastwa wuswobodźeny a swopředka za profisorischku a dezembra dostónčnje za schpaniskeho presidenta woleny. 10. Stwrjeschcenje Darmstadtskeje a Nazionalneje Banki wubudźi wulki nadběh na wschě banki a nałutowanje. 11. Podmórski cžołn „Nautilus" pod Wilkinsowym nawjedowanjom njedojedźe k połnóznemu cžołej. 12. Wilkins. 13. a 14. Dr. Hugo Eckener wjedźeschе powětron „Hrabja Zeppelin" do połnóżneho Lodowego morja. 15. Wjednik awstriskeje domowinskeje woboty dr. Pfriemer „Hrabja Zeppelin" do połnóżneho Lodowego morja. 16. Na Hamburgsko-Barlinskej żelesnizy pschedwjedźe němski inżeńer Kruckenberg „schenowy zeppelin". 17. Stanley Baldwin, wjednik jendźelskich konserwatiwnych, dobu pschemóžnje nad swojimi politiskimi pschećiwnikami. 18. Hoover, president Sjednoczenych Statow, poda nastork k jenoćitnemu moratoriju žiwjenskeho dołha. 19. Pierre Laval bu franzowski ministerski president. 20. Cžangkajschek dyrbjeschе so wjednistwa chinskeho knježeństwa wzdacź. 21. Pěžnjerka Ricarda Huch dosta Goethowe myto 1931. 22. Na Londonskej bursy dóńdźe k dotal njesnatym mjerjenjam. 23. Schpaniski kral Alfons XIII. so w haprleji z trona wuhna. 24. We Baselu skhadźowaschе so w dezembru wubjerk wěžywustojnych za njejnarodne spačenja. 25. Napjatosć mjes Japanjej a Chinu dowjedźe k wojowanju w Mandźuskej. 26. Jendźelski ministerski president Macdonald dosta po jendźelskich wólbach dopokasma najwjetscheho dowěrjenja jendźelskeho ludu. 27. Mahatma Gandhi jednasche z Jendźelskej wo indiskim prascheńju, njemjeješe pak žaneho wuspěcha.